

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

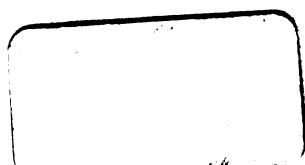
About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

יהוה

ANDOVER-HARVARD THEOLOGICAL LIBRARY
M D C C C C X
CAMBRIDGE, MASSACHUSETTS

11

CORPUS
SCRIPTORUM HISTORIAE
BYZANTINAE.

EDITIO EMENDATIORE ET COPIOSIOR,

CONSILIO

B. G. NIEBUHRII C. F.

INSTITUTA,

AUCTORITATE

ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE
BORUSSICAE

CONTINUATA.

PARS II.

P R O C O P I U S.

VOLUMEN I.

BONNAE

IMPENSIS E. D. WEBERI

MDCCCXXXIII.

P R O C O P I U S

EX RECENSIONE

GUILIELMI DINDORFII.

VOL. I.

BONNAE

IMPENSIS ED. WEBERI

MDCCCXXXIII.

P R O C O P I U S

EX RECENSIONE

GUILIELMI DINDORFII.

VOL. I.

BONNAE

IMPENSIS ED. WEBERI

MDCCCLXXXIII.

cuteretur, ego nunc quidem non magis quam Niebuhrius efficere potui, quantumvis cuperemus. Insunt octo historiarum libri.

H Davidis Hoeschelii editio, Augustae Vindelicorum impressa a. 1607, ex codice composita Monacensi et duobus apographis codicis Parisiensis 1699, altero Leidensi, de quo supra dicebam, altero Petri Chabanaei, quod duobus constat voluminibus, quae ipsa quoque in bibliothecam regiam illata numerantur 1700. 1701.: vide Catalogi vol. II. p. 389. Ex hac editione et apographo Leidensi in annotatione critica, omissis centenis scribendi vitiis, tantum attuli quantum utile videretur. Integram enim lectionis diversitatem rationi consentaneum est non aliunde quam ex ipsis codicibus peti Monacensi et Parisiensi illo 1699. Quanquam his recentibus exemplaribus facile carebimus, si Vaticano aliisve antiquioribus, qui in Italicis latent bibliothecis, codicibus potiri licuerit. Inter quos sunt Pinelliani Mediolanenses, de quibus dictum ab A. Maio ad Dionysii Halicarnassensis fragmenta p. 171.

Hm margo editionis Hoescheliana: de quo vide ipsius Hoeschelii praefationem infra appositam.

P editio Claudii Maltreti, quae Parisiis prodiiit a. 1662, in duo divisa volumina, repetita Venetiis a. 1729.

Pm margo editionis Maltreti.

RV Raphaelis Volaterrani interpretatio Latina librorum de bellis Persico et Vandalico, multis locis compendifacta, quae primum prodiiit Romae a. 1509, repetita Basileae a. 1531 et Lugduni a. 1594.

Pers. Christophori Personae interpretatio Latina librorum de bello Gotthico, edita Romae a. 1506, repetita Basileae a. 1531 et Lugduni a. 1594.

Hugonis Grotii quae passim afferuntur emendationes et coniecturas ex bibliotheca Leidensi suppeditavit Geelius.

Interpretatio Latina Claudii Maltreti est.

Temporum notae quum propter narrandi ordinem, quem sequitur Procopius, marginibus apponi commode non potuerint, chronologicis rationibus alio modo consulemus.

Scribebam Lipsiae m. Octobri a. MDCCCXXXII.

EX PRAEFATIONE DAVIDIS HOESCHELI

Quemadmodum editurus Bibliothecam Photii, Origenis libros VIII contra Celsum, et alia, de variis semper Codicibus laboravi, quo plenius singula et correctius prelo adornarentur: ita in Procopio Graece publicando idem mihi studium, labor idem fuit. Quocirca nobiliss. dn. Ioan. Georg. Hervartus, sereniss. Bavar. Ducum intimus consiliarius, hoc cognito, primus e Ducali Bibliotheca m. s. misit Codicem: alterum illustris Iosephus Scaliger, a sese emendatum; tertium clariss. Isaacus Casaubonus manu exaratum perelegante Petri Chabanaei. Illum Boicum, quod ceteris esset emendatior et integrior, sum secutus potissimum: his, ex uno eodemque descriptis exemplari Regio, si qua fuit lectionis varietas (ut fuit maxima lib. 4. de bello Gotth.) in margine locum dedi; sin quid ex altero utro allatum, atque redintegratum, id, excepto lib. I. uncis est inclusum. Idem Casaubonus, quae ad librum de Aedificiis Iustiniani supplendum eruditissimus Carolus Labbaeus IC. e veteri Codice transscripsit, mecum etiam liberaliter communicavit: ut altero fere tanto hic auctior, quam antea, in lucem nunc prodeat. Caeterum de Procopio Graece imprimendo viri docti tam cupide institerunt ideo, quia male ab interprete acceptum norant; qui et τὰ κακίσματα omiserit, et quae retinuit, pessima fide converterit. nam et finem belli Gotthici iusto pene volumine fraudavit *). Quorum deside-

[*) Notat Christophorum Personam: vide Maltreti praefationem p. XIII.]

VIII EX PRAEFATIONE DAVIDIS HOESCHELII.

rium ut explerem, sumptus ad maturandam editionem ornatis-
simi cives Augustani, Io. Georgius Oesterricher, p. m. Ioannes
Huep-her, et Vuolfgangus Emekofer, suppeditarunt. quos ho-
noris causa nomino: ut eorum exemplis alii ad similiter Reip.
literariae opem ferendam allecantur et invitentur. De aliis
sic habeto; Procopium Agathias *ῥήτορα*, Suidas *σοφιστήν* etiam
appellat: quae sic distinguuntur, ut ille sit orator, qui causas
in concione, in foro, in senatu agit; hic Latinis Rhetor, qui
in scholis docet artem oratoriam. — — Quod si tirones
quoque Graecae linguae auctori huic legendo, propter et faci-
litatem et perspicuitatem, quid temporis volent tribuere; prae-
ter rerum notitias, modos loquendi elegantiores, et synonymiae
exempla in ipso non pauca reperient. Cuiusmodi sunt *ἀλιεύς*,
ἀσκαλιεύς, *γρικεύς*, *σαγγηνευτής*, *πισcator*: *ἄρβιχος*, *κόφινος*,
ταρπή, *σπορτά*: *εἰρκτή*, *δεσμοτήριον*, *δαμάτιον*, *φρούριον*, *φυ-
λακή*, *carcer*: *ὁ τῆς εἰρκτῆς ἄρχων*, *ὁ τοῦ φρουρίου ἄρχων*,
carceris princeps; qui Genes. 39. *ἀρχιδεσμοφύλαξ* dicitur, et
cap. 40. *ἀρχιδεσμώντης*, Luciano *ὁ ἐπὶ δεσμῶν*. De quo alibi
erit commodior dicendi locus, quare nunc desino.

EDITIONIS PARISINAE DEDICATIO.

AMPLISSIMO
ILLUSTRISSIMOQUE VIRO
D. D.
PETRO SEGUIERIO,
FRANCIAE
CANCELLARIO.

Non adeo sum hospes in patria, ILLUSTRISSE CANCELLARIE; ut nesciam, quantum iuves favore tuo mirabilem Galliae fecunditatem: qua et novi ingeniorum excellentium foetus eduntur quotidie; et veteres, atque alibi nati, felicius apud nos renascuntur. Multi certe, quos hodie redivivos amplectimur, in abditis bibliothecarum pluteis adhuc iacerent; nisi eiusmodi tumulos benignitas tua aperuisset, ac sepultis vitalem quandam afflasset auram. In primis pars optima Historiae Byzantinae Tibi animam debet, ingenti receptam corpore; et quidem ita, ut ab interitu iam plane secura sit. Hoc autem quis pro merito aestimet beneficium, quo spirat ac loquitur insignis illa *Temporum testis*; viget *Vita memoriae*; docet *Magistra vitae*; animos tenet *Nuntia vetustatis*? Munus adeo memorabile lectores, si grati haberi volunt, eo magis praedicant, quo minus authores possunt. Qui si nunc viverent, et luce suis monumentis reddita fruerentur, omnes uno ore iustissimas Tibi gratias agerent. Tali Procorius Cassariensis officio non contentus, probaret meum; visaque hac suorum Operum nuncupatione, mihi consilium optimum, sibi famam, immortalitate Nominis tua mansuram gratularetur. Stylum etiam, credo,

Tibi suum dicaret, illectus copia ac splendore materiae, quam suppeditas. Collecta in unum decora intuens, quae in clarissimis aevi sui magistratibus laudavit, eum esse Te fateretur, qui nec Symmacho Christiana beneficentia, nec Boëtio erudita pietate inferior, Proclum integritate, prudentia Phocam, lenitate animi Basilidem superes. Eruunt forte qui Tribonianum Oraculum fori nominent: si tamen hos libros legerent, nihil in eo fuisse dicent, quod suspicere debeas, aut invidere possis. immo vero requirerent multa, quae egregio virtutis ac doctrinae cum natura consensu in Te posita sunt; et senectutem tuam incredibili vigore corporis animique, singulari apud Principes gratia, et amplissima in subditos autoritate beatissimam faciunt. Ille satis habuit Ius scribere: Tu et scientia comprehensum tenes, et moribus exprimis, facienda factis communstrans. De tribunali pronuntias, quemadmodum aiebat Philosophus, *cum vultu et anima Legis, quas sine ullo impotenti motu aequum bonum constituit*. Ut vero Lex a Tullio dicitur *Mutus Magistratus*; sic Tu, ILLUSTRISSIME CANCELLARIE, non immerito appellari potes *Lex loquens*. Quid mirum, si vocem tuam Maiestas Regia sufficit suae? cum probe sciret se nullo ore vicario melius fari quam tua posse. Non est cur LUDOVICUS ADEONATUS Te illo excitet monito Theodati Italiae Regis: *Considera in verbis tuis laudem positam Principalem. Fama nostra est quod loqueris: conscientia sine dubitatione quod sentis*. Adeo non quidquam profers, cuius ipsum vel pudere possit, vel poenitere; ut per Te obtento bonorum assensu, quo nihil est gloriosius, fidele mentis optimaee testimonium, quo nihil dulcius, confirmetur. In sacrarium admissus augusti pectoris, quanta cum dignitate id reseras, et splendorem exhibes Numinis, quo plenum est! Hinc illa erga Regem maximum venerationis ad amorem accessio, et incrementum obsequii: cuius causa in extremum venisti discrimen; cum sacrilegus perduellium furor in rhedam, qua vehebaris, facto impetu, tecum Fidem, Constantiam, Aequitatem perdere tentavit. Nec dubito quin coelestis manus aliqua hebetaverit crudele ferrum, lethiferumque ignem extinxerit, ne Religio praesidium amitteret; et Pax civilis, cuius exilio sacra omnia turbari solent, reditum desperaret, sequestro orbata sapientissimo.

Te sospite rediit, viam nacta consiliis tuis expeditam: reverxit opes: male dissipatas vires coëgit, Gallisque universis optabilem Victoriam revocavit. Mox ambae Regnum bearunt; dum altera vigeret domi, Te administrante Rempublicam altera foris domaret hostes, ac supplices Regum praestantissimo sisteret. Nisi Pacem domesticam fovisses, haud coacti fuissent exteri communem ab eo petere. Hanc, ipsorum iniuriis pridem pulsam, Iusti Filius reverti iussit; reducemque *osculata est Iustitia*; ideo nunquam a nostris digressa partibus, quia Te vindicem et assertorem habuit sub amantissimo Principe. Cui sane Procopius meus in ordine infimo servire mallet, quam inter primarias dignitates Iustiniano. Urbis quidem Praefecturam gessit; sed eo tempore, quo Byzantium adeoque Imperium profligari Imperator siverat, nimium tribuens improbis magistratibus: quorum culpa fiebat, ut pacis artes belli fraudibus peiores essent. Inde, ut caetera taceam, nata est Historia arcana: qualem hic author nequiret apud Te meditari; ubi nihil odiosum, sed omnia plausu et amore digna publico videret. Res demum tuas scripturus, quid optaret aliud, nisi parem argumento facultatem dicendi? quid timeret, nisi modestiae offensionem tuae? Iam, si illius promissi memor, quo se obstrinxit in libris de Bello Gotthico, Religionis controversias mandaret literis, et opus ad hoc usque tempus perduceret; ibi Tu emineres sub utroque Ludovico. Neuter profecto sui in errorum monstra odii Ministro usus est ullo, qui longius quam Tu a prece pretioque refugerit. Quoties Calvinii haeresis, cuius extremos anhelitus huc e propinquo missos facile audio, in Te circa regios cancellos fremuit? cum frustra satageret ad sigillum irrepere; ut eo munita grassaretur liberius, numerumque perditorum auget. Tunc videlicet cavisti diligentissime, ne sacra Lilia maculam contraherent, et verendos Principum vultus pollueret cera, quam indulgentia nimia molliisset. Nihilo plus profecit larva recentior Augustinum mentiens, turpisque Novitas Antiquitatem simulans venerabilem. Longius prorupissent damnata in coelo ac terris capita; nisi Tu Dei Regisque causam toto pectore amplexus, dedisses operam, ut suis deiecta praesidiis, latebras procul quaerere cogerentur. Utinam illuc intraret salutaris pudor, neque au-

derent novum petere Concilium, qui toties Tridentinum risere. Quod si hodie coetus eiusmodi indiceretur; Sorbona, Academiae Regina, secum reputans, quanta cum laude ipsius comitia temperaveris, procul dubio suaderet, ut amplissimi consensus cognitor optareris, reluctantibus licet defensoribus Gratiae, fato quodam ineluctabilis. Vinceret assensus ECCLESIAE, quae in tuo erga se studio plurimum ponit: neque ignorat sua interesse, ut memoriam virtutis inclytæ emori minime sinat. Quare sibi charissimum SEVERINI nomen suis consecrabit annalibus, et egregiae in Sedem Apostolicam observantiae exemplum posteritati proponet. Nos vero minimi tantæ parentis filii, quibus hoc impensius faves, quo iniquius ab illius adversariis petimur, quid non efficeremus; si et promeritis in nos tuis, et nostræ erga Te voluntati par facultas suppeteret? Equidem scio, eorum, quibuscum vivo, neminem opera egere mea, ut quo sit animo patefaciat. Quoniam tamen interpretis munus, haud adeo ab hac mea mediocritate ingenii alienum, suscepi; hic mihi liceat maxime communia inter nos sensa paucis exponere. Certius enimvero meam ac Sociorum mentem, quam Procopii, hominis externi, totque abhinc sæculis mortui, explicabo. Quaecunque in Toga supremus apex tribunalium postulat, ea nos summa in Te miramur omnia, ILLUSTRISSE CANCELLARIE. Ex iudicio tuo existimationem pendere nostram putamus. In benevolentia, qua tueri nos et co-honestare non desinis, conquiescimus. Nunquam pigebit honori tuo servire. A Te collata in universos benignitas ita singulos afficit, ut eam pro se quisque cum palam spud homines prædicet, tum privatim commemoret Superis, ac perdiuturnam precetur Tibi incolumitatem. Haec vere profitetur

ILLUSTRIS. AMPLITUDINI TUAE,

Tolosæ vi. Kal. Octob.

AN. M. DC. LXL

Deditissimus et obsequentissimus.
CLAUDIUS MALTRETUS
e Societate Jesu.

CL. MALTRETI PRAEFATIO.

L E C T O R I.

Si consilium est, ERUDITE LECTOR, hos Libros non prius legere, quam Auctorem pernoveris qualis fuerit; hinc oculos et manum converte ad consequentem Tomum. Ibi Nicolaus Ale-
mannus, vir doctrina praestans, suis in Historiam Arcanam Praefationibus te voti compotem faciet: simul etiam docebit, quot et quam graves temporis hominumque iniurias Procopii Caesariensis pertulerint. Quod autem vir idem clar. facien-
dum reliquit aliis de veteri illorum interpretatione iudicium; id sibi sumpserat Iosephus Scaliger, suorum sydus, cum haec ad Davidum Hoëschelium scriberet: *Recte iudicas dignum esse Procopium, qui edatur, et quia dignus, et quia male ab Interprete acceptus est. Qui et τὰ καυσιώτατα omiserit, et quae retinuit, pessima fide converterit. Nam et finem Belli Gothici iusto pene volumine fraudavit.* Hoc ultimum censurae caput proprie convenit in Christophorum Personam Romanum: qui Tetradem secundam librorum de Bellis ita truncavit, ut triadem fecerit. Caeterae reprehensionis partes ei communes sunt cum Raphaele Volaterrano, Tetradis prioris Interprete. Quando Scaliger ea, quae modo retuli, ad amicum scribebat, Graeca Procopii monumenta nondum praelo in publicum emissa fuerant; praeterquam libri περὶ πειρασμάτων: qui quam essent mutili, in loco dicam. Hos multo auctiores Hoëschelius cum

Historia Bellorum Graece edidit Augustae Vindellicorum, anno Christi 1607. Exinde in scriptoris huius Interpretes virorum eruditorum querela increbuit. Nam versione cum Graeco textu collata, incredibilem perversitatem videbant, dolebantque quod Historia nobilissima tam male in Italia fuisset habita, ubi olim ipsius pater nihil damni a Gotthis, quanvis hostibus, accepisset. Optabant vero ut ingenii praestantissimi soboles conditione quam fieri posset optima Latio donaretur. Instante Iosepho Scaligero, id tentavit Bonaventura Vulcanius: deinde incepto destitit, senio confectus. Negotium in se ultro receperat Daniel Heinsius, tum iuvenis, in quo diligentia, Scaligero teste, cum eruditione certabat. At illum alia studia sic averterunt, ut promissi munus haud comparuerit. Nec postea extitere libri quatuor de Bello Gotthico, ab Hugone Grotio, ut fama erat, in Latinum conversi: quos nunquam profecto vidi. Cum igitur provincia ab omnibus relicta vacua videretur, eam ego suscepi, iis auctoribus, quibus nihil negare poteram. Excepi tamen Anecdota: propterea quod illam partem Nicol. Alemannus iam feliciter occupaverat. Nunc tuum est, Lector, explorare, si vacat ac lubet, qua rem gesserim fide. In primis vide num actum egerim. Quod ut minori cum taedio faceres, consilium secutus sum eruditissimi P. Philippi Labbe, viri de me optime meriti. Nimirum libros partitus in capita, suum cuique argumentum paucis comprehensum praefixi; ut ibi, lectione sessus, tanquam ad viales lapides sedeas ac respices. Lacunas in hoc Tomo invenies omnino duas aut tres, easque tam breves, ut facillime et minimo quasi saltu transmitti queant. Tot vero tantasque habet editio Augustana, ut in unum collectae, dimidiam fere partem exaequent unius libri. Si placet iter hic complanatum, Lucae Holstenii τοῦ παναγιῶτος memoriam grato animo cole. Quae enim deerant, ea ille ex MS. Codice Vaticano supplevit pro suo in literas, quarum decus erat, amore maximo. Non pauca in Graeco textu correxi, partim propria coniectura, partim ope R. P. Petri Possini: cui debeo, quidquid discipulus Magistro optimo doctissimoque debere potest. Is Romae cum MS. Vaticano exemplar Augustanum, quo tanquam fundo novae editionis utebar, contulit, et quas notavit discrepantes lectiones,

humanissime communicavit. Ac ne iudicio tuo quidquam subtraherem, omnia fidelissime exposui in Tomo altero: quo Lectiones varias et utriusque textus emendationes reieci. Porro si me audies, priusquam caput aliquod legas, illic inspicias quae ad ipsum pertinent. Quo fiet ut te nec menda Typographica morentur, nec facile in errorem inducant nonnulla *παροράματα* mea, a me tum solum animadversa, cum iam typis cusa relegerem. Relegi autem omnia quam accuratissime potui, et quidem animo Censorio: ita ut ubicunque peccasse me vidi, culpam, ut par est, mihi ipse nominatim assignem in emendationibus meis. Multo autem saepius peccassem, nisi domi consuluissem virum disciplinis excultissimum, P. Ioannem Fayonum. Si quid praeterea corrigendum videbitur, libenter a monitore quovis accipiam, et beneficium profitebor in Notis: quae, si Deus siverit, primam partem efficient tomi tertii *). Altera pars constabit ex Opusculis Poeticis, quorum hic seriem proponam. Elegantem habeo templi S. Sophiae et ambonis *Ἐκφράσις*, quam Paulus Silentarius, aequalis Procopio, versibus scripsit hexametris, numero supra 1200. Haec ad Procopii libros de Aedificiis apta erit appendix cum Collectione epigrammatum veterum Christianorum, quae olim Constantinopoli, et in aliis Graeciae civitatibus, sacris aedibus inscripta legebantur. Id totum, ex MSS. Palatinis Bibliothecae Vaticanae depromptum, ad me misit Ill. Lucas Holstenius. Historiam Procopianam contingunt Corippi libri quatuor de laudibus Iustini minoris. Hos multo castigatiores possum edere, adiunctis Ruizii Assagrii et Dempsteri Annotationibus. Neque enim animus est quenquam fraudare honesti laboris fructu. Latino huic Poetae, iam bis quidem edito, sed plane a Bibliopolis distracto, addere vellem Graecum, qui Corippum videre potuit; Georgium dico Pisidam, magnae Ecclesiae Constantinop. Diaconum. Eius libri, Holstenii beneficio, penes me sunt, adhuc inediti, de Laudibus Heraclii Imperatoris, duo: de Bello Persico eiusdem Heraclii, tres: de Bello Avarico ad muros urbis Constantinop. unus. Nec male Georgio Pisidae conveniet

[*) Qui non prodit.]

cum Theodosio itidem Diacono: cuius ἀρχαῖαι; quinque de capta a Romano Aug. Creta mihi describendas curavit Ill. Leo Allatius, Custos Bibliothecae Vaticanae, et in arce illa Reip. literariae meritissimo collocatus. Tu vero, Λέκτορ, interea Procopio frui: ac si minus opera in eum collata, certe animus placeat, quo et rem facere tibi gratam, et publicae utilitati servire volui.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΩΣ

Ι Σ Τ Ο Ρ Ι Α Ι.

ARGUMENTUM
LIBRORUM OCTO PROCOPII,

EX AGATHIAE SCHOLASTICI LIB. I. P. 7—10. ED. PARIS.

P 1
V 223

Τὰ πλείστα τῶν κατὰ τοὺς Ἰουστινιανοῦ χρόνους γεγενημένων ἐκυδὴ Προκοπίῳ τῷ ῥήτορι τῷ Καισαριεῖ ἐς τὸ ἀκριβὲς ἀναγράφονται, παριτέον ἐκεῖνα ἔμοιγε, ἅτε δὴ ἀποχωρῶντως εἰρημέ-
ται· τὰ δὲ μετ' ἐκείνον ὡς ὅλον τε διεξιτέον. προοίμια μὲν
ὅγὰρ αὐτῷ τῆς ἱστορίας Ἀρκάδιος ἀποβιὸς ἐποίησεν, καὶ τῷ
ἐκείνου παιδί Θεοδοσίῳ Ἰσδιγέρδης ὁ Περσῶν βασιλεὺς κηδεμὼν B
γεγενημένος, τὰ τε Οὐαραράνη καὶ Περόζη συννεχθέντα· καὶ
ὅπως Καβάδης βασιλεὺς καταστάς ἀφῆρηται τὴν ἀρχὴν καὶ εἶτα
θαύτην αὐτὴν ἀνεκομίσατο, ὅπως τε Ἀμιδα ἦλω πρὸς αὐτοῦ, Ἀνα-
10 στασίῳ Ῥωμαίων βασιλεύοντος, καὶ ὅσους αὐθις μετ' ἐκείνον
Ἰουστίνος ὁ πρεσβύτερος ἐν τῷδε τῷ ἔργῳ διεδέξατο πόρους. ἐξῆς C
δὲ τοὺς Περσικοὺς πολέμους ὅποσοι δὴ πρὸς τε Καβάδην καὶ Χοσ-
ρόην ἀμφὶ Συρίαν καὶ Ἀρμενίαν, καὶ μὲν δὴ καὶ τὰ Λαζῶν ὄρια

2. Alterum τῷ additum ex R (1. e. codice Rehdigerano Vratislaviensi). 6. Ἰσδιγέρδης R. Ἰσδηγέρδης P. 7. Οὐαραράνη Niebuhrus. οὐαραράνη R. Οὐαράνη P.

Quoniam Procopius Rhetor Caesariensis partem maximam rerum aetate Iustiniani gestarum accurate conscripsit, eas quidem praetermitti a me oportet, quippe satis iam explicatas: quae vero postea sunt consecutae, illas pro mea facultate tractare debeo. Historiam suam exorsus est ab Arcadii obitu, et commissa Theodosii eius filii tutela Isdegerdi Persarum Regi. Tum narrat quae Vararani ac Perozi contigere, et quo pacto Rex factus Cabades abrogatum sibi imperium brevi recuperaverit: praeterea uti Amida ab Anastasio Romanorum Imperatore fuerit capta: et quantum postea Iustinus senior elaboraverit in coeptis. Succedunt his bella Persica, quae cum Cabade et Chosroe in Syria, Armenia et Lazicae finibus

Ἰουστινιανῷ τῷ Ῥωμαίων αὐτοκράτορι διαπεπολέμηνται, τούτους δὲ ἅπαντας ἐκ τῶν Προκοπίου λόγων ἄριστα ἂν διαγνοίης, Γελί-
D μερά τε τὸν Βανδύλον, καὶ Καρχηδόνα τὴν πόλιν, καὶ τὴν ξύμ-
πασαν χώραν τῶν Ἀφρων ἀπὸ Βονιφατίου τε καὶ Γεζερίχου καὶ
τῆς ἐν τῷ τότε ἀπουσίας πολλοῖς ὕστερον χρόνοις Ἰουστινια-5
νῷ δουλωθεῖσαν, καὶ πύλιν τῆς Ῥωμαίων ἐπικρατείας μέρος γε-
γεννημένην. μετὰ δὲ τὴν τῶν Βανδύλων κατάλυσιν, καὶ ὅσα οἱ
P 2 Μαυρούσιοι τὸ ἔθνος ἔδρασαν τε καὶ πεπόνθασι πολλαχοῦ τῆς
Λιβύης κατὰ Ῥωμαίων παραταττόμενοι. ἔτι τε Στότζας καὶ
Γόνθαρις Ῥωμαίων μὲν ἥστην, τυράννω δὲ καταστάντε μεγ-10
στων συμφορῶν τε καὶ στάσεων αἰτιωτάτῳ τῇ Λιβύῃ γεγόνατον,
καὶ ὥς οὐ πρότερον ἐλώφησε τὰ δεινὰ, πρὶν ἐκείνῳ τῷ ἄνδρι δια-
φθαρῆναι. ἀλλὰ καὶ τὰδε ἀμέλει ἅπαντα εὖροις γε ἂν ἐν ἐκεί-
B νοις, ὅπως τε ἡ στάσις ἡ ἐμφύλιος ἐν Βυζαντίῳ κατὰ τοῦ βασι-
λέως ἀρθεῖσα καὶ ἐπὶ μέγα κακοῦ ἀφικμένη τὰ κοινὰ ἐδηλῆσατο, 15
τάς τε τῶν Οὐννων ἐπιδρομάς, ὥς δὴ ἐν τῷ τότε τὸν Ἰστρον πο-
ταμὸν περαιωθέντες μέγιστα οἶα τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν ἐλυμήναν-
το, Ἰλλυριοὺς τε καὶ Θετταλοὺς καὶ τὰ πλεῖστα τῆς Εὐρώπης
ληϊσάμενοι, μέρος δὲ τι καὶ τῆς Ἀσίας, τὸν Ἑλλήσποντον διαβάν-
τες. Σουρῶν δὲ ἡ πόλις ἡ ἐν Συρίᾳ καὶ Βέρροια καὶ Ἀντιόχεια ἡ 20
C πρὸς Ὀρόντη ποταμῷ ὅπως οἰκτρότατα ὑπὸ Χοσρόου πεπύρθη-
ται, τὴν τε Ἐδέσσης πολιορκίαν, καὶ ὅπως ἐνθένδε ἀποκρουσθεῖς

2. Γελίμερα Niebuhrus. Γελίμερ P. 8. τῆς] τε R. 9. Λι-
βύης R. Λιβύας P. 11. τῇ Λιβύῃ] τῆς Λιβύης R. 16. ὡς R
corr. pro δς. οἱ P. 18. Ἰλλυριοὺς] Ἰλλυρίους P. 19. τὸν]
τῇ R. 20. σουρῶν R. σουρῶν P.

Iustinianus Augustus gessit. Haec omnia e Procopii libris plane cognoscēs:
item Gelimerem Vandalum, et urbem Carthaginem, adeoque Africam uni-
versam longo intervallo post Bonifacii ac Gericci tempora ortamque tum
defectionem in potestatem venisse Iustiniani, atque ita redditam Imperio
Romano suam hanc partem. Post Vandalorum excidium, habes quaecum-
que Mauri, multis in locis Africae cum Romanis congressi, et fecere et
passi sunt: deinde Stotzae et Gontharidis, qui partes Romanorum seque-
bantur, tyrannidem, et hinc natas calamitates ac seditiones maximas Afri-
cae, nec nisi utriusque viri caede ac sanguine extinctas. Haec ibidem re-
peries: quemadmodum seditio civilis contra Caesarem excitata Byzantii,
evaserit in magnam perniciem, remque publicam labefactarit. Adde incur-
siones Hunnorum: qui Istro tunc transitō, Illyricum, Thessaliam, et ple-
rasque Europae provincias; traiecto demum Hellesponto, partem aliquam
Asiae populati, Imperium Romanum damnis gravissimis affecerunt. Illud
etiam, ut in Syria a Chosroe urbs Sura, Berrhoea, et sita ad Orontem
fluvium Antiochia miserrime direptae fuerint: ut idem cincta obsidione

ἔπειτα ἡπιῶν ἔρχετο. πύρεστι καὶ ταῦτα ἐν τοῖσδε θείσασθαι, τὰς τε τῶν Αἰθιοπῶν καὶ Ὀμηρετῶν παρατάξεις καὶ ὅτου δὴ χάριν ἄμφω ἐκείνῳ τῷ φύλῳ ἐς τίςδε δυσμενείας ἤλθετην. εἴρηται δὲ αὐτῷ πολλὰ καὶ τοῦ μεγίστου λοιμοῦ πέρι, ὅπως τε τὴν 5 ἀρχὴν κατ' ἐκείνο τοῦ καιροῦ ἐς τὸ ἀνθρώπειον γένος εἰσήρρησε, D καὶ ὅποια ἅττα παράλογα ἐν αὐτῷ ξυνηρέχθη. ἀλλὰ γὰρ καὶ ὅποσα ὕστερον τῷ Ῥωμαίων στρατῷ ἀνὰ τὰ Λαζῶν πολιέματα καὶ Πέτρας τὸ φρούριον, πρὸς τε Χοριάνην καὶ Μερμερόην καὶ τὰ Περσικὰ ἐξείργασται πλήθῃ, καὶ ταῦτα ἐκείθεν ἀναλεκτέον. 10 μεταβάντι δὲ οἱ ἐπὶ τῆς ἐσπέρας, ὅπως τε Θεοδόριχος ὁ τῶν Γότθων βασιλεὺς ἀπεβίῳ καὶ Ἀμαλασοῦνθα ἡ τοῦδε παῖς ἐπὶ Θεοδάτου ἀνῆρται, καὶ ἕκαστα ὧν δὴ ἔνεκα ὁ Γοτθικὸς πόλεμος P 3 ἀνεργήγη, οὐδὲ ταῦτα ἐκείνῳ παρτίται· οὐ μνησκὺν ἀλλ' οὐδὲ ὅπως Οὐτίτιγίς ὁ μετὰ Θεόδατον τοῦ Γοτθικοῦ γένους κρατήσας ὑπὸ V 224 15 Βελισαρίου τοῦ στρατηγοῦ μετὰ γε πλείστους ὄσους ἀγῶνας δορυάλωτος εἰς τὸ Βυζάντιον ἦχται· οὐδὲ γε ὅπως Σικελία τε καὶ Ῥώμη καὶ Ἰταλία τοὺς ἐπήλυδας ἀποβαλοῦσα βαρβάρους πάλιν B ἤθρεσι πατρίοις μετεκοσμεῖτο. λύβοι δὲ ἂν τις ἐνθῆνδε καὶ ὅτι Ναρσῆς ὁ τομίης ἐς Ἰταλίαν ἐστύλη, στρατηγὸς αὐτοκράτωρ 20 πρὸς τοῦ βασιλέως γεγεννημένος, τοὺς τε κλεινοὺς ἐκείνους πολέ-

3. φύλῳ R. φύλῳ P. 6. ἅττα R. ἕκαστα P. *ibid.* γὰρ καὶ] καὶ om. R. 11. Θεοδάτου R. Θεοδάτου P. 13. ἀλλ' οὐδὲ R. οὐδ' P, *omisso* ἀλλ'. 14. Οὐτίτιγίς Niebuhrus. Οὐτίγίς P. *ibid.* Θεόδατον R. Θεόδατον P. 15. γε R. τε P. *ibid.* ὄσους om. R. 16. ἦχται R. ἔχται vulgo apud Agathiam: nam in P verba εἰς τὸ Βυζάντιον ἔχται exciderunt. 19. τομίης] ταμίης R. 20. τοῦς τε R. τοῦς δὲ P.

Edessa pulsus abierit. Insuper videre est Aethiopum et Homeritarum inter se pugnas, et causam cur hostili odio mutaverint amicitiam. De pestilentia teterrima Author ille non pauca dixit: in primis quomodo tunc temporis humanum ea genus invaserit, quamque inauditos habuerit et a communi intelligentia remotos casus. Legenda quoque apud eundem quaecunque exercitus Romanus ad oppida Lazicae et Petrae castellum adversus Chorianem et Mermerosem copiasque Persarum patravit. In Occidentem transgressus, mortem Theoderici Gotthorum Regis, filiaeque eius Amalasunthae necem a Theodato illatam, et omnia, ex quibus bellum erupit Gotthicum, non indiligenter exponit. His adiecit, quo pacto Vitigis, qui Theodato mortuo Gotthis imperavit, post multa certamina a Belisario Duce captus fuerit et Byzantium deportatus: tum qua ratione Sicilia, Roma, adeoque Italia, exactis Barbaris advenis, ad mores et instituta patria se receperint. Inde quoque discere licet Narsetis spadonis profectionem, eique datum a Caesare imperium in Italiam, et praelia illa inclyta, quae cum To-

μους, οἳ δὴ αὐτῷ πρὸς Τωτίλαν ἄριστα διαπεπόμενοι· διτι τε
 C αὐθις μετ' ἐκείνον Τέας ὁ Φρεδιγέρνου τὴν Γοτθικὴν ἡγεμονίαν
 διαδεξάμενος οὐκ ἐς μακρὰν καὶ αὐτὸς ἀνῆλθεν. ταῦτα δὲ πάν-
 τα ἐς ἑκτον τε καὶ εἰκοστὸν ἔτος τῆς Ἰουστινιανοῦ βασιλείας γε-
 γένηται, καὶ Προκοπίῳ μὲν τῷ ῥήτορι ἐν τοῖσδε, οἶμαι, αὐτῷ 5
 τὰ τῆς συγγραφῆς διήνυσται καὶ ξυνετελέσθη· ἐγὼ δὲ
 καὶ τὰ ἐξῆς.

1. Τωτίλαν] τωτίλλαν R.

tila fortissime conseruit: denique quonam modo Fredigerni filius Teias,
 qui proxime successit in regnum Gothicum, et ipse brevi interierit. Haec
 omnia ad annum usque vigesimum sextum principatus Iustiniani sunt ge-
 sta: ibique, opinor, Procopius Rhetor Historias suas finem imposuit.
 Ego vero etc.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΩΣ H 1
P 5
V 225
ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΗΣ Α' ΤΕΤΡΑΔΟΣ Η Α'.

ΙΣΤΟΡΙΩΝ — Η Α.] ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΤΕΤΡΑΔΟΣ ΤΩΝ
ΚΑΤ' ΑΤΤΟΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΒΙΒΛ. Α' Ρ. Mutatum ex A.

PROCOPII CAESARIENSIS
HISTORIARUM TETRADIS I.
LIBER I.

ARGUMENTUM.

EX EDITIONE MALTRETI.

Aperit auctor propositum suum. Utilitatem, fidem ac dignitatem ostendit huius historiae. Contra antiquitatis laudatores praeposteros, aetatis suae sagittarios egregie defendit. (Cap. 1.) Moriens Arcadius Aug. tutelam Theodosii filii sui mandat Iudigerdi, Persarum regi. Huius fides optima. Theodosii legatus Anatolius et Vararanes Persarum rex illustre inter se edunt urbanitatis exemplum. Pax componitur. (2.) Perozes rex Persarum bello petit Ephthalitas, sive Hunnos albos. Barbarorum istorum mores, imprimis mira lex amicitiae. Tenetur Perozes insidiis. Periculi ignarus monetur parabola. Ut evadat, perpetuam Ephthalitis pacem spondet, iuratque per salem patrio ipsorum more. Eorum regem adorare iussus facti ignominiam astu elevat. (3.) Altera Peretis expeditio in Ephthalitas. Horum apparatus et stratagemata. Salem, per quem Perozes iuraverat, e cuspidis vexillis regii suspensum praefertunt. Persarum insignis clades. Per digressionem narratur piscatio unionis pretiosissimi, quem Perozes gestabat. Ex ea clade lex nata militaris. Extincto cum triginta filiis Perozi succedit Cabades natu minimus. (4.) Cabadis lex de promissu foeminarum usu irritat subditos. Blasi Peronis fratri regnum deferretur, quippe haereditarium. In comitiis abhorrent omnes a crudeli Gusanastadis sententia in Cabadem, quem malunt includere in castellum Oblivionis. Huius origo nominis ex lege, contra quam venit nemo unquam nisi Pacurius. Hinc auctor digreditur ad memorabilem historiam et tragicum exitum Arsaciae regis Armeniae. (5.) Cabades elabitur uxoris ope et Sco-

sis. Regnum recipit. Magistratus apud Persas hereditarii. More facinorosorum excaecatur Blases. Interfecto Gusanastadi sufficit Cabades Adergudubadem, et Chanarangem creant. Seceem nova dignitate Adrestadaransalanis ornat. (6.) Roganti mutuum argentum Cabadi negat Anastasius Aug. Hinc bellum. Obvidetur a Persis Amida. S. Iacobi Eremitae miraculum. Felix omen capiunt Magi ex impudentia meretricium Amidensarum. Credita turris custodia Monachis. Eorum somnolentia urbem perdidit. Appositum sacerdotis responsum exarmat Cabadem. Captivi cives postea dimissi. In eos benignitas Anastasii. (7.) Romani exercitus duces. Appion Praefectus castrensis aerarii. Dissidium ducum. Occurrit Cabades. Fuga Areobindi magistri militum per Orientem. Patricius atque Hypatius cladem accipiunt. Celer excurrit in Arsanenen. (8.) Romani Amidam obsident. Giones Persarum dux in insidiis a rustico deductus interit. Persae parant aedificiis. Eorum in ferenda fame constantia. Amida pretio recipitur. Induciae annorum 7. (9.) Portarum Caspiarum descriptio. Ibi conditum ab Alexandro Magno castellum recusant emere Anastasius ab Ambasuce: quo mortuo, illud Cabades occupavit. Anastasius ex vico Dara Anastasiopolin facit, ac mœnibus cingit Theodosiopolin. (10.) Anastasio succedit Iustinus. Cabades Persarum rex de successoribus cogitat. Caoses, Zames, Choroos tres eius filii. Lex Persicum mutilos a regni successione excludit. Cabades Choroem adoptandum Iustino offert. Procli Quaeastoris gravis oratio. Decernitur Chorois adoptio per arma. Legati conveniunt. Solvitur eorum coctus infecta re. Origo odii Chorois in Romanos. Seosis exitus funestissimus. Lex Persarum de non humanis mortuis. Rufinus Hypatio periculum creat. (11.) Situs Iberiae. Eius incolae Christiani optimi, iussi a Cabade non sepelire mortuos, ad Iustinum deficiunt, cum rege suo Gurgene. Probus Bosphorum mittitur ad contrahenda auxilia. Varises dignitatis nomen apud Persas. Res Laicae et Persarmeniae. Belisarius et Sittas adolescentes Iustiniani satellites. Belisarius a Iustino numeris Darenis praepositus consiliarium habet Procopiam. (12.) Iustinianus Iustini successor Belisario mandat ut castellum extruat Mindone. Opponunt se Persae et Romanos clade efficiunt. Belisarius magister militum per Orientem cum Hermogene magistro officiorum Romanos ad insigne praelium praeparat. Campi et acies Rom. dispositio. Mirrhane nomen Persicae dignitatis, qua insignis Perses dux summus Persarum. Velitatio. Singularia certamina sane egragia. (13.) Belisarii et Mirrhanis mutuae literae. Utriusque conciones. Actei Persicae dispositio. Cur meridie pugnam Persae inierint. Praelium memorabile. Ingens Persarum clades. (14.) Exercitus in Armeniam a Cabade missus. Sittas magister militum per Armeniam: Dorotheus Armeniae dux. Victi bis Persae. Tzanorum sedes patriae et mores. Christianam religionem amplectuntur. Pharangium et Bolam Romani Persis eripiunt. Narses et Aratius ad Romanos transfugiunt. (15.) Rufini de pace legati ad Cabadem oratio. Respondet Cabades. Rufinus Byzantium redit. Iustinianus absolvit annum imperii quartum sub initium veris. (16.) Irruptio Persarum in Euphratesiam, olim dictam Commagenem. Origo nominis utriusque. Euphratis ac Tigridis fontes et cursus. Fanum Dianae Tauricae. Ex eo Iphigeniae fuga cum Orete: huius morbus. Duplex ab ipso condita Comana. Unde sic dicta utraque. Dianae et Iphigeniae templa Christiani habent. Euphratis ab Acillsene in Assyriam cursus. Oronene. Mirrhane a Cabade qua ignominia notatus. Oratio Alamandari ad Cabadem. Qualis vir Alamundarus. Qui duces: qui phylarchi. (17.) Exercitus Persici dux Azarethas; viae, Alamundarus. In Euphratesiam properat cum coptis Belisarius. Abente hoste sapienter cunctatur. Paschale festum quam sanctum. Belisarius a temerario praelio suos dehortatur. Eorum contumaciae cedit Azarethae concio. Praelium.

Romanorum elades. Belisarii virtus. Persarum mos in recognoscendo exercitu coram rege. Asarethas a Cabade male acceptus. (18.) Statuit Iustinianus inire societatem cum Aethiopibus et Homeritis. Descriptio sinus Arabici. Urbs Adla. Insula Iotabe Palmetum. Maaddeni. Homeritas. Aethiopes Auxomitas. Bulicas. Urbs Adulis. Aethiopum naves cuiusmodi. Quantum viae ab Auxomide ad imperii Romani limitem in Aegypto. Elephantine. Blemyes et Nobatae. Diocletiani circa illos consilium. Philae. Barbara Blemyum sacra. Philarum templa diruta Iustiniani iussu. (19.) Hellisthaeus Aethiopiae rex Christianus. Iudaeos Homeritas vincit, illisque regem imponit Esimiphaeum Christianum: cui postea expulso sufficitur Abramus e servo rex. Inanes contra hunc Hellisthaei conatus. Iulianus Iustiniani legatus ad Aethiopes et Homeritas. Commercio Serici, ex quo fit vestis, Medica olim, nunc Serica dicta. Nullus legationis fructus. (20.) Ex Oriente revocatur Belisarius ad expeditionem Vandalicam. Sittas illi succedit. Persae Martyropolin obsident. Exploratore Persa corrupto utitur Iustinianus. Cabadis Persarum regis testamentum et obitus. Praeterito Caese natu maximo, Chosroes rex declaratur, opera Mebodis. Obsidione Martyropolis liberatur. (21.) Legati Romani ad Chosroem. Pacis conditiones. Quid centenarium. Turbatur pacificatio. Rustini apud Chosroem gratia. Pax demum componitur. (22.) Ingenium Chosrois. Facta in eum coniuratio funesta suis auctoribus. Mira Cabadis pueri fortuna. Adergudunbadis infelix benignitas. Mebodis indigna mors. Quanta calamitas sedentium iussu regis in tripode ferro. (23.) Seditio Byzantina. Insania factionum Circi. Seditionis initium. Triste incendium. Seditiosorum tessera vixta, quae vox in nomen transiit seditionis illius. Ioannes Cappadox Praefectus Praet. et Tribunianus Quaestor, qui viri. Iis suspecti Phocas et Basilides. Hypatius per vim a populo fit imperator. Origenis senatoris oratio. Ducitur in Circum Hypatius. Fugam dissuadet Theodora Aug. generosissima oratione. Belisarius et Mundus ad Circum armati vadunt. Caeduntur civium xxx. m. Hypatius et Pompeius confossi proiciuntur in mare. (24.) Quaesturam recipit Tribunianus; Praefecturam Ioannes Cappadox, qui decimo magistratus anno poenas improbitatis dedit. Ad annum illum auctor transiit, et insidias narrat ab Antonina Ioanni structas post reditum Belisarii e bello Gotthico. Exutus Ioannes Praefectura fit sacerdos invite et Petri nomen induit. Ascribitur illi caedes Eusebii Episcopi. Summa eius calamitas. (25.) Redit Procopius ad tempus compressae seditionis. Belisarius iterum magister militum per Orientem, missus in Africam debellat Vandalos. Legatio Persarum in speciem gratulatoria. Daras Ioannes tyrannus e medio tollitur. (26.)

α'. *Π*ροκόπιος Καισαρεὺς τοὺς πολέμους ξυνέγραψεν, οὗς
 Ἰουστινιανὸς ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς πρὸς βαρβάρους διήνεγκε τοὺς
 τε ἐφόους καὶ ἐσπερίους, ὥς πη αὐτῶν ἐκάστῳ ξυνηρέχθη γενέ-
 P 6 σθαι, ὥς μὴ ἔργα ἐπερμεγέθη ὁ μέγας αἰὼν λόγου ἔρημα χειρο-
 σάμενος τῇ τε λήθῃ αὐτὰ καταπρόβηται καὶ παντάπασιν ἐξίτηλα 5
 θῇται, ὥνπερ τὴν μνήμην αὐτὸς ᾤετο μέγα τι εἶσεσθαι καὶ ξυνοί-
 σον ἐς τὰ μάλιστα τοῖς τε νῦν οὖσι καὶ τοῖς ἐς τὸ ἔπειτα γενησο-
 μένοις, εἴ ποτε καὶ αὐθις ὁ χρόνος ἐς ὁμοίαν τινὰ τοὺς ἀνθρώ-
 πους ἀνάγκην διωθοῖτο. τοῖς τε γὰρ πολεμησεῖν καὶ ἄλλως
 ἀγωνισμένοις ὄνησιν τίνα ἐκπορίζεσθαι οἷα τέ ἐστιν ἢ τῆς ἐμφε- 10
 ροῦς ἱστορίας ἐπιδειξίς, ἀποκαλύπτουσα μὲν ὅπη ποτὲ τοῖς προ-
 γεγενημένοις τὰ τῆς ὁμοίας ἀγωνίας ἐχώρησεν, αἰνισσομένη δὲ
 ὁποῖαν τινὰ τελευτὴν τοῖς γε ὥς ἄριστα βουλευομένοις τὰ παρόν-
 B τα, ὥς τὸ εἶδος, ἔξει. καὶ οἱ αὐτῷ ξυνηρίστατο πάντων μάλι-
 V 226 στα δυνατὸς ὢν τὰδε ξυγγράψαι κατ' ἄλλο μὲν οὐδὲν, ὅτι δὲ αὐ- 15
 τῷ συμβούλῳ ἡρημένῳ Βελισαρίῳ τῷ στρατηγῷ σχεδὸν τι ὑπα-
 σι παραγενέσθαι τοῖς πεπραγμένοις ξυνέπειε. πρέπειν τε ἡγεῖτο
 ῥητορικῇ μὲν δεινότητά, ποιητικῇ δὲ μυθοποιῶν, ξυγγραφῇ δὲ
 ἀλήθειαν. ταῦτά τοι οὐδὲ του τῶν οἱ ἐς ἄγαν ἐπιτηδείων τὰ
 μοχθηρὰ ἀπεκρύνετο, ἀλλὰ τὰ πᾶσι ξυνερχθέντα ἕκαστα 20

8. ἐκάστῳ] ἐκάστοις A. 4. ὁ addidi ex A. 6. τὴν μνήμην] τῇ
 μνήμῃ P. τὴν φήμην (γρ. μνήμην) A. 7. ἐς τὸ A. εἰς τὸ P.
 9. διωθοῖτο L. διωθεῖτο Lm. διαθοῖτο P. 11. ὅπη] ὅποι A.
 13. βουλευομένοις] βουλομένοις A. 15. ξυγγράψαι] ξυνῇ γρά-
 φαι A. 18. Alterum δὲ add. A. 19. του τῶν] τούτων H. που
 τῶν A. τῶν P.

1. *P*rocopius Caesariensis bella, quae cum Orientalibus et ad Occasum
 positis Barbaris gesta sunt a Iustiniano Romanorum Imperatore, singula-
 tim, ut se res habuerunt, conscripsit: ne postquam facta ingentia longin-
 quum aevum occupaverit nuda praesidio literarum, ea tradat oblivioni, ac
 plane delect. Quorum ille memoriam magni fore momenti duxit, et summe
 tum aetati huic profuturam, tum posteritati; si quid unquam agendum erit
 iam actis simile. Nam et ii, quos capit libido belli, et in primis qui prae-
 lia meditantur, historia eius generis ante oculos posita iuvare possunt;
 quae dum exitus demonstrat, qui superioribus contigerunt in pari discri-
 mine, simul rerum instantium probabiles eventus indicat optime conside-
 rantibus. Illud vero sciebat Author, condendae huic Historiae idoneum
 se esse maxime omnium; ob aliud certe nihil, nisi quia, cum a consiliis
 fuerit Belisario Duci, quidquid fere gestum est vidit. Hoc etiam persua-
 sum habuit, arti Oratoriae convenire eloquentiam; Poeticae fabularum
 fragmenta; Historiae veritatem. Quare ne amicissimorum quidem peccata

ἀκριβολογησάμενος ἀνεγράψατο, εἴτε εἶδε πῃ ἄλλῃ αὐτοῖς εἰργάσθαι ξυνέβη.

Κρείσσον δὲ οὐδὲν ἢ ἰσχυρότερον τῶν ἐν τοῖσδε τοῖς πολέμοις τετυχηκότων τῷ γε ὥς ἀληθῶς τεκμηριοῦσθαι βουλομένῳ 5 φανήσεται. πέπρακται γὰρ ἐν τούτοις μάλιστα πάντων ὧν ἀκοῇ ἴσμεν θαυμαστὰ οἷα, ἣν μὴ τις τῶν τὰδε ἀναλεγόμενων τῷ παλαιῷ χρόνῳ τὰ πρεσβεία διδολῇ καὶ τὰ καθ' αὐτὸν οἷα ἀξιολῇ θαυμαστὰ οἰεσθαι, ὥσπερ οὖν ἀμέλει τοὺς μὲν νῦν στρατευσόμενους ἐνιοὶ καλοῦσι τοξότας, ἀγχεμάχους δὲ καὶ ἀσπιδιώτας καὶ 10 τοιαῦτα ἄττα ὀνόματα τοῖς παλαιστοτάτοις ἐθέλουσι νέμειν, ταύτην τε τὴν ἀρετὴν ἐς τοῦτον ἐληλυθέναι τὸν χρόνον ἥκιστα οἴονται, ἀταλαίπωρόν γε καὶ τῆς πείρας ἀπωτάτω τὴν περὶ αὐτῶν ποιούμενοι δόξαν. οὐ γὰρ τις πώποτε αὐτοῖς ἐννοία γέγονεν ὅτι δὴ τοῖς μὲν παρ' Ὀμήρῳ τοξεύουσιν, οἷσπερ καὶ ὑβρίζεσθαι ἀπὸ 15 τῆς τέχνης ὀνομαζομένοις ξυνέβαινεν, οὐχ ἵππος ὑπῆν, οὐ δόρυ, οὐκ ἀσπίς ἦμυνεν, οὐκ ἄλλο οὐδὲν τοῦ σώματος φυλακτήριον ἦν, ὁ δὲ πάλαι περὶ μὲν ἐς μάχην ἦσαν, ἀποκεκρῦφθαι δὲ αὐτοῖς ἦν ἀναγκαῖον, ἑταίρου του ἐκλεγόμενοις ἀσπίδα, ἢ στήλην ἐπὶ τύμβῳ τινὶ πεκλυμένοις, ἐνθα οὔτε τρεπόμενοι διασώζεσθαι οὔτε φεύ-

1. ἀκριβολογησάμενος A. ἀκριβολογούμενος P. *ibid.* „ἀνεγράψατο Reg.“ MALT. ξυνεγράψατο P. *ibid.* εἰργάσθαι] εἰργάσασθαι A. 5. φανήσεται] φανήσεσθαι A, φανήσεται a m. rec. 7. καθ' αὐτὸν A. κατ' αὐτόν P. 15. ὀνομαζομένοις] ὀνομαζόμενης A, οἷς a corr. 17. ἀλλὰ —] Cum his et sequentibus Maltretus comparat Iliad. ε, 192. δ, 267. ι, 371. δ, 123. ι, 390. 18. „ἑταίρου Reg.“ MALT. ἐταίρου P. *ibid.* στήλῃ] στήλην A. 19. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P.

textit; sed cuiusque actus, praevidens iuxta atque honestos, quam potuit accuratissime literis prodidit.

Quod attinet ad facinora armis edita in hisce bellis, quicumque illa volet exigere ad veritatem, nihil usquam praestantius, nihil fortius reperiet. Ea sane patrata sunt, quibus omnia, quae fama accepimus, admirabilitate concedant. Nisi forte eorum, qui haec legunt, malit quis honorarium deferre antiquitati, nec res aetate sua gestas dignetur ulla admiratione. Enimvero non desunt, qui huius aevi bellatores per contemptum Sagittarios vocitent: prisca autem grandia quaedam attribuant Pugnantes cominus, Scutatorum, aliaque id genus nomina; sic, ut bellicam illam intercuisse vim, neque ad nos pervenisse gestas digne rudes omnino et inexpertum eiusmodi rerum aestimatores. Profecto nunquam advertent sagittariis Homericis, quibus artis suae nomen opprobrio vertebatur, non equum, non hastam, non scutum, nullum denique corporis munimentum fuisse; at in certamen venisse pedibus, et necesse habuisse delitescere optando sibi praesidium post clypeum commilitonibus, vel ad cippum admitendo supra sepulchrum: ubi nec fuga evadere, nec

γους τοῖς πολεμίοις ἐπιτίθεσθαι οἷοί τε ἦσαν, οὐ μὴν οὐδὲ ἀπὸ τοῦ ἐμφανοῦς διαμάχεσθαι, ἀλλὰ τι κλέπτειν ἐδόκουν αἰετῶν ἐν τῇ ξυμβολῇ γινομένων. ἄνευ δὲ τούτων οὕτως ἀταλαιπώρως
 Η 2 ἐχρῶντο τῇ τέχνῃ, ὥστε πελάσαντες τῷ σφετέρῳ μακρῷ τὴν νευρῶν. εἶτα τὸ βέλος ἤφλεσαν κωφόν τε καὶ οὐτιδανόν εἰκότως τοῖς δεχομένοις ἐσόμενον. τοιαύτη μὲν τις οὐσα ἡ τοξεία φαίνεται πρότερον.

Ρ 7 Οἱ δὲ γε ταῦν τοξόται ἴασι μὲν ἐς μάχην τεθωρακισμένοι τε καὶ κνημίδας ἐναρμοσάμενοι μέχρι ἐς γόνυ. ἤρτηται δὲ αὐτοῖς ἀπὸ μὲν τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς τὰ βέλη, ἀπὸ δὲ τῆς ἐτέρας τὸ ξί-10 φος. εἰσὶ δὲ οἷς καὶ δόρυ προσαποκρέμνεται καὶ βραχειῦ τις ἐπὶ τῶν ὤμων ἀσπίς ὀχάνου χωρὶς, οἷα τὰ τε ἄμφι τὸ πρόσωπον καὶ τὸν ἀνχένα ἐπικαλύπτειν. ἰνπεύονται δὲ ὡς ἄριστα καὶ θύον-15 τος αὐτοῖς ὡς τάχιστα τοῦ ἵππου τὰ τόξα τε οὐ χαλεπῶς ἐντί- νειν οἷοί τε εἰσιν ἐφ' ἑκάτερα καὶ διώκοντάς τε βάλλειν τοὺς πο-15 λεμῖους καὶ φεύγοντας. ἔλκεται δὲ αὐτοῖς κατὰ τὸ μέτωπον ἡ
 Β νευρά, παρ' αὐτὸ μάλιστα τῶν ὤτων τὸ δεξιόν, τοσαύτης ἀλκῆς ἐμπιπλῶσα τὸ βέλος, ὥστε τὸν αἰετὸν παραπίπτοντα κτείνειν, οὔτε ἀσπίδος ἴσως οὔτε θώρακος ἀποκρούεσθαι τι δυναμένου τῆς ῥύ-20 μης. εἰσὶ δὲ οἱ τούτων ἥκιστα ἐνθυμούμενοι σέβονται μὲν καὶ 20 τεθῆπας τὸν παλαιὸν χρόνον, οὐδὲν δὲ ταῖς ἐπιτεχνήσεσι δι-

2. ἀλλὰ τι] ἀλλὰ τὸ Α. 5. ἤφλεσαν] ἀφλεσαν Α. 8. ἴασι] ἴασιν Α. 9. μέχρι Α. μέχρις Ρ. 12. οἷα] οἷα Ρ. 13. τὸν om. Α. 18. ἐμπιπλῶσα Α. ἐμπιπλᾶσα Ρ. *ibid.* οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ Ρ.

vertentibus terga hostibus instare poterant. Non illi ex aperto pugnare; sed eorum, quae in praelio fierent, aliquid fartim sublegere semper videbantur. Praeterea in usu artis suae adeo inertes erant, ut admoto ad mammam nervo sagittam impellerent languidam, et merito ab iis ipsis, quos attingebat, deridendam ut futilem. Ita quidem veteres artem sagittariam exercebant.

Hodie vero qui arcu militant, ad pugnam procedunt loricati, et ocreis ad genu usque pertinentibus muniti. Aptas e latere dextro sagittas habent, e sinistro gladium: hastile etiam appensum nonnulli gestant, et scutulum nulla instructum ansa, ad humeros habile, quo vultum et collum tegant. Commode equitant, et quam celerrime currente equo sagittas expedite missitant utroque versum, hostemque insequentem aeque feriunt ac fugientem. Caeterum elato ad frontem arcu, nervum retorquent ad aurem pene usque dexteram: isque vim tantam incutit sagittae, ut haec obvie cuique certum exitium afferat; nihil utique ad repellendum impetum conferentibus nec clypeo nec lorica. Sunt tamen qui his minime perpensis antiquitatem unam venerentur ac stupeant, neque in

δόσιν πλέον. ἀλλὰ τούτων οὐδὲν καλύσει μὴ οὐχὶ μέγιστα τε καὶ ἀξιολογώτατα ἐν τοῖσδε τοῖς πολέμοις ξυμβῆναι. λείβεταί δὲ πρῶτον ἀρξαμένοις μικρὸν ἄνωθεν ὅσα Ῥωμαίοις ξυνηρέχθη καὶ Μήδοις πολεμοῦσι παθεῖν τε καὶ δοῦναι.

- 5 β'. Ἦνίκα τὸν βίον Ἀρκάδιος ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς ἐν Βυ- C
ζαντίῳ τελευτῶν ἤμιλλεν (ἦν γὰρ οἱ παῖς Θεοδόσιος οὕτω τοῦ
τιτθῶ ἀπαλλαγείς), διηπορεῖτο ἄμφω τε τῷ παιδί καὶ τῇ βασι- V 227
λείᾳ, εὖ θεσθαι ἄμφω ὥς ἥκιστα ἔχων. ἐγίνετο γάρ τις αὐτῷ
ἔννοια, ὥς, ἦν μὲν κοινωνόν τινα Θεοδοσίῳ τῆς ἡγεμονίας πορί-
10 ζηται, αὐτὸς ἂν τὸν παῖδα τὸν αὐτοῦ διαχρησάμενος τῷ ἔργῳ
εἴη, πολέμιον αὐτῷ δύναμιν τὴν βασιλείῳ περιβεβλημένον ἐπα-
γαγών, ἦν δὲ μόνον αὐτὸν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς καταστήσεται, πολλοὶ D
μὲν ἐπὶ τῆς βασιλείας ἐπιβατεύουσιν, τῆς τοῦ παιδὸς ἐρημίας,
ὥς τὸ εἶδος, ἀπολαύοντες, ἐπαναστάντες δὲ πόνῳ οὐδενὶ τυραν-
15 νήσουσι, τὸν Θεοδόσιον διαφθείραντες, ἐπεὶ οὐδένα ἐν Βυζαν-
τίῳ ξυγγενῇ εἶχεν, ὅς γ' ἂν αὐτῷ ἐπίτροπος εἴη. Ὀνώριον γάρ
οἱ τὸν θεῖον ἐπαρκέσειν οὐδαμῇ ἤλπισε, πονηρῶν ἤδη τῶν Ἰτα-
λίας πραγμάτων ὄντων. οὐδὲν δὲ ᾔσπον καὶ τὰ ἐκ Μήδων αὐτὸν
ξυνετάρασσε, δεδιότα μὴ οἱ βάρβαροι οὗτοι τῆς τοῦ αὐτοκράτο- P 8
20 ρος καταθέοντες ἡλικίας ἀνήκιστα ἔργα Ῥωμαίους δρᾶσωσιν. ἐς
ταύτην Ἀρκάδιος τὴν ἀμχανίαν ἐμπεπτωκώς, καίπερ οὐ γεγινώς

10. αὐτοῦ] αὐτοῦ P.
μαίους A. ῥωμαίοις P.

18. μήδων A. μήδων P.

20. ῥο-

pretio maiori habeant novas accessiones industriae. Nihilominus hoc ma-
nebit, res in his bellis amplissimas et cum primis memorabiles effectas
fuisse. Nunc priorem locum dabimus bello, quod Romanos inter ac Me-
dos fuit, variamque eius fortunam, offensiones et victorias prosequemur,
ubi rem paulo altius repetierimus.

2. Byzantii cum Arcadius Augustus in extremis ageret, Theodosii
filii sui nondum amoti ab ubere et Imperii vicem sollicitus, quid testa-
mento decerneret, quo bene cautum utrique esset, nesciebat. Etenim
veniebat in mentem vereri, ne si Theodosio principatus consortem da-
ret, filio ipse suo conflaret exitium, hostem illi inducendo suprema po-
testate septum: sin eum solum scriberet Imperatorem, multi (quod pro-
clive videbatur) capta opportunitate solitudinis pueri affectarent regnum,
et oppresso rebellione Theodosio tyrannidem nullo negotio occuparent;
maxime cum Byzantii nemo adesset propinquorum, in cuius tutelam tra-
di posset. Neque enim spes erat laturum ipsi opem Honorium patruum,
difficillimis Italicae rebus impeditum. Nec minus illum conturbabat im-
pendens a Medis timor; cum metueret ne suis hi Barbari incursionibus,
dum per teneram Imperatoris aetatem liceret impune, Romanos attero-
rent. Has in angustias adductus Arcadius, vir caetera haud adeo sa-

ἐς τἄλλα ἀγγέλους, βουλευέται βουλὴν, ἥτις οἱ τὸν τε παῖδα καὶ τὴν ἀρχὴν διασώσασθαι εὐπειρῶς ἔσχυσεν, εἴτε κοινολογησάμενος τῶν λογίων τιῶν, οἷοι πολλοὶ βασιλείως παρεδρεύεν εὐθασιν, ἢ θείας τινὸς ἐπιτολῆς αὐτῷ γενομένης. διαδήκης γὰρ διαθίς γράμματα, διάδοχον μὲν τῆς ἡγεμονίας ἀνέπει τὸν καὶ-5
δα, ἐπίτροπον δὲ αὐτῷ κατεστήσατο Ἰσδιγέρδην τὸν Περσῶν βασιλέα, ᾧ δὴ πολλὰ ἐν ταῖς διαδήκαις ἐπέσκηψε, Θεοδοσίῳ τὴν
B βασιλείαν σθένει τε καὶ προνοίᾳ πάσῃ συνδιασώσασθαι. Ἀρκα-
διος μὲν ὧδε τὴν τε ἀρχὴν καὶ τὰ οἰκεία διοικησάμενος ἐτελεύτη-
σεν· Ἰσδιγέρδης δὲ ὁ Περσῶν βασιλεὺς, ἐπεὶ τὸ γράμμα τοῦτο 10
ἀπενεχθὲν εἶδεν, ὦν καὶ πρότερον ἐπὶ τρόπου μεγαλοφροσύνη
διαβόητος ἐς τὰ μάλιστα, ἀρετὴν ἐπεδείξατο θαύματός τε πολ-
λοῦ καὶ λόγου ἄξιαν. τὰς γὰρ Ἀρκαδίου ἐντολὰς ἐν ἀλογία οὐ-
δεμιᾷ ποιησάμενος εἰρήνῃ τε ἀφθόνῃ χρώμενος διαγέγονεν ἐς Ῥω-
μαίους τὸν πάντα χρόνον καὶ Θεοδοσίῳ τὴν ἀρχὴν διεσώσατο. 15
αὐτίκα γοῦν πρὸς Ῥωμαίων τὴν βουλὴν γράμματα ἔγραψεν, ἐπὶ-
τρόπος τε οὐκ ἀπαρνούμενος Θεοδοσίῳ βασιλείως εἶναι καὶ πόλε-
C μον ἐπανατινάμενος, ἣν τις αὐτῷ ἐς ἐπιβουλὴν ἐγχειροῖ καθε-
στασθαι.

Ἐπεὶ δὲ Θεοδόσιος μὲν ἀνὴρ τε λεγόμενος καὶ ἡλικίας πόρρω 20
ἀφῆκτο, Ἰσδιγέρδης δὲ νοσήσας ἐξ ἀνθρώπων ἠφάνιστο, ἐπὶ ἡλ-
θεν μὲν ἐς Ῥωμαίων τὴν γῆν Οὐαραράνης ὁ Περσῶν βασιλεὺς

1. βουλὴν L. βουλῇ P. 3. βασιλείῃς A. βασιλεῖ P. 6. τὸν]
τῶν P. 18. ἐπανατινόμενος] ἐπανατινόμενος A correctus.
21. ἐπὶ ἡλθεν — ἔχαρι] ὁ Περσῶν βασιλεὺς εἰσῆλθεν εἰς τὴν Ῥω-
μαίων γῆν, οὐδὲν δὲ ἔδρασαν ἔχαρι, Suidas s. v. ἔχαρι.

gaci ingenio, viam inlit filio atque Imperio saluberrimam, sive tum ege-
rit cum prudentibus viris (quales multi assidere et a consiliis esse Impe-
ratori solent) sive divino quodam actus instinctu fuerit. Conscripto
enim testamento, haeredem Imperii filium, huius tatorem instituit Isdi-
gerdem Regem Persarum. Supremis tabulis obsecrationem inseruit, eum
enixe rogans, ut ad Imperium Theodosio asserendum potentiam suam
omnem providentiamque conferret. Hunc in modum Arcadius et publicis
et domesticis rebus compositis, e vita migravit. Rex autem Persarum
Isdigerdes magnitudine animi iam ante clarissimus, cum oblatas sibi ta-
bulas legisset, virtutis exemplum edidit mirum valde ac memorandum.
Mandata enim Arcadii minime aspernatus, Romanos, quandiu vixit, pace
beavit altissima, et imperium Theodosio conservavit, siquidem per liti-
ras ad Senatum Romanum extemplo datas, Theodosii Augusti tutelam
agnovit, bellumque iam tum intentavit, si quid novi in ipsum quispiam
attentaret.

Maiores evaserat, et adulta aetate erat Theodosius, Isdigerdes autem
morbo obierat, quando Vararanes Persarum Rex cum ingenti exercitu in

στρατιῷ μεγάλῳ, ἔδρασε δὲ οὐδὲν ἄχαρι, ἀλλ' ἄπρακτος ἐπανήλ-
 θεν εἰς τὰ οἰκεία τρόπῳ τοιῷδε. Ἀνατόλιον τὸν τῆς ἑω στρατη-
 γὸν Θεοδόσιος ὁ βασιλεὺς πρὸς βουλήν ἐς Πέρσας μόνον αὐτὸν
 ἐτόγγαγε πέμψας· ὃς ἐπεὶ ὄγκιστα ἐγγόνει τοῦ Μήδων στρατοῦ, H 3
 5 ἀποθροῶσκει μὲν τοῦ ἵππου μόνος, πεζῇ δὲ βαδίζων ἐπὶ Οὐαρα-
 ράνην ἦει. καὶ αὐτὸν Οὐαραράνης ἰδὼν τῶν παρόντων ἀνεπνύ- D
 θάνετο δοτις ποτὲ ὁ προσιὼν εἴη. οἱ δὲ τῶν Ῥωμαίων εἶναι
 στρατηγὸν ἔφασαν. καταπληγείς οὖν τῷ ἐπερβάλλοντι τῆς τι-
 μῆς ὁ βασιλεὺς οὕτω στρέψας τὸν ἵππον ὀπίσω ἀπήλαυσε, καὶ
 10 οἱ ἅπας ὁ τῶν Περσῶν λεώς εἶπετο. γενόμενος δὲ ἐν τῇ οἰκείᾳ
 γῇ τὸν τε πρὸς βουλήν ἐξ ὧν φιλοφροσύνῃ πολλῇ εἶδε καὶ τὴν εἰρή-
 νην ξυνεχώρησεν οὕτως, ὥσπερ Ἀνατόλιος πρὸς αὐτοῦ ἐχρηζεν,
 ἐφ' ᾧ μέντοι μηδέτεροι ἐν χωρίῳ οἰκίῳ ἐν γειτόνων τοῖς τῶν
 15 ἐτέρων ὀρίοις ὄντι δόρυμα νεώτερόν τι ἐργάζονται. οὐ δὲ αὐ-
 τοῖς ἐξεργασμένου ἐκάτεροι τὰ οἰκεία δηρὸν ἐβούλοντο ἔπρασσον.

γ'. Χρόνῳ δὲ ὕστερον Περόζης ὁ Περσῶν βασιλεὺς πρὸς P 9
 τὸ Οὐννων τῶν Ἐφθαλιτῶν ἔθνος, οὗσπερ λευκοὺς ὀνομάζουσι, πό- V 228
 λεμον περὶ γῆς ὀρίων διέφερε, λόγου δὲ ἄξιον στρατὸν ἀγείρας
 ἐπ' αὐτοὺς ἦει. Ἐφθαλίται δὲ Οὐννικὸν μὲν ἔθνος εἰσὶ τε καὶ
 ὀνομάζονται, οὐ μέντοι ἀναμύγνυνται ἢ ἐπιχωριάζουσιν Οὐννων

17. „Ἐφθαλιτῶν] In fragmento Procopiano Andreas Schotti legi-
 tur Νεφθαλιτῶν. Ultra lectio praeferenda sit, ex his, quae dicam
 alibi, intelligitur.“ MALT. Utriusque scripturae testes indicavit
 Kannglesserus. Vide Photii Excerpta infra p. 81 b. c. 19. Ἐφθα-
 λίται] Ἐφθαλίται P hic et infra.

finis Romanorum irrupit. Verum innoxius reque infecta sese domum
 recepit: quod ita accidit. Anatolius militum per Orientem magister,
 quem unum Theodosius Aug. legatum ad Persas proficisci iusserat, cum
 proxime eorum exercitum venisset, ex equo desiluit, et pedibus ire solus
 perrexit ad Vararanem. Hic hominem conspicatus, ex astantibus scitari,
 quis ille qui sic accederet? Tum ii, Magistrum esse illum militiae Ro-
 manae dixerunt. Percussit Regem eximia observantia, impulitque ut fle-
 xum illico equum retro concitaret, Persis sequentibus universis. Ubi pe-
 dem in solo posuit suae ditionis, tum demum perhumaniter ad conspe-
 ctum suum admisit oratorem, et pacem ea conditione, qua Anatolius pe-
 tibat, concessit, ut neutra gens in suo solo prope fines alterius novam
 ullam munitionem extrueret. Quo rite praestito, liberum in utroque Im-
 perio cursum res habuere.

3. Post haec Rex Persarum Perozes cum Ephthalitis Hunnis, quos
 Albos vocant, de regni finibus aggressus bello contendere, exercitum
 contra illos florentem duxit. Porro Ephthalitae et genus et nomen Hun-
 norum participant; licet cum Hunnis, quos novimus, nullum ipsis com-

τισὶν ὧν ἡμεῖς ἴσμεν, ἐπεὶ οὔτε χώραν αὐτοῖς ἴσμεν ἔχουσιν οὐ-
 τε πη αὐτῶν ὕψιστα ὥκηται, ἀλλὰ προσοικοῦσι μὲν Πέρσαις
 πρὸς βορρᾶν ἄνεμον, οὗ δὴ πόλις Γοργῶ ὄνομα πρὸς αὐταῖς που
 B ταῖς Περσῶν ἰσχυαταῖς ἐστίν, ἐγκαῦθα δὲ περὶ γῆς ὁρίων διαμά-
 χεσθαι πρὸς ἀλλήλους εἰώθασιν. οὐ γὰρ νομίμους εἰσὶν ὥσπερ τὰ 5
 ἄλλα Οὐννικὰ ἔθνη, ἀλλ' ἐπὶ χώρας ἀγαθῆς τινας ἐκ παλαιῶ
 ἴδρυνται. ταῦτά τοι οὐδέ τινα ἐσβολὴν πεποίηται πώποτε ἐς
 Ῥωμαίων τὴν γῆν, ὅτι μὴ ἔξιν τῷ Μήδων στρατῷ. μόνοι δὲ
 Οὐννων οὗτοι λευκοὶ τε τὰ σώματα καὶ οὐκ ἄμορφοι τὰς ὕψεις
 εἰσιν. οὐ μὲν οὔτε τὴν δίαίταν ὁμοιωτροπὸν αὐτοῖς ἔχουσιν οὔτε 10
 C θηρίων βίον τινα ἥπερ ἐκείνοι ζῶσιν, ἀλλὰ καὶ πρὸς βασιλέως ἐνός
 ἄρχονται καὶ πολιτείας ἐννομον ἔχοντες πρὸς ἀλλήλους τε καὶ τοὺς
 πέλας ὁρθῶς καὶ δικαίως ξυμβάλλουσι, Ῥωμαίων τε καὶ πάντων
 οὐδέν τι ἥσσον. οἱ μὲντοι εὐδαίμονες αὐτοῖς φίλους ἐταιρίζον-
 ται ἄχρι ἐς εἰκοσιν, ἂν οὕτω τύχη, ἣ τούτων πλείους, οἵπερ 15
 αὐτοῖς ξυμπόται μὲν ἐς αἶψα γίνονται, τῶν δὲ χρημάτων μετέχουσι
 πάντων, κοινῆς τινας ἐξουσίας αὐτοῖς ἐς ταῦτα οὐσης. ἐπειδὴ
 δὲ τῷ αὐτοῖς ἐταιρισμένῳ τελευτῆσαι ξυμβαίη, τούτους δὴ τοῖς
 D ἄνδρας ζῶντας ἔξιν αὐτῷ ἐς τὸν τάφον ἰσχυομένους νόμος.

Ἐπὶ τούτους τοὺς Ἐφθάλτας τῷ Περδῶν πορευομένῳ ξυμ- 20
 παρὴν πρεσβευτῆς, ὃς δὴ ἔνυχε πρὸς βασιλέως Ζήνωνος παρ' αὐ-

1. οὔτε — οὔτε] οὐδέ — οὐδέ P. *ibid.* αὐτοῖς A. αὐτῶν P.
 10. οὔτε — οὔτε] οὐδέ — οὐδέ P. 11. θηρίων] θηρίων A.
 12. τοὺς πέλας] τοῖς πέλας αἶψα A correctus. 15. τύχη A cor-
 rectus. τύχοι P.

mercium intercedat. Haud enim eorum confines sunt neque accolae; sed Persarum, a Septentrione: ubi est Gorgo, urbs ad oram sita extremam Persidis. Hic de limitibus certare inter se solent. Nec vero vagantur Ephthalitae palanturve caeterorum more Hunnorum; sed fixas iam inde antiquitas in regione benigna sedes retinent, ita quidem ut nunquam nisi una cum Medis in Romanam ditionem irruperint. Ex Hunnis hi soli corpora cute candida et vultus habent minime deformes. Longe etiam diversis moribus vivunt. Non enim vitam, ut illi, ferinam agunt; sed Regi uni parent, ac sub politicis legibus, inter se et cum vicinis ex aequo et bono contrahunt, nec minori sane cum laude quam Romani et quaevis aliae nationes. Oculentissimi quique amicos adiungunt sibi vicenos, aut, si fors tulerit, etiam plures, quos semper habent convivas, omniumque facultatum suarum participes, dato singulis communi quodam in eas iure. At ubi fato concessit qui illos sibi sodales asciverat, obtinuit consuetudo, ut ipsi adhuc vitae pleni in tumulum cum mortuo inferantur.

Petentem Ephthalitas Perozem secutus est Eusebius Zenonis Augu-
 sti apud eum Legatus. At illi simulata fuga, quasi hostium adventu ter-

τὸν ἱσταμένους, Εὐσέβιος ὄνομα. Ἐφθαλῖται δὲ δόκησιν παρε-
 χόμενοι τοῖς πολεμίοις, ὅτι δὴ αὐτῶν κατωρρωδηκότες τὴν ἔφοδον
 ἐς φυγὴν ὠρμηται, ἤσαν δρόμῳ ἐς χῶρόν τινα, ὃν περ ὄρη ἀπό-
 τομα πανταχόθεν ἐκύκλουν, συχνοῖς τε καὶ ἀμφιλαφέσιν ἐς ἄγαν
 5 καλυπτόμενα δένδροις. ἐν τῷ δὲ τῶν ὀρῶν προϊόντι ὡς πορρω-
 τάτω ὁδὸς μὲν τις ἐφαίνετο ἐν μέσῳ εὐρείᾳ ἐπὶ πλεῖστον διήκον- P 10
 σα, ἔξοδον δὲ τελευτῶσα οὐδαμῇ εἶχεν, ἀλλ' ἐς αὐτὸν μάλιστα
 τὸν κύκλον τῶν ὀρῶν ἔλγε. Περόζης μὲν οἶν, δόλου παντὸς
 ἀφροντιστήσας οὐκ ἐννοῶν τε ὡς ἐν γῇ ἄλλοτρίᾳ πορεύοιτο, ἀνε-
 10 πισκέπτως ἐδίωκε. τῶν δὲ Οὐννων ὀλίγοι μὲν τινες ἔμπροσθεν
 ἔφευγον, οἱ δὲ πλείστοι ἐν ταῖς δυσχωρίαις διαλαθόντες κατὰ
 τῷ τῶν ἐγένοντο τοῦ τῶν πολεμίων στρατοῦ, οὐπω τε αὐτοῖς ἐβού-
 λοντο ἐνδηλοὶ εἶναι, ὅπως δὴ τῆς ἐνέδρας πόρρῳ χωρήσαντες ἐν-
 τὸς τε τῶν ὀρῶν ἐπὶ πλεῖστον γεγενημένοι μηκέτι ὀπίσω ἀναστρέ-
 15 φειν οἶοι τε ὦσιν. ὥν περ οἱ Μῆδοι αἰσθόμενοι (ἥδη γὰρ καὶ τι
 τοῦ κινδύνου ἐπέφηεν) αὐτοὶ μὲν δέει τῷ ἐκ Περόζου τὰ πα- B
 ρόντα σφίσιν ἐν σιωπῇ εἶχον, Εὐσέβιον δὲ πολλὰ ἐλιπάρουν πα-
 ραίνεσιν ἐς τὸν βασιλέα ποιήσασθαι μακρὰν ἀπολελειμμένον τῶν
 οἰκείων κακῶν, βουλευέσθαι μᾶλλον ἢ θρασύνεσθαι οὐκ ἐν δέον-
 20 τι, καὶ διασκοπεῖσθαι, ἣν τίς ποτε μηχανὴ ἐς σωτηρίαν φέρουσα
 εἴη. ὁ δὲ Περόζῃ ἐς ὅσιν ἐλθὼν τύχην μὲν τὴν παρούσαν ὡς
 ἥκιστα ἀπεκάλυψε, ἄρξάμενος δὲ μυθοποιίας, λέοντά ποτε τράγῳ
 ἔφρασκεν ἐντυχῆν δεδμμένῳ τε καὶ μηχανωμένῳ ἐπὶ χώρου τινὸς οὐ
 λίαν ὑψηλοῦ, ἐπὶ θοίνῃ δὲ αὐτοῦ τὸν λέοντα ἐφιέμενον ὀρμήσαι V 229.

16. ἐπέφηεν] ἐπέφαιεν A corr.
 17. ἐπὶ θοίνῃ P.

20. ἐς σωτηρίαν A. εἰς σω-
 τηρίαν P.

riti, cursu quemdam in locum contenderunt, quem undique praerupti
 montes ac densis opacisque nemoribus vestiti cingebant. Quo quidem
 penetrantibus via late patebat in medio, quae longissime ducere videbat-
 ur: nullum tamen habebat exitum, et ad montium ambitum desinebat.
 Hic Perozes doli plane omnis securus, nec se in hostili solo iter facere
 reputans, inexplorato persequabatur Hunnorum manum ante oculos fu-
 gientium; interea dum pars multo maxima in asperis oblitescens immine-
 bat a tergo, nec patere prius volebat, quam illi in insidias tam alte se
 induissent et in montium impediissent anfractus, ut non possent referre
 pedem. His Medi cognititis, (iam enim periculi indicium aliquod subor-
 tum erat) quo res loco essent, coram Peroze dissimulabant, veriti ne
 quid gravius decerneret. Enixe autem instabant Eusebio, ut Regem sui
 ignarum infortunii commoneret, hortareturque ne audaciam adhiberet in-
 tempestivam, sed consilium, et expediendae salutis rationem exploraret.
 Ille Perozem cum adisset, haud inde rem statim exposuit. Verum orsus
 a fabula, in hircum aliquando non admodum edito in loco vinctum atque

μὲν ὡς ἀρπάζοντα, ἐμπεισεῖν δὲ ἐς κατώρυχα βαθεῖαν μάλιστα,
 C ὁδὸν κυκλοτερεῇ ἔχουσαν στενὴν τε καὶ οὐ πεπερασμένην, (διέξο-
 δον γὰρ οὐδαμῇ εἶχεν) ἦν δὴ οἱ τοῦ τράγον κίριοι ἐξεπότηδες τε-
 H 4 χνησόμενοι ὑπερθεῖν τῆς κατώρυχος τὸν τράγον τεθείκασιν τῷ
 λέοντι ποδοστρέβην ἐσόμενον. ταῦτα Περόζης ἀκούσας ἐς δέος 5
 ἦλθε μὴ ποτε Μῆδοι ἐπὶ πονηρῷ τῷ σφετέρῳ τὴν δίωξιν ἐπὶ τοὺς
 πολεμίους πεποιήνται. καὶ πρόσω μὲν οὐκέτι ἐχώρει, μένων δὲ
 αἰ τοῦ τὰ παρόντι ἐν βουλῇ ἐποιεῖτο. Οὕνοι δὲ ἤδη ἐπόμενοι ἐκ
 τοῦ ἐμψανοῦς τοῦ χώρου τὴν εἴσοδον ἐν φυλακῇ εἶχον, ὅπως μη-
 κέτι οἱ πολέμιοι ὁπίσω ἀπελαύνειν οἴοι τε ᾧσι. καὶ οἱ Πέρσαι 10
 D τότε δὴ λαμπρῶς αἰσθόμενοι οὗ ἦσαν κακοῦ ἐν συμφορᾷ ἐποιού-
 ντο τὰ παρόντα σφίσι, διαφεύξασθαι τὸν κίνδυνον ἐν ἐλπίδι οὐ-
 δεμιᾷ τὸ λοιπὸν ἔχοντες. ὁ δὲ τῶν Ἐφθαλιτῶν βασιλεὺς πέμψας
 παρὰ Περόζην τῶν οἱ ἐπομένων τινας, πολλὰ μὲν αὐτῷ θράσους
 περὶ ἀλογίστου ὠνείδισεν, ἀπ' οὗ δὴ αὐτόν τε καὶ τὸ Περσῶν 15
 γένος κόσμῳ οὐδενὶ διαφθείρειν, ἐνδύσειν δὲ καὶ ὧς τὴν σωτη-
 ρίαν Οὕνους αὐτοῖς ἐπηγγέλλετο, ἦν γε αὐτόν τε Περόζης προσ-
 κυνεῖν βούλοιο ἅτε δεσπότην γεγενημένον καὶ ὄρκους τοὺς σφίσι
 πατέροις ὁμνῶνς τὰ πιστὰ δοῖη, μὴ ποτε Πέρσας ἐπὶ τὸ Ἐφθαλι-
 τῶν ἔθνος στρατεύσεσθαι. ταῦτα ἐπὶ Περόζης ἤκουσε, μάγων 20
 τοῖς παροῦσι κοινολογησάμενος ἀνενυνθάνετο εἰ τὰ ἐπαγγελλό-
 μενα πρὸς τῶν ἐναντιῶν ποιητέα εἴη. οἱ δὲ μάγοι ἀπεκρίναντο

12. διαφεύξασθαι A. διαφεύξασθαι P. 14. θράσους περὶ A
 corr. περὶ θράσους P. 15. τὸ περσῶν A. τῶν Περσῶν P.

balantem incurrisse leonem dixit, obiectaeque dapis cupidine actum ita
 quidem insiluisse ut rapturus videretur; in fossam vero decidisse altissi-
 mam; quae tramitem certe circumflexum habebat, sed angustum valde
 nec foras pervium, ut qui ab omni parte careret exitu. Sic nempe du-
 ctus consulto fuerat ab hirci dominis, et hic supra scrobeam ita locatus,
 ut leo caperetur. Haec ubi Perozes audiit, vereri coepit ne in pern-
 ciam Medi suam ruisset, hostem insequendo. Nec porro perrexit; sed
 eodem loci temporisque vestigio instituit cum re praesenti deliberare.
 Ecce autem a tergo Hunni se prodere et ex aperto montis fauces custo-
 dire, quo receptum hosti praec luderent. Tum demum Persae in quae
 mala devenissent perspicere, deplorare praesentem vicem, ac periculi
 fugam desperare. At Rex Ephthalitarum missis ad Perozem aliquot e
 suis assecclis, vehementer illi exprobravit inconsideratam audaciam, qua
 se gentemque suam foede perditum ivisset. Hunnos tamen parsuros pro-
 misit, si modo ipse a Peroze tanquam dominus adoraretur, fidemque pa-
 trio illorum sacramento auctoratam acciperet, nunquam Persas bellum
 Ephthalitis illaturos. Quibus Perozes auditis, Magos, qui aderant,
 consulens, num data conditione utendum esset rogavit. Responsum a

τὰ μὲν ἀμφὶ τῷ ὄρκῳ ὅπη οἱ βουλομένοι ἐστὶν αὐτὸν διοικήσασθαι, ἐς μέντοι τὸ ἕτερον σοφία περιελθεῖν τὸν πολέμιον. εἶναι γὰρ αὐτοῖς νόμον τὰς τοῦ ἡλίου ἀνατολὰς προσκυνεῖν ἡμέρα ἐκάστη. δεήσειν οὖν αὐτὸν τηρήσαντα ἐς τὸ ἀκριβὲς τὸν καιρὸν 5 ἐσυγγενέσθαι μὲν ἅμα ἡμέρᾳ τῷ τῶν Ἐφθαλιτῶν ἄρχοντι, τετραμμένον δὲ πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον προσκυνεῖν· ταύτῃ γὰρ ἂν ἐς τὸ ἔπειτα τῆς πράξεως τὴν ἀτιμίαν φυγεῖν δύναιτο. Περδίζης μὲν οὖν ἀμφὶ τε τῇ εἰρήνῃ τὰ πιστὰ ἔδωκε καὶ τὸν πολέμιον προσεκύνησε, καθάπερ τῶν μάγων ἡ ὑποθήκη παρήγγελλεν, ἀκραιφνεῖ δὲ τῷ Μῆδων στρατῷ παντὶ ἐπ' οἶκον ἀσμένως ἀνεχώρησε.

δ'. Χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον ἀλογήσας τὰ ὁμωμοσμένα 15 τίσασθαι Οὐννοὺς τῆς ἐς αὐτὸν ὕβρεως ἤθελε. πάντας οὖν αὐτίκα ἐκ πάσης γῆς Πέρσας τε καὶ ξυμμάχους ἀγείρας ἐπὶ τοῖς Ἐφθαλίταις ἦγε, τῶν παίδων ἕνα Καβάδην ὀνομαζόμενον μόνον ἀπολιπὼν (τηνικαῦτα γὰρ ἥβηκὼς ἔτυχε), τοὺς δὲ λοιποὺς ἅπαντας ἐπαγόμενος τριακόσια μάλιστα. Ἐφθαλῖται δὲ αὐτοῦ τὴν ἔφθογον γνόντες, ἀχθόμενοι τε οἷς δὴ πρὸς τῶν πολεμίων ἠπάτηντο, τὸν βασιλεῖα ἐκάκιζον, ἕτε προέμενον Μῆδοις τὰ πράγματα. καὶ Β 20 ὅς αὐτῶν ξὺν γέλῳτι ἐπυνθάνετο τί ποτε ἄρα σφῶν προέμενος εἶη, πότερον τὴν γῆν ἢ τὰ ὅπλα ἢ ἄλλο τι τῶν πάντων χρημάτων. οἱ δὲ ὑπολαβόντες οὐκ ἄλλο οὐδὲν πλὴν γε δὴ ὅτι τὸν καιρὸν ἔφρασαν, οὗ τᾶλλα πάντα ἡρτῆσθαι ξυμβαίνει. οἱ μὲν οὖν τοῖς

4. δεήσειν] δεήσει P. 12. ἀλογήσας A. ἀλογίσας P.

Magis, quod attineret ad iusiurandum, componeret ipse arbitrato suo; quod ad alterum, solerter hostem circumveniret. Mox suggesserunt in patriis esse moribus adorare quotidie solem orientem: itaque oportere, ut tempore diligenter observato, Regem Ephthalitarum prima luce adiret, et ad solem surgentem conversus, hunc adoraret: quo astu ignominiam facti elevare deinde posset atque effugere. Igitur Perozes cum pacis fidem dedit, tum hostem ex Magorum praescripto veneratus est: sic demum laetus exercitum reduxit saluum atque incolumem.

4. Aliquanto post Perozes spreto, quo se obstrinxerat, iuramento, imposuit sibi ab Hunnis contumelliam ultum ire decrevit. Quapropter ubi copias undique et Persarum et sociorum collegisset, eas ipse in Ephthalitas duxit cum triginta filiorum suorum grege, uno Cabade, qui nondum ex ephebis excesserat, domi relicto. De illius protectione factis certioribus Ephthalitis, accidit ex eo dolor, quod ab hoste circumscripti fuissent; mox et in Regis vituperationem erupit, cum dicerent eum Medis res patriae prodidisse. Is ad haec ridens ex ipsis quaerere, eequid tandem cessisset? Utrumne arma, an arma, aut e facultatibus caeteris aliud forte quippiam? At illi occasionem, unde omnia pende-

- V 230 ἐπιουῶσιν ὑπαντιάζειν πάσῃ προθυμίᾳ ἤξιον, ὃ δὲ αὐτοὺς μὲν ἐν
 γε τῷ παρόντι ἐκώλυεν. οὕτω γὰρ σαφές τι ἀμφὶ τῇ ἐφόδῳ ἰσχυ-
 C ρίζετο γυγνέναι σφίσι, ἐπεὶ οἱ Πέρσαι ἔτι ἐν γῇ τῇ οἰκείᾳ τυγ-
 χάνουσιν ὄντες· μένων δὲ αὐτοῦ ἐπολεῖ τάδε. ἐν τῷ πεδίῳ, ἣ
 ἡμελλον Πέρσαι ἐς τὰ Ἐφθαλιτῶν ἤδη ἐσβάλλειν, χώρον πολλήν 5
 τινα ἐπὶ πλείστον ἀποτεμῶν τάφρον εἰργάσατο βαθεῖάν τε καὶ
 εὖρους ἱκανῶς ἔχουσαν, ὀλίγον τινα ἐν μέσῳ ἀκραιφνῇ χώρον
 ἀπολιπὼν ὅσον ἵππων ὁδῷ ἐπαρκεῖν δέκα. καλάμους τε τῇ τά-
 P 12 φρῷ ὑπερθεῖν ἐπιθεῖς καὶ γῆν ἐπὶ τοὺς καλάμους συναμνησάμενος,
 ταύτῃ ἐπιπολῆς ἔκρυπεν, Οὐννων τε τῷ ὁμίλῳ ἐπέστελλεν, ἐπει- 10
 δὴν ἐνθὲνδε ὀπίσω ἀπελαύνειν μέλλωσι, διὰ χώρου τοῦ χέρσου ἐς
 ὀλίγους σφᾶς συναγαγόντας σχολαιτέρους ἵκναι, φυλασσομένους
 ὅπως μὴ ἐς τὰ ἐσκαμμένα ἐμπίπτουσι· τοὺς δὲ ὕλας ἄκρου ση-
 μεῖου τοῦ βασιλείου ἀπεκρέμασεν, ἐς οὓς τὸν ὄρκον Περόζης
 ὤμοσε πρότερον, ὣν δὴ ἀλογήσας ἐπὶ Οὐννους ἐστράτευσεν. ἕως 15
 μὲν οὖν ἐν τῇ γῇ τῇ σφετέρᾳ τοὺς πολεμίους ἤκουεν εἶναι, ἥσυχῃ
 ἔμεινεν, ἐπεὶ δὲ αὐτοὺς ἐς Γοργῷ πόλιν ἔμαθεν ἀφικέσθαι πρὸς
 τῶν κατασκόπων, ἥπερ ἐν τοῖς ἐσχάτοις Περσῶν ὁρίοις τυγχάνει
 B οὖσα, ἐνθὲνδε τε ἀπαλλαγέντας ὁδοῦ ἐπὶ σφᾶς ἤδη ἵκναι, αὐτὸς
 μὲν τῷ πλείονι στρατῷ τῆς τάφρου ἐντὸς ἔμεινεν, ὀλίγους δὲ πέμ- 20
 ψας, ὁφθῆναι μὲν τοῖς ἐναντίοις ἐν τῷ πεδίῳ ἐκέλευε μακρὰν
 ἄποθεν, ὁφθέντας δὲ μόνον εἶτα ἀνὰ κράτος φεύγειν ὀπίσω, ἐν

22. ἄποθεν] ἀποθεν L hic et p. 22, 8.

rent, dimissam fuisse conquesti, nihilominus parabant promptissimis ani-
 mis hosti occurrere. Sed vetuit in praesentia Rex, affirmans se de ir-
 ruptione Persarum nihil dum habere explorati, cum adhuc suos se intra
 limites tenerent. Itaque haud ultra movens, haec praemolitus est. In
 campo, qua Persae patrias Ephthalitarum sedes ingressuri erant, spa-
 tium magnum intercidens, fossam duxit altitudinis latitudinisque ingentis,
 relicta in medio exigua intercapedine terrae non subactae, quanta suffi-
 ceret equis decem, qui frontibus aequatis irent. Impositis deinde cala-
 mis, et his supergesta humo soveam obcaecavit, Hunnorum turmae,
 quae ex ulteriori tractu conversura cursum erat, praecipiens, ut in eo
 interstitio, quod solidum relinquebatur, densarent ordines lentiusque in-
 cederent, ne in fossam prolaberentur. Ipsum etiam e vexilli regii cus-
 pide salem suspendit, per quem Perozes ante iuraverat, et quem modo
 contemnens, bello Hunnos appetebat. Ergo tandiu Rex Ephthalitarum
 sese continuit, dum fama fuit hostem agere in suo regno. Simul autem
 ab exploratoribus didicit, Persas attigisse Gorgo, urbem in extrema
 Perside positam, iamque illinc profectos petere Ephthalitas; ipse quidem
 cum parte copiarum maxima cis fossam substitit; paucos vero emittens,
 iussit in conspectum dare se hostibus procul in campo, mox in fugam

μνήμη τὰς αὐτοῦ ἐντολὰς ἀμφὶ τῇ κατώρυχι ἔχοντας, ἥνκα δὴ αὐτῆς ἀγχιστὰ ἴκοντο. οἱ δὲ κατὰ ταῦτα ἐποιοῦν, καὶ ἐπεὶ τῆς διώρυχος ἀγχιστάτω ἐγένοντο, ἐς ὑλίγους σφῆς ξυναγωγόντες διέ- H 5
βησαν ἅπαντες καὶ τῷ ἄλλῳ στρατῷ ἀνιέντηντο. οἱ δὲ Πέρσαι 5
ἔξυτιέναι τῆς ἐπιβουλῆς σὺν δαμῇ ἔχοντες κατὰ κράτος ἐν πεδίῳ
λίαν ὑπὲρ ἐδίωκον, θυμῷ πολλῷ ἐς τοὺς πολεμίους ἐχόμενοι. ἐς
τε γοῦν τὴν τύφρον ἐμπεπτώκασιν ἅπαντες, οὐχ οἱ πρῶτοι μὲν C
τον, ἀλλὰ καὶ ὅσοι ὀπισθεν εἶποντο. αἶτε γὰρ τὴν δίωξιν ξὺν
θυμῷ μεγάλῳ, καθάπερ ἐρρήθη, ποιούμενοι, ὥς ἥκιστα ἦσθον-
10 το τοῦ κακοῦ, ὥς δὴ ξυντετύχηκε τοῖς ἐμπροσθεν λοῦσιν, ἀλλ’
ὑπὲρ αὐτοὺς ξὺν τοῖς ἵπποις τε καὶ δόρασιν ἐμπεπτωκότες, ἐκεί-
νους τε, ὥς τὸ εἶκός, ἔκτειναν καὶ αὐτοὶ οὐδὲν τι ἥσσαν ξυν-
διεφθάρησαν. ἐν οἷς καὶ Περδίκης ἦν ξὺν παισὶ τοῖς αὐτοῦ ἡπα-
σι. καὶ αὐτὸν μέλλοντα ἐς τὸ βύραθρον τοῦτο ἐμπεσεῖσθαι φασὶ
15 τοῦ τε δεινοῦ ἡσθῆσθαι καὶ τὸ μάργαρον, ὃ οἱ λευκότερόν τε
καὶ μεγέθους ὑπερβολῇ ἔντιμον ἐξ ὧτός δέξιόν ἀπεκρέματο, ἀφελόν-
τα ῥῖψαι, ὅπως δὴ μή τις αὐτὸ ὀπίσω φοροῖη, ἐπεὶ ἀξιοθέα-
τον ὑπερφυνῶς ἦν, οἷον οὐπω πρότερον ἐτέρῳ τῷ βασιλεῖ γέγονεν· D
ἱμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες. οὐ γὰρ ἂν ἐνταῦθα γενόμενος τοῦ
20 κακοῦ ἄλλου ὄνουσιν ἐς φροντίδα ἦλθεν, ἀλλ’ οἶμαι τό τε οὕς
αὐτῷ ἐν τούτῳ ξυγχεκρόσθαι τῷ πάθει καὶ τὸ μάργαρον ὅπη ποτὲ
ἀφανισθῆναι. ὅπερ ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς τότε πρίασθαι πρὸς
τῶν Ἐφθαλιτῶν ἐν σπουδῇ ποιησάμενος ἥκιστα ἴσχυεν. οὐ γὰρ

6. ἐχόμενοι] ἐρχόμενοι A corr. 15. τὸ μάργαρον] ὁ μάργαρος
ex Procopio scholien apud Photium Bibl. p. 22. ed. Bekk.

se effuse convertere, memores in primis quae circa foveam mandata haberent, ubi propius accessissent. Neque ea emissarii fefellerent. Ut enim fossae appropinquarunt, collecto in arctum agmine transierunt omnes, neque suis admiscuerunt. Interea Persae praecipiti in hostem furore fervidi, per aperta et plana spatia, ubi nullas suspicari insidias poterant, ferebantur. Sed in foveam demum lapsi sunt, non primi modo, sed quicunque etiam sequebantur. Quippe caeco impetu abrepti, ut dictum est, praecuntium casum non ante deprehenderunt, quam super illos cum equis et hastis voluti, certum exitium attulere miseris, neque ipsi effugerunt. In his fuit cum filiis omnibus Perozes, quem ferunt, cum proximus esset barathro, mali aliquid praesagisse, et rarum candore ac magnitudine unionem, quem ex aure dextera suspensum gestabat, proiecisse, ne quis illum deinceps ferret. Erat enim spectatu dignissimus, nec talem quisquam Regum hactenus tulerat. Quae narratio nullam apud me fidem habet. Neque enim Regem tali rerum articulo cogitationem alius mali cuiuspiam suscepisse crediderim; sed aurem ei hac in strage conscissam, et amissum alicubi unionem: quem tum emere ab Ephthalitis frustra satagit Imperator Romanorum. Non enim Barbari

αὐτὸ εὐρέσθαι οἱ βάρβαροι εἶχον, καίπερ πόνη πολλῶ τὴν ζήτη-
σιν ποιησάμενοι. φασὶ μέντοι Ἐφθαλίτας εὐραμένους αὐτὸ ὅτε-
ρον τῷ Κυβύδῃ ἀποδόσθαι. ὅσα δὲ ἀμφὶ τῷ μαργάρῳ τοίτῳ
Πέρσαι λέγουσιν, εἰπεῖν ἄξιον· ἴσος γὰρ ἔν τῳ καὶ οὐ παντάπα-
σιν ἄπιστος ὁ λόγος δόξειεν εἶναι.

5

- P 13 Ἀλγούσιν οὖν Πέρσαι εἶναι μὲν ἐν τῷ κτενὶ μάργαρον τοῦτο
ἐν θαλάσῃ, ἣ ἐν Πέρσῃς ἐστὶ, νήχεσθαι δὲ τὸν κτένα τῆς ταύ-
τη ἥϊονος οὐ πολλῶ ἄποθεν· ἀνεωγένοι τε αὐτῷ ἄμφω τὰ ὄστρα-
κα, ὧν δὴ κατὰ μέσον τὸ μάργαρον εἰστήκει θάλαμα λόγου πολλοῦ
ἄξιον. ἄλλο γὰρ αὐτῷ εἰκασθῆναι οἰδαμῇ ἔσχεν οὔτε τῷ μεγέθει 10
οὔτε τῷ κάλλει ἐκ τοῦ παντὸς χρόνου. κύνα δὲ θαλάσσιον ἱπερ-
φυῖ τε καὶ δεινῶς ἄγριον ἐραστήν τοῦ θεάματος τοῦτον γενόμε-
νον ἔπεσθαι κατ' ἴχνος αὐτῷ, οὔτε νύκτα ἀνιέντα οὔτε ἡμέραν,
ἀλλὰ καὶ ἡνίκα τροφῆς ἐπιμελειῖσθαι ἀναγκασθεῖν, ἐνταῦθα μὲν
B τι περισκοπεῖσθαι τῶν ἐδωδῆων, εὐρόντα δέ τι καὶ ἀνελόμενον 15
ἐσθίειν μὲν ὅτι τάχιστα, καταλαβόντα δὲ αὐτίκα δὴ μάλ᾽ αὖ τὸν κτέ-
να θεάματος αὐθις τοῦ ἐρωμένου ἐμπέπλασθαι. καὶ ποτε τῶν
V 231 τινα γριπέων φασὶ τὰ μὲν ποιούμενα ἐπιδεῖν, ἀποδειλιάσαντα δὲ
τὸ θηρίον ἀποκῆσαι τὸν κίνδυνον, ἔς τε τὸν βασιλέα Περόζην
ἅπαντα τὸν λόγον ἀνενεγκεῖν. ἃ δὲ τῷ Περόζῃ ἀκούσαντι πό- 20
θον φασὶ τοῦ μαργάρου γενέσθαι μέγαν, πολλαῖς τε ἀπ' αὐτοῦ
θωπείαις τὸν ἀσπαλίεα τοῦτον καὶ ἀγαθῶν ἐλπίσιν ἐπῴραι. ὃν

2. ὅσπερ Niebuhrus. Legebatur ἔτερον. 8. ἥϊονος] ἡϊόνος P.
Quum libri modo hoc modo illud praeberent, ego ubique ἥϊων scripsi.
10. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P. 15. μὲν τι A. μὲν τοι P.

quamvis perquisitum reperire potuerunt. Quanquam sunt qui inventum
quidem ab Ephthalitis, sed Cabadi alium pro ipso venditum tradant.
Locus vero postulat, ut quae Persae de illo produnt, hic inseramus:
nam ea sunt, quae nec absurda cuiquam, nec plane incredibilia vi-
deantur.

Igitur perhibent pectinem eo foetum unione in sinu fuisse Persico:
cum autem littori adnataret, diductis testulis, apparuisse in medio unio-
nem unice spectandum admirandumque; ut qui omnibus, quotquot ex
omni memoria extitissent, magnitudine ac nitore praearet. At immanis
supra modum canis marinus adeo videndi eius cupidus erat; ut pectinem
diu noctuque assectaretur. Quod si fame compelleretur escam parare,
indidem circumspectabat, num edule quicquam offerret sese: simul de-
prehenderat, raptum ibat glutiebatque: mox reversus ad pectinem, deli-
ciarum suarum conspectu se satiabatur. Quae cum aliquando piscator con-
siderasset, metus eum belluae tenuit quo minus adiret periculum, satis-
que habuit Regi Perozae rem enarrare. Hic statim cupiditate incensus,
piscatoris operam eblandiri, animumque luculentae mercedis spe excitare

δὴ ἀντιτείνειν αἰτουμένῳ δεσπότῃ οὐκ ἔχοντα λέγουσι τάδε τῷ Περσέει εἰπεῖν „ὦ δέσποτα, ποθεινὰ μὲν ἀνθρώπῳ χρήματα, ποθεινοτέρα δὲ ἡ ψυχὴ, πάντων μέντοι ἀξιώτατα τέκνα. ὣν δὴ C τῇ στοργῇ ἀναγκασθεὶς φύσει ἴσως ἂν τις καὶ πάντα τολμήσειεν. ἔγὼ τοίνυν τοῦ τε θηρίου ἀποπειράσεσθαι καὶ τοῦ μαργάρου σε θήσεσθαι κύριον ἐλπίδα ἔχω. καὶ ἦν μὲν κρατήσω τοῦ ἀγῶνος τούτου, εὐδηλον ὡς ἐν τοῖς καλονμένοις ὀλβίοις τοῦνθ' ἐνδε τετάξομαι. σέ τε γὰρ πῦσιν ἀγαθοῖς με δωρήσασθαι, ἔτε βασιλέων βασιλέα, οὐδὲν ἀπεικός, καὶ ἐμοὶ ἀποχρήσει, καί περ οὐδὲν, ἂν 10 οὕτω τύχοι, κεκομισμένῳ, τὸ δεσπότου εὐεργέτην τοῦ ἐμοῦ γεγενῆσθαι. εἰ δὲ ἐμὲ δεῖ τῷ θηρίῳ τούτῳ ἁλῶναι, σὸν δὴ ἔργον ἔστω, ὦ βασιλεῦ, τοὺς ἐμοὺς παῖδας θανάτου τοῦ πατρίου ἀμείψασθαι. οὕτω γὰρ ἐγὼ μὲν καὶ τετελεστηκὼς ἐν τοῖς ἀναγκαιο- D τάτοις ἔμμισθος ἔσομαι, σὺ δὲ ἄρετῆς δόξαν ἀπολαίσει μείζω. τὰ 15 παιδία γὰρ ὠφελῶν εὖ ποιήσεις ἐμὲ, ὅπερ σοι τῆς εὐεργεσίας τὴν χάριν οὐδαμῇ εἶσομαι. αὕτη γὰρ ἂν ἐγγνωμοσύνη ἀκίβδηλος γένοιτο μόνῃ ἢ ἐς τοὺς ἀποθανόντας ἐπιδειχθεῖσα.“ τοσαῦτα ἐπὼν ἀπηλλάττετο. καὶ ἐπεὶ ἐς τὸν χώρον ἀφίκετο, ἵνα δὴ ὁ τε κτεὶς νήχεσθαι καὶ ὁ κύων αὐτῷ εἴδιστο ἔπαισθαι, ἐν- 20 ταῦθα ἐπὶ πέτραις ἐκάθητό τις, καιροφυλακῶν εἴ πως ἔρημόν ποτε τὸ μάργαρον τοῦ ἔραστοῦ λάβοι. ἐπειδὴ δὲ τῷ κυνὶ τάχι- H 6 στα τῶν τινι ἐς τὴν θολήν οἱ ἐπιτηδεύεις ἔχόντων ἐντετυχηκέναι

1. δεσπότῃ] δεσπότην A. 7. τοῦνθ' ἐνδε L. τὸ ἐνθ' ἐνδε P.
10. κεκομισμένῳ L. κεκοσμημένῳ P.

coepit. Ille Domini sui postulato refragari non sustinens, orationem fertur hanc habuisse. Optabiles quidem mortali sunt opes, Domine; sed multo est optabilior vita; nihil autem aequè charum ac liberi: quorum utique naturalis amor ad quidvis audendum impellit. Ego sane feram aggrediar, teque, ut equidem spero, compotem faciam margariti. Quo ex certamine si redibo sorsus ac victor, iam inde me in numero divitum fore planum est, non enim dubium esse potest, quin bona omnifariam a te, ut Regum Rege, in me sint profectura. Quibus quamvis frustratus fuero; mihi tamen abunde erit de Domino meo bene meritum esse. Si vero mihi satum est, belluae in praedam cedere; munificentiae tuae putabis esse, o Rex, liberis meis paternam mortem pensare. Quo fiet, ut ipse quidem in iis, qui arctissima omnium mihi sunt necessitate coniuncti, mercedem feram vel mortuus; tu vero maiorem virtutis laudem. Etenim cum liberis meis benigne facies, mihi facies, quamvis nullas acturo gratias. Ea demum sincera est grati animi virtus, cuius erga mortuos testimonia exhibentur. In hunc fere modum locutus, abiit: ac postquam eam in locum, ubi cum cane assecla nutare pecten solebat, pervenit, in scopulo quodam resedit, tempus aucupans, quo unionem amasil sui praesidio destitutum deprehenderet. Ubi primum canis vescum aliquid nactus est, at-

ξυνέπεισε καὶ περὶ τοῦτο διατριβὴν ἔχειν, ἀπολιπὼν ἐπὶ τῆς ἀκτῆς
 ὁ ἄλιεὺς τοὺς οἱ ἐπὶ ταύτῃ δὴ ἐπομένους τῇ ὑπουργίᾳ εὐθὺ τοῦ
 κτενὸς πολὺ ἦει, καὶ αὐτοῦ ἤδη λαβόμενος ἔξω γενέσθαι κατὰ
 τάχος ἠπέιγετο. οὗ δὲ ὁ κύων αἰσθόμενος ἐβοήθει ἐνταῦθα.
 ἰδὼν δὲ ὁ σαγηνευτὴς ὡς καταλαμβάνεσθαι τῆς ῥήονος οὐ μακρὰν 5
 P 14 ἔμελλε τὸ μὲν θήραμα ἠκόντισεν ἐς τὴν γῆν δυνάμει τῇ πάσῃ, ἀν-
 τὸς δὲ ἄλους διεφθάρη οὐ πολλῷ ὕστερον. ἀνελόμενοι δὲ τὸ
 μάργαρον οἱ ἐπὶ τῆς ἀκτῆς λειμιμένοι τῷ τε βασιλεῖ ἀπεκόμισαν
 καὶ τὰ ξυνερχθέντα πάντα ἐσήγγειλαν. τὰ μὲν οὖν ἀμφὶ τῷ
 μαργάρῳ τοῦτῳ τῇδε, ἥπερ ἐρρήθη, Πέρσαι ξυνερχθῆναι φα- 10
 σιν. ἐγὼ δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον ἐπάνειμι.

Οὕτω μὲν Περόζης τε διεφθάρη καὶ ξύμπασα ἡ Περσῶν
 στρατιὰ. εἰ γάρ τις οὐκ ἐμπεπτωκὸς ἐς τὴν διώρυχα ἔτυχεν,
 ὅδε ὑπὸ τῶν πολεμίων ταῖς χερσὶ γέγονε. καὶ ἀπ' αὐτοῦ νόμος
 τέθεται Πέρσαις μὴ ποτε σφῦς ἐν γῇ πολεμῖα ἐλαύνοντας δῖα- 15
 B ξιν ποιέσθαι τινα, ἣν καὶ κατὰ κράτος τοὺς ἐναντίους σφίσι
 τραπῆναι συμβαλή. ὅσοι μέντοι Περόζῃ οὐ ξυστρατεύσαντες ἐν
 χώρᾳ τῇ αὐτῶν ἔμειναν, οὗτοι δὲ βασιλέα σφίσι Καβάδην ἐλ-
 λοντο τὸν νεώτατον Περόζου υἱὸν, ὅπερ τηρικαῦτα περὶ τὴν
 μόνος. τότε δὲ Ἐφθαλίταις κατήκοοι ἐς φόρον ἀπαγωγὴν ἐγέ- 20
 νοντο Πέρσαι, ὥς Καβάδης τὴν ἀρχὴν ἰσχυρότατα κρατυνόμε-
 νος φόρον αὐτοῖς ἀποφέρειν τὸν ἐπέτειον οὐκέτι ἤξιλον. ἤρξαν
 δὲ Περσῶν οἱ βάρβαροι οὗτοι ἐνιαυτοὺς δύο.

2. δὴ ἐπομένους L. διεπομένους P. 5. ῥήονος] ῥήονος P.
 18. αὐτῶν] αὐτῶν P. 21. ἤρξαν A. ἤρξαντο P.

que in eo absumendo occupatus; ad pectinem recta piscator contendit,
 relictis in littore sociis subsidiariis. Iamque apprehenso illo festinabat
 enare, cum ecce fraude percepta suppetias canis properat. Iam iam to-
 neri se videns piscator, in littus, unde non procul aberat, quam maxi-
 ma potuit vi praedam eiacularus est; mox captus ipse interiit. Qui in
 littore opperiebantur, extractum unionem Regi tulerunt, ac rem ordine
 totam narrarunt. Haec Persae de unione illo: nunc eo unde sum digres-
 sus, revertor.

Ita Perozes, ut dicebam, cum universo Persarum exercitu periit:
 Nam si non in foveam forte aliquis, in manus certe incidit hostium.
 Clades haec Persis legem suavit, qua cavetur ne in hostili solo equis in-
 sequantur hostem, quamvis illum in fugam disiecerint. Ii demum, quos
 e patria non eduxit secum Perozes in expeditionem, Regem sibi crearent
 Cabadem, filiorum eius natu minimum, iamque adeo unum superstitem.
 Tunc Ephthalitarum stipendiarii Persae fuerunt; donec Cabades optime
 stabilito imperio tributum annuum excussit. Porro in sua ditione hi
 Barbari Persas biennium habuerunt.

ε'. Μετὰ δὲ Καβάδης ἐπὶ τὸ βιαιότερον τῇ ἀρχῇ χρώμενος V 232
 ἄλλα τε νεώτερα ἐς τὴν πολιτείαν εἰσήγε καὶ νόμον ἐγράψεν ἐπὶ κοινὰ C
 ταῖς γυναῖξιν μίγνυσθαι Πέρσας· ὅπερ τὸ πλῆθος οὐδαμῇ ἤρρισκε.
 διὸ δὴ αὐτῷ ἐπαρυστάντες παρέλυσάν τε τῆς ἀρχῆς καὶ δῆσαντες
 5 ἐν φυλακῇ εἶχον. καὶ βασιλέα μὲν σφίσι Βλάσῃν τὸν Περόζου
 ἀδελφὸν εἵλοντο, ἐπειδὴ γόνος μὲν οὐδεὶς ἔτι ἄρρην Περόζῃ, ὥσπερ
 ἐρρήθη, ἐλλείπτο, Πέρσαις δὲ οὐ θέμις ἄνδρα ἐς τὴν βασιλείαν
 καθίστασθαι ἰδιώτην γένος, ὅτι μὴ ἐξιτήλου παντάπασιν γένους D
 τοῦ βασιλείου ὄντος· Βλάσης δὲ τὴν βασιλείαν παραλαβὼν Περ-
 10 σῶν τε τοὺς ἀρίστους ξυνέλεξε καὶ τὰ ἀμφὶ τῷ Καβάδῃ ἐν βου-
 λῇ ἐποιεῖτο· τὸν γὰρ ἄνθρωπον ἀποκτινύναι οὐκ ἦν βουλομένοις
 τοῖς πλείοσιν· ἔνθα δὴ πολλὰ μὲν ἐλέχθησαν γινῶμαι ἐφ' ἐκά- P 15
 τερα φέρουσαι, παρελθὼν δὲ τῶν τις ἐν Πέρσαις λογίμων, ὄνομα
 μὲν Γουσασταδῆς, Χαναράγγης δὲ τὸ ἀξίωμα (εἴη δ' ἂν ἐν
 15 Πέρσαις στρατηγὸς τοῦτό γε), πρὸς αὐταῖς που ταῖς ἐσχατιαῖς
 τῆς Περσῶν γῆς τὴν ἀρχὴν ἔχων ἐν χώρᾳ ἣ τοῖς Ἐφθαλίταις ὁμο-
 ρός ἐστι, καὶ τὴν μάχαιραν ἐπιειξας ἥ τῶν ὀνύχων τὰ προὔχοντα
 Πέρσαι ἐβόθασιν ἀποτίμευσθαι, μήκος μὲν ὡς δακτύλου ἀνδρὸς,
 πᾶχος δὲ οὐδὲ τριτημόριον δακτύλου ἔχουσαν „ταύτην ὁρᾷτε“
 20 εἶπε „τὴν μάχαιραν, βραχεῖαν οὖσαν παντάπασιν· αὕτη μέντοι
 ἔργον ἐν τῷ παρόντι ἐπιτελεῖν οἷα τέ ἐστιν ὅπερ εὖ ἴστε, ὀλίγῳ δὲ
 ἕστερον, ὃ φιλοῦνται Πέρσαι, μυριάδες δύο τεθωρακισμένων ἀν- B

5. Βλάσῃν] Vid. Niebuhr. ad Agathiam p. 267. 6. ἐπειδὴ] ἐπεὶ
 P. ἐπεὶ δὲ AH. ibid. γόνος Maltretus. γένος AH. γενόμε-
 νος P.

5. Elatus deinde Cabades impotenti dominatu, cum alia multa in
 civilibus institutis novavit, tum lege scripta foeminarum usum iussit
 promiscuum esse. Quae adeo non probata fuit in vulgas, ut rebellantes
 in authorem Persae, ipsum imperio spoliatum, vinculis induerint, habue-
 rintque in custodia, Blase Peroxis fratre in eius locum subiecto, quod
 praeter Cabadem, ut dictum ante, marem nullum Perozes reliquisset,
 nec, nisi cum stirps regia excidisset prorsus, fas esset Persis domo pri-
 vata oriundum quempiam ad regnum evehere. Susceptis Blases rerum
 habenis, optimates Persarum convocavit, deque Cabade consuli in me-
 dium voluit. Eo plerique inclinabant ne vita homini eriperetur. Cum-
 que adhuc sententiis variaretur, progressus est Gusanastades primae in-
 ter Persas nobilitatis vir, idem et Chanaranges (vox ea Praetorem so-
 nat) extremas Persidis, ad Ephthalitarum confinia, praefecturam gerens.
 Tum producto, quo Persae ungues excrescentes resocare solent, cultello,
 longitudinis digitalis, crassitudinis digitali minoris triplo, immo nec tan-
 tas; *Exiguum, inquit, videtis cultrum hunc. At quantulus is cuique est,*
expedire nunc potest, quod acitis. Si rem tantulum trahitis, Persae cha-

δρῶν ξεργάζεσθαι οὐκ ἂν δύναιτο.“ ὁ μὲν ταῦτα εἶπε, παρα-
 δηλῶν ὥς, εἰ μὴ Καβάδην ἀνέλωσιν, αὐτίκα πράγματα Πέρσαις
 περιῶν παρῆξει. οἱ δὲ κτείνειν ἄνδρα βασιλείου αἵματος οὐδ' ὁ-
 λως ἔγνωσαν, ἀλλ' ἐν φρουρῷ κυθεῖρξαι ὅπερ τῆς λήθης καλεῖν
 νενομίκασιν. ἦν γάρ τις ἐνταῦθα ἐμβληθεὶς τύχῃ, οὐκ ἔτι νό- 5
 μος σφίσι μνήμην αὐτοῦ εἶναι, ἀλλὰ θάνατος τῷ ὠνομακóτι ἢ
 ζημία ἐστί· διὸ δὴ καὶ τὴν ἐπωνυμίαν ταύτην πρὸς Περσῶν ἔλα-
 χεν. ἅπας δὲ ἡ τῶν Ἀρμενίων ἱστορία φησὶ νόμου τοῦ ἀμφὶ τῷ
 λήθης φρουρῷ παραλελῦσθαι τὴν δύναμιν Πέρσαις τρόπῳ
 τοιῷδε.

10

- C Πόλεμός ποτε Πέρσαις τε καὶ Ἀρμενίοις ἀκήρυκτος γέγονεν
 εἰς δύο καὶ τριάκοντα ἔτη ἐπὶ Πακουρίου μὲν Περσῶν βασιλείον-
 τος, Ἀρμενίων δὲ Ἀρσάκου Ἀρσακίδου ἀνδρός. τούτῳ τε τῷ
 πολέμῳ μηχανομένῳ κεκαῶσθαι μὲν ἐς ἄγαν ἀμφοτέρους ξυνέβη
 καὶ διαφερόντως τοὺς Ἀρμενίους. ἀπιστία δὲ πολλῇ ἐς ἀλλήλους 15
 ἐχόμενοι ἐπικηρυκεῖσθαι παρὰ τοδὲς ἐναντίους οὐδέτεροι εἶχον.
 ἐν τούτῳ δὲ Πέρσας τετύχηκε πόλεμον πρὸς ἄλλους βαρβάρους
 τινὰς οὐ πόρρω Ἀρμενίων διωκημένους διενεγκεῖν. οἱ τε Ἀρμέ-
 νιοι, ἐν σπουδῇ ἔχοντες ἐπιδεῖξιν ἐς Πέρσας τῆς ἐς αὐτοὺς εὐνοίας
 D τε καὶ εἰρήνης ποιήσασθαι, ἐσβαλεῖν ἐς τούτων δὴ τῶν βαρβάρων 20
 τὴν γῆν ἔγνωσαν, δηλώσαντες τοῦτο πρότερον Πέρσαις. ἀπροσ-
 δόκητρί τε αὐτοὶ ἐπιπεσόντες σχεδὸν τι ἅπαντας ἤβηδὸν ἔκταναν.

16. παρὰ] περί HL. 17. τούτῳ δὲ A. τῷδε P.

rissimi, cataphractorum militum xx. millia non sufficient. Haec ille,
 quibus innuebat Cabadem, nisi tolleretur e medio, negotium Persis brevi
 exhibiturum. Abhorruere tamen eorum animi ab effundendo regio san-
 guine, satisque habuerunt asservare Cabadem in castello Oblivionis, ita
 dicto ex lege, quae de eo, qui fuerit illuc coniectus, mentionem unquam
 fieri vetat, poena etiam capitali iis proposita, qui ipsius nomen protu-
 lerint. Quae causa fuit appellationis eiusmodi. Semel autem legi, quae
 est de Castello Oblivionis, abrogatam vim datumque laxamentum fuisse,
 Armeniorum monumenta fidem faciunt. Res ita contigit.

Persis aliquando bellum fuit cum Armenis inextinguibile per annos
 xxxii. imperante illis Pacurio, his Arsace ex genere Arsacidarum. Et
 graviter quidem utrosque, sed Armenos in primis afflixerat bellum im-
 pendio diuturnius. Eo processerat mutuae diffidentia, ut neutri integrum
 sibi esse putarent caduceatores mittere. Interim forte accidit ut cum
 aliis Barbaris Armeniae accolis bellum Persae susceperint. Hic Armeni
 quo suam in Persas benevolentiam, et pacis cum ipsis colendae studium
 declararent, in Barbarorum illorum fines prorumpere statuerunt. Cum
 autem de suo consilio certiores Persae fecissent, improvise impetu Bar-
 baros sine ullo aetatis discrimine ad internecionem prope ceciderunt.

ὁ τε Πακούριος τοῖς πεπραγμένοις ὑπερησθῆις, πέμψας παρὰ τὸν Ἀρσάκην τῶν οἱ ἐπιτηδεῶν τινάς, τὰ τε πιστά οἱ παρασχόμενος, τὸν ἄνθρωπον μετεπέμψατο. καὶ ἐπεὶ παρ' αὐτὸν Ἀρσάκης ἄφικετο, τῆς τε ἄλλης αὐτὸν φιλοφροσύνης ἥξῳσε καὶ ἔτε ἀδελ-
5 φὸν ἐπὶ τῇ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ ἔσχε. καὶ τότε μὲν ὄρκοις δεινотάτοις
τόν τε Ἀρσάκην καταλαβὼν καὶ αὐτὸς οὐδὲν ἥσσον δμωμοκῶς ἦ V 233
μὴν εὖνους τε καὶ ξυμμάχους Πέρσας τε τὸ λοιπὸν καὶ Ἀρμενίους
ἀλλήλοις εἶναι, αὐτίκα δὲ αὐτὸν ἐς τὰ πάτρια ἤθη ἀφῆκεν ἵεναι.

Χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον διέβαλον τὸν Ἀρσάκην τινές P 16
10 ὥς δὴ πράγμασιν νεωτέροις ἐγχειρεῖν βούλοιο. οἷσπερ ἀναπει-
σθῆις ὁ Πακούριος αὐτῶν αὐτὸν μετεπέμπετο ὑπειπὼν ὅτι δὴ αὐ-
τῷ τὸ κοινολογεῖσθαι ὑπὲρ τῶν ὅλων ἐπιμελὲς εἴη. καὶ ὅς οὐδὲν
τι μελλήσας ἐς αὐτὸν ἦλθεν, ἄλλους τε τῶν ἐν Ἀρμενίοις μαχιμω-
τάτων ἐπαγόμενος καὶ Βασίκιον, ὅπερ αὐτῷ στρατηγός τε καὶ
15 ἑξῷμβουλος ἦν· ἀνδρείας τε γὰρ καὶ ξυνέσεως ἐπὶ πλείστον ἀφί-
κτο. εὐθὺς οὖν ὁ Πακούριος ἄμφω, τόν τε Ἀρσάκην καὶ Βασί-
κιον, πολλὰ ὀνειδίζων ἐκύκλιζεν, εἰ τὰ δμωμοσμένα ἡλογηκότε οὐ-
τω δὴ τάχιστα ἐς ἀπόστασιν ἴδοιεν. οἱ δὲ ἀπηρνοῦντό τε καὶ
ἀπώμνουν ἐνδελεχέστατα, μηδὲν σφίσι αὐτοῖς βεβουλεύσθαι B
20 τοιοῦτον. τὰ μὲν οὖν πρῶτα ὁ Πακούριος αὐτοὺς ἐν ὑτιμίᾳ
ἐφύλασεν, ἔπειτα δὲ τῶν μάγων ἀνεπνυθάνετο ὃ τι οἱ ποιητέα
ἐς αὐτοὺς εἴη. οἱ δὲ μάγοι τῶν μὲν ἀρνονμένων καὶ οὐ διαρρη-
δην ἐληλεγμένων καταγινώσκειν οὐδαμῇ ἰδικοῦν, ὑποθήκην δὲ

12. ἐπιμελὲς εἴη] Legebatur ἐπιμαλῆιν. 15. ἀνδρείας] ἀνδρίας P.

Quo facto summe laetans Pacurius, Arsacem per quosdam ex intimis data fide ad congressum invitavit, eumque, postquam advenit, proluxa huma-
nitate dignatus, non aliter habuit quam si cum fratre parique egisset. Tum demum iusiurandum exegit sanctissimum, ipseque vicissim reddidit, Persas deinceps atque Armenos mutuam sibi benevolentiam, et in bellis auxilium praestituros. Mox in patriam dimisit.

Haud multo post quidam ad Pacurium detulerunt rebus novis Arsa-
cem studere. Id Pacurius sibi passus persuaderi, ipsum iterum ad con-
ferenda de summa rerum, ut aiebat, consilia advocavit. Nulla is inter-
posita mora adfuit, cum alios Armenos bello egregios in comitatu ha-
bens, tum Basicium, quem ob fortitudinem ac prudentiam singularem,
et rei bellicae, et consilio regio praefecerat. Ambos amarulentis verbis
excepti Pacurius, spretum exprobrans iusturandum, quo vix dato, incu-
bissent continuo ad defectionem. Inficiari illi constantissimeque tale
consilium abiurare. Nihil tamen minus Pacurius eos in custodia primum
habuit, et parum illa quidem liberali atque honesta: postea quid in ipsos
esset statendum requisivit ex Magis. Hi cum iniquum esse pronuntia-
sent reos diffidentes nec aperte coniunctos damnare, aggressi sunt ratio-

αὐτῷ τινα ἔφραζον, ὅπως ἂν Ἀρσάκης αὐτὸς ἄντικρυς αὐτοῦ κατηγορεῖν ἀναγκάζοιτο. τὸ γὰρ τῆς βασιλικῆς σκηπῆς ἔδαφος κόπρῳ καλύπτειν ἐκέλευον, ἥμισυ μὲν ἐκ τῆς Περσῶν χώρας, θῦ-
 τερον δὲ ἥμισυ ἐκ τῆς Ἀρμενίας. καὶ ὁ βασιλεὺς κατὰ ταῦτα ἐποίει. τότε δὴ οἱ μάγοι τὴν σκηπὴν ὅλην μαγείαις τισὶ κατα- 5
 λαβόντες ἐκέλευον τὸν βασιλέα σὺν τῷ Ἀρσάκῃ τοὺς περιπάτους
 C ἐνταῦθα ποιέσθαι, ἐπικαλοῦντα τοῖς τε ξυγκειμένοις καὶ ὁμω-
 μοσμένοις λυμῆνασθαι. δεῖν δὲ αὐτοὺς τῷ διαλόγῳ παραγενέ-
 σθαι. οὕτω γὰρ ἂν τῶν λόγων μάρτυρες ἀπάντων εἴεν. αὐτίκα
 γοῦν ὁ Πακούριος τὸν Ἀρσάκην μεταπεμψάμενος διαίλους ἐν τῇ 10
 σκηπῇ ξὺν αὐτῷ ἐποίετο, παρόντων σφίσιν ἐνταῦθα τῶν μάγων,
 καὶ ἀνεπνυθάνετο τοῦ ἀνθρώπου ὅτου δὴ ἕνεκα τὰ ὁμωμοσμένα
 ἡλογηκὼς εἶτα Πέρσας τε καὶ Ἀρμενίους αὔθις τρίβειν ἀνηκέστοις
 κακοῖς ἐγχειροῖ· ὁ δὲ Ἀρσάκης, ἕως μὲν ἐν τῷ χώρῳ οἱ λόγοι
 ἐγίνοντο οὗ δὴ χοῦς ἐκ τῆς Περσίδος ἐπέκειτο, ἀπηνεῖτό τε 15
 καὶ ὄρκοις τοῖς δεινοτάτοις πιστούμενος ἀνδράποdon ἰσχυρί-
 D ζετο εἶναι Πακουρίου πιστόν· ἐπειδὴ δὲ μετὰ ξὺν λέγων ἐς τῆς
 σκηπῆς τὸ μέσον ἀφῆκτο, ἵνα δὴ κόπρου τῆς Ἀρμενίας ἐπέβησαν,
 ἐνταῦθα οὐκ οἶδα ὅτω ἀναγκασθεὶς λόγους μὲν τούτους ἐπὶ τὸ
 θρασύτερον ἑξαπινάλως μεταβιβάζει, ἀπειλῶν δὲ τῷ τε Πακου- 20
 ρίῳ καὶ Πέρσαις οὐκ ἔτι ἀνίει, ἀλλὰ τίσασθαι αὐτοὺς ἐπηγγέλε-
 το ὕβρεως τῆσδε, ἐπειδὴν αὐτὸς αὐτοῦ τάχιστα κύριος γένοιτο.
 καὶ ταῦτα λέγων τε καὶ νεανιευόμενος ἐποίετο τὸν περίπατον
 ὅλον, ἕως ἀναστρέψας ἐς κόπρον αὔθις τὴν ἐκ γῆς τῆς Περσίδος

8. παραγενέσθαι] περιγενέσθαι H.

nem tradere, qua Arsaces accusare se ipse coram adigeretur. Ergo iu-
 hent regii tabernaculi solum obduci luto, sumpta ex agro Persico dimidia
 parte, ex Armenio altera. Praescriptum Rex accuravit. Tum Magi ta-
 bernaculo incantato, Regi denuntiant, inambulandum illic esse cum Ar-
 sace, deque facta conventis ac iuramento fraude expostulandum: oportere
 autem ipsos colloquio interesse; atque ita testes extituros eorum
 omnium quae essent ultro citroque dicta. Accito confestim Arsace, ob-
 ambulare cum eo coepit Pacurius in tabernaculo, coram Magis interro-
 gans, cur contra fidem iuramento sancitam tentasset denuo maximis ca-
 lamitatibus Persas pariter Armenosque conterere? Ac pernegavit quidem
 Arsaces, fidum se esse mancipium Pacurii deierans, quandiu ubi terra
 Persica suberat, sunt collocuti. Ut vero medio in sermone medium in
 tabernaculum ventum est, et terra Armenia calcari coepta, illa e vesti-
 gio vi nescio qua adactus effervescere, ingentique spiritu vocem mittere,
 Pacurio Persisque minitari, memorem se atque adeo ultorem acceptae
 utumeliae polliceri, statim ut iuris esse sui coepisset. Ita confecit
 tum, haec denuntians iuveniliterque ferociens, donec regressus, in

ἀφίκετο. ἔνταυθα γὰρ πάλιν ὥσπερ τινὰ παλινωδίαν ᾄδων ἐκ-
της τε ἦν καὶ οἰκτρούς τινας τῷ Πακουρίῳ προὔφερε λόγους.
ἐπεὶ δὲ ἐς χοῦν αὖθις τὸν Ἀρμενίων ἤλθεν, ἐς τὰς ἀπειλὰς ἀπε-
χώρησε. καὶ πολλάκις οὕτω μεταβληθεὶς ἐφ' ἐκάτερα ἔκρουε P 17
5 τῶν οἱ ἀπορρήτων οὐδέν. τότε δὴ οἱ μὲν μάγοι κατέγνωσαν αὐ-
τοῦ ἔς τε τὰς σπονδὰς καὶ τοὺς ὅρκους ἡδικημένοι. Πακούριος
δὲ Βασίλειον μὲν τὸ δέριμα ἐκδεύρας, ἀσκὸν τε αὐτὸ πεποιημένους
καὶ ἀχύρων ἐμπλησάμενος, ὅλον ἀπεκρέμασεν ἐπὶ δένδρου τινὸς
ἐν ἡγροῦ λίαν. τὸν μέντοι Ἀρσάκην (ἀποκτεῖναι γὰρ ἄνδρα τοῦ
10 βασιλείου αἵματος ὄντα οὐδαμῇ εἶχεν) ἐν τῷ τῆς λήθης φρουρίῳ H 8
καθεῖρξε.

Χρόνῳ δὲ ὕστερον τῶν τις Ἀρμενίων τῷ τε Ἀρσάκῃ ἐν τοῖς
μάλιστα ἐπιτηδεύουσιν καὶ οἱ ἐπισπόμενοι ἐς τὰ Περσῶν ἤθη ἰόντι
Πέρσαις ἐπὶ τι ἔθνος ἰοῦσι βαρβαρικὸν ξυνοστράτευσεν· ὃς δὴ
15 ἀνὴρ τε ἀγαθὸς ἐν τῷ πόνῳ τούτῳ, ὁρῶντος Πακουρίου τὰ ποι- B
ούμενα, γέγονε καὶ τῆς νίκης αἰτιώτατος Πέρσαις. διὸ δὴ αἰ-
τὸν ὁ Πακούριος ὅ τι ἂν βούλοιο αἰτεῖσθαι ἤξιον, ἰσχυρισάμε-
νος ὅτι δὴ οὐδενὸς πρὸς αὐτοῦ ἀνυψήσεται. ὁ δὲ ἄλλο οἱ οὐδὲν
γενέσθαι ἤξιον ἢ ὥστε τὸν Ἀρσάκην ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ θεραπεῦσαι ἢ
20 βούλοιο. τοῦτο τὸν βασιλεῖα ἡνίασε μὲν ὡς τὰ μάλιστα, εἰ
λύειν νόμον οὕτω δὴ παλαιὸν ἀναγκάζεται, ὅπως μέντοι παντῶ-
πασιν ἀληθίζεται, ξυνεχώρει τὴν δέσιν ἐπιτελῆ γενέσθαι. ἐπεὶ V 234

1. ἐκείτης Hm. οἰκείτης P.
Ἀρμενίων.

3. τὸν Ἀρμενίων] Legebatur τῶν

terra Persica pedem posuit. Hic enim palinodiam canens, famulum rur-
sus egit supplicem ac miserabili voce in humilitatem sese submisit.
Post, simul ad Armeniam terram, simul ad minas rediit: atque ita utro-
que versum saepe circumductus, quidquid habuit arcani effudit. Eum
tandem Magi foedisfragum ac periurum iudicarunt: et Basicio quidem
deripi cutem iussit Pacurius, deinde utrem ex ea fieri, tum infercliri
palais, ex arbore demum procerissima suspendi; Arsacem vero in Ca-
stellum Oblivionis detrudi. Neque enim sibi committendum putavit, ut
virum regio cretum sanguine morte afficeret.

Secundum ea, quidam Armenus ex intimis Arsacis, et eorum nume-
ro, qui ipsum in Persidem comitati fuerant, militarem navavit operam
Persis adversum Barbaros, et sub oculis ipsius Pacurii tam strenue se
gessit in eo bello, ut Persae illius maxime opera victoriam reportarint.
Quamobrem contendit ab ipso Pacurius ut peteret quidquid collibitum
esset, affirmate recipiens ei nihil se negaturum. Unum hoc ille rogavit,
sibi ut potestas fieret ministrandi Arsaci per diem unum, idque prout
libido foret. Mirum quam grave Regi fuerit in necessitatem adduci in-
fringendae adeo antiquae legis: fidem tamen ne falleret, annuit postula-

δέ γε βασιλέως ἐπαγγελίαντος γέγονεν ἐν τῷ λήθης φρουρίῳ, ἡσπάσατο μὲν τὸν Ἀρσάκην, ὕμῳ δὲ ἀλλήλοιν περιβαλόντε
 C ἐθρηνησάτην τε ἡδὺν τινα θρηῆνον καὶ ἀπολοφραμένῳ τὴν πα-
 ραῦσαν τύχην μόλις ἀπ' ἀλλήλοιν διαλύειν τὰς αὐτοῦ χεῖρας ἐκά-
 τερος ἔσχευ. ἐπεὶ δὲ τῶν ὀδυρμῶν ἐς κόρον ἐλθόντες ἐπαύσαντο, 5
 ἔλουσε μὲν ὁ Ἀρμένιος τὸν Ἀρσάκην καὶ τᾶλλα οὐ κατημελημέ-
 νως ἐκόσμησε, σχῆμα δὲ αὐτῷ περιθέμενος τὸ βασιλεῖον ἐπὶ
 στιβάδος ἀνέκλινεν. ἐνταῦθ' αὖ τε τοὺς παρόντας Ἀρσάκης βα-
 σιλικῶς εἰστία ἥπερ εἰώθει τὰ πρότερα. ἐν ταύτῃ τῇ θοίνῃ πολ-
 λοι μὲν ἐπὶ κύλικι λόγοι ἐλέχθησαν, ὅπερ τὸν Ἀρσάκην ἱκανῶς 10
 ἤρεσκον, πολλὰ δὲ ἄλλα ἐς μέσον ἤλθεν, ἅπερ αὐτῷ ἐν ἡδονῇ
 ἦν· μηχανομένου τε τοῦ πότου ἄχρι ἐς νύκτα τῇ πρὸς ἀλλήλους
 D ὁμιλία ὑπερφανῶς ἥσθησαν, μόλις δὲ ἀλλήλων ἀπαλλαγέντες διε-
 λύθησαν, καταβεβρεγμένοι τῇ εὐπαθείᾳ. τότε δὲ λέγουσι τὸν
 Ἀρσάκην εἰπεῖν ὥς ἡμέραν τὴν ἡδίστην διατελέσας, ἐν ταύτῃ τε 15
 ξυγγενόμενος τῷ ποθεινοτάτῳ ἀνθρώπων ἀπάντων, οὐκ ἂν ἔτι
 ἐκὼν γε εἶναι ὑποσταίῃ τὰ φλαῦρα τοῦ βλον. καὶ ταῦτα εἰπόντα
 μαχαίρᾳ ἑαυτὸν διαχρήσασθαι, ἦνπερ ἐν τῇ θοίνῃ ἐξεπίτηδες κε-
 κλοφῶς ἔτυχεν, οὕτω τε αὐτὸν ἐξ ἀνθρώπων ἀφανισθῆναι. τὰ
 μὲν οὖν κατὰ τοῦτον δὴ τὸν Ἀρσάκην ἢ τῶν Ἀρμενίων συγγραφῇ 20
 λέγει ταύτῃ, ἥπερ ἐρρήθη, κειχωρηκέναι, καὶ τὸν νόμον τότε ἀμ-
 φὶ τῷ τῆς λήθης φρουρίῳ λελύσθαι. ἔμοι δὲ ὁθενπερ ἐξέβην
 ἰτέον.

17. φλαῦρα A. φαῦλα P.
 A corr.

18. διαχρήσασθαι] διαχυρίσασθαι

tui. Mandato itaque regio admissus ille in Castellum Oblivionis, Arsa-
 cem salutavit. Hic inter se complexi, et in suavissimum lamentum effu-
 si, vicem suam complorarunt, vix ut alter ab altero divellere manus qui-
 verint. Tandem lugendi satietate fessi cum paululum respirassent, Arsa-
 cem lavit Armenius, et totum accurate composuit; habitu etiam regali
 ornatum reclinavit in toro. Tum Arsaces regifice pro more pristinae ap-
 paratis epulis eos accepit qui adfuerunt. Convivialibus iocis, non sine
 magno eius oblectamento, bellissime lusum est, aliaque in medium ve-
 nere plurima, quae ipsum multa hilaritate consperserunt. Summa certe
 fuit confabulandi suavitas, quae ad noctem usque computationem duxit.
 Vix tandem discesserunt, lauti epuli voluptate perfusi. Subinde Arsaces
 dixisse memorant, haud aequo deinceps animo laturum se aerumnas vitae,
 postquam cum mortalium sibi optatissimo omnium laetissimum diem egis-
 set: his dictis, cultro, quem de mensa consulto sublegerat, se confo-
 disse, itaque occubuisse. Eum exitum habuisse Arsacem, ac tunc tem-
 poris contra legem itum fuisse, quae est de Castello Oblivionis, prodit
 historia Armenorum. Nunc mihi unde diverteram redeundum.

ζ'. Καθειρχθέντα δὴ τὸν Καβάδην ἐθεράπευεν ἡ γυνή, P 18
 ἰσιοῦσά τε παρ' αὐτὸν καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἰσοκρίζουσα, ἣν δὴ ὁ τῆς
 εἰρκτῆς ἄρχων πειρῶν ἤρξατο· ἦν γὰρ τὴν ὕψιν ἐς τὰ μάλιστα εὐ-
 πρεπής. ὅπερ ἐπεὶ ὁ Καβάδης παρὰ τῆς γυναικὸς ἔμαθεν, ἐκέ-
 5 λευεν ἐνδιδόναι αὐτὴν τῷ ἀνθρώπῳ ὃ τι βούλοιοτο χρῆσθαι. οὕτω
 δὴ τῇ γυναικὶ εἰς εὐνὴν ξυνελθὼν ὁ τοῦ φρουρίου ἄρχων ἡράσθη
 τε αὐτῆς ἔρωτα ἑξαίσιον ὄλον, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ξυνεχώρει πρὸς
 τὸν ἄνδρα τὰς εἰσόδους ποιεῖσθαι, ὅπη ἂν αὐτῇ βουλομένη εἴη
 καὶ αὐθις ἐνθ' ἐνδε ἀπαλλύσσεσθαι, οὐδενὸς ἐμποδῶν ἰσταμένου. B
 10 ἦν δέ τις τῶν ἐν Πέρσαις λογίων Σεόσης ὄνομα, Καβάδῃ ἐς τὸ
 μάλιστα φίλος, ὃς ἀμφὶ τὸ φρούριον τοῦτο διατριβὴν εἶχε, και-
 ροφυλακῶν εἴ πως αὐτὸν ἐνδοθεν ἐξελεῖσθαι δυνήσεται. διὰ δέ
 τῆς γυναικὸς τῷ Καβάδῃ ἐσήμανεν ὥς ἵπποι τέ οἱ καὶ ἄνδρες ἐν
 παρασκευῇ τυγχάνουσιν ὄντες τοῦ φρουρίου οὐ μακρὰν ἄποθεν,
 15 δηλώσας τι χωρίον αὐτῷ. καὶ ποτε νυκτὸς ἐπιλαβούσης ἀνέπεισε
 τὴν γυναῖκα Καβάδης ἰσθῆτα μὲν αὐτῷ τὴν οἰκίαν δοῦναι, αὐ-
 τὴν δέ τὰ αὐτοῦ ἀμπεχομένην ἱμάτια ἐπὶ τῆς εἰρκτῆς ἀντ' αὐτοῦ
 καθῆσθαι, οὕπερ οὗτος ἐκάθητο. οὕτω μὲν οὖν Καβάδης
 ἀπηλλάττετο τοῦ δεσμωτηρίου. κατιδόντες δὲ αὐτὸν οἷς ἡ φυ- (C
 20 λακὴ αὕτη ἐπέκειτο τὴν γυναῖκα ὑπετίπαζον εἶναι· ταῦτά τοι
 οὔτε κωλύειν οὔτε ἄλλως αὐτῷ ἐνοχλεῖν ἔγνωσαν. ἕμα δὲ ἡμέρα
 τὴν γυναῖκα ἐς τὸ δωμάτιον ἐν τοῖς τοῦ ἀνδρὸς ἱματίοις ἰδόντες
 καὶ μακρὰν ἀπολελειμμένοι τοῦ ἀληθοῦς ἦγοντο Καβάδην ἐνταῦθα

4. „ἐκέλευεν Reg.“ MALT. ἐκέλευεν P. 7. πρὸς Hm. περὶ P.
 Fortasse παρὰ. 10. δὲ A. δὴ P. 17. αὐτοῦ] αὐτοῦ P.
 ibid. ἀντ' αὐτοῦ] „ἐνταῦθα Reg.“ MALT. ἐνταῦθα etiam ex L
 annotatum. 21. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P.

6. Tradito in custodiam Cabadi deservebat uxor, intro ad ipsum
 itans ac necessaria deferens. Eius pudicitiam attentare coepit Praefec-
 tus carceris, oris specie, qua erat praedita, singulari illecta. Qua de
 re certior factus ab ipsa Cabades, imperavit ut se illi permitteret. Is
 a foemina tori consortio donatus, hanc perditae adamabat, sinebatque in-
 tro ac foras pro arbitrio et libere commeare. Interea nobilis Persa,
 cui nomen Seosi, in paucis Cabadi amicus, circum Castellum agitabat,
 opportunitati imminens eum inde, si quo modo posset, educendi. Ipse
 quidem per uxorem significaverat viros cum equis adornatis praesto ad-
 esse haud procul Castello, ac locum dixerat. Aliquando tandem Cabadi
 cum uxore convenit, nocte appetente, ut vestes inter se commutarent,
 et illa in eo conclavi, ubi ipse agere consueverat, remaneret. Hac arte
 Cabades excessit e carcere. Nam illum conspicati custodes et foeminam
 esse rati, nec tenere ausi sunt, nec moleste interpellare. Orta die, ubi
 mulierem in cubiculo prospexerunt virili veste indutam, procul a vero
 aberrantes, Cabadem illic esse existimarunt. Quae quidem opinio per

εἶναι. ἥ τε δόκησις αὕτη ἐν ἡμέραις συγκαῖς ἤκμαζεν, ἕως Κα-
 βάδης πόρρω πον γῆς ἐγεγόνει. τὰ μὲν οὖν ἀμφὶ τῇ γυναικὶ
 ξυνενεχθέντά, ἐπεὶ ἐς φῶς ἡ ἐπιβουλή ἤλθε, καὶ ὄντινα αὐτὴν
 D τρόπον ἐκόλασαν, ἐς τὸ ἀκριβὲς οὐκ ἔχω εἰπεῖν. οὐ γὰρ ὁμολο-
 H 9 γοῦσι Πέρσαι ἀλλήλοις, διὸ δὴ αὐτὰ λέγειν ἀφίημι. 5
 Καβάδης δὲ λαθὼν ἅπαντας ξὺν τῷ Σεόσῃ ἐς Οὐννοὺς
 τοὺς Ἐφθαλίτας ἀφίκετο, καὶ αὐτῷ τὴν παιδα γυναῖκα ὁ βασι-
 λεὺς γαμετὴν δίδωσιν, οὕτω τε στράτευμα λόγου πολλοῦ ἄξιον
 αἰτε κηδεστῇ ἐπὶ Πέρσας ξυνέπεμψε. τούτῳ τῷ στρατῷ Πέρσαι
 ὑπαντιάζειν οὐδαμῇ ἤθελον, ἀλλ' ἄλλος ἄλλη ἐς φυγὴν ὥρμη- 10
 V 235 το. ἐπεὶ δὲ ὁ Καβάδης ἐν τῇ χώρᾳ ἐγένετο, ἔνθα ὁ Γουσανα-
 στάδης τὴν ἀρχὴν εἶχεν, εἶπε τῶν ἐπιτηδεῶν τισὶν ὡς Χαναράγ-
 γην κατιστήσεται ἐκείνον, ὃς ἂν αὐτῷ Περσῶν πρῶτος ἐκείνῃ τῇ
 ἡμέρᾳ ἐς ὅσιν ἦκων ὑπουργεῖν βοῦλοιο. εἰπόντι τέ οἱ μετέμελεν
 P 19 ἤδη τοῦ λόγου, ἐπεὶ νόμος αὐτὸν εἰσῆει, ὃς δὴ οὐκ ἔξ Πέρσας ἐς 15
 τοὺς ἄλλοτρίους τὰς ἀρχὰς φέρεσθαι, ἀλλ' οἷς ἡ τιμὴ ἐκίστη κα-
 τὰ γένος προσήκει. ἔδωκε γὰρ μή τις ἴκοιτο ἐς αὐτὸν πρῶτος
 τῷ Χαναράγγῃ οὐ ξυγγενὴς ὢν, τὸν τε νόμον ἀναγκάζεται λυεῖν,
 ὅπως αὐτὸς ἀληθίζηται. ταῦτα δὲ οἱ ἐν νῷ ἔχοντι ξυνέβη τις
 τύχη ὥστε μὴ τὸν νόμον ἀτιμάζοντι ἀληθῆ εἶναι. ἔνυχε γὰρ πρῶ- 20

1. ἤκμαζεν] ἤκμαζον A. *ibid.* Καβάδης] καβάδην A. 6. ἐς
 Οὐννοὺς — στρατῷ Πέρσαι addidi ex A. Ex codice Ambrosiano
 supplevit Maius ad Dionys. Halic. p. 171. Vertit Raphael Volater-
 ranus, *Cabades interim clam omnibus cum Seose ad Hunnos Eutha-
 litas pervenit, ubi regis filia in matrimonium ducta exercitum eo-
 rum in Persas ingentem duxit. Cui hostes quum resistere sese
 impares esse animadverterent, protinus in fugam se vertierunt.*
 8. τε] τὸ codex Ambros. 14. μετέμελεν] μετέμειλεν A.

dies multos invaluit, donec iam longe Cabades profugisset. Porro quid
 foeminae factum sit, posteaquam patuit dolus, quasvo dederit poenas,
 dicere certo nequeo, cum ipsi Persae multa varient hac in parte: quare
 his supersedeo.

Nusquam agnitus Cabades cum Seose ad Hunnos Ephthalitas perve-
 nit: ubi ducta Regis filia in matrimonium, copias comparavit adeo vali-
 das, ut cum his venienti in Persidem non ausi perduelles obsistere, alius
 alio dissipati sint. Ingresso autem Cabadi in Provinciam, cui Gusana-
 stades praeerat, et quosdam e familiaribus alloquenti ista vox excidit;
 Chanarangem creatum iri illum, qui eo die Persarum primus veniret,
 ac deferret coram obsequium. Vix haec protulerat, cum temere effu-
 tiisse poenituit, animum subeunte memoria legis Persicae, de non trans-
 ferendo e domo quapiam Magistratu ullo ad alienos, sed ad quos iure
 gentilitio pertinuerit. Verebatur enim ne is, qui ad se primus adiret,
 Chanarangem haud attingeret cognatione, et rumpende lex foret ad ex-
 solvendam fidem. Haec secum cogitantī oblata facultas est liberandae

τος Ἀδεργουσδουνβιάδης ἐς αὐτὸν ἦκων, νεανίας ἀνὴρ, ξυγγενὴς
 τε ὢν τῷ Γουσαναστιάδῃ καὶ διαφερόντως ἀγαθὸς τὰ πολέμια. ὃς
 δὴ δεσπότην τε προσεῖπε Καβάδην καὶ βασιλεῖα προσεκύνησε πρῶ-
 5 τοις, ἰδεῖτό τε οἱ ἄτε δούλω ὃ τι βούλοιτο χρῆσθαι. Καβάδης B
 5 ὅτῃ ἐν τοῖς βασιλείοις οὐδενὶ πόνῳ γενόμενος, ἔρημόν τε Βλάσιν
 τῶν ἀμυνομένων λαβὼν ἐξετύφλωσε, τρόπῳ δὴ ὅτῃ τυφλοὺς οἱ
 Πέρσαι ποιεῖν τοὺς κακούργους εἰώθασιν, ἔλαιον ἐψῶντες καὶ
 αὐτὸ ὥς μάλιστα ζέον ἐς τοὺς ὀφθαλμοὺς σῶτι μόνοντας ἐπιχέον-
 10 τες, ἢ περόνην τινὰ σιδηρεῖν πυρακτοῦντες καὶ ταύτῃ τῶν ὀφθαλ-
 10 μῶν τὰ ἐντὸς χρίοντες, καὶ τὸ λοιπὸν ἐν φυλακῇ εἶχεν, ἄρξαντα
 Περσῶν ἐνιαυτοὺς δύο. καὶ τὸν μὲν Γουσαναστιάδην κτείνας, τὸν
 Ἀδεργουσδουνβιάδην ἀντ' αὐτοῦ κατεστήσατο ἐπὶ τῆς τοῦ Χανα- C
 15 ράγγου ἀρχῆς, τὸν δὲ Σιόσιν Ἀδρασταδαρانشαλάνην εὐθὺς
 ἀπέπε. δύνανται δὲ τοῦτο τὸν ἐπὶ ἀρχαῖς τε ὁμοῦ καὶ στρατιώταις
 15 ἅπασιν ἐφασιῶτα. ταύτην ὁ Σιόσης τὴν ἀρχὴν πρῶτος καὶ μό-
 20 ρος ἐν Πέρσαις ἔσχεν· οὔτε γὰρ πρότερον οὔτε ὕστερόν τι γέ-
 20 γονε· τὴν τε βασιλείαν ὁ Καβάδης ἐκρατύνατο καὶ ξὺν τῷ ἀσφα-
 25 λει διαφύλαξεν. ἦν γὰρ ἡγήνους τε καὶ δροστήριος οὐδενὸς
 ἥσσον.

20 ζ'. Ὀλίγῳ δὲ ὕστερον χρήματα Καβάδης τῷ τῶν Ἐφθαλιτῶν D
 βασιλεῖ ὤφειλεν, ἅπερ ἐπεὶ ἀποτιννόμεναι οἱ οὐχ οἷός τε ἦν, Ἀνα-
 25 στάσιον τὸν Ῥωμαίων αυτοκράτορα ἤτει ταῦτά οἱ δανεῖσαι τὸ

8. τε add. L. 7. ἔλαιον A. ἔλαιον P. *ibid.* ἐψῶντες] ἔψον-
 12. ἀδρασταδαρانشαλάνην A. *ibid.* ἀδρασταδαρὰν Σαλάνην P. 21. ὤφειλεν] ὤφειλεν P. 22. τὸν
 22. Ῥωμαίων] τῶν Ῥωμαίων P. τὸν Ῥωμαίων L.

fidei citra legis iniuriam. Nam omnes praegressus adiit ipsum Adergudubades Gusastadis consanguineus, adolescens bellica laude excellens. Hic primus Dominum salutavit Cabadem, et adoratione Regem agnovit, supplicans ut se tanquam servo ad omnia paratissimo uteretur. Nullo deinde negotio Cabades regia potitus, nudum ab defensoribus Blasem cepit excruciatumque eo quo solent modo Persae caecitatem inferre facinorosis, decocto nimirum oleo, et in oculos inconviventes, cum maxime fervet, infuso; aut immissa penitus acu ferrea eaque candenti. Atque illum quidem in custodia deinceps habuit, regno Persico potitum biennio; Gusastadem vero morte mulcavit, Chanarange in eius locum suffecto Adergudubade; Soosem autem Adrastadaransalanem (Id valet summum magistratum omnium militumque Praefectum) renunciavit. Id ille munus et primus et solus obtinuit; ut quod nemini ante ipsum nec post unquam delatum fuerit. At Cabades regnum bene complexus, firmissime tenuit: quippe vir tam solers et gnavus erat quam maxime.

7. Haud molto post, cum non haberet Cabades unde solveret, quam Regi Ephthalitarum summam debebat, Anastasium Augustum rogavit, uti Procopius I.

- χρήματα· ὁ δὲ κοινολογησάμενος τῶν ἐπιτηδείων τισὶν ἐπυνθά-
 νετο εἰ γέ οἱ ταῦτα ποιητέα εἴη. οἷπερ αὐτὸν τὸ συμβόλαιον
 ποιήσασθαι οὐκ εἶων. ἀξύμφορον γὰρ ἀπέβαινον εἶναι βεβαίό-
 P 20 τερον τοῖς πολέμοις χρήμασιν οἰκείοις ἐς τοὺς Ἐφθαλίτας τὴν
 φιλίαν ποιήσασθαι, οὗς δὴ ἐς ἀλλήλους ξυγκρούειν ὅτι μάλιστα 5
 σφίσιιν ἄμεινον εἶναι. διὸ δὴ Καβάδης ἐξ οὐδεμιᾶς ἄλλης αἰτίας
 ἔγνω ἐπὶ Ῥωμαίους στρατεύεσθαι. καὶ πρῶτον μὲν αὐτάγγελος
 Ἀρμενίων τῇ χώρᾳ ἐπῆλθε, καὶ αὐτοῦ τὰ πολλὰ ἐξ ἐπιδρομῆς
 ληισάμενος ἐς Ἀμίδαν πόλιν ἐν Μεσοποταμίᾳ κειμένην ἐκ τοῦ
 αἰφνιδίου ἀφίκετο, ἧς δὴ χειμῶνος ὥρᾳ ἐς πολιορκίαν καθίστατο. 10
 Ἀμιδηνοὶ δὲ στρατιωτῶν μὲν, ὅτε ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀγαθοῖς πρά-
 γμασιν, οὐ παρόντων σφίσι, καὶ ἄλλως δὲ ἀπαράσκευοι παντάπα-
 σιν ὄντες ὁμῶς τοῖς πολέμοις ὥς ἥκιστα προσχωρεῖν ἤθελον, ἀλλὰ
 τοῖς τε κινδύνοις καὶ τῇ ταλαιπωρίᾳ παρὰ δόξαν ἀντίειχον.
 B Ἦν δὲ τις ἐν Σύροις ἀνὴρ δίκαιος, Ἰάκωβος ὄνομα, ᾧ τὰ 15
 ἐς τὸ θεῖον ἐς τὸ ἀκριβὲς ἥσκητο. οὗτος ἐν χωρίῳ Ἐνδιήλων,
 διέχοντι Ἀμίδης ἡμέρας ὁδὸν, πολλοῖς ἐμπροσθεν χρόνοις αὐτὸν
 V 236 καθείρξεν, ὅπως δὴ ἀδεέστερον τὰ ἐς τὴν εὐσέβειαν μελετῶν δύ-
 νηται. καὶ αὐτοῦ οἱ ταύτῃ ἄνθρωποι ὑπουργοῦντες τῇ γνώμῃ
 δρυφάκτοις τισὶ περιέβαλον, οὐ ξυνημμένοις μέντοι, ἀλλὰ χω- 20
 ρὶς πεπηγόσιν ἀλλήλων, ὥστε ὁρᾷν τοὺς προσιόντας καὶ ξυγγί-
 χεσθαι οἷόν τε εἶναι. καὶ τέγος τι αὐτῷ ἐτεκτῆναντο βραχὺ ὑπερ-
 θεν, ὅσον ὁμβροὺς τε καὶ νιφετοὺς ἀποκρούεσθαι. ἐνταῦθα οὐ-

6. ἄλλης αἰτίας om. A. nulla alia de causa RV.

pecuniam apud se foenore occuparet. Is ad amicorum consilium re de-
 lata, quid opus facto esset quaesivit? Eum illi ab huiusmodi pactio-
 ne averterunt, demonstrando ipsum sibi fraudem creaturum, si amicitiam
 pecunia sua sanciret hostes inter et Ephthalitas, quos mutua dissensione
 collidere praestaret. Repulsa haec una Cabadem ad inferendum Roma-
 nis bellum impulit. In Armeniam primum irrupit, famam ipsam celeri-
 tate praevortens, et cum magnam regionis partem praedabundus percur-
 risset, Amidam urbem Mesopotamiae improvisus advenit, hyemeque ob-
 sedit. Amideni, quamquam tunc, ut in pace atque optimo Reip. tempo-
 re, a militibus erant et rebus omnibus imparati, nolebant tamen se hosti
 dedere, et in periculis aerumnisque praeter opinionem durabant.

Tunc agebat in Syria Iacobus, eximia vir sanctimonia ac divinis in
 rebus exercitatissimus. Quarum commentationi ut securius vacaret, in
 agro Endiclorum, unde Amida diei unius iter abest, multis ante annis se
 compegerat in angustum septum. Id indigenae viri sancti proposito in-
 videntes non contiguis, at raris vallis condiderant, quo inclusum aspi-
 rare adeuntes, et colloqui cum eo possent. Quoddam etiam tectum su-
 pposuerant, quantum satis esset ad imbrium niviumque arcendam vim.

τος ὁ ἀνὴρ ἐκ παλαιοῦ καθῆστο, πνίγει μὲν ἢ ψύχει ὡς ἥμιστα
 αἶκων, σπέρμασι δὲ τισιν ἀποζῶν, οἷσπερ οὐ καθ' ἡμέραν, ἀλλὰ
 χρόνου πολλοῦ σιτίζεσθαι εἰώθει. τοῦτον οὖν τὸν Ἰάκωβον τῶν C
 τινες Ἐφθαλιτῶν καταθέοντες τὰ ἐκείνη χωρία εἶδον, καὶ τόξα H 10
 5 σπουδῇ πολλῇ ἐντεινόμενοι βάλλειν ἤθελον. πῦσι δὲ ἀκίνητοι
 αἱ χεῖρες γεγонуῖαι τὰ τόξα ἐνεργεῖν οὐδαμῇ εἶχον. ὅπερ ἐπεὶ ἐν
 τῷ στρατοπέδῳ περιφερόμενον ἐς Καβάδην ἦλθεν, αὐτόπτης γε-
 νέσθαι ὁ Καβάδης τοῦ ἔργου ἐβούλετο, ἰδὼν τε ἐν θάμβει μεγά-
 λῳ ξὺν Περσῶν τοῖς παροῦσιν ἐγένετο, καὶ τὸν Ἰάκωβον ἐλι-
 10 πάρει ἀφείναι τοῖς βαρβάροις τὸ ἔγκλημα. ὁ δὲ ἀφῆκέ τε λόγῳ
 ἐνὶ καὶ τὰ δεινὰ τοῖς ἀνθρώποις ἐλέυντο. Καβάδης μὲν οὖν αἰ-
 τεῖν τὸν ἄνδρα ἐκέλευσεν ὃ τι ἂν αὐτῷ βουλομένῳ εἴη, χρήματα
 οἷόμενος αὐτὸν μεγάλα αἰτήσειν, καὶ τι καὶ νεανιενυσάμενος, ὡς D
 οὐδενὸς πρὸς αὐτοῦ ἀτυχῆσει. ὁ δὲ οἱ τοὺς ἀνθρώπους ἐδεῖτο
 15 χαρῆζεσθαι ὅσοι ἐν τῷ πολέμῳ τούτῳ καταφεύγοντες παρ' αὐτὸν
 ἴκωνται. ταύτην Καβάδης τὴν δέησιν ἐπιτελῆ ἐποίη καὶ γράμ-
 ματα ἐδίδου τῆς ἀσφαλείας ἐνέχυρα. πολλοὶ γοῦν πανταχόθεν
 ξυρρόντες ἐνταῦθα ἐσώζοντο· περιβόητος γὰρ ἡ πρῶξις ἐγένετο.
 ταῦτα μὲν ὧδέ πη ἔσχε.

20 Καβάδης δὲ Ἀμιδαν πολιορκῶν κριὸν τὴν μηχανὴν παντα-
 χόσε τοῦ περιβόλου προσέβαλε. καὶ Ἀμιδηνοὶ μὲν τὴν ἐμβολὴν
 αἰεὶ δοκοῖς τισιν ἐγκαρσαῖς ἀνέστελλον, ὁ δὲ οὐκ ἀνῆκεν, ἕως
 ταύτῃ ἀνάλωτον εἶναι τὸ τεῖχος ἔγνω. πολλὰκις γὰρ ξυμβαλὼν

18. περιβόητος] „περιβόητον Reg.“ MALT.

Hanc ille sedem diutissime tenuerat, ab aestu invictus et frigore, legu-
 minibus vitam tolerans; ac ne his quidem quotidie, sed longa per inter-
 valla consueverat vesci. Cum forte Ephthalitae nonnulli illac pervagan-
 tes viderunt. Mox animos barbaros libido incensit sagittas in virum ex-
 pendiendi. Iamque collimabant, cum omnium repente manus ita dirigere,
 ut ad arcum inertes haeserint. Discurrens rei fama per castra, ubi per-
 venit ad Cabadem, eum ut oculis miraculum acciperet perpulit. Simul
 vidit, obstupuit, et cum eo Persae qui aderant: tum barbaris delicti
 gratiam precatus est a Iacobo; qui continuo exoratus, poena solutos di-
 misit. At Cabades optionem quidvis petendi fecit, ratus grandem pecu-
 niam rogaturum, ideoque iactanter pollicitans ipsius vota cumulate imple-
 tum iri. Hoc ille unum poposcit, ut quicumque per id bellum ad se
 perfugerent, sibi omnes condonarentur. Postulatum Cabades ratum ha-
 bens, fidei publicae literas dedit. Ita multis data salus, qui eo undique
 confluxerunt, fama rei gestae excitati. Haec ibi.

Cum autem Cabades Amidam oppugnans ab omni parte muros ariete
 verberaret, non cessabant oppidani, missis desuper trabibus transversis
 machinae caput decutere. Neque abstulit, donec ea via expugnari moe-
 nia non posse animadvertit. Iteratis enim saepe impressionibus nequive-

- P 21 καθελειν τι τοῦ περιβόλου ἢ κατασεισαι ἥμισυτα ἴσχυσεν, οὕτως ἀσφαλῶς ἡ οἰκοδομία τοῖς δειμαμένοις τῶν παλαιῶν εἵργαστο. τούτου δὲ Καβάδης ἀποτυχῶν λόφον τινὰ χειροποίητον ἐπιτελ-
χισμα τῇ πόλει ἐποίει, μέτρῳ πολλῷ ὑπεραίροντα τοῦ τείχους τὸ
μήκος; οἱ τε πολιορκούμενοι ἐντὸς τοῦ περιβόλου ἀρξάμενοι κα- 5
τ' ὥρουχα μέχρις ἐς τὸν λόφον ἐποίουν, καὶ λάθρα ἐνθάνουσι τὸν
χοῦν ἐκφοροῦντες κενὰ ἐπὶ πλείστον τὰ ἐντὸς τοῦ λόφου εἰργά-
σαντο. τὰ μέντοι ἐκτὸς ἐφ' οὗπερ ἐγεγόνει σχήματος ἔμειναν,
οὐδενὶ αἰσθῆσιν παρεχόμενα τοῦ πρᾶσσομένου. πολλοὶ μὲν Πέρ-
σαι ὥσπερ ἐπ' ἀσφαλοῦς ἀναβαίνοντες ἐν τε τῇ ἄκρᾳ ἐγένοντο καὶ 10
B βάλλειν ἐνθάνουσι κατὰ κορυφὴν τοὺς ἐν τῷ περιβόλῳ διανοοῦντο.
τοῦ δὲ ὁμίλου δρόμῳ ἐπιρρέοντος ἐκπεσὼν ὁ λόφος ἐκ τοῦ αἰ-
φνιδίου σχεδὸν τι ἅπαντας ἔκτεινε. Καβάδης δὲ τοῖς παροῦσιν
ἀποροῦμενος τὴν προσεδρεῖαν διαλύειν ἔγνω, καὶ τῷ στρατοπέδῳ
ἀναχωρεῖν ἐς τὴν ὑστεραίαν ἐπήγγειλε. τότε δὴ οἱ πολιορκούμε- 15
νοι, αἵ τε τοῦ κινδύνου ἀφροντιστήσαντες, πολλὰ τοὺς βαρβάρους
ζὸν γέλωτι ἀπὸ τοῦ περιβόλου ἐτῶθαζον. καὶ τινες ἐταῖροι ἀνελ-
κύσασαι κόσμῳ οὐδενὶ τὴν ἐσθῆτα Καβάδῃ ὀγκιστά που ἐστηκότι
ἐδείκνυνον ὅσα τῶν γυναικῶν γυμνὰ φανῆναι ἀνδράσιν οὐ θέμις.
ὅπερ κατιδόντες οἱ μάγοι τῷ τε βασιλεῖ ἐς ὄψιν ἤλθον καὶ τὴν 20
C ἀναχώρησιν διεκάλουν, συμβάλλειν ἰσχυριζόμενοι τῷ γεγονότι
ὥς ἅπαντα Καβάδῃ Ἀμιδῆνοι τὰ τε ἀπόρρητα καὶ κρυπτόμενα
οὐκ ἐς μακρὰν δεῖξουσιν. οὕτω μὲν τὸ τῶν Περσῶν στρατόπε-
δον αὐτοῦ ἔμειναν.

15. ἐπήγγειλε] ἐπήγγειλε L.

rat tantulum labefacere: adeo firmum opus fecerant antiqui structores. Ea spe delectus Cabades, aggerem, unde urbem appeteret, molitus est, tam altum, ut muros longe superaret. Contra obsessi, intra muros coe-
ptum cuniculum perduxerunt usque ad aggerem: unde terra furtim ege-
sta, molem late inanierunt intus, manente, ut erat, extrinsecus facie;
sic ut nemini indicium ullum subiectae fraudis praebere. Quare ad fa-
stigium magno Persae numero intrepide ascendebant, ut in murorum pro-
pugnatores tela desuper mitterent. Sed eo confertiori multitudine af-
fluente, subidens repente tumultus ruinam dedit, qua fere omnes absor-
pti sunt. His in angustiis decrevit Cabades obsidionem solvere, suisque
profectionem in diem proximum edixit. Tum obsessi metu vacui, e moe-
nibus crebra in Barbaros dictoria ac sannas torquere. Quia eo prorupit
impudentia meretricularum, ut reducta veste astanti prope Cabadi eam
corporis partem ostentarint, quam foeminae nudam viris monstrare ho-
neste nequeunt. Rem conspicati Magi ad Regem adeunt, et profectio-
nem dissuadent, affirmantes inde certo se augurari brevi fore, ut quid-
quid arcani penitusque reconditi haberent Amideni, ab ipsis patefieret.
Itaque ille castra non movit.

Ἡμέραις δὲ τῶν τις Περσῶν οὐ πολλαῖς ὕστερον ἄγχιστα τῶν πύργων τινὸς ἐκβολὴν ὑπονόμου παλαιοῦ εἶδεν οὐ ξὺν τῷ ἀσφαλεῖ κεκαλυμμένην, ἀλλὰ χάλιξι σμικραῖς τε καὶ οὐ λίαν συ-
 χραῖς. νύκτωρ τε μόνος ἐνταῦθα ἦκων καὶ τῆς εἰσόδου ἀποπει-
 5 ρασάμενος ἐντὸς τοῦ περιβόλου ἐγένετο. ἅμα δὲ ἡμέρῃ τὸν πάν-
 τα λόγον Καβάδῃ ἀπήγγελε. καὶ ὃς τῇ ἐπιγινομένη νυκτὶ κλῖμα-
 κας ἐν παρασκευῇ ποιησάμενος ξὺν ὀλλγοῖς τισὶν ἐνταῦθα ἦλθε. D
 καὶ τις αὐτῷ δεξιὰ ξυνηνέχθη τέχῃ τρόπῳ τοιῷδε. τὸν πύργον,
 ὃς δὴ τοῦ ὑπονόμου ἄγχιστα ἐτύγγανεν ὦν, φυλάσσειν τῶν Χρι-
 10 στιανῶν οἱ σωφρονέστατοι ἔλαχον, οὐσπερ καλεῖν μοναχοὺς νε-
 ρμικάσι. τούτους ἐορτὴν τινα ἄγειν ἐνιαύσιον ἐκείνῃ τῇ ἡμέρῃ
 τετύχηκεν. ἐπεὶ τε ἡ νύξ ἐπεγένετο, ἅπαντες, ἕτε κόπῳ μὲν
 πολλῷ διὰ τὴν πανήγυριν ἀμελήσαντες, μᾶλλον δὲ τοῦ εἰδισμού- V 237
 του σιτίων τε καὶ ποτοῦ ἐς κόρον ἐλθόντες ὕπνον τινα ἡδὺν τε
 15 καὶ πρῶτον ἐάθειδον καὶ ἀπ' αὐτοῦ ὡς ἥκιστα τῶν ποιουμένων
 ἥσθάνοντο. Πέρσαι γοῦν διὰ τοῦ ὑπονόμου ἐντὸς τοῦ περιβό-
 λου κατ' ὀλλγους γενόμενοι ἐς τὸν πύργον ἀνέβαινον, καὶ τοὺς μο-
 ναχοὺς καθεύδοντας ἔτι εὐρόντες ἀπέκτειναν ἅπαντας. ὅπερ ἐπεὶ H 11
 Καβάδης ἔγνω, τὰς κλῖμακας τῷ τούτου τείχει δὴ ἄγχιστα τοῦ
 20 πύργου προσῆγεν. ἡμέρα δὲ ἦν ἡδῆ. καὶ τῶν Ἀμιδηνῶν οἱ ἐν
 τῷ πύργῳ τῷ ἐχομένῳ ἐφύλασσον αἰσθόμενοι τοῦ κακοῦ κατὰ τέ- P 22
 χος ἐβοήθουν. ἐνταῦθα ὠδισμού τε πολλῷ ἐπὶ πλείστον ἀμφοτέροι
 ἐς ἀλλήλους ἐχρῶντο καὶ τὸ πλεόν ἡδῆ Ἀμιδηνοὶ ἔχοντες τῶν τε

13. ἀμελήσαντες Hm. ὀμολήσαντες P. 14. ὕπνον — ἀπ' αὐ-
 τοῦ addidi ex A. alto dulcique somno dormierunt, ex quo — RV.
 22. ὠδισμόν] ὠθησμοῖ A.

Paucis interiectis diebus Persa quidam oculos forte coniecit in fauces
 cuniculi veteris, qui propter turrin ductus fuerat. Eas autem temere et
 minutis duntaxat neque admodum multis obstructas silicibus deprehendit.
 Quo noctu solus cum accessisset, tentavit aditum et in urbem penetravit.
 Ut illuxit, rem plane indicavit Cabadi: qui nocte proxime consecuta,
 paratis scalis cum modica suorum manu illo se contulit, et quidem per-
 opportune. Turris cuniculo proximae custodia Christianorum moderatis-
 simis, quos Monachos appellant, obtigerat. Festum isti soleanne egerant
 eo ipso die. Oborta nocte, fracti omnes gravi labore panegyris, et cibo
 ac potu supra consuetudinem expleti, quid hostis infra strueret minime
 sentiebant. At Persae paulatim in urbem per cuniculum illapsi, sug-
 gressique ad turrim, obrutos somno Monachos cum offendissent, ad
 unum omnes mactarunt. Tali suorum successu cognito Cabades scalas
 mero proxime turrim applicat. Vicinae turris custodibus lux fraudem
 aperuit. Nec mora: accurrere illi, subireque auxilio. Pertinacissime
 pugnatum est, cum utrique sese invicem truderent. Iam quidem prae-

ἀναβεβηκότων πολλοὺς ἔκτεινον καὶ τοὺς ἀπὸ τῶν κλιμάκων ἀνέ-
 στελλον, καὶ τοῦ ἀπεῶσθαι τὸν κίνδυνον οὐ μακράν που ἐγένοντο.
 ἀλλὰ Καβάδης αὐτὸς τὸν ἀκινάκην σπασάμενος καὶ αὐτῷ αἰε δε-
 δισσόμενος ἐς τὰς κλίμακας ὁρμῶν οὐκ ἀνίει τοὺς Πέρσας, θά-
 νατός τε ἦν ἡ ζήμια τοῖς ἐνθὲνδε ἀναστρέφειν τολμῶσι. διὸ δὴ 5
 B πληθύνει πόλλῳ οἱ Πέρσαι καθυπέρτεροι τῶν ἐναντίων γενόμενοι
 ἐνίκησάν τε αὐτοὺς τῇ μάχῃ καὶ κατὰ κράτος ἡ πόλις ἔλω ὁδοση-
 κοστῇ ἀπὸ τῆς πολιορκίας ἡμέρα. φόνος τε Ἀμιδηνῶν πολὺς
 ἐγγέγονει, ἕως ἐσελεύοντι ἐς τὴν πόλιν Καβάδῃ τῶν τις Ἀμιδη-
 νῶν γέρον τε καὶ ἱερὸς προσελθὼν εἶπεν ὥς οὐ βασιλικὸν τὸ φο- 10
 νεῦν τοὺς ἡλωκότας εἶη. Καβάδης μὲν οὖν θυμῷ ἔτι ἐχόμενος
 ἀπεκρίνατο, διὰ τί γάρ με πολεμεῖν ἔγνωτε; ὁ δὲ ὑπολαβὼν αὐ-
 C τὴν ἔφη ὅτι δὴ θεὸς οὐχ ἡμετέραν γνώμη, ἀλλὰ σῇ ἄρετῇ παρα-
 δίδόναι σοι Ἀμιδαν ἤθελε. τοῦτῳ τῷ λόγῳ Καβάδης ἡσθεὺς
 κτείνειν οὐδένα τὸ λοιπὸν εἶασεν, ἀλλὰ τὰ τε χρήματα ληΐεσθαι 15
 Πέρσας ἐκέλευε καὶ τοὺς περιόντας ἐν ἀνδραπόδων ποιῆσθαι
 λόγῳ, καὶ αὐτῷ ἐξελέσθαι ὅπαντας αὐτῶν τοὺς δοκίμους ἐπέ-
 στελλεν.

Ὅλγῳ τε ὕστερον χιλλοὺς ἐπὶ τῇ φυλακῇ ἐνταῦθα λιπὼν,
 ἄρχοντά τε αὐτοῖς ἐπιστήσας Γλώνην ἄνδρα Πέρσην καὶ τῶν Ἀμι- 20
 δηνῶν ἀνθρώπους τινὰς ὀλίγους οἰκτροὺς, οἳ δὴ ἐς τὴν δλαιταν
 D ὑπηρετήσιν Πέρσαις ἔμελλον, αὐτὸς παντὶ τῷ ἄλλῳ στρατῷ καὶ
 τοὺς ἐαλωκότας ἔχων ἐπ' οἴκου ἀπήλαυνεν. ἐς τούτους δὲ τοὺς

16. ἐκέλευε Α. ἐκέλευσε Ρ.

valentes Amideni, eorum, qui ascenderant, occiderant multos, alios de-
 turbabant e scalis, ita ut summum discrimen amoliti tantum non fuerint.
 Sed strictum Cabades acinacem Persis intentans, ad scalas compellere
 nunquam intermittebat: unde si qui pedem referrent, praesenti nece
 poenas luebant. Obrutis tandem maiori Persarum numero hostibus, vi
 capta urbs est octogesimo obsidionis die, atque ingens oppidanorum strag-
 es edita; donec sacerdos quidam senex ad Cabadem, cum in urbem
 ingrederetur, progressus, admonuit regium non esse facinus bello captos
 interficere. Cui Cabades iracundia adhuc ardens, *Nam quid vos, ait,*
impulit ut mihi hostiliter obsisteretis? Mox ille: *Quoniam tua tibi vir-*
tute, non voluntate nostra Deus Amidam tradere voluit. Adeo gratum
 Cabadi responsum hoc accidit, ut illico iusserit caedibus temperari, satis
 habens direptioni urbem relinquere ac residuos cives Persis addicere in
 servitutem, selectis sibi nonnullis, qui inter eos eminebant.

Paulo post Cabades imposito urbi praesidio virorum mille, cum Glo-
 nem Persam praefecisset, ac iussisset manere millos aliquot Amidenos,
 qui ministeria circa victum obirent, domum repetiit cum exercitu reli-
 quo et captivis, quibus regiam sane exhibuit humanitatem. Nam brevi

αἰχμαλώτους Καβάδης φιλανθρωπία ἐχρήσατο βασιλεῖ προπούση· χρόνον γὰρ ὀλίγον ἐς τὰ οἰκεῖα ξύμπαντας ἀφῆκεν ἵνα. τῷ δὲ λόγῳ ἀπέδρασαν αὐτόν, ὅτε Ῥωμαίων βασιλεὺς Ἀναστάσιος ἔργα ἐς αὐτοὺς ἐπέδειξατο ἀρετῆς ἄξια· φόρους τε γὰρ τοὺς ἐπιτελους 5 ἐς ἔτη ἐπὶ ξύμπαντας ἀφῆκε τῇ πόλει καὶ αὐτοὺς κοινῇ τε καὶ ἰδίᾳ ἕκαστον πολλοῖς τισιν ἀγαθοῖς ἐδωρήσατο, ὥστε αὐτοῖς λή- θην τῶν ξυμβεβηκότων πολλὴν γενέσθαι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν χρό- νῳ τῷ ὑστέρῳ ἐγένετο.

- ἦ. Τότε δὲ βασιλεὺς Ἀναστάσιος παλιορκεῖσθαι μαθὼν P 23
 10 Ἀμίδαν, στρατεύμα κατὰ τάχος διαρκὲς ἐπέμψεν. ἄρχοντες δὲ ἦσαν μὲν κατὰ συμμορίαν ἐκάστων, στρατηγοὶ δὲ ἦσαν ἐφεστήκεισαν τέσσαρες, Ἀρεόβινδός τε Ὀλυβρίου κηδεστής, τοῦ τῆς ἐν ἐσπε- ρίᾳ βεβασιλευκτός ὀλίγῳ πρότερον, τῆς ἐφ' ἧς δὲ τότε στρατηγὸς ἐτύγχανεν ὢν· καὶ τῶν ἐν παλατίῳ ταγματῶν ἀρχηγὸς Κέλερ 15 (μύγιτρον Ῥωμαῖοι τὴν ἀρχὴν καλεῖν νενομίκασι)· ἔτι μὴν καὶ οἱ τῶν ἐν Βυζαντίῳ στρατιωτῶν ἄρχοντες Πατρικίος τε ὁ Φρονῆς καὶ Ὑπάτιος ὁ βασιλέως ἀδελφιδυῖς· οὗτοι μὲν τέσσαρες στρα- B τηγοὶ ἦσαν. ξυνῆν δὲ αὐτοῖς καὶ Ἰουστίνος, ὃς δὴ ὕστερον Ἀναστασίῳ τελευτήσαντος ἐβασίλευσε, καὶ Πατρικίῳ ξὺν Βι- V 238
 20 ταλιανῷ τῷ παιδί, ὃς δὴ ὄπλα ἀντάρας Ἀναστασίῳ τῷ βασιλεῖ οὐ πολλῷ ὕστερον ἐτυράννησε, καὶ Φωρεσμάνης Κόλχος μὲν γέ- νος, διαφερόντως δὲ ἀγαθὸς τὰ πολέμια, καὶ Γοδίδισκλός τε καὶ Σβέσας, Γότθοι ἄνδρες, Γότθῳ τῶν οὐκ ἐπισπομένων Θεωδε-

4. τε add. A. 19. Βιταλιανῷ] βιταλλιανῷ L. 22. γοδίδι- σκλος A. Γοδίδικλος P. 23. Σβέσας] Βέσας Maltretus.

postea ad suos cuique lares remigrandi copiam fecit. Nec reductum hi punctum temporis distulere; quando Anastasius Imperator dignam et ipse excellenti animo munificentiam iis praestitit. Siquidem civitati ad septennium solidum vectigalia remisit, ac multa cum publice tum privatim dilargitus, magna congiariorum vi altam praeteritae calamitatis oblivionem induxit. Verum haec ad posterius tempus pertinent.

8. Statim autem ut Amidam circumcessam audiit Anastasius, exercitum eo misit, iustum illum quidem, sed Ducibus tot divisum, ut singulos singuli pene manipuli haberent. Quatuor erant belli Imperatores; Areobindus, Olybrii, qui imperium Occidentis paucis ante annis tenuerat, gener ac tum temporis Magister militum per Orientem; Celer Ordinum Palatinorum dux (Magistrum Romani dicunt) ac magistri militum in praesenti, nimirum Patricius Phryx atque Hypatius Augusti ex sorore nepos. His quatuor credita belli summa: quibus se Iustinus adiunxerat, in qui postea defuncto Anastasio ad Imperii clavum successit: Patricios item cum Vitaliano filio, qui brevi post intervallo rebellans, in Anastasium tyrannidem affectavit: et Pharesmanas natione Colchus, strenuus bello vir in paucis: et Godidicus et Sbasas genere Gotthi; ex eorum

- ρίχῃ ἐς Ἰταλίαν ἐκ Θράκης ἰόντι, γενναίῳ τε ὑπερφρονῶς ἄνθρωπῳ καὶ
 C τῶν κατὰ τὸν πόλεμον πραγμάτων ἐμπείρῳ, ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ
 ἄριστοι εἶποντο. στρατεύμα γὰρ τοιοῦτό φασιν οὔτε πρότερον
 οὔτε ὕστερον ἐπὶ Πέρσας Ῥωμαίους ξυστῆναι. οὗτοι μὲντοι
 ἅπαντες οὐκ ἐς ταὐτὸ ἀγγηγεμένοι οὐδὲ στρατεύμα ἐν ποιησάμενοι 5
 ἦσαν, ἀλλ' αὐτὸς ἕκαστος τοῖς κατ' αὐτὸν στρατιωτικαῖς ἐξηγεῖτο
 ἐπὶ τοὺς πολέμους. χορηγὸς δὲ τῆς τοῦ στρατοπέδου δαπάνης
 Ἀππλίων Αἰγύπτιος ἐστύλη, ἀνὴρ ἐν πατρικίοις ἐπιφανής τε καὶ
 H 12 δραστήριος ἐς τὰ μάλιστα, καὶ αὐτὸν βασιλεὺς κοινῶν βασι-
 λείας ἐν γράμμασιν ἀνέειπεν, ὅπως οἱ ἑξουσία εἴη τὰ ἐς τὴν δα- 10
 πάνην ἢ βούλοιοτο διοικήσασθαι.
 D Ὁ μὲν οὖν στρατὸς οὗτος χρόνῳ τε ξυνελέγετο καὶ σχολαί-
 τεροι ἐπορεύοντο. διὰ δὲ τοὺς βαρβάρους ἐν γῇ τῇ Ῥωμαίων
 οὐκ εὖρον, ἐπεὶ ἐξ ἐπιδρομῆς οἱ Πέρσαι τὴν ἑφοδὸν ποιησάμενοι
 αὐτίκα δὴ ἐς τὰ πάτρια ἤθη ἀνεχώρησαν ἐν πάσῃ τῇ λείᾳ. τῶν 15
 δὲ στρατηγῶν οὐδεὶς ἐς πολιορκίαν τῶν ἐν Ἀμίδῃ ἀπολειμμένων
 ἐν τῷ παρόντι καθίστασθαι ἤθελε· πολλὰ γὰρ ἐσκομίσασθαι
 σφᾶς τὰ ἐπιτήδεια ἔμαθον, ἀλλ' ἐς τῶν πολέμων τὴν χώραν
 P 24 ἐσβολὴν ποιήσασθαι ἐν σπουδῇ εἶχον. οὐ μὴν ἐπὶ τοὺς βαρβά-
 ρους κοινῇ ἦσαν, ἀλλὰ χωρὶς ἀλλήλων στρατοπεδεύόμενοι ἐπο- 20
 ρεῖοντο. ταῦτα Καβάδης μαθὼν (ἄγχιστα γὰρ πού ἐτίγγανεν
 ὦν) ἐς τὰ Ῥωμαίων ὅρια κατὰ τάχος ἐλθὼν ὑπηντίαζεν. οὕτως
 μὲντοι Ῥωμαῖοι τῷ παντὶ στρατῷ Καβάδην ἵεναι ἐπ' αὐτοὺς.

8. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P.

numero qui Theodoricum in Italiam e Thracia profectum secuti non erant, generosissimi ambo ac bello experti; alique fortissimi viri complures. Is enim fuit exercitus, quo nec superiori memoria, nec post unquam florentiorem in Persas a Romanis conflatum ullum fuisse fama est. Sed disperse iter hi faciebant, neque in unum erant corpus coacti; cum suos quisque seorsum milites duceret. Aerario castrensi praeerat Applion Aegyptius. Patrioii ordinis lumen, animo vir maxime impigro, quem etiam Anastasius publicis literis consortem Imperii renuntiaverat, quo staret ipsi auctoritas sumptus pro arbitrio dispensandi.

Hae porro copiae cum et otiosius fuissent collectae, et lentius procederent, haud offenderunt Barbaros in solo ditionis Romanae. Facta enim irruptione celerrimo impetu, continuo cum omni praeda sese recooperant. Nec Ducum Romanorum quisquam adduci tum potuit, ut praesidium Amidae relictum, quod instructissimum esse acceperant, obsideret, versis omnium studiis ad agros hostium incursandos. Non petebant coniuncte Barbaros, at separate et castra et iter habebant. Quod ubi Cabades didicit (neque enim longe aberat) Romanos denuo fines mira pernicitate ingressus, occurrit de improvviso. Neque dum Cabadem ipsum cum universo exercitu obvium se inferre nostri audierant; sed copuliam

ἔμαθον, ἀλλὰ Περσῶν ὄντο στράτευμα βραχὺ τι ἐνταῦθα εἶ-
 ναι. οἱ μὲν οὖν ἀμφὶ Ἀρεόβινδον τοιζατοπείδσαντο ἐν χωρίῳ
 Ἀρξισμένῳ, ἀλέγοντι Κωνσταντίνης πόλειος δοῦκ' ἡμέρην ὁδόν·
 οἱ δὲ ἀμφὶ Πατρικίων καὶ Ὑπάτιον ἐν χωρίῳ Σίφριος, διερ' Ἀμι-
 δης πόλειος οὐχ ἤσσαν ἢ πεντήκοντα καὶ τριακοσίους σταδίους
 ἀπέχει. Ἄλλερ γὰρ οὐνω ἐνταῦθα ἀφίκτο.

Ἀρεόβινδος δὲ ἐπειδὴ Καβάδην παντὶ τῷ στρατῷ ἐπιέναι B
 σφίσι ἐπέθετο, ἀπολιπὼν τὸ στρατόπεδον ζὼν τοῖς ἐπομένοις
 ἅπασιν ἐς γαγὴν ὤρμητο καὶ ἐς Κωνσταντίναν δρόμῳ ἐχώρει.
 10 ἐπελθόντες δὲ ὀλίγῳ ὕστερον οἱ πολέμιοι ἔρημον ἀνδρῶν αὐτοῖς
 χρῆμασι τὸ στρατόπεδον εἶλον. ἐνθένδε κατὰ τάχος ἐπὶ Ῥωμαίων
 τὸ ἄλλο στράτευμα ἦεσαν. οἱ δὲ ἀμφὶ Πατρίκιον καὶ Ὑπάτιον
 Ἐφθαλταῖς ἐντυχόντες ὀκτακοσίους, οὗ τοῦ Περσῶν στρατοῦ ἔμ-
 προσθεν ἦσαν, σχεδόν τι ἅπαντας ἔκτειναν. οὐδὲν δὲ ἀμφὶ τῷ
 15 Καβάδῃ καὶ τῇ Περσῶν στρατιᾷ πεπυσμένοι, αἵτε νενικηκότες,
 ἀδείεστον τῇ διατῇ ἐχρῶντο. τὰ γοῦν ὄπλα καταθέμενοι ἄρι-
 στον σφίσι ἐτοίμαζον. ἤδη γὰρ τῆς ἡμέρας ὁ καιρὸς ἐνταῦθα C
 ἦγε. ῥύαξ δὲ τις ἔρρει ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ, ἵνα Ῥωμαῖοι τὰ κρέα
 καθαίρουν ἤρξαντο, οἷς δὴ σιτίζεσθαι ἤμελλον. τινὲς δὲ ἀχθό-
 20 μενοι τῷ πνίγει καὶ λυέεσθαι ἤξισυν. ταύτῃ παραχθὲν τὸ τοῦ
 ῥύακος ὕδωρ πρόσω ἐχώρει. Καβάδης τε τὰ ἐς τοὺς Ἐφθαλ-
 τας ξυμπεσόντα μαθὼν ἐπὶ τοὺς πολεμίους κατὰ τάχος ἦε. κα-
 τιδὼν τε συγκεχυμένον τὸ τοῦ ῥύακος ὕδωρ καὶ ξυμβαλὼν τὸ
 ποιούμενον, ἔγνω ἀπαρασκεύους τοὺς ἐναντίους εἶναι, καὶ κατὰ

Persarum aliquam venire arbitrabantur. Metatus erat Areobindus in agro
 Arzanenorum, unde Constantinam usque iter est bidui; Patricius atque
 Hypatius ad castellum Siphria Amida procul stadiis non minus cccx.
 Celer nondum advenerat.

Ubi vere poti se a Cabade Areobindus, iamque cum omnibus copiis
 imminere audivit; desertis castris, Constantinam fuga praecipiti cum suis
 se recipit. Adfuere subinde hostes, et cum vacua militibus castra diri-
 puliscent, e vestigio iter ad alteram exercitus Romani partem intendo-
 runt. Antecedebant Persas Ephthalitae dccc. in quos forte cum Patri-
 cius atque Hypatius incidissent, eos ad unum fere conviderunt: nihil
 tamen de Cabade, nihil de exercitu Persico cognoverant. Quocirca
 solutis animis, ut iam victores, curabant corpora, armisque positis, sibi
 prandium parabant, appetente iam eius hora. Perstaeat illac rivus:
 in eo carnes, quas pransuri erant, purgabant: quidam etiam nudi aestum
 lavabant lavando: quo fieri necesse erat ut turbida inde aqua decurreret.
 Cabadea autem perlato cladis Ephthalitarum nuntio commotus, gradum
 addit: rivi demum inquinatam aquam conspiciens, et conciliens id quod

κράτος ἤδη ἐπ' αὐτοὺς ἐλαύνειν ἐκέλευεν, αὐτίκα τε αὐτοῖς ἐστιω-
 μένοις τε καὶ ἀνόπλοις οὖσιν ἐπέστησαν. Ῥωμαῖοι δὲ οὐχ ὑπε-
 D νεχόντες τὴν ἔφοδον ἐς ἀλκὴν μὲν τὸ παράπαν οὐκ ἔβλεπον,
 ἔφηνγον δὲ ὡς ἕκαστός ποι ἐδύνατο, καὶ αὐτῶν οἱ μὲν καταλαμ-
 βανόμενοι ἔθνησκον, οἱ δὲ ἀνιόντες ἐς τὸ ὄρος, ὃ ταύτῃ ἀνέχει, 6
 ἔρριπτον αὐτοὺς κατὰ τὸ κρημνῶδες ξὺν φόβῳ καὶ θορόβῳ πολ-
 λῷ. ὅθεν δὴ οὐδένα σεσῶσθαι φασι, Πατρίκιος δὲ καὶ Ὑπά-
 V 239 τιος κατ' ἀρχὰς τῆς ἐφόδου διαφυγεῖν ἴσχυσαν. ἔπειτα δὲ Κα-
 βάδης, Οὐννων πολεμίων ἐς γῆν τὴν αὐτοῦ ἐσβεβληκότων, παντὶ
 τῷ στρατῷ ἐπ' οἴκου ἀνεχώρησε, πόλεμόν τε μακρὸν πρὸς τὸ 10
 ἔθνος τοῦτο ἐς τῆς χώρας τὰ πρὸς ἄρκτον διέφερεν. ἐν τούτῳ
 δὲ καὶ τὸ ἄλλο στράτευμα Ῥωμαίων ἦλθε, λόγον μέντοι ἄξιον
 P 25 οὐδὲν ἔδρουσαν, ὅτι δὴ αὐτοκράτωρ τοῦ πολέμου κατέστη οὐδεὶς,
 ἀλλ' ἴσοι πρὸς ἀλλήλους οἱ στρατηγοὶ ὄντες ἀντεστάτουν τε ἀλ-
 λήλων ταῖς γνώμαις καὶ γίνεσθαι ἐν τῷ αὐτῷ οὐδαμῇ ἤθελον. 15
 Κέλερ δὲ ξὺν τοῖς ἐπομένοις Νυμφίον ποταμὸν διαβὺς ἐσβολὴν
 τινα ἐς τὴν Ἀρζανηνὴν ἐποιήσατο. ἔστι δὲ ὁ ποταμὸς οὗτος Μαρ-
 τυροπόλεως μὲν ἀγχοτάτω, Ἀμιδῆς δὲ ὅσον ἀπὸ σταδίων τρια-
 κοσίων. οἱ δὴ ληισάμενοι τὰ ἐκείνη χωρίῳ ἐπανήλθον οὐ πολλῷ
 ὕστερον, δι' ὀλίγον τε ἡ ἐπιδρομὴ αὕτη γέγενετο. 20

B 9'. Μετὰ δὲ Ἀρεόβινδος μὲν ἐς Βυζάντιον ὡς βασιλεὺς
 μετέμειπτος ἦει, οἱ δὲ λοιποὶ ἐς Ἀμιδαν ἀφικόμενοι χειμῶνος

5. δ] ὡς A. 11. τῆς χώρας τὰ A. τὰς χώρας τὰς P. 12. μέν-
 τοι L. μὲν τι P. 16. Νυμφίον] Νυμφιον P. Illud de Aedif.
 p. 54 c. Nymphaeus apud Ammian. Marcell. XVIII, 9. ubi vide
 Vales. Nύμφιον castellum de Aedif. p. 75 d. 17. „Ἀρζανηνήν
 Reg.“ MALT. Ἀρσανηνήν P.

erat, imparatos nempe Romanos esse, in eos omni impetu citatis equis
 incurri iubet, supervenit epulantibus, et inermes invadit. Impressionem
 haud ferentes Romani, non pugnam, sed fugam quisque pro virili cap-
 pessere; capi caedique alii; alii vicinum in montem evadere tentando,
 cum ingenti tumultu ac trepidatione per abrupta rupium ruere; ita ut
 elapsus nemo sit, Patricio Hypatioque exceptis, quibus licuit primo sta-
 tim adventu hostium se proripere. Deinde Cabades, ubi Hunnos hostes
 suos auduit irrupisse in Persidem, exercitum universum reduxit, et cum
 ea gente bellum diutinum gessit ad Septentrionem. Advenere interea re-
 liquae Rom. copiae: nihil tamen, quod operae pretium fuerit, patratum
 est; propterea quod bello non unus erat Imperator praepositus, at Du-
 ces inter se aequales, et ea re non in varia modo consilia, verum etiam
 castra distracti. Celer Nymphium amnem, qui proxime Martyropolis
 fluit. distatque Amida trecentis stadiis, transmisit cum suis, et in Arza-
 ingressus, brevi excursu regione vastata, confestim rediit.

Accitu postea Augusti Byzantium revocato Areobindo, caeteri
 translati Amidam castris, eam hyeme circumsederunt, ac saepe

ὥρα ἐς πολιορκίαν καθίσταντο. καὶ βία μὲν εἶν τὸ χωρίον, καίπερ πολλὰ ἐγκειριηκότες, οὐκ ἴσχυσαν, λιμῶ δὲ τοῦτο ποιεῖν ἔμελλον· πάντα γὰρ τοὺς πολιορκουμένους τὰ ἐπιτήδεια ἐπιτελοῖται. ἀλλ' οἱ στρατηγοὶ οὐδὲν πεπυσμένοι ἀμφὶ τῶν πολεμίων 5 τῇ ἀπορίᾳ, ἐπειδὴ τοὺς στρατιώτας τῇ τε προσεδρεύῃ καὶ τῷ χει- H 13 μῶνι ἀχθομένους ἑώρων, ἅμα δὲ καὶ Περσῶν στράτευμα ἐπὶ σφῶς ἤξιν οὐκ ἐς μακρὰν ὑπετόπαζον, τρόπῳ ὅτῳ δὴ ἐνθ' ἐνδε ἀπαλλάσσεσθαι ἐν σπουδῇ εἶχον. οἱ τε Πέρσαι, οὐκ ἔχοντες τίνες C ἄν ἐν τοῖσδε τοῖς δεινοῖς γένοιτο, τὴν μὲν ἀπορίαν τῶν ἀναγκαίων 10 ἐς τὸ ἀκριβὲς ἔκρυπτον, δόκησιν παρέχοντες ὥς πάντων σφίσι τῶν ἐπιτηδείων ἀφθονία εἶη, ἐς δὲ τὰ οἰκεία ξὺν τῷ εὐπρεπεῖ λόγῳ ἀναχωρεῖν ἤθελον. γίνονται οὖν ἐν ἀμφοτέροις λόγοι, ἐφ' ᾧ δὴ Πέρσαι λίτρυς χρυσίου χίλιας λαβόντες ἀποδώσουσι Ῥω- μαίοις τὴν πόλιν· ἐκότεροι τε ἄσμενοι τὰ ξυγκείμενα ἐπιτελῇ 15 ἐποίουν, τὰ τε χρήματα λαβὼν ὁ τοῦ Γλώνου υἱὸς Ἀμιδαν Ῥω- μαίοις παρέδωκε. Γλώνης γὰρ ἤδη ἐτετελευτήκει τρόπῳ τοιῷδε.

Οὕτω μὲν ἐνστρατοπεδευσαμένων ἐνταῦθα Ῥωμαίων, Ἀμι- D δης δὲ πόλεως ὄντων οὐ μακρὰν ἄποθεν, τῶν τις ἀγροίκων, ὥσπερ εἰώθει, ἐς τὴν πόλιν εἰσιὼν λάθρα ὕρνης τε καὶ ἄρτους καὶ τῶν 20 ὠρώρων πολλὰ τῷ Γλώνῃ τούτῳ ἀποδίδοσθαι χρημάτων μεγάλων, Πατρικίῳ τε τῷ στρατηγῷ ἐς ὅψιν ἐλθὼν, Γλώνην οἱ ἐς χεῖρας παραδώσειν ξὺν Πέρσαις διακοσίοις ὑπέσχετο, ἣν τινος ἀμοιβῆς

4. πεπυσμένοι Hm. πεπεισμένοι P. 6. ἐώρων] ἐώρων P.
7. ὅτῳ A. οὕτω P. 11. ἐς δὲ A. εἰς δὲ P. 14. ἐκότεροι
τε A. ἐκότεροι δὲ P.

quidem tentarunt vi expugnare; sed frustra. Propius factum nihil est quam ut fame rem ex sententia perficerent: iam enim cibaria obscuros defecerant. At Duces quo inopiae redactus hostis esset ignari, quoniam milites suos obsidionis hyemisque incommoda iniquissimis ferre animis videbant, sibi quoque etiam persuadebant propediem affore Persarum exercitum; ideo sese illinc expedire quoquo modo quaerebant. Vicissim Persae omni auxilii spe abscissa, annonae quidem penuriam obscure ferebant, speciem atque opinionem praebentes abundantium rebus omnibus; eo vero spectabant ut redditum in patriam cum honesta aliqua conditione obtinerent. Convenit tandem ut Persae auri pondo mille acceptis urbem Romanis traderent: quod utrinque praestitum est lubenter. Pernumerata pecunia Romani Amidam receperunt a Glonis filio: nam Glones iam fato cesserat; quod ita accidit.

Cum haud procul Amida Romani stativa haberent, quidam rusticus, qui illis inscientibus in urbem itabat, optime Gloni vendere solitus aves, panes, variaque pomorum genera, Patricium Ducem convenit, recepitque se ipsi in manus Glonem cum Persis ducentis traditurum, si qua mode

ἐλπίδα λαβὼν παρ' αὐτοῦ εἶη. ὁ δὲ αὐτῷ ἅπαντα ὅσα ἦν βου-
 λομένην ὑποσχόμενος ἔσσεσθαι τὸν ἀνδρῶπον ἀπεπέμψατο. καὶ
 ὅς τὰ τε ἱμάτια δυνῶς διαρρήξας καὶ δεδακρυμένῳ ἰοικῶς ἐς τὴν
 πόλιν ἐσῆλθε. παρὰ τε τὸν Γλῶνν ἤκων τὰς τε τριῆκας τιλίων,
 P 26 „Ἐτόγγανον μὲν, ὦ δέσποτα,“ εἶπεν „ἅπαντά σοι ἐκ τοῦ χωρίου 5
 τὰγαθὰ φέρων, ἐντυχόντες δὲ στρατιῶται Ῥωμαῖοι (καὶ γὰρ πον
 ἐς τὰ ταύτη χωρία κατ' ὀλίγους περιμόντες τοὺς οἰκτροὺς ἀγροί-
 κους βιάζονται). πληγὰς τέ μοι οὐ φορητὰς προσετρίψαντο καὶ
 πάντα ἀφελόμενοι οἱ λησται ὥχοντο, οἷς δὴ ἐκ παλαιοῦ τοὺς
 Πέρσας τε δεδιέναι καὶ τοὺς γεωργοὺς βιάζεσθαι νόμος. ἀλλ' 10
 ὅπως, ὦ δέσποτα, σαυτῷ τε καὶ ἡμῖν καὶ Πέρσαις ἀμύνης. ἦν
 γὰρ ἐς τῆς πόλεως τὰ προάστεια κνηγετήσων ἔης, θήραμί σοι
 οὐ φαῦλον ἔσται. καὶὰ πέντε γὰρ ἡ τέτταρας οἱ κατέρατοι πε-
 ριμόντες λωποδυτοῦσιν.“ ὁ μὲν ταῦτα εἶπεν. ἀναπεισθεὶς δὲ ὁ
 Β Γλῶννης τοῦ ἀνδρῶπου ἀνεπυνθάνετο πόσους ποτὲ Πέρσας οἶε- 15
 V 240 ται οἱ ἐς τὴν πρῶξιν ἱκανοὺς ἔσσεσθαι. ὁ δὲ πεντήκοντα μὲν ἀπο-

4. ἐσῆλθε A. εἰσῆλθε P. 6. Libri, ἐντυχόντες δὲ τοὺς οἰκτροὺς
 ἀγροίκους βιάζονται, πληγὰς τέ μοι οὐ φορητὰς προσετρίψαντο
 καὶ πάντα ἀφελόμενοι οἱ λησται ὥχοντο, οἷς δὴ ἐκ παλαιοῦ στρα-
 τιῶται Ῥωμαῖοι. καὶ γὰρ πον ἐς ταύτη χωρία κατ' ὀλίγους περι-
 μόντες τοὺς Πέρσας τε δεδιέναι καὶ τοὺς γεωργοὺς βιάζεσθαι νό-
 mos. Quae Maltretus ex coniectura mutavit, ἐντυχόντες οὐδὲ πληγὰς
 τέ μοι οὐ φορητὰς προσετρίψαντο καὶ πάντα ἀφελόμενοι οἱ λησται
 ὥχοντο, ὡς δὴ („Is. ὡς δὴ“ Hm.) ἐκ παλαιοῦ στρατιῶται Ῥο-
 μαῖοι τοὺς οἰκτροὺς ἀγροίκους βιάζονται. καὶ ἄρ πον ἐς ταύτη
 χωρία κατ' ὀλίγους περιμόντες τοὺς Πέρσας τε δεδιέναι καὶ τοὺς
 γεωργοὺς βιάζεσθαι νόμος. RV haec sic est interpretatus, *Plurima*
tibi bona, inquit, mi domine, ex agro adferebam, in vicinos milites
incidens (nam palantes per agros excurrunt) plagis intolerandis
sum ab eis petitus. Insuper his quas ferebam omnibus spoliatus,
uti praedones solent, quos ex antiqua lege et Persae timeant et ru-
stici vim ex eis patiuntur. Culus vestigia secutus locum correxi.

fieret sibi mercedis spes. Ille nihil non prolixo pollicitus, hominem re-
 misit: qui sibi ipse laceratis indignum in modum vestibus ac ploranti si-
 milis urbem ingressus, ad Glonem adiit; tum coram capiliis vellicans,
 E vico, inquit, afferebam huc, Domine, quidquid rei cibariae habebam:
*incidi in latrones, milites dico Romanos: hanc enim artem iamdiu fac-
 tant, in miseros rusticos involando. Mihi vero plagas imposuere intolo-*
rabiles, et omnibus, quas portabam, ereptis aufugerunt. Sic nempe ma-
nipulationi divisi, circumiectos urbi agros obire, et vim, quam in Persas
non audent suscipere, in agrestes convertere solent. Tibi autem facile
et promptum est, Domine, non modo nos, sed te etiam ac Persas ulci-
sci. Tantummodo in suburbanum agrum exi ad venationem: ea tibi non
male cedit. Siquidem scelesti illi non plures quam quaterni simul vel
quini per campos volitant et latrocinia exercent. Haec ille: quibus fidem
adhibens Glones, rogat, quot tandem Persas ad rem exequendam sit

χρήσειν οἱ μάλιστα ἔφη· οὐ γὰρ ἂν αὐτῷ πλεῖστοι ποτε ἢ κατὰ
 πέντε ὀδῶ ἰούσιν ἐντύχοιεν, τοῦ δὲ μηδὲν ἀπροσδόκητον σφίσι
 συμβῆναι οὐδὲν τι χεῖρον καὶ ἑκατὸν ἐς τὸ ἔργον ἀπαγαγέσθαι·
 ἦν δὲ καὶ τούτων διπλασίους, τῷ παντὶ ἄμεινον. βλάβος γὰρ
 5 ἀνθρώπων ἐκ τοῦ περιόντος οὐκ ἂν γένοιτο. Γλώνης μὲν οὖν
 ἱππέας διακοσίους ἀπολεξάμενος τὸν ἄνθρωπον σφίσι ἐξηγεῖσθαι
 ἐκέλευεν. ὁ δὲ ἄμεινον ἰσχυρίζετο εἶναι αὐτὸν ἐπὶ κατασκοπῇ
 στέλλεσθαι πρότερον, καὶ ἦν ἔτι ἐν χωρίοις τοῖς αὐτοῖς περιού-
 10 ντας Ῥωμαίους ἰδὼν ἀπαγγελῆ, οὕτω δὲ ἐν δέοντι ποιῆσθαι τὴν
 ἔξοδον Πέρσας. εὐ τε οὖν εἰπεῖν ἔδοξε τῷ Γλώνῃ καὶ αὐτοῦ
 ἀφιέντος ἐστέλλετο. παρὰ τε τὸν στρατηγὸν Πατρίκιον ἦκων
 ἅπαντα ἔφραζε· καὶ ὃς τῶν δορυφόρων αὐτοῦ δύο καὶ στρατιώ-
 15 τας χιλίους ἀπολεξάμενος ξὺν αὐτῷ ἔπεμψεν, οὓς δὴ ἀμφὶ
 κόμην Θιαλασαμῶν σταδίους τεσσαράκοντα Ἀμιδῆς διέχουσιν
 ἐν τάπαις τε καὶ χωρίοις ὑλώδεις ἐκρυψε, καὶ αὐτοῦ μένειν ἐν
 ταύταις δὴ ταῖς ἐνέδραις ἐπέστελλεν, ἔς τε τὴν πόλιν δρόμῳ ἐχώ-
 20 ρει. καὶ τῷ Γλώνῃ ἔτοιμον εἰπὼν τὸ θῆραμα εἶναι, αὐτῷ τε
 καὶ τοῖς διακοσίοις ἐξηγήσατο ἐπὶ τὴν τῶν πολεμίων ἐνέδραν.
 ἐπειδὴ τε διέβησαν τὸν χῶρον, ὅσπερ ἔλλοχιζοντες Ῥωμαῖοι ἐκά-
 25 θηντο, καὶ αὐτῶν πρόσω ἐγένοντο, Γλώνην τε καὶ Πέρσας λα-
 θῶν ἅπαντας, ἔκ τε τῆς ἐνέδρας τοὺς Ῥωμαίους ἀνέστησε καὶ αὐ-
 τοῖς τοὺς πολεμίους ἀνέδειξεν. οὕσπερ ἐπειδὴ ἐπὶ σφῶς ἴοντας
 κατείδον Πέρσαι, κατεπλόγησάν τε τῷ ἀπροσδοκῆτῳ καὶ ἀμη-

9. οὕτω] οὕτως L.
 Thalassamum RV.

14. Θιαλασαμῶν] θίαλα σαμαῶν Hm.
 ibid. τεσσαράκοντα L. μ' P.

opes? Is quinquaginta omnino sufficere, cum grassantes coniuncte ad
 summum quinos offendisset: ne quid tamen praeter opinionem incideret,
 haud abs re futurum ait, si centum educerentur: quia si turma altero
 tanto maior foret, providentius factum iri, nec fraudi noxaeque esse pos-
 se cumulatim subsidii vim. Igitur ec. legit equites Glones et rusticum
 praedae iubet. Hic ille satius esse affirmat se prius exploratum ire, ac
 si quos huiusmodi, quibus ante. In locis vagari Romanos deprehenderit, ve-
 nire protinus renuntiatum: ita demum Persas opportunissime erupturos.
 Data ab assentiente his Glone exeundi venia, se recta contulit ad Patri-
 cium, remque illi totam edidit. Milites Patricius mille deligit, iis prae-
 facit corporis sui castodes duos et cum rustico proficisci iubet. Eos
 proditor circa vicum Thialassamum, xl. dissitum ab urbe Amida stadia,
 in saltibus occulit, monuitque ut ibi cate se continerent. Tum urbem
 cursu contento repetit; Gloni paratam iam praedam nuntiat; eundem
 cum praesidiariis ec. ad locum deducit, quem Romani insederant. Eo
 transito, nihil Glone, nihil Persis persentiscentibus, Romanos excitat ex
 insidiis, atque ipse hostem commonstrat. Blex illi infestis rueret. Adeo
 improvise casu attoniti Persae, quo se viderent nesciebant. Nam ne-

χανίμ πολλῇ εἶχοντο. οὔτε γὰρ ὀπίσω ἀπελαύνειν οἳοί τε ἦσαν, κατὰ νώτων ὄντων σφίσι τῶν ἐναντίων, οὔτε πη ἐτέρωσε φεύγειν ἐν γῇ πολεμία ἐδύναντο. ἐκ δὲ τῶν παρόντων ὡς ἐς μάχην ταξάμενοι τοὺς ἐπιόντας ἡμύνοντο, τῷ τε πλήθει παρὰ πολὺ ἐλασσόμενοι ἡττήθησαν τε καὶ ξὺν τῷ Γλώνῃ ἅπαντες διεφθάρησαν. 5 ὅπερ ἐπειδὴ ὁ τοῦ Γλώνου υἱὸς ἔμαθε, περιαλήσας τε καὶ τῷ θυμῷ ζέων, ὅτι δὴ τῷ πατρὶ ἀμύνειν οὐκ εἶχε, τὸν Συμεῶνος P 27 νεῶν ἔκαυσεν ἀγίου ἀνδρός, ἵνα δὴ Γλώνης κατέλυσεν. καίτοι ἄλ- H 14 λην τινὰ οἰκοδομίαν οὔτε Γλώνης οὔτε Καβύδης, οὐ μὴν οὐδὲ Περσῶν τις ἄλλος, οὔτε καθελεῖν ἔγνω οὔτε τῷ ἄλλῳ ἀφανίζειν 10 τρόπῳ ἔν γε Ἀμίδῃ ἢ ταύτης ἐκτός. ἐγὼ δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον ἐπάνειμι.

Οὕτω μὲν Ἀμίδαν Ῥωμαῖοι τὰ χρήματα δόντες ἀπέλαβον δύο ἐνιαυτοῖς ὕστερον ἢ πρὸς τῶν πολεμίων ἐύλω. καὶ ἐπεὶ ἐν ταύτῃ ἐγένοντο, ἢ τε αὐτῶν ὀλιγωρία καὶ Περσῶν τὸ καρτερόν 15 B τῆς διαίτης ἐγνώσθη. σιτίων τε γὰρ τῶν ἐνταῦθα λελειμμένων τὸ μέτρον καὶ βαρβάρων τῶν ἐξεληλυθότων τὸν ὅμιλον λογισάμενοι ἐπὶ τὰ μάλιστα ἡμερῶν εὗρισκον δαπάνην ἐν τῇ πόλει ἀπολε- 20 λείφθαι, καίπερ Γλώνου τε καὶ τοῦ ἐκείνου παιδὸς ἐνδεεστέρως ἢ κατὰ τὴν χρεῖαν πολλοῦ χρόνου ἐνδιδόντος τὰ σιτία Πέρσαις. 20 Ῥωμαίοις γὰρ τοῖς ἐν τῇ πόλει, ὥσπερ μοι προεδιήλωται, ξὺν αὐτοῖς μένασιν οὐδὲν τὸ παράπαν χορηγεῖν ἔγνωσαν, ἐξ ὅτου οἱ πόλεμιοι ἐς τὴν πολιόρκίαν κατέστησαν, οἱ δὲ ἐς βρώσεις ἀήθεις

7. Συμεῶνος Hm. Συμεῶνου P. Symeonis RV.

que a tergo, cum inde Romanus instaret, neque alia ex parte, cum in solo hostico essent intercepti, patebat effugium. Instructa denique ut e re nata licuit acie, impetum sustinuerunt, donec numero obruti, intere- cione occiderunt, cum ipso Glone. Cuius filius haec postquam rescit, dolore atque ira incensus, quod inultus pater occubisset, D. Symeonis aedem, ubi Glones oppetierat, incendit, novo scelere: nam nec Glonea, nec Cabades, nec Persarum omnium quisquam unus aedificium ullum qua intra qua extra muros evertere, quove modo corrumpere ad eam diem aggressus erat. Ego vero ad institutam ante narrationem me refero.

Pacto, ut dicebam, ac persoluto auro, Romani Amidam receperunt, altero post anno quam capta ab hoste fuerat. Urbem ingressi, suam socordiam, ac Persarum in difficillimo victu tolerando constantiam agno- verunt. Quippe inita relictorum cibarium mensura, unaque numero Barbarorum, qui urbe excesserant, compertum est alimenta in dies ad- modum septem fuisse reliqua; cum tamen Glones eiusque filius ea par- cius, quam pro necessitate, diu Persis dispensassent. Nam quod ad Ro- manos attinet, qui in urbe, ut ante memoravi, cum ipsis remanserant, nihil iis annonae, ex quo obsidio coepta fuerat, impertire voluerant. Hinc miseri ad insuetas primum escas compulsi, nulla non re quamvis

τὰ πρῶτα ἐλθόντες, τῶν τε οὐ θεμιτῶν ἀψόμενοι πάντων, εἴτα C
τελευτῶντες καὶ ἀλλήλων ἐγέουσιντο. διὸ δὴ ἐξηπατημένοι τε
πρὸς τῶν βαρβάρων οἱ στρατηγοὶ ῥηθοντο καὶ τοῖς στρατιώταις
τὴν ἄκρασιαν ὠνειδίζον, ὅτι δὴ ἀπειθεσιτέρους αὐτοὺς παρεχό-
μενοι σφίσι, παρὸν δορυαλώτους Πέρσας τε τοσοῦτους τὸ πλη-
θος καὶ Γλῶνου τὸν υἱὸν ἔν τῇ πόλει ἐλεῖν, οἱ δὲ τὰ Ῥωμαίων
χρήματα ἐς τοὺς πολεμίους μετενεγκόντες ἀσχός τε ἀνεδήσαντο
μέγα καὶ Ἀμίδαν ἀργυρώνητον πρὸς Περσῶν ἔλαβον. ὕστερον
δὲ Πέρσαι τοῦ πρὸς Οὐννους πολέμου σφίσι μηχανομένου ἐς D
10 σπονδὰς Ῥωμαίοις ξυνίουσιν, αἵπερ αὐτοῖς ἐς ἐπὶ ἔτη ἐγένοντο,
Κέλερός τε τοῦ Ῥωμαίου καὶ Ἀσπεβέδου τοῦ Πέρσου αὐτὰς ποιη-
σαμένων, ἐπ' οἴκου τε ἀναχωρήσαντες ἀμφοτέρω ἡσυχῇ ἔμενον.
οὕτω μὲν, ὥσπερ ἐρρήθη, ἀρξάμενος ὁ Ῥωμαίων τε καὶ Περσῶν
πόλεμος ἐς τότε ἐτελεύτα. τὰ δὲ ἀμφὶ πύλας τὰς Κασπίας ξυνε-
15 νεχθέντα ἔρων ἔρχομαι.

ι'. Τὸ Κιλικίων ὄρος ὃ Ταῦρος ἀμείβει μὲν τὰ πρῶτα P 28
Καππαδόκας τε καὶ Ἀρμενίους καὶ τῶν Περσαρμενίων τὴν γῆν, V 241
ἔτι μέντοι Ἀλβανούς τε καὶ Ἰβήρας, καὶ ὅσα ἄλλα ἔθνη αὐτό-
νομία τε καὶ Πέρσαις κατήκοα ὄκνηται ταύτῃ. ἔξικνεῖται γὰρ ἐς
20 χώραν πολλήν, προϊόντι δὲ αἰὲ τὸ ὄρος τοῦτο ἐς μέγα τι χρῆμα
εὖρος τε καὶ ὕψους διήκει. ὑπερβάντι δὲ τοὺς Ἰβήρων ὄρους
ἀτραπὸς τίς ἐστιν ἐν στενοχωρίᾳ πολλῇ, ἐπὶ σταδίου πεντήκον-

4. αὐτοῦς] αὐτοῦς P. 6. ἐλεῖν, οἱ] ἐλεῖν. οἱ P. 17. Περ-
σαρμενίων] „Reg. addit καλουμένων.“ MALT. περσῶν καλουμέ-
νων Hm.

illicita manus atque ora temeraverant, coacti etiam ad extremum humana carne vesci, seque invicem vorare. Tunc tandem Duces fraude Barbarorum detecta, ingesserunt probra militibus, et effraenem animi impotentiam notarunt, quod cum sibi in manu esset ut Glonis filio totque Persis ad captivorum conditionem subactis pariter cum urbe potirentur, tum se contumaciores praeberissent. Ipsi vero data hosti Romana pecunia, ac pretio recepta Amida maculam sibi maximam inusserunt. Postea Persae, quoniam longius bellum Hunnicum ducebatur, cum Romanis pepigere inducias annorum septem, Celere Romano et Aspebede Persa sequestris: ac demum copiis utrique revocatis pacem agitarunt. Ita inchoatum, ut dixi, Romanos inter et Persas bellum resedit. Nunc ad ea venio, quae ad Portas Caspiae contigerunt.

10. Taurus Ciliciae mons in Cappadociam primum excurrit: inde in Armeniam, Persarmeniam, Albaniam, Iberiam, et circumpositas quae sui quae Persici iuris ac ditionis gentes. Est enim evadit in immensum, et processu immane quantum cum in latitudinem crescit, tum in altitudinem. Ultra Iberiae fines inter summas angustias trames quidam stadiis

δρῶν ξεργάζεσθαι οὐκ ἂν δύναιντο.“ ὁ μὲν ταῦτα εἶπε, παρα-
 δηλῶν ὥς, εἰ μὴ Καβύδην ἀνέλωσιν, αὐτίκα πράγματα Πέρσαις
 περιῶν παρῆξει. οἱ δὲ κτεῖναι ἄνδρα βασιλείου αἵματος οὐδ' ὁ-
 λως ἔγνωσαν, ἀλλ' ἐν φρουρῇ καθεῖρξαι ὅπερ τῆς λήθης καλεῖν
 νενομίκουσιν. ἦν γάρ τις ἐνταῦθα ἐμβληθεὶς τύχη, οὐκ ἔτι νό- 5
 μος σφίσι μνήμην αὐτοῦ εἶναι, ἀλλὰ θάνατος τῷ ὀνομακώτι ἢ
 ζημία ἐστὶ· διὸ δὴ καὶ τὴν ἐπωνυμίαν ταύτην πρὸς Περσῶν ἔλα-
 χεν. ἅπαξ δὲ ἡ τῶν Ἀρμενίων ἱστορία φησὶ νόμου τοῦ ἀμφὶ τῷ
 λήθης φρουρῇ παραλελύσθαι τὴν δύναμιν Πέρσαις τρόπῳ
 τοιῷδε.

10

C Πόλεμος ποτε Πέρσαις τε καὶ Ἀρμενίοις ἀκήρυκτος γέγονεν
 εἰς δύο καὶ τριάκοντα ἔτη ἐπὶ Πακουρίου μὲν Περσῶν βασιλείον-
 τος, Ἀρμενίων δὲ Ἀρσάκου Ἀρσακίδου ἀνδρός. τούτῳ τε τῷ
 πολέμῳ μηχανομένῳ κεκακῶσθαι μὲν ἐς ἄγαν ἀμφοτέρους ξυνέβη
 καὶ διαφερόντως τοὺς Ἀρμενίους. ἀπιστία δὲ πολλῇ ἐς ἀλλήλους 15
 ἐχόμενοι ἐπακηρυκεύεσθαι παρὰ τοὺς ἐναντίους οὐδέτεροι εἶχον.
 ἐν τούτῳ δὲ Πέρσας τιτύχηκε πόλεμον πρὸς ἄλλους βαρβάρους
 τινὰς οὐ πόρρω Ἀρμενίων διωκημένους διενεγκεῖν. οἳ τε Ἀρμέ-
 νιοι, ἐν σπουδῇ ἔχοντες ἐπιδέειξιν ἐς Πέρσας τῆς ἐς αὐτοὺς ἐνόλας
 D τε καὶ εἰρήνης ποιήσασθαι, ἐσβαλεῖν ἐς τούτων δὴ τῶν βαρβάρων 20
 τὴν γῆν ἔγνωσαν, δηλώσαντες τοῦτο πρότερον Πέρσαις. ἀπροσ-
 δόκητοί τε αὐτοὶ ἐπιπεσόντες σχεδὸν τι ἅπαντας ἡβηδὸν ἔκτειναν.

16. παρὰ] περὶ HL. 17. τούτῳ δὲ A. τῷδε P.

rissimi, cataphractorum militum xx. millia non sufficient. Haec ille,
 quibus innuebat Cabadem, nisi tolleretur e medio, negotium Persis brevi
 exhibiturum. Abhorruere tamen eorum animi ab effundendo regio san-
 guine, satisque habuerunt asservare Cabadem in castello Oblivionis, ita
 dicto ex lege, quae de eo, qui fuerit illuc coniectus, mentionem unquam
 fieri vetat, poena etiam capitali iis proposita, qui ipsius nomen protu-
 lerint. Quae causa fuit appellationis eiusmodi. Semel autem legi, quae
 est de Castello Oblivionis, abrogatam vim datumque laxamentum fuisse,
 Armeniorum monumenta fidem faciunt. Res ita contigit.

Persis aliquando bellum fuit cum Armenis inexpiabile per annos
 xxxii. imperante illis Pacurio, his Arsace ex genere Arsacidarum. Et
 graviter quidem utrosque, sed Armenos in primis afflixerat bellum im-
 pendio diuturnius. Eo processerat mutae diffidentia, ut neutri integrum
 sibi esse putarent caduceatores mittere. Interim forte accidit ut cum
 aliis Barbaris Armeniae incolis bellum Persae susceperint. Hic Armeni
 quo suam in Persas benevolentiam, et pacis cum ipsis colendae studium
 declararent, in Barbarorum illorum fines prorumpere statuerunt. Cum
 autem de suo consilio certiores Persae fecissent, improvise impetu Bar-
 baros sine ullo aetatis discrimine ad internecionem prope ceciderunt.

δ τε Πακούριος τοῖς πεπραγμένοις ὑπερησθείς, πέμψας παρὰ τὸν Ἀρσάκην τῶν οἱ ἐπιτηδεῖων τινὰς, τὰ τε πιστά οἱ παρασχόμενος, τὸν ἄνθρωπον μετεπέμψατο. καὶ ἐπεὶ παρ' αὐτὸν Ἀρσάκης ἀφίκετο, τῆς τε ἄλλης αὐτὸν φιλοφροσύνης ἤξιωσε καὶ ὅτε ἀδελ-
 5 φὸν ἐπὶ τῇ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ ἔσχε. καὶ τότε μὲν ὄρκους δεινотάτοις τὸν τε Ἀρσάκην καταλαβὼν καὶ αὐτὸς οὐδὲν ἥσσον δεινотάτως ἦ V 233
 μὴν εὖνους τε καὶ ξυμμάχους Πέρσας τε τὸ λοιπὸν καὶ Ἀρμενίους ἀλλήλοις εἶναι, αὐτίκα δὲ αὐτὸν ἐς τὰ πάτρια ἤθη ἀφῆκεν ἰέναι.

Χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον διέβαλον τὸν Ἀρσάκην τινὲς P 16
 10 ὥς δὴ πράγμασιν νεωτέροις ἐγχειρεῖν βούλοιτο. ὅσπερ ἀναπει-
 σθείς ὁ Πακούριος αὐτῶν αὐτὸν μετεπέμπετο ὑπειπὼν ὅτι δὴ αὐ-
 τῷ τὸ κοινολογεῖσθαι ὑπὲρ τῶν ὅλων ἐπιμελὲς εἴη. καὶ ὅς οὐδὲν
 τι μελλήσας ἐς αὐτὸν ἦλθεν, ἄλλους τε τῶν ἐν Ἀρμενίοις μαχιμω-
 τάτων ἐπαγόμενος καὶ Βασίκιον, ὅσπερ αὐτῷ στρατηγός τε καὶ
 15 ξύμβουλος ἦν· ἀνδρείας τε γὰρ καὶ ξυνέσεως ἐπὶ πλείστον ἀφῆ-
 κτο. εὐθὺς οὖν ὁ Πακούριος ἄμφω, τὸν τε Ἀρσάκην καὶ Βασί-
 κιον, πολλὰ ὀνειδίζων ἐκάκιζεν, εἰ τὰ δεινотάτα ἡλογηκότε οὐ-
 τῷ δὴ τάχιστα ἐς ἀπόστασιν ἴδοιεν. οἱ δὲ ἀπηροῦντό τε καὶ
 ἀπώμννον ἐνδελεχέστατα, μηδὲν σφίσι αὐτοῖς βεβουλεύσθαι B
 20 τοιοῦτον. τὰ μὲν οὖν πρῶτα ὁ Πακούριος αὐτοὺς ἐν ἀτιμίᾳ
 ἐφύλασεν, ἔπειτα δὲ τῶν μάγων ἀνεπνυθάνετο ὅ τι οἱ ποιητέα
 ἐς αὐτοὺς εἴη. οἱ δὲ μάγοι τῶν μὲν ἀρνούμενων καὶ οὐ διαρρή-
 δην ἐληλεγμένων καταγινώσκειν οὐδαμῇ ἰδικοῦν, ὑποθήκην δὲ

12. ἐπιμελὲς εἴη] Legebatur ἐπιμελῶν. 15. ἀνδρείας] ἀνδρίας P.

Quo facto summe laetans Pacurius, Arsacem per quosdam ex intimis data fide ad congressum invitavit, eumque, postquam advenit, proluxa humanitate dignatus, non aliter habuit quam si cum fratre parique egisset. Tum demum iusiurandum exegit sanctissimum, ipseque vicissim reddidit, Persas deinceps atque Armenos mutuam sibi benevolentiam, et in bellis auxilium praestituros. Mox in patriam dimisit.

Haud multo post quidam ad Pacurium detulerunt rebus novis Arsacem studere. Id Pacurius sibi passus persuaderi, ipsum iterum ad conferenda de summa rerum, ut aiebat, consilia advocavit. Nulla is interposita mora adfuit, cum alios Armenos bello egregios in comitatu habens, tum Basicium, quem ob fortitudinem ac prudentiam singularem, et rei bellicae, et consilio regio praefecerat. Ambos amarulentis verbis exceptit Pacurius, spretum exprobrans iusiurandum, quo vix dato, incubuissent continuo ad defectionem. Inficiari illi constantissimeque tale consilium abiurare. Nihil tamen minus Pacurius eos in custodia primum habuit, et parum illa quidem liberali atque honesta: postea quid in ipsos esset statuendum requisivit ex Magis. Hi cum iniquum esse pronuntias-
 sent reos diffidentes nec aperte coniunctos damnare, aggressi sunt ratio-

αὐτῷ τινα ἔφραζον, ὅπως ἂν Ἀρσάκης αὐτὸς ἀντικρυς αὐτοῦ κα-
 τηγορεῖν ἀναγκάζοιτο. τὸ γὰρ τῆς βασιλικῆς σκηνῆς ἔδαφος κό-
 πρῳ καλύπτειν ἐκέλευον, ἥμισυ μὲν ἐκ τῆς Περσῶν χώρας, θά-
 τερον δὲ ἥμισυ ἐκ τῆς Ἀρμενίας. καὶ ὁ βασιλεὺς κατὰ ταῦτα
 ἐποίει. τότε δὴ οἱ μάγοι τὴν σκηνὴν ὅλην μαγείαις τισὶ κατα- 5
 λαβόντες ἐκέλευον τὸν βασιλέα σὺν τῷ Ἀρσάκῃ τοὺς περιπάτους
 C ἐνταῦθα ποιέσθαι, ἐπικαλοῦντα τοῖς τε ξυγκειμένοις καὶ ὁμω-
 μοσμένοις λυμῆσθαι. δεῖν δὲ αὐτοὺς τῷ διαλόγῳ παραγενέ-
 σθαι. οὕτω γὰρ ἂν τῶν λόγων μάρτυρες ἀπάντων εἶεν. αὐτίκα
 γοῦν ὁ Πακούριος τὸν Ἀρσάκην μεταπεμψάμενος διαίλους ἐν τῇ 10
 σκηνῇ ξὺν αὐτῷ ἐποιεῖτο, παρόντων σφίσιν ἐνταῦθα τῶν μάγων,
 καὶ ἀνεπυνθάνετο τοῦ ἀνθρώπου ὅτου δὴ ἔνεκε τὰ ὁμωμοσμένα
 ἡλογηκῶς εἶτα Πέρσας τε καὶ Ἀρμενίους αἰθις τρῖβειν ἀνηκέστοις
 κακοῖς ἐγχειροῖν· ὁ δὲ Ἀρσάκης, ἕως μὲν ἐν τῷ χώρῳ οἱ λόγοι
 ἐγίνοντο οὗ δὴ χεῦς ἐκ τῆς Περσίδος ἐπέκειτο, ἀπηνεῖτό τε 15
 καὶ ὄρκοις τοῖς δεινοτάτοις πιστούμενος ἀνδράποδον ἰσχυρί-
 D ζετο εἶναι Πακουρίον πιστόν· ἐπειδὴ δὲ μπαῦθ λέγων ἐς τῆς
 σκηνῆς τὸ μέσον ἀφῆκτο, ἵνα δὴ κόπρῳ τῆς Ἀρμενίας ἐπέβησαν,
 ἐνταῦθα οὐκ οἶδα ὅτῳ ἀναγκασθεὶς λόγους μὲν τούτους ἐπὶ τὸ
 θρασύτερον ἑξαπινάλως μεταβιβάζει, ἀπειλῶν δὲ τῷ τε Πακου- 20
 ρίῳ καὶ Πέρσαις οὐκ ἔτι ἀνίει, ἀλλὰ τίσασθαι αὐτοὺς ἐπηγγέλλε-
 το ὕβρειος τῆσδε, ἐπειδὴν αὐτὸς αὐτοῦ τάχιστα κύριος γένοιτο.
 καὶ ταῦτα λέγων τε καὶ νεανιευόμενος ἐποιεῖτο τὸν περίπατον
 ὅλον, ἕως ἀναστρέψας ἐς κόπρῳ αἰθις τὴν ἐκ γῆς τῆς Περσίδος

8. παραγενέσθαι] περιγενέσθαι H.

nem tradere, qua Arsaces accusare se ipse coram adigeretur. Ergo iu-
 bent regii tabernaculi solum obduci luto, sumpta ex agro Persico dimidia
 parte, ex Armenio altera. Praescriptum Rex accuravit. Tum Magi ta-
 bernaculo incantato, Regi denuntiant, inambulandum illic esse cum Ars-
 sace, deque facta conventis ac iuramento fraude expostulandum: oportere
 autem ipsos colloquio interesse; atque ita testes extituros eorum
 omnium quae essent ultro citroque dicta. Accito confestim Arsace, ob-
 ambulare cum eo coepit Pacurius in tabernaculo, coram Magis interro-
 gans, cur contra fidem iuramento sancitam tentasset denuo maximis ca-
 lamitatibus Persas pariter Armenosque contere? Ac pernegavit quidem
 Arsaces, fidem se esse mancipium Pacurii deierans, quandiu ubi terra
 Persica suberat, sunt collocuti. Ut vero medio in sermone medium in
 tabernaculum ventum est, et terra Armenia calcari coepta, illa e vesti-
 gio vi nescio qua adactus effervescere, ingentique spiritu vocem mittere,
 Pacurio Persisque minitari, memorem se atque adeo ultorem acceptae
 contumeliae polliceri, statim ut iuris esse sui coepisset. Ita confecit
 spatium, haec denuntians iuveniliterque ferociens, donec regressus, in

ἀφίκετο. ἔνταῦθα γὰρ πάλιν ὥσπερ τινὸς παλινωδίαν ᾄδων ἰκέ-
της τε ἦν καὶ οἰκτρούς τινας τῷ Πακουρίῳ προῦφερε λόγους.
ἐπεὶ δὲ ἐς χοῦν αὖθις τὸν Ἀρμενίων ἤλθεν, ἐς τὰς ἀπειλὰς ἀπε-
χώρησε. καὶ πολλάκις οὕτω μεταβληθεὶς ἐφ' ἑκάτερα ἔκρυψε P 17
5 τῶν οἱ ἀπορρήτων οὐδέν. τότε δὴ οἱ μὲν μάγοι κατέγνωσαν αὐ-
τοῦ ἕς τε τὰς σπονδὰς καὶ τοὺς ὅρκους ἡδικημένοι. Πακούριος
δὲ Βασίλειον μὲν τὸ δέσμα ἐκδεύρας, ἀσκὸν τε αὐτὸ πεποιημένους
καὶ ἀχύρων ἐμπλησάμενος, ὅλον ἀπεκρέμασεν ἐπὶ δένδρου τινὸς
ὑψηλοῦ λίαν. τὸν μέντοι Ἀρσάκην (ἀποκτεῖναι γὰρ ἄνδρα τοῦ
10 βασιλείου αἵματος ὄντα οὐδαμῇ εἶχεν) ἐν τῷ τῆς λήθης φρουρίῳ H 8
καθεῖρξε.

Χρόνῳ δὲ ὕστερον τῶν τις Ἀρμενίων τῷ τε Ἀρσάκῃ ἐν τοῖς
μάλιστα ἐπιτηδεύουσιν καὶ οἱ ἐπισπόμενος ἐς τὰ Περσῶν ἦθη ἰόντι
Πέρσαις ἐπὶ τι ἔθνος ἰοῦσι βαρβαρικὸν ξυνοστράτευσεν· ὃς δὴ
15 ἀνὴρ τε ἀγαθὸς ἐν τῷ πόνῳ τούτῳ, δρῶντος Πακουρίου τὰ ποι- B
ούμενα, γέγονε καὶ τῆς νίκης αἰτιώτατος Πέρσαις. διὸ δὴ αἰ-
τὸν ὁ Πακούριος ὃ τι ἂν βούλοιο αἰτεῖσθαι ἤξλου, ἰσχυρισάμε-
νος ὅτι δὴ οὐδενὸς πρὸς αὐτοῦ ἀνυχήσει. ὁ δὲ ἄλλο οἱ οὐδὲν
γενέσθαι ἤξλου ἢ ὥστε τὸν Ἀρσάκην ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ θεραπεῦσαι ἢ
20 βούλοιο. τοῦτο τὸν βασιλέα ἠνίασε μὲν ὥς τὰ μάλιστα, εἰ
λύειν νόμον οὕτω δὴ παλαιὸν ἀναγκάζεται, ὅπως μέντοι παντά-
πασιν ἀληθίζεται, ξυνοχώρει τὴν δέσιν ἐπιτελῆ γενέσθαι. ἐπεὶ V 234

1. ἰκέτης Hm. οἰκέτης P.
Ἀρμενίων.

3. τὸν Ἀρμενίων] Legebatur τῶν

terra Persica pedem posuit. Hic enim palinodiam canens, famulum rur-
sus egit supplicem ac miserabili voce in humilitatem sese submisit.
Post, simul ad Armeniam terram, simul ad mias rediit: atque ita utro-
que versum saepe circumductus, quidquid habuit arcani effudit. Eum
tandem Magi foedifragum ac periturum iudicarunt: et Basicio quidem
deripi cutem iussit Pacurius, deinde utrem ex ea fieri, tum inferciri
paleis, ex arbore demum procerissima suspendi; Arsacem vero in Ca-
stellum Oblivionis detrudi. Neque enim sibi committendum putavit, ut
virum regio cretum sanguine morte afficeret.

Secundum ea, quidam Armenus ex intimis Arsacis, et eorum nume-
ro, qui ipsum in Persidem comitati fuerant, militarem navavit operam
Persis adversum Barbaros, et sub oculis ipsius Pacurii tam strenue se
gessit in eo bello, ut Persae illius maxime opera victoriam reportarint.
Quamobrem contendit ab ipso Pacurius ut peteret quidquid collibitum
esset, affirmative recipiens ei nihil se negaturum. Unum hoc ille rogavit,
sibi ut potestas fieret ministrandi Arsaci per diem unum, idque prout
libido foret. Mirum quam grave Regi fuerit in necessitatem adduci in-
fringendae adeo antiquae legis: fidem tamen ne falleret, annuit postula-

δέ γε βασιλέως ἐπαγγελίαντος γέγονεν ἐν τῷ λήθης φρουρίῳ, ἡσπάσατο μὲν τὸν Ἀρσάκην, ἄμφω δὲ ἀλλήλοιν περιβαλόντε
 C ἐθρηνησάτην τε ἡδὺν τινα θρηῆνον καὶ ἀπολοφρυαμένῳ τὴν πα-
 ροῦσαν τύχην μόλις ἀπ' ἀλλήλοιν διαλύειν τὰς αὐτοῦ χεῖρας ἐκά-
 τερος ἔσχεν. ἐπεὶ δὲ τῶν ὀδυρμῶν ἐς κόρον ἐλθόντες ἐπαύσαντο, 5
 ἔλουσεν μὲν ὁ Ἀρμένιος τὸν Ἀρσάκην καὶ τῦλλα οὐ κατημελημέ-
 νως ἐκόσμησε, σχῆμα δὲ αὐτῷ περιθήμενος τὸ βασιλεῖον ἐπὶ
 στιβάδος ἀνέκλινεν. ἐνταῦθ' αὖτε τοὺς παρόντας Ἀρσάκης βα-
 σιλικῶς εἰστία ἤπερ εἰῶθει τὰ πρότερα. ἐν ταύτῃ τῇ θολῇ πολ-
 λοὶ μὲν ἐπὶ κύλικι λόγοι ἐλέχθησαν, οἵπερ τὸν Ἀρσάκην ἱκανῶς 10
 ἤρεσκον, πολλὰ δὲ ἄλλα ἐς μέσον ἤλθεν, ἅπερ αὐτῷ ἐν ἡδονῇ
 ἦν· μηχανομένου τε τοῦ πότου ἄχρι ἐς νύκτα τῇ πρὸς ἀλλήλους
 D ὁμιλίᾳ ὑπερφυῶς ἦσθησαν, μόλις δὲ ἀλλήλων ἀπαλλαγέντες διε-
 λύθησαν, καταβεβρεγμένοι τῇ εὐπαθείᾳ. τότε δὴ λέγουσι τὸν
 Ἀρσάκην εἰπεῖν ὥς ἡμέραν τὴν ἡδίστην διατελέσας, ἐν ταύτῃ τε 15
 ξυγγενόμενος τῷ ποθεινοτάτῳ ἀνθρώπων ἀπάντων, οὐκ ἂν ἔτι
 ἐκὼν γε εἶναι ὑποσταίῃ τὰ φλαῦρα τοῦ βίου. καὶ ταῦτα εἰπόντα
 μαχαίρᾳ ἑαυτὸν διαχρήσασθαι, ἦνπερ ἐν τῇ θολῇ ἐξεπλήττηδες κε-
 κλοφῶς ἔτυχεν, οὕτω τε αὐτὸν ἐξ ἀνθρώπων ἀφανισθῆναι. τὰ
 μὲν οὖν κατὰ τοῦτον δὴ τὸν Ἀρσάκην ἢ τῶν Ἀρμενίων συγγραφεὶς 20
 λέγει ταύτῃ, ἤπερ ἐρρήθη, κεχωρηκέναι, καὶ τὸν νόμον τότε ἀμ-
 φι τῷ τῆς λήθης φρουρίῳ λελύσθαι. ἐμοὶ δὲ ὁθενπερ ἐξέβην
 ἰτέον.

17. φλαῦρα A. φαῖλα P.
 A corr.

18. διαχρήσασθαι] διαχειρίσασθαι

tui. Mandato itaque regio admissus ille in Castellum Oblivionis, Arsa-
 cem salutavit. Hic inter se complexi, et in suavissimum lamentum effu-
 si, vicem suam complorarunt, vix ut alter ab altero divellere manus qui-
 verint. Tandem lugendi satietate fessi cum paululum respirassent, Arsa-
 cem lavit Armenius, et totum accurate composuit; habitu etiam regali
 ornatum reclinavit in toro. Tum Arsaces regifec pro more pristino ap-
 paratis epulis eos accepit qui adfuerunt. Convivalibus locis, non sine
 magno eius oblectamento, bellissime lusum est, aliaque in medium ve-
 nere plurima, quae ipsum multa hilaritate consperserunt. Summa certe
 fuit confabulandi suavis, quae ad noctem usque comotationem duxit.
 Vix tandem discesserunt, lauti epuli voluptate perfusi. Subinde Arsacem
 dixisse memorant, haud aequo deinceps animo laturum se aerumnas vitae,
 postquam cum mortalium sibi optatissimo omnium laetissimum diem egis-
 set: his dictis, cultro, quem de mensa consulto sublegerat, se confo-
 disse, itaque occubuisse. Eum exitum habuisse Arsacem, ac tunc tem-
 poris contra legem itum fuisse, quae est de Castello Oblivionis, prodit
 historia Armenorum. Nunc mihi unde diverteram redeundum.

ζ'. Καθειρχθέντα δὴ τὸν Καβάδην ἐθεράπευεν ἡ γυνή, P 18
 ἰσοιούσά τε παρ' αὐτὸν καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐσκομίζουσα, ἣν δὴ ὁ τῆς
 εἰρκτῆς ἄρχων πειρᾶν ἤρξατο· ἦν γὰρ τὴν ὕψιν ἐς τὰ μάλιστα ἐπ-
 5 λευεν ἐνδιδόναι αὐτὴν τῷ ἀνθρώπῳ ὃ τι βοῦλοιοτο χρῆσθαι. οὕτω
 δὴ τῇ γυναικὶ εἰς εὐνὴν ξυνελθὼν ὁ τοῦ φρουρίου ἄρχων ἡράσθη
 τε αὐτῆς ἔρωτα ἐξαίσιον οἶον, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ξυνεχώρει πρὸς
 τὸν ἄνδρα τὰς εἰσόδους ποιεῖσθαι, ὅπῃ ἂν αὐτῇ βουλομένη εἴη
 καὶ αὐτῆς ἐνθὲνδε ἀπαλλάσσεσθαι, οὐδενὸς ἐμποδὼν ἰσταμένον. B
 10 ἦν δέ τις τῶν ἐν Πέρσῃσι λογίμων Σείσσης ὄνομα, Καβάδῃ ἐς τὸ
 μάλιστα φίλος, ὃς ἀμφὶ τὸ φρούριον τοῦτο διατριβὴν εἶχε, και-
 ροφυλακῶν εἴ πως αὐτὸν ἐνδοθεν ἐξελεσθαι δυνήσεται. διὰ δέ
 τῆς γυναικὸς τῷ Καβάδῃ ἐσήμεινεν ὥς ἵπποι τέ οἱ καὶ ἄνδρες ἐν
 παρασκευῇ τυγχάνουσιν ὄντες τοῦ φρουρίου οὐ μακρὰν ἄποθεν,
 15 δηλώσας τι χωρίον αὐτῷ. καὶ ποτε νυκτὸς ἐπιλαβοῦσης ἀνέπεισε
 τὴν γυναῖκα Καβάδης ἐσθῆτα μὲν αὐτῷ τὴν οἰκίαν δοῦναι, αὐ-
 τὴν δέ τὰ αὐτοῦ ἀμπεχομένην ἱμάτια ἐπὶ τῆς εἰρκτῆς ἀντ' αὐτοῦ
 καθῆσθαι, οὐπὲρ οὗτος ἐκάθητο. οὕτω μὲν οὖν Καβάδης
 ἀπηλλάττετο τοῦ δεσμοτηρίου. κατιδόντες δὲ αὐτὸν οἷς ἡ φυ- (C
 20 λακὴ αὕτη ἐπέκειτο τὴν γυναῖκα ὑπεύπαζον εἶναι· ταῦτά τοι
 οὔτε κωλύεν οὔτε ἄλλως αὐτῷ ἐνοχλεῖν ἔγνωσαν. ἅμα δὲ ἡμέρᾳ
 τὴν γυναῖκα ἐς τὸ δωμάτιον ἐν τοῖς τοῦ ἀνδρὸς ἱματίοις ἰδόντες
 καὶ μακρὰν ἀπολελειμμένοι τοῦ ἀληθοῦς ᾗοντο Καβάδην ἐνταῦθα

4. „ἐκέλευεν Reg.“ MALT. ἐκέλευσεν P. 7. πρὸς Hm. περὶ P.
 Fortasse παρὰ. 10. δέ A. δὴ P. 17. αὐτοῦ] αὐτοῦ P.
 ibid. ἀντ' αὐτοῦ] „ἐνταῦθα Reg.“ MALT. ἐνταῦθα etiam ex L
 annotatum. 21. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P.

6. Tradito in custodiam Cabadi deserviebat uxor, intro ad ipsum
 itans ac necessaria defrens. Eius pudicitiam attentare coepit Praefec-
 tus carceris, oris specie, qua erat praedita, singulari illectus. Qua de
 re certior factus ab ipsa Cabades, imperavit ut se illi permitteret. Is
 a foemina tori consortio donatus, hanc perditae adamabat, sinebatque in-
 tro ac foras pro arbitrio et libere commeare. Interea nobilis Persa,
 cui nomen Seosi, in paucis Cabadi amicus, circum Castellum agitabat,
 opportunitati imminens eum inde, si quo modo posset, educendi. Ipsi
 quidem per uxorem significaverat viros cum equis adornatis praesto ad-
 easse haud procul Castello, ac locum dixerat. Aliquando tandem Cabadi
 cum uxore convenit, nocte appetente, ut vestes inter se commutarent,
 et illa in eo conclavi, ubi ipse agere consueverat, remaneret. Hac arte
 Cabades excessit e carcere. Nam illum conspicati custodes et foeminam
 esse rati, nec tenere ausi sunt, nec moleste interpellare. Orta die, ubi
 mulierem in cubiculo prospexerunt virili veste indutam, procul a vero
 aberrantes, Cabadem illic esse existimarunt. Quae quidem opinio per

εἶναι. ἥ τε δόκησις αὕτη ἐν ἡμέραις συχναῖς ἤκμαζεν, ἕως Κα-
 βάδης πόρρω που γῆς ἐγεγόνει. τὰ μὲν οὖν ἀμφὶ τῇ γυναικί
 ξυνενεχθέντά, ἐπεὶ ἐς φῶς ἡ ἐπιβουλὴ ἦλθε, καὶ ὅντινα αὐτὴν
 D τρόπον ἐκόλασαν, ἐς τὸ ἀκριβὲς οὐκ ἔχω εἰπεῖν. οὐ γὰρ ὁμολο-
 H 9 γοῦσι Πέρσαι ἀλλήλοις, διὸ δὴ αὐτὰ λέγειν ἀφίημι. 5

Καβάδης δὲ λαθὼν ὅπαντας ξὺν τῷ Σεόσῃ ἐς Οὐννοὺς
 τοὺς Ἐφθαλίτας ἀφίκετο, καὶ αὐτῷ τὴν παῖδα γυναικα ὁ βασι-
 λεὺς γαμετὴν δίδωσιν, οὕτω τε στρατεύμα λόγου πολλοῦ ἄξιον
 αἰτε κηδεστῇ ἐπὶ Πέρσας ξυνέπεμψε. τούτῳ τῷ στρατῷ Πέρσαι
 ὑπαντιάζειν οὐδαμῇ ἤθελον, ἀλλ' ἄλλος ἄλλῃ ἐς φρυγὴν ὤρμην- 10
 V 235 το. ἐπεὶ δὲ ὁ Καβάδης ἐν τῇ χώρᾳ ἐγένετο, ἔνθα ὁ Γουσανα-
 στάδης τὴν ἀρχὴν εἶχεν, εἶπε τῶν ἐπιτηδείων τισὶν ὡς Χαναράγ-
 γην καταστῆσεται ἐκείνον, ὃς ἂν αὐτῷ Περσῶν πρῶτος ἐκείνῃ τῇ
 ἡμέρᾳ ἐς ὄψιν ἦκων ὑπουργεῖν βούλοιο. εἰπόντι τέ οἱ μετέμεινεν
 P 19 ἥδη τοῦ λόγου, ἐπεὶ νόμος αὐτὸν εἰσῆι, ὃς δὴ οὐκ ἐπὶ Πέρσας ἐς 15
 τοὺς ἄλλοτριόους τὰς ἀρχὰς φέρεσθαι, ἀλλ' οἷς ἡ τιμὴ ἐκίστη κα-
 τὰ γένος προσήκει. ἔδωκε γὰρ μή τις ἴκοιτο ἐς αὐτὸν πρῶτος
 τῷ Χαναράγγῃ οὐ ξυγγενὲς ὢν, τὸν τε νόμον ἀναγκάζεται λύνειν,
 ὅπως αὐτὸς ἀληθίζηται. ταῦτα δὲ οἱ ἐν νῶ ἔχοντι ξυνέβη τις
 τύχη ὥστε μὴ τὸν νόμον ἀτιμάζοντι ἀληθῆ εἶναι. ἔτυχε γὰρ πρῶ- 20

1. ἤκμαζεν] ἤκμαζον A. *ibid.* Καβάδης] καβάδην A. 6. ἐς
 Οὐννοὺς — στρατῷ Πέρσαι addidi ex A. Ex codice Ambrosiano
 supplavit Maius ad Dionys. Halic. p. 171. Vertit Raphael Volater-
 ranius, *Cabades interim clam omnibus cum Seose ad Hunnos Eutha-
 litas pervenit, ubi regis filia in matrimonium ducta exercitum eo-
 rum in Persas ingentem duxit. Cui hostes quum resistere seose
 impares esse animadvertarent, protinus in fugam se converterunt.*
 8. τε] τὸ codex Ambros. 14. μετέμεινεν] μετέμειλλεν A.

dies multos invaluit, donec iam longe Cabades profugisset. Porro quid
 foeminae factum sit, posteaquam patuit dolus, quasvo dederit poenas,
 dicere certo nequeo, cum ipsi Persae multa varient hac in parte: quare
 his supersedeo.

Nusquam agnitus Cabades cum Seose ad Hunnos Ephthalites perve-
 nit: ubi ducta Regis filia in matrimonium, copias comparavit adeo vali-
 das, ut cum iis venienti in Persidem non ausi perduelles obsistere, alias
 alio dissipati sint. Ingresso autem Cabadi in Provinciam, cui Gusana-
 stades praeerat, et quosdam e familiaribus alloquenti ista vox excidit;
 Chanarangem creatum iri illum, qui eo die Persarum primus veniret,
 ac deferret coram obsequium. Vix haec protulerat, cum temere effu-
 tiisse poenituit, animum subeunte memoria legis Persicae, de non trans-
 ferendo e domo quapiam Magistratu ullo ad alienos, sed ad quos iure
 gentilitio pertinuerit. Verebatur enim ne is, qui ad se primus adiret,
 Chanarangem haud attingeret cognatione, et rumpenda lex foret ad ex-
 solvendam fidem. Haec secum cogitantū oblata facultas est liberandae

ως Ἀδεργουδουνβάδης ἐς αὐτὸν ἦκον, νεανίας ἀνὴρ, ξυγγενῆς
 τι ὦν τῷ Γουσαναστάδῃ καὶ διαφερόντως ἀγαθὸς τὰ πολέμια. ὃς
 δὴ δεσπότην τε προσεῖπε Καβάδην καὶ βασιλεία προσεκύνησε πρῶ-
 τος, ἰδεῖτό τε οἱ αἶτε δούλῳ ὃ τι βούλοιο χρῆσθαι. Καβάδης B
 50 τὸν ἐν τοῖς βασιλείοις οὐδενὶ πόνῳ γενόμενος, ἔρημόν τε Βλάσῃν
 τῶν ἀμνησμένων λαβὼν ἔξετύφλωσε, τρόπον δὲ ὅτῳ τυφλοῖς οἱ
 Πέρσαι ποιεῖν τοὺς κακούργους εἰώθασιν, ἔλαιον ἐψώντες καὶ
 αὐτὸ ὡς μάλιστα ζέον ἐς τοὺς ὀφθαλμοὺς οὕτι μύοντας ἐπιχέον-
 τες, ἢ περόνῃν τινα σιδηρᾶν πυρακτοῦντες καὶ ταύτῃ τῶν ὀφθαλ-
 10 μῶν τὰ ἐντὸς χρίοντες, καὶ τὸ λοιπὸν ἐν φυλακῇ εἶχεν, ἄρξαντα
 Περσῶν ἐνιαυτοὺς δύο. καὶ τὸν μὲν Γουσαναστιάδην κτείνας, τὸν
 Ἀδεργουδουνβάδην ἀντ' αὐτοῦ κατεστήσατο ἐπὶ τῆς τοῦ Χανα- C
 ράγγου ἀρχῆς, τὸν δὲ Σιόσῃν Ἀδρασταδαρانشαλάνην εἰθὺς
 ἀπέτε. δύναται δὲ τοῦτο τὸν ἐπὶ ἀρχαῖς τε ὁμοῦ καὶ στρατιώταις
 15 ἔκπασιν ἐφεστῶτα. ταύτῃν ὁ Σιόσης τὴν ἀρχὴν πρῶτος καὶ μό-
 ρος ἐν Πέρσαις ἔσχεν· οὕτε γὰρ πρότερον οὕτε ὕστερόν τινα γέ-
 γονε· τὴν τε βασιλείαν ὁ Καβάδης ἐκρατύνατο καὶ ξὺν τῷ ἀσφα-
 λῇ διεφύλαξεν. ἦν γὰρ ἀγχινοὺς τε καὶ δραστήριος οὐδενὸς
 ἴσσοι.

ζ. Ὀλίγῳ δὲ ὕστερον χρήματα Καβάδης τῷ τῶν Ἐφθαλιτῶν D
 βασιλεῖ ὤφειλεν, ἥπερ ἐπεὶ ἀποτινόναι οἱ οὐχ οἶδς τε ἦν, Ἀνα-
 στάσιον τὸν Ῥωμαίων ἀντοκράτορα ἤπει ταῦτά οἱ δανεῖσαι τὸ

8. τε add. L. 7. ἔλαιον A. ἔλαιον P. *ibid.* ἐψώντες] ἐψον-
 τις scribitur p. 249 b. 505 b. 18. ἀδρασταδαρانشαλάνην A.
 Ἀδρασταδάραν Σαλάνην P. 21. ὤφειλεν] ὀφείλεν P. 22. τὸν
 Ῥωμαίων] τῶν Ῥωμαίων P. τὸν Ῥωμαίων L.

hic citra legis iniuriam. Nam omnes praegressus adiit ipsum Adergu-
 dundades Gusenastadis consanguineus, adolescens bellica laude excellens.
 Hic primus Dominum salutavit Cabadem, et adoratione Regem agnovit,
 supplicans ut se tanquam servo ad omnia paratissimo uteretur. Nullo
 deinde negotio Cabades regia potitus, nudum ab defensoribus Blasem
 cepit excaecavitque eo quo solent modo Persae caecitatem inferre faci-
 norosis, decocto nimirum oleo, et in oculos inconviventes, cum maxime
 fervet, infuso; aut immisa penitus acu ferrea eaque candenti. Atque
 illum quidem in custodia deinceps habuit, regno Persico potitum biennio;
 Gusenastadem vero morte mulcavit, Chanarange in eius locum suffecto
 Adergundunbade; Seosem autem Adrastadaransalanem (id valet summum
 magistratum omnium militumque Praefectum) renunciavit. Id ille mu-
 nus et primus et solus obtinuit; ut quod nemini ante ipsum nec post
 unquam delatum fuerit. At Cabades regnum bene complexus, firmissime
 tenuit: quippe vir tam solers et gnavus erat quam qui maxime.

7. Haud multo post, cum non haberet Cabades unde solveret, quam
 legi Ephthalitarum summam debebat, Anastasium Augustum rogavit, uti
 Procopius I.

χρήματα· ὁ δὲ κοινολογησάμενος τῶν ἐπιτηδείων τισὶν ἐπυνθά-
νετο εἴ γέ οἱ ταῦτα ποιητέα εἴη. οἷπερ αὐτὸν τὸ συμβόλαιον
ποιήσασθαι οὐκ εἶων. ἀξέμφορον γὰρ ἀπέβαινον εἶναι βεβαιώ-

P 20 τερον τοῖς πολεμίοις χρήμασιν οἰκείοις ἐς τοὺς Ἐφθαλίτας τὴν
φιλὴν ποιήσασθαι, οὗς δὴ ἐς ἀλλήλους ξυγκρούειν ὅτι μάλιστα 5
σφίσιν ἄμεινον εἶναι. διὸ δὴ Καβάδης ἐξ οὐδεμιᾶς ἄλλης αἰτίας
ἔγνω ἐπὶ Ῥωμαίους στρατεύεσθαι. καὶ πρῶτον μὲν αὐτάγγελος
Ἀρμενίων τῇ χώρᾳ ἐπῆλθε, καὶ αὐτοῦ τὰ πολλὰ ἐξ ἐπιδρομῆς
ληισάμενος ἐς Ἀμίδαν πόλιν ἐν Μεσοποταμίᾳ κειμένην ἐκ τοῦ
αἰφνιδίου ἀφίκετο, ἧς δὴ χειμῶνος ὥρᾳ ἐς πολιορκίαν καθίστατο. 10
Ἀμιδηνοὶ δὲ στρατιωτῶν μὲν, ἅτε ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀγαθοῖς πρά-
γμασιν, οὐ παρόντων σφίσι, καὶ ἄλλως δὲ ἀπαράσκεινοι παντάπα-
σιν ὄντες ὁμῶς τοῖς πολεμίοις ὥς ἥκιστα προσχωρεῖν ἤθελον, ἀλλὰ
τοῖς τε κινδύνοις καὶ τῇ ταλαιπωρίᾳ παρὰ δόξαν ἀντείχον.

B Ἦν δέ τις ἐν Σύροις ἀνὴρ δίκαιος, Ἰάκωβος ὄνομα, ᾧ τὰ 15
ἐς τὸ θεῖον ἐς τὸ ἀκριβὲς ἥσκητο. οὗτος ἐν χωρίῳ Ἐνδιήλων,
διέχοντι Ἀμίδης ἡμέρας ὁδὸν, πολλοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις αὐτὸν
V 236 καθείρξεν, ὅπως δὴ ἀδεέστερον τὰ ἐς τὴν εὐσέβειαν μελετῶν δύ-
νηται. καὶ αὐτοῦ οἱ ταύτῃ ἄνθρωποι ὑπουργοῦντες τῇ γνώμῃ
δρουφάκτοις τισὶ περιέβαλον, οὐ ξυνημμένοις μέντοι, ἀλλὰ χω- 20
ρὶς πεπηγόσιν ἀλλήλων, ὥστε ὁρᾷν τοὺς προσιόντας καὶ ξυγγί-
χεσθαι οἶόν τε εἶναι. καὶ τέγος τι αὐτῷ ἐτεκτίναντο βραχὺ ὑπερ-
θεν, ὅσον ὁμβροῦς τε καὶ νιφετοῦς ἀποκρούεσθαι. ἐνταῦθα οὐ-

6. ἄλλης αἰτίας om. A. nulla alia de causa RV.

pecuniam apud se foenore occuparet. Is ad amicorum consilium re de-
lata, quid opus facto esset quaesivit? Eum illi ab huiusmodi pactione
avertent, demonstrando ipsum sibi fraudem creaturum, si amicitiam
pecunia sua sanciret hostes inter et Ephthalitas, quos mutua dissensione
collidere praestaret. Repulsa haec una Cabadem ad inferendum Roma-
nis bellum impulit. In Armeniam primum irrupit, famam ipsam celeritate
praevertens, et cum magnam regionis partem praedabundus percur-
risset, Amidam urbem Mesopotamiae improvisus advenit, hyemeque ob-
sedit. Amideni, quamquam tunc, ut in pace atque optimo Reip. tempo-
re, a militibus erant et rebus omnibus imparati, nolebant tamen se hosti
dedere, et in periculis aerumnisque praeter opinionem durabant.

Tunc agebat in Syria Iacobus, eximia vir sanctimonia ac divinis in
rebus exercitatissimus. Quarum commentationi ut securius vacaret, in
agro Endiclorum, unde Amida diei unius iter abest, multis ante annis se
compegerat in angustum septum. Id indigenae viri sancti proposito in-
servientes non contiguis, at raris vallis condiderant, quo inclusum aspi-
cere adeuntes, et colloqui cum eo possent. Quoddam etiam tectum su-
perposuerant, quantulum satis esset ad imbrium niviumque arcendam vim.

τος ὁ ἀνὴρ ἐκ πυλαιοῦ καθῆστο, πύγαι μὲν ἢ ψύχει ὡς ἥκιστα
 ἔκων, σπέρμασι δὲ τισιν ἀποζῶν, οἷσπερ οὐ καθ' ἡμέραν, ἀλλὰ
 χρέους πολλοῦ σιτίζεσθαι εἰώθει. τοῦτον οὖν τὸν Ἰάκωβον τῶν C
 τινες Ἐφθαλιτῶν καταθέοντες τὰ ἐκείνη χωρία εἶδον, καὶ τόξα H 10
 5 σπουδῇ πολλῇ ἐντεινόμενοι βάλλειν ἤθελον. πῦσι δὲ ἀκίνητοι
 αἱ χεῖρες γιγνοῦναι τὰ τόξα ἐνεργεῖν οὐδαμῇ ἔχον. ὅπερ ἐπεὶ ἐν
 τῷ στρατοπέδῳ περιφερόμενον ἐς Καβάδην ἦλθεν, αὐτόπτης γε-
 νέσθαι ὁ Καβάδης τοῦ ἔργου ἐβούλετο, ἰδὼν τε ἐν θάμβει μεγά-
 λῳ ἔξην Περσῶν τοῖς παροῦσιν ἐγένετο, καὶ τὸν Ἰάκωβον ἐλι-
 10 πάρει ἀφῆναι τοῖς βαρβάροις τὸ ἔγκλημα. ὁ δὲ ἀφῆκε τε λόγῳ
 ἐνὶ καὶ τὰ δεινὰ τοῖς ἀνθρώποις ἐλέλυντο. Καβάδης μὲν οὖν αἰ-
 τεῖν τὸν ἄνδρα ἐκέλευσεν ὃ τι ἂν αὐτῷ βουλομένῳ εἴη, χρήματα
 οἰόμενος αὐτὸν μεγάλη αἰτήσσειν, καὶ τι καὶ νεανεισάμενος, ὡς D
 οὐδενὸς πρὸς αὐτοῦ ἀντήξει. ὁ δὲ οἱ τοὺς ἀνθρώπους ἐδείτο
 15 χαρῆσθαι ὅσοι ἐν τῷ πολέμῳ τούτῳ καταφεύγοντες παρ' αὐτὸν
 ἴκωνται. ταύτην Καβάδης τὴν δέησιν ἐπιτελῇ ἐποίει καὶ γράμ-
 ματα ἐδίδου τῆς ἀσφαλείας ἐνέχυρα. πολλοὶ γοῦν πανταχόθεν
 ἔσρρόντες ἐνταῦθα ἐσώζοντο· περιβόητος γὰρ ἡ πρῶξις ἐγένετο.
 ταῦτα μὲν ὧδέ πη ἔσχε.

20 Καβάδης δὲ Ἀμιδαν πολιορκῶν κριὸν τὴν μηχανὴν παντα-
 χόσε τοῦ περιβόλου προσέβαλε. καὶ Ἀμιδανοὶ μὲν τὴν ἐμβολὴν
 αἰεὶ δοκοῖς τισιν ἐγκαρσίαις ἀνέστειλλον, ὁ δὲ οὐκ ἀνῆκεν, ἕως
 ταύτῃ ἀνάλωτον εἶναι τὸ τεῖχος ἔγνω. πολλάκις γὰρ ξυμβαλὼν

18. περιβόητος] „ περιβόητον Reg.“ MALT.

Hanc ille sedem diutissime tenuerat, ab aestu invictus et frigore, legu-
 minibus vitam tolerans; ac ne his quidem quotidie, sed longa per inter-
 valla consueverat vesci. Eum forte Ephthalitae nonnulli illac pervagan-
 tes viderunt. Mox animos barbaros libido incessit sagittas in virum ex-
 periendi. Iamque collimabant, cum omnium repente manus ita diriguere,
 ut ad arcum inertes haeserint. Discurrens rei fama per castra, ubi per-
 venit ad Cabadem, eum ut oculis miraculum acciperet perpulit. Simul
 vidit, obstupuit, et cum eo Persae qui aderant: tum barbaris delicti
 gratiam precatus est a Iacobo; qui continuo exoratus, poena solutos di-
 misit. At Cabades optionem quidvis petendi fecit, ratus grandem pecu-
 niam regaturum, ideoque iactanter pollicitans ipsius vota cumulate imple-
 tum iri. Hoc ille unum poposcit, ut quicumque per id bellum ad se
 perfugerent, sibi omnes condonarentur. Postulatum Cabades ratum ha-
 bens, fidei publicae literas dedit. Ita multis data salus, qui eo undique
 confluerunt, fama rei gestae excitati. Haec ibi.

Cum autem Cabades Amidam oppugnans ab omni parte muros ariete
 verberaret, non cessabant oppidani, missis desuper trabibus transversis
 machinae caput decutere. Neque abstinit, donec ea via expugnari moe-
 nia non posse animadvertit. Iteratis enim saepe impressionibus nequive-

- P 21 καθελειν τι τοῦ περιβόλου ἢ κατασεῖσαι ἥκιστα ἴσχυσεν, οὕτως ἀσφαλῶς ἡ οἰκοδομία τοῖς δειμαμένοις τῶν παλαιῶν εἰργαστο. τούτου δὲ Καβάδης ἀποτυχὼν λόφον τινὰ χειροποίητον ἐπιτελίσματα τῇ πόλει ἐποίει, μέτρῳ πολλῷ ὑπεραίροντα τοῦ τείχους τὸ μήκος; οἱ τε πολιορκούμενοι ἐντὸς τοῦ περιβόλου ἀρξάμενοι κα-5 τώρουχα μέχρις ἐς τὸν λόφον ἐποίουν, καὶ λάθρα ἐνθένδε τὸν χοῦν ἐκφοροῦντες κενὰ ἐπὶ πλείστον τὰ ἐντὸς τοῦ λόφου εἰργάσαντο. τὰ μέντοι ἐκτὸς ἐφ' οὗπερ ἐγγόνει σχήματος ἔμεινεν, οὐδενὶ αἰσθήσιν παρεχόμενα τοῦ πρᾶσσομένου. πολλοὶ μὲν Πέρσαι ὥσπερ ἐπ' ἀσφαλοῦς ἀναβαίνοντες ἐν τε τῇ ἄκρᾳ ἐγένοντο καὶ 10 B βάλλειν ἐνθένδε κατὰ κορυφὴν τοὺς ἐν τῷ περιβόλῳ διενουσῶντο. τοῦ δὲ ὁμίλου δρόμῳ ἐπιρρέοντος ἐκπεσὼν ὁ λόφος ἐκ τοῦ αἰφνιδίου σχεδὸν τι ἅπαντας ἔκτεινε. Καβάδης δὲ τοῖς παροῦσιν ἀπορούμενος τὴν προσεδρεῖαν διαλῦειν ἔγνω, καὶ τῷ στρατοπέδῳ ἀναχωρεῖν ἐς τὴν ὑστεράαν ἐπήγγελε. τότε δὴ οἱ πολιορκούμε- 15 νοι, ἅτε τοῦ κινδύνου ἀφροντιστήσαντες, πολλὰ τοὺς βαρβάρους ζῆν γέλωτι ἀπὸ τοῦ περιβόλου ἐτώθαζον. καὶ τινες ἐταῖραι ἀνελκύσασαι κόσμῳ οὐδενὶ τὴν ἐσθῆτα Καβάδῃ ἄγκιστά που ἐστηκότι ἐδείκνυνον ὅσα τῶν γυναικῶν γυμνὰ γανήναι ἀνδράσιν οὐ θέμεις. ὅπερ κατιδόντες οἱ μάγοι τῷ τε βασιλεῖ ἐς ὕπνιν ἤλθον καὶ τὴν 20 C ἀναχώρησιν διεκώλουν, ξυμβάλλειν ἰσχυριζόμενοι τῷ γεγονότι ὥς ἅπαντα Καβάδῃ Ἀμιδῆνοὶ τὰ τε ἀπόρρητα καὶ κρυπτόμενα οὐκ ἐς μακρὰν δέξουσιν. οὕτω μὲν τὸ τῶν Περσῶν στρατόπε- δον αὐτοῦ ἔμεινεν.

15. ἐπήγγειλε] ἐπήγγειλλε L.

rat tantulum labefacere: adeo firmum opus fecerant antiqui constructores. Ea spe delectus Cabades, aggerem, unde urbem appeteret, molitus est, tam altum, ut muros longe superaret. Contra obsessi, intra muros cooptum cuniculum perduxerunt usque ad aggerem: unde terra furtim egesta, molem late inanierunt intus, manente, ut erat, extrinsecus facie; sic ut nemini indicium ullum subiectae fraudis praeberet. Quare ad fastigium magno Persae numero intrepide ascendebant, ut in murorum propugnatores tela desuper mitterent. Sed eo confertiori multitudine affluente, subsidens repente tumulus ruinam dedit, qua fere omnes absorpti sunt. His in angustiis decrevit Cabades obsidionem solvere, suisque profectionem in diem proximum edixit. Tum obsessi meta vacui, e moenibus crebra in Barbaros dictoria ac sannas torquere. Quia eo prorupit impudentia meretricularum, ut reducta veste astanti prope Cabadi eam corporis partem ostentarint, quam foeminae nudam viris monstrare honeste nequeunt. Rem conspicati Magi ad Regem advenit, et profectionem dissuadent, affirmantes inde certo se augurari brevi fore, ut quidquid arcani penitusque reconditi haberent Amideni, ab ipsis patefieret. Itaque ille castra non movit.

Ἡμέραις δὲ τῶν τις Περσῶν οὐ πολλαῖς ὕστερον ἄγχιστα τῶν πύργων τινὸς ἐκβολὴν ὑπονόμου παλαιοῦ εἶδεν οὐ ἔξιν τῷ ὑσφαλεῖ κεκαλυμμένην, ἀλλὰ χάλις μικραῖς τε καὶ οὐ λαν συχναῖς. νύκτωρ τε μόνος ἐνταῦθα ἦκων καὶ τῆς εἰσόδου ἀποπειρασάμενος ἐντὸς τοῦ περιβόλου ἐγένετο. ἄμα δὲ ἡμέρα τὸν πάντα λόγον Καβάδῃ ἀπήγγελε. καὶ ὃς τῇ ἐπιγινομένη νυκτὶ κλίμακας ἐν παρασκευῇ ποιησάμενος ἔξιν ὀλίγοις τισὶν ἐνταῦθα ἦλθε. D καὶ τις αὐτῷ δεξιὰ ξυνηνέχθη τύχη τρόπῳ τοιῷδε. τὸν πύργον, ὃς δὴ τοῦ ὑπονόμου ἄγχιστα ἐτύγχανεν ὦν, φυλάσσειν τῶν Χριστιανῶν οἱ σωφρονέστατοι ἔλαχον, οὐσπερ καλεῖν μοναχοὺς νενομίκασι. τούτους ἐορτὴν τινα ἄγειν ἐνιαύσιον ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ τετύχηκεν. ἐπεὶ τε ἡ νῆξ ἐπεγένετο, ἅπαντες, ὅτε κόπῳ μὲν πολλῷ διὰ τὴν πανήγυριν ἀμελήσαντες, μᾶλλον δὲ τοῦ εἰθισμέ- V 237 νου σιτίων τε καὶ ποτοῦ ἐς κόρον ἐλθόντες ὕπνον τινα ἡδύν τε 15 καὶ πρῶτον ἐκάθευδον καὶ ἀπ' αὐτοῦ ὡς ἡμιστά τῶν ποιουμένων ᾗσθάνοντο. Πέρσαι γοῦν διὰ τοῦ ὑπονόμου ἐντὸς τοῦ περιβόλου κατ' ὀλίγους γενόμενοι ἐς τὸν πύργον ἀνέβαινον, καὶ τοὺς μοναχοὺς καθεύδοντας ἔτι εὐρόντες ἀπέκτειναν ἅπαντας. ὅπερ ἐπεὶ H 11 Καβάδης ἔγνω, τὰς κλίμακας τῷ τούτου τείχει δὴ ἄγχιστα τοῦ 20 πύργου προσήγεν. ἡμέρα δὲ ἦν ἡδὴ. καὶ τῶν Ἀμιδηνῶν οἱ ἐν τῷ πύργῳ τῷ ἐχομένῳ ἐφύλασσον αἰσθόμενοι τοῦ κυκοῦ κατὰ τύ- P 22 χος ἐβοήθουν. ἐνταῦθα ὠθισμῷ τε πολλῷ ἐπὶ πλείστον ἀμφοτέροις ἐς ἀλλήλους ἐχρῶντο καὶ τὸ πλεόν ἡδὴ Ἀμιδηνοὶ ἔχοντες τῶν τε

13. ἀμελήσαντες Hm. ὀμλήσαντες P. 14. ὕπνον — ἀπ' αὐτοῦ addidi ex A. alto dulcique somno dormierunt, ex quo — RV.
22. ὠθισμῷ] ὠθησμοῦ A.

Paucis interiectis diebus Persa quidam oculos forte coniecit in fauces cuniculi veteris, qui propter turrim ductus fuerat. Eas autem temere et minus duntaxat neque admodum multis obstructas silicibus deprehendit. Quo noctu solus cum accessisset, tentavit aditum et in urbem penetravit. Ut illuxit, rem plane indicavit Cabadi: qui nocte proxime consecuta, paratis scalis cum modica suorum manu illo se contulit, et quidem peropportune. Turris cuniculo proximae custodia Christianorum moderatissimis, quos Monachos appellant, obtigerat. Festum isti solenne egerant eo ipso die. Oborta nocte, fracti omnes gravi labore panegyris, et cibo ac potu supra consuetudinem expleti, quid hostis infra strueret minime sentiebant. At Persae paulatim in urbem per cuniculum illapsi, suggestusque ad turrim, obrutos somno Monachos cum offendiissent, ad uiam omnes mactarunt. Tali suorum successu cognito Cabades scalas muro proxime turrim applicat. Vicinae turris custodibus lux fraudem aperuit. Nec mora: accurrere illi, subireque auxilio. Pertinacissime pugnatam est, cum utrique sese invicem truderent. Iam quidem prae-

ἀναβεβηκότων πολλοὺς ἔκτεινον καὶ τοὺς ἀπὸ τῶν κλιμάκων ἀνέ-
στελλον, καὶ τοῦ ἀπεῷσθαι τὸν κίνδυνον οὐ μακρὰν που ἐγένοντο.
ἀλλὰ Καβάδης αὐτὸς τὸν ἀκινάκην σπασάμενος καὶ αὐτῷ αἰε δε-
δισσόμενος ἐς τὰς κλίμακας ὁρμῶν οὐκ ἀνίει τοὺς Πέρσας, θά-
νατός τε ἦν ἡ ζημία τοῖς ἐνθιένδε ἀναστρέφειν τολμῶσι. διὸ δὴ 5
B πλήθει πολλῷ οἱ Πέρσαι καθυπέρτεροι τῶν ἐναντίων γενόμενοι
ἐνίκησάν τε αὐτοὺς τῇ μάχῃ καὶ κατὰ κράτος ἡ πέλις ἦλω ὁδοη-
κοστῇ ἀπὸ τῆς πολιορκίας ἡμέρα. φόνος τε Ἀμιδηνῶν πολὺς
ἐγεγόνει, ἕως ἰσχυαίνοντι ἐς τὴν πόλιν Καβάδῃ τῶν τις Ἀμιδη-
νῶν γέρων τε καὶ ἱερεὺς προσελθὼν εἶπεν ὥς οὐ βασιλικὸν τὸ φο- 10
νεύειν τοὺς ἡλωκότας εἶη. Καβάδης μὲν οὖν θυμῷ ἔτι ἐχόμενος
ἀπεκρίνατο, διὰ τί γάρ με πολεμεῖν ἔγνωτε; ὁ δὲ ὑπολαβὼν αὐ-
C τίκα ἔφη ὅτι δὴ θεὸς οὐχ ἡμετέρα γνώμη, ἀλλὰ σῇ ἄρετῇ παρα-
διδόναι σοι Ἀμιδαν ἤθελε. τοῖτῳ τῷ λόγῳ Καβάδης ἡσθεὺς
κτείνειν οὐδένα τὸ λοιπὸν εἴασεν, ἀλλὰ τὰ τε χρήματα ληΐσθαι 15
Πέρσας ἐκέλευε καὶ τοὺς περιόντας ἐν ἀνδραπόδων ποιῆσθαι
λόγῳ, καὶ αὐτῷ ἐξελεῖσθαι ἅπαντας αὐτῶν τοὺς δοκίμους ἐπέ-
στελλεν.

Ὅλγῳ τε ὕστερον χιλοὺς ἐπὶ τῇ φυλακῇ ἐνταῦθα λιπὼν,
ἄρχοντά τε αὐτοῖς ἐπιστήσας Γλώνην ἄνδρα Πέρσην καὶ τῶν Ἀμι- 20
δηνῶν ἀνθρώπους τινὰς ὀλίγους οἰκτρούς, οἳ δὴ ἐς τὴν θάλατταν
D ὑπηρετήσιν Πέρσαις ἔμελλον, αὐτὸς παντὶ τῷ ἄλλῳ στρατῷ καὶ
τοὺς ἑαλωκότας ἔχων ἐπ' οἴκου ἀπήλαυνεν. ἐς τούτους δὲ τοὺς

16. ἐκέλευε A. ἐκέλευσε P.

valentes Amideni, eorum, qui ascenderant, occiderant multos, alios de-
turbabant e scalis, ita ut summum discrimen amoliti tantum non fuerint.
Sed strictum Cabades acinacem Persis intentans, ad scalas compellere
nunquam intermittebat: unde si qui pedem referrent, praesenti nece
poenas luebant. Obrutis tandem maiori Persarum numero hostibus, vi
capta urbs est octogesimo obsidionis die, atque ingens oppidanorum strage
edita; donec sacerdos quidam senex ad Cabadem, cum in urbem
ingrederetur, progressus, admonuit regium non esse facinus bello captos
interficere. Cui Cabades iracundia adhuc ardens, *Nam quid vos, ait,
impulit ut mihi hostiliter obsisteretis?* Mox ille: *Quoniam tua tibi vir-
tute, non voluntate nostra Deus Amidam tradere voluit.* Adeo gratum
Cabadi responsum hoc accidit, ut illico iusserit caedibus temperari, satis
habens direptioni urbem relinquere ac residuos cives Persis addicere in
servitutem, selectis sibi nonnullis, qui inter eos eminebant.

Paulo post Cabades imposito urbi praesidio virorum mille, cum Glo-
nem Persam praefecisset, ac iussisset manere misellos aliquot Amidenos,
qui ministeria circa victum obirent, domum repetiit cum exercitu reli-
quo et captivis, quibus regiam sane exhibuit humanitatem. Nam brevi

αἰχμαλώτους Καβάδης φιλανθρωπία ἐχρήσατο βασιλεῖ προπούσῃ· χρόνον γὰρ ὀλίγον ἐς τὰ οἰκεῖα ξύμπαντας ἀφῆκεν ἵναι. τῷ δὲ λόγῳ ἀπέδρασαν αὐτόν, ὅτε Ῥωμαίων βασιλεὺς Ἀναστάσιος ἔργα ἐς αὐτοὺς ἐπέδειξατο ἀρετῆς ἄξια· φόβους τε γὰρ τοὺς ἐπετείλους 5 ἐς ἔτη ἐπὶ ξύμπαντας ἀφῆκε τῇ πόλει καὶ αὐτοὺς κοινῇ τε καὶ ἰδίᾳ ἕκαστον πολλοῖς τισιν ἀγαθοῖς ἐδωρήσατο, ὥστε αὐτοῖς λήθην τῶν ζυμβεβηκότων πολλὴν γενέσθαι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν χρόνῳ τῷ ὑστέρω γέγνετο.

η'. Τότε δὲ βασιλεὺς Ἀναστάσιος πολιορκεῖσθαι μαθὼν P 23

10 Ἀμιδαν, στρατεύμα κατὰ τὰχος διαρκὲς ἐπέμψεν. ἄρχοντες δὲ ἦσαν μὲν κατὰ συμμορίαν ἐκάστων, στρατηγοὶ δὲ ἦσαν ἐφεστέχισαν τέσσαρες, Ἀρεοβινδὸς τε Ὀλυβρίου κηδεστής, τοῦ τῆς ἐν ἐσπερίᾳ βεβασιλευκότος ὀλίγῳ πρότερον, τῆς ἐφ' ἧς δὲ τότε στρατηγὸς ἐτύγχανεν ὢν· καὶ τῶν ἐν παλατίᾳ ταγμάτων ἀρχηγὸς Κέλερ

15 (μύγιστρον Ῥωμαῖοι τὴν ἀρχὴν καλεῖν νενομίκασιν)· ἔτι μὲν καὶ οἱ τῶν ἐν Βυζαντίᾳ στρατιωτῶν ἄρχοντες Πατρικίος τε ὁ Φρῶξ καὶ Ὑπάτιος ὁ βασιλεὺς ἀδελφιδουῖς· οὗτοι μὲν τέσσαρες στρα- B
τηγοὶ ἦσαν. ξυνῆν δὲ αὐτοῖς καὶ Ἰουστίνος, ὃς δὴ ὕστερον Ἀναστασίῳ τελευτήσαντος ἐβασίλευσε, καὶ Πατρικιόλος ἦν Βι- V 238

20 Ἰταλιανῷ τῷ παιδί, ὃς δὴ ὄπλα ἀντάρας Ἀναστασίῳ τῷ βασιλεῖ οὐ πολλῷ ὕστερον ἐτυράννησε, καὶ Φαρισμάνης Κόλχος μὲν γένος, διαφερόντως δὲ ἀγαθὸς τὰ πολέμια, καὶ Γοδίδισκλὸς τε καὶ Σβέσας, Γότθοι ἄνδρες, Γότθων τῶν οὐκ ἐπισπομένων Θευδε-

4. τε add. A. 19. Βιταλιανῷ] βιταλλιανῷ L. 22. γοδίδισκλος A. Γοδιδικλος P. 23. Σβέσας] Βέσας Maltretus.

postea ad suos cuique lares remigrandi copiam fecit. Nec reductum hi punctum temporis distulere; quando Anastasius Imperator dignam et ipse excellenti animo munificentiam iis praestitit. Siquidem civitati ad septennium solidum vectigalia remisit, ac multa cum publice tum privatim dilargitus, magna congiariorum vi altam praeteritae calamitatis oblivionem induxit. Verum haec ad posterius tempus pertinent.

8. Statim autem ut Amidam circumsessam audiit Anastasius, exercitum eo misit, iustum illum quidem, sed Ducibus tot divisum, ut singulos singuli pene manipuli haberent. Quatuor erant belli Imperatores; Areobindus, Olybrii, qui imperium Occidentis paucis ante annis tenuerat, gener ac tum temporis Magister militum per Orientem; Celer Ordinum Palatinorum dux (Magistrum Romani dicunt) ac magistri militum in praesenti, nimirum Patricius Phryx atque Hypatius Augusti ex sorore nepos. His quatuor credita belli summa: quibus se Iustinus adiunxerat, is qui postea defuncto Anastasio ad Imperii clavum successit: Patricius item cum Vitaliano filio, qui brevi post intervallo rebellans, in Anastasium tyrannidem affectavit: et Pharesmanas natione Colchus, strenuus bello vir in paucis: et Godidicus et Sbesas genere Gotthi; ex eorum

- ρίχῳ ἐς Ἰταλίαν ἐκ Θράκης ἰόντι, γενναίῳ τε ὑπερφυῶς ἄνθρωπῳ καὶ
 C τῶν κατὰ τὸν πόλεμον πραγμάτων ἐμπείρῳ, ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ
 ἄριστοι εἶποντο. στρατεύμα γὰρ τοιοῦτό φασι οὕτως πρότερον
 οὔτε ὕστερον ἐπὶ Πέρσας Ῥωμαίους ξυστήναι. οὗτοι μὲντοι
 ἑπαντες οὐκ ἐς ταῦτό ἀγγηγεμένοι οὐδὲ στρατεύμα ἐν ποιησάμενοι 5
 ἦσαν, ἀλλ' αὐτοὺς ἕκαστος τοῖς κατ' αὐτὸν στρατιωταῖς ἐξηγεῖτο
 ἐπὶ τοὺς πολέμιους. χορηγὸς δὲ τῆς τοῦ στρατοπέδου δαπάνης
 Ἀππίων Αἰγύπτιος ἱστούλη, ἀνὴρ ἐν πατρικίοις ἐπιφανής τε καὶ
 H 12 δραστήριος ἐς τὰ μάλιστα, καὶ αὐτὸν βασιλεὺς κοινωνὸν βασι-
 λείας ἐν γράμμασιν ἀνείπεν, ὅπως οἱ ἑξουσία εἴη τὰ ἐς τὴν δα- 10
 πάνην ἢ βούλοιο διοικήσασθαι.
- D Ὁ μὲν οὖν στρατὸς οὗτος χρόνῳ τε ξυνελέγετο καὶ σχολαί-
 τεροι ἐπορεύοντο. διὸ δὴ τοὺς βαρβάρους ἐν γῇ τῇ Ῥωμαίων
 οὐχ εὖρον, ἐπεὶ ἐξ ἐπιδρομῆς οἱ Πέρσαι τὴν ἑφοδὸν ποιησάμενοι
 αὐτίκα δὴ ἐς τὰ πάτρια ἤθη ἀνεχώρησαν ἐν πάσῃ τῇ λαίᾳ. τῶν 15
 δὲ στρατηγῶν οὐδεὶς ἐς πολιορκίαν τῶν ἐν Ἀμίδῃ ἀπολειμμένων
 ἐν τῷ παρόντι καθίστασθαι ἤθελε· πολλὰ γὰρ ἐσχομίσασθαι
 σφῶς τὰ ἐπιτήδεια ἔμαθον, ἀλλ' ἐς τῶν πολέμιων τὴν χώραν
 P 24 ἐσβολὴν ποιήσασθαι ἐν σπουδῇ εἶχον. οὐ μὴν ἐπὶ τοὺς βαρβά-
 ρους κοινῇ ἦσαν, ἀλλὰ χωρὶς ἀλλήλων στρατοπεδεύόμενοι ἐπο- 20
 ρεῖοντο. ταῦτα Καβάδης μαθὼν (ἄγχιστα γὰρ που ἐτύγγανεν
 ὦν) ἐς τὰ Ῥωμαίων ὄρια κατὰ τάχος ἐλθὼν ὑπηντίλαεν. οὕτως
 μὲντοι Ῥωμαῖοι τῷ παντὶ στρατῷ Καβάδην ἵνατι ἐπ' αὐτοὺς

8. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P.

numero qui Theodoricum in Italiam e Thracia profectum secuti non erant, generosissimi ambo ac bello experti; alique fortissimi viri complures. Is enim fuit exercitus, quo nec superiori memoria, nec post unquam florentiorem in Persas a Romanis confiatum ullum fuisse fama est. Sed disperse iter ibi faciebant, neque in unum erant corpus coacti; cum suos quisque seorsum milites duceret. Aerario castrensi praeerat Appion Aegyptius. Patriolii ordinis lumen, animo vir maxime impigro, quem etiam Anastasius publicis literis consortem Imperii renuntiaverat, quo staret ipsi auctoritas sumptus pro arbitrio dispensandi.

Haec porro copiae cum et otiosius fuissent collectae, et lentius procederent, haud offenderunt Barbaros in solo ditionis Romanae. Facta enim irruptione celerissimo impetu, continuo cum omni praeda sese receperant. Nec Ducum Romanorum quisquam adduci tum potuit, ut praesidium Amidae relictum, quod instructissimum esse acceperant, obsideret, versis omnium studiis ad agros hostium incurandos. Non petebant coniuncte Barbaros, at separate et castra et iter habebant. Quod ubi Cabades didicit (neque enim longe aberat) Romanos denovo fines mira pernicitate ingressus, occurrit de improvviso. Neque dum Cabadem ipsum cum universo exercitu obvium se inferre nostri audierant; sed copulam

ἔμαθον, ἀλλὰ Περσῶν ᾤοντο στρατεύμα βραχὺ τι ἑσταῦθα εἶ-
 τε. οἱ μὲν οὖν ἀμφὶ Ἀρεόβινδον λοιματοποιεῖσαντο ἐν χωρίῳ
 Ἀρζαμένῳ, ἀλέγοντι Κωνσταντίνης πόλεως δοῦν ἡμέραν ὁδόν·
 οἱ δὲ ἀμφὶ Πατρικίων καὶ Ὑπάτιον ἐν χωρίῳ Σίφριος, ὅπερ Ἀμι-
 δος πόλεως οὐχ ἦρσον ἢ πενήκοντα καὶ τριακοσίους σταδίους
 ἀπέχει. Ἰδιερ γὰρ οὕτω ἑσταῦθα ἀφίκτο.

Ἀρεόβινδος δὲ ἐπειδὴ Καβύδην παντὶ τῷ στρατῷ ἐπιέναι B
 σφίσιν ἐτύθετο, ἀπολιπὼν τὸ στρατόπεδον ἔξιν τοῖς ἐπομένοις
 ἅπασιν ἐς γῆν ὠρμητο καὶ ἐς Κωνσταντίναν δρόμῳ ἐχώρει.
 10 ἐπελθόντες δὲ ὀλίγῳ ὕστερον οἱ πολέμοι ἐρημον ἀνδρῶν αὐτοῖς
 χροῖμασι τὸ στρατόπεδον εἶλον. ἐνθὲνδε κατὰ τάχος ἐπὶ Ῥωμαίων
 τὸ ἄλλο στρατεύμα ἦσαν. οἱ δὲ ἀμφὶ Πατρικίον καὶ Ὑπάτιον
 Ἐφθαλίταις ἐντυχόντες ὀκτακοσίους, οἳ τοῦ Περσῶν στρατοῦ ἔμ-
 προσθεν ἦσαν, σχεδόν τι ἅπαντας ἔκτειναν. οὐδὲν δὲ ἀμφὶ τῷ
 15 Καβύδῃ καὶ τῇ Περσῶν στρατιᾷ πεπυσμένοι, αἵτε νενικηκότες,
 ἀδιέσπερον τῇ διαίτῃ ἐχρῶντο. τὰ γοῦν ὄπλα καταθέμενοι ἄρι-
 στον σφίσιν ἡτοίμαζον. ἤδη γὰρ τῆς ἡμέρας ὁ καιρὸς ἑσταῦθα C
 ἦγε. ῥύαξ δὲ τις ἔρρει ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ, ἵνα Ῥωμαῖοι τὰ κρέα
 καθαίρειν ἤρξαντο, οἷς δὴ σιτίσθαι ἤμελλον. τινὲς δὲ ἀχρό-
 20 μνοι τῷ πνίγει καὶ λούεσθαι ἤξιον. ταύτῃ ταραχθέν τὸ τοῦ
 ῥύακος ὕδωρ πρόσω ἐχώρει. Καβύδης τε τὰ ἐς τοὺς Ἐφθαλί-
 τας ξυμπεσόντα μαθὼν ἐπὶ τοὺς πολεμίους κατὰ τάχος ἦι. κα-
 τιδὼν τε συγκεχυμένον τὸ τοῦ ῥύακος ὕδωρ καὶ ξυμβαλὼν τὸ
 ποιούμενον, ἔγνω ἀπαρασκεύους τοὺς ἐναντίους εἶναι, καὶ κατὰ

Persarum aliquam venire arbitrabantur. Metatus erat Areobindus in agro
 Arzanenorum, unde Constantinam usque iter est bidui; Patricius atque
 Hypatius ad castellum Siphria Amida procul stadiis non minus ccc.
 Celer nondum advenerat.

Ubi vero poti se a Cabade Areobindus, iamque cum omnibus copiis
 imminere audivit; desertis castris, Constantinam fuga praecipiti cum avis
 se recipit. Adfuere subinde hostes, et cum vacua militibus castra diri-
 puissent, e vestigio iter ad alteram exercitus Romani partem intendo-
 runt. Antecedebant Persas Ephthalitae pcco. in quos forte cum Patri-
 cius atque Hypatius incidissent, eos ad unum fere conciderunt: nihil
 enim tamen de Cabade, nihil de exercitu Persico cognoverant. Quocirca
 salutis animis, ut iam victores, curabant corpora, armisque positis, sibi
 prandium parabant, appetente iam eius hora. Perfluebat illac rivus:
 in eo carnes, quas pransuri erant, purgabant: quidam etiam nudi aestum
 levabant lavando: quo fieri necesse erat ut turbida inde aqua decurreret.
 Cabades autem perlato cladis Ephthalitarum nuntio commotus, gradum
 addit: rivi denique inquinatam aquam conspiciens, et conficiens id quod

εἶναι. ἥ τε δόκησις αὐτῇ ἐν ἡμέραις συχαῖς ἤκμαζεν, ὥς Κα-
βάδης πόρρω πού γῆς ἐγεγόνει. τὰ μὲν οὖν ἀμφὶ τῇ γυναικὶ
ξυνεγενθόντά, ἐπεὶ ἐς φῶς ἡ ἐπιβουλὴ ἦλθε, καὶ ὄντινα αὐτὴν

D τρόπον ἐκόλασαν, ἐς τὸ ἀκριβὲς οὐκ ἔχω εἰπεῖν. οὐ γὰρ ὁμολο- 5
H 9 γοῦσι Πέρσαι ἀλλήλοις, διὸ δὴ αὐτὰ λέγειν ἀφίημι.

Καβάδης δὲ λαθὼν ὑπαντας ξὺν τῷ Σεόσῃ ἐς Οὐννοὺς
τοὺς Ἐφθαλίτας ἀφίκετο, καὶ αὐτῷ τὴν παῖδα γυναῖκα ὁ βασι-
λεὺς γαμετὴν δίδωσιν, οὕτω τε στράτευμα λόγου πολλοῦ ἄξιον
αἰτε κηδεστῇ ἐπὶ Πέρσας ξυνέπεμψε. τούτῳ τῷ στρατῷ Πέρσαι
ὑπαντιάζειν οὐδαμῇ ἤθελον, ἀλλ' ἄλλος ἄλλῃ ἐς φρυγὴν ὠρμη- 10

V 235 το. ἐπεὶ δὲ ὁ Καβάδης ἐν τῇ χώρᾳ ἐγένετο, ἔνθα ὁ Γουσανα-
στάδης τὴν ἀρχὴν εἶχεν, εἶπε τῶν ἐπιτηδεῶν τισὶν ὡς Χαναράγ-
γην καταστήσεται ἐκείνον, ὃς ἂν αὐτῷ Περσῶν πρῶτος ἐκείνῃ τῇ
ἡμέρᾳ ἐς ὅσιν ἦκων ὑπουργεῖν βούλοιτο. εἰπόντι τέ οἱ μετέμελεν

P 19 ἤδη τοῦ λόγου, ἐπεὶ νόμος αὐτὸν εἰσήει, ὃς δὴ οὐκ ἐβ' Πέρσας ἐς 15
τοὺς ἄλλοτρίους τὰς ἀρχὰς φέρεσθαι, ἀλλ' οἷς ἡ τιμὴ ἐκάστη κα-
τὰ γένος προσήκει. ἔδεισε γὰρ μή τις ἵκοιτο ἐς αὐτὸν πρῶτος
τῷ Χαναράγγῃ οὐ ξυγγενὲς ὢν, τὸν τε νόμον ἀναγκάζηται λυεῖν,
ὅπως αὐτὸς ἀληθίζηται. ταῦτα δὲ οἱ ἐν νῷ ἔχοντι ξυνέβη τις
τύχη ὥστε μὴ τὸν νόμον ἀτιμάζοντι ἀληθῆ εἶναι. ἔτυχε γὰρ πρῶ- 20

1. ἤκμαζεν] ἤκμαζον A. *ibid.* Καβάδης] καβάδην A. 6. ἐς
Οὐννοὺς — στρατῷ Πέρσαι addidi ex A. Ex codice Ambrosiano
supplevit Maius ad Dionys. Halic. p. 171. Vertit Raphael Volater-
ranus, Cabades interim clam omnibus cum Seose ad Hunnos Eutha-
litas pervenit, ubi regis filia in matrimonium ducta exercitum eo-
rum in Persas ingentem duxit. Cui hostes quum resistere sese
impares esse animadverterent, protinus in fugam se vertunt.
8. τε] τὸ codex Ambros. 14. μετέμελεν] μετέμειλλεν A.

dies multos invaluit, donec iam longe Cabades profugisset. Porro quid
foeminae factum sit, posteaquam patuit dolus, quasvo dederit poenas,
dicere certo nequeo, cum ipsi Persae multa variant hac in parte: quare
his supersedeo.

Nusquam agnitos Cabades cum Seose ad Hunnos Ephthalitas perve-
nit: ubi ducta Regis filia in matrimonium, copias comparavit adeo vali-
das, ut cum iis venienti in Persidem non ausi perduelles obsistere, alius
alio dissipati sint. Ingresso autem Cabadi in Provinciam, cui Gusana-
stades praeerat, et quosdam e familiaribus alloquenti ista vox excidit;
Chanarangem creatum iri illum, qui eo die Persarum primus veniret,
ac deferret coram obsequium. Vix haec protulerat, cum temere effu-
tuisse poenituit, animum subeunte memoria legis Persicae, de non trans-
ferendo e domo quapiam Magistratu ullo ad alienos, sed ad quos iure
gentilitio pertinerit. Verebatur enim ne is, qui ad se primus adiret,
Chanarangem haud attingeret cognatione, et rumpenda lex foret ad ex-
solvendam fidem. Haec secum cogitanti oblata facultas est liberandae

τος Ἀδεργουδουνβάδης ἐς αὐτὸν ἦκων, νεανίας ἀνὴρ, ξυγγενής τε ὢν τῷ Γουσασαστάδῃ καὶ διαφερόντως ἀγαθὸς τὰ πολέμια. ὃς δὴ δεσπότην τε προσεῖπε Καβιάδην καὶ βασιλέα προσεκύνησε πρῶτος, ἰδεῖτό τε οἱ ἅτε δούλῳ ὃ τι βούλοιο χρῆσθαι. Καβιάδης B
5 οὗτος ἐν τοῖς βασιλείοις οὐδενὶ πόνῳ γενόμενος, ἔρημόν τε Βλάσῃ τῶν ἀμυνομένων λαβὼν ἐξετύφλωσε, τρόπῳ δὲ ὅτῳ τυφλοὺς οἱ Πέρσαι ποιεῖν τοὺς κακούργους εἰώθασιν, ἔλαιον ἐψῶντες καὶ αὐτὸ ὡς μάλιστα ζέον ἐς τοὺς ὀφθαλμοὺς οὔτι μόνοντας ἐπιχέοντες, ἢ περόνῃ τινὰ σιδηρᾷ πυρακτοῦντες καὶ ταύτῃ τῶν ὀφθαλ-
10 μῶν τὰ ἐντὸς χρόντες, καὶ τὸ λοιπὸν ἐν φυλακῇ εἶχεν, ἄρξαντα Περσῶν ἐνιαυτοὺς δύο. καὶ τὸν μὲν Γουσασαστάδην κτείνας, τὸν Ἀδεργουδουνβάδην ἀντ' αὐτοῦ κατεστήσατο ἐπὶ τῆς τοῦ Χανα- C
ράγγου ἀρχῆς, τὸν δὲ Σείσῃν Ἀδρασταδαρانشαλάνην εὐθὺς ἀνέστη. δύναται δὲ τοῦτο τὸν ἐπὶ ἀρχαῖς τε ὁμοῦ καὶ στρατιώταις
15 ἄπασιν ἐφεισώτα. ταύτην ὁ Σείσης τὴν ἀρχὴν πρῶτος καὶ μόνος ἐν Πέρσαις ἔσχεν· οὔτε γὰρ πρότερον οὔτε ὕστερόν τινα γέγονε· τὴν τε βασιλείαν ὁ Καβιάδης ἐκρατύνετο καὶ ξὺν τῷ ἀσφαλεῖ διεφύλαξεν. ἦν γὰρ ἀγχίνους τε καὶ δρυστήριος οὐδενὸς ἦσσαν.

20 ζ'. Ὀλίγῳ δὲ ὕστερον χρήματα Καβιάδης τῷ τῶν Ἐφθαλιτῶν D
βασιλεῖ ὤφειλεν, ἥπερ ἐπεὶ ἀποτινῆναι οἱ οὐχ οἷός τε ἦν, Ἀναστάσιον τὸν Ῥωμαίων αυτοκράτορα ἤτει ταῦτά οἱ δανείσαι τὸ

8. τε add. L. 7. ἔλαιον A. ἔλεον P. *ibid.* ἐψῶντες] ἔψον-
τες scribitur p. 249 b. 505 b. 13. ἀδρασταδαρانشαλάνην A.
Ἀδραστάδαραν Σαλάνην P. 21. ὤφειλεν] ὄφειλεν P. 22. τὸν
Ῥωμαίων] τῶν Ῥωμαίων P. τὸν Ῥωμαῖον L.

fidei extra legis iniuriam. Nam omnes praegressus adiit ipsum Adergudunbades Gusanastadis consanguineus, adolescens bellica laude excellens. Hic primas Dominum salutavit Cabadem, et adoratione Regem agnovit, supplicans ut se tanquam servo ad omnia paratissimo uteretur. Nullo deinde negotio Cabades regia potitus, nudum ab defensoribus Blasem cepit excacavitque eo quo solent modo Persae caecitatem inferre facinorosis, decocto nimirum oleo, et in oculos inconviventes, cum maxime fervet, infuso; aut immissa penitus acu ferrea eaque candenti. Atque illum quidem in custodia deinceps habuit, regno Persico potitum biennio; Gusanastadem vero morte mulctavit, Chanarange in eius locum suffecto Adergudunbade; Soosem autem Adrastadaransalanem (id valet summum magistratum omnium militumque Praefectum) renunciavit. Id ille munus et primus et solus obtinuit; ut quod nemini ante ipsum nec post unquam delatum fuerit. At Cabades regnum bene complexus, firmissime tenuit: quippe vir tam solers et gnavus erat quam qui maxime.

7. Haud multo post, cum non haberet Cabades unde solveret, quam Regi Ephthalitarum summam debebat, Anastasium Augustum rogavit, uti
Procopius I.

χρήματα· ὁ δὲ κοινολογησάμενος τῶν ἐπιτηδείων τισὶν ἐπυνθά-
νετο εἴ γέ οἱ ταῦτα ποιητέα εἴη. οἵπερ αὐτὸν τὸ συμβόλαιον
ποιήσασθαι οὐκ εἶων. ἀξύμφορον γὰρ ἀπέφαινον εἶναι βεβαιώ-

P 20 τερον τοῖς πολέμοις χρήμασιν οἰκείοις ἐς τοὺς Ἐφθαλίτας τὴν
φιλαν ποιήσασθαι, οὗς δὴ ἐς ἀλλήλους ξυγκρούειν ὅτι μάλιστα ὁ
σπίσιν ἄμεινον εἶναι. διὸ δὴ Καβύδης ἐξ οὐδεμιᾶς ἄλλης αἰτίας
ἔγνω ἐπὶ Ῥωμαίους στρατεύεσθαι. καὶ πρῶτον μὲν ἀντάγγελος
Ἀρμενίων τῇ χώρᾳ ἐπῆλθε, καὶ αὐτοῦ τὰ πολλὰ ἐξ ἐπιδρομῆς
ληισάμενος ἐς Ἀμιδαν πόλιν ἐν Μεσοποταμίᾳ κειμένην ἐκ τοῦ
αἰφνιδίου ἀφίκετο, ἧς δὴ χειμῶνος ὥρᾳ ἐς πολιορκίαν καθίστατο. 10
Ἀμιδῆνοι δὲ στρατιωτῶν μὲν, ἅτε ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀγαθοῖς πρά-
γμασιν, οὐ παρόντων σπῖσι, καὶ ἄλλως δὲ ἀπαράσκευοι παντάπα-
σιν ὄντες ὁμῶς τοῖς πολέμοις ὥς ἥκιστα προσχωρεῖν ἤθελον, ἀλλὰ
τοῖς τε κινδύνοις καὶ τῇ ταλαιπωρίᾳ παρὰ δόξαν ἀντείχον.

B Ἦν δέ τις ἐν Σύροις ἀνὴρ δίκαιος, Ἰάκωβος ὄνομα, ᾧ τὰ 15
ἐς τὸ θεῖον ἐς τὸ ἀκριβὲς ἥσκητο. οὗτος ἐν χωρίῳ Ἐνδιήλων,
διέχοντι Ἀμίδης ἡμέρας ὁδὸν, πολλοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις αὐτὸν
V 236 καθείρξεν, ὅπως δὴ ἀδέεστερον τὰ ἐς τὴν εὐσέβειαν μελετῶν δύ-
νηται. καὶ αὐτοῦ οἱ ταύτῃ ἄνθρωποι ὑπουργοῦντες τῇ γνώμῃ
δρυφάκτοις τισὶ περιέβαλον, οὐ ξυνημμένοις μέντοι, ἀλλὰ χω- 20
ρὶς πεπηγόσιν ἀλλήλων, ὥστε ὁρᾷν τοὺς προσιόντας καὶ ξυγγλ-
χεσθαι οἶόν τε εἶναι. καὶ τέγος τι αὐτῷ ἐτεκτῆσαντο βραχὺ ὑπερ-
θεν, ὅσον ὄμβρους τε καὶ νιφετοὺς ἀποκρούεσθαι. ἐνταῦθα οὐ-

6. ἄλλης αἰτίας om. A. nulla alia de causa RV.

pecuniam apud se foenore occuparet. Is ad amicorum consilium re de-
lata, quid opus facto esset quaesivit? Cum illi ab huiusmodi pactiōne
avertent, demonstrando ipsum sibi fraudem creaturum, si amicitiam
pecunia sua sanciret hostes inter et Ephthalitas, quos mutua dissensione
collidere praestaret. Repulsa haec una Cabadam ad inferendum Roma-
nis bellum impulit. In Armeniam primum irrupit, famam ipsam celeri-
tate praevertens, et cum magnam regionis partem praedabundus percur-
risset, Amidam urbem Mesopotamiae improvius advenit, hyemeque ob-
sedit. Amideni, quamquam tunc, ut in pace atque optimo Reip. tempore,
a militibus erant et rebus omnibus imparati, nolebant tamen se hosti
dedere, et in periculis aerumnisque praeter opinionem durabant.

Tunc agebat in Syria Iacobus, eximia vir sanctimonia ac divinis in
rebus exercitissimus. Quarum commentationi ut securius vacaret, in
agro Endiclorum, unde Amida diei unius iter abest, multis ante annis se
compegerat in angustum septum. Id indigenae viri sancti proposito in-
servientes non conquis, at raris vallis condiderant, quo inclusum aspi-
cere adeunt, et colloqui cum eo possent. Quoddam etiam tectum su-
perposuerant, quantum satis esset ad imbrum niviumque arcendam vim.

τος ὁ ἀνὴρ ἐκ παλαιοῦ καθῆστο, πνίγει μὲν ἢ ψύχει ὡς ἥμιστα
 εἶκων, σπέρμασι δέ τισιν ἀποζῶν, οἷσπερ οὐ καθ' ἡμέραν, ἀλλὰ
 χρόνου πολλοῦ σιτίζεσθαι εἰώθει. τοῦτον οὖν τὸν Ἰάκωβον τῶν C
 τινες Ἐφθαλιτῶν καταθέοντες τὰ ἐκείνη χωρία εἶδον, καὶ τόξα H 10
 5 σπουδῇ πολλῇ ἐντεινόμενοι βάλλειν ἤθελον. πῦσι δὲ ἀκίνητοι
 αἱ χεῖρες γεγонуῖαι τὰ τόξα ἐνεργεῖν οὐδαμῇ εἶχον. ὅπερ ἐπεὶ ἐν
 τῷ στρατοπέδῳ περιφερόμενον ἐς Καβάδην ἦλθεν, αὐτόπτης γε-
 νέσθαι ὁ Καβάδης τοῦ ἔργου ἐβούλετο, ἰδὼν τε ἐν θάμβει μεγά-
 λῳ ἔξην Περσῶν τοῖς παροῦσιν ἐγένετο, καὶ τὸν Ἰάκωβον ἐλ-
 10 πάρει ἀφείναι τοῖς βαρβάροις τὸ ἔγκλημα. ὁ δὲ ἀφῆκε τε λόγῳ
 ἐνὶ καὶ τὰ δεινὰ τοῖς ἀνθρώποις ἐλέλυντο. Καβάδης μὲν οὖν αἰ-
 τεῖν τὸν ἄνδρα ἐκέλευσεν ὃ τι ἂν αὐτῷ βουλομένῳ εἴη, χρήματα
 οἰόμενος αὐτὸν μεγάλα αἰτήσειν, καὶ τι καὶ νεανιενσάμενος, ὡς D
 σὺδενὸς πρὸς αὐτοῦ ἀτυχήσει. ὁ δὲ οἱ τοὺς ἀνθρώπους ἐδεῖτο
 15 χαρίζεσθαι ὅσοι ἐν τῷ πολέμῳ τούτῳ καταφεύγοντες παρ' αὐτὸν
 ἴκωνται. ταύτην Καβάδης τὴν δέησιν ἐπιτελῇ ἐποίει καὶ γράμ-
 ματα ἐδίδου τῆς ἀσφαλείας ἐνέχυρα. πολλοὶ γοῦν πανταχόθεν
 ξυρρέοντες ἐνταῦθα ἐσώζοντο· περιβόητος γὰρ ἡ πρῶξις ἐγένετο.
 ταῦτα μὲν ὧδέ πη ἔσχε.

20 Καβάδης δὲ Ἀμιδαν πολιορκῶν κριὸν τὴν μηχανὴν παντα-
 χόσε τοῦ περιβόλου προσέβαλε. καὶ Ἀμιδῆνοι μὲν τὴν ἐμβολὴν
 αἰεὶ δοκοῖς τισιν ἐγκαρσίσαις ἀνέστελλον, ὁ δὲ οὐκ ἀνῆκεν, ἕως
 ταύτῃ ἀνάλωτον εἶναι τὸ τεῖχος ἔγνω. πολλάκις γὰρ ξυμβαλὼν

18. περιβόητος] „ περιβόητον Reg.“ MALT.

Hanc ille sedem diutissime tenuerat, ab aestu invictus et frigore, legu-
 minibus vitam tolerans; ac ne his quidem quotidie, sed longa per inter-
 valla consueverat vesci. Eum forte Ephthalitae nonnulli illac pervagan-
 tes viderunt. Mox animos barbaros libido incessit sagittas in virum ex-
 pendiendi. Iamque collimabant, cum omnium repente manus ita dirigere,
 ut ad arcum inertes haeserint. Discurrens rei fama per castra, ubi per-
 venit ad Cabadem, eum ut oculis miraculum acciperet perpulit. Simul
 vidit, obstupuit, et cum eo Persae qui aderant: tum barbaris delicti
 gratiam precatus est a Iacobo; qui continuo exoratus, poena solutus di-
 misit. At Cabades optionem quidvis petendi fecit, ratus grandem pecu-
 niam rogaturum, ideoque iactanter pollicitans ipsius vota cumulate imple-
 tum iri. Hoc ille unum poposcit, ut quicumque per id bellum ad se
 perfugerent, sibi omnes condonarentur. Postulatum Cabades ratum ha-
 bens, fidei publicae literas dedit. Ita multis data salus, qui eo undique
 confluerunt, fama rei gestae exciti. Haec ibi.

Cum autem Cabades Amidam oppugnans ab omni parte muros ariete
 verberaret, non cessabant oppidani, missis desuper trabibus transversis
 machinae caput decutere. Neque abstulit, donec ea via expugnari moe-
 nia non posse animadvertit. Iteratis enim saepe impressionibus nequive-

- P 21 καθελείν τι τοῦ περιβόλου ἢ κατασεῖσαι ἥκιστα ἴσχυσεν, οὕτως ἀσφαλῶς ἡ οἰκοδομία τοῖς δειμαμένοις τῶν παλαιῶν εἰργαστο. τοῦτου δὲ Καβάδης ἀποτυχὼν λόφον τινα χειροποίητον ἐπιτείχισμα τῇ πόλει ἐποίη, μέτρῳ πολλῷ ὑπεραίροντα τοῦ τείχους τὸ μῆκος; οἱ τε πολιορκούμενοι ἐντὸς τοῦ περιβόλου ἀρξάμενοι κα- 5 τώρυχα μέχρις ἐς τὸν λόφον ἐποιοῦν, καὶ λάθρα ἐνθένδε τὸν χοῦν ἐκφοροῦντες κενὰ ἐπὶ πλείστον τὰ ἐντὸς τοῦ λόφου εἰργάσαντο. τὰ μέντοι ἐκτὸς ἐφ' οὗπερ ἐγεγόνει σχήματος ἔμεινεν, οὐδενὶ αἰσθησιν παρεχόμενα τοῦ πρᾶσσομένου. πολλοὶ μὲν Πέρσαι ὡσπερ ἐπ' ἀσφαλοῦς ἀναβαίνοντες ἐν τε τῇ ἄκρᾳ ἐγένοντο καὶ 10 B βάλλειν ἐνθένδε κατὰ κορυφὴν τοὺς ἐν τῷ περιβόλῳ διεννοοῦντο. τοῦ δὲ ὁμίλου δρόμῳ ἐπιρρέοντος ἐκπαισὼν ὁ λόφος ἐκ τοῦ αἰφνιδίου σχεδόν τι ἅπαντας ἔκτεινε. Καβάδης δὲ τοῖς παροῦσιν ἀπορούμενος τὴν προσεδρεῖαν διαλύειν ἔγνω, καὶ τῷ στρατοπέδῳ ἀναχωρεῖν ἐς τὴν ὑστεράαν ἐπήγγελε. τότε δὴ οἱ πολιορκούμε- 15 νοι, ἅτε τοῦ κινδύνου ἀφροντιστήσαντες, πολλὰ τοὺς βαρβάρους ζῶν γέλωτι ἀπὸ τοῦ περιβόλου ἐτώθαζον. καὶ τινες ἐταῖροι ἀνελκύσασαι κόσμῳ οὐδενὶ τὴν ἐσθῆτα Καβάδῃ ὀγκιστὰ που ἐσθηκῶτι ἐδείκνυν ὅσα τῶν γυναικῶν γυμνὰ φανῆναι ἀνδράσιν οὐ θέμις. ὅπερ κατιδόντες οἱ μάγοι τῷ τε βασιλεῖ ἐς ὅπιν ἤλθον καὶ τὴν 20 C ἀναχώρησιν διεκώλυνον, ξυμβάλλειν ἰσχυρίζόμενοι τῷ γεγονότι ὡς ἅπαντα Καβάδῃ Ἀμιδηνοὶ τὰ τε ἀπόρρητα καὶ κρηπτόμενα οὐκ ἐς μακρὰν δείξουσιν. οὕτω μὲν τὸ τῶν Περσῶν στρατόπεδον αὐτοῦ ἔμεινεν.

15. ἐπήγγειλε] ἐπήγγειλε L.

rat tantulum labefacere: adeo firmum opus fecerant antiqui structores. Ea spe delictus Cabades, aggerem, unde urbem appeteret, molitus est, tam altum, ut muros longe superaret. Contra obsessi, intra muros cooptum cuniculum perduxerunt usque ad aggerem: unde terra furtim egesta, molem late inanierunt intus, manente, ut erat, extrinsecus facie; sic ut nemini indicium ullum subiectae fraudis praeberet. Quare ad fastigium magno Persae numero intrepide ascendebant, ut in murorum propugnatores tela desuper mitterent. Sed eo confertiori multitudine affluente, subsidens repente tumulus ruinam dedit, qua fere omnes absorpti sunt. His in angustiis decrevit Cabades obsidionem solvere, suisque protectionem in diem proximum edixit. Tum obsessi metu vacui, e moenibus crebra in Barbaros dicteria ac sannas torquere. Quia eo prorupit impudentia meretricularum, ut reducta veste astanti prope Cabadi eam corporis partem ostentarint, quam foeminae nudam viris monstrare honeste nequeunt. Rem conspicati Magi ad Regem adeunt, et protectionem dissuadent, affirmantes inde certo se augurari brevi fere, ut quidquid arcani penitusque reconditi haberent Amideni, ab ipsis patefieret. Itaque ille castra non movit.

Ἡμέραις δὲ τῶν τις Περσῶν οὐ πολλαῖς ὕστερον ἄγχιστα
 τῶν πύργων τινὸς ἐκβολὴν ὑπονόμου παλαιοῦ εἶδεν οὐ ξὺν τῷ
 ὠσφαλεῖ κεκαλυμμένην, ἀλλὰ χάλιξι σμικραῖς τε καὶ οὐ λίαν συ-
 χναῖς. νύκτωρ τε μόνος ἐνταῦθα ἦκων καὶ τῆς εἰσόδου ἀποπει-
 5 ρασάμενος ἐντὸς τοῦ περιβόλου ἐγένετο. ἅμα δὲ ἡμέρα τὸν πάν-
 τα λόγον Καβύδῃ ἀπήγγελε. καὶ ὃς τῇ ἐπιγινομένη νυκτὶ κλίμα-
 κας ἐν παρασκευῇ ποιησάμενος ξὺν ὀλίγοις τισὶν ἐνταῦθα ἦλθε. D
 καὶ τις αὐτῷ δεξιὰ ξυνηνέχθη τύχη τρόπῳ τοιῷδε. τὸν πύργον,
 ὃς δὴ τοῦ ὑπονόμου ἄγχιστα ἐτύγχανεν ὦν, φυλάσσειν τῶν Χρι-
 10 στιανῶν οἱ σφαφρονέστατοι ἔλαχον, οὐσπερ καλεῖν μοναχοὺς νε-
 νομίκασιν. τούτους ἐορτὴν τινα ἄγειν ἐνιαύσιον ἐκίρην τῇ ἡμέρᾳ
 τετύχηκεν. ἐπεὶ τε ἡ νὺξ ἐπεγένετο, ὅπαντες, ὅτε κόπῳ μὲν
 πολλῶ διὰ τὴν πανήγυριν ἀμελήσαντες, μᾶλλον δὲ τοῦ εἰθισμού V 237
 νου σιτίων τε καὶ ποτοῦ ἐς κόρον ἐλθόντες ὕπνον τινα ἡδύν τε
 15 καὶ πρῶτον ἐκάθευδον καὶ ἀπ' αὐτοῦ ὡς ἥκιστα τῶν ποιουμένων
 ᾗσανθάνοντο. Πέρσαι γοῦν διὰ τοῦ ὑπονόμου ἐντὸς τοῦ περιβό-
 λου κατ' ὀλίγους γενόμενοι ἐς τὸν πύργον ἀνέβαινον, καὶ τοὺς μο-
 ναχοὺς καθεύδοντας ἔτι εὐρόντες ἀπέκτειναν ὅπαντας. ὅπερ ἐπεὶ H 11
 Καβάδης ἔγνω, τὰς κλίμακας τῷ τούτου τείχει δὴ ἄγχιστα τοῦ
 20 πύργου προσήγεν. ἡμέρα δὲ ἦν ἡδὴ. καὶ τῶν Ἀμιδηνῶν οὐ ἐν
 τῷ πύργῳ τῷ ἑχομένῳ ἐφύλασσον αἰσθόμενοι τοῦ κακοῦ κατὰ τά- P 22
 χος ἐβοήθουν. ἐνταῦθα ὠθισμῷ τε πολλῷ ἐπὶ πλείστον ἀμφοτέροι
 ἐς ἀλλήλους ἐχρῶντο καὶ τὸ πλεόν ἦδη Ἀμιδηνοὶ ἔχοντες τῶν τε

13. ἀμελήσαντες Hm. ὀμλήσαντες P. 14. ὕπνον — ἀπ' αὐ-
 τοῦ addidi ex A. alto dulcique somno dormierunt, ex quo — RV.
 22. ὠθισμῷ] ὠθησάμην A.

Paucis interiectis diebus Persa quidam oculos forte coniecit in fauces
 cuniculi veteris, qui propter turrim ductus fuerat. Eas autem temere et
 minutis duntaxat neque admodum multis obstructas silicibus deprehendit.
 Quo noctu solus cum accessisset, tentavit aditum et in urbem penetravit.
 Ut illuxit, rem plane indicavit Cabadi: qui nocte proxime consecuta,
 paratis scalis cum modica suorum manu illo se contulit, et quidem per-
 opportune. Turris cuniculo proximae custodia Christianorum moderatis-
 simis, quos Monachos appellant, obtigerat. Festum isti solenne egerant
 eo ipso die. Oborta nocte, fracti omnes gravi labore panegyria, et cibo
 ac potu supra consuetudinem expleti, quid hostis infra strueret minime
 sentiebant. At Persae paulatim in urbem per cuniculum illapsi, sug-
 gressique ad turrim, obrutos somno Monachos cum offendissent, ad
 unum omnes mactarunt. Tali suorum successu cognito Cabades scalas
 mero proxime turrim applicat. Vicinae turris custodibus lux fraudem
 aperuit. Nec mora: accurrere illi, subireque auxilio. Pertinacissime
 pugnatum est, cum utrique sese invicem truderent. Iam quidem prae-

ἀναβεβηκότων πολλοὺς ἔκτεινον καὶ τοὺς ἀπὸ τῶν κλιμάκων ἀνέ-
 στελλον, καὶ τοῦ ἀπειῶσθαι τὸν κίνδυνον οὐ μακράν που ἐγένοντο.
 ἀλλὰ Καβάδης αὐτὸς τὸν ἀκινάκην σπασάμενος καὶ αὐτῷ αἰε δε-
 δισσόμενος ἐς τὰς κλίμακας ὁρμῶν οὐκ ἀνίει τοὺς Πέρσας, θά-
 νατός τε ἦν ἡ ζημία τοῖς ἐνθ' ἐνδε ἀναστρέφειν τολμῶσι. διὸ δὴ 5
 B πλήθει πολλῶ οἱ Πέρσαι καθυπέρτεροι τῶν ἐναντίων γενόμενοι
 ἐνίκησάν τε αὐτοὺς τῇ μάχῃ καὶ κατὰ κράτος ἡ πέλις ἔλω ὁδοη-
 κοστῇ ἀπὸ τῆς πολιορκίας ἡμέρα. φόνος τε Ἀμιδηνῶν πολὺς
 ἐγεγόνει, ἕως ἐσελαύνοντι ἐς τὴν πόλιν Καβάδῃ τῶν τις Ἀμιδη-
 νῶν γέρων τε καὶ ἱερεὺς προσελθὼν εἶπεν ὥς οὐ βασιλικὸν τὸ φο- 10
 νέειν τοὺς ἡλωκότας εἶη. Καβάδης μὲν οὖν θυμῷ ἔτι ἐχόμενος
 ἀπεκρίνατο, διὰ τί γάρ με πολεμεῖν ἔγνωτε; ὁ δὲ ὑπολαβὼν αὐ-
 C τیکا ἔφη ὅτι δὴ θεὸς οὐχ ἡμετέρα γνώμη, ἀλλὰ σὴ ἄρετῇ παρα-
 δίδόναι σοι Ἀμιδαν ἤθελε. τοῖτ' ὁ τῷ λίγῳ Καβάδῃ ἡσθεὺς
 κτείνειν οὐδένα τὸ λοιπὸν εἴασεν, ἀλλὰ τὰ τε χρήματα ληΐσθαι 15
 Πέρσας ἐκέλευε καὶ τοὺς περιόντας ἐν ἀνδραπόδων ποιῆσθαι
 λόγῳ, καὶ αὐτῷ ἐξελεῖσθαι ἅπαντας αὐτῶν τοὺς δοκίμους ἐπέ-
 στελλεν.

Ὅλγῳ τε ὕστερον χιλοὺς ἐπὶ τῇ φυλακῇ ἐνταῦθα λιπῶν,
 ἄρχοντά τε αὐτοῖς ἐπιστήσας Γλώνην ἄνδρα Πέρσην καὶ τῶν Ἀμι- 20
 δηνῶν ἀνθρώπους τινὰς ὀλίγους οἰκτροὺς, οἳ δὴ ἐς τὴν δαίταν
 D ὑπηρετήσιν Πέρσαις ἐμελλον, αὐτὸς παντὶ τῷ ἄλλῳ στρατῷ καὶ
 τοὺς ἑλωκότας ἔχων ἐπ' οἴκου ἀπῆλυνεν. ἐς τούτους δὲ τοὺς

16. ἐκέλευε A. ἐκέλευσε P.

valentes Amideni, eorum, qui ascenderant, occiderant multos, alios de-
 turbabant e scalis, ita ut summum discrimen amoliti tantum non fuerint.
 Sed strictum Cabades acinacem Persis intentans, ad scalas compellere
 nunquam intermittebat: unde si qui pedem referrent, praesenti nece
 poenas luebant. Obrutis tandem maiori Persarum numero hostibus, vi
 capta urbs est octogesimo obsidionis die, atque ingens oppidanorum strage
 edita; donec sacerdos quidam senex ad Cabadem, cum in urbem
 ingrederetur, progressus, admonuit regium non esse facinus bello captos
 interficere. Cui Cabades iracundia adhuc ardens, *Nam quid vos, ait,
 impulit ut mihi hostiliter obsisteretis?* Mox ille: *Quoniam tua tibi vir-
 tute, non voluntate nostra Deus Amidam tradere voluit.* Adeo gratum
 Cabadi responsum hoc accidit, ut illico iusserit caedibus temperari, satis
 habens direptioni urbem relinquere ac residuos cives Persis addicere in
 servitutem, selectis sibi nonnullis, qui inter eos eminebant.

Paulo post Cabades imposito urbi praesidio virorum mille, cum Glo-
 nem Persam praefecisset, ac iussisset manere misellos aliquot Amidenos,
 qui ministeria circa victum obirent, domum repetiit cum exercitu reli-
 quo et captivis, quibus regiam sane exhibuit humanitatem. Nam brevi

αλχμαλώτους Καβάδης φιλανθρωπία ἐχρήσατο βασιλεῖ προπούση· χρόνου γὰρ ὀλίγου ἐς τὰ οἰκεία ξύμπαντας ἀφῆκεν ἵνα. τῇ δὲ λόγῳ ἀπέδρασαν αὐτὸν, ὅτε Ῥωμαίων βασιλεὺς Ἀναστάσιος ἔργα ἐς αὐτοὺς ἐπεδείξατο ἀρετῆς ἄξια· φόρους τε γὰρ τοὺς ἐπετείους 5 ἐς ἔτη ἐπὶ ξύμπαντας ἀφῆκε τῇ πόλει καὶ αὐτοὺς κοινῇ τε καὶ ἰδίᾳ ἕκαστον πολλοῖς τισιν ἀγαθοῖς ἐδωρήσατο, ὥστε αὐτοῖς λή- θην τῶν ξυμβεβηκότων πολλὴν γενέσθαι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν χρό- νῳ τῷ ὑστέρω ἐγένετο.

- ή'. Τότε δὲ βασιλεὺς Ἀναστάσιος πολιορκεῖσθαι μαθὼν P 23
 10 Ἀμίδαν, στράτευμά κατὰ τάχος διαρκὲς ἐπέμψεν. ἄρχοντες δὲ ἦσαν μὲν κατὰ συμμορίαν ἐκύστων, στρατηγοὶ δὲ ἤσασιν ἐφειστήκεισαν τέσσαρες, Ἀρεόβινδός τε Ὀλυβρίου κηδεστής, τοῦ τῆς ἐν ἐσπε- ρία βεβασιλευκότος ὀλίγῳ πρότερον, τῆς ἐφ' ἧς δὲ τότε στρατηγὸς ἐτύγχανεν ἦν· καὶ τῶν ἐν παλατίῳ ταγματῶν ἀρχηγὸς Κέλειρ 15 (μύγιστρον Ῥωμαῖοι τὴν ἀρχὴν καλεῖν νενομίκασιν)· ἔτι μὴν καὶ οἱ τῶν ἐν Βυζαντίῳ στρατιωτῶν ἄρχοντες Πατρίκιός τε ὁ Φρῦξ καὶ Ὑπάτιος ὁ βασιλέως ἀδελφιδουῦς· οὗτοι μὲν τέσσαρες στρα- B ττηγοὶ ἦσαν. Ξυνῆν δὲ αὐτοῖς καὶ Ἰουστίνος, ὃς δὴ ὕστερον Ἀναστασίου τελευτήσαντος ἐβασίλευσε, καὶ Πατρικίῳλος ξὺν Βι- V 238
 20 ταλιανῷ τῷ παιδί, ὃς δὴ ὄπλα ἀντάρας Ἀναστασίῳ τῷ βασιλεῖ οὐ πολλῷ ὕστερον ἐτυράννησε, καὶ Φαρεσμάνης Κόλχος μὲν γέ- νος, διαφερόντως δὲ ἀγαθὸς τὸ πολέμια, καὶ Γοδίδισκλός τε καὶ Σβέσας, Γότθοι ἄνδρες, Γότθων τῶν οὐκ ἐπισπομένων Θεουδε-

4. τε add. A. 19. Βιταλιανῷ] βιταλλιανῷ L. 22. γοδίδι- σκλος A. Γοδίδικλος P. 23. Σβέσας] Βέσας Maltretus.

postea ad suos cuique lares remigrandi copiam fecit. Nec reditum hi punctum temporis distulere; quando Anastasius Imperator dignam et ipso excellenti animo munificentiam iis praestitit. Siquidem civitati ad septennium solidum vectigalia remisit, ac multa cum publice tum privatim dilargitus, magna congiariorum vi altam praeteritae calamitatis oblivionem induxit. Verum haec ad posterius tempus pertinent.

8. Statim autem ut Amidam circumsessam audiit Anastasius, exercitum eo misit, iustum illum quidem, sed Ducibus tot divisum, ut singulos singuli pene manipuli haberent. Quatuor erant belli Imperatores; Areobindus, Olybrii, qui imperium Occidentis paucis ante annis tenuerat, gener ac tum temporis Magister militum per Orientem; Celer Ordinum Palatinorum dux (Magistrum Romani dicunt) ac magistri militum in praesenti, nimirum Patricius Phryx atque Hypatius Augusti ex sorore nepos. His quatuor credita belli summa; quibus se Iustinus adiunxerat, is qui postea defuncto Anastasio ad Imperii clavum successit; Patricio- lus item cum Vitaliano filio, qui brevi post intervallo rebellans, in Anastasium tyrannidem affectavit; et Pharesmanas natione Colchus, strenuus bello vir in paucis; et Godidicus et Sbasas genere Gotthi; ex eorum

- ρίχην ἐς Ἰταλίαν ἐκ Θράκης ἰόντι, γενναίω τε ὑπερφυῶς ἄμφω καὶ
 C τῶν κατὰ τὸν πόλεμον πραγμάτων ἐμπείρῳ, ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ
 ἄριστοι εἶποντο. στρατεύμα γὰρ τοιοῦτό φασιν οὔτε πρότερον
 οὔτε ὕστερον ἐπὶ Πέρσας Ῥωμαίους ξυστῆναι. οὗτοι μὲντοι
 ἔπαντες οὐκ ἐς ταῦτό ἀγγηγερμένοι οὐδὲ στρατεύμα ἦν ποιησάμενοι 5
 ἦσαν, ἀλλ' αὐτοὺς ἕκαστος τοῖς κατ' αὐτὸν στρατιωταῖς ἐξηγεῖτο
 ἐπὶ τοὺς πολεμίους. χορηγὸς δὲ τῆς τοῦ στρατοπέδου δαπάνης
 Ἀππλίων Αἰγύπτιος ἐστύλη, ἀνὴρ ἐν πατρικίοις ἐπιφανής τε καὶ
 H 12 δραστήριος ἐς τὰ μάλιστα, καὶ αὐτὸν βασιλεὺς κοινωνὸν βασι-
 λείας ἐν γράμμασιν ἀνεῖπεν, ὅπως οἱ ἑξουσία εἴη τὰ ἐς τὴν δα- 10
 πάνην ἢ βούλοιτο διοικήσασθαι.
- D Ὁ μὲν οὖν στρατὸς οὗτος χρόνῳ τε ξυνελέγετο καὶ σχολαι-
 τεροὶ ἐπορεύοντο. διὸ δὴ τοὺς βαρβάρους ἐν γῇ τῇ Ῥωμαίων
 οὐχ εὔρον, ἐπεὶ ἔξ ἐπιδρομῆς οἱ Πέρσαι τὴν ἑρπυρίαν ποιησάμενοι
 αὐτίκα δὴ ἐς τὰ πάτρια ἤθῃ ἀνεχώρησαν ἔξιν πάσῃ τῇ λέλῃ. τῶν 15
 δὲ στρατηγῶν οὐδεὶς ἐς πολιορκίαν τῶν ἐν Ἀμιδῇ ἀπολειμμένων
 ἐν τῷ παρόντι καθίστασθαι ἤθελε· πολλὰ γὰρ ἐσκομίσασθαι
 σφῶς τὰ ἐπιτήδεια ἔμαθον, ἀλλ' ἐς τῶν πολεμίων τὴν χώραν
 P 24 ἐσβολὴν ποιήσασθαι ἐν σπουδῇ εἶχον. οὐ μὴν ἐπὶ τοὺς βαρβάρους
 κοινῇ ἦσαν, ἀλλὰ χωρὶς ἀλλήλων στρατοπεδευόμενοι ἐπο- 20
 ρεύοντο. ταῦτα Καβάδης μαθὼν (ἄγχιστα γὰρ που ἐτύγγανεν
 ὦν) ἐς τὰ Ῥωμαίων ὄρια κατὰ τάχος ἐλθὼν ὑπὸνείλατο. οὐκ οὖν
 μὲντοι Ῥωμαῖοι τῷ παντὶ στρατῷ Καβάδην ἰέναι ἐπ' αὐτοὺς

8. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P.

numero qui Theodoricum in Italiam e Thracia profectum secuti non erant, generosissimi ambo ac bello experti; aliiq̃ue fortissimi viri complures. Is enim fuit exercitus, quo nec superiori memoria, nec post unquam florentiorem in Persas a Romanis conflatum ullum fuisse fama est. Sed disperse iter li faciebant, neque in unum erant corpus coacti; cum suos quisque seorsum milites duceret. Aerario castrensi praeerat Appion Aegyptius, Patriolii ordinis lumen, animo vir maxime impigro, quem etiam Anastasius publicis literis consortem Imperii renuntiaverat, quo stare ipsi auctoritas sumptus pro arbitrio dispensandi.

Hae porro copiae cum et otiosius fuissent collectae, et lentius procederent, haud offenderunt Barbaros in solo ditionis Romanae. Facta enim irruptione celerrimo impetu, continuo cum omni praeda sese receperant. Nec Ducum Romanorum quisquam adduci tum potuit, ut praesidium Amidae relictum, quod instructissimum esse acceperant, obsideret, versis omnium studiis ad agros hostium incurandos. Non petebant coniuncto Barbaros, ac separate et castra et iter habebant. Quod ubi Cabades didicit (neque enim longe aberat) Romanos denuo fines pernicitate ingressus, occurrit de improviso. Neque dum Cabadem ipsum cum universo exercitu obvium se inferre nostri audierant; sed copiolam

ἔλαθον, ἀλλὰ Περσῶν ὄντο στρατεύματα βραχὺ τι ἐνταῦθα εἶ-
 ναι. οἱ μὲν οὖν ἀμφὶ Ἀρεόβινδον λοιματοποιεῖσαντο ἐν χωρίῳ
 Ἀρζαμένῳ, ἀλέγοντι Κωνσταντίνης πόλεως δυοῖν ἡμέραιν ὁδόν·
 οἱ δὲ ἀμφὶ Πατρικίον καὶ Ὑπάτιον ἐν χωρίῳ Σίφριος, περὶ Ἀμι-
 δης πόλεως οὐχ ἦσαν ἢ πεντήκοντα καὶ τριακοσίους σταδίους
 ἀπέχει. ἔλεγε γὰρ οὕτω ἐνταῦθα ἀφῆκτο.

Ἀρεόβινδος δὲ ἐπειδὴ Καβάδην παντὶ τῷ στρατῷ ἐπιέναι B
 σφίσιν ἐπόθετο, ἀπολιπὼν τὸ στρατόπεδον ζῆν τοῖς ἐπομένοις
 ἅπασιν ἐς γῆν ὠρητο καὶ ἐς Κωνσταντίναν δρόμῳ ἐχώρει.
 10 ἐπελθόντες δὲ ὅλγῳ ὕστερον οἱ πολέμοι ἔρημον ἀνδρῶν αὐτοῖς
 χρήμασι τὸ στρατόπεδον εἶλον. ἐνθὲνδε κατὰ τάχος ἐπὶ Ῥωμαίων
 τὸ ἄλλο στρατεύμα ἦσαν. οἱ δὲ ἀμφὶ Πατρικίον καὶ Ὑπάτιον
 Ἐφθαλίταις ἐντυχόντες ὀκτακοσίοις, οἳ τοῦ Περσῶν στρατοῦ ἐμ-
 προσθεν ἦσαν, σχεδὸν τι ἅπαντας ἔκτειναν. οὐδὲν δὲ ἀμφὶ τῷ
 15 Καβάδῃ καὶ τῇ Περσῶν στρατιᾷ πεπυσμένοι, ἅτε νενικηκότες,
 ἀδέεστερον τῇ διατῇ ἐχρῶντο. τὰ γοῦν ὅπλα καταθέμενοι ἄρι-
 στον σφίσιν ἡτοίμαζον. ἤδη γὰρ τῆς ἡμέρας ὁ καιρὸς ἐνταῦθα C
 ἦγε. ῥύαξ δὲ τις ἔρρει ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ, ἵνα Ῥωμαῖοι τὰ κρέα
 καθαίρειν ἤρξαντο, οἷς δὴ σιτίσθαι ἤμελλον. τινὲς δὲ ἀχθό-
 20 μνοι τῷ πνίγει καὶ λούεσθαι ἤξλου. ταύτῃ ταραχθὲν τὸ τοῦ
 ῥύακος ὕδωρ πρόσω ἐχώρει. Καβάδης τε τὰ ἐς τοὺς Ἐφθαλί-
 τας ξυμπιέοντα μαθὼν ἐπὶ τοὺς πολεμίους κατὰ τάχος ἦι. κα-
 τιδὼν τε συγκεχυμένον τὸ τοῦ ῥύακος ὕδωρ καὶ ξυμβαλὼν τὸ
 ποιούμενον, ἔγνω ἀπαρασχεύους τοὺς ἐναντίους εἶναι, καὶ κατὰ

Persarum aliquam venire arbitrabantur. Metatus erat Areobindus in agro Arzanenorum, unde Constantinam usque iter est bidui; Patricius atque Hypatius ad castellum Siphria Amida procul stadiis non minus cccc. Celer nondum advenerat.

Ubi vere poti se a Cabade Areobindus, iamque cum omnibus copiis imminere audivit; desertis castris, Constantinam fuga praecipiti cum suis se recipit. Adfuere subinde hestes, et cum vacua militibus castra diripiunt, e vestigio iter ad alteram exercitus Romani partem intendunt. Antecedebant Persas Ephthalitae pccc. in quos forte cum Patricius atque Hypatius incidissent, eos ad unum fere conciderunt: nihil tamen de Cabade, viali de exercitu Persico cognoverant. Quocirca solutis animis, ut iam victores, carabant corpora, armisque positis, sibi prandium parabant, appetente iam eius hora. Perfluebat illac rivus: in eo carnes, quas pransuri erant, purgabant: quidam etiam nudi aestum lavando: quo fieri necesse erat ut turbida inde aqua decurreret. Cabades autem perlato cladis Ephthalitarum nuntio commotus, gradum addit: rivi denique inquinatam aquam conspiciens, et concilians id quod

κράτος ἤδη ἐπ' αὐτοὺς ἐλαύνειν ἐκέλευεν, αὐτίκα τε αὐτοῖς ἐσιτω-
 μένοις τε καὶ ἀνόπλοις οὖσιν ἐπέστησαν. Ῥωμαῖοι δὲ οὐχ ὑπε-
 D νεχόντες τὴν ἔφοδον ἐς ἀλκὴν μὲν τὸ παράπαν οὐκ ἔβλεπον,
 ἔφηνον δὲ ὡς ἑκαστός ποι ἐδύνατο, καὶ αὐτῶν οἱ μὲν καταλαμ-
 βανόμενοι ἔθνησμον, οἱ δὲ ἀνιόντες ἐς τὸ ὄρος, ὃ ταύτῃ ἀνέχει, 5
 ἔρριπτον αὐτοὺς κατὰ τὸ κρημινῶδες ξὺν φόβῳ καὶ θορύβῳ πολ-
 λῷ. ὅθεν δὴ οὐδένα σεσῶσθαι φησι, Πυτρίκιος δὲ καὶ Ὑπά-
 V 239 τιος κατ' ἀρχὰς τῆς ἐφόδου διαφυγεῖν ἴσχυσαν. ἔπειτα δὲ Κα-
 βάδης, Ὀθύνων πολεμίων ἐς γῆν τὴν αὐτοῦ ἐσβαβληκότων, πυντὶ
 τῷ στρατῷ ἐπ' οἶκον ἀνεχώρησε, πόλεμόν τε μακρὸν πρὸς τὸ 10
 ἔθνος τοῦτο ἐς τῆς χώρας τὰ πρὸς ἄρκτον διέφερεν. ἐν τούτῳ
 δὲ καὶ τὸ ἄλλο στράτευμα Ῥωμαίων ἦλθε, λόγον μέντοι ἄξιον
 P 25 οὐδὲν ἔδρυσαν, ὅτι δὴ αὐτοκράτωρ τοῦ πολέμου κατέστη οὐδεὶς,
 ἀλλ' ἴσοι πρὸς ἀλλήλους οἱ στρατηγοὶ ὄντες ἀντεστιάτουν τε ἀλ-
 λήλων ταῖς γνώμαις καὶ γίνεσθαι ἐν τῷ αὐτῷ οὐδαμῇ ἤθελον. 15
 Κέλερ δὲ ξὺν τοῖς ἐπομένοις Νυμφίον ποταμὸν διαβὰς ἐσβολὴν
 τινα ἐς τὴν Ἀρζανηνὴν ἐποιήσατο. ἔστι δὲ ὁ ποταμὸς οὗτος Μαρ-
 τυροπόλεως μὲν ἀγγοτάτω, Ἀμιδῆς δὲ ὅσον ἀπὸ σταδίων τρια-
 κοσίων. οἱ δὲ ληισάμενοι τὰ ἐκείνῃ χωρίᾳ ἐπανῆλθον οὐ πολλῷ
 ὕστερον, δι' ὀλίγου τε ἡ ἐπιδρομὴ αὕτη ἐγένετο. 20

B 9'. Μετὰ δὲ Ἀρεόβινδος μὲν ἐς Βυζάντιον ὡς βασιλέα
 μετέμπετος ἦει, οἱ δὲ λοιποὶ ἐς Ἀμιδαν ἀφικόμενοι χειμῶνος

5. δ] ὡς Α. 11. τῆς χώρας τὰ Α. τὰς χώρας τὰς Ρ. 12. μέν-
 τοι L. μὲν τι Ρ. 16. Νυμφίον] Νυμφιον Ρ. Illud de Aedif.
 p. 54 c. Nymphaeus apud Ammian. Marcell. XVIII, 9. ubi vide
 Vales. Nymphion castellum de Aedif. p. 75 d. 17. „Ἀρζανηνὴν
 Reg.“ ΜΑΛΤ. Ἀρσανηνὴν Ρ.

erat, imparatos nempe Romanos esse, in eos omni impetu citatis equis incurri iubet, supervenit epulantibus, et inermes invadit. Impressionem haud ferentes Romani, non pugnam, sed fugam quisque pro virili capessere; capi caedique alii; alii vicinum in montem evadere tentando, cum ingenti tumultu ac trepidatione per abrupta rupium ruere; ita ut elapsus nemo sit, Patricio Hypatioque exceptis, quibus licuit primo statim adventu hostium se proripere. Deinde Cabades, ubi Hunnos hostes suos auduit irrupisse in Persidem, exercitum universum reduxit, et cum ea gente bellum diutinum gessit ad Septentrionem. Advenero interea reliquae Rom. copiae: nihil tamen, quod operae pretium fuerit, patrum est; propterea quod bello non unus erat Imperator praepositus, at Duces inter se aequales, et ea re non in varia modo consilia, verum etiam castra distracti. Celer Nymphium amnem, qui proxime Martyropolin fluit, distatque Amida trecentis stadiis, transmisit cum suis, et in Arzanenen ingressus, brevi excursu regione vastata, confestim rediit.

9. Accitu postea Augusti Byzantium revocato Areobindo, caeteri Duces translati Amidam castris, eam hyeme circumsederunt, ac saepe

ὥρᾳ ἐς πολιορκίαν καθίσταντο. καὶ βία μὲν ἐλεῖν τὸ χωρίον, καίπερ πολλὰ ἐγκειρικηκότες, οὐκ ἴσχυσαν, λιμῷ δὲ τοῦτο ποιεῖν ἐμελλον· πάντα γὰρ τοὺς πολιορκουμένους τὰ ἐπιτήδεια ἐπιελοῖται. ἀλλ' οἱ στρατηγοὶ οὐδὲν πεπυσμένοι ἀμφοτέρων πολέμων 5 τῇ ἀπορίᾳ, ἐπειδὴ τοὺς στρατιώτας τῇ τε προσεδρεῖα καὶ τῷ χει- H 13 μῶνι ἀχθομένους ἑώρων, ἅμα δὲ καὶ Περσῶν στρατεύματα ἐπὶ σφῶς ἤξειν οὐκ ἐς μακρὰν ὑπετόπαζον, τρόπῳ δ' ὅτ' ἐνθ' ἐνδε ἀπαλλάσσασθαι ἐν σπονδῇ εἶχον. οἳ τε Πέρσαι, οὐκ ἔχοντες τίνες C ἂν ἐν τοῖσδε τοῖς δεινοῖς γένοιτο, τὴν μὲν ἀπορίαν τῶν ἀναγκαίων 10 ἐς τὸ ἀκριβὲς ἔκρυπτον, δόκησιν παρέχοντες ὥς πάντων σφίσι τῶν ἐπιτηδείων ἀφθονία εἴη, ἐς δὲ τὰ οἰκτεῖα ξὺν τῷ εὐπρεπεῖ λόγῳ ἀναχωρεῖν ἤθελον. γίνονται οὖν ἐν ἀμφοτέροις λόγοι, ἐφ' ᾧ δὴ Πέρσαι λίτρας χρυσίου χιλίας λαβόντες ἀποδώσουσι Ῥωμαίοις τὴν πόλιν· ἐκότεροι τε ἄσμενοι τὰ ξυγκείμενα ἐπιτελῇ 15 ποιοῦν, τὰ τε χρήματα λαβὼν ὁ τοῦ Γλώνου υἱὸς Ἀμίδαν Ῥωμαίοις παρέδωκε. Γλώνης γὰρ ἤδη ἐτετελευτήκει τρόπῳ τοιῷδε.

Οὕτω μὲν ἐνστρατοπεδευσαμένων ἐνταῦθα Ῥωμαίων, Ἀμι- D δης δὲ πόλεως ὄντων οὐ μακρὰν ἄποθεν, τῶν τις ἀγροίκων, ὥσπερ εἰώθει, ἐς τὴν πόλιν εἰσιὼν λάθρα ὕρνις τε καὶ ἄρτους καὶ τῶν 20 ὠραίων πολλὰ τῷ Γλώνῃ τούτῳ ἀποδίδοσθαι χρημάτων μεγάλων, Πατρικίῳ τε τῷ στρατηγῷ ἐς ὕβριν ἐλθὼν, Γλώνην οἱ ἐς χεῖρας παραδώσειν ξὺν Πέρσαις διακοσίους ὑπέσχετο, ἣν τινος ἀμοιβῆς

4. πεπυσμένοι Hm. πεπεισμένοι P. 6. ἐώρων] ἐώρων P.
7. ὅτ' A. οὕτω P. 11. ἐς δὲ A. εἰς δὲ P. 14. ἐκότεροι
τε A. ἐκότεροι δὲ P.

quidem tentarunt vi expugnare; sed frustra. Propius factum nihil est quam ut fame rerum ex sententia perficerent: iam enim cibaria obsessos defecerant. At Duces quo inopiae redactus hostis esset ignari, quoniam milites suos obsidionis hyemisque incommoda iniquissimis ferre animis videbant, sibi quoque etiam persuadebant propediem affore Persarum exercitum; ideo sese illinc expedire quoquo modo quaerebant. Vicissim Persae omni auxilii spe abscessa, annonae quidem penuriam obscure ferebant, speciem atque opinionem praebentes abundantium rebus omnibus; eo vero spectabant ut redditum in patriam cum honesta aliqua conditione obtinerent. Convenit tandem ut Persae auri pondo mille acceptis urbem Romanis traderent: quod utrinque praestitum est libenter. Pernumerata pecunia Romani Amidam receperunt a Gloni filio: nam Glones iam fato cesserat; quod ita accidit.

Cum haud procul Amida Romani stativa haberent, quidam rusticus, qui illis inscientibus in urbem itabat, optime Gloni vendere solitus aves, panes, variaque pomorum genera, Patricium Ducem convenit, receptique se ipsi in manus Glonem cum Persis ducentis traditurum, si qua modo

ἐλπίδα λαβὼν παρ' αὐτοῦ εἶη. ὁ δὲ αὐτῷ ἅπαντα ὅσα ἦν βου-
λομένῳ ὑποσχόμενος ἔσεσθαι τὸν ἀνδρῶπον ἀπεπέμψατο. καὶ
ὃς τὰ τε ἱμάτια δεινῶς διαρρηξάς καὶ δεδακρυμένῳ ἰοικώς ἐς τὴν
πόλιν ἐσηλθε. παρὰ τε τὸν Γλώνην ἤκων τὰς τε τρίχας τίλλων,

P 26 „Ἐπύγχανον μὲν, ὦ δέσποτα,“ εἶπεν „ἅπαντά σοι ἐκ τοῦ χωρίου 5
τάγαθὰ φέρων, ἐντυχόντες δὲ στρατιῶται Ῥωμαῖοι (καὶ γὰρ πον
ἐς τὰ ταύτη χωρία κατ' ὀλίγους περιμόντες τοὺς οἰκτροὺς ἀγροί-
κους βιάζονται). πληγὰς τέ μοι οὐ φορητὰς προσετρίψαντο καὶ
πάντα ἀφελόμενοι οἱ λησται ὄχοντο, οἷς δὴ ἐκ παλαιοῦ τοὺς
Πέρσας τε δεδιέναι καὶ τοὺς γεωργοὺς βιάζεσθαι νόμος. ἀλλ' 10
ὅπως, ὦ δέσποτα, σαυτῷ τε καὶ ἡμῖν καὶ Πέρσαις ἀμύνης. ἦν
γὰρ ἐς τῆς πόλεως τὰ προάστεια κυνηγετήσων ἦης, θήραμά σοι
οὐ φαῦλον ἔσται. καὶὰ πέντε γὰρ ἡ τέτταρας οἱ κατάρατοι πε-
ριμόντες λωποδυντοῦσιν.“ ὁ μὲν ταῦτα εἶπεν. ἀναπεισθεὶς δὲ ὁ

Β Γλώνης τοῦ ἀνδρῶπου ἀνεκυνθάνετο πόσους ποτὲ Πέρσας οἶε- 15

V 240 ταὶ οἱ ἐς τὴν πρᾶξιν ἱκανοὺς ἔσεσθαι. ὁ δὲ πεντήκοντα μὲν ἀπο-

4. ἐσηλθε A. εἰσηλθε P. 6. Libri, ἐντυχόντες δὲ τοὺς οἰκτροὺς
ἀγροίκους βιάζονται, πληγὰς τέ μοι οὐ φορητὰς προσετρίψαντο
καὶ πάντα ἀφελόμενοι οἱ λησται ὄχοντο, οἷς δὴ ἐκ παλαιοῦ στρα-
τιῶται Ῥωμαῖοι. καὶ γὰρ πον ἐς ταύτη χωρία κατ' ὀλίγους περι-
μόντες τοὺς Πέρσας τε δεδιέναι καὶ τοὺς γεωργοὺς βιάζεσθαι νό-
μος. Quae Maltretus ex coniectura mutavit, ἐντυχόντες ὃ δὲ πληγὰς
τέ μοι οὐ φορητὰς προσετρίψαντο καὶ πάντα ἀφελόμενοι οἱ λησται
ὄχοντο, ὡς δὴ („Id. ὡς δὴ“ Hm.) ἐκ παλαιοῦ στρατιῶται Ῥω-
μαῖοι τοὺς οἰκτροὺς ἀγροίκους βιάζονται. καὶ γὰρ πον ἐς ταύτη
χωρία κατ' ὀλίγους περιμόντες τοὺς Πέρσας τε δεδιέναι καὶ τοὺς
γεωργοὺς βιάζεσθαι νόμος. RV haec sic est interpretatus, Plurima
tibi bona, inquit, mi domine, ex agro adferebam, in vicinos milites
incidens (nam palantes per agros escurrunt) plagis intolerandis
sum ab eis petitus. Insuper his quas ferebam omnibus spoliatus,
ut praedones solent, quos ex antiqua lege et Persae timent et re-
stis vim ex eis patiuntur. Culus vestigia secutus locum correxi.

fieret sibi mercedis spes. Ille nihil non prolixo pollicitus, hominem re-
misit: qui sibi ipse laceratis indignum in modum vestibus ac ploranti si-
milis urbem ingressus, ad Glonem adiit; tum coram capillos vellicans,
E vico, inquit, afferebam huc, Domine, quicquid rei cibariae habebam:
incidi in latrones, milites dico Romanos: hanc enim artem iamdiu faci-
tant, in miseros rusticos involando. Mihi vero plagas imposuere intolo-
rabiles, et omnibus, quas portabam, ereptis aufugerunt. Sic nempe ma-
nipulatis divisi, circumiectos urbi agros obire, et vim, quam in Persas
non audent suscipere, in agrestes convertere solent. Tibi autem facile
et promptum est, Domine, non modo nos, sed te etiam ac Persas ulci-
sci. Tantummodo in suburbanum agrum exi ad venationem: ea tibi non
mule cedit. Siquidem ecclesti illi non plures quam quateras simul vel
quini per campos volitant et latrocinia exercent. Haec ille: quibus fidem
adhibens Glones, rogat, quot tandem Persis ad rem exequendam sit

χρήσκειν οἱ μάλιστα ἔφη· οὐ γὰρ ἂν αὐτῷ πλείοσι ποτε ἢ κατὰ
 πέντε ὁδῷ ἰούσιν ἐντύχοιεν, τοῦ δὲ μηδὲν ἀπροσδόκητον σφίσι
 συμβῆναι οὐδὲν τι χεῖρον καὶ ἑκατὸν ἐς τὸ ἔργον ἀπαγαγέσθαι·
 ἦν δὲ καὶ τούτων διπλασίους, τῷ παντὶ ἄμεινον. βλάβος γὰρ
 5 ἀνθρώπων ἐκ τοῦ περιόντος οὐκ ἂν γένοιτο. Γλώνης μὲν οὖν
 ἑκπίας διακοσίους ἀπολεξάμενος τὸν ἄνθρωπον σφίσι ἐξηγεῖσθαι
 ἐκέλευεν. ὁ δὲ ἄμεινον ἰσχυρίζετο εἶναι αὐτὸν ἐπὶ κατασκοπῇ
 στέλλεσθαι πρότερον, καὶ ἦν ἔτι ἐν χωρίοις τοῖς αὐτοῖς περιου-
 τας Ῥωμαίους ἰδὼν ἀπαγγεῖλη, οὕτω δὲ ἐν δέοντι ποιῆσθαι τὴν C
 10 ἔξοδον Πέρσας. εὖ τε οὖν εἰπεῖν ἔδοξε τῷ Γλώνῃ καὶ αὐτοῦ
 ἀφίεντος ἐστέλλετο. παρὰ τε τὸν στρατηγὸν Πατριίκιον ἦκων
 ἅπαντα ἔφραζε· καὶ ὅς τῶν δορυφόρων αὐτοῦ δύο καὶ στρατιώ-
 τας χιλίους ἀπολεξάμενος ξὶν αὐτῷ ἔπειμην. οὗς δὲ ἀμφὶ
 κόμην Θιαλασασμῶν σταδίους τεσσαράκοντα Ἀμιδης διέχουσιν
 15 ἐν νάπαις τε καὶ χωρίοις ὑλώδεσιν ἔκρυψε, καὶ αὐτοῦ μένειν ἐν
 ταύταις δὴ ταῖς ἐνέδραις ἐπέστελλεν, ἔς τε τὴν πόλιν δρόμῳ ἐχώ-
 ρει. καὶ τῷ Γλώνῃ ἔτοιμον εἰπὼν τὸ θήραμα εἶναι, αὐτῷ τε
 καὶ τοῖς διακοσίοις ἐξηγήσατο ἐπὶ τὴν τῶν πολεμίων ἐνέδραν.
 ἐπειδὴ τε διέβησαν τὸν χώρον, ὅσπερ ἔλλοχίζοντες Ῥωμαῖοι ἐκά- D
 20 θητο, καὶ αὐτῶν πρόσω ἐγένοντο, Γλώνην τε καὶ Πέρσας λα-
 θῶν ἅπαντας, ἔκ τε τῆς ἐνέδρας τοὺς Ῥωμαίους ἀνέστησε καὶ αὐ-
 τοῖς τοὺς πολεμίους ἀνέδειξεν. οὕσπερ ἐπειδὴ ἐπὶ σφῶς ἴοντας
 κατείδον Πέρσαι, κατεπλάγησάν τε τῷ ἀπροσδόκητῳ καὶ ἀμη-

9. οὕτω] οὕτως L.
 Thalissamum RV.

14. Θιαλασασμῶν] Θιαλασασμῶν Hm.
 ibid. τεσσαράκοντα L. μ' P.

opus? Is quinquaginta omnino sufficere, cum grassantes coniuncte ad
 summum quinos offendisset: ne quid tamen praeter opinionem incideret,
 haud abs re futurum ait, si centum educerentur: quin si turma altero
 tanto maior foret, providentius factum iri, nec frandi noxaeque esse pos-
 se cumulatim subsidii vim. Igitur ec. legit equites Glones et rusticum
 praedae iubet. Hic ille satius esse affirmat se prius exploratum ire, ac
 si quos iidem, quibus ante. In locis vagari Romanos deprehenderit, ve-
 nire protinus renuntiatum: ita demum Persas opportunissime erupturos.
 Data ab assentiente his Glone exeundi venia, se recta contulit ad Patri-
 cium, remque illi totam edidit. Milites Patricius mille deligit, iis prae-
 facit corporis sui castodes duos et cum rustico proficisci iubet. Eos
 proditor circa vicum Thialasamum, xl. dissitum ab urbe Amida stadia,
 in saltibus occuluit, monuitque ut ibi cate se continerent. Tem urbem
 cursu contento repetit; Gloni paratam iam praedam nuntiat; eundem
 cum praesidiariis co. ad locum deducit, quem Romani insederant. Eo
 transito, nihil Glone, nihil Persis persentiscentibus, Romanos excitat ex
 insidiis, atque ipsis hostem commonstrat. Mox illi infesti ruere. Adeo
 improvise casu attoniti Persae, quo se verterent nesciebant. Nam ne-

χανία πολλῇ εἶχοντο. οὔτε γὰρ ὀπίσω ἀπελαύνειν οἷοί τε ἦσαν, κατὰ νώτων ὄντων σφίσι τῶν ἐναντίων, οὔτε πη ἐτέρωσε φεύγειν ἐν γῇ πολεμία ἐδύναντο. ἐκ δὲ τῶν παρόντων ὡς ἐς μάχην ταξάμενοι τοὺς ἐπιόντας ἡμύνοντο, τῷ τε πλήθει παρὰ πολὺ ἐλασσούμενοι ἡττήθησάν τε καὶ ζῶν τῷ Γλώνῃ ἅπαντες διεφθάρησαν. 5
 P 27 ὅπερ ἐπειδὴ ὁ τοῦ Γλώνου υἱὸς ἔμαθε, περιαλγῆσας τε καὶ τῷ
 H 14 θυμῷ ζέων, ὅτι δὴ τῷ πατρὶ ἀμύνειν οὐκ εἶχε, τὸν Συμεῶνος
 νεὼν ἔκαυσεν ἁγίου ἀνδρὸς, ἵνα δὴ Γλώνης κατέλυσεν. καίτοι ἄλ-
 λην τινα οἰκοδομίαν οὔτε Γλώνης οὔτε Καβιάδης, οὐ μὴν οὐδὲ
 Περσῶν τις ἄλλος, οὔτε καθελεῖν ἔγνω οὔτε τῷ ἄλλῳ ἀφανίζειν 10
 τρόπῳ ἔν γε Ἀμίδῃ ἢ ταύτης ἐκτός. ἐγὼ δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον
 λόγον ἐπάνεμι.

Οὕτω μὲν Ἀμίδαν Ῥωμαῖοι τὰ χρήματα δόντες ἀπέλαβον
 δύο ἐνιαυτοῖς ὕστερον ἢ πρὸς τῶν πολεμίων εἰλω. καὶ ἐπεὶ ἐν
 ταύτῃ ἐγένοντο, ἣ τε αὐτῶν ὀλιγωρία καὶ Περσῶν τὸ καρτερόν 15
 B τῆς διαίτης ἐγνώσθη. σιτίων τε γὰρ τῶν ἐνταῦθα λελειμμένων
 τὸ μέτρον καὶ βαρβάρων τῶν ἐξεληλυθότων τὸν ὅμιλον λογισά-
 μενοι ἑπτὰ μύλια ἡμερῶν εὗρισκον δαπάνην ἐν τῇ πόλει ἀπολεί-
 λειψθαι, καίπερ Γλώνου τε καὶ τοῦ ἐκείνου παιδὸς ἐνδεεστέρως ἢ
 κατὰ τὴν χρεῖαν πολλοῦ χρόνου ἐνδιδόντος τὰ σιτία Πέρσαις. 20
 Ῥωμαίοις γὰρ τοῖς ἐν τῇ πόλει, ὥσπερ μοι προοδηλωταί, ζῶν
 αὐτοῖς μένουσιν οὐδὲν τὸ παρῶπαν χορηγεῖν ἔγνωσαν, ἐξ ὅτου οἱ
 πολέμιοι ἐς τὴν πολιόρκιαν κατέστησαν, οἱ δὲ ἐς βρώσεις ἀήθεις

7. Συμεῶνος Hm. Συμεώνον P. Symeonis RV.

que a tergo, cum inde Romanus instaret, neque alia ex parte, cum in solo hostico essent intercepti, patebat effugium. Instructa denique ut e re nata licuit acie, impetum sustinuerunt, donec numero obruti, intereptione occiderunt, cum ipso Glone. Culus filius haec postquam rescit, dolore atque ira incensus, quod insultus pater occubuisse, D. Symeonis aedem, ubi Glones oppetierat, incendit, novo scelere: nam nec Glonea, nec Cabades, nec Persarum omnium quisquam unus aedificium ullum qua intra qua extra muros evertere, quoque modo corrumpere ad eam diem aggressus erat. Ego vero ad institutam ante narrationem me refero.

Pacto, ut dicebam, ac persoluto auro, Romani Amidam receperunt, altero post anno quam capta ab hoste fuerat. Urbem ingressi, suam socordiam, ac Persarum in difficillimo victu tolerando constantiam agnoverunt. Quippe inita relictorum cibarium mensura, unaque numero Barbarorum, qui urbe excesserant, compertum est alimenta in dies admodum septem fuisse reliqua; cum tamen Glones eiusque filius ea parcius, quam pro necessitate; diu Persis dispensassent. Nam quod ad Romanos attinet, qui in urbe, ut ante memoravi, cum ipsis remanserant, nihil iis annonae, ex quo obsidio coepta fuerat, impertire voluerant. Hinc miseri ad insuetas primum escas compulsi, nulla non re quamvis

τὰ πρῶτα ἐλθόντες, τῶν τε οὐ θεμιτῶν ἀνψάμενοι πάντων, εἴτα C
 τελευτῶντες καὶ ἀλλήλων ἐγένεσαντο. διὸ δὴ ἐξηπατημένοι τε
 πρὸς τῶν βαρβάρων οἱ στρατηγοὶ ἤσθοντο καὶ τοῖς στρατιώταις
 τὴν ἀκρασίαν ὠνειδίζον, ὅτι δὴ ἀπειθεστέρους αὐτοὺς παρεχό-
 5 μνοι σφίσι, παρὸν δορυαλώτους Πέρσας τε τοσούτους τὸ πλη-
 θος καὶ Ἰλῶνον τὸν υἱὸν ἔξιν τῇ πόλει ἐλεῖν, οἱ δὲ τὰ Ῥωμαίων
 χρήματα ἐς τοὺς πολεμίους μετενεγκόντες ἀισχός τε ἀνεδήσαντο
 μέγα καὶ Ἀμίδα ἀργυρώνητον πρὸς Περσῶν ἔλαβον. ὕστερον
 δὲ Πέρσαι τοῦ πρὸς Οὐννοὺς πολέμου σφίσι μηχανομένου ἐς D
 10 σπονδὰς Ῥωμαίοις ξυνίασιν, αἵπερ αὐτοῖς ἐς ἱπτὴ ἔτη ἐγένοντο,
 Κλερός τε τοῦ Ῥωμαίου καὶ Ἀσπεβέδου τοῦ Πέρσου αὐτὰς ποιη-
 σαμένων, ἐπ' οἶκον τε ἀναχωρήσαντες ἀμφοτέροι ἡσυχῇ ἔμενον.
 οὕτω μὲν, ὥσπερ ἐρρήθη, ἀρξάμενος ὁ Ῥωμαίων τε καὶ Περσῶν
 πόλεμος ἐς τόδε ἐτελεύτα. τὰ δὲ ἀμφὶ πύλας τῆς Κασπίας ξυνε-
 15 νεχθέντα ἐρῶν ἔρχομαι.

ἰ. Τὸ Κιλικίων ὄρος ὃ Ταῦρος ἀμείβει μὲν τὰ πρῶτα P 28
 Καππαδόκας τε καὶ Ἀρμενίους καὶ τῶν Περσαρμενίων τὴν γῆν, V 241
 ἔτι μέντοι Ἀλβανούς τε καὶ Ἰβήρας, καὶ ὅσα ἄλλα ἔθνη αὐτό-
 νομά τε καὶ Πέρσαις κατήκοα ὤκηνται ταύτῃ. ἔξικνεῖται γὰρ ἐς
 20 χώραν πολλήν, προϊόντι δὲ αἰὶ τὸ ὄρος τοῦτο ἐς μέγα τι χρῆμα
 εὖρους τε καὶ ὕψους διήκει. ὑπερβάντι δὲ τοὺς Ἰβήρων ὄρους
 ἀτραπός τις ἐστὶν ἐν στενοχωρίᾳ πολλῇ, ἐπὶ σταδίου πεντήκον-

4. αὐτοὺς] αὐτοὺς P. 6. ἐλεῖν, οἱ} ἐλεῖν. οἱ P. 17. Περ-
 σαρμενίων] „Reg. addit καλουμένων.“ MALT. πέρσων καλουμέ-
 νων Hm.

illicita manus atque ora temeraverant, coacti etiam ad extremum humana carne vesci, seque invicem vorare. Tunc tandem Duces fraude Barbarorum detecta, ingesserunt probra militibus, et effraenem animi impotentiam notarunt, quod cum sibi in manu esset ut Glonis filio totque Persis ad captivorum conditionem subactis pariter cum urbe potirentur, tum se contumaciore praebeuissent. Ipsi vero data hosti Romana pecunia, ac pretio recepta Amida maculam sibi maximam inusserunt. Postea Persae, quoniam longius bellum Hynnicum ducebatur, cum Romanis popigere inducias annorum septem, Celere Romano et Aspebede Persa sequestris: ac demum copiis utrique revocatis pacem agitarunt. Ita inchoatum, ut dixi, Romanos inter et Persas bellum resedit. Nunc ad ea venio, quae ad Portas Caspiae contigerunt.

10. Taurus Ciliciae mons in Cappadociam primum excurrit: inde in Armeniam, Persarmeniam, Albaniam, Iberiam, et circumpositas quae sui qua Persici iuris ac ditionis gentes. Etenim evadit in immensum, et processu immane quantum cum in latitudinem crescit, tum in altitudinem. Ultra Iberiae fines inter summas angustias trames quidam stadiis

B τα ἔκπνουμένη. αὕτη τε ἡ ἀτραπὸς ἐς ἀπότομον τινα καὶ ὁλοῦς
 ἄβατον τελευτᾷ γῶρον. δίοδος γὰρ οὐδεμία τὸ λοιπὸν φαίνεται,
 πλὴν γε δὴ ὅτι ὥσπερ τινα χειροποίητον πυλῖδα ἐνταυθα ἡ φύσις
 ἔξευρεν, ἡ Κασπία ἐκ παλαιοῦ ἐκλήθη. τὸ δὲ ἐνθ' ἐνδε πεδία τέ
 ἐστὶν ἱππήλατα καὶ ὑδάτων πολλῶν ἀτεχνῶς ἔμπλεα, καὶ χιόρας
 πολλὴ ἱππόβοτός τε καὶ ἄλλως ὑπτία. οὗ δὴ τὰ Οὐννων ἔθνη
 σχεδόν τι ἅπαντα ἴδρυνται ἄχρι ἐς τὴν Μαιώτιν διήκοντα λίμνην.
 οὗτοι ἦν μὲν διὰ τῆς πυλίδος, ἥς ἄρτι ἐμνήσθην ἴωσιν ἐς τὰ
 Περσῶν καὶ Ῥωμαίων ἦθ, ἀκραιφνέσι τοῖς ἵπποις ἴασι, καὶ
 περιόδῳ τινὶ οὐδαμῇ χρώμενοι οὐδὲ κρημνώδεσιν ἐντυχόντες χω- 10
C ροίς, ὅτι μὴ τοῖς πεντήκοντα σταδίοις ἐκείνοις, ὅπερ ἐς τοὺς
 Ἰβηρίους ὁρους, ὥσπερ ἐρρήθη, διήκουσιν. ἐπ' ἄλλας δέ τε-
 νας ἐξόδους ἰόντες πόνῳ τε πολλῷ παραγίνονται καὶ ἵπποις οὐκ
 ἔτι χρῆσθαι τοῖς αὐτοῖς ἔχοντες. περιόδους τε γὰρ αὐτοὺς πε-
 ριέναι πολλὰς ἐπάναγκες καὶ ταύτας κρημνώδεις. ὅπερ ἐπειδὴ 15
 ὁ Φίλιππος Ἀλέξανδρος κατενόησε, πύλας τε ἐν χώρῳ ἐτεκτή-
 νατο τῷ εἰρημένῳ καὶ φυλακτῆριον κατεστήσατο. ὃ δὲ ἄλλοι τε
 πολλοὶ προϊόντος χρόνου ἔσχον καὶ Ἀμβαζούκης, Οὔννος μὲν γέ-
 νος, Ῥωμαίοις δὲ καὶ Ἀναστασίῳ βασιλεῖ φίλος. οὗτος Ἀμβα-
 ζούκης ἐπειδὴ ἐς τε γῆρας ἀφῆκτο βαθὺ καὶ τελευτᾶν ἔμελλε, 20
D πέμψας πᾶρά τὸν Ἀναστάσιον, χρήματά οἱ δοθῆναι ἤντι, ἐφ'.

6. οὗ δὴ τὰ om. A.
 ibid. Ἀμβαζούκης.
 21. παρὰ] περὶ A.

18. προϊόντος libri: περιόντος P, type-
 thetae, opinor, errore.
 19. Ἀμβαζούκης] Anibazutes RV hic et
 infra.

l. in longitudinem patet, et praerupte atque insuperabili monte sic ter-
 minatur, ut exitus prorsum nullus appareat. Ibi Portam dumtaxat,
 quam diceret arte et manu factam, molita est natura: eam vetusto no-
 mine Caspiam appellamus. Hinc late se campus aperit equitabilis, et
 ubertim riguus. Regionis pars maxima alendis equis accommodata est,
 spatiiisque porrecta planissimis. Ibi omnes fere populi, quos Hunnorum
 nomen complectitur, habitant, eorumque sedes ad paludem usque Maeo-
 tin pertinent: qui si ea, cuius mentio modo incidit, porta in Persas ac
 Romanos erumpant, recentibus in equis expediti nec circuitum ullum con-
 ficiunt, nec praeterquam illo in tramite stadiorum l. ad Iberiae fines,
 ut diximus, pertingenti, derupta offendunt. Alia si exire velint, haud
 sine labore improbo, nec nisi dimissis equis eo percurrere valent. Tunc
 enim per longissimos montium flexus praeruptosque anfractus perreptare
 necesse habent. Quae cum olim Alexander Philippi filius intellexisset,
 aditum illum munivit foribus, et castellum imposuit, quod per manus
 multorum postremo in potestatem venit Ambazucis natione Hunni, et
 Romanis atque Anastasio Aug. impense amici. Hic paulo antequam se-
 nectam diem obiret iam aetate decrepita, per internuntium pecuniam pe-

ὃ τὸ τε φαλακτῆριον καὶ πύλας τὰς Κασπίας ἐνδύσει Ῥωμαίοις. βασιλεὺς δὲ Ἀναστάσιος (δρᾶν γὰρ ἀνεπισκέπτως οὐδὲν οὔτε ἡπιστατο οὔτε εἰσάγει) λογισάμενος ὅτι οἱ στρατιώτας ἐνταῦθα ἐκτρέφειν ἀδύνατον ἦν ἐν χωρίῳ ἐρήμῳ τε ἀγαθῶν ἀπάντων καὶ οὐδαμῇ ἐν γειτόνων ἔχοντι ἔθνος Ῥωμαίοις κατήκοον, χάριν μὲν τῷ P 29 ἀνθρώπῳ τῆς ἐς αὐτὸν εὐνοίας πολλὴν ὁμολόγει, τὸ δὲ ἔργον τοῦτο οὐδενὶ λόγῳ προσέιτο. Ἀμβαζούκης μὲν οὖν οὐ πολλῷ ὕστερον ἐτελεύτα νόσῳ, Καβάδης δὲ βιασάμενος τοὺς αὐτοῦ παῖδας τὰς πύλας ἔσχεν.

10 Ἀναστάσιός τε βασιλεὺς, ἐπειδὴ ἐγένοντο αἱ πρὸς Καβάδην H 15 σπονδαί, πόλιν ἰδεῖν ἐν χωρίῳ Λύρας ἰσχυρὰν τε ὑπερφυῶς καὶ λόγον ἀξίαν, αὐτοῦ βασιλέως ἐπώνυμον. ἀπέχει δὲ αὕτη πόλεως μὲν Νισίβιδος σταδίου ἑκατὸν δυοῖν δέοντας, καὶ ὄρων, B οἱ τὰ Ῥωμαίων τε καὶ Περσῶν διορίζουσιν, ὅτῳ καὶ ἔκκοσι μάλιστα. Πέρσαι δὲ κωλύειν τὴν οἰκοδομίαν σπουδὴν ἔχοντες οὐδαμῇ ἰσχυρὸν ἀσχολίᾳ τῇ ἐς πόλεμον τὸν Οὐννικὸν πιεζόμενοι. ἐπειδὴ δὲ αὐτὸν τυχίστα Καβάδης κατέλυσε, πέμψας παρὰ Ῥωμαίους ἡγεῖται πόλιν αὐτοῖς οἰκοδομήσασθαι ἄγχι τὰ πον τῶν ὀρίων τῶν σφετέρων, ἀπειρημένον τοῦτο ἐν τοῖς Μήδοις τε καὶ 20 Ῥωμαίοις συγκαίμενοις τὰ πρότερα. ὁ μὲν οὖν Ἀναστάσιος τὰ μὲν ἀπειλῶν, τὰ δὲ φιλλίαν τε τὴν ἐς αὐτὸν προτεινόμενος καὶ C

1. „ἐνδύσει Reg.“ MALT. ἐνδύσειν P. 4. ἀδύνατον] ἀδύνατος A. 5. ἐν γειτόνων] ἐγγείτονον A. ἐγγειτόνων praebeet codex p. 337 b. 13. δυοῖν] δυεῖν A. ibid. „καὶ ὄρων οἱ cod. Vatic.“ MALT. χωρῶν, αἱ P. χώρας αἱ L. Malim ὄρων δὲ, οἱ. 20. ὁ μὲν] ὅτι μὲν P.

tūt ab Anastasio, promittens se Romanis arcem Portasque Caspiae traditurum. At rem expendens Anastasius, eo vir ingenio ut nihil agere inconsiderate soleret, ubi vidit non posse militi commentum suppetere in loco a rebus plane omnibus nudo, nec vicino genti ulli, quae Romanis pareret; gratiam quidem Ambazuci ob eius benevolentiam habere se magnam dixit; rem vero ipsam habuit in postremis. Morbo obiit paulo post Ambazuces, eiusque filiis per vim Cabades castello exactis, Portas occupavit.

Post pactas cum Cabade inducias, Anastasius Imp. ex pago Dara urbem fecit, mantissimam sane ac nobilissimam, quam et suo nomine insignivit. Distat Nisibi stadiis c. minus duobus; a limite autem utriusque imperii, circiter xxviii. Persas bellum Hunnicum tenuit, quominus ex amici sententia opus impedirent. Simul autem ut Cabades bellum confecit, ad Romanos misit qui suo nomine cum ipsis expostularent, quod contra pacta Medos inter et Romanos olim sancita urbem candidissent ad suos limites. Querelam hanc Anastasius qua minis, qua significatione

χρήμασιν οὐ φαύλοισι δωρούμενος παρακρούεσθαι τα καὶ τὴν ἀ-
 τσαν ἐκλύειν ἤθελε. καὶ πόλιν δὲ ἄλλην ταύτῃ ὁμοίαν ἐν Ἀρμε-
 νίοις ὁ βασιλεὺς οὗτος ἀγχοτάτω ἐδείματο τῶν Περσαρμενίας
 V 242 ὄρων, ἥ κώμη μὲν ἐκ παλαιῶ ἐτύγχανεν οὖσα, πόλεως δὲ ἀξιώ-
 μα μέχρι ἐς τὸ ὄνομα πρὸς Θεοδοσίου βασιλέως λαβθῖσα ἐπαύνη-
 μος αὐτῷ ἐγενόνη. ἀλλ' Ἀναστάσιος τείχεα αὐτὴν ὀχυρωτάτω
 περιβαλὼν πρᾶγματα Πέρσαις οἰδέν τι ἥσσαν ἢ διὰ τὴν ἑτέραν
 παρέσχετο· ἐπιτειχίσματα γὰρ αὐτῶν ἐπὶ χώρᾳ γέγονεν ἄμφω.

D ια'. Ἀναστασίου δὲ ὀλίγω ὕστερον τελευτήσαντος Ἰουστι-
 νος τὴν βασιλείαν παρέλαβεν, ἀπεληλαμένων αὐτῆς τῶν Ἀναστα- 10
 σίου ξυγγενῶν ἀπάντων, καίπερ πολλῶν τε καὶ λίαν ἐπιφανῶν
 ὄντων. τότε δὲ μέμνῃ τις Καβάδῃ ἐγένετο μή τι Πέρσαις νεω-
 τερίσωσιν ἐς τὸν αὐτοῦ οἶκον, ἐπειδὴν τάχιστα αὐτὸς τελευτήσῃ
 τὸν βίον, ἐπεὶ οὐδὲ ἀντιλογίας χωρὶς ἐς τῶν παίδων τινὰ παρα-
 P 80 πέμψαι τὴν ἀρχὴν ἔμελλε. τῶν γάρ οἱ παίδων τὸν πρεσβύτατον 15
 Κάδσην τῆς μὲν ἡλικίας ἕνεκα ἐς τὴν βασιλείαν ὁ νόμος ἐκάλει,
 ἀλλὰ Καβάδην οὐδαμῇ ἤρεσκεν. ἐβιάζετο δὲ τὴν τε φύσιν καὶ
 τὰ νόμιμα ἢ τοῦ πατρὸς γνώμη. Ζάμην δὲ, ὃς τὰ δευτερεῖα
 ἐφέρετο, τοῖν ὀφθαλμοῖν τὸν ἕτερον ἐκακομμένον ἐκώλυεν ὁ νό-
 μος. ἑτερόφθαλμον γὰρ ἢ ἄλλῃ τινὶ λῶβῃ ἐχόμενον οὐ θέμις 20
 Πέρσαις βασιλεὺς καθίστασθαι. Χοσρόην δὲ, ὃς αὐτῷ ἐκ τῆς

5. πρὸς add. L. 6. „ὀχυρωτάτω Reg.“ MALT. ἐχυρωτάτω P.
 7. „τὴν ἑτέραν Reg.“ MALT. τῆς ἑτέρας P. 21. Πέρσαις] περ-
 σαις A.

amicitiae, submissa praesertim magna pecuniae vi depulit oppressitque. In Armenia quoque ad Persarmeniae fines parem huic urbem fecit ex vico veteri, qui cum urbis dignitatem verbo tenuis accepisset a Theodosio Aug. de eius nomine Theodosiopolis dicebatur. Eam Anastasius moenibus validissimis cinxit, atque hoc opere non minus negotii molestiaeque Persis facessit quam illo altero. Siquidem ea deinceps duo fuere propugnacula ad illos infestandos commodissima.

11. Non ita multo post mortuo Anastasio, Iustinus Imperium suscepit, Anastasii propinquis omnibus, quamvis et magnus eorum esset numerus et summus splendor, a successione summotis. Quo tempore Cabadem invasit ac sollicitavit metus, ne quid novi in domum suam, statim ut abisset e vita, Persae molirentur. Neque enim filiorum suorum quemquam regni scribere haeredem poterat, quin ipsi offerret se adversum aliquid. Ac lex quidem Caesem ob aetatis praerogativam ad regnum vocabat: sed ab eo voluntas Cabadis abhorrebat, et cum patriae, tum naturae leges ac iura perfringebat. Zamen, qui orta succedebat proxime Caosi, quod altero oculo orbatus esset, lex a principatu arcebat. Nam hoc aliore quopiam vitio notatum nefas est Persis Regem creare. Tertius ex Aspededis sorore susceptus Choaroes, unico diligebatur a patre:

Ἀσπερίδου ἀδελφῆς ἐγγόνει, ὑπερηγάπα μὲν ὁ πατήρ, ὁρῶν δὲ Πέρσας σχεδόν τι εἰπεῖν ἅπαντας τεθνηπότας τὴν Ζάμου ἀνδρείαν (ἦν γὰρ ἀγαθὸς τὰ πολέμια) καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν σέβοντας ἔδεισε μὴ Χοσρόῃ ἐπαναστάντες ἔργα ἀνήκεστα ἐς τὸ γένος καὶ Β 5 τὴν βασιλείαν ἐργάσωνται. ἔδοξεν οὖν αὐτῷ ἄριστον εἶναι τὸν τε πόλεμον καὶ τὰς τοῦ πολέμου αἰτίας διαλύσαι Ῥωμαίοις, ἐφ' ᾧ Χοσρόης παῖς εἰσποιητὸς Ἰουστίνῳ βασιλεῖ γένοιτο· οὕτω γὰρ οἱ μόνως τὸ ἔχρυν ἐπὶ τῇ ἀρχῇ διασώσασθαι. διδὼ δὲ πρέσβεις τε ὑπὲρ τούτων καὶ γράμματα ἐς Βυζάντιον Ἰουστίνῳ βασιλεῖ ἔει.
 10 ἰδῆλου δὲ τὰ γράμματα τάδε· „Οὐ δίκαια μὲν πεπονθέναι πρὸς Ῥωμαίων ἡμᾶς καὶ αὐτὸς οἶσθα, ἐγὼ δ' ὑμῖν τὰ ἐγκλήματα ἀφεῖναι πάντα παντελῶς ἔγνωκα, ἐκείνο εἰδὼς, ὡς οὗτοι ἂν μάλιστα τῶν ἀνθρώπων νικῶεν, οἱ γε προσόντος αὐτοῖς τοῦ δικαίου εἶτα ἑλασσούμενοι ἐκόντες εἵνεκα τῶν φίλων ἡσσωνται. χάριν
 15 μέντοι αἰτουμέν σε ὑπὲρ τούτων τινὰ, ἣ ἂν οὐχ ἡμᾶς αὐτοὺς C μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐκατέρου ὑπήκοον ἅπαν ἕς τε τὸ ξυγγενὲς ξυνδέουσα καὶ τὴν ἀπ' αὐτοῦ ὡς τὸ εἰκὸς εὐνοίαν ἐς πόρον δῆ που τῶν τῆς εἰρήνης ἀγαθῶν καταστήσασθαι ἱκανὴ εἴη. λέγω δὲ ὅπως ἂν Χοσρόην τὸν ἐμὸν, ὃς μοι τῆς βασιλείας διάδοχος ᾤεσται, εἰσποιητὸν παῖδα ποιήσαιμι.“

Ταῦτα ἐπεὶ ἀπενεχθέντα Ἰουστίνος βασιλεὺς εἶδεν, αὐτὸς τε περιχαρὴς γέγονε καὶ Ἰουστινιανὸς ὁ βασιλεὺς ἀδελφιδούς, ὃς

1. ἀσπερίδου HL. Ἀσπερίδου Photius infra p. 82 d. Ἀσπερίδου P. Abenedō RV. Ἀσπερίδης p. 66 d. Ἀσπερίδος apud Cyrillum in Analektis Benedictinorum p. 19—28. 2. ἀνδρείαν] ἀνδρείαν P. 3. σέβοντας A. σέβων P, quod legit RV. 11. Addidi δ'. 17. εἶς] ἐς A. ibid. πόρον L. πόρον P.

qui tamen cum Persas fere omnes videret Zamis fortitudinem demirari (et vero bellica virtute caeterisque praestabat) verebatur ne conflata in Chosroem rebellione, domum regiam regnumque convellerent. Igitur facta optimum duxit bellum omnesque belli causas Romanis ea lege remittere, ut Iustinus Chosroem adoptaret. Nam in hoc uno firmum praesidium ad servandum ipsi regnum esse situm putabat. His de causis legatos ad Iustinum misit cum literis in hanc sententiam. *Multa quidem in nos Romani contra ius fasque, ut tute ecis, admiserunt. Nihil tamen minus iniuriae omnino omnes vobis remittere est animus mihi, id probe scienti, neminem gloriose vincere, quam qui ius a se stare cum videat, sponte amicorum gratia cedit. Sed gratiam pro his a te reposcimus, et eam quidem quae nos ditionisque nostrae populos coniungat vinculo propinquitatis, et nascituram hinc firmiorem amicitiam uberrimae pacis fructibus cumulet. Nimirum ut Chosroem meum, quem mihi haeredem designo, tibi filium adoptes peto.*

Magnum cepere gaudium ex his literis Iustinus eiusque ex sorore nepos Iustinianus, quem ipsi successurum non obscura erat opiale. Ac

δὴ αὐτῷ καὶ τὴν βασιλείαν ἐκδέχεσθαι ἐπιδόξος ἦν. καὶ κατὰ
τάχος ἐς τὴν προᾶξιν ἡπειγέσθην τὴν εἰσποίησιν ἐν γράμμασι θέ-
D σθαι, ἥ νόμος Ῥωμαίοις, εἰ μὴ Πρόκλος ἐκώλυσεν, ὃς βασιλεὺς
τότε παρήδρευε τὴν τοῦ καλουμένου κοιαιστωρος ἀρχὴν ἔχων,
ἀνὴρ δίκαιός τε καὶ χρημάτων διαφανῶς ἀδωρότατος. διὸ δὴ οὐ
οὔτε νόμον τινὰ εὐπετιῶς ἔγραφεν οὔτε τι τῶν καθεστώτων κινεῖν
ἤθελεν, ὃς καὶ τότε ἀνταίρων ἔλεξε τοιάδε· „Νεωτέροις μὲν ἐγ-
χειρεῖν πράγμασιν οὔτε εἶωθα καὶ ἄλλως δέδοικα πάντων μάλιστα,
εὖ εἰδὼς ὅτι ἐν τῷ νεωτεροποιῷ τό γε ἀσφαλὲς οὐδαμῶς σώζεται.
δοκῶ δέ μοι, εἰ καὶ λίαν τις ἦν περὶ ταῦτα θρασὺς, ἀποκνῆσαι 10
H 16 ἂν ἐς τήνδε τὴν προᾶξιν καὶ κατορθωθῆσαι τὸν ἐξ αὐτῆς σάλον·
V 243 οὐ γὰρ ἄλλο οἶμαι οὐδὲν ἔν γε τῷ παρόντι ἡμῖν ἐν βουλῇ εἶναι ἢ
P 31 ὅπως ἂν τὰ Ῥωμαίων πράγματα Πέρσαις εὐπρεπεῖ παραδοίημεν
λόγῳ, οἳ γε οὐκ ἐγκρυφιάζοντες οὐδὲ παραπετάσμασι τισι χρω-
μενοι, ἀλλὰ διαρρηθὴν ὁμολογοῦντες τὸ βούλευμα, οὕτως ἀναί- 15
δην ἀφαιρεῖσθαι τὴν βασιλείαν ἡμῶς ἄξιοῦσι, τῷ μὲν τῆς ἀπά-
της φανερωτὴν ἀφέλειαν προῖσχύμενοι, λόγῳ δὲ ἀναιδεῖ τὴν
ἀπραγμοσύνην προβεβλημένοι. καίτοι ἐχρῆν ἐκάτερον ὑμῶν
ταύτην τῶν βαρβάρων τὴν πείραν παντὶ ἀποκρούεσθαι σθένει·
σὲ μὲν, ὦ βασιλεῦ, ὅπως δὴ μὴ Ῥωμαίων εἴης βασιλεὺς ὕστα- 20
τος, σὲ δὲ, ὦ στρατηγέ, ὅπως ἂν μὴ σαυτῷ ἐς τὴν βασιλείαν
ἐμποδὼν γένοιο. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα σοφίσματα λόγου ὥς ἐπὶ πλεῖ-

6. ἔγραφεν] ἔγραφεν Suidas s. v. Πρόκλος. Ibid. οὔτε] οὐδέ P
et Suidas. 8. οὔτε] οὐδέ P. 13. τὰ A. τῶν P.

rem illi transegiissent: iam enim adoptionem peragere confectis more Romano tabulis festinabant, nisi Proclus interpellasset. Is tunc Imperatori a consiliis erat, Quaesturam, ut vocant, gerens, spectatissimae vir integritatis et abstinentiae, qui nec novas leges facile condebat, nec se ut ex antiquo moveret aliquid sinebat induci. In hunc modum ille contra disseruit. Res ego novas ut omnium maxime semper timui, ita minime esperiri soleo, haud ignarus quam incerta alea plenae sint. Et quamvis ea in parte essem natura confidentior; tamen ab ista re, de qua nunc agitur, suscipienda refugerem, ac nisi fallor, procellam inde orituram reformidarem. Id unum iam nobis propositum videtur esse, ut honeste nomine rem Romanam Peris tradamus. Neque illi consilium suum occultant, aut quibusdam quasi velis obducunt: sed dum nude exponunt, perfricta fronte id agunt, ut nos imperio spoliarent, apertae fraudi simplicitatem, impudentique postulati nihil machinantium speciem obtendentes. Hanc vero Barbarorum molitionem repellere totis viribus vos ambo potissimum, quorum maxime interest, debetis; tu quidem, Auguste, ne Romanorum ultimus Imperator sis; tu vero, Magister militum, ne aditum ad Imperium tibi ipse intercludas. Alias ut plurimum fallaciae gravi quadam

στον σιμνότητι καλυπτόμενα ἴσως ἂν που καὶ ἐρμηνέως τοῖς πολ- B
λοῖς δέοιτο, αὕτη δὲ ἄντικρυς ἐκ προοιμίων εὐθὺς ἡ πρεσβεία τῷ
Ῥωμαίων βασιλεῖ Χοσρόην τοῦτον, ὅστις ποτέ ἐστι, κληρονόμον
ἐσποιεῖν βούλεται. οὕτως γάρ μοι περὶ τούτων διαλογίζεσθε.
Εὐφροῖσι τοῖς παισὶ τὰ τῶν πατέρων ὀφείλεται, οἳ τε νόμοι τῷ δια-
λάσσοντι ἀλλήλοις ἀεὶ ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις μαχόμενοι ἐνταῦθα ἐν
τε Ῥωμαίοις καὶ πῦσι βαρβάροις ξυνίασί τε καὶ ξυνομολογοῦντες
ἀλλήλοις κυρίους ἀποφαίνουσι τοὺς παῖδας εἶναι τοῦ τοῦ πατρὸς
κλήρου. ὥστε τὰ πρῶτα ἐλομένοις ὑμῖν πάντα λαλῆσεται τὰ
10 λοιπὰ ξυγχωρεῖν, “

Πρόκλος μὲν τοσαῦτα εἶπε. βασιλεὺς δὲ καὶ ὁ βασιλέως
ἀδελφιδοῦς τοὺς τε λόγους ἐνεδέχοντο καὶ τὸ πρακτέον ἐν βουλῇ C
ἐποιῶντο. ἐν τούτῳ δὲ καὶ ἄλλα Καβάδης γράμματα πρὸς Ἰου-
στίνον βασιλέα πέμψας, ἄνδρας τε αὐτὸν στείλαι δοκίμους ἡξίου,
15 ἐφ’ ᾧ τὴν εἰρήνην πρὸς αὐτὸν θήσονται, καὶ γράμμασι τὸν τρό-
πον σημῆναι καθ’ ὃν ἂν αὐτῷ τὴν τοῦ παιδὸς ἐσποιήσιν θέσθαι
βουλομένῳ εἶη. καὶ τότε δὴ Πρόκλος ἔτι μᾶλλον ἢ πρότερον τὴν
Περσῶν πείραν διέβαλλε, καὶ μᾶλλον αὐτοῖς ἰσχυρίζετο, ὅπως
δὴ τὸ Ῥωμαίων κράτος σφίσι αὐτοῖς ὡς ὑσφαλέστατα προσποιή-
20 σάνται. καὶ γνώμην ἀπέφαινε τὴν μὲν εἰρήνην αὐτοῖς αὐτίκα δὴ
μᾶλα περαινέσθαι, ἄνδρας τε τοὺς πρῶτους ἐκ βασιλέως ἐπ’
αὐτῇ στέλλεσθαι, οὗς δὴ δεήσει πυκνανομένῳ τῷ Καβάδῃ,

8. τοῦ τοῦ L. τούτου τοῦ H. τοῦ P. 13. ἔλλα] ἔλλω A.
16. ἐσποιήσιν] ἐσποιήσιν A. *ibid.* θέσθαι] θήσθαι (sic) A.

*honestate orationis involutae, solertem interpretem requirunt: istaec autem
legatio eo recta et palam vel ab ipso ore intendit, ut Chosroem illum,
quicunque est, Imperatori Romano haeredem adoptionis obtrudat. Sic
enim mecum ratiocinemini velim. Naturae iure bona patrum debentur filiis:
ei quomodo gentium omnium leges atque instituta cacteris in rebus discre-
pent; in hoc tamen cum inter Romanos, tum apud Barbaros etiam omnes
conveniunt concinuntque, ut filios paternae dominos haereditatis declarant.
Quare si primum amplectemini, consequens erit ut cactera concedatis.*

Proclo haec locuto dedere manus Iustinus ac Iustinianus ipsius ne-
pos: tum quid opus facto esset maturius consultarunt. Literas ad Iusti-
num ingeminabat Cabades, instat ut principes viros ad pacem coagmen-
tandam alleget, significetque per litteras quam in adoptando filio ratio-
nem teneri velit. Contra acrius adniti Proclus, in invidiam trahere Per-
sarum instantiam, idque pugnare, Romanum eos Imperium firmissimo
vinculo occupare ac facere suum velle. Porro author fuit ut pax cum
illis pangeretur quamprimum, et ad hoc Imperator viros primarios desti-
naret, quos oporteret quaerenti Cabadi quae forma adoptionis esset

καθ' ἣ τι δεῖ τὴν εἰσποίησιν Χοσρόη γενέσθαι, διαρρήδην ἀπο-
 D κρήνασθαι ὅτι δὴ, ὡς βαρβάρῳ προσήκει δηλονότι, οὐ γράμμα-
 σιν οἱ βάρβαροι τοὺς παῖδας ποιοῦνται, ἀλλ' ὅπλων σκευῇ. οὕτω
 τοίνυν τοὺς πρόσβους Ἰουστίνος βασιλεὺς ἀπεπέμψατο, ἄνδρας
 τοὺς Ῥωμαίων ἀρίστους ἔψεσθαι σφίσιν οὐκ εἰς μακρὰν ὑποσχό- 5
 μενος, οἳ τὰ τε ἀμφὶ τῇ εἰρήνῃ καὶ τῷ Χοσρόῃ ὡς ἄριστα διοι-
 κήσονται. γράμμασί τε Καβάδην κατὰ ταῦτα ἡμέψατο. στέλ-
 λονται τοίνυν ἐκ μὲν Ῥωμαίων Ὑπάτιος, Ἀναστασίου τοῦ πρώην
 βεβασιλευκότος ἀδελφιδοῦς, καὶ Πατρικίος, ἀρχὴν τῆς ἑω τὴν
 στρατηγίδα ἔχων, καὶ Ρουφῖνος ὁ Σιλβανοῦ παῖς, ἐν τε πατρι- 10
 κλοῖς ἀνὴρ δόκιμος καὶ Καβύδῃ ἐκ πατέρων αὐτοῦ γνώριμος· ἐκ
 Περσῶν δὲ ἀνὴρ δυνατώτατός τε καὶ ἐξουσία πολλῇ χρῶμενος,
 ὄνομα μὲν Σεόσης, Ἀδρασταδαρانشαλάνης δὲ τὸ ἀξίωμα, καὶ
 P 32 Μεβόδης, τὴν μαγίστρου ἔχων ἀρχήν. οἳ δὴ ἐς χῶρόν τινα ξυν-
 ιόντες, ὃς γῆν τὴν Ῥωμαίων τε καὶ Περσῶν διορίζει, ἀλλήλοισι 15
 τε ξυγγενόμενοι ἔπρασσον ὅπως τὰ τε διάφορα διαλύσωσι καὶ τὰ
 ἀμφὶ τῇ εἰρήνῃ εὖ διαθήσονται. ἦκε δὲ καὶ Χοσρόης ἐς πο-
 ταμὸν Τίγριν, ὃς δὴ πόλεως Νισίβιδος διέχει δυοῖν ἡμέραιν ὁδῷ
 μάλιστα, ὅπως, ἐπειδὴν τὰ ἐς τὴν εἰρήνην ἐκατέροις δοκῇ ὡς
 ἄριστα ἔχειν, αὐτὸς ἐς Βυζάντιον στέλλοιτο. πολλοὶ μὲν οὖν 20
 καὶ ἄλλοι λόγοι πρὸς ἀμφοτέρων ὑπὲρ τῶν ἐν σφίσι διαφορῶν ἐλέ-

7. γράμμασί τε A. γράμμασι δὲ P. *ibid.* ταῦτά] ταῦτα P.
 9. ἀδελφιδοῦς, καὶ Πατρικίος] ἀδελφιδοῦς πατρικίος, καὶ P. et
 Patritius RV. 13. δὲ] τε P. 16. ξυγγενόμενοι] ξυγγινόμενοι
 Suidas s. v. ἐπρασσον. *ibid.* διαλύσωσι] λύσωσι Suidas. 17. τῇ
 εἰρήνῃ] τὴν εἰρήνην Suidas. *ibid.* διαθήσονται] διαθήσονται L.
 θήσονται Suidas.

Chosroi decreta, sine ulla ambage dare istud responsum, utique Barbari
 conveniens, Non per tabulas, sed per arma ac belli instrumenta Barbari
 adoptantur. His ita constitutis, Legatos Persas Iustinus remisit, polli-
 citus suos e Romana delectos nobilitate subsecuturos, et quae ad pacem
 Chosroemque spectarent composituros optime: simul Cabadi in eandem
 sententiam rescipsit. Igitur e Romanis Hypatius Anastasii superi Im-
 peratoris ex sorore nepos, Patricius idem et militum per Orientem Ma-
 gister, cum Rufino Sylvani filio, Patricio itidem, ipsique Cabadi ab
 avita stirpe cognito; e Persia Seoses summa vir potestate et Adrastada-
 ransalanis dignitate inclytus cum Mebode Magistro missi, quemdam in
 locum convenere, qui regnum Persicum a Romano disterminat. Ibi in
 commune consultum est, quaesitaeque ad omnem discernendam litem et
 pacem sanctissime statuendam viae. Quin et Chosroes ad Tigrin usque
 bidui ab urbe Nisibi dissitum sese contulit, ut cum pax utriusque optime
 stabilita videretur, Byzantium peteret. Et ab Oratoribus quidem cum
 alia multa de rebus inter ipsos controversis dicta sunt; tam illud subie-

γοντο, καὶ γῆν δὲ τὴν Κολχίδα, ἣ τῶν Λαζικῆ ἐπικαλεῖται, Σέωςης ἔλεγε Περσῶν κατήκοον τὸ ἀνέκαθεν ὅσας βιαζομένους λόγῳ οὐδενὶ Ῥωμαίους ἔχειν. ταῦτα Ῥωμαῖοι ἀκούσαντες δεινὰ B
ἰποιοῦντο, εἰ καὶ Λαζικῆ πρὸς Περσῶν ἀντιλέγοιτο. ἐπεὶ δὲ καὶ
5 τὴν εἰσποίησιν ἔφασκον δὴ γενέσθαι Χοσρόη οὕτως ὥσπερ βαρ-
βάρῳ προσήκει, οὐκ ἀνεκτὰ Πέρσαις ἔδοξεν εἶναι. ἐκάτεροι οὖν
διαλυθέντες ἐπ' οἴκου ἀνεχώρησαν, καὶ Χοσρόης ἄπρακτος πρὸς
τὸν πατέρα ἀπιὼν ὤχετο, περιώδυνός τε ὢν τοῖς ἑμπεισοῦσι καὶ
Ῥωμαίοις εὐχόμενος τῆς αὐτῶν ὕβρεως τίσασθαι.

10 Μετὰ δὲ Μεβόδης μὲν τὸν Σέωσιν διέβαλλε Καβάδῃ, ὥς H 17
δὴ ἐξεπίτηδες οὐ οἱ ἐπιτεταγμένον πρὸς τοῦ δεσπότου τὸν Λαζ- C
ικῆς λόγον προθείη, τὴν εἰρήνην ἐκρούων, Ὑπατίῳ τε κοινολο- V 244
γησόμενος πρότερον, ὃς δὴ βασιλεῖ τῷ οἰκείῳ ἐνδοικῶς ὥς ἡκιστα
ἔχων τὴν τε εἰρήνην καὶ τὴν Χοσρόου εἰσποίησιν ἔργῳ ἐπιτελῇ
15 οὐκ ἔβη γενέσθαι, πολλὰ δὲ κατηγοροῦντες καὶ ἄλλα οἱ ἐχθροὶ
τὸν Σέωσιν ἐς δίκην ἐκάλουν. Περσῶν μὲν οὖν ἡ βουλὴ ξύμ-
πασα φθόνῳ μᾶλλον ἢ νόμῳ ξυνειλεγμένοι ἐδίκασον. τῇ τε γὰρ
ἄρχῃ οὐ ξυνειθισμένοι ἐν σφίσιν αὐτοῖς ἐπιεικῶς ἤχθοντο καὶ τῷ
τρόπῳ τοῦ ἀνδρὸς χαλεπῶς εἶχον. ἦν γὰρ ὁ Σέωσης χρημάτων
20 μὲν ἀδωρότατος καὶ τοῦ δικαίου ἐπιμελητῆς ἀκριβεστάτος, ἀλα-
ζονείας δὲ νόσῳ ἐχόμενος οὐδὲν ὁμοίως τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις. D
ἑμφυεῖς μὲν γὰρ δοκεῖ εἶναι τοῖς Περσῶν ἄρχουσι τοῦτό γε· ἐν

15. κατηγοροῦντες Hm. κατηγοροῦντες P. 17. ξυνειλεγμένοι A.
ξυνειλεγμένη P. 18. ξυνειθισμένοι A. ξυνειθισμένη P.

dit Scoses, Colchidem, vulgo hodie Lazicam, a Romanis teneri, iniqua
vi Persis ereptam, legitimis iam olim dominis. Excanduerunt his auditis
Romani, indignum rati de Lazica etiam a Persis moveri litem. Vicissim
ipsi ubi dixerunt Chosroem non aliter ac Barbarum adoptari, id vero
Persis intolerabile visum est. Mox soluto coetu, utrique domum rediere.
Chosroes perditā male opera ad patrem reversus est, exulcerato ac per-
cito animo Romanis denuntians contumeliae ultionem.

Ad Cabadem postea Mebodes Scosseum detulit, quod inducta ex com-
posito, praeter domini sui mandatum, mentione de Lazica pacem distur-
basset, prius collocutus cum Hypatio, qui male erga Principem suum
animatus, paci et ipse Chosroisique adoptioni se interposuisset, neque
ad exitum rem sivilisset perducī. De his Scosse allisque bene multis po-
stulato et in ius accersito ab inimicis, causam disceptavit Senatus Per-
sidis universus, non tam lege vel usu, quam suadente invidia convoca-
tus. Etenim nemo erat quin cum insolitam viri potentiam indigne secum
ferret, tam eius etiam moribus offenderetur. Abstinencia quidem in eo
summa et inflexibilis amor iustitiae elucebant; at tam insigniter arrogans
idem erat, ut quamvis optimatibus Persis vitium hoc familiare sit atque

δὲ τῷ Σείσῃ καὶ αὐτοὶ ὦντο ὑπερφυῶς ἐς τὰ μάλιστα τὸ πάθος ἀκμῶσαι. ἔλεγον δὲ οἱ κατήγοροι ταῦτα ἕπερ μοι προδεδήλωται καὶ ὡς ἤκιστα τῷ ἀνθρώπῳ βουλομένῳ εἴη ἐν τῷ καθεστῶτι τρόπῳ βιοτεύειν, εἰ περιστέλλει τὰ Περσῶν νόμιμα. κενά τε γὰρ αὐτὸν δαυμόνια σέβειν καὶ τελευτήσασαν ἔναγχος τὴν γυναῖκα θάψαι, ἀπειρημένον τοῖς Περσῶν νόμοις γῇ κρύπτειν ποτὲ τὰ τῶν νεκρῶν σώματα. οἱ μὲν οὖν δικασταὶ θάνατον τοῦ ἀνθρώπου κατέγνωσαν, Καβύδης δὲ ὥσπερ ξυναλγοῦντι ἄτε φίλῳ τῷ Σείσῃ ἐτίκει, ἐξελεσθαι δὲ αὐτὸν οὐδυμῇ ἤθελεν. οὐ μὴν οὐδὲ ὅτι αὐτὸν δι' ὀργῆς ἔχει ἐξήνεγκεν, ἀλλὰ τῷ λόγῳ παραλύει τοὺς Περ- 10
P 33 σῶν νόμους οὐκ ἐβούλετο, καίπερ ζῳάγρια τῷ ἀνθρώπῳ ὀφείλων, ἐπεὶ Σείσῃς οἱ αἰτιώτατος γέγονε βιῶναι τε καὶ βασιλεῖ εἶναι. οὕτω μὲν ὁ Σείσῃς καταγνωσθεὶς ἐξ ἀνθρώπων ἠφάνιστο. ἡ δὲ ἀρχὴ ἐξ αὐτοῦ ἀρξάμενη ἐς αὐτὸν ἐτελεύτησεν. ἔτερος γὰρ Ἀδρασταδαρانشαλάνης οὐδεὶς γέγονεν. καὶ Ρουφίνος δὲ Ὑπάτιον 15
ἐς βασιλεῖα διέβαλλε. διὸ δὲ αὐτὸν παρέλκε τῆς ἀρχῆς βασιλεὺς, καὶ τῶν οἱ ἐπιτηδείων τινὰς πικρότατα αἰκισύμενος οὐδὲν ὑγιὲς ἐν ταύτῃ τῇ διαβολῇ τὸ παράπαν εἴρε, κακὸν μέντοι οὐδὲν Ὑπά-
τιον ἄλλο εἰργάσατο.

B ιβ'. Εὐθὺς δὲ Καβύδης, καίπερ ἐν σπουδῇ ἔχων ἐσβολήν 20
τινα ἐς τῶν Ῥωμαίων ποιεῖσθαι τὴν γῆν, οὐδαμῇ ἴσχυεν, ἐπεὶ αὐτῷ ἐναντίωμα τοιοῦτον ξυνηνέχθη γενέσθαι. Ἰβηρες, αἱ ἐν

3. ἐν τῷ καθεστῶτι τρόπῳ βιοτεύειν] Ex Thucyd. I, 130. ubi libri meliores καθεστηκότι. 4. κενά] καινά? 12. οἱ om. A. 16. „διέβαλλε Reg.“ MALT. διέβαλε P.

adeo congenitum videatur, in Seose tamen summe id vigere ipsimet existimarent. Iis autem, quae supra retuli, haec addebant accusatores, illum rationem vitae a patris Persarum institutis alienam sequi, vana numina colere, et cum lex esset de non humanis cadaveribus, fato recens functam uxorem humo mandasse. His arcessitum criminibus Iudices capite damnarunt. Ipsi quidem vicem, ut amici, dolere se Cabades prae se tulit; eum tamen noluit liberare, offensionem animi ita dissimulans, ut reverentiam legum Persicarum obtenderet. Atqui regnum debebat adeoque animam Seosi, qui ita damnatus interit: unaque in eo demit, in quo coeperat, summus ille magistratus. Neque enim Adrastadaransalanes alius deinceps quisquam fuit. Hypatium similiter Rufinus inestimulavit apud Augustum, qui ipsum ea de causa exauthoravit, tortisque dirum in modum quibusdam ex illius familiaribus cum nihil certi elicuisset, poenam ei nullam praeterea irrogavit.

12. Continuo post, cum maxime vellet Cabades in fines Rom. irrumperere, minime potuit, suborto hoc impedimento. Iberum Asianorum

τῇ Ἀσίᾳ οἰκοῦσιν, πρὸς αὐταῖς πον ταῖς Κασπιαῖς ἴδρουνται πό-
 λαις, αἵπερ αὐτοῖς εἰσι πρὸς βορρᾶν ἄνεμον. καὶ αὐτῶν ἐν ἀρι-
 στερᾷ μὲν ἐχομένη πρὸς τὰς τοῦ ἡλίου δυσμὰς Λαζική ἐστιν, ἐν
 δεξιᾷ δὲ πρὸς ἀνίσχοντα ἡλιον τὰ Περσῶν ἔθνη. οὗτος ὁ λεὼς
 5 Χριστιανοὶ τέ εἰσι καὶ τὰ νόμιμα τῆς δόξης φυλάσσουνσι ταύτης C
 μάλιστα πάντων ἀνθρώπων ὧν ἴσμεν, κατήκοοι μέντοι ἐκ πα-
 λαιοῦ τοῦ Περσῶν βασιλέως τυγχάνουσιν ὄντες. τότε δὲ αὐτοὺς
 ἤθελε Καβάδης ἐς τὰ νόμιμα τῆς αὐτοῦ δόξης βιάζεσθαι. καὶ
 αὐτῶν τῷ βασιλεῖ Γουργένῃ ἐπέστελλε τά τε ἄλλα ποιεῖν ἢ Πέρ-
 10 σαι νομίζουσι καὶ τοὺς νεκροὺς τῇ γῇ ὡς ἥκιστα κρύπτειν, ἀλλ'
 ὀφείλει τε ῥίπτειν καὶ κυσὶν ἅπαντας. διὸ δὲ Γουργένης προσχω-
 ρεῖν Ἰουστίνῳ βασιλεῖ ἤθελε τά τε πιστὰ ἡξίου λαβεῖν, ὡς οὐ-
 ποτε Ἰβήρας καταπροήσονται Πέρσαις Ῥωμαῖοι. ὁ δὲ ταῦτά τε
 αὐτῷ ξὺν προθυμίᾳ πολλῇ ἐδίδου καὶ Πρόβον τὸν Ἀναστασίου D
 15 τοῦ βεβασιλευκότος ἀδελφιδοῦν ἄνδρα πατρικίον ξὺν χρήμασι
 πολλοῖς ἐς Βόσπορον ἐπεμψεν, ἐφ' ᾧ στρατεύμα Οὐγγων χρή-
 μασιν ἀναπέσας Ἰβήρσι πέμπει ἐς ξυμμαχίαν. ἔστι δὲ πόλις
 ἐπιθαλασσία ἡ Βόσπορος, ἐν ἀριστερᾷ μὲν εἰσπλέοντι τὸν Εὐξεί- V 245
 νον καλούμενον πόντον, Χερσῶνος δὲ πόλειος, ἡ γῆς τῆς Ῥω-
 20 μαίων ἐσχάτη ἐστίν, ὁδῷ διέχουσα ἡμερῶν εἴκοσιν. ὧν δὲ τὰ
 ἐν μέσῳ ἅπαντα Οὐννοι ἔχουσιν. οἱ δὲ Βοσπορίται αὐτόνομοι
 μὲν τὸ παλαιὸν ὦκουν, Ἰουστίνῳ δὲ βασιλεῖ ἔναγχος προσχωρεῖν

2. βορρᾶν] βορᾶν A. 5. ταύτης A. ταύτῃ P. 8. αὐτοῦ]
 αὐτοῦ P. 19. Χερσῶνος] Χερσῶνης Hm. Sed Χερσῶνος p.
 576 d. de Aedif. p. 68 a.

sedes Portas Caspiae contingunt a Septentrione, sinistra Lazicam ab oc-
 casu, dextra ab ortu populos qui Persis parent. Christiani sunt, inter
 omnes, quos eo nomine censerī scimus, sacrarum legum ac caeremonia-
 rum tenacissimi, quamvis Regi Persarum iam inde antiquitus subditi fue-
 rint. Eos Cabades cum ad Religionis suae instituta vellet adigere, Gur-
 geni ipsorum Regi mandavit ut cum caeteros Persarum ritus amplectere-
 tur, tum in primis ne mortuos tumularet, sed in praedam avibus cani-
 busque proliceret. Movit ea res Gurgem ut in fidem Iustini concedere-
 ret. Kam igitur imploravit, petitque ut sibi promitteretur, nunquam
 Iberes a Romanis Persarum potestati permissum iri. Fidem ille perhibens
 dedit: mox Probum Imperatoris Anastasii a sorore nepotem, virum patri-
 cium, misit Bosporum cum ingenti pecunia, qua Hunnorum auxilia Ibe-
 ribus adiungeret. Urbs est maritima Bosporus et ad laevam eorum sita
 qui in Pontum Euxinum invehuntur: dierum iter xx. distat Chersonae,
 quae in illis partibus extrema urbs est Romani Imperii: obtinent autem
 Hunni quicquid inter illas interiacet. Id tenuerant Bosporitae, qui sui
 quidem iuris fuerant iam inde olim; non ita vero pridem se Iustino do-

P 34 ἔγνωσαν. ἐπεὶ δὲ Πρόβος ἐνθένδε ἄπρακτος ἀνιχώρησε, Πέτρον
στρατηγὸν ζὺν Οὐννοῖς τισὶν ἐς Λαζικήν βασιλεὺς ἐπέμψε Γουρ-
γένη ὅση δύναμις ξυμμαχήσονται. ἐν τούτῳ δὲ Καβύδης στρά-
τευμα λόγου ἄξιον πολλοῦ ἐπὶ τε Γουργένην καὶ Ἰβήρας ἐπέμψε
καὶ στρατηγὸν ἄνδρα Πέρσην, Οὐαρίζην μὲν τὸ ἀξίωμα, Βόην 5
δὲ ὄνομα. ὃ τε Γουργένης ἐλεύσων ὁφθεὶς ἢ φέρειν τὴν Περσῶν
ἔφοδον, ἐπεὶ τὰ ἐκ Ῥωμαίων οὐχ ἱκανὰ ἦν, ζὺν Ἰβήρων τοῖς λο-
γίοις ἄπασιν ἐς Λαζικήν ἔφυγε, τήν τε γυναῖκα καὶ τοὺς παῖδας
ζὺν τοῖς ἀδελφοῖς ἐπυγόμενος, ὧν δὴ Περάνιος ὁ πρεσβύτερος ἦν.
ἐν δὲ τοῖς Λαζικῆς ὁρίοις γενόμενοι ἔμενον, ταῖς τε δυσχωρίαις 10
H 18 φραζόμενοι τοὺς πολέμιους ὑφίσταντο. Πέρσαι δὲ αὐτοῖς ἐπι-
B σπόμενοι οὐδὲν ὃ τι καὶ λόγου ἄξιον ἔπρασσον, τοῦ πράγματος
σφίσι διὰ τὰς δυσχωρίας ἀντιστατοῦντος.

Ἐπειτα δὲ οἱ τε Ἰβήρες ἐς Βυζάντιον παρεγένοντο καὶ Πέ-
τρος ἐς βασιλεῖα μετέπεμptos ἦλθε, καὶ τὸ λοιπὸν βασιλεὺς Λα- 15
ζοῖς οὐ βουλομένοις ξυμφυλάσσειν τὴν χώραν ἤξειλον στράτευμά τε
καὶ Εἰρηναῖον ἄρχοντα πέμψαι. ἔστι δὲ φρούρια ἐν Λαζοῖς δύο
εὐθὺς εἰσιόντι ἐκ τῶν Ἰβηρίας ὁρίων, ὧν ἡ φυλακὴ τοῖς ἐπιχω-
ρίοις ἐκ παλαιοῦ ἐπιμελὴς ἦν, καίπερ τάλαιπωρὴ ἐχομένοις πολ-
λῇ, ἐπεὶ οὔτε σίτης ἐνταῦθα οὔτε οἶνος οὔτε τι ἄλλο ἀγαθὸν γί- 20
νεται. οὐ μὴν οὐδὲ τι ἐτέρωθεν ἐσχομίζεσθαι διὰ τὴν στενοχω-
C ρίαν οἷον τέ ἐστιν, ὅτι μὴ φερόντων ἀνθρώπων. ἐλύμοις μέντοι
τισιν ἐνταῦθα γινόμενοις εἰδισμένον σφίσι οἱ Λαζοὶ ἀποζῆν

diderant. Illinc Probus re infecta cum rediisset, misit Imperator in La-
zicam Petrum ducem cum Hunnis aliquot; ut sociis armis pro virili iu-
varet Gurgenum. Adversus quem et Iberes exercitum Cabades interea
destinavit sane florentem, duce Boe homine Persa et ad Varizis digni-
tatem evecto. Gurgenes vero animadvertens sibi vires tenuiores esse,
quam ut posset Persarum impetum sustinere; neque enim sufficiebat Ro-
manum subsidium; cum Ibera omni nobilitate, germanis, uxore ac libe-
ris, quorum erat maior natu Peranius, fugit in Lazicam. Ubi ventum
ad elus fines consistunt, ibique hostem opperiantur, muniti difficillimo
locorum situ; qui Persas insequentes ita prohibuit, nihil ut memoratu
dignum patrarint.

Deinde Byzantium concesserunt Iberes: Petrum revocavit Imperator
et Lazis limites suos tueri praesidio recusantibus, Irenaeum ducem cum
copiis misit. Primum in Lazicam ex Iberia aditum insident castella duo,
quorum custodias intenderant ab aevo indigenae, quamvis summa inopia
conflictarentur. Nam nec frumentum ibi, nec vinum, neque aliud quic-
quam ad victum meliorem accommodum provenit, immo vero neque aliun-
de nisi per baiulos importari viarum angustiae patiuntur. Panico, quod
illuc perignitur, assueti Lazii, eo victum tolerare poterant. Amotis inde

ἔχον. τούτους ξανααστήσας ἐνθ' ἑνὸς βασιλεὺς τοῦς φρουροὺς στρατιώτας Ῥωμαίους ἐκέλευεν ἐπὶ τῇ φυλακῇ τῶν φρουρίων καθίστασθαι, οἷς δὴ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐπιτήδεα μόλις Λαζοὶ ἔφερον, ὕστερον δὲ αὐτοὶ τε πρὸς τὴν ὑπουργίαν ἀπειπὸν καὶ Ῥωμαῖοι τὰ φρούρια ταῦτα ἐξέλιπον, οἱ τε Πέρσαι αὐτὰ πόνῳ οὐδενὶ ἔχον. ταῦτα μὲν ἐν Λαζοῖς γέγονε.

Ῥωμαῖοι δὲ, Σίττα τε καὶ Βελισαρίου ἡγουμένων σφίσιν, ἐς Περσαρμενίαν τὴν Περσῶν κατήκοον ἐσβαλόντες χώραν τε πολλὴν ἐλήρισαντο καὶ Ἀρμενίων πύμπολου πλῆθος ἀνδραποδίσαντες ἀπεχώρησαν. τούτῳ δὲ τῷ ἄνδρῳ νεανία μὲν καὶ πρώτῳ ὕπνῃ ἤστην, Ἰουστινιανοῦ δὲ στρατηγῷ δορυφόρῳ, ὅς δὴ χρόνῳ ὕστερον ξὺν Ἰουστίνῳ τῷ θείῳ τὴν βασιλείαν ἔσχεν· ἐτέρας δὲ ἐσβολῆς Ῥωμαίοις ἐς Ἀρμενίαν γεγενημένης Ναρσῆς τε καὶ Ἀράτιος παρὰ δόξαν ὑπαντιάσαντες ἐς χεῖρας ἤλθον. οἱ οὐ πολὺ ὕστερον ἐς Ῥωμαίους τε αὐτόμολοι ἵκοντο καὶ ξὺν Βελισαρίῳ ἐς Ἰταλίαν ἐστράτευσαν, τότε μέντοι τοῖς ἀμφὶ Σίτταν τε καὶ Βελισάριον ξυμβalόντες τὸ πλεον ἔχον. εἰσέβαλλε δὲ καὶ ἀμφὶ πόλιν Νισιβιν ἄλλῃ Ῥωμαίων στρατιᾷ, ἧς Λικελάριος ἐκ Θράκης ἤρχεν. οἱ δὲ φεύγοντες εὐθὺς τὴν ἀναχώρησιν ἐποιήσαντο, P 35 καίπερ οὐδενὸς σφίσιν ἐπεξιόντος. διὸ δὴ Λικελάριον παρέλυσσε μὲν τῆς ἀρχῆς βασιλεὺς, Βελισάριον δὲ ἄρχοντα καταλόγων τῶν

8. ἐσβαλόντες] ἐσβαλλόντες (sic) A. 10. πρώτῳ ὕπνῃ] Homerus Iliad. ω, 848. Odys. κ, 279. πρώτῳ ὕπνῃ. 18. Λικελάριος] Διβελάριος Hm. 19. εὐθὺς τὴν ἀναχώρησιν ἐποιήσαντο, "εὐθὺς τὴν, σύντομον, παρὰ τὸ εὐθὺς καὶ τὸ ὥρα, ὅλον αὐτῇ τῇ ὥρᾳ. Vide ad p. 144 c.

his stationaribus, inssit Augustus castella a Rom. militibus custodiri: quibus initio quidem annonam Lazi, aegre licet, portabant; sed postea detrectarunt eiusmodi ministerium. Quamobrem castella deseruerunt Romani; Persae nullo negotio occuparunt. Et haec quidem acta in Lazica.

In Persarmeniam autem, provinciam ditionis Persicae, ingressi Romani Sitta ac Belisario ducibus, eam late vastarunt, et cum Armenorum, quos ceperant, turba maxima redierunt. Ambo tum adolescentes ac prima aetate signati, satellites erant Iustiniani Magistri militum, quem postea ad Imperii consortium assumpsit Iustinus avunculus. Iterum Romani in Armeniam cum irrupissent, et Narses atque Aratius illis occurrissent ex insperato, ad manus ventum est. Paulo post quidem ad Romanos ambo transfugerunt ac tandem in expeditionem Italicam Belisarium secuti sunt; tunc vero cum eodem et Sitta congressi, evaserunt superiores. In agrum Nisibenum alter exercitus, cui praeerat Licelarius Thrax, sese intulit; at statim qua venerat recessit, nomine persequente fugiens. Hac de causa Licelarium Augustus militiae gradu movit, et numericis, qui Darae erant,

ἐν Λάρας κατεστήσατο. τότε δὴ αὐτοῦ ξύμβουλος ἤρέθη Προκόπιος, ὃς τὰδε ξυνέγραψε.

V 246

B γγ'. Χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον Ἰουστίνος βασιλεὺς τὸν ἀδελφιδεὸν αὐτοῦ Ἰουστινιανὸν ζὺν αὐτῷ ὀνειπὼν ἐτελεύτησε, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἐς μόνον Ἰουστινιανὸν ἡ βασιλεία ἤλθεν. οὗτος 5 Ἰουστινιανὸς ἐκέλευε Βελισάριον δειμασθαι φρούριον ἐν χωρίῳ Μίνδονος, ὃ πρὸς αὐτοῖς ἐστὶ τοῖς Περσῶν ὄρεισις, ἐν ἀριστερᾷ ἐς Νισιβιν ἰόντι. ὃ μὲν οὖν σπουδῇ πολλῇ τὰ βασιλεὺς δόξυντα ἐποίει ἐπιτελῆ, τό τε ὀχύρωμα ἐς ὕψος ἤδη πολυανθρωπία τεχνι-
C τῶν ἤρετο. Πέρσαι δὲ ἀπειπὼν μὴ οἰκοδομήσασθαι περαιτέρω 10 μηδὲν, οὐ λόγῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔργοις διακωλυταὶ ἀπειλοῦντες οὐκ ἐς μακρὰν ἔσσεσθαι. ταῦτα ἐπεὶ βασιλεὺς ἤκουσεν (οὐ γὰρ οἷός τε ἦν Βελισάριος Πέρσας ἐνθὲνδε τῷ παρόντι στρατῷ ἀποκρούεσθαι), ἄλλην τε στρατιὰν ἐπήγγειλεν αὐτόσε ἰέναι καὶ Κούτζην τε καὶ Βούζην, οἳ τῶν ἐν Λιβάνῳ στρατιωτῶν ἦρ- 15 χον τότε. τούτῳ δὲ ἀδελφῷ μὲν ἐκ Θράκης ἦσθην, νέω δὲ ἄμφω καὶ οὐ ζὺν τῷ ἀσφαλεῖ τοῖς πολεμίοις ἐς χεῖρας ἰόντι. ἐκότεροι μὲν οὖν ξυλλεγόντες ἐπὶ τὴν οἰκοδομίαν ἀθρόοι ἦσαν, Πέρσαι
D μὲν αὐτὴν παντὶ σθένει διακωλύσοντες, Ῥωμαῖοι δὲ τοῖς τεκται- νομένοις ἐπαμυνοῦντες. μάχης δὲ καρτερῆς γενομένης ἦσῶνται 20 Ῥωμαῖοι, φόρος τε αὐτῶν πολὺς γέγονε, τινὰς δὲ καὶ ἐζώρησαν οἱ πολέμιοι. ἐν τούτοις ἦν καὶ Κούτζης. οὗς δὴ οἱ Πέρσαι ἀπαν-

8. δὲ] Legebatur τε.

9. τεχνιτῶν L. τεχνητῶν P. Conf. ad

p. 593 c. 14. ἄλλην τε L. τε om. P.

praefecit Belisarium: cui tunc delectus consiliarius est Procopius, author huius Historiae.

13. Aliquanto post fato functus Iustinus, sororis suae filium IUSTINIANUM, quem collegam imperii declaraverat, solum Imperatorem reliquit. Hic autem Belisario mandavit, ut castellum conderet Mindone, qui locus proxime Persarum fines ad laevam est euntibus Nisibin. Mox ille se totum adhibuit ad perficienda quae Princeps animo proposuerat. Iamque surgebat munio, urgente opus magna fabricum vi, cum Persae ne id promoveretur interdixerunt, denuntiantes se brevi adfore, ut inceptum non lingua, sed manu prohiberent. Haec ubi Imperator audivit, quoniam Belisario non sufficebant ad repellendum hostem copiae, quas habebat, alias subsidio misit, eoque iussit contendere Cutzem ac Buzem duces praesidiorum Libani. Fratres erant, ortu Thraces, et illos adolescentiae fervor ad pugnam temere rapiebat. Ergo coacta utrinque agmina ad aedificium confertim se admovent, eo quidem Persae consilio, ut omni ope impediant; Romani vero, ut fabros intentos operi tuesantur. Configitur acerrime: vincuntur demum Romani. Ingenti facta eorum caede, in potestatem hostium venire nonnulli, atque in his Cutzes. Persae, postquam ob-

τας εἰς τὰ οἰκεία ἤθη ἀπαγαγόντες, δήσαντές τε τὸν ἅπαντα χρόνον ἐν σπηλαίῳ κυθεύσαν, καὶ τοῦ φρουρίου τὴν οἰκοδομίαν εὐδαιμόνως ἔτι ἀμυνομένου εἰς ἔδαφος καθεῖλον.

Ὑστερον δὲ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς στρατηγὸν τῆς ἑω Βελισάριον καταστησάμενος, στρατεύειν ἐπὶ Πέρσας ἐκέλευεν. ὁ δὲ στρατιὰν λόγου πολλοῦ ἀξίαν ἀγείρας ἐς Λάρας ἤλθε. καὶ οἱ Ἑρμογένης ξυνδιακοσμήσων τὸν στρατὸν ἐκ βασιλέως ἀφίκετο, τὸ τοῦ μεγίστου ἀξίωμα ἔχων, ὃς Βιταλιανῷ παρηύδρευε πρότερον, P 36 ἥνικα βασιλεὶ Ἀναστασίῳ πολέμιος ἦν. καὶ Ρουφῖνον δὲ βασιλεὺς πρεσβευτὴν ἐπεμψεν, ὃν δὴ ἐν Ἱεραπόλει τῇ πρὸς τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ μένειν, ἕως αὐτὸς σημήνη, ἐκέλευε. λόγοι γὰρ ἦθ' πολλοὶ ἐπ' ἀμφοτέρω ἀμφὶ τῇ εἰρήνῃ ἐγίνοντο. ἄφνω δέ τις H 19 Βελισαρίῳ τε καὶ Ἑρμογένει ἀπήγγειλεν ὡς Πέρσαι ἐσβάλλειν ἐπὶ δοῖοι εἶσιν ἐς γῆν τὴν Ῥωμαίων, πόλιν Λάρας αἰρήσειν ἐν σπονδῇ ἔχοντες. οἱ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες τὰ ἐς τὴν παράταξιν ἐξηγείοντο ᾧδε. τῆς πόλεως, ἥ πόλειως Νισιβιδος κατάντικρυ κεῖται, οὐ μακρὰν ἄποθεν, ἀλλ' ὅσον λίθου βολὴν, τάφρον βυθεῖαν B τινὰ ὤρυξαν, διεξόδους πολλὰς ἔχουσαν. οὐκ ἐπ' εὐθείας μέντοι ἡ τάφρος ἦδε ὀρώρυκτο, ἀλλὰ τρόπῳ τοιῷδε. κατὰ μὲν τὸ μέσον βραχεῖα τις ἐγεγόνει εὐθεία, ἐφ' ἑκάτερα δὲ αὐτῆς ὀρθαὶ κεραῖαι πεπολήντο δύο, ἧς τε τὰ πέρατα ταῖν ὀρθαῖν κεραλαῖν

12. ἐπ' ἀμφοτέρω Maltretus. ἀμφοτέρω HL. ἀμφοτέρωθεν HmLmP.

13. ἀπήγγειλεν] Legebatur ἀπήγγελλεν. Suidas s. v. ἐπίδοξος, ὅ δὲ ἀπήγγειλεν ὡς Πέρσαι ἐπίδοξοι εἶσιν ἐς τὴν Ῥωμαίων γῆν ἐσβάλλειν. 21. πεπολήντο] Legebatur πεπολήνται.

nisiante nemine munitionem aequarunt solo, captivos omnes abduxerunt in patriam, perpetuaeque custodia damnarunt.

Post haec Magistrum militum per Orientem creavit Belisarium Iustinianus, eique bellum Persicum dedit. Ille vero, ubi exercitum collegit praeclarissimum, Daram petiit: quo etiam misit Augustus moderaturum cum ipso copias Magistrum Officiorum Hermogenem, qui Vitaliano a consiliis fuerat, quando hostem eum patiebatur Anastasius Augustus. Praeterea Rufinum Imperator legavit iussitque Hierapoli, quae ad Euphratem est posita, usque manere, dum ipse aliud mandatum daret. Iam enim multi de pace sermones ultro citroque seriebantur; cum ecce Belisario atque Hermogeni nuntius venit referens opinionem esse, Persas eruptionem in Romanos moliri atque urbem Daram occupare velle. His illi auditis, quae opus erant ad decertandum acie praepararunt hoc modo. Ad iactum lapidis pro porta, quae Nisibin spectat, fossam perculserunt, quae iustam habuit altitudinem et certa per intervalla vias ac transitus. Nec linea ubique recta processit opus; verum ita, ut describam. In medio quidem recta linea praeduxerunt minorem fossam: ubi autem haec desinebat, duo utrinque cornua ad normam directa prorsum excurrebant:

αὐθις τὰς τάφρους ἐπὶ πλεῖστον εὐθείας ἐξήγον. οἱ μὲν οὖν Πέρσαι οὐκ ἐς μακρὰν στρατῶ πολλῷ ἤλθον, ἐν τε Ἀμμόδιος χωρίῳ, πόλεως Δάρας μέτρῳ ἑικοσι σταδίων ἀπέχοντι, ἰστρατοπεδεύσαντο ἅπαντες. ἔρχοντες δὲ ἄλλοι τε ἦσαν καὶ Πιτυάζης C καὶ Βαρεσμανᾶς ἐτερόφθαλμος. στρατηγὸς δὲ εἰς ἅπασιν ἐφειστήκει, Πέρσης ἀνὴρ, Μιρράνης μὲν τὸ ἀξίωμα (οὕτω γὰρ τὴν ἀρχὴν καλοῦσι Πέρσαι), Περόζης δὲ ὄνομα. ὃς δὴ αὐτίκα παρὰ V 247 Βελισάριον πέμψας τὸ βαλανεῖον ἐν παρυσκευῇ ἐκέλευε ποιῆσθαι. λοῦσθαι γάρ οἱ ἐνταῦθα τῇ ὑστεραίᾳ βουλομένῳ εἶναι. διὸ δὴ Ῥωμαῖοι τὰ ἐς τὴν ξυμβολὴν καρτερώτατα ἐξηρτύνοντο, ὥς ἡμέρᾳ 10 τῇ ἐπιγενησομένη μαχομένοι.

Ἄμα δὲ ἡλίψ ἀνίσχοντι τοὺς πολεμίους ἐπὶ σφᾶς προϊόντας ὀρῶντες ἐτάττοντο ὧδε. τῆς εὐθείας μὲν τὰ ἔσχατα τῆς ἀριστερᾶς, ἣ ἐνερθεν ἦν τῆς ὀρθῆς κεφαλᾶς μέχρι ἐς τὸν λόφον, ὃς D ταύτῃ ἀνέχει, Βούζης εἶχε ξὺν ἱππεύσι πολλοῖς καὶ Φάρας Ἐρουλος ξὺν ὁμογενέσι τριακοσίοις· ἐν ἀριστερᾷ δὲ αὐτῶν τῆς τάφρου ἐκτὸς κατὰ τὴν γωνίαν, ἣν ἡ ὀρθὴ κεφαλὴ καὶ ἡ ἐνθὲνδε εὐθεῖα ἐποίει, Σουνίκας τε ἦν καὶ Αἰγὰν, Μασσαγέται γένος, ξὺν ἱπ-

8. σταδίων] τὸ στάδιον πόδας ἔχει ρσδ', ἐπεὶ καὶ τὸ μίλιον ἐκτὰ περιέχει σταδίους, ὅπερ μίλιον χιλίους ὀκτακοσίους ἔχει πόδας, οὐχὶ ὅ τι οἱ πολλοὶ λέγουσι χιλίους μύρους, ἐπεὶ μίλια τὰ χίλια παρὰ Ῥωμαίοις. Schol. A. 4. Πιτυάζης] Πιτιάξης p. 41. Pityazes RV utrobique. 5. Βαρεσμανᾶς] Βαρεσμανᾶς L. Βαρεσμανᾶς P. Βαρεσμανᾶς p. 41. 42. Baresmanas RV. ibid. ἐφειστήκει] „ἐφειστήκει Reg.“ MALT. 8. ποιῆσθαι] γενέσθαι Suidas a. v. λούτρον. Conf. p. 89 d. 9. λοῦσθαι] λοῦσαι L. λούσασθαι Suidas. 12. δὴ] Legebatur vs. 16. ἀριστερᾷ P ex Maltretii coniectura. Libri omnes δι:ξ:ῖ. 18. Αἰγὰν L. Αἰγάν P. Aigas RV, qui infra p. 41 c. 42 a. Aiga.

quibus in extremis rursus recta linea fossae abibant longissime. Subinde adfuit Persarum magnus exercitus, et in agro Ammodii, qui locus Dara stadiis xx. distat, metatus est. In eo cum alii duces erant, tum Pityazes et Baresmanas luscus, sub Peroze natione Persa, qui unus omnibus imperabat, factus ante Mirrhaues: sic Persae quandam dignitatem vocant. Hic simul ut advenit, ad Belisarium misit, qui suo nomine iuberent parare balneum in urbe, ubi postridie lavare vellet. Quocirca Romani quaecumque habebant validissima expedierunt ad praelium, rati id die proximo commissum iri.

Primo Sole appropinquantem conspicati hostem, sic aciem ordinarunt. Buzes cum magno equitum numero, et Pharas Erulus cum ccc. popularibus suis spatium obtinebant inter fossae sinistrae, quae cornui subiecta erat, extremitatem, ac vicinum tumulum iacens. Ad eorum laevam, extra fossam, in angulo, quem cornu et fossa sinistrorsum procurrens efficiebant, Sunicas et Augam Massagetae cum dc. equitibus locati

πειῶσιν ἑξακοσίοις, ὅπως, ἦν οἱ τε ἀμφὶ Βούζην καὶ Φάραν τρα-
 πείεν, αὐτοὶ πλάγιοι κατὰ τάχος ἰόντες κατὰ νώτου τε τῶν πολε-
 μίων γενόμενοι τοῖς ἐκείνῃ Ῥωμαίοις ἀμύνειν ἐδπετῶς δύνωνται
 ἐπὶ θύτερα δὲ τρόπῳ τῷ αὐτῷ ἐτετάχατο· τῆς μὲν γὰρ εὐθείας
 5 τὰ ἑσχατα ἱππεῖς πολλοὶ εἶχον, ὧν Ἰωάννης τε ὁ Νικήτου ἤρχε
 καὶ Κύριλλός τε καὶ Μάρκελλος· ξυνήν δὲ αὐτοῖς καὶ Γερμανὸς
 καὶ Δωρόθεος· ἐς γωνίαν δὲ τὴν ἐν δεξιᾷ ἱππεῖς ἐτάττοντο ἑξα- P 37
 κόσιοι, ὧν Σίμας τε καὶ Ἀσκὰν Μασσαγέται ἤρχον, ἵνα, ὅπερ
 εἴρηται, τῶν ἀμφὶ τὸν Ἰωάννην τρεπομένων, ἃν οὕτω τύχη,
 10 αὐτοὶ ἐνθύνδε ἑξαηιστάμενοι κατὰ νώτου τῶν Περσῶν ἴωσι. παν-
 ταχοῦ δὲ τῆς τάφρου οἱ τε τῶν ἱππέων κατάλογοι καὶ ὁ πεζὸς
 στρατὸς ἴστατο. ὧν δὴ ὀπισθεν οἱ τε ἀμφὶ Βελισάριον καὶ Ἑρ-
 μογένην κατὰ μέσους εἰστήκεσαν. ὧδε μὲν Ῥωμαῖοι ἐς πεντακισ-
 χίλους τε καὶ δισμυρίους ξυνιόντες ἐτάξαντο, Περσῶν δὲ ὁ
 15 στρατὸς μυριάδες μὲν τέσσαρες ἱππέων τε καὶ πεζῶν ἦσαν, ἐφε-
 ξῆς δὲ ἅπαντες μετωπηδὸν ἴστατο, ὡς βαθύτατον τῆς φάλαγ-
 γος τὸ μέτωπον ποιησάμενοι. χρόνον μὲν οὖν πολὺν μάχης ἔς B
 ἀλλήλους οὐδέτεροι ἤρχον, ἀλλὰ θανυμάζουσι τε τὴν Ῥωμαίων
 εὐκοσμίαν Πέρσαι ἐφύκεσαν καὶ ὅ· τι χρήσονται τοῖς παροῦσιν
 20 ἀποροσμένοις.

Τῆς δὲ ἡμέρας ἀμφὶ δειλὴν ὅψιαν μοῖρά τις τῶν ἱππέων,
 οἱ κείρας τὸ δεξιὸν εἶχον, ἀποσχισθέντες τοῦ ἄλλου στρατοῦ τοῖς

17. ποιησάμενοι] ποιησόμενοι L.

sunt, eo consilio, ut si Buzes ac Pharas verterentur in fugam, ipsi ex
 obliquo investiti a tergo hostem exciperent, et Romanis ea parte laboran-
 tibus adessent caloriter et expedite. Similis erat alae alterius disposi-
 tio. Numerosus enim equitatus, quem Ioannes Nicetae filius, Marcellus
 et Cyrillus ducebant, adiunctique his Germanus ac Dorotheus, ad fossae
 caput stabat; ad angulum vero dexterum Simas et Ascan Massagetae
 cum xc. equitibus: ut si forte, quod de aliis monui, Ioannes inclinaretur,
 facta inde eruptione in terga hostium involarent. Intra totum spa-
 tium, quod fossa amblebat, equitum classes cohortesque peditum erant
 dispositae. Post mediam aciem constitutorant Belisarius atque Hermogenes
 cum triaribus. Sic Romani aciem suam ordinaerunt, haud plures numero
 quam xxv. m. cum Persarum exercitus xl. m. peditum simul equitumque
 constaret. Omnes ad copias nostras conversi ita formabant aciem, ut
 eius frons esset altissima. Ac diu stetero acies in conspectu, neutra
 cooriente in pugnam. Haerebant Persae, aptissimam Romanorum dispo-
 sitionem stupentibus et quid praesentis ex usu temporis constituerent
 ignorantibus similes.

Iamque dies in vespere declinabat, cum a Persarum exercitu ma-
 nus equitum cornu dexteri se adiunxit, et in aliam incurrit, cui Buzes

ἀμφὶ Βούζην τε καὶ Φάραν ἐπὶ ἤλθον. οἱ δὲ ὀπίσω κατὰ βραχὺ
 ἐπεχώρησαν. Πέρσαι δὲ αὐτοὺς οὐκ ἐδίωξαν, ἀλλ' αὐτοῦ ἔμε-
 κον, κύκλωσιν, οἴμαι, πρὸς τῶν πολεμίων τινα δέισαντες. μετὰ
 δὲ Ῥωμαῖοι μὲν οἱ φυγόντες ἐκ τοῦ αἰφνιδίου πρὸς αὐτοὺς ὤρμη-
 C σαν. οἱ δὲ οὐχ ὑποστάντες τὴν ἔφοδον ὀπίσω ἀπὴλκυνον ἐς τὴν 5
 φάλαγγα, καὶ αὐθις οἱ τε ἀμφὶ Βούζην καὶ Φάραν ἐν χώρᾳ τῇ
 οἰκείᾳ ἐτάξαντο. ἐν τούτῳ τῷ ἔργῳ Περσῶν ἐπὶ ἔπεσον, ὧν
 δὴ τῶν σωμάτων Ῥωμαῖοι ἐκράτησαν, καὶ τὸ λοιπὸν ἡσυχάζον-
 τες ἐν τάξει ἐκάτεροι ἔμενον. εἰς δὲ ἀνὴρ Πέρσης νεανίας, ἄγχι-
 στα τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ τὸν ἵππον ἐλάσας, προὐκαλεῖτο ἄπαν- 10
 τας, εἴ τίς οἱ βοῦλοιο ἐς χεῖρας ἵναί. καὶ τῶν μὲν ἄλλων ὑπο-
 στῆναι τὸν κίνδυνον ἐτόλμα οὐδαίς, Ἀνδρέας δὲ ἦν τις ἐν τοῖς
 Βούζου οἰκείοις, οὐ στρατιώτης μὲν οὐδέ τι ἀσκήσας τῶν κατὰ
 τὸν πόλεμον πώποτε, παιδαυτρίβης δὲ καὶ παλαιότερα τινὶ ἐν Βο-
 D ζαντίῳ ἐφειστηκώς. διὸ δὴ καὶ τῷ στρατῷ εἶπετο, ἅτε τοῦ Βού- 15
 H 20 ζου σώματος ἐν βαλαυνίῳ ἐπιμελούμενος, γένος δὲ Βυζάντιος ἦν.
 οὗτος ἐθάρασσε μόνος, οὔτε Βούζου οὔτε ἄλλον ὄτουοῦν ἐπαγ-
 γελιαντος, αὐτόματος τῷ ἀνθρώπῳ ἐς μονομαχίαν ἐπεξίεναι.
 φθάσας δὲ τὸν βάρβαρον ἔτι περισκοπούμενον ὅπῃ ὀρμήσεται,
 παρὰ μαζῶν τὸν δεξιὸν τῷ δόρατι παλεῖ. ὁ δὲ πληγὴν ἀνδρὸς 20
 ἰσχυροῦ λίαν οὐκ ἐνεγκὼν ἐκ τοῦ ἵππου ἐς ἔδαφος πίπτει. καὶ
 αὐτὸν Ἀνδρέας μαχαίρᾳ τινὶ βραχείᾳ ὥσπερ ἱερεῖον ὑπὲρ τῶν καίμε-
 νον ἔθυσσε, κρουγὴ τε ὑπερφυῆς ἐκ τε τοῦ περιβόλου καὶ τοῦ Ῥω-

17. οὔτε Βούζου] οὐδὲ Βούζου P.

so Pharas praserant. Hi pedem referre censim. Tum sustinere se Per-
 sas, veriti, ut opiner, ne circumcluderentur. Post ab iisdem illis, qui
 retro cesserant, repente appetitū, neque impressionem ferentes, citatis
 equis refugerunt ad suam aciem; Romani ad assignatam sibi locum et
 ordinem sese retulerunt. Eo in congressu Persas desiderati sunt septem,
 quorum corpora remanserunt penes Romanos. Deinde cum in suis utri-
 que ordinibus se continerent, adolescens quidam Persa propius ad Rom.
 exercitum admissio equo, omnes provocavit, inclamans, num cui ad ma-
 num conserendam secum animus esset. Certe nemo in discrimen venire
 ausus est praeter Andreā Buzae domesticum, qui nec faciebat stipen-
 dia, nec rem militarem unquam tractaverat; sed fuerat Magister exer-
 citor, et Byzantii, ubi natus erat, Palaestrico ludo praepositus. Tunc
 vero exercitum sequebatur, fungens apud Buzem balneatoris munera.
 Hic unus, non Buzis, non alius cuiusquam impulsu, at suapte sponte
 ausus est offerre se singulari certamini, et in Barbarum prorumpere,
 quem hasta ferire occupans meditantem adhuc quomodo impetam daret,
 mamillae dextrae infixit ictum. Eo ille, quippe robustissimi viri manu
 impacto, deiectus ex equo humi sternitur: mox Andreas resupinum, non
 secus ac victimam, cultello iugulat, dum ingens e muro acieque Rom.

μαίων στρατοπέδου ἤρθη. Πέρσαι δὲ τῷ γεγονότι περιαληγῆσαν-
 τες ἕτερον ἐς τὴν αὐτὴν προῦξιν ἱππεία καθῆκαν, ἀνδρεῖον μὲν καὶ P 38
 μεγέθους σώματος πέρι εὖ ἦκοντα, οὐ νεανίαν δέ, ἀλλὰ καὶ τι- V 248
 νας τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ τριχῶν πολὺν ὄντα. ὃς δὴ παρὰ τὸ τῶν
 5 πολεμίων στράτευμα ἐπιῶν, ἐπὶ πλεῖστον δὲ τὴν μάλιστα σείων,
 ἥ παῖν τὸν ἵππον εἰώθει, Ῥωμαίων τὸν βουλόμενον ἐς μάχην
 ἐκάλει. οὐδενὸς δὲ οἱ ἐπεξιόντος, Ἀνδρέας ἅπαντας λαθῶν ἐς
 μέσον* ἦλθε, καίπερ αὐτῷ πρὸς τοῦ Ἑρμογένους ἀπειρημένον.
 ἄμφω γοῦν τοῖς δόρασιν ἐς ἀλλήλους θυμῷ πολλῷ ἐχόμενοι ὤρ-
 10 μησαν, καὶ τὰ τε δόρατα τοῖς θώραξιν ῥευσθέντα δεινῶς ἀπε- B
 κρούσθη οἱ τε ἵπποι ἐς τὰς κεφαλὰς ἀλλήλοις συγκρούσαντες ἐπε-
 σὸν τε αὐτοὶ καὶ τοὺς ἐπιβάτας ἀπέβαλον. τῷ δὲ ἄνδρι τούτῳ
 ἔγχιστά πη πεσόντι ἀλλήλοιν ἐξανίστασθαι σπουδῇ πολλῇ ἄμφω
 ἠπειγέσθην, ἀλλ' ὁ μὲν Πέρσης τοῦτο δρᾶν, ἅτε οἱ τοῦ μεγέ-
 15 θους ἀντιστατοῦντος, οὐκ εὐπειῶς εἶχεν, Ἀνδρέας δὲ προτερή-
 σας (τοῦτο γὰρ αὐτῷ ἡ κατὰ τὴν παλαιστραν μελέτη ἐδίδου)
 τῷ γόνати ἐξανιστάμενον αὐτὸν ἔτυψε καὶ αὐθις εἰς τὸ ἔδαφος πε-
 σόντα ἔκτεινε. κραυγὴ τε ἐκ τοῦ τείχους καὶ τοῦ Ῥωμαίων στρα-
 τοῦ οὐδὲν τι ἥσσον, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον, ἤρθη· καὶ οἱ μὲν Πέρ-
 20 σαι ἐς τὸ Ἀμμώδιος τὴν φάλαγγα διαλύσαντες ἀνεχώρησαν, οἱ δὲ C
 Ῥωμαῖοι παιανίσαντες ἐντὸς τοῦ περιβόλου ἐγένοντο. ἦδη γὰρ

20. ἐς τὸ ἀμμώδιος τὴν φάλαγγα διαλύσαντες ἀνεχώρησαν AHL, nisi quod HL verbo ἀνεχώρησαν carent. τὴν φάλαγγα διαλύσαντες ἀνεχώρησαν ἐς τὸ Ἀμμώδιος P. ibid. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι add. AP: om. HL. 21. παιανίσαντες addidi ex A. Totum locum RV sic vertit, Quasmodum Persae soluta phalange Ammodium reverterunt, Romaei vero intra Datam, apud quam praelium hoc fuit, se receperunt.

tollitur clamor. Casum hunc secum indignati Persae, equitem alterum ad idem facinus emittunt, robustum illum quidem et mole praestantem corporis, at non adolescentem: iam enim caput eius incipiebat conspergi canis. Porro progressus et flagellum, quo caedere solebat equum, crebro quatiens, e Romanis unum, cuiusque libido foret, ad certamen poscebat. Hic rursus offerente se nemine, inter omnes furtim elabens, in medium se proripit Andreas, quanvis nominatim vetuisset Hermogenes. Igitur ambo adversis connixi hastis concurrunt: quas thoracibus effultas cum a se invicem avertissent, equi collisis inter se frontibus ceciderunt, ac sessorum excusserunt suos. Alter prope alterum lapsi consurgere festinant: at illud Persae non ita promptum, mole ipsa corporis impedito. Prior ac in pedes erigit Andreas (beneficium id fuit exercitationis palaestricae) adversarium genu nixum percutit, iterumque afflictum trucidat. Exoritur quae a moenibus, unde oppidani spectabant, quae ab acie Rom. clamor multo contentior priori illo. Persae soluta acie, quoniam primas Procopius I.

ἀμφὶ Βούζην τε καὶ Φάραν ἐπῆλθον. οἱ δὲ ὀπίσω κατὰ βραχὺ
 ἐπεχώρησαν. Πέρσαι δὲ αὐτοὺς οὐκ ἐδίωξαν, ἀλλ' αὐτοῦ ἔμε-
 κον, κύκλωσιν, οἴμαι, πρὸς τῶν πολεμίων τινα δείσαντες. μετὰ
 δὲ Ῥωμαῖοι μὲν οἱ φυγόντες ἐκ τοῦ αἰφνιδίου πρὸς αὐτοὺς ὥρμη-
 C σαν. οἱ δὲ οὐχ ὑποστάντες τὴν ἔφοδον ὀπίσω ἀπήλαννον ἐς τὴν 5
 φύλαγχα, καὶ αὖθις οἱ τε ἀμφὶ Βούζην καὶ Φάραν ἐν χώρᾳ τῇ
 οἰκείᾳ ἐτάξαντο. ἐν τούτῳ τῷ ἔργῳ Περσῶν ἐπὶ ἔπεσον, ὧν
 δὴ τῶν σωμάτων Ῥωμαῖοι ἐκράτησαν, καὶ τὸ λοιπὸν ἡσυχάζον-
 τες ἐν τάξει ἐκάτεροι ἔμενον. εἷς δὲ ἀνὴρ Πέρσης νεανίας, ὡγχι-
 στα τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ τὸν ἵππον ἐλάσας, προὐκαλεῖτο ἄπαν- 10
 τας, εἴ τίς οἱ βοῦλοιο ἐς χεῖρας ἵεναι. καὶ τῶν μὲν ἄλλων ὑπο-
 στῆναι τὸν κίνδυνον ἐτόλμα οὐδείς, Ἀνδρέας δὲ ἦν τις ἐν τοῖς
 Βούζου οἰκείοις, οὐ στρατιώτης μὲν οὐδὲ τι ἀσκήσας τῶν κατὰ
 τὸν πόλεμον πώποτε, παιδαυγίβης δὲ καὶ παλαιστρᾶς τινὶ ἐν Βο-
 D ζαντίῳ ἐφειστηκώς. διὸ δὴ καὶ τῷ στρατῷ εἶπετο, ἅτε τοῦ Βού- 15
 H 20 ζου σώματος ἐν βαλανεῖῳ ἐπιμελούμενος, γένος δὲ Βυζάντιος ἦν.
 οὗτος ἐθάρασσε μόνος, αὖτε Βούζου οὔτε ἄλλου ὄτουοῦν ἐπαγ-
 γελιαντος, αὐτόματος τῷ ἀνθρώπῳ ἐς μονομαχίαν ἐπεξίεναι.
 φθάσας δὲ τὸν βάρβαρον ἔτι περισχοπούμενον ὅπῃ ὀρμήσεται,
 παρὰ μαζὸν τὸν δεξιὸν τῷ δόρατι παίει. ὁ δὲ πληγὴν ἀνδρὸς 20
 ἰσχυροῦ λαν οὐκ ἐνεγκὼν ἐκ τοῦ ἵππου ἐς ἔδαφος πίπτει. καὶ
 αὐτὸν Ἀνδρέας μαχαίρᾳ τινὶ βραχείᾳ ὥσπερ ἱερεῖον ὑπὸ τῶς κείμε-
 νον ἔθυσσε, κρυυγὴ τε ὑπερφυῆς ἐκ τε τοῦ περιβόλου καὶ τοῦ Ῥω-

17. οὔτε Βούζου] οὐδὲ Βούζον P.

ac Pharas praecrant. Hi pedem referre censim. Tum sustinere se Per-
 sas, veriti, ut opinor, ne circumcluderentur. Post ab iisdem illis, qui
 retro cesserant, repente appetiti, neque impressionem ferentes, citatis
 equis refugerunt ad suam aciem; Romani ad assignatam sibi locum et
 ordinem sese retulerunt. Eo in congressu Persae desiderati sunt septem,
 quorum corpora remanserunt penes Romanos. Deinde cum in suis utri-
 que ordinibus se continerent, adolescens quidam Persa propius ad Rom.
 exercitum admissio equo, omnes provocavit, inclamans, num cui ad ma-
 num conserendam secum animus esset. Certe nemo in discrimen venire
 ausus est praeter Andream Buzae domesticum, qui nec faciebat stipen-
 dia, nec rem militarem unquam tractaverat; sed fuerat Magister exer-
 citor, et Byzantii, ubi natus erat, Palaestrico ludo praepositus. Tunc
 vero exercitum sequebatur, fungens apud Buzem balneatoris munera.
 Hic unus, non Buzis, non alius cuiusquam impulsu, at snapte sponte
 ausus est offerre se singulari certamini, et in Barbarum prorumpere,
 quem hasta ferire occupans meditantem adhuc quomodo impetum daret,
 mamillae dextrae infixit ictum. Eo ille, quippe robustissimi viri manu
 impacto, deiectus ex equo humi sternitur: mox Andreas resupinum, non
 secus ac victimam, cultello iugulat, dum ingens e muro acieque Rom.

μαίων στρατοπέδου ἤρθη. Πέρσαι δὲ τῷ γεγονότι περιαληγόμε-
 ναι ἕτερον ἐς τὴν αὐτὴν προῦξιν ἱππεία καθήκαν, ἀνδρείον μὲν καὶ P 38
 μεγέθους σώματος περὶ εὖ ἦκοντα, οὐ νεανίαν δέ, ἀλλὰ καὶ τι- V 248
 νας τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ τριχῶν πολλὸν ὄντα. δὲ δὴ παρὰ τὸ τῶν
 5 πολέμων στράτευμα ἐπιῶν, ἐπὶ πλείστον δὲ τὴν μάστιγα σείων,
 ἣ παλεῖν τὸν ἵππον εἰώθει, Ῥωμαίων τὸν βουλόμενον ἐς μάχην
 ἐκάλε. οὐδενὸς δὲ οἱ ἐπεξιόντος, Ἀνδρέας ἅπαντας λαθὼν ἐς
 μέσον ἤλθε, καίπερ αὐτῷ πρὸς τοῦ Ἑρμογένους ἀπειρημένον.
 ἄμφω γοῦν τοῖς δόρασιν ἐς ἀλλήλους θυμῷ πολλῷ ἐχόμενοι ὤρ-
 10 μησαν, καὶ τὰ τε δόρατα τοῖς θώραξιν ἐρεισθέντα δεινῶς ἀπε- B
 κρούσθη οἱ τε ἵπποι ἐς τὰς κεφαλὰς ἀλλήλοις συγκρούσαντες ἐπε-
 σὸν τε αὐτοὶ καὶ τοὺς ἐπιβάτας ἀπέβαλον. τῷ δὲ ἄνδρι τούτῳ
 ἀγχιστά πη πεσόντι ἀλλήλοις ἐξανίστασθαι σπουδῇ πολλῇ ἄμφω
 ἠπυγέσθη, ἀλλ' ὁ μὲν Πέρσης τοῦτο δρᾶν, ὅτε οἱ τοῦ μεγέ-
 15 θους ἀνιστατοῦντος, οὐκ εὐπειῶς εἶχεν, Ἀνδρέας δὲ προτερή-
 σας (τοῦτο γὰρ αὐτῷ ἢ κατὰ τὴν παλαιστράν μελέτη ἐδίδου)
 τῷ γόνати ἐξανιστάμενον αὐτὸν ἔντυπε καὶ αὐθις εἰς τὸ ἔδαφος πε-
 σόντα ἔκτεινε. κραυγὴ τε ἐκ τοῦ τείχους καὶ τοῦ Ῥωμαίων στρα-
 τοῦ οὐδὲν τι ἥσσαν, εἰ μὴ καὶ μῦλλον, ἤρθη· καὶ οἱ μὲν Πέρ-
 20 σαι ἐς τὸ Ἀμμώδιος τὴν φάλαγγα διαλύσαντες ἀνεχώρησαν, οἱ δὲ C
 Ῥωμαῖοι παιανίσαντες ἐντὸς τοῦ περιβόλου ἐγένοντο. ἤδη γὰρ

20. ἐς τὸ ἀμμώδιος τὴν φάλαγγα διαλύσαντες ἀνεχώρησαν AHL, nisi quod HL verbo ἀνεχώρησαν carent. τὴν φάλαγγα διαλύσαντες ἀνεχώρησαν ἐς τὸ Ἀμμώδιος P. ibid. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι add. AP: om. HL. 21. παιανίσαντες addidi ex A. Totum locum RV sic vertit, Quasmodi Persae soluta phalange Ammodium reverterunt, Romaei vero intra Datam, apud quam praelium hoc fuit, se receperunt.

tollitur clamor. Casum hunc secum indignati Persae, equitem alterum ad idem facinus emittunt, robustum illum quidem et mole praestantem corporis, at non adolescentem: iam enim caput eius incipiebat conspergi canis. Porro progressus et flagellum, quo caedere solebat equum, crebro quatiens, a Romanis unum, cuicunque libido foret, ad certamen poscebat. Hic rursus offerente se nemine, inter omnes furtim elabens, in medium se proripit Andreas, quamvis nominatim vetuisset Hermogenes. Igitur ambo adversis connixi hastis concurrunt: quas thoracibus effultas cum a se invicem avertissent, equi collisis inter se frontibus ceciderunt, ac sensore excusserunt suos. Alter prope alterum lapsi consurgere festinant: at illud Persae non ita promptum, mole ipsa corporis impedito. Prior se in pedes erigit Andreas (beneficium id fuit exercitationis palaestricae) adversarium genu nixum percutit, iterumque afflictum trucidat. Exeritur quia a moenibus, unde oppidani spectabant, qua ab acie Rom. clamor multo contentior priori illo. Persae soluta acie, quoniam primas

καὶ ξυνεσχόταζεν. οὕτω τε ἀμφοτέρου τὴν νύκτα ἐκείνην ἡλόσαντο.

δ'. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ Πέρσαις μὲν στρατιῶται μύριοι ἐκ Νισίβιδος πόλιος μετέμπευτοι ἦλθον, Βελισάριος δὲ καὶ Ἑρμογένης πρὸς Μιρράνην ἔγραψαν τάδε „Πρῶτον ἀγαθὸν τὴν εἰρήνην εἶναι ὁμολόγηται παρὰ πάντων ἀνθρώπων οἷς τι καὶ κατὰ
 D βραχὺ λογισμοῦ μέτεστιν. ὥστε ἦν τις διαλυτῆς αὐτῆς γένοιτο, τῶν κακῶν αἰτιώτατος ἂν οὐ τοῖς πέλας, ἀλλὰ καὶ ὁμογενέσι τοῖς αὐτοῦ εἴη. στρατηγὸς μὲν οὖν ἄριστος οὗτος ἐκείνός ἐστιν, ὃς δὴ ἐκ πολέμου εἰρήνην διατίθεσθαι ἱκανὸς πέφυκε. σὺ δὲ τῶν 10 πραγμάτων εὖ καθεστώτων Ῥωμαίοις τε καὶ Πέρσαις πόλεμον ἐπάγειν ἡμῖν αἰτίαν οὐκ ἔχοντα ἔγνωκας, καίπερ ἐκατέρου μὲν βασιλέως εἰρηναῖα βουλευομένου, πρέσβειων δὲ παρόντων ἡμῖν ἐν γειτόνων ἤδη, οἳ δὴ τὰ διάφορα τῇ ἐς ἀλλήλους ὁμιλίᾳ οὐκ εἰς μακρὰν διαλύσουσιν, ἦν μὴ τι ἀνήκεστον ἐκ τῆς σῆς ἐφ' ὅδου συμ- 15
 P 89 βαῖνον ταύτην ἡμῖν ἀναστέλλειν τὴν ἐλπίδα ἰσχύσῃ. ἀλλ' ἄπαγε ὅτι τάχιστα τὸν στρατὸν ἐς τὰ Περσῶν ἤθῃ, μηδὲ τοῖς μεγίστοις ἀγαθοῖς ἐμποδὼν ἴστασο, μὴ ποτε Πέρσαις, ὥς τὸ εἶδος, εἴης τῶν ξυμβησομένων δεινῶν αἴτιος.“ ταῦτα ἐπεὶ Μιρράνης ἀπενεχθέντα τὰ γράμματα εἶδεν, ἀμβίβεται ὧδε „Ἐποίησα ἐν τὰ 20 αἰτούμενα, τοῖς γεγραμμένοις ἀναπεισθεῖς, εἰ μὴ Ῥωμαίων ἡ ἐπιστολὴ ἐτύγγανεν οὕσα, οἷς τὸ μὲν ἐπαγγέλλεσθαι πρόχειρόν ἐστιν, ἔργῳ δὲ τὰ ἐπηγγελμένα ἐπιτελεῖν καὶ κρεῖσσον ἐλπίδος,

7. βραχὺ] [τὸ] βραχὺ P.

iam tenebras vesper offundebat, Ammodium reversi sunt: Romani Daram intrarunt: atque ita noctem illam utrique egerunt.

14. Postero die x. m. militum Persae Nisibi evocarunt: Belisarius autem atque Hermogenes in hanc sententiam scripsere Mirrhani. Pacem bonis omnibus antecellere in confesso est apud omnes, quibus aliquantulum modo rationis inest. Quare si quis eam convellit, nec ille mala gravissima non vicinis duntaxat populis, sed popularibus etiam suis parit. Is quidem durus est optimus, qui bellum pace mutare scit: tu vero cum Romanorum iuxta ac Persarum res bene haberent, nobis per micram libidinem bellum decrevistis, licet Regis utriusque consilia ad pacem spectent, iamque in propinquo Legati adiant, qui mutuo congressu propediem controversias diriment, nisi quis ex hostili adventu tuo suboriatur casus adeo exitiabilis, ut hanc nostram accidat infringatque spem. Quin age, copias in Persidem reduco quamprimum, et bona, quae se offerunt maxima, arcere noli: ne malorum, quae Persis impendent, causa tibi uni merito ascribatur. Mirrhaneas epistolam hanc sibi oblatam cum perlegisset, ita rescripsit. Postulatis annuerem, iis inductus, quae ad me fuerunt perscriptae, nisi literas illas a Romanis venirent: quibus promptum quidem est ac solenne polliceri: id vero spem omniacum superat, fore unquam ut promissa, vel iu-

ἄλλως τε ἦν καὶ ὄρκοις τιὼν κυρώσῃτε τὰ ξυγκείμενα. ἡμεῖς
 μὲν οὖν πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀπειπόντες ἀπάτην ἐν ὅπλοις ἡναγ-
 κάμεθα παρ' ὑμῶς ἥκειν, ὑμεῖς δὲ, ὦ φίλοι Ῥωμαῖοι, μηδὲν B
 ἄλλο τὸ λοιπὸν οἴεσθε ἢ πολεμητέα ὑμῖν ἐς Πέρσας εἶναι. ἐν-
 ταῦθα γὰρ ἡμῶς ἢ τεθνάναι ἢ καταγερᾶσκειν δεήσει, ἕως ἔργῳ τὰ
 δίκαια πρὸς ὑμῶς θήσεσθε.“ τοσαῦτα μὲν καὶ ὁ Μιρράνης ἀν-
 τέγραψεν. αὐτίς δὲ οἱ ἀμφὶ Βελισάριον ἔργασαν ὥδε „Ὅθ
 πάντα χρή, ὦ βέλτιστε Μιρράνη, τῇ ἀλαζονείᾳ χαρῖξοσθαι, οὐ-
 δὲ τοῖς πέλας ἐπιφέρειν ὀνειδῆ τὰ μηδαμόθεν προσήκοντα. Ῥου- H 21
 10 φῖνον γὰρ ἐπὶ πρεσβείαν ἦκοντα οὐκ ἄποθεν εἶναι ἡμεῖς τε εἶπο-
 μεν ξὺν τῷ ἀληθεῖ καὶ αὐτὸς οὐκ ἐς μακρὰν εἴση. γλιχομένοις
 δὲ ὑμῖν πολεμίων ἔργων ἀντιταξόμεθα ξὺν Θεῷ, ὃν ἡμῖν ἐν τῷ V 249
 κινδύνῳ ξυλλήψεσθαι ἴσμεν, ἡγμένον μὲν τῇ Ῥωμαίων ἀπραγμο-
 σύρῃ, ἀλαζονείᾳ δὲ τῇ Περσῶν νειμειήσαντα, καὶ οἷς ἐπὶ τὴν
 15 ἐρήνῃν προκαλουμένοις ἡμῖν εἴτα ἀντιτίκνυν ἰγνώκατε. ἀντιτα-
 ξόμεθα δὲ τὰ γεγραμμένα παρ' ἑκατέρων ἀπ' ἄκρων σημείων ἐς
 τὴν ξυμβολὴν ἀναγράμενοι.“ τοσαῦτα μὲν ἡ γραφὴ ἐδήλου. Μιρ-
 ράνης δὲ καὶ αὐτίς ἀμείβεται ὥδε „Ὅθδὲ ἡμεῖς ἄνεν Θεῶν τῶν
 ἡμετέρων ἐς τὸν πόλεμον καθιστάμεθα, ξὺν αὐτοῖς δὲ παρ' ὑμῶς
 20 ἦξομεν, οὐσπερ τῇ ὑστεραίᾳ Πέρσας ἐς Δάρας ἐμβιβύσειν ἐλ-
 πίδα ἔχω. ἀλλὰ μοι τό τε βαλανεῖον καὶ ἄριστον ἐν παρασκευῇ
 τοῦ περιβόλου ἐντὸς γινέσθω. ταῦτα οἱ ἀμφὶ Βελισάριον ἀνα- D
 λιζόμενοι παρεσκευάζοντο ἐς τὴν ξυμβολήν.

1. κυρώσῃτε] κυρώσεται L.

reivando firmata, perficiant. Quas vestra iudicatio cum a nobis ferri ultra non posset, vos armis petere coacti sumus. At vos, amici Romani, sic statuite, aliud vobis deinceps nihil, nisi bellum cum Persis gerendum esse. Nobis enim decretum est, donec ius obtinuerimus nostrum, aut hoc emori, aut consentire. His a Mirrhane rescriptis, sic ad ipsam iterum Belisarius. Non oportet, praeclare Mirrhane, indulgere omnino fastui, nec falsa vicinis exprobrare. Rustum legatum haud abesse procul et nos vere diximus, et tu brevi cognosces. Sed quando insanus belli amor vos ita rapit, contra instructa acie offeremus nos, Deo duce, quem aequum candori nostro, et in arrogantiam Persicam indignationis plenum atque offensum repulsa, quam tulimus ad pacem vos invitantes, a nobis in praelio statutum scimus. Testes profecto literas, quae scriptae ultro citroque sunt, alligabimus summis vexillis, itaque demum adversa acie consistemus. Haec habebat epistola: Mirrhane ita reposuit. Nec nos sine Diis nostris bellum capessimus. His ducibus veniemus ad vos, et die crastino, ut equidem spero, vos Persas Darum inducent. Agendum, mihi in urbe balneum prandiumque instructa tum habetote. His lectis, ad praelium accitavit se Belisarius.

Τῇ δὲ ἐπιγενομένῃ ἡμέρᾳ Πέρσας ἅπαντας περὶ ἡλίου ἀνα-
τολὴν ζυγαλέσας Μιρράνης ἐλεξε τοιάδε „Ὅθκ ἄγνοῶ μὲν ὥς
οὐ λόγοις τῶν ἡγουμένων, ἀλλ' ἄρετῇ τε οἰκείᾳ καὶ τῇ ἐς ἀλλή-
λους αἰδοῖ θαρσεῖν ἐν τοῖς κινδύνοις εἰώθασι Πέρσαι. ὁρῶν δὲ
ὑμᾶς διαλογοζομένους τί δῆποτε συνειδισμένον Ῥωμαίοις πρότε- 5
ρον ἄνευ θορύβων τε καὶ ἀταξίας ἐς μάχην ἵναι, οἱ δὲ ξὺν κό-
σμῳ τινὶ ἔναγχος οὐδαμῶθεν σφίσι προσήκοντι Πέρσας ἐπιόντας
ὑπέστησαν, τοῦδε εἵνεκα παραίνεσιν ποιεῖσθαί τινα εἰς ὑμᾶς ἔγνω-
κα, ὅπως μὴ δόξῃ οὐκ ἀληθεῖ χρωμένοις ὑμῖν σφαλῆναι συμβυλή.
μὴ γὰρ οἴεσθε Ῥωμαίους ἁμείνους τὰ πολέμια ἐκ τοῦ αἰφνιδίου 10
γενέσθαι μηδὲ ἄρετῆς τι ἢ ἐμπειρίας κεκτῆσθαι πλεον, ἀλλὰ καὶ
δειλοὺς αὐτοὺς γεγονέναι μᾶλλον ἢ τὰ πρότερα ὄντες ἐτόχωνον.
P 40 οἱ γε οὕτω Πέρσας δέδισιν ὥστε οὐδὲ τάφρου χωρὶς ἐς τὴν φά-
λαγγα καθίστασθαι τετολμήκασιν. οὐδὲ ξὺν ταύτῃ μάχης τινὸς
ἤρξαν, ἀλλ' ἐπεὶ ἐς χεῖρας αὐτοῖς οὐδαμῶς ἤλθομεν, ἄσμενοί τε 15
καὶ κρείσσον ἐλπίδος τὰ πράγματι σφίσι κεχωρηκέναι οἰόμενοι
ἐπὶ τὸ τεῖχος ἐχώρησαν. διὸ δὴ αὐτοῖς οὐδὲ ξυντεταράχθαι τε-
τύχηκεν, οὕτω εἰς κίνδυνον πολέμου ἔλθοῦσιν. ἦν δέ γε ἡ μάχη
ἐκ χειρὸς γένηται, ὁρῶδία τε αὐτοὺς καὶ ἡπειρὶα περιλαβοῦσαι
ἐς ἀκοσμίαν τὴν συνήθη, ὥς τὸ εἰκὸς, καταστήσουσιν. τὰ 20
μὲν οὖν τῶν πολεμίων τοιαῦτά ἐστιν· ὑμᾶς δὲ, ὦ ἄνδρες Πέρ-
σαι, τοῦ βασιλέων βασιλέως ἢ κρείσσις εἰσώτω. ἦν γὰρ μὴ ἐπα-

2. ἄγνοῶ μὲν P ex emendatione Maltretii. ἄγνοοῦμεν H. ἄγνοῶ-
μεν L. ignoramus RV. 19. ἀπειρία] ἀπορία Pm. anxietate
metuque capti RV. 22. βασιλέων om. L. non expressit RV: un-
cis inclusum est in HP, habet A. Conf. p. 50 b.

Postridie sub Solis ortum Persis omnibus convocatis in hunc modum
verba fecit Mirrhanes. Equidem scio non orationibus ducum, sed virtute
ingenita ac pudore mutuo solere Persas incendi ad rem fortiter gerendam
in praeliis. Tamen quia video vos id sermonibus agitare, quid causae sit
cur, cum antea Romani ad pugnam tumultuose semper incompompositeque
procederent, isti cum aliquo ordine, ad quem nuper facti minime erant,
impetum Persarum exceperint; propterea nonnulla uti cohortatione et vos
quaedam admonere constitui, ne forte labamini opinione ducti falsa. Ca-
vete existimetis bellicosiores repente evasisse Romanos, et maiorem virtu-
tem vel usum collegisse: immo vero videte quam increverit eorum timiditas,
qui Persas adeo iam reformidant, ut non ausi sint struere aciem sine fossae
praesidio, ac ne ita quidem muniti pugnam laceraverint. Et quoniam
manum laud conseruimus, exultantes laetitiae sibi que successum meliorem
ope gratulantes, urbi se commiserunt. Nec mirum eos non esse turbatos,
qui nondum in discrimen venerint pugnae. Haec vero si manu collata fiat;
terrore atque imperitia districti, in confusionem solitam procul dubio rela-
bentur. Res quidem hostium hoc loco sunt. Vos autem, viri Persae,
quale de vobis futurum sit Regis Regum iudicium reputate. Etenim si a

ξίως τῆς Περσῶν ἀρετῆς ἐν τῷ παρόντι ἀνδραγαθίζοισθα, κόλα- B
 σις ὑμᾶς οὐκ εὐκλεῆς περιστήσεται.“ οὕτω μὲν Μιρράνης πα-
 ρακελευσάμενος ἐπὶ τοὺς πολεμίους τὸ στράτευμα ἤγε. Βελισά-
 ριος δὲ καὶ Ἑρμογένης πρὸ τοῦ περιβόλου πάντας Ῥωμαίους
 5 ἀγείραντες παρεκείλευσαντο ὧδε „Ὡς μὲν οὐκ εἰσι παντάπασιν
 ἀνίκητοι Πέρσαι οὐδὲ κρείσσους ἢ θνήσκειν ἐπίστασθε δὴ πον
 μάχῃ τῇ προτέρᾳ σταθμώμενοι· ὥς δὲ τῇ τε ἀνδρείᾳ καὶ σώμα-
 τος ἰσχυρίᾳ περιόντες αὐτῶν μόνῳ ἡττᾶσθε τῷ τοῖς ἄρχουσιν ἀπει-
 θότεροι εἶναι οὐδεὶς ἂν ἀντείποι. 8 περ ἐπανορθοῦν πόνῳ οὐδε-
 10 νι ὑμῖν πύρεστι. τὰ μὲν γὰρ τῆς τύχης ἐναντιώματα σπουδῇ
 ἐπανορθοῦσθαι οὐδαμῶς πέφυκε, γνώμη δὲ τῶν οἰκείων κακῶν
 ῥαδίως ἂν ἀνθρώπῳ ἱατρὸς γένοιτο. ὥστε ἦν τῶν παραγγελλο- C.
 μένων κατακούειν ἢ βουλομένοις ὑμῖν, αὐτίκα δὴ ἀναδήσεισθε τὸ
 τοῦ πολέμου κράτος. οἱ γὰρ οὐκ ἄλλῳ τῷ ἢ τῷ ἡμετέρῳ ἀκό-
 15 σμῳ θαρσοῦντες ἐφ’ ἡμᾶς ἤκουσιν. σφαλέντες δὲ καὶ νῦν τῆς
 τριαύτης ἐλπίδος ὁμοίως τῇ προλαβούσῃ ξυμβολῇ ἀπαλλάξουσιν.
 καὶ τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων, ᾧ μάλιστα δεδίδτονται, ὑμᾶς
 ὑπερφρονεῖν ἄξιον. τὸ γὰρ πεζὸν ἔπαν οὐδὲν ἄλλο ἢ ὁμιλὸς
 ἐστὶν ἀγροίκων οἰκτρῶν, οἳ ἐς τὴν παράταξιν ἐπ’ ἄλλῳ οὐδενὶ
 20 ἔρχονται ἢ τεῖχος τε διορύττειν καὶ τοὺς τεθνεώτας σκυλεύειν καὶ
 τίλλα τοῖς στρατιώταις ὑπηρετεῖν. διὸ δὴ ὅπλα μὲν, οἷς ἂν
 καὶ τοὺς ἐναντίους ἐνοχλοῖεν, οὐδαμῇ ἔχουσι, τοὺς δὲ θυρεὸς
 τοιούτους τὸ μέγεθος προβέβληται μόνον, ὅπως αὐτοὶ πρὸς τῶν D
 H 22

7. ἀνδρεία] ἀνδρία P.
 τιν L.

12. παραγγελλομένων] παραγομε-

virtute Persica hic desciveritis, ignominiosa vos manet animadversio. Ita concionatus Mirrhane, exercitum in hostes duxit; dum Belisarius atque Hermogenes coactos pro muro Romanos his fere verbis hortati sunt, Id quidem scitis, superiori certamine edocti, Persas nec invidios usquequaque esse, nec immortales: at nemo negaverit, vos, qui ipsis et animi et corporis robore praevalatis, hoc uno inferiores esse, quod non ita bene ducibus obtemperatis. Quin hoc ipsum potestis labore nullo corrigere. Studio certe emendari nequeunt infortunia: sed malis, quorum residet in nobis causa, propositum animi facile mederi potest. Itaque si audientes dicto velitis esse, statim victoriam consequemini. Nam cum hic veniant alia re nulla confisi, nisi disciplinae nostrae perturbatione; hac sua etiam hodie depulsi spe ita abscedent, ut in certamine prius edito factum est. Nec vos moveat ille, quo formidolosius nihil offerunt, ingens numerus, sane dignus contemptu vestro. Universus enim pedilatus agricolarum tantum turbs est miscellorum, qui exercitum eo solum sequuntur, ut perfodiant murum, caedavera spoliunt, militibus deserviant. Idcirco arma, quibus adversarios impetant, nulla habent, et grandia dumtaxat scuta obiciunt, ne telis ho-

πολεμίων ἥμισυ βάλλονται. οὐκοῦν ἄνδρες ἀγαθοὶ ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ γενόμενοι οὐκ ἐν τῷ παρόντι μόνον Πέρσας νικήσετε, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀπονοίας κολάσετε, ὥς μήποτε αὐθις εἰς γῆν τὴν Ῥωμαίων στρατεύσονται.“

Ταύτην Βελισάριός τε καὶ Ἑρμογένης τὴν παραίνεσιν ποιη- 5
σάμενοι, ἐπειδὴ Πέρσας ὁδῶ ἴοντας ἐπὶ σφῶς εἶδον, τροπῇ τῷ
προτέρῳ κατὰ τάχος τοὺς στρατιώτας διέταξαν. καὶ οἱ βύρβα-
V 250 ροὶ παρ' αὐτοὺς ἦκοντες μετωπηδὸν ἔστησαν. οὐχ ὕπαντας μέν-
τοι Πέρσας ὁ Μιρράνης ἀντίους τοῖς πολεμοῖς, ἀλλὰ τοὺς ἡμί-
σεις ἔσθησε, τοὺς δὲ ἄλλους ὅπισθεν μένειν εἶασεν. οἱ δὲ τοὺς 10
μαχομένους ἐκδεχόμενοι ἔμελλον ἀκμήτες ἐπιθήσεσθαι τοῖς ἐναν-
P 41 τίοις, ὅπως αἰεὶ ἐκ περιτροπῆς ὕπαντες μάχωνται. μόνον δὲ τὸν
τῶν ἀθανάτων λεγομένων λόχον ἡσυχῇ μένειν, ἕως αὐτὸς σημή-
νῃ, ἐκέλευεν. αὐτὸς τε κατὰ μέσον τοῦ μετώπου ταξάμενος,
Πιτυάζην μὲν τοῖς ἐν δεξιᾷ, Βαρεσμανῶν δὲ τοῖς ἐς τὸ ἀριστε- 15
ρὸν κέρας ἐπέστησεν. οὕτω μὲν ἀμφοτέροι ἐτετάχατο. Φάρας
δὲ Βελισαρίῳ τε καὶ Ἑρμογένει παραστάς εἶπεν „Οὐδέν μοι δο-
κῶ ἐνταῦθα ξὺν τοῖς Ἑρούλοις μένων τοὺς πολεμίους ἐργάσεσθαι
μέγα· ἦν δὲ κρυπτόμενοι ἐς τὸ κἄταντες τοῦτο εἶναι, ἐπειδὴ ἐν
τῷ ἔργῳ γίνονται Πέρσαι, διὰ τοῦδε τοῦ λόγου ἀναβαίνοντες 20
ἐκ τοῦ αἰφνιδίου κατὰ νώτου αὐτῶν ἴωμεν ὅπισθεν βύλλοντες,

14. ταξάμενος L. ταξόμενος P.

16. ἐπέστησεν] ἐπέστησαν L.

20. τοῦδε] τούτου L.

15. Πιτυάζην] Πιτιάζην P.

18. ἐργάσεσθαι] ἐργάσασθαι L.

stilibus confugantur. Quae cum ita sint; si vos fortiter in hoc praelio gesseritis, non iam modo vincetis Persas; at sic etiam eorum vesaniam castigabitis, ut Romano Imperio nunquam posthac inferre signa ausuri sint.

Ita suos cohortati Belisarius et Hermogenes, ubi Persas viderunt ad se recta tendere, extemplo aciem eadem qua nudius tertius forma ordinarent. Ad quos Barbari cum processissent, steterunt illis obversi. Porro Mirrhane non omnes hosti Persas opposuit; sed dimidiam duntaxat partem, relictis a tergo caeteris, qui subeundo pugnantibus invasuri hostem erant recentes; sic ut in orbem omnes continenter praelio succederent. Unam Immortalium quam appellant cohortem iussit quiescere eousque dum ut adessent mandaret. Ipse in media versans aciei fronte, Pityazi cornu dexterum, Baresmanae laevum assignavit. Sic acie utraque composita, Belisarium et Hermogenem Pharas adiit, et illis astans, Si ibi, inquit, cum *Erulis meis positus maneam, nihil in hostem, quod sit operae pretium, facturus mihi videor. Sin latebimus in eo clivo, ac deinde, cum Persas pugnas ardor provexerit, superato repente tumulto,*

τὰ ἀνήμετα αὐτοὺς, ὥς τὸ εἰκὸς, δρώσομεν.“ ὁ μὲν ταῦτα
εἶπε, καὶ ἐπεὶ τοὺς ἀμφὶ Βελισάριον ἤρεσκε, κατὰ ταῦτα ἐποίει.

Μάχης δὲ ἔχρη ἐς ἡμέραν μέσην οὐδέτεροι ἔρχον. ἐπειδὴ B
δὲ τάχιστα ἡ μεσημβρία παρώχην, ἔργον οἱ βάρβαροι εἶχοντο,
5 τοῦδε εἵνεκα ἐς τοῦτον τῆς ἡμέρας τὸν καιρὸν τὴν ἑμβολὴν ἀπο-
θέμενοι, ὅτι δὴ αὐτοὶ μὲν σιτίοις ἐς δεῖλην ὄψιαν χρῆσθαι μόνον
εἰώθασιν, Ῥωμαῖοι δὲ πρὸ τῆς μεσημβρίας, ὥστε οὐποτε ὦντο
αὐτοὺς ὁμοίως ἀνθέειν, ἦν πεινώσιν ἐπιθῶνται. τὰ μὲν οὖν
πρῶτα τοξέμμασιν ἐχρῶντο ἐς ἀλλήλους ἐκάτεροι, καὶ τινα τὰ
10 βέλη τῷ πλήθει ἀχλὺν ἐπὶ πλείστον ἐποίει, ἔκ τε ἀμφοτέρων
πολλοὶ ἔπιπτον, πολλῷ δὲ συχνότερα τὰ τῶν βαρβάρων βέλη
ἐφέροντο. ἐν ἐπιτροπῇ γὰρ αἱ ἀκμήτες ἐμάχοντο, αἰσθήσιν τοῦ
ποιουμένου τοῖς πολεμίοις ὥς ἥμιστα παρεχόμενοι, οὐ μέντοι C
οὐδ' ὥς Ῥωμαῖοι τὸ ἔλασσον εἶχον. πνεῦμα γὰρ ἐνθὺνδε ἐπίφο-
15 ρον ἐπὶ τοὺς βαρβάρους ἐπιπείσων οὐ λίαν αὐτῶν τὰ τοξέμματα
ἐνεργεῖν εἴα. ἐπεὶ δὲ ὑπαντα ἐκατέρους τὰ βέλη ἤδη ἐπιλελοι-
πει, τοῖς τε δόρασιν ἐς ἀλλήλους ἐχρῶντο καὶ ἡ μάχη ἔτι μᾶλ-
λον ἐκ χειρὸς ἐγέρνει. Ῥωμαίων δὲ κέρως τὸ ἀριστερὸν μάλι-
στα ἔκαμνε. Καδισσηνοὶ γὰρ, οἳ ταύτη ξὺν τῷ Πιτυάζῃ ἐμά-
20 χοντο, πολλοὶ ἐπιβεβοηχότες ἐξαπιναιῶς ἐτρέψαντό τε τοὺς πο-
λεμίους καὶ φεύγουσιν ἐγκείμενοι ἰσχυρότατα συχνὸς ἔκτεινον. ὁ
δὲ κατιδόντες οἳ ξὺν τῷ Σουνίκα τε καὶ Αἰγά, δρόμῳ πολλῷ ἐπ'

11. τὰ τῶν] τῶν om. L.

quid A. οὐ δαὶ οἱ L.

19. Πιτυάζῃ] Πιτυάζῃ P.

20. ἐτρέψαντό τε L. τε om. P.

22. Αἰγά] αἰσάν A. αἰσάν L. Αἰγάν

14. οὐδ' ὥς] οὐ δαὶ οὐ vel simile

20. ἐτρέψαντό τε L. τε om. P.

22. Αἰγά] αἰσάν A. αἰσάν L. Αἰγάν

20. ἐτρέψαντό τε L. τε om. P.

22. Αἰγά] αἰσάν A. αἰσάν L. Αἰγάν

nominativus est p. 36 d.

factoque a tergo impetu, aversos telis petimus; pessime profecto ipsoa habebimus. Haec locutus, prebatur Belisario consilium implevit.

Ab incundo praelio acies utraque se continuit ad meridiem: qua praeterita, statim rem aggressi sunt barbari, ad eam horam reiecta idcirco pugna, quod cum ipsi capere cibum nonnisi sub vespem consueverint, Romani vero ante meridiem, haud ita restituros putabant, si impastes et fame languides adorirentur. Sagittis primo utrinque pugnatum est: quarum multitudo caliginem late inducebat. Cadebant parte ex utraque multi: quamquam tela veniebant crebriora a barbaris. Nam in certamen semper integri succedebant per vices, neque id hostis persentiebant. Res tamen Romana non erat peiore loco. Cum enim ventus a parte nostra ferens in barbaros exortus esset, sagittarum, quas missitabant, infringebat vim. Exhaustis demum pharetris, ad hastas venit. Tum pugna comibus fieri et magis ac magis crudescere. In primis Romanorum cornu sinistrum laborabat, impressione subita disiectum a Cadisensis, sociam operam navantibus Pityazi, qui suppetias magno numero tolerant: ac iam fugientibus instantes acerrime multas perimebant. Quo viso, effuse in barbaros incurrerunt Sunicas et Augan, atque his cele-

D αὐτοὺς ἦσαν. πρῶτοι δὲ οἱ τριακῆσιοι ξὺν τῇ Φάρα Ἑρου-
λοι ἐξ ὑψηλοῦ κατὰ νώτου τῶν πολεμίων γινόμενοι ἔργα θανατα-
στὰ ἕς τε τοὺς ἄλλους καὶ τοὺς Καδισσηνοὺς ἐπεδείκνυντο. οἱ δὲ
ἐπὶ καὶ τοὺς ἀμφὶ τὸν Σουνίκαν πλαγίους ἤδη ἀνιόντας ἐπ' αὐ-
τοὺς εἶδον, ἐς φυγὴν ὤρμητο. τῆς δὲ τροπῆς λαμπρῶς γενο- 5
μένης, ἐπειδὴ ἀλλήλοις ξυνέμειξαν οἱ ταύτῃ Ῥωμαῖοι, γέγονε φό-
νος τῶν βαρβάρων πολὺς. καὶ αὐτῶν κατὰ κέρας τὸ δεξιὸν οὐχ
ἦσσαν οἱ τρισχίλιοι ἐν τούτῳ τῷ πότῳ ἀπέθανον, οἱ δὲ λοιποὶ ἐς
τὴν φάλαγγα μόλις καταφυγόντες ἐσώθησαν. Ῥωμαῖοι δὲ αὐτίκῃ
ἐδίωκον, ἄλλ' ἐν τῇ παρατάξει ἐκάτεροι ἔστησαν ἀντίοι ἀλλή- 10
λοις. ταῦτα μὲν οὖν ἐφέρετο τῇδε.

- P 42 Μιρράνης τε ἄλλους τε πολλοὺς καὶ τοὺς ἀθανάτους λεγο-
μένους ἕκαστος ἐς μέρος τὸ ἀριστερὸν λάθρα ἐπιμενεν. οὗς δὲ
κατιδόντες Βελισάριος τε καὶ Ἑρμογένης, τοὺς ἀμφὶ Σουνίκαν τε
καὶ Αἰγᾶν ἐξακοσίους ἐς γωνίαν τὴν ἐν δεξιᾷ ἐκέλευον ἵκναι, οὗ 15
δὲ οἱ ξὺν τῇ Σίμα τε καὶ Ἀσκᾶν ἴσταντο, καὶ αὐτῶν ὀπισθεν
H 23 τῶν Βελισαρίῳ ἐπομένων πολλοὺς ἔστησαν. Πέρσαι μὲν οὖν, οἱ
κέρας τὸ ἀριστερὸν εἶχον Βαρεσμανῦ ἡγουμένου σφίσι, ξὺν τοῖς
ἀθανάτοις ἐς τοὺς κατ' αὐτοὺς Ῥωμαίους δρόμῳ ἐσέβαλλον. οἱ δὲ
οὐχ ὑποστάντες τὴν ἔφοδον ἐς φυγὴν ὤρμητο. τότε δὲ οἱ τε ἐν τῇ 20
γωνίᾳ Ῥωμαῖοι καὶ οὗτοι αὐτῶν ὀπισθεν ἦσαν, σκοπῶν πολλῇ
ἐπὶ τοὺς διώκοντας ἦσαν. ὅτε δὲ τοῖς βαρβάροις ἐγκύραιοι ἰόν-
B τες, διέϊλον αὐτῶν ὄχι μὲν τὸ στράτευμα, καὶ τοὺς μὲν πλείστους

7. αὐτῶν A. τῶν P. 16. Σίμα] εἰμα A.

rius trecenti illi cum Phara Eruli ex edito adversis hostibus imminentes
mira facinora cum in alios ediderunt, tum maxime in Cadisenos, qui ut
Sonicam etiam cum suis e transverso prorumpentem videre, illico arri-
puerunt fugam. Haec clare cognita, iunxerunt agmina Romani, qui illuc
erant, et magnam barbarorum caedem fecerunt. In hac dimicatione
ceciderunt ex hostium cornu dextero minimum III. m. caeteri vix evaserunt
ad suam aciem: neque illos inscuti Romani sunt; sed in acie utrique
sibi invicem oppositi constituerunt. Hunc res ibi successum habuit.

Ad cornu vero sinistrum Mirrhane cum alios complures submisit,
tum totam cohortem Immortalium. Hos ut viderunt Belisarius et Hermo-
genes, sexcentos equites, quos Sunicas cum Augane ducebat, ad angu-
lum dexterum, ubi Simas et Ascan in procinctu stabant, vocarunt. Pone
illos magna pars eorum, qui Belisarium sequebantur, locata fuit. Igitur
Persae in cornu sinistro positi, duce Baresmana, cum Immortalibus Ro-
manos invadunt sibi oblectos. Hi magno fracti impetu iam ruebant in
fugam, cum dispositae ad angulum turmae et quicumque post illas ad-
crant, in persequentes effudere se ardentissime. Obliquum incursu bifa-
riam scissus est barbaricus exercitus, exclusa ad dexteram parte maxima,

ἐν δεξιᾷ εἶχον, τινὰς δὲ καὶ ἐγκαταλειφθέντας ἐν ἀριστερᾷ ἐποίησαντο. ἐν τοῖς καὶ τὸν τοῦ Βαρεσμανῆ τὸ σημεῖον φέροντα ξυνέπεισαν εἶναι, ὃν δὴ ὁ Σουνίκας τῷ δόρατι ἐπελθὼν παῖε. ἥδη τε Πέρσαι οἱ ἐν τοῖς πρώτοις διώκοντες, αἰσθόμενοι οὐ ἦσαν κακοῦ, στρέψαντές τε τὰ νῶτα καὶ τὴν δίωξιν καταπαύσαντες ἐπ' αὐτοὺς ἤσαν, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἀμφίβολοι πρὸς τῶν πολεμίων ἐγίνοντο. ξυνέντες γὰρ τῶν ποιουμένων οἱ φεύγοντες ἀνέστρεφον αὐτοὺς. οἳ τε γοῦν ἄλλοι Πέρσαι καὶ ὁ τῶν ἀθανάτων λόχος, κεκλιμένον τε τὸ σημεῖον ἰδόντες καὶ ἐς τὸ ἔδαφος καθεμνόν, ἐπὶ 10 τοὺς ἑκατὴν Ῥωμαίους σὺν τῷ Βαρεσμανῇ ὥρμησαν. Ῥωμαῖοι δὲ ὑπηγνίσαντο. καὶ πρῶτος Σουνίκας τὸν Βαρεσμανῆν ἔκτεινέ τε καὶ ἐκ τοῦ ἵππου ἐς τὸ ἔδαφος ἔρριψε. καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἐς δέος μέγα οἱ βάρβαροι ἐμπεπτωκότες ἀλκῆς μὲν οὐκέτι ἐμμένοντο, ἀκοσμία δὲ πολλῇ ἐχόμενοι ἔφευγον. καὶ κατ' αὐτῶν Ῥωμαῖοι 15 κόκλωσιν τινα ποιησόμενοι πεντακισχιλλούς μάλιστα ἔκτειναν. οὕτω τε τὰ στρατόπεδα παντάπασιν ἐκινήθη ἑκάτερα, Περσῶν μὲν εἰς ὑπαγωγὴν, Ῥωμαίων δὲ ἐς τὴν δίωξιν. ἐν τούτῳ τῷ πόνηδοι δὴ πεζοὶ ἐν τῷ Περσῶν στρατεύματι ἦσαν, ῥίψαντές τε τοὺς θυρεοὺς καὶ καταλαμβανόμενοι κόσμῳ οὐδενὶ παρὰ τῶν πολεμίων 20 ἔκτεινοντο. Ῥωμαίων μέντοι ἡ δίωξις δι' ὀλίγου ἐγένετο. Βελισάριος γὰρ καὶ Ἑρμογένης περαιτέρω ἵναμι οὐδαμῇ εἶον, Δ δεισαντες μὴ τιμὴν ἀνάγκῃ Πέρσαι ὑποστραφέντες τρέψωνται αὐτοὺς οὐδενὶ λόγῳ διώκοντας, ἱκανόν τε αὐτοῖς καταφαίνετο τὴν νίκην ἀκραιφνή διασώσασθαι. μακροῦ γὰρ χρόνου Ῥωμαίων

4. οὐδ' L. οἱ P.

ad laevam altera intercepta cum Baresmanae vexillario, quem adortus Sunicas hasta confecit. Hoc loco Persae, qui primi fugientibus instabant, discrimine cognito terga vertunt, et istos desistunt insequi, ut illos petant. At ipsi iam ab hostibus utrinque peti coepti sunt. Etenim qui fugiebant, re intellecta, ad eos conversi redierunt. Porro immortalium cohors ac caeteri Persae, ubi inclinatum vexillum et afflictum humi viderunt, eam partem versus cum Baresmana ceperunt impetum. Occurrunt Romani, ac primus Sunicas Baresmanam confodit, atque ex equo ad terram dat. Eo casu perculsi barbari, profecta virtute, consternantur in fugam. Romani promotis aciei cornibus sic illos circumcluserunt, ut ad quatuor millia interfecerint: atque ita utraque acies se prorsus movit ac mutavit locum; Persica, retrahendo sese; Romana, insequendo. Tum omnes, qui in Persarum exercitu pedibus merebant, nudi clypeis, quos abiecerant, in summa perturbatione deprehensi, occisione perierunt. Nec longe procurrerunt haerentes in terga fugacium Romani, inhibentibus Belisario et Hermogene, cum vererentur ne Persae necessitate compulsi ora impetumque converterent in temere persequentes, eosque profigerent. Et vero ipsis id satis esse videbatur, si victoriam retine-

τῇ μάχῃ ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἠσσήθησαν Πέρσαι. οὕτω μὲν ἀπ' ἀλλήλων ἐκότεροι διεκρίθησαν. Πέρσαι δὲ οὐκέτι μάχην ἐκ τοῦ εὐθέως ἐς Ῥωμαίους διεπηγκῆν ἤθαλον. ἐγένοντο μὲντοι ἀμφοτέροις τινὲς ἐξ ἐπιδρομῆς ἔφοδοι, ἐν αἷς οὐκ ἔλασσαν Ῥωμαῖοι ἔσχον. τὰ μὲν οὖν στρατόπεδα ἐν Μεσοποταμίᾳ τῇδε ἐφέρετο. 5

P 43

ω'. Καβάδης δὲ ἄλλο στράτευμα εἰς Ἀρμενίαν τὴν Ῥωμαίων κατήκον ἐπεμπε. τὸ δὲ στράτευμα τοῦτο Περσαρμενίων τε καὶ Σουνιτῶν ἦσαν, οἳ δὴ Ἀλανοῖς εἰσιν ὅμοροι. Οὗνοι τε αὐτοῖς οἱ Σάβειροι καλούμενοι τρισχλιοὶ ξυνῆσαν, μαχιμώτατον ἔθνος. στρατηγὸς δὲ Μερμερόης, Πέρσης ἀνὴρ, ἅπασιν ἐφει- 10 στήκει. οἵπερ ἐπειδὴ Θεοδοσιουπόλεως τριῶν ἡμερῶν ὁδῷ διεῖχον, ἐνστρατοπεδευσάμενοί τε ἔμενον ἐν Περσαρμενίῳ τῇ χώρᾳ καὶ τὰ ἐς τὴν ἐσβολὴν ἐξηρτύοντο. ἐτόγγανεν δὲ Ἀρμενίας μὲν B στρατηγὸς Δωρόθεος, ὦν ἀνὴρ συνετός τε καὶ πολέμων πολλῶν ἔμπειρος. Σίττας δὲ ἀρχὴν μὲν τὴν στρατηγίδα ἐν Βυζαντίῳ 15 εἶχε, παντὶ δὲ τῷ ἐν Ἀρμενίοις στρατῷ ἐφιστήκει. οἳ δὴ στράτευμα πολεμίων γνόντες ἐν Περσαρμενίοις ἀγείρεσθαι, δορυφόρους εὐθὺς δύο ἐπεμψαν, ἐφ' ᾧ διασκοπήσαντες ἅπασαν σφίσιν τῶν πολεμίων τὴν δύναμιν ἐσαγγείλωσιν. ἄμφω τε ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῶν βαρβάρων γενόμενοι καὶ ἅπαντα ἐς τὸ ἀκριβὲς κατα- 20 νούσαντες ἀπηλλάσσοντο. ὁδῷ τε ἰόντες ἐς τι τῶν ἐκείνῃ χωρίων Οὐννοῖς πολεμίοις ἀπροσδοκῆτως ἐντυγχάνουσιν. ὅφ' ὧν ἄτερος

11. τριῶν] γ' P.

13. τὰ ἐς A. τὰ om. P.

16. ἐφιστήκει L.

ἐφιστήκει P.

17. ἀγείρεσθαι] ἐγείρεσθαι L.

22. ἀπροσδοκῆ-

τως] ἀπροσδοκῆτοις L.

rent integram et illibatam, cum longo iam intervallo Romani Persas acie superassent. Ita discessum est: neque ausi sunt Persae postea cum Romanis recte et collato Marte pugnare: leve⁸ tantum incursiones utrique factae, in quibus Romani haud inferiores fuerunt. Hic erat belli status in Mesopotamia.

15. In Armeniam Romanis subditam alium Cabades exercitum misit, e Persarmenis et Sunitis, qui sunt Alanis finitimi, conflatum. Iis se adiunxerant tria Hunnorum millia, eorum qui vocantur Sabiri: bellicosissima sane gens. Mermeros Persa omnibus praeerat. In Persarmenia cum substiterant, castris quodam in loco positis, unde ad Theodosiopolin iter est tridui, ad irruptionem faciendam se comparabant. Ac tum quidem Armeniae Dux erat Dorotheus, intelligens vir, et multorum bellorum usu peritus. Sittas vero Magister militum in praesenti ac simul per Armeniam. Hi cum exercitum in Persarmenia confici audissent, statim Praetorianos binos eo miserunt, ut explore renuntiarent quid virium haberet hostis. Iamque in castra Barbarorum illapsi ambo, diligenter inspectis omnibus revertebantur, et regionis illius locum nescio quem petebant, cum improvide in Hunnos inciderunt. Vivus eorum alter, Daga-

μέν, Λάγαρις ὄνομα, δεθεὶς ἐξαγρήθη, ὃ δὲ δὴ ἄλλος φηγεῖν τε C
ἴσχυσε καὶ τοῖς στρατηγοῖς τὸν πάντα λόγον ἀπήγγειλεν. οἱ δὲ
ἄπαν τὸ στράτευμα ἐξοπλίσαντες τῶν πολεμίων τῷ στρατοπέδῳ
ἐκ τοῦ αἰφνιδίου ἐπέστησαν. οἱ τε βάρβαροι τῷ ἀπροσδοκῆται
5 καταπλαγέντες οὐκέτι ἐς ἄλκην ἔβλεπαν, ἀλλ' ἔφευγον ὥς ἑκαστός
πῃ ἐδύνατο. ἐνταῦθα Ῥωμαῖοι κτείναντές τε συγχροὺς καὶ τὸ
στρατόπεδον ληισάμενοι ἀντίκα δὴ ὀπίσω ἀπήλκοντο.

Μερμερόης τε ξύμπασαν ἀγείρας τὴν στρατιὰν οὐ πολλῷ
ἕστερον ἐς γῆν τὴν Ῥωμαίων ἐσέβαλλε, καὶ καταλαμβάνουσι
10 τοὺς πολεμίους ἀμφὶ Σάταλαν πόλιν. οὗ δὴ ἐνοστρατοπεδευσά- D
μενοι ἐν χωρίῳ Ὀκτάβῃ ἡσύχαζον, ὅπερ τῆς πόλεως ἕξ τε καὶ
πεντήκοντα σταδίους ἀπέχει. Σίττας μὲν οὖν χιλοὺς ἐπαγόμε-
νος ὀπισθεν τῶν τινος λόφων ἐκρύπτετο, οἳοι πολλοὶ Σάταλαν V 252
τὴν πόλιν ἐν πεδίῳ κειμένην κυκλοῦσι. Δωρόθειον δὲ ξὺν τῷ H 24
15 ἄλλῳ στρατῷ ἐντὸς τοῦ περιβόλου ἐκέλευε μένειν, ἐπεὶ ἐν τῷ
ὁμαλῷ τοὺς πολεμίους ὑφίστασθαι οἳοι τε εἶναι οὐδαμῇ ὥντο,
οὐχ ἥσσον ἢ τρισμυριοὺς ὄντας, αὐτοὶ μάλιστα ἐς τὸ ἥμισυ ἐξι-
κνούμενοι. τῇ δὲ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ οἱ βάρβαροι ἄγχιστα τοῦ περι-
βόλου γένόμενοι κύκλωσιν αὐτοῦ ποιεῖσθαι τινα ἐν σπουδῇ εἶχον. P 44
20 ἄφρων δὲ κατιδόντις τοὺς ἀμφὶ Σίτταν ἐξ ὑψηλοῦ ἤδη ἐπ' αὐτοὺς
καταβαλόντας, καὶ αὐτῶν ξυμμετρεῖσθαι τὸ πλήθος ἡκιστα ἔχον-
τες, ὥτε κοινορτοῦ ὥρα θέρους πολλοῦ ἔγκειμένου, πολλῷ τε
πλείους ὥντο εἶναι καὶ τῆς κυκλώσεως κατὰ τάχος ἀφήμενοι ἐς

8. ἀγείρας] ἐγείρας L. 17. ἥσσον] ἥσσουν Hm. Sic p. 72, 8.

ris nomine, captus vincetusque est: alter elapsus, quae viderat, Ducibus plane edidit. Illi imperatis militi armis repente in castra hostium convolant. Attonitis inopinato impetu Barbaris non iam ad vim, sed ad fugam animus: eam pro se quisque capessere: Romani passim caede mectere fugientes. Castris demum direptis, reditum maturarunt.

Nec multo post Mermeroes ubi copias omnes collegisset, eas in agrum Rom. induxit et circa urbem Satalam offendit hostes, stativa tunc habentes Octavae, quae stadiis ab urbe lvi. distat. Hic viros mille secum assumit Sittas, et post collem, e multis unum, qui Satalam in plantis sitam ambiunt, delitescit, Dorotheo cum reliquis copiis intra moenia manere iussu. Cum enim Romani vix mediam aequarent numero partem hostium, qui non pauciores erant xxx. m. non videbantur eorum impressionem excipere in campo ac sustinere posse. Postero die, dum Barbari muris admoti urbem corona cingere intendunt, apparet ex insperato Sittas, recta ad ipsos de collis vertice cum agmine suo descendens. Et quoniam prae aestivi pulveris vi commetiri id visu minime poterant, multo numerosius rebantur esse. Quare omisso cingendae urbis consilio,

ἄλλῃσιν τινὰ χῶρον αὐτοὺς ξυναγαγεῖν ἐπέλγοντο. φθάσαντες δὲ
 Ῥωμαῖοι καὶ διελόντες σφᾶς αὐτοὺς εἰς ξυμμορίας δύο ἀναχωροῦ-
 σιν ἐκ τοῦ περιβόλου ἐπέθεντο, ὅπερ ἐπειδὴ ἅπας εἶδεν ὁ Ῥω-
 μαίων στρατὸς, ἐθάρσυσάν τε καὶ δρόμῳ πολλῷ ἐκ τοῦ περιβό-
 λου ξυρρέοντες ἐπὶ τοὺς ἐναντίους ἐχώρησαν. μέσους δὲ αὐτοὺς 5
 B καταστησάμενοι εἰς φυγὴν ἔτρεψαν. πλήθει μέντοι, ὥσπερ ἐρ-
 ρήθη, τῶν πολεμίων οἱ βάρβαροι ὑπεραίροντες ἔτι ἀντείχον, ἣ
 τε μάχῃ καρτερὰ ἐγεγόνει καὶ ἐκ χειρὸς ἦν. ἀγχιστροφὸν δὲ τὰς
 διώξεις ἐποιοῦντο εἰς ἀλλήλους ἐκάτεροι, ἐπεὶ ἰππεῖς ἅπαντες
 ἦσαν. ἐνταῦθα Φλωρέντιος Θραῦξ, καταλόγου ἱππικοῦ ἄρχων, 10
 εἰς μέσους ὁρμήσας τοὺς πολεμίους καὶ αὐτῶν τὸ στρατηγικὸν ση-
 μείον ἀρπάσας, ἐπικλίνας τε αὐτὸ ὡς μάλιστα, ὀπίσω ἀπήλυν-
 νεν. καὶ αὐτὸς μὲν καταληφθεὶς τε καὶ κρεουργηθεὶς αὐτοῦ ἐπε-
 σε, τῆς δὲ θύκης Ῥωμαίοις αἰτιώτατος γέγονεν. ἐπεὶ γὰρ τὸ ση-
 μείον οἱ βάρβαροι οὐκέτι εἴδωρον, ἐς ἄκοσμίαν τε πολλὴν καὶ ὀρ- 15
 ρωδίαν ἐμπεπτωκότες ὑπεχώρησάν τε καὶ γενόμενοι ἐν τῷ στρατο-
 C πέδῳ ἡσύχαζον, πολλοὺς ἐν τῇ μάχῃ ἀποβαλόντες. τῇ τε ἕστε-
 ραίῃ ἐκ' οἴκου ἅπαντες ἀνεχώρησαν οὐδενὸς σφίσι ἐπισπομένον,
 ἐπεὶ μέγα τε καὶ λόγου πολλοῦ ἄξιον ἐφαίνετο εἶναι τῷ Ῥωμαίων
 στρατῷ βαρβάρους τοσούτους τὸ πλῆθος ἔν τε τῇ σφετέρᾳ χώρᾳ 20
 ἐκεῖνα πεπονθέναι ὑπερ μοι ὅλῃσιν ἐμπροσθεν εἰρηται, καὶ ἐς τὴν
 πολεμίαν ἐμβεβληκότας, ἀπράκτους τε καὶ οὕτω πρὸς τῶν ἐλασ-
 σόνων ἡσσημένους ἀπαλλαγῆναι.

6. ἀρρήθη] ἐρρήθη P.

in arcum sese cogere properarunt. Praevertunt Romani, ac divisi bifa-
 riam, illos a muro se referentes adoriantur. Quo viso erecti caeteri ef-
 fudere se portis, interceptumque hostem in fugam verterunt; ita tamen,
 ut subinde resisteret, quippe numero longe superior, ut dicebam. Acris
 erat dimicatio, et res manu gerobatur, cumque omnes ex equis pugna-
 rent, incursu celeri ac recurso sese invicem lacecebant. Tunc in medios
 hostes invectus Florentius Thrax turmae equestris ductor vexillum Prae-
 torium rapuit, eoque ad solum inclinato cum ad suos rediret, compre-
 hensus et in frustra concisus occidit. Ab ipso maxime nata est Romanis
 victoria. Si quidem Barbari, sublato ex oculis vexillo, misere turbati
 sunt, et terrore concitati cessare retro: demum in castra se collegerunt,
 multis pugnando amissis. Postridie patriam repetierunt, neque illos quis-
 quam insecutus est. Quod enim tanto numero Barbari eam, quam paulo
 supra memoravimus, cladem in regno suo acceperissent, et nunc in ho-
 stile ingressi lussissent operam, atque a paucioribus fusi profligatique
 abscississent; id vero Romanus exercitus magnum et illustre esse existi-
 mabat.

Τότε καὶ Περσῶν χωρία ἐν Περσαρμενίοις Ῥωμαῖοι ἔσχον
 φρούριόν τε τὸ Βῶλον καὶ τὸ Φαράγγιον καλούμενον, ὅθεν δὴ
 τὸν χρυσὸν Πέρσαι δρύσσοντες βασιλεῖ φέρουσιν. ἐτύγχανον δὲ
 καὶ ὀλίγω πρότερον καταστρεψόμενοι τὸ Τζανικὸν ἔθνος, οἳ ἐν
 5 γῇ τῇ Ῥωμαίων αὐτόνομοι ἐκ παλαιού ἴδρυντο· ὑπὲρ αὐτίκα ὄν-
 τινι ἐπράχθη τρόπον λελλέξεται. ἐκ τῶν Ἀρμενίας χωρίων ἐς D
 Περσαρμενίαν ἴοντι ἐν δεξιᾷ μὲν ὁ Ταῦρός ἐστιν, ἔς τε Ἰβηρίαν
 καὶ τὰ ἐκείνη ἔθνη διήκων, ὥσπερ μοι ὀλίγω ἔμπροσθεν εἴρηται,
 ἐν ἀριστερᾷ δὲ κατάντης μὲν ἐπὶ πλείστον προϊούσα ἡ ὁδὸς γίνε-
 10 ται, καὶ ὅρη ἀποκρέμαται λίαν ἀπότομα νεφέλαις τε καὶ χιόσι
 κεκαλυμμένα τὸν πάντα αἰῶνα. ἐνθεν ἔξιόν ποταμὸς Φάσις φέ-
 ρεται εἰς γῆν τὴν Κολχίδα. ταύτῃ τὸ ἐξ ἀρχῆς βάρβαροι, τὸ
 Τζανικὸν ἔθνος, οὐδενὸς κατήκοοι ᾤκηντο, Σάνοι ἐν τοῖς ἄνω
 χρόνοις καλούμενοι, ληστρίαις μὲν χρώμενοι ἐς τοὺς περιόλους
 15 Ῥωμαίους, δάιταν δὲ σκληρὰν ὑπερφυῶς ἔχοντες καὶ τοῖς φω-
 ρίοις ἀεὶ ἀποζῶντες. οὐ γάρ τι εἰς βρῶσιν αὐτοῖς ἀγαθὸν ἡ γῆ
 ἔφερε· διὸ δὴ αἰτοῖς χρυσὸν τακτὸν ἀνὰ πᾶν ἔτος ὁ Ῥωμαίων P 45
 βασιλεὺς ἐπεμπεν, ἐφ' ᾧ δὴ μήποτε λήσονται τὰ ἐκείνη χωρία. οἳ
 δὲ καὶ ὄρκους τοὺς σφίσι πατέροις ὑπὲρ τούτων ὀμνύντες καὶ τὰ
 20 ὁμωμοσμένα ἐν ἀλογίᾳ ποιοῦμενοι ἀπροσδόκητοί τε ἐμπέπτοντες
 ἐκ τῶν ἐπὶ πλείστον ἐκακούργουν οὐκ Ἀρμενίους μόνον, ἀλλὰ καὶ
 τοὺς αὐτῶν ἐχομένους Ῥωμαίους μέχρι ἐς θάλασσαν, δι' ὀλίγον

4. Τζανικόν] τζανικόν A. Zanicam RV, et infra. 6. τρόπον] Legebatur λόγον. 8. ἐκείνη ἔθνη] Legebatur ἔθνη ἐκείνη. ἔθνη ἐκείνης L. 9. προϊούσα] Legebatur ἄν προϊούσα. Quo fortasse ἀνιούσα indicatum fuit. 11. Φάσις] Φάσις P. 13. Σάνοι] Suni RV. 18. λήσονται] ληίσονται L. 19. τοῖς om. L.

Quo etiam tempore Romani loca dittonis Persicae obtinuerunt in Persarmenia, Bolum castellum et Pharangium, ut appellant: ubi sunt auri fodinae Regis Persarum. Aliquanto ante subacti fuerant Tzani, veteres ac liberi incolae regionis, quae Romani Imperii finibus comprehenditur. Mox uti res gesta sit dicam. Ex Armenia in Persarmeniam eunti ad dextram est mons Taurus, qui, ut paulo supra descripsimus, ad Iberes usque et vicinas gentes evadit: ad laevam, iter in declivi longissimum, et montes praeruptissimi; qui nubibus ac nive perenni tecti impendent, unde et scatens fluvius Phasis in Colchidem fertur. Hic sedes ab omni vetustate habuerant, nec parebant cuiquam Tzani (olim Sani dicebantur) gens barbara, circumpositos Romanos infestare solita latrociniiis et asperissimo durata victu. Et quoniam illos parum aiebat malignum solum, rapto semper vivebant. Quare Romanus Imperator certum auri modum ipsis ea lege quotannis mittebat, ut vim ab circumiectis locis abstinerent. Verum illi neglectis, quibus fidem obstinexerant, iuramentis patriis, iamdiu non in Armenios modo, sed in Romanos etiam accolae aduvsque Pontum infestissime gras-

δὲ τὴν ἔφοδον πεπονημένοι, εὐθὺς ἐπ' οἴκου ἀπεκομίζοντο. καὶ
 Ῥωμαίων ἴσως ἐντυχόντες στρατῷ ἡσώωντο μὲν τῇ μάχῃ, ἀλώ-
 σιμοὶ δὲ παντάπασιν οὐκ ἐγίνοντο χωρίων ἰσχύϊ. μάχῃ τούτῳ δ'
 Σίττας αὐτοὺς πρὸ τοῦδε τοῦ πολέμου νικήσας, ἐπαγωγὰ τε πολλὰ
 B εἰς αὐτοὺς εἰπὼν τε καὶ πράξας, προσποιήσασθαι παντελῶς ἰσχυ- 5
 V 253 σε. τὴν τε γὰρ δίαιταν ἐπὶ τὸ ἡμερώτερον μεταβυλόντες ἐς κα-
 ταλόγους αὐτοὺς Ῥωμαϊκοὺς ἐπεγράψαντο καὶ τὸ λοιπὸν ἔξιν τῷ
 ἄλλῳ Ῥωμαίων στρατῷ ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἔξισι. τὴν δὲ δόξαν
 H 25 ἐπὶ τὸ εὐσεβέστερον μετέθεντο, ὅπαντες Χριστιανοὶ γεγεννημένοι.
 τὰ μὲν οὖν ἄμφι τοῖς Τζανοῖς ταύτῃ πῃ ἔσχεν. 10

Ὑπερβάντι δὲ τὰ αὐτῶν ὄρια φάραγξ ἐστὶ βαθεῖα τε καὶ
 λίαν κρημνώδης μέχρι ἐς τὰ Καυκάσια ὄρη δήκουσα. ἐνταῦθα
 χωρία τε πολυάνθρωπά ἐστι καὶ ἀμπελὸς τε καὶ ἄλλη ὀπωρία
 διαρκῶς φύεται. καὶ μέχρι μὲν ἐς τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν μάλιστα
 C Ῥωμαῖοις ἡ φάραγξ αὕτη ὑποτελὴς τυγχάνει οὕσα, τὸ δὲ ἐνθένδε 15
 οἱ Περσαρμενίων ὄροι ἐκδέχονται, οὗ δὴ καὶ τὸ τοῦ χρυσοῦ μέ-
 ταλλόν ἐστιν, ὅπερ Καβάδου δόντος ἐπιτρέπνευε τῶν τις ἐπιχω-
 ρίων Συμεώνης ὄνομα. οὗτος ὁ Συμεώνης ἐπειδὴ ἀμφοτέρους ἐς
 τὸν πόλεμον ἀκμάζοντας εἶδε, Καβάδην τῆς τῶν χρημάτων προσ-
 ὄδου ἀποστρεῖν ἔγνω. διὸ δὴ αὐτόν τε καὶ τὸ Φαράγγιον Ῥω- 20
 μαῖοις ἐνδοῦς οὐδετέροις τὸν ἐκ τοῦ μετάλλου χρυσὸν ἀποφέρειν
 ἤξιον. Ῥωμαῖοι μὲν γὰρ οὐδὲν ἔπραττον, ἀποχρῆν σφίσις ἡγού-
 μενοι ἀπολωλέναι τοῖς πολεμίοις τὴν ἐνθένδε φορὰν, Πέρσαι δὲ

1. οἴκου] οἴκου L.

sabantur, raptimque facta populatione, domum revolabant. Si quando in Rom. exercitum forte inciderent, fundebantur illicet; omnino tamen ne delerentur obstabat inexpugnabilis locorum situs. Hos Barbaros cum ante bellum istud Sittas praelio vicisset, tandem humanitatis illecebris, quam et verbis et re testatus prolixè est, ipsos perdomuit ac subegit. Nam ad mitiorem vitæ cultum traducti, nomina sua in Rom. numeros retulerunt, ac iam inde usque eos in expeditiones sequuntur. Cum feritate impietatem etiam exuerunt et Christianam omnes religionem amplexi sunt. Hactenus de Tzanis.

Transitis eorum finibus, venit in vallem altam admodum et præcipitiis asperam, quæ ad montes usque Caucasios pertinet. Hic oppida sunt frequentia incolis: vitifera tellus, fructus autumnales cuiusque generis benigne sufficit. Tridui iter habet ea vallis pars, quæ parit Romanis: alteram excipiunt Persarmeniæ fines; ubi et auri fodinæ sunt, quibus concessu Cabadis præerat oriundus indidem Symeon. Is ubi Romanos inter ac Persas bellum exarsisse vidit, apud se statuit proventu auri Cabadem intervertere. Itaque et se ipse Romanis et Phargangium deditit, hac arte id consecutus, ut effossum aurum impune retineret. Nam nec Romani exigebant, contenti nihil inde ad hostem redire: nec

οὐχ οἷοι τε ἦσαν ἀκόντων Ῥωμαίων τοὺς ταύτῃ ὥκημένους ἀντιστατοῦσης τῆς δυσχωρίας βιάζεσθαι.

Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους Ναρσῆς τε καὶ Ἀράτιος, οἱ **D** Βελισαρίῳ τε καὶ Σίττᾳ ἐν Περσαρμενίων τῇ χώρᾳ κατ' ἀρχὰς 5 τοῦδε τοῦ πολέμου εἰς χεῖρας ἦλθαν, ὥσπερ ἔμπροσθέν μοι διδύλωται, σὺν τῇ μητρὶ αὐτόμολοι ἐς Ῥωμαίους ἦκον, καὶ αὐτοὺς Ναρσῆς ὁ βασιλεὺς ταμίᾳς ἐδέξατο — Περσαρμένιος γὰρ καὶ αὐτὸς γένος ἐτύγχανε — χρήμασί τε αὐτοὺς δωρεῖται μεγάλοις. ὅπερ ἐπιυδῇ Ἰσάκης, ὁ νεώτατος αὐτῶν ἀδελφός, ἔμαθε, Ῥωμαίους 10 λάθρα εἰς λόγους ἐλθὼν Βῶλον αὐτοῖς τὸ φρούριον, ἄγχιστί πη ὅν τῶν Θεοδοσιουπόλεως ὁρίων, παρέδωκε. στρατιώτας γὰρ ἐγγύς πη ἐπέστειλε κρύπτεσθαι, οὓς δὴ τῷ φρουρίῳ νύκτωρ ἐδέξατο, μίαν αὐτοῖς λάθρα ἀνακλίνας πυλίδα· οὕτω τε καὶ αὐτοὺς εἰς Βυζάντιον ἦλθεν.

15 **15'.** Οὕτω μὲν Ῥωμαίοις τὰ πράγματα εἶχε. Πέρσαι δὲ **P 46** πρὸς Βελισαρίου ἐν Λάρας ἤσσημένοι τῇ μάχῃ οὐδ' ὥς ἐνθένδε ἀναχωρεῖν ἔγνωσαν, ἕως Ρουφίνος, ἐπεὶ ἐς ὕψιν τὴν Καβύδου ἦλθεν, ἔλεξεν ὧδε „Ἐπεμψέ με, ὦ βασιλεῦ, ὁ σὸς ἀδελφός μέμψιν δικαίαν τυγχάνουσιν μεμφόμενος, ὅτι δὴ Πέρσαι ἀπὸ οὐδε 20 μιᾶς αἰτίας εἰς γῆν τὴν αὐτοῦ ἐν ὅπλοις ἦλθον. καίτοι βασιλεῖ μεγάλῳ τε καὶ ἐς τοσοῦτον ξυνέσειας ἦκοντι ἐκ πολέμου εἰρήνην πρυτανεύσαι μᾶλλον ἢν πρέποι ἢ τῶν πραγμάτων εὖ καθεστῶτων ταραχὴν οὐ δέον αὐτῷ τε καὶ τοῖς πέλας προστρέβασθαι. οἷς δὴ **B**

11. Θεοδοσίον πόλιν P hic et alibi

Persae Romanis invitis poterant in incolas vim ob locorum asperitatem suscipere.

Sub idem tempus Narses atque Aratius, qui belli huius initio cum Belisario et Sitta (quod iam ante narravi) in Persarmenia dimicaverant, ultro cum matre ad Romanos transfugerunt. Eos Narses, Imperatoriae gazae Praefectus, natione et ipse Persarmenus, excepit ac magna pecunia donavit. Quod ubi audiit eorum frater natus minimus Isaces, cum Romanis clanculum collocutus, Bolam castellum agro Theodosiopolitano finitimum ipsis tradidit, admissis noctu porta clam aperta militibus, qui se prope abdiderant, ex ipsius praescripto. Tum ipse quoque Byzantium venit.

16. Romanis quidem res ista cesserat: Persae vero quamvis a Belisario victi acie fuissent ad Daram, tamen inde abire noluerunt, donec Rufinus Cabadem adiit: ad cuius conspectum admissus, in hunc modum verba fecit. *A fratre huius tuo missus, o Rex, ipsius querelas ad te deferro sane iustas. Nimirum armis infesti Persae irruerunt in eius regnum, quomodo nulla iniuria provocati. At magnum certe Regem tantae sapientia praeditum magis decet bellum pace componere quam bello miscere pacem, et se ac vicinos, quando res in tranquillo sedent, discordia indi-*

καὶ αὐτὸς εὐελπὶς ὢν ἐνθάδε ἀφίγμαι, ὅπως τὸ λοιπὸν ἀμφοτέ-
 ροις τὰ ἐκ τῆς εἰρήνης ἀγαθὰ εἶη.“ Ῥουφίνος μέντοι τοσαῦτα
 εἶπε. Καβάδης δὲ ἀμείβεται ὧδε „ὦ παῖ Σιλβανοῦ, μηδα-
 μῶς ἀντιστρέφειν τὰς αἰτίας πειρῶ, πάντων ἐξεισιτάμενος μάλι-
 σ্তু ταραχῆς ἀπάσης αἰτιωτάτους γεγόνειαι τοὺς Ῥωμαίους ὑμᾶς. 5
 πύλας γὰρ τὰς Κασπίας ἡμεῖς ἔσχομεν ἐπὶ τῷ Περσῶν τε καὶ Ῥω-
 μαίων ἀγαθῷ βιασάμενοι τοὺς ἐκεῖνη βαρβάρους, ἐπεὶ Ἀναστά-
 σιος ὁ Ῥωμαίων αὐτοκράτωρ, ὥς πον καὶ αὐτὸς οἰσθα, παρὸν αὐ-
 τὰς χρήμασιν ὠνεῖσθαι, οὐκ ἤθελεν, ὅπως μὴ στράτευμα ἐς
 πάντα τὸν αἰῶνα ἐνταῦθα ἔχων χρήματα μεγάλα ὑπὲρ ἀμφοτέ- 10
 ρων προῖσθαι ἀναγκάζηται. ἔξ ἐκείνου τε ἡμεῖς στρατιᾶν το-
 σαύτην τὸ πλῆθος ἐνταῦθα καταστησάμενοι καὶ ἐς τὸν παρόντα
 χρόνον ἐκτρέφοντες δεδώκαμεν ὑμῖν τό γε κατὰ τοὺς ἐκεῖνη βαρ-
 βάρους μέρος ἀδῆωτον τὴν χώραν οἰκεῖν, ξὺν πολλῇ ἀπραγμο-
 σύνῃ τὰ ὑμέτερα αὐτῶν ἔχουσιν. ὥσπερ δὲ οὐκ ἱκανὸν ὑμῖν τοῦ- 15
 V 254 τό γε, καὶ πόλιν μεγάλην Δάρας ἐπιτείχισμα Πέρσαις πεποίησθε,
 καίπερ διαρρηδῆν ἐν ταῖς σπονδαῖς ἀπειρημένον, ὥσπερ Ἀνατό-
 λιος πρὸς Πέρσας ἔδετο, καὶ ἀπ' αὐτοῦ δυοῖν στρατοπέδοι
 D ἀνάγκη πόνοις τε καὶ δαπάνῃ κεκαῶσθαι τὰ Περσῶν πράγματα,
 τὸ μὲν, ὅπως μὴ Μασσαγέται τὴν ἀμφοτέρων γῆν ὄγειν τε 20
 καὶ φέρειν ἀδεῶς δύνωνται, τὸ δὲ, ὅπως ἂν τὰς ὑμετέρας
 ἐπιδρομὰς ἀνυστέλλοιμεν. ὑπὲρ ὧν ἔναγχος μεμφομένων ἡμῶν,
 δυοῖν τε τὸ ἕτερον ἄξιούντων παρ' ὑμῶν γίνεσθαι, ἣ ἔξ ἀμ-

23. δυοῖν] δυεῖν P.

gna turbare. Me vero non sine spe bona huc perduxit consilium pacis, ut
 eius bonis utrumque Imperium fortunetur. Haec Rufinus: cui sic contra
 Cabades. Ego vero, fili Siloani, ad regerendas querelas nullam adhibeo
 animi contentionem, quippe qui sciam omnium optime vos Romanos quid-
 quid turbatum fuit maxime excitasse. Nos Portas Caspicas in Romanorum
 aequae ac Persarum commodum occupavimus, exactis inde barbaris, post-
 equam, ut ipse scis, Anastasius Rom. Imperator eas emere cum posset,
 noluit, ne in stipendium assidui illis militis magnos sumptus rei causa
 communis facere cogeretur. Nos ibi praesidium imposuimus numerosissi-
 mum: nos ad hanc diem alimus: nos vobis de re vestra parum sollicitis
 id beneficium praestitimus, ut saltem a Barbaris, qui illic degunt, inte-
 ctam hactenus regionem incolueritis. Vos autem, quasi levius esset istud,
 Daram urbem magnam ad oppugnandos Persas extruxistis; contra quam
 discrete cautum est instrumento pacis ab Anatolio cum illis compositae. At-
 que ex eo tempore necesse fuit rem Persicam non solum praeliis, verum
 etiam sumptu minui in duos exercitus facto: quorum alterum obicimus
 Massagetis, ne in utroque regno raperent impune ac ferre. & omnia; alte-
 rum vobis, quo excursionibus vestras cohiberemus. Ac de his non ita pridem
 exoptulantes, cum a vobis peteremus alterutrum; aut ut miles utrinque

φοτέρων τὸν ἐς πύλας τὰς Κασπίας στρατὸν στέλλεσθαι, ἢ πόλιν Δύρας καταλύεσθαι, τῶν μὲν λεγομένων τὴν μάθησιν οὐ προσέειπε, κακῶ δὲ μερίζονι κρατύνεσθαι τὴν ἐς Πέρσας ἐπιβουλὴν ἔγνωτε, εἴ τι μεμνήμεθα τῆς ἐν Μίνδονος οἰκοδομίας· καὶ νῦν δὲ Ῥωμαίοις ἐλετὰ μὲν τὰ τῆς εἰρήνης, αἰρετὰ P 47 δὲ τὰ ὅπλα, ἢ τὰ δίκαια πρὸς ἡμᾶς τιθεμένους, ἢ ἀπ' ἐναντίας αὐτῶν ἰούσιν. οὐ γὰρ τὰ ὅπλα καταδύσουσι πρότερον Πέρσαι, πρὶν δὴ αὐτοῖς Ῥωμαῖοι ἢ τὰς πύλας δικαίως τε καὶ ὀρθῶς ξυμφυλάξουσιν, ἢ πόλιν Δύρας καταλύσουσι.“ τοσαῦτα Κα- H 26

10 βύδης εἰπὼν τὸν πρεσβευτὴν ἀπεπέμψατο, παραδηλώσας ὥς οἱ βουλομένῳ εἴη χρηματὶ τε πρὸς Ῥωμαίων λαβεῖν καὶ τὰς τοῦ πολέμου καταλύειν αἰτίας. ἅπερ Ρουφίνος ἐς Βυζάντιον ἔκων βασιλεῖ ἡγγεilen. οὐ δὴ οὐ πολλῶ ὕστερον καὶ Ἐρμογένης ἀφίκετο, καὶ ὁ χειμὼν ἔληγε, καὶ τέταρτον ἔτος ἐτελεύτα Ἰουστινια- 15 νῶ βασιλεῖ τὴν αὐτοκράτορα ἀρχὴν ἔχοντι.

ιζ'. Ἀμα δὲ ἦρι ἀρχομένῳ στρατεύμα Περσῶν Ἀζαρέθου B ἡγουμένου ἐσέβαλεν ἐς Ῥωμαίων τὴν γῆν. ἦσαν δὲ πεντακισχίλιοι τε καὶ μύριοι, ἱππεῖς ἅπαντες. καὶ αὐτοῖς Ἀλαμούνδαρος ὁ Σακκίνης ξυγγὴν πάμπολόν τινα ὄμιλον Σαρακηνῶν ἔχων. αὕτη 20 τε Πέρσαις ἢ ἐσβολὴ οὐ καθάπερ εἶωθεν ἐγένετο· οὐ γὰρ ἐς τὴν Μεσοποταμίαν ἐσέβαλλον, ὥσπερ τὰ πρότερα, ἀλλ' ἐς τὴν πύλαι μὲν Κομμαγηνὴν, τανῦν δὲ καλουμένην Εὐφρατησίαν, ὅθεν

3. προσέειπε L. προσέειπαι P. 4. ἐν excidit in P. ibid. Μίνδονος] μίνδονος A. ad Mindum aedificii RV. Conf. p. 35 b. 18. Ἀλαμούνδαρος Σακκίνης] Alamandarus Sacacenus RV. 20. εἶωθεν] εἰώθει L. 22. Κομμαγηνὴν] Κομμαγηνήν P.

mitteretur ad Portas Caspiae, aut ut Dara dirueretur; vos dicta respicientes, consilium perdendi Persas maiori firmare iniuria voluistis. Enimvero nondum animo excidit castelli Mindonensis aedificatio. At nunc Romani pacem accipere possunt, vel bellum eligere: illam quidem, si modo praestent quod aequum est: hoc vero, si secus agant. Nam arma Persae non prius ponent, quam cum ipsis, ut par est, Romani coierint ad Portarum Caspiarum custodiam, vel urbem Daram everterint. Ita locutus Cabades, Legatum remisit, cum obscure significasset velle se accipere a Romanis pecuniam, atque ita belli causas rescindere. Haec Rufinus Byzantium reversus Imperatori retulit: eodem etiam non multo post venit Hermogenes. Abiit hyems, et annus imperii Iustiniani quartus absolvitur.

17. Primo vere in fines Romanorum irrupit duce Azareth Persarum exercitus. Erant numero xv. κ. et quidem equites omnes: seque illis adiunxerat Alamandarus Saccines cum magna Saracenorum manu. Ea demum irruptio hoc habuit novi, ut non in Mesopotamiam pro more pristino facta fuerit; sed in Comagenen (sic appellabant veteres, quae vocatur hodie Euphratesia) unde numquam, quod equidem sciamus, Procopius I.

δὴ οὐ πρότερον Πέρσαι πρότερον, ὅσα γε ἡμᾶς εἰδέναι, ἐπὶ Ῥωμαίους ἱστῶντες. οὗτου δὲ ἕνεκα Μεσοποταμία τε ἡ χώρα ἐκλήθη καὶ οἱ Πέρσαι τῆς ἐς ταύτην ἐφόδου ἀπέσχοντο ἐρῶν ἐρχομαι.

C Ὅρος οὐ λίαν ἀπότομον ἐν Ἀρμενίοις ἐστὶ, Θεοδοσιουπό-
λεως μὲν δύο καὶ τεσσαράκοντα διέχον σταδίαις, τετραμμένον δὲ
αὐτῆς πρὸς βορρῶν ἄνεμον. καὶ πηγαὶ δύο ἐνθένδε ἕξιασι, πο-
ταμοὺς δύο ποιοῦσαι αὐτίκα, Εὐφράτην μὲν ἡ ἐν δεξιᾷ, ἡ δὲ
δὴ ἑτέρα Τίγριν ὄνομα. τούτοις ἄτερος μὲν, ὁ Τίγρις, οὔτε
περίοδοις τισὶ χρώμενος οὔτε ὑδάτων ὅτι μὴ ὀλίγων οἱ ἐπιγινομέ- 10
νων, εὐθὺς Ἀμίδης πόλεως κάτεισι. καὶ αὐτῆς ἐς τὰ πρὸς βορ-
ρῶν ἄνεμον προῶν χωρεῖ ἐς τῶν Ἀσσυρίων τὴν χώραν. ὁ δὲ δὴ
Εὐφράτης φέρεται μὲν κατ' ἀρχὰς ἐπὶ τινὰ χώρον ὀλίγον, εὐθὺς
δὲ προῶν ἀφανίζεται, οὐχ ὑπόγειος μέντοι γινόμενος, ἀλλὰ τί
P 48 οἱ ξυμβαῖνον θανμάσιον οἶον. ὑπὲρ γὰρ τοῦ ἱδατος τέλμα ἐπὶ 15
πλεῖστον βαθὺ γίνεται, μήκος μὲν ὅσον ἐπὶ σταδίου πεντήκοντα,
εὗρος δὲ εἴκοσι. καὶ καλάμων φύεται πολὺ τι χρήμα ἐν τῷ πηλῷ
τούτῳ. ἐς τόσον δὲ σκληρὸς τις ὁ χοῦς ἐνταυθα ἐστὶν ὥστε
τοῖς ἐντυγχάνουσιν οὐδὲν ἄλλο δοκεῖν ἢ ἡπειρον εἶναι. ἐπ' αὐτῷ
τοῖσιν ξυμβαίνει οὐδὲν δεδιότας πεζοὺς τε καὶ ἵππεας πορεύεσθαι. 20
καὶ μὴν καὶ ὕμαξαι παρὰσιν ἐνθένδε πολλὰι ἡμέραι ἐκάστη,
ἀλλ' οὐδὲν τὸ παρῶπαν ἰσχύουσι κινεῖν τι ἢ ἐξελέγχειν τοῦ τέλμα-
τος. καλοῦσι δὲ τοὺς καλάμους οἱ ἐπιχώριοι ἀνὰ πᾶν ἔτος, τοῦ

9. Τίγριν — Τίγρις] τίγρη — τίγρης A. 22. ἐξελέγειν] ἐξε-
λύσαν Pm.

Persicae copiae Romanos invaserant. Ego vero et originem nominis Mesopotamiae, et causam cur in eam regionem se elicere Persae noluerint, iam aggredior explicare.

Eat mons in Armenia non admodum praeceps, stadiis xlii. Theodosiopolis dissitus illique obversus a Septentrione. Ex eo fontes nascuntur duo, qui illico totidem efficiunt flumina; is nempe qui dextra oritur, Euphratem; alter Tigrin. Ac Tigris quidem non flexuose, sed recta, et parum aquae externae colligens, Amidam versus descendit, ac profluens ad latas urbis huius Aquilonare, devolvitur in Assyriam. Euphrates cursum incipit per angusta spatia: unde simul ac prorupit, subducit se oculis, non per alveum subterraneum, at mirabili quodam casu. Etenim super aqua limus altissimus colit, seque ita effudit, ut stadia l. in longitudinem, xx. in latitudinem pateat. Atque hic limus arundinum est admodum ferax, adeoque durus, ut accedentibus obiciat speciem continentis, et transitum securum praebeat equitibus pariter ac peditibus. Quin etiam plastra magno illac aguntur quotidie; nec tamen fieri laevis ulla, nec quid subsit deprehendi potest. Cam autem indigenae so-

μη τὰς ὁδοὺς πρὸς αὐτῶν εἰσγεσθαι, καὶ ποτε πνεύματος ἐν-
 ταῦθα ἔξαισιον ἐπιπεσόντος μέχρι ἐς τὰ τῶν ῥιζῶν ἔσχατα τὸ πῦρ ^{V 255}
 ἐκινεῖσθαι τετύχηκε, καὶ τὸ ὕδωρ ἐν χωρίῳ ὀλίγῳ φανῆναι.
 χρόνου δὲ ὁ χρός αὐθις οὐ πολλοῦ συμφρὲς ἀπέδωκε τῷ χωρίῳ
 5 τὸ σχῆμα, ἐφ' οὗπερ τὸ πρότερον ἦν. ἐνθ' ἐνδε τε ὁ ποταμὸς
 πρόεισιν ἐς τὴν Ἐκελεσηνὴν καλουμένην χώραν, οὗ δὴ τὸ ἐν Ταύ-
 ροις τῆς Ἀρτέμιδος ἱερὸν ἦν, ἐνθεν λέγουσι τὴν Ἀγαμέμνονος
 Ἰφιγένειαν ζῆν τε Ὀρέστη καὶ Πυλάδην φυγεῖν τὸ τῆς Ἀρτέμιδος
 ἄγαλμα φέρουσαν. ὁ γὰρ ἄλλος νεὼς, ὃς δὴ καὶ ἐς ἐμὲ ἐστὶν ἐν
 10 πόλει Κομάνῃ, οὐχ ὁ ἐν Ταύροις ἐστίν. ἀλλ' ὅπως ἐγένετο,
 ἐγὼ δηλώσω.

Ἐπειδὴ ἐκ Ταύρων Ὀρέστης ζῆν τῇ ἀδελφῇ ἀπιὼν ὤχετο, C
 ζωνέπασεν αὐτῷ νοσῆσαι τὸ σῶμα. καὶ ἀμφὶ τῇ νόσῳ πυνθανο-
 μένῳ χρῆσαι τὸ μαντεῖόν φασιν οὐ πρότερον λωφῆσειν αὐτῷ τὸ
 15 κακόν, πρὶν τῇ Ἀρτέμιδι ναὸν δειμασθαι ἐν χώρῳ τοιούτῳ, οἷον
 δὴ τὸν ἐν Ταύροις ξυμβαίνει εἶναι, ἐνταῦθά τε ἀποκείρασθαι τὴν
 αὐτοῦ κόμην καὶ αὐτῇ ὁμωνύμως καλέσαι τὴν πόλιν. διὸ δὴ
 Ὀρέστην περιόντι τὰ ἐκείνῃ χωρία ἐν Πόντῳ γενέσθαι, κατιδεῖν
 τε ὄρος, ὃ δὴ ἐνταῦθα ἀπότομον ἀπεκρέματο, ἔρρει τε ἔνερθε
 20 παρὰ τὴς τοῦ ὄρους ἔσχατιὰς ποταμὸς Ἴρις. ὑποτοπήσαντα οὖν
 τὸν Ὀρέστην τότε τοῦτόν οἱ τὸν χῶρον δηλοῦν τὸ μαντεῖον πόλιν D
 τε ἐνταῦθά λόγον ἀξίαν καὶ τὸν τῆς Ἀρτέμιδος νεὼν δειμασθαι,
 τὴν τε κόμην ἀποθριζόμενον ὁμωνύμως αὐτῇ καλέσαι τὴν πόλιν,

6. Ἐκελεσηνὴν] Ἀκίλισήνην Pm. Edesenen RV. 12. ἀπιὼν]
 ἐπιὼν A. 17. αὐτοῦ] αὐτοῦ P.

leant quotannis incendio arundinetum vastare, ne vias calami interclu-
 dant; accigit aliquando, id dum fit, ut ventus incumbere violentior,
 quo actus ignis ad radices imas pervasit: tum demum aqua per hiatum
 exiguum apparuit: sed coalescens iterum limus, brevi tempore pristinam
 reddidit loco faciem. Inde habetur Euphrates in Acilisenen, ubi Dianae
 Tauricae sanum erat, ex quo cum Oreste ac Pylade aufugisse dicitur
 Iphigenia, simulacrum Dianae ferens. Templum enim, quod in urbe Co-
 mana etiamnum visitur, a Taurico diversum est. Rem ego, uti se ha-
 bet, exponam.

Postquam Orestes a Tauris abiit cum sorore, in morbum incidit: ac
 super eo consultum Oraculum respondisse memorant, aegrum haud prius
 sanatum iri, quam in loco, cuius situs ei, quem Tauri habent, similis
 esset, posuisset aedem Dianae, ibique attonsa coma, factum ex ea no-
 men dedisset urbi. Itaque Orestes circumflectos tractus obiens, venit in
 Pontum: ubi cum praeruptum montem vidisset, ac fluvium Irii radices
 eius alluentem, hunc sibi locum ab Oraculo designari ratus, praeclaram
 in eo urbem et Dianae sanum extruxit, recisaque ooma, hinc nomen

ἥ δὴ Κόμανα καὶ ἐς ἐμὲ ὀνομάζεται. τούτων τε Ὁρέστη ἐξεργασμένων οὐδέν τι ἦσσαν, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον, τὴν νόσον ἀκμάζειν. αἰσθόμενον δὲ τὸν ἄνθρωπον ὥς οὐκ ἐπιτηδείως ταῦτα τῷ μαντεῖω ποιοίη, ἅπαντα αὐτῷ περιόντα σκοπεῖσθαι καὶ χῶρόν τινα ἐν Καππυδόκαις εὑρεῖν τῷ ἐν Ταύροις τὰ μάλιστα ἐμφερές 5 στατον. ὄνπερ καὶ ἐγὼ πολλάκις ἰδὼν ἡγάσθην τε ὑπερφυῶς καὶ μοι ἐδόκουν ἐν Ταύροις εἶναι. τό τε γὰρ ὕρος τοῦτο ἐκείνῳ ἄτεχνῶς ἵοικεν, ἐπεὶ κἀνταῦθα ὁ Ταῦρός ἐστι, καὶ ὁ ποταμὸς

H 27 Σάρος τῷ Εὐφράτῃ ἐκάζεται. πόλιν τε οὖν ἀξιοθέατον ὥκοδομήσατο ἐνταῦθα Ὁρέστης καὶ νεὼς δύο, τὸν ἕτερον μὲν 10 τῇ Ἀρτέμιδι, τὸν δὲ ἄλλον τῇ ἀδελφῇ Ἰφιγενείᾳ, οὓς δὴ

P 49 Χριστιανοὶ ἱερὰ σφίσι πεποιήνται, τῆς οἰκοδομίας τὸ παράπαν οὐδέν μεταβαλόντες. αὕτη καλεῖται καὶ νῦν ἡ χρυσῇ Κόμανα, τῆς Ὁρέστου κόμης ἐπώνυμος οὖσα, ἣν δὴ ἐκείνον ἐνταῦθά φασιν ἀποκειράμενον διαφυγεῖν τὸ ἀρρώστημα. τινὲς δὲ λέγουσιν 15 αὐτὸν οὐκ ἄλλην τινὰ νόσον ἢ τὴν μανίαν ταύτην ἀποφυγεῖν, ἥπερ αὐτὸν ἔσχεν, ἐπειδὴ τὴν μητέρα τὴν ἑαυτοῦ ἔκτεινεν. ἐγὼ δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον ἐπάνειμι.

Ἐκ τε γὰρ τῶν ἐν Ταύροις Ἀρμενίων καὶ χώρας τῆς Ἑκλεσηνῆς ποταμὸς Εὐφράτης ἐν δεξιᾷ ῥέων γῆν τε πολλὴν περι- 20 βάλλεται καὶ ποταμῶν οἱ ἄλλων τε ἀνυμνηνμένων καὶ αὐτοῦ Ἀρσίνου, ὃς δὴ ἐκ τῶν Περσαρμενίων καλουμένων πολὺς φέρεται,

1. Ὁρέστη] Legebatur Ὁρέστην. 9. Εὐφράτῃ] ταύρῳ εὐφράτῃ A. 19. ἐκλεσηνῆς A. Ἀκίλισηνῆς, ut apud Ptolemaeum et Strabonem, P. Conf. p. 83, 6.

Comanae fecit, quod urbi hac etiam aetate manet. His vero exactis, cum morbus adeo non remitteret, ut ingravesceret potius; intelligens Orestes nondum se Oraculo satisfecisse, partes illas denuo lustravit omnes, et consideravit: tandem in Cappadocia locum plane geminum ac similem ei, quem viderat apud Tauros, invenit. Hunc ego saepe contemplans oculis, vehementer miratus sum; sic ut mihi non abesse a Tauris viderer. Nam et montem, qui est apud illos, huius loci mons, cum hic quoque Taurus sit, repraesentat, et speciem Euphratis exhibet Sarus fluvius. Igitur Orestes urbem hic aedificavit spectatu dignam, ac duo fana, Dianae alterum, alterum Iphigeniae sorori: ea iam templa sunt Christianorum, qui utrumque inaugurarunt, nihil mutata structura. Urbe autem etiam hodie vocatur Aurea Comana, eam nacta nomenclationem ab Orestis coma, qua tonsa ipsum convalescere fama est. Porro quidam morbum, ex quo evasit, meram fuisse insaniam perhibent, quae illum inavaserat post matricidium. Nunc ad propositum redeo.

Ab ea parte Armeniae, quam habent Tauri, et Acilisene labens dextra Euphrates magnam regionem amplectitur, et cum alios amnes, tum Arsinem e Persarmenia copioso alveo decurrentem accipit: preinde

μέγας τε, ὥς τὸ εἰκὸς, γεγενημένος εἰς τοὺς πάλαι μὲν Λευκοσύ-
ρους, νῦν δὲ Ἀρμενίους μικροὺς καλουμένους, χωρεῖ. ὣν δὴ
πόλις πρώτη Μελιτηνὴ λόγου πολλοῦ ἄξια ἐστὶ. τὸ δὲ ἐντεῦθεν
τά τε Σαμόσατα παραρρεῖ καὶ τὴν Ἱερὰν πόλιν καὶ πάντα τὰ ἐκε-
59 ῖνη χωρία, μέχρι εἰς τῶν Ἀσσυρίων τὴν γῆν, οὗ δὴ ἀλλήλοιν ἄμ-
φω τῷ ποταμῷ ἀναμιγνυμένῳ ἐν ὄνομα τὸ τοῦ Τίγριδος ἀποκέ-
χρηται. χώρα γοῦν, ἥ ἐκ Σαμοσάτων ἐκτὸς Εὐφράτου ποταμοῦ
ἐστὶ, πάλαι μὲν Κομαγηνὴ ἐκλήθη, ταῦν δὲ τῷ ποταμῷ ἐστὶν
ἐπώνυμος. ἥ δὲ τούτου ἐντὸς, ἥ δὴ αὐτοῦ τε μέση καὶ Τίγρι-
10 δὸς ἐστὶ, Μεσοποταμία, ὥς τὸ εἰκὸς, ὀνομάζεται· μοῖρα μὲν-
τοι αὐτῆς οὐ τούτῳ μόνον τῷ ὀνόματι, ἀλλὰ καὶ ἄλλοις τισὶν ἐπι- C
καλεῖται. ἥ τε γὰρ ἄχρις Ἀμίδης πόλεως Ἀρμενία πρὸς ἐνίων
ὀνόμασται Ἐδεσά τε ξὺν τοῖς ἄμφ' αὐτὴν χωρίοις, Ὀσροηνή τε
Ὀσρόου ἐπώνυμός ἐστιν, ἀνδρὸς ἐνταῦθα βεβασιλευκότος ἐν τοῖς
15 ἅνω χρόνοις, ἥ τε Πέρσαις δὲ ταύτῃ ἄνθρωποι ἐνσπονδοὶ ἦσαν.
Πέρσαι οὖν ἐπειδὴ πρὸς Ῥωμαίων Νισιβίν τε πόλιν καὶ ἄλλα ἄτ-
τα Μεσοποταμίας χωρία ἔλαβον, ἥ τε ἐπὶ Ῥωμαίους στρατεύειν
ἤμελλον, χώραν μὲν τὴν ἐκτὸς Εὐφράτου ποταμοῦ ἐν ὀλιγωρίᾳ V 256
ποιώμενοι, ἐκ τοῦ ἐπὶ πλείστον ἀνδρόν τε καὶ ἀνθρώπων ἐρη-
20 μον οὖσαν, ἐνταῦθα δὲ πόνω οὐδενὶ ἀγχιρόμενοι, ἅτε ἐν χώρᾳ
οἰκείᾳ τε καὶ πολεμικῇ τῇ οἰκουμένη ἀγχοτάτω οὖσῃ, ἐνθὲνδε τὰς D
ἐσβολὰς ἐποιοῦντο.

6. 9. Τίγριδος] τίγρης A.

actus non mediocriter Leucosyriam petit, sic olim, nunc Armeniam mi-
norem dictam, cuius caput est Melitene, urbs nobilissima: postea Samo-
sata, Hierapollis, et oras omnes illas praeterfluit, usque in Assyriam,
ubi confusus aquis utriusque fluvii, unum manet separatum Tigridis no-
men. Porro plagam, quae a Samosatis trans Euphratem est, vocarunt
veteres Comageneas; nunc a fluvio ducta appellatione dicitur Euphratesia.
Ea vero, quam Tigris et Euphrates includant, Mesopotamia est nomi-
nata a suo illo, ut consentaneum erat, inter amnes positu. Quanquam
eius parti praeter commune istud vocabulum, alia quaedam tributa sunt.
Nonnulli enim tractum illum, qui usque Amidam pertinet, Armeniam ap-
pellant: Edessa item cum vicinitate Osroenes nomen habet ab Osroe,
qui ibi quondam regnavit; nimirum quando illa civitas foedere Persis
coniuncta erat. Ex quo autem Persae Nisibin aliaque Mesopotamiae
loca Romanis eripuerunt, quoties in eos expeditionem suscipiebant, re-
gione, quam Euphrates excludit, per contemptum relicta, quoniam siti
longe ac late deserta est, ex illa Mesopotamiae parte erumpebant; in
qua, utpote et sua, et vicina hostili provinciae, quae est incolis fre-
quentas, facile exercitum cogunt.

Ἦνίκα δὲ ἤσσηθεις Μιρράνης τῇ μάχῃ καὶ τοὺς πλείστους ἀποβαλὼν τῷ ἄλλῳ στρατῷ ἐς τὰ Περσῶν ἤθη ἀφίκετο, ποιητῆς ἔτυχε πρὸς βασιλέως Καβύδου πικρῶς. κόσμον γὰρ ἀφείλετο αὐτόν, ὃν δὲ ἀναδεῖσθαι τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ τριχῶν εἰώθει, ἐκ τε χρυσοῦ καὶ μαργάρων πεποιημένον. ἀξίωμα δὲ τοῦτο ἐν Πέρσαις 5 μέγα μετὰ γε τὴν βασιλέως τιμὴν. ἐνταῦθα γὰρ οὔτε δακτυλῶ χρυσῷ οὔτε ζώνῃ οὔτε περόνῃ χρῆσθαι οὔτε ἄλλῳ ὄρωσιν θέμις, ὅτι μὴ ἐκ βασιλέως ἀξιοθέντι. καὶ τὸ λοιπὸν ὁ Καβύδης ἐν

P 50 βουλῇ εἶχεν ὄντινα τρόπον αὐτὸς ἐπὶ Ῥωμαίους στρατεύοι. Μιρράνου γὰρ σφαλέντος οὕτως, ὥσπερ ἐρρήθη, ἐπ' ἄλλῳ οὐδενὶ 10 τὸ θαρρεῖν εἶχε. καὶ οἱ ἐπὶ πλείστον ἀπορουμένῳ Ἀλαμούνδαρος ὁ τῶν Σάρακηων βασιλεὺς προσελθὼν εἶπεν, „Οὐ πάντα, ὦ δέσποτα, χρεῶν ἐστὶ πιστεύειν τῇ τύχῃ οὐδὲ τοὺς πολέμους οἶεσθαι δεῖν κατορθοῦν ἅπαντας. οὐδὲ γὰρ εἰκὸς τοῦτό γε οὐδὲ ἄλλως ἀνθρώπειον, ἀλλὰ καὶ ἀξέμφορος αὕτη μάλιστα τοῖς αὐ- 15 τῇ ἐχομένοις ἢ ἔννοια. τοὺς γὰρ ἅπαντας σφίσιν ἐλπίσαντας τὰ-γαθὰ ἔσεσθαι σφαλέντας ποτὲ, ἂν οὕτω τέχοι, ἢ ἐλπίς οὐ δέον ἡγησάμεν τῷ προσήκοντος μᾶλλον ἡνίασε. διὸ δὴ οὐκ ἔχοντες αἰεὶ ἐπὶ τῇ τύχῃ τὸ θαρρεῖν ἄνθρωποι οὐκ ἐκ τοῦ εὐθλούς ἐς κίνδυνον πόλεμον καθίστανται, κἂν τῷ παντὶ τῶν πολεμίων ὑπεραί- 20 B ρειν ἀνχῶσιν, ἀλλ' ἀπάτη τε καὶ μηχαναῖς τισι περιελθεῖν τοὺς ἐναντίους ἐν σπονδῇ ἔχουσιν. οἷς γὰρ ἐκ τοῦ ἀντιπάλου ὁ κίν-

8. ἐν βουλῇ additum in P, ex coniectura Maltreti: om. HL. De A nihil annotatum. 9. στρατεύοι P ex Hm. στρατεύειν H.

Verum ubi acie victus Mirrhanes, amissa copiarum parte maxima, cum residua in Persidem rediisset, primum quidem poena acerbissima in eum Cabades animadvertit. Ipsum enim comae redimiculo privavit, auro unionibusque contexto, quod apud Persas honoris est insigne eximii, secundum dignitatem Regis, a quo illud tribuitur. Nulli enim, nisi quem dignatus Rex fuerit, nec annulum aureum, nec zonam, nec fibulam, nec tale quidquam gestare fas est. Deinde vero deliberavit, qua ipse ratione in Romanos exercitum duceret: propterea quod ita lapso, ut dixi, Mirrhane, cui iam fideret nesciebat. Tum maxime laborantem adiit Sarracenorum Rex Alamunderus, et sic affatus est. *Haud plane sequi oportet, Domine, Fortunae fidem, neque existimare bellis omnibus secundos exitus deberi. Nam et rationi parum id consentaneum est, ac multo etiam minus humanarum rerum conditioni. Immo vero isthac opinio officit iis plurimum, quos semel occupavit. Quisquis enim bonum aliquod sibi pollicetur, cum illa ipsa deinde spes, quas animum ultra quam decet provchit, si forte fuerit irrita, afflicta gravius. Quare cum fiduciam in Fortune semper iacere mortales nequeant, sequitur ut quamvis partibus omnibus superiores adversatio se esse glorientur; tamen bellum in apertam aleam minime adducant; sed studeant dolo hostem circumvenire. Et sane qui*

δυνός ἐστιν, οὐκ ἐν βεβαίῳ τὰ τῆς νίκης χωρεῖ. τὸν οὖν μὴ
 δέον οἷς Μιρράνης ἡγήσασθαι οὕτως περιώδυντος, ὃ βασιλέων βα-
 σιλεῦ, γένου, μηδὲ αὐθις ἀποπειράσασθαι βούλον τῆς τύχης.
 Μεσοποταμίας γὰρ καὶ τῆς Ὀσροηνῆς καλουμένης χώρας, αἵτε
 5 τῶν σὺν ὀρίων ἄγχιστα οὔσης, αἵ τε πόλεις ὀχυρώταται εἰσι πα-
 σῶν μάλιστα καὶ στρατιωτῶν πλῆθος οἶον οὐ πώποτε πρότερον
 ταῦν ἔχουσιν, ὥστε ἡμῖν αὐτόσε ἰούσιν οὐκ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ τὰ
 τῆς ἀγωνίας γενήσεται, ἐν μέντοι τῇ χώρᾳ, ἥ ἐκτὸς Εὐφράτου H 28
 ποταμοῦ τυγχάνει οὔσα, καὶ τῇ ταύτης ἐχομένη Συρίᾳ οὔτε πί-
 10 λως ὀχύρωμα οὔτε στράτευμα λόγου ἄξιόν ἐστι. ταῦτα γὰρ
 πολλάκις πρὸς τῶν ἐπὶ κατασκοπῇ ἐς ταῦτα ἰσταμένων Σαρα- C
 κηνῶν ἤκουσα. ἔθθα δὲ καὶ πόλιν Ἀντιόχειαν εἶναι φασι, πλού-
 τω τε καὶ μεγέθει καὶ πολυανθρωπία πόλεων πρώτην ἀπασῶν
 τῶν ἐν τοῖς ἑσίοις Ῥωμαίων οὔσαν· ἥ δὲ ἀφύλακτός τε καὶ στρα-
 15 τιωτῶν ἔρημός ἐστιν. οὐ γὰρ ἄλλου οὐδενὸς τῷ ταύτης δῆμῳ
 οἷ μὴ παρηγυρέων τε καὶ τρυφῆς μέλει καὶ τῆς ἐν θεάτροις αἰ
 πρὸς ἀλλήλους φιλονεικίας. ὥστε ἦν ἐκ τοῦ ἀπροσδοκῆτου ἐκ'
 αὐτοὺς ἴωμεν, τήν τε πόλιν αἰρήσειν ἡμῶς ἐξ ἐπιδρομῆς οὐδὲν
 ἀπικὸς καὶ μηδεὶν ἐντυχόντας πολεμίων στρατῷ εἰτα ἐπανελθεῖν
 20 αἷς τὰ Περσῶν ἦδη οὐπω πεπυσμένων τὰ ζυμπεσόντα τῶν ἐν Με-
 σοποταμίᾳ στρατιωτῶν. ὕδατος δὲ ἢ ἄλλου του τῶν ἐπιτηδείων
 ἀπορίας πέρι μηδὲν σε εἰσέτω. ἐγὼ γὰρ τῷ στρατῷ ἐξηγήσομαι D
 ὅπῃ ἂν δοκῇ ἄριστον εἶναι.

11. ταῦτα] ταύτας A.

recta atque ex aequo in discrimen ac dimicationem veniunt, illa victoria in
 incerto pendet. Nunc igitur, o Regum Rex, noli tantum eumque inuti-
 lem ex Mirrhanis clade dolorem capere, nec tibi committendum puta, ut
 fortunam iterum tentes. Mesopotamiae quidem oppida et Osroenes, quia
 limites tuos fere contingunt, et omnium munitissima, et praesidia iam
 tantis instructa sunt, quantis nunquam habuerunt. Itaque si illuc inten-
 dimus, nos praelia manent periculosa. At in regione, quae est ultra Eu-
 phratem, ipsique contigua Syria, nec propugnacula urbium, nec praesi-
 dia aliquo ducenda numero sunt. Haec enim saepe a Saracenis explora-
 toribus accepi. Insuper ferunt ibi esse Antiochiam et divitiis, et magnitu-
 dine, et hominum frequentia, urbium, quae in Oriente Romanis parent,
 omnium facile principem, quae incustodita et militibus nuda sibi non caveat.
 Cives enim aliud nihil nisi genium curant, toti in celebritatibus festorum
 ac theatralibus inter se contentionibus. Quamobrem si illos aggrediamur
 improvisi, proximum vero est nos cursim capturos urbem, ac fore ut nullo
 unquam facto obviam hostili exercitu, reduces in Persidem nos prius vi-
 deamus, quam vel nuntius rei gestae ad praesidiarium Mesopotamiae mili-
 tem peruenit. Nec te aquae vel comaeatibus penuria sollicitum habeat:
 ego enim ipse exercitum ducam ea via ac ratione, quam optimam et oppor-
 tunissimam iudico.

Ταῦτα ἀκούσας Καβάδης οὔτε ἀντιτείνειν οὔτε ἀπιστεῖν εἵ-
 χεν. ἦν γὰρ Ἀλαμουῦνδαρος ξυνητώτατός τε καὶ τῆς κατὰ πῶλε-
 μον ἐμπειρίας εὖ ἤκων, Πέρσαις τε πιστὸς ἐς τὰ μάλιστα, καὶ
 διαφερόντως δραστήριος, ὃς δὴ ἐς πεντήκοντα ἐνιαυτῶν χρόνον
 ἐς γόνυ ἐλθεῖν τὰ Ῥωμαίων ἐποίησέ πρῶγματα. ἐκ γὰρ τῶν ΑΙ-5
 P 51 γύπτου ὁρίων ἀρξάμενος καὶ μέχρι ἐς Μεσοποταμίαν ληϊζόμενος
 τὰ ἐκείνη χωρία, ἦγέ τε καὶ ἔφερεν ἐφεξῆς ἅπαντα, καίων τε τὰς
 ἐν ποσὶν οἰκοδομίας καὶ τοὺς ἀνθρώπους κατὰ πολλὰς αἰετ-
 ριάδας ἀνδραποδίζων, καὶ αὐτῶν τοὺς μὲν πλείστους ἀποκτείνων
 ἐνὶ λόγῳ, τοὺς δὲ ἄλλους ἀποδιδόμενος χρημάτων μεγάλων. 10
 ἀπῆντα δὲ οἱ τῶν πάντων οὐδεῖς. οὐ γὰρ ποτε ἀνεπισκέπτως
 ἐποιεῖτο τὴν ἔφοδον, ἀλλ' οὕτως ἑξαπινάλως τε καὶ αὐτῷ ἐς τὰ
 μάλιστα ἐπιτηδεύως ὥστε ὁ μὲν ἤδη ὥς τὰ πολλὰ ξὺν τῇ λείᾳ
 ἀπὼν ὤχετο, οἱ δὲ στρατηγοὶ τε καὶ στρατιῶται πυνθάνεσθαι τε
 V 257 τὰ ξυμπειρόντα καὶ ἀγείρεσθαι ἐπ' αὐτὸν ἤρχοντο. ἦν δὲ πον 15
 B αὐτὸν καὶ καταλαβεῖν τύχῃ τινὶ ἔσχον, ἀλλ' ἔτι ὑπαρσασκέυεις τε
 οὔσι καὶ οὐ ξυνεταγμένοις ἐπιπεσὼν τοῖς διώκουσιν ὁ βάρβαρος
 οὗτος ἔτρεπέ τε καὶ διέφθειρεν οὐδενὶ πόνῳ, καὶ ποτε τοὺς διώ-
 κοντας στρατιώτας ξὺν τοῖς ἄρχουσιν ἐζώγρησεν ἅπαντας. Δη-
 μόστρατος δὲ ἦν ὁ Ῥουφίνου ἀδελφὸς καὶ Ἰωάννης ὁ τοῦ Λουκᾶ 20
 παῖς, οὗς δὴ ἀπέδοτο ἵστερον, πλοῦτον αὐτῶν οὐ φαῖλον οὐδὲ
 τὸν τυχόντα περιβαλλόμενος. καὶ τὸ ξύμπαν εἰπεῖν χαλεπώτα-

4. πεντήκοντα] γ' P.
 σθαι] ἐγείρεσθαι P.

12. ἔφοδον] εἴφοδον L.
 ibid. δέ που L. δὴ που P.

15. ἀγείρε-

His auditis nec refragari Cabades nec diffidere potuit. Nam cum prudentia, tum rei bellicae peritia singularis, et constantissima in Persas fides, et strenuitas eximia Alamundarum commendabant. Per annos is L. rem pessum Romanam dedit, et in genua, ut aiunt, coegit succedere. Etenim ab Aegypti finibus excursionses inceperat, totam illam continenter tractum usque in Mesopotamiam pervolebat praedabendus, agebat ferebatque omnia, aedificia quaeque obvia delebat igni, myriadas multas abripiebat hominum, quorum maximam partem necabat ex tempore, reliquos magna pecunia commutabat. Nec offendeat venientem ex adverso quemquam. Neque enim erumpebat unquam inexplorato; sed tam repente tamque in primis apposite ad consilium, ut plerumque cum praeda iam se recepisset, quando Duces et milites primo rei accepto nuntio, contra tendere instituebant. Sic ubi illum forte assequerentur, in persequentes se obvertebat Barbarus et imparatos adhuc inordinatosque adortus fundebat facile ac profligabat. Factum est aliquando ut qui ipsum insectabantur, vivi omnes in potestatem eius venerint, non milites modo, sed Duces etiam, Demonstratus Rufini frater, et Iohannes Lucae filius, qui luculeto postea pretio se redemerunt. In summa, mo-

τις οὗτος ὁ ἀνὴρ γέγονε Ῥωμαίοις πόλεμος πάντων μάλιστα. αἴ-
 των δὲ ἦν, ὅτε Ἀλαμούνδαρος μὲν βασιλεὺς ἀξίωμα ἔχων ἀνάν-
 των μέγας τῶν ἐν Πέρσῃσι Σαρακηνῶν εἶχε τὴν ἀρχήν, παρτί τε
 τῇ στρατῷ αἰὲς τε ἦν αἰετὴν ἐφοδοῦν ποιεῖσθαι ὥπῃ βούλοιοτο τῆς C
 5 Ῥωμαίων ἀρχῆς. οὐδὲν δὲ οὔτε Ῥωμαίων στρατιωτῶν ἄρχων,
 οἷς δοῦκας καλοῦσιν, οὔτε Σαρακηνῶν τῶν Ῥωμαίοις ἐνσπόνδων
 ἡγούμενος, οἱ φύλαρχοι ἐπικαλοῦνται, ξὺν τοῖς ἐπομένοις Ἀλα-
 μουνδάρῳ ἀντιτάσσασθαι ἱκανῶς εἶχεν· ἐν χώρᾳ γὰρ ἐκάστη τοῖς
 καλεμένοις οὐκ ἀξιώμαχοι ἐτετάχτο. διὸ δὴ βασιλεὺς Ἰουστινια-
 10 νὸς φυλαῖς ὅτι πλείστους Ἀρέθῳ τὸν Γαβαλῦ παῖδα ἐπέστησεν,
 ὃς τῶν ἐν Ἀραβίῃσι Σαρακηνῶν ἤρχεν, ἀξίωμα βασιλεὺς αὐτῷ
 περδόμενος, οὐ πρότερον τοῦτο ἔν γε Ῥωμαίοις γεγονὸς πώποτε.
 Ἀλαμούνδαρος μέντοι οὐδὲν τι ᾔσπον, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον, τὰ Ῥω-
 μαίων πράγματα ἔφθειρεν, Ἀρέθῳ ἐν πάσῃ ἐφόδῳ τε καὶ ἀγωνίᾳ D
 15 ἡ ἀντοχούτος ὥς μάλιστα ἢ καταπροδιδόντος ὥς τάχιστα. οὐ
 γὰρ πῶ σαφές τι ἀμφ' αὐτῷ ἴσμεν. ταυτὴ τε ξυμβῆθι Ἀλαμου-
 νάρῳ, οὐδενός οἱ ἀντιστατούντος, ἐπὶ μήκιστον τὴν ἑῴαν ληλ-
 θῶν πᾶσαν, ἐπεὶ καὶ μακροβιωτάτος ἀκριβῶς γέγονε.

ιη'. Τούτου οὖν τότε τοῦ ἀνδρὸς τῇ ὑποθήκῃ ἡσθεὶς Κα- P 52
 20 βάρδης ἄνδρας πεντακισχιλούς τε καὶ μυρίους ἀπολεξάμενος Ἀλα-
 ρέθῳ αὐτοῖς ἄνδρα Πέρσῃν ἐπέστησε διαφερόντως ἀγαθὸν τὰ
 πόλεμα, καὶ σφίσιν Ἀλαμούνδαρον τῆς πορείας ἐξηγεῖσθαι ἐκέ-
 λευεν. οἱ δὲ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν διαβάντες ἐν Ἀσσυρίοις,

12. „τούτο — γεγονός Reg.“ MALT. τούτου — γεγονότος P.

leuiorem illo hostem passi nullum Romani sunt: idque eo fiebat, quia
 regio cum imperio unus omnibus praeserat Saracenis, qui Regni Persici
 finibus continentur, et in quamcumque vellet Romanae ditionis provinciam
 toto cum exercitu irrumperere poterat. Nemo autem vel eorum quibus
 milites Romani parent (hos Duces vocant) vel ex illis, qui Saracenis
 Romanorum foederatis praesunt et appellantur Phylarchi, cum suis copiis
 valebat Alamundaro se opponere; propterea quod singularum regionum
 praesidia hosti viribus cedebant. Idcirco Arethan Gabalae filium Sara-
 cenorum Arabum principem quamplurimis tribubus Iustinianus Augustus
 praefecerat, ac regia dignitate auxerat, novo inter Romanos exemplo.
 Nihil tamen minus, imo etiam gravius Romanam rem Alamundarus at-
 terebat, cum eam Arethas in quavis irruptione et pugna vel statim pro-
 deret, vel ageret infelicitur: necdum enim sat liquet. Ita accidit ut
 totum Orientem Alamundarus populatus sit per diu; quippe qui longissime
 vitam produxerit.

18. Huius viri commotione erectus Cabades, delectis militem xv. m.
 Azarethem, natione Persam, bellicosissimum virum, Imperatorem; Ala-
 mundarum itineris ducem dedit. Hi transito in Assyria Euphrate, ac so-

γῆν τε πορευθέντες τινὰ ἔρημον ἀνθρώπων, ἄφνω ἐς τὴν Κομα-
 γηνῶν καλουμένων τὴν χώραν παρὰ δόξαν ἐσέβαλλον. αὕτη τε
 πρώτη ἐνθὲνδε Περσῶν ἐσβολὴ ἐς γῆν τὴν Ῥωμαίων ἐγένετο, ὅσα
 B γε εἰς ἡμᾶς ἀκοῇ ἢ τρόπῳ τῷ ἄλλῳ ἐπίστασθαι, καὶ πάντας Ῥω-
 μαίους τῷ ἀπροσδοκῆται κατέπληξεν. ἃ δὲ ἐπὶ Βελισάριος ἔμα- 5
 H 29 θε, τὰ μὲν πρῶτα διηπορεῖτο, μετὰ δὲ βοηθεῖν κατὰ τάχος ἐγνώ.
 φυλακὴν τε αὐτάρκην ἐν πόλει ἐκάστη καταστησάμενος, ὅπως μὴ
 Καβύδης τε καὶ στρατεύματα τῶν πολεμίων ἄλλο ἐνταῦθα ἰόντες
 ἀφύλακτα τὸ παράπαν εὐρήσουσι τὰ ἐπὶ Μισοποταμίας χωρία,
 αὐτὸς τῷ ἄλλῳ στρατῷ ὑπηγιάζεν, Εὐφράτην τε ποταμὸν δια- 10
 βάντες σπουδῇ πολλῇ πρόσω ἐχώρουν. ὁ μὲν οὖν Ῥωμαίων στρα-
 τὸς ἐς δισμυρίους μάλιστα πεζοὺς τε καὶ ἱππείας ξυνήει, καὶ αὐ-
 C τῶν Ἰσαυροὶ οὐχ ἦσαν ἢ δισχιλιοὶ ἴσαν. ἔρχοντες δὲ ἱππέων
 μὲν ἅπαντες ἦσαν, οἳ τὰ πρότερα τὴν ἐν Λάρας μύχην πρὸς τε
 Πέρσας καὶ Μιρράνην διήνεγκαν, πεζῶν δὲ τῶν τις δορυφόρων 15
 Ἰουστινιανοῦ βασιλέως, Πέτρος ὄνομα. τοῖς μέντοι Ἰσαύροις
 Λογγίνος τε καὶ Στεφανάκιος ἐφειστήκεισαν· ἐνταῦθα δὲ καὶ Ἀρέ-
 θας αὐτοῖς ξὺν τῷ Σαρακηνῶν στρατεύματι ἦλθεν. ἐπεὶ τε εἰς
 Χαλκίδα πόλιν ἀφίκοντο, ἐνοστρατοπεδευόμενοι αὐτοῦ ἔμμενον,
 ἐπεὶ τοὺς πολεμίους ἐν χωρίῳ Γαββουλῶν εἶναι ἐπίθοντο, δέκα 20
 καὶ ἑκατὸν σταδίους Χαλκίδος διέχοντι. ὁ δὲ γινόντες Ἀλαμούν-
 D δαρός τε καὶ Ἀζαρέθης τὸν τε κίνδυνον κατορρωδήσαντες ἐπί-
 προσθεν οὐκέτι ἐχώρουν, ἀλλ' ἐπ' οἴκου δὴ αὐτίκα δὲ ἀποχωρεῖν

3. τὴν Hm. τῶν P.

14. πρότερα] πρότερον Suidas s. v. διή-

νεγκαν: sed πρότερα s. v. Λάρας.

20. Γαββουλῶν] γαμβου-

λῶν L. 21. σταδίου] σταδίοις L.

litidine peragrata, in Comagenen repente inopinatusque ingressi sunt; unde nunquam Persas in Romanae ditionis terras immisisse se vel auditione vel alia quapiam ratione accepimus. Nemo non percussus fuit inopinato Barbarorum adventu: de quo factus certior Belisarius, haesit primo inops consilii; deinde statuit propere auxilium ferre. Quare cum urbes singulas idoneo praesidio communisset, ne Cabades si exercitum alterum duceret in Mesopotamiam, plane incustoditam offenderet; perrexit obviam cum reliquis copiis, quae transmisso Euphrate, ulterius celeritate maxima contenderunt. Eae constabant peditum equitumque xx. m. bis mille minimum Isauri erant. Equitatum ducebant iidem illi, qui ad Daram cum Persis et Mirrhane pugnaverunt; peditatum Petrus unus e Iustiniani Praetorianis; Isauros Longinus ac Stephanacius; advenit etiam Arethas cum Saracenis. Ubi Chalcidem pervenerunt, ibi fixerunt castra; quoniam hostem esse Gabbulis audiebant, hand longius ab urbe Chalchide ex. stadiis. Id cum audissent Alamundarus et Azarethes, eos periculi metus non modo repressit, sed impulit etiam ad maturandum redi-

ἔγνωσαν. αὐτοὶ τε γοῦν Εὐφράτην ποταμὸν ἐν ἀριστερῇ ἔχοντες
ἐπίσω ἀπήλκοντο καὶ ὁ Ῥωμαίων στρατὸς ἄπιστον εἶπετο. ἐν τε V 253
τῷ χεῖρῳ, οὗ δὲ οἱ βάρβαροι ἐς νύκτα ἐκίστην ἠδύλιντο, αἰ
Ῥωμαῖοι τῇ ἐπιγινωσκόμενῃ νυκτὶ ἔμενον. Βελισάριος γὰρ ἐξαίτη-
5 δεῖς ὁδὸν τινα πλείω πορεύεσθαι τὸ στρατεύμα οὐδαμῇ εἶα, ἐπεὶ
οἱ αὖτε ἦν βουλομένῳ τοῖς πολεμίοις εἰς χεῖρας ἵεναι, ἀλλ' ἀπο-
χρῆν ὤφειτο σφίσι Πέρσας τε καὶ Ἀλαμούνδαρον ἐς γῆν τὴν Ῥω P 53
μαίων ἐσβεβληκότες, αἷτα ἐνθὲνδε οὕτω δὲ ἀποκεχωρηκότες,
ἀπράκτους εἰς τὰ οἰκίαι κομίζεσθαι. διὸ δὲ ἅπαντες αὐτῶν λά-
10 θρα ἐλοιδοροῦντο, ἄρχοντές τε καὶ στρατιῶται, ἐκάκιζε μέντοι
αὐτὸν ἐς ὅψιν οὐδέεις.

Τελυτῶντες δὲ Πέρσαι μὲν ἐν τῇ τοῦ Εὐφράτου ῥόνι ἠδύλ-
σαντο, ἣ δὲ πόλεως Καλλινίκου ἀντιπέραις ἐστίν. ἐνθὲνδε γὰρ
διὰ χώρας πρὸς οὐδενὸς ἀνθρώπων οἰκουμένης πορεύεσθαι ἔμελ-
15 λον, οὕτω τε τῆς Ῥωμαίων γῆς ἀπαλλαγῆσεσθαι. οὗ γὰρ ἔτι
διανοοῦντο ἵεναι, ὥσπερ τὰ πρότερα, τῆς τοῦ ποταμοῦ ὄχθης
ἐγόμενοι. Ῥωμαῖοι δὲ διανυκτερεύσαντες ἐν πόλει Σούρων ἐν B
θὲνδε τε ἐξαναστάντες καταλαμβάνουσι συσκευαζομένους ἤδη ἐς
τὴν ὑφοδὸν τοὺς πολεμίους. ἑορτὴ δὲ ἡ πασχαλία ἐπέκειτο ἡμέ-
20 ρα, ἐπιγεννησομένη τῇ ὕστεραια, ἣν δὲ σέβονται Χριστιανοὶ πα-
σῶν μάλιστα, ἡμέρα τε τῇ ταύτης προτέρᾳ σιτίων τε καὶ ποτοῦ
ἀπεχόμενοι οὐ διημερεύειν νενομίκασι μόνον, ἀλλὰ καὶ πόρρω
που νήστευς τῶν νυκτῶν ἵεναι. τότε οὖν ἅπαντας Βελισάριος
ὀργῶντας ἐπὶ τοὺς πολεμίους ὀρῶν, ταύτης τε ἀποστήσαι τῆς

12. ῥόνι] ἡτόνι P.

15. ἀπαλλαγῆσεσθαι] ἀπαλλαγῆσασθαι P.

tum. Itaque viam converterunt secundum Euphratem a laeva praeter-
fluentem. Sequebatur exercitus Romanus, sic, ut quo in loco quamque
Barbari noctem duxerant, eodem Romani posterae agerent. Consulto
enim Belisarius non sinebat longius suos progredi, quod congredi cum
hoste nollet, satis esse ratus, Persas et Alamundarum spe delusa, qua
ducti in Rom. imperium penetraverant, emigrare, et inanes domum re-
dire. Quamobrem in eum omnes, Duces iuxta militesque, clam probra
iactabant, nemine in os convitiari audente.

Eo demum deducti Persae, ut per desertam plane regionem facturi
iam iter, ac Rom. finibus excessuri essent (neque enim oram fluminis,
ut prius, legere cogitabant) in ripa Euphratis e regione urbis Callinici
castris positae quieverunt. Romani vero Suris, ubi noctem egerant, cum
movissent, convasanti iam discessumque ornanti hosti supervenere. In-
stabat, die nempe celebrandum proxima, festum Paschale, quod omnium
est sanctissimum Christianis, ob id solitis pridie non diem modo solidum
transire sine cibo ac potu, sed ad multam etiam noctem ieiunium pro-
trahere. Eo tempore, cum Romanos in pugnam prurire animadverteret

γνώμης ἐθέλων (ταῦτα γὰρ οἱ καὶ Ἑρμογένης ἐγίνωσκεν ἄρτι ἐπὶ
 πρεσβείᾳ ἐκ βασιλείως ἦκων) τοὺς παραγενομένους ξυγκαλέσας
 C ὕπαντας ἔλεξε τοιούδε „Ποῖ φέρεσθε, ἄνδρες Ῥωμαῖοι, ἢ τί
 πεπονθότες κίνδυνον αἰρεῖσθαι ὑμῖν αὐτοῖς οὐκ ἀναγκαῖον βου-
 λεύεσθε; μίαν εἶναι πίκην ἀκίβδηλον οἴονται ἄνθρωποι τὸ μηδὲν 5
 δεινὸν πρὸς τῶν πολεμίων παθεῖν, ὅπερ ἡμῖν ἐν γε τῷ παρόντι
 δέδωκεν ἢ τε τύχῃ καὶ ἡμῶν τὸ καταπλήξαν τὸν στρατὸν τῶν
 ἐναντίων δέος. οὐκοῦν ἢ ἀπόνασθαι τῶν παρόντων ἀγαθῶν ἄμει-
 νον ἢ παρελθόντα ταῦτα ζητεῖν. Πέρσαι γὰρ πολλαῖς μὲν ἐλπίσιν
 ἡγμένοι ἐπὶ Ῥωμαίους ἐστράτευσαν, πάντων δὲ τανῶν ἐκπεπτω- 10
 κότες ἐς φυγὴν ὤρμηνται. ὥστε ἦν οὐχ ἐκόντας αὐτοὺς μετα-
 βάλλεσθαι μὲν τῆς ἐς τὴν ὑπαγωγὴν γνώμης, ἐς χεῖρας δὲ ἵνα
 ἡμῖν αὐτοῖς ἀναγκάσωμεν, νενικηκότες μὲν πλέον τὸ παράπαν
 D οὐδὲν ἔξομεν. τί γὰρ ἂν τις τὸν γε φεύγοντα τρέποι; σφαλόντες
 δὲ ἴσως τῆς τε ὑπαρχούσης στερησόμεθα νίκης, οὐ πρὸς τῶν πο- 15
 λεμίων ἀφαιρεθέντες, ἀλλ' αὐτοὶ ταύτην προέμενοι, καὶ τῇ βα-
 σιλείᾳ γῇ τὸ τοῖς πολεμοῖς ἐκκεῖσθαι, τῶν ἀμνησμένων χωρὶς,
 τὸ λοιπὸν δώσομεν. καὶ τοῦτο ἐνθυμεῖσθαι ὑμῶς ἄξιον,
 ὡς τῶν ἀναγκαίων, οὐ τῶν ἀθαιρέτων, ξυναίρεσθαι ὁ θεὸς ἀεὶ
 τοῖς ἀνθρώποις φιλεῖ. χωρὶς δὲ τούτων τοῖς μὲν οὐκ ἔχουσιν 20
 ὅπῃ ἂν τραπεῖν ἀνδραγαθίζεσθαι οὐχ ἐκουσίοις ξυμβήσεται, ἡμῖν
 δὲ πολλὰ τὰ ἐναντιώματα εἰς τὴν ξυμβολὴν τετύχηκεν εἶναι.

17. ἐκκεῖσθαι H. ἐγκεῖσθαι HmP. ἐκκεῖσθαι L. 22. „ἐνυμφο-
 λήν] Vocabulum hoc substituit in locum ἐνυμβολήν.“ MALT.

Belisarius, eosque a proposito avocare vellet, de sententia Hermogenia, qui recens ab Augusto Legatus venerat, convocatis quotquot aderant, sic verba fecit. Quo, Romani, quo ruitis? aut quatenam vis mentibus vestris incidit, ut praelii discrimen adeatis minime necessarium? Nemo est quin si hostis recedat innoxius, id purae victoriae loco ponat: quod certe nobis fortuna iam tribuit et incensus Barbarico exercitui terror. Satius profecto est bonis frui praesentibus, quam in absentia ea intendere. Persae quidem spes multae ad hanc in Romanos expeditionem induxerant: at nunc de omnibus deieci fugam praecipitant: Itaque si illos cogamus abicere cogitationem reditus, et invitoe ad praelium retrahamus, nihil amplius quam quod adest habebimus, ac luserimus operam: quorum enim fugientem quis fuget? Quod si nobis res male cesserit; quam tenemus, amittemus victoriam, non hostili vi nobis extortam, sed e manibus proiectam ultro; itaque Caesaris provincias, sublato omni praesidio, insolentiae victorae obnoxias relinquemus. Et vero cogitare vos id par est, non item in suscepris sponte periculis, ut in necessariis solere Deum opitulari. Ad haec, praecelso omni effugio, coget hostem desperatione rem strenus gerere: nos autem nulla quominus pugnam capessamus impediunt. Exhausti

περὶ τε γὰρ βαλόντας πολλοὶ ἤκουσι καὶ τήσδε ἅπαντες τυγχάν- Η 30
τομεν ὄντες. ἀφ' ἧμι γὰρ λέγειν ὡς τινες οὕτω καὶ τὸν πέρισι.·
Βελισάριος μὲν τοσούτῳ ἔειπεν.

Ὁ δὲ στρατὸς εἰς αὐτὸν ἐβρίχων οὐ σιγῇ τι καὶ οὐδὲ ἐν παρα-
5 βίῳ, ἀλλ' αὐτῷ ἐς ὅσον ἦν κραυγῇ ἤκοντες μαλθακὴν τε καὶ P 54
τῆς προθυμίας διαλύτην ἐκάλουν, ὃ δὴ καὶ τῶν ἀρχόντων τινὲς
ἦν τοῖς στρατιώταις ἡμέραν, ταύτῃ τὸ εὐτολμον ἐνδοικνύμε-
νοι. καὶ αὐτῶν τῷ ἀναισχύντῳ καταπληγῆς Βελισάριος ἀντι-
στρέψας τὴν παραίνεσιν ἐγκλινομένην τε ἤδη ἐπὶ τοὺς πολέμιους
10 ἔρχει καὶ διατάσσοντι ἐς παράταξιν, ἔφασκε τε ὡς οὐκ εἰδείη μὲν
αὐτῶν τὴν ἐς τὸ μάχεσθαι προθυμίαν τὰ πρότερα, νῦν δὲ θαρ-
σεῖν τε καὶ ἔξιν ἐλπίδι τῇ ἀμείνονι ἐπὶ τοὺς πολέμιους ἵκναι. καὶ
τὴν φύλαγγα μετωπηθὸν ποιησάμενος διέταξεν ὥδε. ἐς κέρως
μὲν τὸ ἄριστερόν πρὸς τῷ ποταμῷ τοὺς πεζοὺς ἅπαντας ἔστησαν,
15 ἐς δὲ τὸ δεξιόν, ἧ δὴ ὁ χῶρος ἀνάντης ἦν, Ἀρέθαν τε καὶ τοὺς B
ἔξιν αὐτῷ Σαρακηνοὺς ἅπαντας, αὐτὸς δὲ ἔξιν τοῖς ἵππεσσι κατὰ
μέσον εἰστήκει. οὕτω μὲν Ῥωμαῖοι ἐτάξαντο. Ἀζαρέθης δὲ ἐπὶ
ἑξινόντας εἰς παράταξιν τοὺς πολέμιους εἶδε, τοιόδε παρικλιεύ- V 259
σατο „ Πέρσας μὲν ὄντας ὑμᾶς μὴ οὐχὶ τοῦ βίου τὴν ἀρετὴν
20 ἀνταλλάξεσθαι, ἣν τις αἵρεσιν ἀμφοῖν διδοίη, οὐδεὶς ἂν ἀντεί-
ποι. ἐγὼ δὲ φημι οὐδ' ἂν βουλομένοις ἐφ' ὅμῃ εἶναι τούτοις
ποιεῖσθαι τὴν αἵρεσιν. οἷς μὲν γὰρ ἔξιν διαφυγεῖσι τὸν κίνδυνον
ἔξιν τῇ ἀτιμίᾳ βιοῦν, οὐδὲν, ἣν γε βούλοιντο, ἀπαικὸς ἀντὶ τῶν

4. τινὲ om. Suidas s. v. ἐν παραβύστω.

17. Ἀζαρέθης] ἀζαρέ-

θας L. 20. ἀνταλλάξεσθαι] ἀνταλλάξασθαι L.

omnes ieiunio sumus, multi etiam confecta pedibus via; ut omniam quod
copiarum pars nondum adest. Haec Belisarius.

At exercitus non iam mussitando nec latenter in eum contumellas
interquebat; sed coram vociferans appellabat ignavum, et ab ipso mili-
tarem ardorem extingui querebatur. Id cum militibus Duces nonnulli
generositatis ostentatione peccarunt. Quorum impudentia percussus Beli-
sarius, versa in contrariam sententiam oratione, iam in hostem insolentem
et aciem instruenti similis, dictitabat haud sibi cognitam prius ipsorum
ad pugnandum alacritatem; nunc se meliori animo ac spe in adversarios
vadere. Interim aciem obiecit hostibus, in hunc modum dispositam. In
sinistro cornu propter flaviam peditationem locavit; in dextero Arethan cum
Saracenis, ubi locus acclivis erat; ipse in medio constitit cum equitate.
Eam habebat formam acies Romana, quam instrui ut vidit Azarathes,
suos his fere verbis hortatus est. *Ilud quidem nemo negaverit, vos,
cum sitis Persae, nunquam optaturos vitam praes bellicae virtutis laude, si
quis vobis optionem utriusque permiserit. Ego vero aio nunc eam vobis,
ut maxime velletis, non dari. Eos certe, quibus integrum est retinere
turpiter vitam detrectando praesidium, haud plane absurdum fuerit praes ho-*

βελτίστων ἐλέσθαι τὰ ἥδιστα, οἷς δὲ τὸ θνήσκειν ἐπάνωγες, ἢ
 C ζὺν τῇ εὐκλείᾳ πρὸς τῶν πολεμίων, ἢ πρὸς τοῦ κρατοῦντος ἐς τὴν
 κόλασιν αἰσχυρῶς ἀγομένους, πολλὴ ἄνοια μὴ πρὸ τῶν αἰσχίστων
 ἐλέσθαι τὰ κρείσσω. ὅτε τοίνυν ταῦτα οὕτως ἔχει, προσήκειν
 ὑμῶς ὑπαντας οἶμαι μὴ τοὺς πολεμίους μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸν δε- 5
 σπότην τὸν ὑμέτερον ἐν νῷ ἔχοντας οὕτως ἐς μάχην τήνδε καθί-
 στασθαι.“

Τοσαῦτα καὶ Ἀζαρέθης παρακλευσάμενος ἀντίξουν τοῖς
 ἐναντίοις τὴν φάλαγγα ἔστησε, Πέρσας μὲν τὰ ἐν δεξιᾷ ἔχοντας,
 Σαρακηνοὺς δὲ τὰ ἐνώνυμα. καὶ αὐτίκα μὲν ἐς χεῖρας ἀμφοτέ- 10
 ροι ἦλθον. ἦν δὲ ἡ μάχη καρτερὰ μάλιστα. τὰ τε γὰρ τοξεί-
 ματα ἐκατέρωθεν συχνὰ ἐπὶ πλείστον βαλλόμενα φόνον ἀμφοτέ-
 D ρων πολὺν ἐποίει καὶ τινες ἐν μεταχειμῖφ γινόμενοι ἔργα ἐς ἀλλή-
 λους ἐπεδείκνυντο ἀρετῆς ἄξια, μᾶλλον δὲ Πέρσαι ἐκ τῶν τοξευ-
 μάτων πολλοὶ ἔθνησκον. τὰ μὲν γὰρ αὐτῶν βέλη συχνότερα μὲν 15
 ἀτεχνῶς ἐπῆρι, ἐπεὶ Πέρσαι τοξόται σχεδὸν τί εἰσιν ὑπαντες καὶ
 πολὺ θάσσον ἢ ἄλλοι ξύμπαντες ἄνθρωποι ποιεῖσθαι τὰς βολὰς
 ἐκιδάσκονται. ἐκ δὲ τόξων μαλθακῶν τε καὶ οὐ λίαν ἐντεταμέ-
 νων βαλλόμενα θώρακι ἴσως ἢ κράνει ἢ καὶ ἀσπίδι ἐντυχόντα Ῥω- 20
 μαίου ἀνδρὸς ἀπεκυνλλίζετό τε καὶ λυπεῖν τὸν προσπίπτοντα οὐ-
 δαμῇ εἶχε. Ῥωμαίων δὲ τὰ τοξεύματα βραδύτερα μὲν ἐς αἰ-
 λωσιν, ἅτε δὴ ἐκ τόξων σκληρῶν τε ὑπεράγαν καὶ δεινῶς ἐντετα-
 μένων βαλλόμενα, προσθείη δὲ ἂν τις καὶ πρὸς ἀνδρῶν ἰσχυρο-

16. ἐπῆρι Maltretus, qui hæc ex Reg. affert. ἐποίει P. 18. ἐκ-
 ιδάσκονται A. ἐκιδάσκοντες P. 21. τὰ τοξεύματα] τὰ τε το-
 ξεύματα A.

*necto dulce amplecti, si quidem ita voluntas ferat. At quos circumstat
 mortis necessitas, vel puerhræ per vulnera, cum hoste dimicando, vel foe-
 dæ per supplicia aduendæ, victorem sequendo; hæc stultissime ii fecerint,
 si honestis turpia præceptarint. Quæ cum ita sint, vestras esse partes
 sentio, non ob oculos modo hostem, sed vestrum etiam in animis habere
 Dominum, itaque in hanc pugnam incumbere.*

Hæc usus hortatione Azaræthes, aciem hosti opposuit, obtinentibus
 Persis dexteram, laevam Saracenis. Mox ad manus utrinque ventum,
 et quidem fortissime. Denso hinc inde sagittarum ingruente nimbo, haud
 sine mutua nec levi caede, nonnulli in campum inter acies relictum pro-
 gressi, generosa inter se facinora ediderunt. Et Persis plures interibant
 sagittis icti: quæ licet ab illis crebriores venirent, quoniam Persæ fere
 omnes sagittarii sunt, eaque in arte expeditissimi mortalium omnium; ta-
 men eorum Sagittæ, lorica Romani militis, vel forte galea aut scuto re-
 tusæ dissillebant, nec virum poterant obvium violare, quia mollibus ne-
 que adeo contentis arcubus impellebantur. Quas vero Romani mittunt,
 tardius eas quidem ex arcubus, quippe rigidis intentissimæque adductis,

τέρων πολλῶ ἔτι μᾶλλον ἢ οἱ Πέρσαι, οἷς ἂν ἐντόχοιεν, εὐπετῶς
 σίνονται, ὅπλον οὐδενὸς ἐμποδῶν αὐτῶν γινομένου τῇ ῥύμῃ.
 ἤδη μὲν οὖν τῆς ἡμέρας αἱ δύο παρωχήμεσαν μοῖραι, καὶ ἡ μάχη P 55
 ἔτι ἀγχώματος ἦν. τότε δὲ ξυμφορήσαντες, ὅσοι δὴ ἄριστοι
 5 ἐν τῷ Περσῶν στρατεύματι ἦσαν, ἐσήλαννον ἐς τῶν πολεμίων τὸ
 δεξιὸν κέρας, οὗ δὴ Ἀρέθας τε καὶ οἱ Σαρακηνοὶ ἐτετάχατο. οἱ
 δὲ οὕτω τὴν φάλαγγα διαλύσαντες δίχῃ ἐγένοντο, ὥστε καὶ δόξαν
 ἀπήνεγκαν ὅτι δὴ Πέρσαις τὰ Ῥωμαίων πράγματα προῦδοσαν.
 τοὺς γὰρ ἐπιόντας οὐχ ὑποστάντες αὐτίκα ἐς φυγὴν ἅπαντες ὤρ-
 10 μνητο. οἱ γοῦν Πέρσαι διωρρήξαντες οὕτω τὴν τῶν ἐναντίων
 παράταξιν κατὰ νώτου ἐνθὺς τῆς Ῥωμαίων ἵππου ἐγένοντο. Ῥω-
 μαῖοι δὲ κεκμηκότες ἤδη τῇ τε ὁδῷ καὶ τῷ πόνῳ τῆς μάχης νή-
 σταις τε ἅπαντες ἐς τόδε τῆς ἡμέρας ὄντες, καὶ πρὸς τῶν πολε- B
 μίων ἐκατέρωθεν ἐνοχλούμενοι, οὐκέτι ἀντεῖχον, ἀλλ' οἱ μὲν
 15 πολλοὶ φεύγοντες ἀνὰ κράτος ἐς τοῦ ποταμοῦ τὰς νήσους ἀγχι-
 στά που οὔσας ἐχώρησαν, τινὲς δὲ καὶ αὐτοῦ μένοντες ἔργα
 θανμαστά τε καὶ λόγον πολλοῦ ἄξια τοὺς πολεμίους εἰργάσαντο,
 ἐν τοῖς καὶ Ἀσκήν ἦν. ὅς δὴ πολλοὺς μὲν κτείνας τῶν ἐν Πέρ-
 σαις δοκίμων, κρουρογηθεὶς δὲ κατὰ βραχὺ μόλις ἔπαισε, λόγον
 20 αὐτοῦ τοῖς πολεμίοις ἀπολιπὼν, καὶ σὺν αὐτῷ ἄλλοι ὀκτακόσιοι H 31
 ἄνδρες ἀγαθοὶ γεγόμενοι ἐν τῷ πόνῳ τοῦτῳ ἀπέθανον, οἱ τε
 Ἰσαυροὶ ἔξιν τοῖς ἄρχουσι σχεδὸν ἅπαντες, οὐδὲ ὅπλα ἀνταίρειν

2. σίνονται A. γίνονται P. coincidunt RV. *ibid.* ὅπλον A.
 ὅπλον P. *armatura* RV. 3. αἱ δύο παρωχήμεσαν μοῖραι] Ex
 Homero II. x, 252. παρώχηκεν δὲ πλέων νῦξ τῶν δύο μοιράων.
 18. τοῖς L. οἷς P. 20. αὐτοῦ] αὐτοῦ P.

exant: sed accedente impressione, quam ipsis dant viri multo Persis
 robustiores, quos offendunt configunt facile, cum nihil earum impetum
 frangat. Iam partes diei duae elapsae erant, et Marte adhuc pugnaba-
 tar ancipiti, quando Persarum fortissimi uno animo inveci sunt in dex-
 terem cornu hostium, ubi stabat Arethas cum Saracenis: qui solutis or-
 dinibus, ita se ab acie abiunxerunt, ut opinionem praeberiant proditae
 Persis Romanae rei. Nam invadentibus minime repugnantes, statim
 omnes in fugam se coniecerunt. Ita districta acie, mox a tergo Persae
 equitatum occupant. Hi fractis tum viae tum praelii labore viribus, cum
 et nihil cibi quisquam eo die gustasset, lacescentibus utrinque hosti-
 bus haud diutius resistenter; at plerique effuso cursu fugientes, ad amnis
 insulas evaserunt proximas: dum quidam in campo stantes facinora pa-
 trabant admiratione et laude digna singulari. Inter quos Ascan, confec-
 tus manu sua e Persarum flore quamplurimis paulatim in frusta concis-
 us, vix tandem occidit, relicta hostibus clara sui memoria. Cum ipso
 occubuerunt viri in hoc certamine strenui decem. et suis cum Ducibus
 Isauri prope omnes, qui in hostem arma ne tollere quidem ausi sunt.

τοῖς πολεμίοις τολμήσαντες. ἀπειρία γὰρ τοῦ ἔργου τούτου πολλῇ
 C εἶχοντο, ἐπεὶ ἄρτι τῆς γεωργίας ἀφήμενοι ἐς κίνδυνον πόλεμος κα-
 τέστησαν, ἀγνώστα σφίσι τὰ πρότερα ὄντα, καίτοι μάλιστα πάν-
 των αὐτοὶ ἑναγχος ἐς τὴν μάχην ἀγνοία πόλεμον ὀργῶντες, Βελι-
 σαρίῳ τότε τὴν δειλίαν ὠνείδιζον. οὐ μὴν οὐδὲ Ἰσαυροὶ ᾤπαν-
 5 τες, ἀλλὰ Λυκαόνες οἱ πλεῖστοι ἦσαν.

Βελισάριος δὲ ζὺν ὀλίγοις τισὶν ἐνταῦθα μέλλας, ἕως μὲν
 τοὺς ἀμφὶ τὸν Ἀσκᾶν ἀντέχοντας ἰώρα καὶ αὐτὸς ζὺν τοῖς πα-
 ροῦσι τοὺς πολεμίους ἡμύνατο. ἐπεὶ δὲ αὐτῶν οἱ μὲν ἔπεισον, οἱ
 δὲ ὅπη ἐδύναντο ἐς φυγὴν ὤρμητο, τότε δὴ καὶ αὐτὸς ζὺν τοῖς 10
 ἐπομένοις φυχῶν ἐς τῶν πεζῶν τὴν φάλαγγα ἤλθεν, οἱ ζὺν τῷ
 D Πέτρῳ ἔτι ἐμάχοντο, οὐ πολλοὶ ὄντες, ἐπεὶ καὶ αὐτῶν ἔτυχον
 φεύγοντες οἱ πλεῖστοι. ἐνθα δὲ αὐτὸς τε τὸν ἵππον ἀφῆκε καὶ
 πάντας ταυτὸ ὄρῳ τοὺς ἐπομένους ἐκέλευε, πεζοὺς ζὺν τοῖς ἄλ-
 V 260 λοις τοὺς ἐπιόντας ἀμύνασθαι. Περσῶν δὲ ὅσοι τοῖς φεύγουσιν 15
 εἶποντο, δι' ὀλίγου τὴν διώξιν ποιησάμενοι εὐθὺς ἐπανῆκον, ἐς
 τε τοὺς πεζοὺς καὶ Βελισάριον ζὺν τοῖς ἄλλοις ἡπασιν ὤρμητο.
 οἱ δὲ τὰ νῶτα ἐς τὸν ποταμὸν τρέψαντες, ὅπως μὴ τις αὐτοῖς
 πρὸς τῶν πολεμίων κύκλωσις γένοιτο, ἐκ τῶν παρόντων τοὺς
 ἐπιόντας ἡμύνοντο. αὐθὺς τε ἡ μάχη καρτερὰ γέγονε, καίπερ 20
 οὐκ ἔξ ἀντιπάλου τῆς δυνάμεως οὖσα. πεζοὶ τε γὰρ καὶ ἵαν
 ὀλίγοι πρὸς ξύμπασαν ἐμάχοντο τὴν Περσῶν ἵππον. οὐ μέντοι
 αὐτοὺς οἱ πολέμιοι οὔτε τρέπεσθαι οὔτε ἄλλως βιάζεσθαι εἶχον.
 P 56 ἐν χρόνῳ τε γὰρ ὀλλήλοισ ἐς ὀλίγον ἀεὶ ξυναγόμενοι καὶ ὥς ἰσχυρό-

Com enim ab agricultura iam recens ad ignota sibi belli discrimina trans-
 iissent, imperitia districti haerebant; quamvis ipsi omnium maxime pu-
 guandi libidine abrepti modo, timiditatem Belisario exprobraverant: ne-
 que omnes erant Isauri, sed Lycaones plerique.

Belisarius vero, qui parva succinctus manu loco non cesserat, quam-
 diu restare vidit Ascanis turmam, tamdiu et ipse cum sua hostem repu-
 lit. Verum ubi illi partim ceciderunt, partim quo fortuna tulit fugerunt,
 tum ipse quoque cessit cum suis, seque recepit ad pedites, qui quamvis
 exiguo numero (iam enim plurimi dilapsi erant) cum Petro adhuc prae-
 lium sustinebant. Hic ille dimisso equo, idem omnes, qui ipsum seque-
 bantur, ut facerent, et ad pedes degressi hostem coniuncte arcerent im-
 peravit. Quicumque instabant fugientibus Persae, haud longe provecti,
 rediere statim, et cum reliquo exercitu in pedites ac Belisarium irru-
 runt. Tum illi, ne circumveniantur, terga anni obvertere, et quantum
 e re nata fieri potest ad propulsandum aggressorem coniti. Ardore
 quidem summo instauratur certamen; sed iniquis viribus. Nam pedites,
 hique oppido pauci contra universum Persarum equitatum pugnabant.
 Eorum tamen aciem nec inclinare hostis, nec perturbare valuit. In ar-

τατα ταῖς ἀσπίσι φραζόμενοι ἔβαλλον μᾶλλον ἐς τοὺς Πέρσας ἐπιτηδεύας ἢ αὐτοὶ πρὸς ἐκείνων ἐβύλλοντο. πολλὰκις δὲ ἀπει-
 πάντες οἱ βάρβαροι ἐπ' αὐτοὺς ἤλαννον, ξυνταράζοντές τε καὶ
 διαλύσοντες τὴν παράταξιν, ἀλλ' ἄπρακτοι ἐνθὲνδε ὀπίσω αὐθις
 5 ἀπήλαννον. οἱ γὰρ ἵπποι αὐτοῖς τῷ τῶν ἀσπίδων πατάγῳ ἀχθό-
 μνοι ἀνεγκαιτίζοντό τε καὶ ἐς ταραχὴν ξὺν τοῖς ἐπιβάταις καθί-
 σταντο. διαγεγόνυσί τε οὕτως ἐκάτεροι, ἕως ἐγεγόνει τῆς ἡμέ-
 ρας ὅψις. νυκτὸς ἤδη ἐπιλαβούσης Πέρσαι μὲν ἐς τὸ στρατόπε-
 δον ἀνεχώρησαν, Βελισάριος δὲ ὀλκάδος ἐπιτευχὼν ξὺν ὀλίγοις τι-
 10 οῖν ἐς τοῦ ποταμοῦ τὴν νῆσον κατήρην, οὗ δὴ καὶ οἱ ἄλλοι Ῥω-
 μαῖοι νηχόμενοι ἤλθον. τῇ δὲ ὕστεραίᾳ Ῥωμαῖοι μὲν ὀλκάδων Β
 σφίσιν ἐκ Καλλινίκου πόλεως παραγενομένων πολλῶν ἐς αὐτὴν
 ἐκομίσθησαν, Πέρσαι δὲ τοὺς νεκροὺς ἐσκυλευκότες ἐπ' οἴκου
 ἅπαντες ἀνεχώρησαν. οὐ μὲν τοὺς σφετέρους νεκροὺς τῶν πο-
 15 λεμίων ἐλάσσους εὔρον.

Ἀζαρέθης δὲ, ἐπεὶ ξὺν τῷ στρατῷ ἐς Πέρσας ἀφίκετο,
 καίπερ ἐν τῇ μάχῃ εὐημερήσας, ἀχαρίστου Καβαδίου μάλιστα
 ἔτυχεν ἐξ αἰτίας τοιαύδε. νόμος ἐστὶ Πέρσαις, ἥνικα ἐπὶ τῶν
 πολεμίων τινὰς στρατεύεσθαι μέλλουσι, τὸν μὲν βασιλεῖα ἐπὶ θρό-
 20 νου τοῦ βασιλείου καθῆσθαι, κοφίνους δὲ οἱ πολλοὺς ἐνταυθά
 πη εἶναι, καὶ παρῆναι μὲν τὸν στρατηγὸν, ὃς δὴ τῷ στρατῷ C
 ἐπὶ τοὺς ἐναντίους ἐξηγήσεσθαι ἐπίδοξός ἐστι, πυριέναι δὲ τὸ
 στράτευμα τοῦτο ἐς τοῦ βασιλέως τὴν ὄψιν κατ' ἄνδρα ἕνα, καὶ
 αὐτῶν ἕκαστον βέλος ἐν ἐς τὰς τέρπας ῥίπτειν, μετὰ δὲ αὐτὰς

et cum quippe cuneum sese coegerant, haerebatque viro vir, ac praetentis
 validissime clypeis muniti, aptius ictus dabant quam acciperent. Fracti
 Barbari resumptis saepe animis equos omni impetu in illum globum, ut
 perturbarent ipsum atque dislicerent, admiserunt: sed irriti toties retro
 cedere compulsi sunt. Scutorum enim crepitus impatientes equi, retre-
 dentes efferebant sese, et cum sessoribus turbabantur. Ea utrinque
 pertinacia duratum est ad vespertum; interventu demum noctis dirempta
 pugna in castra Persae concesserunt: Belisarius navigium vectorium na-
 ctus in insulam fluvii, quo caeteri enataverant, appulit. Postera die
 Romani missis Callinico onerariis, in eam urbem delati sunt: Persae do-
 mum remearunt, spoliatis prius mortuis, in quibus sane non minorem
 suorum quam hostium numerum invenerunt.

Idem Persidem reversus Azarethes cum exercitu, re quamvis in prae-
 lio feliciter gesta, Cabadem expertus est ingratisimum, istam ob cau-
 sam. Est in more positum apud Persas ut in expeditionis procinctu,
 regali solio Rex considat, multis prope dispositis cophinis, atque astante
 Duce, cui belli imperium destinatur. Sub Regis oculis praetereunt mi-
 lites singuli, ac sagittam facit quisque unam in corbes, qui deinde si-
 gillo regio obsignati servantur. Post reditum ab expeditione singuli sin-

μὲν τῇ βασιλείῳ σφραγίδι κατασημασμένας φυλάσσεσθαι, ἐπει-
δὲν δὲ ἐς Πέρσας ἐπανοί το στράτευμα τοῦτο, τῶν στρατιωτῶν
ἕκαστον ἐκ τῶν ἀρρίχων ἔν ἀφαιρεῖσθαι βέλος. ἀριθμοῦντες οὖν
τῶν βελῶν ὅσα πρὸς τῶν ἀνδρῶν οὐκ ἀνήρηται, οἷς ἐπείκεται ἡ
τιμὴ αὕτη, ἀγγέλλουσι τῷ βασιλεῖ τὸ πλῆθος τῶν οὐκ ἐπανη- 5
κόντων στρατιωτῶν, ταύτῃ τε ὅσοι ἐν τῷ πολέμῳ τετελευτήκασιν
ἐνθῆλοι γίνονται. οὕτω μὲν οὖν Πέρσαις ὁ νόμος ἐκ παλαιοῦ
D ἔχει. ἐπεὶ δὲ Ἀζαρέθης ἐς ὕψιν τῷ βασιλεῖ ἤλθειν, ἀνεπνυθά-
νετο αὐτοῦ ὁ Καβάδης εἴ τι χωρίον παραστησόμενος Ῥωμαϊκὸν
ἦκοι, ἐπεὶ ξὺν τῷ Ἀλαμουνδάρῳ ὡς Ἀντιόχειαν καταστρεψόμε- 10
νος ἐπὶ Ῥωμαίους στρατεύσειεν. ὁ δὲ Ἀζαρέθης χωρίον μὲν
ἐλεῖν οὐδὲν ἔφασκε, Ῥωμαίους δὲ καὶ Βελισάριον μάχῃ νενικηκέ-
ναι. Καβάδης μὲν οὖν παρίεναι τὸ ξὺν τῷ Ἀζαρέθῃ ἐκέλευε
στράτευμα, ἕκ τε τῶν ταρκῶν βέλος ἕκαστος ἀνῆρείτο ἥπερ εἰώ-
θει. πολλῶν δὲ ἀπολελειμμένων βελῶν ὠνειδίετο τῷ Ἀζαρέθῃ 15
ὁ βασιλεὺς τὴν νίκην καὶ ἐν τοῖς ἀτιμοτάτοις τὸ λοιπὸν εἶχε. τὰ
μὲν οὖν τῆς νίκης ἐς τοῦτο ἐτελεύτα τῷ Ἀζαρέθῃ.

P 57
V 261

ΙΘ'. Ἐννοία δὲ τότε Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ γέγονεν Αἰθίο-
πας τε καὶ Ὀμηρίτας ἐπὶ τῷ Περσῶν ποτηρῷ ἐταιρίσασθαι. δπη
δὲ τῆς γῆς οἱ ἄνθρωποι οἶδε ὥκηνται καὶ καθ' ὃ τι αὐτοὺς Ῥω- 20
μαίοις ξυνοίσειν βασιλεὺς ἤλπισεν, ἐρῶν ἔρχομαι. τὰ Παλαι-
στίνης ὅρια πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον ἐς θάλασσαν τὴν ἐρυθρὰν
καλουμένην διώκηνται. αὕτη δὲ ἡ θάλασσα ἐξ Ἰνδῶν ἀρχομένη

11. χωρίον] χωρίον L. 19. ποτηρῷ] „ποτήρῳ Reg.“ MALT.

gulas e corbibus sagittas extrahunt: tum recensio[n]i praepositi, ex earum, quae eductae non sunt, subductione numerum colligentes militum, qui non redierint, Regi significant, atque ita quot desiderati in bello sint planum fit. Is est perantiquus Persarum mos. Cabades autem, ubi comperuit Azarethes, ex eo quaesivit, urbemne aliquam ditioris Romanae adiacuisset suae? quandoquidem cum Alamundaro exercitum in Romanos duxisset, Antiochia petitorum se pollicens. Cui Azarethes, nullam quidem a se captam urbem; sed Romanos ac Belisarium acie fusos victosque respondit. Procedere tum porro Cabades cum Azarethae copias iubet: sagittam quisque e cophinis de more eripit: cumque residuae per plures essent victoria Azarethi exprobrata, cum Rex posthac habuit inter despiciatissimos maximeque ignobiles. Huc demum Azarethi victoria par-
ta recidit.

19. Eadem tempestate Iustiniano Aug. venit in mentem societatem cum Aethiopibus et Homeritis pangere in Persarum perniciem. Quae gentes ubi terrarum degant, quidque inde commedi in Romanos redditurum speraret, declarare aggredior. Exortivi Palaestinae fines pertinent ad mare Rubrum, quod ab India quidam incipit; in ea vero Roma-

ἐνταῦθα τελευτῇ τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς. καὶ πόλις Αἰλᾶς καλου-
 μένη πρὸς τῇ ταύτης ῥόνι ἐστίν, ἐνθα ἡ θάλασσα, ὥσπερ μοι εἴ-
 ρηται, ἀπολήγουσα πορθμὸς τις ἐς ἄγαν στενὸς γίνεται, καὶ ἀν- B
 τὸν ἐνθὲνδε ἐσπλέοντι ἐν δεξιᾷ μὲν ὄρη τὰ Αἰγυπτίων πρὸς νό-
 5 τον ἄνεμον τετραμμένα ἐστίν, ἐπὶ θάτερα δὲ χώρα ἔρημος ἀν-
 θρώπων ἐπὶ πλεῖστον διήκει πρὸς βορρῶν ἄνεμον, ἥ τε γῆ αὖτε
 τῷ ἐσπλέοντι ἐκατέρωθεν ὁρατὴ γίνεται, μέχρι ἐς τὴν Ἰωτύβην
 καλουμένην νῆσον, Αἰλᾶ πόλεως σταδίους οὐχ ἥσσον ἢ χιλίους
 διέχουσιν. ἐνθα Ἑβραῖοι αὐτόνομοι μὲν ἐκ παλαιοῦ ὥκνητο,
 10 ἐπὶ τούτου δὲ Ἰουστινιανοῦ βασιλεύοντος κατήκροοι Ῥωμαίων γε-
 γένηται. πέλαιος δὲ τὸ ἐνθὲνδε μέγα ἐκδέχεται. καὶ γῆν μὲν
 τὴν ἐν δεξιᾷ οἱ ταύτῃ ἐσπλέοντες οὐκέτι ὁρῶσιν, ἐς μέντοι τὴν C
 εὐώνυμον νυκτὸς αἰεὶ ἐπιγινομένης ὁρμίζονται. ἐν σκότῳ γὰρ
 ναυτῖλλεσθαι ἐν ταύτῃ δὴ τῇ θαλάσῃ ἀδύνατά ἐστιν, ἐπεὶ βρά-
 15 χους αὐτὴν ἔμπλεων ἐπὶ πλεῖστον ξυμβαίνει εἶναι. ὅρμοι δὲ εἰσιν
 ἐνταῦθα πολλοὶ οὐ χερσὶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ τῇ φύσει τῶν χωρίων
 πεποιημένοι, καὶ ἀπ' αὐτοῦ τοῖς πλέουσιν οὐ χαλεπὸν ἐστὶν ὅπη
 παρατύχοι ὁρμίζεσθαι.

Ταύτην δὴ τὴν ῥόνα εὐθὺς μὲν δρους τοὺς Παλαιστίνης
 20 ὑπερβάντι Σαρακηνοὶ ἔχουσιν, οἳ ἐν τῷ φοινικῶν ἐκ παλαιοῦ
 ἴδρυνται. ἔστι δὲ ὁ φοινικῶν ἐν τῇ μεσογείᾳ ἐς χώραν κατατελ-
 νων πολλήν, ἐνθα δὴ τὸ παράπαν ἄλλο οὐδὲν ὅτι μὴ φοινίκες D

2. ῥόνι] ῥόνι P et pariter p. 99, 19, 100, 16, 101, 4. 8. Αἰλᾶ]
 „Αἰλᾶς Reg.“ MALT. 15. ἔμπλεων] ἔμπλεον H.

nae ditionis ora terminatur. Est littori urbs appositā, nomine Ailas;
 ubi mare, sicut modo dicebam, desinens, in sinum arctatur angustissi-
 mum: quem qui intrant ex illa parte, a dextra habent Aegypti montes
 procurrentes Meridiem versus, a laeva solitudinem, quae ad Septentrio-
 nem longissime patet. Porro introrsum vectis apparet utrinque tellus,
 donec pervenerint ad insulam Iotaben stadiis haud minus mille ab urbe
 Aila diassitam: cuius incolae Hebraei, cum sui iam inde olim iuris fuis-
 sent, Iustiniani principatu Romanum iugum acceperunt. Vastum deinde
 pelagus; sic, ut iam amplius terram a dextra non videant, qui ulterius
 provehantur, quibus et mos est appetente nocte ad oram sinistram ap-
 plicare. Neque enim potest Mare illud navigari tenebris, propter bre-
 vīa, quae in eo sunt plurima. At idem non humana industria, sed loco-
 rum natura pertuosum est, ut ea re facile sit appellere, quocumque sors
 tulerit.

Hoc litus, continuo post Palaestinae fines, obtinent Saraceni, ve-
 teres incolae Palmeti, quod in regione mediterranea longe ac late diffu-
 sum est, neque aliud quidquam nisi palmas progignit. Id princeps Sa-

φύονται μόνοι. τοῦτον τὸν φοινικῶνα βασιλεῖ Ἰουστινιανῷ Ἀβο-
 χάραγος ἐχαρίσατο, ὃ τῶν ἐκείνη Σαρακηνῶν ἄρχων, καὶ αὐ-
 τὸν βασιλεὺς φύλαρχον τῶν ἐν Παλαιστίνῃ Σαρακηνῶν κατεστή-
 σατο. ἀδῆωτόν τε τὴν χώραν διεφύλαξε τὸν ἅπαντα χρόνον, ἐπεὶ
 P 58 τοῖς τε ἀρχομένοις βαρβάροις καὶ οὐδέν τι ἤσσαν τοῖς πολέμοις 5
 φοβερός τε αἰὲν Ἀβοχάραγος ἔδοξεν εἶναι καὶ διαφερόντως δραστή-
 ριος. τῷ μὲν οὖν λόγῳ τὸν φοινικῶνα βασιλεὺς ἔχει, μετεῖναι
 δὲ αὐτῷ τῶν ταύτῃ χωρίων οὐδ' ὁπωστίουν δυνατὰ ἐστι. γῇ τε
 γὰρ ἀνθρώπων παντελῶς ἔρημος καὶ ἀτεχνῶς ἀνυδρος ἐν μέσῳ
 οὖσα ἐς δέκα ἡμερῶν ὁδὸν διήκει, καὶ αὐτὸς λόγου ἔτουσιν ἄξιος 10
 ὁ φοινικῶν οὐδαμῇ ἐστιν, ἀλλ' ὄνομα δώρου, ὃ τι Ἀβοχάραγος
 ἔδωκε μόνον καὶ βασιλεὺς εὖ εἰδὼς ἔλαβε. τὰ μὲν οὖν ἀμφὶ τῷ
 φοινικῶνι ταύτῃ πη ἔχει. τούτων δὲ τῶν ἀνθρώπων ἄλλοι Σα-
 ρακηνοὶ ἐχόμενοι τὴν ἀκτὴν ἔχουσιν, οἳ δὴ Μααδδηνοὶ καλοῦν-
 B ται, Ὀμηριτῶν κατήκοοι ὄντες. οἳ δὲ Ὀμηρίται οὗτοι ἐν χώρᾳ 15
 τῇ ἐπέκεινα ὤκηνται πρὸς τῇ τῆς θαλάσσης ῥόνι, ὑπὲρ τε αὐ-
 τοὺς ἄλλα ἔθνη πολλὰ, μέχρι ἐς τοὺς ἀνθρωποφάγους Σαρακηνοὺς
 ἰδρῦσθαι φασί. μεθ' οὗς δὴ τὰ γένη τῶν Ἰνδῶν ἐστίν. ἀλλὰ
 τούτων μὲν περὶ λεγέτω ἕκαστος ὥς πη αὐτῷ βουλομένῳ ἐστίν.
 Ὀμηριτῶν δὲ κατανατικὸν μάλιστα ἐν τῇ ἀντιπέρᾳς ἡπείρῳ 20
 Αἰθίοπες οἰκοῦσιν, οἳ Αὐξωμίται ἐπικαλοῦνται, ὅτι δὴ αὐτοῖς
 τὰ βασίλειά ἐστιν ἐν Αὐξωμίδι πόλει. καὶ θάλασσα, ἣ ἐν μέσῳ
 ἐστίν, ἀνέμου μετρίως ἐπιφόρου ἐπιπесόντος ἐς πέντε ἡμερῶν τε

1. φύονται μόνοι AH. μόνοι φύονται HmP. *ibid.* Ἀβοχά-
 ραγος] Legebatur Ἀβοχάραβος. *Abocharabus* RV, qui infra hoc nomen
 omisit. 6. ἀβοχάραγος hic et infra A. Legebatur Ἀβοχάραβος.

racenorum illic degentium Abocharabus donavit Iustiniano Augusto; a quo Phylarchus Saracenis Palaestinis praepositus, regionem ab hostili vi intactam usque servavit nominis terrore sui, cum aequae apud hostes ut inter subditos Barbaros formidabilis strenuissimisque audiret. Et nunc quidem verbo tenus Palmeti dominus est Caesar; reipsa potiri nequit: quoniam tractus ille in medio plane desertus ac siti squalens, patet iter dierum decem, nec res ulla Palmetum commendat, nisi doni appellatio, quod nempe ipsum dederit Abocharabus, gratoque animo Caesar acceperit. Hactenus de Palmeto. Saracenos istos alii continenter excipiunt, Maaddeni denominati, qui mare accolunt sub ditione positi Homeritarum. His secundum littus succedunt ipsi Homeritae; his aliae atque aliae gentes, ad Saracenos usque anthropophages; post demique Indi. Sed pro saepe quisque sensu de his loquatur.

Et regione Homeritarum, ulteriorem continentem habent Aethiopes Auxomitae, ita dicti de nomine urbis Auxomidis, ubi regia ipsorum est. Porro interfusum mare, ferente mediocriter vento, trahitur diebus quin-

καὶ νυκτῶν διάπλουν δέχεται. ταύτῃ γὰρ καὶ νύκτωρ ναυτιλλε-
σθαι νενομίκασιν, ἐπεὶ βράχος ἐνταῦθα οὐδαμῇ ἔστιν· αὕτῃ πρὸς
ἐνίαν ἢ θάλασσα ἐρυθρὰ κέκληται. τὰ γὰρ ταύτης ἐκτὸς ἐκπλέον- V 262
τι ἄχρι ἐς τὴν ἥονα καὶ Αἰλῶν πόλιν Ἀραβικὸς ὠνόμασται κόλ- C
5 πος. χώρα γὰρ ἡ ἐνθενδε ἄχρι τῶν Γάζης πόλεως ὁρίων Ἀραβία
τὸ παλαιὸν ὠνομάζετο, ἐπεὶ καὶ τὰ βασίλεια ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις
ἐν Πέτραις τῇ πόλει ὁ τῶν Ἀράβων βασιλεὺς εἶχεν. ὁ μὲν οὖν
τῶν Ὀμηριτῶν ὁρμος, ἐξ οὗ ἀπαίροντες εἰώθασιν ἐς Αἰθίοπας
πλέεν, Βουλικάς ὀνομάζεται. διαπλεύσαντες δὲ αἰεὶ τὸ πέλαγος H 33
10 τοῦτο καταίρουσιν ἐς τῶν Ἀδουλιτῶν τὸν λιμένα. Ἀδουλις δὲ ἡ
πόλις τοῦ μὲν λιμένος μέτρῳ εἴκοσι σταδίων διέχει· τοσοῦτῳ γὰρ
διείργεται τὸ μὴ ἐπιθαλάσσιος εἶναι· πόλεως δὲ Αὐξώμιδος ὁδῷ
ἡμερῶν δώδεκα.

Πλοῖα μέντοι ὅσα ἐν τε Ἰνδοῖς καὶ ἐν ταύτῃ τῇ θαλάσῃ D
15 ἔστιν, οὐ τρόπῳ τῷ αὐτῷ ὥπερ αἱ ἄλλαι νῆες πεποιοῦνται. οὐδὲ
γὰρ πύσση οὐδὲ ἄλλῳ ὁτρωοῦν χρίονται, οὐ μὴν οὐδὲ σιδήρῳ
διαμπερεῖς ἰόντι ἐς ἀλλήλας αἱ σανίδες ξυμπεπῆγασιν, ἀλλὰ βρό-
χοις τισὶ ξυνδέδενται. αἷτιον δὲ οὐχ ὅπερ οἱ πολλοὶ οἴονται,
πέτραι τινὲς ἐνταῦθα οὔσαι καὶ τὸν σιδήρον ἐφ' ἑαυτὰς ἔλκουσαι
20 (τεκμήριον δέ· ταῖς γὰρ Ῥωμαίων ναυσὶν ἐξ Αἰλῶ πλεούσαις ἐς
θάλασσαν τήνδε, καίπερ σιδήρῳ πολλῷ ἡρμοσμέναις, οὔποτε
τι τοιοῦτο ξυνηνέχθη παθεῖν), ἀλλ' ὅτι οὔτε σιδήρον οὔτε ἄλλο

7. πέτραις ΑΗ. Πέτρα P. Petra RV.
κάς L. 15. ὥπερ] ὥσπερ A.

9. Βουλικάς] βουλι-

que ac noctibus totidem. Neque enim nox interrumpit ibi navigationem, propterea quod ea pars aequoris nulla habet omnino brevia. Fuere qui mare hoc Rubrum appellarent: quod autem inde usque ad oram et urbem Ailam enavigatur, sinum Arabicum ideo vocarunt, quia regio, quae hinc ad Gazae limites pertinet, nominata quondam fuit Arabia: immo Rex Arabum superioribus saeculis in urbe Petra habebat regiam. Nomen est Bulicas portui Homeritarum, unde qui solvunt petere Aethiopiam solent, et trajecta pelagi non intermisso, in portum Adulitarum appellant, a quo stadiis xx. distat urbe Adulis: tanto nimirum spatio a mari retracta; ab urbe vero Auxomide dierum iter xii. dissita est.

In hoc autem atque Indico mari navigia, quaecunque sunt, a caeteris plane discrepant ratione compaginis. Nam nec pice, aliave re quapiam oblitae, nec ferreis clavis perfixae attextaeque tabulae, sed restibus quibusdam colligatae inter se cohaerent. Neque ea, quam multi putant, causa est, quod ibi sint scopuli, qui ferrum attrahant. Et sane argumento sunt Romanorum naves, quae quamvis ferro plurimo aptae, nibili unquam tale patiuntur, cum ex urbe Aila in hoc mare contendunt. Assignandum id potius ferri caeterarumque rerum ad fabricam idoneae-

τι τῶν ἐς ταῦτα ἐπιτηδείων Ἰνδοὶ ἢ Αἰθίοπες ἔχουσιν. οὐ μὴν
 οὐδὲ πρὸς Ῥωμαίων ἀνεῖσθαι τούτων τι οἷοι τέ εἰσιν, νόμον ἄπα-
 P 59 ραι διαρρηθῆναι ἀπειρημένον. θάνατος γὰρ τῷ ἁλόντι ἡ ζημία
 ἐστί. τὰ μὲν οὖν ἀμφὶ τῇ ἰερυθρῇ καλουμένῃ θαλάσῃ καὶ χώ-
 ρῃ ἡ αὐτῆς ἐφ' ἐκότερά ἐστι ταύτη πη ἔχει. 5

Ἐκ δὲ Αὐξώμιδος πόλεως ἐς τὰ ἐπ' Αἰγύπτου ὄρια τῆς
 Ῥωμαίων ἀρχῆς, οὗ δὴ πόλις ἡ Ἐλεφαντίνη καλουμένη οἰκεῖται,
 τριάκοντα ὁδὸς ἡμερῶν ἐστὶν εὐζώνῳ ἀνδρὶ. ἐνταῦθα ἔθνη τε
 ἄλλα πολλὰ ἴδρυται καὶ Βλέμνες τε καὶ Νοβάται, πολυανθρω-
 πότατα γένη. ἀλλὰ Βλέμνες μὲν ταύτης δὴ τῆς χώρας ἐς τὰ 10
 μέσα ὤκηνται, Νοβάται δὲ τὰ ἀμφὶ Νεῖλον ποταμὸν ἔχουσι.
 πρότερον δὲ οὐ ταῦτα ἐγεγόνει τὰ ἔσχατα τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς,
 B ἀλλ' ἐπέκεινα ὅσον ἐπὶ ἡμερῶν ἐτέρων ἐκίπροσθεν· ἦν τε δὲ ὁ
 Ῥωμαίων αὐτοκράτωρ Διοκλητιανὸς ἐνταῦθα γενόμενος κατενόη-
 σεν ὅτι δὴ τῶν μὲν ἐκείνῃ χωρίων ὁ φόρος λόγου ἄξιος ὥς ἡμισυ 15
 ἦν, ἐπεὶ στενὴν μάλιστα τὴν γῆν ἐνταῦθα ξυμβαίνει εἶναι. πέ-
 τραι γὰρ τοῦ Νεῖλου οὐ πολλῷ ἄποθεν ὑψηλαὶ λίαν ἀνέχουσαι
 τῆς χώρας τὰ λοιπὰ ἔχουσι. στρατιωτῶν δὲ πάμπολύ τι πλῆ-
 θος ἐνταῦθα ἐκ παλαιοῦ ἴδρυτο, ὥν περ ταῖς δαπάναις ὑπερφυῶς
 ἄχθεσθαι συνέβαινε τὸ δημόσιον· ἅμα δὲ καὶ οἱ Νοβάται ἀμφὶ 20
 πόλιν Ὀασιν ὤκηνται τὰ πρότερα ἡγόν τε καὶ ἔφερον ἅπαντα ἐς
 αἰ τὰ ἐκείνῃ χωρία· τούτους δὴ τοὺς βαρβάρους ἀνέπεισεν ἀνα-
 C στήναι μὲν ἐξ ἡθῶν τῶν σφετέρων, ἀμφὶ ποταμὸν δὲ Νεῖλον
 ἰδρύσασθαι, δωρήσασθαι αὐτοὺς ὁμολογήσας πόλεις τε μεγάλας

1. ἐς ταῦτα] ἐν ταῦτα (sic) L. 3. ἀπειρημένον] ἀπαιρημένον A.

rum penuriae, qua laborant Indi atque Aethiopes: quin ipsis eius gene-
 ris merces a Romanis emendi facultas erepta est lege patria, quae sub
 poena capitis id nominatim vetat. Haec habui quae de mari Rubro et
 adiacentibus utrinque oris dicerem.

Ab Auxomide ad Elephantinam, urbem Romani imperii limitaneam in
 Aegypto, tantum est viae quantum diebus xxx. vir expeditus conficiat.
 Hic cum alii, tum Blemyes et Nobatae habitant, gentes admodum popu-
 losae: sed Nili ripam Nobatae, interiorem regionem Blemyes obtinent.
 Submotior olim erat imperii limes itinere dierum vii. Ibi cum esset Dio-
 cletianus Augustus, vidissetque tenuissimum inde capi vectigal, quod arva
 illic angustissime circumscripta sint vicinitate scopulorum Nili ingentium,
 qui reliquam late regionem occupant; iamque a longinquo aevo magnam
 vim militum in praesidiis ibidem esse, unde aerarium graviter premere-
 tur; ad haec solere Nobatas, qui urbem Oasin circumcolebant, in iis
 partibus agere et ferre omnia; Barbaros demum istos perpulit, ut reli-
 ctis antiquis sedibus novas ad Nilum fingerent, urbes magnas magnamque

καὶ χώρα πολλῇ τε καὶ διαφερόντως ἀμείνονι ἤπερ τὰ πρότερα
 ᾤκητο. οὕτω γὰρ ᾤετο αὐτοὺς τε οὐκέτι τὰ γε ἀμφὶ τὴν Ὀα-
 σιν ἐνοχλήσειν χωρία καὶ γῆς τῆς σφίσι δεδομένης μεταποιουμέ-
 νους, αἵτε οἰκίας οὔσης, ἀποκρούεσθαι Βλέμνᾱς τε, ὡς τὸ εἰ-
 5 κός, καὶ βαρβάρους τοὺς ἄλλους. ἐπεὶ τε τοὺς Νοβάτας ταῦτα
 ἤρρισε, τὴν τε μετανάστασιν ἀντίκα δὴ μάλα πεποίητο, ἥπερ ὁ
 Διοκλητιανὸς σφίσιν ἐπέστελλε, καὶ Ῥωμαίων τὰς τε πόλεις καὶ
 χώραν ξύμπασαν ἐφ' ἐκάτερα τοῦ ποταμοῦ ἐξ Ἐλεφαντίνης πό- D
 λεως ἔσχον. τότε δὴ ὁ βασιλεὺς οὗτος αὐτοῖς τε καὶ Βλέμνῳ
 10 ἔταξε δίδοσθαι ἀνὰ πᾶν ἔτος ῥητόν τι χρυσίον ἐφ' ᾧ μηκέτι γῆν
 τὴν Ῥωμαίων λήσωσιν. ὅπερ καὶ ἐξ ἐμὲ κομιζόμενοι οὐδέν τι
 ἔσπον καταθέουσι τὰ ἐκείνη χωρία. οὕτως ἄρα βαρβάρους ἅπαν-
 τας οὐδεμία μηχανὴ διασώσασθαι τὴν ἐς Ῥωμαίους πίστιν ὅτι μὴ
 15 δέει τῶν ἀμνημονέων στρατιωτῶν. καίτοι καὶ νῆσόν τινα ἐν
 15 ποταμῷ Νείλῳ ἄγχιστά πη τῆς Ἐλεφαντίνης πόλεως εὐρὼν ὁ βα-
 σιλεὺς οὗτος, φρουρίον τε ταύτῃ δειμύμενος ἐχυρώτατον, κοινούς
 τινας ἐνταῦθα νεώς τε καὶ βωμόνους Ῥωμαίοις τε καὶ τούτοις δὴ
 κατεστήσατο τοῖς βαρβάροις, καὶ ἱερεῖς ἐκάστων ἐν τῷ φρουρίῳ
 τούτῳ ἰδρύσατο, ἐν τῷ βεβαίῳ τὴν φιλίαν αὐτοῖς ἔοικε τῷ με- V 263
 20 τέχειν τῶν ἱερῶν σφίσιν οἰόμενος. διὸ δὴ καὶ Φίλας ἐπωνόμασε
 τὸ χωρίον. ἄμφω δὲ ταῦτα τὰ ἔθνη, οἳ τε Βλέμνεις καὶ οἱ Νο-

6. πεποίητο AHL. πεποίηται P. 11. λήσωσιν A. λήσων-
 ται P. 13. οὐδεμία μηχανή] οὐδεμίᾳ μηχανῇ HL. οὐδεμίᾳ
 μηχανῇ οἶόν τε P, quod ex Hoeschellii annotatione ductum videtur,
 qui aut οὐδεμία μηχανῇ scribi voluerat, quod ego recepi, aut addi
 οἶόν τε. 21. ταῦτα L. τούτω P.

regionem et ea, quam tum haberent, multo beatiorum attributurum se
 illis pollicitus. Quo se effecturum sperabat, ut infesta nunquam habe-
 rent circumiecta Oasi loca, et ad donatum sibi agrum translati, ex eo,
 quippe iam suo, Blemyas, ut par esset, caeterosque Barbaros prohibe-
 rent. Haec lubentibus animis amplexi Nobatae, ad Diocletiani praescrip-
 tum migrarunt statim, et usque ab Elephantine Romana oppida et
 praetentos utrinque fluvio agros occuparunt. Illis quoque ac Blemibus
 idem Imperator certum in annos singulos auri modum assignavit, ea lege,
 ne Romanos vexarent latrociniiis. At licet solvatur ipsis etiamnum pen-
 sio, nihilo secius in vicinos grassantur. Hoc nempe sunt ingenio omnes
 Barbari, ut in data Romanis fide contineri nulla re possint, nisi militis
 ipsorum cervicibus imminenti metu. Tametsi in quadam Nili insula,
 proxime Elephantinen, validissimum castrum Diocletianus extruxerat,
 ibique templa atque aras posuerat Romanis Barbarisque illis communes,
 sub cura Flaminium, qui ex utrisque assumpti erant, ratus communione
 sacrorum sanctissime constitutam inter ipsos amicitiam: unde locum ap-
 pellavit Philas. Utrique autem, Blemes inquam ac Nobatae, cum alios

- βάται, τοὺς τε ἄλλους θεοὺς, οὐσπερ Ἕλληνες νομίζουσι πάν-
 P 60 τας, καὶ τὴν τε Ἴσιν τὸν τε Ὀσίριν σέβουσι, καὶ οὐχ ἡμιστά γε
 τὸν Πρίαπον. οἱ μὲντοι Βλέμνες καὶ ἀνθρώπους τῷ ἡλίῳ θύειν
 εἰώθασιν. ταῦτα δὲ τὰ ἐν Φίλαις ἱερὰ οὗτοι δὴ οἱ βάρβαροι καὶ
 ἐς ἐμὲ εἶχον, ἀλλὰ βασιλεὺς αὐτὰ Ἰουστινιανὸς καθελεῖν ἔγνω.⁵
 H 34 Ναρσῆς γοῦν, Περσαρμένιος γένος, οὗ πρόσθεν ἔτε πρτομολεγκό-
 τος ἐς Ῥωμαίους ἐμνήσθην, τῶν ἐκείνῃ στρατιωτῶν ἀρχῶν τὰ τε
 ἱερὰ καθεῖλε, βασιλέως οἱ ἐπαγγελισαντος, καὶ τοὺς μὲν ἱερεῖς ἐν
 φυλακῇ ἔσχε, τὰ δὲ ἀγάλματα ἐς Βυζάντιον ἐπεμψεν. ἐγὼ δὲ
 ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον ἐπάνειμι. 10
- B κ'. Ὑπὸ τοὺς χρόνους τοῦ πολέμου τοῦδε Ἑλλησθεαῖος ὁ
 τῶν Αἰθιοπῶν βασιλεὺς, Χριστιανὸς τε ὢν καὶ δόξης τῆσδε ὡς
 μάλιστα λημιελοῦμενος, ἐπειδὴ Ὀμηριτῶν τῶν ἀντιπέρας ἡμίῳ
 ἔγνω πολλοὺς μὲν Ἰουδαίους ὄντας, πολλοὺς δὲ δόξαν τὴν πα-
 λαιὰν σέβοντας, ἦν δὴ καλοῦσιν Ἑλληνικὴν οἱ νῦν ἄνθρωποι,¹⁵
 ἐπιβολῇ μέτρον οὐκ ἐχούσῃ ἐς τοὺς ἐκείνῃ Χριστιανὸς χρῆσθαι,
 στόλον τε νηῶν καὶ στρατεύμα ἀγείρας ἐπ' αὐτοὺς ἔλθε, καὶ μά-
 χη νικήσας τὸν τε βασιλέα καὶ τῶν Ὀμηριτῶν πολλοὺς ἔκτενεν,
 C ἄλλον τε αὐτόθι Χριστιανὸν βασιλέα καταστησάμενος, Ὀμηρίτην
 μὲν γένος, ὄνομα δὲ Ἑσιμφαῖον, φόρον τε αὐτῷ τάξας Αἰθιοψι²⁰
 φέρειν ἀνὰ πᾶν ἔτος, ἐπ' οἴκου ἀνεχώρησε. τούτου τοῦ Αἰθιω-
 πων στρατοῦ δοῦλοι τε πολλοὶ καὶ ὅσοι ἐπιτηδείως ἐς τὸ κακουργ-

11. Ἑλλησθεαῖος HL. *Ellisetheus* P. *Hellisthaeus* hic et infra RV.
 13. τῶν ἀντιπέρας ἡμίῳ AHL. τῶν τῆς ἀντιπέρας ἡμίῳ P.
 17. ἀγείρας] ἡγείρας H. 20. „Ἑσιμφαῖον Reg.“ MALT. Ἑσιμ-
 φαῖον P, et infra constanter Ἑσιμφ—. Quod legit RV.

Gentilium Deos, tum Isin et Osirin Priapumque inprimis venerantur: sed et Solem Blemyes humanis hostiis colunt. Ea Philarum templa cum ad nostram aetatem Barbari tenuissent, Iustinianus Aug. illa excidere constituit. Itaque Narses Persarmenus, cuius ad Romanos transfugium supra memoravi, quo tempore praesidio illic imposito praecerat, fana istius Imperatoris everit, et coniectis in carcerem sacerdotibus, decum sim-lachra Byzantium misit. Ego vero ad institutam antea narrationem revertor.

20. Sub tempora huiusce cum Persis belli, Hellestheus Aethiopiae Rex, Christianae religionis cultor eximius, cum audisset Homeritarum, qui in adversa continente degunt, non paucos genere Iudaeos, multos etiam praeae superstitioni, quam hodie Graecanicam vocant, addictos, illius orae Christianis tributa supra modum imponere, classe copiosis collectis, eo bellum portavit, commissoque praello victor, magnum Homeritarum numerum, ipsumque adeo Regem vita spoliavit. In eius locum subrogato Esimiphao, Christiano et Homerita, sub ea tamen conditione ut tributum annuum Aethiopibus penderet, domum rediit. Ab-

γὰρ εἶχον τῷ μὲν βασιλεῖ ἔπεισθαι οὐδαμῇ ἠθέλον, αὐτοῦ δὲ ἀπο-
λειπόμενοι ἕμενον ἐκιδυμῆα τῆς Ὀμηρεῖων χώρας· ὅγαθὴ γὰρ
ἐπιφραῶς ἐστίν.

Οὗτος ὁ λιὰς χρόνος οὐ πολλῷ ἔσπερον ξὺν ἑτέροις τοῖσιν
5 Ἑσμιφάω τῷ βασιλεῖ ἐπαναστάντες αὐτὸν μὲν ἐν τινι τῶν ἐκείνη D
φρουρίων καθῆραν, ἕτερον δὲ Ὀμηρεῖταις βασιλέα κατεστήσαν-
το, Ἀβραμον ὄνομα. ὁ δὲ Ἀβραμος οὗτος Χριστιανὸς μὲν ἦν,
δοῦλος δὲ Ῥωμαίου ἀνδρὸς, ἐν πόλει Αἰθιοπῶν Ἀδοῦλιδι ἐπὶ τῇ
κατὰ θάλασσαν ἐργασίᾳ διατριβὴν ἔχοντας. αἱ δὲ Ἑλλησθαῖος
10 μαθὼν τίσασθαι τε Ἀβραμον ὁμοῦ τοῖς ξὺν αὐτῷ ἐπανασταῖσι
τῆς ἐς τὸν Ἑσμιφάω ἀδικίας ἐν σπουδῇ ἔχων, στρατεύματι τε P 61
τρισχίλιον ἀνδρῶν καὶ ἄρχοντα τῶν τινα συγγενῶν τῶν αὐτοῦ
ἐκ' αὐτοῦς ἐπεμψεν. οὗτος ὁ στρατὸς οὐκέτι ἐθέλοντες ἐκ' οἴ-
κου ἐκπεύσαι, ἀλλ' αὐτοῦ ἐν χώρᾳ ὅγαθῃ μένειν, κρούφα τοῦ
15 ἄρχοντος τῷ Ἀβράμῳ ἐς λόγους ἤλθον, ἕς τε ξυμβολὴν κατα-
στάντες τοῖς ἐναντίοις, ἐπειδὴ ἐν τῷ ἔργῳ ἐγένοντο, κτείναντες τὸν
ἄρχοντα τῷ τε τῶν πολεμίων στρατῷ ἀνελίγγοντο καὶ αὐτοῦ ἕμενον.
θυμῷ δὲ πολλῷ Ἑλλησθαῖος ἐχόμενος καὶ ἄλλο στρατεύμα ἐκ' αὐ-
τοῦς ἐπεμψεν, οἳ δὲ τοῖς ἀμφὶ τὸν Ἀβραμον ἐς χεῖρας ἐλθόντες
20 παρὰ πολὺ τε ἥσσηθέντες τῇ μάχῃ ἐκ' οἴκου εὐθὺς ἀνεχώρησαν.
δέσας δὲ τὸ λοιπὸν ὁ τῶν Αἰθιοπῶν βασιλεὺς ἐπὶ τὸν Ἀβραμον B
οὐκέτι ἐστράτευσεν. Ἑλλησθαῖου δὲ τελευτήσαντος φόρονς
Ἀβραμος ὡμολόγησε φέρειν τῷ μετ' αὐτὸν τὴν Αἰθιοπῶν βασι-

4. ὁ addidi ex A. 9. ἑλλησθαῖος L. ἑλλισθαῖος HP. 12. αὐ-
τοῦ] αὐτοῦ HL.

custum sequi noluerunt multi e servitiis exercitus et quicumque erant ad
facinus praedamque nati: quos cepit ac tenuit singularis felicitas regio-
nis Homeritarum.

Haec multa post, turba haec et colluvies aliique nonnulli confata in
Esimphaeum Regem seditione, eum in castellum incluserunt, regnumque
Homeritarum detulerunt Abramo, Christiano illi quidem, at seruo Romani
cuiusdam institoris, qui apud Aethiopes in urbe Adulite commercii mari-
timi gratia morabatur. Quod ubi Hellestheaeus accepit, illatae Esimi-
phaeo iniuriae poenas ex Abramo &c participibus rebellionis sumere cu-
pidissime festinans, tria pugnatorum millia adversum illos expedit, Duce
e regia propinquitate lecto. At hi quoque patriae renuntiantes, ut in re-
gione perbona habitarent, clam cum Abramo egerunt, insciente duce,
quem et postea, ubi in aciem contra hostes educti iniere pugnam, neca-
runt, mox facta transitione, ibi manserunt. His graviter exulceratus
Hellestheaeus, confestum eodem destinavit exercitum alterum: qui demum
cum Abramo congressus magnam accepit cladem, et foede mutilatus in
patriam ocyus renavigavit. Metu deinceps cautior Aethiopiae Rex Abra-
mo bellum inferre desiit. Defuncto Hellestheaeo, tributum pactus est

λείαν παραλαβόντι, οὕτω τε τὴν ἀρχὴν ἐκρατύνατο. ἀλλὰ ταῦτα μὲν χρόνῳ τῷ ὑστέρῳ ἐγένετο.

V 264 Τότε δὲ Ἰουστινιανὸς ὁ βασιλεὺς ἐν μὲν Αἰθίοψι βασιλεύοντος Ἑλλησθεαίου, Ἑσμιφαίου δὲ ἐν Ὀμηρίταις, πρεσβευτὴν Ἰουλιανὸν ἐπέμψεν, ἁξίων ἅμφω Ῥωμαίοις διὰ τὸ τῆς δόξης ὁμό- 5 γνωμον Πέρσαις πολεμοῦσι ξυνάρασθαι, ὅπως Αἰθίοπες μὲν ὠνούμενοί τε τὴν μέταξαν ἐξ Ἰνδῶν, ἀποδόμενοι δὲ αὐτὴν ἐς Ῥωμαίους, αὐτοὶ μὲν κύριοι γίνωνται χρημάτων μεγάλων, Ῥωμαίους C δὲ ποιήσῃσι τοῦτο κερδαίνειν μόνον, ὅτι δὴ οὐκέτι ἀναγκασθῇ- σονται τὰ σφέτερά αὐτῶν χρήματα ἐς τοὺς πολεμίους μετενεγ- 10 κεῖν — αὕτη δέ ἐστιν ἡ μέταξα, ἐξ ἧς εἰώθασι τὴν ἐσθῆτα ἐργάζεσθαι, ἣν πάλαι μὲν Ἕλληνες Μηδικὴν ἐκάλουν, τανῦν δὲ σηρικὴν ὀνομάζουσιν. — Ὀμηρίται δὲ ὅπως Καῖσὸν τὸν φυλάδα φύλαρχον Μααδδηνόις καταστήσωνται καὶ στρατῷ μεγάλῳ αὐ- τῶν τε Ὀμηριτῶν καὶ Σαρακηνῶν τῶν Μααδδηνῶν ἐσβύλῳσι ἐς 15 τὴν Περσῶν γῆν. (ὁ δὲ Καῖσὸς οὗτος γένους μὲν ἦν τοῦ φυλαρχικοῦ καὶ διαφερόντως ὑγαθὸς τὰ πολέμια, τῶν δὲ τινα Ἑσμιφαίου ξυγγενῶν κτείνας εἰς γῆν ἔφρευγεν, ἣ δὴ ἔρημος παντάπα- D σιν ἀνθρώπων ἐστίν.) ἐκότερος μὲν οὖν τὴν αἴτησιν ὑποσχόμενος ἐπιτελῇ ποιήσειεν τὸν πρεσβευτὴν ἀπεπέμψατο, ἔδρασε δὲ αὐτοῖν 20 τὰ ὁμολογημένα οὐδέτερος. τοῖς τε γὰρ Αἰθίοψι τὴν μέταξαν

1. ἐκρατύνατο] ἐκρατύνατο L. 7. ἀποδόμενοι Suidas s. v. ση-
ρικῇ. Vulgo ἀποδιδομένοι. 8. χρημάτων μεγάλων] μεγάλων
χρημάτων Suidas. 11. εἰώθασι] εἰώθεισαν Suidas. 12. τανῦν
δὲ] τὰ δὲ πᾶν Suidas. 18. Καῖσὸν — Καῖσός] Carsum — Car-
sus RV. 18. εἰς γῆν ἔφρευγεν A. ἔφρευγεν εἰς γῆν P.

Abramius eius successori, itaque asseruit sibi regnum. Sed haec recen-
tiora sunt.

Quo autem tempore Hellestheaeus regnabat in Aethiopia, parebant-
que Homeritae Esmiphaeo, Iulianum ad eos legavit Iustinianus Aug. per
ipsum ab utroque petens, ut pro religionis communione, qua cum Roma-
nis devincti essent, illos cum Persis gerentes bellum iuvarent: atque Ae-
thiopes quidem sericum, ex quo vestis conficitur, quae olim dicta a
Graecis Medica, nunc serica appellatur, sericum inquam ab Indis eme-
rent, ac postea Romanis venum id darent, quo et sibi pararent ingentem
pecuniam, et lucrum hoc unum afferrent Romanae genti, ne ad hostes
cogeretur aurum suum transferre: Homeritae vero Caisum patriam profu-
gum Maaddenis Phylarchum praeponerent, et cum valido exercitu ex Sa-
racenis illis suaeque gente conflato in Persidem irrumperent. Vir erat
Caisus Phylarchico sanguine prognatus, et bellica virtute praestans: at
quoniam propinquum occiderat Esmiphaei, vitam fugae solitudinique
mandarat. Uterque sane Rex postulatis annuit, eaque se facturum pol-
licitus legatum remisit liberaliter: tamen promissa et conventa neuter im-
plevit. Nec vero fieri poterat, ut ab Indis Aethiopes sericum merca-

ὄνεισθαι πρὸς τῶν Ἰνδῶν ἀδύνατον ἦν, ἐπεὶ αἱ οἱ Περσῶν ἔμποροι πρὸς αὐτοῖς τοῖς ὁρμοῖς γενόμενοι (οὗ δὴ τὰ πρῶτα αἱ τῶν Ἰνδῶν νῆες καταλείρουσιν, ἅτε χώραν προσοικεῦντες τὴν ὁμωρον) ἅπαντα ὄνεισθαι τὰ φορτία εἰώθασιν, καὶ τοῖς Ὀμηρίταις χαλεπὸν ἵδοξεν εἶναι χώραν ἀμειψαμένοις ἔρημόν τε καὶ χρόνου πολλοῦ H 35 ὁδὸν κατατείνουσιν ἐπ' ἀνθρώπους πολλῶ μαχίμωτέρους ἵεναι. ἀλλὰ καὶ Ἀβραμος ὕστερον, ὅτε δὴ τὴν ἀρχὴν ὡς ἀσφαλίστατα ἐκρατύνατο, πολλάκις μὲν Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ ὡμολόγησεν ἐς γῆν τὴν Περσίδα ἱσθμῶν, ἅπαξ δὲ μόνον τῆς πορείας ἀρξάμε- P 62 10τος ὁπίσω εὐθὺς ἀπεχώρησε. τὰ μὲν οὖν Αἰθιοπῶν τε καὶ Ὀμηριῶν ταύτῃ Ῥωμαῖοις ἐχώρησεν.

κα'. Ἐρμογένης δὲ τότε, ἐπειδὴ τάχιστα ἢ πρὸς τῷ Εὐ- B φράτῃ μάχῃ ἐγένετο, παρὰ Καβάδην ἐπὶ πρεσβείαν ἤκων, ἐπέραιεν οὐδὲν τῆς εἰρήνης περὶ, ἧς ἔνεκα ἦλθεν, ἐπεὶ αὐτὸν οἰδαί- 15ντα ἔτι ἐπὶ Ῥωμαίους εὔρε· διὸ δὴ ἀπρακτος ἀνεχώρησε. καὶ Βελισάριος βασιλεῖ ἐς Βυζάντιον μετέμπετος ἦλθε περιηρημένος ἦν εἶχεν ἀρχὴν, ἐφ' ᾧ ἐπὶ Βανδίλους στρατεύσειεν. Σίττας δὲ, Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ τοῦτο δεδογμένον, ὡς φυλάξων τὴν ἐφάν ἐν- ταῦθα ἦλθε. καὶ Πέρσαι αἰετὶς στρατῷ πολλῷ ἐς Μεσοποτα- 20μίαν, Χαναράγγου τε καὶ Ἀσπεβέδου καὶ Μερμερόδου ἡγουμένων σφίσιν, ἱσθμῶν. ἐπεὶ τε αὐτοῖς ἐτόλμα οὐδεὶς ἐς χεῖρας ἵεναι, Μαρτυρόπολιν ἐγκαθεζόμενοι ἐπολιόρχουν, οὗ δὴ Βούζης τε καὶ C Βέσας τεταγμένοι ἐπὶ τῇ φυλακῇ ἐτύγχανον. αὕτη δὲ κεῖται μὲν

4. χαλεπὸν — κατατείνουσιν] Suidas s. v. κατατείνουσιν. 8. ἐκρα-
τύνατο] ἐκρατύνατο L. 20. Ἀσπεβέδου] Legebatur Ἀσπεβέδου.
Apebedo RV. Vide supra p. 51, 1. 23. Βέσας] Bessas RV.

rentur, siquidem institores Persae illis portubus propter vicinitatem imminantes, ad quos Indi prius appellant, merces omnes emere plerumque occupant. Homeritis autem grave visum est, per solitudines agere longinquum iter, ac demum in eius exitu gentem multo bellicosiorē invadere. Quin etiam postea Abramus ipse, cum regnum sibi stabilisset, se in Persidem eruptionem facturum Iustiniano saepe spopondit: verum ingressus viam, idque semel tantum, extemplo reversus est. Ita demum cecit Romanis missa ad Aethiopes et Homeritas Legatio.

21. Statim ut ad Euphratem pugnatum est, Legatus ad Cabadem profectus Hermogenes, cum ipsum adhuc in Romanos ira tumidum offendisset, pace, cuius ergo venerat, infecta rediit. Belisarium Augustus Byzantium revocavit, et a potestate, quam gerebat, amovit, ut praesecet expeditioni Vandalicae. Tunc Sittas tuendi Orientis munere suscepto, de sententia Iustiniani eo sese contulit. Quando Persae denuo in Mesopotamiam se iniecerunt, magnas eorum copias Chanarange, Apebede, Mermereque ducentibus: ac nemine cum ipsis audente congredi, Martyropolin, cuius praesidio Buzes ac Bessas praecerant, obsederunt. Urbs

ἐν τῇ Σοφανηγῇ καλουμένῃ χώρῃ, πόλειως Ἀμίδης τεσσαράκοντά τε καὶ διακοσίους σταδίους διέχουσα πρὸς βορρᾶν ἄνεμον· πρὸς αὐτῷ δὲ Νυμφίῳ τῷ ποταμῷ ἔστιν, ὃς τὴν τε Ῥωμαίων γῆν καὶ Περσῶν διορίζει. οἱ μὲν οὖν Πέρσαι τῷ περιβόλῳ προσέβαλλον, οἱ δὲ πολιορκούμενοι κατ' ἀρχὰς μὲν αὐτοὺς ἀνδρείως ὑφίσταντο, οὐ διὰ πολλοῦ δὲ ἀνθέξιν ἐπιδόξοι ἦσαν. ὃ τε γὰρ περίβολος ἐπιμαχώτατος ἦν ἐκ τοῦ ἐπὶ πλείστον καὶ πολιορκία Περσῶν ῥῆστα ἀλώσιμος, αὐτοὶ τε τὰ ἐπιτήδεια οὐ διαρκῶς εἶχον, οὐ μὴν οὐδὲ μηχανὰς οἷδ' ἐτι ἄλλο ἀξιόχρεων καθ' ὃ τι ἀμύνονται.

Σίττας δὲ καὶ ὁ Ῥωμαίων στρατὸς ἐς χωρίον μὲν Ἀτταχὰς ἤλ-
 D θον, Μαρτυροπόλειως ἑκατὸν σταδίους διέχον, ἐς τὰ πρόσω δὲ
 οὐκ ἐτόλμων ἵνα, ἀλλ' αὐτοῦ ἐνστρατοπεδευσόμενοι ἔμενον.
 V 265 ξυνηὴν δὲ αὐτοῖς καὶ Ἐρμογένης αὐθις ἐπὶ πρεσβείᾳ ἐκ Βυζαντίου
 ἦκων. ἐν τούτῳ δὲ τοιόνδε τι ξυνηέχθη γενέσθαι.

Κατασκόπους ἐκ παλαιοῦ ἔν τε Ῥωμαίοις καὶ Πέρσαις δη-
 15 μοσίᾳ στείλζεσθαι νόμος, οἷον δὴ λάθρα ἵνα παρὰ τοὺς πολεμίους
 εἰώθασιν, ὅπως περισκοπήσαντες ἐς τὸ ἀκριβὲς τὰ πρασσόμενα
 εἴτα ἐπανιόντες τοῖς ἔρχουσιν ἰσαγγελίῳσι. τούτων πολλοὶ μὲν
 ἐνόησαν, ὥς τὸ εἶδος, χρῆσθαι εἰς τοὺς ὁμογενεῖς ἐν σπουδῇ ἔχου-
 P 63 σι, τινὲς δὲ καὶ τοῖς ἐναντίοις προίενται τὰ ἀπόρητα. τότε οὖν
 20 ἐκ Περσῶν κατὰσκοπὸς τις ἐς Ῥωμαίους σταλὲς ἐς ὅψιν τε
 Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ ἦκων, ἄλλα τε πολλὰ ἐξείπεν ἐν τοῖς βαρ-

21. ἐς Ῥωμαίους] „Reg. ἐς Ῥωμαίων. supple γῆν.“ MALT. con-
 tra Romanos RV.

haec in Sophanene sita, distat Amida stadiis cxxi. ad Septentrionem, fluvioque alluitur Nymphio, qui ab agro Persico Romanum dividit. Igitur Persae ad oppugnanda moenia se adhibuerunt: quorum etsi impetum viriliter initio excipiebant obsessi; tamen constans erat opinio non restituros diu. Nam et murus multis in locis expugnabilis vi atque impressione Persarum facile poterat occupari, nec iusta annonae copia, nec machinae, neque aliud quidquam ad propugnationem idoneum inclusis suppetebat. Sittas ac Romanus exercitus castra Attachis centesimo a Martyropoli stadio metati, neque ausi accedere propius, ibi se continebant, et Byzantio missus iterum Legatus Hermogenes una aderat. Res interea contigit, quam modo referam.

Persarum iuxta ac Romanorum antiquus est ille mos, ut alantur de publico exploratores, qui ad hostem submitti solent, et postquam accurate quae apud illum geruntur inspexerint, Ducibus indicatum veniunt. Ex his multi pro eo ac debeat impense student patriae suisque civibus: nonnulli eorum arcana hostibus offerunt. Tali quidam animo explorator ad Romanos profectus e Perside. Iustinianum Aug. convenit, et eorum cum alia ipsi multa, quae molirentur Barbari, tum hoc etiam enuntiavit,

βάροις πρᾶσσόμενα καὶ ὥς γένος Μασσαγετῶν ἐπὶ τῷ Ῥωμαίων
πονηρῷ αὐτίκα δὴ μᾶλα εἰς τὰ Περσῶν ἤδη ἔξλασιν, ἐνθ' ἐνδε τε
ἐς Ῥωμαίων τὴν γῆν ἰόντες τῷ Περσῶν στρατῷ ἔτοιμοι εἰσιν ἀνα-
μίγνυσθαι. ὁ δὲ ταῦτα ἀκούσας, πείραν τε ἤδη τοῦ ἀνθρώπου
5 ἀληθείας περὶ ἐς αὐτὸν ἔχων, χρήμασιν αὐτὸν ἀδροῖς τισι χαρι-
σάμενος πείθει ἐς τε τὸ Περσῶν στρατόπεδον ἵεναι, ὃ δὴ Μαρ-
τυροπόλτας ἐπολιόρκει, καὶ τοῖς ταύτῃ βαρβάροις ἀγγεῖλαι ὅτι
δὴ οἱ Μασσαγέται οὗτοι χρήμασιν ἀναπεισθέντες τῷ Ῥωμαίων Β
βασιλεῖ μέλλουσιν ὅσον οὐπω ἐπ' αὐτοὺς ἔξειν. ὁ δὲ κατὰ ταῦ-
10 τα ἐποiei, ἐς τε τὸ τῶν βαρβάρων στρατόπεδον ἀφικόμενος τῷ
τε Χαναράγγῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀπήγγελλε στράτευμα Οὐννων πο-
λεμίων σφίσιν οὐκ εἰς μακρὰν ἐς τοὺς Ῥωμαίους ἀφ' ἔξουσιν. οἱ
δὲ ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσαν, κατωρρώδησάν τε καὶ ἐπὶ τοῖς παροῦσι
διηποροῦντο.

15 Ἐν τούτῳ δὲ ξυνέβη πονήρως τῷ Καβάδῃ νοσῆσαι τὸ σῶ-
μα, καὶ Περσῶν ἓνα τὸν οἱ ἐν τοῖς μάλιστα ἐπιτηδεϊότατον κα-
λέσας, Μεβρόδην ὄνομα, ἐκκοινολογεῖτο ἀμφὶ τε τῷ Χοσρόῃ καὶ
τῇ βασιλείᾳ, δεδιέναι τε Πέρσας ἔφασκε μὴ τι τῶν αὐτῷ βεβου-
λευμένων ἀλογήσιν ἐν σπουδῇ ἔξουσιν. ὁ δὲ οἱ τῆς γνώμης τὴν C
20 δόλῳσιν ἐν γράμμασιν ἀπολιπεῖν ἤξιον, θαρσοῦντα ὥς οὐ μὴ πο-
τε αὐτὴν ὑπεριδεῖν τολμήσωσι Πέρσαι. Καβάδης μὲν οὖν ἀντι-
κρως διετίθεται βασιλεῖ Χοσρόῃ Πέρσαις καθίστασθαι. τὸ δὲ
γράμμα ὁ Μεβρόδης αὐτὸς ἔγραφε καὶ ὁ Καβάδης αὐτίκα ἔξ ἀν-

6. ἐς τε τὸ Α. ἐς τὸ Ρ.
11. ἀπήγγελλε] ἀπήγγειλε HL.

10. βαρβάρων] βαρβαρίων L.

Massagetis Romanis infensos brevi adventuros in Persidem, et illine
velle Romani imperii fines ingredi, seque adiungere Persarum copia.
His ille auditis, cum versasset hominem ac veracem comperisset, grandi
evicit pecunia, ut ad castra Persarum, qui tunc Martyropolim circumse-
debant, contenderet, nuntiaretque Massagetis auro corruptos ab Augu-
sto infestis in ipsos animis actutum venturos. Ille munus iniunctum exe-
quens, simul ut castra Barbarorum attigit, Chanarangi caeterisque si-
gnificat iam aversos a Persis Hunnos praesto Romanis propediem ad-
fore. Hoc ille nuntio territis, quid pro re nata decernerent nesciebant.

Hoc interim spatio, morbo correptus acuto Cabades, Mebodem Per-
sam, quo familiarissime utebatur, accivit, et cum eo de Chosro ac re-
gno sermonem instituens, vereri se dixit ne quid eorum, quae constituta
haberet, Persae reiicerent et aspernarentur. Rogavit ille, tantum ut
sibi relinqueret consignatam tabulis supremam voluntatem, cum spe certa
fore ut eam Persae nullo habere loco minime auderent. Tum Cabades
testamento, quod manu sua conscripserat Mebodes, regnum Chosroi plane

Θρώπων ἡφάνιστο. καὶ ἐπεὶ τὰ νόμιμα ἐπὶ τῇ τοῦ βασιλέως τα-
 φῇ ἐγεγόνει, ὁ μὲν Καδσῆς τῷ νόμῳ Θαρσῶν ἐπεβάτευε τῆς τι-
 H 86 μῆς, ὁ δὲ Μεβόδης ἐκώλυε, φάσκων οὐδένα χρῆναι αὐτόματον
 ἐς τὴν βασιλείαν ἵεναι, ἀλλὰ ψήφῳ Περσῶν τῶν λογίμων. καὶ
 ὃς ἐπέτρεπε ταῖς ἀρχαῖς τὴν περὶ τοῦ πράγματος γνώσιν, οὐδὲν 5
 ἐνθὲνδε ἔσεσθαι οἱ ἐναντίωμα ὑποτοπάζων. ἐπεὶ δὲ ἅπαντες οἱ
 D Περσῶν λόγιοι ἐς τοῦτο ἀγγεγεμμένοι ἐκάθηντο, τὸ μὲν γράμμα
 ὁ Μεβόδης ἀναλεξάμενος τὴν Καβάδου ἀμφὶ τῷ Χοσρόῳ ἐδήλου
 γνώμην, ἀναμνησθέντες δὲ τῆς Καβάδου ἀρετῆς ἅπαντες βασι-
 λέα Πέρσαις αὐτίκα Χοσρόην ἀνείπον.

10

Οὕτω μὲν ὁ Χοσρόης τὴν ἀρχὴν ἔσχεν. ἐν δὲ Μαρτυρο-
 πόλει Σίττας τε καὶ Ἑρμογένης ἀμφὶ τῇ πόλει δειμαίνοντες,
 ἀμύνειν γὰρ κινδυνευούσῃ οὐδαμῇ εἶχον, ἐπιμύσαν τινες ἐς τοὺς
 πολεμίους, οἱ τοῖς στρατηγοῖς ἐς ὅψιν ἐλθόντες ἔλεξαν τοιάδε
 „Λιλήθατε ὑμᾶς αὐτοὺς βασιλεῖ τε τῷ Περσῶν καὶ τοῖς τῆς 15
 P 64 εἰρήνης ἀγαθοῖς καὶ πολιτεῖα ἑκατέρῃ ἐμποδῶν οὐ δέον γινόμενοι.
 πρέσβεις γὰρ ἐκ βασιλέως ἐσταλμένοι τανῦν πάρευσιν, ἐφ' ᾧ πα-
 ρὰ τὸν Περσῶν βασιλέα ἰόντες τά τε διάφορα λύσουσι καὶ τὰς
 σπονδὰς πρὸς αὐτὸν θήσονται· ἀλλ' ὥς τάχιστα ἐξανιστάμενοι
 τῆς Ῥωμαίων γῆς ἑυγχωρεῖτε τοῖς πρέσβεσι πρῶσσαν ἢ ἑκατέροις 20
 ξυνολοῖεν μέλλει. ἔτοιμοι γὰρ ἐσμὲν ὑπὲρ τούτων αὐτῶν καὶ ὁμή-
 ρους διδόναι ἄνδρας δοκίμους, ὥς δὴ ἔργῳ οὐκ εἰς μακρὰν ἐπι-

2. ἐπεβάτευε] ἐπεύατευε A. 7. ἀγγεγεμμένοι A. ἐγγεγεμμένοι P.
 9. τῆς K.] τῆς τοῦ κ. A, ut videtur. 18. τὸν περσῶν L. τῶν
 Περσῶν P. 21. αὐτῶν om. L.

decrevit; nec multo post oblit. Ubi iusta regio funeri soluta sunt, con-
 suetudinis iure fretus Caoses honorem summum usurpabat, cum interces-
 sit Mebodes, nemini fas esse dicens intrudere se in regnum; at proce-
 rum Persarum suffragiis ad id vocari oportere. Is ab hac parte sibi
 omnia fore prona existimans, rei cognitionem potestatibus permisit. Ve-
 rum ubi in consensu universae nobilitatis ad id convocatae Mebodes te-
 stamentum legit, quidque Cabades moriens de Chosroe sanxisset aperuit,
 tantum apud omnes valuit memoria virtutis demortui, ut Chosroem una
 voce Persarum Regem declararint.

Ita regnum adeptus est Chosroes: iam vero ad Martyropolin Sittas
 atque Hermogenes urbi timeantes, cui periclitanti subvenire non poterant,
 ad hostem quosdam e suis miserunt, quorum haec apud Duces fuit ora-
 tio. Vos et Persarum Regem, et pacem, et rem utriusque imperii publi-
 cam contra quam fas sit atque adeo praeter opinionem vestram oppugna-
 tis. Iam enim Augusti Legati adsunt, Regem adituri vestram, ut cum
 ipsomet dirempta omni lite pacem conficiant. Agite dum, Romano solo
 movete quamprimum, date legatis locum et copiam transigendi prout erit
 e re communi. Nos certe vobis fidem et faciamus accessurum verbis exi-

τελῇ ἔσται.“ Ῥωμαίων μὲν οἱ πρέσβεις τοσαῦτα εἶπον. ἐτίγχανε δὲ καὶ ἄγγελος ἐκ τῶν βασιλείων ἐς αὐτοὺς ἦκων, ὃς δὴ αὐτοῖς τετελευτηκέναι μὲν Καβύδην ἐτίγχανεν ἀπαγγέλλων, Χοσρόην δὲ τὸν Καβάδου βασιλεία καταστῆναι Πέρσαις, ταύτη τε τὰ Β
 5 πρᾶγματα ἠωρῆσθαι σφίσι. καὶ ἀπ’ αὐτοῦ τοὺς Ῥωμαίων λόγους οἱ στρατηγοὶ ἄσμενοι ἤκουσαν, ἔτε καὶ τὴν Οὐννων ἔφοδον δέισαντες. Ῥωμαῖοι μὲν οὖν ἐν ὁμήρων λόγῳ εὐθὺς ἔδωσαν Μαρτίνον τε καὶ τῶν Σίττα δορυφόρων ἓνα, Σενέκιον ὄνομα· Πέρ- V 266
 σαι δὲ διαλύσαντες τὴν προσεδρεῖαν εὐδυωρὸν τὴν ἀναχώρησιν 10 ἐποίησαντο. οἳ τε Οὐννοι οὐ πολλῷ ὕστερον ἐσβαλόντες ἐς γῆν τὴν Ῥωμαίων, ἐπεὶ τὸν Περσῶν στρατὸν ἐνταῦθα οὐχ εὔρον, δι’ ὀλλῆου τὴν ἐπιδρομὴν ποιησάμενοι ἐπ’ οἴκου ἀπικομίσθησαν ἅπαντες.

κβ'. Αὐτίκα δὲ καὶ Ῥουφῖνός τε καὶ Ἀλέξανδρος καὶ Θω- C
 15 μᾶς, οἱ ξὺν Ἑρμογένῃ πρεσβεύσοντες, ἦλθον, παρὰ τε Περσῶν τὸν βασιλεία πάντες ἀφίκοντο ἐς ποταμὸν Τίγριν. καὶ αὐτοὺς μὲν Χοσρόης ἐπειδὴ εἶδε, τοὺς ὁμήρους ἀφῆκε. τιθασεύοντες δὲ Χοσρόην οἱ πρέσβεις ἐπαγωγὰ τε πολλὰ ἔλεξαν καὶ Ῥωμαίων ὥς ἥκιστα πρεσβεῖσι πρέποντα. οἷς δὴ χειροῦθης ὁ Χοσρόης γε-
 20 νόμενος τὴν μὲν εἰρήνην πέρας οὐκ ἔχουσαν δέκα καὶ ἑκατὸν κεντηναρίων ὠμολόγει πρὸς αὐτοὺς θήσεσθαι, ἐφ’ ᾧ δὴ ὁ τῶν ἐν Μεσοποταμίᾳ στρατιωτῶν ἄρχων μηκέτι ἐν Λάρας τὸ λοιπὸν εἴη, D
 ἀλλ’ ἐν Κωνσταντίνῃ τὸν ἅπαντα χρόνον διαγένοιτο, ἥπερ καὶ τὸ

15. οἱ ξὺν] εἰς ξὺν H. 17. τιθασεύοντες] Vulgo τιθασεύοντες.

tum brevi, obsides dare viros primarios parati sumus. Vix ea Legati Romani dixerant, cum ex aula missus ad Persas nuntius attulit Cabadem vita functum, Regem constitutum eius filium Chosroem, eoque fieri ut res in Perside obscura expectatione penderent. His accedente adventus Hunnorum metu, oblatam a Romanis conditionem lubentissime Persarum Duces amplexi sunt. Romani nulla interposita mora obsides Martinum et Senecium Sittae stipatorem dedere. Mox Persae soluta obsidione in patriam remigrarunt. Aliquanto post Romanum agrum ingressi Hunni, cum in eo Persarum exercitum minime repariassent, brevi facta excursione, domum repetierunt.

22. Protinus adfuere, qui legationem cum Hermogene erant obituri, Rufinus, Alexander et Thomas, unaque omnes Regem Persarum adierunt ad fluvium Tigrin. Eos ut vidit Chosroes, statim obsides dimisit. Illum vero lidem palpantes, multis blanditiis usi sunt, quae Legatos Romanos minime decebant. Hac arte cicuratus et delinitus Chosroes, pacem perpetuam spopondit hisce conditionibus, ut sibi centenaria ex. numerarentur: nec Dara sedes esset in posterum Ducis Mesopotamiae, at pro more

παλαιὸν εἶθιστο· φρούρια δὲ τὰ ἐν Λαζικῇ οὐκ ἔφη ἀποδώσειν, καίπερ αὐτὸς τό τε Φαράγγιον καὶ Βῶλον τὸ φρούριον δικαίῃ πρὸς Ῥωμαίων ἀπολαβεῖν. ἔλκει δὲ λίτρας τὸ κατηγνῶριον ἑκατὸν, ἀφ' οὗ δὴ καὶ ὠνόμασται. κέντον γὰρ τὰ ἑκατὸν καλοῦσι Ῥωμαῖοι. τοῦτο δὲ οἱ δίδοσθαι τὸ χρυσίον ἤξιον, ὥς μήτε πό-
 λιν Λάρας Ῥωμαῖοι καθελεῖν ἀναγκάζονται μήτε φυλακτηρίον
 P 65 τοῦ ἐν πύλαις Κασπίαις μεταλαχεῖν Πέρσαις. οἱ μέντοι πρόβεις τὰ μὲν ἄλλα ἐπήνουν, τὰ δὲ φρούρια ἐκδιδόναι οὐκ ἔφασκον οἱοί τε εἶναι, ἣν μὴ βασιλείᾳς ἀμφ' αὐτοῖς πύθωνται πρότερον. ἔδοξε τοίνυν Ῥουφῖνον μὲν ὑπὲρ τούτων ἐς Βυζάντιον στέλλεσθαι, τοὺς 10 δὲ ἄλλους, ἕως αὐτὸς ἐπανή, μένειν. καὶ χρόνος ἡμερῶν ἐβ-δομήκοντα Ῥουφῖνῳ ξυνέκειτο ἐς τὴν ἀφίξιν. ἐπεὶ δὲ ὁ Ῥουφῖνος ἐς Βυζάντιον ἀφικόμενος βασιλεῖ ἀπήγγελλεν, ὅσα Χοσρόη ἀμφὶ τῇ εἰρήνῃ δοκοῦντα εἶη, ἐκέλευε βασιλεὺς κατὰ ταῦτα σφί-
 σι τὴν εἰρήνην ξυνίστασθαι. 15
 B Ἄλλ' ἐν τούτῳ φήμη τις οὐκ ἀληθὴς ἤκουσα εἰς τὰ Περ-
 σῶν ἦδη, βασιλέα Ἰουστινιανὸν ἡγγέλλεν ὀργισθέντα Ῥουφῖνον κτείνειν. οἷς δὴ Χοσρόης ξυνταραχθεὶς τε καὶ θυμῷ πολλῷ ἦδη ἐχόμενος τῷ παντὶ στρατῷ ἐπὶ Ῥωμαίους ἦει. Ῥουφῖνος δὲ οἱ μεταξὺ ἐπαγῆκων ἐνέτυχε πόλεως Νισίβιδος οὗ μακρὰν ἀποθεν. 20 διὸ δὴ αὐτοὶ τε ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἐγένοντο καὶ, ἐπεὶ τὴν εἰρήνην βεβαιοῦν ἔμελλον, τὰ χρήματα οἱ πρόβεις ἐνταῦθα ἐκόμizon.

2. τό τε L. τότε P. 13. ἀπήγγελλεν] Vulgo ἀπήγγαλεν. 17. ἡγγέλλεν L. ἡγγελεν P.

veteri Constantina: Lazicae castella negavit se redditurum; quamvis aequum esse diceret se a Romanis Pharangium et Bolum castellum recipere. Porro centenarium pendet centum pondo: unde et nomen traxit: *centum* enim vocabulum Romanum est, quod sonat numerum centesarium. Summam hanc auri petebat ille, si quidem Romani nolent nec Daram demoliri, nec praesidium coniuncte cum Persis ad Portas Caspiae agitare. Omnia probarunt rataque habuerunt Legati praeterquam unum: quod nempe ad Lazicae castella attineret, negarunt ea se remittere prius posse, quam super his Augusti mentem acceperissent. Ad id placuit Rufinum mitti Byzantium, eiusque redditum collegas opperiri, praestituto dierum LXX. spatio ad iter peragendum. Posteaquam Byzantium Rufinus pervenit, conditiones, quibus Chosroes finem bello imponere volebat, proposuit Imperatori: qui tum illis assensus, pacem componi iussit.

Interim falsus venit rumor in Persidem Rufinum fuisse morte affectum ab irato Iustiniano. Inde turbatus iraque incensus Chosroes iam in Romanos exercitum universum ducebat, cum prope Nisibin occurrit ipsi Rufinus rediens. Pertraxit eos opportunitas loci, et quoniam scienda pax erat, Legati in eam urbem pactum aurum deportaverunt. Interve-

ἀλλ' Ἰουστινιανῷ τὰ Λαζικῆς φρούρια ξυγκεχωρηκότι μετέμεινεν H 37
 ἤδη, γράμματά τε ἀντικρυς ἀπολέγοντα τοῖς πρέσβεισιν ἔγραφε,
 μηδαμῶς αὐτὰ προτεσθαι Πέρσαις. διὸ δὴ Χοσρόης τὰς σπον-
 δὰς θέσθαι οὐκ ἔτι ἤξιον, καὶ τότε Ῥουφίνῳ ἔννοιά τις ἐγένετο C
 ὥς ταχύτερα ἢ ἀσφαλέστερα βουλευσάμενος ἐς γῆν τὴν Περσῶν
 τὰ χρήματα ἐκχομίσειεν. αὐτίκα γοῦν ἐς τὸ ἔδαφος καθῆκε τὸ
 σῶμα, κείμενός τε περηγὴς Χοσρόην ἰκέτευε τὰ τε χρήματα
 σφίσι ξυμπέμψαι καὶ μὴ ἐπὶ Ῥωμαίους εὐθὺς στρατεύειν, ἀλλὰ
 ἐς χρόνον τινὰ ἕτερον τὸν πόλεμον ἀποτίθεσθαι. Χοσρόης δὲ
 αὐτὸν ἐνθὲνδε ἐκέλευεν ἐξανίστασθαι, ἅπαντὰ οἱ ταῦτα χαριῖ-
 σθαι ὑποσχόμενος. οἳ τε γοῦν πρέσβεις σὺν τοῖς χρήμασιν ἐς
 Λάρας ἦλθον καὶ ὁ Περσῶν στρατὸς ὀπίσω ἀπήλυνε.

Καὶ τότε μὲν Ῥουφῖνον οἱ ξυμπρεσβευταὶ δι' ὑποψίας τε
 αὐτοὶ ἐς τὰ μάλιστα ἔσχον καὶ ἐς βασιλεῖα διέβαλλον, τειχμαρῶ- D
 15 μνοι, οὗτοι δὲ οἱ ἅπαντα ὁ Χοσρόης δσα ἔχρηζεν αὐτοῦ ἀναπει-
 σθεις ξυνεχώρησεν. ἔδρασε μέντοι αὐτὸν διὰ ταῦτα βασιλεὺς οὐ-
 δὲν ἄχαρι. χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον Ῥουφῖνός τε αὐτὸς καὶ
 Ἑρμογένης αὐθις παρὰ Χοσρόην ἰστέλλοντο, ἐς τε τὰς σπονδὰς V 267
 αὐτίκα ἀλλήλοις ξυνέβησαν, ἐφ' ᾧ ἑκάτεροι ἀποδώσουσιν ὅσα δὴ
 20 ἀμφοτέροι χωρὶς ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ ἀλλήλους ἀφείλοντο, καὶ
 μηκέτι στρατιωτῶν τις ἀρχὴ ἐν Λάρας εἴη· τοῖς τε Ἰβηρσιν ἐδέ-
 δοκτο ἐν γνώμῃ εἶναι ἢ μένειν αὐτοῦ ἐν Βυζαντίῳ, ἢ ἐς σφῶν τὴν

2. γράμματα — Πέρσαις] Suidas s. v. ἀπολεγόμενος. 5. ἀσφα-
 λέστερα] „ἀσφαλέστερον Reg.“ MALT. 10. ἐκέλευεν L. ἐκέλευ-
 σεν P. 21. τοῖς τε Ἰβηρσιν — ἤδη om. RV. *ibid.* ἐδέδοκτο]
 ἐδέδοκτο Pm.

nient tali rerum articulo literae Iustiniani, suo 'in Lazicae castella iure decessisse iam poenitentis, et oratoribus diserte mandantis ne Persis ea concederent: id vero Chosroem a studio pacis avertit. Hic Rufino videri in mentem venit, ne praecipiti magis quam salubri consilio pecuniam secum in Persidem detulissent. Quare illico se humi provolvit, ac preceps Chosroi supplicat ut sinat reportari pecuniam, neque in praesenti armis petat Romanos, sed in aliud tempus bellum reiciat. Erigit iacentem Chosroes, ei plane se gratificaturum promittens. Et vero cum pecunia legati Daram venerunt, et Persarum exercitus viam convertit.

Tunc Rufinum collegae maxime suspectum habuerunt, atque adeo criminati sunt apud Imperatorem, hac nixi coniectura, quod ab eo Chosroes siviasset se exorari, neque ipsi quidquam abnuisset. Verum cum adeo non illum acerbè habuit Imperator, ut ipsum paulo post cum Hermogene ad Chosroem iterum delegaverit. Primo congressu pax inter illos conditionibus his convenit, ut quae loca hoc bello alter alteri eripuisset, utrinque bona fide omnia restituerentur: ne in posterum Dara sedes esset Ducis. Iberibus permitteretur optio, utrum mallent romanere Byzantii, an

- πατρίδα ἐπανίεναι. ἦσαν δὲ πολλοὶ καὶ οἱ μένοντες καὶ ἐπανιόν-
 τες ἐς τὰ πάτρια ἤδη. οὕτω τοίνυν τὴν τε ἀπέραντον καλουμέ-
 νην εἰρήνην ἐσπέισαντο, ἔκτον ἤδη ἔτος τὴν βασιλείαν Ἰουστινια-
 νοῦ ἔχοντος. καὶ Ῥωμαῖοι μὲν τό τε Φαράγγιον καὶ Βῶλον τὸ
 P 66 φρούριον σὺν τοῖς χρήμασι Πέρσαις ἔδωσαν, Πέρσαι δὲ Ῥωμαίοις
 τὰ Λαζικῆς φρούρια. καὶ Δάγαριν δὲ Ῥωμαίοις ἀπέδωσαν Πέρ-
 σαι, ἀντ' αὐτοῦ ἕτερον κεκομισμένοι ἄνδρα οὐκ ἀφανῆ. οὗτος
 ὁ Δάγαρις χρόνῳ τῷ ὑστέρῳ πολλάκις Οὐννους ἐς γῆν τὴν Ῥω-
 μυλῶν ἐσβεβληκότας μάχαις νικήσας ἐξήλασεν. ἦν γὰρ διαφερόν-
 τως ἀγαθὸς τὰ πολέμια. τὰς μὲν οὖν πρὸς ἀλλήλους σπονδὰς 10
 τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ἀμφοτέρω ἐκρατύναντο.
- B καί. Εὐθὺς δὲ βασιλεῖ ἐκατέρῳ ἐπιβουλὴν γενέσθαι ξυνη-
 νέχθη πρὸς τῶν ὑπηκόων· ὅτινα μέντοι τρόπον, αὐτίκα δηλώσω.
 Χοσρόης ὁ Καβάδου ἄτακτός τε ἦν τὴν διάνοιαν καὶ νεωτέρων
 πραγμάτων ἄτοπος ἐραστής. διὸ δὴ αὐτός τε αἰετὶ ἔμπλεως τα-15
 ραχῆς τε καὶ θορύβων ἐγένετο καὶ τῶν ὁμοίων τοῖς ἄλλοις ἅπασιν
 αἰτιώτατος. ἀχθόμενοι οὖν αὐτοῦ τῇ ἀρχῇ ὅσοι ἐν Πέρσαις δρα-
 στήριοι ἦσαν, ἕτερον σφίσι βασιλεία καταστήσασθαι ἐκ τῆς τοῦ
 C Καβάδου οἰκίας ἐν βουλῇ εἶχον. καὶ ἦν γὰρ αὐτοῖς πολὺς τις
 πόθος τῆς Ζάμου ἀρχῆς, ἦν δὴ ὁ νόμος, αἰτία τῆς τοῦ ὀφθαλ-20
 μοῦ λώβης, ὥσπερ μοι ἐρρήθη, ἐκώλυε. λογισάμενοι ἡῦρισκον
 σφίσιν αὐτοῖς ἄμεινον εἶναι Καβάδην μὲν τὸν αὐτοῦ παῖδα καὶ τῷ

8. ἔκτον — ἔχοντος] anno imperii Iustiniani septimo RV. 4. τό
 τε] τότε P. 11. ἐκρατύναντο A. ἐκρατύνοντο P.

repetere patriam. Caeterum mansere horum multi; multi item sedes pa-
 trias reviserunt. Ita confecta pax est perpetua, annum principatus agente
 sextum Iustiniano. Tunc Romani Persae Pharangium castellumque Bolum
 cum pecunia, Persae Romanis Lazicae castella tradiderunt, et Dagarin
 quaedam alio haud obscuro viro commutarunt. Hic ille est Dagaris, qui
 multis postea praeliis Hunnos fudit, et ex imperio Romano, in quod se
 effuderant, exterminavit: vir enim fuit bello egregius.

23. Vix inter Augustum et Regem Persarum pax coalescerat, cum
 uterque insidiis subditorum appetitus fuit: quo res pacto contigerit iam-
 iam narrabo. Chosroes Cabadis filius inquieto erat ingenio, et rerum
 novarum cupido ad insaniam. Inde fiebat ut nunquam vacuus esset men-
 tis tumultibus, nec se ipse solum, sed omnes etiam turbaret. Quamob-
 rem strenuissimi quique Persarum graviter ferentes dominatum eius, de
 alio sibi Rege e domo Cabadis constituendo habere inter se consilium
 coeperunt. Id unice optabant ut Zames regno potiretur, a quo tamen
 ob oculi vitium, quemadmodum supra commemoravi, lex ipsum exclude-
 bat. Tandem re ponderata, in hanc, quae potior visa est, sententiam
 iverunt, oportere Regem creari Cabadem eius filium et avo cognominem;

πάμπρ δμῶντομον ἐς τὴν ἀρχὴν καταστήσασθαι, Ζάμην δέ, ἅτε τῷ παιδί ἐπίτρεπον ὄντα, διακίεσθαι ὅπῃ βούλοιο τὰ Περσῶν πράγματα. γενόμενοι τε παρὰ τὸν Ζάμην τό τε βούλευμα ἐξήνεγκαν καὶ προθυμῶς πολλῇ ἐγκλεινόμενοι ἐς τὴν προῖον ἐνήγον. 6 καὶ ἐπεὶ τὸν ἄνδρα ἡ βουλὴ ἤρεσκειν, ἐς καιρὸν τῇ Χοσρόῃ ἐπα- D θήσασθαι διεποσύντο. ἔκλυστος δὲ ἡ βουλὴ μέχρι ἐς τὸν βασιλεῖα γεγενημένη τὰ πρᾶσσόμενα διεκώλυσε. Ζάμην τε γὰρ αὐτὸν ὁ Χοσρόης καὶ τοὺς αὐτοῦ τε καὶ Ζάμου ἀδελφοὺς ὑπαντας ξὺν γόνῳ παντὶ ἄρσειν ἔκτεινε, καὶ Περσῶν τοὺς δοκίμους ὅσους ἐπ' 10 αὐτῷ βεβουλευμένους ἢ ἄρξαι ἢ μεταλαχεῖν τρόπῳ δὴ ὅτῳ τετύχηνεν. ἐν τοῖς καὶ Ἀσπιβέδης ἦν ὁ τῆς Χοσρόου μητρὸς ἀδελφός.

Καβάδην μέντοι τὸν Ζάμου υἱὸν αὐτὸς μὲν κτείνειν οὐδ' αὖτις P 67 εἶχεν. ἔτι γὰρ ὑπὸ Χαναράγγῃ τῷ Ἀδεργουδουνβάδῃ ἐτρέφετο. αὐτῷ δὲ Χαναράγγῃ τὸν παῖδα τοῦτον, ὅνπερ ἐθρέψατο, ἐπέ- 15 στελλε διαχρήσασθαι. οὔτε γὰρ τῷ ἀνδρὶ ἀπιστεῖν ἐδικαίου οὔτε ἄλλως αὐτὸν βιάζεσθαι εἶχεν. ὁ μὲν οὖν Χαναράγγης, ἐπεὶ τὰς Χοσρόου ἐντολὰς ἤκουσε, περιαλήσας τε καὶ ἀποκλαύσας τὴν συμφορὰν ἐκοινολογεῖτο τῇ γυναικὶ καὶ Καβάδου τίτθῃ ὅσα οἱ ὁ βασιλεὺς ἐπιστελλεῖ. δακρύσασα δὲ ἡ γυνὴ καὶ τῶν γονάτων 20 τοῦ ἀνδρὸς λαβομένη ἔχρηζε τέχνη μηδεμιᾷ Καβάδην κτείνειν.

9. πρᾶσων τοὺς δοκίμους A. Πρᾶσων δοκίμων P. *ibid.* ὅσους] *Legebatur ὅσους τοὺς.* 10. ὅτῳ] „Ita correxi, cum scriptum viderem οὗτω.“ MALT. Ad ὅτῳ nihil diversitatis annotatum ex AL. 11. Ἀσπιβέδης] Scribatur Ἀσπιδέδης. *Aspededes* RV. Conf. ad p. 51, 1. *ibid.* Ἀδεργουδουνβάδῃ] ἀδεργουμάνδῃ H, sed illud Hm. *Adeogundubadi* RV. Conf. p. 33, 1. 12.

Zami autem mandari filii curationem, ut eo nomine rem ipse Peralcam ad arbitrium moderaretur. Tum ad Zamem adeunt, consilium susceptum explicant, omni instant ope ac stimulos subdunt. Concessit ille in eorum sententiam. nihil ut iam nisi idoneum invadendo Chosroi tempus aucuparentur. Sed patefacta Chosroi conspiratio ad nihilum recidit. Reimvero Zamem Chosroes et suos ipsiusque fratres cum omni prole mascula interfecit: una etiam sustulit nobiles Persas, quotquot comperit vel authores vel quomodocunque participes extitisse coniurationis: atque in his fuit avunculus Chosrois Apebedes.

Unus restabat Zamis filius Cabades, quem Chosroes e medio tollere per se ipse non poterat, cum adhuc infans sub manu Adergudunbadis Chanarangis educaretur. Et quoniam tali viro nec diffidendum putabat Chosroes, nec, quod caput erat, valebat afferre vim; satis habuit demandare alumni caedem. Hoc ubi iussum accepit Chanaranges, rem impertit uxori sume ac nutrici Cabadis, dolens ac deplorans ipsius vicem. His uxor quoque effundere lacrymas, amplexari mariti genua, et enixe ab eo vitam Cabadis deprecari. Ergo inita deliberatione constituerunt

H 38 B βουλευσάμενοι οὖν ἐν σφίσι αὐτοῖς ἐλογίσαντο κρυπτόμενον μὲν
 ὡς ἀσφαλίστατα τὸν παῖδα ἐκτρέφειν, τῷ δὲ Χοσρόῃ κατὰ τά-
 χος σημῆναι ὡς οἱ ὁ Καβάδης ἐξ ἀνδράπων ἀφανισθεῖη. καὶ τῷ
 V 268 τε βασιλεῖ κατὰ ταῦτα ἐσήμαινον τὸν τε Καβάδην οὕτως ἀπέκρυ-
 ψαν, ὥστε τούτου γε παρείχοντο οὐδενὶ αἰσθῆσιν, ὅτι μὴ Οὐαρ-
 ράμῃ τε τῷ σφετέρῳ παιδὶ καὶ τῶν οἰκετῶν ἐνὶ, ὅς δὴ αὐτοῖς
 πιστότατος ἐς τὰ μάλιστα ἔδοξεν εἶναι. ἐπεὶ δὲ προϊόντος τοῦ
 χρόνου ἐς ἡλικίαν ὁ Καβάδης ἦλθε, δεισας ὁ Χαναράγγης μὴ τὰ
 πεπραγμένα εἰς φῶς ἄγοιτο, χρήματά τε τῷ Καβάδῃ ἐδίδου καὶ
 αὐτὸν ἀπαλλαγέντα ἐκέλευε διασώζεσθαι ὅπῃ οἱ φεύγοντι δυνατόν
 εἴη. τότε μὲν οὖν Χοσρόην τε καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας ταῦτα
 C διαπεπραγμένους ὁ Χαναράγγης ἐλάνθανε.

Χρόνῳ δὲ ὑστερον ὁ μὲν Χοσρόης ἐς γῆν τὴν Κολχίδα
 στρατῷ μεγάλῳ ἐσέβαλλεν, ὥς μοι ἐν τοῖς ὀπισθεν λόγοις γεγρά-
 ψεται. εἶπετο δὲ αὐτῷ ὁ τούτου δὴ τοῦ Χαναράγγου υἱὸς Οὐαρ-
 ράμης, ἄλλους τε τῶν οἰκετῶν ἐπαγόμενος καὶ ὅς αὐτῷ τὰ ἐς τὸν
 Καβάδην ξυνεπιστάμενος ἔτυχεν· ἐνταῦθα δὲ τῷ βασιλεῖ Οὐαρ-
 ράμης τὰ ἀμφὶ τῷ Καβάδῃ ἅπαντα ἔφραζε, καὶ τὸν οἰκέτην ἐφ'
 ἅπασι οἱ ὁμολογοῦντα παρείχετο. ταῦτα ἐπεὶ ὁ Χοσρόης ἔγνω,
 τῷ τε θυμῷ ἤδη ὑπερφυῶς εἶχετο καὶ δευνὰ ἐποιεῖτο εἰ πρὸς δού-
 λου ἀνδρὸς τοιαῦτα ἔργα πεπονθῶς εἴη, οὐκ ἔχων τε ὅπως οἱ
 D ὑποχείριον τὸν ἄνδρα ποιοίη, ἐπενόει τάδε. ἦντο ἐκ γῆς τῆς
 Κολχίδος ἐκ' οἴκου ἀναχωρεῖν ἔμελλε, γράφει τῷ Χαναράγγῃ

4. οὕτως] οὕτω P. 12. Χαναράγγης] χαρανάγγης H: illud Hm.
 Et sic infra aliquoties. 14. ὀπισθεν] ὀπισθε L. 22. γῆς τῆς]
 τῆς om. L.

in latebris tutissimis puerulum alere et significare quamprimum Chosroï Cabadem; prout iusserat, interemptum. His Regi pro certo traditis, ita Cabadem abdiderunt, ut praeter Varrhamem ipsorum filium, unumque v famulis, quem multo fidissimum iudicabant, neminem consocium latebra- rum habuerint. Progrediente aetate cum adolevisset Cabades, veritus Chanaranges ne res proferretur in lucem, eum instruxit pecunia, ac di- misit, iubens fuga evadere quocumque posset. Eo perduxerat consilium Chanaranges; nihil dum tamen Chosroï, nihil cuiquam alii suboluerat.

Post tandem Chosroes cum magno exercitu in Colchidem irrupit: quam ego expeditionem proximo libro complectar, eumque secutus est Chanarangis filius Varrhames, illum habens in famulorum grege, qui consocius erat collatae in Cabadem benignitatis. Hoc loco Varrhames Regi fortunam omnem Cabadis narrat, sibi que consentientem producit famulum. Quibus Chosroes auditis incredibiliter exarsit, ita habitum se a subdito fremens ferensque indignissime. Cum autem illum vi deducere in manus suas nequiret, hanc artem commentus est. Sub reditum e Col- chide Chanarangis scribit constitutum sibi esse Romanum imperium ag-

ταύτων ὅτι δὴ αὐτῷ βεβουλευμένα εἶη παντὶ τῷ στρατῷ ἐς γῆν
 τὴν Ῥωμαίων ἐμβαλεῖν, οὐκ ἐν μιᾷ μέντοι τῆς χώρας εἰσόδῳ,
 ἀλλὰ δόξα ποιησαμένῳ τὸ Περσῶν στρατεύμα, ὅπως οἱ ἐντός τε
 καὶ ἐκτός ποταμοῦ Εὐφράτου ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἡ ἐσβολὴ ἔσται.
 5 μιᾷ μὲν σὺν τῆς στρατιᾶς μοίρᾳ ἐς τὴν πολεμίαν αὐτὸν, ὡς τὸ
 εἶδος, ἐξηγήσασθαι, ἑτέρῳ δὲ οὐδενὶ ἐνδιδόναι τῶν αὐτοῦ δού-
 λων ἴσα τῷ βασιλεῖ ἐν ταύτῃ δὴ τῇ τιμῇ ἔχειν, ὅτι μὴ αὐτῷ Χανα-
 ράγγῃ τῆς ἀρετῆς ἕνεκα. δεῖν τοίνυν αὐτὸν μὲν ἐν τῇ ἀποπο-
 ρείᾳ κατὰ τάχος οἱ ἐς ὅψιν ἔλθεῖν, ὅπως αὐτῷ κοινολογησάμενος
 10 ἅπαντα ἐπιστέλλοι ὅσα ξυνοίσειν τῇ στρατιᾷ μέλλοι, τοὺς δὲ ξὺν P 68
 αὐτῷ ὅπως τε κελύειν ὁδῷ ἵεναι. ταῦτα ἐπεὶ ὁ Χαναράγγης ἀπε-
 νεχθέντα εἶδε, περιχαρὴς γεγονὼς τῇ εἰς αὐτὸν τοῦ βασιλέως
 τιμῇ, μακρὰν τε ἀπολελειμμένος τῶν οἰκίων κακῶν, αὐτίκα τὰ
 ἐντεταλμένα ἑκτελεῖν ἔποιε. ἐν δὲ τῇ ὁδῷ ταύτῃ ἀντέχων τῷ
 15 πόνῳ οὐδαμῇ ἔχων (ἦν γὰρ τις γέρον ὁ ἀνὴρ μάλιστα) τὸν τε
 χαλινὸν μεθεὶς τοῦ ἵππου ἐκκίπτει καὶ οἱ τὸ ἐν τῷ σκέλει ὀστέον
 ἐρράγη· διὸ δὴ αὐτῷ ἐπάνωγκες ἦν ἐνταῦθα θεραπευομένην ἡσυχῇ
 μένειν, ἕς τε τὸ χωρίον τοῦτο τῷ βασιλεῖ ἤκοντι ἐς ὅψιν ἔλθε.
 καὶ αὐτῷ Χοσρόης ἐφασκε ξυστρατεύειν σφίσι οὕτως ἔχοντι τοῦ
 20 ποδὸς ἀδύνατα εἶναι, ἀλλὰ χρῆναι αὐτὸν ἕς τι τῶν ἐκείνῃ φρου- B
 ρίων ἴοντα τῆς πρὸς τῶν ἱατρῶν ἐπιμελείας ἐνταῦθα τυχεῖν.
 οὕτω μὲν ὁ Χοσρόης τὴν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τὸν ἀνδρῶπον ἀπεπέμ-

2. τῇ] τῶν P. 5. αὐτὸν] αὐτῶν H. 7. Χαναράγγῃ] χανα-
 ράγγῃ A. 8. ἀποπορείᾳ] ἀπο πορείᾳ A. ἀπορείᾳ H. πορείᾳ Hm.
 ἀπορίᾳ P. „Legendum forte ἀπαπορείᾳ. Reg. habet πορείᾳ.“
 MALT. in tanta necessitate RV. 9. οἱ add. A. 11. κελύειν L.
 κελύει P. 21. ἐνταῦθα] ἐνταῦτα L.

gredi viribus omnibus, non una via, sed divisim bifariam coplis, ut in
 hostem irruptio fieret qua trans qua cis Euphratem: ac partem quidem
 alteram educturum se pro dignitate sua; alium vero e subditis neminem
 unum, praeter ipsum esse, quem possit virtutis ergo in aequam secum
 honoris partem vocare, atque ita facere Regi parem: maturet igitur sibi
 obviam venire, volenti coram cum ipso agere, deque eius consilio prae-
 scribere omnia quae e re fuerint militari. Tum quosdam, qui illum in
 via subsequerentur misit. Lectis Chanaranges literis, exequi mandata
 properat, incedens omnibus laetitiis ob delatum a Rege honorem, et co-
 gitatione longe abstractus ab imminente exitio. At viae labori impar,
 exactae iam atque effluetae aetatis vir, dum remissius habenas regit, ex
 equo decidit. Casu ceteris osse confracto, ibi quiescere, ut curationem
 admitteret, necesse habuit. Quo Rex cum pervenisset, eum invisit, ac
 negavit fieri posse, ut ita affecto pede proficisceretur secum ad bellum;
 sed consentaneum esse deferri ipsum in vicinum castellum aliquod, ubi a
 medicis commodius curaretur. Sic illum Chosroes leti viam ingredi.

ψατο, καὶ ξὺν αὐτῷ ὁπισθεν εἶποντο ὅπερ αὐτὸν ἐν τῷ φρου-
ρίῳ ἀπολεῖν ἔμελλον, ἄνδρα ἐν Πέρσαις ἀήτητον στρατηγὸν ὄντα
τε καὶ λεγόμενον, ὅπερ ἐπὶ δώδεκα ἔθνη βαρβάρων στρατεύσας
ἅπαντα Καβάδῃ βασιλεῖ παρεστήσατο. τοῦ δὲ Ἀδεργουδονβρά-
δου ἐξ ἀνθρώπων ἀφανισθέντος, Οὐαρράμης ὁ παῖς τὸ τοῦ Χα- 5
ναράγγου ἀξίωμα ἔσχε. χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον εἶτε Καβά-
C δης αὐτὸς ὁ τοῦ Ζάμου νίδς εἶτε τις ἄλλος ἐπιβατεύων τοῦ Κα-
βάδου ὀνόματος ἐς Βυζάντιον ἦλθε· Καβάδης μέντοι βασιλεῖ
τὴν ὄψιν ἐμπερέστατος ἦν. καὶ αὐτὸν Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἀμ-
φιγνοῶν μὲν, αἶτε δὴ Καβάδου βασιλέως νιωνόν, ξὺν φιλοφρο- 10
σύνῃ πολλῇ ἐν τιμῇ ἔσχε. τὰ μὲν ὅν ἀμφὶ Πέρσας τοὺς Χοσ-
ρόῃ ἐπαναστάοντας ἐγένετο ὧδε.

“Υστερον δὲ καὶ τὸν Μεβόδην ὁ Χοσρόης διεχρήσατο ἐξ αἰ-
τίας τοιαύδε. τῶν τι σπονδαίων διαχειρίζων παρόντι τῷ Ζαβερ-
γάνῃ ἐπέταττε τὸν Μεβόδην καλεῖν· ἐτύγχανε δὲ τῷ Μεβόδῃ ὁ 15
Ζαβεργάνης διάφορος ὢν· δς δὴ παρ’ αὐτὸν ἀφικόμενος εὗρι-
σκε μὲν στρατιώτας τοὺς αὐτῷ ἐπομένους διέποντα, ἔλεγε δὲ ὅτι
D δὴ αὐτὸν ὡς τάχιστα ὁ βασιλεὺς καλοῖη. καὶ ὁ μὲν αὐτίκα μάλα,
V 269 ἐπειδὴν τὰ ἐν ποσὶ διάδηται, ἔπισθαι ὡμολόγει, ὁ δὲ τῷ ἐς
H 39 αὐτὸν ἔχθει ἡγμένος ἀπήγγειλε Χοσρόῃ ὡς οὐ βούλοιο Μεβόδης 20
ἐν τῷ παρόντι ἤκειν, φάσκων οἱ τινα ἀσχολίαν εἶναι. θυμῷ τοί-
κων ὁ Χοσρόης ἐχόμενος, στελλας τῶν οἱ ἐπομένων τινὰ, παρὰ

2. ἀπολεῖν] ἀπολλύναι Hm. 3. στρατεύσας] στρατευσάμενος L
a m. sec. 4. Ἀδεργουδονβράδου] Scriebatur Ἀδεργουδονβράδου.
20. ἀπήγγειλε] ἀπήγγειλε HL.

iussit, iis comitatum, a quibus in castello necandus erat: vir inter Per-
sas talis reipsa, qualem communis omnium vox ferebat; Dux nempe invi-
ctus, qui susceptis expeditionibus in Barbaras nationes duodecim, omnes
in Regis Cabadis ditionem subiunxerat. Extincto Adergudunbade, eius
filius Varrhames dignitatem obtinuit Chanarangis. Quidam haud multo
post venit Byzantium Cabades, sive is fuerit Zamis filius, sive quis alius
qui sibi arrogasset Cabadis nomen: Regem certe Cabadem omnino vultu
referebat. Quem Iustinianus, ut eius nepotem, subdubitans licet, per-
honorifice excepit habuitque liberalissime. Hos demum habuere exitus
Persae, qui Chosroem oppugnaverant.

Mebodem quoque postea idem morte multavit, istam ob causam.
Cum rem aliquando Chosroes gravissimam tractaret, astanti forte Zaber-
gani Mebodem ut accerseret imperavit. Animo erat alieno a Mebode
Zaberganes, qui ubi illum adiit, milites suos componentem offendit: ni-
hilominus aperit mandatum Regis, iubentis sine mora adesse. Statim is
venturum se recepit, ubi praesens negotium expediisset. Reversus Za-
berganes, dictante odio, renuntiat Chosroi Mebodem negotium causantem
aliquid in praesenti venire nolle. Iratus Chosroes Mebodi per quemdam

τὸν τρίποδα τὸν Μεβόδην ἐκέλευεν ἵναι. ὃ τι δὲ τοῦτό ἐστιν, αὐτίκα δηλώσω. τρίπους σιδηροῦς πρὸ τῶν βασιλείων αἰεὶ ἔστηκεν. ἐπειδὴν οὖν τις τῶν Περσῶν πύθεται ὅτι δὴ αὐτῷ ὁ βασιλεὺς χαλεπῶς ἔχοι, τούτῳ δὲ οὔτε πη ἐς ἱερὸν καταφυγεῖν θήμις οὔτε ἀλλαχόσε ἵναι, ἀλλὰ παρὰ τοῦτον κυδημένῳ τὸν τρίποδα τὴν βασιλείᾳ προσδέχεσθαι ψῆφον, τῶν πάντων οὐδενὸς φυλάσσειν αὐτὸν ἀξιοῦντος. ἐνταῦθα ὁ Μεβόδης ἐν σχήματι οἰκτρῷ ἐκάθητο ἡμέρας πολλὰς, ἕως τις αὐτὸν Χοσρόου ἐπαγγελιαντος P 69 λαβὼν ἔκτεινεν. ἐς τοῦτό τε αὐτῷ τὰ τῆς ἐς Χοσρόην εὐεργεσίας ἐχώρησεν.

κδ'. Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἐν Βυζαντίῳ στάσις τῇ B δῆμῳ ἐκ τοῦ ἀπροσδοκῆτου ἐνέπεσεν, ἥ μεγίστη τε παρὰ δόξαν ἰγένετο καὶ ἐς κυκλὸν μέγα τῷ τε δῆμῳ καὶ τῇ βουλῇ ἐτελεύτησε τρόπῳ τοιῷδε. οἱ δῆμοι ἐν πόλει ἐκάστη ἐς τε Βενέτους ἐκ παλαιοῦ καὶ Ἰρασίνοους διήρηντο, οὐ πολλὸς δὲ χρόνος ἐξ οὗ κούτων τε τῶν ὀνομάτων καὶ τῶν βύθρων ἕνεκα, οἷς δὴ θιώμενοι ἐφειστήκασι, τὰ τε χρήματα δυπανῶσι καὶ τὰ σώματα αἰκισμοῖς πικροτάτοις προΐενται καὶ θνήσκειν οὐκ ἀπαξιοῦσι θανάτῳ αἰσχρῶσι· μάχονται δὲ πρὸς τοὺς ἀντικαθισταμένους, οὔτε εἰδότες C 20 οὗτον αἰτοῖς ἕνεκα ὁ κίνδυνός ἐστιν, ἐξεπιστάμενοι τε ὥς, ἦν καὶ περιέσσονται τῶν δυσμενῶν τῇ μάχῃ, λελείπεται αὐτοῖς ἀπαχθῆ-

4. χαλεπῶς L. χαλεπός P. 16. βύθρων A. Legebatur βαφῶν, quod A a corr. habet. *ibid.* θιώμενοι] θεάμασι Pm. 21. περιέσσονται] περιέσσονται L.

e suis associis imperat ut eat ad tripodem. Quid hoc rei sit, paucis explico. Stat semper pro Regia tripod ferreus. Ubi quis Persarum sibi Regem offensum esse acceperit, illi non in templum ullum, non alio quomodo licet perferre; sed pro tripode sedens expectare debet sententiam Regis, neque hunc audet quisquam tueri. Hic Mebodes miserabili habitu dies multos resedit, donec iussu Chosrois a quodam comprehensus et confusus occubuit. Hoc denique praemium infelix tulit suorum in Chosroem meritorum.

24. Sub idem fere tempus plebem Byzantinam incessit seditio repens, quae maiorem in modum praeter opinionem exarsit, et cum populo tum Senatui funestissimum finem habuit: quod uti contigerit, planum faciam. Pervetus quidem est in civitatibus singulis factionum Venetae Prasinaeque discrimen: haud tamen ita vetus insanla, qua nominibus his et coloribus, quibus conspicui ludis intersunt, ita sunt dediti, ut eorum gratia fortunas profundant, corpora cruciatibus acerbissimis offerant, nec mortem defugiant vel turpissimam. Cum adversariis digladiantur, ignari causae, cur in periculum se ac dimicationem coniciant; at non ignari paratae poenae, cum probe sciant se quamvis victores sub ipsam,

ναι μὲν αὐτίκα ἐς τὸ δεσμωτήριον, αἰκιζομένους δὲ τὰ ἔσχατα εἶτα ἀπολωλέναι. φύεται μὲν οὖν αὐτοῖς τὸ ἐς τοὺς πέλας ἔχθος αἰτίαν οὐκ ἔχον, μένει δὲ ἀτελεύτητον ἐς τὸν πάντα αἰῶνα, οὔτε κήδει οὔτε συγγενείᾳ οὔτε φιλλας θεομῶ εἰκον, ἦν καὶ ἀδελφοὶ ἢ ἄλλο τι τοιοῦτό γέ οἱ ἐς τὰ χρώματα ταῦτα φιλοστοργοῦντες διά- 5

D φοροὶ εἶεν. μέλει τε αὐτοῖς οὔτε θείων οὔτε ἀνθρωπείων πραγμάτων παρὰ τὸ ἐν τούτοις νικᾶν, ἦν τέ τι ἀσέβημα εἰς τὸν θεὸν ἵψ' ὁτουοῦν ἀμαρτάνηται ἦν τε οἱ νόμοι καὶ ἡ πολιτεία πρὸς τῶν οἰκείων ἢ τῶν πολεμίων βιάζονται, ἐπεὶ καὶ τῶν ἐπιτηδείων σκα- νλζοντες ἴσως, καὶ τοῖς ἀναγκαιοτάτοις ἀδικουμένης αὐτοῖς τῆς 10 πατρίδος, οὐ προσποιοῦνται, ἦν γε αὐτοῖς κεῖσθαι τὸ μέρος τοῦτο ἐν καλῷ μέλλῃ· οὕτω γὰρ τοὺς συστασιώτας καλοῦσι. μεταλαγχάνουσι δὲ τοῦ ἄγους τούτου καὶ γυναῖκες αὐτοῖς, οὐ τοῖς ἀνδρά- P 70 σιν ἐπόμεναι μόνον, ἀλλὰ καὶ τούτοις, ἂν οὕτω τέχοι, ἀντιστατοῦσαι, καίπερ οὔτε ἐς τὰ θέατρα τὸ παράπαν ἰοῦσαι οὔτε τῷ 15 ἄλλῳ αἰτίῳ ἡγμέναι· ὥστε οὐκ ἔχω ἄλλο τι ἔγωγε τοῦτο εἰπεῖν ἢ ψυχῆς νόσημα. ταῦτα μὲν οὖν ταῖς τε πόλεσι καὶ δῆμῳ ἐκίστω ὥδὲ πῃ ἔχει.

Τότε δὲ ἡ ἀρχή, ἣ τῷ δῆμῳ ἐφειστήκει ἐν Βυζαντίῳ, τῶν στασιωτῶν τινὰς τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἔγγε. ξυμφορῆσαντες δὲ καὶ 20 σπεισόμενοι πρὸς ἀλλήλους ἐκάτεροι τοὺς τε ἀγομένους ἀρπάζουσι

8. 4. οὔτε ter] οὐδὲ ter P. 4. ἀδελφοὶ A. ἀδελφός P. 12. μεταλαγχάνουσι] μεταλαχάνουσι A. 15. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P.

statim pugnam raptum iri in carcerem, indeque ad extremum supplicium. Alter ab altero nulla iniuria provocati, odium inter se suscipiunt adeo inexpiabile, ut licet germanitatis aut alio huiusmodi vinculo functi sint, qui colorum istorum diversis invicem studiis dissident, nulli tamen necessitudini, non consanguinitati, non legibus amicitiae concedat. Prae victoria, quam in his ambiunt, divina aequè apud illos humanaque iacent omnia: neque ipsis pensi est, quid socii aemulive impie in Deum peccent, aut quo scelere leges remque publicam violent. Eos nec rei familiaris angustia, nec summa iniuria, quae in maximis necessitatibus infertur patriae, movet; dummodo Pars (ita vocant socios factionis) belle se habeat. Neque ipsae foeminae hoc piaculo vacant: siquidem eandem cum viris suis, vel forte adversam factionem sequuntur: quamvis spectaculis omnino abstineant, neque alio quoquam agi irritamento possint; ut illud ego verius nequeam appellare, quam animi morbum meramque insaniam. En quo civitates popularesque factiones hodie redactae sunt.

Cum autem Praefectus urbis factiosos aliquos ad mortem raperet, utriusque partis homines inito inter se foedere et conspiratione conflata facere impetum, ac fontes, qui abducebantur, eripuerunt: mox etiam in-

καὶ ἐς τὸ δεισμητήριον αὐτίκα ἱσβάντες ἀφιάσιν ἅπαντας ὅσοι
 στάσεως. ἢ ἑτέρον του ὑλόντες ἀτοπήματος ἐδέδεντο. καὶ οἱ μὲν V 270
 ὑπηρέται, ὅσοι τῇ τῆς πόλεως ἀρχῇ ἔπονται, ἐκτείνοντο οὐδενί B
 λόγῳ, τῶν δὲ πολιτῶν εἴ τι καθαρὸν ἦν ἐς τὴν ἀντιπέρας ἤπει-
 5 ρον ἔφευγον, καὶ τῇ πόλει πῦρ ἐπιφέρετο, ὥς δὴ ὑπὸ πολεμίοις
 γεγενημένη. καὶ τὸ ἱερὸν ἡ Σοφία τό τε βαλανεῖον ὃ Ζεύξιππος
 καὶ τῆς βασιλέως αὐλῆς τὰ ἐκ τῶν προπυλαίων ἄχρι ἐς τὸν Ἄρειος
 λεγόμενον οἶκον καυθέντα ἐφθάρη. ἐπὶ τούτοις τε ἅμα αἱ μεγά-
 λαι στοαὶ μέχρι τῆς ἀγορῆς ἀνήκουσαι, ἡ Κωνσταντίνου ἐπὶ νῦν-
 10 μὸς ἔστιν, εὐδαιμόνων τε ἀνθρώπων οἰκίαι πολλαὶ καὶ χρήματα
 μεγάλα. βασιλεὺς δὲ καὶ ἡ συνοικαῦσα καὶ τῶν ἀπὸ βουλῆς
 ἔνιοι καθείρξαντες σφῆς αὐτοὺς ἐν παλατίῳ ἡσύχαζον. ξύμβολον C
 δὲ ἀλλήλοις ἐδίδωσαν οἱ δῆμοι τὸ νίκαι, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἐς τόδε τοῦ
 χρόνου ἡ κατάστασις ἐκείνη προσαγορεύεται.
 15 Τότε τῆς μὲν αὐλῆς ἑπαρχὸς Ἰωάννης ἦν ὁ Καππαδόκης,
 Τριβουνιανὸς δὲ Πάμφυλος γένος, βασιλεῖ πάρεδρος, κοιμιστῶρα
 τοῦτον καλοῦσι Ῥωμαῖοι. τούτοις ἕτερος, Ἰωάννης, λόγων μὲν
 τῶν ἐλευθερίων καὶ παιδείας ἀνήκοος ἦν. οὐ γὰρ ἄλλο οὐδὲν ἐς
 γραμματιστοῦ φοιτῶν ἔμαθεν, ὅτι μὴ γράμματι, καὶ ταῦτα H 40
 20 κακὰ κακῶς γράψαι· φύσεως δὲ ἰσχυρὴ πάντων γέγονε δυνατώτα.

17. μὲν τῶν om. Suidas s. v. ἀνήκοος. 19. ὅτι μὴ γράμματα,
 καὶ ταῦτα κακὰ κακῶς γράψαι] Aristoph. Equit. 189. οὐδὲ μουσι-
 κὴν ἐπίσταμαι, πλὴν γραμμάτων, καὶ ταῦτα μέντοι κακὰ κακῶς.
 20. κακὰ om. Suidas s. v. γραμματιστής. ibid. δυνατώτατος]
 δεινότητος Suidas s. v. Ἰωάννης.

gressi carcerem, reos, quotquot seditionis aliisque cuiuspiam sceleris cop-
 victi vinculis attinebantur, laxarunt, omnibus ad unum per libidinem
 caesis Praefecti apparitoribus. Civium optimi ac praestantissimi serva-
 bant se integros neutrique erant factioni addicti, in adversam continen-
 tem fugerunt, dum urbs, tanquam si capta ab hoste esset, sic illatis
 facibus deflagraret. Igni corruptum est templum Sophiae, Zeuxippi bal-
 neum, et ex aula Imperatoris quidquid a vestibulo ad Martis oecum per-
 tinebat, magnae praeterea porticus ad forum usque Constantini procur-
 rentes, domus item permultae locupletum civium, unaque immanis auri
 argentique vis. Interea Augustus palatio se tenebat cum uxore ac Sena-
 toribus nonnullis. Porro factiosi pro tessera inter se usurpabant hanc
 vocem, VINCE: quae transiit in seditionis illius nomen.

Krat id temporis Praefectus Praetorio Ioannes Cappadox; Augusti
 assessor sive, ut lingua Rom. dicitur, Quaestor, Tribunianus, natione
 Pamphylus. Ac Ioannes quidem ingenuarum erat disciplinarum atque
 eruditionis expertus. Nam apud ludimagistrum nihil aliud nisi literas scri-
 bere, et quidem prave atque ineleganter, didicerat. At ingenii vi supra
 omnes, quos equidem noverim, pollebat; ita ut rerum vel opportunitates
 videre, vel nodos expedire pari nemo facilitate posset. Illa vero ingenii

D τος ὧν ἡμεῖς ἴσμεν. γινῶναι τε γὰρ τὰ δέοντα ἱκανώτατος ἦν καὶ
 λύσιν [τοις ἀπόροις εὐρεῖν. ποτήροτατος δὲ γεγονώς ἀνθρώπων
 ἀπάντων τῇ τῆς φύσεως δυνάμει ἐς τοῦτο ἐχρήτο, καὶ οὔτε θεοῦ
 λόγος οὔτε ἀνθρώπων αὐτὸν υἰδώς τις ἐσῆι, ἀλλὰ βίους τε αὐτῶ
 ἀνθρώπων πολλῶν ἀπολλύναι κέρθους ἔνεκα καὶ πόλεις ὅλας κα- 5
 θελεῖν ἐπιμελὲς ἦν. χρόνου γοῦν ὀλίγου χρήματα μεγάλα περι-
 βαλλόμενος ἐς κραιπάλην τινὰ ἐκλελάτικεν ὄρον οὐκ ἔχουσαν,
 ἄχρι μὲν ἐς τὸν τοῦ ἀρίστου καιρὸν ληϊζόμενος τὰς τῶν ὑπηκόων
 P 71 οὐσίας, μέθῃ δὲ τὸ λοιπὸν καὶ σώματος ἔργοις ἀσελγεστάτοις
 ἡσχολημένος, κατέχειν ἑαυτὸν οὐδαμῇ ἴσχυεν, ἀλλὰ τὰ τε βρώ- 10
 ματα μέχρι ἐς τὸν ἔμμετον ἥσθιε καὶ τὰ χρήματα κλέπτειν μὲν
 ἦν ἐς αἰετομοιοσ, προῖσθαι δὲ καὶ δαπανᾶν ἑτοιμώτατος. Ἰωάν-
 νης μὲν οὖν τοιοῦτος ἦν. Τριβουνιανὸς δὲ φύσεως μὲν δυνάμει
 ἐχρήτο καὶ παιδείας ἐς ἄκρον ἀφίκετο τῶν κατ' αὐτὸν οὐδενὸς ἥσ-
 σον, ἐς δὲ φιλοχρηματίαν δαιμονίως ἐσπουδακώς οἶός τε ἦν κέρ- 15
 δους αἰετὸν δίκαιον ἀποδίδοσθαι, τῶν τε νόμων ἡμέρα ἐκ τοῦ
 ἐπὶ πλείστον ἐκάστη τοῖς μὲν ἀνῆρει, τοὺς δὲ ἔγραφεν, ἀπεμπο-
 λῶν τοῖς δεομένοις κατὰ τὴν χρεῖαν ἐκάτερον.

Ἔως μὲν οὖν ὁ δῆμος ὑπὲρ τῶν ἐν τοῖς χρώμασιν ὀνομάτων
 B τὸν πόλεμον πρὸς ἀλλήλους διέφερον, λόγος οὐδεὶς ἦν ὧν αὐτοὶ 20

6. περιβαλλόμενος] περιβαλόμενος A. Illud Suidas. 9. ἀσελγε-
 στάτοις] ἀσελγέσιν Suidas. 10. ἑαυτὸν] δὲ αὐτὸν Suidas.
 11. μέχρι ἐς τὸν ἔμμετον] μέχρις ἐς ὅσον Suidas. 12. ἐς αἰετὸν.
 Suidas. ibid. ἑτοιμώτατος] ἑτοιμότερος Suidas. 14. ἐς ἄκρον]
 εἰς ἄκρον τε Suidas s. v. Τριβουνιανός. 16. ἡμέρα — ἐκάστη]
 ἡμέρα — ἐκάστη H. ἡμέρας — ἐκάστης Suidas. 18. ἐκάτερον]
 ἐκατέρου Suidas.

vi ad improbitatem, qua etiam mortales omnes superabat, abutebatur. Non respectus Dei, non hominem reverentia unquam eius animum subit. Ad quæstum maxime se adhibebat accumulatis caedibus et urbium integrarum excidiis faciendum. Quibus artibus cum ad magnas pecunias brevi tempore venisset, extra modum in crapulam sese effudit, ita diem partiri solitus, ut ad horam prandii expilandis subditorum fortunis vacaret; quod supererat, in temulentia obscœnisque corporis voluptatibus traduceret, adeo sui impotens, ut cibis se ad vomitum expleret. Semper quidem ad corradendum aurum paratus erat; sed ad prodigendum multo etiam comparatior. His moribus Ioannes, hac natura præditus fuit. Tribunianus autem cum ingenii et ipse acie valebat, tum apicem eruditionis attigerat, sic ut nullum ætatis suæ mortalium haberet hac laude superiorem. Verum hianti homo et inexplebili avaritia, unico lucro serviebat, erantque apud illum iura venalia. Iamdiu legum nundinationi deditus, quotidie pretio refiebat alias, alias flegebat, prout e re erat atque usu poscentium.

Utrique in Remp peccare impune ac sine publica querela licuit, quamdiu fuit populus contentione distractus propter nomina diversitatem

ἐς τὴν πολιτείαν ἡμάρτανον· ἐπεὶ δὲ ξυμφρονήσαντες, ὥσπερ ἐρρήθη, ἐς τὴν στάσιν κατέστησαν, ἔκ τε τοῦ ἐμφανοῦς ἀνὰ πᾶσαν τὴν πόλιν ἐς αὐτοὺς ὕβριζον καὶ περιμόντες ἐζήτουν ἐφ' ᾧ κτείνουσι. διὸ δὴ ἐταιρῶν βασιλεὺς τὸν δῆμον ἐθέλων ἄμφω 5 τῆς ἀρχῆς ἐν τῷ παραντίκῳ παρέλυσε. καὶ Φωκῶν μὲν, ἄνδρα πατριῶν, ἔπαρχον τῆς ἀλλῆς κατεστήσατο, ξυνετώτατόν τε καὶ τοῦ δικαίου ἐπιμελεῖσθαι ἱκανῶς πεφυκότα· Βασιλείδην δὲ τὴν τοῦ κοιλοστρωτος ἀρχὴν ἔχειν ἐκέλευεν, ἔκ τε ἐπιεικείας γινώριμον ἐν πατρικίοις ὄντα καὶ ἄλλως δόκιμον. οὐδὲν μέντοι ἦσσαν ἢ 10 στάσις ἐπ' αὐτοῖς ἤκμαζε. πέμπτη δὲ ἀπὸ τῆς στάσεως ἡμέρα C περὶ δειλὴν ὥρην Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς Ὑπατίῳ τε καὶ Πομπηίῳ τοῖς Ἀναστασίῳ τοῦ βεβασιλευκότος ἀδελφιδόις οἵκαδε ὡς τάχιστα ἐπέσκηπτεν ἵνα, εἴτε τι νεώτερον πράσσεισθαι πρὸς αὐτῶν ἐς σῶμα τὸ οἰκείον ὑποτοπήσας εἴτε καὶ αὐτοὺς ἢ πεπρωμένη 15 ἐς τοῦτο ἦγεν. οἱ δὲ, ὅπερ ἐγένετο, δέσαντες μὴ σφᾶς ὁ δῆμος ἐς τὴν βασιλείαν βιάζοιτο, ἔφασαν οὐ δίκαια ποιήσιν εἰ σφῶν τὸν βασιλεῖα παρήσουσιν ἐς τὸ σόνδε κίνδυνον ἔχοντα. ταῦτα ἀκούσας Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἔτι μᾶλλον ἐς τὴν ὑποψίαν ἐνέπιπτε, καὶ αὐτοὺς ἀντίκα μάλα ἐκέλευεν ἀπαλλάσσεσθαι. οὕτω γοῦν D 20 οἵκαδε τῷ ἄνδρῳ τούτῳ ἐκομιζέσθην καὶ τέως μὲν (νῦν γὰρ ἐτίγχανεν οὐσα) ἐνταῦθα ἥσυχάζετην.

Τῇ δὲ ὕστερα αἶμα ἥλιῳ ἀνίσχοντι ἐκνυστα ἐς τὸν δῆμον ἐγένετο ὡς ἀμφοτέρῳ ἀπηλλαγμένη τῆς ἐν παλατίῳ διατριβῆς.

2. ἐρρήθη] „ἐρρήθη Reg.“ MALT.
Sic Hm. αὐτοὺς P. αὐτοῦ H.

10. „αὐτοῖς Reg.“ MALT.
19. ἐκέλευεν L. ἐκέλευσιν P.

in factionum coloribus positam. Ubi vero conciliatis, ut modo dicebam, animis, seditio coorta est, iactis in eos contumeliis tota urbs personabat, ac circumcursans multitudo quaerebat ipsos ad necem. Eam autem Imperator demereri et adiungere sibi cupiens, nulla interposita mora ambos a magistratu submovit. Quorum loco Praefecturam Praetorii Phocae Patricio, quem in primis cordatum et servantissimum aequi noverat; Quaesturam Basilidi eidem Patricio, spectatissimae clementiae et nobilitatis viro, mandavit. Seditio tamen nihilo sedius increbrescebat. Ac iam dies, ex quo illa coeperat, quintus agebatur, ortoque vespere exibat, cum Iustinianus Hypatio et Pompeio Anastasii Augusti ex sorore nepotibus edixit, ut quamprimum se domum referrent; sive ab illis vitae timeret suae, sive ipsos eo duceret fatum. Ille verid, quod postea contigit, ne a populo ad imperium eveherentur vi, dixerunt se inique facturos, si in tanto discrimine Imperatorem suum desererent. Id suspicionem magis incendit: quocirca eos Iustinianus e vestigio iubet egredi. Sic domum reversis, quoniam nox erat, quiescere licuit.

Postero die, sole vixdum exorto, percrebuit ambos Palatio, ubi se tenebant, excessisse. Ad illos undique concursus sit populi: Imperator

ἔτρεχον οὖν ἐπ' αὐτοὺς ὁ λεὼς ἅπας, βασιλεῦ τε Ὑπάτιον ἀν-
 γόρευον, καὶ αὐτὸν ὡς παραληψόμενον τὰ πράγματα ἐς τὴν ἀγο-
 ρὰν ἦγον. ἡ δὲ Ὑπατίου γυνὴ Μαρία, ξυνετή τε οὖσα καὶ δό-
 ξαν ἐπὶ σωφροσύνῃ μεγίστην ἔχουσα, εἶχετο μὲν τοῦ ἀνδρὸς καὶ
 οὐ μεθίλει, ἐβόα δὲ ὀλολυγῇ τε χρωμένη καὶ τοῖς ἐπιτηδεύουσιν ἅπα-
 P 72 σιν ἐγκελευομένη ὡς αὐτὸν τὴν ἐπὶ θανάτῳ οἱ δῆμοι ἄγοιεν. ὑπερ-
 βιαζομένου τοίνυν τοῦ ὀμίλου, αὐτὴ τε οὐχ ἐκούσα μεθῆκε τὸν
 ἄνδρα καὶ αὐτὸν ὁ λεὼς οὔτι ἐκούσιον ἐς τὴν Κωνσταντίνου ἀγο-
 ρὰν ἦκοντα ἐς τὴν βασιλείαν ἐκάλουν, καὶ (οὐ γὰρ ἦν αὐτοῖς
 οὔτε διάδημα οὔτε τι ἄλλο ὧν δὴ βασιλεῖα περιβάλλεσθαι νό-
 10 μος) στρεπτόν τινα χρυσοῦν ἐπὶ τῇ κεφαλῇ θέμενοι βασιλεῖα Ῥω-
 μαίων ἀνείπον. ἤδη δὲ καὶ ἐκ τῶν ἐκ βουλῆς ξυνιόντων, ὅσοι
 οὐκ ἀπολειφθέντες ἐτύγγανον ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτῇ, πολλοὶ μὲν
 ἐλέγοντο γινῶμαι ὡς αὐτοῖς ἴτεον ἀγωνιονμένους ἐς παλάτιον.
 Ὡριγένης δὲ, ἀνὴρ ἐκ βουλῆς, παρελθὼν ἐλέξε τοιαύδε „Τὰ μὲν 15
 παρόντα ἡμῖν, ὧ ἄνδρες Ῥωμαῖοι, πράγματα μὴ οὐχὶ πολέμῳ
 διακριθῆναι οὐχ ὁλόν τε. πόλεμος δὲ καὶ βασιλεῖα τὰ μέγιστα
 B τῶν ἐν ἀνθρώποις ἀπάντων ὡμολόγηται εἶναι. τῶν δὲ δὴ πρά-
 ξων αἱ μεγάλαι οὐ βραχύτῃ καίρου κατορθοῦσθαι θέλουσιν,
 H 41 ἀλλ' εὐβουλία τε λογισμῶν καὶ πόνοις σωμάτων, ἅπερ ἄνθρω-
 ποι ἐς χρόνου μῆκος ἐνδείκνυνται. ἦν μὲν οὖν ἐπὶ τὸν πολέμῳ
 ὄμιεν, ἐπὶ ξυροῦ μὲν ἀκμῆς τὰ πράγματα ἡμῖν στήσεται, περὶ
 δὲ τῶν ὄλων ἐν βραχεὶ διακινδυνεύσομεν χρόνῳ, τῶν δὲ ἀποβή-

acclamatur Hypatius, et in forum, ut ibi habenas rerum capebat, de-
 ducitur, comitante uxore (Mariae nomen erat) femina prudentiae con-
 tinentiaeque laudem adepta maximam. Haec maritum retentans nec di-
 mittens, inclinata ululantiq[ue] voce clamabat, hominem ad mortem rapi,
 et amicorum omnium ac necessariorum opem implorabat. Sed multitu-
 dine praevalente, abstracta a viro depulsaque est: quem populus invi-
 tum licet ac renitentem cum ad forum Constantini duxisset, sibi in Im-
 peratorem poposcit, et quoniam diadema caeteraque ornamenta Impera-
 toria deerant, imposito capiti torques aureo, Augustum consalutavit. Iam
 vero cum omnes Curiae Patres, qui erant extra aulam Imperatoris, con-
 venissent, in eam ibant sententiam multi, ut faciendum impetum dicerent
 in Palatium. Tum processit Origenes senator, et orationem hanc ha-
 buit. Fieri non potest, viri Romani, ut sumptis temere armis de praes-
 entis rerum statu bene decernamus. Nam ex iis omnibus, quae homines
 tractant, nihil esse maioris constat nec molis nec momenti, quam bellum
 et regnum. Atqui coeptis ingentibus secundos exitus afferre solet non
 punctum temporis, sed consiliorum prudentia et dura corporis exercita-
 tio: utrumque autem longo spatio probari debet. Quare si petamus iam
 adversarium, in novaculae acie, quod vulgo aiunt, sitae res nostrae
 erunt, deque earum summa momento periclitabimur. Eventus vero, qui-

σεσθαι μελλόντων ἕνεκα τὴν τέχην ἢ προσκυνήσομεν ἢ μεμνόμε-
 θα πάντως. τὰ γὰρ τῶν πραγμάτων ὀξύτατα ἐς τὸ τῆς τέχης
 ὥς τὰ πολλὰ περιστάται κράτος. ἦν δὲ σχολαίτερον τὰ παρόντα
 διοικησώμεθα, οὐδὲ βουλομένοις παρέσται ἡμῖν Ἰουστινιανὸν ἐν
 5 βασιλεύῳ λαβεῖν, ἀλλ' ἀγαπήσει ὥς τάχιστα ἦν τις αὐτὸν ἐψή
 C φνγεῖν. ἀρχὴ γὰρ περιορωμένη καταρρεῖν εἴωθεν, ἀποληγούσης
 αὐτῇ τῆς ἰσχύος ἐς ἡμέραν ἐκάστην. ἔστι τοίνυν ἡμῖν βασιλεία
 ἕτερα, Πλακίλλιαναί τε καὶ τὰ Ἑλένης ἐπωνύμια, ὅθεν χρή βα-
 σιλέα τόνδε ὀρμώμενον τὸν τε πόλεμον διενεγκεῖν καὶ τὰ ἄλλα
 10 διοικήσασθαι ἢ ἄμεινον ἔξει. “Ὁριγένης μὲν τοσαῦτα εἶπεν. οἱ
 δὲ δὴ ἄλλοι, ὅπερ φιλεῖ ὁμιλος ποιεῖν, ὀξύτερόν τε ἀντελαμβά-
 νοντο καὶ τὸ παραντίχα ὦντο ξύμφορον εἶναι, καὶ οὐχ ἥκιστα
 γε Ὑπάτιος (χρὴν γάρ οἱ γενέσθαι κακῶς) τῆς ἐπὶ τὸν ἱππόδρο-
 μὸν ὁδοῦ ἐκέλευεν ἡγεῖσθαι. τινὲς δὲ φασιν ἐξεπέτῃσιν αὐτὸν ἐν-
 15 ταῦθα ἦκειν, βασιλεῖ εὐνοϊκῶς ἔχοντα.

Οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν βασιλεῖα ἐν βουλῇ ἦσαν πότερα μενοῦσιν
 αὐτοῖς ἢ ταῖς ναυσὶν ἐς φυγὴν τρεπομένοις ἄμεινον ἔσται. καὶ λό- D
 γοι μὲν πολλοὶ ἐλέγοντο ἐς ἑκάτερα φέροντες. καὶ Θεοδώρα δὲ ἡ
 βασίλισσα ἐλέξε τοιάδε, „Τὸ μὲν γυναῖκα ἐν ἀνδράσι μὴ χρῆναι
 20 τολμᾶν τὸν παρόντα οἶμαι καιρὸν ἥκιστα ἐφείναι διασκοπεῖσθαι,
 ἢ ἐν τοῖς ἀποκνοῦσι νεανιεύεσθαι, εἴτε ταύτῃ εἴτε ἄλλῃ πη νομι-
 στέον. οἷς γὰρ τὰ πράγματα ἐς κίνδυνον τὸν μέγιστον ἦκει, οὐκ

3. „σχολαίτερον Reg.“ MALT. σχολαιότερον P. 21. ἡ — νεα-
 νιεύεσθαι om. A.

cumque futurus est, vel laudem vel culpam tribuimus omnem Fortunae,
 calidioribus inceptis plerumque dominanti. Quod si instantia sedatius
 lentiusque digeramus, facultas capiendi in Palatio Iustiniani ultro se
 nobis offeret; quin ille brevi secum agi praeclare credet, si quis ipsum
 clabi siverit. Despecta enim potestas deficientibus in dies viribus tandem
 collabi solet. Porro alia sunt nobis Palatia, puta Placillianum atque
 Helenae, unde Imperatorem hunc in bellum erumpere, caeteraque,
 quam optime poterit, administrare oportet. Haec Origenes. Contra
 caeteri (ut fit in turba) dicebant audendum promptius et in celeritate
 multum ponebant. Nec segnius Hypatius (nam illi fatum erat perire)
 sibi ut in Circum praeiretur imperabat. Quamquam sunt qui ipsum de-
 dita opera voluisse eo deduci interpretentur, quod Augusto consultum
 cuperet.

Interea apud Imperatorem consulebatur in medium, utrum potius es-
 set subsistere, an navibus conlicere se in fugam. Scissum erat consilium
 in utramque partem, cum Theodora Augusta in hunc modum locuta est.
 Non fert, meo quidem iudicio, tempus istud ut quis reputet minime de-
 cere feminam inter viros virum agere; nec si illa apud ignavos animos
 verba faciat, idae recte an secus fiat spectandum est. Quorum enim

- P 73 ἄλλω οὐδενὶ ἢ τῷ τὰ ἐν ποσὶν ὡς ἄριστα θάσθαι προσέχειν χρειῶν ἅπασιν. ἡγοῦμαι δὲ τὴν φυγὴν ἔγωγε, εἴπερ ποτέ, καὶ νῦν, ἦν καὶ τὴν σωτηρίαν ἐπάγεται, ἀξύμφορον εἶναι. ἀνθρώπων μὲν γὰρ ἐς φῶς ἦκοντι τὸ μὴ οὐχὶ καὶ νεκρῶ γενέσθαι ἀδύνατον, τῷ δὲ βεβασιλευκότῳ τὸ φυγᾶδι εἶναι οὐκ ἀνεκτόν. μὴ γὰρ ἂν γενό-5 μην τῆς ἀλουργίδος ταύτης χωρὶς, μηδ' ἂν τὴν ἡμέραν ἐκείνην βιώων, ἐν ᾗ με δέσποιναν οἱ ἐντυχόντες οὐ προσερούσιν. εἰ μὲν οὖν σώζεσθαι σοι βουλομένῳ ἐστίν, ὧ βασιλεῦ, οὐδὲν τοῦτο πρᾶγμα. χρήματά τε πολλὰ ἐστὶν ἡμῖν, καὶ θάλασσα μὲν ἐκεί- νη, πλοῖα δὲ ταῦτα. σκόπει μέντοι μὴ διασωθῆντι ξυμβήσεται.10 σοι ἡδιστα ἂν τῆς σωτηρίας τὸν θάνατον ἀνταλλάξασθαι. ἐμὲ B γάρ τις καὶ παλαιὸς ἀρέσκει λόγος, ὡς καλὸν ἐντάφιον ἢ βασι- λεῖα ἐστί'. τοσαῦτα τῆς βασιλίδος εἰκονήσης, θάρσος τε τοῖς πᾶσιν ἐγένετο καὶ εἰς ἄλλην τραπόμενοι ἐν βουλῇ ἐποιούντο ἢ ἂν ἀμύνεσθαι δυνατοὶ γένωνται, ἦν τις ἐπ' αὐτοὺς πολεμήσων ἴοι.15 οἱ μὲν οὖν στρατιῶται ξέμπαντες, οἳ τε ἄλλοι καὶ ὅσοι ἀμφὶ τὴν βασιλείῳσ αὐτὴν ἐτετάχατο, οὔτε τῷ βασιλεῖ ἐνοοικῶς εἶχον οὔτε εἰς τὸ ἐμφανὲς ἔργου ἔχασθαι ἤθελον, ἀλλὰ τὸ μέλλον ἐκαρδό- κουν ὅπη ἐκβήσεται. πᾶσαν δὲ τὴν ἐλπίδα ἐν Βελισάριῳ τε καὶ Μούνῳ ὃ βασιλεὺς εἶχεν, ὧν ἕτερος μὲν, ὃ Βελισάριος, ἄρτι20 ἐκ τοῦ Μηδικοῦ ἐπανήκων πολέμου τὴν τε ἄλλην θεραπείαν θυ- C νατὴν τε καὶ λόγου ἀξίαν ἐπήγετο καὶ δορυφόρων τε εἶχε καὶ

1. ἄλλω οὐδενὶ ἢ τῷ] ἄλλω οὐδενὶ εἴη ἢ τῷ P. ἄλλω οὐδὲν εἴη ἢ τῷ H. „ἄλλο οὐδὲν εἴη ἢ τὸ Reg.“ MALT. Sic Hm. 3. μὲν γὰρ] Legebatur γὰρ μὲν. 9. ἐκείνη] ἐκείνη H. 18. ἔργου ἔχε- σθαι] „ἔρχεσθαι Reg.“ MALT.

res in summum venero discrimen, eorum cogitationes omnes in hoc uno versari debent, ut instantia constituant optime. Ego vero sic sentio, rationibus nostris fugam vel nunc maxime adcoereri, quomodo allatura sa- lutem esset. Homini quidem in lucem edito subeunda est neccitas leti: id vero pati non debet qui imperium semel obtinuit, ut in exilio vitam, dignitati superstes suas. Ne Deus siverit ut purpura hac spoliata um- quam conspiciat, ac vel unum diem vivam, quo me Dominam obvii non solutent. Tu quidem, Auguste, si vis evadere, nihil in hoc negotii: affatim pecuniae est: en mare, en naves. Caeterum vide, ne tibi hinc olapae contingat lucis huius suavitatem cum morte ignobili commutare. At mihi vetus illud verbum placet, quo fertur, praecelsum esse linteum sepulchrale regnum.“ His dictis Augusta ita omnium erexit animos et vires incendit, ut iam unum id agitarent, quo se pacto tuerentur, si quis inferret oppugnationem. Certe milites plerique omnes, etiam Pa- latini, nec Augustus studebant, nec rem aperte volebant aggredi; sed motus civilis exitum expectabant. Spem omnem Imperator in Belisario ac Mundo repositam habebat: quorum ille e bello Persico recens praeter

ἑπασπιστῶν πλῆθος, ἔν τε ἀγῶσι καὶ τοῖς τοῦ πολέμου κινή-
 τοις τὰς μελέτας πεποιημένον. Μοῦνδος δέ, Ἰλλυρῶν στρατη-
 γὸς ἀποδεδειγμένος, τύχῃ τινὶ ξυνεκέρησε, βαρβάρους Ἑρσί-
 λους ἐπαγαγόμενος κατὰ τινὰ χρεῖαν ἐς Βοζάντιον μεταπίμπτος
 5 ἤκειν.

Ἐπάτιος μὲν οὖν ἐπειδὴ εἰς τὸν ἱππόδρομον ἀφίκετο, ἀνα-
 βαίνει μὲν αὐτίκα οὗ δὴ βουιλέα καθίστασθαι νόμος, κῆθηται
 δὲ ἐς τὸν βουσιλειον θρόνον, ὅθεν αἱ βασιλεὺς εἰώθει τὸν τε ἱπ-
 πικὸν καὶ γυμνικὸν θεᾶσθαι ἀγῶνα. ἐκ δὲ παλατίου Μοῦνδος
 10 μὲν διὰ πύλης ἐξῆι, ἔνθεν δὲ ὁ κοχλίας ἀπὸ τῆς ἰδέας καθόλου
 κυκλοτεροῦς οὔσης ὠνόμασται. Βελισάριος δὲ τὰ μὲν πρῶτον εὐ-
 θὺς αὐτοῦ τε Ἐπατίου καὶ θρόνου τοῦ βασιλείου ἀνέβαινεν, ὥς D
 δὲ ἐς τὸ πλησίον οἴκημα ἦλθεν, οὗ δὴ στρατιωτῶν φρουρὰ ἐκ
 παλαιοῦ ἔστιν, ἐβόα τοῖς στρατιώταις, ἐγκυλευόμενος ἀνοιγνῆναι
 15 οἱ τὴν θύραν ὡς τάχιστα, ὅπως ἐπὶ τὸν τύραννον ἴοι. δεδογμέ-
 νον δὲ τοῖς στρατιώταις μηδετέρῳ ἀμύνειν, ἕως αὐτῶν ἄτερος
 λαμπρῶς νικῆῃ, ὥς ἤκιστα ἐπαῖν δοκοῦντες διεκρούσαντο. ἀνα-
 στρέψας οὖν Βελισάριος ὡς βασιλέα διεφθάρθαι ἰσχυρίζετο σφίσι H 42
 τὰ πρῶτα. νεωτερίζειν γὰρ ἐς αὐτὸν τοὺς στρατιώτας, οἳ
 20 τὴν παλατίου φρουρὰν ἔχουσιν. ἐκέλευεν οὖν αὐτὸν βασιλεὺς ἐπὶ
 τὴν καλουμένην Χαλκὴν καὶ τὰ ἐνταῦθα προπέλεια ἵεναι. ὁ δὲ
 δὴ μόλις καὶ οὔτε κινδύνων οὔτε πόνων μεγάλων χωρὶς δι' ἐρε- P 74

4. ἐπαγαγόμενος A. ἐπαγόμενος P.
 22. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P.

10. ἐνθεν] ἐνθα L.

amplum et validum ministerium, quod ducebat, hastatis militibus ac
 scutariis septus erat, qui in praediis fuerant multis versati, diuque bello
 exerciti. Mundus Magister militum per Illyricum designatus, et tum
 temporis ad aliquid, quod ipsius operam postulabat, accitus Byzantium,
 cum Erulorum Barbarorum manu forte aderat.

Ergo perductus in Circum Hypatius, ad solum, unde Augustus
 equestria gymnicae certamina spectare solet, ascendit protinus, et in
 eo consedit. E Palatio Mundus per eam exit portam, in qua est coch-
 leas, a forma, quam plane rotundam habet, sic appellatus. Belisarius
 autem primum quidem recta ad ipsum Hypatium solumque Imperatorium
 subire instituit. Verum ubi ad coniunctum parti huic et a praesidiariis
 iam inde olim teneri solitum domicilium pervenit, inclamavitque militibus
 uti ianuam sibi ad tyrannum vadenti quamprimum recluderetur, illi con-
 stitutum inter se habentes ad neutram causam se aggregare, donec ad
 alteram manifeste victoria vergeret, nihil se exaudire simularunt. Ita
 repulsam passus Belisarius, ad Augustum redit, actum esse affirmat,
 periisse cuncta, custodes quoque Palatii studere rebus novis, et ab ipso
 iam descivisse. Mox eundem Augustus ad portam, quae Chalca sive
 Aerea dicitur, et ad vestibulum illi obliacens ire, eaque parte tentare

πίων τε καὶ χωρίων ἡμιφλέκτων διεξιὼν εἰς τὸ ἱππικὸν ἀναβαίνει. καὶ ἐπειδὴ περὶ τὴν Βενέτειον ἐγεγόνει στοὰν, ἣ τοῦ βασιλέως θρόνου ἐν δεξιᾷ ἐστίν, ἐβούλευσε μὲν ἐπὶ πρῶτον αὐτὸν Ὑπάτιον λέναι, βραχείας δὲ οὔσης ἐνταῦθα πυλῖδος, ἣ ἀποκέλειστο τε καὶ ὑπὸ τῶν ἐντὸς Ὑπατίου στρατιωτῶν ἐφυλάσσετο, κατωρ-5 ρώθησε μὴ οἱ ἐν στενῷ πονουμένῳ ὁ δῆμος ξυνεπιθέμενος αὐτόν τε καὶ τοὺς ἐπομένους ἅπαντας διαφθείραντες ῥᾶόν τε καὶ ἀπονώτερον ἐπὶ βασιλεύῃ χωρήσωσι. λογισάμενος οὖν ὥς οἱ ἐπὶ τὸν δῆμον ἰτέον ἐστίν, οἱ ἐν τῷ ἵπποδρόμῳ ἐστήκεσαν, πλήθει τε ἄμε-10 τροι καὶ μετὰ πολλῆς ἄκουσίας ὑπ' ἀλλήλων ὠθούμενοι, ἀπὸ 10 B τοῦ κολεοῦ τὸ ξίφος ἀράμενος τοῖς τε ἄλλοις κατὰ ταῦτα ποιεῖν ἐπαγγέλλας, δρόμῳ τε καὶ κραυγῇ ἐπ' αὐτοὺς ἦει. ὁ δὲ δῆμος, ἅτε δὴ ἐν ὁμίλῳ καὶ οὐκ ἐν τάξει ἰστάμενοι, ἐπειδὴ στρατιωτάς εἶδον τεθωρακισμένους τε καὶ δόξαν πολλὴν ἐπὶ τε ἀνδρείᾳ καὶ 15 πολέμων ἐμπειρίᾳ ἔχοντας, καὶ τοῖς ξίφεσιν οὐδεμιᾷ φειδοῖ παύον-15 τας, ἐς φυγὴν ὤρμητο. κραυγῆς δὲ πολλῆς, ὥς τὸ εἰκὸς, γεγεννημένης, πλησίον που ἐστηκὼς Μοῦνδος καὶ βουλόμενος ἔργου ἔχεσθαι (ἦν γάρ τις τολμητὴς καὶ δραστήριος), ἀπορούμενος δὲ ἢ χρῆσεται τοῖς παροῦσιν, ἐπειδὴ ἐτεκμήρατο ὥς Βελισάριος ἐν τῷ πόνῳ εἶη, εὐθὺς ἐπὶ τὸ ἵπποδρόμιον διὰ τῆς εἰσόδου, ἣ νε-20 C κρὰ καλεῖται, εἰσβάλλει. τότε δὴ ἐκατέρωθεν οἱ Ὑπατίου στασιῶται κατὰ κράτος πλησσομένοι διεφθείροντο. ἐπεὶ δὲ ἡ τροπὴ λαμπρὰ ἐγεγόνει καὶ φόνος ἦν τοῦ δήμου ἤδη πολὺς, Βοραῖδης

4. ἀποκέλειστο] ἀποκέλιτο A corr.

11. ταῦτα L. ταῦτα P.

aditum iubet. Ille inter rudera et loca incendio deformata non sine discrimine et labore magno ad Circum evasit, et prope Venetiam consistens porticum, quae est a dextra Caesaris solii, de invadendo primo omnium ipso Hypatii cogitavit. Sed propter angustias portae, quae et clausa erat et Hypatii satellitio munita intus, timuit ne iniquiori spatio impeditus, ab irruente populo opprimeretur cum suis, et hinc magis pateret Augustus perduellium impressioni. Videns igitur satius esse multitudinem adoriri, quae in Circo stabat, numero infinita atque inordinatissima; quippe omnes invicem se contrudebant; districto gladio, idemque iussis facere caeteris incurrit eodem, conclamans. Simul autem conferta plebs neque ad pugnam composita, milites, qui et fortitudine et rei bellicae perita clarissimi erant, adesse loricated nec ferro parcere animadvertit; consternata in fugam est. Exorto, ut res ferebat, clamore ingenti, Mundus, qui haud procul substiterat, ac rem quidem, pro innata vi atque ardore animi, volebat gerere, haerebat tamen nescius quid tempus posceret; ubi coniecit Belisarium dimicare, confestim per portam, quam vocant Libitinensem, irrupit in Circum. Hinc inde iam Hypatiani stragem accipere, et manu valida passim sterni. Populi patebat

τε καὶ Ἰουστός, Ἰουστινιανοῦ βασιλέως ἀνεψιοί, χεῖρας αὐτοῖς
 οὐδενὸς ἀνταῖρην τολμῶντος, καθέλλον τε ἀπὸ τοῦ θρόνου Ὑπά-
 τιον καὶ αὐτὸν ἑξαγαγόντες βασιλεῖ ἕμα Πομπηίῳ παρέδωκαν.
 Θνήσκουσί τε τοῦ δήμου πλεόν ἢ τρισμύριοι ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ.
 5 βασιλεὺς δὲ αὐτοὺς ἐν φυλακῇ χαλεπῇ ἐκέλευεν εἶναι. ἐνταῦθα
 Πομπήιος μὲν ἐδάκρυε τε καὶ ἄξια ἔλλου ἐφθέγγετο· ἦν γὰρ δὴ ὁ
 ἀνὴρ πραγμάτων τε καὶ κακῶν τοιούτων ἥκιστα ἐμπειρος· Ὑπά-
 τιος δὲ αὐτὸν πολλὰ ὀνειδίσας οὐκ ἔφη χρῆναι τοὺς οὐκ ἐν δίκῃ
 ἀπολουμένους δούρεσθαι. ἀρχὴν τε γὰρ ὑπὸ τοῦ δήμου ἄκοντας D
 10 βιασθῆναι καὶ οὐκ ἐπὶ κακῷ τοῦ βασιλέως ὕστερον ἐς τὸ ἐμποδρό-
 μιον θρῆσκῆσαι. κτείναντες δὲ οἱ στρατιῶται τῇ ὕστεραίᾳ ἐκάτε-
 ρον ἐς θάλασσαν καθῆκαν τὰ σώματα. βασιλεὺς δὲ αὐτῶν τε τὰ
 χρήματα ἐς τὸ δημόσιον ἀνάγραπτα ἐποίησατο καὶ ἄλλων τῶν ἐκ
 βουλῆς ἀπάντων, οἳ δὴ τὴν γνώμην ἔδν αὐτοῖς ἔθεντο. ἔπειτα
 15 μέντοι τοῖς τε ἄλλοις ἅπασι καὶ τοῖς Ὑπατίου καὶ Πομπηίου
 παῖσι τὰ τε ἀξιώματα, οἷς πρότερον ἐχρῶντο, ἀπέδωκε καὶ τῶν
 χρημάτων ὅσοις τῶν ἐπιτηδείων τινὰς οὐκ ἔτυχε δωρησάμενος. ἐς
 τότε μὲν ἐν Βυζαντίῳ ἡ στάσις ἐτελεύτα.

κε'. Τριβουνιανὸς δὲ καὶ Ἰωάννης τῆς τιμῆς οὕτω παρα- P 75
 20 λυθέντες χρόνῳ ὕστερον ἐς ἀρχὰς τὰς αὐτὰς κατέστησαν ἄμφω.
 ἀλλὰ Τριβουνιανὸς μὲν ἔτη πολλὰ ἐπιβιὼς τῇ τιμῇ ἐτελεύτησε
 νόσῳ, ἄλλο οὐδὲν ἄχαρι πρὸς οὐδενὸς παθὼν. ἦν γὰρ αἰμύλος
 τε καὶ τᾶλλα ἡδὺς, καὶ τῆς φιλοχρηματίας τὸ νόσημα ἐπισκιάσαι

22. ἄλλο om. Suidas s. v. Τριβωνιανός.

fuga et clades ingens, cum Boraides et Iustus, Iustiniani Aug. ex frater
 nepotes, Hypatium, nemine repugnare audente, e solio deturbarunt, ab-
 ductumque cum Pompeio, tradiderunt in manus Augusti. Eo die caesis
 e populo amplius xxx. m. utrumque Caesar dura et arcta custodia septum
 tenuit. Ibi Pompeius rerum et casuum eiusmodi insolens, lachrymis
 dedebat se et lamentis miserabiliter: eumque Hypatius valde increpabat,
 ploratum illos decere negans, qui insontes perirent: sibi initio reniten-
 tibus vim a populo fuisse factam, nec se postea infestis in Augustum
 animis venisse in Circum. Nihil tamen minus postridie confossi sunt
 a militibus, et in mare proiecta eorum cadavera. Ac bona quidem non
 amborum modo, sed omnium etiam Senatorum, qui ab ipsis steterant,
 fisco Imperator addixit: deinde tamen cum caeteros quosque, quos or-
 dine moverat, tum Hypatii Pompeique liberos in pristinum gradum re-
 stituit, atque e facultatibus quidquid amicis non dederat, ipsis reddidit.
 Hic fuit Byzantinae seditionis exitus.

25. Tribunianus vero et Ioannes ita, ut dicebam, exuti honoribus,
 quibus utebantur, eodem postmodum recepere. Ac Tribunianus quidem
 cum annos multos in Magistratu vixisset, morbo decessit, nullam prae-
 terea passus offensionem: quippe mira urbanitate, lepore, et suavitate
Procopius I.

ἱκανώτατος τῇ τῆς παιδείας περιουσίᾳ. Ἰωάννης δὲ (πᾶσι γὰρ ἀνθρώποις βαρὺς τε ὁμοίως καὶ χαλεπὸς ἦν, πληγὰς τε ταῖς προσπίπτουσιν ἐντεινόμενος καὶ τὰ χρήματα ἀπαξάπαντα λόγῳ B οὐδενὶ ληϊζόμενος) δέκατον ἔτος τὴν ἀρχὴν ἔχων τὴν δίκην ἐρ-
θῶς καὶ δικαίως τῆς ἐς τὴν δαίταν παρανομίας ἐξέτισε τρέφας τοιῷδε.

Θεοδώρα ἡ βασίλις ἤχθητο αὐτῷ πάντων μάλιστα, καὶ ὅς τῇ γυναικὶ προσκεκρουκὸς οἷς ἡμάρτανε θωπεία μὲν αὐτὴν ἡ χάριτι μετελθεῖν ὡς ἡμιστὰ ἔγνω, ἐς ἐπιβουλὴν δὲ αὐτῇ ἐκ τοῦ ἐμ-
φανοῦς καθιστάμενος ἐς τὸν βασιλεῖα διέβαλλεν, οὔτε τὴν τύχην 10
ἐρυνθριῶν οὔτε τὴν στοργὴν αἰσχυνόμενος, ἤνπερ ἐς αὐτὴν ὁ βα-
σιλεὺς εἶχεν ἑξαισίαν οἶαν. αἰσθομένη δὲ ἡ βασίλις τῶν ποισυ-
H 43 μένων κτείνει μὲν διανοεῖτο τὸν ἄνθρωπον, μηχανῇ δὲ οὐδεμιᾷ
C εἶχεν, ἐπεὶ λόγον αὐτοῦ Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἐποιεῖτο πολὺν.
γνοὺς δὲ Ἰωάννης τὴν τῆς βασιλίδος ἐς αὐτὸν γνώμην ἐν δαίμασι 15
μεγάλους ἐγίνετο. ἐπειδὴν τε ὡς καθευδήσων ἐς τὸν κοιτῶνα ἴοι,
τῶν τινε βαρβάρων ἐπιστήσεσθαι οἱ ὡς ἀπολοῦντα ὑπώπτευν ἐς
νύκτα ἐκάστην, ὑπερκύπτων τε αἰὲ ἐκ τοῦ θωματίου καὶ τὰς
εἰσόδους περισκοπῶν ἄϋπνος ἔμενε, καίπερ ἑταιρισάμενος δορυ-
φόρων τε καὶ ὑπασπιστῶν χιλιάδας πολλὰς, οὐ γενοὺς ὑπάρχων 20
τινὶ πρότερον τοῦτό γε. ἀλλ' ἐπιλεησμένος ἅμα ἡμέρᾳ θείων τε

1. τῇ τῆς Suidas. Aberrat τῇ. 3. προσπίπτουσιν] περιπίπτουσιν
Suidas s. v. Ἰωάννης. ibid. ἀπαξάπαντα Suidas. Vulgo ἅπαξ
ἅπαντα. 5. δαίταν] δίκην Suidas. 10. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ —
οὐδὲ P. 15. αὐτὸν] αὐτόν P. αὐτὴν L.

erat conditus, et avaritiam obscurabat splendore summae eruditionis. Contra Ioannes, homo aequè omnibus gravis, et adeo importunus, ut ob-
vium quemque oneraret plagis, et cunctis uno tempore pecuniis exhausi-
ret indicta causa, decimo tandem Praefecturae anno poenas iure merite-
que dedit sceleratissimae et contaminatissimae vitae: quod ita accidit.

Ioannem oderat Theodora Augusta unum omnium maxime. Quod ille
odium etsi culpa sua ipsam offendendo contraxerat, adeo non obsequio
ambire feminam sibi què officiis conciliare studuit, ut aperte illi inimicus
crimen intulerit apud Augustum, nec conditionem erubescens, nec amo-
rem reverens ingentem, què eam Imperator amplectebatur. His Theo-
dora intellectis, coepit animo coquere interficiendi eius consilium: at qua
id via perficeret nesciebat: quoniam ipsum magni faciebat Augustus.
Hand ignarus Ioannes què esset in se animo Augusta; percollebat
magnis terroribus. Noctibus enim singulis, ubi se in cubiculum quietis
causa receperat, imminere putabat Barbarum aliquem ad caedem instru-
ctum: quocirca e thalamo caput quolibet temporis punto proferens, omnes-
que aditus circumspectans, somnum non videbat, quamvis succinctus esset
Hastatorum ac Scutatorum multis millibus: quantam satellitum milibus

καὶ ἀνθρωπείων δειμάτων ἀπάντων ὕλεθρος αὐθις κοιτῇ τε καὶ
 ἰδίᾳ πᾶσι Ῥωμαίοις ἐγγίγντο. καὶ φαρμακεῦσι μὲν τὰ πολλὰ ἁμί- P 76
 λει, μαντείαις δὲ ὑπεβέσιν ἐς αἰὲ χρώμενος τὴν αὐτοκράτορα αὐ-
 τῷ τευτετομένῳ ἀρχὴν, ἀεροβυτῶν τε καταφανῆς ἦν καὶ μετέω-
 5 ρος ἀρθαῖς ταῖς τῆς βασιλείας ἐλπίσι. τῆς μέντοι πονηρίας αὐτῷ
 καὶ τῆς ἐς τὴν δίκαιαν πυρνομίας οὐδὲν οὔτε ἐλώφα οὔτε ὑπέληγε.
 καὶ τις αὐτῷ θεοῦ λόγος τὸ παράπαν οὐκ ἦν, ἀλλὰ καὶ, εἴ που
 εἰς ἱερὸν ὡς ἐξόμενός τε καὶ διανυκτερεύσων ἐνταῦθα ἴοι, οὐδὲν
 ὁμοίως τοῖς Χριστιανῶν ἡθροῖς ἐπραττεν, ἀλλὰ τριβώνιον ἐνδι-
 10 ουσκόμενος ἱερεῖ πρέπον τῆς παλαιᾶς δόξης, ἣν νῦν Ἑλληνικὴν
 καλεῖν νομομάκισιν, λόγους οὐκ ὁσίους τινὰς, ὥσπερ ἐμεμελετῇ- B
 κει, ἀνὰ πᾶσαν τὴν νύκτα ἐκείνη ὑπεστομάτιζεν, ὅπως οἱ ἦ τε
 βασιλῆως διάνοια ἐτι μᾶλλον ὑποχειρία εἶη καὶ αὐτὸς κακῶν γέ-
 νοιτο ἀπαθῆς πρὸς πάντων ἀνθρώπων.
 15 Ἐν τούτῳ δὲ Βελισάριος Ἰταλίαν καταστρεψόμενος βασιλεῖ
 ἐς Βυζάντιον ἔξιν Ἀντωνίνῃ τῇ γυναικὶ μετέπεμψεν ἡλθεν, ἐφ'
 ᾧ ἐπὶ Πέρσας στρατεύσειε. καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις ἅπασιν ἐντιμός τε
 καὶ λόγου πολλοῦ ἄξιος, ὡς τὸ εἶκος, ἦν, μόνος δὲ Ἰωάννης
 αὐτῷ χαλεπῶς εἶχε καὶ πολλῇ ἐπιβουλῇ ἐς αὐτὸν εἶχετο, κατ'
 20 ἄλλο μὲν οὐδὲν, ὅτι δὲ αὐτὸς μὲν τὸ ἐκ πάντων ἔχθος ἐφ' ἐαυ- C
 τὸν εἶχε, Βελισάριος δὲ πάντων εὐδοκιμῶν μάλιστα ἔτυχε· ἐπ'
 αὐτῷ τε γενομένης τῆς Ῥωμαίων ἐλπίδος αἰθις ἐπὶ Πέρσας ἰοτρά-

12. ἐκείνη Hm. Vulgo ἐκείνην.

umquam Praefectus habuit. At simul illuxerat, Dei pariter hominumque
 omni motu deposito, pergebat Romanos universos pessundare, qua pū-
 blice, qua privatim. Cum incantatoribus versabatur plurimum, impias
 divinationes consecretans, quas ipsi Imperatorum apicem spondebant: iam-
 que ad illum spe subvectus, aequalis astris gradiebatur: nunquam eius
 respirabat improbitas: nihil effraenis vitae licentia remittebat. Nullo
 erat apud ipsum numero Deus: immo vero si quando in templum se con-
 ferret precationis et sacri pervigilii causa, aliena prorsus a Christiano-
 rum ritibus agebat. Nam pallio Sacerdotali indutus, antiquae sectae,
 quae hodie Graecanica vocari solet, profanas quasdam nugas, quibus
 mentem imbuerat, tota nocte recitabat, eo vota intendens, ut sibi ma-
 gis in dies deditum atque obnoxium haberet animum Imperatoris, nec
 violari ipse a quoquam posset.

Per id tempus subacta Italia Byzantium cum Antonina uxore Beli-
 sarius rediit, accitu Augusti, ut imperium contra Persas acciperet. Sin-
 gulari apud omnes erat in gratia et honore, neque immerito, victoris
 nomen: unus admodum ringebatur Ioannes, eique perniciem moliebatur,
 nullam aliam ob causam, nisi quia, cum ipse omnium in se odium colle-
 gisset, Belisarius supra omnes omnium laudibus tollebatur. Et quoniam
 in eo residebat spes Romanorum, bellum Persicum ipsi iterum datum est.

τευσε, τὴν γυναῖκα ἐν Βυζαντίῳ ἀπολιπών. Ἀντωνίνα δὲ ἡ τοῦ Βελισαρίου γυνή (ἦν γὰρ ἱκανωτάτῃ ἀνθρώπων ἀπάντων μηχανῶσθαι τὰ ἀμήχανα) χαριεῖσθαι τῇ βασιλίδι βουλευσαμένη ἐπινόει τοιαύδε. ἦν τῷ Ἰωάννῃ θυγάτηρ Εὐφημία, δόξαν μὲν ἐπὶ σωφροσύνῃ πολλὴν ἔχουσα, νέα δὲ κομιδῇ, καὶ ἀπ' αὐτοῦ λανθάνων εὐάλωτος, ἦν δὲ ὁ πατὴρ ὑπερηγάρτα, ἐπεὶ καὶ μόνῃς αὐτῆς ἐγγόνει πατὴρ. ταύτην ἡ Ἀντωνίνα τιθασεύουσα ἐς ἡμέρας συχρὰς προσποιήσασθαι τε αἶτε φίλην ἐνδελιχέστατα ἴσχυσε καὶ τῶν αὐτῇ ἀπορρήτων μεταδιδόναι οὐκ ἀπηξίου. καὶ ποτε αὐτῆς οἱ μόνῃς ἐν τῷ δωματίῳ παρούσης ὁδύρεσθαι τύχας τὰς παρούσας ἐπλάσσετο, ὅτι δὴ Βελισάριος εὐρυτέραν ποιησάμενος τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν πλείονι μέτρῳ ἢ πρότερον οἶσα ἐτύγχανε, βασιλεῖς τε δορυαλώτους δύο καὶ πλούτου τοσοῦτόν τι χρῆμα ἐς Βυζάντιον ἀγαγών, ἀχαρίστου Ἰουστινιανοῦ ἔτυχε· τὰ τε ἄλλα ὡς οὐ δικαίαν οὖσαν τὴν πολιτείαν διέβαλλε. περιχαρὴς δὲ τῷ λόγῳ γενομένη ἡ Εὐφημία (δέει γὰρ τῷ ἐκ τῆς βασιλίδος καὶ αὐτῇ τῇ παρούσῃ ἀρχῇ ἤχθετο) „Καὶ τοῦδε μέντοι, ὦ φιλάτῃ,“ ἔφη, „ὑμεῖς αἴτιοι, ὅτι δὴ παρὸν ὑμῖν τῇ δυνάμει οὐ βούλεσθε χρῆσθαι“. ὑπολαβοῦσα δὲ ἡ Ἀντωνίνα „Οὐ γὰρ οἶοί τε ἐσμέν, ὦ θύγατερ,“ εἶπεν, „ἐν στρατοπέδῳ νεωτέροις ἐγχειρεῖν πράγμασιν, ἢ ἡν μὴ τοῦ ἔργου ξυνηπιλάβωνται ἡμῖν τῶν ἔνδον τινές· ἄλλ' εἴπερ ὁ σὸς πατὴρ ἤθελε, ῥᾶστα ἂν ἐς τὴν προῦξιν καθιστάμενοι

7. τιθασεύουσα] Vulgo τιθασσεύουσα. 10. δωματίῳ] „δωμάτι Reg.“ MALT. 20. ἐγχειρεῖν] ἐγχωρεῖν AH: illud Hm.

Proficiscens uxorem Byzantii reliquit. Haec vero mortalium omnium maxime idonea ad connectendos dolos, ex quibus nemo se explicaret, ut gratificaretur Augustae, hanc artem excogitavit. Erat Ioanni filia, cui nomen Euphemiae: modestiae illa quidem laude conspicua; sed adolescentula et ea re captu facilis: unice dilecta patri, quippe unigena. Haec Antonina per dies multos blandimenta dedit, et amicitiae simulatione eam sibi devinxit penitus, eo progressa, ut arcanorum iam participem faceret. Aliquando cum ea in cubiculo agens remotis arbitris, coepit, ficta scilicet, praesentem rerum conditionem deplorare, et queri inprimis quod Belisarius post prolatum a se longe Rom. imperium, post captos advectosque Byzantium cum tot spoliis atque opibus Reges duos, ingratum Iustinianum experiretur: alia tum multa in publicae administrationis iniquitatem subiecit. Eiusmodi rerum mentione delectata Euphemia (nam et ipsa praesentem dominatum molestissime ferebat propter oblatum ab Augusta metum) Atqui, inquit, charissima, huius mali causas in vobis stat, qui cum imperis vires habeatis in manibus, non vultis uti. Cui Antonina, Nihil nos, ait, o filia, nihil aggredi foris, nec res novas in castris moliri possumus, nisi hic domi sint, qui sociam manum coepta admoveant. At si vellet pater tuus in rem una incumbere, quidquid

ὅσα ἦν τῷ Θεῷ βουλομένων ἐπράσσομεν“. ἀκούσασα ταῦτα Εὐ-
 φημία προθύμως μὲν ὑπέσχετο ἐπιτελῆ ἔσεσθαι, ἀπαλλαγίσα δὲ
 ἐνθὺνδὰ τὸ πρῶγμα ἐπὶ τὸν πατέρα εὐθὺς ἤνεγκε. καὶ ὅς τῷ λόγῳ
 ἡσθεὶς (ταύτην γὰρ οἱ ὁδὸν ἐς τε τὰ μαντεῖα καὶ τὴν βασιλείαν
 5 ὑπετόπαζε φέρειν τὴν πρῶξιν) εὐθὺς μελλήσει οὐδεμιᾷ ὠμολόγησε, Β
 πρῶσσειν τε τὴν παῖδα ἐκέλευσε τῇ ὑστεραίᾳ ὅπως ἐς λόγους τῇ.
 Ἀντωνίῃ αὐτὸς ξυμμίξῃ καὶ τὰ πιστὰ δοίῃ. μαθοῦσα δὲ Ἀντω-
 νίνα τὴν Ἰωάννου γνώμην καὶ ὥς ἀπωτάτω τὸν ἄνθρωπον τῆς
 τοῦ ἀληθοῦς ἀπαγαγεῖν ἐννοίας ἐθέλουσα τὴν μὲν ἔφη οἱ ξυγγε-
 10 νέσθαι αὐτὸν ἀξυμφορον εἶναι, μή τις ὑποψία μεταξὺ ἐπιγενο-
 μένῃ διακωλύσαι τὰ πρᾶσσόμενα ἱκανὴ εἴῃ· μέλλειν δὲ αὐτίκα
 δὴ μᾶλα ἐς τὴν ἔω παρὰ Βελισύριον στέλλεσθαι. ἐπειδὴν οὖν ἐκ Η 44
 Βυζαντίου ἀπαλλαγίσα ἐν τῷ προαστείῳ γένηται (ὁ Ῥουφινια-
 ναὶ μὲν ὀνομάζεται, Βελισαρίου δὲ ἴδιον ἐτύγχανεν ὄν) ἐσταῦθα
 15 τὸν Ἰωάννην ὡς ὑπασσόμενόν τε καὶ προπύμψοντα ἤκειν, καὶ
 τοὺς τε λόγους περὶ τῶν ὅλων ποιήσασθαι καὶ τὰ πιστὰ λαβεῖν C
 τε καὶ δοῦναι. ταῦτα εἰποῦσα, εὐ τε τῷ Ἰωάννῃ εἰπεῖν ἔδοξε καὶ
 ἡμέρα τακτὴ ἐπὶ τῇ πρῶξί διώριστο. ἥ τε βασιλὶς τὸν πάντα λό-
 γον παρὰ τῆς Ἀντωνίης ἀκούσασα ἐπῆναι μὲν τὰ βεβουλευμένα,
 20 ἐγκειλενομένη δὲ πολλῶ ἔτι μᾶλλον ἐς τὴν προθυμίαν ἐνῆγεν.

Ἐπειδὴ τε ἡ κυρία πικρὴν, ὑπασσάμενη μὲν ἡ Ἀντωνίνα
 τὴν βασιλίδι ἐκ τῆς πόλεως ἀπηλλάσσετο, ἐν τε Ῥουφινιαναῖς ἐγέ-
 νετο, ὡς τῇ ὑστεραίᾳ τῆς ἐπὶ τὴν ἔω ὁδοῦ ἀρξομένη, οὗ δὴ καὶ
 Ἰωάννης τὰ ξυγκείμενα ἐπιτελέσων ἐς νύκτα ἦλθεν. ἡ δὲ βασιλὶς

*esset Deo visum, nullo conficeremus negotio. His Euphemia auditis
 prompto animo recipit operam suam minime defuturam: mox digressa,
 rem patri aperit. Ille dictis mirifice captus, cum sibi viam eo pacto ad
 vaticiniorum exitum atque imperium muniri existimaret, illico assensus
 est, filiaeque iniunxit daret operam ut ipse postridie cum Antonina col-
 loqueretur, quo posset coram fidem suam obstringere. De Ioannis con-
 silio facta certior Antonina, eumque a cognitione veri quam longissime
 abducere cupiens, haec retulit: in praesenti quidem congressum id ha-
 bere periculi, ne qua interveniret suspicio, quae inceptum everteret:
 sed propediem se in Orientem ituram ad Belisarium: ubi igitur profecta
 Byzantio in suburbanum Belisarii praetorium, cui nomen est Rufinianum,
 divertisset, eo ipsum oportere accedere, salutationis et honorariae de-
 ductionis obtentu: ibi se de re tota inter se collaturos ac fidem daturus
 mutuum. Probata hac Ioanni sententia, certa dicitur dies. Ubi technae
 seriem Augusta ab ipsamet Antonina acceperat, non laudavit modo, sed
 stimulos etiam subdidit ad perficienda alacriter cogitata.*

*Condicto die, posteaquam Augustam Antonina salutavisset, egressa ex
 urbe sic Rufinianum petiit, quasi postridie coeptura inde iter in Orien-
 tem: eodem Ioannes ut conventa praestaret de nocte se contulit. Cuius*

διαβάλλουσα πρὸς τὸν αὐτῆς ἄνδρα τὰ πρὸς Ἰωάννου ἐπὶ τῇ τυ-
 D ραννίδι πρᾶσσόμενα, Ναρσῆν τε τὸν εὐνοῦχον καὶ Μάρκελλον
 τὸν τῶν ἐν παλατίῳ φυλακῶν ἄρχοντα ἐς Ῥουφινιανὰς ἔξιν στρα-
 τιώταις πολλοῖς ἐπεμψεν, ἐφ' ᾧ διερευνησάμενοι τὰ πρᾶσσόμενα,
 ἦν τὸν Ἰωάννην πράγμασι νεωτέροις ἐγγχειροῦντα εὐρήσωσι, κτελ-5
 ναντες τὸν ἄνθρωπον εὐθὺς ἐπανήξουσι. καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τῷ ἔργῳ
 τοῦτ' ἐστέλλοντο. φασὶ δὲ βασιλεῖα τῶν ποιουμένων αἰσθόμενον
 τῶν τινα Ἰωάννη ἐπιτηδεῖων παρ' αὐτὸν πέμψαι, ἀπεροῦντα
 αὐτῷ μηδαμῇ τῇ Ἀντιωνίνῃ ἐντυχεῖν λάθρα. Ἰωάννης δὲ (χρῆν
 γὰρ αὐτῷ γενέσθαι κακῶς) τὴν βασιλείῳς ὑποθήκην ἐν ἀλογίᾳ 10
 πεποιημένος ἀμφὶ νύκτα μέσση τῇ Ἀντιωνίνῃ ξυτέμειξεν, αἵμασι δὲ
 πού τινος ἄγχιστα, ἧς δὴ ὀπισθεν καθίσασα ἐτέγγανε τοὺς ἀμφὶ
 P 78 Ναρσῆν τε καὶ Μάρκελλον, ὅπως τῶν λεγομένων ἀκούσειαν. ἐν-
 ταῦθα Ἰωάννης μὲν ἀφυλάκτῳ στόματι τὰ ἐς τὴν ἐπίθεσιν ὁμο-
 λόγει τε καὶ ὅρκους δεινотάτοις ἀπισχυρίζετο, Ναρσῆς δὲ αὐτῷ 15
 καὶ Μάρκελλος ἐκ τοῦ αἰφνιδίου ἐπέστησαν. Θορύβου δὲ, ὥς τὸ
 εἰκὲς, γενομένων οἱ τοῦ Ἰωάννου δορυφόροι (ἄγχιστα γὰρ πῃ ἐστή-
 κισαν) παρ' αὐτὸν αὐτίκα ἐγένοντο. καὶ αὐτῶν τις Μάρκελλον,
 σὺν εἰδῶς ὅστις ποτὲ ἦν, ἕλπει ἐπληξεν, οὕτω τε Ἰωάννης δια-
 φυγεῖν ἔξιν αὐτοῖς ἴσχυσεν, ἧς τε τὴν πόλιν κατὰ τάχος ἀφίκετο. 20
 καὶ εἰ μὲν εὐθὺς ἐλθεῖν παρὰ τὸν βασιλεῖα ἐθάρσυσεν, οἶμαι ἂν,
 οὐδὲν ἐπεπόνθει πρὸς αὐτοῦ ἄχαρι· νῦν δὲ καταφυγὼν ἐς τὸ

1. αὐτῆς] αὐτῆς P.
 L. αὐτὸν P.

5. εὐρήσωσι] εὐρήσουσι L.

18. αὐτῶν]

machinas ad invadendam tyrannidem paratas cum Augusta marito indi-
 casset, Narsetem Eunuchum et Marcellum custodiis Palatinis Praefectum
 cum valida militum manu in Rufinianum misit, mandavitque ut quae ibi
 agerentur explorarent, ac si Ioannem res novas movere deprehenderent,
 mactarent hominem, redirentque e vestigio. Abiere illi, facturi iussa.
 Simul Imperator quid in Ioannem cuderetur cognovit, ad eum fertur e
 familiaribus ipsius quemdam submisisse, qui clandestinum cum Antonina
 congressum dissuaderet. Verum Ioannes, cui a Deo decretum erat exi-
 tium, in postremis habens Augusti monitum, circiter mediam noctem cum
 Antonina colloquium instituit proxime sepm, post quam illa Narsetem et
 Marcellum, ut quae dicerentur exciperent, disposuerat. Illic Ioannes
 dum ore incauto operam ad labefactandum Augustum suam pollicetur, et
 fidem gravissimis iuramentis astringit, in eum Narses et Marcellus ir-
 ruunt. Facto autem, ut fieri necesse erat, strepitu excitati, qui haud
 procul constiterant, Ioannis satellites, ad ipsum extemplo convolant.
 Tunc quidam Marcellum, ignarus quis ille esset, gladio sauciavit. Ita
 cum suis elapsus Ioannes in urbem se recepit praecipiti fuga: quam si
 recta ad Imperatorem ausus esset intendere seque illi offerre, non dubito
 quin ei impune abire per ipsum licuisset. Iam vero in templum perfa-

ἱερὸν δέδωκα τῇ βασιλίδι κατ' ἐξουσίαν τῇ ἐς αὐτὸν ἐπι-
βουλῇ χρῆσθαι. B

Τότε μὲν οὖν ἐξ ὑπάρχων ἰδιώτης γενόμενος ἐς ἕτερον ἐν-
θένδε ἀναστὰς ἐκοιμώθη, ὅπερ ἐν τῷ προαστείῳ Κυζίκου πόλεως
5 ὕδρται, Ἀρτάκην καλοῦσι Κυζικηνοὶ τὸ προάστειον. ἔνθα ἱε-
ρεὺς γενόμενος ἐκουσίως Πέτρον ἑαυτὸν μετωνόμασιν, οὐκ ἐπι-
σκοπον μέντοι, ἀλλ' ὄνπερ καλεῖν πρεσβύτερον νομοίκασιν. ὁ δὲ
ἱερουργεῖν οὐχ ἤκιστα ἤθελεν, ὥς μή ποτε αὐτῷ ἐμπόδιον εἴη ἐς
τὰς ἀρχὰς αὐτοῖς ἵναμι· τῶν γὰρ ἐλπίδων μεθίεσθαι οὐδαμῇ ἤθε-
10 λε. τὰ δὲ χρήματα ἐς τὸ δημόσιον ἀνάγραπτα εὐθὺς γέγονεν. ὣν
δὴ αὐτῷ μοῖραν βασιλεὺς πολλὴν ἤφει· ἔτι γὰρ τῇ ἐς τὸν αὐτὸν
φειδοῖ εἶχετο. ἔνταῦθα παρῆν τῷ Ἰωάννῃ, ἀφροντιστήσαντι μὲν C
κινδύνων ὑπάντων, χρήματα δὲ περιβεβλημένῳ μεγάλα, ὅσα τε
αὐτὸς ἐτύγγανε κρύψας καὶ ὅσα βασιλῆως γνώμῃ παρ' αὐτῷ ἔμει-
15 νε, τρυφᾷν τε κατ' ἐξουσίαν καὶ τὰ παρόντα ἡγεῖσθαι λογισμῷ
σώφρονι εὐδαίμονα εἶναι. διὸ δὴ καὶ πάντες Ῥωμαῖοι ἐπὶ τῷ
ἀνθρώπῳ ἀτεχνῶς ἤχθοντο, ὅτι δὴ πονηρότατος γεγωνὺς δαι-
μόνων ὑπάντων βίον παρὰ τὴν ἀξίαν εὐδαιμονέστερον ἢ πρότερον
ἔχοι. ἀλλ' ὁ Θεὸς, οἶμαι, οὐκ ἤνεγκεν ἐς τοῦτο τὴν τίσιν Ἰω-
20 ἄννῃ ἀποκεκρίσθαι, ἐπὶ μέγα τε αὐτῷ τὴν κόλασιν ἐξηρτύετο.
ἐγένετο δὲ ὧδε.

6. ἐκουσίως AH. ἐκουσίως P ex coniectura Alemanni ad Anecd.

p. 7. (93. ed. Malt.) 19. ἔχοι] ἔχοι L, s a m. sec.

giens, spatium Augustae ac potestatem reliquit explendi in se con-
cepti odii.

Quo tempore a Praefectura in ordinem delectus privatae vitae, ex
aede sacra, cui se commiserat, ad alteram in suburbio Cyziceno, quod
appellant Artacen, positam deportatus est. Ibi nomen Petri induit, Sa-
cerdos invite factus, non utique Episcopus, sed Presbyter, ut vulgo vo-
cant. At numquam sacris voluit operari, ne sibi reditum ad civiles di-
gnitates praecluderet: neque enim ut spes insanas abiceret induci pote-
rat. Continuo publicata sunt eius bona: quorum tamen partem haud
exiguam Augustus ipsi remisit, eum adhuc indulgenter habens. In eo
secessu Ioannes metu vacuus, grandique vallatus pecunia partim a se
abdita, partim benignitate Principis concessa, habebat unde lautissime
viveret, ac si eius conditionem non cupiditatis, sed rationis modo me-
tialis, beatus erat. Romanis universis indignationem movebat commo-
dior multo quam antea vita hominis, qui improbitate Daemones omnes
superabat. Non tulit, opinor, Deus, ut poenarum eius hic esset finis:
ad graviora ipsum reservabat supplicia, quae nefarius hoc modo luit.

- D Ἦν τις ἐν Κυζικῷ ἐπίσκοπος Εὐσέβιος ὄνομα, χαλεπὸς
 ἄπυσι τοῖς ἐντυγχάνουσιν, Ἰωάννου οὐδέν τι ἤσσαν· τοῦτον Κυ-
 ζικηνοὶ βασιλεῖ διαβάλλοντες ἐς δίκην ἐκάλουν. ἐπεὶ δὲ οὐδέν ἤ-
 νουν, δυνάμει αὐτοὺς περιελθόντος Εὐσεβίου πολλῇ, ζυμφο-
 ρήσαντες νεανίαι τινὲς ἐν τῇ Κυζικου ἁγορᾷ κτείνουσιν. ἐτύγγανε 5
 δὲ Ἰωάννης τῷ Εὐσεβίῳ διάφορος γεγονῶς μάλιστα, καὶ ἀπ' αὐ-
 τοῦ ἢ τῆς ἐπιβουλῆς ὑπόψια ἐς αὐτὸν ἦλθε. στέλλονται τοίνυν
 H 45 ἐκ βουλῆς ἄνδρες διερευνησόμενοι τὸ μίαισμα τοῦτο· οἱ δὲ τὸν
 Ἰωάννην πρῶτα μὲν ἐν δεσμοτηρίῳ καθεῖρξαν, ἔπειτα δὲ ἄνδρα
 P 79 ὑπαρχον δυνατὸν οὕτω γενόμενον, ἐς πατρικίους δὲ ἀναγραφέντα 10
 καὶ ἐς τῶν ὑπάτων ἀναβεβηκότα τὸν δόφρον, οὗ μείζον εἶναι οὐ-
 δὲν ἔν γε τῇ Ῥωμαίων πολιτείᾳ δοκεῖ, ἔστησάν τε γυμνὸν, ἅτε
 ληστὴν τινα ἢ λαποδύτην, καὶ ξαίνοντες κατὰ τοῦ νώτου πολλὰς
 εἰπεῖν τὰ βεβιωμένα ἠνάγκαζον. καὶ τοῦ μὲν Εὐσεβίου φόνον αἵ-
 τιος Ἰωάννης οὐ λίαν ἐξελέγχετο, ἐψέκει μέντοι ἢ τοῦ Θεοῦ δίκη 15
 ποινὰς αὐτὸν τῆς οἰκουμένης ἐσπραττομένη. ἔπειτα δὲ τὰ χρή-
 ματα πάντα ἀφελόμενοι γυμνὸν ἐς τὴν ναῦν εἰσεβίβασαν, ἱμά-
 τιον ἓν, καὶ τοῦτο τραχὺ κομιδῇ, ἀμπεχόμενον, ὀβολῶν ὠνη-
 B 20 θέν ὀλίγων τινῶν, οἳ τε αὐτὸν παραπέμποντες ὅπη ἂν ἡ ναὺς ὀρ-
 μιωθείη ἐκέλευον ἄρτον ἢ ὀβολοὺς ἐκ τῶν προσπιπτόντων αἰτεῖ-
 σθαι. οὕτω τε πτωχεύων πανταχόθι τῆς πορείας τῆς Αἰγύπτου
 ἐς τὴν Ἀντινίου κομίζεται. καὶ τρίτον τοῦτο ἔτος αὐτὸν ἐνταῦθα

2. ἐντυγχάνουσιν L. ἐντυγχάνουσι P. 15. ἐξελέγχετο] ἐξελέ-
 λεκτο Hl. 16. οἰκουμένης A correctus: οἰκουμένης a pr. m.

Erat Cyzici Episcopus Eusebius, homo omnibus, in quos incidebat, non minus importunus quam Ioannes. Eius nomen ad Imperatorem Cyziceni detulerant: sed cum nihil proficerent adversus opes et gratiam, qua ipsos circumveniebat Eusebius, conspirarunt iuvenes aliquot, eumque in foro Cyziceno interfecerunt. Odio capitali Ioannes ab Eusebio dissi-
 debat: quamobrem in ipsum collata est machinationis suspicio. Misi ex Senatu qui de scelere inquirerent, primum quidem Ioannem in vincula coniecerunt: deinde nudum non secus ac latronem aut grassatorem ius-
 sere sisti, virum, qui et Praetorii Praefecturam gesserat, qui Patricio-
 rum ordini fuerat ascriptus, qui ad sellam consularem, qua nihil maius in Rep. Romana videtur esse, ascenderat. Hic ille secto verberibus dorso, antea vitam exponere coactus est. Ac necis quidem Eusebii auctorem ipsum extitisse non ita liquebat: verum divina iustitia ab eo vexati terrarum orbis poenas exigere videbatur. Omnibus demum facul-
 tatibus atquo adeo vestibus exutum, et una admodum togula eaque op-
 pido aspera ac paucis empta obolis contactum imposuere in navim. Qui
 autem ipsum ducebant, quocumque appellerent, in terram expositum ab
 obviis panem aut obolos petere sublegebant. Ita per Aegyptum, quacum-
 que transiit, mendicans Antinoopolin venit, iamque anni sunt tres cum

παθείξαντες τηροῦσιν. ὁ δὲ, καίπερ ἐν τοιούτοις γεγεναῖς πά-
θαισι, οὐδέ τὴν τῆς βασιλείας ἐλπίδα μεδίειν, ἀλλὰ καὶ Ἀλε-
ξανδρείαν τιναῖς, αἵτε τῷ δημοσίῳ χρυσίον ὀφειλοντας, διαβα-
λῶν ἔγρα. Ἰωάννην μὲν οὖν τὸν Καππαδόκην δέκα ἐνιαυτοῖς
6 ὥστερον αὐτῇ τῶν πεπολιτευμένων κατέλαβε τίσις.

κς'. Τότε δὲ βασιλεὺς στρατηγὸν τε τῆς ἐφ' αὐτοῖς Βελ- C
σάριον κατεστήσατο καὶ ἐς Λιβύην πέμψας τὴν χώραν ἔσχεν,
ὥσπερ ἐν τοῖς ὀπισθεν λελλέξεται λόγοις. ὅπερ ἐπεὶ ἐς τε Χοσρόην
καὶ Πέρσας ἦλθε, δεινῶς ἡσχάλλον, καὶ αὐτοῖς τὴν εἰρήνην ἐς
10 Ῥωμαίους πεποιημένους μετέμειλεν ἤδη, ὅτι δὴ αὐτοῖς τὴν δύνα-
μιν ἐπὶ μέγα χωρεῖν ἤθογοντο. πέμψας τε ὁ Χοσρόης ἐς Βυζάν-
τιον πρέσβεις, ξογγαίρειν τε Ἰουστινιανῷ τῷ βασιλεῖ ἔφασκε καὶ
τὸ μέρος λαβεῖν ζῶν γέλωτι δῆθεν τῶν ἐκ Λιβύης λαφύρων ἡξίου,
ὅτι δὴ οὐκ ἂν ποτε Βανδύλων τῷ πολέμῳ περιέσεσθαι ἔχουσεν, εἰ D
15 μὴ αὐτῷ Πέρσαι ἐσπέισαντο. τότε μὲν οὖν Χοσρόην Ἰουστινιανὸς
χρηάσαι δωρησάμενος τοὺς πρέσβεις οὐκ εἰς μακρὰν ἀπεπέμψατο.

Ἐν δὲ πόλει Λάρας τοιόνδε τι ξυνέβη γενέσθαι. Ἰωάννης P 80
τις ἦν ἐνταῦθα ἐν καταλόγῳ τεταγμένος πεζῶν· οὗτος οὐκ ἀπάν-
των οἱ ξυμφοροῦντων στρατιωτῶν, ἀλλ' ὀλίγων τινῶν, τυραν-
20 νίδι ἐπιθέμενος τὴν πόλιν ἔσχεν. Ἐν τε παλατίῳ καθήμενος,
ὥσπερ ἐν ἀκροπόλει, τὴν τυραννίδα ἐκρατύνετο ἡμέρᾳ ἐκάσθῃ.
καὶ εἰ μὴ Πέρσας ἔχεσθαι εἰρήνης εἰς τοὺς Ῥωμαίους τηνικαῦτα

9. ἦλθε L. ἦλθεν P. 18. ἀπάντων] τῶν add. L.

ibi in carcere asservatur. Ac ne in tanta quidem calamitate deposuit
spem imperii: quin ausus est nuper Alexandrinos nonnullos de pecunia,
quam aerario debebant, interpellare. Sic igitur Ioannem Cappadocem
decimo magistratus anno poena corripuit, eorum vindex, quae in rei ad-
ministrations publicae commiserat.

26. Post compressam seditionem Augustus Magistrum militum per
Orientem iterum creavit Belisarium; eundem misit in Africam, et hanc
per ipsum recepit: uti postea in propriis ea de re libris dicemus. Ho-
rum successuum fama tam acriter Chosroem Persasque pupugit, ut ipsos
pacis poeniteret cum Romanis compositae, quorum opes magno iam opere
auctas intelligebant. Tamen Chosroes Legatos destinavit Byzantium, et
Iustiniano Aug. victoriam gratulari se dicens, per iocum partem spolio-
rum Libycorum petiit, vel eo sibi nomine debitam, quod nisi pacem cum
ipso Persae pepigissent, nunquam potuisset Vandalos debellare. Tunc
Iustinianus pecunia donavit Chosroem, et Legatos eius remisit brevi.

In urbe vero Dara res contigit eiusmodi. Ibi Ioannes quidam age-
bat in peditem numero. Iste militum aliquot manum (plerique enim ex-
tra coniurationem erant) cum sibi applicuisset, tyrannidem affectans,
urbem occupavit. Palatium in primis pro arce habens dominatum sibi in
dies magis ac magis asserebat. Profecto nisi Persae tunc temporis in
pace mansissent nobiscum inita, inde Romana res vulnus accepisset im-

ξυνέβη, ἀνέκιστα ἂν ἐνθύνει Ῥωμαίοις ἐγγόνοι κακά. τῶν δὲ
 τοῦτο ἐκώλυσε φθάσασα, ὥσπερ μοι ἐρρήθη, ἡ ξύμβασις. ἡμέ-
 ρα δὲ ἀπὸ τῆς τυραννίδος τετάρτη ξυμφορήσαντες στρατιώται,
 γνώμη Μάμαντός τε τοῦ τῆς πόλεως ἱερέως καὶ Ἀναστασίου
 τῶν δοκίμων τινὸς πολιτῶν, εἰς τὸ παλάτιον μεσημβρίας ἀκμα-
 5 B ζούσης ἀνέβησαν, κρύψας ἕκαστος ὑπὸ τῷ ἱματίῳ ξιφίδιον.
 καὶ πρῶτα μὲν ἐν τῇ μεταύλῳ θύρᾳ τῶν δορυφόρων εὐρόντες
 ὀλίγους τινὰς εὐθὺς ἐκτείναν, ἔπειτα δὲ καὶ εἰς τὸν ἀνδρῶνα
 ἐσβάντες τοῦ τυράννου ἤπτοντο· τινὲς δὲ φασιν οὐ τοὺς στρα-
 τιώτας αὐτὸ πρῶτους ἐργάσασθαι, ἀλλ' αὐτῶν ἔτι μελλόν-
 10 των τε ἐν τῇ μεταύλῳ καὶ κατωρρωδηκότων τὸν κίνδυνον,
 τῶν τινα ἀλλαντοπωλῶν ξὺν αὐτοῖς ὄντα ἐσκηδῆσαι τε ξὺν
 τῇ κοπίδι καὶ τῷ Ἰωάννῃ ἐντυχόντα ἀπροσδοκῆτως παῖσαι.
 καὶ τὸν οὐ πληγέντα μὲν καιρίαν πληγὴν, ξὺν Θορύβῳ δὲ
 πολλῷ φεύγοντα, εἰς τούτους δὴ τοὺς στρατιώτας ἐμπεσεῖν 15
 C ἄφνω. οὕτω τε τοῦ ἀνθρώπου αὐτοὺς ἀψαμένους πῦρ μὲν
 αὐτίκα τῷ παλατίῳ ὑφάψαντας καῦσαι, ὥς μή τις ἐλπίς ἐν-
 θύνει ἀπολειφθεῖη τοῖς τὰ νεώτερα πράγματα πρᾶσσουσιν, αὐ-
 τὸν δὲ εἰς τὸ δεσμωτήριον ἀπαγαγόντας δῆσαι. καὶ αὐτῶν
 τινα δεισάντα μὴ οἱ στρατιώται περιεῖναι τὸν τύραννον γνόν-
 20 τες πράγματα τῇ πόλει αὐθις παράσχονται, κτείνειν τε τὸν
 Ἰωάννην, καὶ τούτῳ δὴ τῷ τρόπῳ τὴν ταρχὴν παῦσαι. τὰ
 μὲν οὖν ἀμφὶ ταύτῃ τῇ τυραννίδι τῇδε ἐχώρησεν.

2. ἐρρήθη] ἐρρήθη P. 7. μεταύλῳ L. μεσαίλῳ P. 10. ἐργά-
 σασθαι] ἐργάσθαι L. Quod ex Reg. affert Maltretus.

medicabile: sed ante sancita, ut dixi, concordia illud avertit. Quarto
 demum a tyrannide incepta die conspirarunt inter se milites, et de sen-
 tentia Mamantis, qui civitatis antistes erat, atque Anastasii civis prima-
 rii ad palatium ascenderunt ipso meridie: abditam sub veste sicam
 quisque gestabat. Ac primum cum pro ianua inter aulam utramque me-
 dia paucos satellites offendissent, confecere illico: deinde andronem in-
 gressi tyranno manus intecere. Tradunt nonnulli primam huius faci-
 noris laudem non deberi militibus, sed factori cuidam ipsis permisto:
 qui, dum hi metu cunctarentur ad ianuam, intro cum cultro culinario
 insulserit, deque improviso percusserit Ioannem obvium: hunc vero plaga
 minime letali accepta cum magna perturbatione fugisse, ac praeter opi-
 nionem incidisse in milites; illoque ab his correpto, mox palatium in-
 census, ut rerum novarum cupidis nulla praesidii spes reliqua esset:
 abductum deinde Ioannem in carcerem vinctumque: tandem a quodam
 interfectum, verito scilicet ne milites, si audirent tyrannum vivere, ne-
 gotium denuo civitati facerent: atque ita compressum fuisse motum.
 Hunc illa tyrannis cursum, hunc exitum habuit.

E P I T O M E L I B R I I. ^{P 81}
^{V 277}
D E B E L L O P E R S I C O.

E BIBLIOTH. PHOTII, COD. LXIII.

INTERPRETE ANDREA SCHOTTO, E SOC. IESU.

α'. Ἀνεγνώσθη Προκοπίου τοῦ ῥήτορος ἱστορικὸν ἐν βιβλίοις
ὀκτώ. ἱστορεῖ δὲ τὰ ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ συνενεχθέντα πρὸς τε Πέρσας
Ῥωμαίοις καὶ πρὸς Βανδύλους καὶ Γότθους, ἃ Βελισάριος στρα-
τηγῶν διεπράξατο μάλιστα· ὧ καὶ τὰ πολλὰ ὃ ῥήτωρ συνὼν τὴν
ἱστορίαν ἐξ ὧν ὅψει παρείληφε συνεγράψατο.

β'. Ἐν μὲν οὖν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ διέξισιν ὡς ἀποβιὸς
Ἀρκάδιος ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς Θεοδοσίῳ τῇ παιδί Ἰσδιγέρδην
τὸν Περσῶν βασιλεῦς κηδεμόνα κατέλιπεν ἐν ταῖς διαθήκαις, ὃ
δὲ ταύτης δεξιόμενος ἐπιτρόπευσεν τοῦ παιδὸς σωφρόνως καὶ Θεο-
δοσίῳ τὴν βασιλείαν διεσώσατο. εἶτα Οὐαραράνης τὸν Ἰσδιγέρδην Β
τελευτήσαντα διαδεξιόμενος ἱστράτευσεν ἐπὶ Ῥωμαίους· Ἀνατο-
λίου δὲ τοῦ τῆς ἐφ' αὐτῷ στρατηγοῦ παρὰ τοῦ Θεοδοσίου εἰς Πέρσας

3. Βελισάριος] Βελισσάριος P.

1. Leguntur Procopii rhetoris historiarum libri octo. Narrat quae sub
Iustiniano Imperatore Romani cum Persis, Vandalis ac Gotthis gesserunt,
ductu potissimum Belisarii, belli Imperatoris, cum quo rhetor hic diu
multumque familiariter versatus, quae oculis spectaverat, memoriae
mandavit.

2. Primo itaque libro isthaec commemorat. Arcadius Rom. Impera-
tor vita functus Theodosio filio tutorem Isdigerdem Regem Persarum te-
stamenti tabulis reliquit. Quibus ille tabulis acceptis, puerum liberaliter
eduxit, regnumque illi sartum tectum servavit. Inde Vararanes, Isdi-
gerda mortuo, succedens, contra Romanos bellum movit. Verum Anato-

ικανώτατος τῇ τῆς παιδείας περιουσίᾳ. Ἰωάννης δὲ (πᾶσι γὰρ ἀνθρώποις βαρὺς τε ὁμοίως καὶ χαλεπὸς ἦν, πληγὰς τε τοῖς προσπίπτονουσιν ἐντεινόμενος καὶ τὰ χρήματα ἀπαξάπαντα λόγῳ B οὐδενὶ ληϊζόμενος) δέκατον ἔτος τὴν ἀρχὴν ἔχων τὴν δίκην ὀρθῶς καὶ δικαίως τῆς ἐς τὴν δίκαιαν παρανομίας ἐξέτισε τρόπῳ 5 τοῦδε.

Θεοδώρα ἡ βασίλισς ἤχθετο αὐτῷ πάντων μάλιστα, καὶ ὅς τῇ γυναικὶ προσκεκρουκὼς οἷς ἡμάρτανε θωπεία μὲν αὐτὴν ἡ χάριτι μετελθεῖν ὥς ἥμισυ ἐγνώ, ἐς ἐπιβουλήν δὲ αὐτῇ ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς καθιστάμενος ἐς τὸν βασιλέα διέβαλλεν, οὔτε τὴν τύχην 10 ἐρυθριῶν οὔτε τὴν στοργὴν ἀλαχνόμενος, ἥνπερ ἐς αὐτὴν ὁ βασιλεὺς εἶχεν ἐξαισίαν οἶαν. αἰσθομένη δὲ ἡ βασίλισς τῶν ποιουν H 43 μένων κτεῖναι μὲν διανοοῖτο τὸν ἄνθρωπον, μηχανῇ δὲ οὐδεμιᾷ C εἶχεν, ἐπεὶ λόγον αὐτοῦ Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἐποιεῖτο πολύν. γγνὸς δὲ Ἰωάννης τὴν τῆς βασιλίδος ἐς αὐτὸν γνώμην ἐν δέμασι 15 μεγάλους ἐγίνετο. ἐπειδὴν τε ὡς καθευδήσων ἐς τὸν κοιτῶνα ἴοι, τῶν τινα βαρβάρων ἐπιστήσεσθαι οἱ ὡς ἀπολοῦντα ὑπώπτευν ἐς νύκτα ἐκάστην, ὑπερκύπτων τε αἰεὶ ἐκ τοῦ θωματίου καὶ τὰς εἰσόδους περισκοπῶν ἄϋπνος ἔμενε, καίπερ ἐταιρισόμενος δορυφόρων τε καὶ ὑπασπιστῶν χιλιάδας πολλὰς, οὐ γενοῦς ὑπάρχων 20 τινὶ πρότερον τοῦτο γὰρ. ἀλλ' ἐπιλεησμένος ἅμα ἡμέρᾳ θείων τε

1. τῇ τῆς Suidas. Aberrat τῇ. 3. προσπίπτονουσιν] περιπίπτονουσιν Suidas s. v. Ἰωάννης. ibid. ἀπαξάπαντα Suidas. Vulgo ἀπαξάπαντα. 5. δίκαιαν] δίκην Suidas. 10. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P. 15. αὐτὸν] αὐτόν P. αὐτὴν L.

erat conditus, et avaritiam obscurabat splendore summae eruditionis. Contra Ioannes, homo aequè omnibus gravis, et adeo importunus, ut obvium quemque oneraret plagis, et cunctis uno tempore pecuniis exhauriret indicta causa, decimo tandem Praefecturae anno poenas iure meritaque dedit sceleratissimae et contaminatissimae vitae: quod ita accidit.

Ioannem oderat Theodora Augusta unum omnium maxime. Quod ille odium etsi culpa sua ipsam offendendo contraxerat, adeo non obsequio ambire feminam sibi quae officiis conciliare studuit, ut aperte illi inimicus crimen intulerit apud Augustum, nec conditionem erubescens, nec amorem reverens ingentem, quo eam Imperator amplectebatur. His Theodora intellectis, coepit animo coquere interficiendi eius consilium: at quae id via perliceret nesciebat: quoniam ipsum magni faciebat Augustus. Hand ignarus Ioannes quae esset in se animo Augusta; percollebat magnis terroribus. Noctibus enim singulis, ubi se in cubiculum quietis causa receperat, imminere putabat Barbarum aliquem ad caedem instructum: quocirca e thalamo caput quolibet temporis puncto proferens, omnesque aditus circumspiciens, somnum non videbat, quamvis succinctus esset Hastatorum ac Scutoriorum multis millibus: quantam satellitum nullus

- καὶ ἀνθρωπείων δειμάτων ἀπάντων ὅλεθρος αὐτῆς κοινῇ τε καὶ ἰδίᾳ πᾶσι Ῥωμαίοις ἐγίγνετο. καὶ φαρμακεῦσι μὲν τὰ πολλὰ ὤμι- P 76
λει, μαγτεῖαις δὲ ἄσεβέσιν ἐς αἰὲν χρώμενος τὴν αὐτοκράτορα αὐ-
τῷ τερατενομέναις ἀρχὴν, ἀεροβατῶν τε καταφανὴς ἦν καὶ μετέω-
5 ρος ἀρθρῆς ταῖς τῆς βυσιλείας ἐλπίσι. τῆς μέντοι πονηρίας αὐτῷ
καὶ τῆς ἐς τὴν δόλιταν παρνομίας οὐδὲν οὔτε ἐλώφα οὔτε ὑπέληγε.
καὶ τις αὐτῷ Θεοῦ λόγος τὸ παράπαν οὐκ ἦν, ἀλλὰ καί, εἴ που
εἰς ἱερὸν ὡς εἰζόμενός τε καὶ διανυκτερεύσων ἐνταῦθα ῥοι, οὐδὲν
ὁμοίως τοῖς Χριστιανῶν ἡθροῖν ἐπραττεν, ἀλλὰ τριβώνιον ἐνδι-
10 ουσκόμενος ἱερεῖ πρέπον τῆς παλαιᾶς δόξης, ἣν νῦν Ἑλληνικὴν
καλεῖν νουμίσκωσιν, λόγους οὐκ ὁσίους τινάς, ὥσπερ ἐμεμελετή- B
κει, ἀνὰ πᾶσαν τὴν νύκτα ἐκείνῃ ἀπεστομάτιζεν, ὅπως οἱ ἦ τε
βασιλέως διάνοια ἔτι μᾶλλον ὑποχειρῆ εἶη καὶ αὐτὸς κακῶν γέ-
νοιτο ἀπαθὴς πρὸς πάντων ἀνθρώπων.
- 15 Ἐν τούτῳ δὲ Βελισάριος Ἰταλίαν καταστρεφόμενος βασιλεῖ
ἐς Βυζάντιον ἔδν' Ἀντωνίῃ τῇ γυναικὶ μετύπεμπος ἦλθεν, ἐφ'
ᾧ ἐπὶ Πέρσας στρατεύσειε. καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις ἅπασιν ἐντιμός τε
καὶ λόγον πολλοῦ ἄξιος, ὡς τὸ εἶκος, ἦν, μόνος δὲ Ἰωάννης
αὐτῷ χυλεπῶς εἶχε καὶ πολλῇ ἐπιβουλῇ ἐς αὐτὸν εἶγετο, κατ'
20 ἄλλο μὲν οὐδὲν, ὅτι δὲ αὐτὸς μὲν τὸ ἐκ πάντων ἔχθος ἐφ' ἑαυ- C
τὸν εἶλκε, Βελισάριος δὲ πάντων εὐδοκιμῶν μάλιστα ἔτυχε· ἐπ'
αὐτῷ τε γενομένης τῆς Ῥωμυίων ἐλπίδος αἰτίς ἐπὶ Πέρσας ἰστρά-

12. ἐκείνη Hm. Vulgo ἐκείνην.

umquam Praefectus habuit. At simul illuxerat, Dei pariter hominumque omni metu deposito, pergebat Romanos universos pessundare, qua publice, qua privatim. Cum incantatoribus versabatur plurimum, impias divinationes consecrans, quae ipsi Imperatorium apicem spondebant: iamque ad illum spe subvectus, aequalis astris gradiebatur: nunquam eius respirabat improbitas: nihil effraenis vitae licentia remittebat. Nullo erat apud ipsum numero Deus: immo vero si quando in templum se conferret precationis et sacri pervigilii causa, aliena prorsus a Christianorum ritibus agebat. Nam pallio Sacerdotali indutus, antiquae sectae, quae hodie Graecanica vocari solet, profanas quasdam nugas, quibus mentem imbuere, tota nocte recitabat, eo vota intendens, ut sibi magis in dies deditum atque obnoxium haberet animum Imperatoris, nec violari ipse a quoquam posset.

Per id tempus subacta Italia Byzantium cum Antonina uxore Belisarius rediit, accitu Augusti, ut imperium contra Persas acciperet. Singulari apud omnes erat in gratia et honore, neque immerito, victoris nomen: unus admodum ringebatur Ioannes, eique perniciem moliebatur, nullam aliam ob causam, nisi quia, cum ipse omnium in se odium collegisset, Belisarius supra omnes omnium laudibus tollebatur. Et quoniam in eo residebat spes Romanorum, bellum Persicum ipsi iterum datum est.

τευσε, τὴν γυναῖκα ἐν Βυζαντίῳ ἀπολιπών. Ἀντωνίνα δὲ ἡ τοῦ Βελισαρίου γυνή (ἦν γὰρ ἱκανωτάτῃ ἀνθρώπων ἀπάντων μηχανῶσθαι τὰ ἀμήχανα) χαριεῖσθαι τῇ βασιλίδι βουλευσαμένη ἐπινόει τοιαῦδε. ἦν τῷ Ἰωάννῃ θυγάτηρ Εὐφημία, δόξαν μὲν ἐπὶ σωφροσύνῃ πολλὴν ἔχουσα, νέα δὲ κομιδῇ, καὶ ἀπ' αὐτοῦ λίαν 5
 D εὐάλωτος, ἦν δὲ ὁ πατήρ ὑπερηγύπα, ἐπεὶ καὶ μόνῃς αὐτῆς ἐγγόνει πατήρ. ταύτην ἡ Ἀντωνίνα τιθασεύουσα ἐς ἡμέρας συνεχρὰς προσποιήσασθαι τε ἕτε φίλην ἐνδεδιχέστατα ἴσχυσε καὶ τῶν αὐτῇ ἀπορρήτων μεταδιδόναι οὐκ ἀπηξίου. καὶ ποτε αὐτῆς οἱ μόνῃς ἐν τῷ δωματίῳ παρούσης δούρεσθαι τύχας τὰς παρούσας 10 ἐπλάσσετο, ὅτι δὴ Βελισάριος εὐρυτέραν ποιησάμενος τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν πλείονι μέτρῳ ἢ πρότερον οὔσα ἐτύγχανε, βασιλεῖς τε δορυαλώτους δύο καὶ πλοῦτου τοσοῦτόν τι χρήμα ἐς Βυζάντιον ἀγαγών, ἀχαρίστου Ἰουστινιανοῦ ἔτυχε· τὰ τε ἄλλα ὡς οὐ δικαίαν οὖσαν τὴν πολιτείαν διέβαλλε. περιχαρὴς δὲ τῷ λόγῳ γε- 15 νομένη ἡ Εὐφημία (δέει γὰρ τῷ ἐκ τῆς βασιλίδος καὶ αὐτῇ τῇ παρούσῃ ἀρχῇ ἤχθετο) „Καὶ τοῦδε μέντοι, ὦ φιλάττη,“ ἔφη,
 P 77 „ὅμεις αἴτιοι, ὅτι δὴ παρὸν ὑμῖν τῇ δυνάμει οὐ βούλεσθε χρῆσθαι“. ὑπολαβοῦσα δὲ ἡ Ἀντωνίνα „Οὐ γὰρ οἶοί τε ἐσμέν, ὦ θύγατερ,“ εἶπεν, „ἐν στρατοπέδῳ νεωτέροις ἐγχειρεῖν πράγμασιν, 20 ἦν μὴ τοῦ ἔργου ξυνεπιλάβωνται ἡμῖν τῶν ἔνδον τινές· ἄλλ' εἵπερ ὁ σὸς πατήρ ἤθελε, ῥᾶστα ἂν ἐς τὴν πρῶξιν καθιστάμενοι

7. τιθασεύουσα] Vulgo τιθασεύουσα. 10. δωματίῳ] „δωμάτι Reg.“ MALT. 20. ἐγχειρεῖν] ἐγγχερεῖν AH: illud Hm.

Profliscens uxorem Byzantii reliquit. Haec vero mortalium omnium maxime idonea ad connectendos dolos, ex quibus nemo se explicaret, ut gratificaretur Augustae, hanc artem excogitavit. Erat Joanni filia, cui nomen Euphemiae: modestiae illa quidem laude conspicua; sed adolescentula et ea re captu facilis: unice dilecta patri, quippe unigena. Haec Antonina per dies multos blandimenta dedit, et amicitiae simulatione eam sibi devinxit penitus, eo progressa, ut arcanorum iam participem faceret. Aliquando cum ea in cubiculo agens remotis arbitris, coepit, ficto scilicet, praesentem rerum conditionem deplorare, et queri inprimis quod Belisarius post prolatam a se longe Rom. imperium, post captos advectosque Byzantium cum tot spoliis atque opibus Reges duos, ingratus Iustinianum experiretur: alia tum multa in publicae administrationis iniquitatem subiecit. Eiusmodi rerum mentione delectata Euphemia (nam et ipsa praesentem dominatum molestissime ferebat propter oblatum ab Augusta metum) Atqui, inquit, charissimas, huius mali causas in vobis stat, qui cum imperii vires habeatis in manibus, non cultis uti. Cui Antonina, Nihil nos, ait, o filia, nihil aggredi foris, nec res novas in castris moliri possumus, nisi hic demi sint, qui eosiam manum coeptis admoveant. At si vellet pater tuus in rem una incumbere, quidquid

δσα ἦν τῷ θεῷ βουλομένῳ ἐπράσσομεν“. ἀκούσασα ταῦτα Εὐ-
 φημία προθύμως μὲν ὑπέσχετο ἐπιτελῆ ἔισσθαι, ἀπαλλαγείσα δὲ
 ἐνθένδε τὸ πρῶγμα ἐπὶ τὸν πατέρα εὐθὺς ἤνευκε. καὶ ὅς τῷ λόγῳ
 ἡσθεῖς (ταύτην γάρ οἱ ὁδὸν ἔς τε τὰ μαντεῖα καὶ τὴν βασιλείαν
 5 ὑπετόπαζε φέρειν τὴν πρῶξιν) εὐθὺς μελλήσει οὐδεμιᾷ ὁμολόγησε, Β
 πρᾶσσειν τε τὴν παιδα ἐκέλευσε τῇ ὑστεραῖα ὅπως ἔς λόγους τῇ.
 Ἀντωνίνῃ αὐτὸς ξυμμίξῃ καὶ τὰ πιστὰ δοίῃ. μαθοῦσα δὲ Ἀντω-
 νίνα τὴν Ἰωάννου γνώμην καὶ ὡς ἀπωτάτω τὸν ἄνθρωπον τῆς
 τοῦ ἀληθοῦς ἀπαγαγεῖν ἐννοίας ἐθέλουσα νῦν μὲν ἔφη οἱ ξυγγε-
 10 νέσθαι αὐτὸν ἀξύνφορον εἶναι, μὴ τις ὑποψία μεταξὺ ἐπιγενο-
 μένῃ διακωλύσαι τὰ πρᾶσσόμενα ἱκανῇ εἶη· μέλλειν δὲ αὐτίκα
 δὴ μάλα ἔς τὴν ἔω παρὰ Βελισάριον στέλλεσθαι. ἐπειδὴν οὖν ἐκ Η 44
 Βυζαντίου ἀπαλλαγείσα ἐν τῷ προαστείῳ γένηται (ὃ Ῥουφινι-
 ναί μὲν ὀνομάζεται, Βελισαρίου δὲ ἴδιον ἐτέγγανεν ὄν) ἐνταῦθα
 15 τὸν Ἰωάννην ὡς ἀσπασόμενόν τε καὶ προπέμψοντα ἤκειν, καὶ
 τοὺς τε λόγους περὶ τῶν ὄλων ποιήσασθαι καὶ τὰ πιστὰ λαβεῖν C
 τε καὶ δοῦναι. ταῦτα εἰποῦσα, εὖ τε τῷ Ἰωάννῃ εἰπεῖν ἔδοξε καὶ
 ἡμέρα τακτὴ ἐπὶ τῇ πράξει διώριστο. ἥ τε βασιλὶς τὸν πάντα λό-
 γον παρὰ τῆς Ἀντωνίνης ἀκούσασα ἐπήγει μὲν τὰ βεβουλευμένα,
 20 ἐγκειλενομένη δὲ πολλῷ ἔτι μᾶλλον ἔς τὴν προθυμίαν ἐνήγειν.

Ἐπειδὴ τε ἡ κυρία παρῆν, ἀσπασαμένη μὲν ἡ Ἀντωνίνα
 τὴν βασιλίδι ἐκ τῆς πόλεως ἀπηλλάσσετο, ἔν τε Ῥουφινιανᾷς ἐγέ-
 νετο, ὡς τῇ ὑστεραῖα τῆς ἐπὶ τὴν ἔω ὁδοῦ ἀρξομένη, οὗ δὴ καὶ
 Ἰωάννης τὰ ξυγκείμενα ἐπιτελέσων ἔς νύκτα ἤλθιν. ἡ δὲ βασιλὶς

*casset Deo visum, nullo conficeremus negotio. His Euphemia auditis
 prompto animo recipit operam suam minime defuturam: mox digressa,
 rem patri aperit. Ille dictis mirifice captus, cum sibi viam eo pacto ad
 vaticiniorum exitum atque imperium muniri existimaret, illicet assensus
 est, filiaeque iniunxit daret operam ut ipse postridie cum Antonina col-
 loqueretur, quo posset coram fidem suam obstringere. De Ioannis con-
 silio facta certior Antonina, eumque a cognitione veri quam longissime
 abducere cupiens, haec retulit: in praesenti quidem congressum id ha-
 bere periculi, ne qua interveniret suspicio, quae inceptum everteret:
 sed propediem se in Orientem ituram ad Belisarium: ubi igitur profecta
 Byzantio in suburbanum Belisarii praetorium, cui nomen est Rufinianum,
 discessisset, eo ipsum oportere accedere, salutationis et honorariae de-
 ductionis obtentu: ibi se de re tota inter se collaturos ac fidem daturos
 mutuum. Probata hac Ioanni sententia, certa dicitur dies. Ubi technae
 seriem Augusta ab ipsamet Antonina accepit, non laudavit modo, sed
 stimulos etiam subdidit ad perficienda alacriter cogitata.*

*Condicto die, posteaquam Augustam Antonina salutavisset, egressa ex
 urbe sic Rufinianum petiit, quasi postridie coeptura inde iter in Orien-
 tem: eodem Ioannes ut conventa praestaret de nocte se contulit. Cuius*

ἔτρεχον οὖν ἐπ' αὐτοὺς ὁ λεὼς ἅπας, βασιλεῦ τε Ὑπάτιον ἀν-
 γόρευον, καὶ αὐτὸν ὡς παραληφόμενον τὰ πρᾶγματα ἐς τὴν ἀγο-
 ρὰν ἦγον. ἡ δὲ Ὑπατίου γυνὴ Μαρία, ξυνετὴ τε οὖσα καὶ δό-
 ξαν ἐπὶ σωφροσύνῃ μεγίστην ἔχουσα, εἶχετο μὲν τοῦ ἀνδρὸς καὶ
 οὐ μεθίλει, ἐβόα δὲ ὁλολυγῇ τε χρωμένη καὶ τοῖς ἐπιτηδεύουσιν ἅπα- 5
 P 72 σιν ἐγκλεινομένη ὡς αὐτὸν τὴν ἐπὶ θανάτῳ οἱ δῆμοι ἄγοιεν. ὑπερ-
 βιαζομένου τοίνυν τοῦ ὁμίλου, αὐτὴ τε οὐχ ἐκούσα μεθῆκε τὸν
 ἄνδρα καὶ αὐτὸν ὁ λεὼς οὔτε ἐκούσιον ἐς τὴν Κωνσταντινίου ἀγο-
 ρὰν ἦκοντα ἐς τὴν βασιλείαν ἐκάλουν, καὶ (οὐ γὰρ ἦν αὐτοῖς
 οὔτε διάδημα οὔτε τι ἄλλο ὣν δὴ βασιλεῖα περιβάλλεσθαι νό- 10
 μος) στρεπτόν τινα χρυσοῦν ἐπὶ τῇ κεφαλῇ θήμενον βασιλεῖα Ῥω-
 μαίων ἀνεῖπον. ἥδη δὲ καὶ ἐκ τῶν ἐκ βουλῆς ξυνιόντων, ὅσοι
 οὐκ ἀπολειφθέντες ἐτύγχανον ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτῇ, πολλὰ μὲν
 ἐλέγοντο γινῶμαι ὡς αὐτοῖς ἰτέον ἀγωνισμένοις ἐς παλάτιον.
 Ὡριγένης δὲ, ἀνὴρ ἐκ βουλῆς, παρελθὼν ἔλεξε τοιάδε, „Τὰ μὲν 15
 παρόντα ἡμῖν, ὧ ἄνδρες Ῥωμαῖοι, πρᾶγματα μὴ οὐχὶ πολέμῳ
 διακριθῆναι οὐχ οἷόν τε. πόλεμος δὲ καὶ βασιλεῖα τὰ μέγιστα
 B τῶν ἐν ἀνθρώποις ἀπάντων ὠμολόγηται εἶναι. τῶν δὲ δὴ πρᾶ-
 ξων αἱ μεγάλαι οὐ βραχύτῃ καιροῦ κατορθοῦσθαι θέλουσιν,
 H 41 ἀλλ' εὐβουλία τε λογισμῶν καὶ πόνοις σωματῶν, ἅπερ ἄνθρω- 20
 ποι ἐς χρόνον μῆκος ἐνδείκνυνται. ἦν μὲν οὖν ἐπὶ τὸν πολέμῳ
 ἵομεν, ἐπὶ ξυροῦ μὲν ἀκμῆς τὰ πρᾶγματα ἡμῖν στήσεται, περὶ
 δὲ τῶν ὅλων ἐν βραχεὶ διακινδυνεύσομεν χρόνῳ, τῶν δὲ ἀποβή-

acclamatur Hypatius, et in forum, ut ibi habenas rerum capessat, de-
 ducitur, comitante uxore (Mariae nomen erat) femina prudentiae con-
 tinentiaeque laudem adepta maximam. Haec maritum retentans nec di-
 mittens, inclinata ululantique voce clamabat, hominem ad mortem rapi,
 et amicorum omnium ac necessariorum opem implorabat. Sed multitu-
 dine praevalente, abstracta a viro depulsaque est: quem populus invi-
 tum licet ac renitentem cum ad forum Constantini duxisset, sibi in Im-
 peratorem poposcit, et quoniam diadema caeteraque ornamenta Impera-
 toria deerant, imposito capiti torque aureo, Augustum consalutavit. Iam
 vero cum omnes Curiae Patres, qui erant extra aulam Imperatoris, con-
 venissent, in eam ibant sententiam multi, ut faciendum impetum dicerent
 in Palatium. Tum processit Origenes senator, et orationem hanc ha-
 buit. Fieri non potest, viri Romani, ut sumptis temere armis de praes-
 enti rerum statu bene decernamus. Nam ex iis omnibus, quae homines
 tractant, nihil esse maioris constat nec molis nec momenti, quam bellum
 et regnum. Atqui coeptis ingentibus secundos exitus asferre solet non
 punctum temporis, sed consiliorum prudentia et dura corporis exercita-
 tio: utrumque autem longo spatio probari debet. Quare si petamus iam
 adversarium, in novaculae acie, quod vulgo aiunt, sitae res nostrae
 erunt, deque earum summa momento periclitabimur. Eventus vero, qui-

σεσθαι μελλόντων ἔνεκα τὴν τέχην ἢ προσκυνήσομεν ἢ μεμψόμε-
θα πάντως. τὰ γὰρ τῶν πραγμάτων ὀξύτατα ἐς τὸ τῆς τύχης
ὥς τὰ πολλὰ περισταταὶ κράτος. ἦν δὲ σχολαίτερον τὰ παρόντα
διοικησώμεθα, οὐδὲ βουλομένοις παρέσται ἡμῖν Ἰουστινιανὸν ἐν
5 παλατίῳ λαβεῖν, ἀλλ' ἀγαπήσει ὥς τάχιστα ἦν τις αὐτὸν ἐξῆ C
φυγεῖν. ἀρχὴ γὰρ περιορωμένη καταρρεῖν εἴωθεν, ἀποληγούσης
αὐτῇ τῆς ἰσχύος ἐς ἡμέραν ἐκάστην. ἔστι τοίνυν ἡμῖν βασιλεία
ἕτερα, Πλακίλιαναι τε καὶ τὰ Ἑλλήνης ἐπώνυμα, ὅθεν χρὴ βα-
σιλέα τόνδε ὀρμώμενον τὸν τε πόλεμον διενεγκεῖν καὶ τὰ ἄλλα
10 διοικῆσασθαι ἢ ἄμεινον ἔξει. “Ὀρμγένης μὲν τοσαῦτα εἶπεν. οἱ
δὲ δὴ ἄλλοι, ὅπερ φιλεῖ ὁμιλος ποιεῖν, ἐξυτέρον τε ἀντελαμβά-
νοντο καὶ τὸ παραντίκα ὦντο ξύμφορον εἶναι, καὶ οὐχ ἥκιστα
γε Ὑπάτιος (χρὴν γὰρ οἱ γενέσθαι κακῶς) τῆς ἐπὶ τὸν ἱππόδρο-
μον ὁδοῦ ἐκέλευεν ἡγείσθαι. τινὲς δὲ φασιν ἐξεπλήτθες αὐτὸν ἐν-
15 ταῦθα ἦκειν, βασιλεῖ εὐνοικῶς ἔχοντα.

Οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν βασιλέα ἐν βουλῇ ἦσαν πότερα μενοῦσιν
αὐτοῖς ἢ ταῖς ναυσὶν ἐς φυγὴν τρεπομένοις ἄμεινον ἔσται. καὶ λό- D
γοι μὲν πολλοὶ ἐλέγοντο ἐς ἐκύτερα φέροντες. καὶ Θεοδώρα δὲ ἡ
βασιλισσα ἐλεξε τοιούδε, “Τὸ μὲν γυναῖκα ἐν ἀνδράσι μὴ χρῆναι
20 τολμᾶν τὸν παρόντα οἶμαι καιρὸν ἥκιστα ἐφείναι διασκοπεῖσθαι,
ἢ ἐν τοῖς ἀποκνοῦσι νεανιεύεσθαι, εἴτε ταύτῃ εἴτε ἄλλῃ πη νομι-
στέον. οἷς γὰρ τὰ πράγματα ἐς κίνδυνον τὸν μέγιστον ἦκει, οὐκ

3. „σχολαίτερον Reg.“ MALT. σχολαιότερον P. 21. ἡ — νε-
ανιεύεσθαι om. A.

cumque futurus est, vel laudem vel culpam tribuimus omnem Fortunae,
validioribus inceptis plerumque dominantibus. Quod si instantia sedatius
lentiusque digeramus, facultas capiendi in Palatio Iustiniani ultro se
nobis offeret; quin ille brevi secum agi praeclare credet, si quis ipsum
elabi siverit. Despecta enim potestas deficientibus in dies viribus tandem
collabi solet. Porro alia sunt nobis Palatia, puta Placillianum atque
Helenae, unde Imperatorem hunc in bellum erumpere, caeteraque,
quam optime poterit, administrare oportet. Haec Origenes. Contra
caeteri (ut sit in turba) dicebant audendum promptius et in celeritate
multum ponebant. Nec segnius Hypatius (nam illi fatum erat perire)
sibi ut in Circum praesetur imperabat. Quamquam sunt qui ipsum de-
dita opera voluisse eo deduci interpretentur, quod Augusto consultum
cuperet.

Interea apud Imperatorem consulebatur in medium, utrum potius es-
set subsistere, an navibus conicere se in fugam. Scissum erat consilium
in utramque partem, cum Theodora Augusta in hunc modum locuta est.
Non fert, meo quidem iudicio, tempus istud ut quis reputet minime de-
cere feminam inter viros virum agere; nec si illa apud ignavos animoso
verba faciat, idne recte an secus fiat spectandum est. Quorum enim

- P 73 ἄλλω οὐδενὶ ἢ τῷ τὰ ἐν ποσὶν ὡς ἄριστα θέσθαι προσέχειν χρειὼν ἅπασιν. ἡγοῦμαι δὲ τὴν φρυγὴν ἔγωγε, ἅπερ ποτὲ, καὶ νῦν, ἦν καὶ τὴν σωτηρίαν ἐπάγεται, ἀξύμφορον εἶναι. ἀνθρώπων μὲν γὰρ ἐς φῶς ἦκοντι τὸ μὴ οὐχὶ καὶ νεκρῷ γενέσθαι ἀδύνατον, τῷ δὲ βεβασιλευκότη τὸ φρυγάδι εἶναι οὐκ ἀνεκτόν. μὴ γὰρ ἂν γενού-5 μην τῆς ἀλουργίδος ταύτης χωρὶς, μηδ' ἂν τὴν ἡμέραν ἐκείνην βιώην, ἐν ἣ με δέσποιναν οἱ ἐντυχόντες οὐ προσερούσιν. εἰ μὲν οὖν σώζεσθαι σοι βουλομένῳ ἐστὶν, ὦ βασιλεῦ, οὐδὲν τοῦτο πρᾶγμα. χρήματά τε πολλὰ ἐστὶν ἡμῖν, καὶ θάλασσα μὲν ἐκεί- νη, πλοῖα δὲ ταῦτα. σκόπει μέντοι μὴ διασωθέντι ξυμβήσεται. 10 σοι ἡδιστα ἂν τῆς σωτηρίας τὸν θάνατον ἀνταλλάξασθαι. ἐμὲ B γάρ τις καὶ παλαιὸς ἀρέσκει λόγος, ὡς καλὸν ἐντάφιον ἢ βασι- λεία ἐστὶ. τοσαῦτα τῆς βασιλίδος ἐλποῦσης, θάρσος τε τοῖς πᾶσιν ἐγένετο καὶ εἰς ἄλλην τραπόμενοι ἐν βουλῇ ἐποιούντο ἢ ἂν ἀμύνεσθαι δυνάτοί γένωνται, ἦν τις ἐπ' αὐτοὺς πολεμήσων ἴοι. 15 οἱ μὲν οὖν στρατιῶται ξύμπαντες, οἳ τε ἄλλοι καὶ ὅσοι ἀμφὶ τὴν βασιλείῳσ αὐτὴν ἐτετάχατο, οὔτε τῷ βασιλεῖ εὐνοικῶς εἶχον οὔτε εἰς τὸ ἐμφανὲς ἔργου ἔχουσιν ἤθελον, ἀλλὰ τὸ μέλλον ἱεραδό- κουν ὅπη ἐκβήσεται. πᾶσαν δὲ τὴν ἐλπίδα ἐν Βελισάριῳ τε καὶ Μούνδῳ ὃ βασιλεὺς εἶχεν, ὧν ἕτερος μὲν, ὃ Βελισάριος, ἄρτι 20 ἐκ τοῦ Μηδικοῦ ἐπανήκων πολέμου τὴν τε ἄλλην θεραπείαν δυ- C νατὴν τε καὶ λόγου ἀξίαν ἐπήγετο καὶ δορυφόρων τε εἶχε καὶ

1. ἄλλω οὐδενὶ ἢ τῷ] ἄλλω οὐδενὶ εἴη ἢ τῷ P. ἄλλω οὐδὲν εἴη ἢ τῷ H. „ἄλλο οὐδὲν εἴη ἢ τὸ Reg.“ MALT. Sic Hm. 3. μὲν γὰρ] Legebatur γὰρ μὲν. 9. ἐκείνη] ἐκείνη H. 18. ἔργου ἔχουσιν] „ἐρχεσθαι Reg.“ MALT.

res in summum venero discrimen, eorum cogitationes omnes in hoc uno versari debent, ut instantia constituent optime. Ego vero sic sentio, rationibus nostris fugam vel nunc maxime adversari, quamvis allatura salutem esset. Homini quidem in lucem edito subeunda est neocentis leti: id vero pati non debet qui imperium semel obtinuit, ut in exilio vivat, dignitati superates suae. Ne Deus eiserit ut purpura hac spoliata umquam conspiciat, ac vel unum diem vivam, quo me Dominam obvii non saluent. Tu quidem, Auguste, si vis evadere, nihil in hoc negotii: affatim pecuniae est: en mare, en naves. Caeterum vide, ne tibi hinc claspas contingat lucis huius suavitatem cum morte ignobili commutare. At mihi vetus illud verbum placet, quo fertur, praeciarum esse linteum sepulchrale regnum.“ His dictis Augusta ita omnium erexit animos et vires incendit, ut iam unum id agitarent, quo se pacto tuerentur, si quis inferret oppugnationem. Certo milites plerique omnes, etiam Palatini, nec Augusto studebant, nec rem aperte volebant aggredi; sed motus civilis exitum expectabant. Spem omnem Imperator in Belisario ac Mundo repositam habebat: quorum ille e bello Persico recens praeter

ἐπασπιστῶν πληθος, ἔν τε ὁγῶσι καὶ τοῖς τοῦ πολέμου κινδύ-
νοις τὰς μελέτας πεποιημένον. Μοῦνδος δὲ, Ἰλλυριῶν στρατη-
γὸς ἀποδεδειγμένος, τύχη τινὶ ξυνεκέρησε, βαρβάρους Ἑρσί-
λους ἐπαγαγόμενος κατὰ τινα χρεῖαν ἐς Βυζάντιον μετάπειμτος
βῆκεν.

Ἐνάτιος μὲν οὖν ἐπειδὴ εἰς τὸν ἱππόδρομον ἀφίκετο, ἀνα-
βαίνει μὲν αὐτίκα οὗ δὴ βυσιλέα καθίστασθαι νόμος, κύθεται
δὲ ἐς τὸν βυσίλειον θρόνον, ὅθεν αἱ βασιλεὺς εἰῶθει τὸν τε ἱπ-
πικὸν καὶ γυμνικὸν θεᾶσθαι ἀγῶνα. ἐκ δὲ παλατίου Μοῦνδος
10 μὲν διὰ πύλης ἐξέρχεται, ἔνθεν δὴ ὁ κοχλίας ἀπὸ τῆς ἰδέας καθόλου
κυκλοτεροῦς οὔσης ὠνόμασται. Βελισάριος δὲ τὰ μὲν πρῶτον ἐν-
θὺς αὐτοῦ τε Ἐνατίου καὶ θρόνου τοῦ βασιλείου ἀνέβαινεν, ὥς D
δὲ ἐς τὸ πλησίον οἴκημα ἦλθεν, οὗ δὴ στρατιωτῶν φρουρὰ ἐκ
παλαιοῦ ἔστιν, ἐβόα τοῖς στρατιώταις, ἐγκλεινόμενος ἀνοιγνῆναι
15 οἱ τὴν θύραν ὡς τάχιστα, ὅπως ἐπὶ τὸν τύραννον ἴωι. δεδογμέ-
νον δὲ τοῖς στρατιώταις μηδετέρῳ ἀμύνειν, ἕως αὐτῶν ἕτερος
λαμπρῶς νικήσῃ, ὥς ἤκιστα ἐπαθεῖν δοκοῦντες διεκρούσαντο. ἀνα-
στρέψας οὖν Βελισάριος ὡς βασιλέα διεφθάρθαι ἰσχυρίζετο σφίσι H 42
τὰ πρῶγματα. νεωτερίζειν γὰρ ἐς αὐτὸν τοὺς στρατιώτας, οἳ
20 τὴν παλατίου φρουρὰν ἔχουσιν. ἐκέλευεν οὖν αὐτὸν βασιλεὺς ἐπὶ
τὴν καλουμένην Χαλκὴν καὶ τὰ ἐνταῦθα προπύλαια ἵεναι. ὁ δὲ
δὴ μόλις καὶ οὔτε κινδύνων οὔτε πόνων μεγάλων χωρὶς δι' ἔρει- P 74

4. ἐπαγαγόμενος A. ἐπαγόμενος P.
22. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P.

10. ἐνθεν] ἐνθα L.

amplum et validum ministerium, quod ducebat, hastatis militibus ac
acutariis septus erat, qui in praeliis fuerant multis versati, diuque bello
exerciti. Mundus Magister militum per Illyricum designatus, et tum
temporis ad aliquid, quod ipsius operam postulabat, accitus Byzantium,
cum Erulorum Barbarorum manu forte aderat.

Ergo perductus in Circum Hypatius, ad solium, unde Augustus
equestria gymnicaque certamina spectare solet, ascendit protinus, et in
eo comedit. E Palatio Mundus per eam exiit portam, in qua est coch-
leas, a forma, quam plane rotundam habet, sic appellatus. Belisarius
autem primum quidem recta ad ipsum Hypatium soliumque Imperatorium
subire instituit. Verum ubi ad coniunctum parti huic et a praesidiariis
iam inde olim teneri solitum domicilium pervenit, inclamavitque militibus
ut ianua sibi ad tyrannum vadenti quamprimum recluderetur, illi con-
stitutum inter se habentes ad neutram causam se aggregare, donec ad
alteram manifeste victoria vergeret, nihil se exaudire simularunt. Ita
repulsam passus Belisarius, ad Augustum redit, actum esse affirmat,
perisse cuncta, custodes quoque Palatii studere rebus novis, et ab ipso
iam descivisse. Mox eundem Augustus ad portam, quae Chalca sive
Aerea dicitur, et ad vestibulum illi oblaens ire, eaque parte tentare

πίων τε καὶ χωρίων ἡμιφλέκτων διεξιὼν εἰς τὸ ἱππικὸν ἀναβαίνει. καὶ ἐπειδὴ περὶ τὴν Βενέτειον ἐγεγόνει στοᾶν, ἣ τοῦ βασιλέως θρόνου ἐν διεξιᾷ ἐστίν, ἐβούλευσε μὲν ἐπὶ πρῶτον αὐτὸν Ὑπάτιον ἵκναι, βραχείας δὲ οὔσης ἐνταῦθα πυλίδος, ἣ ἀποκέκλειστο τε καὶ ὑπὸ τῶν ἐντὸς Ὑπατίου στρατιωτῶν ἐφυλάσσετο, κατωρ-5 ρώδησε μὴ οἱ ἐν στενῷ πονουμένῳ ὁ δῆμος ξυνεπιθέμενος αὐτόν τε καὶ τοὺς ἐπομένους ἅπαντας διαφθεῖραντες ῥᾶόν τε καὶ ἀπονώτερον ἐπὶ βασιλέα ᾗχωρήσωσι. λογισόμενος οὖν ὡς οἱ ἐπὶ τὸν δῆμον ἰτέον ἐστίν, οἱ ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ ἐστήκεισαν, πλήθει τε ἁμέ-10 τροι καὶ μετὰ πολλῆς ἀκοσμίας ὑπ' ἀλλήλων ὠθούμενοι, ἀπὸ 10 B τοῦ κολεοῦ τὸ ξίφος ἀράμενος τοῖς τε ἄλλοις κατὰ ταῦτα ποιεῖν ἐπαγγέλσας, δρόμῳ τε καὶ κραυγῇ ἐπ' αὐτοὺς ῥῆι. ὁ δὲ δῆμος, ἅτε δὴ ἐν ὁμίλῳ καὶ οὐκ ἐν τάξει ἰστάμενοι, ἐπειδὴ στρατιώτας εἶδον τεθωρακισμένους τε καὶ δόξαν πολλὴν ἐπὶ τε ἀνδρεία καὶ 15 πολέμων ἐμπειρίᾳ ἔχοντας, καὶ τοῖς ξίφεσιν οὐδεμιᾷ φειδοῖ παίον-15 τας, ἐς φυγὴν ὤρμητο. κραυγῆς δὲ πολλῆς, ὡς τὸ εἶκος, γεγενημένης, πλησίον που ἐστηκὼς Μοῦνδος καὶ βουλόμενος ἔργον ἔχουσθαι (ἦν γάρ τις τολμητῆς καὶ δραστήριος), ἀπορούμενος δὲ ἥ χρήσεται τοῖς παροῦσιν, ἐπειδὴ ἐτεκμήρατο ὡς Βελισάριος ἐν τῷ πόνῳ εἶη, εὐθὺς ἐπὶ τὸ ἱπποδρόμιον διὰ τῆς εἰσόδου, ἣ νε-20 C κρὰ καλεῖται, εἰσβάλλει. τότε δὴ ἐκατέρωθεν οἱ Ὑπατίου στασιῶται κατὰ κράτος πλησσομένοι διεφθείροντο. ἐπεὶ δὲ ἡ τροπὴ λαμπρὰ ἐγεγόνει καὶ φόνος ἦν τοῦ δήμου ἤδη πολὺς, Βορραῖδης

4. ἀποκέκλειστο] ἀποκέκλιτο A corr. 11. ταυτὰ L. ταῦτα P.

aditum iubet. Ille inter rudera et loca incendio deformata non sine discrimine et labore magno ad Circum evasit, et prope Venetiam consistens porticum, quae est a dextra Caesarei solii, de invadendo primo omnium ipso Hypatio cogitavit. Sed propter angustias portae, quae et clausa erat et Hypatii satellitio munita intus, timuit ne iniquiori spatio impeditus, ab irruente populo opprimeretur cum suis, et hinc magis pateret Augustus perduellium impressioni. Videns igitur satius esse multitudinem adoriri, quae in Circo stabat, numero infinita atque inordinatissima; quippe omnes invicem se contrudebant; districto gladio, idemque iussis facere caeteris incurrit eodem, conclamans. Simul autem conferta plebs neque ad pugnam composita, milites, qui et fortitudinae et rei bellicae peritiae clarissimi erant, adesse loricated nec ferro parcere animadvertit; consternata in fugam est. Exorto, ut res ferebat, clamore ingenti, Mundus, qui haud procul substiterat, ac rem quidem, pro in-nata vi atque ardore animi, volebat gerere, haerebat tamen nescius quid tempus posceret; ubi confecit Belisarium dimicare, confestum per portam, quam vocant Libitinensem, irrupit in Circum. Hinc inde iam Hy-tiani stragem accipere, et manu valida passim sterni. Populi patebat

τε καὶ Ἰούστος, Ἰουστινιανοῦ βασιλέως ἀνερμοί, χεῖρας αὐτοῖς
 οὐδενὸς ἀνταῖρην τολμῶντος, καθελόν τε ἀπὸ τοῦ θρόνου Ὑπά-
 τιον καὶ αὐτὸν ἑξαγαγόντες βασιλεῖ ἕνα Πομπηίου παρέδωκαν.
 Θνήσκουσι τε τοῦ δήμου πλεόν ἢ τρισμύριοι ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ.
 5 βασιλεὺς δὲ αὐτοὺς ἐν φυλακῇ χαλεπῇ ἐκέλευεν εἶναι. ἐνταῦθα
 Πομπήιος μὲν ἐδάκρυε τε καὶ ἄξια ἐλέου ἐφθέργετο· ἦν γὰρ δὴ ὁ
 ἀνὴρ πραγμάτων τε καὶ κακῶν τοιούτων ἥκιστα ἐμπειρος· Ὑπά-
 τιος δὲ αὐτὸν πολλὰ οὐκ ἐφη χρῆναι τοὺς οὐκ ἐν δίκῃ
 ἀπολουμένους ὀδύρεσθαι. ἀρχὴν τε γὰρ ὑπὸ τοῦ δήμου ἄκοντας D
 10 βιασθῆναι καὶ οὐκ ἐπὶ κακῷ τοῦ βασιλέως ὕστερον ἐς τὸ ἱπποδρό-
 μιον ὀφικέσθαι. κτείναντες δὲ οἱ στρατιῶται τῇ ὕστεραίᾳ ἐκάτε-
 ρον ἐς θάλασσαν καθήκαν τὰ σώματα. βασιλεὺς δὲ αὐτῶν τε τὰ
 χρήματα ἐς τὸ δημόσιον ἀνάγραπτα ἐποίησατο καὶ ἄλλων τῶν ἐκ
 βουλῆς ὑπάντων, οἳ δὴ τὴν γνώμην ἔξεν αὐτοῖς ἔθεντο. ἔπειτα
 15 μέντοι τοῖς τε ἄλλοις ἅπασι καὶ τοῖς Ὑπατίου καὶ Πομπηίου
 παισὶ τὰ τε ἀξιώματα, οἷς πρότερον ἐχρῶντο, ἀπέδωκε καὶ τῶν
 χρημάτων ὅσοις τῶν ἐπιτηδείων τινὰς οὐκ ἔτυχε δωρησάμενος. ἐς
 τότε μὲν ἐν Βυζαντίῳ ἡ στάσις ἐτελεύτα.

κέ'. Τριβουνιανὸς δὲ καὶ Ἰωάννης τῆς τιμῆς οὕτω παρα- P 75
 20 ληθέντες χρόνῳ ὕστερον ἐς ἀρχὴς τὰς αὐτὰς κατέστησαν ἕμφω.
 ἀλλὰ Τριβουνιανὸς μὲν ἔτη πολλὰ ἐπιβιοὺς τῇ τιμῇ ἐτελεύτησε
 νόσῳ, ἄλλο οὐδὲν ἄχαρι πρὸς οὐδενὸς παθών. ἦν γὰρ αἰμύλος
 τε καὶ τᾶλλα ἡδὺς, καὶ τῆς φιλοχρηματίας τὸ νόσημα ἐπισκιάσαι

22. ἄλλο om. Suidas a. v. Τριβουνιανός.

fuga et clades ingens, cum Boralides et Iustus, Iustiniani Aug. ex frater
 nepotes, Hypatium, nemine repugnare audente, e solio deturbarunt, ab-
 ductumque cum Pompeio, tradiderunt in manus Augusti. Eo die caesis
 e populo amplius xxx. m. utrumque Caesar dura et arcta custodia septum
 tenuit. Ibi Pompeius rerum et casuum eiusmodi insolens, lachrymis
 dedit se et lamentis miserabiliter: eumque Hypatius valde increpabat,
 ploratum illos decere negans, qui insontes perirent: sibi initio reniten-
 tibus vim a populo fuisse factam, nec se postea infestis in Augustum
 animis venisse in Circum. Nihil tamen minus postridie confossi sunt
 a militibus, et in mare proiecta eorum cadavera. Ac bona quidem non
 amborum modo, sed omnium etiam Senatorum, qui ab ipsis steterant,
 fisco Imperator addixit: deinde tamen cum caeteros quosque, quos or-
 dine moverat, tum Hypatii Pompeique liberos in pristinum gradum re-
 stituit, atque e facultatibus quidquid amicis non dederat, ipsis reddidit.
 Hic fuit Byzantinae seditionis exitus.

25. Tribunianus vero et Ioannes ita, ut dicebam, exati honoribus,
 quibus utebantur, eisdem postmodum receptere. Ac Tribunianus quidem
 cum annos multos in Magistratu vixisset, morbo decessit, nullam prae-
 terea passus offensionem: quippe mira urbanitate, lepore, et suavitate

ἐπὶ πρεσβείᾳ σταλέντος Οὐαραράνης ὁ Περσῶν βασιλεὺς τὴν πρεσβείαν δεξάμενος ὑπέστρεψε σπονδὰς θάμενος.

γ'. Ἐκτα Περδίζης ὁ Περσῶν βασιλεὺς, Ἰσδηγέρδην ἄλλον τὸν Οὐαραράνου παῖδα διαδεξάμενος, ἐπολέμησε πρὸς Οὐννοὺς, ἔθνος οὕτω καλουμένους Ἐφθαλίτας, οὓς καὶ λευκοὺς καλοῦσι· 5 λευκοὶ γάρ εἰσι καὶ οὐκ ἄμφοροί τὰς ὄψεις, οὐδ' ὅμοιοι τοῖς ἄλλοις Οὐννοῖς· οὕτε γὰρ νομαδικοὶ εἰσιν οὕτε ἄγριοι, ἀλλὰ πολιτεία τε νομίμῃ χρῶνται καὶ ὑπὸ σφῶν βασιλεῖα τάττονται. προσοικοῦσι δὲ πρὸς βορρᾶν ἄνεμον Πέρσαις· διὸ καὶ ὀροθεσίῳ ἕνεκα ἐπὶ τοὺς Ἐφθαλίτας Περδίζης ἱστράτευσεν. ἀλλὰ τὸ μὲν 10 πρῶτον δυσχωρίαις περιπεσὼν ἐκ προνοίας τῶν Ἐφθαλιτῶν, αἰσχυρῶς καὶ μόλις σπονδὰς θάμενος ὑπέστρεψε. προσεκύνησε γὰρ ὅτε κύριον τὸν βασιλεῖα τῶν Ἐφθαλιτῶν, καὶ μήποτε ἐπιστρατεύειν διομοσάμενος ἀπηλλάγη.

δ'. Παρασπονδήσας δὲ ὕστερον καὶ ἐπιστρατεύσας ἀκλεῶς 15 ἅμα τῷ παντὶ στρατῷ διεφθάρη, τάφροις τισὶ καὶ διώρυξὶ περιπεσὼν διεσκευασμένοις, τέταρτον καὶ εἰκοστὸν τῆς βασιλείας αὐτοῦ P 82 ἐλαύνων ἐνιαυτόν. ἐν ᾧ καὶ τὸν πολυθρύλητον μάργαρον, ὅσπερ ἐξ ὧτός τοῦ δεξιοῦ Περδίζου ἀπεκρέματο, συνέβη ἀφανισθῆναι.

18. πολυθρύλητον Bess. (h. e. codex Bessarionensis) πολυθρύλητον P. *ibid.* Schollon, ὅτι οἱ μαργαρίται καὶ μάργαροι λέγονται καὶ μαργαρίδαι. εὔρηται γὰρ ὁ μάργαρος παρὰ τὴν Προκοπίου τῇ φήτορι καὶ ἄλλοις ἀξιολόγοις, τὸ δὲ μαργαρίδαι παρὰ τὴν Πραξαγόρα ἰωνίζοντι ἐν τῇ περὶ τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον δινείκῃ ἱστορίᾳ καὶ παρ' ἄλλοις. οἱ δὲ μαργαρίται στήνῃδες καὶ πολὺ ἐν τῇ χρήσει.

Illo, duce Orientis, ad Persas in legationem a Theodosio missa, Varanes Persarum Rex legatione audita, domum icto foedere revertit.

3. Post haec Perozes Persarum Rex Isidigerdam alterum Varanæ filium excipiens, iis Hunnis bellum intulit, qui Ephthalitæ et Candidi nominantur. Sunt enim albi coloris: utque egregia specie, sic et caeteris Hunnis dissimiles. Neque Numidarum ritu vagantur, vel agrestes sunt: sed civilem inter ipsos societatem legibus tumentur, Regibusque suis subiiciuntur. Hi ad Boream Persis finitimi sunt. Quamobrem etiam finium terminorumque causa in Ephthalitas Perozes exercitum duxit. Sed Ephthalitarum vafricie, ad iniqua primum loca delatus, ignominiose et vix salutem pactus, rediit. Adorans enim tanquam dominum Ephthalitarum Regem, et nunquam postea bellum se moturum iurciurando confirmans, evasit.

3. Rupto tamen ille postea foedere, ductisque iterum copiis, foede simul cum omni exercitu periit, fossis quibusdam ac puteis ab hoste comparatis haustus, cum quartum et vicesimum regnaret annum. Quando et celebratus ille unio, quem dextera gestabat auro, periit.

έ. Ἐῖτα μετὰ Περόζην ὁ νεώτατος υἱὸς Καβάρδης ὡς ἐβασιλευσεν, ὅπως τε παρανομῶν εἰς τὸ τῆς λήθης φρούριον ὑπ' αὐτῶν Περσῶν ἐνετέθη.

ζ. Ὅπως τε λαθὼν διὰ τῆς γυναικὸς εἰς τοὺς Ἐφθαλίτας ἑπέδρα, καὶ ὅπως ἐκείσε κηδεύσας, στρατῷ μεγάλῳ Ἐφθαλιτῶν ἐπὶ Πέρσας ἐλάσας, ἀμαχητὶ τὴν ἀρχὴν ἀνεκτήσατο, καὶ Βλάσιν τὸν Περόζου ἀδελφὸν ἀντ' αὐτοῦ βασιλεύσαντα ἔρημον λαβὼν τῶν ἀμυνομένων ἐξετύφλωσε, ζέον ἔλαιον τοῖς ὀφθαλμοῖς ἤνεψεν· γιγνένοις ἐπεγχείας· τρόπον γὰρ τῷδε Πέρσαι τυφλοῦσιν. τὰ τε 10 περὶ Πακουρίου τοῦ Περσῶν βασιλέως καὶ Ἀρσάκου Ἀρμενίων, τῆς τε τῶν ἐπαοιδῶν ὑποθήκης κατὰ Ἀρσάκου τῷ Πακουρίῳ γενημένης, εἰ μὴ μῦθος ταῦτα, συνέθετο.

ζ. Ὅτι Καβάρδης ὁ προειρημένος ὀφλὼν Ἐφθαλίταις χρήματα Ἀναστάσιον βασιλέα ᾗτεῖτό οἱ δανείσαι, τοῦ δὲ μὴ δόντος, 15 ἄνευ ἄλλης αἰτίας ἀθρόον πολλὰ τῆς Ἀρμενίας κατέδραμε καὶ Ἀμίδαν ἐπολιόρκει, ἀπορήσας δὲ ἀνεχώρει. ἀναχωροῦντι δὲ τῶν ἐταιρίδων γυναικῶν ἀσχοπραγμοσύνη αἰτία τῆς ὑποστροφῆς κατέστη, καὶ πολιορκήσας θυμῷ καὶ ὀργῇ Καβάρδης τὴν τε πόλιν κατὰ κράτος ἔσχε καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ ἠνδραποδίστατο. ὕστερον δὲ 20 πολλοὺς τῶν ἀλχημαλῶτων ἀφῆκε προῖκα, οὓς καὶ Ἀναστάσιος ἐς τὰ μάλιστα ἐφιλοφρονήσατο.

2. τε Bess. δὲ P. 6. βλάσιν Bess. Βλάσιν P. 8. ἡνεψγμένοις Bess. ἀνεψγμένοις P. 13. ὀφλῶν] ὀφλῶν P.

5. Dehinc post Perozen Cabades, minimus natus filius, regnum excepit. Is violatarum legum reus factus, in custodiam, cui *Lethes* nomen, ab ipsis Persis missus est.

6. Uxoris tandem fraude dilapsus, ad Ephthalitas confugit: quorum cum ingentem collegisset exercitum, quem in Persas duxit, regnum sine pugna recuperavit, et Blasen Perozi fratrem iam tum pro se regnantem, desertum a suis captumque, oleo ferventi in oculos misso (sic enim Persis solenne est) excaecavit. Quae insuper Pacurium inter Persarum Regem et Arsacen Armeniorum contigerunt, deque Magorum consilio Pacurio contra Arsacen dato, nisi fabulosa haec sunt, scripsit auctor.

7. Idem ille Cabades Ephthalitis ingenti aere obstrictus, ab Anastasio Imp. pecuniam mutuum postulavit. Quam ubi non impetravit, nulla alia de causa repentina incursione bonam Armeniae partem vastavit, Amidamque obsedit. Dum vero ab ea, potiundae spe amissa, recedit, foedum meretricularum spectaculum iterandae obsidionis causam praebuit. Ira igitur ac furore percitus Cabades in obsidione perdurans, urbem vi expugnat, civesque servos esse iubet. Postea tamen plerosque captivos gratis domum remisit: quos et Anastasius omni est benevolentiae genere complexus.

ή. Ὅτι πολιορκουμένην Ἀμίδαν μαθὼν Ἀναστάσιος στρατεύματος πλήθος λαὸν κατὰ Περσῶν ἔστειλε, στρατηγὸς ἐπιστήσας Ἀρεόβινδόν τε τῆς ἐφάς στρατηγόν, ὃς ἦν Ὀλυβρίου κηδεστῆς, τοῦ μικροῦ πρόσθεν τῆς ἐσπέρας βασιλεύσαντος, Κέλερά τε τὸν μάγιστρον Πατρίκιόν τε τὸν Φρύγα καὶ Ὑπάτιον τὸν 5
 D οἰκείον ἀδελφιδοῦν. οὗτοι μὲν οὖν στρατηγοὶ τέσσαρες, συνῆν δὲ αὐτοῖς καὶ Ἰουστίνος ὁ μετὰ Ἀναστάσιον βασιλεύσας, ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ ἀγαθοὶ τὰ πολέμια. στράτευμα γὰρ τοιοῦτον οὐποτε ἐπὶ Πέρσας Ῥωμαίοις φασὶ ξυστῆναι. ἀλλ' ὕστερησάντων ἡ πόλις ἐάλω, καὶ οὐχ ἕμα Καβάδῃ πολεμήσαντες, ἀλλὰ χω- 10
 ρὶς ἔκαστοι, ἀκλεῶς ἀπηλλάγησαν, πολλοὺς τῶν οἰκείων ἀποβαλόντες.

θ'. Ὑστερον δὲ ἐς Ἀμίδαν ἀφικόμενοι ἐπολιόρχουν τὴν πόλιν· χρονοτριβοῦντων δὲ οἱ ἐντὸς Πέρσαι, ἥδη δὲ καὶ ἀπορούμενοι, ἐς σπονδὰς Ῥωμαίοις ἔτισιν ἐπὶ συνέβησαν, Κέλερος 15
 μὲν ὑπὲρ Ῥωμαίων, Ἀσπενέδου δὲ ἀντὶ Περσῶν αὐτὰς ποιησαμένων.

P 83 ι'. Ὅτι τὸ Κιλικίων ὄρος ὁ Ταῦρος ἀμείβει μὲν τὰ πρῶτα Καππαδόκας καὶ Ἀρμενίους καὶ τῶν Περσαρμενίων τὴν γῆν, εἰτα Ἀλβανὸς καὶ Ἰβήρας, καὶ ὅσα ἄλλα αὐτόνομα ἔθνη καὶ Πέρ- 20
 σαις κατήκοα ταύτῃ ὥκηνται. ὑπερβάντι δὲ τοὺς Ἰβήρων ὄρους ἀτραπὸς ἐστὶν ἐν στενοχωρίᾳ πολλῇ ἐπὶ σταδίους πεντήκοντα.

3. Ὀλυβρίου Bess. Ὀλυμβρίου P. 7. βασιλεύσας Bess. βασιλεὺς P. 22. πενήκοντα Bess. ξ' P.

8. Cognito vero Amidam obsideri, ingentes admodum adversus Persas Anastasius copias misit, creatis ducibus Areobindo Orientis Duce, qui Olybrii, eius qui paulo ante in Occidente imperaverat, gener erat: Celere item Magistro: Patricio quoque Phryge, et Hypatio cognato patruelo. Ad quatuor autem hosce duces accesserunt et Iustinus, qui Anastasii imperium exceperat, aliique plurimi bello praestantes viri. Exercitum tantum nunquam a Romanis in Persas missum fecerunt. At dum moram omotando nectunt, capta civitas est. Neque simul omnes cum Cabade conserta manu conflixerunt; sed seorsim singuli turpiter victi, multis suorum desideratis, discesserunt.

9. Tandem tamen ductis ad Amidam copiis, urbem cinxerunt, diuque haerentes Romani Persas inclusos et rerum inopia laborantes ad septem annorum inducias compulerunt, auctoribus Celere Romano, et Aspeude Persa.

10. Taurus Cilicum mons per Cappadocas primum et Armenios sese extendit ac terram, quos vocant, Persarmeniorum. Dehinc per Albanos porrigitur, et Iberos, et quascumque alias sui iuris gentes, quae Persis dicto audientes iis in locis habitant. Praetergresso vero Iberorum fines, semita quaedam occurrit angustissima, stadiis fere sexaginta

ἐξικνουμένη, αὕτη τε ἡ ἀτραπὸς ἐς ἀπώτομὸν τινα καὶ ὅλως ἄβαντον τελευταῖον χώρον· δίοδος γὰρ οὐδεμία φαίνεται, πλήν γε δὴ ὅτι ὥσπερ τινὰ χειροποίητον πυλίδι ἐντυῖσθαι ἢ φρίσις ἐξεῖρεν, ἢ Κασπία ἐκ παλαιοῦ ἐκλήθη. τὸ δὲ ἐνθὲνδε πεδία τέστιν ἱπ-
 5 πήλατα καὶ ὑδάτων πολλῶν ἀτέχνως ἐμπλεια, καὶ χώρα πολλῇ ἱππόβοτός τε καὶ ἄλλως ὑπτία, οὗ δὴ τὰ Οὐγγῶν ἔθνη σχεδόν τι πάντα ἴδρυνται ἕχρι ἐς τὴν Μαιώτιν διήκοντα λίμνην. οὗτοι δὲ ἦν μὲν διὰ τῆς πυλίδος, ἧς ἔρτι ἐμνήσθη, ἴωσιν ἐς τὰ Περ-
 σῶν καὶ Ῥωμαίων ἦθ, ἀκραιφνέσι τοῖς ἵπποις ἔνται· μόνοις
 10 γὰρ τοῖς εἰρημένοις πεντήκοντα σταδίοις τῆς δυσχωρίας ταλαιπωροῦνται, οἵπερ ἐς τοὺς Ἰβηρίας ὄρους, ὥσπερ ἐρρήθη, διήκουσιν· ἐπ' ἄλλας δὲ τινὰς ἐξόδους ἴοντες πόνῳ τε πολλῷ καὶ μόλις εἰς τὰ Περσῶν καὶ Ῥωμαίων ἦθ παραγίνονται. ὅπερ ἐπειδὴ ὁ Φιλίππου Ἀλέξανδρος κατενόησε, πύλας τε ἐν χώρῳ
 15 τῷ εἰρημένῳ ἐτεκτήνατο καὶ φυλακτῆριον κατεστήσατο. τοῦτο ἐν ταῖς Ἀναστασίῳ ἡμέραις Ἀμβαζούκης κατεῖχεν, Οὐγγος μὲν τὸ γένος, Ῥωμαίοις δὲ καὶ Ἀναστασίῳ φίλος, ὃς καὶ ἐνχειρίζεν Ἀναστασίῳ τὰς πύλας. ὁ δὲ τῆς μὲν προθυμίας ἀπεδέχετο, οὐκ ἀνεδέχετο δὲ τὴν φροντίδα. Καβάδης δὲ τελευτήσαντος Ἀμβα-
 20 ζούκου ἐβιάσατο τοὺς παῖδας καὶ τὰς πύλας ἔσχεν. Ἀναστασίους δὲ, ἐπεὶ αἱ πρὸς Καβάδην ἐγένοντο σπονδαί, πόλιν ἰδεύματο ἐν χωρίῳ Δαρῶς ἐχυρὰν Περσῶν οὐκ ἐθελόντων, καὶ ἐτέραν πόλιν

5. ἀτέχνως Bess. ἀτεχνῶς P. 9. ἔνται] ἔνται P. 10. πεν-
 τήκοντα Bess. ἐξήκοντα P. 11. ἐς Bess. εἰς P. 22. δαρῶς
 ἐχυρὰν Bess. Δαῖρῶς καὶ ἀγγοῦ P.

producta, quae in abruptum quemdam penitusque invium desinit locum: ubi neque transitus apparet ullus, praeterquam porta tamquam manu constructa, ibidem a natura constituta, quae *Caspia* antiquitus dicta. Ultra eam portam campi sunt equitationi accommodi et nativis aquis referti, ac regio multa equis pascendis et plana: ubi Hunnorum fere gentes omnes habitant, usque ad Maeotidem pertinentes paludem. Hi si quando per Caspiam portam, cuius modo memini, in Persarum et Romanorum regionem tendunt, integris equis quam incitatissimo cursu feruntur. Nam sexaginta his dumtaxat, stadiis, quae, ut diximus, ad Iberiae fines pertingunt, cum loci difficultate conficiantur: cum tamen per alios quosdam exitus profecti, magno labore aegre aliquando in Persarum ac Romanorum eram perveniant. Quod ubi Alexander Philippi filius animadvertit, portas in dicto loco exaedificavit, praesidioque ibidem relictis manavit. Id munimentum Anastasii Imp. temporibus Ambazuces tenuit, domo Hannus, Romanorum et Anastasii amicus, qui et Portas illas eadem principi tradidit. Ille benevolentiam quidem suscepit; at loci curam non item. Itaque Cabades, mortuo Ambazuce, deiecit per viam eius liberis, portas occupavit. Anastasius pactis cum Cabade iudiciis urbem [*de suo nomine*] aedificavit in regione Daras prope limites regni

D ἐν Ἀρμενίοις ἔγγυτάτω τῶν Περσαρμενίας ὁρίων, ἧτις πρὶν ἑκα-
λειτο Θεοδοσιούπολις, ἅτε Θεοδοσίου πόλεως αὐτῇ ἀξίωμα ἀντι-
κώμης περιδιμένον.

ια'. Ὅτι Ἀναστασίου τελευτήσαντος, καίτοι πολλῶν ὄντων
τῶν πρὸς γένους ἀξίων τῆς βασιλείας, πάντων ταύτης ἀπεληλα- 5
μένων Ἰουστίνος τὴν ἀρχὴν διεδέξατο· πρὸς δὲ Καβάδης Χοσ-
ρόη τῷ νεωτάτῳ παιδί τὴν βασιλείαν μέλλων ἀσφαλῶς καταλι-
πεῖν, γράμματα ἔγραψεν νύοποιηθῆναι αὐτῷ τὸν Χοσρόην αἰ-
τούμενος. Ἰουστίνος δὲ περιχαρὴς ἐδέξατο τὴν αἴτησιν, ἀλλὰ
γε δὴ καὶ Ἰουστινιανὸς ὁ ἀνεψιὸς ἤδη ἐπίδοξος ὢν τὴν βασιλείαν 10
ἐκδέξασθαι. ἀλλὰ Πρόκλου τοῦ κοιαιστορος ταῖς συμβουλαῖς

P 84 μετέμελε τὰ δόξαντα, καὶ Χοσρόης ἐσποικητὸς υἱὸς Ἰουστίνῳ οὐκ
V 279 ἐγένετο. τὸν γὰρ υἱὸν ἔφασκε καὶ κληρονόμον εἶναι τῆς πα-
τρῶας ἀρχῆς νόμιμον. ἐπὶ δὲ τοὺς περὶ Χοσρόην λόγους καὶ
τὴν εἰρήνην Περσῶν μὲν Σέδσης, ὁ Καβάδην σώσας πάλοι, καὶ 15
Βεόδης ἐστύλησαν, Ῥωμαίων δὲ Ῥουφῖνος καὶ Ὑπάτιος. καὶ
Βεόδης μὲν Σέδσῃ Πέρσαις ἐνδιαβαλὼν ἀναιρεθῆναι πεποίηκε,
Ῥουφῖνος δὲ Ὑπάτιον εἰς βασιλεία διαβαλὼν παραλυθῆναι τῆς
ἀρχῆς παρεσκεύασεν.

ιβ'. Ὅτι μεταξὺ Βοσπόρου καὶ Χερσῶνος, αἱ διέχουσιν 20
ἀλλήλων ὁδὸν ἡμερῶν εἴκοσι, τὰ ἐν μέσῳ Οὐννικὰ ἔθνη, αὐτό-
νομα ὄντα πρότερον, Ἰουστίνῳ κατήκοα γέγονεν. ἡ δὲ Χερσῶν

5. γένους Bess. γένος P. 7. ἀσφαλῶς καταλιπεῖν Bess. καταλι-
πεῖν ἀσφαλῶς P. 9. περιχαρὴς Bess. περιχαρῶς P. *ibid.* ἀλ-
λά] ἄλλα P. 11. κοιαιστορος] κνίστορος Bess. 12. Ἰουστίνῳ
Bess. Ἰουστίνου P. 16. 17. βεόδης Bess. Βεόδης P.

Persarum, qui repugnarunt: alteram item in Armenia, proxime ad Per-
sarmeniae fines, quae prius Theodosiopolis dicta, quod Theodosius Imp.
urbis dignitatem ignobili vico attribuisset.

11. Anastasio vita functo, quamvis multi generis claritate imperio
digni reperirentur, caeteris repulsam passis, Iustinus succedit. Ad quem
Cabades, quo filio natu minimo Chosroae regnum tuto relinqueret, lito-
ras dedit, adoptari ab ipso Chosroen postulans. Iustinus postulantis vo-
tum libenter accepit, ut et Justinianus sororis eius filius, qui regni ha-
eres sperabatur. Sed Procli Quaestoris consiliis sententiam mutarunt, ne-
que a Iustino Chosroes est adoptatus. Legibus enim filios bonorum pa-
tris successores suosque haeredes existere aiebat. Hinc pro Chosroae et
paco a Persis Seoses, ut et Cabadem pridem servarat, et Beodes; a Ro-
manis vero Rufinus et Hypatius legati missi. Et Beodes quidem Seosem
apud Persas calumniatus, vita privandum curavit. Rufinus vero Hypa-
tium apud Imperatorem insimulando, magistratu deiecit.

12. Quod inter Bosporum et Chersonem dierum viginti interiacet
spatium, Hunni incolunt: qui suis olim legibus degentes, in Iustini nuper

ἐσχάτῃ τῆς Ῥωμαϊκῆς ὑπῆρχε γῆς. προσεχώρησαν δὲ καὶ Ἰβη- B
ρες Ἰουστινῶ ἅμα Γουργένῃ καὶ σφῶν ἡγεμόνι ὑπὸ Περσῶν τα-
λαιπωρούμενοι· καὶ ὑπὲρ αὐτῶν Ῥωμαίοις καὶ Πέρσαις ἤρθη
πόλεμος. Ὅτι ἔτι ζῶν Ἰουστίνος Ἰουστινιανὸν κοινωνὸν τῆς βα-
5 σιλείας ἐποίησαντο, τελευτήσαντος δὲ τοῦ θείου ἐς μόνον Ἰουστι-
νιανὸν τὰ τῆς ἀρχῆς περιελήλυθε. Βελισάριος δὲ καὶ Σίττας δο-
ρυφόρῳ ἦσιν Ἰουστινιανοῦ ἔτι στρατηγοῦντος. ὑπὸ δὲ Ἰουστι-
νου τῶν ἐν Δάρας καταλόγων Βελισάριος ἀρχὼν κατέστη, ὅτε
καὶ Προκόπιος ὁ συγγραφεὺς σύμβουλος αὐτῷ ἤρθη.
10 γ'. Μοναρχήσαντος δὲ Ἰουστινιανοῦ Βελισάριος τῆς ἑω
στρατηγὸς καταστάς ἐπὶ Πέρσας στρατεύειν ἐτέτακτο. Καβάδης C
δὲ Περύζην ἄνδρα Πέρσῃν, Μιρράνην δὲ τὸ ἀξίωμα, τοῦ οὐ-
κείου στρατοῦ ἡγεμόνα κατεστήσαντο. καὶ ἅμφω τὰ στρατεύματα
περὶ Δάρας ἐστρατοπεδεύσαντο. καὶ Περύζης Βελισαρίῳ ἐδήλοσ
15 ἐν παρασκευῇ τὸ ἐν πόλει βαλανεῖον ἔχειν· βούλεισθαι γὰρ αὐτὸν
λούσασθαι τῇ ὕστερα. διδὼ δὲ Ῥωμαῖοι τὰ ἐς τὴν συμβολήν
κρατερῶς ἐξηστύνοντο. παρατάξιως δὲ γενομένης ἐκατέρου στρα-
τεύματος Ἀνδρέας τις Βυζάντιος παιδοτρέβης καὶ παλαιόστρας ἐν
Βυζαντίῳ προεστῆκως, ὃς δὴ καὶ ἐν τοῖς τοῦ Βούζου τοῦ συστρα-
20 τηγοῦντος Βελισαρίῳ οὐκείοις ἐτύγχανεν, ἔτι τοῦ Βούζου σώματος
ἐν βυλανεῖῳ ἐπιμελούμενος, οὗτος προκλήσειws ἐς μονομαχίαν γε- D

2. γουργένῃ Bess. Γουργογένη P. 3. ἤρθη] ἤρθη Bess. ἤρθη
Bekkerus. 6. Βελισάριος] Βελισάριος P hic et paullo post.
ibid. σίττας Bess. Σίτας P. 8. δάρας Bess. hic et infra. Δα-
ρᾶς P. 12. μιρράνην Bess. Μηράνην P. 16. ὕστερα] ἔφη P.
ἔφη om. Bess.

potestatem venerunt: ut iam Cherson Romani terminus imperii esset. Accesserunt et Iberi Iustino Imp. una cum Gurgene eorum duce, a Persis male tractati. Qua de causa Romanos inter et Persas bellum exarsit. Vivens etiam Iustinus in societatem imperii adscivit Iustinianum, qui mortuo avunculo solus imperio potitus est. Belisarius et Sittas praetoriani milites fuerunt quo tempore Iustinianus copias ducebat. A Iustino vero militibus in Daras praefectus Belisarius datus est; cum et Procopius hic scriptor a consiliis illi additus.

13. Imperante post solo Iustiniano, Dux Orientis creatus Belisarius in Persas movere iussus est. Cabades Perozen genere Persam, dignitate Meranem, exercitui suo praefecit. Cum autem uterque exercitum circa Daras haberet, Belisario Perozes denuntiavit paratum sibi in urbe balneum haberet: lavare enim postero die velle. Quamobrem Romani ad pugnam fortiter se compararunt. In acie dein utriusque exercitu constituto, Andreas quidam Byzantius, gymnasticis exercitationibus atque palaestrae Byzantii praefectus, qui et Buzae, militum cum Belisario tribuno, domesticus haerebat, Buzae corpus in balneo curare solitus; cum

γεννημένης λαθὼν ἅπαντας δεύτερον μονομαχήσας ἐνίκησε, καὶ ἀρξαμένου τοῦ πολέμου διελέσθησαν.

ιδ'. Ὑστερον δὲ πάλιν συστάντος αὐτοῖς πολέμου πολλῶ καθυπέρτεροι Ῥωμαῖοι ἐγένοντο καὶ Περσῶν πολὺς ἐρρῶν φόβος, καὶ ἅπ' αὐτοῦ οὐκ ἔτι ἤθελον ἐκ τοῦ εὐθέως μάχην διενεγ-
5 κεῖν ἐς Ῥωμαίους· ἔφοδοι δὲ ἐξ ἐπιδρομῆς ἀμφοτέροις ἐγένοντο.

ιε'. Ὅτι Καβάδης ἄλλο στράτευμα ἐς Ἀρμενίαν τὴν Ῥω-
μαίοις κατήκοον ἐπεμψεν, ὃ δὴ στράτευμα Περσαρμενίων καὶ
Σαυνιτῶν καὶ Σαβίρων ἦν· τοῦτ' αὖ στρατιῶ Μερμερόης ἡγήτο.
P 85 Δωρόθεος δὲ ὁ Ἀρμενίας στρατηγὸς καὶ Σίττας, ὃς παντὸς ἐφε-
10 στήκει τοῖδε τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στρατεύματος, συμβαλόντες τοῖς πε-
λεμοῖς ὄλγοι πολὺ πλείονων ἐκράτησαν· ἐξ οὗ δὴ καὶ ἐπ' αἰκον
οἱ τῆδε Πέρσαι ἀνεχώρησαν. τότε καὶ ἄλλα μὲν Περσικὰ χωρία
Ῥωμαῖοι κατέσχον, κατέσχον δὲ καὶ τὸ Φαράγγιον καλούμενον,
ὅθεν δὴ καὶ τὸν χρυσὸν Πέρσαι ὀρύσσοντες βασιλεῖ φέροισι. καὶ 15
Τζάνοι δὲ οἱ πάλαι Σάνοι καλούμενοι αὐτόνομοι ὄντες καὶ ληστρε-
κώτερον τοὺς πλησιοχώρους κατατρέχοντες, ὑπὸ Σίττα κατα-
στρατηγηθέντες εἰς τὸ ἡμέτερόν τε μεταβληθέντες Χριστιανοὶ γε-
γόνاسι καὶ κατήκοοι Ῥωμαίοις ὥς καὶ ἐς λόγους στρατοῦ Ῥωμαϊ-
κοῦ κατατάττεσθαι.

20

6. ἐς Ῥωμαίους Bess. Ῥωμαίοις P. 9. σαβίρων Bess. Σαβή-
ρων P. 10. Σίττας] Σίτας P. 13. οἱ τῆδε Bess. οἱ om. P.
16. σάνοι Bess. Σαῦνοι P. Conf. p. 77, 13. 17. τοὺς πλη-
σιοχώρους Bess. τοῖς πλησιοχώροις P.

ad singulare certamen provocatum esset, ignotus omnibus, bis depu-
gando victor evasit: coeptumque praelium finierunt.

14. Post iterum commisso inter eos praelio, Romani longe supe-
riores evaserunt, cum ingenti Persarum clade. Quo factum est ut cum
Romanis exinde iusto praelio dimicare detrectarint: incursiones tamen
utrinque factae.

15. Cabades alterum in Armeniam Romanis subditam exercitum mi-
sit, qui ex Persarmenis, et Saunitis, et Saberis constabat. His Mer-
meroes copiis praefectus. Dorotheus vero Armeniae Dux, et Sittas, qui
et toti huic Romano exercitui praefuit, manu cum hoste conserta, pauci
maiores longe copias superarunt: unde et domum Persae fugerunt. Hac
occasione Romani cum alia Persicae regionis occuparunt loca, tum Pha-
rangium, quod vocant, ceperunt, unde aurum Persae effodientes Regi
pendunt. Zani vero, Sausi antiquitus appellati, liberi et latronum ritu
vicina populates loca, Sitta duce victi, in ius nostrum ditionemque com-
cedentes, Christiani facti sunt, et Romanis parent; ut etiam in horum
castris una permixti militarint.

ζ'. Ὅτι Καβάδης ἄμφω τῶν στρατευμάτων αὐτοῦ ἦντι- B
 θέντων ἐν ἀπορίᾳ ἦν, Ἀλαμούνδαρος δὲ ὁ τῶν παρὰ Πέρσαις
 Σαρακηνῶν βασιλεὺς, ἀνὴρ ὢν δεινὸς τὰ πολέμια καὶ δραστή-
 ριος, ὃς ἐς γόνυ τὰ Ῥωμαίων ἐκλινε πράγματα ἔτεσι πεντήκοντα,
 οὗτος ἐπέθετο Καβάδῃ ἐς Ἀντιόχειαν τότε ἀφύλακτον οὖσαν καὶ
 τὰ ταύτῃ χωρία ἐσβαλεῖν.

ιη'. Γρονὸς δὲ Βελισάριος κατὰ τάχος ὑπηντίαζε, στρα-
 τευμα Ἰσαύρων καὶ Ἀρέθαν τὸν τῶν παρὰ Ῥωμαίοις Σαρακηνῶν V 280
 βασιλεῖα ἅμα τοῦ οἰκείου συνεπαγόμενος λαοῦ. Ἀλαμούνδαρος C
 10 δὲ καὶ Ἀζαρέθης ὀρρωδήσας ἐπ' οἶκον ἀπεχώρει· καὶ Βελισάριος
 ἔπειτο, οὔτι ἐς χεῖρας ἔλθεῖν προαιρούμενος, τὴν διώξιν δὲ σχη-
 ματιζόμενος. ἀλλὰ τό γε κληῖδος ἐλοιδορεῖτο αὐτῷ, πρῶτον μὲν
 οἶκ ἐς τὸ ἐμφανές, ἐπεὶ δὲ ἐμφανῶς ἐκάκισον, ἅκων συγκροτεῖ
 τὸν πόλεμον. καὶ τὰ μὲν πρῶτα πιπτόντων ἐκατέρωθεν ἀγχώ-
 15 μαλος ἢ μάχῃ ἐγένετο, ἔπειτα δὲ τραπέντος τοῦ περὶ Ἀρέθαν λαοῦ
 καὶ τῶν Ἰσαύρων κατὰ κράτος ἐνίκων Πέρσαι. καὶ εἰ μὴ ἀπὸ τοῦ
 ἵππου καταβὺς Βελισάριος τοῖς καταλειμμένοις συνετάττετο καὶ D
 ἡμύνετο, ἅπαντες ἂν διεφθάρησαν. Ἀζαρέθης μέντοι ὁ Περ-
 σῶν στρατηγὸς ὑποστρέψας πρὸς Καβάδην οὐκ ἀπώνατο τῆς
 20 νίκης· πολλοὺς γὰρ ἦν καὶ αὐτὸς ἀποβαλὼν ἐν τῇ μάχῃ, εἰ καὶ

4. ὃς add. Bess. 6. ταύτῃ Bekkerus ex apographo Stephani.
 ταύτης P. 7. Βελισάριος] Βελισάριος P hic et paullo post.
 9. τοῦ οἰκείου — λαοῦ Bess. τῷ οἰκείῳ — λαῷ P. 11. οὔτι
 Bess. οὔτε P. 12. ἐμφανῶς Bess. φανερώς P. 16. κατὰ
 κράτος ἐνίκων Πέρσαι Bess. ἐνίκων Πέρσαι κατακράτος P.
 19. πρὸς Bess. εἰς P.

17. Cabades amisso utroque exercitu, animi pendeat. Sed Ala-
 mundarus Persicorum Saracenorum Rex, vir bello acer ac strenuus, res
 Romanorum valde infregit annis quinquaginta. Hic Cabadi suggestit
 Antiochiam praesidio nudatam finitimaque invaderet.

18. Belisarius, re cognita, quam maturime occurrit, eductis
 Isaurorum copiis, et Aretha Romanarum partium Saracenorum Rege, qui
 suam ipse gentem ductabat. Alamundarus vero et Azarethes metu per-
 cussus retro domum se recepit. Et Belisarius pone sequebatur, non
 tam cum hoste manus conserere cupidus, quam ut eum insequi se finge-
 ret. Donec multis vulgi convitiis primum quidem clam, deinde etiam
 palam laceratus, invitatus ad pugnam descendit. Cadentibus initio multis
 utraque ac caesis, anceps diu pugna fuit. Versis dehinc in fugam Are-
 thae copiis atque Isauris, a Persis summa virtute pugnantibus victoria
 stetit: ut nisi ex equo ad pedes Belisarius desillisset, ac reliquis sese
 adiungendo auxilium attulisset, debellatum eo die esset, caesique ad unum
 omnes internecione fuissent. Attamen Azarethes Persarum dux domum
 ad Cabadem reversus, victoriae fructum non tulit. Suorum enim multos

πολὸν πλείους τῶν ἀντιπάλων διεφθάρησαν· διὸ ἐν τοῖς ἀτίμοις ἐτέλει.

κα'. Ὅτι Βελισάριον ὁ βασιλεὺς εἰς Βυζάντιον μετακαλεσάμενος, ἐφ' ᾧ ἐπὶ Βανδύλους στρατεύσειε, Σίτταν φυλάζοντα
P 86 τὴν ἐφ' ἣν ἀπέστειλεν, ἐν ᾧ καὶ Πέρσαι κατὰ Ῥωμαίων ἐσβάλλουσι. καὶ Καβάδου τελευτήσαντος ὁ παῖς Χοσρόης τὴν βασιλείαν ἐκδέχεται.

κβ'. Ῥουφῖνος δὲ καὶ Ἀλέξανδρος καὶ Θωμᾶς σὺν Ἑρμογένη παρὰ Χοσρόην παραγίνονται ἐπὶ πρεσβείαν· οἷς τὴν εἰρήνην ἀπέραντον ἔφησε θέσθαι, δέκα καὶ ἑκατὸν κεντηναρίους. 10 ἀλλὰ τότε μὲν ἄπρακτοι διεκίθησαν, ὕστερον δὲ τὴν ἀπέραντον εἰρήνην ἐσπείσαντο, ἕκτον ἤδη ἔτος τὴν βασιλείαν Ἰουστινιανοῦ ἔχοντος. καὶ Ῥωμαῖοι μὲν τὰ τε χρήματα καὶ τὸ Φαράγγιον καὶ Ἡῶλον τὸ φρούριον Πέρσαις παρέδωκαν, Πέρσαι δὲ Ῥωμαίοις τὰ τε Λαζικῆς ὄρια καὶ Λάγαριν, ἄνδρα ἀγαθὸν τὰ πολέμια, 15 ἀντ' αὐτοῦ ἕτερον κεκομισμένοι οὐκ ἀφανῆ ἄνδρα.

B κγ'. Εὐθὺς μέντοι ἑκατέρω βασιλεῖ ἐπιβουλὴν ξυνηνέχθη γενέσθαι πρὸς τῶν ὑπηκόων. καὶ Χοσρόην μὲν αἵτε θορυβώδη καὶ ἄτακτον ὁ Περσῶν μισήσας λεῶς, Καβάδην τὸν Ζάμου τοῦ ἀδελφοῦ παῖδα βασιλεία σφίσι βουλευόμενος στήσασθαι. ἀλλὰ 20

4. βανδύλους Bess. Βανδάλους P. *ibid.* Σίτταν] Σίταν P.
15. δάγαριν Bess. Λαγάριν P. 16. δὲ καὶ ἕτερον P. δὲ καὶ
om. Bess. 19. λισίς Bess. λισός P.

in praelio amiserat; licet adversariorum plures cecidissent. Quamobrem inhonoratis adnumeratus est.

21. Evocat Constantinopolim Iustinianus Imp. Belisarium, ut inde in Vandalos expeditionem suscipiat; Orientique custodem Sittam imposuit. Hisce temporibus et Persae cum Romanis concurrerunt, et Cabade mortuo, filius Choaroes regni habenas suscepit.

22. Missi ergo ad eum legati Rufinus, Alexander, Thomas et Hermogenes, quibus pacem velle se facere dixit perpetuam, si modo darent centenaria centum ac decem. Verum re tum infecta discesserunt: nec nisi postea constituta pactaque pax illa perpetua, imperante sextum iam annum Iustiniano. Per eam Romani pecunias, Pharangium, et Bolium arcem Persis reddiderunt: et hi vicissim Romanis Lazorum in finibus oppida, et Dagarem virum bello strenuum, recepto pro eo et altero non ignobili viro, remiserunt.

23. Mox utrique Imperatori structae insidiae a subditis. Chosroem quidem ut turbulentum intemperantisque ingenii virum Persae invisum cum haberent, Cabaden, Zamae fratris eius filium, Regem sibi facere con-

γνοὺς ὁ Χοσρόης Ζάμην τε τὸν ἀδελφὸν καὶ τοὺς ἄλλους ἀδελ-
φοὺς ἅμα τῶν μετασχόντων τῆς βουλῆς ἀνελὼν τὴν στάσιν ἔπαυ-
σε. Καβάδης δὲ ὁ Ζάμου, κομιδῇ νέος ὢν, προνοία Χαναράγ-
γου τοῦ Ἀδεργουδοννβάδου διέφυγε τὸν θάνατον. καὶ ὁ Χανα-
5 ράγγης ὕστερον διὰ τοῦτο ὑπὸ Χοσρόου ἀνήρηται.

κδ'. Ἰουστινιανῷ δὲ ὁ δῆμος ἐπιβουλείων Ὑπάτιον ἄκον-
τα, τὸν Ἀναστασιου τοῦ βεβασιλευκότος ἀδελφιδοῦν, βασιλέα
σφῶν ἀνηγόρευσαν, ἀρξάμενοι τῆς ἐπιβουλῆς καὶ τῆς σιάσεως C
ἀπὸ τῆς ἐν τοῖς ἵπποδρομοῖς ἱριδος. βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς
10 Βελισαρίῳ τε καὶ Μούνδῳ τοῖς στρατηγοῖς χρώμενος, τὸν τε
Ὑπάτιον καθεῖλε καὶ πολλοὺς τῶν στασιωτῶν ἀνείλεν, ἄχρι καὶ
ἐς τρεῖς μυριάδας τοῦ ἀναιρεθέντος λαοῦ συντελοῦντος. συνέ-
πραττον δὲ τῷ βασιλεῖ Βοραΐδης καὶ Ἰούστος, οἱ αὐτοῦ ἀνεψιοί.

κε'. Ἐν αὐτῷ δὲ τῷ λόγῳ περὶ Τριβωνιανοῦ τοῦ ἐκ
15 Παμφυλίας ἔλκοντος τὸ γένος διέξεισιν, ὃς τὴν τοῦ κοιαιστῶρος
διείπεν ἀρχὴν, περὶ τε τῆς φιλοχρηματίας καὶ τῆς ἄλλης αἰμυ-
λίας. καὶ περὶ Ἰωάννου τοῦ ἐπύρχου τοῦ ἐκ Καππαδοκῶν τῆς
τε πανουργίας καὶ ἀπληστίας καὶ μέθης καὶ τῆς ἄλλης κακότητος·
ὅπως τε Ἀντωνία ἡ τοῦ Βελισαρίου γυνὴ δι' Εὐφημίας τῆς αὐ- D
20 τοῦ θυγατρὸς φρεναπατήσασα Ἰωάννην ἐπίβουλον ἔδειξε βασι-

2. τῶν μετασχόντων Bess. τοῖς μετασχούσι P. 3. Ζάμου] ζα-
μου Bess. 4. Ἀδεργουδοννβάδου] ἀδέργου δοννβάνδου Bess.
Ἀδεργουδοννάντου P. 5. ὕστερον διὰ τοῦτο Bess. διὰ τοῦτο
ὕστερον P. 6. Ἰουστινιανῷ] Ἰουστινιανόν Bess. 10. Βελισα-
ρίῳ] Βελισαρίῳ P et infra Βελισσαρίον. 15. τοῦ κοιαιστῶρος]
κναιστόρος Bess. omisso τοῦ.

stituunt. Quo cognito Chosroes Zamen fratrem reliquosque germanos et
coniurationis socios necat. Sic tranquillata res est, quiesque data. Ca-
bades tamen filios admodum adolescens prudentia Chananangi Adergudun-
badi caedem effugit: quo nomine hic postea a Chosroe est interfectus.

24. Iustiniano quoque Imp. plebs insidias comparavit, creato
Imperatore (tametsi repugnaret) Hypatio Anastasii eius, qui imperarat,
patruele: nata seditione ortoque tumultu e contentione ludorum Circen-
sium. Caesar itaque Iustinianus Belisario et Mundo Ducibus usus, Hy-
patium occidit, multosque coniurationis huius socios sustulit: plane ut ci-
vium tunc ad triginta millia occubuerint. Imperatori suppetias affere-
bant Boraides et Iustus, Iustiniani fratris filii.

25. In eo ipso libro narrat de Triboniano: qui e Pamphylia ge-
nus duxit, et Quaestoris munus obiit, deque avaritia eiusdem ac blandi-
loquentia. De Ioanne item Cappadoce Praefecto Praetorio, deque eius
vafricia, inexplibili cupiditate, ebrietate, alisque vitiiis. Ut Antonina
Belisarii coniux per Euphemiam filiam eius callide Ioannem circumvene-

λέως, ὅπως τε ὕστερον Εὐσεβίου τοῦ ἐπισκόπου Κυζίκου ἐξ ἐπι-
βουλῆς ἀναιρεθέντος, συνεργὸς ὑπονοηθεὶς τοῦ μιάσματος, ἡκί-
σθη τὸ σῶμα καὶ ἀκλεῶς ἐξορίᾳ μικρᾷ καὶ τελευταίᾳ παραδόνθῃ.

8. ἀκλεῶς Bess. ἀνηλεῶς P.

rit, et insidias struere patefecerit. Utque demum Eusebio Cyzici Epi-
scopo ex insidiis occiso, impii sceleris consors habitus, corpore quaestio-
nibus cruciatus, inclementer tandem ac severe proscriptus sit.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΩΣ P 87
V 281
H 86
ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΗΣ Α ΤΕΤΡΑΔΟΣ Η Β΄.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ — Β.] Προκοπίου Καيسαρίας Ιστοριών η δευ-
τέρα Α. ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΩΣ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΤΕ-
ΤΡΑΔΟΣ ΤΩΝ ΚΑΤ' ΑΥΤΟΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΒΙΒΛ. Β. Ρ.

PROCOPII CAESARIENSIS
HISTORIARUM TETRADIS I.
LIBER II.

ARGUMENTUM.

EX EDITIONE MALTRETI.

Alamundarus impulsu Chorois dat belli causam, mota in Aretham lite de Strata. Regionis situs et infelicitas. Quid pro se pars utraque diceret. Strategii et Summi sententiae. De Iustiniano queritur Choroës. (Cap. 1.) Vittigis Gotthorum res ad Choroem legatos mittit. Eorum oratio. Maxima belli causa invidia. (2.) Res Armeniae. Symeonis caedes. Amasaspem de sententia Iustiniani occidit Acacius et Armeniam obtinet. Huius mores et mors. Sittae, viri bello egregii, interitus. Buzis in Ioannem Arsacidem perfidia. Bassaces alique Arsacidae Choroem adeunt. Eorum oratio. Bellum Persae in Romanos decernunt. (3.) Cometes oritur. Hunni erumpunt et foede Europam populantur. Iustinianus Choroem a bello per litteras dehortatur. (4.) Quandonam et qua ingressus Choroës in fines Rom. Circesium castellum prae metu, urbem Zenobiam per contemptum renuit oppugnare. Ad urbem Sura capit omen ex equo. Surenorum Episcopum fallit. Urbe dolo potitus, eam excindit. Euphemia captivam ducit uxorem. Agit cum Sergiopolitano Episcopo de captivorum redemptione. (5.) Militare Magisterium Orientis bifariam divisum. Buzis oratio ad Hieropolitanos. Germanus a patruo Iustiniano mittitur Antiochiam. Eius consilium. Megan Beroensem Episcopum ad Choroem Antiocheni legant. Choroës pecuniam imperat Hieropolitanis, et accipit. (6.) Beroëae situs. Paciscuntur cives. Urbs capitur, excepta arce, ac pene tota incenditur. Megas Antiochiam reverens nihil proficit. Ephraemius Patriarcha et Germanus in Ciliciam concedunt. Redit Beroëam Megas, ex-

postulatque cum Choroë. *Utriusque orationes.* (7.) *Petit Choroë Antiochiam, et obsidet. Antiochenas plebis insolentia. Muros oppugnat Choroë. Obsessorum imprudentia. Ducum ac militum fuga cum strage civium. Persae muros ascendunt, seque in medium urbem inferunt. Antiocheni adolescentes strenui. Accit Legatos Choroë. Oratio Zabergania. Civium strages. Amor pudicitiae.* (8.) *Oratio Choroë ad legatos Rom. Eiusdem ingenium et mores. Auctoris iudicium de Fortuna. Urbis direptio et incendium.* (9.) *Antiochena calamitas ostento praenuntiata. Auctoris sententia de divino consilio. Templum suburbanum D. Iuliani non incenditur legatorum gratia. Eorum oratio ad Choroë: huius querelas. Altercatio. Pacis compositio Romanis ignominiosa.* (10.) *Choroë Seleuciam divertit: in mari lavat: Soli sacrificat. Cogitat Apameam. Daphnen suburbium visit: lucum ac fontes miratur: Nymphis sacrificat. Templum Michaelis Archangeli incenditur. Segmentum Crucis Christi Apameae servatur. Miraculum. Thomas Antistes prodit obvium Choroë. Huius perfidia. Pavet in Circo Prasinis, quia Iustinianus Venetis favobat. Persam stupratorem morte afficit.* (11.) *Choroë pecuniam imperat Chalcidensibus. Euphratem traiecit. De obsidenda Edessa cogitat. Augarus Toparcha olim Augusto Imp. carissimus. Mira narratio. Soli natalis amor ingens. Egregia Circensium definitio. Elogium Iesu Dei filii. Eius epistola ad Augarum in portis Edessae excerpta. Inane Choroë adversus urbem illam consilium.* (12.) *Iustinianus ad Choroë scribit et ratas habet pacis conditiones. Edessenorum mira benignitas in captivos Antiochenos. Carreni cur accepti Choroë. Constantinam sibi vindicat Choroë. Cabadi dextera monstranti Edessam dicunt Magi felix urbi omem ab ipso datum. Baradotus Episcopus sanctus Cabadem placat. Choroë Darum frustra obsidet.* (13.) *Choroë Antiochiam captivis Antiochenis Choroë condit. Urbis illius iura. Anastasii principatu lucus Daphnes vento erutus. Sub Iustino horrendus terrae motus Antiochiae. Revocatus ex Italia Belisarius bello Persico praeficitur. Eum sequuntur Gotthi. Byzantii subsistit Vittigis.* (14.) *Origo belli Lazici. Lazorum Reges insignia ab Imperatore Rom. accipere soliti. Petrus Dux avarissimus. Ioannes Tzibus monopolium Petrae instituit. Legatorum Lazorum ad Choroë oratio. Choroë cum ipsis deliberat.* (15.) *Mittit Belisarius exploratores in Persidem. Darae deliberat cum Ducibus Romanis. Saracenum idololatrarum mos.* (16.) *Choroë in Lazicam pervenit, et a Gubaze Lazorum Rege adoratur. Ad urbem Petram male habiti Persae. Petrae situs. Ea potitur Choroë.* (17.) *Belisarius Nisibin petit. Eius ad Duces Romanos oratio. Persae Nabede duce in Romanos erumpunt. Confligitur.* (18.) *Belisarius Sisauranum castellum obsidet. Duces Romanos alloquitur. Aretham in Assyriam incurrere iubet. Castellum capit. Persas dedititios mittit Byzantium. Fraus Arethae. Romana castra febribus vastantur. Ioannis oratio ad Belisarium. Choroë in Persidem et Belisarii Byzantium reditus.* (19.) *Tertia Choroë expeditio in Romanos. Eius saevitia in Candidum Sergiopolitanum Antistitem. Frustra Sergiopolin tentat. Cogitat Palaestinam, ut diripiat Hierosolyma. Belisarius veredis vectus in Orientem redit. Iustus Iustiniani a fratre nepos cum invitat Hierapolin. Belisarius Duces Hierapoli morantes elicit ad oppidum Europum.* (20.) *Abandanem Choroë ad Belisarium legat. Belisarii cautio et apparatus. Adolus Silentarius. Legatum Belisarius excipit. Abandanes reditum suadet Choroë. Huius sollicitudo. Euphratem traiecit. Cum Belisario per internuntios agit. Elogium Belisarii. Choroë Callinicum capit. Armenii in fidem Rom. redeunt. Belisarius Byzantium revocatur, in Italiam profecturus.* (21.) *Pestilentia gravissima. Eius causa, Deus. Orta in Aegypto ubique grassatur. Spectra Daemonum multis oblata. Ab illis percussos pestis corripiebat. Quam varie invase-*

rit homines. *Affectus eius diversissimi.* (22.) *Quam saeve grassata pestis Byzantii. Pia providentia Iustiniani Imp. ac Theodori Referendarii. Urbis facies miserabilis.* (23.) *Ardabigani Pyreum clarissimum. Ignis a Persis cultus, idem cum Vesta. Constantianus et Sergius legati Rom. ad Chosroem. Eudubius Episcopus Persarmeniae. Valerianum Magistrum mil. in Armenia adit. Iubet Iustinianus irruptionem fieri in Persarmeniam. Cogitur Rom. exercitus, in quo Martinus Mag. mil. per Orientem, aliiq. Duces.* (24.) *Dubios Persarmeniae regio. Catholicus. Anglonem Nabedes munit. Romanorum imprudentia. Male hostem invadunt. Turpiter vincuntur. Erulorum mos. Romanorum fuga.* (25.) *Quarta Chorois expeditio non tam in Romanos, quam in Deum Christianorum. Edessam obsidet. Primus conflictus bene Romanis cedit. Edessenis pecuniam Chosroes imperat. Aggerem extruit. Romanorum eruptio. Cilicis protecti qui Aggestam moliantur. Stephanus medicus ad Chosroem legatus. Irrita de pace colloquia.* (26.) *Edessenorum cuniculus ad hostilem aggerem, qui tandem igni corrumpitur. Semel atque iterum a muro repulsi Persae. Frustra de pace agitur. Acerrimus conflictus. Edessenorum mirabilis fortitudo. Solvit Chosroes obsidionem.* (27.) *Iusti et Peranii obitus. Marcellus et Constantianus subrogati. Cum Chosroe de pace agitur. Fiant induciae. Alamundarus Arethae filium bello captum Veneri immolat. De Lazica consilium Chorois. Legatus Isdigunas urbem Daram occupare astu nititur. Byzantii a Iustiniano honorificentius accipitur quam Legati conditio postulat.* (28.) *Aedificare vult Chosroes classem in Lazica. Materies fulmino deflagrat. Gubazes Lazorum Rex petitus insidiis, fidem Iustiniani implorat. Romani Petram obsident. Regionum illarum situs, populi, et urbes. Gubazis providentia. Dagisthaei Romanorum Ducis imprudentia ad Clisuras. Petra oppugnatur.* (29.) *Mermeroes cum Persarum exercitu Petram properat. Obsessi Persae quo redacti. Mermeroes e Clisuris Romanos deturbat. Dagisthaeus solvit obsidionem. Quid Petrae actum a Mermeroe. Huius reditus. Gubazis Lazorum Regis constantia. Mermerois consilium. Persarum clades. Mortua Theodora Aug. Ioannem Cappadocem ab exilio revocat Imperator. Praedictionis ridendus exitus.* (30.)

α'. Χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον ὁ Χοσρόης μαθὼν ὡς καὶ Ἰτα-
 λαν Βελισάριος Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ προσποιεῖν ἤρξατο, οὐκ ἐτι
 κατέχειν οἷός τε ἦν τὴν διάνοιαν, ἀλλὰ σκήψεις ἐπινοεῖν ἤθελεν,
 ὅπως δὴ λόγῳ τινὶ εὐπρεπεῖ τὰς σπονδὰς λύσειεν. ὑπὲρ ὧν κοινο-
 P 88 λογησάμενος Ἀλαμουνδάρῳ ἐκέλευεν αὐτὸν ξυμπορῶντα πολέ-5
 μου αἰτίας. ὁ δὲ Ἀρέθῳ ἐπικαλέσας ὅτι αὐτὸν περὶ γῆς ὁρίων
 βιάζοιτο, ἐς χεῖράς τε αὐτῷ ἐκσπόνδως ἤλθε καὶ γῆν τὴν Ῥω-
 μυαίων ἐπὶ ταύτῃ τῇ σκῆψει καταθεῖν ἤρξατο. ἔφασκέ τε ὡς αὐ-
 τὸς οὐ λυεῖ τὰς Περσῶν τε καὶ Ῥωμαίων σπονδὰς, ἐπεὶ αὐτὸν ἐς
 ταύτας οὐδέτεροι ἐσεργάσαντο. καὶ ἦν δὲ οὕτως. οὐ γάρ τις 10
 πώποτε Σαρακηνῶν λόγος ἐν σπονδαῖς γέγονεν, αἵτε ξυνεχομένων
 τῷ Περσῶν τε καὶ Ῥωμαίων ὀνόματι. αὕτη δὲ ἡ χώρα, ἥ δὴ
 πρὸς ἐκατέρων τότε Σαρακηνῶν ἀντελέγετο, Στράτα μὲν κέκλη-
 ται, Παλμύρας δὲ πόλις πρὸς νότον ἄνεμον τέτραπται, δέν-
 B δρον μὲν ἥ τι τῶν ἐν τοῖς ληλοῖς ἀγαθῶν οὐδαμῇ φέρουσα (ἡλιό- 15
 καυστος γὰρ ὑπερφυῶς ἐστι), προβάτων δὲ τισιν ἐκ παλαιοῦ
 ἀνεμμένη νομαῖς. Ἀρέθας μὲν οὖν Ῥωμαίων ἰσχυρίζετο εἶναι τὸν
 χῶρον, τῷ τε ὀνόματι τεκμηριούμενος, οὗ δὴ πρὸς πάντων ἄνω-
 θεν ἔτυχε (Στράτα γὰρ ἡ ἐστρωμένη ὁδὸς τῇ Λατίνων καλεῖται
 φωνῇ) καὶ μαρτυρίαις παλαιωτάτων ἀνδρῶν χρώμενος. Ἀλα- 20

4. οὐκ ἐτι] εὐπρεπεῖ H. 7. ἐκσπόνδως P et HL in marg. ἐν
 σπονδαῖς AHL. 12. τῷ — ὀνόματι A quod ex Reg. affert Malt.
 τῶν — ὀνόματι P. τῶν — ὀνόματα H. 15. ἡλιόκαυστος]
 ἡλιόκαυστος H. 19. ἔτυχε] ἔσχε L: illud Lm. „ἔσχε Reg.“ MALT.

1. Haud multo post certior factus Chosroes Italiam quoque a Beli-
 sario in Iustiniani Aug. dittonem coepisse redigi, non potuit ultra temere
 animum: sed studium contulit ad excogitandos praetextus, ut pacem sol-
 veret aliquo honesto nomine. Qua de re cum Alamundaro collocutus,
 illum ad praebendas belli causas induxit. Is vero litem orsus, et que-
 stus quod ab Aretha suis finibus excluderetur, cum ipso manum conseruit,
 rupto foedere, eoque obtentu Romanum agrum incursare coepit; negans
 peccare se contra pacem Persas inter et Romanos compositam, cui a
 neutris ascriptus nominatim fuisset. Ita sane habebat: in foederis instru-
 mento nulla umquam facta mentio Saracenorum: ut qui Persarum ac Ro-
 manorum nominibus includantur. Porro illa regio, de qua tunc lis inter
 utramque gentem Saracenicam fuit, Strata dicitur, et ab urbe Palmyra
 ad austrum vergit, arboribus nuda plane ac frugibus prae aestu nimio,
 quo torretur, et iampridem pascendis ovibus destinata. Hanc ad Roma-
 nos pertinere Arethas et coniectura nominis, quod ab antiquiori memoria
 apud omnes obtinuit (viam enim lapidibus monitam Latini *Stratam* ap-
 pellant) et vetustissimorum virorum testimoniis affirmabat. Ex adverso

μοῦνδαρος δὲ φιλονικεῖν μὲν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος ἥκιστα ἰδικοῦ, μισθοὺς δὲ οἱ τοῦ ἐνταῦθα νομοῦ ἐκ παλαιοῦ ἔφασκε τοὺς τὰ πρόβατα κεκτημένους διδόναι. διὸ δὴ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς Στρατηγῷ τε πατρικίῳ ἀνδρὶ καὶ τῶν βασιλικῶν θησανρῶν ἄρ- 5 χοντι, ἄλλως δὲ ξυνετῷ καὶ εὐπατρίδῃ, ἔτι μέντοι καὶ Σοῦμμῳ C τῶν ἐν Παλαιστίνῃ στρατιωτῶν ἡγησαμένῳ, τὴν τῶν ἀντιλεγομένων ἐπέτρεψε δίδωσθαι. ὁ δὲ Σοῦμμος Ἰουλιανοῦ ἀδελφὸς ἦν, ὃς ὀλίγῳ ἔμπροσθεν ἐς Αἰθιοπίας τε καὶ Ὀμηρίτας ἐπρέσβευσε. καὶ αὐτοῖν ἄτερος μὲν, Σοῦμμος, μὴ χρῆναι Ῥωμαίους κατα- V 282 10 προῖσθαι τὴν χώραν ἤξιον; Στρατήγιος δὲ βασιλέως ἰδεῖτο μὴ χώρας τινὸς ἕνεκα βραχείας τε καὶ ὥς ἥκιστα λόγου ἀξίας, ἀλλὰ ἀγόνου τε καὶ ἀκάρπου παντάπασιν οὐσης, Πέρσαις πολεμῆσαι σκῆψαι τοῦ πολέμου χαρίζεσθαι· βασιλεὺς μὲν Ἰουστινιανὸς ταῦτα ἐν βουλῇ ἐποιεῖτο, καὶ χρόνος πολὺς ταύτῃ δὴ τῇ διατῇ 15 ἐτίρβη.

Χοσρόης δὲ ὁ Περσῶν βασιλεὺς λελύσθαι πρὸς Ἰουστινια- D τοῦ τὰς σπονδὰς ἔφασκε, πολλὴν ἐπιβουλὴν ἐς οἶκον τὸν αὐτοῦ ἄρτι ἐνδεξαμένον, οἷς δὴ ἐταιρίζεσθαι Ἀλαμούνδαρον ἐν σπονδαῖς ἐνεχείρησε. Σοῦμμος γὰρ ἐναγχος ἐπὶ διατῇ δῆθεν τῷ λόγῳ 20 παρ' αὐτὸν ἦκοντα, ἐπαγγελίαις αὐτὸν περιελθεῖν μεγάλων χρημάτων, ἐφ' ᾧ προσχωρήσει Ῥωμαίοις, γράμματα τε προῖσχετο, ᾧ δὴ πρὸς Ἀλαμούνδαρον ἐν σπονδαῖς ὑπὲρ τούτων Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἔγραψε. καὶ πρὸς Οὐννων δὲ τινὰς ἰσχυρίζετο αὐτὸν

1. φιλονικεῖν] φιλονικεῖν L.

5. εὐπατρίδῃ] εὐπατρίδι P.

11. λόγου] [τοῦ] λόγου H.

14. ταύτῃ δὴ HL. δὴ om. P.

Alamundarus non contendendum de voce, sibi que a pecuariis mercedes personi regionis illius repensas olim dicebat. Quocirca Iustinianus Aug. arbitrium controversiae permittit Strategio Patricio et Imperatoriae gazae Praefecto, viro cum primis prudenti et nobili; Summo item, qui Dux fuerat Palaestinae, fraterque erat Iuliani paulo ante legatione functi apud Aethiopes et Homeritas. Atque id quidem eorum alter (Summum dico) pugnabat, regionem illam a Romanis minime deseri oportere: contra rogabat Augustum Strategius, ne praeiuribus in bellum Persis praetextum ullum praeberet, agri cupiditate angusti et contemnendi, immo etiam sterilibus omnino atque infeliciis. Longas habuit consultationes Iustinianus, in eaque re per arbitros transigenda plurimum est temporis tritum.

Chosroes autem Persarum Rex Iustiniano obiciebat violatam pacem recenti in domum suam nec obscura molitione, quod, dum vigeret pax, ad se Alamundarum sollicitasset per Summum, qui ipsius animum, ut ad Romanos descisceret, grandis pecuniae pollicitationibus tentasset nuper, cum illum adlisset per speciem litis arbitrario iudicio resolvendae. Litteras allegabat a Iustiniano de re illa scriptas in pace ad Alamundarum; itemque alteras ad quosdam Hunnos, quibus illos hortatus esset, ut facta

H 47
P 89 ἐπιστολὴν πέμψαι, ἐγκειλεομένην αὐτοῖς ἱσβαλεῖν τε ἐς τὴν Περ-
σῶν γῆν καὶ τοῖς ἐκείνη χωρίοις ἐπὶ πλείστον λυμῆνασθαι. ἦν
δὴ οἱ τοὺς Οὐννοὺς αὐτοὺς ἔφρασκεν ἔγχειρσαι ἐς ὅψιν ἐλθόντας.
ταῦτα μὲν Χοσρόης ἐπικαλῶν Ῥωμαίοις τὰς σπονδὰς λύειν διε-
νοεῖτο. εἰ μὲντοι ταῦτα λέγοντί οἱ ἀληθίζεσθαι ξυνέβαινεν, οὐκ ἔγω
εἶπείν.

B β'. Ἐν τούτῳ δὲ Οὐτίτιγίς, ὁ τῶν Γότθων ἡγούμενος,
ἤδη τῷ πολέμῳ κεκακωμένος, πρέσβεις δύο παρ' αὐτὸν ἔπεμψεν,
ἀναπέμποντας ἐπὶ Ῥωμαίους στρατεύεσθαι, οὐ Γότθους μὲντοι,
ὅπως μὴ κατάδηλοι αὐτόθεν γινόμενοι ξυγχείωσι τὰ πρᾶσσόμενα, 10
ἀλλὰ Λιγούρους ἱερεῖς, χρήμασιν ἄδροῖς ἐς ταύτην ἡγμένους τὴν
πρῶξιν. ὢν ἄτερος μὲν (ὅσπερ ἀξιώτερος ἔδοξεν εἶναι, δόκη-
σίν τε καὶ ὄνομα ἐπισκόπου περιβεβλημένος οὐδὲν αὐτῷ προσῆ-
κον) ἐς τὴν πρεσβείαν καθίστατο, ὁ δὲ δὴ ἕτερος αὐτῷ ὑπηρε-
τῶν εἶπετο. ὁδῶ τε ἰόντες ἐς τὰ ἐπὶ τῆς Θράκης χωρία ἐταιρή- 15
ζονται τινα ἐνθάδε Σύρας τε καὶ τῆς Ἑλληνίδος θωνῆς ἐρμηνεῖα
C σφίσι ἐσόμενον, ἅπαντάς τε Ῥωμαίους λαθόντες ἐς τὰ Περσῶν
ἦθ' ἀφίκοντο. ἅτε γὰρ ἐν σπονδαῖς καθιστώτες οὐκ ἐς τὸ ἀκρε-
βὲς ταύτῃ ἐφύλασσον. Χοσρόου δὲ ἐς ὅψιν ἐλθόντες ἔλεξαν
τοιούδε „Τοὺς μὲν ἄλλους ἅπαντας, ὧ βασιλεῦ, πρέσβεις τῶν 20
αὐτοῖς ἕνεκα ξυμφόρων ἐκ τοῦ ἐπὶ πλείστον ξυμβαίνει ἐς τὴν
πρεσβείαν καθίστασθαι, ἡμᾶς δὲ Οὐτίτιγίς ὁ Γότθων τε καὶ Ἰτα-
λιωτῶν βασιλεὺς ἔπεμψε τοὺς λόγους ὑπὲρ τῆς σῆς ποιησομένου

15. ἐς om. L. 19. δὲ] τε L.

in Persidem irruptione vastitatem late inferrent. Quam epistolam dice-
bat se ab Hunnis ipsis, a quibus conventus fuerat, accepisse. Ita Chos-
roes disturbare pacem querebat, ea Romanis obiiiciens, quae an vere et
sine mendacio diceret, asseverare non possum.

2. Interea Vittigis, cui Gotthi parebant, variis iam affectus cladi-
bus, ad Chosroem binos, qui illi expeditionem in Romanos suaderent,
legatos misit, non Gotthos natione, ne primore specie agniti rem tur-
barent; sed Ligures sacerdotes pecunia ad id magna inductos: quorum
alter, qui spectabilior videbatur esse, seque Episcopum habitu et nomine
mentiebatur, princeps erat legationis; alter ipsum tanquam minister as-
sectabatur. Hi profecti in Thraciam, sibi quemdam ex indigenis adiun-
xerunt, Syriacae Graecaeque linguae futurum ipsis interpretem. Demum
in Persidem pervenere, insciis Romanis omnibus; qui indiligentius, ut fit
pacis tempore, oras illas custodiebant. Sic autem allocuti sunt Chos-
roem, ad conspectum eius admissi. Plerumque fit, o Rex, oratores ut
ceteri legationem obeant suae suorumque utilitatis gratia. At nos co con-
silio Vittigis Gotthorum Italiaeque Rex misit, ut apud te regni causam
agamus tui. Tu ipsum coram his praesentem cogita hac uti voce. Si quis

ἀρχῆς· καὶ αὐτὸν νόμιζε παρόντα σοι τανῦν φθέγγεσθαι τάδε.
 εἰ τίς σε, ὦ βασιλεῦ, ξυελὼν φαλὴ τήν τε σὴν βασιλείαν καὶ
 πάντας ἀνθρώπους Ἰουστινιανῷ προέσθαι, ὀρθῶς ἂν εἴποι. ὁ
 μὲν γὰρ νεωτεροποιός τε ὢν φύσει καὶ τῶν οὐδ' ὅπως οἰοῦν αὐτῷ
 5 προσηκόντων ἔρων, μένειν τε οὐ δυνάμενος ἐν τοῖς καθεστῶσι,
 γῆν μὲν ἤπασαν ξυλλαβεῖν ἐπεθύμησεν, ἐκάστην δὲ ἀρχὴν περι- D
 βαλέσθαι ἐν σπουδῇ ἔσχεν. εἴτα (οὐδὲ γὰρ Πέρσας κατὰ μόνας
 ἔχειρεῖν ἴσχυεν οὐδὲ Περσῶν οἱ ἀντιστατούντων οἴος τε ἦν ἐπ'
 ἄλλους ἵκναι) σὲ μὲν τῷ τῆς εἰρήνης παραπετάσματι ἐξυπατῶν
 10 ἔγνω, τοὺς δὲ λοιποὺς βιαζόμενος μεγάλας δυνάμεις ἐπὶ τῇ σῇ
 ἀρχῇ ἐταιρίζεσθαι. Βανδύλων μὲν οὖν ἤδη καθελὼν τὴν βασι-
 λείαν καὶ Μαυρουσίους καταστρεψάμενος, Γότθων αὐτῷ φίλας
 ὀνόματι ἐκποδὼν ἱσταμένων, χρήματά τε μεγάλα καὶ σώματα
 πολλὰ ἐπαγόμενος ἐφ' ἡμᾶς ἦκει. ἐνδηλος δέ ἐστιν, ἦν καὶ Γότ-
 15 θους παντάπασιν ἐξελεῖν δύνηται, ὥς ἐξὸν ἡμῖν τε καὶ τοῖς ἤδη
 δεδουλωμένοις ἐπὶ Πέρσας στρατεύσει, οὔτε τὸ τῆς φιλίας ἐν-
 τοῦν ὄνομα οὔτε τι τῶν ὁμωμοσμένων ἐρυθριῶν. ἔως οὖν ἔτι
 σοι λείπεται τῆς σωτηρίας ἐλπίς, μήτε ἡμᾶς ἐργάσῃ κακὸν περαι- P 90
 τέρω μηδὲν μήτε αὐτὸς πάθῃς, ἀλλ' ὅρα μὲν ἐν τοῖς ἡμετέροις V 283
 20 κακοῖς ὅσα ὀλίγῳ ὕστερον ξυμβήσεται Πέρσαις, ἐνθυμοῦ δὲ ὥς
 Ῥωμαῖοι τῇ σῇ βασιλείᾳ εὖνοι μὲν οὐκ ἂν ποτε εἶεν, δυνάμει δὲ
 κρείσσους γενόμενοι οὐδὲν μελλήσουσι τὸ ἐς Πέρσας ἔχθος ἐνδεί-

8. [ἔσχεν] „ἔσχεν Reg.“ MALT. [ἔσχεν HmL. 16. στρατεύσει]
 στρατεύσει HmL. ibid. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδέ P.
 17. ὁμωμοσμένων (sic) A. ὁμωσμένων P. 18. τῆς] τις L.
 ibid. μήτε — μήτε] μηδὲ — μηδὲ P.

omnia uno verbo complexus, te regnum pariter tuum, o Rex, ac mortales
 universos Iustiniani potestati permittere dixerit, nae is recte. Nam ille,
 ut homo est novator et alieni appetentissimus natura, qui nec sciat stare
 pactis et constitutis; cum Orbi terrarum universo inhiat, tum singula asse-
 rere sibi regna contendit. Itaque, quoniam nec Persas potuit seorsum ag-
 gredi, nec caeteros, repugnantibus Persis, invadere; te pacis obtentu lu-
 dificari, dumque alias gentes vi subigit, magnas adversus imperium tuum
 copias comparare sibi decrevit. Iam certe, postquam regnum excidit
 Vandalorum ac Mauros perdomuit, Gotthis, ne ipsi se opponerent, amici-
 tiaē nomine summotis, iam, inquam, pecunia ac milite instructissimus nos
 adoritur. Quod si Gotthicum quoque regnum everterit, procul dubio nos
 caeterosque, qui iugum iam acceperunt, armabit in Persas, et ad bellum
 duet, nullam habens rationem nominis amicitiae, nec iusiurandum cru-
 descens. Dum igitur spes adhuc tibi salutis restat, assiste nobis damnum
 inferre, nec ipse cape: sed in malis nostris ea prospice, quae Persis im-
 pendent: idque tecum reputa, nunquam bene affectos in regnum tuum Ro-
 manos fore, nec dilatuos, ubi viribus superiores evaserint, odium in Per-

κινεσθαι. ἐν δέοντι τολῶν τῇ ἔξουσίᾳ χρῆσθαι, μὴ παυσανμένην ἐπιζητήσης. λωφίσασα γὰρ ἡ τῶν καιρῶν ἀκμὴ ἐπανέειναι οὐδαμῶς πέφυκεν. ἄμεινον δὲ προτερήσαντα ἐν τῷ ἀσφαλεῖ εἶναι ἢ B τῶν καιρῶν ὑστερηκότα τὰ πάντα ἀσχερότατα πρὸς τῶν πολυμήκων παθεῖν. “ 5

Ταῦτα ἐπεὶ Χοσρόης ἤκουσεν, εὖ τέ οἱ παραίνειν Οὐδέτι-
γος ἔδοξε καὶ λύνειν τὰς σπονδὰς ἔτι μᾶλλον ἐν σπουδῇ εἶχε. φθό-
νῳ γὰρ ἐς Ἰουστινιανὸν βασιλέα ἐχόμενος λογίζεσθαι ὡς ἥμισυ
ἔγνω, ὅτι δὴ πρὸς ἀνδρῶν Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ δυσμενῶν μάλα-
στα οἱ λόγοι ἐς αὐτὸν γένοιτο. ἀλλὰ τῷ βούλεισθαι ἐς τὸ πει- 10
σθῆναι αὐτόμολος ἦλθεν. ὃ δὴ καὶ ἐς τοὺς Ἀρμενίων τε καὶ
Λαζῶν λόγους ὀλίγῳ ὕστερον ἔδρασεν ἅπερ μοι αὐτίκα μάλα λε-
C λέγεται. καίτοι τοιαῦτα Ἰουστινιανῷ ἐπικάλουν ἐγκλήματα, ὅ
βασιλεῖ γενναίῳ εἰκότως ἂν ἐγκώμια εἶη, ὅτι δὴ τὴν βασιλείαν τὴν
αὐτοῦ μείζῳ τε ποιῆσαι καὶ πολλῷ ἐπιφανιστέραν ἐν σπουδῇ ἔχοι. 15
ταῦτα γὰρ καὶ Κύρῳ ἂν τις ἐπενέγκοι τῷ Περσῶν βασιλεῖ καὶ Ἀλε-
ξάνδρῳ τῷ Μακεδόνι. ἀλλὰ γὰρ φθόνῳ τὸ δίκαιον οὐδαμῇ εἴωθε
ξυνοικίζεσθαι. διὰ ταῦτα μὲν Χοσρόης τὰς σπονδὰς λύνει διε-
νοεῖτο.

D γ'. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ ἄλλο τι γενέσθαι τοιόνδε ξυνέβη. 20
Συμεῶντος ἐκεῖνος, ὃ τὸ Φαράγγιον Ῥωμαίοις ἐνδοὺς, Ἰουστι-
νιανὸν βασιλέα πείθει, ἔτι τοῦ πολέμου ἀκμύζοντος, κόμῃς αὐ-
H 48 τὸν τισιν ἀνδρῶν Ἀρμενίων δωρήσασθαι. κύριός τε τῶν χωρίων

2. ἐπιζητήσης] ἐπιζητήσας H: illud Hm.

15. αὐτοῦ] αὐτοῦ P.

18. Χοσρόης] ὁ χουρόης L.

sas conceptum effundere. Ergo opportune data utere facultate, ne postea subtrahatam requiras. Reverti nequit clausa semel occasio. Praestat autem ea antecapta esse in tuto, quam per segnitiam seram amissa indignissimis modis omnibus ab hoste haberi.

His Chosroes auditis, et Vittigis probata admonitione, pacem concellere multo acrius cupiebat. Etenim Iustiniano Aug. invidens, non cogitabat haec in illum ab inimicis iactari, nec iudicio, sed voluntate fidem his habebat ultro; quemadmodum et paulo post habuit Armeniorum Lazorumque orationibus: ut quamprimum exponam. At illi in Iustiniano reprehendebant, quae in generoso Imperatore laudanda sunt: nempe studium, quo proferebat Imperii fines et splendorem augebat. Cuiusmodi sane crimina Cyro Persarum Regi et Alexandro Macedoni inferre quis posset. Verumenimvero non una solent Iustitia et Invidia habitare. His demum causis ad solvendam pacem Chosroes impellebatur.

3. Sub idem tempus res, quam hic subiciam, contigit. Symeones ille, qui Pharangium Romanis dedit, quo tempore bellum adhuc flagrabat, a Iustiniano Aug. vicos impetraverat aliquot, qui ad quosdam Armenios pertinebant. Eorum autem dominium cum esset adeptus, ab an-

γενόμενος πρὸς τῶν αὐτὰ πάλαι πεποιημένων ἐξ ἐκπευλιῆς θνή-
σκει. Ἐπεργασμένου δὲ τοῦ καποῦ οἱ τοῦ θένου ἀρχηγοὶ φεύ-
γουσιν ἐς τὰ Περσῶν ἥθη. ἀδελφῶ δὲ ἦσιν δύο Περζίου παῖδε.
βασιλεὺς δὲ ταῦτα ἀποίσας, τὰς τε κόμας Ἀμαζάσπη παραδί-
δωκεν τῷ Σιρμιάνου ἀδελφιδῷ καὶ ἄρχοντα κατεστήσατο Ἀρμενίους
αὐτόν. τοῦτον τὸν Ἀμαζάσπην, προΐόντος τοῦ χρόνου, Ἰου-
στινιανῷ βασιλεῖ τῶν τις ἐπιτηδείων διέβαλλεν, Ἀκάκιος δὲ νόμα,
κακουργεῖν τε ἐς Ἀρμενίους καὶ βουλεύεσθαι Πέρσας ἐνδοῦναι P 91
Θεοδοσιούκαλιν τε καὶ ἄλλα ἅττα πολιέματα. ταῦτα εἰκὼν γνῶ-
10 μη βασιλέως Ἀκάκιος τὸν Ἀμαζάσπην δόλῳ ἔκτεινε, καὶ τὴν Ἀρ-
μενίων ἀρχὴν δόντος βασιλέως ἔσχεν αὐτός. ποτηρὸς δὲ ὢν φέ-
σει ἔσχε καὶ ὅ τι τὰ τῆς ψυχῆς ἥθη ἐνδείξοιτο. γέγονεν οὖν ἐς
τοὺς ἀρχομένους ὁμότατος ἀνθρώπων ἀπάντων. τὰ τε γὰρ χρή-
ματα ἐλθῆναι οὐδενὶ λόγῳ καὶ φόρου αὐτοῖς ὑπαγωγῇ οὐποτε
15 οὐσαν ἐς πετηγῦρια τέσσαρα ἔταξεν. Ἀρμένιοι δὲ (φέρειν γὰρ
οὐκ ἐστὶ αὐτὸν οἶοι τε ἦσαν) κτείνουσι τε ξυμφορήσαντες τὸν Ἀκά-
κιον καὶ ἐς τὸ Φαραγγίον καταφεύγουσι.

Αἰὶ δὲ Σίτταν ἐκ' αὐτοῦ ἐκ Βυζαντίου βασιλεὺς ἐπεμψεν. B
ἐνταῦθα γὰρ ὁ Σίττας δέκτριβεν, ἐπειδὴ Ῥωμαίοις ἐγένοντο αἱ
20 πρὸς Πέρσας σκοπταί. ὅς δὲ ἐκ' Ἀρμενίους ἐλθὼν τὰ μὲν
πρῶτα ἐς τὸν πόλεμον δυνήρως ἦν, τιθασαίνων μέντοι καὶ ἐπὶ
τὰ πρότερα ἥθη ἀντικαθιστάναι τοὺς ἀνθρώπους ἡνέχετο, πέ-

4. Ἀμαζάσπη] ἀμαζήσπει H et infra ἀμαζάσπειν. 5. ἀρμενίους A.
Ἀρμενίους P. 21. τιθασαίνων] Vulgo τιθασαίνων.

tiquis possessoribus ex insidiis occisus est. Patritia caede, fugerunt in Persidem eius auctores, duo germani fratres, Peroxis filii. Re audita, Amazaspis Symeonis ex sorore nepoti vicos Augustus concessit, eundem-
que praefecit Armeniae. Processerat tempus, cum Acacius apud Iusti-
nianum Aug. cui familiaris erat, criminasus est Amazaspem, ab eo ve-
xari dicens Armenios et agitari consilium prodendi Persis Theodosiopolem
atque alia quoadam oppida. Sua factus delatione, dolo ipsum peremit
de sententia Imperatoris; a quo etiam Armeniae praepositus fuit. Verum
homo ad flagitia natus, eo gradum hunc honoris obtinuit, ut latentes
animi mores clarius patefaceret. Mortalium fuit omnium in subditos cra-
delissimus. Nam illos de nihilo depeculabatur, et tributo quadringento-
rum pondo auri oneraverat inaudito. Tandem Armenii, cum iam Acacium
ferre non possent, conflata conspiratione eum tollunt e medio, seque re-
cipiunt in Pharangium.

Mo Sittam Augustus misit Byzantio: in urbe enim Sittas ab illo
tempore degebat, quo pacem cum Persis Romani fecerant. Is ubi in Ar-
meniam pervenit, in bellum remisse institit initio, enitens ipsos delinire,
et in pristinas sedes reducere, hoc promisso, persuasurum se Principi,

θειν βασιλέα ὑποσχόμενος ἀφεῖναι αὐτοῖς τὴν καινὴν τοῦ φόρου ἀπυγωγὴν. ἐπεὶ δὲ αὐτὸν βασιλεὺς τῆς μελλήσεως πολλὰ ὀνειδίζων ἐκάκιζεν, ἡγμένος ταῖς Ἀδολίων διαβολαῖς τοῦ Ἀκακίου παι-
 V 284 δός, ἐντυῦσα ἤδη ὁ Σίττας τὰ ἐς τὴν ξυμβολὴν ἐξηρτύετο. καὶ
 πρῶτον μὲν ὑποσχέσασιν πολλῶν ἀγαθῶν ἀναπέδωκεν τε καὶ ἐταίρι-
 ζεσθαι αὐτῶν τινὰς ἐνεχείρησεν, ὅπως αὐτῷ ῥῆων τε καὶ ἀπονω-
 C τέρα ἢ ἐς τοὺς λοιποὺς ἐπικράτησις γένοιτο. καὶ οἱ τὸ τῶν Ἀπε-
 τιανῶν καλουμένων γένος, μέγα τε ὄν καὶ πολυάνθρωπον, προσ-
 χωρεῖν ἤθελε. πέμψαντές τε παρὰ τὸν Σίτταν ἐν γράμμασιν
 ἐδέοντο διδόναι τὰ πιστὰ σφίσι, ὅτι δὴ, ἦν τῷ ἔργῳ τοὺς ὁμο- 10
 γενεῖς ἀπολιπόντες ἤξωσιν ἐς τὴν Ῥωμαίων παράταξιν, κακῶν
 παντῶν ἀπαθεῖς μείνωσι, τὰ σφέτερα αὐτῶν ἔχοντες. ὁ δὲ
 αὐτοῖς ἄσμενός τε γράψας ἐν βιβλιδίῳ, καθάπερ ἐδέοντο, τὰ
 πιστὰ ἔδωκε, καὶ τὸ γράμμα κατασημνημένος ἐς αὐτοὺς ἐπέμψε.
 Φαρσῶν τε ὡς δι' αὐτῶν ἀμαχητὶ τοῦ πολέμου κρατήσῃ, τῷ 15
 παντὶ στρατῷ ἐς χωρίον Οἰνοχάλων ἦει, ἐνθα τοὺς Ἀρμενίους
 D ἐστρατοπεδεῦσθαι ξυνέβαινε. τύχῃ δὲ τινι οἱ τὸ βιβλίον ἔχοντες
 ἐτέρᾳ ἰόντες ὁδῷ Ἀπετιανοῖς ἐντυχεῖν οὐδαμῇ ἴσχυσαν. μοῖρα
 μέντοι τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ ὁλγίοις τισὶν αὐτῶν ἐντυχόντες, οὐκ
 εἰδότες τε τὰ ξυγκείμενα, ὡς πολεμίοις ἐχρήσαντο. καὶ αὐτὸς 20
 Σίττας ἐν σπηλαίῳ πον παῖδάς τε αὐτῶν καὶ γυναῖκας λαβὼν
 ἔκτεινεν, ἢ τὸ γεγονὸς οὐ ξυνεῖς ἢ δι' ὀργῆς Ἀπετιανὸς ἔχων,
 ὅτι οἱ, καθάπερ ξυνέκειτο, οὐ προσεχώρουν.

6. ἐνεχείρησεν] ἀνεχώρησεν Hm.

7. ἐς A. εἰς P. *ibid.* Ἀπε-

τιανῶν] *Aspetiani* RV hic et infra.

13. βιβλιδίῳ] βιβλίῳ L.

18. Ἀπετιανοῖς] ἀπεισιανοῖς L.

21. Σίττας] *Ιού Ιού τί πέπον-
 θας εἶπτα*, *margo A.*

ut eos nova tributū pensione levaret. At postquam eius cunctationem Augustus calumniis Adolii filii Acacii inductus gravi notavit exprobratione, se ad praelium accinxit: prius tamen amplius pollicitationibus ad se pertrahere nonnullos sibi ad iungere tentavit, quo facilius reliquos expugnaret. Iamque Apetiani, magna ac frequens natio, deditionem facere constituerant, et per legatos fidem a Sitta petierant scripto testatam, si re ipsa a popularibus suis ad aciem Romanam transirent, sua se possessuros incolumes; ac libenter ille, quemadmodum postulabant, fidem iis dederat mandata scripto, literasque obsignatas miserat; quia etiam ipsorum opera victoriam absque praelio sibi spondens cum exercitu universo accesserat Oenochalacos, ubi castra habebant Armenii: sed accidit ut tabellarii diversam ingressi viam ab Apetianis decurrerint. Praeterea pars Romani exercitus nacta ex eorum numero aliquot, et conventorum ignara, ipsos pro hostibus habuit. Denique Sittas ipse liberos illorum et coniuges in quadam spelunca deprehensos trucidavit, sive inscius quanam essent, sive iratas Apetianis, quod ad se, ut convenerat, non transfugerant.

Οἱ δὲ Θυμῷ ἤδη ἐχόμενοι ξὺν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ὥς ἐς μά-
 χην ἐτάξαντο. ἄτε δὲ ἐν δυσχωρίαις χαλεπαῖς τε καὶ κρημνώδε-
 σιν ἐκάτεροι ὄντες οὐκ ἐν ἐνὶ χώρῳ ἐμάχοντο, ἀλλὰ διασκεδαννύ-
 μενοι ἐν τε ὑπωρείαις καὶ φάραγξι. τετύχηκεν οὖν τῶν Ἀρμενίων
 5 ὀλέγους τινὰς καὶ Σίτταν τῶν ἐπομένων οὐ πολλοὺς ἔχοντα ἄλ-
 λήλων πη ἄγχιστα ἵεναι, φάραγος σφίσι τινὸς μεταξὺ οὔσης. P 92
 ἱππεῖς δὲ ἦσαν ἐκάτεροι. ὁ μὲν οὖν Σίττας, ὀλίγων οἱ ἐπισπο-
 μένων, ἐπὶ τοὺς ἐναντίους τὴν φάραγγα διαβὰς ἤλανεν, Ἀρμέ-
 νιοι δὲ ὀπίσω ὑποχωρήσαντες ἔστησαν, καὶ ὁ Σίττας οὐκέτι ἐδίω-
 10 κεν, ἀλλ' αὐτοῦ ἔμενεν. ὅθρῳ δὲ τις τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ,
 Ἑρουλος γένος, δίωξιν ἐπὶ τοὺς πολεμικοὺς πεπονημένους, ἐνθ' ἔνδε
 τε ξὺν Θυμῷ ἀπελαύνων παρὰ τοὺς ἀμφὶ τὸν Σίτταν ἦλθεν. ἐτύγ-
 χανε δὲ ὁ Σίττας ἐς τὸ ἔδαφος τὸ δόρυ λείσας· ὁ δὲ ὁ τοῦ Ἑρού-
 λου ἵππος ἐπιπεσὼν ξὺν πολλῇ ῥύμῃ κατέαξε. τὸν τε στρατηγὸν
 15 τοῦτο ἠνάσεν ἐς τὰ μάλιστα, καὶ αὐτὸν τῶν τις Ἀρμενίων ἰδὼν
 ἔγνω τε καὶ Σίτταν αὐτὸν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἰσχυρίζετο εἶναι.
 ξυνέβαινε γάρ οἱ ἐν τῇ κεφαλῇ κράνος οὐκ εἶναι. διὸ δὴ τοὺς πο-
 20 λεμικοὺς οὐκ ἔλαθε ξὺν ὀλίγοις τισὶν ἐνταῦθα ἦκων. Σίττας μὲν
 οὖν, ἐπεὶ ταῦτα τοῦ Ἀρμενίου ἤκουσε λέγοντος καὶ τὸ δόρυ,
 20 ὥσπερ ἐρρήθη, οἷ ἀποκαυλισθὲν ἐς τὴν γῆν ἔκειτο, σπασάμενος H 41
 τὸ ξίφος τὴν φάραγγα διαβαίνειν εὐθὺς ἐνεχείρησεν. οἱ δὲ πολέ-
 μοι σπουδῇ πολλῇ ἐπ' αὐτὸν ἤλαννον, καὶ τις αὐτὸν καταλαβὼν

4. ὀπωρείαις] ὀπωρίαις H. 6. ἵεναι] εἶναι Pm. 11. Ἑρου-
 λος] Legebatur Ἑλουρος et infra Ἑλοσθου. Correxī ex RV. Idem
 vitium infra p. 138 d. et in Menandri Excerptis p. 285, 7. ubi cor-
 rexīt Niebuhrius. Apud Procopium recte alibi Ἑρουλοι: vide indi-
 cem. 20. ἐρρήθη] ἐρρήθη P. 21. οἷ] Vulgo οἱ.

Illi iam animis exasperati, cum caeteris omnibus ad pugnam sese
 composuere. Et quoniam confragosa regio deruptaque praecipitis erat,
 non uno in loco uterque exercitus, sed sparsi in clivis et vallibus mani-
 puli decertabant. Tum forte globus Armeniorum, et Sittas parva suo-
 rum stipatus manu, equites utrique, propecti contra se invicem proxime
 sunt; sic tamen ut vallis interiaceret: quam Sittas cum paucis transgres-
 sos, equum in hostes egit. Ubi vero referentes pedem Armenii substitue-
 rant, cursum et ipse reprimens in vestigiis haesit. Ecce quidam e Rom.
 exercitu, natione Elurus, facta in hostem incursione, ad Sittam, qui
 hastam solo infixerat, recurrit ardens. Illam Eluri equus magno ruens
 impetu confregit: unde gravissimum dolorem animo cepit Magister mili-
 tum: quem conspicatus quidam Armenius, ut agnovit, sociis asseverat
 hunc esse Sittam. Forte enim galea caput nudaverat: quo facto hosti-
 bus ipse prodidit se illuc venisse, et quidem paucis comitatum. Ea di-
 centem Armenium simul audīit, quia fracta, ut dixi, hasta humi iacebat,

ἐν τῇ φάραγγι ξίφει ἐς ἄκραν κεφαλὴν ἔκτυψε πληγῇ ἐγκαρσίᾳ. καὶ τὸ μὲν βρέγμα ὅλον ἀφείλετο, τοῦ δὲ ὀστέου ὃ σιδήρεος οὐδαμῇ ἦψατο. καὶ ὁ μὲν Σίττας ἔτι μᾶλλον ἢ πρότερον πρόσω ἤλυνεν, Ἀρταβάνης δὲ Ἰωάννου παῖς Ἀρσακίδης ὀπισθεν ἐπιπεσὼν
 C καὶ παίσας τῷ δόρατι ἔκτεινεν. οὕτω τε ὁ Σίττας ἐξ ἀνδράπων 5 ἠφάνιστο οὐδενὶ λόγῳ, ἀναξίως τῆς τε ἀρετῆς καὶ τῶν ἐς τοὺς πολέμους ἀεὶ πεπραγμένων, ἀνὴρ τό τε σῶμα ἐς ἄγαν καλὸς γεγονὼς καὶ ἀγαθὸς τὰ πολέμια, στρατηγὸς δὲ ἄριστος τῶν καθ' αὐτὸν οὐδενὸς ἦσσαν. τινὲς δὲ φασὶ τὸν Σίτταν οὐ πρὸς τοῦ Ἀρταβάνου ἀπολωλέναι, ἀλλὰ Σολομῶνα, λίαν ἐν Ἀρμενίοις 10 ἀφυνῇ ἄνδρα, τὸν ἀνθρώπον διαχρήσασθαι.

Τελυντήσαντος δὲ Σίττα Βούζην βασιλεὺς ἐπὶ τοὺς Ἀρμενίους ἐκέλευεν ἵεναι· ὃς ἐπὶ ἀγχιστά που ἐγένετο, ἔπειθε πρὸς αὐτοὺς βασιλεῖ τε καταλλάξιν Ἀρμενίους ὑποσχόμενος ὅπαντας καὶ ὑπὲρ τούτων ἐς λόγους οἱ ἐλθεῖν ἀξίων τῶν δοκίμων τινάς. 15
 D οἱ μὲν οὖν ἄλλοι οὔτε πιστεύειν τῷ Βούζῃ εἶχον οὔτε τοὺς λόγους ἐνδέχεσθαι τοὺς αὐτοῦ ἤθελον. ἦν δὲ τις αὐτῷ μάλιστα φίλος ἀνὴρ Ἀρσακίδης, Ἰωάννης τοῦνομα, Ἀρταβάνου πατήρ, ὃς δὴ τῷ Βούζῃ τότε ἕτε φίλῳ θαρσύνων ἦν τε Βασσάκῃ τῷ κηδεστῇ καὶ ἄλλοις τισὶ παρ' αὐτὸν ἦλθεν· οἳ δὴ ἐν χωρίῳ γενόμενοι τε 20 καὶ ἀλλισθέντες, ἔνθα τῷ Βούζῃ τῇ ὑστεραίᾳ ἐντυχεῖν ἔμελλον, V 285 ἦσθοντο ἐς κύκλωσιν πρὸς τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ ἥκοντες. πολλὰ

5. τε A. δὲ P. 13. ἐκέλευεν L. ἐκέλευσεν P. 15. τῶν δοκίμων] τοὺς δοκίμους L. 16. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P. 19. ἄτε om. L.

educto gladio iterum transire vallem aggreditur. Advolant hostes: atque unus ipsum assecutus in valle obliquo icta verticem percutit demetitque sinaput, osse minime violato acie ferri. Porro Sittas pergebat, equum citans velocius; sed irruens a tergo Artabanés filius Ioannis Arsacides, illum transfixit hasta atque confecit. Ita Sittas temere periit, fato sublatu parum digno virtute sua et rebus in hostes semper praeclare gestis: vir eximia corporis forma praeditus, et cum bellica fortitudine, tum imperandi peritia nemini aetatis suae secundus. Non desunt qui illum dicant non Artabanis manu, sed Solomonis, Armeni ignobilissimi, cecidisse.

Extincto Sitta, Buzem in Armeniam destinat Imperator. Ille iam loco proximus, in quo erant rebelles, pollicetur per internuntios se apud Principem Armenios omnes restitutum in gratiam, et ad colloquium optimates invitat. Plerisque Buzi diffidentibus ac respuentibus ipsius dicta, Artabanis pater Ioannes Arsacides, Buzi amicissimus, huic tanquam amico fidens, ad eum se contulit cum genere suo Bassace aliisque nonnullis. Postquam eo venerunt, sibi quoque sedem optarunt ad nocturnam quietem, ubi postridie cum Buze acturi erant; se in Rem. exercitum delapsos,

μὲν οὖν τὸν Ἰωάννην Βασσάκης ὁ γαμβρὸς ἐλιπάρει δρασμοῦ ἔχ-
 σθαι. ἐπεὶ δὲ αὐτὸν πείθειν οὐκ εἶχε, μόνον ἐνταῦθα καταλι-
 πὼν ζὸν τοῖς ἄλλοις ἅπασι λαθὼν τοὺς Ῥωμαίους, ὁδῶ τῇ αὐτῇ
 ὀπίσω ἀπήλυντε. Βούζης τε τὸν Ἰωάννην μόνον εὐρὼν ἔκτεινε,
 5 καὶ ἀπ' αὐτοῦ οὔτε τινα ἐλπίδου ἐς Ῥωμαίους Ἀρμένιοι ζυμβάσεως P 93
 περὶ τὸ λοιπὸν ἔχοντες οὔτε βασιλείᾳ τῷ πολέμῳ ὑπεραίρειν οἷοι τε
 ὄντες παρὰ τὸν Περσῶν βασιλεῖα ἦλθον, Βασσάκου σφίσιον ἡγου-
 μένου, δραστηρίου ἀνδρός. ὣν τότε οἱ πρῶτοι Χοσρόη ἐς ὅσιν
 ἐλθόντες ἐλεξαν τοιαύδε, „Εἰσὶ μὲν ἡμῶν πολλοὶ Ἀρσακίδαι, ὧ
 10 δέσποτα, ἐκείνου Ἀρσάκου ἀπόγονοι, ὃς δὴ οὔτε τῆς Πάρθων
 βασιλείας ἀλλότριος ἐτύγχανεν ὢν, ἥνικα ὑπὸ Πάρθοις ἔκειτο τὰ
 Περσῶν πράγματα, καὶ βασιλεὺς ἐπιφανῆς γέγονε τῶν καθ' αὐ-
 τὸν οὐδενὸς ἦσσαν. πάρεσμεν δὲ ταυτὴν εἰς ὑμᾶς ἅπαντες δοῦλοι
 τε καὶ δραπεταὶ γεγεννημένοι, οὐχ ἐκούσιοι μέντοι, ἀλλ' ἡναγκα-
 15 σμένοι ὡς μάλιστα, τῷ μὲν φαινομένῳ ὑπὸ τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς, B
 τῷ δὲ ἀληθεὶ λόγῳ ὑπὸ σῆς, ὧ βασιλεῦ, γνώμης. εἴπερ ὁ τὴν
 ἰσχὺν τοῖς ἀδικεῖν βουλομένοις διδοὺς αὐτὸς ἂν φέροιτο καὶ τὴν
 αἰτίαν τῶν ἔργων δικαίως. εἰρήσεται δὲ μικρὸν ἄνωθεν ὅπως δὴ
 ἅπασι παρακολουθεῖν τοῖς πεπραγμένοις δυνήσεσθε. Ἀρσάκης
 20 γὰρ ὁ τῶν προγόνων τῶν ἡμετέρων βασιλεὺς ὕστατος ἐξέστη τῆς
 ἀρχῆς τῆς αὐτοῦ Θεοδοσίῳ τῷ Ῥωμαίων αὐτοκράτορι ἐκὼν γα-
 εῖναι, ἐφ' ᾧ δὴ ἅπαντες οἱ κατὰ γένος αὐτῷ μέλλοντες πάντα

4. βούζης τε L. Βούζης δὲ P. 5. οὔτε — οὔτε] οὐδέ — οὐδέ P.
 6. περὶ] περὶ P. 7. ἦλθον] ἦλθεν L. 19. δυνήσεσθε] δυνή-
 σθησθε LHm. 21. αὐτοῦ] αὐτοῦ P.

iam circumveniri sensere. Hic Ioannem rogare etiam atque etiam Bassa-
 ces gener ut fugae se commendaret: sed frustra. Quare obstinatum ibi
 solum relinquens, eadem via cum sociis rediit, clam Romanis. Buzes
 Ioannem solum nactus, eum occidit. Tunc Armenii spe omni deposita
 reconciliandae cum Romanis gratiae, cum nequirent superiores armis esse
 Augusto; duce Bassace viro strenuo Regem Persarum adeunt. Intromis-
 si ad Chosroem eorum principes, verba in hunc fere modum fecerunt.
Arscidae quidem hic sunt, Domine, non pauci e nostro numero: scilicet
Arsciae illius nepotes, qui non erat sanguis alienus Parthorum Regibus,
quando his Persae suberant, et quo Regem ipsius aetas nullum tulit illu-
striorem. Nunc vero in conspectum venimus vestrum, servi omnes, et qui-
dem fugitivi: conditionem istam non amplexi sponte; sed subire coacti,
vi, ut quidem apparet, dominationis Romanae; reapse autem voluntate,
Rex, tua: si quidem in eum, qui iniuriam inferre volentibus vires praebet,
conferri, quae illi perpetrant, iure possunt. Atque ut animo comprehensa
res tota teneatur, paulo altius repetemus. Arsaces, is qui Rex fuit po-
stremus e maioribus nostris, Theodosio Rom. Imp. regno suo cessit ultro
haec lege, ut omni deinceps aevo quicunque ipsum propinquitate continge-

τὸν αἰῶνα προσήκειν τὰ τε ἄλλα βιοτεύουσιν κατ' ἐξουσίαν καὶ
 φόρου ὑποτελεῖς οὐδαμῇ ἴσονται. καὶ διωσάμεθα τὰ ξυγκά-
 μενα, ἕως ἡμεῖς ταύτας πεποίησθε τὰς διαβοήτους σπονδὰς, ὥς
 C δὴ κοινόν τινα ὄλεθρον καλῶν τις, οἴομεθα, οὐκ ἂν ἁμάρτοι. φι-
 λων τε γὰρ καὶ πολεμίων τὸ ἐντεῦθεν ἀφροντιστήσας ἅπαντα ξυν- 5
 ἔχεε τε καὶ ξυνετάραξε τὰ ἀνθρώπεια ὁ σὸς, ὃ βασιλεῦ, τῷ λόγῳ
 μὲν φίλος, ἔργῳ δὲ δυσμενής. ὅπερ καὶ αὐτὸς οὐκ εἰς μακρὰν
 εἴσῃ, ἐπειδὴν τάχιστα τοὺς ἐσπερίους οἷός τε ἦ παντάπῃσι κατα-
 στρέψασθαι. τί γὰρ τῶν πρότερον ἀπειρημένων οὐκ ἔπραξεν;
 ἦ τί οὐκ ἐκίνησε τῶν εὖ καθεστῶτων; οὐχ ἡμῖν μὲν φόρου ἀπα- 10
 γωγὴν ἔταξεν οὐ πρότερον οὖσαν, καὶ Τζάνους τοὺς ὁμόρους ἡμῖν
 αὐτονόμους ὄντας δεδούλωται, τῷ δὲ βασιλεῖ τῶν ἀθλίων Λαζῶν
 ἄρχοντα Ῥωμαῖον ἐπέστησε; πρᾶγμα οὔτε τῇ φύσει τῶν πραγμά-
 D των ξυμβαῖνον οὔτε λόγῳ ῥᾷδιον ἐρμηνεύεσθαι. οὐ Βοσπορίταις
 μὲν τοῖς Οὐννων κατηκόοις στρατηγὸς ἐπεμψε καὶ τὴν πόλιν 15
 προσεποιήσατο οὐδὲν αὐτῷ προσήκον, ὁμαίχιαν δὲ πεποίηται
 H 50 πρὸς τὰς τῶν Αἰθιοπίων ἀρχὰς, ὧν καὶ ἀνήκοοι τὸ παράπαν Ῥω-
 μαῖοι ἐτύγχανον ὄντες; ἀλλὰ καὶ Ὀμηρίτας τε καὶ θάλασσαν τὴν
 ἑρυθρὰν περιβέβληται καὶ τὸν φοινικῶνα προστίθῃσι τῇ Ῥωμαίων
 ἀρχῇ. ἀφρίμεν γὰρ λέγειν τὰ Αἰθύνων τε καὶ Ἰταλῶν πάθη. ἡ 20
 γῆ τὸν ἀνθρώπον οὐ χωρεῖ ξύμπασα· μικρόν ἐστιν αὐτῷ πάντων
 ὁμοῦ τῶν ἀνθρώπων κρατεῖν. ὁ δὲ καὶ τὸν αἰθέρα περισκοπεῖ

1. βιοτεύουσιν] βιωτεύουσιν P. 11. Τζάνους] ζάνους L. Za-
 nos RV. 13. ἐπέστησε] ἐπέστησεν L.

rent, cum in caeteris rebus viderent ad arbitrium suum, tum omnium omni-
 no vectigalium immunes forent. Quibus pactis sua vis constitit, donec pa-
 cem illam fecistis adeo decantatam; quam, nostra quidem sententia, com-
 mune pestem haud male quis appellarit. Ex eo tempore nulla amicorum
 iuxta hostiumque habita ratione, humana omnia miscuit perturbavitque
 tuus ille, o Rex, verbo amicus, re infensissimus inimicus: qualem ipse bro-
 vi cognovisset, simul ac perdomuerit Occidentem. Quid enim ex iis, quas
 praevenit fuerant, non admisit? quid de rite sancitis non movit? An-
 non tributum nobis novum, Tzanis finitimis, cum essent liberi, servitutem
 imposuit? et, quas indignitas est naturae rerum contraria nec verbis faci-
 le explicabilis, Ducem Romanum praeposuit miserorum Lasorum Regi?
 Nonne Ducibus missis ad Bosporitas, Hunnis subditos, ditioni suae urbem
 adiecit, in quam nihil habebat iuris, ac belli societatem coit cum principibus
 Aethiopum, quos Romani ne nomine quidem norant. Quid quod et
 Homeritas, et mare Rubrum potentia sua complexus est, Romanoque Im-
 perio Palmetum adiunxit. Silentio clades Africae atque Italiae praeter-
 mittimus. Tellus hominem universa non capit, eique parum est cunctis
 mortalibus dominari. Coelum etiam circumspectat, et in alium Orbem ali-

καὶ τοὺς ὑπὲρ τὸν ὠκεανὸν διερευνᾶται μυχοὺς, ἄλλην αὐτῷ τινα
οἰκουμένην περιποιεῖσθαι βουλόμενος. τί οὖν ἔτι, ὦ βασιλεῦ,
μέλλεις; τί δὲ τὴν κάκιστα ἀπολουμένην εἰρήνην αἰσχύνη, ὅπως P 94
δηλαδὴ σε ἑστάτην ποιήσεται βρωσιν τῶν ἄλλων ἀπάντων; εἰ
μὲν ἔστι σοι βυλομένῳ μαθεῖν ὁποῖός τις ἂν Ἰουστινιανὸς ἐς τοὺς
αὐτῷ εἰκοντας γένοιτο, ἐγγύθεν σοι τὸ παράδειγμα παρ' ἡμῶν
αὐτῶν ἔστι καὶ τῶν τάλαιπῶρων Λαζῶν· εἰ δέ, ὅπως ποτὲ εἴωθε
τοῖς τε ἄγνῳσι καὶ τοῖς οὐδ' ὅτιοῦν ἡδικηκόσι χρῆσθαι, Βανδί-
λους τε καὶ Γότθους καὶ Μαυρουσίους διαλογίζου. τό τε δὴ κε-
10 φάλαιον οὕτω λείκεται. οὐκ Ἀλαμοῦνδαρον μὲν ἐν σπονδαῖς
τὸν σὸν, ὦ κράτιστε βασιλεῦ, δοῦλον ἀπάτη τε περιελθεῖν καὶ
βασιλείας ὑποστῆσαι τῆς σῆς ἔργον πεποίηται, Οὐνους δὲ τοὺς
οὐδαμῶθεν αὐτῷ γνωρίμους ἐπὶ τοῖς σοῖς ἔναγχος ἐταιριῶσθαι B
πράγμασιν ἐν σπονδῇ ἔσχε; καίτοι πρᾶξις ἀτοπωτέρα ταύτης οὐ
15 γέγονεν ἐκ τοῦ παντὸς χρόνου. ἐπειδὴ γὰρ ἦσθετο, οἶμαι, εἰς
πέρας αὐτῷ ὅσον οὕτω ἀφίξεσθαι τὴν τῶν ἐσπερίων καταστροφὴν,
τοὺς ἐφ' ὧς ἤδη μετελθεῖν ὑμᾶς ἐγκεχειρηκεν, ἐπεὶ καὶ μόνον ἀπο-
λείπεται αὐτῷ ἐς ἀγῶνα τὸ Περσῶν κράτος. ἡ μὲν οὖν εἰρήνη
τὸ ἐκείνου μέρος ἤδη σοι λέλυται, καὶ σπονδαῖς αὐτὸς πέρας ταῖς
20 ἀπεράντοις ἐπέθηκε. λύνουσι γὰρ τὴν εἰρήνην οὐχ οἱ ἂν ἐν ὅπλοις V 286
γένοιτο πρῶτοι, ἀλλ' οἱ ἂν ἐπιβουλεύοντες ἐν σπονδαῖς τοῖς πέ-
λας ἄλοϊεν. τὸ γὰρ ἔγκλημα τῷ ἐγκεχειρηκότι, κἂν ἀπῇ τὸ κα- C

3. μέλλεις] μέλλεις A. 5. τις om. L. 6. εἰκοντας LPm. ἦκον-
τας P. obtemperantes RV. 8. ἀγνῳσι] ἄλλοις L, qui proxima
usque ad παντὸς χρόνον om. 11. τὸν σὸν] ταῖς σοῖς A.
18. αὐτῷ Pm. αὐτῶν P.

quem cupiditatem extendens reductos trans Oceanum sinus scrutatur. Quid
igitur, o Rex, adhuc differs? Cur pacem illam perditissimam colis, post-
remus omnium deorandus? Si vis discere qualem se tuis praebeat clien-
tibus Iustinianus; vicinum in nobis Lazisque infelicibus exemplum habes,
quo docearis; si quaevis quomodo externos, a quibus nullam accepit in-
iuriam, tractare soleat; in Vandalos, Gotthos, Mauros animum intende.
Nondum tamen caput attigimus. Quid non egit post confectam pacem ut
Alamundarum servum tuum, Rex optime, fraude circumveniret, et a regno
tuo defectione abstraheret? quid nuper, ut tibi in perniciem tuam Hunnos
coniungeret nullo usu cognitos? Qua molitione insolentior nulla post ho-
mines natos extitit. Enimvero ubi, credo, animadvertit brevi debellatum
iri in Occidente, iam ad vos, qui Orientem tenetis, convertit impetum:
quoniam nullum modo regnum, praeter Persicum, superest, quod bello pe-
tat. Itaque pax, quod ad ipsum attinet, tibi nunc soluta est, et quae in
tempus infinitum pacta fuerat, huic ille iam finem dedit. Pacem enim re-
sciunt non qui arma capiunt primi; sed qui pacis tempore in aliqua ad-
versus vicinos machinatione deprehenduntur. Nam quisquis aggressus est

τορθοῦν, πέπρακται. ὅπη ποτὲ δὲ ὁ πόλεμος χωρήσει παντὶ που δῆλον. οὐ γὰρ οἱ τὰς αἰτίας τῷ πολέμῳ παρασχόμενοι, ἀλλ' οἱ τοὺς παρασχομένους αὐτὰς ἀμυνόμενοι, κρατεῖν αἰετῶν πολεμίων εἰώθασιν. οὐ μὴν οὐδὲ ἐξ ἀντιπάλου ἡμῖν τῆς δυνάμεως ὁ ἀγὼν ἔσται. Ῥωμαίοις γὰρ τῶν τε στρατιωτῶν πλείστους πρὸς 5 ταῖς τῆς οἰκουμένης ἐσχατιαῖς ξυμβαίνει εἶναι καὶ δυοῖν στρατηγοῖν, οἵπερ αὐτοῖς ἄριστοι ἦσαν, τὸν ἕτερον μὲν Σίτταν κτείναντες ἤκομεν, Βελισάριον δὲ οὐποτε Ἰουστινιανὸς τὸ λοιπὸν ὄψεται.

Δ οὐπερ ἐκεῖνος ὀλιγορήσας μεμένηκε πρὸς ταῖς ἡλίον δυσμαῖς, ἀντὸς ἔχων τὸ Ἰταλῶν κράτος. ὥστε σοι ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἰόντι 10 ἀπαντήσῃ τῶν πάντων οὐδεὶς, ἔξεις δὲ καὶ ἡμᾶς εὐνοία τε, ὥς τὸ εἶδος, καὶ χωρίων ἐμπειρία πολλῇ τῷ σῷ στρατῷ ἐξηγουμένους. “ ταῦτα ἐπεὶ Χοσρόης ἤκουσεν, ἦσθη τε καὶ ξυγκαλέσας εἴ τι ἐν Πέρσαις καθαρὸν ἦν ἐς πάντας ἐξήνεγκεν ἃ τε Οὐτίτιγς ἔγραψε καὶ ὅσα οἱ Ἀρμένιοι εἶπον, ἀμφὶ τε τῷ πρακτέῳ βουλῇ 15 ἔθηκεν. ἔνθα δὴ ἐλέχθησαν μὲν γινώμαι πολλαὶ ἐφ' ἑκάτερα φέρουσαι, τέλος δὲ πολεμητέα σφίσι δμα ἦρι ἀρχομένῳ ἐπὶ Ῥωμαίους ἔδοξεν εἶναι. ἦν γὰρ τοῦ ἔτους μετόπωρον, τρίτον καὶ δέκατον ἔτος Ἰουστινιανοῦ βασιλείως τὴν αὐτοκράτορα ἀρχὴν ἔχοντος. οὐ μέντοι Ῥωμαῖοι τοῦτο ὑπώπτενον, οὐδὲ δὴ Πέρ- 20 σας λύσειν ποτὲ τὰς ἀπεράντους καλουμένας σπονδὰς ᾤοντο, καίπερ Χοσρόην ἀκούσαντες τῷ τε σφῶν αὐτῶν βασιλεῖ ἐγκαλεῖν οἷς

14. εἴ τι ἐν Πέρσαις — ἐξήνεγκε] Suidas s. v. καθαρῶς.

16. μὲν om. L.

scelus, optato licet successu careat, iam id patravit. Quem autem habiturum sit bellum exitum, nemini obscurum est. Neque enim qui belli causas praebent ac semina iaciunt, victoria potiri solent; sed qui belli auctores improbos ulciscuntur. At neque aequo Marte congregi hostis nobiscum poterit: siquidem copiarum partem maximam in extremo Orbe Romani habent, et Ducum praestantissimorum, qui ipsis erant omnino duo, alterum, nimirum Sittam, recentissime interfecimus: Belisarium vero visurus nunquam est Iustinianus; quem ille floccipendens, restitit in Occidente, regno Italiae occupato. Quare in hostes vadenti tibi nemo unus omnium occurreret: nobis autem et benevolis, ut par est, et locorum peritissimis viae ducibus uti poteris. Ea Chosroes oratione audita cum voluptate, deinde convocatis qui inter Persas eminebant, tum quae scripserat Vittigis, tum quae Armenii dixerant plane exposuit, et quid opus facto esset instituit quaerere. Multis in utramque partem prolatis sententiis, denique placuit inferre primo vere Romanis arma. Erat autumnus, agebatque annum imperii Iustinianus xiii. Romani certe nihil tale suspicabantur, et quamquam Imperatorem suum audiverant urgeri querelis Chosrois de prosperis eius in Occidente successibus expostulantia, et quae supra commemo-

ἐπημέρησεν ἐν ταῖς τοῦ ἡλίου δυσμαῖς καὶ τὰ ἐγκλήματα ἐπιφέρειν ταῦτα, ὧν ἄρτι ἐμνήσθη.

δ'. Τότε καὶ ὁ κομήτης ἀστήρ ἐφάνη, τὰ μὲν πρῶτα P 95
 ἔσον ἐμμήκης ἀνὴρ μάλιστα, ὕστερον δὲ καὶ πολλῶ μείζων. καὶ
 5 αὐτοῦ τὸ μὲν πέρας πρὸς δύνοντα ἡλιον, ἥ δὲ ἀρχὴ πρὸς ἀνίσχον-
 τα ἦν, αὐτῷ δὲ τῷ ἡλίῳ ὀπισθεν εἵπετο. ὁ μὲν γὰρ ἐν αἰγο-
 κέρῳ ἦν, αὐτὸς δὲ ἐν τοξότῃ. καὶ αὐτὸν οἱ μὲν τινες ἐκάλουν
 Ξιφίαν, ὅτι δὴ ἐπιμήκης τε ἦν καὶ λίαν δξεῖαν τὴν ἀρχὴν εἶχεν,
 οἱ δὲ πωγωνίαν, ἡμέρας τε πλείους ἢ τεσσαράκοντα ἐφάνη. οἱ
 10 μὲν οὖν ταῦτα σοφοὶ ἀλλήλοις ὥς ἤκιστα ὁμολογοῦντες ἄλλος ἄλ-
 λα προὔλεγον πρὸς τούτου δὴ τοῦ ἀστέρος σημαίνεσθαι· ἐγὼ
 δὲ ὅσα γενέσθαι ξυνηνέχθη γράφων δίδωμι ἐκάστῳ τοῖς ἀποβε-
 βηκῶσι τεκμηριοῦσθαι ἢ βούλοιο. μέγα μὲν εὐθὺς στρατεύμα B
 Οὐννικὸν, διαβύντες ποταμὸν Ἰστρον, ξυμπάσῃ Εὐρώπῃ ἐπέ-
 15 σκησαν, γερονδὸς μὲν πολλάκις ἤδη, τοσαῦτα δὲ τὸ πλῆθος
 κακὰ ἢ τοιοῦτα τὸ μέγεθος οὐκ ἐνεγκὸν πώποτε τοῖς ταύτῃ ἀν-
 θρώποις. ἐκ κόλπου γὰρ τοῦ Ἰονίου οἱ βάρβαροι οὗτοι ἅπαντα
 ἐφεξῆς ἐληίσαντο μέχρι ἐς τὰ Βυζαντίου προάστεια. καὶ φρούρια
 μὲν δύο καὶ τριάκοντα ἐν Ἰλλυριοῖς εἶλον, πόλιν δὲ τὴν Κασσιάν-
 20 δρειαν κατεστρέψαντο βίᾳ (ἦν οἱ παλαιοὶ Ποτίδαιαν ἐκάλουν,
 ὅσα γε ἡμῶς εἰδέναι) οὐδ' ἐπιτομήσαντες πρότερον. καὶ τὰ τε
 χρήματα ἔχοντες αἰχμαλώτων τε μυριάδας δύο καὶ δέκα ἀπαγό- C

14. Ἰστρον] Ἰστρον HL. 16. ἦ] ἦτοι L. 17. Ἰονίου] Ἰονίου L.
 ibid. ἅπαντα L. ἅπαντες P. ἅπαντας Pm. 22. ἀπαγόμενοι] ἀπα-
 γόμενοι HL.

ravi obliquantis; tamen Persas perpetuam, quam appellant, pacem minime
 rupturos putabant.

4. Eodem tempore Cometes apparuit; initio aequalis longitudine
 procero homini, deinde multo maior evasit. Eius cauda Occasum, caput
 Ortum spectabat. Sagittario subiectus positum in Capricorno solem sub-
 sequebatur. Cum alii xiphian, quod esset oblongus et mucrone prae-
 acuto inciperet; alii pogonian appellabant. Dies amplius xl. effulsit.
 Ac variis inter se scissi sententiis viri docti, alius aliud eo sidere por-
 tendi praedicebant. Ego vero satis habens scribere quaecunque postea
 acciderunt, cuique coniecturam inde ad libitum faciendam rejingo. Igi-
 tar continuo Hunanorum ingens exercitus tralecto Istro Europae univer-
 sae incubuit. Id quidem antea saepe factum: at nec tot unquam nec
 tantae in has oras invectae fuerant calamitates. Etenim ab Ionio sinu ad
 ipsa Byzantii suburbia continenti cursu omnia populati Barbari, castella
 in Illyrico xxxii. ceperunt: urbem Casandriam, dictam olim, quantum in-
 telligere possumus, Potidaeam, vi occuparunt, antea soliti murorum op-
 pugnationibus abstinere, et cum opulenta praeda captivorumque centum
 ac viginti millibus domum omnes obsistente nemine remigrarunt. Post-

μενοι ἐπ' οἴκου ἅπαντες ἀνεχώρησαν, οὐδενὸς σφίσιν ἐναντιώματος ἀπαντήσαντος. χρόνῳ δὲ τῷ ὑστέρῳ πολλάκις ἐνταῦθα γινόμενοι ἀνήμεστα ἐς Ῥωμαίους θυνὰ ἔδρασαν. οἱ δὲ καὶ ἐν Χερρονήσῳ τειχομαχῆσαντες, βιασόμενοι τε τοὺς ἐκ τοῦ τεύχους ἀμυνομένους καὶ διὰ τοῦ τῆς θαλάσσης ῥοθίου τὸν περίβολον ὑπερβάντες, ὃς πρὸς κόλπῳ τῷ μέλανι καλουμένῳ ἐστίν, οὕτω τε ἐντὸς τῶν μακρῶν τειχῶν γεγενημένοι καὶ τοῖς ἐν Χερρονήσῳ Ῥωμαίοις ἀπροσδόκητοι ἐπιπεσόντες, ἔκτεινάν τε πολλοὺς καὶ
 D ἠνδραπόδισαν σχεδὸν ἅπαντας. ὀλίγοι δὲ τινες καὶ διαβάντες τὸν μεταξὺ Σηστοῦ τε καὶ Ἀβύδου πορθμὸν, ληισάμενοι τε τὰ 10 ἐπὶ τῆς Ἀσίας χωρία καὶ αὐθις ἐς Χερρονήσον ἀναστρέψαντες, ζὺν τῷ ἄλλῳ στρατῷ καὶ πάσῃ τῇ λείᾳ ἐπ' οἴκου ἀπεκομίσθησαν.
 V 287 ἐν ἑτέρῳ τε εἰσβολῇ τοῖς τε Ἰλλυριοῦς καὶ Θεσσαλοῦς ληισάμενοι τειχομαχεῖν μὲν ἐνεχείρησαν ἐν Θερμοπύλαις, τῶν δὲ ἐν τοῖς τέ-
 χεσι φρουρῶν καρτερώτατα ἀμυνομένων διερευνώμενοι τὰς πε- 15 ριόδους παρὰ δόξαν τὴν ἀτραπὸν εὗρον ἣ φέρει εἰς τὸ ὄρος ὃ
 P 96 ταύτῃ ἀνέχει. οὕτω τε σχεδὸν ἅπαντας Ἑλλήνας, πλὴν Πελοποννησίων, διεργασάμενοι ἀπεχώρησαν. Πέρσαι δὲ οὐ πολλῶ ὕστερον τὰς σπονδὰς λύσαντες ἔργα Ῥωμαίους τοὺς ἐφ' οὓς εἰργάσαντο ἅπερ ἐγὼ αὐτίκα μάλᾳ δηλώσω. Βελισάριος τῶν Γότθων 20 τε καὶ Ἰταλιωτῶν βασιλείᾳ Οὐλίττιγιν καθελὼν ζῶντα ἐς Βυζάντιον ἤνεγκεν. ὅπως δὲ ὁ Περσῶν στρατὸς ἐς γῆν τὴν Ῥωμαίων ἐσέβυλεν, ἐρῶν ἔρχομαι.

16. παρὰ δόξαν] παρὰ om. L.
 πελοποννησίων L.

17. Πελοποννησίων] πελοπο-

modum etiam crebris eruptionibus Romanos attriverunt. In Chersoneso murum adorti, qui ad Sinum Melanem extructus est, eum qua mari aluitur superaverunt, delectis propugnatoribus: itaque Muros longos transgressi, facto in Romanos Chersonesi incolae nec opinato impetu, multos vita, reliquos fere omnes libertate privarunt. Nonnulli freto, quod inter Sestum et Abydum est, transito, populati sunt Asiam, revectique in Chersonesum, cum reliquo exercitu cunctaque praeda patriam repetierunt. Altera irruptione Illyrico Thessaliaque vastatis, cum ad Thermopylas manum oppugnandis moenibus admovissent, a custodibus fortissime repulsi, dum viarum anfractus explorant, praeter opinionem invenere tramitem, quo in montem illic eminentem evaditur. Hinc Graecis pene universis, praeter Peloponnesios, delectis remearunt. Persae autem rupta non multo post pace, in Romanos Orientales ea patrarunt, quae mox narrabo. Belisarius Vittigin Gotthorum atque Italiae Regem evertit opibus, vivumque asportavit Byzantium. Iam vero ad dicendum accedo, uti Persarum exercitus in Rom. Imperium irrupit.

Ἦνθα Χοσρόδου πολεμῆσέοντος Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ᾔσθετο, παραινέσιν τε ποιεῖσθαι τινα καὶ τῆς ἐγχειρήσεως αὐτὸν ἀπαγαγεῖν ᾔθελεν. ἐτύγχανε δέ τις ἐς Βυζάντιον ἦκων ἐκ Λάρας πόλεως, Ἀναστάσιος ὄνομα, δόξαν ἐπὶ ξυνέσει ἔχων, ὃς καὶ τὴν 5 ἐν Λάρας ἔναγχος γενομένην τυραννίδα κατελείκει. τοῦτον οὖν Β τὸν Ἀναστάσιον παρὰ Χοσρόην Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἐπεμψε γράμματα γράψας· ἐδήλου δὲ ἡ γραφὴ τάδε „Ἐννετῶν μὲν ἀνθρώπων ἐστὶ καὶ οἷς τὰ ἐς τὸ θεῖον ἱκανῶς ἡσκηται πολέμου φρο- μένας αἰτίας, ἄλλως τε καὶ πρὸς ἄνδρας τὰ μάλιστα φίλους, 10 σθένει παντὶ ἀποτέμενεσθαι· ἄξυνέτων δὲ καὶ τὰ τοῦ θεοῦ σφί- σιν αὐτοῖς ῥᾶστα ποθομένων πολέμια μάχης τε καὶ ταραχῆς ἀφορμὰς οὐδαμῇ οὐσας ἐπιτεχνῶσθαι. εἰρήνην μὲν οὖν κατα- λώσασιν εἰς πόλεμον ἵνα οὐδὲν πρῶγμά ἐστιν, ἐπεὶ τῶν ἐπιτη- δευμάτων τὰ πονηρότατα καὶ τοῖς τῶν ἀνθρώπων ἀτιμοτάτοις 15 εὐκόλα τίθεσθαι ἢ τῶν πραγμάτων νερόμικε φύσις. πόλεμον δὲ κατὰ γνώμην διαθεμένῳ αὐθις ἐπὶ τὴν εἰρήνην χωρεῖν ἀνθρώπῳ C οἷμαι οὐ ῥᾶδιον εἶναι. καίτοι σὺ μὲν ἡμῖν γράμματα οὐκ ἐπι- τηδες γεγραμμένα ἐπικαλεῖς, ταῦτά τε γνώμῃ αὐτονόμῳ τανῦν ἐρμηνεύειν ἐσπούδακας, οὐχ ἥπερ ἡμεῖς διανοηθέντες γεγράφα- 20 μεν, ἀλλ' ἥ σοι τὰ βιβουλευμένα ἐπιτελεῖν οὐκ ἄνευ τινὸς πα- ραπετάσματος ἐφιεμένῳ ξυνόσειν δοκεῖ. ἡμῖν δὲ πάρεστιν Ἀλα- μούνδαρον δεικνύναι τὸν σὸν γῆν ἔναγχος καταδραμόντα τὴν ἡμε-

5. κατελείκει] καταλείκει L.
20. ἐπιτελεῖν] ἐπιμελεῖν L^{PM}.

16. διαθέμενος L, ω a m. sec.

Ubi cognovit Iustinianus Chosroem bellum cupere, statuit commo-
nere illum et a suscepto abducere. Tunc Dara Byzantium venerat Ana-
stasius commendatae prudentiae vir, qui Daras nuper exortam tyranni-
dem sustulerat. Hunc Iustinianus Aug. ad Chosroem cum literis misit
in hanc sententiam scriptis. *Hominum est cordatorum et impense colen-
tium supremum Numen, belli, praesertim adversus viros amicissimos,
pululantia semina viribus omnibus rescare. Rursus insipientium est ac
temere quaerentium bellare cum Deo, inanes causas confingere pugnandi
turbandique omnia. Nullo certe negotio possunt foedifragi se in bellum
conicere; quandoquidem ita natura comparatum est, ut vel abiectissimis
hominibus via facilis ad studia perversissima pateat: verum qui ex animi
sententia bellum semel ingressus fuerit, ei reditum ad pacem non ita fa-
cilem esse puto. Tu quidem nobis literas obiciis; quas candide et sim-
pliciter scriptas, arbitratu tuo in eam interpretari sententiam studuisti,
non quae scribentibus nobis fuit in mente, sed quam existimas tibi pro-
futuram quaerenti sub aliquo obtentu perficere deliberata. At nos a tuo
illo Alamundaro, qui nuper in fines nostros incurrit, commissa pacis
tempore atrociter possumus proferre facinora, capta oppida, direptas opes,*

- τέραν ἔργα ἐν σπονδαῖς διαπεπρωῆσθαι ἀνήμεστα, χωρίων ἀλώσεις, χρημάτων ἀρπαγὰς, ἀνθρώπων φόνους τε καὶ ἀνδραποδισμοὺς τοσούτων τὸ πλῆθος, ὑπὲρ ὧν σε οὐκ αἰτιῶσθαι ἡμᾶς, ἀλλ' ἀπολογεῖσθαι δεήσει. τὰ γὰρ τῶν ἡδικοκτόων ἐγκλήματα
- D αἱ πράξεις, οὐχ αἱ διάνοιαι, δηλοῦσι τοῖς πέλας. ἀλλὰ καὶ τοῦ- 5
των τοιοῦτων ὄντων ἡμεῖς μὲν ἔχεισθαι καὶ ὡς τῆς εἰρήνης ἐγνώκαμεν, σὲ δὲ πολεμησεύοντα ἐπὶ Ῥωμαίους ἀκούομεν ἀναπλάττειν αἰτίας οὐδαμῶθεν ἡμῖν προσηκούσας. εἰκότως· οἱ μὲν γὰρ τὰ παρόντα περιστέλλειν ἐν σπονδῇ ἔχοντες καὶ σφόδρα ἐγκυμ-
- H 52 νας ἀποσειλονται τὰς ἐπὶ τοὺς φίλους αἰτίας, οὓς δὲ ὁ τῆς φιλίας 10
οὐκ ἀρέσκει θεσμός, καὶ τὰς οὐκ οὔσας ἐφίενται πορῖσθαι σκήψεις. ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὐδὲ τοῖς τυχοῦσιν ἀνθρώποις, μή τί γε δὴ βασιλεῦσι, πρέπειν ἂν δόξειε. σὺ δὲ τούτων ἀφόμενος σκόπει μὲν τὸ μέτρον τῶν ἐκατέρωθεν κατὰ τὸν πόλεμον ἀπολουμένων καὶ τίς ἂν εἴη τῶν ἑμπεισσομένων τὴν αἰτίαν φέρεσθαι δι-
- P 97 καιος, λογιζοῦ δὲ τοὺς ὄρκους, οὓς διαμοσάμενός τε καὶ τὰ χρή- 15
ματα κομισάμενος, εἰτα ἀτιμάσας οὐ δέον τέχναις τισὶν ἢ σοφίσμασι παραγαγῆν οὐκ ἂν δύναιο· τὸ γὰρ θεῖον κρεῖσσον ἢ ἐξαπατᾶσθαι πέφυκε πρὸς πάντων ἀνθρώπων.“ ταῦτα ἐπεὶ ὁ Χοσρόης ἀπενεχθέντα εἶδεν, ἐν μὲν τῷ αὐτίκα οὔτε τι ἀπεκρίνατο 20
οὔτε τὸν Ἀναστάσιον ἀπεπέμψατο, ἀλλ' αὐτοῦ μένειν ἠνάγκαζεν.
- B εἴ. Ἐπειδὴ δὲ ὁ μὲν χιμῶν ἤδη ὑπέληγε, τρίτον δὲ καὶ
V 288 δέκατον ἔτος ἐτελεύτα Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ τὴν αἰτοκράτορα ἀρ-

13. δόξαι] δόξειεν L. 20. εἶδεν L. οἶδεν P.

tot homines sublato ferro, tot in servitutem abductos: quae sunt eiusmodi, ut excusare te potius debeas quam nos accusare: siquidem iniurorum iniurias vicinis produnt non cogitata, sed facta. Quae quavis ita se habeant, nihilominus tamen decrevimus in pace stare; te vero belli cum Romanis gendi libidine instinctum causas commissori audiimus, quae sine iniuria nobis ascribi nequeunt. Nimirum quibus cordi est rerum praesens tranquillitas, illi de amicis querendi et ab iis dissidendi causas, etiam gravissimas, amoluntur: secus quibus pacifica displicet amicitiae coagmentatio, in futilibus toti sunt praetextibus comparandis. Verum haec ne plebeios quidem homines videntur decere, nedum Reges. Praeterea animo colligo perituros magno utrinque numero dum bellum deserviet, et in quem culpa futurae calamitatis conferenda iure sit vide. Tecum etiam iniuriandum perpende, quod a te datum, ac deinde, etiam post acceptam pecuniam, inique spretum non potes technis argutisque eludere. Sapientior prefecto Deus est, quam ut sibi a mortalibus imponi sinat. Cum has literas sibi oblatas legisset, nihil subinde rescripsit, nec remisit Anastasium; sed invitum detinuit.

5. Iam exacto cum hyeme anno imperii Iustiniani Aug. XIII. Cheroes Cabadis filius magno instructus exercitu in Rom. fines primo vere

χὴν ἔχοντι, Χοσρόης ὁ Καβάδου ἐς γῆν τὴν Ῥωμαίων ἡμᾶ ἤρι
 ἄρχομένῳ στρατῷ μεγάλῳ ἐσέβαλε, τὴν τε ἀπέραντον καλουμέ-
 την εἰρήνην λαμπρῶς ἔλυσεν. ἦει δὲ οὐ κατὰ τὴν μέσσην τῶν πο-
 ταμῶν χώραν, ἀλλὰ τὸν Εὐφράτην ἐν δεξιᾷ ἔχων. ἔστι δε τοῦ
 5 ποταμοῦ ἐπὶ θάτερα Ῥωμαίων φρούριον ἔσχατον, ὃ Κιρκήσιον
 ἐπικαλεῖται, ἐχυρὸν ἐς τὰ μάλιστα ὄν, ἐπεὶ Ἀβόρρας μὲν ποτα-
 μὸς μέγας ἐνταῦθα τὰς ἐκβολὰς ἔχων τῷ Εὐφράτῃ ἀναμίγνυται,
 τὸ δὲ φρούριον τοῦτο πρὸς αὐτῇ που τῇ γωνίᾳ κεῖται, ἣν δὴ τοῖν C
 ποταμοῖν ἡ μῆξις ποιεῖται. καὶ τεῖχος δὲ ἄλλο μακρὸν τοῦ φρου-
 10 ρίου ἐκτὸς χώραν τὴν μεταξὺ ποταμοῦ ἐκατέρου ἀπολαμβάνον τρι-
 γωνον ἐνταῦθα ἄμφι τὸ Κιρκήσιον ἐπιτελεῖ σχῆμα. διὸ δὴ ὁ
 Χοσρόης οὔτε φρουρίον ἐθέλων οὕτω δὴ ἐχυροῦ ἀποπειραῖσθαι
 οὔτε διαβαίνειν ποτιμὸν Εὐφράτην διανοούμενος, ἀλλ' ἐπὶ Σύ-
 ρους τε καὶ Κιλικίας ἵεναι, οὐδὲν διαμελλήσας, ἐπὶ προσθεν τὸν
 15 στρατὸν ἤλαυνε, τριῶν τε σχεδὸν τι ὁδὸν ἡμερῶν εὐζώνῳ ἀνδρὶ
 παρὰ τοῦ Εὐφράτου τὴν ὄχθην ἀνύσας πόλει Ζηνοβία ἐπιτυγχά-
 νει· ἦν ἡ Ζηνοβία ποτὲ δειμαμένη τὴν ἐπωνυμίαν τῇ πόλει, ὥς D
 τὸ εἶδος, ἔδωκεν. ἦν δὲ ἡ Ζηνοβία Ὀδονάδου γυνή, τῶν ἐκεί-
 νῃ Σαρακηνῶν ἄρχοντος, οἳ Ῥωμαίοις ἑνσπονδοὶ ἐκ παλαιοῦ
 20 ἦσαν. οὗτος ὁ Ὀδονάδης ἀνεσώσατο Ῥωμαίοις τὴν ξύαν ἀρχὴν
 ἐπὶ Μήδοις γεγενημένην. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν τοῖς ἕνω χρόνοις
 γεγένηται. Χοσρόης δὲ τότε ἄγχιστά που τῆς Ζηνοβίας ἦκων,
 ἐπειδὴ τὸ χωρίον οὔτε ἀξιόλογον ἔμαθεν εἶναι καὶ τὴν χώραν κα-

2. ἀπέραντον] ἀπέραντον Suidas s. v. ἀπέραντον. 10. ἀπολαμβάνον-
 τον] „ἀπολαμβάνοντος Reg.“ MALT. 14. τὴ L. δὲ P. 21. Μή-
 δοις] μήδους L.

irrupit, pacem perpetuam aperte solvens. Non iter fecit per Mesopo-
 tamiam; sed habens a dextra Euphratem, in cuius ripa ulteriori situm
 est Circesium, ultimum Romanorum castellum, sane munitissimum. Sunt
 enim hic fauces, per quas Euphrati illabitur Aborrhias, magnus fluvius:
 ad angulum autem, quem confluent efficit, positum est castellum; idque
 longo protegitur muro, qui interceptum utroque flumine spatium ita clau-
 dit, ut circa Circesium formam triangularem absolvat. Castellum adeo
 munitum cum nollet tentare Chosroes, neque haberet in animo transire
 Euphratem, sed Syriam ac Ciliciam petere, nulla interposita mora co-
 pias porro egit. Viae tantum ferme emensus secundum ripam Euphratis,
 quantum triduo vir expeditus conficiat, Zenobiam urbem attigit, sic a
 Zenobia, quae ipsam condidit, merito appellatam. Fuit autem Zenobia
 uxor Odonathis Regis Saracenorum in eo tractu degentium, qui veteri
 foedere coniuncti Romanis erat: et hic ille fuit Odonathes, qui Imperium
 Orientale Romanis asseruit, devictum a Medis. At haec olim gesta:
 iam vero Chosroes Zenobiam accedens, postquam intellexit nullius esse

τενόησεν ἀόικητόν τε καὶ πάντων ἀγαθῶν ἔρημον οὖσαν, δέϊσας
μὴ πως ὁ χρόνος ἐνταῦθα τριβεῖς πράξεις μεγάλαις ἐπ' οὐδενὶ ἔρ-
γῳ ἐμπόδιος εἴη, ἀπεπειράσατο μὲν τὸ χωρίον ὁμολογίᾳ ἐλεῖν.
P 98 ὡς δὲ οὐδὲν προὐχάωρει, πρόσω κατὰ τάχος τὸν στρατὸν ἤλαυνεν.

Ὅδόν τε αὖθις τοσαύτην ἀνύσας ἀφίκετο εἰς πόλιν Σούρων, 5
πρὸς τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ οὖσαν, ἧς δὴ ἀγχοτάτω γενόμενος
ἔσθη. ἐνταῦθα δὲ τῷ Ἰππῳ ξυνέβη, ἐφ' οὗ ὁ Χοσρόης ἐκάθητο,
χρεμετῖσαι τε καὶ τῷ ποδὶ τὸ ἔδαφος κρούειν. ὃ δὴ οἱ μάγοι
ξυμβalόντες ἀλώσεσθαι τὸ χωρίον ἀπέφαινον. ὁ δὲ στρατοπε-
δευσάμενος ἐπὶ τὸν περίβολον ὡς τειχομαχῆσων τὸ στράτευμα 10
ἐπῆγεν. ἐτόγγανε δὲ τις ὄνομα Ἀρσάκης, Ἀρμένιος δὴ γένος,
τῶν ἐνταῦθα στρατιωτῶν ἄρχων, ὃς τοὺς στρατιώτας εἰς τὰς
ἐπάλξεις ἀναβιβάσας, ἐνθὲνδε τε μαχόμενος ἰσχυρότατα καὶ πολ-
λοὺς τῶν πολεμίων κτείνας, τοξεύματι βληθεὶς ἐτελεύτησε. καὶ
B Πέρσαι μὲν τότε (ἦν γὰρ τῆς ἡμέρας ὀψὲ) ὡς αὖθις τῇ ὑστεραίᾳ 15
τειχομαχῆσοντες ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἦσαν, Ῥωμαῖοι δὲ ἀπο-
γνόντες, ὅτε τετελευτηκότος σφίσι τοῦ ἄρχοντος, ἰκέται διανο-
οῦντο Χοσρόου γενέσθαι. τῇ οὖν ἐπιούσῃ ἡμέρῃ τὸν τῆς πό-
λεως ἐπίσκοπον δεησόμενόν τε καὶ τὸ χωρίον ἐξαίτησόμενον ἔπεμ-
ψαν, ὃς τῶν ὑπηρετῶν τινὰς ἐπαγόμενος, ὄρνις τε φέροντας 20
καὶ οἶνον καὶ καθαρὸς ἄρτους, παρὰ Χοσρόην ἀφίκετο, εἰς δὲ τὸ

5. Σούρων] σύραν AH. *Surenorum civitatem* RV. Unde Hoesche-
lius *Σουρηναῖν*. 7. ὁ Χοσρόης HL. ὁ om. P. 8. δ om. L.
11. δὴ] δὲ H: illud Hm. 16. τειχομαχῆσοντες] τειχομαχῆσαν-
τες L. 17. σφίσι L. σφίσιν P.

momenti oppidum, ac regionem inhabitabilem bonisque omnibus vacuam
animadvertit; veritus ne consumpti ibi temporis iactura post lusam stulte
operam impedimentum afferret inceptis magnis, potiri oppido deditione
tentavit. Ut vidit se frustra esse, exercitum iussit festine progredi.

Cum tantumdem itineris confecisset, Sura pervenit: quae urbs ad
Euphratem est sita. Ac proximo forte constituerat, cum equus, cui in-
sidebat, hinnitu edito, solum pede plausit: quod Magi coniectura inter-
pretati, urbem captum iri pronuntiarunt: tum Rex castris positus, exer-
citum ad muros oppugnandos promovit. Mox praesidii praefectus Arsa-
ces, natione Armenius, militibus ad murorum pinnae iussis conscendere,
inde fortissime depugnans, non sine hostium strage, sagitta ictus interiit.
Iam diei vespere aderat, ideoque in castra receperunt se Persae, inte-
graturi postridie oppugnationem. Interea Romani, quorum spes cum
Duco occiderat, ad Chosroem adire supplices cogitabant. Sequenti die
suum Episcopum allegarunt civitatis deprecatores: qui ministris aves,
vinum ac simillagineos panes ferentibus comitatus, ubi venit ad Chos-
roem, humi sese abiciens lacrymansque supplicavit, parceret miscellis

Ἰσάφης καθῆκεν αὐτὸν καὶ διδάσκόμενος ἰκέτιναι φεῖσθαι ἀν-
 θρώπων οἰκτρῶν καὶ πόλεως Ῥωμαίους μὲν ἀτιμοτάτης, Πέρσους
 δὲ ἐν οὐδενὶ λόγῳ οὔτε τὰ πρότερα γενημένης οὔτε ἱστικόν ποτε
 ἔσομένης· λύτρα τέ οἱ τοὺς Σουρηνοὺς δώσειν σφῶν τε αὐτῶν C
 5 καὶ πόλεως ἥσπερ οἰκοῦσαν ἐπαξίως ἐπέσχετο. Χοσρόης δὲ Σου- H 53
 ρηνοῖς μὲν χαλεπῶς εἶχε, ὅτι δὴ αὐτῷ πρῶτοι περικτετακότες V 289
 Ῥωμαίων ὑπάνταν οὔτε τῇ πόλει ἐδόξαντο ἐθελούσιοι, ἀλλὰ καὶ
 ἀνταίρειν οἱ ὅπλα τολμήσαντες πολὺν τινα δοκίμων Περσῶν ὁμι-
 λον ἔκτειναν. τὴν μέντοι ὁργὴν οὐκ ἐξήνεγκεν, ἀλλ' ὑπὸ τῷ
 10 προσώπῳ ὑκριβῶς ἔκρυπεν, ὅπως τὴν κόλασιν ἐς Σουρηνοὺς
 ποιησόμενος φοβερόν τε Ῥωμαίοις αὐτὸν καὶ ἄμυχόν τινα κατα-
 στήσεται. οὕτω γάρ οἱ προσχωρήσειν οὐδενὶ πόνῳ ὑπετόπαζε
 τοὺς ἐν ποσὶν αἰεὶ γενησομένους. διὸ δὴ ξὺν φιλοφροσύνῃ πολλῇ
 τὸν ἐπίσκοπον ἔξανέστησε, καὶ τὰ δῶρα δεξάμενος παρήχετό
 15 τινα δόκησιν ὥς ἀμφὶ τοῖς Σουρηνῶν λύτροις ἀντίκα κοινολογησά- D
 μενος Περσῶν τοῖς λογίμοις εὐ τὴν δέησιν διαθήσεται. οὕτω τε
 ξὺν τοῖς ἐπομένοις τὸν ἐπίσκοπον ἀπεπέμψατο, οὐδεμίαν τῆς
 ἐπιβουλῆς αἰσθῆσιν ἔχοντα, καὶ οἱ τῶν ἐν Πέρσῃς δοκίμων τινὰς
 παραπομποὺς ἔσομένους δῆθεν τῷ λόγῳ ξυνέπεμψεν. οὗς δὴ
 20 λάθρα ἐκέλευε μὲν λέναι ξὺν αὐτῷ ἄχρι ἐς τὸ τεῖχος, παρηγο-
 ροῦντας καὶ τισιν ἀγαθαῖς ἐπαίροντας ἐλπίσιν, ὥστε αὐτὸν καὶ

1. αὐτόν] αὐτόν L. 4. λύτρα] λύτρα L. 7. οὔτε] Fort. οὐδέ.

11. αὐτόν H. αὐτόν P. *ibid.* καταστήσεται] καταστήσεται L.

15. τοῖς — λύτροις] τὰ — λύτρα Lm. *ibid.* κοινολογησόμενος HL.
 κοινολογησόμενος P. 16. τε L. δὲ P.

homunculis et urbi Romanis despiciatissimae, neque a Persis ullo antea
 numero habitae, neque umquam habendae postea: spondit etiam Su-
 reus redemptionis pretium pro modo suo suaeque urbis conditione per-
 soluturos. At Chosroes Surenis graviter offensus erat, quod, cum primi
 Romanorum essent, in quos incidisset, adeo non accepissent ultro in ur-
 bem, ut arma ausi contra tollere, quamplurimos Persarum nobilium per-
 emissent. Iram tamen non prae se tulit; sed diligenter texit oris blanda
 specie, ut capta in loco de Surenis poena, formidabilem se Romanis at-
 que invictum exhiberet, id se consecuturum ratus, ut obvii quique de-
 ditionem primo aditu facerent. Quare Episcopum erexit perhumaniter,
 et acceptis muneribus hanc illi opinionem iniecit, ratam fore petitionem
 statim ut sermonem cum Persis primariis de redemptionis pretio contu-
 lisset. Itaque Episcopum structae fraudis ignarum cum aesculis remisit,
 adiunctis etiam, in speciem scilicet, deductoribus e Persica nobilitate
 nonnullis, quibus clam imperaverat ut eum recreantes alloquio ac bona
 spe efflentes ad moenia usque comitarentur: quo fieret, ut qui essent
 in urbe cum ipso tum eius omnes assecutores laetes vacuosque metu

τοὺς ξὺν αὐτῷ ἅπαντας χαίροντάς τε καὶ οὐδὲν δεδιότας τοῖς ἔν-
 δον ὀφθῆναι. ἐπειδὴν δὲ οἱ φύλακες ἀνακλίναντες τὴν πυλῖδα
 τῆς πόλεως αὐτοὺς μέλλωσι δέχεσθαι, λίθον τινὰ ἢ ξύλον τοῦ τε
 οὐδοῦ καὶ τῆς θύρας μεταξὺ ῥίψαντας οὐ ξυγχωρεῖν ἐπιτίθεσθαι,
 P 99 ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τοῖς ἐπιθεῖναι βουλομένοις χρόνον δὴ τινα ἐμ-
 ποδῶν ἴστασθαι· οὐκ ἐς μακρὰν γὰρ αὐτοῖς τὸν στρατὸν ἔψε-
 σθαι. ταῦτα τοῖς ἀνδράσιν ὁ Χοσρόης ἐντεταλόμενος ἐν παρα-
 σκευῇ τὸν στρατὸν ἐποιεῖτο, δρόμῳ τε χωρεῖν ἐπὶ τὴν πόλιν,
 ὅταν αὐτὸς σημήνῃ, ἐκέλευεν. ἐπεὶ δὲ ἄγχιστα τοῦ περιβόλου
 ἐγένοντο, οἱ μὲν Πέρσαι τὸν ἐπίσκοπον ἀσπασάμενοι ἐκτὸς ἐμ- 10
 νον, οἱ δὲ Σουρηνοὶ περιχαρῇ τὸν ἄνδρα ὀρῶντες γενόμενον ξὺν
 τιμῇ τε πολλῇ προπεμπόμενον πρὸς τῶν πολεμίων, ἀφροντιστή-
 σαντες δυσκόλων ἀπάντων τὴν τε πυλῖδα ὅλην ἀνέλκον καὶ τὸν
 ἱερέα ξὺν τοῖς ἐπομένοις κροτοῦντές τε καὶ πολλὰ εὐφημοῦντες
 ἐδέξαντο. ἐπεὶ τε ἅπαντες εἴσω ἐγένοντο, τὴν μὲν πυλῖδα ὥς 15
 ἐπιθήσοντες οἱ φύλακες ὤθουν, οἱ δὲ Πέρσαι λίθον, ὃς αὐτοῖς
 παρεσκεύαστο, ἐν μέσῳ ἐρρίπτουν. οἱ τε φύλακες ἔτι μᾶλλον
 B ὠθοῦντές τε καὶ βιαζόμενοι ἐξικνεῖσθαι τῇ πυλίδι ἐς τὸν οὐδὸν
 οὐδαμῇ ἴσχυον. οὐ μὴν οὐδὲ ἀνοιγνύναι αὐτὴν αὐθις ἐτόλμων,
 ἐπεὶ πρὸς τῶν πολεμίων αὐτὴν ἔχεισθαι ἤσθοντο. τινὲς δὲ οὐ λί- 20
 θον, ἀλλὰ ξύλον Πέρσας ἐς τὴν πυλῖδα φασὶν ἐμβεβληθῆσαι.
 οὐπω δὲ Σουρηνῶν σχεδὸν τι τῆς ἐπιβουλῆς ἤσθημένων, παρῆν
 τε τῷ παντὶ ὁ Χοσρόης στρατῷ καὶ τὴν πυλῖδα οἱ βάρβαροι βια-

τες

1. χαίροντας] χαίροντας L. *ibid.* τε om. L. 14. κροτοῦντες
 L. κροτοῦντες P. 22. ἡσθημένων] αἰσθημένων L. 23. τε HL. δὲ P.

viderent: ubi vero custodes reserata porta pararent illos excipere, ipsi lapide lignove aliquo inter limen ac fores immisso occludi non sinnerent, et obdere volentibus aliquandiu obniterentur: mox enim affore dixit exercitum. Cum eos Chosroes instruxisset hisce mandatis, accinxit agmina, iussitque ad urbem concurrere dato signo. Ut proxime muros ventum est, Persae quidem salutato Episcopo stetero foris; Sureni vero cumulatam gaudio virum et ab hostibus perhonorifice deductum conspicientes, difficultatum omnium securi totas pandunt fores, Praesulemque cum comitatu amplexibus et acclamationibus faustis excipiunt. Conctis demum ingressis, custodes impellunt valvas, ut claudant: protinus Persae paratum lapidem interficiunt. Valvas illi obnixius impellere maioremque adhibere vim: at eas neque applicare limini poterant, neque audebant recudere, sentientes portam ab hostibus obsideri, cui quidam non lapidem a Persis, sed lignum inditum fuisse perhibent. Malignum astum Sureni nondum fere deprehenderant, quando adfuit cum universo exercitu Chosroes, ac portam Barbari impressione aperuerunt, mox et vi occuparunt.

σάμενοι ἀνέπετασαν, δι' ὀλίγου τε κατὰ κράτος ἦλω. εὐθὺς μὲν οὖν Θυμῷ ὁ Χοσρόης ἐχόμενος τὰς τε οἰκίας ἐληίσατο καὶ τῶν ἀνθρώπων πολλοὺς μὲν κτείνας, τοὺς δὲ λοιποὺς ἀπαντας ἐν ἀνδραπόδων ποιησάμενος λόγῳ πυρπολήσας τε ξύμπασαν τὴν πόλιν ἑς ἑδάφος καθεΐλεν. οὕτω τε τὸν Ἀναστάσιον ἀπεπέμψατο, Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ ἀπαγγέλλειν κελεύσας ὅποι ποτὲ γῆς Χοσρόην τὸν Καβάδου ἀπολιπὼν εἴη.

Μετὰ δὲ, εἴτε φιλανθρωπία εἴτε φιλοχρηματία ἐχόμενος, C
ἡ γυναικὶ χαριζόμενος, ἣν δὴ ἐνθὲνδε δορυάλωτον ἐξελὼν, Εὐ-
10 φημίαν ὄνομα, γυναικᾶ γαμετὴν ἐποιήσατο, ἔρωτα ἐξαίσιον αὐ-
τῆς ἐρασθεὶς (ἦν γὰρ τὴν ὄψιν εὐπρεπὴς μάλιστα) δρᾶν τι ἀγα-
θὸν ὁ Χοσρόης τοῖς Σουρηνοῦς ἔγνω. καὶ πέμψας ἐς Σεργιού-
πολιν, τὴν Ῥωμαίων κατήκοον, ἣ Σεργίου ἐπιφανοῦς ἀγίου ἐπώ-
νυμός ἐστι, πόλεως τῆς ἀλούσης ἕξ καὶ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν στα-
15 δίοις διέχουσα, κειμένη δὲ αὐτῆς πρὸς ἄνεμον νότον ἐν τῷ βαρ-
βαρικῷ καλουμένῳ πεδίῳ, Κάνδιδον τὸν ταύτῃ ἐπίσκοπον κεν-
τηναρίων δυοῖν δισχιλίους τε καὶ μυρίους ὄντας ὠνεῖσθαι τοὺς
αἰχμαλώτους ἐκέλευεν. ὁ δὲ (χρήματα γὰρ οἱ οὐκ ἔφασκεν εἶναι)
τὴν πρῶξιν ἀντικρυς ἀνεδύετο. διὸ δὴ αὐτὸν ὁ Χοσρόης ἐν βί- D
20 βλιδίῳ τὴν ὁμολογίαν ἀφέντα τοῦ δώσειν χρόνῳ τῷ ὑστέρῳ τὰ
χρήματα οὕτω δι' ὀλίγων χρημάτων πρίασθαι ἀνδράποδα το- H 54
σαῦτα τὸ πλῆθος Κάντιδος κατὰ ταῦτα ἐποίει, καὶ τὸ μὲν χρυ-

7. Καβάδου] Καβάδην Suidas s. v. ὅποι. 12. Σεργιούπολιν] Σεργίου πόλιν P. 15. κειμένη APm. κειμένης P. 17. δυοῖν] δυεῖν L. 19. διὸ δὴ] ἤθελεν addit Pm. συνεχώρησεν aut simile verbum ante οὕτω inserebat Hoeschelius.

Continuo feribundus Chosroes, direptis domibus, civium multis morte, caeteris servitute mulctatis, urbem flamma funditus delevit, aequavitque solo. Tum denique Anastasium remisit, Iustiniano Aug. renunciare iussum, ubi terrarum Chosroem Cabadis filium reliquisset.

Post tamen sive humanitate, sive avaritia ductus, aut forte in feminae gratiam (Euphemiae nomen erat) quam e captivis sibi legerat ac iunxerat matrimonio, eius incredibili amore flagrans ob eximiam ipsius formam, statuit beneficium aliquod in Surenos conferre. Ergo mittit Sergiopolin, quae urbs ditionis Romanae a Sergio illustri Divo nomen accepit, et ab urbe capta stadiis cxxvi. abest, in Barbarico, quem vocant, campo ad austrum sita: mittit, inquam, qui a Candido urbis Antistite auri pondo cc. petant in pretium redemptionis xii. m. captivorum. Recusavit aperte Candidus, pecuniae causatus inopiam. Chosroï placuit, ut simul ac sponsonem solvendae postea pecuniae misisset tabulis consignatam, captivorum multitudinem tantam tantulo pretio reciperet. Conditionem accepit Candidus, gravissimoque interposito iuramentum, se in-

σίον ὡμολόγησεν ἐνιαυτοῦ δώσειν, ὄρκους δεινотάτους ὁμομο-
κῶς, ζημίαν δέ οἱ διώρισεν αὐτῷ ταύτην, ἣν μὴ δοῖν χρόνον
τῷ ξυγκειμένῳ τὰ χρήματα, διπλάσια μὲν αὐτὰ δώσειν, αὐτὸν

P 100 δὲ μηκέτι εἶναι ἱερέα, ἅτε τὰ ὁμομοσμένα ἡλογηκότα. ταῦτα
V 290 Κάνδιδος ἐν γραμματείῳ γράψας τοὺς Σουρηνῶδες ἅπαντας ἔλα-
βεν. ὧν ὀλίγοι μὲν τινες διεβίωσαν, οἱ δὲ πλεῖστοι ἀντίχειν
τῇ ξυμπεσούσῃ τалаипωρία οὐχ οἴοι τε ὄντες ὀλίγῳ ὕστερον
διεφθάρησαν. διαπεπραγμένος ταῦτα Χοσρόης πρόσω ἐπῆγε τὸ
στράτευμα.

B ζ'. Ἐτύγχανε δὲ ὀλίγῳ ἔμπροσθεν βασιλεὺς ἀρχὴν τῆς 10
τῇν στρατηγίδα διελὼν δίχα, καὶ τὰ μὲν ἄχρι ἐς ποταμὸν Εὐ-
φράτην ἐς τὸ Βελισαρίου ἀπολιπὼν ὄνομα, ὃς ξύμπασαν τὴν ἀρ-
χὴν τὰ πρότερα εἶχε, τὰ δὲ ἐνθὺνδε μέχρι τῶν Περσικῶν ὁρίων
τῷ Βούζῃ ἐπιτρέψας, ὃν δὴ ἀπάσης ἐπιμείλεισθαι τῆς ἐφ' ἑαυ-
τῆς, ἕως Βελισάριος ἐξ Ἰταλλίας ἐπανήκοι, ἐκέλευε. διὸ δὴ ὁ 15
Βούζης ἅπαντα τὸν στρατὸν ἐπόμενον ἔχων τὰ μὲν πρῶτα ἐπὶ
τῆς Ἱεραπόλεως ἔμενεν· ἐπεὶ δὲ τὰ ξυμπεσόντα Σουρηνοῖς ἔμαθε,
ξυγκαλέσας τοὺς τῶν Ἱεραπολιτῶν πρῶτους ἔλεξε τοιαύδε „Οἷς μὲν
ἐξ ἀντιπάλου τῆς δυνάμεως πρὸς τοὺς ἐπιόντας ὁ ἀγὼν ἔστιν, εἰς
C χεῖρας τοῖς πολεμίοις ἐκ τοῦ εὐθέως καθίστασθαι οὐδὲν ἀπεικὸς, 20
οἷς δὲ τῶν ἐναντίων πολλῷ τῷ διαλλάσσοντι καταδεστέροις ξυμ-
βαίνει εἶναι, μηχαναῖς τισι τοὺς πολεμίους περιελθεῖν μᾶλλον

5. γραμματεῖον] γραμματεῖον L. ibid. ἔλαβεν] ἔλεγεν L. ἔλυσεν Im.
17. Ἱεραπόλεως] Scribebatur Ἱερᾶς πόλεως hic et p. 101 d. 102 d.
20. εὐθέως Pm. εὐθείως P.

tra annum repensurum aurum promisit. Hanc vero sibi ipse multam praestituit; si conducto tempore pecuniam non exolveret, daturum se duplam, et tanquam iuramenti contemptorem, cessurum Episcopa-
tu. Scripto tradita cautione, Surenos omnes Candidus recepit: quo-
rum admodum pauci vitam produxerunt: plerique aerumnis fracti quas
toleraverant, paulo post fato functi sunt. His Choaroes transactis, co-
pias ulterius duxit.

6. Non ita pridem bifariam Imperator diviserat militare Magiste-
rium Orientis, et ea parte, quae ad fluvium usque Euphratem pertinet,
absenti Belisario, qui integrum gerebat antea Magisterium, relicta, ut
eius nomine regeretur; altera, quae inde ad regni Persici fines patet,
Buzi commissa; huic eidem universi Orientalis imperii curam ad Belisarii
ex Italia reditum demandarat. Quamobrem Buzes secum omnes copias
habens, initio quidem Hierapoli morabatur; ubi vero quae contigerant
Surenis accepit, Hierapoleos optimatibus convocatis, orationem hanc ha-
buit. *Eos quidem a parte cum hoste congredi nihil vetat, qui aequo
Martē pugnare possunt: et quibus copiae sunt multo minores quam ad-
versariis, illos dolo uti praestat, quam adire manifestum discrimen, in-*

ξυνοίσει ἢ ἐκ τοῦ ἑμφανεῦς ἀντιτασσομένοις ἐς κίνδυνόν τινα
 προὔπτον ἵεναι. ἥλικος μὲν οὖν ἔστιν ὁ Χοσρόου στρατὸς ἀκού-
 στε δῆπον. ἦν δὲ αὐτὸς μὲν πολιορκία ἡμᾶς ἐξελεῖν βούληται,
 ἡμᾶς δὲ ἀπὸ τοῦ τείχους τὸν πόλεμον διενέγκωμεν, ἡμᾶς μὲν τὰ
 5 ἐπιτήδεια λείπειν εἰκός, Πέρσας δὲ ἅπαντα ἐκ τῆς ἡμετέρας,
 οὐδενὸς ἀντιστατοῦντος, κομίζεσθαι. ταύτῃ τε τῆς πολιορκίας
 μηχανομένης οὐδὲ διαρκέσειν τὸν περίβολον ταῖς τῶν πολέμιων
 ἐπιβουλαῖς οἶμαι, ὃν δὴ ἐκμαχώτατον πολλαχόσε τετύχηκεν εἶ-
 ναι, καὶ τι Ῥωμαίοις τῶν ἀνηκέστων συμβήσεσθαι. ἦν δὲ γε D
 10 μόλις μὲν τινι τοῦ στρατοῦ τὸ τῆς πόλεως φυλάξωμεν τεῖχος, οἱ
 δὲ λοιποὶ τὰς ἀμφὶ τὴν πόλιν ὑπωρείας καταλάβωσιν, ἐνθὲνδε
 καταθρόντες πῇ μὲν τὸ τῶν ἐναντίων στρατόπεδον, πῇ δὲ τοὺς
 τῶν ἐπιτηδείων ἕνα στείλλομένους ἀναγκάσουσι Χοσρόην ἀτί-
 κα δὴ μάλα λύσαντα τὴν προσεδρεῖαν τὴν ἀναχώρησιν δι' ὀλίγου
 15 ποιήσασθαι, οὔτε τὰς προσβολὰς ἀδιέστερον ἐπάγειν τῷ περι-
 βόλῳ παντελῶς ἔχοντα οὔτε τι τῶν ἀναγκαίων στρατῷ τοσούτῳ
 πορρίζεσθαι. τοσαῦτα ὁ Ροῦζης εἰπὼν λέγειν μὲν τὰ ξύμφορα
 ἔδοξεν, ἔπραξε δὲ τῶν δεόντων οὐδέν. ἀπολῆξας γὰρ εἴ τι ἐν
 τῷ Ῥωμαίων στρατῷ δόκιμον ἦν, ἀπιδὼν ὤχετο. καὶ ὅποι ποτὲ P 101
 20 γῆς ἐτύγγανεν οὔτε τις τῶν ἐν Ἱερραπόλει Ῥωμαίων οὔτε ὁ τῶν
 πολέμιων στρατὸς μαθεῖν ἴσχυσε. ταῦτα μὲν οὖν ἐφέρετο τῇδε.

2. ἀκούει APm. ἀκούεται P. 6. ἀντιστατοῦντος] *Legabatur
 ἀντιστρατοῦντος. Conf. p. 103 b.* 8. ἐπιβουλαῖς] *ἐπιβολαῖς Pm.
 De Aedil. p. 39 d. τὰς ἐνθὲνδε τῶν πολέμιων ἐπιβολὰς ἀπεκρού-
 σατο. et p. 45 d. τὴν Ἱερράπολιν, ἥπερ ἅπασαν περὶ τῶν τῇδε
 πόλεων τυγχάνει οὐσα, λαβὼν ἀκουσιμένην τοῖς ἐπιβουλεύουσιν ἰδί-
 λουσι. p. 47 a. περίβολος — πλαῖος ἐπιβουλαῖς ὑποκρίμενος.
 12. πῇ — πῇ] πῇ — πῇ P. 20. οὔτε — οὔτε] οὐδέ — οὐδέ P.*

*structam aciem paelam opponendo. Certe auditis quantus sit Persarum
 exercitus: qui si nos obsidione expugnare voluerit, nec velimus ipsi, nisi
 eo mœnibus bellum gerere, apparet oïberia nobis defore, dum Persae
 copiosissimos commentus ex agris nostris repugnante nemine convecta-
 bunt. Ac si daret obsidio, impressionibus hostium non sufficere, ut opi-
 nor, multis in locis infirmissimus murus, et Romani gravem aliquam ca-
 lamitatem accipient. Sin urbis mœnia pari copiarum custodiat, ac cae-
 teri cliues circumpositos occupent; credis inde tum in castra hostilia,
 tum in turmas ad parandum commentum emissas incursionibus, Cheorem
 profecto cogent soluta acutum obsidione esse recipere: quando nec mu-
 ros oppugnare sine metu periculi, nec tanto exercitui necessaria poteris
 comparare. Ex re quidem haec Buxes, ut visum est, dixit; sed ex re
 nihil fecit. Delicto enim sibi exercitus Romani flore, ablit: nec deinde
 cuiquam Romanorum, qui substiterant Hierapoli, neque hostibus constare
 potuit, ubi tandem terrarum esset. Eo loco res ibi erant.*

Βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς πυθόμενος τὴν Περσῶν ἔφοδον
 Γερμανὸν μὲν εὐθὺς τὸν ἀνεψιὸν τὸν αὐτοῦ ξὺν Θαρύβῳ πολλῶ
 τριακοσίους ἐπομένους ἔχοντα ἔπεμψε, στρατὸν δὲ οἱ οὐκ ἐς μα-
 κρὰν ὑπέσχετο πολὺν ἔψεσθαι. ἔς τε Ἀντιόχειαν ὁ Γερμανὸς
 ἀφικόμενος περιῆλθε τὸν περίβολον ἅπαν κύκλῳ, καὶ αὐτοῦ ἔχου- 5
 ρὰ μὲν ὄντα τὰ πολλὰ ἠῦρισκε (τά τε γὰρ ἐν τῷ ὁμαλεῖ ποταμῷ
 Ὀρόντης παραρρεῖ ζύμπαντα τοῖς ἐπιούσιν ἄπορα ἐργαζόμενος
 καὶ τὰ ἐν τῷ ἀνάντει χωρίοις κρημνώδεσιν ἀνεχόμενα ἐσβατὰ τοῖς
 Β πολεμίοις ὡς ἤκιστα ἦν), ἐν δὲ τῇ ἄκρῃ γενόμενος, ἦν δὴ Ὀρο-
 κασιάδα καλεῖν οἱ ταύτῃ ἄνθρωποι νενομίκασιν, ἐπιμαχώτατον 10
 κατενόησεν ὃν τὸ κατ' αὐτὴν τεῖχος. πέτρα γὰρ τυγχάνει τις
 ἐνταῦθά πη οὖσα, εὐρους μὲν ἐπὶ πλεῖστον ἱκανῶς ἔχουσα, ὕψος
 δὲ ὀλίγῳ τοῦ περιβόλου ἐλασσονέμενη. ἐπέλευεν οὖν ἡ τὴν πέ-
 τραν ἀποτεμνομένους βαθύν τινα βόθρον ἄμφι τὸ τεῖχος ἐργάζε-
 Η 55 σθαι, μή τις ἐνθάνδε ἀναβησόμενος ἐπὶ τὸν περίβολον ἴοι, ἥ 15
 πόργον μέγαν τινὰ δειμαμένους ἐνταῦθα τὴν ἀπ' αὐτοῦ οἰκοδο-
 μίαν ἐνάψαι τῷ τῆς πόλεως τείχει. ἀλλὰ τοῖς τῶν οἰκοδομιῶν
 ἀρχιτέκτοσι ποιητέα τούτων ἰδόκει οὐδέτερα εἶναι. οὔτε γὰρ ἐν
 V 291 χρόνῳ βραχεῖ ἐπιτελῇ ἔσεσθαι οὕτως ἐγκειμένης τῆς τῶν πολε-
 C μίων ἐφόδου, ἀρχόμενοι τε τοῦ ἔργου τούτου καὶ οὐκ ἐς πέρας 20
 αὐτοῦ ἐξικνούμενοι οὐκ ἄλλο οὐδὲν ἢ τοῖς πολεμίοις ἐνδείξονται
 ὅπη ποτὲ τοῦ τεύχους σφίσι πολεμητέα εἶη. Γερμανὸς δὲ ταύτης

2. αὐτοῦ] αὐτοῦ P. 5. ἅπαν] ἅπαντα Pm. 6. ἐν om. L.
 ibid. ὁμαλεῖ] Γα. ὁμαλῶ Hm. Frustra. 12. πη οὖσα] ποιοῦσα L.
 21. ἄλλο] ἄλλ' L.

Simul ac nuntium de adventu Persarum audiit Iustinianus Aug. Ger-
 manum fratris sui filium raptum atque turbate mititit trecentis militibus
 stipatum, subsecuturas pollicens multas legiones. Ille ubi Antiochiam
 pervenit, muros omnes obiit inspexitque, ac munitos maximam partem
 invenit. Nam quicquid in plano est, fluvius Orontes alluit, transitum
 ubique negans invadentibus: quod autem in acclivi surgit, cum sit præ-
 cipitiis impositum, ab hoste superari ascensu nequit. At in vertice,
 quem indigenae Orocasiadem vocant, murum animadvertit esse maxime
 expugnabilem, ob viciniam rupis, cuius latitudo iusta est maiori ex
 parte, altitudo muro paulo inferior. Itaque imperavit, vel exciso sco-
 pulo fossam altam muro praeducerent, ne quis inde ascenderet; vel
 magnam ibi turrim extruerent, continuoque aedificio connecterent urbis
 moenibus. Sed visum est architectis neutri manum operi admovendam:
 neque enim spatio brevi temporis absolutum iri, adventante iam hoste
 ac tam prope posito: quod si opus inchoarent nec perficerent, hostibus
 se indicaturos quam in partem muri inferenda sit oppugnatio. Ex eo de-
 iectus consilio Germanus, principio aliquid spei ponebat in exercitu,

δὴ τῆς ἔννομας σφαλεῖς τὰ μὲν πρῶτα στρατὸν ἐκ Βυζαντίου κα-
ραδοκῶν ἐλπίδα τινα ἐπ' αὐτῷ εἶχεν. ἐπεὶ δὲ χρόνον τριβέντος
συχνοῦ οὔτε τις στρατὸς ἐκ βασιλέως ἀφίκετο οὔτε οὐκ ἀφίξεται
ἐπίδοξος ἦν, ἐς δέος ἦλθε μὴ ὁ Χοσρόης πυθόμενος βασιλέως
5 ἀνεψιὸν ἐνταῦθα εἶναι, προουργιαότερον ἄλλον ὁτουοῦν ποιήση-
ται Ἀντιόχειάν τε καὶ αὐτὸν ἐξελεῖν, καὶ ἀπ' αὐτοῦ τῶν ἄλλων
ἀπάντων ἀφήμενος παντὶ τῷ στρατῷ ἐπ' αὐτὴν ἵοι. ταῦτα καὶ
Ἀντιοχεῖσιν ἐν νῷ ἔχουσι βουλὴν τε ὑπὲρ τούτων πεποιημένοις D
ἀναγκαιότατον ἔδοξε χρήματα προεμένοις Χοσρόῃ οὕτω κίνδυνον
10 τὸν παρόντα διαφυγεῖν.

Μέγαν τοίνυν, τὸν Βεροίας ἐπίσκοπον, ἄνδρα ξυνετὸν
(ἐπιχωριάζων γὰρ αὐτοῖς ἐτύγχανε τότε) Χοσρόου δεησόμενον
πέμπουσιν, ὃς δὴ ἐνθ' ἐνδε σταλεῖς καταλαμβάνει τὸν Μῆδων
στρατὸν Ἱεραπόλεως οὐ μακρὰν ἀποθεν. Χοσρόῃ τε ἐς ὅσιν
15 ἦκων πολλὰ ἐλιπύρει ἀνθρώπους οἰκτεῖραι, οἳ οὔτε τι ἐς αὐτὸν
ἥμαρτον οὔτε τῇ Περσῶν στρατιᾷ οἶοί τε ἀντιτείνειν εἰσὶ. πρέ-
πειν γὰρ ἀνδρὶ βασιλεῖ πάντων ἥκιστα τοῖς ὑποχωροῦσι καὶ οὐδα-
μῇ ἐθέλουσιν ἀντιτάσσεσθαι ἐπεμβαίνειν τε καὶ βιάζεσθαι, ἐπεὶ
οὐδὲ τῶν νῦν δρωμένων βασιλικόν τι οὐδὲ γενναῖον αὐτῷ ἔργα- P 102
20 σθείη, ὅτι δὴ οὐ παρασχόμενος τῷ Ῥωμαίων βασιλεῖ βουλῆς
τινα χρόνον, ὥστε ἡ τὴν εἰρήνην κρατύνασθαι, ὅπῃ ἂν ἐκατέρω
δοκοῇ, ἢ τὰ ἐς τὸν πόλεμον ἐκ συνθήκης, ὥς τὸ εἰκός, ἔξα-
ρ-

12. χοσρόου L. Χοσρόην P. 14. Ἱεραπόλεως] Scribebatur Ἱε-
ραῖς πόλεως. 21. ὅπῃ L. ὅποι P.

quem cupide Byzantio expectabat. At multo inutiliter consumpto tem-
pore, cum nullae ab Augusto copiae veniant, nec venturas esset opi-
nio; vereri coepit ne Chosroes, si Augusti ex fratre nepotem Antiochiae
morari sciret, rebus id omnibus praevertendum censeret, ut caperet
ipsum cum urbe, atque exin relictis caeteris, exercitum universum eo
traduceret. Idem sentientes Antiocheni, deliberatione habita, nihil prius
faciendum iudicarunt, quam ut missa Chosroi pecunia praesens discri-
men amolirentur.

Igitur Megan Episcopum Beroeensem, singulari prudentia virum,
tum agentem Antiochiae, deprecatorem destinant ad Chosroem. Profe-
ctus ille ex urbe, prope Hierapolin exercitum Medorum offendit: ubi ad
Chosrois conspectum admissus, cum enixe obsecravit, miseresceret homi-
num, qui in ipsum nihil unquam peccassent, nec resistere possent Per-
sarum armis: neminem decere minus quam Regem, cedentibus nec re-
pugnare volentibus insillire ac vim inferre: ex iis quae tunc ageret, nec
regium quidquam esse nec generosum, propterea quod Rom. Imperatori
nihil dedisset spatii ad capiendum consilium aut pacis firmandae ex
utriusque sententia, aut belli ex composito, ut consentaneum fuerat, ad-

τύεσθαι, ἀλλ' οὕτως ἀνεπισκέπτως ἐπὶ Ῥωμαίους ἐν ὄπλοις ἔλ-
θαι, οὕτως τοῦ σφετέρου βασιλείως ἐπισταμένον τὰ παρόντα σφί-
σι. ταῦτα ὁ Χοσρόης ἀκούσας λόγῳ ξυνετῷ τὸν τρόπον ἐνθυμι-
ζεσθαι ὑπὸ ἀμαθίας οὐδαμῶς ἴσχυσεν, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον τὴν
διάνοιαν ἢ πρότερον ἤρθη. Σύρους τε οὖν ἠπειλήσει καταστρέ-
B ψασθαι καὶ Κιλικίας πάντας, καὶ οἱ τὸν Μέγαν ἔπεσθαι κελεύσας
ἐς τὴν Ἱεράπολιν ἐπῆγε τὸ στράτευμα. οὗ δὴ ἀφικόμενός τε καὶ
ἐνστρατοπεδευσάμενος, ἐπειδὴ τὸν τε περὶ βολον ἐχρὸν ὄντα εἶδε
καὶ στρατιωτῶν ἕμαθε φυλακτῆριον διαρκῶς ἔχειν, χρήματα
τοὺς Ἱεραπολίτας ᾗτει, Παῦλον ἐρμηνέα παρ' αὐτοὺς πέμψας. 10
ὁ δὲ Παῦλος οὗτος ἐτέθραπτό τε ἐν γῇ τῇ Ῥωμαίων καὶ ἐς γραμ-
ματιστοῦ παρ' Ἀντιοχεῦσιν ἐφοίτησεν, ἐλέγετο δὲ καὶ Ῥωμαῖος
γένος τὸ ἐξ ἀρχῆς εἶναι. οἱ δὲ μάλιστα μὲν καὶ ὥς ἀμφὶ τῷ
C περιβόλῳ δειμαίνοντες, χώραν περιβεβλημένῳ πολλὴν μέχρι ἐς
τὸ ὄρος, ὃ ταύτῃ ἀνέχει, ἔπειτα δὲ καὶ τὴν γῆν ἀδῆγων ἔχειν 15
ἐθελόντες, ὁμολόγησαν ἀργύρου σταδμὰ δισχίλια δώσειν.
τότε δὴ ὁ Μέγας, ὑπὲρ τῶν ἐφ' ὧν ἀπάντων Χοσρόην ἱκετεύων
οὐκέτι ἀνίει, ἕως αὐτῷ ὁ Χοσρόης ὁμολόγησε δέκα τε χρυ-
σοῦ κεντηνῦρια λήψεσθαι καὶ πάσης ἀπαλλαγῆσεσθαι τῆς Ῥω-
μαίων ἀρχῆς.

20

5. τὴν διάνοιαν L. τὴν ἄνοιαν P. εἰς τὴν ἄνοιαν Pm. *ibid.* κα-
ταστρέφασθαι] καταστρέψεσθαι Pm. 7. ἐς τὴν] εἰς τὴν L.
ibid. Ἱεράπολιν] Scribebatur Ἱερὰν πόλιν. Conf. ad p. 100 b. Ἱε-
ράπολιν apud Photium infra p. 172 a. 11. ἐς Suidas s. v. γραμ-
ματιστής. εἰς P. 13. γένος om. L. 16. ἀργύρου] ἀργυρίου
Suidas s. v. ἀδῆγων et L a m. sec. Sic p. 103 a. sed ἀργύρου
p. 113 b. 115 a. 121 d. 18. ὁμολόγησεν A.

ornandi; sed improvisis Romanos armatus invaderet, nihilum scientes
ipsorum principe quem in locum res eorum deductae essent. His Cho-
roes auditis non potuit prae insolentia animum moderatum sapienti ora-
tione mentiri; sed impotentiori captus amentia, Syriam se totam Cili-
ciamque subacturum minatus est: tum voluit ut sequeretur Megus du-
centem se copias Hierapolin. Quo cum pervenisset, ac motatus castra,
muros vidisset validos, urbemque idoneo munitam esse praesidio acce-
plisset; Hierapolitanis per interpretem Paulum pecuniam imperavit. Edu-
catus hic Paulus fuerat inter Romanos, et Antiochiae ludum literarium
frequentaverat, Romanus, ut ferebatur, originis. At cives, quoniam
muro, qui magnum spatium ad montem usque proximum amplectitur, ti-
mebant maxime, et ab agris suis vastitatem avertere cupiebant, argenti
libras bis mille pacti sunt. Tunc Megus Choroel pro Oriente universo
supplicare non destitit, donec evicit, ut auri pondo acceperis mille Ro-
mano se imperio penitus excessurum sponderet.

ζ'. Οὕτω μὲν οὖν ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ ὃ τε Μέγας ἐνθ' ἐνδε D
ἀπαλλαγείς τὴν ἐπὶ τοὺς Ἀντιοχείας ἤλανε καὶ ὁ Χοσρόης τὰ λύ-
τρα λαβὼν ἐς Βέροϊαν ἦν. Βέροια δὲ Ἀντιοχείας μὲν καὶ Ἱερα-
πόλεως μεταξὺ κεῖται, δυοῖν δὲ ἡμερῶν ὁδῷ εὐζώνῳ ἀνδρὶ ἐκατέ-
5 ρας διέχει. ὃ μὲν οὖν Μέγας ξὺν ὅλγοις τισὶ πορευόμενος ὀξύ-
τερον ἦν, ὃ δὲ Περσῶν στρατὸς μοῖραν αἰὲ τὴν ἡμίσειαν τῆς
ὁδοῦ ἦνεν. τετάρτῃ δὲ ἡμέρᾳ ὃ μὲν ἐς Ἀντιόχειαν, οἱ δὲ εἰς
τὸ Βεροίας προάστειον ἦλθον. καὶ χρήματα Χοσρόης τοὺς Βε-
ροϊαίους τὸν Παῦλον στεῖλας εὐθὺς ἐπραττεν, οὐχ ὅσα πρὸς τῶν V 292
10 Ἱεραπολιτῶν ἔλαβε μόνον, ἀλλὰ καὶ τούτων διπλάσια, ἐπεὶ τὸ
τείχος αὐτῆς ἐπιμαχότατον ὃν πολλαχῇ εἶδε. Βεροιαῖοι δὲ (θαρ- P 103
ρεῖν γὰρ ἐπὶ τῷ περιβόλῳ οὐδαμῇ εἶχον) ξὺν προθυμίᾳ μὲν ὑπε- H 56
δέξαντο ἅπαντα δώσειν, δισχίλια δὲ δόντες ἀργύρου σταθμά,
τὰ λειπόμενα διδόναι οὐκ ἔφασαν οἱοί τε εἶναι. ἐγκειμένου τε
15 σφίσι διὰ ταῦτα Χοσρόου, νυκτὸς ἐπιλυβούσης ἐς τὸ φρούριον
ἅπαντες, ὃ ἐν τῇ ἀκροπόλει ἐστὶ, κατέφυγον ξὺν τοῖς στρατιώ-
ταις, οἳ δὴ ἐνταῦθα ἐπὶ φυλακῇ ἐτετεύχοντο. τῇ δὲ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ
ἐστέλλοντο μὲν πρὸς Χοσρόου ἐς τὴν πόλιν τινὲς ἐφ' ᾧ τὰ χρή-
ματα λήψονται, οἱ δὲ ἄγχιστά πη τοῦ περιβόλου γενόμενοι κε-
20 κλεισμένους τὰς πύλεις ἀπάσας εὔρον. ἀνθρώπων δὲ οὐδενὶ ἐντυ-
χεῖν ἔχοντες, τῷ βασιλεῖ τὰ παρόντα σφίσιν ἀνήγγελλον. καὶ ὃς B
τῷ τείχει κλίμακας ἐπιθέντας ἀποπειρᾶσθαι τῆς ἀνόδου ἐκέλευεν,

8. Ἱεραπόλεως] Scribebatur Ἱερᾶς πόλεως.

4. δυοῖν] δυεῖν P.

8. Βεροιαίους] βεροιαίας A.

11. αὐτῆς] αὐτοῖς Pm.

13. ἀρ-
γύρου] Legebatur ἀργυρίου.

20. ἀνθρώπων A. ἀνθρώπων P.

21. ἀνήγγελλον L. ἀνήγγελον P.

7. Eo ipso die profectus Megas, celeriter Antiochiam iter inten-
dit: Chosroes pecunia, qua se Hierapolis redemit, accepta, Beroeam per-
rexit. Urbs haec inter Antiochiam et Hierapolin sita, eo ab utraque in-
tervallo pariter distat, quod biduo percurrat expeditus viator. Porro
Megas paucis comitatus maiora itinera faciebat: dimidio semper minora
Persarum exercitus. Itaque die quarto ille Antiochiam, hi Beroeae sub-
urbium attigerunt. Ac pecuniam statim Chosroes a Beroeensibus per
Paulum exegit, non modo quantam Hierapolitani dederant, sed al-
tero etiam tanto maiorem; posteaquam moenia multis in locis facil-
lime expugnari posse animadvertit. In quibus Beroeenses cum fide-
liae nihil haberent, quidvis prompte prolixèque polliciti sunt. Verum
datis librarum argenti duobus millibus, negarunt se esse solvendo quod
erat reliquum. Cum autem nihilo secius instaret Chosroes, sequenti no-
cte in castellum culmini urbis impositum recepere se omnes cum militari
praesidio. Postero die a Chosroe missi ad urbem qui pecuniam accipe-
rent, et ad murum progressi, portas omnes offendunt clausas, ac nemi-
nem nacti, Regi quo in statu sit res exponunt. Mox ille scalis muro

οἱ δὲ κατὰ ταῦτα ἐποιοῦν. οὐδενός τε σφίσιν ἀντιστατοῦντος, ἐντὸς τοῦ περιβόλου γενόμενοι τὰς μὲν πύλας κατ' ἐξουσίαν ἀνέωγον, ἐδέχοντο δὲ τῇ πόλει τὸν τε στρατὸν ἅπαντα καὶ Χοσρόην αὐτόν. Θυμῷ τε πολλῷ ὁ βασιλεὺς ἤδη ἐχόμενος τὴν πόλιν ὀλοῦν θέοντος ἐνέπρησεν ἅπασαν. ἐς δὲ τὴν ἀκρόπολιν ἀναβὰς ἐπὶ τὸ φρούριον τειχομαχεῖν ἔγνω. ἐνταῦθα οἱ μὲν Ῥωμαίων στρατιῶται καρτερώς ἀμυνόμενοι τῶν πολεμίων τινὰς ἔκτεινον, τῷ δὲ Χοσρόῃ εὐτύχημα μέγα τῷ τῶν πολιορκουμένων ἀξυνέτω ξυνέβη γενέσθαι, οἱ δὲ οὐ μόνον ἐς τὸ φρούριον τοῦτο, ἀλλὰ ξύν τε τοῖς ἵπποις καὶ ζώοις τοῖς ἄλλοις κατέφυγον, ταύτῃ τε τῇ συμ- 10 κρολογίᾳ καταστρατιγηθέντες εἰς κίνδυνον ἦλθον. μίᾳς γὰρ οὔσης ἐνταῦθα πηγῆς, ἵππων τε καὶ ἡμιόνων καὶ ζώων ἐτέρων οὐ θέον αὐτὴν ἐκπεπωκότων, ἀποξηρανθῆναι τὸ ὕδωρ ξυνέβη. Βεριοαίοις μὲν τὰ πράγματα ὥδε πη εἶχον.

Ὁ δὲ Μέγας εἰς Ἀντιόχειαν ἀφικόμενος, ἀναγγέλλας τε ὅσα 15 οἱ πρὸς Χοσρόην ξυνέειτο, ἔργῳ ταῦτα ἐπιτελεῖν οὐδαμῇ ἔπειθεν. ἐτόγγχανε γὰρ Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς Ἰωάννην τε τὸν Ῥουφίνου καὶ Ἰουλιανὸν τὸν τῶν ἀπορρήτων γραμματεῖα πρόβεις παρὰ Χοσρόην στείλας. ἀσηκῆτις καλοῦσι τοῦτο τὸ ἀξίωμα Ῥωμαῖοι. 20 Ὁ σήκρητα γὰρ καλεῖν τὰ ἀπόρρητα νενομίκασιν. οἱ δὲ ἐς Ἀντιό- 20 χειαν ἀφικόμενοι ἔμενον. Ἰουλιανός τε, τῶν πρέσβειων ἕτερος,

1. ἀντιστατοῦντος L. ἀντιστρατοῦντος P. Conf. p. 100 c.
 4. θυμῷ — πολλῷ A corr.: θυμοῦ — πολλοῦ pr. 8. ἀξυνέτω
 οὐ ξυνέτω (sic) L. 11. μίᾳς — ἀποξηρανθῆναι] Excerptis Suidas s. v. θέον. 15. ἀναγγέλλας] ἀγγέλλας L. 19. ἀσηκῆ-
 τισ L et Suidas s. v. γραμματεῦς. ἀσηκῆτης P.

applicitis, tentare ascensum iubet. Morem il gerunt, nec se adversum ferente quoquam, muros occupant: tum libere portas reserant, et exercitum cum ipso Chosroe in urbem admittunt: quam ille pene totam incendit, ira correptus. Ubi vero ad urbis verticem evasit, et castellum coepit oppugnare, Persas quidem aliquot Romani milites, acerrimi propugnatores, interemerunt; nihilominus secundos ei successus attulit obsessorum imprudentia, qui in castellum cum equis aliisque pecudibus sese commiserant. Quo amore rerum nihili sordide victi, in discrimen summum venerunt. Nam qui unus ibi erat fonticulus, ab equis, mulis, aliisque ebibitus animantibus, cum minime oporteret, exaruit. Eo redactae erant res Berocensium.

Interea Megas, cum pervenisset Antiochiam, et quas cum Chosroe fecerat pactiones proposuisset, ut in rem conferrentur suadere non poterat. Etenim legatos Chosroi Iustinianus Aug. miserat Ioannem Rufini filium et Iulianum arcanorum scribam (Romanī ea dignitate insignem dicunt esse *A secretis*: quo nomine arcana vocant) iique cum Antiochiam venissent, ibi constitierant. Ac Iulianus quidem diserte prohibuit, ne quis

διαρρήδην ἄπασιν ἀπεῖπε χρήματα μὴ δίδόναι τοῖς πολεμίοις, μηδὲ τὰς βασιλέως ὠνεῖσθαι πόλεις, ἀλλὰ καὶ τῷ Γερμανῷ διέβαλλε τὸν ἀρχιερέα Ἐφραΐμιον, ἅτε τῷ Χοσρόῃ ἐνδοῦναι τὴν πόλιν ἐν σπουδῇ ἔχοντα. διὸ δὴ ὁ Μέγας ἀπρακτος ἀνεχώρησεν. 5 Ἐφραΐμιος, ὁ τῆς Ἀντιοχείας ἐπίσκοπος, δέσας τὴν Περσῶν ἔφοδον ἐς Κιλικίαν ἦλθεν. οὗ δὴ καὶ Γερμανὸς ἀφίκετο οὐ πολλῷ ὕστερον, ὀλίγους μὲν τινὰς ἐπαγόμενος, τοὺς δὲ πλείστους ἐν-
ταῦθα ἰάσας.

Ὁ Μέγας δὲ κατὰ τάχος ἐς Βέροιαν ἦκων περιώδυνός τε 10 τοῖς ξυμπεισοῦσι γενόμενος ἡτιῶτο Χοσρόην εἰργάσθαι Βεροιαίους ἀνόσια ἔργα, ὅτι δὲ αὐτὸν μὲν ἐς Ἀντιόχειαν ὥς ἐπὶ ταῖς σπονδαῖς στείλει, τῶν δὲ πολιτῶν οὐδὲν τὸ παράπαν ἡδίκηκότων P 104 τά τε χρήματα ἐληλάτο καὶ ἠνάγκασε σφᾶς αὐτοὺς ἐν τούτῳ δὴ τῷ φρουρίῳ καθεῖρξαι, οὕτω τε τὴν πόλιν ἐμπρήσας ἐς τὸ ἔδα- 15 φος οὐ δέον καθέλει. πρὸς ταῦτα ὁ Χοσρόης ἀπεκρίνατο ὧδε „Τούτων μέντοι, ὦ ἑταῖρε, αὐτὸς αἴτιος, ἐνταῦθα ἀναγκάσας ἡμᾶς διατρέψαι· οὐ γὰρ ἐν τῷ τεταγμένῳ καιρῷ, ἀλλὰ κατὰ πολὺ τούτου γε ὕστερήσας τανῦν ἀφίξει. τῶν δὲ σὼν πολιτῶν τὴν ἀτολίαν τί ἂν τις ἐπὶ πλείστον, ὦ βέλτιστε, μακρολογῇ; 20 οἷ γε τακτὸν ἡμῖν ὁμολογηκότες ἀργύριον δώσειν ὑπὲρ τῆς σφῶν αὐτῶν σωτηρίας, οὕτω καὶ νῦν ἐπιτελεῖν οἴονται δεῖν τὰ ξυγκείμενα, ἀλλ' ἀναλίδην οὕτω χωρίου ἰσχυροῦ θαρσύναντες περιορῶσιν B ἡμᾶς ὥς μάλιστα ἠναγκασμένους ἐς φρουρίου πολιορκίαν, ὥς

5. Ἐφραΐμιος] Adde τε vel δέ. 22. οὕτω] οὕτως L.

daret hosti pecuniam, ab eoque emeret Augusti urbes. Immo vero Ephraemius Pontificem eo nomine apud Germanum insinulavit, quod Chosroi tradere civitatem studeret. His de causis re Megas infecta rediit: Ephraemius Antiochiae Episcopus Persarum adventu territus in Ciliciam concessit: quo etiam paulo post Germanus cum exiguo comitatu pervenit, relicto in urbe maximo suorum numero.

Reversus propere Beroeam Megas, ex iis, quae acciderant, gravissimum dolorem cepit, et cum Chosroe iniuriam expostulavit Beroeensibus illatam per summum scelus, quod cum Antiochiam ipsum misisset pacis causa, ut videbatur, interea ab insontibus civibus extorsisset pecuniam, illis adactis in castellum se ipsos compingere, urbem contra ius fasque incensam aequasset solo. Ad haec ita Chosroes. Atqui tu, amice, causam huius calamitatis sustines, quod longiori nos hic mora tenueris. Neque enim dicto die, sed magno intervallo iam solum advenis. Cur vero quisquam, praeclare vir, pluribus tibi explicet tuorum civium insolentiam? qui certam argenti summam nobis pro salute sua polliciti, necdum implenda putent pacta conventa; sed loco munito freti despectent nos impuden-

ὁρῆς δῆκον, καθίστασθαι. οὓς γε δὴ ἔγωγε ξὺν θείοις ἐλπίδα
 ἔχω ὀλίγῳ ὑστερον τίσασθαι, καὶ Περσῶν τῶν μοι οὐ δέον πρὸ
 τοῦδε τοῦ τείχους ἀπολωλότων τὴν κόλασιν ἐς τοὺς αἰτίους ἐπιτε-
 λήσειν.“ ὁ μὲν Χοσρόης τοσαῦτα εἶπεν, ὁ Μέγας δὲ ἀμείβε-
 ται ὧδε „Εἰ μὲν, ὅτι βασιλεὺς, ἀνθρώποις οἰκτροῖς τε καὶ ἀτι- 5

V 298 μοτάτοις ταῦτα ἐπικαλεῖς, σκοπήσειεν ἂν τις, ἀνάγκη μὴδὲν
 H 57 ἀντιλέγοντα τοῖς εἰρημέντοις ὁμολογεῖν· τῇ γὰρ ἔξουσίᾳ τῇ ἄλλῃ
 καὶ τὸ τῷ λόγῳ κρατεῖν ἔπεσθαι πέφυκεν· ἦν δὲ τῷ ἔξῃ τᾷλλα
 C ἀποσεισαμένῳ τὸν ἀληθῆ λόγον ἐλέσθαι, οὐδὲν ἂν ἤμῃν, ὦ βασι-
 λεῦ, δικαίως ἐπικαλεῖν ἔχοις· ὅπως δὲ, ἅπαντα ἀκούσῃ πρῶτος. 10
 ἐγὼ μὲν γὰρ, πεπεδημένῳ Ἀντιοχεῦσιν ἐπήγγειλες, δηλώσω ἐστὰ-
 λην, ἐβδομαῖός σοι ἐς ὅψιν ἦκων (οὐ τί ἂν γενέσθαι δύναται
 θᾶσσον;) ταῦτά σοι ἐξεργασμένα ἐς πατρίδα τὴν ἐμὴν εὔρον.
 οἱ δὲ δὴ πάντων ἤδη τῶν τιμωτάτων ἐστάντες, εἴτα ἐς τὸν περὶ
 ψυχῆς ἀγῶνα καθίστανται μόνον, κρείσσους, οἶμαι, γεγενημέ- 15
 νοι ἢ σοί τι τὸ λοιπὸν τῶν χρημάτων εἰσφέρειν. τὸ γὰρ ἐκτινύ-
 ναι τι τῶν οὐ παρόντων, ἀνθρώπῳ ἂν οὐδεμία μηχανὴ γένοιτο.
 πάλαί δὲ τοῖς ἀνθρώποις εὖ τε καὶ καλῶς διωρίσται τὰ τῶν πραγ-
 μάτων ὀνόματα· ἐν οἷς καὶ τόδε ἐστίν, ἀγνωμοσύνης κεχεῖρσθαι
 D ἀσθένειαν. ἡ μὲν γὰρ τρόπον ἀκολασία ἐς τὸ ἀντιτείνειν χω- 20
 ρούσα μισεῖσθαι, ὡς τὸ εἰκὸς, εἶωθεν, ἡ δὲ τῷ τῆς ὑποουρίας

2. δέον] δέον, τῶν H et a m. sec. L. δέοντων Hm et L.
 6. ἐπικαλεῖς] ἐπικαλεῖ A. 10. ἔχοις] ἔχεις H: illud Hm.
 11. ἐπήγγειλες] ἐπήγγειλες A. 12. ἐβδομαῖός] τεταῖός Lm.
 ibid. ἐς L. εἰς P. 17. οὐδεμία μηχανή] οὐδεμίᾳ μηχανῇ Hm.

ter, apocm, ut vides, obsequere coactus. Quos ego, Diis faventibus, brevi
 me ulturum, ac poenas iniquas caedis Persarum, qui sub his moenibus oc-
 cubuerunt, ex auctoribus sumpturum confido. Haec locute Chosroï Me-
 gas in hunc modum respondit. Si quis, dum misera ac vilissima capita
 his criminibus oneras, Regem te esse attendat; cum certe nihil obloqui, et
 dictis concedere necesse est. Sic enim est comparatum, ut regiam illam
 potestatem imperium etiam orationis sequatur. At si cui liceat, omnis
 eactis, veritatem in dicendo unam et rationem amplecti, nihil erit, o
 Rex, quod iure nobis obicias: tantum benigne audi, quomodo se res tota
 habuerit. Antiochiam profectus ut mandata tua denuntiarem, iamque die
 septimo ad te redus (quo quid celerius fieri potuit?) haec in patriam a
 te meam perpetrata inveni. Cunctis amissis opibus cives pro vita iam
 una dimicant: postquam illos, opinor, maiori necessitatis vi ipse vallasti,
 quam ut pervincas, ut residuum quid pecuniae tibi pendent. Nam quod
 quis non habet, id ut solvat adigi vi nulla potest. Recte omnino an-
 picienterque rerum nomina distinxit antiquitas. Quo in genere istum est:
 contumaciam ab egestate et impotentia diversam esse. Atque ut contu-
 macia dum proterve resistit, in se odium merito concitat; sic egestas ob

ἀδυνάτω ἔς ταῦτ' οὗτο ἐκφερομένη ἐλπεῖσθαι ἱκανῶς πέφυκεν. ἔωσον τοίνυν ἡμᾶς ἅπαντα, ὦ βασιλεῦ, κληρωσαμένους τὰ χεῖριστα τοῦτο γούν φέρεσθαι παραμύθιον, τὸ μὴ δοκεῖν τῶν ἑυμπεπαιστώτων ἡμῖν αὐτοῖς αἰτίοις γενέσθαι. καὶ χρήματα μὲν σοι 5 ὅλα, ὅσα λαβῶν ἔχεις, διαρκεῖν οἶον, μὴ τῷ σὺ ταῦτα σταθμώμενος ἀξιώματι, ἀλλὰ τὴν Βεροιαίων σκοπῶν δύναμιν. περαιτέρω δὲ ἡμᾶς βιάζου μηδὲν, μὴ ποτε δόξης οἷς ἐγκειρήρηκας ἀδύνατος εἶναι· τὸ γὰρ ὑπερβάλλον αἰ τῷ ἀμυχάνῳ τετίμηται· τὸ δὲ μὴ τοῖς ἀδυνάτοις ἐγχειρεῖν κράτιστον. ταῦτα μὲν οὖν μοι 10 ἀπολειλογησῶ ἐν τῷ παραντίκῳ ὑπὲρ ἀνδρῶν τῶνδε. ἦν δὲ γε τοῖς ταλαιπώροις ξυγγενέσθαι δυνατός εἴην, ἔχοιμι ἄν τι καὶ ἄλλο τῶν νῦν με λειψύρων εἰπεῖν.“ τοσαῦτα τὸν Μέγαν εἰπόντα ὁ P 105 Χοσρόης ἔς τὴν ἀκρόπολιν ἀφῆκεν ἰέναι. ὃς δὴ ἐνταυθὰ τε γενόμενος καὶ τὰ ξυμπεσόντα ἀμφὶ τῇ πηγῇ μαθὼν ἅπαντα, δεδα-

15 κρυσμένος τε παρὰ Χοσρόην αὖθις ἀφίκετο. καὶ πρηνῆς κείμενος οὐδὲν μὲν Βεροιαίοις ἰσχυρίζετο ἀπολειλεῖσθαι τῶν πάντων χρημάτων, μόνῃ δὲ οἱ τῶν ἀνθρώπων ἰκένειν χαρίζεσθαι τὰ σώματα. ταῖς τε τοῦ ἀνδρὸς ὀλοφύρσεσιν ὁ Χοσρόης ἡγμένος τὴν δέησιν ἐπιτελῆ ἐποιεῖτο, καὶ διομοσάμενος ἅπασιν τοῖς ἐν ἀκροπό- 20 λει τὰ πιστὰ ἔδωκε. Βεροιαῖοι δὲ παρὰ τοσοῦτον κινδύνου ἐλθόντες ἀπέλιπόν τε τὴν ἀκρόπολιν ἀπαθείς κακοῦ καὶ ἀπίοντες ὄχοντο ὡς ἕκαστός πε ἐβούλετο. τῶν δὲ στρατιωτῶν ὀλίγοι μὲν

4. αὐτοῖς αἰτίοις] αὐτοῖς αἰτίοις Hm. 16. ἀπολειλεῖσθαι]
ἀπολειλεῖσθαι Suidas a. v. ἰσχυρίζετο. 18. ὀλοφύρσεσιν] ὀλοφύρ-
σεις L.

id repugnans, quia imperata praestare nequit, facile misericordiam mo-
vet. Igitur nobis, o Rex, unum hoc sortis deterrimas solatium relinque;
ut ne eorum, quae nobis contigere, auctores ipsi extitisse videamur. Ti-
bi satis esse puta quodcumque argenti accepisti, non id tua dignitate
ponderans, sed Beroensium facultate: et abesto urgere nos; ne tuas
forte vires coepto impares tuo esse ostendas. Solet enim conatus inas-
pior mulctari frustratione: optimum autem nihil aggredi quod non pos-
sis perficere. Haec in praesenti habui quae pro civibus dicerem: quod
ei mihi copia cum infelicibus illis agendi fiat; ex iis, quae me nunc la-
tent, novum aliquid offeram. His Megas dictis a Chosroe dimissus se
ad arcem contulit: ubi quid fontē accidisset audivit, ad Chosroem redit
effundens lacrimas: pronus accidit: reliquum Beroensibus nihil pecu-
niae factum omni asseveratione affirmat, oratque suppliciter, ut sibi con-
donentur, quae sola restant, eorum capita. Eius lamentis permotus
Chosroes, precibus annuit, ac fidem omnibus, qui in arce erant, iureiu-
rando firmatam dedit. In tantum discrimen deducti Beroenses, ex arce
incolumes egressi sunt, et alius alio, quo libuit, demigrarunt. Ros pauci

B αὐτοῖς τινες εἶποντο, οἱ δὲ πλείστοι ἐθελούσιοι παρὰ Χοσρόην αὐτόμολοι ἦλθον, ἐπικαλοῦντες ὅτι δὴ τὰς συντάξεις χρόνον μακροῦ σφίσι τὸ δημόσιον ὥφλε, καὶ ξὺν αὐτῷ ὕστερον ἐς τὰ Περσῶν ἦδη ἐχώρησαν.

C ἦ. Ὁ Χοσρόης δὲ (καὶ γὰρ οἱ Μέγας χρήματα ἔφασκεν οὐδαμῇ πεπεικέναι Ἀντιοχείας φέρειν) παντὶ τῷ στρατῷ ἐπ' αὐτοὺς ἦει. Ἀντιοχείων δὲ τινὲς μὲν ἐνθένδε ξὺν τοῖς χρήμασιν ἑξαναστάντες ἔφευγον ὥς ἑκαστός πη εἰδίνατο. ταῦτὸ δὲ τοῦτο διεννοοῦντο καὶ οἱ λοιποὶ ζῦμπαντες, εἰ μὴ μεταξὺ ἦγοντες οἱ τῶν ἐν Λιβάνῳ στρατιωτῶν ἄρχοντες, Θεόκτιστός τε καὶ Μολάτζης, 10 ξὺν ἑξακισχιλίοις ἀνδράσιν ἐλπίσι τε αὐτοὺς ἐπιρρώσαντες διεκώλυσαν. οὗ δὴ οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ τὸ Περσῶν στρατεύμα ἦλθεν. ἐνταῦθά τε διεσκηνημένοι ἐστρατοπεδεύσαντο ἅπαντες,

D πρὸς τε Ὀρόντῃ τῷ ποταμῷ καὶ αὐτοῦ οὐ πολλῷ ἄποθεν. Χο-
V 294 ρόης τε Παῦλον παρὰ τὸν περίβολον στείλας τοὺς Ἀντιοχείας χρή- 15
ματα ἦτει, δέκα χρυσοῦ κεντηναρίων ἀπαλλαγῆσθαι ἐνθένδε, ἐνδηλός τε ἦν καὶ τοιῶν ἐλάσσῳ ἐπὶ τῇ ἀναχωρήσει ληφόμενος, καὶ τότε μὲν ἦγοντες παρὰ τὸν Χοσρόην οἱ πρέσβεις, εἰπόντες τε ἀμφὶ τῇ διαλύσει τῆς εἰρήνης πολλὰ καὶ πρὸς ἐκείνου ἀκούσαντες ἀνεχώρησαν. τῇ δὲ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ τῶν Ἀντιοχείων ὁ δῆμος (εἰσὶ 20
γὰρ οὐ κατεσπουδασμένοι, ἀλλὰ γελοίοις τε καὶ ἀπαξία ἱκανῶς ἔχονται) πολλὰ ἐς τὸν Χοσρόην ὕβριζόν τε ἀπὸ τῶν ἐπύλξεων καὶ ξὺν γέλῳ ἀκόσμῳ ἐτώθαζον· καὶ Παῦλον τοῦ περιβόλου

2. ἐπικαλοῦντες] μεμφομένοι Suidas s. v. σύνταξις. 10. Μολάτζης] Malazes RV. 22. ἐς τὸν — ἐτώθαζον] Suidas s. v. ἐτώθαζον.

secuti sunt milites: plerique de aerario conquerebant quod sibi iamdiu deberentur stipendia, ultro ad Chosroem et cum eo postmodum in Persidem concesserunt.

8. Inde Chosroes Antiochiam cum exercitu universo petere instituit: quoniam retulerat Megas induci cives non potuisse ut pecuniam darent. Nonnulli iam urbe excesserant, et suas secum asportantes opes, sese alio, utut licebat, receperant. Ac fugam omnes meditabantur, et vero etiam arripuissent, nisi hoc interim spatio Theoctistus et Molatzes, qui praesidiis Libani praeerant, cum militum senis millibus advenissent, specque optima firmando labantes animos, cohibuissent. Adfuerunt subinde Persae, fixisque tentoriis ad fluvium Orontem et in vicinia metati sunt. Chosroes misso ad muros Paulo, eius ore pecuniam imperavit Antiochenis, soluturum se obsidionem recipiens, si modo penderent auri mille pondo: quanquam haud obscurum erat illum minori contentum pretio abiturum. Tum adiere ipsum legati, et cum eo de pace rupta diu colloqui, redierunt. Postera die Antiochena plebs, ut est genus hominum leve et scurrilibus iocis ac petulantiae mire deditum, e murorum pinnis

ἐργὸς ἤκοντα παραινούντά τε χρημάτων ὀλίγων σφῶς τε αὐτοῦ P 106
καὶ τὴν πόλιν ὠνεῖσθαι ὀλίγου ἐδέξαντο τοξεύσαντες κτείναι, εἰ μὴ
προϊδὼν ἐφυλάξατο. διὸ δὴ ζέων τῷ θυμῷ ὁ Χοσρόης τειχομα-
χεῖν ἔγνω.

5 Τῇ οὖν ὑστεραίᾳ ἐπαγαγὼν ἅπαντας Πέρσας ἐπὶ τὸ τεῖχος H 58
ἄλλους μὲν ἄλλῃ προσβάλλειν τοῦ ποταμοῦ ἐκέλευεν, αὐτὸς δὲ
τοὺς πλείστους τε καὶ ἀρίστους ἔχων κατὰ τὴν ἄκραν προσέβαλλε.
ταύτῃ γὰρ, ὥς μοι ἔμπροσθεν ἐρρήθη, ἐπιμαχώτατος ὁ περι-
βολος ἦν. ἐνταῦθα Ῥωμαῖοι (στενοτάτῃ γὰρ ἡ οἰκοδομία ἐτύγ-
10 χανεν οὕσα, ἐφ' ἧς ἰστάμενοι πολεμεῖν ἔμελλον) ἐπενόησαν τάδε.
δοκοὺς μακρὰς ἐς ἀλλήλους συνδέοντες μεταξὺ τῶν πύργων ἐκρέ-
μων, οὕτω τε πολλῷ εὐρυτέρας δὴ ταύτας τὰς χώρας ἐποιοῦν, B
ὥπως ἔτι πλείους ἐνθένδε ἀμύνεσθαι τοὺς τειχομαχοῦντας οἴοι τε
ᾧσιν. οἱ μὲν οὖν Πέρσαι ἰσχυρότατα ἐγκείμενοι πανταχόθεν τὰ
15 τοξεύματα συχνὰ ἐπεμπον, ἄλλως τε καὶ κατὰ τὴν τῆς ἄκρας
ὑπερβολήν. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ἡμύνοντο δυνάμει πάσῃ, οὐ στρα-
τιῶται μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῦ δήμου εὐτολμότατοι νεανῖαι πολλοί.
ἐδόκουν δὲ οἱ τειχομαχοῦντες ἐνταῦθα ἐς τὴν μάχην ἐκ τοῦ ἀντι-
πάλου τοῖς πολεμοῖς καθίστασθαι. ἡ γὰρ πέτρα, εὐρείᾳ τις καὶ
20 ὑψηλῇ οὕσα καὶ ὥσπερ ἀντιτεταγμένη τῷ περιβόλῳ, καθάπερ ἐφ'
ὀμυλοῦ εἶναι τὴν ὑμβολήν ἐποiei. καὶ εἰ μὲν τις ἐθάρσησε τοῦ
Ῥωμαίων στρατοῦ ξὺν τριμυκίοις ἕξω τε γενέσθαι τοῦ περιβόλου

2. ἐδέξαντο τοξεύσαντες L. ἐδεήσαντο ξεύσαντες H: unde Hoes-
schelii coniciebat λεύσαντες, quod recepit P. 8. ἐρρήθη] ἐρρή-
θη P. 11. ἐκρέμων] ἐκρέμων L.

crebra in Chosroem dictoria convitiaque insolenti cum risu iecit, ac Pau-
lum sub moenibus hortantem ut auro modico se atque urbem redimeret,
tantum non obruisset lapidibus, nisi is provide sibi cavisset. Quamobrem
ira ardens Chosroes muros oppugnare constituit.

Ergo postridie Persis omnibus ad muros accitis, eorum partem ad
fluvium huc atque illuc inferre iussit oppugnationem: ipse cum maiori
numero, et quidem fortissimorum, adortus est murum, qui erat in urbis
vertice, atque, ut monui supra, facile poterat expugnari. Hic Romani,
quoniam aedificii, ex quo dimicaturi erant, angustis maxime premeban-
tur, isto usi invento fuerant. Oblongas trabes colligatas apte suspende-
rant in turrium interstitio, eaque arte spatia illa laxaverant, ut numero-
sior inde manus oppugnatores arcere posset. Iam Persae acerrime in-
stantes, densas undique sagittas mittebant, praesertim vero in montis
culmine: Romani viribus omnibus propugnabant, non modo milites, sed
multi etiam e populo adolescentes animosissimi. Ibi autem qui moenia
oppugnabant, certare ex aequo cum hostibus videbantur. Nam rupes,
quam obtinebant, cum lata editaque esset ac veluti muro opposita, id
praestabat, ut quasi in plano confingerant. At si quis e Rom. exercitu

C καὶ τὴν πέτραν ἐκείνην προτερήσας καταλαβεῖν, ἐνθὲν δὲ τοὺς
ἐπιόντας ἀμύνασθαι, οὐκ ἂν ποτε, οἶμαι, πρὸς τῶν πολεμίων
ἐς κίνδυνόν τινα ἢ πόλις ἦλθεν. οὐ γὰρ εἶχον ὅδ' ἄν δρμυόμενοι
τειχομαχοῦν οἱ βάρβαροι, κατὰ κορυφὴν ἔκ τε τῆς πέτρας καὶ
ἀπὸ τοῦ τείχους βαλλόμενοι· νῦν δὲ (καὶ γὰρ ἔδει Ἀντιοχείας 5
τούτῳ τῷ Μήδων στρατῷ ἀπολέσθαι) οὐδενὶ τοῦτο ἐς ἔννοιαν
ἦλθε. τῶν μὲν οὖν Περσῶν, ἅτε Χοσρόδου παρόντος σφίσι καὶ
κρυψῇ ἐγκελευομένου μεγάλῃ, ἐπὲρ δόναμιν βιαζομένων, καὶ
οὐδένα τοῖς ἐναντίοις ἐνδιδόντων καιρὸν, ὥστε διασκοπεῖσθαι ἢ
φυλάσσεσθαι τὰς τοξευμάτων βολὰς, τῶν δὲ Ῥωμαίων ἔτι μᾶλ- 10
λον πλήθει τε πολλῷ καὶ θορόβῳ ἀμυνομένων, οὐκ ἐνεγκοῦσαι τὸ
D ἄχθος αἱ σχοῖνοι, αἷς αἱ δοκοὶ ξυνδεδέατο, διεφθάρησαν ἐκ τοῦ
αἰφνιδίου καὶ ζὺν ταῖς δοκοῖς ἅπαντες ὅσοι αὐταῖς ἐφειστήκεισαν ἐς
τὸ ἔδαφος ἐξέπεσον πατάγῳ πολλῷ. οὐ δὲ αἰσθόμενοι καὶ ἄλλοι
Ῥωμαίων, οἳ ἐκ πύργων τῶν ἐχομένων ἐμάχοντο, καὶ ξυμβάλλειν 15
μὲν τὸ γεγονός οὐδαμῇ ἔχοντες, διεφθάρησαι δὲ ταύτῃ τὸ τεῖχος
οἰόμενοι ἐς φηγὴν ὤρμητο. τοῦ μὲν οὖν δῆμου νεανία πολ-
λοὶ, ὅσοι τὰ πρότερα πρὸς γε ἀλλήλους στασιάζειν ἐν τοῖς ἵππο-
δρομίῳις εἰώθεισαν, ἐπειδὴ ἀπὸ τοῦ περιβόλου κατέβησαν, οὐ-
P '107 δαμῇ ἔφευγον, ἀλλ' αὐτοῦ ἔμενον· οἳ δὲ στρατιῶται ζὺν τε Θεο- 20
κτίστῳ καὶ Μολάτῃ εὐθὺς ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀναθορόντες, οἳ δὲ
ἐνταυθὰ πῃ παρεσκευασμένοι ἐτύγγανον, ἐπὶ τὰς πύλας ἀπήλα-
νον, Βούζην αὐτοῖς ἐπιθρυλοῦντες ζὺν στρατῷ ἤκειν, ἐθελῶν τε

23. ἐπιθρυλοῦντες A. ἐπιθρυλλοῦντες P.

cum trecentis viris ante egredi, et illa occupata rupe, inde ausus esset
repellere accedentes, fuisset urbs, meo quidem iudicio, ab hostili peri-
culo plane tuta. Neque enim locum Barbari, unde in moenia darent im-
petum, habuissent, desuper hinc e saxo, illinc e muro telis petiti. Ve-
rum hoc nemini in mentem venit: scilicet certum exitum Antiochiam
manebat, ab illo Persarum exercitu inferendum: qui dum Regis praesen-
tia, hortatibus, clamoribus incensi supra vires vim faciunt, nec vitandi
tela aut etiam praevideendi ullum dant spatium hostibus; hi contra dum
conferti, magis quidem ac magis, sed tumultuose resistunt, non sufficien-
tes ponderi funes, quibus connexae trabes erant, repente rumpuntur.
Quicumque tribus superstabant, earum ruinam secuti, ad solum cum in-
genti fragore currunt. Quo ab illis audito, qui e turribus proximis de-
pugnabant, cum quid rei esset diiudicare non possent, murum ea parte
convulsus rati, se in fugam dederunt. Postquam e muro descensus est,
adolescentes e populo plurimi, qui antea in factiones Circenses divisi
contendere solebant, non fugerunt, sed constantes haeserunt in vestigiis:
milites vero cum Theoctisto ac Molatze. equis illico, qui praesto ade-
rant, consensu, cursum ad portas intenderunt, spargentes in vulgus ad-
esse Buzem cum copijs; velle se quamprimum illas in urbem accipere,

κατὰ τάχος δέξασθαι μὲν αὐτοὺς τῇ πόλει, ξὺν αὐτοῖς δὲ τοὺς
πολεμίους ἀμύνασθαι. ἐνταῦθα τῶν Ἀντιοχέων πολλοὶ μὲν ἄν-
δρες, γυναῖκες δὲ πᾶσαι ξὺν τοῖς παιδίοις, ἐπὶ τὰς πύλας δρόμου
πολλῶ ἦσαν· εἶτα πρὸς τῶν ἵππων ὠθούμενοι ἅτε ἐν στενοχω-
5 ρία πολλῇ ἔπιπτον. οἱ δὲ στρατιῶται τῶν ἐν ποσὶν οὐδενὸς τὸ
παράπαν φειδόμενοι ἔτι μᾶλλον ἢ πρότερον ὑπερθεῖν τῶν κειμέ-
νων ἅπαντες ἤλαννον, γέγονέ τε φόρος ἐνταῦθα πολὺς ἄλλως τε
καὶ κατὰ τὰς πύλας αὐτάς.

Οἱ δὲ Πέρσαι, οὐδενὸς σφίσιν ἀντιστατοῦντος, κλίμακας ^B
10 ἐπιθέντες ἐπὶ τὸ τεῖχος οὐδενὶ πόνῳ ἀνέβαινον. ἐν τε ταῖς ἐπάλ-
ξεσι κατὰ τάχος γενόμενοι χρόνον τινὰ καταβαίνειν οὐδαμῇ ἤθε-
λον, ἀλλὰ διασκοπουμενοὺς τε καὶ ἀπορουμένοισι ἐρύκισαν· ἐμοὶ
μὲν δοκεῖ, προλοχίζεσθαι τὰς δυσχωρίας ἐνέδραις τισὶ τῶν πολε-
μίων ὑποτοπάζοντες. τὰ γὰρ ἐντὸς τοῦ περιβόλου ἀπὸ τῆς ἄκρας
15 εὐθὺς κατιόντι λοιπὸν ἀοίκητος χώρα ἐπὶ πλείστον ἔστι. πέτραι
δὲ ὑψηλαὶ ἀνέχουσιν ἐνταῦθα καὶ τόποι κρημνίδεις. ἔνιοι δὲ
φασὶ Χοσρόον γνώμῃ γεγονέναι ἐνταῦθα τὴν μέλλῃσιν Πέρσαις.
ἐπειδὴ γὰρ τὴν τε δυσχωρίαν κατενόησε καὶ τοὺς στρατιώτας
φεύγοντας εἶδεν, ἔδωκε μὴ τινι ἀνάγκῃ ἐκ τῆς ὑπαγωγῆς ἀνα- ^C
20 στρέφαντες πράγματα σφίσι παράσχωνται, ἐμπόδιοι τε γένωνται, H 59
ἂν οὕτω τύχοι, πόλιν ἐλεῖν ἀρχαίαν τε καὶ λόγον ἀξίαν καὶ πρώ-
την Ῥωμαίοις οὖσαν τῶν κατὰ τὴν Ἰω πασῶν πόλεων, πλούτῳ τε
καὶ μεγέθει καὶ πολυνεθρωπείᾳ καὶ κάλλει καὶ τῇ ἄλλῃ εὐδαιμο-

6. ὑπερθεῖν] ὑπερθε L. 17. ἐνταῦθα om. L.

hostemque iunctis viribus propulsare. Exclti his Antiocheni, ad portas
viri non pauci et foeminae pleraeque omnes cum pueris concurrunt: via-
rum angustias arctati ab equis trudentur, sternuntur, teruntur, militibus
obvio parcentibus nemini, et citatius superiacentium corpora equos
agentibus. Hic multa, maxime ad portas, edita strages.

Persae muro scalis nebmine prohibente admotis nullo ascenderunt ne-
gotio, cumque ad pinnas celeriter evasisent, inde aliquandiu recusarunt
descendere, explorantibus ac dubitantibus similes, atque, ut equidem in-
terpretor, ab hoste positas in locis confragosis insidias suspicantes. Nam
intra muros continuo declivis est a montis cacamine locus, et late vacat,
saxis arduis ac praecipitiis horridus. Sunt qui Persas ibi moram de sen-
tentia Chosrois fecisse memorent. Postquam enim aspreta illa et mili-
tum fugam perspexit, veritus est ne si viam convertere cogerentur, ne-
gotium Persis ac forte impedimentum afferrent, quominus urbem anti-
quam atque spectandam, et civitatum omnium, quae in Oriente Romanis
parent, opibus, magnitudine, civium frequentia, pulchritudine, caeteris-
que rebus, quibus florere possunt, facile principem obtineret. Prae hoc

νία. οὗ δὲ, περὶ ἐλάσσονος τᾶλλα ποιοῦμενος ἅπαντα, ἤθελε τοῖς Ῥωμαίων στρατιώταις καιρὸν ἐνδιδόναι, ὥστε κατ' ἐξουσίαν τῇ φυγῇ χρῆσθαι. διὸ δὴ καὶ ταῖς χερσὶ τοῖς φεύγουσι Πέρσαι σημαίνοντες ἐνεκλεύοντο φεύγειν ὡς τάχιστα. οἱ μὲν οὖν στρατιώταις Ῥωμαίων ξὺν τοῖς ἄλλοις ἄρχουσιν ἀπιόντες ὥχοντο ἅπαν-
D τες διὰ πύλης, ἣ ἐπὶ Δάφνην ἄγει τὸ τῶν Ἀντιοχέων προάστειον. ταύτης γὰρ μόνης, τῶν ἄλλων κατειλημμένων, ἀπέσχοντο Πέρσαι· τοῦ δὲ δήμου ὀλίγοι τινὲς ξὺν τοῖς στρατιώταις διέφυγον. ἐπεὶ δὲ Πέρσαι ἅπαντας τοὺς Ῥωμαίων στρατιώτας εἶδον πρόσω χωρήσαντας, καταβάντες ἀπὸ τῆς ἄκρας ἐν μέσῃ πόλει ἐγένοντο. 10 ἐνταῦθα δὲ αὐτοῖς τῶν Ἀντιοχέων νεανία πολλοὶ ἐς χεῖρας ἐλθόντες τὰ πρῶτα καθυπέρτεροι ἔδοξαν τῇ ζυμβολῇ εἶναι. ἦσαν δὲ αὐτῶν τινὲς μὲν ὀπλίται, οἱ δὲ πλείστοι γυμνοὶ καὶ λίθων βολαῖς χρώμενοι μόναις. ὥσάμενοι δὲ τοὺς πολέμιους ἐπαιάνιζόν τε καὶ Ἰουστινιανὸν βασιλέα καλλίνικον, ὅτε νενικηκότες, ἀνέκραγον. 15
P 108 Ἐν τούτῳ δὲ Χοσρόης ἐν πύργῳ τῷ κατὰ τὴν ἄκραν καθή-
μενος τοὺς πρέσβεις ἐθέλων τι εἰπεῖν μετεπέμψατο. καὶ αὐτῶν τῶν τις ἀρχόντων, ὁ Ζαβεργάνης, οἰόμενος ζυμβάσεως περὶ βούλεσθαι τοῖς πρέσβεσιν ἐς λόγους ἵναι, ἐς ὅπιν τε τῷ βασιλεῖ κατὰ τάχος ἦλθε καὶ ἔλεξεν ὧδε „Οὐχὶ ταῦτά μοι δοκεῖς, ὦ 20 δέσποτα, Ῥωμαίοις ἀμφὶ τῇ τούτων σωτηρίᾳ γινώσκειν. οἱ μὲν γὰρ καὶ πρὸ τοῦ κινδύνου ὑβρίζουσιν ἐς τὴν βασιλείαν τὴν σὴν καὶ ἡσσημένοι τολμῶσί τε τὰ ἀμήχανα καὶ δρῶσι τοὺς Πέρσας

4. ἐνεκλεύοντο] „ἀντακλύοντο Reg.“ MALT. 22. τοῦ κινδύνου] „τῶν κινδύνων Reg.“ MALT.

in postremis habens alia quaevis Chosroes, Romano militi fugam permittere voluit, ad quam maturandam Persae iactatione manuum incitabant. Itaque cum Ducibus Romani milites exiere omnes per eam portam, quae Daphnen (id suburbium est Antiochiae) ducit: hac enim unam Persae liberam, caeteris occupatis, reliquerant. E populo aufugere nonnulli cum militibus: quos Persae ubi longius provectos viderunt, descendentes e montis fastigio; intulerunt se in mediam urbem. Hic adolescentum Antiochenorum examen cum hoste manum ita conseruit, ut vincere initio videretur. Armati quidam, plerique inermes erant, ac lapidibus solum utebantur: iam tamen Persas repulerant, et paecana canentes Iustinianum Aug. tanquam victores callenicum proclamabant.

Interea Chosroes in turri sedens summo monti imposita, et in animo habens quippiam legatis dicere, eos acciri iubet. Tum unus e ducibus Zaberganes, ratus velle Regem cum Legatis pacta componere, ipsum protinus adit, itaque affatur. *Mihi non videris, Domine, idem cum Romanis sentire et statuere de ipsorum salute. Nam et ante Martis discrimen contumeliosi in Maiestatem tuam fuerunt, et victi iam nihil non supra vires audent, atque in Persas implacabiliter furunt, quasi vercan-*

ἀνήμεστα ἔργα, ὥσπερ δεδιότες μή τις αὐτοῖς παρὰ σοὶ φιλαν-
 θρωπίας λελεῖσται λόγος· σὺ δὲ τοὺς τε σώζεσθαι οὐκ ἄξιοῦν-
 τας ἐλεῖν βούλει καὶ φείδεσθαι τῶν σὺδαμῇ ἐθελόντων ἱσπουδά-
 κας. οἱ δὲ προλογίσαντες ἐν ἀλούσῃ πόλει τοὺς νενικηκότας ἐνέ-
 5 δραιοι τισὶ διαφθεῖρουσι, καίπερ ἀπύκτων αὐτοῖς πύλαι πεφηνγό-
 των στρατιωτῶν.“ ταῦτα ὁ Χοσρόης ἀκούσας, τῶν ἀρίστων
 πολλοὺς ἐπ' αὐτοὺς ἐπεμψεν, οἳ οὐκ ἐς μακρὰν ἐπανήκοντες οὐ-
 δὲν ξυμβῆναι φλαύρον ἀπήγγελλον. ἤδη γὰρ Ἀντιοχέας Πέρσαι
 βιασάμενοι πλήθει ἐτρέψαντο, καὶ γέγονε θρόνος ἐνταῦθα πολέας.
 10 οἱ γὰρ Πέρσαι οὐδεμιᾶς ἡλικίας φειδόμενοι τοὺς ἐν ποσὶν ἕπαντας
 ἤβηδὸν ἔκτεινον. τότε φασὶ γυναῖκας τῶν ἐπιφανῶν ἐν Ἀντιο-
 χεῦσι δύο γενέσθαι μὲν ἕξω τοῦ περιβόλου, αἰσθομένας δὲ ὥς C
 ὑπὸ τοῖς πολέμοις γενήσονται (πανταχόσε γὰρ ἤδη περιούνας
 καθεωρῶντο) δρόμῳ μὲν παρὰ τὸν ποταμὸν Ὀρόντην ἐλθεῖν,
 15 φοβουμένας δὲ μή τι σφᾶς ἐς τὸ σῶμα ὑβρίσῃσι Πέρσαι, ταῖς τε
 καλύντραις ἐγκαλυψαμένας τὰ πρόσωπα καὶ ἐς τὸ τοῦ ποταμοῦ
 ῥεύμα ἐμπεισοῦσας ἀπακισθῆναι. οὕτω πῦσα κακοῦ τοῦς Ἀντιο-
 χέας ἰδέα ἔσχεν.

9'. Ἐνταῦθα ὁ Χοσρόης τοῖς πρέσβεσιν ἔλεξε τοιάδε V 296
 20 „Οὐκ ἔξω τοῦ ἀληθοῦς τὸν παλαιὸν λόγον οἶομαι εἶναι, ὅτι δὴ
 οὐκ ἀκραιφνή τὰ ἀγαθὰ ὁ θεὸς, ἀλλὰ κεραννύνων αὐτὰ τοῖς κα-
 κοῖς εἶτα τοῖς ἀνθρώποις παρέχεται. καὶ δι' αὐτὸ οὐδὲ τὸ γελᾶν
 ἄκλαυστον ἔχομεν, παραπέπηγε δὲ τις αἰὲ τοῖς μὲν εὐτυχήμασι

11. ἐν] ἐν om. AH. 22. οὐδὲ] οὕτε P.

tur ne quem sibi apud te locum reliquum faciant implorandae benignita-
 tis tuae. Tu vero servari renuentium misereri vis, ac veniam refugien-
 tibus parcere studes. At illi praecidiariis omnibus fuga dudum elapsis,
 in urbe capta occuparunt insidias, unde victoribus perniciem afferunt.
 Talibus auditis Chosroes contra illos manum validam lectissimorum de-
 stinat: qui brevi reversi salva omnia revertuntur. Iam enim superiores
 numero Persae Antiochenos fuderant. Strages fuit maxima: nulli enim
 parcentes aetati Persae, obvios quosque, quocunque in gradu aevi fue-
 rint, trucidarunt. Quo tempore geminas illustriam Antiochiae civium
 uxores ferunt urbe egressas cum in manus hostium, quos iam ubique cir-
 cumcursantes videbant, venturas se intelligerent, et ab his metuerent tur-
 pem in corpora sua vim, ad fluvium Orontem cucurrisse, vultus obna-
 pisse flammeolis, et in profluentem praecipites periisse. Ita Antiochia
 genus omne calamitatis accepit.

9. Tum accitis legatis Chosroes si verba fecit. Verum est, mea
 quidem sententia, vetus illud verbum, quo fertur, bona Deum non pura,
 sed malis mixta largiri mortalibus. Hinc fit ut laetorum habeamus
 vicium, et adhaereat semper faustis eventibus infaustum aliquid, ac vo-

- συμπορά, ταῖς δὲ ἡδοναῖς λύπη, οὐκ ἔδωκεν τινα γνησίας ποτὲ
 τῆς δεδομένης ἐθημερίας ἀπόνασθαι. πύλιν γὰρ τήνδε, ἀξιολο-
 γωτάτην ἐς τὰ μάλιστα λεγομένην τε καὶ οὖσαν ἐν γῇ τῇ Ῥω-
 μαίων, ἀπονότατα μὲν ἔλιν ἴσχυσα, τοῦ Θεοῦ αὐτοσχεδιάσαντος
 ἡμῖν, ὡς ὁρᾶτε, δῆπου τὴν νίκην. φόνον μέντοι ἀνθρώπων 5
 ὁρῶντί μοι τοσούτων τὸ πλῆθος, αἵματί τε πολλῷ βεβαπτισμένον
 τὸ τρόπαιον, οὐδεμία τῆς ἀπὸ τῆς πράξεως ἡδονῆς γέγονεν αἰ-
 P 109 σθησις. καὶ τῶνδε οἱ ταλαίπωροι Ἀντιοχεῖς αἰτιοί, οἳ γε τειχο-
 μαχοῦντας μὲν οὐχ οἷοι τε γέγονασι Πέρσας ἀπώσασθαι, πρὸς δὲ
 νενικηκότας ἤδη καὶ αὐτοβοεῖ τὴν πόλιν ἐλόντας θράσει θανα- 10
 τῶντες ἀλογίστω ζυγομαχεῖν ἔγνωσαν. πάντες μὲν σὺν οἱ Περ-
 σῶν δόκιμοι πολλὰ ἐνοχλοῦντες σαγηνεῦσαι τέ με τὴν πόλιν ἤξιουν
 καὶ ξύμπαντας διαφθεῖραι τοὺς ἡλωκότας, ἐγὼ δὲ τοὺς φερόν-
 H 60 τας ἐκέλευον εἰς τὴν ὑπαγωγὴν μᾶλλον ὁρμαῖν, ὅπως ὅτι τάχιστα
 σῶζοιντο. τὸ γὰρ ἐπεμβαίνειν τοῖς ἡλωκόσιν οὐχ ὅσιον.“ το- 15
 σαῦτα μὲν ὁ Χοσρόης τερατευόμενός τε καὶ διαθρυπτούμενος τοῖς
 πρέσβεισιν εἶπεν, οὐκ ἔλαθε μέντοι αὐτοὺς ὅτων ἔνεκα τὸν καιρὸν
 φερόγουσι τοῖς Ῥωμαίοις ἐνδολε.
- B Ἦν γὰρ δεινότατος ἀνθρώπων ἀπάντων τὰ μὲν οὐκ ὄντα
 εἰπεῖν, τὰ δὲ ἀληθῆ ἐπικρύψασθαι, καὶ ὦν αὐτὸς ἐξημάρτανε 20
 τὰς αἰτίας τοῖς ἡδικομένοις ἐπενεγκεῖν· ἔτι δὲ ὁμολογῆσαι μὲν
 ἔτοιμος ἅπαντα καὶ ὁρᾶν τὴν ὁμολογίαν πιστώσασθαι, λίαν δὲ
 τῶν ἔναγχος αὐτῷ ξυγκειμένων τε καὶ ὁμαμοσμένων ἐτοιμότερος

7. τῆς L. τῆς P.

lupatibus aegritudo, quae neminem sineora laetitia vitaeque sollicitate
 perfui sinit. Ego sane urbem et fama et reipae in Romano Imperio
 nobilissimam cepi facillime, a Deo nempe concessa nobis victoria, ut cer-
 mitis, extemporalis. Verum enimvero tot hominum caedem et in multis de-
 mortum sanguine trophaeum spectanti mihi, nullum voluptatis censeum
 gesta res attulit. Huius autem calamitatis causas in miserae Antiochenae
 refundenda est: qui Persae oppugnantibus propellendis impares, cum is-
 dem iam victoribus ac primo impetu petitis urbe, decreverunt contende-
 re, ultro in mortem ruentes male sana audacia. Qua irritati nobiles Per-
 sae permoleste instabant, ut civitatem indagine cingerem, captosque ad-
 dicerem internecioni. Ego vero fugientes, ut quamprimum incolamur
 evaderent, ad celerandum gradum incitabam; cum nefas esse ducerem
 ceptis crudeliter insultare. Ea Chosroes prodigioso mendacio dolorem
 flagens, fracta voce legatis dixit; quos non latebat cur fugiendi spa-
 tium Romanis dedisset.

Ille et vana loqui, et celare verum, suaeque crimina in eos, quos
 iniique oppresserat, transferre mortalium omnium callebat. Nihil non
 prompte prolixaeque pollicebatur, et iuramento faciebat promissi fidem:
 at rursus idem pacta conventa, iurataque nudiestertius, multo promptius

ἐς λήθην ἀφίχθαι, καὶ χρημάτων μὲν ἔνεκεν ἐπὶ πᾶν ἄγος κα-
 θεῖναι τὴν ψυχὴν ἄοκνος, τῷ δὲ προσώπῳ σχηματίζεσθαι τὴν
 εὐλάβειαν ἀτεχνῶς ἔμπειρος, ἀφοσιοῦσθαι τε τῷ λόγῳ τὴν πρᾶ-
 ξιν. ὃς καὶ Σουρηνούς, πρότερον οὐδὲν τὸ παράπαν ἡδικοῦτας,
 5 δόλῳ τε περιελθὼν καὶ τρόπῳ ἀπολέσας τῷ εἰρημένῳ, ἐπειδὴ γυ-
 ναῖκα κοσμίαν τε καὶ οὐκ ἀφανῆ ἀλισκομένης τῆς πόλεως εἶδεν ἐκ
 χειρὸς μὲν τῆς ἀριστερᾶς πρὸς τοῦ τῶν βαρβάρων ἔλκομένην ξὺν
 πολλῇ βίᾳ, παιδίον δὲ, ὅπερ αὐτῇ ἄρτι τοῦ τιτθοῦ ἀπαλλαγέν,
 ἀφεῖναι μὲν οὐ βουλομένην, ἔλκουσαν δὲ θατέρῃ χειρὶ ἐμπεπτω-
 10 κὸς ἐς τὸ ἔδαφος, ἐπεὶ οἱ ξυτρέχουν οὐκ οἷόν τε ἦν τοῦτον δὴ
 τὸν βίαιον δρόμον, τὸν οἰκίον κἀνταῦθα ἐνδεδείκται τρόπον.
 φασὶ γὰρ αὐτὸν στενάξαντα δῆθεν τῷ λόγῳ, δόκησίν τε ὥς εἴη
 δευκερυνέος παρεχόμενον τοῖς τότε παροῦσιν ἄλλοις τε καὶ
 Ἀνυστασίῳ τῷ πρεσβευτῇ εὐξασθαι τὸν θεὸν τίσασθαι τὸν τῶν
 15 γεγονότων κακῶν αἴτιον. Ἰουστινιανὸν δὲ τὸν Ῥωμαίων αὐτο-
 κράτορα παραδηλοῦν ἤθελεν, ἐξεπιστάμενος ὅτι δὴ αὐτὸς αἰτιώ-
 τατος ἀπάντων εἴη. τοσαύτῃ χρώμενος φρίσειως ἀτοπία Χοσρόης
 βασιλεύς τε Περσῶν γέγονε (Ζάμου τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ δαιμο-
 νίου πηρῶσαντος, ὅσπερ τῷ χρόνῳ τὰ πρωτεῖα ἐς τὴν βασιλείαν
 20 ἐφέρετο μετὰ γε τὸν Καόσην, ὃνπερ οὐδενὶ λόγῳ ἐμίσει Καβάδης)
 καὶ πόνῳ οὐδενὶ τῶν οἱ ἐπαναστάντων ἐκράτησε, κακά τε Ῥω-
 μαίους ὅσα ἐβούλευσεν εὐπετῶς ἔδρασε. βουλομένη γάρ τινα
 μέγαν ἀεὶ ποιεῖν ἢ τύχῃ πράσσει τοῖς καθήκουσι χρόνοις τὰ δό-

2. ἄοκνος Α. ἀόκνως Ρ.

obliterabat. Pecuniae causa animum facile proliciebat in quodvis piaculi
 genus; cum tamen vultum larva religionis indueret, ac facinus lingua
 scientissimae detestaretur. Surenis, a quibus nulla affectus iniuria fue-
 rat, perfide circumscriptis, et male, ut supra narratum est, perditis, ubi
 modestam neque obscuro loco natam matronam vidit, urbe capta, vio-
 lenter sinistra trahi a quodam barbaro, dum ipsa puellum ab ubere re-
 ceptem nolens dimittere, humi lapsum extentumque altera manu traheret,
 quoniam aequis passibus tam rapidum sequi cursum minimo poterat; in-
 genium hic suum ostendit. Etenim verba gemitibus, utique fictis, inter-
 scindens, et cum aliis multis, qui aderant, tum Anastasio legato spe-
 ciem praebens illacrimantis, Deum ultorem fortiter precatus auctori ma-
 lorum eiusmodi. Iustinianum Rom. Imperatorem designabat; quamvis
 probe sciret omnium causam in se maxime residere. Adeo perversa in-
 dolo praeditus Chosroes Persarum regnum obtinuit; cum Zamem fors
 mala orbasset oculo, alioquin aetatis praerogativa ad regiam dignitatem
 venturum post Caosem, quem Cabades immeritissimo oderat. Nullo et-
 iam labore rebelles perdomuit, nec mali quidquam meditatus est in Ro-
 manos, quod non intulerit ipsis facile. Nimirum quoties vult Fortuna
 quempiam ad summa evehere, statuto idoneoque tempore perficit cogita-

ξαντα, οὐδενὸς τῇ ῥύμῃ τῆς βουλῆσεως ἀντιστατοῦντος, οὔτε τὸ τοῦ ἀνδρὸς διασκοπούμενη ἀζώωμα οὔτε ὅπως μὴ γένηται τι τῶν
 P 110 οὐ δεόντων λογιζομένη, οὐδὲ ὅτι βλασφημήσουσιν ἐς αὐτὴν διὰ ταῦτα πολλοὶ τὸ γεγονὸς αὐτῇ παρὰ τὴν ἀξίαν τοῦ τῆς χάριτος τετυχηκότος χλευάζοντες οὐδὲ ἄλλο τῶν πάντων οὐδὲν ἐν νῶ 5 ποιουμένη, ἣν τὸ δόξαν αὐτῇ περαινοίτο μόνον. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὅπη τῷ Θεῷ φίλον ἐχέτω.

V 297 Χοσρόης δὲ τὸ μὲν στράτευμα τῶν Ἀντιοχείων τοὺς περιόν-
 τας ζῶγειν καὶ ἀνδραποδίζειν ἐκέλευε καὶ τὰ χρήματα πάντα λη-
 ζεσθαι, αὐτὸς δὲ ξὶν τοῖς πρέσβεισιν ἐς τὸ ἱερὸν ἀπὸ τῆς ἄκρας 10 κατέβαιναν, ὅπερ ἐκκλησίαν καλοῦσιν. ἐνταῦθα χειμῆλια χρυ-
 B σοῦ τε καὶ ἀργύρου τοσαῦτα τὸ πλῆθος ὁ Χοσρόης εὔρεν ὥστε τῆς λείας οὐδὲν ὅτι μὴ τὰ χειμῆλια ταῦτα λαβὼν πλούτου τι μέ-
 γεθος περιβεβλημένος ἀπῶν ὦχετο. καὶ μάρμαρά τε πολλὰ καὶ
 θανμαστὰ ἐνθένδε ἀφελὼν ἔξω τοῦ περιβόλου ἐκέλευε κατατίθε- 15 σθαι, ὅπως καὶ ταῦτα ἐς τὰ Περσῶν ἦθῃ κομίσωνται. ταῦτα διαπεπραγμένος ξύμπασαν τὴν πόλιν ἐμπρῆσαι Πέρσαις ἐπέ-
 στελλε. καὶ αὐτοῦ οἱ πρέσβεις ἰδέοντο τῆς ἐκκλησίας ἀπέχεσθαι
 μόνης, ἥς τὰ λύτρα κεκομισμένος διαρκῶς εἶη. ὁ δὲ τοῦτο τοῖς
 πρέσβεισι συγκεχωρηκῶς τᾶλλα καλεῖν ἐκέλευε πάντα, ὀλίγους τέ 20 τινας αὐτόθι ἀπολιπὼν τοὺς τὴν πόλιν ἐμπρήσοντας αὐτὸς ξὶν
 τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἐς τὸ στρατόπεδον ἀπεχώρησεν, ὃ καὶ πρό-
 τερον διεσκηνημένοι ἐτύγχανον.

16. κομίσονται L. κομίσονται P.
 MALT. κομισάμενος P.

19. „κεκομισμένος Reg.“

ta: nullum obicem patientis voluntatis illius vi: non attendit hominis meritum: non laborat ne quid fiat absurdum: non curat maledicta, quibus ipsam plerique figent, ridentes collatam erga indignum gratiam: denique nullius rei rationem habet, dummodo propositum assequatur. Verum haec deo permittamus.

Porro edixit exercitui Chosroes, ut Antiochenos, quicumque supererant, servarent vivos, et in servitutem redigerent: eorum etiam fortunas omnes ad praedam proposuit. Tum ex arce in templum quod vocant ecclesiam, cum legatis descendit: ubi aureas argenteaeque suppellectilis vim tantam nactus est, ut quamvis praeter illam nihil aliud sibi legerit e manubiiis; magno tamen opere ditatus exierit. Plurima quoque marmora exquisitissima inde deripi, extraque urbem reponi iussit, in Persidem avehenda. His peractis, totius civitatis incendium Persis imperat. Quamquam rogantibus legatis, ut uni admodum ecclesiae parceret, pro cuius redemptione sat magnum pretium iam acceperat, annuit: caetera flammis addixit; ac relictis in urbe incendiariis, cum caeteris Persis omnibus in castra, ubi prius tetenderant, se recepit.

ἰ. Τοῦτου τοῦ πάθους χρόνῳ τιμὴ πρότερον τέρας ὁ θεὸς C
 ἐνδειξάμενος τοῖς ταύτῃ ψακμένοις ἐσήμηνε τὰ ἐσόμενα. τῶν γὰρ
 στρατιωτῶν, ὅσπερ ἐνταῦθα ἐκ παλαιῶν ἴδρυντο, τὰ σημεῖα
 πρότερον ἐστῶτα πρὸς δύνοντά που τὸν ἥλιον, ἀπὸ ταῦτομάτου
 5 στραφέντα πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον ἔστησαν, ἐς τᾶξιν τε αὖθις ἐπα-
 νῆκον τὴν προτέραν οὐδενὸς ἀψαμένου. ταῦτα οἱ στρατιῶται
 ἄλλοις τε πολλοῖς ἄγχιστά που παροῦσι καὶ τῷ χορηγῷ τῆς τοῦ
 στρατοπέδου δαπάνης ἔδειξαν, ἔτι τῶν σημείων κραδαινομένων.
 ἦν δὲ οὗτος ἀνὴρ, Τατιανὸς ὄνομα, ξυνητὸς μάλιστα, ἐκ Μό- H 61
 10 ψου ἐστίας ὀρμώμενος. ἀλλ' οὐδ' ὥς ἔγνωσαν οἱ τὸ τέρας τοῦτο
 ἰδόντες ὡς δὴ ἐκ βασιλείως τοῦ ἐσπερίου ἐπὶ τὸν ἑῶν τὸ τοῦ χω-
 ρίου ἀφίξεται κράτος, ὅπως δηλαδὴ διαφυγεῖν μηδεμιᾷ μηχανῇ
 δύνωνται οὐσπερ ἔδει ταῦτα, ἤπερ ξυνηνέχθη, παθεῖν. ἐγὼ δὲ
 15 ἰλεγγυῶ πάθος τοσοῦτο γράφων τε καὶ παραπέμπων ἐς μνήμην τῷ
 15 μέλλοντι χρόνῳ, καὶ οὐκ ἔχω εἰδέναι τί ποτε ἄρα βουλομένῳ τῷ P 111
 θεῷ εἴη πράγματα μὲν ἀνδρὸς ἢ χωρίου του ἐς ὕψος ἐπαιρεῖν,
 αὖθις δὲ ῥίπτειν τε αὐτὰ καὶ ἀφανίζειν ἔξ οἰδεμιᾶς ἡμῶν φαινομέ-
 νης αἰτίας. αὐτῷ γὰρ οὐ θέμις εἰπεῖν μὴ οὐχὶ ἅπαντα κατὰ
 λόγον αἰεὶ γίγνεσθαι, ὅς δὴ καὶ Ἀντιόχειαν τότε ὑπέστη ἐς τὸ ἔδα-
 20 ρος πρὸς ἀνδρὸς ἀνοσιωτάτου καταφερομένην ἰδεῖν, ἥς τό τε
 κάλλος καὶ τὸ ἐς ἅπαντα μεγαλοπρεπὲς οὐδὲ νῦν ἀποκρῦπτεσθαι
 παντάπασιν ἔσχεν. ἡ μὲν οὖν ἐκκλησία καθαιρεθείσης τῆς πό-
 λεως ἐλείφθη μόνη, πόνῳ τε καὶ προνοίᾳ Περσῶν, οἷς τὸ ἔργον
 ἐπέκειτο τοῦτο. ἐλείφθησαν δὲ καὶ ἀμφὶ τὸ λεγόμενον κεραταῖον B

10. Istius calamitatis signum aliquanto ante dederat Deus, et loci
 incolae praemonuerat hoc ostento. Fixa ad occasum spectabant signa
 militaria praesidii veteris, cum repente ad ortum se ipsa verterunt ste-
 teruntque: ac rursus tangente nemine ad pristinum situm redierunt.
 Quod milites tum multis aliis astantibus, tum Tatiano Mopsuesteno,
 Quaestori castrensi et singulari prudentia viro, ostenderunt, tremiscen-
 tibus adhuc signis. At nec sic quidem vel ipse huius portenti testes pos-
 sessionem urbis ab Occidentis Imperatore ad Orientis Regem transitu-
 ram intellexerunt; ut illi videlicet, quos ea mala, quae postea contige-
 runt, manebant, effugere minime possent. Ego vero in tanta describenda
 calamitate et posteritatis memoriae transmittenda, quadam veluti vertigine
 corripior, nec videre quo quid sibi velit Deus, cum vel hominis vel urbis
 cuiuspiam res nunc ad caelum extollit; nunc solo affligit et abolet nullam
 ob causam compertam nobis. Compertam aio. Absit enim procul implum
 verbum, non omnia semper ab eo cum causa fieri. Tunc certe Antio-
 chiam, cuius decus et absoluta magnificentia etiamnum latere omnino ne-
 queunt, a scelestissimo viro dirutam videre sustinuit. Caeterum ex ur-
 bis excidio, Persarum, quibus demandatum id fuerat, labore ac providen-
 tia, sola Ecclesia superfuit. Quod vero circa Cerataeum domus pluri-

οἰκίαι πολλαί, οὐκ ἐκ προνοίας ἀνθρώπων τινός, ἀλλ' ἐπεὶ ἔκει-
τό που πρὸς ἐσχάτοις τῆς πόλεως, ἐτέρας αὐταῖς οὐδεμιᾷς τινας
οἰκοδομίας ξυναπτομένης, τὸ πῦρ ἐπ' αὐτὰς ἐξικνεῖσθαι οὐδαμῇ
ἴσχυσεν. ἐνέφησάν τε καὶ τὰ ἐκτὸς τοῦ περιβόλου οἱ βάρβα-
ροι, πλὴν τοῦ ἱεροῦ, ὅπερ Ἰουλιανῷ ἀνεῖται ἀγίῳ, καὶ τῶν οὐ-
κίων, αἱ δὲ ἀμφὶ τὸ ἱερὸν τοῦτο τυγχάνουσιν οὔσαι. τοὺς γὰρ
πρέσβεις ἐνταῦθα καταλῦσαι ξυνέπεισε. τοῦ μέντοι περιβόλου
παντάπασιν ἀπέσχοντο Πέρσαι.

- C Ὀλίγῳ δὲ ὕστερον ἤκοντες αὖθις παρὰ τὸν Χοσρόην οἱ
πρέσβεις ἔλεξαν ὧδε „Εἰ μὴ πρὸς παρόντα σέ, ὦ βασιλεῦ, οἱ 10
λόγοι ἐγίνοντο, οὐκ ἂν ποτε ψόμεθα Χοσρόην τὸν Καβάδου ἐς
γῆν τὴν Ῥωμαίων ἐν ὅπλοις ἤκειν, ἀτιμάσαντα μὲν τοὺς διημω-
μοσμένους σοι ἔναγχος ὄρκους, ὃ τῶν ἐν ἀνθρώποις ἀπάντων
ὑστατόν τε καὶ ἐχθρώτατον εἶναι δοκεῖ τῆς ἐς ἀλλήλους πίστεώς
τε καὶ ἀληθείας ἐνέχυρον, διαλύσαντα δὲ τὰς σπονδὰς, ὣν ἡ 15
V 298 ἐλπίς ἀπολέλειπται μόνῃ τοῖς διὰ τὴν ἐν πολέμῳ κακοπραγίαν οὐκ
ἐν τῷ ὑσφαλεῖ βιοτεύουσιν. οὐ γὰρ ἄλλο οὐδὲν τὸ τοιοῦτον εἶ-
D ποι τις ἂν εἶναι ἢ τῶν ἀνθρώπων τὴν δίαίταν ἐς τὴν τῶν θηρίων
μεταβεβλήσθαι. ἐν γὰρ τῷ μηδαμῇ σπένδεσθαι τὸ πολεμεῖν
ἀπέραντα λελίψεται πάντας, πόλεμος δὲ ὁ πέρασ οὐκ ἔχων ἔξοι- 20
κίζειν τῆς φύσεως τοὺς αὐτῷ χρωμένους ἐς αἰὲν πέφυκεν. τί δὲ
καὶ βουλόμενος πρὸς τὸν σὸν ἀδελφὸν ὀλίγῳ πρότερον γέγραφας
ὡς αὐτὸς εἴη τοῦ λελύσθαι τὰς σπονδὰς αἴτιος; ἢ δῆλον ὅτι ὁμο-

3. ἐπ' om. HL. 17. βιοτεύουσιν L. βιωτεύουσιν P.

mae servatae sunt, non hominum cura id factum est; sed commodo ea-
rum situ in extrema urbis regione; ubi sic ab aedificiis caeteris avulsae
erant, ut ad illas flamma pervadere non potuerit. Incenderunt etiam
Barbari quidquid extra muros positum erat, praeterquam templum D.
Iuliano sacrum ac circumstructas aedes, propterea quod legati ibi ho-
spitabantur: muris autem Persae nihil nocuerunt.

Haud multo post legati Chosroem iterum convenere, itaque affati
sunt. Nisi te ipsum alloqueremur coram, o Rex, nunquam putaremus
Chosroem Cabadis filium armis infensum fines Romanorum ingressum esse,
calcoata religione nuperi iuramenti, quod summum inter homines sanctissi-
mumque habetur fidei mutuae ac veritatis pignus; ruptaque pace, in qua
una spes reliqua eorum est, quorum vitam offensiones belli perturbant. Id
vero nihil esse aliud merito quisquam dixerit, quam cultum et victum hu-
manum cum ferino mutare. Sublato enim foedere, mortalibus immortale
bellum supererit. Bellum autem, quod finem non capit, eos, a quibus ge-
ritur, semper eicit naturae finibus. Quid tibi vult illa ad fratrem
tuum recens epistola, qua ipi causam scissae pacis ascribis? Te sane

λογῶν κακόν τι παμμέγεθες τὴν τῶν σπονδῶν εἶναι λύσιν. εἰ μὲν οὖν ἐκείνος οὐδὲν ἤμαρτεν, οὐ δικαίως ταυτὶν ἐφ' ἡμᾶς ἦκει, εἰ δέ τι τοιοῦτον τῷ ἀδελφῷ τῷ σὺ εἰργάσθαι ξυμβαίνει, ἀλλὰ καὶ σοὶ μέχρι τούτου γε καὶ μὴ περαιτέρω διαπεπράχθω τὸ ἐγκλημα, ὅπως αὐτὸς κρείσσων εἶναι δοκῇ. ὁ γὰρ ἐν τοῖς κακοῖς ἐλασσοῦμενος, οὗτος ἂν ἐν τοῖς ἀμείνοσι νικῶν δικαίως. καί-
 5 τοι ἡμεῖς ἐξεπιστάμεθα Ἰουστινιανὸν βασιλέα μηδεπώποτε τῆς εἰρήνης ἀπ' ἐναντίας ἐληλυθέναι, καὶ σοῦ διόμεθα μὴ τοιαῦτα ἐργάσασθαι Ῥωμαίους κακὰ, ἐξ ὧν Πέρσαις μὲν ὄνησις οὐδεμία
 10 ἔσται, οὐ δὲ τοῦτο κερδανεῖς μόνον, ἀνήκεστα ἔργα τοὺς ἄρτι σοι σπεισαμένους οὐ δέον εἰργάσθαι."

Οἱ μὲν οὖν πρέσβεις τοσαῦτα εἶπον. Χοσρόης δὲ ταῦτα P 112
 ἀκούσας ἰσχυρίζετο μὲν τὰς σπονδὰς πρὸς Ἰουστινιανοῦ τοῦ βασι-
 λέως λελέσθαι· καὶ τὰς αἰτίας κατέλεγεν ὥσπερ ἐκείνος παρέσχε-
 15 το, τὰς μὲν τινὰς καὶ λόγου ἄξιαι, τὰς δὲ φανύλας τε καὶ οὐδενὶ
 λόγῳ ξυμπεπλασμένας· μάλιστα δὲ αὐτοῦ τὰς ἐπιστολάς τοῦ πο-
 λέμου αἰτιωτάτας ἡξίου δεικνύναι πρὸς τε Ἀλαμούνδαρον καὶ
 Οὐννους αὐτῷ γεγραμμένας, καθάπερ μοι ἐν τοῖς ἐμπροσθεν λό-
 γοις ἐρρήθη. ἄνδρα μέντοι Ῥωμαῖον ἐς τὴν Περσῶν γῆν ἐσβε-
 20 βληκέναι ἢ πολέμια ἔργα ἐνδείξασθαι οὔτε λέγειν εἶχεν οὔτε δε-
 κνύναι. οἱ μέντοι πρέσβεις πῇ μὲν τὰς αἰτίας οὐκ ἐς Ἰουστι- B
 νιανὸν ἀνέφερον, ἀλλ' ἐς τῶν ὑπουργηκότων τινάς, πῇ δὲ ὥς οὐχ
 οὔτω γεγονότων ἐπελαμβάνοντο τῶν εἰρημένων. τέλος δὲ χρή-

5. δοκῇ] δοκεῖς P.

8. ἀπεναντίας (nam sic P)] ἀπεναντίας L corr.

13. Ἰουστινιανοῦ βασιλέως A. Ἰουστινιανόν βασιλέα P.

19. ἐρρήθη] ἐρρήθη P. 21. πῇ — πῇ] πῇ — πῇ P.

fateri demonstrat immane quoddam esse malum pacem dissolvere. Ceterum si ille nihil peccavit, iam iniuria nos invadit. Sin aliquid in te tuus commisit frater: huc usque, nec longius procedant querelae tuae, ut eo superior videaris. Nam iure palmam in bonis referet, qui concedit in malis. Quamquam nobis exploratum est Iustinianum Aug. numquam contra pacem venisse. Tu vero, quod te oramus, noli Romanos iis damnis afficere, unde nullus in Persas fructus, et lucrum in te hoc unum redundat, ut recenti foedere tibi iunctis gravissima detrimenta, contra quam fas est, asferas.

Haec legati: quibus auditis Chosroes pacem ab Imp. Iustiniano violatam asseveravit, et praebitas belli causas recensuit: quarum nonnullae momenti alicuius erant, aliae futiles inanissimeque confictae. In primis placuit praecipuum belli fontem, nimirum literas, proferre, quas, ut supra monui, ad Alamundarum Hunnosque scripserat Iustinianus: at neminem Romanorum, qui in Persidem incurrisset vel edidisset hostilia, nec nominare potuit, nec producere. Quas causas legati partim a Iustiniano in quosdam rei administratos publicae conferebant, partim falsi argue-

- ματα μὲν οἱ πολλὰ ὁ Χοσρόης ἤξιον διδόναι Ῥωμαίους, παρήνει δὲ μὴ τὰ χρήματα ἐν τῷ παραντίκα μόνον παρεχομένους τὴν εἰρήνην ἐθέλειν ἐς τὸν πάντα αἰῶνα κρατύνασθαι. τὴν γὰρ ἐπὶ
- H 62 χρήμασι γινομένην ἀνθρώποις φιλίαν ἀναλίσκομένους ἐκ τοῦ ἐπὶ πλείστον ξυνδαπανᾶσθαι τοῖς χρήμασι. δεῖν τοίνυν Ῥωμαίους 5 τακτόν τι φέρειν ἐπέτειον Πέρσαις. „Οὕτω γὰρ αὐτοῖς“ ἔφη „τὴν C εἰρήνην Πέρσαι βέβαιον ἔξουσιν, τὰς τε Κασπίας αὐτοὶ φυλάσσοντες πύλας καὶ οὐκέτι αὐτοῖς ἀχθόμενοι διὰ πόλιν Δάρας, ὑπὲρ ὧν ἔμμισθοι καὶ αὐτοὶ ἐς αἰὲ ἔσονται.“ „Οὐκοῦν“ οἱ πρέσβεις ἔφασαν „ὑποτελεῖς Πέρσαι βούλονται Ῥωμαίους ἐς φόρον ἀπαγαγῆν 10 ἔχειν.“ „Οὐ, ἀλλὰ στρατιώτας οἰκέλους“ εἶπεν „ἔξουσιν τὸ λοιπὸν Πέρσας Ῥωμαῖοι, μισθὸν τῆς ὑπουργίας αὐτοῖς χορηγοῦντες ῥητόν· ἐπεὶ καὶ Οὐννων τισὶ καὶ Σαρακηνοῖς ἐπέτειον χορηγεῖτε χρυσὸν, σὸ φόρον αὐτοῖς ὑποτελεῖς ὄντες, ἀλλ’ ὅπως ἀδῆσθαι γῆν τὴν ὑμετέραν φυλάξωσιν ἐς τὸν πάντα αἰῶνα.“ τοιαῦτα Χοσ- 15
- D ρόης τε καὶ οἱ πρέσβεις πολλὰ πρὸς ἀλλήλους διαλεχθέντες ξυνέβησαν ὕστερον ἐφ’ ᾧ Χοσρόην ἐν μὲν τῷ παραντίκα κεντηνάρια πεντήκοντα πρὸς Ῥωμαίων λαβόντα, πέντε δὲ ἄλλων φερομένων ἐπέτειον ἐς τὸν πάντα αἰῶνα δασμὸν, μηδὲν αὐτοὺς ἐργάσασθαι περαιτέρω κακὸν, ἀλλ’ αὐτὸν μὲν ὁμήρους ἐπὶ ταύτῃ τῇ ὁμολο- 20 γίᾳ παρὰ τῶν πρέσβεων κεκομισμένον τὴν ἀποπορείαν παντὶ τῷ στρατῷ ἐς τὰ πάτρια ἤδη ποιήσασθαι, ἐνταῦθα δὲ πρέσβεις παρὰ βασιλέως Ἰουστινιανοῦ στελλομένους τὰς ἀμφὶ τῇ εἰρήνῃ ξυνθήκας ἐν βεβαίῳ τὸ λοιπὸν θέσθαι.

11. οὗ Α. οὐκ Ρ.

bant. Demum Chosroes grandem a Romanis pecuniam petit, illosque admonuit ne apud se statuerent semel penso in praesens auro aeternam pacem sancire: iunctas enim pecunia amicitias plerumque, dum illa sumptu hauritur, cum ea pariter minui atque absumi: itaque oportere Romanos certum quotannis auri modum pensitare. *Hoc namque pacto, aiebat, Persae cum Romanis pacem habebunt stabilem: Portas Caspiae custodient, et succensere desinent ob conditam urbem Daram, quando pro his perpetuum mercedem accipient.* Legati contra: *Ergo Persae Romanos vestigales habere volunt.* Tum Chosroes, *Minime vero*, inquit: *sed proprii Romanorum milites erunt Persae in posterum, statim navatae operae mercedem ferentes, quandoquidem vel Hunnis quibusdam et Saracenis annuam summam erogatis, non quod eorum sitis stipendiarii, verum ut sine vestros ab hostili populatione innoxios usque custodiant.* His ultro citroque inter Chosroem et legatos disputatis, tandem convenit, ut Chosroes in praesentia quinque millia auri pondo, ac singulis annis quingenta a Romanis acciperet, neque ipsis noceret amplius; sed postquam legati dedissent promissi obsides, cum universo exercitu remigraret in patriam, ibique pacis conveata sancirent legati, quos Iustinianus Aug. destinasset.

ια'. Τότε ὁ Χοσρόης ἐς Σελεύκειαν, πόλιν ἐπιθαλασσίαν, P 113
 Ἀντιοχείας τριάκοντα καὶ ἑκατὸν σταδίοις διέχουσαν διῆλθεν, V 299
 ἐνταῦθά τε Ῥωμαίων οὐδένα οὔτε εὐρῶν οὔτε λυμηνάμενος ἀπε-
 λούσατο μὲν ἐν τε τῆς θαλάσσης τῷ ὕδατι μόνος, θύσας τε τῷ
 5 ἡλίῳ καὶ οἷσισιν ἄλλοις ἐβούλετο, πολλὰ τε ἐπιθειάσας, ὀπίσω
 ἀπήλυνεν. ἔς τε τὸ στρατόπεδον ἀφικόμενος ἐπιθυμίαν οἱ ἔφα-
 σκέ τινα εἶναι τὴν Ἀπαμέων πόλιν ἐν γειτόνων οὔσαν οὐκ ἄλλου
 του ἔνεκα ἢ ἱστορίας θεάσασθαι. ἑνεχώρουν τε οὐχ ἐκούσιοι B
 καὶ τοῦτο οἱ πρέσβεις, ἐφ' ᾧ μέντοι αὐτὸν θεασάμενόν τε τὴν
 10 πόλιν καὶ ἀργύρου χιλίας κομισάμενον ἐνθένδε λίτρας οὐδέν τε
 ἄλλο λυμηνάμενον ἀπελαύνειν ὀπίσω. ἔνδηλος δὲ ἦν ὁ Χοσρόης
 τοῖς τε πρέσβεσι καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ὅτι δὴ ἐς τὴν Ἀπάμειαν
 τοῦδε ἔνεκα στέλλοιτο μόνον, ὅπως δὴ τινος σκήψεως οὐκ ἀξιο-
 λόγου λαβόμενος αὐτὴν τε καὶ τὴν ἐκείνη χώραν λήσῃται. τότε
 15 μὲν οὖν ἐς Λάφνην ἀνέβη, τὸ Ἀντιοχείας προάστειον. ἔνθα
 δὴ τό τε ἄλσος ἐν θαύματι μεγάλῳ ἐποίησατο καὶ τὰς τῶν ὑδά- C
 των πηγὰς· ἄμφω γὰρ ἀξιοθέατα ἐπιεικῶς ἐστί. καὶ θύσας
 ταῖς νύμφαις ἀπιὼν ὤχετο, ἄλλο μὲν οὐδὲν λυμηνάμενος, τοῦ
 δὲ ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ τὸ ἱερὸν καύσας ξὺν ἑτέραις τισὶν οἰκίαις
 20 ἐξ αἰτίας τοιαῦδε. Πέρσης ἀνὴρ ἵππῳ ὀχούμενος, ἐν τε τῷ
 Περσῶν στρατῷ δόκιμος καὶ Χοσρόῃ βασιλεῖ γινώριμος, ἐς χῶ-
 ρον κρημνώδη, ἀμφὶ τὸν λεγόμενον τρητὸν, ἦλθε ξὺν ἑτέροις
 τισὶν, οὗ δὴ τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ νεῶς ἐστίν, Εὐάριδος ἑρ-

2. διῆλθεν] ἀφίκετο Suidas s. v. διέχουσαν. 7. ἐν γειτόνων Pm.
 ἐκ γειτόνων P. 10. „ἀργύρου Reg.“ MALT. ἀργυρίου P.

11. Tunc divertit Chosroes Seleuciam: quae urbs maritima est, ac
 stadiis cxxx. Antiochia distat. Nullum ibi Romanum nactus, proinde
 neminem laesit: solus in mari lavit, et Solem ac deos alios, quoscunque
 voluit, sacrificiis veneratus, eosdemque precatus plurima, ad castra re-
 dierat. Hic velle se dixit Apameam urbem vicinam eo solum animo pe-
 tere, ut illam viseret. Quod gravate eaque lege concesserunt legati,
 ut inspecta urbe, et acceptis mille argenti libris, rediret innoxius. Id
 vero legatis caeterisque perspectum erat, eo solum consilio proficisci
 Chosroem Apameam, ut praetextu levissimo, quicumque se offerret, ar-
 repto, urbem diriperet, ac circumiectam regionem vastaret. Tum igitur
 Daphnen, quod est Antiochiae suburbium, ascendit: ubi res duas
 spectatu dignissimas, lucem scilicet ac fontes demiratus est, et postquam
 sacrificavit Nymphis, discessit, sarta et tecta relinquens omnia, praeter
 aedem Michaelis archangeli ac domos aliquot, quas hanc ob causam in-
 cendit. Persa quidam eques, vir in exercitu clarissimus, adeoque ipsi
 Chosroi familiaris, cum aliis nonnullis praeruptum in locum venit, vici-
 num Treto, ut vocant; ubi templum est Michaelis archangeli, opus Eua-

D γον. οὗτος ἀνὴρ τῶν τινα Ἀντιοχέων νεανίαν πεζόν τε καὶ μό-
νον κρυπτόμενον ἐνταῦθα ἰδὼν ἐδίωκε τῶν ἐτέρων χωρὶς. ἦν δὲ
κρεοπώλης ὁ νεανίας, Αἰμίμαχος ὄνομα. ὃς ἐπειδὴ καταλαμβά-
νεσθαι ἐμελλεν, ἐπιστραφεὶς ἐκ τοῦ αἰφνιδίου λίθῳ τὸν διώκοντα
βάλλει, ἐπιτυγχάνει τε τοῦ μετώπου ἐς τὴν παρὰ τὸ οὖς μήνιγγα. 5
καὶ ὁ μὲν ἐς τὸ ἔδαφος εὐθὺς ἔπεσεν, ὁ δὲ αὐτοῦ τὸν ἀκινάκην
σπασάμενος κτείνει τὸν ἄνδρα. σκυλεύσας τε αὐτοῦ κατ' ἐξου-
σίαν τὰ τε ὅπλα καὶ τὸν χρυσὸν ἅπαντα καὶ εἴ τι ἄλλο ἐτύγχανεν
ἀμπεχόμενος, ἐπὶ τε τὸν ἵππον ἀναθορῶν, πρόσω ἤλαυνεν. εἴτε
δὲ τύχῃ εἴτε χωρίων ἐμπειρίᾳ χρησάμενος, λαθεῖν τε τοὺς πολε- 10
P 114 μίλους καὶ διαφυγεῖν παντελῶς ἴσχυσε. ταῦτα ὁ Χοσρόης μαθὼν
καὶ τοῖς ξυμπεισοῦσι περιαλγίσας τῶν οἱ ἐπομένων τινὰς καῦσαι
τὸν τοῦ ἀρχαγγέλου νεῶν, οὗ πρόσθεν ἐμνήσθην, ἐκέλευεν. οἱ
δὲ τοῦτον ἐκείνον εἶναι ἡγούμενοι, ξὺν ταῖς ἀμφ' αὐτὸν οἰκοδο-
μίαις ἐνέπρησαν, ἐπιτελεῖς τε πεποιῆσθαι τὰς Χοσρόου ἐντολὰς 15
ῥοντο. ταῦτα μὲν δὴ οὕτως ἔσχε.

Χοσρόης δὲ παντὶ τῷ στρατῷ τὴν ἐπὶ Ἀπάμειαν ἦεν. ἔστι
δὲ ξύλον πηχυαῖον ἐν Ἀπαμείᾳ τοῦ σταυροῦ μέρος, ἐν ᾧ τὸν
Χριστὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ποτὲ τὴν κόλασιν οὔτι ἀκούσιον ὑπο-
στῆναι ὡμολόγηται, κατὰ δὴ τὸν παλαιὸν χρόνον ἐνταῦθα πρὸς 20
B Σύρου ἀνδρὸς κομισθῆν λάθρα. καὶ αὐτὸ οἱ πάλαι ἄνθρωποι

2. „ἰδὼν Reg.“ MALT. εὐρῶν P. *adspiciens* RV. 3. κρεοπώ-
λης] Vulgo κρεοπώλης. 20. „ὡμολόγηται Reg.“ MALT. ὁμολο-
γείται P.

ridia. Hic ille cum adolescentem Antiochenum offendisset peditem et la-
titantem solum, se abstraxit a sociis, ut terga dantem insequeretur.
Lanios erat adolescens, ei que nomen Aimacho: qui ut se iam iam teneri
sensit, repente conversus, instantem percussit lapide, et fronti plagam
adigit ad membranam usque cerebri iuxta aurem: mox humi stratum suo
ipsum acinace conficit, nemineque interpellante armis, auro, vestibus
spoliatur: tum in equum insilit, quo proventus, sive fortuna, sive loco-
rum peritia id consecutus est, ut lateret hostes atque incolumis elaberetur.
Quas ubi Chosroes didicit, casum hunc aegerrime ferens, quibus-
dam e stipatoribus suis iniunxit, ut archangeli templum, cuius ante me-
mini, igni corrumpere. Illi templum hoc, de quo Chosrois sermo,
Daphnicum esse arbitrantur, illud cum structis in ambitu aedibus inces-
derunt, seque mandatis Chosrois perfunctos putarunt. Haec ita se
habuere.

At Chosroes cum omnibus copiis Apameam contendit. Ea in urbe
lignum cubitale visitur, segmentum illius crucis, in qua CHRISTUM Hiero-
solyms supplicium volentem ac lubentem subilisse publica confessione con-
stat. Id Syrus quidam olim huc furtim detulit, ac cives prisci, cum fir-

φυλακτῆριον μίγμ σφίσι τε αὐτοῖς καὶ τῇ πόλει πιστεύοντες ἵσ-
 σθαι θήκην αὐτοῦ ξυλλήνῃ τινὶ πεποιημένοι κατέθεντο, ἣν δὲ H 63
 χρυσῷ τε πολλῷ καὶ λίθοις ἐντίμοις ἐκόσμησαν, καὶ τρισὶ μὲν
 ἱερεῦσι παρέδωκαν, ἐφ' ᾧ ἔξν πύσῃ ἀσφαλείᾳ φυλάξουσιν, ἐξά-
 6 γοντες δὲ ἑνὰ πῦν ἔτος πανδημὶ ἐν ἡμέρᾳ προσκυνοῦσι μῦ.
 τότε οὖν ὁ τῶν Ἀπαμίων λεώς, ἐπειδὴ τὸν Μήδων στρατὸν ἐπὶ
 σφῶς ἐπύθοντο ἵνα, ἐν δέει μεγάλῳ ἐγένοντο. Χοσρόην δὲ
 ἀκούοντες ὡς ἡκιστα ἀληθίζεσθαι καὶ παρὰ Θωμᾶν τὸν τῆς V 300
 πόλεως ἀρχιερέα γενόμενοι ἐδέοντο τὸ τοῦ σταυροῦ ξύλον ἐπιιδέ-
 10 ξαι σφίσιν, ὅπως αὐτὸ ὕστατα προσκυνήσαντες τελευτήσωσιν.
 ὁ δὲ κατὰ ταῦτα ἐποίει. τότε δὲ θέαμα ξυνηνέχθη λόγου τε καὶ
 πίστεως κρεῖττον ἐνταῦθα γενέσθαι. τὸ μὲν γὰρ ξύλον ὁ ἱερεὺς C
 φέρων ἐδείκνυνεν, ὑπερθεῖν δὲ αὐτοῦ σέλας πυρὸς ἐπεφέρετο καὶ
 τὸ κατ' αὐτὸν τῆς ὁροφῆς μέρος φῶτι πολλῷ ὑπὲρ τὸ εἰωθὸς κα-
 15 τελάμπετο. βαδίζοντός τε τοῦ ἱερέως πανταχῇ τοῦ νεῶ συμ-
 προῆι τὸ σέλας, φυλάσσον αἰετὴν ὑπὲρ αὐτοῦ τῆς ὁροφῆς χώ-
 ραν. ὁ μὲν οὖν τῶν Ἀπαμίων δῆμος ὑπὸ τῆς τοῦ θαύματος
 ἡδονῆς ἐθαμβεῖτό τε καὶ ἐγεγῆθει καὶ ἔκλαιεν, ἥδη τε ἅπαντες
 ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τὸ θαρσεῖν εἶχον. ὁ δὲ Θωμᾶς, ἐπειδὴ πε-
 20 ριῆλθε τὸν νεῶν ἅπαντα, καταθέμενος ἐν τῇ θήκῃ τὸ τοῦ σταυ-
 ροῦ ξύλον ἐκάλυψε, καὶ τὸ σέλας ἐκ τοῦ αἰφνιδίου ἐπέπαυτο. D
 μαθὼν δὲ τὸν τῶν πολεμίων στρατὸν ἄγχιστά που τῆς πόλεως
 ἦκειν, σπουδῇ πολλῇ παρὰ τὸν Χοσρόην ἀφίκετο. καὶ ὃς ἀνε-
 πνθάνετο τοῦ ἱερέως εἰ βουλομένοις τοῖς Ἀπαμῆσιν εἶναι ἀπὸ τοῦ
 25 περιβόλου ἀντιτάξουσθαι τῷ Μήδων στρατῷ. ἀπεκρίνατο Θωμᾶς

num sibi atque urbi praesidium fore persuasissimum haberent, in theca lignea auro multo gemmisque exornata repositum, ternis sacerdotibus quam totissime asservandum tradidere. Certo quotannis die, eductum theca universus populus adorat. Iam vero Apamenses, ubi ad se venire Medorum exercitum audierunt, eo perterriti nuntio et fama perfidiae Chosrois, Thomam civitatis antistitem convenerunt, obsecraruntque ut crucis lignum exhiberet; quo ultimum adorato, aequiori animo morerentur. Illo postulatum implente, spectaculum ortum est, quod et orationem et fidem excedit. Lignum praeferenti monstrantique Praesuli imminabat igneum iubar, et camerae pars, cui suberat, insuetae lucis splendore magno emicabat. Simul autem cum Pontifice templum obeunte fulgor procedebat, in testudine locum obtinens, qui illi respondebat ad perpendicularum. Voluptate, quam hoc miraculum pariebat, defixus hiansque populus Apamensis prae gaudio flebat, iamque omnes certam capiebant salutis spem. Templo obito, thecae lignum reddidit Thomas atque obtexit, mox et iubar evanuit. Cum ei nuntiatum esset hostilem exercitum urbi appropinquare, magna celeritate prodixit obviam Chosroi: cui interroganti, decretumne esset Apamensibus Medorum exercitui e

οὐδὲν τοῖς ἀνθρώποις τοιοῦτο ἐς ἔννοιαν ἦκιν. „Οὐκοῦν“ ἔφη ὁ Χοσρόης „δῆξασθέ με τῇ πόλει ξὺν ὅλλοις τιςὶ πάσαις ἀνωπεκταμέναις ταῖς πόλαις.“ ὁ ἱερεὺς εἶπεν „Ἐπ’ αὐτὸ γὰρ δὴ παρακαλέσων τοῦτο ἀφῆγμαί.“ ὁ μὲν οὖν στρατὸς ἄπας ἐστρατοπεδεύσαντο διεσκηνημένοι πρὸ τοῦ περιβόλου. 5

Ὁ δὲ Χοσρόης ἄνδρας τῶν ἐν Πέρσαις ἀρίστων διακοσίους
 P 115 ἀπολεξάμενος ἐς τὴν πόλιν εἰσῆλθεν. ἐπεὶ δὲ γέγονεν εἰσω πυλῶν, ἐπελάθετο ἐκὼν γε εἶναι τῶν αὐτῶ τε καὶ τοῖς πρόβεσι ξυγκειμένων, καὶ τὸν ἐπίσκοπον ἐκέλευε δοῦναι οὐ χίλια μόνον ἀργύρου σταθμὰ οὐδὲ τούτων δεκαπλάσια, ἀλλὰ τὰ χειμῆλια ὅσα 10 δὴ ἐνταῦθα ἐτυχε κείμενα, χρυσᾶ τε καὶ ἀργυρᾶ ξύμπαντα, μεγάλα ὑπερφυνῶς ὄντα. οἶμαι δ’ ἂν αὐτὸν καὶ τὴν πόλιν ὅλην ἀνδραποδίσασθαι τε καὶ ληίσασθαι οὐκ ἂν ἀποκῆσαι, εἰ μὴ τε θείον αὐτὸν ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς διεκώλυσεν. οὕτως αὐτὸν ἦ τε φιλοχρηματία ἐξέπλησσε καὶ ἔστρεφεν αὐτοῦ τὴν διάνοιαν ἢ τῆς 15 δόξης ἐπιθυμία. κλέος γάρ οἱ μέγα τοὺς τῶν πόλεων ἀνδραποδισμοὺς ᾤετο εἶναι, οὐδὲν τὸ παρὰ πᾶν ποιούμενος εἰ σπονδὰς τε καὶ ξυνθήκας ἡλογηκὼς τὰ τοιαῦτα ἐς τοὺς Ῥωμαίους ἐργάζεται.
 B ταύτην τε Χοσρόου δηλώσει τὴν γνώμην ἣ τε ἀμφὶ πόλιν Δάρας ἐν ταύτῃ δὴ ἐνεχείρησε τῇ ἀποπορείᾳ, ἐν πάσῃ ὁλόγῃ ποιησά- 20 μενος τὰ ξυγκείμενα, καὶ ἡ Καλλινικησίους ὁλίγω ἴστερον ἐν

5. „πρὸ Reg.“ MALT. πρὸς P. 10. ἀργύρου L. ἀργυρίου P. 12. ὅλην om. L. 15. ἔστρεφεν] ἐστρεφεν L. 20. ἐν] ἦ ἐν P ex coniectura Maltreti. ibid. ἐνεχείρησεν HmP. ἐνεχείρησαν HL. ibid. ἀποπορεῖα Hoeschelius in annot. et P. ἀπορεῖα L. ἀρεῖα H.

muro repugnare? nihil tale civibus in mentem venisse respondit. *Exige me*, inquit Chosroes, cum exigua meorum manu in urbem portis omnibus passis accipite. Tum Antistes, Et ad hoc ipsum, ait, venio te invitatum. Igitur fixis ad moenia tentorii castrametatus est universus exercitus.

Sibi Chosroes ducentos viros Persarum bellicosissimos cum delegisset, in urbem introiit. Statim ut ingressus est, voluntaria oblivione pactionem contrivit, quam cum legatis fecerat, et ab Episcopo non modo libras argenti mille ac plus decuplo, sed quicquid etiam auri argentique facti in sacro thesauro, sane amplo, asservabatur, exegit: nec dubitasset, ut equidem sentio, civitatem integram captivitate afficere et expilare, nisi illum aperte divina manus tenuisset: adeo pecuniae gloriaeque cupiditas perculerat eius mentem, et a sua sede ac statu dimoverat. Etenim urbibus servitute iniuncta magnam parari sibi celebritatem nominis existimabat, nihil pensi habens pacem conventaque violare, dum talia in Romanos patraret. Hoc ingenium Chosrois manifestius etiam prodent tum ea quae ad urbem Daram (siquidem hanc in reditu nulla pactorum habita ratione tentavit) tum quae paulo post in Callinicens

σκοπδαῖς ἔδρασαν, ἅπερ μοι ἐν τοῖς ὀπισθε λελλέξεται λόγους. ἀλλ' ὁ θεὸς, ὥσπερ εἴρηται, Ἀπάμειαν διεισώσατο. ἐπεὶ δὲ τὰ κειμήλια ὁ Χοσρόης ξέμπαντα εἶλε καὶ αὐτὸν μεθύνοντα ἤδη τῇ τῶν χρημάτων ἐφθορία ὁ Θωμᾶς εἶδε, τὸ τοῦ σταυροῦ ξύλον 5 ἔξεν τῇ θήκῃ ἐξενεγκὼν ἀνέφυγέ τε τὴν θήκην καὶ τὸ ξύλον ἐνδείκνυμενος „Ὡ κράτιστε βασιλεῦ“ ἔφη „ταῦτά μοι ἀπολλύεσθαι μόνον ἐκ πάντων χρημάτων. θήκην μὲν οὖν τήνδε (χρυσῶ τε γὰρ κεκαλλώπιστα καὶ λίθοις ἐντίμοις) φθόνος οὐδεὶς λυβόντα σι ἔξεν τοῖς ἄλλοις ἄκασιν ἔχειν, τουτὶ δὲ τὸ ξύλον σωτήριόν τε 10 ἡμῖν καὶ τίμιόν ἐστι, τοῦτο, ἵκετεύω σε καὶ δέχομαι, δός μοι.“ C ὁ μὲν ἱερεὺς τοσαῦτα εἶπε. ξυνεχώρει δὲ ὁ Χοσρόης καὶ τὴν δέησιν ἐπιτελῇ ἐποίησε.

Μετὰ δὲ φιλοτιμίᾳ πολλῇ χρώμενος τὸν τε δῆμον ἐς τὸ ἐκποδρόμιον ἀναβαίνειν ἐκέλευε καὶ τοὺς ἡνιόχους ἀγωνίζεσθαι τὰ 15 εἰωθότα σφίσι. οὗ δὲ καὶ αὐτὸς ἀναβὰς θεατῆς γενέσθαι τῶν ποιουμένων ἐν σπουδῇ ἐποιεῖτο. ἐπεὶ δὲ ἡκχόει πολλῶ πρότερον Ἰουστινιανὸν βασιλέα χρώματος τοῦ Βενέτου, ὃ δὴ κύνειον ἐστίν, ἐκτόπως ἐρᾷν, ἀπ' ἐναντίας αὐτῷ κἀνταῦθα ἵνα βουλόμενος ἤθελε τῷ πρᾶσινῳ τὴν νίκην ἀρμόσαι. οἱ μὲν οὖν ἡνιόχοι ἀπὸ 20 βαλβίδων ἀρξάμενοι ἔργον εἶχοντο, τύχῃ δέ τις τῷ τὰ Βένετα ἐνδιδυσκομένῳ ἐγένετο παρελάσαντι ἐπὶπροσθὲν ἵνα. εἶπετο δὲ αὐτῷ κατὰ τὰς αὐτὰς ἀματροχιάς ὁ τὸ πρᾶσινον ἀμπεχόμενος H 64 χρώμα. ὅπερ ἐξηπλήτεις ὁ Χοσρόης γεγενέαι οἰόμενος ἡγανά- D

11. ὁ Χοσρόης] ὁ om. HL. 17. κύνειον Lpm. κύναιον P.
22. ἀματροχιάς] Vulgo ἄμα τροχιάς.

tempore induciarum admisit. Sed de his postea. Certe Deus, ut dictum est, Apameam servavit. Postea vero quam Chosroes thesaurum sacrum expilavit, ipsumque ingenti auri vi ebrium Thomas animadvertit, crucis lignum cum theca proferens, eam aperuit, et lignum ostendens, *Hæc mihi tantum*, inquit, *Rex optime, modo opes supersunt. Quod ad thecam illam attinet, quando auro gemmisque ornata est, cum caeteris accipe; non invidео: istud vero lignum salutare nobis ac pretiosum est: id, quod te oro supplex, da mihi.* Sic locuto antistiti Chosroes annuit, ac ratam fecit petitionem.

Post amore popularis auræ incensus, populum in Circum ascendere et aurigas consueta certamina edere iubet. Eodem ipse ascendit, spectandi cupidus quæ ibi fierent. Et quoniam Iustinianum Aug. colori Veneto, qui caeruleus est, incredibili studio favere didicerat, quo illi hic quoque adversaretur, victoriam prasino deferre constituit. Igitur coeptum a carceribus cursum agebant aurigæ, cum forte praetervertectus Venetus praelit. Sequebatur prasinus impressam ab illo orbitam insistens. Quod ex composito fieri putans Chosroes, stomachatur, et minitabundus

κτει τε καὶ ξὺν ἀπειλῇ ἀναθῆα τὸν Καίσαρα προτερῆσαι τῶν ἄλ-
 V 301 λων οὐ δύνανται, ἐκείνους τε τοὺς προτέρους ἰόντας ἵππους ἐπέχεσθαι,
 ὅπως τὸ λοιπὸν κατόπισθεν γενόμενοι ἀγωνίζωνται· ὅπερ ἐπειδὴ
 οὕτως ἐπέπρακτο ὥσπερ ἐκείνος ἐκέλευε, νικᾷν οὕτως ὃ τε Χοσ-
 ρόης καὶ μέρος τὸ πρᾶσινον ἔδοξεν. ἐνταῦθα τῶν τις Ἀπαμείων 5
 P 116 Χοσρόῃ ἐς ὅψιν ἦκων ἡτιῶτο Πέρσῃ ἄνδρα ἐς τὴν οἰκίαν τὴν
 αὐτοῦ ἀναβάνατα τὴν παῖδα οὖσαν παρθένον βιάζεσθαι. ὃ δὲ
 ταῦτα ἀκούσας καὶ τῷ θυμῷ ζέων ἄγεσθαι τὸν ἄνδρα ἐκέλευε.
 καὶ ἐπεὶ παρῆν ἥδη, ἀνασκολοπισθῆναι αὐτὸν ἐν τῷ στρατοπέδῳ
 ἐπίστελλε. γνούς δὲ ὃ δῆμος παντὶ σθένει ἀνέκτραγον ἐξαίσιον 10
 αἶον πρὸς τῆς τοῦ βασιλέως ὀργῆς τὸν ἄνθρωπον ἐξαιτούμενοι.
 Χοσρόης δὲ ὡμολόγησε μὲν αὐτοῖς τὸν ἄνδρα ἀφήσειν, λάθρα δὲ
 ἀνασκολόπισεν οὐ πολλῷ ὕστερον. ταῦτα μὲν οὖν τῇδε διαπε-
 πραγμένος παντὶ τῷ στρατῷ ὀπίσω ἀπήλυνεν.

B ἰβ'. Ἐπεὶ δὲ ἐς Χαλκίδα πόλιν ἀφίκετο, Βεροίας πόλεως 15
 τέτρασι καὶ ὀγδοήκοντα σταδίοις διέχουσαν, αὖθις ἐς λήθην τι-
 νὰ τῶν ξυγκειμένων ἦλθε, στρατοπεδευσάμενός τε τοῦ περιβόλου
 οὐ μακρὰν ἄποθιν ἐπεμψε Παῦλον, ἀπειλήσοντα Χαλκιδεῦσι
 πολιορκίᾳ τὴν πόλιν αἰρήσειν, εἰ μὴ τὴν τε σωτηρίαν ὧνιον κτή-
 σονται τὰ λίτρα διδόντες καὶ τοὺς στρατιώτας, ὅσους ἐνταῦθα 20
 C ξυμβαίνει εἶναι, ξὺν τῷ ἡγεμόνι ἐκδοῖεν σφίσι. Χαλκιδεῖς δὲ ἐς
 δόος μέγα πρὸς ἐκατέρου βασιλέως ἐμπεπτωχότες στρατιώτας μὲν

5. „ἔδοξεν Reg.“ MALT. ἔδοξαν P. 6. ἄνδρα] ἀδρεία (αἰε) L.
 φθορέα Lm. 18. ἀπειλήσοντα Pm. ἀπειλήσαντα B. 19. εἰ
 μῆ — διδόντες] Suidas s. v. ἀνίους.

clamat primas concedi Caesari non oportere: tum praecurrentibus imperat equos sustineant, ut deinde a tergo relictis certent. Mos illi gestus: atque ita victoria Chosroi et factioni prasiniae cessasse visa est. Ibi Chosrois vultum subiit civis Apamensis, ac de Persa quodam expostulavit, quod suam ingressus domum filiae suae virgini vim attulisset. Quo audito, ira ardens, ad se hominem rapi, adductumque suspendi in castris iubet. Re populus cognita, quam maximum potest clamorem tollit, et ab irato Rege sontem deprecatur. Promisit is quidem se illi facturum gratiam; eundem tamen haud multo post clam in crucem egit. His peractis in ea urbe, cum toto exercitu retro viam convertit.

12. Postquam urbem Chalcidem, Beroea stadiis LXXXIV. dissitam, attigit, denuo pactorum immemor castris non procul a muro positus, Paulum misit, ac per eum Chalcidensibus minatus est, obsessurum se urbem et expugnaturum, nisi aurum pro salute sua rependerent, et quidquid haberent militum, cum Duce traderent. Chalcidenses sibi hinc a Rege,

ἀπώμοσαν ὡς ἤκιστα ἐπιδημεῖν σφίσι, καίπερ ἄλλους τε καὶ Ἀδόναχον τὸν τῶν στρατιωτῶν ἄρχοντα κρύψαντες ἐν οἰκίσκοις τισὶν, ὅπως μὴ τοῖς πολεμίοις ἐνδηλοῖ ὥσι· χρυσοῦ δὲ κεντηνάρια δύο συλλέξαντες μόλις, ἐπεὶ πόλιν οὐ λίαν εὐδαίμονα ᾔκουσεν, ὅτε τε Χοσρόη ζωάγρια δόντες τὴν τε πόλιν καὶ σφᾶς αὐτοὺς διασώσαντο. ἐνθὲν δὲ οὐκέτι ὁ Χοσρόης ἐβούλετο τὴν ἀποπορείαν ἥπερ ἐληλύθει ποιήσασθαι, ἀλλ' Εὐφράτην τε ποταμὸν διαβῆναι καὶ χρήματα ὅτι πλεῖστα ἐκ Μεσοποταμίας ληΐζεσθαι. γέφυραν δ' οὖν ζεύξας ἀμφὶ Ὀρβάνης τὸ χωρίον, ὅπερ τοῦ ἐν Βαρβαλίσσῳ 10 φρουρίου τεσσαράκοντα σταδίους ἀπέχει, αὐτὸς τε διέβη καὶ παντὶ τῷ στρατῷ ὡς τάχιστα διαβαίνειν ἐπέστελλεν, ὑπειπὼν μὲν τὴν γέφυραν τρίτῃ ἡμέρᾳ λύσεσθαι, τάξας δὲ καὶ τὸν τῆς ἡμέρας καιρόν. καὶ ἐπεὶ παρὴν ἡ κυρία, τινὰς μὲν τοῦ στρατοῦ ἀπολειψάμενος 15 ἐπεμψε τοὺς τὴν γέφυραν διαλύοντας. οἳ τε ἀπολειπόμενοι, ὡς ἔκαστός πη ἐδύνατο, εἰς τὰ πάτρια ἦθ' ἀνέβαινον· τότε δὲ φιλοτιμίᾳ τις Χοσρόην ἐσῆλθε πόλιν Ἐδεσσαν ἐξελεῖν. ἐνῆγε γὰρ αὐτὸν ἐς τοῦτο Χριστιανῶν λόγος καὶ ἔδακνεν αὐτοῦ τὴν διάνοιαν, ὅτι δὴ ἀνάλωτον αὐτὴν ἰσχυρίζοντο εἶναι 20 ἐξ αἰτίας τοιαύδε.

5. ζωάγρια] ζωγρια Suidas s. h. v. 6. ἐνθὲν δὲ] Vulgo ἐνθὲν δὲν. *ibid.* ἐβούλετο] ἐβουλεύετο Suidas s. v. ἀποπορεῖα. 7. ποιήσασθαι L cum Suida. Vulgo ποιήσεσθαι. 9. Ὀρβάνης] ὀρβάνης L. 10. τεσσαράκοντα L. μ' P. 12. δὲ καὶ] καὶ om. L. 14. διαβάνας] διαβάτας L. 16. ἀπολειπόμενοι L. ἀπολιπόμενοι P. *ibid.* πη] ποι L. 17. Ἐδεσσαν Pm et Suidas s. v. ἐνῆγεν. Ἐδεσαν P.

inde ab Imperatore timentes plurimum, iurato affirmant milites apud se nullo esse: quamquam erant, quos cum Adonacho Duce ne ab hoste deprehenderentur, in cellulas quasdam abdidierant. Demum auri pondo co. vix, ut in urbe tenui, collectis, datoque Chosroi redemptionis pretio, se ac suam civitatem servarunt. Hinc noluit eadem Chosroes reverti via, qua venerat: sed placuit Euphratem traicere, ut pecuniam quantam maximam posset e Mesopotamia corraderet. Itaque ponte fluvium iunxit ad Obbanen, qui locus stadiis xl. a Barbaliasi castello distat. Transmissus Chosroes, copiis omnibus ut transitum maturarent edixit, denuntiavit se die tertio, cuius et horam praeфинit, pontem disturbaturum. Ubi adfuit dictus dies, milites, qui nondum transiissent, nonnulli forte sub pererant: ille nihilosecius misit, qui pontem revellerent. Hi residui, qui quisque potuit, patriam repetierunt. Tunc expugnandae Edessae cogitationem iniecit amor gloriae Chosroi. Ad hoc enim illum incitabat, urebatque ipsius animus vulgatus Christianorum sermo, inexpugnabilem esse eam urbem iactantium hac de causa.

- Αὐγαρος ἦν τις ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις Ἑδέεσης τοπάρχης
 (οὕτω γὰρ τοὺς κατὰ ἔθνος βασιλεῖς τηλικαῦτα ἐκάλεον). ὁ δὲ
 Αὐγαρος οὗτος ξυνετώτατος ἐγεγόνει τῶν κατ' αὐτὸν ἀνθρώπων
 ἀπάντων, καὶ ἀπ' αὐτοῦ βασιλεῖ Αὐγούστῳ ἐς τὰ μάλιστα φί-
 λος. ἔνσπονδος γὰρ Ῥωμαίοις εἶναι βουλόμενος ἐς Ῥώμην τε
 ἀφίκετο, καὶ τῷ Αὐγούστῳ ἐς λόγους ἦκων οὕτω δὴ αὐτὸν τῆς
 ξυνέσεως τῷ περιόντι ἐξέπληξεν ὥστε οὐκέτι αὐτοῦ μεθεῖσθαι
 B Αὐγουστος τῆς ξυνοουσίας ἐβούλετο, ἀλλ' ἦν τε αὐτοῦ τῆς ὀμι-
 λας εὐθὺς διάπυρος ἑραστής καὶ, ἐπειδὴν ἐντόχοι, ἀπαλλάσ-
 σεσθαι αὐτοῦ οὐδαμῇ ἤθελε. χρόνος οὖν αὐτῷ ἐν ταύτῃ δὴ συ- 10
 χνὸς τῇ ἀποδημίᾳ ἐτρίβη. καὶ ποτε ἐς ἡθῆ πάτρια ἐθελῶν ἵεναι
 πείθειν τε τὸν Αὐγουστον μεθεῖναι αὐτὸν ὡς ἡκιστα ἔχων, ἐπ-
 νόει τάδε. ἱστάλλῃ μὲν ὡς κυνηγετήσων ἐς τὰ ἐπὶ Ῥώμης χωρία·
 V 302 μελέτην γὰρ περὶ ταῦτα κατεσπονδασμένην τινα ἐτύγχανεν ἔχων.
 περιῶν δὲ χώραν πολλὴν συχνὰ τῶν ἐκείνῃ θηρίων ζῶντα ἐθέρῃ, 15
 καὶ χοῦν ἐκ τῆς γῆς ξυναμησάμενος ἔφερεν ἐκ χώρας ἐκάστης·
 οὕτω τε ἐπανῆκεν εἰς Ῥώμην, τὸν τε χοῦν καὶ τὰ θηρία ἔχων.
 C ὁ μὲν οὖν Αὐγουστος ἐς τὸν ἵπποδρομον ἀναβάς ἐκύθητο ἥπερ
 εἰώθει, Αὐγαρος δὲ οἱ ἐς ὄψιν ἦκων τὴν τε γῆν καὶ τὰ θηρία
 ἐπέδειξε, καταλέγων ἐκ ποίας ποτὲ χώρας ἢ τε γῆ ἐκάστη καὶ 20
 τῶν θηρίων τίνα ποτὲ εἶη. ἔπειτα τὴν μὲν γῆν ἄλλην ἄλλην τοῦ
 H 65 ἵπποδρομοῦ ἐκέλευε θείσθαι, πάντα δὲ ἐς ταῦτό τὰ θηρία ξυνα-

1. Αὐγαρος] Eusebius H. E. 1, 13. ibid. Ἑδέεσης]
 Ἑδέεσης P hic et infra constanter. Recte duplici sigma apud Euse-
 bium. 10. ἐν om. L. 15. περιῶν] περιῶν L.

Fuit olim Edessae toparcha (sic illis temporibus singularum gen-
 tium regulos appellabant) Augarus quidam, vir inter homines aetatis
 suae prudentissimus, ideoque in primis clarus Augusto Imperatori. Et-
 nim Romam profectus est, icendi foederis gratia cum Romanis: ubi il-
 lum ad colloquium Augustus admisit, eximiam viri sapientiam adeo mi-
 ratus est, ut statim cum eo familiarius agere vehementer cupierit, ne-
 que ipsum sit passus a quotidiano secum usu abduci. Certe abundi veni-
 am petenti abnuvit: quo factum est, ut is a patria tunc absuerit diutis-
 sime. Quam aliquando cum ardentius cogitaret, nec dimissionem ab Au-
 gusto impetrare posset, hanc artem excogitavit. In suburbanum agrum
 egressus ad venationem, in qua se peculiari studio exercuerat, magnum
 tractum oblit, ac vivas ibi cepit complures feras, unaque e singulis lo-
 cis, in quibus agebant, effodit humum; quam cum feris deferens, Ro-
 mam rediit. Ingressus autem Circum Augustus in suo consedit solio:
 tum in conspectum veniens Augarus, terram illi ac feras ostendit, et
 cuius quaeque terra agri, cuius quaeque fera naturae esset explicuit.
 Terram deinde aliam alibi disponi in Circo, et feras unum in locum

γαγόντας εἶτα ἀφεῖναι. οἱ μὲν οὖν ὑπηρεῖται κατὰ ταῦτα ἐποιοῦν. τὰ δὲ θηρία χωρὶς ἀλλήλων γενόμενα ἐς ἐκεῖνην ἐχώρει τὴν γῆν, ἥ δὴ ἐκ τῆς χώρας ὄθεν εἴληπτο ἐτύγγανεν οὖσα. καὶ ὁ μὲν αὐτὸς ἐπὶ πλείστον τὰ ποιούμενα ἐς τὸ ἀκριβὲς ἔβλεπε, καὶ ἐθαύμαζε γε ὅτι δὴ τοῖς ζώοις ἡ φύσις ἀδίδακτος οὕσα ποθεινὴν ποιεῖται τὴν πάτριον γῆν. Αὐγαρος δὲ αὐτοῦ τῶν γονάτων ἐκ τοῦ αἰφνιδίου λαβόμενος „Ἐμὲ δέ“ εἶπε „τίνα ποτὲ γνώμην ἔχειν, ὦ δέσποτα, οἷι, ὦ γυνή τέ ἐστι καὶ παιδία καὶ βασιλεία βραχεῖα μὲν, ἀλλ’ ἐν γῇ τῇ πατρίᾳ;“ καὶ ὅς τῳ ἄληθεῖ τοῦ λόγου 10 ἡσσηθεὶς τε καὶ βιασθεὶς ἀπιέναι τε ξυνεχώρει οὔτι ἐκούσιος καὶ προσαιτεῖσθαι ἐκέλευεν ὅτου ἂν δέχται. ἐπεὶ δὲ τούτου Αὐγαρος ἔτυχεν, Αὐγοῦστου ἐδεῖτο ἵπποδρόμιόν οἱ δέμασθαι ἐν πόλει Ἐδέσση. ὁ δὲ ξυνεχώρει καὶ τοῦτο. οὕτω μὲν ἐκ Πρώμης ἀπαλαγείς Αὐγαρος ἐς Ἐδεσσαν ἦλθε. καὶ αὐτοῦ οἱ πολῖται ἀνεπνύ- 15 θάνοντο εἴ τι φέρων ἀγαθὸν σφίσιν ἐκ βασιλείως Αὐγοῦστου ἦκοι. ὁ δὲ ἀποκρινόμενος Ἐδεσσηνοῖς ἐνεγκεῖν ἔφη λύπην τε ἀζήμιον καὶ χαρὰν ἀκερδῇ· τὴν τοῦ ἵπποδρομίου παραδολῶν τύχην.

Χρόνῳ δὲ ὕστερον πόρρω που ἡλικίας Αὐγαρος ἦκων νόσῳ P 118 ποδάγρας χαλεπῆς τινος ὑπερφυῶς ἦλω. ταῖς γοῦν ὁδύναϊς ἀχθόμενος καὶ τῇ ἐνθύνῃ ἀκινήσιμῃ ἐπὶ τοὺς ἰατροὺς τὸ πρῶγμα ἦγεν. 20 ἐκ πάσης τε γῆς ξυνέλεγε τοὺς περὶ ταῦτα σοφοὺς ἅπαντας. ὧν δὴ ὕστερον (οὐ γὰρ οἱ ἄκεσιν τίνα τοῦ κακοῦ ἔξενερεῖν ἴσχυον) ἀπέστη τε καὶ ἐς ἀμικχανίαν ἐμπεισὼν τύχας τὰς παρούσας ὠδύ-

5. γε om. L. 19. ποδάγρας] ποδάγρης L.

coactas dimitti iubet. Parent famuli: mox aliae alio ferae discedere, et singulae adire terram, quae ex eodem, quo ipsae, agro delata fuerat. Rem diu ac diligenter contemplatus Augustus, demirabatur quod natura nullis praeceptis imbuta, amore soli natalis imbueret animantes. Illico Augarus genua ipsius prensans, *Me vero, inquit, domine, qua mente esse existimas? cui et uxor est, et liberi, et regnum, parvum id quidem, sed in patrio solo.* Ille dicti veritate pervictus atque adactus, abeundi potestatem, quamvis invitus, fecit, ac petere iussit quidquid opus haberet. Optati compos Augarus Augustum rogavit, ut sibi Edessae Circum extrueret. Quo etiam impetrato, Roma Edessam venit. Hic cives ex eo quaerere, quid boni ab Augusto Imp. sibi afferret? Quibus ille respondit afferre se *dolorem animi sine damno, et gaudium sine lucro: innuens quae Circi natura esset atque conditio.*

Deinde provectum longe aetate Augarum molestissima podagra corripuit: cuius dolores acutos et nusquam movendi se loco necessitatem aegerissime ferens, morbum consilio et curae medicorum permisit, convocatis ad id undique consultissimis quibusque illius artis. Sed iis postmodo, cum nihil remedii invenire possent, renuntiavit: tum nesciens quo

ρετο. ἐπὶ δὲ τὸν χρόνον ἐκείνον Ἰησοῦς ὁ τοῦ Θεοῦ παῖς ἐν σάματι ὢν τοῖς ἐν Παλαιστίνῃ ἀνθρώποις ὠμίλει. τῷ τε μηδὲν τὸ παράπαν ἁμαρτεῖν πώποτε, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀμήχανα ἐξεργάζεσθαι διαφανῶς ἐνδείκνυμενος ὅτι δὴ τοῦ Θεοῦ παῖς ὡς ἀληθῶς εἶη.

- B** (νεκρούς τε γὰρ καλῶν ἐξανίστη ὥσπερ ἐξ ὕπνου καὶ πηραῖς τοὺς 5 ὀφθαλμοὺς οὕτω τεχθεῖσιν ἀνέωγε, σώματός τε ὅλου λεύκας ἐκάθηρε καὶ ποδῶν πήρωσιν ἔλυσε, καὶ ὅσα ἄλλα ἰατροῖς πάθῃ ἀνίατα ὠνομασμένα ἐστὶ) ταῦτα ἀπαγγελλόντων Αὔγαρος τῶν ἐκ Παλαιστίνης ἐς τὴν Ἑδεσσαν ἐπιχωριαζόντων ἀκούσας ἐθάρσησέ τε καὶ γράμματα πρὸς τὸν Ἰησοῦν γράψας ἰδεῖτο αὐτοῦ 10 ἀπαλλάσσεσθαι μὲν τῆς Ἰουδαίας καὶ τῶν ἐνταῦθα ἀγνωμόνων ἀνθρώπων, αὐτῷ δὲ τὸ λοιπὸν ζυμβιοτεῦν. ἐπεὶ ταῦτα ὁ Χριστὸς ἀπενεχθέντα εἶδεν, ἀντέγραψε πρὸς τὸν Αὔγαρον, ὡς μὲν οὐκ ἀφίξεται ἄντικρυς ἀπονεύων, τὴν δὲ ὑγίαν τῷ γράμματι ὑποσχόμενος. φασὶ δὲ καὶ τοῦτο αὐτὸν ἐπειπεῖν, ὡς οὐδὲ ἡ πό- 15
- C** λισ ποτὲ βαρβύροις ἀλώσιμος ἔσται. τοῦτο τῆς ἐπιστολῆς τὸ ἀκροτελεύτιον οἱ μὲν ἐκείνου τοῦ χρόνου τὴν ἱστορίαν ξυγγράψαντες οὐδαμῇ ἔγκωσαν· οὐ γὰρ οὖν οὐδὲ πῃ αὐτοῦ ἐπιμνήσθησαν· Ἑδεσσηνοὶ δὲ αὐτὸ ἔξιν τῇ ἐπιστολῇ εὐρέσθαι φασίν, ὥστε ἀμέλει καὶ ἀνάγραπτον οὕτω τὴν ἐπιστολὴν ἄντ' ἄλλοις του γυ- 20 λακτηρίου ἐν ταῖς τῆς πόλεως πεποιήνται πύλαις. γέγονε μὲν οὖν ὑπὸ Μήδοις χρόνῳ τινὶ ὕστερον, οὐχ ἄλοῦσα μέντοι, ἀλλὰ τρὸ-

14. ἀπονεύων] ἀπολεύων AL. ἀπολέγων Lm. 17. ἀκροτελεύτιον] ἀκρότατον A. γράφεται ἀκροτελεύτιον Am. „ἀκρότατον Keg “ MALT. Ἀκροτελεύτιον haud dubie Thucydidis exemplo dixit II, 17. 20. του] τοῦ P.

se verteret, vicem suam lamentabatur. Ea tempestate Iesus Dei filius humano induto corpore cum Palaestinae incolis versabatur, verum se Dei filium cum vita nullius peccati labe contaminata, tum factis, quae mortales vires superabant, manifeste probans. Nam vita functos tanquam e somno voce excitabat: oculos aperiebat caecigenis: a vitiliginibus albis perpurgabatur corpora: claudicantem et caetera, quae medici esse dicunt insanabilia, depellebat. Haec ubi Augarus ab iis, qui e Palaestina Edessam commeabant, accepit; confirmavit animum, et per literas Iesum obsecravit, ut a Iudaea atque ingrata natione discederet, ac secum in posterum convivere dignaretur. Postquam literas Christus sibi redditae legit, in eam sententiam rescripsit Augaro, ut plane quidem recusaverit se ad illum conferre, sanitatem vero promiserit. Hoc etiam subinaxisse fama est, urbem semper inexpugnabilem fore Barbaria. Quod postremum epistolae caput eos, qui historiam scripserunt illius temporis, latuit: nequam enim mentionem eius fecerunt. Id vero literis, quae repertae sunt, contineri Edesseni perhibent: sic sane ut epistolam eo modo exscriptam in portis urbis pro quovis alio munimento posuerint. In Medio-

καὶ τοιῷδε. ἐπειδὴ τὸ γράμμα τοῦ Χριστοῦ Αὐγαρος ἔλαβε, κα-
κῶν μὲν ὀλίγῳ ὕστερον ἀπαθῆς γέγονε, συχνὸν δὲ τῇ ὑγίει ἐπι-
βιούς χρόνον ἐτελεύτησεν· ὅστις δὲ διεδέξατο τὴν βασιλείαν τῶν
αὐτοῦ παίδων, ἀνοσιώτατος γεγονὼς ἀπάντων ἀνθρώπων, ἄλλα D
5 τε πολλὰ ἐς τοὺς ἀρχομένους ἐξήμαρτε καὶ τὴν ἐκ Ῥωμαίων δε-
διῶς τίσιν προσεχώρησεν ἐκουσίως Πέρσαις. χρόνῳ δὲ πολλῷ
Ἑδεσσηνοὶ ὕστερον ἀνελόντες τῶν βαρβάρων τοὺς σφίσιν ἐνδη-
μοῦντας φρουροὺς ἐνέδοσαν Ῥωμαίοις τὴν πόλιν. * * * * * V 803
αὐτῷ προσποιεῖσθαι ἐπιμελὲς ἐστι, τεκμαιρόμενος οἷς ἐν τοῖς κατ'
10 ἐμὲ χρόνοις γέγονεν, ἅπερ ἐν τοῖς καθήκουσι λόγοις δηλώσω. καὶ
μοί ποτε ἔννοια γέγονεν ὡς εἰ μὴ ταῦτα, ἅπερ ἐρρήθη, ὁ Χρι-
στὸς ἔγραψεν, ἀλλ' ὅτι ἐς τοῦτο δόξης ἀνθρώποι ἤλθον, φυλά-
ξαι διὰ τοῦτο ἀνάλωτον ἐθέλει τὴν πόλιν, ὡς μήποτε αὐτοῖς P 119
πλάνης τινὰ σκῆψιν διδοίη. ταῦτα μὲν οὖν ὅπη τῷ Θεῷ φίλον,
15 ταύτῃ ἔχτω τε καὶ λεγέσθω.

Χοσρόη δὲ τότε προὔργου διὰ ταῦτα ἔδοξεν εἶναι Ἑδεσσαν
ἐξελεῖν. καὶ ἐπεὶ ἐς Βάττην ἀφίκετο, πόλισμα μὲν βραχὺ καὶ
λόγου οὐδενὸς ἄξιον, ἡμέρας δὲ ὀδῷ Ἑδέσσης διέχον, ἐνταῦθα H 66
μὲν τὴν νύκτα ἐκείνην ἠύλισατο, ὄρθρου δὲ βαθείος παντὶ τῷ
20 στρατῷ ἐπὶ τὴν Ἑδεσσαν ἤλαυνε. καὶ αὐτοῖς ξυνέβη πλάνη
περιπεσοῦσι τῇ ὕστερα ἐς τὸν αὐτὸν ἀλλεῖσθαι χώρον, ὅπερ
αὐτοῖς λέγουσι καὶ δις ξυμβῆναι. μόλις δὲ ἄγχιστα Ἑδέσσης γε- R

2. ἐπιβιούς] ἐπιβιούν (sic) A. 11. ἐρρήθη] ἐρρέθη P.
12. ἔγραψεν] ἔγραφεν L. 16. προὔργου Pm. προὔργον P.

rum quidem potestatem urbe aliquanto post venit: non quod eam cepe-
rint, sed ita ut dicam. Acceptis a Christo literis Augarus brevi con-
valuit, ac diu commoda usus valetudine, mortem obiit. E filiis qui
successit in regnum, is mortalium omnium sceleratissimus, cum flagitio-
rum multorum, quae in subditos admiserat, poenam a Romanis metueret,
se Persis dedit. Longo deinde intervallo Edesseni Barbaris, qui apud
ipsos praesidium agitabant, sublati, urbem Romanis tradidere * * *
operam ut sibi adiungat: id quod ex iis conicio, quae mea aetate gesta
sunt, et a me infra narrabuntur. Ac meum ista animum cogitatio all-
quando subiit, a Christo non fuisse scripta quae retuli: quoniam tamen
sibi homines persuaserunt urbem in ipsius tutela esse, non pati illum ut
ea capiatur, ne quam speciem fraudis et causam erroris praebeat. Ve-
rum haec ita se habent ac dicantur, ut Deo placet.

Ob eam certe famam operae pretium esse Choroës duxit Edessam
expugnare. Qui ubi Batnen pervenit (id parvum et obscurum oppidu-
lum est, ac diei unius iter Edessa distat) noctem ibidem egit. Primo
autem diluculo cum universo exercitu Edessam iter intendit: sed errore
viarum circumacti postquam noctem eodem in loco duxerunt. Quod bis
contigisse, ac tandem Choroï, cum Edessam vix accessisset, lapsio in
Procopius I.

νομένῳ Χοσρόῃ ρεύματος φασιν ἐς τὸ πρόσωπον ἐπιπεσόντος ἐπῆρθαι τὴν γνάθον. διὸ δὴ τῆς μὲν πόλεως ἀποπειρᾶσθαι οὐδαμῇ ἤθελε, Παῦλον δὲ πέμψας χρήματα Ἐδεσσηνὸς ἦτει. οἱ δὲ ἀμφὶ τῇ πόλει μὲν δεδιέναι ἥκιστα ἔφασκον, ὅπως δὲ μὴ τοῖς χωρίοις λυμήνῃται, ὠμολόγησαν δύο χρυσοῦ κεντηνάρια δώσειν. 5 καὶ ὃς τὰ τε χρήματα ἔλαβε καὶ διεσώσατο τὰ ξυγκείμενα.

- C αῖ'. Τότε καὶ γράμματα Χοσρόῃ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἔγραψεν, ἐπιτάλλειν ὁμολογῶν τὰ τε αἰτῶ καὶ τοῖς πρεσβείων ἀμφὶ τῇ εἰρήνῃ ξυγκείμενα. ἅπερ ἐπεὶ ὁ Χοσρόης ἀπενεχθέντα εἶδε, τοὺς τε ὁμήρους ἀφῆκε καὶ συνεσκηλεύετο ἐς τὴν ἀφοδον, 10 τοῖς τε Ἀντιοχέων αἰχμαλώτους ἀποδίδοσθαι ὕπαντας ἤθελεν. ὅπερ Ἐδεσσηνοὶ ἐπειδὴ ἔμεινον, προθυμίαν ἐπεδείξαντο ἀκοῆς κρείσσω. οὐ γὰρ ἦν οὐδεὶς ὃς οὐ τὰ λύτρα ἐν τῷ ἱερῷ φέρων D ὑπὲρ τούτων δὴ τῶν αἰχμαλώτων κατὰ λόγον τῆς οὐσίας κατέθετο. εἰσι δὲ οἷς καὶ μᾶλλον ἢ κατὰ λόγον ταῦτα ἐπράσσετο. αἱ 15 τε γὰρ ἑταῖραι τὸν κόσμον ἀφελούσαι, ὅσος αὐταῖς ἐν τῷ σώματι ἦν, ἐνταῦθα ἐρρέπτον, καὶ εἴ τῳ γεωργῶ ἐπὶ κίλων ἢ ἀργυρίῳ σπανίζοντι ὕνος ἢ προβάτιον ἦν, τοῦτο δὴ ἐς τὸ ἱερὸν σπουδῇ πολλῇ ἦγεν. ἀθροίζεται μὲν οὖν χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου καὶ ἄλλων χρημάτων πάμπολυ πλῆθος, δέδοται δὲ ὑπὲρ λύτρων οὐδέν. 20

P 120 Βούλῃς γὰρ ἐνταῦθα παρὼν ἔτυχεν, ὃς διακυλώσαι τὴν πρᾶξιν ὑπέρσῃ, κέρδος οἱ ἔσεσθαι μέγα τι ἐνθένδε καταδοκῶν. διὸ δὴ ὁ Χοσρόης τοὺς αἰχμαλώτους ὕπαντας ἐπαγόμενος πρόσω ἐχώρει.

22. ὑπέρσῃ] ἐπήγε L.

vultum humore malam intumuisse memorant. Quamobrem omisso oppugnandae urbis consilio, Edessenis pecuniam per Paulum imperare satis habuit. Illi quidem nihil se urbi timere iactabant: sed ne agros vastaret, auri pondo co. pacti sunt. Quae cum accepisset, conventis stetit.

13. Hoc ipso tempore Iustinianus Aug. Chosroi per litteras promissit se conditionibus satisfactorum, quibus ille et legati pacem pepigerant. Oblatam sibi epistolam Chosroes simul ac legit, dimisit obsides, seque ad discessum accinxit. Cum autem captivos omnes Antiochenos venales proposuisset, re Edesseni cognita, benevolentiam illis exhibuerunt inauditam. Etenim nemo erat, quin pretium, quo hi captivi redimerentur, in templum pro re sua conferret: immo vero multi plus quam pro suae fortunae modo erogabant. Siquidem meretriculae quidquid gestabant mundi muliebris exuentes, ibi proficiebant; ac si cui agricola curta vel suppellex vel pecunia erat, is dum asinum aut oviculum haberet, in templum mira alacritate ducebat. Itaque auri et argenti aliarumque rerum vis ingens collecta est; nihil tamen pro captivis redimendis impensum. Nam Buzes, qui illic aderat, lucro inhians, quod inde magnum ad se rediturum putabat, pium consilium intervertere non est veritus. Quare Chosroes captivos secum omnes abducens, porro ire

Καρρηνοὶ δὲ ἀπήντων χρήματα πολλὰ προτεινόμενοι· ὁ δὲ οὐ προσήκειν ἔφασκεν, ὅτι δὴ οἱ πλείστοι οὐ Χριστιανοί, ἀλλὰ δόξης τῆς παλαιᾶς τυγχάνουσιν ὄντες.

Καὶ μὴν καὶ Κωνσταντινίαν χρήματα διδόντων ἰδέσθαι, 5 καὶ περ φάσκων οἱ ἐκ πατέρων προσήκειν τὴν πόλιν. ἐπειδὴ γὰρ Καβάδης Ἀμίδαν εἶλεν, Ἑδεσσάν τε καὶ Κωνσταντίναν ἐξελεῖν ἤθελεν. ἀλλ' Ἑδέσσης μὲν ὄγχοῦ γεγόμενος τῶν μάγων ἀνεπύ- B θάνετο εἰ οἱ ἀλώσιμος ἡ πόλις ἔσται, δείξας τῇ δεξιᾷ χεὶρὶ τὸ χωρίον αὐτοῖς. οἱ δὲ αὐτῷ τὴν πόλιν ἀλώσεσθαι οὐδεμιᾷ μη- 10 χανῇ ἔλεγον, τεκμαίρομενοι, ὅτι δὴ τὴν δεξιὰν αὐτῇ χεῖρα προ- τείνας εὐχὰ ἀλώσεως ταύτῃ οὐδὲ ἄλλου ὄντουσιν χαλεποῦ ξύμβολον, ἀλλὰ σωτηρίας διδοίη. καὶ ὃς ταῦτα ἀκούσας, ἐπελθὲν τε καὶ ἐπῆγεν ἐπὶ Κωνσταντίναν τὸ στράτευμα. ἰταῦθα δὲ ἀφικόμε- 15 νος ἐνοστρατοπεδεύεσθαι παντὶ τῷ στρατῷ ὡς πολιορκήσων ἐπέ- 15 στείλλεν. ἦν δὲ Κωνσταντίνης ἱερὸς τότε Βαράδοτος, ἀνὴρ δέ- V 304 κειός τε καὶ τῷ Θεῷ ἐς τὰ μάλιστα φίλος, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἐγε- C γούσαν ἐς ὃ τι βούλοιτο αἰετὴν τὴν εὐχὴν ἔχων· οὐ καὶ τὸ πρόσω- πον ἰδὼν ἄν τις εὐθὺς εἶκασεν ὅτι δὴ τῷ Θεῷ ἐνδεδεχέστατα κεχα- ρισμένος ὁ ἀνὴρ εἴη. οὗτος ὁ Βαράδοτος τηρικαῦτα παρὰ τὸν 20 Καβάδην ἔλθων ὀνόν τε ἤνεγκε καὶ ἰσχύδας καὶ μέλι καὶ καθα- ροὺς ἄρτους, καὶ αὐτοῦ ἰδεῖτο μὴ ἀποπειρᾶσθαι πόλεως, ἣ οὔτε λόγον ἀξία ἔστι καὶ πρὸς Ῥωμαίων ἀπημείληται λίαν, οὔτε στρα-

22. οὔτε] οὐδὲ P.

perrexit. Obviam processerunt Carrheni: quibus multam pecuniam offerentibus, tali officio supersedendum dixit; propterea quod illi maximam partem non Christiani erant, sed priscam retinebant persuasionem.

A Constantiniensibus oblatum aurum accepit; tametsi eorum oppidum iure paterno suum esse diceret. Cum enim Amidam cepisset Cabades, Edessam quoque et Constantinam voluit expugnare. At ubi propius Edessam venit, intenta dextra urbem commensurans, quaesivit ex Magis eam potiri posset? Hi nullo modo captum iri illam asseverarunt, ea nixi coniectura, quod porrecta ad locum dextera non expugnationis aliussve cuiuspiam sinistrae rei, at salutis signum dedisset. His auditis fidem habuit Cabades, et Constantinam versus copias duxit. Quo cum pervenisset, castra omnes ad faciendam obsidionem metari iussit. Krat tum temporis Constantinae Praesul Baradotus, singulari vir sanctimonia, ac Deo dilectissimus: quamobrem eius preces ad omnia, quaecunque vellet, impetranda efficaces admodum erant. Cuius vel ipse vultus statim instantibus persuadebat virum esse, qui plurimum gratia apud Deum valeret. Is tum Cabadem adiit: vinum, caricas, mel ac panes similagineos attulit, et obtestatur est, ut abstineret urbe, quae nullius esset mementi, et valde a Romanis neglecta, nec militare praesidium, nec munimen-

τιωτῶν φρουρὰν ἔχουσα οὔτε ἄλλο τι φυλακτήριον, ἀλλὰ τοὺς οἰκήτορας μόνους ἀνθρώπους εἰκτρούς. ὁ μὲν ταῦτα εἶπε· Κα-
 βάδης δὲ αὐτῷ τὴν τε πόλιν χαρμίσσθαι ὡμολόγησε καὶ τοῖς σι-
 D τοῖς ἐδωρήσατο αὐτὸν ἅπασιν, ὅσα οἱ τῷ στρατοπέδῳ ἐς τὴν
 πολιορκίαν ἡτοίμαστο, μεγάλοις ὑπερφυνῶς οὖσιν· οὕτω τε ἀπηλ- 5
 λάσσετο ἐκ γῆς τῆς Ῥωμαίων. διὸ δὴ ὁ Χοσρόης ἐκ πατέρων οἱ
 προστέκειν ἤξιον τὴν πόλιν.

Ἐς Δάρας τε ἀφικόμενος ἐς πολιορκίαν καθίστατο. ἔνδο-
 θεν δὲ Ῥωμαῖοι καὶ Μαρτίνος ὁ στρατηγός, καὶ γὰρ ἐνταῦθα ὦν
 ἔτυχε, τὰ ἐς ἀντίστασιν ἐξηρτύοντο. δύο δὲ ἡ πόλις τείχεσι πε- 10
 ριβέβληται, ὧν τὸ μὲν ἐντὸς μέγα τε καὶ ἀξιοθέατον ἀτεχνῶς
 ἐστίν (ἐς ὕψος γὰρ διήκει πύργος μὲν ἕκαστος ποδῶν ἑκατὸν, τὸ
 δὲ ἄλλο τεῖχος ἐξήκοντα), τὸ δὲ ἐκτὸς πολλῶ μὲν ἑλασσον συμ-
 βαίνει εἶναι, ὅλλως δὲ ἐχυρόν τε καὶ λόγου πολλοῦ ἄξιόν ἐστι.
 P 121 τὸ δὲ μεταξὺ χωρίον εὖρος οὐχ ἥσσον ἢ πεντήκοντα ἔχει ποδῶν 15
 ἐνταῦθα εἰώθασιν Ἀσσηνοὶ τοὺς τε βόας καὶ τᾶλλα ζῷα πολεμίων
 σφίσι ληκνυμένων ἐμβάλλεσθαι. τὰ μὲν οὖν πρῶτα ὁ Χοσρόης
 H 67 προσβολὴν ποιησάμενος ἐς τὰ πρὸς ἐσπέραν τοῦ περιβόλου, πλή-
 θει τε βελῶν βιασάμενος τὰς πύλας τείχους τοῦ βραχέος ἐνέπηρ-
 σεν. ἐντὸς μέντοι γενέσθαι οὐδεὶς τῶν βαρβάρων ἐτόλμησεν. 20
 ἔπειτα δὲ κατώρυχα ποιέσθαι λάθρα ἐς τὰ πρὸς ἔω τῆς πόλεως
 ἔγνω. ταύτῃ γὰρ μόνον δρῦσσεσθαι ἡ γῆ οἶα τέ ἐστιν, ἐπεὶ τὰ
 ἄλλα τοῦ περιβόλου ἐπὶ πέτρας τοῖς δειμαμένοις πεποικηται. οἱ

1. οὔτε] οὐδὲ P. 21. ἔπειτα] ἐκαὶ L.

tam quodpiam, sed viles tantum ac miseros incolas haberet. Sic locuto recepit Cabades condonaturum se urbem; et cibaria, quaecumque in castris ad obsidionem comparata fuerant, copiosissima sane, eidem largitus, e finibus Rom. excessit. Eam ob causam Chosroes urbem iure paterno ad se pertinere contendebat.

Ubi Daram pervenit, eam cinxit obsidione, dum intus Romani cum Martino Duce (hic enim forte aderat) necessaria defensionis expediunt. Circumdatus est urbs muro duplici. Ac murus quidem interior longe eminet, visendus merito: cuiusque enim turris altitudo ad c. pedes; reliqui muri ad lxx. evadit. Alter vero, quo ille praetextitur, multo quidem humilior est; at firmissima structura constat, et momenti plurimum habet. Interiectum spatium non minus l. pedibus patet in latitudinem: eoque solent Darenii boves aliasque pecudes sub hostium adventum compellere. Ac primum Chosroes facta in moenia, qua Occasum spectant, impressione, et delectis magna sagittarum vi custodibus, portam minoris muri in-
 condit: intro tamen ferre pedem Barbarorum nemo est ausus. Deinde statuit ad Orientale urbis latus canaliculum agere: hac enim una in parte patitur ligonem terra: alibi moenia super solida rupe stant. Ergo Per-

γοῦν Πέρσαι ἀπὸ τῆς τάφρου ἀρξάμενοι ὤρυσσον. ἥς δὴ βαθείας
 κομιδῇ οὕσης οὔτε καθιερῶντο πρὸς τῶν πολέμιων οὔτε αὐτοῖς B
 τινα αἰσθησιν τοῦ ποιουμένου παρείχοντο. ἤδη μὲν οὖν ὑπέδυ-
 σαν τὰ θεμέλια τοῦ ἐκτὸς τείχους, ἔμελλον δὲ καὶ κατὰ τὴν με-
 5 ταξὺ χώραν ἑκατέρου περιβόλου γινόμενοι ὀλίγω ὕστερον καὶ
 τὸ μέγα τεῖχος ἀμείψαντες τὴν πόλιν κατὰ κράτος ἐλεῖν, ἀλλ'
 (οὐ γὰρ αὐτὴν ἔδει Πέρσαις ἀλῶναι) εἰς ἐκ τοῦ Χασρόου στρα-
 τοπέδου ἀμφὶ ἡμέραν μέσση ἄγχιστά πη τοῦ περιβόλου μένος
 ἀφίκετο, εἴτε ἄνθρωπος ὢν εἴτε τι ἄλλο ἀνθρώπου κρείσσον,
 10 δόξαν τε τοῖς δρωῖσι παρείχετο, ὅτι δὴ τὰ βέλη ξυλλέγοι, ἅπερ
 ἐκ τοῦ τείχους Ῥωμαῖοι ὀλίγω πρότερον ἐπὶ τοὺς ἐνοχλοῦντας
 βαρβάρους ἀφῆκαν. ταῦτά τε ποιῶν καὶ τὴν ἀσπίδα προβεβλη- C
 μένος ἐρρασιλεῖν τε τοὺς ἐν ταῖς ἐπάλξεσι καὶ ξὺν γέλωτι τωθάζειν
 ἐδόκει. εἴτα φράσας αὐτοῖς τὸν πάντα λόγον ἐρηγορεῖν πάν-
 15 τας ἐκέλευε καὶ ὥς ἐνὶ μάλιστα τῆς σωτηρίας ἐπιμελεῖσθαι. καὶ
 ὁ μὲν ταῦτα σημήνας ἀπιὼν ὤχρετο, Ῥωμαῖοι δὲ τὰ ἐν μέσῳ τεί-
 χους ἑκατέρου θορόβῳ πολλῷ καὶ ταραχῇ ἐκέλευον σκάπτειν. καὶ
 Πέρσαι μέντοι οὐκ εἰδότες τὰ πρασσόμενα οὐδὲν τι ἥσσαν ἔργου
 εἶχοντο. τῶν μὲν οὖν βαρβάρων ὁρθὴν τινα ἐνερθεν ποιοιμέ-
 20 νων ὁδὸν ἐπὶ τὸ τῆς πόλεως τεῖχος, τῶν δὲ Ῥωμαίων Θεοδώρου
 γνώμη, ἐπὶ σοφίᾳ τῇ καλουμένῃ μηχανικῇ λογίου ἀνδρός, ἐγκαρ-
 σίαν τε τὴν διώρυχα ἐργαζομένων καὶ βύθους ἱκανῶς ἔχουσιν,
 ξυνέβη Πέρσας κατὰ μέσον τοῖν περιβόλοις γεγεννημένους ἐκ τοῦ D

2. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P. 5. ὀλίγω] ὀλίγω δὲ P. ὀλί-
 γω τε L. 12. ἀφῆκαν L. ἀφῆκε H. ἀφήκασι P. 20. Ῥω-
 μαίων τε P. Delevi sa.

sae ducto operis a fossa initio, humum egerebant, eaque altissime exca-
 vata, latebant hostem, et occulta molitione fallebant. Iamque ad exte-
 rioris muri fundamenta subierant, ac prope erat ut spatium penetrarent
 intermurale, mox et ultra murum magnum illapsi, urbem vi caperent. At
 quoniam id fixum erat, ut illa a Persis non caperetur, quidam e castris
 Chosrois circa meridiem ad moenia solus accessit, sive is homo, sive quid
 homine maius fuerit: ac spectantibus visus est tela colligere, quae paulo
 ante e muro Romani miserant in Barbaros, qui negotium facessabant.
 Interea scuto protectus eos, qui stabant ad pinnae, ridere et cavillis vi-
 debatur incessere. Sed postea Persarum consilium plane enuntiavit, at-
 que omnes hortatus est ut invigilarent, et quoad eius fieri posset salutē
 providerent: quibus significatis, abiit. Tum fossores intermurali solo
 adhibiti sunt a Romanis cum tumultu multo ac perturbatione instantibus:
 Persae inscii nihilo segnius propositum urgebant. Ita dum illinc Persae
 rectam prorsum ad moenia sub terra viam, hinc Romani transversam et
 iustae altitudinis fossam, Theodori machinarii peritissimi ductu molien-
 tur, contigit, ut progressi ad murorum interstitium Persae, in Romano-

αἰφνιδίῳ ἐμπεσεῖν ἐς τὴν Ῥωμαίων κατώρυχα. καὶ αὐτῶν τοὺς μὲν πρώτους Ῥωμαῖοι ἔκτειναν, οἱ δὲ ὀπισθεν φυγόντες κατὰ τάχος ἐς τὸ στρατόπεδον διεσώθησαν. διώκειν γὰρ αὐτοὺς ἐν σκότῳ Ῥωμαῖοι οὐδαμῇ ἔγνωσαν. ταύτης οὖν τῆς πείρας ὁ Χοσρόης ἀποτυχὼν ἐλεῖν τε τὴν πόλιν μηχανῇ τὸ λοιπὸν οὐδεμιᾷ ἐλ- 5 πίσας τοῖς πολιορκουμένοις ἐς λόγους ἦλθε, χλιύ τε κεκομισμένος ἀργύρου· σταθμὰ ἐς τὰ Περσῶν ἦθη ἐχώρει. ταῦτα ἐπεὶ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἔμαθεν, οὐκέτι τὰ ξυγκείμενα ἐπιτελῇ ποιῆσειν ἤθελεν, ἐπικαλῶν Χοσρόῃ ὅτι δὴ πόλιν Δάρας ἐν σπονδαῖς ἐξελεῖν ἐνεχείρησε. ταῦτα μὲν ἐν τῇ πρώτῃ Χοσρόου ἐσβολῇ Ῥω- 10 μαίοις ξυνέβη, καὶ τὸ θέρους μὲν ἐτελεύτα.

P 122
V 305

ιδ'. Ὁ δὲ Χοσρόης πόλιν ἐν Ἀσσυριοῖς δευμάμενος ἐν χώρᾳ Κτησιφῶντος πόλεως διέχοντι ἡμέρας ὀδῶ, Ἀντιόχειάν τε τὴν Χοσρόου αὐτὴν ἐπωνόμασε καὶ Ἀντιοχείων τοὺς αἰχμαλώτους ἐν- 15 ταῦθα ξυνήκισεν ἅπαντας, οἷς δὴ βαλανεῖόν τε καὶ ἵπποδρόμιον 15 κατεσκεύαζε καὶ ταῖς ἄλλαις τρυφαῖς ἀνείσθαι ἐποίει. τοὺς τε γὰρ ἡνιόχους καὶ τοὺς τῶν μουσικῶν ἔργων τεχνίτας ἐκ τε Ἀντιοχείας καὶ τῶν ἄλλων Ῥωμαϊκῶν πόλεων ξὺν αὐτῷ ἔηγεν. ἔτι μέν- 20 τοι καὶ δημοσίᾳ τοὺς Ἀντιοχείας τούτους ἐπιμελειστέως ἢ κατὰ Β αἰχμαλώτους ἐστίζεν ἐς πάντα τὸν χρόνον, καὶ βασιλικοὺς κα- 20 λεῖσθαι ἤξιον, ὥστε τῶν ἀρχόντων οὐδενὶ ὑποχειρίους εἶναι ἢ βασιλεῖ μόνῳ. εἰ δέ τις καὶ τῶν ἄλλων Ῥωμαίων δραπέτης γεγο- 25 νῶς ἐς Ἀντιόχειαν τὴν Χοσρόου διαφυγεῖν ἰσχυσε, καὶ τις αὐτὸν

12. χώρα HL. χώρῳ P. 18. αὐτῷ] αὐτῷ L. 23. αὐτόν] αὐτῶν HL. Is. αὐτόν Hm.

rum foveam improvise deciderint. Caesi statim a Romanis primi: qui sequebantur, quam celerrime ad castra evaserunt incolumes; cum eos Romani in tenebris persequi nolissent. Post conatum hunc irritum, spem omnem Chosroes capiendae urbis abiecit: hinc habito cum obsessis colloquio, et acceptis mille argenti libris, in Persidem remigravit. Factus de his certior Iustinianus Aug. pacta conventiona noluit in rem conferre, incusans eo nomine Chosroem, quod post compositam pacem expugnare Daram tentasset. Ea demum Romanis acciderunt in prima Chosrois irruptione: tum aestas exiit.

14. Chosroes autem in quodam Assyriae loco, qui ab urbe Ctesiphonte diei iter unius adest, urbem condidit, ac de nomine suo dictam Chosroantiochiam universa Antiochenium captivorum multitudine frequentavit. Quibus et balneum et Circum extruxit, caeterasque delicias benignissime providit. Nam aurigas et musicos cum Antiochia, tum ex aliis Romanae ditioris civitatibus secum duxerat. Quin etiam de publico Antiochenos istos prolixius, quam captivorum conditio posceret, semper aluit, ac Regios voluit appellari, ita ut potestate Satraparum exempti, uni Regi parerent. Ex aliis vero servis Romanis siquis Chosroantio-

Ξυγγενῇ τῶν ταύτῃ ψεκημένων ἐκάλεσεν, οὐκέτι ἐξῆν τῷ κεκτημένῳ τὸν αἰχμάλωτον τοῦτον ἀπάγειν, οὐδ' ἂν τις τῶν λίαν ἐν Πέρσαις δοκίμων ὁ τὸν ἄνθρωπον ἑξανδρουποδίσαι τυγχάνοι.

Ἀντιοχεῦσι μέτοι τὸ ξυμβὰν ἐπὶ Ἀναστασίῳ βασιλεύοντος ἑτέρας ἐς τοῦτο ἀποβὰν ἐτελεύτησε. τότε γὰρ ἀνέμου σκληροῦ Δάφνῃ τῷ προαστείῳ ἐκ τοῦ αἰφνιδίου ἐπιπεσόντος τῶν κυπαρίσ- C
σων αἱ ταύτῃ ὑψηλαὶ ἀτεχνῶς ἦσαν ἐκ ῥιζῶν τῶν ἐσχάτων ἀνα-
τραπεῖσαι ἐς τὴν γῆν ἔπεσον, ὥσπερ ὁ νόμος ἐκτέμνεσθαι οὐδαμῇ
εἶα. ὁλίγῳ μὲν οὖν ὕστερον, ἡνίκα Ἰουστίνος Ῥωμαίων ἥρχε,
10 σεισμός τις ἐπιγενόμενος ἐξαίσιος λίαν τὴν τε πόλιν κατέσεισε πᾶ-
σαν καὶ τῶν οἰκοδομημάτων τὰ τε πλεῖστα καὶ κάλλιστα ἐς τὸ
ἔδαφος εὐθὺς ἤνεγκε, καὶ λέγονται τότε τριάκοντα μυριάδες Ἀν- H 68
τιοχέων ἀπολωλέναι. ἐν ταύτῃ δὲ τῇ ἀλώσει ξύμπασα ἡ πόλις,
ὥσπερ μοι ἐρρήθη, διέφθαρται. τὸ μὲν οὖν Ἀντιοχέων πάθος D
15 τῇδε ἐχώρησε.

Βελισάριος δὲ βασιλεῖ ἐς Βυζάντιον ἐξ Ἰταλίας μετὰπεμπτος
ἦλθε, καὶ αὐτὸν διαχειμάσαντα ἐν Βυζαντίῳ στρατηγὸν ἐπὶ τε
Χοσρόην καὶ Πέρσας ἅμα ἦρι ἀρχομένῳ βασιλεὺς ἔπεμψεν ἀρχον-
τάς τε τοὺς ἐξ Ἰταλίας ἐν αὐτῷ ἤκοντας, ὧν δὴ ἓνα Βαλερι-
20 οὺν ἠγεῖσθαι τῶν ἐν Ἀρμενίοις καταλόγων ἐκέλευε. Μαρτίνος
γὰρ ἔτυχεν εὐθὺς εἰς τὴν ἐψὼν σταλεῖς, καὶ διὰ τοῦτο Χοσρόης P 123
αὐτὸν, ὡς προδεδήλωται, ἐς Δύρας εἴρε. τῶν δὲ Γότθων

2. ἄν] ἦν L. 8. εἰς] εἰς L. 10. κατέσεισε L. κατέσεισεν P.
14. ἐρρήθη] ἐρρέθη P.

chiam confugeret, atque eum civis aliquis consanguineum suum vocaret, inde iam hero servum illum abducere nefas erat; quamvis cuipiam e Persarum primoribus mancipatus esset.

Hic porro exitus longo consecutus est intervallo portentum illud, quod Anastasii principatu Antiochenis acciderat. Tunc enim vehemens in suburbium Daphnen coortus repente ventus ab radicibus eruit stravitque procerissimas cupressos, quas ne quis excideret prohibitum edicto fuerat. Paulo post, cum Iustinus Romanis imperaret, maximo terrae motu conquassata urbe, plurima praeclarissimaque aedificia momento corruerunt, et fama obtinet interiisse tunc temporis Antiochenorum tercentum millia. Iam vero capta civitas funditus, ut a me dictum est, periit. Ita demum se habuit Antiochena clades.

Ex Italia revocatus ab Imperatore Belisarius Byzantium venit. Ibi traducta hieme, ineunte vere Augustus illum adversus Chosroem Persaeque misit, summo cum imperio belli, una cum Ducibus, qui ipsam secuti fuerant ab Italia redeuntem. Ex iis Ducibus unum Valerianum militari-
bus Armeniae numeris praefecit; quoniam Martinus ipso statim initio belli se in Orientem contulerat: unde factum, quod supra monui, ut Choaroës ipsum Darae offenderit. E Gotthis unus Vittigis Byzantii sub-

Οὐτίγεις μὲν ἐν Βυζαντίῳ ἔμεινεν, οἱ δὲ λοιποὶ ἑξήκοντες ἐπὶ Χοσρόην σὺν Βελισαρίῳ ἰστιάτευσαν. τότε τῶν Οὐτίγιδος πρέσβειων ἄτερος μὲν, ὅπερ τοῦ ἐπισκόπου δνόματος ἐπαβάτευεν, ἐν τοῖς Περσῶν ἤθεισι θνήσκει, ὁ δὲ δὴ ἕτερος αὐτοῦ ἔμεινεν. δστις δὲ αὐτοῖς ἐρμηνεύς εἶπετο, ἀνεχώρησεν ἐς Ῥωμαίων τήν 5 γῆν. καὶ αὐτὸν Ἰωάννης, ὃς τῶν ἐν Μεισοποταμίᾳ στρατιωτῶν ἦρχεν, ἀμφὶ τὰ Κωνσταντίνης θρία ξυλλαβὼν ἐς τε τὴν πόλιν B εἰσαγαγὼν ἐν δεσμοτηρίῳ καθείρξεν, ὅπερ οἱ ἐνταῦθα ἅπαντα ἀναπνυθανομένῳ τὰ πεπραγμένα ἐξήνεγκε. ταῦτα μὲν σὺν τῇδε ἐχώρησε. Βελισάριος δὲ ξὺν τοῖς ἐπομένοις κατὰ τάχος ἤμει, προ- 10 τερῆσαι ἐν σπουδῇ ἔχων, πρὶν τινα ὁ Χοσρόης ἐσβολὴν αὐθις ποιήσεται ἐς Ῥωμαίων τήν γῆν.

V 306
C

ιέ. Ἐν τούτῳ δὲ ὁ Χοσρόης ἐπὶ Κολχίδα τὸν στρατὸν ἤγε, Λαζῶν αὐτὸν ἐπαγομένων ἐξ αἰτίας τοιαύδε. Λαζοὶ τὰ μὲν πρῶτα γῆν τὴν Κολχίδα ᾤκουν, Ῥωμαίων κατήκοοι ὄντες, οὐ 15 μέντοι ἐς φόρου ἀπαγωγὴν, οὐδὲ τι ἄλλο ἐπαγγέλλουσιν αὐτοῖς ἐπακούοντες, πλὴν γε δὴ ὅτι, ἐπειδὴν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς τελευτήσῃ, ἑξήβολα τῆς ἀρχῆς τῷ διαδεξομένῳ τὴν βασιλείαν ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς ἐπεμπε. τὰ δὲ τῆς χώρας θρία ξὺν τοῖς ἀρχομέ- νοις ἐς τὸ ἀκριβὲς διεφύλασσαν, ὅπως δὴ μὴ Οὐννοι πολέμιοι ἐξ 20 ὅρου τοῦ Κανκάσου, ὁμόρου σφίσις ὄντος, διὰ Λαζικῆς πορευόμενοι ἐσβάλλωσιν ἐς γῆν τὴν Ῥωμαίων. ἐφύλασσον δὲ οὔτε D αὐτοὶ χρήματα ἢ στρατιὰν πρὸς Ῥωμαίων δεχόμενοι οὔτε Ῥω-

2. Οὐτίγιδος] Ιουτίγιδος HL: illud Hm.
οὐδὲ — οὐδὲ P.

23. οὔτε — οὔτε]

stitit: caeteri expeditionem in Chosroem cum Belisario susceperunt. Sub idem tempus oratorum, quos Vittigis legaverat, is qui sibi nomen arrogabat Episcopi, in Perside mortuus est; alter ibidem mansit. Eorum vero interpretem ad Romanos revertentem Ioannes Mesopotamiae Dux ad Constantinae limites cepit, ductumque in urbem tradidit in custodiam. Ubi ille eidem interroganti rerum in legatione gestarum seriem enuntiavit: atque haec ita ceaserunt. Belisarius autem cum suis ibat magnis itineribus, antevertere Chosroi maturans, priusquam denuo in fines Rom. irrumperet.

15. Interea Chosroes exercitum in Colchidem duxit, Lazorum impulsu ac suasionē, istam ob causam. Principio Lazi Colchidem incolebant, Romanis quidem subditi; immunes tamen, neque aliud exhibentes obsequium, nisi quod Rege mortuo Romanus Imperator principatus insignia designato successorī mittebat: qui subditorum armis fines suos, ne e contermino Caucaso Hunni hostes per Lazicam in provincias Romanas erumperent, diligenter custodiebat; idque sine stipendiis, sine auxiliis Romanorum: quorum nec ipsi erant in bellicis expeditionibus socii. Ma-

μαίσις πη ξυστρατεύοντες, ἐπ' ἐμπορίᾳ δὲ τῇ κατὰ θάλασσαν
 πρὸς Ῥωμαίους αἰεὶ τοὺς ἐν πόντῳ ὥκημένους ἐργαζόμενοι. αὐτοὶ
 μὲν γὰρ οὔτε ἄλας οὔτε σῖτον οὔτε ἄλλο τι ἀγαθὸν ἔχουσι, δέ-
 ρεις δὲ καὶ βύρσας καὶ ἀνδράποδα παρεχόμενοι τὰ σπέρσιν ἐπιτή-
 5 δεια ἐκομίζοντο. ἐπειδὴ δὲ τὰ ἀμφὶ Γουργένει τῷ Ἰβήρων βασι-
 λεῖ γενέσθαι ξυνέπεισεν, ὥσπερ μοι ἐν τοῖς ἐμπροσθεν λόγοις ἐρ-
 ρήθη, στρατιῶται Ῥωμαίων ἐπιχωριάζουσιν Λαζοῖς ἔρξαντο, οἷς
 δὴ οἱ βάρβαροι οὗτοι ἤχθοντο, καὶ πάντων μάλιστα Πέτρῳ τῷ
 στρατηγῷ, ἐπηρεάζουσιν τοῖς ἐντυγχάνουσιν εὐπετῶς ἔχοντι. ὁ δὲ
 10 Πέτρος οὗτος ὠρμητο μὲν ἐξ Ἀρζανητῆς, ἣ ἐκτὸς Νυμφίου πο-
 ταμοῦ ἐστι, Περσῶν κατήκοος ἐκ παλαιοῦ οὖσα, πρὸς Ἰουστι-
 νου δὲ βασιλέως ἔτι παῖς ὢν ἡνδραπόδιστο, ἥνικα Ἰουστίνος μετὰ P 124
 τὴν Ἀμίδης ὤλωσιν ξὺν τῷ Κέλκερος στρατῷ ἐσέβαλλεν ἐς τὴν
 Περσῶν γῆν. φιλανθρωπία δὲ πολλῇ χρωμένου τοῦ κεκτημένου
 15 ἐς αὐτὸν ἐς γραμματιστοῦ ἐφοίτησε. καὶ τὸ μὲν πρῶτα Ἰουστι-
 νου γραμματεὺς γέγονεν, ἐπεὶ δὲ Ἀναστασίου τετελευτηκότος
 Ἰουστίνος τὴν βασιλείαν παρέλαβε Ῥωμαίων, ὁ Πέτρος στρατη-
 γὸς γεγωνὺς ἐς τε φιλοχρηματίαν εἵπερ τις ἄλλος ἐξώκειλε καὶ
 ἀβελτερίᾳ πολλῇ ἐς ἅπαντας ἐχρῆτο.

20 Ὅστιρον δὲ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἄλλους τε ἐς Λαζικὴν
 ἄρχοντας ἐπεμψε καὶ Ἰωάννην, ὃν Τζιβον ἐκάλουν, ἄνδρα ἐξ
 ἀφανῶν μὲν καὶ ἀδόξων ἐς ἀρχὴν γεγονότα, ἐς στρατηγίαν δὲ

11. πρὸς add. L. 13. τῆς] τῆς P. *ibid.* ἐσέβαλλεν HL. ἐσέ-
 βαλεν P. 19. ἀβελτερίᾳ] Vulgo ἀβελτηρίᾳ hic et infra p. 312 d.
 318 d.

ri commercium cum Romanis, qui Pontum incolunt, exercebant. Nam quia nec sal, nec frumentum, neque alia ad victum commoda illis sup-
 petunt; coria, pelles, mancipia rebus sibi necessariis permutabant. Postea
 vero quam Gurgeni Iberiae Regi ea, quae in superiore libro retuli, con-
 tingerunt, versari in Lazica coepere Romani milites, qui quidem his Bar-
 baris oneri erant, sed maxime Dux Petrus, homo in obvium quemque fa-
 cile iniuriosus. Erat is oriundus ex Arzanene, quae trans fluvium Nym-
 phium sita est, ac Persis ab antiquo paret. Ipsum adhuc puerum, post
 captam Amidam, Iustinus, qui deinde fuit Imperator, abstraxit in servi-
 tutem, quando in Persarum fines cum Celeris copiis incursionem fecit.
 Tum hero usus benignissimo, ludum literarium frequentavit. Fuit Iustini
 scribe; eius hoc primum munus. Mortuo postea Anastasio cum Roma-
 num Iustinus Imperium suscepisset, Dux creatus Petrus, non minus quam
 quisvis alius in avaritiam praeceps, omnes importunissima vecordia ve-
 xavit.

Deinde Iustinianus Aug. cum alios Duces misit in Lazicam, tum
 Ioannem cognomento Taibum, hominem obscuro atque ignobili loco na-
 tum, et Ducis munus hac una commendatione adeptum, quod supra mor-

- B ἀναβεβηκότα καὶ ἄλλο οὐδὲν ἢ ὅτι ποτηρότατός τε ἦν ἀνθρώπων ὑπάντων καὶ πόρους χρημάτων ἀδίκων ἱκανώτατος ἐξευρεῖν. δς δὴ ἔπαντα ἱσφηλέ τε καὶ συνετάραξε τὰ Ῥωμαίων τε καὶ Λαζῶν πράγματα. οὗτος καὶ βασιλεία Ἰουστινιανὸν πόλιν ἀνέλευσεν ἐπιθαλασσίαν, Πέτραν ὄνομα, ἐν Λαζοῖς δειμασθαι· ἐνταῦθα 5 τε ὥσπερ ἐν ἀκροπόλει καθήμενος ἡγέ τε καὶ ἔφερε τὰ Λαζῶν πράγματα. τοὺς τε γὰρ ἄλλας καὶ ὅσα ἄλλα φορτία Λαζοῖς ἀναγκαῖα ἐδόκει εἶναι, οὐκέτι φέρειν ἐς γῆν τὴν Κολχίδα τοῖς ἐμπόροις ἔξῃν, ἢ ἄλλο ἐνθένδε ὠνεῖσθαι, ἀλλ' ἐν Πέτρᾳ ξυστησάμενος τὸ
- C δὴ καλούμενον μονοπώλιον αὐτὸς κάπηλός τε καὶ ξυμπώσης τῆς 10
- H 69 περὶ ταῦτα ἐργασίας ἐπιστάτης ἐγγίνετο, ἅπαντα ὠνούμενός τε καὶ ἀποδιδύμενος Κόλχοις, οὐχ ἥπερ εἴδιστο, ἀλλ' ἥπερ ἔξῃν. ἅμα δὲ καὶ ἄλλως οἱ βάρβαροι ἥχθοντο ἐπιχωριάζοντι αὐτοῖς, οὐκ ἐλωθὸς πρότερον τῷ Ῥωμαίων στρατῷ. ἃ δὴ οὐκέτι φέρειν οἱοί τε ὄντες Πέρσαις τε καὶ Χοσρόῃ προσχωρεῖν ἔγνωσαν, πρέσ- 15 βεις τε αὐτίκα τοὺς ταῦτα διαπραξομένους κρύφα Ῥωμαίων παρ' αὐτοὺς ἐπεμψαν. οἷς δὴ εἰρητο τὰ πιστὰ πρὸς Χοσρόου λαβοῦσιν, ὅτι γε οὐποτε Λαζοὺς ἄκοντας ἐκδώσει Ῥωμαίοις, οὕτω δὴ αὐτῶν ξὺν τῷ Περσῶν στρατῷ ἐς τὴν χώραν ἀπαγαγέσθαι.
- V 307 Ἀγικόμενοι τοίνυν εἰς Πέρσας οἱ πρέσβεις καὶ Χοσρόῃ λά- 20
- D θρα ἐς ὕψιν ἰλθόντες ἔλεξαν τοιάδε „Εἴ τινας καὶ ἄλλους ἐκ τοῦ παντὸς χρόνου τῶν μὲν οἰκείων ἀποστάντας ὅντινα δὴ τρέ-

4. ἀνέπεισεν] ἐνέπεισεν H: illud Hm.

9. Πέτρᾳ] πέτραις H:

πέτρᾳ Hm. 11. ἐγγίνετο L. ἐγίνετο P.

tales omnes insignite improbus nullam non calleret iniustas pecuniae viam. Hic Romanorum Lazorumque res labefactavit prorsus ac miscuit. Idem Iustinianum Aug. perpulit, ut in Lazica maritimam urbem, cui nomen inditum Petrae, conderet: unde tanquam ex arce imminens, Lazorum fortunas agebat ferebatque. Institutoribus enim nec sal, nec caeteras merces, quae Lazis necessariae videbantur, in Colchidem advehere, neque alias inde emere per illum licebat. Sed Petrae instituto, ut vocant, monopolio, ipse propola ac totius negotiationis curator erat, mercans omnia, ac postmodum non solito, sed quanto poterat pretio dividendis Colchis. Id vero gravissime ferebant Barbari, quod Romanus miles novo more apud ipsos commoraretur. Quae cum illi diutius tolerare non possent, in Chosrois et Persarum fidem conferre se decreverunt. Sine mora, Romanis insciis, legatos, qui rem transigant, mittant, his mandatis instructos, ut cum a Chosroe fidem acceperint, nunquam ipsum Romanis Lazos traditurum invitos, patriam repetant, succincti Persarum exercitu.

Igitur ubi illi pervenerunt in Persidem, clam ad Chosroem introducti, his fere verbis disseruerant. Si quos unquam suorum quodammodo desertores et alienis plane hominibus deditione indecora addictos, beni-

πον, ἀνδράσι δὲ τὸ παράπαν ἀγνώσι προσεχωρηκότας οὐ δέον
 αἰδοῖς εἰ ποιοῦσα ἢ τύχῃ ὥς μάλιστα ἀσμένους ἐπὶ τοὺς πρὶν
 ἐπανήγαγεν ἐπιτηδεύουσ, τοιοῦτους δὴ τινὰς καὶ Λαζῶν, ὧς μέ-
 γιστε βασιλεῦ, νόμιζε εἶναι. Κόλχοι γὰρ Πέρσαις σύμμαχοι τὸ
 5 ἀνέκαθεν ὄντες πολλὰ τε ἐργάσαντο αὐτοὺς ἀγαθὰ καὶ αὐτοὶ
 ἔπαθον· ὧν δὴ ἐν γράμμασι μνημεῖα πολλὰ ἡμεῖς τε ἔχομεν καὶ
 τοῖς βασιλεῦσι τοῖς σοῖς εἰς τὸ παρὸν διασώζεται. χρόνῳ δὲ
 ὕστερον τοῖς ἡμετέροις προγόνοις τετύχηκεν εἴτε παρ' ὑμῶν
 ἀμεληθεῖσιν εἴτε ἄλλου του ἔνεκα (οὐ γὰρ ἔχομεν τι σαφὲς περὶ
 10 τούτων εἰδέναι) Ῥωμαίοις ἐνσπόνδοις γενέσθαι. καὶ νῦν ἡμεῖς P 125
 τε καὶ ὁ Λαζικῆς βασιλεὺς δίδομεν Πέρσαις ἡμᾶς τε αὐτοῖς
 καὶ γῆν τὴν ἡμετέραν ὃ τι βούλοισθε χρῆσθαι. δόμεθα δὲ
 ὑμῶν οὕτως σκοπεῖσθαι περὶ ἡμῶν· εἰ μὲν οὐδὲν πρὸς Ῥω-
 μαίων πεπονθότες δεῖνεν, ἀλλ' ἀγνωμοσύνη ἐχόμενοι κεχωρηκα-
 15 μεν εἰς ὑμᾶς, τῇνδε ἡμῶν εὐθὺς ἀποσείσασθε τὴν ἰκετείαν,
 οὐδὲ ὑμῖν ποτε πιστὸς ἔσεσθαι Κόλχους οἰόμενοι (φιλίας γὰρ
 διαλελυμένης ὁ τρόπος τῆς μετ' ἐκείνην πρὸς ἑτέρους καθισταμέ-
 νης ἔλεγχος γίγνεται)· εἰ δὲ λόγῳ μὲν φίλοι Ῥωμαίων, ἔργῳ δὲ
 20 ἡμῖν τετυραννηκότων ἀνόσια, δέξασθε μὲν ἡμᾶς τοὺς πρόσθε
 ζυμμάχους, κτήσασθε δὲ δούλους οἷς φίλοις ἐχρήσθε, μισή- B
 σατε δὲ τυραννίδα πικρὰν, οὕτως ἡμῖν ἐκ γειτόνων ἐγγεγεμμένην,
 τῆς δικαιοσύνης ἄξια πρᾶσσοντες, ἣν ἐπιπεριστελλεῖν αἰεὶ Πέρ-

1. οὐ δέον] ὁδόν H: illud Hm.

gna eorum libentissimos ad pristinos amicos reduxit; tales, Res maxime, esse Lasos existima. Certe Colchi superioribus saeculis, cum essent Persarum socii, ut in eos beneficia contulere plurima, sic ab iisdem vicissim accipere: quorum et nos multa consignata literis monumenta habemus; multa item etiamnum in tua regia asservantur. Dein tamen maiores nostri, seu a vobis despecti, seu causa inducti alia quapiam (neque enim nobis adeo explorata res esse potest) cum Romanis foedus percusserant. Nos autem iam cum Rege Lasicae Persarum potestati atque arbitrio nos regionemque nostram permittimus, et vos rogamus ut hanc in causa nostra exercitanda rationem sequamini. Si nulla a Romanis violati iniuria, sed per malitiam ad vos transfugimus, supplices hinc quamprimum repellite, ea suspitione incensi, vobis quoque Colchos aliquando insidos fore. Ex illo enim, quo soluta est amicitia, modo, qualis futura sit, quae cum aliis iungitur, apparet. Sin autem verbo tenus Romanorum amici, re ipsa mancipia, et fida tamen, ab iis indignissime sumus habiti, quibus ut tyrannis servimus; nos, socios quondam vestros, accipite, et quibus amicis antea utebamini, nunc servos habetote. Tyrannidem sic a vicinis in nos exortam odio prosequimini, ut postulat aequitas, quam Persae ex more et instituto

σαις πάτριον· οὐ γὰρ ὁ μηδὲν αὐτοῖς ἀδικῶν δίκαιος, εἰ μὴ καὶ τοὺς ἑφ' ἐτέρων ἀδικουμένους ἔχων ἐν ἔξουσίᾳ ῥύσασθαι πέφυκεν. ἔνια δὲ εἰπεῖν ὧν τετολμήκασιν οἱ κατάρατοι Ῥωμαῖοι καθ' ἡμῶν ἄξιον. τῷ μὲν γὰρ ἡμετέρῳ βασιλεῖ τὸ σχῆμα μόνον τῆς βασιλείας ἀπολιπόντες αὐτοὶ τὴν ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν ἔργων ἀφῆρηται, 5 καὶ ἀάθεται βασιλεὺς ἐν ὑπηρέτου μοίρᾳ, τὸν ἐπιτάττοντα στρατηγὸν δεδιώς· στρατιῶς δὲ ἡμῖν ἐπέστησαν πλῆθος, οὐχ ὅπως τὴν χώραν ἀπὸ τῶν ἐνοχλούντων φρουρήσωσιν (οὐ γὰρ οὖν οὐδέ

C τις τῶν ὁμόρων ἡμᾶς πλὴν γε δὴ Ῥωμαῖον ἠνώχλησεν), ἀλλ' ὅπως ἡμᾶς ἐν δεσμωτηρίῳ καθιέρξαντες κύριοι τῶν ἡμετέρων γε- 10 νήσονται. λογισάμενοι δὲ συντομωτέραν ποιήσασθαι τὴν τῶν ἡμῖν ὑπαρχόντων ἀφαιρίσιν, ὄρα, ὦ βασιλεῦ, ἕς ὅποιαν τινὰ ἔννοιαν ἤλθον τῶν ἐπιτηδείων. ἃ μὲν περιττὰ παρ' ἐκείνοις εἶναι τετύχηκεν, ἀναγκάζουσιν οὐχ ἐκόντας ὠνεῖσθαι Λαζοὺς, ὅσιν δὲ αὐτοῖς χρησιμώτατα φέρειν Λαζική πέφυκεν, οἷδε ἀξιοῦσι 15 δῆθεν τῷ λόγῳ παρ' ἡμῶν πρῆσθαι, τιμῆς ἐκατέρωθεν γνώμῃ τῶν κρατούντων ὀριζομένης. οὕτω τε ζῶν τοῖς ἀναγκαίοις ἕκαστον ἀφαιροῦνται καὶ τὸ χρυσίον ἡμᾶς, ὁνόματι μὲν τῷ τῆς ἐμπορίας εὐπρεπεῖ χρώμενοι, ἔργῳ δὲ ἡμᾶς ὥς ἐνὶ μάλιστα βιαζόμενοι.

D ἐφέστηκέ τε ἡμῖν ἄρχων κήπηλος τὴν ἡμετέραν ἀπορίαν ἐργασίαν 20 τινὰ τῇ τῆς ἀρχῆς ἐξουσίᾳ πεποιημένος. ἥ μὲν οὖν τῆς ἀποστάσεως αἰτία τοιαύτη τις οὖσα τὸ δίκαιον ἔφ' ἑαυτῆς ἔχει· ὅσα δὲ

10. ὅπως] Valgo ὥσπερ.

patrio tueri solent. Nec vero si quis nihil iniuste faciat, continuo is iustus fuerit, nisi idem ab aliis affectus iniuria soleat vindicare, cum potest. Iam vos petit ut pauca de multis, quae in nos committere ausi sunt Romani detestabiles, delibemus. Regi quidem nostro relicta principatus umbra, omnem agendi potestatem eripuerunt; ut famuli vicem subeat Rex, Ducem timens sibi imperantem. Nobis vero impositi sunt stationarii magno numero milites; non quo hostilem vim a nostra regione prohibeant; quandoquidem, si Romanos ipsos excipias, nemo nos finitimorum infestat: verum ut nobis tanquam in custodia clausis, facultates ipsi nostras possideant. Quas ut compendiosiori via auferrent, vide, Rex, quid de annona cogitarint. Quae apud se habent supervacanea, obtrudunt Lasis, atque emere invitos cogunt; quicquid autem fort Lasis ad ipsorum usus accommodatissimum, id sibi venundari, in speciem scilicet, a nobis volunt; utrarumque mercium indicatione eorum, qui nobis praesunt, constituta arbitrio. Itaque annona pariter atque auro nos exhaustiunt, sub honesto quidem commercii nomine, sed re vera per vim quantum maximam possunt. Dux, qui nobis imperat, propola est, ac sui muneris potestatem ad id convertit, ut inopiae nostras quandam voluti mercaturam faciat. Atque haec nostras defectionis causa cum vera sit, a se stantem habet aequitatem. Iam quot

ὑμῖν αὐτοῖς ξύμφορα ἔσται, δεχομένοις τὴν Λαζῶν δέησιν, αὐ-
 τικά λροῦμεν. τῇ Περσῶν ἀρχῇ βασιλείαν ἀρχαιοτάτην προσθή-
 σετε, μηχανόμενόν τε ἀπ' αὐτῆς ἔχετε τὸ τῆς ἡγεμονίας ἀξίωμα,
 μετεῖναι δὲ τῆς Ῥωμαίων θαλάσσης ὑμῖν διὰ τῆς ἡμετέρας ξυμ-
 5 βήσεται χώρας, ἐν ἣ πλοιά σοι, ὦ βασιλεῦ, ναυπηγουμένῳ βα-
 τὸν οὐδενὶ πόνῳ τὰ ἐν Βυζαντίῳ παλάτιον ἔσται. μεταξὺ γὰρ
 ἐναντίωμα οὐδὲ ἔν ἐστι. προσθείη δ' ἂν τις ὥς καὶ ληΐσθαι
 τοὺς ὁμόρους βαρβάρους τὴν Ῥωμαίων γῆν ἀνὰ πᾶν ἔτος ἐφ' H 70
 ὑμῖν κείσεται. ὅρσι γὰρ τοῖς Καυκασίοις ἐπιτελίσμα μέχρι τοῦδε P 126
 10 γεγονέναι τὴν Λαζῶν χώραν πάντως που καὶ ὑμεῖς ξυνεπίστασθε.
 ἡγουμένου τοίνυν τοῦ δικαίου, προσόντος δὲ τοῦ ξυμφέροντος,
 τὸ μὴ οὐχὶ τοὺς λόγους προσέσθαι οἰδεμῶς ἂν εὐβουλίας οἰό-
 μεθα εἶναι.“ τοσαῦτα μὲν οἱ πρέσβεις εἶπον.

Χοσρόης δὲ τοῖς λόγοις ἡσθεὺς ἀμύνειν τε Λαζοῖς ὡμολό-
 15 γησε καὶ τῶν πρέσβειων ἐπυνθάνετο εἰ οἱ στρατῷ μεγάλῳ ἐς γῆν
 τὴν Κολχίδα ἵεναι δυνατὰ εἴη. πολλῶν γὰρ ἀπαγγελλόντων ἔφα- V 308
 σκεν ἀκηκοέναι τὰ πρότερα δύσοδον ἐπιεικῶς καὶ ἀνδρὶ εὐζώνῳ
 τὴν χώραν εἶναι, κρημνῶδὴ τε ὑπερφνωῶς οὖσαν καὶ δένδροις συχ-
 νοῖς τε καὶ ἀμφιλαφεῖσιν ἐπὶ μακρότατον ξυνεχομένην. οἱ δὲ οἱ B
 20 ἰσχυρίζοντο παντὶ τῷ Περσῶν στρατῷ τὴν ἐκείνῃ ὁδὸν εὐπετῇ
 ἔσεσθαι, τέμνουσι μὲν τὰ δένδρα, ἐς δὲ τῶν κρημνῶν τὰς δυσ-
 χωρίας αὐτὰ ἐμβυλλομένοις. καὶ αἱτοὶ ὡμολόγουν τῆς τε ὁδοῦ

7. οὐδὲ ἔν ἐστι ALHm. οὐδὲν ἔνεστι P. 12. προσέσθαι Pm.
 προσέσθαι P. 19. ἀμφιλαφεῖσιν] ἀμφιλαβείσιν H. 20. τῷ A.
 τῶν P.

commoda ad vos perventura sint, si Lazorum preces admiseritis, paucis indicabimus. Primum Imperio Persico regnum adicietis antiquissimum, et maiorem inde dititionis amplitudinem obtinebitis. Tum per nostram regionem in partem et communionem venietis Romani maris: ubi si naves aedificabis, o Rex, facilis tibi ad Byzantinum usque palatium cursus erit: nullus enim interiectus est obex. Huc accedit, quod liberum vobis erit constare Barbaros ad Romanum Imperium populandum quotannis laxare, siquidem scitis ipsi Lasicam Caucasii montibus obiectam munimenti instar fuisse haecenas. Quare haud sani esse consilii credimus, postulata repudiare, ubi acquitas ducem, utilitas comitem sese offert. Hactenus legati.

Quorum oratione oblectatus Chosroes pollicetur laturum se Lazis opem: tum ex legatis quaerit, possintne cum magnis copiis in Colchidem penetrare? audisse se multos qui dicerent, difficiles admodum vel expedito viro habere aditus illam regionem, quippe abruptissimam, ac per longissimos tractus densis opacisque silvis vestitam. Il vero facilius omnibus Persarum copiis fore viam affirmarunt, si essent, qui exciderent arbores, atque in praecipitia et confragosa loca immitterent: se duces

ἡγεμόνες καὶ τοῦ ἔργου τούτου Πέρσαις ἔσεσθαι πρόπονοι. ταύτῃ ὁ Χοσρόης ἐπηρεμένος τῇ ὑποθήκῃ στρατιάν τε πολλὴν ἤγειρε καὶ τὰ ἐς τὴν ἔφοδον ἐξηρτύετο, οὔτε τὸ βούλευμα ἐς Πέρσας ἐξε-
νεγκῶν, πλὴν γε δὴ οἷς τὰ ἀπόρρητα κοινολογεῖσθαι μόνους εἰώ-
θει, καὶ τοῖς πρέσβεισιν ἐπαγγέλλας ὅπως τὰ πρᾶσσόμενα μηδενὶς
φράσωσιν ἐς Ἰβηρίαν τῷ λόγῳ ἐστέλλετο, ὥς τὰ τῇδε κα-
ταστησόμενος πράγματα· ἔθνος γὰρ Οὐννικὸν ἐνταυθα πῇ ἐπι-
σκήψαι τῇ Περσῶν ἀρχῇ ἐπεφήμεν.

- C ις. Ἐν τούτῳ δὲ γενόμενος Βελισάριος ἐν Μεσοποταμίᾳ
πανταχόθεν τὸν στρατὸν ἤγειρε, καὶ τινὰς ἐς τὰ Περσῶν ἤθη 10
ἐπὶ κατασκοπῇ ἐπεμπεν. αὐτὸς δὲ τοῖς πολεμοῖς ἐνταυθα ὑπαν-
τιῶσαι βουλόμενος, ἦν τινα ἐσβολὴν ἐς Ῥωμαίων τὴν γῆν αὐδῆς
ποιήσωνται, διεῖπέ τε αὐτοῦ καὶ διεκόσμη τοὺς στρατιώτας, γυ-
μνοῖς τε καὶ ἀνόπλους ἐπὶ πλείστον ὄντας, καὶ κατωρρωδηκότας
τὸ Περσῶν ὄνομα. οἱ μὲν οὖν κατάσκοποι ἐπανήκοντες οὐδε- 15
D μίαν τῶν πολεμίων ἰσχυρίζοντο ἐν τῷ παρόντι ἐσβολὴν ἔσεσθαι·
πολέμιον γὰρ Οὐννικοῦ ἀσχολλίαν Χοσρόῃ ἐτέρωδι εἶναι. Βελι-
σάριος δὲ ταῦτα ἀκούσας παντὶ τῷ στρατῷ ἐσβάλλειν τῶν πολε-
μίων τῇ γῇ ἤθελε. καὶ οἱ Ἀρέθας τε ξὺν πολλῶν στρατῶν Σαρα-
κηνῶν ἦλθε καὶ βασιλεὺς γράμματα γράψας ἐσβάλλειν κατὰ 20
τάχος ἐς τὴν πολεμίαν γῆν ἐπέστελλε. ξυγκαλέσας οὖν ἅπαντας
τοὺς ἔρχοντις ἐν Δάρας ἔλεξε τοιάδε „Ἄπαντας ὑμῶς, ᾧ ξυν-

1. πρόπονοι] πρόπολοι Pm. 3. οὔτε] οὐδὲ P.

futuros itineris, et Persis navaturos praevidiam illam operam promiserunt. Hac sententia erectus Choaroes magnum exercitum colligit, ornatque expeditionem, tecto Persis consilio, praeterquam illis, quos in conscientiam arcanorum asciverat: ac legatis iniungens ne cui propositum aperiant, fingit se Iberiam componendarum ibi rerum gratia petere; cum rumorem sparsisset in vulgus, Hunnos illis in oris regnum Persicum invasisse.

16. Hoc interim spatio Belisarius, cum in Mesopotamiam pervenis-
set, undique coegit copias, et quosdam in Persidem exploratum misit. Habebat autem in animo, si hostes iterum in fines Rom. irrumperent, illis occurrere: idcirco milites nudos et inermes maximam partem, ac terrore nominis Persarum districtos, adornare ibi atque instruere prope-
rabat. Reversi exploratores nullam in praesens facturos Persas irruptionem pro certo dicunt: Hunnos enim bello impeditum Choarocem alibi te-
neri. Quo Belisarius audito, statim in hostium fines exercitum univer-
sum inducere, magno auctum numero Saracenorum, qui Aretham seque-
bantur. Accesserunt Augusti literae; mandantis ut quam maturissime in
hostile solum sese inferret. Igitur Darae cunctis Ducibus convocatis in
hunc modum verba fecit. Cum vos omnes, Collegae, multorum bellorum

ἄρχοντες, πολέμων πολλῶν ἐμπείρους οἶδα, ξυνήγαγόν τε ἐν τῷ P 127
 παρόντι, οὐχ ὅπως ὑπομνήσας ἢ παραίνεσίν τινα ποιησάμενος
 τὴν ὑμετέραν γνώμην ἐπὶ τοὺς πολεμίους ὀρήσω (οὐ γὰρ λόγου
 δεῖσθαι ὑμᾶς τοῦ ἐς εὐτολμίαν ἐνάγοντες οἶμαι), ἀλλ' ὅπως ξυμ-
 5 βουλὴν τινα ἐν γε ἡμῖν αὐτοῖς ποιησάμενοι ἐλάβμεθα μᾶλλον ἄπερ
 ἂν δοκῇ βέλτιστά τε καὶ ἄριστα τοῖς βασιλέως πράγμασιν εἶναι.
 πόλεμος γὰρ εὐβουλία πάντων μάλιστα κατορθοῦσθαι φιλεῖ.
 δεῖ δὲ τοὺς ἐς βουλὴν καθισταμένους αἰδοῦς τε καὶ φόβου παντά-
 πασιν ἐλευθέραν ποιῆσθαι τὴν γνώμην. ὁ τε γὰρ φόβος, ἀεὶ
 10 τοὺς αὐτῷ περιπετωκότας ἐκπλήσσω, οὐκ ἔῃ τὴν διάνοιαν ἐλέ-
 σθαι τὰ κρίσσω, ἥ τε αἰδῶς ἐπισκιάζουσα τοῖς δόξασιν εἶναι B
 ἀμείνουσιν ἐπὶ τὴν ἐναντίαν ἐκφέρει τὴν γνώσιν. εἴ τι τοίνυν ἢ
 βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ ἢ ἐμοὶ βεβουλεῦσθαι ὑπὲρ τῶν παρόντων δο-
 κεῖ, μηδὲν ὑμᾶς τοῦτο εἰσίτω. ὁ μὲν γὰρ μακρὰν πον ὑπολε-
 15 λειμμένος τῶν πραιομένων οὐκ ἔχει τοῖς καιροῖς ἀρμόσαι τὰς
 πράξεις. ὥστε φόβος οὐδεὶς ἀπ' ἐναντίας αὐτῷ λόντας τὰ ξυνοί-
 σοντα ἐργάζεσθαι τοῖς αὐτοῦ πράγμασιν. ἐμὲ δὲ ἄνθρωπόν τε
 ὄντα καὶ χρόνῳ μακρῷ ἐκ τῶν ἐσπερίων ἐνταῦθα ἐλθόντα μὴ οὐχὶ
 διαλαθεῖν τι τῶν δεόντων ἀδύνατον. ὥστε οὐδὲν τὴν ἐμὴν γνώ-
 20 μην αἰδεσθέντας ὑμᾶς προσήκει διαρρήδην εἰπεῖν ὅσα ἂν ξυνοί-
 σουν ἡμῖν τε αὐτοῖς καὶ βασιλεῖ μέλλῃ. τὸ μὲν οὖν ἐξ ἀρχῆς ἐν-
 θάδε ἤκομεν, ὡ ξυνάρχοντες, ὡς διακωλύοντες τὸν πολέμιον C

6. δοκῇ] δοκεῖ P. 15. καιροῖς APm. καινοῖς P. 17. πράγ-
 μασιν L. πράγμασι P. 21. μέλλῃ] μέλλει P.

*usu exercitatos noverim, iam coetum coegi, non ut animos ego vestros ali-
 qua commotione praemuniam, aut in hostem accendam adhortatione: ne-
 que enim oratione, qua ad audendum incitemini, egere vos ulla arbitror;
 verum ut consilio inter nos habito, quod maxime ex re Principis videbitur
 esse, id amplectamur. Enimvero nihil aequè ac bellum ex sapienti delibe-
 ratione felicem ducere successum solet. Consulturi autem pudore et metu
 animarum prorsus expedire debent. Nam metus quidem dum eos, quos oc-
 cupavit, percellit, menti facultatem meliora discernendi optandique eri-
 pit: pudor vero quae potiora visa sunt, tegens, sensa effert in contrariam
 partem. Quare si quid tum Augusto magno tum mihi de re praesenti
 institutum putatis, id minime attendatis velim. Cum enim ille hinc, ubi res
 gerantur, longe positus, occasionibus subinde novis nascentibus accommo-
 dare incipia nequeat; ne vereamini ipsius sententiae adversando illa fa-
 cere, quae eius rationibus conducunt. Ego vero cum et homo sim, et longo
 interituro huc redeam ex Occidente, fieri non potest, ut eorum, quae ex-
 pediant, aliquid non ignorem. Itaque abscisso omni sententiae meae re-
 spectu, quaecumque in rem tum nostram, tum Principis futura sunt, aperte
 dicere consentaneum est. Primum quidem protectionis nostrae consilium
 id fuit, Collegae, ut hostem a finibus nostris tantummodo prohiberemus.*

ἰσβολὴν τινὰ ἐς τὴν ἡμετέραν ποιήσασθαι, τῶν δὲ τῶν πραγμάτων ἡμῖν ἄμεινον ἢ κατ' ἐλπίδας κειχωρηκότων πάρεστι περὶ τῆς ἐκείνου βουλευέσθαι. ἐφ' ᾧ δὴ ξυνειλεγμένους ὑμᾶς δάκναι, οἶμαι, οὐδὲν ὑποστεилаμένους εἰπῶν ἄνω ἂν ἄριστά τε δοκῇ καὶ

H 71 ἔμφωρῶτατα ἐκάστω εἶναι.“

5

V 309

Βελισάριος μὲν τοσαῦτα εἶπε. Πέτρος δὲ καὶ Βούζης ἐξηγεῖσθαι τῷ στρατῷ οὐδὲν μελλήσοντα ἐπὶ τὴν πολεμίαν ἐκέλευον. ὧν δὴ τῇ γνώμῃ εἶποντο εὐθὺς ὁ ξύλλογος ἦκας. Ῥεκέθακος μέντοι καὶ Θεόκτιστος, οἱ τῶν ἐν Λιβάνῳ στρατιωτῶν ἄρχοντες, ταῦτά μὲν τοῖς ἄλλοις ἀμφὶ τῇ ἰσβολῇ βούλεσθαι καὶ αὐτοὶ ἔφα-

D σαν, δεδιέναι δὲ μὴ σφῶν ἐκλειπομένων τά τε ἐπὶ Φοινίκης καὶ

Συρίας χωρὶα κατ' ἐξουσίαν μὲν Ἀλαμούνδαρος ταῦτα ληΐζεται, βασιλεὺς δὲ σφᾶς δι' ὀργῆς ἔχοι, ὥστε οὐ φυλάξαντας ἀδῶντες τὴν χώραν ἧς ἤρχον, καὶ δι' αὐτὸ συνεισβάλλειν τῷ ἄλλῳ στρατῷ οὐδαμῇ ἤθελον. Βελισάριος δὲ τῷ ἄνδρι τοῦτω ὡς ἥκιστα ἀληθῆ

15

οἰεσθαι ἔλεγε. τοῦ γὰρ καιροῦ τροπὰς θερινὸς εἶναι. ταύτης δὲ τῆς ὥρας δύο μάλιστα μῆνας ἀνάδημα τῷ σφετέρῳ θεῷ Σαρακηνοὺς ἐς αἰὶ φέροντας ἐν ταύτῃ ἐπιδρομῇ τινὶ οὐποτε χρῆσθαι ἐς γῆν ἄλλοτρίαν. διὸ δὴ ἐξήκοντα ἡμερῶν ὁμολογήσας ζὺν τοῖς

P 128

ἐπομένοις ἄμφω ἀφήσειν ἐκέλευε καὶ αὐτοὺς ζὺν τῷ ἄλλῳ στρατῷ ἔπασθαι. Βελισάριος μὲν οὖν τὰ ἐς τὴν ἰσβολὴν σπουδῇ πολλῇ ἐξηρτύετο.

3. δὴ] δὲ AH.

4. δοκῇ A. δοκῇ P.

12. ληΐζεται A. ληΐ-

ζεται P. 14. ἤρχον] ἤρχεν H. 19. ἐξήκοντα] ἔ P.

At quoniam res nostras meliori, quam sperabamus, iam positae loco sunt; de hostili solo cogitare et consilium habere licet. Quas cum ita sint, libere quemque atque intrepide in hoc coetu proloqui debere censeo, quidquid optimum factu ac saluberrimum iudicabit.

Locuto haec Belisario auctores fuere Petrus ac Buzes, ut omni abiectione cunctatione exercitum in terram hostilem duceret. Quorum sententiam secutus est statim universus consensus. Quanquam Rheithanus ac Theoctistus praesidorum Libani Duces sibi quidem placere idem quod caeteris faciendae irruptionis consilium dicebant; vereri tamen se ne, interea dum abessent, Syriam et Phoeniciam Alamundarus ad libitum popularetur, iramque Augusti in se tanquam suae desertores provinciae, concitarent. Quamobrem cum reliquis copiis fines hostium ingredi recusabant. Illos Belisarius opinione sua falli ostendit: aestivum enim tum esse solstitium; quo tempore solenne Saracenis esset per duos admodum menses Deo suo offerre dona, neque ulla in alienum solum incursione grassari. Eos itaque cum suis post dies LX. se dimissurum pollicitus, pervicit ut sequerentur caeteros. Porro Belisarius ad irruptionem necessaria magno studio praeparabat.

15. Χοσρόης δὲ καὶ ὁ Μήδων στρατὸς, ἐπειδὴ τὴν Ἰβη- B
 ρίαν ἀμείψαντες ἐν τοῖς τῆς Λαζικῆς ὄρεσι, τῶν πρέσβων σφί-
 σσιν ἡγουμένων, ἐγένοντο, τὰ δένδρα οὐδενὸς ἀντιστατοῦντος
 ἐκτέμνοντες, ἅπερ ἐνταῦθα συχνὰ τε καὶ δεινῶς ἀμφιλαφῇ τε καὶ
 5 ὑψηλὰ ἐν χωρίοις κρημνώδεσιν ὄντα παντάπασιν ἄβατον τῇ
 στρατιᾷ τὴν χώραν ἐποίησιν, ταῦτά τε ἐς τὰς δυσχωρίας ἐρρίπτουν
 καὶ ὅλως εὐπετῇ τὴν ὁδὸν ἀπειργάζοντο. ἀφικομένους τε αὐτοῖς
 ἐς μέσσην Κολχίδα (οὗ δὴ τὰ τε ἀμφὶ Μήδειαν καὶ Ἰάσονα οἱ
 ποιηταὶ γεγενῆσθαι μυθολογοῦσιν) ἐλθὼν Γουβάζης, ὁ Λαζῶν
 10 βασιλεὺς, προσεκίνησεν ἅτε δεσπότην Χοσρόην τὸν Καβάδου,
 αὐτόν τε οἱ ξὺν τοῖς βασιλεῖσι καὶ Λαζικὴν ἐνδίδους ἅπασαν.

Ἔστι δὲ Πέτρα πόλις ἐπιθαλασσία ἐν Κόλχοις, πρὸς τῷ
 Εὐξείνῳ καλουμένῳ πόντῳ, ἣν δὴ φαῦλόν τι χωρίον τὰ πρότερα
 ρῶσαν Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς τῷ τε περιβόλῳ καὶ τῇ ἄλλῃ κατα- C
 15 σκεπῇ ἐχυράν τε καὶ ἄλλως ἐπιφανῇ κατεστήσατο. ἐνταῦθα τὸ
 Ῥωμαίων στρατεύμα εἶναι ξὺν τῷ Ἰωάννῃ μαθὼν ὁ Χοσρόης
 στρατιᾷν τε καὶ στρατηγὸν Ἀνιαβέδην ὡς αὐτοβοεὶ ἐξελοῦντας
 ἐπ' αὐτοὺς ἐπεμψε. γνοὺς δὲ Ἰωάννης τὴν ἔφοδον οὔτε τοῦ πε-
 ριβόλου τινα ἔξω γενέσθαι οὔτε ἀπὸ τῶν ἐπάλξεων φανῆναι τοῖς
 20 πολεμίοις ἐκέλευσεν, ἀλλὰ πᾶν ἐξοπλίσας τὸ στρατεύμα πλησίον
 πον τῶν πυλῶν ἵστησεν, ἐπιστείλας σιγῇ ἔχεσθαι, μήτε ἤχον
 μήτε φωνὴν ἀφίεντας τινά. οἱ γοῦν Πέρσαι ἄγχιστά πον τοῦ
 περιβόλου γινόμενοι, ἐπεὶ οὐδὲν σφίσι πολέμιον καθεωρῶτο οὐδ'
 ἤκουέτο, ἔρημον ἀνδρῶν εἶναι τὴν πόλιν, Ῥωμαίων αὐτὴν ἐκτε-

8. Μήδειαν] Μηδείαν P.

11. αὐτόν] αὐτόν L.

18. οὔτε —

οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P.

21. μήτε — μήτε] μηδὲ — μηδὲ P.

17. Ubi Chosroes et Medorum exercitus, Iberia transita legatis
 decibus fines Lazicae attigerunt, nemine moram inferente excidentibus
 arbores, quarum densitate maxima et proceritate opacabantur locorum
 illorum praecipitia, et agminibus aditus praecludebatur, in derupta et
 avia eas proruebant, facilemque sternebant viam. Iamque in mediam
 Colchidem, poesticis de Medea et Iasone commentis celebrem, pervene-
 rant, cum adfuit Gubazes Lazorum Rex, et Chosroem Cabadis filium uti
 dominum adoravit, se et regiam totamque Lazicam ei dedens.

Est Petra urbs maritima Colchidis ad litus Ponti Euxini, quam
 Iustinianus Aug. cum esset locus ignobilis, muro omnique apparatu mu-
 nit ac splendidissime ornavit. Postquam hic Romanum praesidium cum
 Ioanne audivit Chosroes, cohortem et Ducem Aniabedem eo misit,
 ut primo aditu urbem caperent. Ioannes eorum adventu cognito, edixit,
 ne quis pedem efferret moenibus, nec se hosti e pinnis proderet: milites
 omnes disposuit ad portas armatos, et silentio continere se ita iussit,
 ut nec sonum ederent, nec vocem ullam. Ergo muris admoti Persae,

- D** λοιπόντων, ἐνόμιζον. διὸ δὴ ἔτι μᾶλλον ἀμφὶ τὸν περίβολον ἤλ-
θον, ὡς κλίμακας εὐθὺς, ἅτε οὐδενὸς ἀμυνομένου, ἐπιθήσαν-
τες. πολέμιόν τε οὐδὲν οὔτε ὁρῶντες οὔτε ἀκούοντες, πέμψαν-
τες παρὰ Χοσρόην τὰ παρόντα σφίσιν ἐδήλουν, καὶ ὃς τὸ μὲν
πλείστον τοῦ στρατοῦ πέμψας πανταχόθεν ἀποπειρᾶσθαι τοῦ 5
περίβολου ἐκέλευε, κριῶν τε τῇ μηχανῇ ἀμφὶ τὰς πύλας χρῆσθαι
τῶν τινι ἀρχόντων ἐπέστελλεν, ἐν δὲ τῷ λόφῳ καθήμενος, ὃς
δὴ τῇ πόλει ὡς ἀγχοτάτω ἐπίκειται, θεατῆς τῶν πρασσομένων
ἐγένετο. αὐτίκα δὲ Ῥωμαῖοι τὰς τε πύλας ἀνέκλινον ἐκ τοῦ αἰ-
φνιδίου καὶ ἀπροσδόκητοι ἐπιπαισύντες πλείστους τῶν πολεμίων 10
διέφθειραν, καὶ μάλιστα τοὺς ἀμφὶ τὸν κριὸν τεταγμένους· οἱ
P 129 δὲ λοιποὶ μόλις ἐξ ἐν τῷ στρατηγῷ διαφυγόντες ἐσώθησαν. θυμῇ
τε ὁ Χοσρόης ἐχόμενος Ἀνιαβέδην ἀνασκολοπίσεν, ἅτε κατα-
στρατηγηθέντα πρὸς τοῦ Ἰωάννου, καπήλου τε καὶ ἀπολέμου τὸ
παράπαν ἀνδρός. τινὲς δὲ οὐκ Ἀνιαβέδην, ἀλλὰ τὸν ἔρχοντα, 15
ὃς δὴ ἐφειστήκει τοῖς τὸν κριὸν ἐνεργοῦσιν, ἀνασκολοπισθῆναι
φασιν. αὐτὸς δὲ ἄρας παντὶ τῷ στρατῷ, ἄγχιστά τε τοῦ Πέ-
τρας περίβολου ἀφίκετο καὶ στρατοπεδευσάμενος ἐς πολιορκίαν
καθίστατο. τῇ δὲ ὑστεραία κύκλῳ περιῶν τὸν περίβολον, ἐπεὶ
οὐ λίαν ἀξιόμαχον αὐτὸν ὑπώπτωσεν εἶναι, τεχομαχεῖν ἔγρω. 20
V 310 τό τε στράτευμα ὅλον ἐνταῦθα ἐπαγωγὴν ἔργου ἔχετο, καὶ το-
H 72 ξεύειν ἅπαντας ἐπὶ τὰς ἐπάλξεις ἐκέλευε. Ῥωμαῖοι δὲ ἀμυνόμε-

12. „διαφυγόντες Reg. “ MALT. διαφεύγοντες P. 13. Ἀνιαβέδην] βενιαμίδην AHL. Ἀβενιαμίδην P. Correci ex p. 225, 17. 15. Vulgo Ἀβενιαμίδην.

cum hostile nihil cernerent, nihil audirent, Romanorum fuga vacuum re-
lictam urbem putarunt. Quare propius circumfusi moenibus, eaque de-
fensoribus carere rati, scalas expediunt. Nullum adhuc neque oculis
neque auribus accipientes hostis indicium, de praesenti rerum statu cer-
tiores faciunt per nuntios Chosroem. Hic missa copiarum parte maxi-
ma, ut muros undique invaderent mandavit: cuidam etiam duci praece-
pit portam arietate verberaret. Ipse in tumultu, qui oppido proxime im-
minet, spectator sedebat; cum ecce aperta repente porta improvisi
erumpunt Romani, factoque impetu, non paucos, et eos maxime, qui
ad arietem collocati fuerant, caedunt: caeteri vix cum duce fuga se
propriuerunt. Ira inflammatus Chosroes, Abeniamidem, quod a Ioanne
propola ac plane imbelli homine astu bellico victus esset, suffixit cruci.
Quidam non Abeniamidem, sed illum, qui arietantibus praeerat, ea
poena affectum tradunt. Tum se Chosroes cum omni exercitu movit, et
proxime muros Petrae castra metatus, illam circumseedit. Postero die
circumiens ipse moenia exploravit, eaque haud adeo valida esse conii-
ciens, oppugnare constituit. Tum accito universo exercitu rem aggre-
ditur, et cunctos in mari pinnae mittere sagittas iubet. Interea Romani

νοι ταῖς τε μηχαναῖς καὶ πᾶσιν ἐχρῶντο τοξεύμασι. τὰ μὲν οὖν
 πρῶτα Πέρσαι, καίπερ συχνὰ κομιδῇ βάλλοντες, ὀλίγα τε Ῥω-
 μαίους ἐλύπον καὶ πολλὰ πρὸς ἐκείνων, ὅτε ἀφ' ὑψηλοῦ βαλ-
 λόμενοι, κακὰ ἔπασχον. ἔπειτα δὲ (καὶ γὰρ ἔδει Πέτραν Χοσ-
 5 ρὴν ἀλῶναι) βληθεὶς Ἰωάννης τύχῃ τινὶ ἐς τὸν τράχηλον θνήσκει,
 καὶ ἀπ' αὐτοῦ οἱ ἄλλοι Ῥωμαῖοι ἐς ὀλιγορίας ἀπάντων κατέστη-
 σαν. τότε μὲν οὖν οἱ βάρβαροι ἐς τὸ στρατόπεδον ἀνεχώρησαν·
 ἤδη γὰρ καὶ ξύνεσκόταζε· τῇ δὲ ἑσπεραλῇ διώρυχα ἐπὶ τὸν περιβο-
 λον ἐπενδύον τροπῇ τοιῶδε.

10 Πέτρα ἡ πόλις πῇ μὲν ἐκ θαλάσσης ἀπρόσοδός ἐστι, πῇ
 δὲ ἐκ πετρῶν ἀποτόμων, αἱ ταύτῃ πανταχόθεν ἀνέχουσιν· ἀφ'
 οὗ δὴ καὶ τὴν προσσηγορίαν ἔλαχε ταύτην. μίαν δὲ εἰσοδὸν ἐν
 τῷ ὁμαλεῖ ἔχει, καὶ ταύτην οὐ λαν εὐρείαν· κρημενοὶ γὰρ αὐτῆς
 15 ἐφ' ἐκάτερα ἐξάισιοι ἀποκρέμνται, ἐνταῦθα προαρκώμενοι τὰ
 πρότερα οἱ τὴν πόλιν δειμύμενοι, μὴ σφίσι τὸ ἐκεῖν τοῦ περι-
 βόλου μέρος ἐπίμαχον εἶη, τεῖχη μακρὰ παρὰ τὸν κρημνὸν ἐκά-
 τερον τῆς εἰσοδοῦ ἐπὶ πλεῖστον πεποιήνται. τούτων τε τῶν τει-
 χῶν ἐκατέρωθεν πύργους ἐτεκτίναντο δύο, οὐχ ἥπερ εἰώθει, ἀλλὰ
 20 τροπῇ τοιῶδε. κενὸν γὰρ τὸ ἐν μέσῳ τῆς οἰκοδομίας χωρίον οὐ-
 δαμῇ εἶσαν, ἀλλ' ὅλους ἐκ γῆς ἄχρη ἐς ὕψος μέγα τοῦς πύρ-
 γους λίθοις παμμεγέθεσιν ἀλλήλων ἐχομένοις ἐργάσαντο, ὅπως
 δὴ κριῶ ἢ μηχανῇ ἄλλῃ ὥς ἡκιστα κατασείοντο. τὰ μὲν οὖν

10. πῇ — πῇ] πῇ — πῇ P constanter.

ποίηται L. 19. τοιῶδε] ἐτέρῳ τοιῶδε L.

17. πεποιήνται] πε-

propugnatores machinis ac missilibus cuiusquemodi utebantur. Atque ini-
 tio quidem Persae, quamvis creberrima tela iacerent, parum tamen Ro-
 manos laedebant; cum ab iis ipsi, quippe desuper appetiti, gravissimè
 laederentur. At deinde (nimirum Petra in potestatem Chosrois necessa-
 rio ventura erat) casu quodam accepta Ioannes in collo plaga interfuit:
 unde caeteris Romanis obrepsit incuria rerum omnium. Iam nox ingru-
 bat: quocirca Barbari in castra se receperunt. Postridie canaliculum ad
 murum hoc modo moliti sunt.

Urbs Petra hinc a mari, inde a praeruptis scopulis, qui undique
 eminent (unde et nomen ipsi obtigit) inaccessa, unum admodum habet
 in plano aditum, eumque haud ita latum: utrinque enim ingentes ac
 praecipites cautes impendent. Qui urbem condiderunt, ut ne ea parte
 expugnari possent moenia providentes, ab altera earum rupium, quae
 aditui imminet, muros longos ad alteram duxerant: quibus in extremis
 binas turres non-usitato more aedificaverant; sed hac ratione. Medium
 aedificii spatium non inane reliquerant: verum a solo in magnam altitu-
 dinem turres grandium saxorum compage solidas extulerant, ut nec arie-
 te, nec ulla alia machina quassarentur. Eiusmodi structura erat mae-

Πέτρας τοῦ περιβόλου ταύτη πη ἔχει. Πέρσαι δὲ λάθρα ἐς τὴν γῆν κατώρυχα ποιησάμενοι ἐνερθεν θατέρου τῶν πύργων ἐγένοντο, τῶν τε λίθων ἐνθὲνδε πολλοὺς ἐκφοροῦντες, ξύλα ἐς τὴν ἐκείνων ἐτίθεντο χώραν, ἅπερ ὀλίγη ἴστερον ἔκασσαν. ἥ τε D φλόξ κατὰ βραχὺ αἰρομένη διέθρυψε μὲν τὴν τῶν λίθων ἰσχὺν, 5 ὅλον δὲ τὸν πύργον κατασείσασα ἐκ τοῦ αἰφνιδίου ἐς τὸ ἔδαφος καθεῖλεν αὐτίκα. Ῥωμαῖοι δὲ, οἱ ἐν τῷ πύργῳ ἦσαν, τοσοῦτον τῶν ποιουμένων ἥσθοντο πρότερον ὅσον αὐτῷ μὴ ξυμπεσεῖν ἐς τὸ ἔδαφος; ἀλλὰ φυγόντες ἐντὸς τοῦ τῆς πόλεως περιβόλου γένεσθαι. παρῆν τε ἡδὴ τοῖς πολεμίοις ἐν τῷ ὁμαλεῖ τειχομαχοῦ- 10
P 130 σι πόνῳ ἐν οὐδενὶ τὴν πόλιν κατὰ κράτος εἶλιν. διὸ δὴ κατωρρωδηκότες Ῥωμαῖοι τοῖς βαρβάροις ἐς λόγους ἤλθον, καὶ τὰ πιστὰ ὑπὲρ τε τῶν σωμάτων καὶ τῶν χρημάτων πρὸς Χοσρόου λαβόντες σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ τὴν πόλιν ὁμολογία παρέδωκαν. οὕτω μὲν Πέτραν Χοσρόης εἶλε. καὶ τὰ μὲν Ἰωάννου χρήματα λίαν 15 ἄδρᾳ εὐρὼν αὐτὸς ἔλαβε, τῶν δὲ ἄλλων οὐδενὸς οὔτε αὐτὸς οὔτε τις τῶν Περσῶν ἤψατο, ἀλλὰ Ῥωμαῖοι τὰ σφέτερα αὐτῶν ἔχοντες τῷ Μήδῳ στρατῷ ἀνεμίσγοντο.
B ιη'. Ἐν τούτῳ δὲ Βελισάριός τε καὶ Ῥωμαίων στρατὸς, οὐδὲν τι πεπνυμένοι ὦν ταύτῃ ἐπράσσετο, κόσμῳ πολλῷ ἐκ Ἀά- 20 ρας πόλεως ἐπὶ Νίσιβιν ῥέισαν. ἐπειδὴ δὲ τῆς ὁδοῦ κατὰ μέσον ἐγένοντο, Βελισάριος μὲν ἐν δεξιᾷ τὸ στρατεύμα ἤγεν, σὲ δὴ πηγαί τε ὑδάτων διαρκεῖς ἦσαν καὶ πεδὸν ἄπασιν ἐνστρατοπε-

5. διέθρυψε] διέρρηψε L. 14. αὐτὸς] αὐτός L. 15. εἶλε] εἶχε LHM. 20. πεπνυμένοι AHM. πεπαισμένοι P. 23. ἐνστρατοπεδεύεσθαι L. ἐν τῷ στρατοπεδεύεσθαι P.

rum Petrae. Persae autem clam acto cuniculo in turrium alteram penetrarunt, et magna lapidum egesta vi, eorum loco ligna supposuerunt, quibus paulo post ignem subiecere. Brevi sursum prorumpens flamma dirupit lapidum robur, ac turrim totam concutiens de repente evertit: vix ut Romani, qui in illa erant, paratam fraudem tanto ante spatio deprehenderint, quantum satis fuit, ut ruina minime involverentur, et fuga elapsi muris sese committerent. Iam hostibus in plano moenia oppugnantibus facultas erat urbis capiendae impressione levissima. Quo territi Romani, in colloquium venero cum Barbaria, et fide data a Chosroe salva omnium capita ac fortunas fore, se urbemque dederunt. Iam Petram cepit Chosroes, et repertas Ioannis opes immensas abstulit: rebus caeteris cum ipse tum Persae omnes omnino abstinuerent. Quia etiam Romani admiscuere se Medorum copiis, sua secum asportantes.

18. Interea Belisarius et Romanus exercitus rerum, quae in illis partibus gerebantur, prorsus ignari, ex urbe Dara Nisibin versus instructissimi processerunt. Dimidio confecto itinere, ad dexteram deflexit cum exercitu Belisarius: ubi et aquarum fontes perennes erant, et cam-

δεύσασθαι ἱκανῶς ἔχον. ἐνταῦθα τε στρατόπεδον ἐκέλευε ποιέ-
σθαι ὅσον ἀπὸ σταδίων δύο καὶ τεσσαράκοντα Νισίβιδος πόλεως.
οἱ δὲ ἄλλοι ξύμπαρτες ἐν θαίματι μεγάλῳ ἐποιοῦντο, ὅτι δὴ οὐκ
ἄγχιτά πη ἐθέλοι τοῦ περιβόλου στρατοπεδεύεσθαι, τινὲς δὲ
5 ὥς ἥμιστά οἱ ἔπρεσθαι ἤθελον. διὸ δὴ Βελισύριος τῶν ἀρχόντων
τοῖς ἄμφ' αὐτὸν οἷσιν ἔλεξεν ὥδε, „Ἐμοὶ μὲν οὐκ ἔν βουλομέ- C
νω ἐς ἅπαντας ὕσα γινώσκω ἐξενεγκεῖν. λόγος γὰρ ἐν στρατο-
πέδῳ περιφερόμενος οὐκ οἶδε τηρεῖν τὰ ἀπόρρητα, ἐπεὶ κατὰ
βραχὺ προῖων μέχρι καὶ ἐς τοὺς πολεμίους ἐκφέρεται. ὁρῶν δὲ
10 τοὺς τε πολλοὺς ὑμῶν ἀταξία πολλῇ εἰκοντας καὶ αὐτὸν ἔκαστον
αὐτοκράτορα τοῦ πολέμου ἐθέλοντα εἶναι, λέξω τανῦν ἐν ὑμῖν
δοσα χρῆν σιωπᾶν, ἐκεῖνο μέντοι πρότερον ὑπειπὼν, ὥς πολλῶν
ἐν στρατιᾷ γνώμη αὐτονόμῳ χρωμένων γενέσθαι τι τῶν δεόντων V 811
ἀδύνατον. οἶμαι τοίνυν Χοσρόην ἐφ' ἑτέρους ἰόντα βαρβάρους
15 ὥς ἥμιστα φυλακῆς τινος αὐτόρκους χωρὶς τὴν οἰκείαν ἀπολιπεῖν
γῆν, ἄλλως τε καὶ τήνδε τὴν πόλιν, ἣ πρώτη τε τυγχάνει οὐσα D
καὶ πάσης τῆς ἐκείνου γῆς προβεβλημένη. ἐν ἧ στρατιωτικῇ εὖ
οἶδα ὅτι τοσοῦτους τε τὸ πλῆθος καὶ τοιούτους τὴν ἀρετὴν κατε-
στήσατο ὥστε ἱκανοὺς εἶναι ταῖς παρ' ἡμῶν ἐφόδοις ἐμποδῶν
20 στήσεσθαι. καὶ τὸ παράδειγμα ἐγγύθεν ὑμῖν. Ναβέδην γὰρ
στρατηγὸν τούτοις ἐπέστησεν, ὃς δὴ μετὰ γε τὸν Χοσρόην αὐ-

4. ἔγχιστα] ἔγχιστα (sic) L. 20. ὑμῖν A. ἡμῖν P. *ibid.* Να-
βέδην γὰρ usque ad ἐκίδια αὐτῆς p. 132. b. om. AHL. Legit RV.
Supplevit P ex codice Vaticano, cuius lectiones ego hic et infra ex
apographo Holstenii afferro. 21. ὃς δὴ V. ὃς γε δὴ P. οὐς
γε δὴ ἐγγε p. 184, 1.

pus commodam sedem omnibus, si castra ponere vellent, praebebat. Hic ille metari iussit, altero et quadragesimo ab urbe Nisibi stadio, cunctis demirantibus quod castra prope muros locare nollet, nonnullis etiam se-
qui recusantibus. Quapropter Duces tum astantes his verbis affatus est. Equidem nolebam quidquid in mente habeo cunctis aperire. Sermo enim,
qui per castra diditur, tenere clausa arceana nescit; ac brevi foras ma-
nens, ad ipsos usque hostes effertur. At quoniam inter vos petulantius
multos agere, et summum belli imperium affectare quemque video; quae
silentio tecta esse oporteret, in hoc coetu vestro nunc dicam: ubi vos
praemonueram, nihil, quod e re sit, geri posse, cum in exercitu plures
sunt, qui proprio ducantur sensu. Igitur in ea sum opinione, Chosroem,
alio contra Barbaros profectum, non commisisse ut istas regni sui oras
idoneo praesidio destitutas relinqueret, maxime vero hanc urbem, quae
et prima est, et propugnaculi instar universae eius ditioni praestructa.
Eam certe scio tot ab ipso tamque generosis militibus munitam, ut in-
cursionem nostras inhibere valeant. Et adest, qui ad faciendam fidem
exemplo sit, Nabedes, is dux a Chosroe praepositus: qui secundum Ille-

τὸν δόξῃ τε καὶ τῷ ἄλλῳ ἀξιώματι πρῶτος ἐν Πέρσαις εἶναι δο-
κεῖ. ὃν ἔγωγε οἶμαι καὶ ἀποπειράσεσθαι τῆς ἡμετέρας δυνάμεως
καὶ τὴν παράδοσιν ἡμῖν οὐδενὶ ἄλλῳ τρόπῳ ἢ μάχῃ τινὶ πρὸς
ἡμῶν ἡσσηθέντα ἐνδῶσιν. εἰ μὲν οὖν ἀγχιεὶ σου τῆς πόλεως
ἢ συμβολῇ εἴη, οὐκ ἐκ τοῦ ἀντιπάλου ἡμῖν τε καὶ Πέρσαις ὁ 5
P 131 ἀγὼν ἔσται. αὐτοὶ γὰρ ἐκ τοῦ ἐχυροῦ ἐπιξιόντες εὐημερήσαντές
τε, ἂν οὕτω τύχῃ, ἐπὶ πλείστον θαρρήσουσιν ἐπιθήσεσθαι καὶ
ἡσσηθέντες εὐπετῶς διαφεύξονται τὴν ἡμετέραν ἐπίθῃσιν. δι'
ὀλλίγου γὰρ ἡμῖν ἡ δίωξις ἔσται καὶ τῇ πόλει οὐδὲν ἐνθένδε γενή-
σεται βλάβος, ἣν τοῖς τυχομαχοῦσιν ἀνάλωτον οὖσαν στρατιω- 10
τῶν αὐτῆς ἀμυνομένων ὁρᾷτε δήπου. ἦν δέ γε τῶν πολεμίων
ἐνταῦθα ἡμῖν ἐς χεῖρας ἰόντων κρατήσομεν, τὴν πόλιν ἐξελεῖν
πολλὴν τινα, ὃ ξυνάρχοντες, ἐλπίδα ἔχω. φεύγουσι γὰρ τοῖς
ἐναντίοις ἢ ἀναμικθέντες εἴσω πυλῶν, ὥς τὸ εἶδος, ξυνεσιπε-
σοῦμεθα, ἢ προτερήσαντες αὐτοὺς μὲν ἐφ' ἑτέρας τινὸς ἀναγ- 15
κάσομεν τετράφθαι καὶ διαφυγεῖν χώρας, ἡμῖν δὲ αὐτοῖς Νίσι-
B βιν τῶν ἀμυνομένων χωρὶς εὐάλωτον καταστήσομεν. "

Ταῦτα Βελισαρίου εἰπόντος οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἐπείθοντό
τε καὶ ξὺν αὐτῷ στρατοπεδευσάμενοι ἔμειναν. Πέτρος δὲ Ἰωάν-
νην ἐταιρισάμενος, ὃς τῶν ἐν Μεσοποταμίᾳ καταλόγων ἄρχων 20
μοῖραν οὐ φαύλην τινὰ τοῦ στρατοῦ εἶχεν οὐκ ἄποθεν τοῦ περι-
βόλου, ἀλλ' ὅσον ἀπὸ σταδίων δέκα ἐλθὼν ἡσυχῇ ἔμεινεν. Βελι-

2. ἀποπειράσεσθαι] ἀποπειράσασθαι V. 7. τύχῃ V. τύχοι P.
11. ὁρᾷτε] ὁρᾶται V. 13. τοῖς ἐναντίοις Maltreus. τοὺς ἐναν-
τίους PV.

gem primus gloria ac splendore dignitatis audit, et quem ego copias
aggressurum nostras, nec nisi postquam a nobis victus acis fuerit,
transcundi copiam daturum arbitror. Iam si proxime urbem edetur pug-
na, haud aequo cum Persis discrimine nec pari Marte dimicabimus.
Nam illi e munitionibus erumpentes, si forte rem bene gesserint, lon-
gius inveni in nos audebunt: si male, impressioni nostrae facile se sub-
ducunt: brevius enim spatium nobis insequentibus dabitur, neque hinc
damni quidquam urbs capiet, quam utique videtis espugnari non posse,
quamdiu militari praesidio defendetur. At si hostes nobiscum hic ma-
num conserentes vincemus, optimam habeo, collegae, spem urbis po-
tiendae. Nam vel fugientibus illis permisti in portam, ut proximum
vero est, una irrumpemus; vel eos praegressi compellemus alio fugam
intendere; itaque pulsus propugnatoribus, erit nobis obnoxia et facile ex-
pugnabilis Nisibis.

In hanc locuto sententiam Belisario, ceteri quidem omnes gessere
morem, et cum eo castra metati substituerunt: Petrus vero, adiuncto sibi
Ioanne numerorum Mesopotamia duce, qui bonam partem exercitus ha-
bebat, perrexit porro, et decimo a muris stadio gradum fixit. Tum

σάριος δὲ τοὺς τε ξὺν αὐτῷ ὥς εἰς παράταξιν ἵστησε καὶ τοῖς ἀμφὶ τὸν Πέτρον ἐπέστελλεν ὥς ἐπὶ ξυμβολῇ παρατάσσεσθαι μέχρι αὐτὸς σημήνη, εὖ τε εἶδέναι ὥς οἱ βάρβαροι περὶ μεσημβρίαν ἐπιθήσονται σφίσιν, ἐκείνο δηλονότι ἐν νῷ ἔχοντες, ὅτι 5 δὴ αὐτοὶ μὲν τροφῆς εἰς δειλὴν ὀψίαν μεταλαγχάνειν εἰώθασι, Ῥωμαῖοι δὲ ἀμφὶ μεσημβρίαν. Βελισάριος μὲν ταῦτα παρήγει· C οἱ δὲ ξὺν τῷ Πέτρῳ ἐν οὐδενὶ τὰς ἐντολὰς ποιησάμενοι, ἐμφὶ τε ἡμέραν μέσσην τῷ ἡλίῳ ἀχθόμενοι (ἔστι γὰρ τὸ χωρίον ἐπιεικῶς ἀσχυμῶδες) τὰ τε δπλα κατέθεντο καὶ τῶν πολεμίων ἀφροντιστή- 10 σαντες σικύους ἐνταυθὰ πη φρομένους κόσμῳ οὐδενὶ περιόντες κατήσθιον. ὅπερ κατιδὼν ὁ Ναβέδης δρόμῳ πολλῷ ἐπήγεν ἐπ' αὐτοὺς τὸ Περσῶν στράτευμα. Ῥωμαῖοι δὲ (οὐ γὰρ ἔλαθον αὐτοὺς ἐκ τοῦ περιβόλου ἑξιόντες οἱ βάρβαροι, ἐπεὶ καθεωρῶντο λαμπρῶς ἅτε ἐν πεδίῳ ὑπτιῶ ἰόντες) παρὰ τε Βελισάριον ἔπει- 15 πον, ἀμύνειν σφίσι παρακαλοῦντες, καὶ αὐτοὶ τὰ μὲν δπλα ἀνελόμενοι, ἀκοσμία δὲ καὶ θορύβῳ ἐχόμενοι ὑπηντίαζον. οἱ δὲ ἀμφὶ Βελισάριον, οὐπω παρὰ σφῶς τοῦ ἀγγέλου ἀφικομένου D γνόντες διὰ τοῦ κονιορτοῦ τὴν Περσῶν ἔφοδον, ἐβοήθουν δρόμῳ. ἐπιελθόντες τε Πέρσαι Ῥωμαίους οὐχ ὑποστάντας τὴν ἔφοδον 20 πόνῳ οὐδενὶ ἐς φυγὴν ἔτρεψαν, ἐπισπόμενοι δὲ πεντήκοντά τε διέφθειραν καὶ τὸ τοῦ Πέτρον σημεῖον ἀρπύσαντες ἔσχον. ἄπαν-

1. αὐτῷ] αὐτῷ P. 10. σικύους — κατήσθιον] Schol. ad Aristoph. Acharn. 519. et Suidas s. v. σίκιον, omisso uterque Procopii nomine. Quae res Porsono fraudi fuit ad Aristoph. Vesp. 1020. p. 140. et mihi ipsi in Aristoph. fragm. 557. p. 220. *ibid.* κόσμῳ οὐδενὶ] οὐδενὶ κόσμῳ schol. et Suidas. Utrumque dixit Procopius, sed rarius κόσμῳ οὐδενί: vide indicem. 15. σφίσι] σφίσιν V. 20. ἐπισπόμενοι] ἐπισπώμενοι PV, hic et infra. *ibid.* τε add. V.

suos Belisarius ordinavit ad praelium, et Petro mandavit ut acie composita staret, signum expectans, ac memor se circa meridiem a Barbaris petatum iri, id nimirum tenentibus animo, se sub vespere, Romanos circiter meridiem cibum capere consuevisse. Talia quidem Belisarius praecipiebat. Verum qui cum Petro erant, nullo habentes loco mandata, nec solem perferentes meridianum (et sane est tractus ille aestuosissimus) arina posuerunt. Quin etiam errabant securi hostium, ac dispalati ficus ibi natas edebant; cum Nabedes re animadversa Persicum agmen effuso in eos cursu emisit. Mox Romani, quos utique Barbarorum ex urbe eruptio minime latuit, quoniam in campestri planitie decurrentes oculis obversabantur, ad Belisarium mittere et promptam rogare opem; dum resumptis armis incomposite tumultuoseque occurrunt. Nondum acceperat nuntium Belisarius: iam tamen subsidio currebat, e pulvere sublato conficiens impetum a Persis fieri: quo fracti et nullo negotio in fugam versi Romani sunt. Instantes Persae quinquagenos interemerunt, et potiti vexillo Petri, omnibus, quos tunc fortitudinis

- τάς τε ἂν ἐν ταύτῃ δὴ τῇ διώξει ἔκτειναν ἐς οὐδεμίαν ἀλλήν
 ὀρῶντας, εἰ μὴ Βελισάριός τε καὶ ὁ ξὺν αὐτῷ στρατὸς καταλα-
 βῶν διεκάλυσε. πρῶτους γὰρ ἀπάντων ξὺν δόρασι μακροῖς τε
 καὶ συγχοῖς Γότθους ἐπιόντας Πέρσαι οὐχ ὑπομείναντες ἐς φυ-
 γὴν ὤρμηστο. ἐπισπόμενοι τε Ῥωμαῖοι ξὺν Γότθοις πεντήκοντα 5
 P 122 καὶ ἑκατὸν ἔκτειναν. δι' ὀλίγου γὰρ τῆς διώξεως γενομένης οἱ
 λοιποὶ κατὰ τάχος ἐντὸς τοῦ περιβάλλου ἐγένοντο. τότε μὲν οὖν
 Ῥωμαῖοι ζύμπαντες ἐς τὸ Βελισαρίου στρατοπέδον ἀπεχώρησαν,
 οἱ δὲ Πέρσαι τῇ ἐπιγινομένη ἡμέρᾳ ἐν πύργῳ τινὶ ἔστησαν ἀντὶ
 τροπαίου τὸ Πέτρου σημεῖον, ἀλλ' αὐτὰς τε αὐτοῦ ἀποκρεμά- 10
 σαντες, τοῖς πολεμίοις ξὺν γέλῳ ἐπετώθασον, ἐπεξίενοι μέντοι
 οὐκέτι ἐτόλμων, ἀλλὰ τὴν πόλιν ἐν τῷ ἀσφαλεῖ διεφύλασσον.
- V 312 19'. Βελισάριός τε Νισίβιν ὁρῶν ἐχυρὰν ὑπερφυῶς
 H 73 οὖσαν, ἐλπὶδα αὐτῆς οὐδεμίαν ἔχων ἀλώσεως πέρι, πρόσω ἵεναι
 B ἠπειλέετο, ὅπως τι ἐξ ἐπιδρομῆς τοῖς πολεμίοις λυμήνηται. ἄρας 15
 τοῖνον παντὶ τῷ στρατῷ ἐπέρροσθεν ἦε. ἀνύσαντές τε ἡμέρας
 ὁδὸν φρουρῶ ἐνέτυχον, ὁ Σισουράνων καλοῦσι Πέρσαι. ἐν-
 ταῦθα πληθὺς τε οἰκητόρων ἦν καὶ ἱππεῖς ὀκτακόσιοι Περσῶν
 ἄριστοι φυλακὴν εἶχον, οἷς ἀνὴρ δόκιμος, Βλησχάνης ὄνομα,
 ἐφειστήκει. Ῥωμαῖοι δὲ ἄγχιστί πη τοῦ φρουρίου στρατοπε- 20

2. τε addidi ex V. 10. ἀλλ' αὐτὰς] ἀλλάντας P ex Suida s. v.
 ἀλλαντοκίλης. ἄλαντα V. 11. ξὺν] σὺν Suidas. *ibid.* ἐπετώ-
 θασον Suidas. Legebatur ὀκτακόθασον. 17. ὁ Σισουράνων Pm.
 ὁ Σισαβράνων P. ὁ σαβράνων L. Recte RV. 19. Βλησχάνης]
 βλησχάμης L. βληχάμης H. *Belesmachas* RV.

plane oblitos insequabantur, vitam ademissent, nisi Belisarii copiarum-
 que eius interventus fuisset impedimento. Simul enim primi omnium
 Gotthi cum praelongis densisque hastis adfuerunt, Persae eorum impres-
 sionem haud sustinentes, se in fugam dederunt. At Romani cum Got-
 this a tergo illos prementes, centum et quinquaginta stravere ferro: re-
 liquos accepit urbs statim reduces, quia nostros persequendo non longe
 proveci fuerant. Tum demum Romani omnes in castra Belisarii con-
 cesserunt. Postero die Persae, cum pro trophaeo in turri quadam sta-
 tuissent vexillum Petri, suspensis ex eo lucanlis, in hostem iaciebant
 ridicula: nec tamen amplius audebant pedem efferre, sed urbem tuto
 custodiebant.

19. Videns Belisarius munitissimam esse Nisibin, desperata ex-
 pugnatione, maturavit progredi, ut subita incursione aliquid detrimenti
 hostibus importaret. Itaque movens cum universo exercitu, ulterius con-
 tendit. Unius diei emensis iter, occurrit castellum, quod Persae Si-
 sauranum vocant. Hic praeter incolarum multitudinem, pccc. equites
 Persarum fortissimi praesidium agitabant, quibus Bleschanes, vir admo-
 dum spectatus, praeerat. Romani castris ad castellum positis, cum illud

δευσαμένοι ἐς πόλιορκίαν καθίσταντο, προσβολήν τε τῷ περι-
 βόλῳ ποιησάμενοι ἀπεκρούσθησαν, πολλοὺς τῇ μάχῃ ἀποβαλόν- C
 τες. τό τε γὰρ τεῖχος ἐς ἄγαν ἐχυρὸν ἐτύγχανεν ὅν καὶ οἱ βάρ-
 βαροι κυρτερώτατα ἐνθένδε τοὺς ἐπιόντας ἡμύνοντο. διὸ δὴ
 5 τοὺς ἄρχοντας ἅπαντας ξυγκαλέσας Βελισάριος ἔλεξε τοιαύδε, „Εμ-
 πειρία πολέμων πολλῶν, ἄνδρες ἄρχοντες, δέδωκεν ἡμῖν ἐν τοῖς
 τῶν πραγμάτων ἀπόροις προορῶν τε τὰ συμβησόμενα καὶ δυνα-
 τοῖς εἶναι πρὸ τῶν δεινῶν ἔλσθαι τὰ κρείσσω. ἐλίστασθε τοί-
 νυν πηλίκον ἵσθι κακὸν στράτευμα ἐς γῆν πολεμίαν, πολλῶν μὲν
 10 ὀχυρωμάτων, πολλῶν δὲ μαχίμων ἐν τούτοις ἀνδρῶν ὀπισθεν
 ἀπολειμμένων, πορεύεσθαι. ὅπερ καὶ ἡμῖν ἐν γε τῷ παρόντι D
 τετύχηκεν. ἐπὶπροσθεν γὰρ ἰοῦσιν ἡμῖν ἐνθένδε τε καὶ ἐκ Νι-
 σίβιδος πόλεως ἐπόμενοι λάθρα τῶν πολεμίων τινὲς ἐν χωρίοις,
 ὥς τὸ εἶδος, κακουργήσουσιν ἐπιτηδείως αὐτοῖς πρὸς ἐνέδραν ἢ
 15 καὶ ἄλλην τινὰ ἐπιβουλὴν ἔχουσιν. ἦν δέ πη καὶ ἄλλος ἀπαντήσῃ
 στρατὸς, εἷς τε μάχην καθιστῶνται, πρὸς ἑκατέρους μὲν ἡμῖν
 ἀνάγκη τετάξεσθαι, πάθοιμεν δ' ἂν οὕτω πρὸς αὐτῶν τὴν ἀνή-
 κιστα· ἐγὼ γὰρ λέγειν ὥς καὶ πταίσαντες ἐν τῇ ξυμβολῇ, ἂν οὐ-
 τω τύχοι, ἐπ'ἀνοδὸν ἐς Ῥωμαίων τὴν γῆν οὐδεμιᾷ μηχανῇ τὸ
 20 λοιπὸν ἔξομεν. μὴ τοίνυν ἀλογίστω σπουδῇ χρώμενοι ἐφ' ἡμῶς P 183
 αὐτοὺς ἐσκεκληκότες φαινώμεθα, μηδὲ τῷ φιλονεικῶν τὰ Ῥω-
 μαίων πράγματα βλάνωμεν. τόλμα μὲν γὰρ ἡμαθὴς ἐς ὄλεθρον
 φέρει, μέλλησις δὲ σώφρων ἐς τὸ σώζειν αἰετὸς αὐτῇ χρωμέ-

17. τετάξεσθαι] τετάχασθαι AH. 21. ἐσκεκληκότες A. ἐσκεκλη-
 κότες P. ne — nos ipsos spoliasse videamur RV. 22. ἐς A. εἰς P.

obsidione cinxissent, facta in muros impressione repulsi sunt, multis
 pugnando amissis. Nam et murus erat validissimus, et inde Barbarus
 aggredientes arcebat fortissime. Quocirca ducibus omnibus convocatis,
 Belisarius ita disseruit. Longo bellorum usu id consecuti sumus, duces,
 ut in rebus impeditis praevideamus eventura, et prae noxiis eligere me-
 liora noverimus. Scitis igitur quam grave et periculosum sit in solum
 hostile immittere exercitum, relictis a tergo munitionibus multis, quas
 praesidia firma obtineant: in illud iam discrimen devenimus. Dum enim
 tendemus ultra, tum hinc, tum ex urbe Nisibi submissae hostium tur-
 mae nos clam sequuntur, et male (ut simile vero est) accipient iis in
 locis, qui sunt insidiis aliisque nocendi artibus opportuni. Quod si alius
 occurrat exercitus, ac pugnam capessat; instructa contra utrosque acie
 standum erit, atque ita pessime ab illis habebimur: ut omittam, quod
 nobis, si forte vincemus praelio, reditus nullo unquam modo patebit.
 Demus igitur operam, ne videamur in nos ipsi truisse inconsulta strenui-
 tate, nec caeca aemulatione Romanam rem pessumdemus. Inconsiderata
 enim audacia ad exitum ducit: at prudens dilatio salutem cunctatoribus
 afferre solet. Nos itaque castris hic locatis capere omittamur castellum

νοὺς ἱκανῇ πέφυκεν. ἡμεῖς μὲν οὖν ἐνταῦθα ἐγκαθεζόμενοι ἐξε-
 λειν πειρώμεθα τὸ φρούριον τόδε, Ἀρέθας δὲ ξὺν τοῖς ἐπομέ-
 νοις ἐς τὰ ἐπὶ Ἀσσυρίας στελλέσθω. Σαρακηνοὶ μὲν γὰρ τεχο-
 μαχεῖν μὲν εἰσιν ἀδύνατοι φίσει, ἐς δὲ τὸ ληΐσθαι πάντων μά-
 λιστα δεξιοί. συνεισβαλοῦσι δὲ αὐτοῖς καὶ στρατιῶται τῶν μαχί-
 μων τινές, ὅπως αἰτοί τε, μηδενὸς μὲν ἐναντιώματος σφίσι φα-
 νέντος, τὰ ἀνήκεστα τοὺς προσπεσόντας ἐργάσωνται, ἣν δέ τι
 ἀπαντήσῃ πολέμιον, εὐπετῶς ἀναχωροῦντες εἰς ἡμᾶς σώζονται.
 B καὶ ἡμεῖς ἐξελόντες, ἣν Θεὸς Θέλῃ, τὸ φρούριον, οὕτω δὴ παντὶ
 τῷ στρατῷ Τίγρητα ποταμὸν διαβαίνωμεν, οὗ δεδοίτες μὲν τοὺς 10
 ὀπισθεν κακουργήσοντας, εὖ δὲ εἰδότες ὅπως τοῖς Ἀσσυριοῖς τὰ
 πράγματα ἔχει.

Ταῦτα εἰπὼν Βελισάριος εὖ τε λέγειν ἅπανιν ἔδοξε καὶ τὸ
 βούλευμα εὐθὺς ἐπετέλει. Ἀρέθαν τε ξὺν τοῖς ἐπομένοις ἐπὶ Ἀσ-
 συρίας ἐκέλευεν ἵναι καὶ αὐτοῖς στρατιώτας διακοσίους τε καὶ χι- 15
 λους ξυνέπεμψεν, ὧν δὴ οἱ πλείστοι τῶν ὑπασιπιστῶν τῶν αὐ-
 τοῦ ἦσαν, δορυφόρους αὐτοῖς ἐπιστήσας δίο, Τραϊανόν τε καὶ
 Ἰωάννην τὸν Φαγᾶν καλούμενον, ἅμφω ἀγαθοὺς τὰ πολέμια.
 καὶ αὐτοῖς μὲν Ἀρέθας πειδομένοις ἅπαντα πρᾶσσειν ἐπέτελλεν,
 C Ἀρέθαν δὲ ἅπαντα ἐκέλευε τὰ ἐν ποσὶ ληισάμενον, οὕτω τε ἐς 20
 τὸ στρατόπεδον ἐπανήκοντα ἀπαγγέλλειν σφίσι δὲ ὅποιά ποτε δυνά-
 V 313 μεις περὶ τοῖς Ἀσσυριοῖς τὰ πράγματα εἶη. οἱ μὲν οὖν ἀμφὶ τὸν
 Ἀρέθαν Τίγρητα ποταμὸν διαβάντες ἐν Ἀσσυριοῖς ἐγένοντο. οὗ

1. ἱκανῇ] ἱκανῶς A a m. sec. ἱκανῇ ὡς H. ἱκανῇ πως Hm. 3. ἐς
 τὰ ἐπὶ Ἀσσυρίας στελλέσθω] ad oppida Assyriae ut paulo post
 Syriae proficiscatur RV. 12. ἔχει L. ἔζη P. 18. φαγᾶν L.
 Φαγᾶν P. φάγαν et φαγᾶν Hm. Conf. p. 148 d. 19. ἐπέτελλ-
 λον] ἐπέτελλεν H: illud Hm. 22. περὶ] περὶ P. παρὰ Hm.

istud; interea Arethas cum suis in Assyriam inuolat. Hoc nempe sunt
 ingenio Saraceni, ut muros oppugnare nesciant; ad diripiendum popu-
 landumque nemo illis habilior. Una irrupit fortiorum militum manus,
 ut si nihil se offerat quod aduersetur, obuios quosque atterant: sin oc-
 currat hostile quidpiam, quamprimum ad nos reuelent sospites. Tum
 nos expugnato, si deo cordi erit, castello, cum omnibus copiis Tigrim
 traiciemus, neminem, qui a tergo noceat, metuentes, ac certiores facti
 quo res Assyriae loco sint.

His dictis atque exceptis consensu omnium, protinus Belisarius in
 rem conferens deliberata, Aretham cum eius turmis in Assyriam desti-
 nat, militibus additis m.c. suis maximam partem protectoribus acutis:
 quibus Praetorianos binos praeposuit, Traianum et Ioannem cognomine
 Heluonem, ambo bellicosissimos. Summum autem imperium dedit Are-
 thae, et iniunxit ut obuia quaeque depopulatus rediret ad castra, re-
 nuntiaturus quid tandem virium haberent Assyrii. Arethas in Assyriam

δὴ χώραν τε ἀγαθὴν εὐρόντες καὶ μακροῦ χρόνου ἀδῆφτον, ταύ-
 τη τε ἀφύλακτον οἶσαν, ἐξ ἐπιδρομῆς πολλὰ ληισάμενοι τῶν
 ἐκείνη χωρίων χρήματα μεγάλα περιεβάλλοντο. τότε δὲ Βελισά-
 ριος τῶν τινὰς Περσῶν ξυλλαβὼν, ἐνδοεὶν τοῖς ἐν τῷ φρουρίῳ
 5 τὰ ἐπιτήδεια παντελῶς ἔμαθεν. οὐ γὰρ, ὥσπερ ἐν Δάρας τε
 καὶ Νισίβιδι πόλει, ἐν δημοσίῳ τὰς ἐπετελοῦς τροφὰς ἀποτίθε-
 σθαι νενομίκασιν, ἀλλὰ πολεμίων στρατοῦ ἀπροσδοκῆτον σφίσιν D
 ἐπιπεσόντος ἐσκομισάμενοι τι τῶν ἀναγκαίων οὐκ ἔφθησαν. ἄφρων
 δὲ πολλῶν ἐς τὸ φρούριον καταφυγόντων, τῶν ἐπιτηδείων τῇ
 10 ἀπορίᾳ, ὡς τὸ εἶκος, ἐπικίζοντο. ἃ δὴ Βελισάριος γινὼς Γεώρ-
 γιον ἐπεμψεν ἄνδρα ξυνετώτατόν τε καὶ τῶν ἀπορορῆτων αὐτῷ
 κοινωνοῦντα, ἀποπειρασόμενον τῶν ἐν ταύτῃ ἀνθρώπων, εἴ πως
 ὁμολογίᾳ τινὶ δύναιτο τὸ χωρίον ἐλεῖν. Γεώργιος τε παραίνεσιν H 74
 τε ποιησάμενος καὶ πολλὰ ἐς αὐτοὺς ἐπαγωγὰ εἰπὼν ἔπεισε τὰ πε-
 15 στὰ λαβόντας ἀμφὶ τῇ σωτηρίᾳ σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ τὸ φρούριον
 ἐνδοῦναι Ῥωμαίοις. οὕτω Βελισάριος τὸ Σισαυράνων ἐλὼν τοδὲς
 μὲν οἰκῆτορος ἅπαντας, Χριστιανούς τε καὶ Ῥωμαίους τὸ ἀνέ-
 καθεν ὄντας, ἀθώους ἀφῆκε, τοὺς δὲ Πέρσας σὺν τῷ Βλησχά-
 νη ἐς τὸ Βοζάντιον ἐπεμψε, καὶ τὸν τοῦ φρουρίου περίβολον ἐς P 134
 20 ἔδαφος καθεῖλε. βασιλεὺς τε οὐ πολλῷ ὕστερον τοῦτους τε τοὺς
 Πέρσας καὶ τὸν Βλησχάνην ἐς Ἰταλίαν Γότθοις πολεμήσον-
 τας ἐπεμψε. τὰ μὲν οὖν ἀμφὶ τῷ Σισαυράνων φρουρίῳ ταύτῃ
 ἐχώρησεν.

5. Δάρας] Vulgo Δάραις. 21. Βλησχάνην] βλησχάνη L.

traiecto Tigri ingressus, et regionem nactus uberrimam, iamdiu intactam
 hosti, ac praesidio nudam, multis repentino excursu direptis locis, divi-
 tias sibi ingentes paravit. Per id tempus comprehensi aliquot Persae
 Belisario indicaverunt eos, qui in castello erant, cibariis omnino defici.
 Neque enim ibi, ut Darae Nisibique, mos erat ut annonae in publico
 horreo reponeretur. Nullos etiam commeatus intulerant ante adventum
 hostis, utpote improvisum: recepta autem multitudine, quae in castellum
 derepente confugerat, penuria, quam inde consequi necesse erat, labo-
 rabant. Quibus cognitis, Belisarius Georgium intelligentissimum virum,
 quicum arcana communicabat, ad obsessos misit, ut eorum tentaret ani-
 mos, ac si qua posset pactione Romanos castelli compotes faceret. Hor-
 tatus illos Georgius, blanda et invitabili oratione induxit, ut accepta
 fide vim abfuturam, se et castellum Romanis dederent. Ita Belisarius
 capto Sisauro incolas omnes, qui et Christiani et a Romanis oriundi
 erant, illaesos abire sivit; Persas cum Bleschane misit Byzantium; ca-
 stelli muros aequavit solo. Nec multo post Imperator in expeditionem
 Italicam adversus Gotthos proficisci hos Persas et Bleschanem iussit.
 Hunc demum habuit exitum castelli Sisauro obsidio.

Ἀρέθας δὲ, δεισας μὴ τὴν λείαν πρὸς Ῥωμαίων ἀφαιρε-
 θείη, οὐκέτι ἀναστρέφειν ἐς τὸ στρατόπεδον ἤθελε. πέμψας οὖν
 τῶν οἱ ἐπομένων τινὰς ἐπὶ κατασκοπῇ δῆθεν τῷ λόγῳ ἐκέλευε λά-
 θρα ὡς τάχιστα ἐπανήκοντας συμβῆναι σφίσι, ὅτι δὴ πολεμίων
 πολὺς τις στρατὸς ἄμφι τοῦ ποταμοῦ τὴν διάβασιν εἴη. διὸ δὴ 5
 Τραϊανῷ τε καὶ Ἰωάννῃ παρήνει ἑτέρα ἰοῖσιν ὁδῷ ἐπανήκειν ἐς
 Β Ῥωμαίων τὴν γῆν. παρὰ μὲν οὖν Βελισάριον οὐκέτι ἦλθον, ἔχον-
 τες δὲ ποταμὸν Εὐφράτην ἐν δεξιᾷ οὕτω δὴ ἐς Θεοδοσιούπολιν
 τὴν πρὸς τῷ Ἀβόρρῃ ποταμῷ ἵκοντο. Βελισάριος δὲ καὶ ὁ Ῥω-
 μαίων στρατὸς οὐδὲν περὶ τοῦ στρατεύματος τοῦτου πυθόμενοι 10
 ἥσυχаллон, ἕς τε δέος καὶ ὑποψίαν οἷτε φορητὴν τινα οὔτε με-
 τρία ἐμπύκτοντες. χρόνου δὲ σφίσι ἐν ταύτῃ δὴ τῇ προσεδρία
 τριβέντος συχνοῦ ξυνέβη πολλοῖς τῶν στρατιωτῶν πυρετῷ δυσκό-
 λῳ ἐνταῦθα ἀλῶναι· ἀσχημὰ γὰρ Μεσοποταμίᾳ ἡ Περσῶν κα-
 τήκοος ὑπερφυνῶς ἐστιν. οὐπερ ἀήθεις ὄντες Ῥωμαῖοι καὶ διαφε- 15
 ρόντως οἱ ἐκ Θράκης ὀρμώμενοι, ἐν χωρίῳ ἐκτόπως ἀσχημῶδι
 C καὶ καλύβαις τισὶ πνιγγραῖς ὥρα θέρους δάιταν ἔχοντες, ἐνόση-
 σαν οὕτως ὥστε ἡμιθνήτες τὸ τριτημόριον τοῦ στρατοῦ ἔκειντο.
 ἅπας μὲν οὖν ὁ στρατὸς ἐνθένδε τε ἀπαλλάσσεσθαι καὶ ὅτι τύχι-
 στα ἐς τὴν οἰκίαν γῆν ἐπανήκειν ἐν σπουδῇ εἶχον, μάλιστα δὲ 20
 ἀπάντων οἱ τῶν ἐν Λιβάνῳ καταλόγων ἄρχοντες, Ῥεκίθαγκός τε
 καὶ Θεόκτιστος, ὀρῶντες ὅτι δὴ καὶ ὁ χρόνος τὸ Σαρακηνῶν ἀνά-
 θημα παρόχηκεν ἤδη. Βελισαρίῳ γοῦν συχνὰ προσιώντες ἐδέ-

12. προσεδρία HL. προσεδρία P.
 208 A. ῥεγκίθαγγος H.

21. Ῥεκίθαγκος] ἀρεκίθαγ-
 208 A.

Arethas autem veritus ne parva praeda a Romanis spoliaretur, ad castra reverti noluit. Quamobrem nonnullos e suis exploratum, fide scilicet, mittens, clam praecepit ut ocus redirent, ac voce una renuntiarent magnum adesse exercitum hostium ad traiectionem fluminis. Allato hoc ab exploratoribus mendacio, Traianum et Ioannem hortatus est, ut alia via se in Romanas oras referrent. Itaque ad Belisarium non redierunt; sed habentes a dextra Euphratem, petierunt Theodosiopolin, quae est ad fluvium Aborrhama sita. Interea Belisarius ac Rom. exercitus cum de his copiis nihil audirent,angebantur metu, ut suspitione gravissima atque intolerabili movebantur. Dum autem diutius ibi resident, difficilis febris milites bene multos corripuit. Quippe illa, quae Persis parat, Mesopotamiae pars fervore solis uritur: cuius insolentes Romani, maxime Thraces, cum flagrantissimo in campo aestuosisque tuguriis adulta aestate degerent, sic sunt morbo affecti, ut tertia militum pars iaceret semimortua. Quare maturum omnes discessum optabant, suspirantes ad sedes proprias, in primis numerorum Libani duces Rhacithangus et Theoclistus, qui iam praeteriisse tempus videbant, quo mos est Saracenis donaria deo afferre suo. Ergo Belisarium aditantes idque occinen-

οντο σφᾶς αὐτίκα ἀφεῖναι, μαρτυρόμενοι ὡς Ἀλαμουνδάρῳ τὰ τε ἐπὶ Λιβάνου καὶ Συρίας χωρία ἐνδόντες κἀθηνται αὐτοῦ οὐδενὶ λόγῳ.

Αἰδὸ δὴ Βελισάριος ἅπαντας ζυγαλέσας τοὺς ἄρχοντας βουλήν προῖσθηκεν. οὗ δὴ ἀναστὰς πρῶτος Ἰωάννης ὁ Νικήτου Δ υἱὸς ἔλεξε τοιαῦδε „Ἄμισε Βελισάριε, στρατηγὸν μὲν οὔτε τὴν τύχην οὔτε τὴν ἀρετὴν ἐκ τοῦ παντὸς χρόνου γεγενῆσθαι τοιοῦτον οἶμαι οἷος αὐτὸς εἴ. δόξα τε αὕτη οὐ Ῥωμαίων κεκράτηκε μόνον, ἀλλὰ καὶ βαρβάρων ὑπάντων. ταύτῃ μέντοι βεβαιότατα 10 διαφυλάξεις τὴν εὐκλειαν, ἣν γε ζῶντας ἡμᾶς ἐς Ῥωμαίων τὴν γῆν διασώσασθαι δυνατός εἴης· ὡς νῦν γε ἡμῖν τὰ τῆς ἐλπίδος οὐκ ἐν καλῷ κεῖται. οὕτως γάρ μοι περὶ τοῦδε τοῦ στρατοῦ σκόπει. Σαρακηνοὶ μὲν καὶ οἱ τῶν στρατιωτῶν μαχημώτατοι Τίγρητα ποταμὸν διαβάντες, ἡμέραν, οὐκ οἶδα ὅπως, τὴν ἄνω 15 εἰς τοῦτο τάχος ἀφίκοντο ὥστε οὐδὲ ἄγγελον πέμψαι τινα παρ' ἡμῶς ἴσχυσαν· Ῥεξιθαγκὸς τε καὶ Θεόκτιστος ἀποπορεύσονται, V 314 ὡς ὁρᾷς, δῆπουθεν αὐτίκα δὴ μάλα τὸν Ἀλαμουνδάρου στρατὸν P 135 ἐν Φοίνιξι μέσοις εἶναι οἰόμενοι, ἄγοντά τε καὶ φέροντα ξόμπαντα τὰ ἐκεῖνη χωρία. τῶν δὲ λειπομένων οἱ νοσοῦντες εἰσι τοσοῦτοι τὸ πλῆθος ὥστε τοὺς θεραπεύουσιν αὐτοὺς τε καὶ κομιοῦντας ἐς Ῥωμαίων τὴν γῆν ἐλάσσουσιν αὐτῶν παρὰ πολὺ τὸν ἀριθμὸν εἶναι. τούτων δὲ τοιούτων ὄντων, ἣν τι ξυμβαίη πολέμων ἢ

2. ἐνδόντες] „δόντες Reg.“ MALT.
οὐδὲ P. 15. τάχος] τάχα Pm.
γος HL. 22. ὄντων om. L.

6. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ —
16. Ῥεξιθαγκος] ῥεξιθαγ-

tes palam, se illic resides nulla teneri causa, postquam Libanum Syriamque Alamundari libidini expositas reliquissent, missionem efflagitabant.

Idcirco Belisarius, coacto Ducum concilio, rem vocavit in medium. Ubi primus cum surrexisset Ioannes Nicetae filius, orationem habuit eiusmodi. Equidem arbitror nullum fuisse duce[m] post homines natos, qui te, fortissime Belisari, cum fortuna, tum virtute aequiparaverit. Quae illustri cum laude opinio non Imperium modo Romanum opplevit, sed ad omnes etiam pervasit Barbaros. Hanc vero gloriam firmissime retinebis, si nunc maxime cum aegra spes nostra iacet, sospites nos Romano sole reddideris. Sic enim res huius exercitus animo tuo pertractes velim. Saraceni quidem et militum bellicosissimi, transito Tigri, superioribus diebus modo nescio quo deducti forte eo sunt, ut ne nuntium quidem ad nos mittere potuerint. Discedent propediem, ut vides, Rhacithangus et Theoctistus, quod copias Alamundari in ipso Phoeniciae gremio rapere omnia ac ferre putant. In residuis vero tantus est languentium numerus, ut, qui illos curent atque in Romanam terram reportent, multo sint pauciores. Tali in statu rerum, si hostes nobis vel hic morantibus vel remigrantibus offerrent esse, illatam calamitatem nemo unus nuntiare

αὐτοῦ μένουσιν ἢ ὀπίσω ἰοῦσιν ἡμῖν ἀπαντῆσαι, οὐδ' ἂν τις ἀπαγγεῖλαι τοῖς ἐν Δάρας Ῥωμαίοις δύναιτο τὸ ξυμπεσὸν πάθος. **B** τὸ γὰρ ἐπὶπροσθὲ πη ἵνα οὐδὲ λόγῳ οἶμαι δυνατόν εἶναι· ὥς οὖν ἔτι λείπεται τις ἐλπίς, τὰ ἐς τὴν ἐπάνοδον βουλευέσθαι τε καὶ πράσσειν ξυνοίσει. τοῖς γὰρ ἐς κίνδυνον ἄλλως τε καὶ τοιοῦτον καθεστηκόσι μὴ τὴν σωτηρίαν διασχοπεῖσθαι, ἀλλὰ τὴν ἐς τοὺς πολεμίους ἐπιβουλὴν, πολλὴ ἄνοια. τὸσαῦτα Ἰωάννης τε εἶπε καὶ οἱ λοιποὶ ἅπαντες ἐπήνεσαν, ἐς τε θόρυβον καθιστάμε-
H 75 νοι τὴν ἀναχώρησιν κατὰ τάχος ποιέσθαι ἤξουσιν. διὸ δὴ Βελισάριος πρότερον τοὺς νοσοῦντας ἐν τοῖς ὑποζυγίοις ἐνθάδε μένος **10** ἐπῆγεν ὀπίσω τὸ στράτευμα. ἐπειδὴ τε τάχιστα ἐν γῇ τῇ Ῥω-
C μαίων ἐγένοντο, ἅπαντα μὲν τὰ τῷ Ἀρέθῳ εἰργασμένα ἔγνω, δι-
 κην μὲντοι λαβεῖν οὐδεμίαν παρ' αὐτοῦ ἴσχυσεν, ἐπεὶ οἱ ἐς ὄψιν οὐκέτι ἤλθεν. ἡ μὲν οὖν Ῥωμαίων ἐσβολὴ ἐς τοῦτο ἐτελεῦτα.
 Χοσρόη δὲ Πέτραν ἐλόντι Βελισάριος ἐσβαλὼν ἐς γῆν τὴν **15** Περσίδα ἡγγέλλετο καὶ ἡ ἀμφὶ πόλιν Νίσιβιν ξυμβολή, φρονεῖν τε τοῦ Σισαυράνων ἢ ἄλλωσις, καὶ ὅσα Τίγριν ποταμὸν διαβὰν τὸ ἐν Ἀρέθῳ στράτευμα ἔπρασσεν. αὐτίκα τε φυλακὴν ἐν τῇ Πέτρῳ καταστησάμενος ἐν τῷ ἄλλῳ στρατῷ καὶ Ῥωμαίων τοῖς ἁλοῦσιν ἐς τὰ Περσῶν ἤθη ἀπήλαυνε. ταῦτα μὲν ἐν τῇ **20** δευτέρῃ Χοσρόου ἐσβολῇ ξυνηνέχθη γενέσθαι. Βελισάριος δὲ βασιλεὶ ἐς Βυζάντιον μετὰπεμπτος ἐλθὼν διεχέμαζεν.

4. ἔτι λείπεται] ἐπικλείπεται L. 17. Τίγριν] τίγρη L. 21. ἐσβολῇ] ἐσβουλῇ L.

Romanis posset, qui Duras sunt. Nam ut ultra progrediamur, ne fingi quidem posse existimo, in nostra id situm esse facultate. Dum igitur operi nonnihil restat, conducet providere iam et expedire quae sunt ad reditum necessaria. In discrimine enim, tali praesertim ac tanto, non de sua salute, sed de hoste perdendo cogitare, summas est profecto dementiae. Haec et Ioannes dixit, et caeteri comprobarunt, postularuntque tumultuando, ut reditus celeraretur. Ea de causa Belisarius aegris in iumenta impositis, retro exercitum subduxit. Vix autem in finibus Romanae diuisionis pedem posuerant, cum ea quidem, quae commiserat Arethas, plane cognovit; in eum tamen, quippe absentem, non potuit animadvertere. Hic demum irruptionis Romanorum exitus fuit.

At Chosroes potitus urbe Petra, simul ut ex auriis didicit Belisarium irrupisse in Persidem, editam ad Nisibis pugnam, captum castellum Sisauranum, et quaecunque exercitus Arethae traiecto Tigri patrauerat, constituto Petrae praesidio; cum reliquis copiis ac Romanis captivis in Persidem contendit. Atque ita quidem Chosroi processit ipse altera expeditio. Belisarius vero Byzantium accita Imperatoris reversus, ibi hiemem egit.

κ'. Ἄμα δὲ ἦρι ἀρχομένῳ Χοσρόης ὁ Καβάδου τὸ τρίτον D
στρατῶ μεγάλῳ ἐς γῆν τὴν Ῥωμαίων ἐσέβαλλε, ποταμὸν Εὐφρά-
την ἐν δεξιᾷ ἔχων. Κάνδιδος δὲ, ὁ Σεργιουνπόλεως ἱερεὺς,
ἐπειδὴ τὸν Μήδων στρατὸν ἄγχιστά που ἦκειν ἐπύθετο, δέσας
5 περὶ τὴν αὐτῶν καὶ τῇ πόλει, ἐπεὶ χρόνῳ τῷ ξυγκειμένῳ Χοσρόῃ
τὰ ὡμολογημένα ὡς ἤκιστα ἐπετέλεισεν, ἐν τῷ τῶν πολεμίων P 136
στρατοπέδῳ γινόμενος παρηγεῖτο Χοσρόην μὴ οἱ διὰ ταῦτα χαλε-
πῶς ἔχειν. χρήματα μὲν γὰρ οὐδεπώποτε αὐτῷ γεγονέναι, καὶ
διὰ τοῦτο ἀρχὴν οὐδὲ βεβουλήσθαι Σουρηνῶς ῥύεσθαι, βασι-
10 λεία δὲ Ἰουστινιανὸν ὑπὲρ τούτων πολλὰ ἱκετεύσας ἀνόνητος αὐ-
τοῦ γεγενῆσθαι. Χοσρόης δὲ αὐτὸν ἐν φυλακῇ ἔσχε, καὶ τὸ
σῶμα πικρότατα αἰκιζόμενος διπλάσια τὰ χρήματ' ἤπερ συνέ-
κειτο πράττειν ἤξιον. ὁ δὲ αὐτὸν ἐς Σεργιούπολιν τινὰς ἰκέτευσεν
πένψαι τὰ κειμήλια ζύμπαντα τοῦ ἐνταῦθα ἱεροῦ ληφρομένους.
15 καὶ ἐπεὶ κατὰ ταῦτα ὁ Χοσρόης ἐποίησεν, τῶν οἱ ἐπομένων τινὰς δ'
Κάνδιδος ξὺν αὐτοῖς ἐπεμψεν. οἱ μὲν οὖν Σεργιουνπολίται τοὺς B
παρὰ Χοσρόου σταλέντας τῇ πόλει δεξάμενοι τῶν κειμηλίων πολ-
λὰ ἔδωσαν, ἄλλο οὐδὲν σφίσι ἀπολελείφθαι ἰσχυρίζομενοι. Χοσ-
ρόης δὲ ταῦτά οἱ ὑποχρῆν οὐδαμῶς ἔφη, ἀλλ' ἕτερα τούτων
20 πλείω λαβεῖν ἱδναιόμην. πέμπει τοίνυν τινὰς τῷ μὲν λόγῳ διερευ-
νησομένους ἐς τὸ ἀκριβὲς τὰ τῆς πόλεως χρήματα, ἑργῶ δὲ τὴν
πόλιν καθέξοντας. καὶ ἐπεὶ οὐκ ἔδει Σεργιούπολιν Πέρσαις

13. *σεργιούπολιν et σεργιουνπολίται* A hic et infra. *σεργίου πόλιν et Σεργίου πολῖται* P.

20. Vere primo Chosroes Cabadis filius tertium in fines Rom. irrupit cum ingenti exercitu, secundum Euphratem a dextra labentem iter habens. Ubi Medorum copias adesse proximo audivit Candidus Sergiopolitanus Antistes, sibi civitatisque metuens quod Chosrois promissa ad diem non praestitisset, hostium castra ingressus, eum obsecravit ne sibi ob hanc causam iratus esset: nunquam se habuisse pecuniam: propterea recusasse ipso initio Surenos redimere: nec precibus, quamvis enixe repetitis, tantillum profecisse apud Iustinianum Aug. Nihilominus Chosroes ipsum habuit in custodia, et in eius corpus cruciatu acerbissimo saeviens, maiorem duplo, quam pacto convenerat, summam exigere voluit. At ille petiit supplex, ut Sergiopoli mitterentur, qui quidquid esset suppellectilis pretiosae in templo urbis acciperent. Id cum fieri iussisset Chosroes, una quosdam e suo comitatu Candidus misit. Acceptis in urbem, quos Rex destinaverat, multa e sacro thesauro Sergiopolitani dedere, aliud sibi nihil reliquum factum asseverantes. Verum Chosroes multo plura deberi sibi contendens, negavit se illis contentum esse. Quare misit suorum manum, specie quidem ut civitatis opes perscrutarentur, re autem eo consilio ut ipsam occuparent. Quoniam vero in potestatem Persarum ventura Sergiopolis minime erat, Saracenus quidam

V 315 ἁλῶναι, τῶν τις Σαρακηνῶν Χριστιανὸς μὲν, ταπτόμενος δὲ ἐπὶ Ἀλαμουνδάρῳ, Ἀμβρος ὄνομα, νύκτωρ παρὰ τὸ τῆς πόλεως τεῖχος ἦκων καὶ τὸν πάντα λόγον ἀγγελίας ἐκέλευε Πέρσας τῇ C πόλει μηδαμῇ δέξασθαι. οὕτω τε οἱ παρὰ Χοσρόου σταλέντες ἄπρακτοι ἐς αὐτὸν ἐπανήλθον, καὶ ὃς τῷ θυνῶ ζέων τὴν πόλιν δὲ ἐξελεῖν διανοεῖτο. στράτευμα οὖν ἐς ἑξακισχίλους στείλλας ἐκέλευεν ἐς τε πολιορκίαν καθίστασθαι καὶ προσβολὰς τῇ περιβόλῳ ποιήσασθαι. καὶ οἱ μὲν ἐνταῦθα γενόμενοι ἔργον εἶχοντο, Σεργίουπολῖται δὲ καρτερῶς μὲν τὰ πρῶτα ἡμύνοντο, ἔπειτα ἀπειπόντες τε καὶ κατωρρωδηκότες τὸν κίνδυνον ἐβουλεύοντο τοῖς πο- 10 λεμίοις τὴν πόλιν ἐνδοῦναι. στρατιώτας γὰρ οὐ πλέον ἢ διακοσίους ἔχοντες ἔτυχον. ἀλλὰ Ἀμβρος, αὐτὸς παρὰ τὸν περίβο- D λον ἐς νύκτα ἦκων, δυοῖν ἡμέραιν τὴν πολιορκίαν διαλίσειν Πέρσας ἔφασκε, τοῦ ὕδατος αὐτοῖς παντάπασιν ἐπιλιπόντος. διὸ δὴ αὐτοὶ μὲν ἐς λίγους τοῖς πολεμίοις οὐδαμῇ ἤλθον, οἱ δὲ βάρβα- 15 ροὶ δέφει ἐχόμενοι ἔξανέστησάν τε καὶ παρὰ Χοσρόην ἀφίκοντο. Κάνδιδον μέντοι Χοσρόης οὐκέτι ἀφῆκε. χρῆν γὰρ, οἶμαι, αὐτὸν τὰ ὁμωμοσμένα ἡλογηκότα ἱερεῖα οὐκέτι εἶναι. ταῦτα μὲν οὖν τῇδε ἐχώρησεν.

Ἐπεὶ δὲ ἐς τὴν Κομμαγενῶν χώραν ὁ Χοσρόης ἀφίκετο, ἦν 20 καλοῦσιν Βύφρατσίαν, ἐς λείαν μὲν ἢ χωρίου του ἄλωσιν τρέπεσθαι οὐδαμῇ ἤθελεν, ἐπεὶ τὰ ἐν ποσὶ μέχρι ἐς Σύρους τὰ μὲν

13. δυοῖν] δυεῖν P. 14. ἔφασκε A. ἔφασκεν P. 20. Κομμαγενῶν] Κομμαγενῶν P.

Christianus et Alamundari imperio subditus, cui nomen Ambro, nocte ad urbis muros accessit, fraudeque indicata, hortatus est cives, ut Persas nequaquam reciperent. Itaque inanes ad Chosroem redierunt illi, quos ipse miserat. Hac repulsa graviter offensus, expugnandae urbis consilium cepit: eo mox. exercitum senis millibus constantem proficisci, obsidium facere, et in muros dare impressionem iussit. Quo illi cum pervenissent, manum operi admoverunt. Ac fortiter quidem initio resistebant Sergiopolitani; post tamen collapsi animis et Martis aleam reformidantes, deditionem meditabantur: neque enim plus ducentos milites habebant. Sed Ambros iterum de nocte progressus ad moenia, compulso aquae penuria Persas obsidionem intra bidden soluturos significavit. Quapropter oppidani in colloquium cum hostibus non venerunt. Barbari autem castra moverunt, exusti siti, seque retulerunt ad Chosroem: qui Candidam deinceps nunquam dimisit. Haec nempe, credo, poena illum manebat, ut ob spreto iusjurandum Praesulatu excideret in perpetuum. Haec ita se habuere.

Ingressus Chosroes in Comagenen, quam alii vocant nomine Ephrathesiam, quoniam in prima expeditione obvia quaeque usque in Sy-

ἔξελών, τὰ δὲ ἀργυρολογήσας πρότερον ἔτυχεν, ὥσπερ μοι ἐν P 137
 τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις δεδήλωται. γνώμην δὲ εἶχεν εὐθὺ Πα-
 λαιστίνης ἄγειν τὸ στράτευμα, ὅπως τά τε ἄλλα καὶ τὰ ἐν Ἱερο-
 σολύμοις κειμήλια πάντα ληίστηται. χώραν γὰρ ταύτην ἀγαθὴν H 76
 5 τε διαφερόντως καὶ πολυχρύσων οἰκητόρων εἶναι ἀκοῇ εἶχεν. Ῥω-
 μαῖοι δὲ ἄρχοντές τε καὶ στρατιῶται τοῖς μὲν πολεμίοις ὑπαντιά-
 ζειν ἢ τῇ παρόδῳ ἐμποδῶν ἴστασθαι τρόπῳ οὐδενὶ διανοοῦντο, τὰ
 δὲ ὀχυρώματα καταλαβόντες ὡς ἕκαστος ἡδύνατο ἀποχωρῆν ᾤοντο
 ταῦτά τε διαφυλάσσειν καὶ αὐτοὶ σώζεσθαι.

10 Γνοὺς δὲ τὴν Περσῶν ἔφοδον Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς Βελι-
 σάριον αὖθις ἐπ' αὐτοὺς ἐπεμψεν. ὁ δὲ ἵπποις τοῖς δημοσίοις B
 ὀχοούμενος, οὗς δὴ βερέδους καλεῖν νενομίκασιν, ἅτε οὐ στρά-
 τευμα ξὺν αὐτῷ ἔχων, τάχει πολλῷ ἐς Εὐφρατησίαν ἀφίκετο,
 Ἰουστός δὲ, ὁ βασιλέως ἀνεψιός, ἐν Ἱεραπόλει ξὺν τε τῷ Βούζῃ
 15 καὶ ἑτέροις τισὶ καταφυγὼν ἔτυχεν. οἱ δὲ Βελισάριον οὐ μακρὰν
 ἄποθεν ἤκειν ἀκούσαντες γράμματα πρὸς αὐτὸν ἔγραφον. ἐδή-
 λου δὲ ἡ γραφὴ τάδε „Καὶ νῦν ὁ Χοσρόης, ὥσπερ οἴσθᾳ πού
 καὶ αὐτός, ἐπὶ Ῥωμαίους ἐστράτευσε, στρατὸν μὲν πολλῷ πλεόνα
 ἢ πρότερον ἔχων, ὅπη ποτὲ δὲ εἶναι διανοούμενος οὕτω ἔνδηλος
 20 ὢν, πλὴν γε δὴ ὅτι αὐτὸν ἄγχιστά πη ἀκούομεν εἶναι, χωρὶς μὲν
 οὐδενὶ λυμηνάμενον, ὁδῷ δὲ αἰὲ ἐπὶπροσθεν ἰόντα. ἀλλ' ἦκε
 παρ' ἡμῶς ὅτι τάχιστα, εἴπερ οἷός τε εἴ λαθεῖν τὸ τῶν πολεμίων C

12. βερέδους] μερέδους HL. veredus RV. 13. αὐτῷ] αὐτῷ P.

riam partim solo aequarat, partim exhauserat exacta pecunia, ut supra narraui; nec ad praedam faciendam, nec ad locum expugnandum ullum convertere sese voluit. Erat ipsi consilium recta in Palaestinam exercitum ducere, ut cum caetera omnia, tum sacram Hierosolymorum gazam diriperet. Illam enim regionem perbonam, eiusque incolae bene nummatis esse audiverat. Romani vero duces iuxta ac milites nullo modo cogitabant hosti occurrere illumve aditu prohibere; sed pro se quisque munita loca occupaverant, satis habentes, ea seque ipsos incolumes custodire.

Certior factus de adventu Persarum Iustinianus Aug. iterum adversus illos Belisarium destinat. Is equis publicis, qui veredi appellari solent, vectus, propterea quod secum exercitum non habebat, magnis itineribus in Euphratesiam pervenit. Iam Iustus Augusti ex fratre nepos Hierapolin confugerat cum Buze aliisque nonnullis: qui postquam Belisarium non longe abesse audierunt, ad ipsum scripsere literas, quarum haec sententia fuit. Nunc etiam Chosroes cum copiis multo quam ante maioribus, ut ipse scis, Romanos invadit, obscurum adhuc relinquens quo tandem spectet. Hoc tantum fama fert, esse illum in proximo: et innotisium, indesinenter viam progredi. Agesis, ad nos veni quamprimum:

Procopius I.

στρατόπεδον, ὅπως δὴ σῶς τε αὐτὸς βασιλεῖ ἔσῃ καὶ Ἱεράπολιν ἡμῖν φυλάξης ζῆν ἡμῖν.“ τοσαῦτα μὲν ἡ γραφὴ ἐδήλουν. Βελισάριος δὲ οὐκ ἐπαινέσας τὰ γεγραμμένα ἐς Εὐρωπὸν τὸ χωρίον ἀφίκετο, ὃ πρὸς Εὐφράτη ποταμῷ ἐστιν. ἔνθεν τε περιπέμπων πανταχόσε τὸν στρατὸν ἤγειρε καὶ αὐτοῦ τὸ στρατόπεδον κατε-5 στήσατο, ἄρχοντας τε τοὺς ἐν Ἱερὰπόλει ἡμείβετο τοῖσδε „Εἰ μὲν ἐφ’ ἐτέρους ἀνθρώπους τινὰς, ἀλλ’ οὐ Ῥωμαίων κατηκόους ὁ Χοσρόης χωρεῖ, εὖ τε καὶ ὥς ἀσφαλέστατα ὑμῖν βεβούλευται ταῦτα· οἷς γὰρ ἔστιν ἡσυχὴ μένουσιν ἀπηλλάχθαι κακῶν, πολλὴ ἄνοια ἐς κίνδυνον οὐκ ἀναγκαῖόν τινα λέναι· εἰ δὲ νῦν ἐνθ’ ἐνδε10

Ἰουστινιανοῦ χώρα, καὶ ταύτῃ διαφερόντως μὲν ἀγαθῇ, φρουρὰν δὲ οὐδαμῇ στρατιωτῶν ἐχοῖση, εὖ ἴστε ὅτι τὸ ζῆν τῇ ἀρετῇ ἀπολωλέναι τοῦ σισῶσθαι ἀμαχητὶ τῷ παντὶ ἄμεινον. οὐ γὰρ ἂν σωτηρία τοῦτό γε, ἀλλὰ προδοσία δικαίως καλοῖτο. ὁλλὰ ἤκετε15 ὅτι τάχιστα ἐς τὸν Εὐρωπὸν, οὗ δὴ συλλέξας τὸ στρατεύμα ὅλον

V 316 ὅσα ἂν ὁ θεὸς διδῶ ἑλπίδα ἔχω τοὺς πολεμίους ἐργάσασθαι.“ ταῦτα ἐπεὶ ἀπενεχθέντα οἱ ἄρχοντες εἶδον, ἐθάρρησάν τε καὶ Ἰουῆτον μὲν ζῆν ὀλίγοις τισὶν αὐτοῦ ἔλιπον ἐφ’ ᾧ τὴν Ἱεράπολιν φυλάξουσιν, οἱ δὲ λοιποὶ τῷ ἄλλῳ στρατῷ ἐς Εὐρωπὸν ἦλθον. 20

1. Ἱεράπολιν] Vulgo Ἱερὰν πόλιν. 2. ζῆν ἡμῖν] ζῆν ἡμᾶς A.
4. εὐφράτη ποταμῷ HmL. Εὐφράτην ποταμὸν P. 6. Ἱερὰπό-
λει] Vulgo Ἱερὰ πόλει. 7. τινὰς add. L. 9. „ἔστιν Reg.“
MALT. πάρεστιν P. 13. ἐχοῖση] ἀπειθείσθαι addebat I. Scaliger:
frustra. 15. καλοῖτο A. καλεῖτο H. ἐκαλεῖτο P. 17. ἐξω]
ἐξω H. 19. Ἱεράπολιν] Vulgo Ἱερὰν πόλιν.

quandoquidem hostes ita potes effugere, ut et te Imperatori, et nobis Hierapolin nobiscum serves. Haec monebant literae: quibus Belisarius parum probatis, contulit se Europum; quod oppidum Euphrati adiacet: unde quoquoaversum nuntios mittens, exercitum coegit, et castra ibidem metatus est. Tum ducibus, qui se Hierapoli continebant, his verbis rescripsit. Si quampiam gentem aliam Choeroes, non autem populos Romanis subditos petit, optimum sane vos ac saluberrimum consilium iniistis. Nam qui mala vitare cessando possunt, nos illi stultissime fecerint, si discrimen adeant supervacaneum. At si hinc Barbarus iam demigret, seque in aliquam aliam immittat provinciam ditionis Augusti, eamque felicissimam, et militari praesidio plane nudam, id probe teneatis, satius omnino esse vitam profundere viriliter quam segnitè et citra pugnam retinere. Neque enim id salus, sed proditio iure appellaretur. Quia vos potius Europum adcolate: ubi integro collecto exercitu, nos in hostem patraturus confido quidquid Deus annuerit. His lectis duces animos erigunt, et iusto cum paucis ad Hierapolis custodiam relicto, caeteri cum reliquis copiis Europum veniant.

κα'. Χοσρόης δὲ μαθὼν Βελισάριον παντὶ τῷ στρατῷ P 138
 ἱστροποπεδεῦσθαι ἐν Εὐρωπῷ, πρόσω μὲν ἱλαύνειν οὐκ ἐτι ἔγνω,
 τῶν δὲ βασιλικῶν γραμματέων ἓνα, Βαρδάνην ὄνομα, δόξαν ἐπὶ
 ξυρέσει πολλὴν ἔχοντα, παρὰ Κελισάριον ἔπεμψε, τὸν στρατη-
 5 γὸν μὲν ὁποῖός ποτε εἶη κατασκευόμενον, τῷ δὲ λόγῳ μεμψόμε-
 νον, ὅτι δὴ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς τοὺς πρόσβεις ἐς Πέρσας ἤκι-
 στα πέμψει, ἐφ' ᾧ τὰ ἀμφὶ τῇ εἰρήνῃ κατὰ τὰ συγκείμενα πρυ- B
 τανείσωσιν. ὅπερ μαθὼν Βελισάριος ἐποίει τοιαῦδε. αὐτὸς μὲν
 ἑξακισχίλους ἀπολεξάμενος ἄνδρας εὐμήκεις τε καὶ τὰ σώματα
 10 καλοὺς μάλιστα μακράν που ἔποθεν τοῦ στρατοπέδου ὡς κυνηγε-
 τήσων ἐστάλη, Διογένην δὲ τὸν δορυφόρον καὶ Ἀδόλιον τὸν
 Ἀκακίου, ἄνδρα Ἀρμένιον γένος, βασιλεῖ μὲν αἰ ἐν παλατίῳ τὰ
 ἐς τὴν ἡσυχίαν ὑπηρετοῦντα (σιλεντιαρίους Ῥωμαῖοι καλοῦσιν οἷς
 ἡ τιμὴ αὕτη ἐπίκειται), τότε δὲ Ἀρμενίων τινῶν ἄρχοντα, τὸν C
 15 ποταμὸν διαβάνας ξὺν ἱππεῦσι χίλοις περιέμειν τὴν ἐκείνη ἡύα C
 ἐκέλευε, δόκησιν αἰ παρεχομένους τοῖς πολεμοῖς ὥς, ἣν ἐθῶσι
 τὸν Εὐφράτην διαβάντες ἐπὶ τὰ σφέτερα αὐτῶν ὁδῷ ἵναι, οὐ
 μήποτε ἐπιστρέψουσιν. καὶ οἱ μὲν κατὰ ταῦτα ἐπόλουν.

Βελισάριος δὲ, ἐπεὶ τὸν πρεσβευτὴν ἄγχιστά που ἐπέμυστο
 20 εἶναι, καλύβην ἐκ παχειῶν τινῶν σινδόων πηξάμενος, ἣν δὴ

3. Βαρδάνην] Vulgo Ἀβανδάνην. Banadarem RV. Conf. p. 139 a.
 ibid. ὄνομα A. τοῦνομα P. 5. κατασκευόμενον — ποταμοῦ
 πρὸς τῶν (p. 139 d.) om. AH: ex codice Vaticano supplevit P,
 et vertit RV. 12. αἰε] αἰε V. 13. ἐς V. εἰς P. 15. δια-
 βάνας] διαβάνα V. ibid. ἡύα] ἡύα PV. 16. αἰε] αἰε V.

21. Ubi rescit Chosroes Belisarium toto cum exercitu castra ad Europam locasse, longius progredi noluit; sed Abandanem, commendatissimae prudentiae virum, qui unus erat e scribis regis, ad Belisarium misit, explorandi causa qualis tandem is esset dux: quamvis hanc speciem haberet legatio, ut ille expostularet, quod Iustinianus Aug. legatos, qui ex convento pacem constituerent, in Persidem non destinasset. Quae de re monitus Belisarius ita se comparavit. Delectis sibi virorum millibus sex, qui corporis proceritate et forma praestabant, longe a castris veluti ad venationem processit: et Diogenem praetorianum, Adoliumque Acacii filium natione Armenium, quem in palatio semper Imperator habuerat quietis et silentii ministrum (Silentiarios Romani vocant quibus impositum hoc munus est) tunc autem Armeniorum turma ducem illum sequebatur; fluvium tralicere cum equitibus mille, itaque ulteriorem ripam obire iussit, ut opinionem praeberent hosti, si in patriam remigrare vellet, Euphrate transito, se nunquam pedem relatueros. Dicto illi audientes fuere.

Cum adventare legatum, ac iam prope esse Belisarius intellexit, composito e crassioribus quibusdam linteis tentorio (vulgo papilionem

παπυλεῶνα καλεῖν νενομίκασιν, ἐκάθητο ἐκεῖ, ὥσπερ ἐν χωρίῳ ἐρήμῳ, παραδηλῶν ὅτι δὴ οὐδεμιᾷ παρασκευῇ ἐνταῦθα ἦκοι.
 D τοὺς δὲ στρατιώτας διέταξεν ὥδε. τῆς μὲν καλύβης ἐφ' ἑκάτερα Θραῖκές τε καὶ Ἰλλυριοὶ ἦσαν, Γότθοι δὲ μετ' αὐτοὺς, καὶ τούτων ἐχόμενοι Ἑρουλοὶ, μεθ' οὗς Βανδῖλοι τε καὶ Μαυροῖσιαι ἦσαν, τοῦ τε πεδίου ἐπὶ τὸ πλεῖστον διήκον. οὐ γὰρ ἐστῶτες ἐπὶ χώρας ἀεὶ τῆς αὐτῆς ἔμενον, ἀλλὰ διεσπηκότες τε ἀπ' ἀλλήλων καὶ περιπάτους ποιοῦμενοι παρέργως τε καὶ ὡς ἥμισυ κατεσπουδασμένως ἐς τὸν Χοσρόου πρεσβευτὴν ἔβλεπον. εἶχε δὲ αὐ-

P 139 τῶν οὐδεὶς οὔτε χλαμύδα οὔτε ἄλλην ἐπωμίδα τινα, ἀλλὰ χιτῶνας μὲν λινοῦς καὶ ἀναξυρίδας ἀμπερόμενοι, εἰτα διεζωσμένοι ἐβάδιζον. εἶχε δὲ τὴν τοῦ ἵππου μᾶστιγα ἑκαστος, ὅπλον δὲ τῷ μὲν ξίφος ἦν, τῷ δὲ πέλεκυς, τῷ δὲ τόξα γυμνά. δόκησιν τε παρέχοντο ἅπαντες ὅτι δὴ ἀφροντιστήσαντες τῶν ἄλλων ἀπάντων κυνηγετήσιν ἠπειλόντο. ὁ μὲν οὖν Βαρδάνης Βελισαρίῳ ἐς ὄψιν ἦκων δεινὰ ποιῆσθαι τὸν βασιλεῖα Χοσρόην ἔφη, ὅτι δὴ καθὰ ξυνέκειτο πρότερον οὐ πέμψειε παρ' αὐτὸν τοὺς πρέσβεις ὁ Καῖσαρ (οὕτω γὰρ τὸν Ῥωμαίων βασιλεῖα καλοῦσι Πέρσαι) καὶ ἀπ' αὐτοῦ ὁ Χοσρόης ἠνάγκαστο εἰς γῆν τὴν Ῥωμαίων ἐν ὅπλοις ἦκειν.
 B Βελισάριος δὲ οὔτε κατορθωδῆσας, αἵτε πη ἄγχιστα ἱστρατοπε-
 δευμένων βαρβάρων τοσοῦτων πληθός, οὔτε τῷ λόγῳ ἐς ταρα-

1. παπυλεῶνα V et sic scriptum affert Ducangius in Glossario p. 1102. παπιλιῶνα P. papilionem RV. 4. Ἰλλυριοὶ] Ἰλλύριοι PV. 5. Ἑρουλοὶ Maltretus cum RV. Μλουροι PV. 6. το addidi ex V. 7. αἰ] αἰεὶ V. ibid. τε ἀπ' V. τε om. P. 10. χλαμύδα] Legebatur χλαμίδα. 15. βαρδάνης V. Βανδαδης RV. Ἀβανδάνης P. Conf. p. 138 a. 17. αὐτὸν] αὐτοῦ V. 21. τοσοῦτων] τοσοῦτον V.

appellant) ibi, tanquam ita ferret desertus locus, conседit, se illuc absque apparatu ullo venisse indicans: milites vero ad hunc modum disposuit. Tentorium dextra ac laeva cingebant Thraces atque Illyrii. Succedebant Gotthi, coniunctique his Eruli: quos Vandali ac Mauri excipiebant. Longe ac late campus obtinebatur. Neque enim iisdem semper vestigiis haerentes stabant; sed sparsi, ambulando varia conficiebant spatia; et in legatum Chorois, quasi aliud agendo, negligenter contemptimque ora vertebant. Nec laena quisquam nec humerali quopiam amiculo, at lineis duntaxat tunicis braccisque induti omnes et praecincti incedebant. Equestri flagello quisque instructus, armatus hic enses, ille securi, nudo alius arcu, venationis consilium studiumque prae se cuncti ferebant, caeterarum plane rerum securi. Porro Abandanēs, ubi in Botisarii conspectum venit, Regem Choroem dixit indigne ferre et conqueri, quod Caesar (ita Persae Rom. Imperatorem vocant) ad se, ut prius convenerat, legatos non misisset: coactum ea re Choroem fines Rom. ingredi armata manu. Hic Belisarius nec vicinia castrorum, in quibus tot erant Barbari, territus, nec illius oratione commotus, sed remident

χῆν τινα καταστάς, ἀλλὰ γιγῶντί τε καὶ ἀνείμενῳ τῷ προσώπῳ ἀμείβεται „Οὐ ταύτη“ λέγων „ἢ τῷ Χοσρόῳ τανῦν εἰργάσθαι V 317
 γενόμεισται τοῖς ἀνθρώποις τὰ πράγματα. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι, ἦν
 τι ἀντιλέγοιτο σφίσι τε καὶ τῶν πέλας τισι, πρεσβεύουσι μὲν ἐς
 5 αὐτοὺς πρότερον, ἐπειδὴν δὲ τῶν μετρίων οὐ τύχωσιν, οὕτω δὴ
 πολέμῳ ἐς αὐτοὺς ἴασιν. ὁ δὲ γινόμενος ἐν μέσοις Ῥωμαίοις,
 εἶτα τοὺς ὑπὲρ τῆς εἰρήνης προτείνεται λόγους.“ ὁ μὲν τοσαῦτα
 εἰπὼν τὸν πρεσβευτὴν ἀπεπέμψατο.

Ὁ δὲ παρὰ Χοσρόῳ γενόμενος παρήνει οἱ ὅτι τάχιστα C
 10 ἀπαλλάσσεσθαι. στρατηγῷ γὰρ ἔφη ἐντυχεῖν ἀνδρειοτάτῳ τε καὶ
 ξυνητωτάτῳ ἀνθρώπων ἀπάντων καὶ στρατιώταις οἴους ἄλλους
 αὐτὸς οὐ πώποτε εἶδεν, ὧν δὴ τὴν εὐχοσμίαν θαυμάσειε μάλιστα
 πάντων, εἶναι τε οἶκ' ἐξ ἀντιπάλου τοῦ κινδύνου αὐτῷ τε καὶ Βε-
 15 λισαρίῳ τὴν ἀγωνίαν, διαφέρειν δὲ, ὅτι νικήσας μὲν αὐτὸς τὸν
 Καίσαρος νικήσει δοῦλον, ἥσσηθεις δὲ, ἂν οὕτω τύχοι, μέγα τι
 αἶσχος τῇ τε βασιλείᾳ πορίσεται καὶ τῷ Περσῶν γένει, καὶ Ῥω-
 μαῖοι μὲν νενικημένοι ῥαδίως ἂν ἐν τε ὀχυρώμασι καὶ γῇ τῇ αὐτῶν
 διασώζοντο. αὐτῶν δὲ, ἦν γέ τι ἐναντίωμα ξυμβαίῃ, οὐδ' ἂν
 ἄγγελος διαφύγοι ἐς τὴν Περσῶν χώραν. ταύτῃ ὁ Χοσρόης ἀνα- D
 20 πεισθεὶς τῇ ὑποθήκῃ ἀναστρέφειν μὲν ἐς τὰ Περσῶν ἥδη ἐβού-
 λετο, ἀμηχανία δὲ πολλῇ εἶχετο. τὴν τε γὰρ διάβασιν τοῦ πο-
 ταμοῦ πρὸς τῶν πολεμίων φυλάσσεσθαι ὥτε καὶ ὁδῷ τῇ αὐτῇ,
 ἐρήμῳ ἀνθρώπων παντάπυσιν οὔσῃ, ὀπίσω ἀπελαύνειν οὐχ οἷός

11. ξυνητωτάτῳ V. συνετωτάτῳ P.

exporrectoque ore respondens; Non ea, inquit, ratione, quam sequitur modo Chosroes, geri res ab hominibus solent. Nam alii quidem, si quam habent cum finitimis litem, missa ad eos legatione, cum aequas conditiones non obtinuerint, tum demum arma ipsis inferunt. Ille autem, posteaquam in medios Romanos perrupit, colloquium pacificatorium offert. Nec plura fatus, legatum remisit.

Ille ad Chosroem reversus, maturare reditum suavit, affirmans se egisse cum Duce, qui mortalibus omnibus fortitudine et prudentia antecelleret, ac milites nactus, quales ipse nunquam vidisset, quorum speciem et compositionem praestantem summe esset miratus: caeterum non esse ipsi cum Belisario dimicationem propositam pari sorte et conditione: hoc nempe intercedere discrimen, quod ipse quidem si foret victor, servum Caesaris vinceret; sin forte profligaretur, maiestati regiae et Persarum nationi probrum ingens afferret: ac Romani quidem fusi, in munimentis et regno suo salutem facile invenirent; sibi vero si quid adversi contingeret, ne nuntius quidem evadere in Persidem posset. Ea Chosroes admonitione pervictus, optabat sane reditum; haerebat tamen inops consilii, cum ab hoste transitum fluminis obsideri putaret, neque eadem via reverti idcirco posset, quod illa humano cultu prorsus vacabat, res-

τε ἦν, ἐπεὶ ἅπαντα σφᾶς τὰ ἐπιτήδεια ἤδη ἐπιλελοίπει, ἅπερ τὰ πρότερα ζὺν αὐτοῖς ἔχοντες ἐς γῆν τὴν Ῥωμαίων ἐσέβαλλον. τέλος δὲ πολλὰ λογισαμένῳ ξυμφορώτατόν οἱ ἔδοξεν εἶναι μάχῃ διακινδυνεύσαντι ἐς γῆν τε τὴν ἀντιπέραν ἥκειν καὶ διὰ χώρας πᾶσιν εὐθιγροῦσης τοῖς ἀγαθοῖς τὴν πορείαν ποιήσασθαι. Βελισάριος δὲ εὖ μὲν ἠπίστατο ὥς οὐδ' ἂν δέκα μυριάδες ἀνδρῶν τὴν διάβα-
P 140 σιν Χοσρόῃ ἀνυχαιτίζειν ποτὲ ἱκαναὶ εἶεν· ὃ τε γὰρ ποταμὸς πολυλαχῇ τῶν ταύτῃ χωρίων ναυσὶ διαβατὸς ὢν ἐπὶ πλεῖστον τυγχάνει καὶ κρείσσον ἦν ἄλλως τὸ Περσῶν στράτευμα ἢ πρὸς πολεμίων ὀλλῶν τινῶν τῆς διαβάσεως ἀποκεκλείσθαι· τοῖς δὲ ἀμφὶ Διογέ- 10 νην τε καὶ Ἀδόλιον σὺν τοῖς χιλοῖς ἐπέστελλε τὰ πρῶτα προῖναι τὴν ἐκείνῃ ἁκτὴν, ὅπως δὴ ἐς ταραχὴν ἀφασίᾳ τινὶ τὸν βάρβαρον καταστήσονται. ὅπερ δεδιξάμενος, ὥσπερ μοι ἐρρήθη, ἔδωκε μὴ τι αὐτῷ ἐμπόδισμα εἶη ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Ῥωμαίων γῆς. λόγου δὲ οἱ πολλοῦ ἄξιον ἐφαίνετο εἶναι ἔξελάσαι ἐνθὲνδε τὸν 15 B Χοσρόου στρατὸν, οὐδεμιᾷ κινδυνεύσαντι μάχῃ πρὸς μυριάδας βαρβάρων πολλὰς ζὺν στρατιώταις λίαν τε ὀλλοῖς οὖσι καὶ ἀτε-
H 77 χνῶς κατεπτηχόσι τὸν Μήδων στρατὸν. διὸ δὲ ἐκέλευε Διογένην τε καὶ Ἀδόλιον ἡσυχῇ μένειν.

Ὁ γοῦν Χοσρόης γέφυραν σὺν πολλῷ τάχει πηξάμενος πο- 20 ταμὸν Εὐφράτην ἐκ τοῦ αἰγυπιδίου διέβη παντὶ τῷ στρατῷ. Πέφ-

1. ἐπιλελοίπει L. ἐπαλελοίπει P. 2. ἐσέβαλλον] ἐσεβαλον L.
 13. καταστήσονται] καταστήσονται L. ibid. ὅπερ H. ὅπερ
 HmP. ibid. δεδιξάμενος] δεδιξάμενος L. corr. ibid. ἐρρήθη]
 ἐρρήθη P. 14. τι om. L. 15. δὲ οἱ] τί οἱ L.

que cibaria iam omnino Persas defecerat, qua ante instructi Romanorum terras intrarant. Re multum et diu cogitata, visum tandem est optimum factu, tentare ferro et vi viam sibi facere in oram oppositam, perque regionem commodis omnibus affluentem habere iter. Nec Belisarius praeteribat, ne centena quidem hominum millia ad Chosroem transmissione prohibendum sufficere. Nam ibi fluvius per longissimum tractum pluribus in locis traieci navigiis potest. Sed haec praecipua causa, quod exercitus Chosrois validior erat, quam ut hostiles copulae illi transitum intercluderent. Quare Diogeni et Adolio per literas mandavit, quamprimum cum illis suis mille adversa ripa decederent, ut incerti consilii obscuritate turbarent Barbarum: quem cum, ut dicebam, terruisset, ne quid eum in Romano solo teneret verebatur. Enimvero operae pretium esse iudicabat exercitum Chosrois depulisse, vitata certaminis alea, cum multis Barbarorum myriadibus ineundi a militibus oppido paucis et Medorum vires pertimescentibus: propterea Diogeni atque Adolio nihil ut moverent praecepit.

Itaque Chosroes ponte mira celeritate compacto, Euphratem subito cum universo exercitu transgressus est. Et vero Persae fluvios omnes

σαῖς γὰρ πότῳ οὐδὲν διαβῆτοί εἰσι ποταμοὶ ἅπαντες, ἐπεὶ αὐτοῖς
 ὁδῷ ἰούσιν ἀγχιτροειδῇ σιδήρεια ἐν παρασκευῇ ἔστιν, οἷς δὴ ξύλα
 μικρὰ ἐς ἄλλα ἐναρμόζοντες γέφυραν αὐτοσχεδιάζουσιν ἐκ τοῦ
 παραυτίκα ὅπῃ ἂν σφίσι βουλομένοις εἴη. ἐπεὶ δὲ τάχιστα γέ-
 5 νεν ἐν τῇ ἀντιπέραις ἡπειρῳ, πέμψας παρὰ Βελισάριον αὐτὸς μὲν C
 Ῥωμαίοις κεχαρίσθαι τοῦ Μήδων στρατοῦ τὴν ἀναχώρησιν ἔφα-
 σκε, προσδέχεσθαι δὲ τοὺς παρ' αὐτῶν πρέσβεις, οὓς σφίσι
 παρέσσεσθαι οὐκ ἐς μακρὰν ἄξιον εἶναι. Βελισάριος δὲ παντὶ καὶ
 αὐτὸς τῷ Ῥωμαίων στρατῷ τὴν Εὐφράτην ποταμὸν διαβὰς παρὰ
 10 Χοσρόην εὐθὺς ἐπέμψεν. οἳ, ἐπεὶ παρ' αὐτὸν ἵκοντο, πολλὰ
 τῆς ἀναχωρήσεως ἐπαινέσαντες πρέσβεις ἐς αὐτὸν ἦξιν παρὰ βα-
 σιλέως αὐτίκα δὴ μᾶλα ὑπέσχοντο, οἳ δὴ τὰ ἀμφὶ τῇ εἰρήνῃ ξυγ-
 κείμενα πρότερον ἔργῳ ἐπιτελῆ πρὸς αὐτὸν θήσονται. ἤξιον. δὲ
 διὰ Ῥωμαίων, ἅτε φίλων αὐτῷ, τῇ πορείᾳ χρῆσθαι. ὁ δὲ καὶ
 15 ταῦτα ὑπέδεχτο ἐπιτελέσειν, εἴ τινα οἱ δοῖεν τῶν δοκίμων ἐν D
 ὁμήρων λόγῳ ἐπὶ ταύτῃ τῇ ὁμολογίᾳ, ἐφ' ᾧ τὰ ξυγκείμενα πρά-
 ξουσιν. οἱ μὲν οὖν πρέσβεις παρὰ Βελισάριον ἐπανήκοντες τοὺς
 Χοσρόου λόγους ἀπήγγελλον, ὁ δὲ ἐς τὴν Ἐδεσσαν ἀφικόμενος V 318
 Ἰωάννην τὸν Βασιλείου παῖδα, γένει τε καὶ πλούτῳ πάντων τῶν
 20 Ἐδεσησίων διαφανέστατον, ὁμηρον τῷ Χοσρόῃ οὕτι ἐκούσιον εὐ-
 θὺς ἐπέμψεν. Ῥωμαῖοι δὲ Βελισάριον ἐν εὐφημίαις εἶχον, μῦλ-
 λὸν τε σφίσι ἐν τούτῳ εὐδοκιμῆσαι τῷ ἔργῳ ἐδόκει ἢ ὅτι

3. μικρὰ ἐναρμόζοντες L.Hm. μακρὰ ἀρμόζοντες HP. 10. ἵκον-
 το L ἦκοντο P. 17. τοὺς] τοῦ L. 18.20. Ἐδεσσαν] Ἐδεσαν
 P et Ἐδεσησίων. 20. οὕτι L. οὕτε P.

nullo negotio transmittunt. Cum enim iter faciunt, in bellico instru-
 mento uncus ferreus paratos habent; quibus tigna aptantes, ubivis pon-
 tem ex tempore construant. Statim ut ad ulteriorem continentem evasit
 Chosroes, Belisario misit, se, Romanis gratificandi causa, Medorum co-
 pias retraxisse: expectare ab ipsis legatos, iique ut brevi afforent con-
 sentaneum esse. Similiter Belisarius Euphratem copias omnes Romanas
 traduxit, et ad Chosroem oratores extemplo misit: qui cum ad eum
 pervenissent, ipsi ob redditum ample laudato promiserunt, Imperatoris
 legatos primo quoque tempore affore, ut priora pacis conventa rata fa-
 cerent atque implerent. Rogarunt insuper, iter haberet amice per Ro-
 manorum, quippe amicorum, terras. Quod etiam ille se facturum rece-
 pit, si quem e primoribus obsidem darent, quo sanciretur promissi fides,
 et ipsos pactioni satis facturos constaret. Reversi oratores ad Belisa-
 rium, Chosrois verba retulere. Is vero postquam Edessam pervenit,
 Ioannem Basilii filium, splendore generis opibusque clarissimum Edesse-
 norum, quamvis invitum, misit obsidem Chosroī. Iam Belisarii nomen
 per ora Romanorum volitabat: quibus ille eo facto gloriam adeptus maio-

Γέλιμερα δορυβάτωσιν ἢ τὸν Οὐτίτιν εἰς Βυζάντιον ἤνεγκαν. ἦν γὰρ ὡς ἀληθῶς λόγου καὶ ἐκαίνου πολλοὺ ἄξιον, πεφοβημένων μὲν καὶ τοῖς ὀχυρώμασι κρυπτομένων Ῥωμαίων ἀπάντων, Χοσ-
 P 141 ρόου δὲ στρατῷ μεγάλῳ ἐν μέσῃ γεγονότος Ῥωμαίων ἀρχῇ, ἄνδρα στρατηγὸν ἔδν ὀλίγοις τισὶ δρόμῳ δξεί ἐκ Βυζαντίου μεταξὺς ἦκοντα ἀπ' ἐναντίας τοῦ Περσῶν βασιλέως στρατοπεδεύεσθαι, Χοσρόην δὲ ἐκ τοῦ ἀπροσδοκῆτος, ἢ τὴν τύχην ἢ τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀνδρὸς δεισαντα ἢ καὶ τισὶν ἐξαπατηθέντα σοφίσμασιν, ἐκ- προσθε μηκέτι χωρῆσαι, ἀλλὰ τῷ μὲν ἔργῳ φυγεῖν, λόγῳ δὲ τῆς εἰρήνης ἐφίεσθαι.

10

Ἐν τούτῳ δὲ Χοσρόης ἀλογήσας τὰ ὁμολογημένα Καλλίν-
 κον πόλιν οὐδενὸς τὸ παράπαν ἀμυνομένου εἶλε. ταύτης γὰρ τὸν περίβολον ὀρῶντες Ῥωμαῖοι σαθρόν τε καὶ εὐάλωτον παντάπασιν ὄντα, μοῖραν αὐτοῦ ἀεὶ καθαιροῦντές τινα, νέᾳ τινὶ ἀνενοῦντο
 B οἰκοδομίᾳ. τότε γοῦν μέρος τι αὐτοῦ καθελόντες, οὐπω δὲ τὸ 15 λειπόμενον τοῦτο δειμιάμενοι, ἐπειδὴ τοὺς πολεμίους ἄγχιστά πη ἐπόθοοντο εἶναι τῶν χρημάτων ὑπεξαγαγόντες τὰ τιμωτάτα, οἱ μὲν εὐδαίμονες αὐτῆς τῶν οἰκητόρων ἐς ἔτιρα ἄττα ὀχυρώματα ἀπεχώρησαν, οἱ δὲ λοιποὶ στρατιωτῶν χωρὶς αὐτοῦ ἔμειναν. καὶ γεωργῶν δὲ πάμπολὺ τι χρῆμα ἐνταῦθα ξυνελλέχθαι ξυνέβη. οὗς 20 δὴ ὁ Χοσρόης ἀνδραποδίσας ἅπαντα ἐς ἔδαφος καθεῖλεν. ὀλίγῳ δὲ ὕστερον τὸν δμῆρον Ἰωάννην δεξόμενος ἀπεχώρησεν εἰς τὰ πάτρια ἡδη.

1. Οὐτίτιν] Ιούτιτιν A. Ιούτιν H. 21. ἅπαντα] ἅπαν HL.
 22. δὲ] τε L.

rem videbatur, quam cum captivum Gellimerem aut Vittigin Byzantium deportavit. Et certe digna res existimatione erat ac laude amplissima, cum Romani in munimenta additi omnes trepidarent, et Chosroes ingenti succinctus exercitu in Romanum Imperium penetrasset, tunc Magistrum militum Byzantio cum paucis raptim profectum, castra opposuisse Persarum Regi, ac repente Chosroem, seu fortunam viri, seu virtutem veritum, sive etiam callidis quibusdam inventis circumscriptum, hand processisse ultra; sed verbo mentientem studium pacis, re ipsa fugam ce-
 pisse.

Interea Chosroes, exuta promissi fide, Callinicum urbem, omnino indefensam, cepit. Etenim Romani cum eius muros ruinosos esse et expugnari posse facile viderent, non cessabant partem illorum demoliri aliquam, ac nova subinde structura instaurare. Tunc igitur parte diruta, necdum reparata labe, ubi hostem appropinquare auditum est, cives opulenti, quae habebant pretiosissima, secum exportantes, in alia quaedam munita loca migrarunt: reliqui a militibus inopes ibi remanserunt. Eodem plurima agricolarum turba confluxerat, quibus Chosroes servituti addictis, omnia solo aequavit: nec multo post Ioanne obside recepto, remeavit in patriam.

Ἀρμένιοι τε, οἱ τῷ Χοσρόῳ προσκεχωρηκότες, τὰ πιστὰ πρὸς Ῥωμαίων λαβόντες ξὺν τῷ Βασσάκῃ ἐς Βυζάντιον ἤλθον. C ταῦτα μὲν ἐν τῇ τρίτῃ Χοσρόου ἐσβολῇ Ῥωμαίοις γενέσθαι ξυνέβη, καὶ Βελισάριος βασιλεῖ ἐς Βυζάντιον ἤλθε μετὰπειμptos, 5 ἐφ' ᾧ ἐς Ἑλλάδα εὐθὺς σταλήσεται, πονηρῶν ἤδη παντάπασιν τῶν ἐκείνῃ πραγμάτων Ῥωμαίοις ὄντων.

κβ'. Ὑπὸ δὲ τούτους τοὺς χρόνους λοιμοὶς γέγονεν, ἐξ οὗ D δὴ ἅπαντα ὀλίγον ἐδέχθη τὰ ἀνθρώπεια ἐξίτηλα εἶναι. ἅπασιν μὲν σὺν τοῖς ἐξ οὐρανοῦ ἐπισκῆπτουσιν ἴσως ἂν καὶ λέγοιτό τις ἐπ' 10 ἀνδρῶν τολμητῶν αἰτίου λόγος, οἷα πολλὰ φιλοῦσιν οἱ ταῦτα δεινοὶ αἰτίας τερατεύεσθαι οὐδαμῇ ἀνθρώπῳ καταληπτὰς οὔσας, φυσιολογίας τε ἀναπλάσσειν ὑπεροχοῦς, ἐξεπιστάμενοι μὲν ὡς λέγουσιν οὐδὲν ὄντας, ἀποχρῆν δὲ ἡγούμενοι σφίσιν, ἦν γε τῶν ἐν- 15 τυχανόντων τινὰς τῷ λόγῳ ἐξαπατήσαντες πείσωσι. τούτῳ μὲν τοι τῷ κακῷ πρόφασιν τινα ἢ λόγῳ εἰπεῖν ἢ διανοίᾳ λογίσασθαι μηχανή τις οὐδεμία ἔστι, πλήν γε δὴ οὖσα ἐς τὸν θεὸν ἀναφέρε- P 142 σθαι. οὗ γὰρ ἐπὶ μέρους τῆς γῆς οὐδὲ ἀνθρώπων τισὶ γέγονεν H 78 οὐδέ τινα ὥραν τοῦ ἔτους ἔσχεν, ὅθεν ἂν καὶ σοφίσματα αἰτίας εὐρέσθαι δυνατὰ εἴη, ἀλλὰ περιεβάλλετο μὲν τὴν γῆν ξύμπασαν, 20 βίους δὲ ἀνθρώπων ἅπαντας ἐβλαψε, καίπερ ἀλλήλων ἐς τὸ ἐναντίον παρὰ πολὺ διαλλάσσοντας, οὔτε φύσεώς τις οὔτε ἡλικίας φειδόμενον. εἴτε γὰρ χωρίων ἐνοικήσαιο εἴτε νόμῳ διαίτης, ἢ

5. πονηρῶν] πονήρων P. *ibid.* παντάπασιν L. παντάπασιν P.
21. οὔτε — οὔτε] οὐδέ — οὐδέ P.

Teus Armenii, qui ad Chosroem desciverant, fide publica a Romanis accepta, cum Bassace venerunt Byzantium. Atque haec quidem Romanis contigerunt in tertia Chosrois irruptione. Belisarium vero Augustus Byzantium revocavit, profecturum continuo in Italiam, ubi Romana res iam prorsus collabebatur.

22. Sub idem tempus orta est pestilentia, quae cultum et genus humanum tantum non abolevit omnino. Ac forte praesidenti ingenio viri ad ea, quae de caelo fluunt occulte, illius originem revocabunt. Et vero saepe amant, qui harum rerum peritiam profitentur, causas humanae menti plane incomprehensibiles memorare insigni vaniloquentia, et quosdam de natura sermones peregrinos confingere hand ignari quidem dicere se nihil sani, contenti vero, si nonnullis e vulgo fucum fecerint oratione sua. Profecto causa eiusce morbi nulla praeter Deum nec dici potest nec cogitari. Neque enim una in parte terrarum, non in unum quoddam hominum genus, non certo anni tempore grassatus est: unde posset speciosior peti et captiosior probabilitas causae; sed Orbem universum pervagatas, cuiuscunque generis homines, quamvis inter se diversissimos, foede attigit, nulli sexui, nulli parcens aetati, Nam sive

φύσεως τρόπῳ, ἢ ἐπιτηδεύμασιν, ἢ ἄλλῃ ὅτῳ ἀνθρώπων ἀν-
 θρωποι διαφέρουσιν, ἐν ταύτῃ δὴ τῇ νόσῳ τὸ διαλλάσσειν οὐδὲν
 ὦνησεν. ἐπέσκηψε δὲ τοῖς μὲν ὥρα θέρους, τοῖς δὲ χειμῶνι,
 V 819 τοῖς δὲ κατὰ τοὺς ἄλλους καιροὺς. λεγέτω μὲν οὖν ὥς πῃ ἔκα-
 B στος περὶ αὐτῶν γινώσκει καὶ σοφιστῆς καὶ μετεωρολόγος, ἐγὼ δὲ ὅ-
 θθεν τε ἤρξατο ἡ νόσος ἤδε καὶ τρόπῳ δὴ ὅτῳ τοὺς ἀνθρώπους
 διέφθειρεν ἐρῶν ἐρχομαι.

Ἦρξατο μὲν ἐξ Αἰγυπτίων οἱ ὥκηνται ἐν Πηλουσίῳ. γε-
 νομένη δὲ δίχα πῇ μὲν ἐπὶ τε Ἀλεξανδρείας καὶ τῆς ἄλλης Αἰ-
 γύπτου ἐχώρησε, πῇ δὲ ἐπὶ Παλαιστίνους τοὺς Αἰγυπτίους ὁμό- 10
 ρους ἦλθεν, ἐντεῦθεν τε κατέλαβε τὴν γῆν σύμπασαν, ὁδῶ τε
 αἰεὶ προϊούσα καὶ χρόνοις βαδίζουσα τοῖς καθήκουσιν. ἐπὶ ῥητοῖς
 γὰρ ἐδόκει χωρεῖν καὶ χρόνον τακτὸν ἐν χώρᾳ ἐκάστη διατριβὴν
 ἔχειν, ἐς οὐδένας μὲν ἀνθρώπων παρέργως τῷ φθόρῳ χρωμένη,
 σκεδαννυμένη δὲ ἐφ' ἐκότερα μέχρι ἐς τὰς τῆς οἰκουμένης ἰσχα- 15
 C τιάς, ὥσπερ δεδοικυῖα μή τις αἰτὴν τῆς γῆς διαλάθοι μυχός.
 οὔτε γὰρ νῆσόν τινα ἢ σπήλαιον ἢ ἀκρωρεῖαν ἐλλέπετο ἀνθρώ-
 πους οἰκήτορας ἔχουσιν· ἦν δὲ πού τινα καὶ πυρήκατο χώραν,
 ἢ μὴ ψαύσασα τῶν ταύτῃ ἀνθρώπων ἢ ἀμωσγένως αὐτῶν ἄψα-
 μένη, ἀλλὰ χρόνῳ τῷ ὑστέρῳ αὐτῆς ἐνταῦθα ἐπανιοῦσα τῶν μὲν 20
 περιόλων, οἷς δὴ πικρότατα ἐπέσκηψε πρότερον, οὐδαμῶς ἤψα-
 το, τῆς δὲ χώρας ἐκείνης οὐ πρότερον ἀπέστη ἕως τὸ μέτρον ὁρ-
 θῶς καὶ δικαίως τῶν τετελευτηκότων ἀπέδωκεν, ὥσπερ καὶ τοῖς

2. τῇ add. L. 9. τῆς add. L. 15. τὰς om. L. 18. παρή-
 κατο] παρήμας AH: illud HmLm. παρήκατος L. Fort. παρήμα.

habitatione, seu lege victus, seu indole, seu studiis, sive alia demum re
 quapiam inter se differrent; regnante hac lege, nihil id discrimen inu-
 bat. Atque hos aestate, illos hieme, alios aliis invasit temporibus. De
 his porro sophista diserasat, hac pronuntiet meteorologus, pro suo quic-
 que sensu: ego vero unde haec pestilentia coepit, et quo modo mortales
 extinxerit, declarare aggredior.

Ab Aegyptiis orta est, Pelusii incolis: unde bifariam didita, hac
 Alexandriam et reliquam Aegyptum pervasit; illac in Palaestinam Aegy-
 pto conterminam diffusa, inde totum Orbem occupavit, semper progre-
 diens cursu certis temporis spatiis definite. Etenim certa lege proce-
 dere, statumque dierum intervallum unaquaque in regione exigere vide-
 batur, in neminem virus obiter exorens, et hinc inde ad extremas Orbis
 oras dimanans, quasi vereretur, ne quem terrarum angulum ac recessum
 praeteriret imprudens. Nam neque insula ulla, nec spelunca, nec mon-
 tis vertice, ubi sedem homines haberent, abstinuit. Si quem locum
 transiit, vel minime, vel leviter tactis incolis, eo postmodum regressa,
 vicinis, in quos antea desaevierat, intactis, inde non prius discessit,
 quam iustum numerum explevit funerum, pro portione ac modo cladis,

ἀμφ' αὐτὴν ὥπλημένους χρόνῳ τῷ προτέρῳ διεφθάρθαι τετύχηκεν.
 ἀρξαμένη δὲ αἰὲς ἐκ τῆς παραλλας ἡ νόσος ἦδε οὕτω δὴ ἐς τὴν με-
 σόγειον ἀνέβαινε χώραν. δευτέρῳ δὲ ἔτει ἐς Βυζάντιον μισοῦν- D
 τος τοῦ ἥρος ἀφίκετο, ἔνθα καὶ ἐμὲ οἱ ἐπιδημεῖν τηνικαῦτα ξυν-
 5 ἔβη. ἐγένετο δὲ ὥδε. φάσματα δαιμόνων πολλοῖς ἐς πᾶσαν
 ἀνθρώπου ἰδέαν ὤφθη, ὅσοι τε αὐτοῖς παραπίπτοιεν, παλεσθαι
 ᾤοντο πρὸς τοῦ ἐντυχόντος ἀνδρός, ὅπη παρατύχοι τοῦ σώματος,
 ἅμα τε τὸ φάσμα ἐώρων καὶ τῇ νόσῳ αὐτίκα ἡλίσκοντο. κατ'
 ἀρχὰς μὲν οὖν οἱ παραπεπτωκότες ἀποτρέπασθαι αὐτὰ ἐπειρῶντο,
 10 τῶν τε ὀνομάτων ἀποστοματίζοντες τὰ θεϊότατα καὶ τὰ ἄλλα ἐξο-
 σιούμενοι, ὥς ἑκάστος πῇ ἐδύνατο, ἥνων μέντοι τὸ παράπαν
 οὐδέν, ἐπεὶ καὶ τοῖς ἱεροῖς οἱ πλείστοι καταφρεύγοντες διεφθεί- P 143
 ροντο. ὕστερον δὲ οὐδὲ τοῖς φίλοις καλοῦσιν ἐπακούειν ἤξιον,
 ἀλλὰ καθεῖρξαντες αὐτοὺς ἐν τοῖς δωματίοις, ὅτι δὴ οὐκ ἐπαύειν
 15 προσηγοιοῦντο, καίπερ ἄρασσομένων αὐτοῖς τῶν θυρῶν, δειμαί-
 νοντες δηλονότι μὴ δαιμόνων τις ὁ καλῶν εἴη. τισὶ δὲ οὐχ οὕτως
 ὁ λοιμὸς ἐπέσκηπεν, ἀλλ' ὅψιν ὀνείρου ἰδόντες ταῦτό τοῦτο πρὸς
 τοῦ ἐπιστάντος πάσχειν ἐδόκουν, ἢ λόγου ἀκούειν προλέγοντος
 σφίσιν ὅτι δὴ ἐς τῶν τεθνηξομένων τὸν ἀριθμὸν ἀνάγραπτοι εἶεν.
 20 τοῖς μέντοι πλείστοις οὔτε ὕπαρ οὔτε ὄναρ αἰσθομένοις τοῦ ἐσο-
 μένου εἴτα τῇ νόσῳ ξυνέβη ἁλῶναι. ἡλίσκοντο δὲ τρόπῳ τοιῷδε.
 ἐπύρεσσον ἄφνω, οἱ μὲν ἐξ ὕπνου ἐγгерμενοι, οἱ δὲ περιπάτους

4. ἥρος] ἥρος P. 14. αὐτοὺς] αὐτοὺς L. 17. ἐπέσκηπεν]
 ἐπείκετο (γρ. ἐπέσκηψε) A. „ἐπείκετο Reg.“ MALT. 20. οὐ-
 τε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P.

quam accolis tempore superiori intulerat. Semper autem incipiens ab ora
 maritima, in mediterraneas plagas serpebat. Altero demum anno, adulto
 vere, Byzantium pervenit: ubi forte eodem ego, quo illa, tempore ver-
 satus sum. Ita vero nascebatur. Multis apparebant spectra daemonum
 induta quavis hominum forma. Quicumque in illa inciderent, aliqua in
 parte corporis, modo hac, modo illa, a viro obvio percuti se existima-
 bant: simul autem spectrum viderant, morbo corripiebantur. Atque ini-
 tio quidem quibus occurrebant eiusmodi simulacra, illi diviniatissimum
 imploratione nominum, et sedula, quoad quisque poterat, expiatione, ea
 conabantur avertere; sed frustra, cum plurimi vel in templis, in quae
 perfugiebant, animam agerent. Deinde alii in cubacula se concludentes,
 ne amicos quidem auscultare compellantes volebant, et quamvis fores
 comminuerentur pulsando, nihil se exaudire simulabant, timentes scilicet
 ne ab aliquo daemone vocarentur. Quidam non ita pestem concipiebant:
 verum obiecto secundum quietem viso, eadem illa ab astante inflicta pati,
 vel audire vocem sibi videbantur, quae ipsos in morituroorum numerum
 ascriptos praenuntiabat. Plerosque, nullo nec in vigilia nec in somnis
 excepto viso, futuri indice, morbus incessabat hoc fere modo. Febrie-
 bant repente, hi quidem statim ab excusso somno, illi inambulando, alii

B ποιούμενοι, οἱ δὲ ἄλλο ὃ τι δὴ πράσσοντες. καὶ τὸ μὲν σῶμα οὔτε τι διήλλασσε τῆς προτέρας χροιάς οὔτε θερμὸν ἦν, ἅτε πυρετοῦ ἐπιπιδόντος, οὐ μὴν οὐδὲ φλόγωσις ἐπείνετο, ἀλλ' οὕτως ἀβληχρὸς τις ἐξ ἀρχῆς τε καὶ ἄχρις ἐσπέρας ὁ πυρετὸς ἦν ὥστε μήτε τοῖς νοσοῦσιν αὐτοῖς μήτε ἰατρῶ ἀπτομένῳ δόκησιν κινδύνου παρέχεσθαι. οὐ γὰρ οὖν οὐδέ τις τελευτῶν τῶν περιπεπτωκότων ἀπ' αὐτοῦ ἔδοξεν. ἡμέρα δὲ τοῖς μὲν τῇ αὐτῇ, τοῖς δὲ τῇ ἐπιγενομένῃ, ἑτέροις δὲ οὐ πολλαῖς ὕστερον βουβῶν ἐπῆρτο, οὐκ ἐνταῦθα μόνον, ἐνθα καὶ τὸ τοῦ σώματος μόριον, ὃ δὴ τοῦ ἥτρον ξερθὲν ἔστι, ἀλλὰ καὶ τῆς μασχάλης ἐντὸς, ἐνίοις δὲ καὶ 10

C παρὰ τὰ ὦτα καὶ ὅπου ποτὲ τῶν μερῶν ἔτυχε.

Τὰ μὲν οὖν ἄχρι τοῦδε πᾶσιν ὁμοίως σχεδὸν τι τοῖς τῇ νόσῳ ἁλισκομένοις ξυνέβαινε· τὰ δὲ ἐνθὲνδε οὐκ ἔχω εἰπεῖν πότε-
H 79 ρον ἐν τῷ διαλλάσσοντι τῶν σωμάτων καὶ ἡ διαφορὰ τῶν συμπιπτόντων ἐγένετο, ἢ ὅπῃ ποτὲ βουλομένῳ εἴη τῷ τὴν νόσον ἐπα-
 15 γαγόντι. ἐπείνετο γὰρ τοῖς μὲν κῶμα βαθύ, τοῖς δὲ παραφροσύνη ὀξεία, ἐκάτεροί τε τὰ πρὸς τὴν νόσον ἐπιτηδείως ἔχοντα
V 320 ἔπασχον· οἷς μὲν γὰρ τὸ κῶμα ἐπέκειτο, πάντων ἐπιλελησμένοι τῶν ἐλωθότων σφίσις ἐς αἰὲ καθεύδειν ἐδόκουν. καὶ εἰ μὲν τις αὐτῶν ἐπιμελοῖτο, μεταξὺ ἥσθιον, τινὲς δὲ καὶ ἀπημελημένοι 20
D ἀπορία τροφῆς εὐθὺς ἔτνησκον. οἱ μέντοι τῷ τῆς παραφροσύ-

5. μήτε — μήτε] μηδὲ — μηδὲ P. 10. Post ξερθὲν ἔστι legobantur uncis inclusa βουβῶν κέκληται. 11. μερῶν Hoeschelius. Legebatur μερῶν. 13. ξυνέβαινε A. ξυνέβη P. „ξυνέβαινε Reg.“ MALT. 20. ἐπιμελοῖτο A. ἐπιμαίετο P.

aliud agendo quidpiam. Colore nihil mutato pristino corpus non ut febrī correptum calebat: nulla existerat inflammatio: sed a mane usque ad vespertum febris adeo lenis erat, ut nec aegrotis ipsis, adeoque nec medicorum pulsū exploranti, periculi opinionem praeberet. Nec sane quisquam eorum, qui in morbum delapsi fuerant, illo perituras videbatur. Die autem his eodem ipso, illis postero, aliis haud multis post, nascebatur ac tumescebat bubo, non ea solum in parte corporis quae imo ventri subest et linguē dicitur, sed in axillae etiam aīa: post aures quoque nonnullis: quacunq̃ue demum in parte femorum.

Morbum contrahentibus haec pari fere modo accidebant, quae haecenus commemoravi. In sequentibus illud expedire non possum, diversane ex habitudine corporum, an ex arbitrio solo auctoris morbi oriretur eorum diversitas, quae morbo accedebant. Gravi veterano alii, alii peracri amentia capti, utrique his congrua patiebantur. Siquidem veterano pressi, dormire semper videbantur, rerum obliti omnium, quibus assueverant. Si quis aderat, qui eorum valetudini daret operam, cibum interdum capiebant cura destituti, brevi tempore inedia necabantur. Lymphatici

νης ἀλόντες κακῶ ἀγροπνία τε καὶ φαντασίᾳ πολλῇ εἶχοντο, καὶ
 τινες ὑποπτεύοντες ἐπίτναι σφίσιν ὥς δὴ ἀπολοῦντας ἐς ταραχὴν
 τε καθίσταντο καὶ ἀναβοῶντες ἐξάσιον οἶον ἐς φνγὴν ὤρμηστο.
 οἱ τε αὐτοὺς θεραπεύοντες καμάτῳ ἀπαύστῳ ἐχόμενοι τὰ ἀνήκε-
 στα ἐς αἰὲ ἐπάσχον. διὸ δὴ ἅπαντες αὐτοὺς οὐχ ἥσσαν ἢ τοὺς
 πονουμένους ὥκτιζοντο, οὐχ ὅτι τῷ λοιμῷ ἐπιέζοντο ἐκ τοῦ προσίε-
 ναι (οὔτε γὰρ ἰατρῷ οὔτε ἰδιώτῃ μεταλαχεῖν τοῦ κακοῦ τοῦδε
 τῶν νοσοῦντων ἢ τῶν τετελευτηκότων ἀπομένῳ ξυνέβη, ἐπεὶ
 πολλοὶ μὲν αἰὲ καὶ τοὺς οὐδὲν σφίσι προσήκοντας ἢ θάπτοντες ἢ
 10 θεραπεύοντες ταύτῃ δὴ τῇ ὑπουργίᾳ παρὰ δόξαν ὄντιέχον, πολ- P 144
 λοὶ δὲ τῆς νόσου ἀπροφασίστως αὐτοῖς ἐπιπεσοῦσης εὐθὺς
 ἔθνησκον), ἀλλ' ὅτι τάλαιπωρία πολλῇ εἶχοντο. ἔκ τε γὰρ τῶν
 στρωμάτων ἐκπύοντας καὶ καλινδουμένους ἐς τὸ ἔδαφος ἀντικα-
 θίστων αὐθις καὶ ῥιπτεῖν σφῶς αὐτοὺς ἐκ τῶν οἰκημάτων ἐφιμέ-
 15 νους ὠθοῦντές τε καὶ ἀνθέλκοντες ἐβιάζοντο. εἰς ὕδωρ τε οἷς
 παρατύχοι ἐμπεσεῖν ἤθελον οὐ δὴ οὐχ ὅσον τοῦ ποτοῦ ἐπιθυμία
 (ἐς γὰρ θάλασσαν οἱ πολλοὶ ὤρμηστο), ἀλλ' αἷτιον ἦν μάλιστα
 ἢ τῶν φρενῶν νόσος. πολὺς δὲ αὐτοῖς καὶ περὶ τὰς βρώσεις ἐγέ-
 νετο πόνος. οὐ γὰρ εὐπετῶς προσίεντο ταύτας. πολλοὶ τε ἀπο-
 20 ρία τοῦ θεραπεύοντος διεφθάρησαν, ἢ λιμῷ πιεζόμενοι, ἢ ἀφ' B
 ὑψηλοῦ καθιέμενοι τὸ σῶμα. ὅσοις δὲ οὔτε κῶμα οὔτε παραφρο-
 σύνη ἐνέπεσε, τούτοις δὴ ὃ τε βουβῶν ἐσφακέλιζε καὶ αὐτοὶ ταῖς
 ὀδύναϊς οὐκέτι ἀντέχοντες ἔθνησκον. τεκμηριώσειε δ' ἂν τις καὶ

15. εἰς ὕδωρ Lm. Aberat εἰς. 16. οὐ δὴ] οὐδὲ HL: illud Hm.
 17. γὰρ] γούη HL: illud HmLm.

vere insomnes totique in visis, et paratos ad necem adesse suspicantes, perturbabantur, seque horrenda cum vociferatione in fugam dabant. Qui illis inserviebant, iugī labore districti, perpetiebantur durissima; ita ut omnes non minus ipsorum, quam aegrotantium misereret: non quod ipsis lues afflaretur accessu; (nam nec medicus, nec illius artis imperitus quisquam morbum contraxit tactu languentium; quandoquidem multi, qui etiam alienos vel curabant vel sepeliebant, praeter opinionem salvi perstabant in ministerio: multi rursus nulla data ansa morbo correpti protinus interibant) sed quod plurimum fatigarentur. Nam aegros excidentes stratis, seque humi volutantes reponebant, atque e tectis praecipites dare se volentes repellebant, tenebantque retractos vi. Nacti aquam, ardebant se in eam immittere, non potus desiderio, (siquidem multi mare petebant) sed animi morbo impulsī. Nec minor circa cibum luctatio: quem haud facile admittabant. Non pauci, quibus nemo ministrabat, aut fame, aut ultroneo casu ex edito perierunt. Quosunque nec veter-
 nus nec insaniam occupaverat, extabescebat his bubo, et maiores viribus cruciatus vitam adimebant. Idem caeteris accidisse coniecerit forte quis-

τοῖς ἄλλοις ἅπασι κατὰ ταῦτὰ ξυμβῆναι, ἀλλ' ἐπεὶ ἐν αὐτοῖς ὡς ἥμισυ ἦσαν, ξυνεῖναι τῆς ὀδύνης οὐδαμῇ εἶχον, τοῦ πάθους αὐτοῖς τοῦ ἀμφοὶ τὰς φρένας παραιρουμένου τὴν αἴσθησιν.

Ἀπορούμενοι γοῦν τῶν τινες ἱατρῶν τῇ τῶν ξυμπιπτόντων ἀγνοίᾳ, τό τε τῆς νόσου κεφάλαιον ἐν τοῖς βουβῶσιν ἀποκεκρί-
 C σθαι οἰόμενοι, διερευνᾶσθαι τῶν τετελευτηκότων τὰ σώματα ἔγνωσαν. καὶ διελόντες τῶν βουβώνων τινὰς ἄνθρωκος δεινόν τι χρῆμα ἐκπεφυκὸς εὔρον. ἔθνησκον δὲ οἱ μὲν αὐτίκα, οἱ δὲ ἡμέ-
 ραις πολλαῖς ὕστερον, τισὶ τε φλυκταίναις μελαίναις, ὅσον φα-
 κοῦ μέγεθος, ἐξήνθει τὸ σῶμα, οἱ οὐδὲ μίαν ἐπεβίων ἡμέραν, 10
 ἀλλ' εὐθυωρὸν ἅπαντες ἔθνησκον. πολλοὺς δὲ καὶ τις αὐτόματος αἵματος ἐπιγενόμενος ἔμετος εὐθὺς διεχρήσατο. ἐκεῖνο μέντοι ἀποφῆνασθαι ἔχω, ὡς τῶν ἱατρῶν οἱ δοκιμώτατοι πολλοὺς μὲν τεθνήξεσθαι προσηγόρευον, οἱ δὲ κακῶν ἀπαθείς ὀλίγῳ ὕστερον παραδόξως ἐγίνοντο, πολλοὺς δὲ ὅτι σωθήσονται ἰσχυρίζοντο, οἱ 15
 D διαφθαρῆσεσθαι ἔμελλον αὐτίκα δὴ μάλα. οὕτως αἰτία τις ἦν οὐδεμία ἐν ταύτῃ τῇ νόσῳ ἐς ἀνθρώπου λογισμὸν φέρουσα· πᾶσι γὰρ τις ἀλόγιστος ἀπόβασις ἐπὶ πλεῖστον ἐφέρετο, καὶ τὰ λουτρά τοὺς μὲν ὤνησε, τοὺς δὲ οὐδὲν τι ἥσσον κατέβλαψεν. ἀμελοῦ-
 μενοὶ τε πολλοὶ ἔθνησκον, πολλοὶ δὲ παρὰ λόγον ἐσώζοντο. καὶ 20
 πάλιν αὖ τὰ τῆς θεραπείας ἐφ' ἐκότερα τοῖς χρωμένοις ἐχώρει,

1. αὐτοῖς L corr. Vulgo αὐτοῖς. 11. εὐθυωρὸν Pm. εὐθυωρῇ P.
 εὐθυωρὸν est p. 35 a. 64 b. 144 c. 166 c. 222 b. 561 a. 585 c.
 594 d. 623 d. 633 d. 665 a. 16. τις ἦν Pm. τισὶν P.

pīam: at quoniam non erant compotes, doloris sensum, quem alienatio mentis auferebat, percipere minime poterant.

Medici quidam, cum in his caecutirent accessionibus morbi, eiusque caput in bubonibus residere secretum rati, defunctorum cadavera scrutari decrevisset, dissectis tuberibus aliquot, enatos ibi carbunculos terribissimos deprehenderunt. Quorum maligna vis hos statim, illos multis post diebus conficiebat. Nec deerant, quibus toto corpore atrae postulae magnitudinis lentis erumperent. Hi ne unum quidem supererant diem; sed eadem hora animam omnes efflabant. Multos illico exstinguebat sponte prorumpentis sanguinis vomitus. Id porro vere affirmare possum, celeberrimos medicos mortem pluribus praedixisse, qui paulo post contra omnium opinionem convalescerunt: vice versa salutem multis, quos manebat, qui statim esse consecutus, interitus. Quare nulla in hoc morbo causa, quae ad humanam rationem ducat, occurrere quibusdam potest. Cunctis enim exitus aliquis longe alienus a ratione accidebat. Atque his cum balneum prodesset, illis nihilo socius oberat. E derelictis atque ope carentibus multi abibant e vita: multi praeter expectationem in vita manebant. Rursum curatio, quibus adhibebatur, iis aliter atque aliter cedebat. In summa, salutarem nemo artem ullam invenerat, qua vel prae-

καὶ τὸ ξύμπαν εἶπεν οὐδεμία μηχανὴ ἀνθρώπων ἐς τὴν σωτηρίαν
 ἐξεύρητο, οὔτε προφυλαξαμένῳ μὴ πιπονθῆναι οὔτε τοῦ κακοῦ
 ἐπιπεσόντος περιγενέσθαι, ἀλλὰ καὶ τὸ παθεῖν ἀπροφάσιστον ἦν
 καὶ τὸ περιεῖναι αὐτόματον. καὶ γυναιξὶ δὲ ὄσαι ἐκύνον προῦ-
 5 πτος ἐγίνετο τῇ νόσῳ ἀλικομέναις ὁ θάνατος. αἱ μὲν γὰρ ἀμ- P 145
 βλώσκουσιν ἔθνησκον, αἱ δὲ τίκτουςιν ξὺν αὐτοῖς εὐθὺς τοῖς τι-
 κτομένοις ἐφθίεροντο. τρεῖς μέντοι λεγούσιν λέγουσιν τῶν παιδίων
 σφίσιιν ἀπολομένων περιγενέσθαι, καὶ μιᾷς ἥδη ἐν τῷ τοκετῷ ἀπο-
 θανούσης τετέχθαι τε καὶ περιεῖναι τῷ παιδίῳ ξυμβῆναι. ὅσοις
 10 μὲν οὖν μείζων τε ὁ βουβῶν ἦρετο καὶ ἐς πῦον ἀφίκτο, τούτοις
 δὴ περιεῖναι τῆς νόσου ἀπαλλασσομένοις ξυνέβαινεν, ἐπεὶ δῆλον
 ὅτι αὐτοῖς ἡ ἀκμὴ ἐς τοῦτο ἐλελωφῆκει τοῦ ἀνδρακος, γνώρισμά V 321
 τε τῆς ὕγχειας τοῦτο ἐκ τοῦ ἐπὶ πλείστον ἐγίνετο· οἷς δὲ ὁ βου- B
 βῶν ἐπὶ τῆς προτέρης ἰδέας διέμεινε, τούτοις περιεμιστήκει τὰ H 30
 15 κακὰ ὧν ἄρτι ἐμνήσθη. τισὶ δὲ αὐτῶν καὶ τὸν μηρὸν ἀποξη-
 ρανθῆναι ξυνέβη, ἐφ' οὗ ὁ βουβῶν ἐπαρθεὶς ὥς ἡκιστα ἔμπνος
 γέγονεν. ἄλλοις τε οὐκ ἐπ' ἀκριβαίῳ τῇ γλώσσει περιγενέσθαι τε-
 τύχηκεν, ἀλλ' ἢ τραυλίζουσιν, ἢ μόλις τε καὶ ἄσημα φθεγγομέ-
 νους βιώναι.

20· κγ'. Ἡ μὲν οὖν νόσος ἐν Βυζαντίῳ ἐς τέσσαρας διήλθε C
 μῆνας, ἤκμασε δὲ ἐν τρισὶ μάλιστα. καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἔθνη-
 σκον τῶν εὐωθότων ὀλίγῳ πλείους, εἴτα ἔτι μᾶλλον τὸ κακὸν ἤ-
 ρετο, μετὰ δὲ ἐς πεντακισχιλίους ἡμέρας ἐκάστη ἐξικνεῖτο τὸ τῶν

2. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P. 3. ἦν om. L. 10. πῦον] πύον P. 13. ὕγχειας] ὕγχειας P. ibid. ἐγίνετο A. ἐγένετο P.

canto diligenter periculum morbum, vel hoc semel contracto mortem effugeret. Nam quod quis in morbum incideret, id sine causa; quod evaderet, casu fieri videbatur. Quotquot in utero gestabant foeminae, si peste tenebantur, illis ante oculos certa mors imminabat. Nam aliae abortum patientes, parientes aliae, confestim cum ipsis puerperis fato fungebantur. Tres tamen puerperas, mortuis foetibus, superasse; contra uni in nixu extinctae editum partum superstitem fuisse ferunt. Quibus magis crescebat bubo atque in pus maturescebat, illi ex morbo assurgebant: propterea quod carbunculi vis iam emollita eo conciderat: quod quidem valetudinis recuperandae esse indicium satis constans usus docuerat. At quibus tuber eadem constabat facie, eos mala iam commemorata circumveniebant. Horum nonnullis femur exarescebat: quo fiebat, ut bubo quamvis tumidus, nihil puris conciperet. Fuere qui ex morbo evaserint, contracto linguae vitio; ita ut ea desincepta, quamdiu vixere, vel balba, vel prae stupore inexplanata usi sint.

23. Menses quatuor exegit pestis Byzantii: per tres admodum vixit. Initio quidem paulo plures solito moriebantur: deinde vero crude- scente calamitate, morientium diebus singulis numerus ad quina millia

νεκρῶν μέτρον, καὶ αὖθις πάλιν ἐς μυρίους τε καὶ τούτων ἔτι πλείους ἦλθε. τὰ μὲν οὖν πρῶτα τῆς ταφῆς αὐτοὺς ἕκαστος ἐπιμελεῖτο τῶν κατὰ τὴν οἰκίαν νεκρῶν, οὓς δὴ καὶ ἐς ἄλλοτρίας θήκας ἐρρίπτουν ἢ λανθάνοντες ἢ βιαζόμενοι· ἔπειτα δὲ πάντα ἐν ἅπασι ξυνεταράχθη. δοῦλοι τε γὰρ ἔμειναν δεσποτῶν ἔρημοι, 5 ἄνδρες τε τὰ πρότερον λαὸν εὐδαίμονες τῆς τῶν οἰκετῶν ὑπουργίας ἢ νοσοῦντων ἢ τετελευτηκῶτων ἐστέρηντο, πολλαὶ τε οἰκαὶ παντάπασιν ἔρημοι ἀνθρώπων ἐγένοντο. διὸ δὴ τισι ξυνέβη τῶν

D γνωρίμων τῇ ἀπορίᾳ ἡμέρας πολλὰς ἀτάφοις εἶναι. ἔς τε βασιλεῖα ἢ τοῦ πράγματος πρόνοια, ὥς τὸ εἶδος, ἦλθε. στρα- 10 τιώτας οὖν ἐκ παλατίου καὶ χρήματα νείμας Θεόδωρον ἐκέλευε τοῦ ἔργου τούτου ἐπιμελεῖσθαι, ὃς δὴ ἀποκρίσεισι ταῖς βασιλικαῖς ἐφειστήκει, ἀεὶ τῷ βασιλεῖ τὰς τῶν ἱκετῶν δεήσεις ἀγγελλων, σημαίνων τε αὖθις ὅσα ἔν αὐτῷ βουλομένῳ εἴη. φαιφ- 15 ρενδάριον τῇ Λατίνων φωνῇ τὴν τιμὴν ταύτην καλοῦσι Ῥωμαῖοι. 15 οἷς μὲν οὖν οὕτω παντάπασιν ἐς ἐρημίαν ἐμπεπτωκότα τὰ κατὰ τὴν οἰκίαν ἐτόγγχανεν, αὐτοὶ ἕκαστοι τὰς τῶν προσηκόντων ἐποι-

P 146 οὔντο ταφάς. Θεόδωρος δὲ τὰ τε βασιλέως διδοὺς χρήματα καὶ τὰ οἰκεῖα προσαναλίσκων τοὺς ἀπημελημένους τῶν νεκρῶν ἔθαπτεν. ἐπεὶ δὲ τὰς θήκας ἀπάσας, αἱ πρότερον ἦσαν, ἐμπίμ- 20 πλασθαι τῶν νεκρῶν ἔτυχεν, οἱ δὲ ὀφύσσοντες ἅπαντα ἐφεξῆς τὰ ἀμφὶ τὴν πόλιν χωρία, ἐνταῦθά τε τοὺς θνήσκοντας κατατι-

1. αὐθις] αὐ L. 10. ἦλθε — Ἰσαάκιος (p. 148 d.) om. HL: habent AV. In paucos versus contraxit RV. 12. δὴ V. δὲ P. 13. αἰε] αἰε V. 14. φαιφρενδάριον V. φεφρενδάριον P. 16. οὕτω P. εἶπον AV. 20. ἐμπίμπλασθαι V. ἐμπίπλασθαι P.

excrevit; post etiam ad decem millia, immo et supra. Principio certe suos quisque domesticos vita functos sepeliebat: quos utique aliena in conditoria aut furtim aut per vim iaciebant: at omnia postmodum confusa perturbataque sunt. Nam et servi orbatī dominis remansere, et cives antea fortunatissimi ab officiis famulorum deserti sunt, cum li partim aegrotarent, partim naturae satīs fecissent. Desolatae penitus erant domus permultae: unde fiebat, ut nonnulli prae domesticorum et necessariorum penuria dies plurimos insepulti iacerent. Huic rei providens, ut par erat, Augustus, datis e palatio militibus et pecunia, provinciam Theodoro demandavit. Is Principi a responsis erat, ad ipsum postulata supplicum deferens, eiusdemque placita renuntians: quem magistratum Romani Latina voce Referendarium appellant. Quorum igitur domus nondum viduata erat omnino, illorum quisque propinquis suis tumulos faciebat. Theodorus autem pecuniam Imperatoris et aliam insuper de suo elargiens, cadavera inopum humanda curabat. Postquam omnia, quaecunque prius facta extabant, sepulchra et conditoria mortuis oppleta sunt; tum iis, qui omnes continenter agros urbi circumiectos fodiebant

Θέμενοι, ὡς ἑκαστός πη ἐδύνατο, ἀπηλλάσσοντο, ἔπειτα δὲ οἱ τὰς κατέρωχας ταύτας ποιούμενοι πρὸς τῶν ἀποθνησκόντων τὸ μέτρον οὐκέτι ἀντέχοντες ἐς τοὺς πύργους τοῦ περιβόλου ἀνέβαινον, ὃς ἐν Συκαῖς ἐστί· τὰς τε ὁροφὰς περιελόντες ἐνταῦθα ἐρ-
6 ρήπτουν τὰ σώματα οὐδενὶ κόσμῳ, καὶ ξυννήσαντες, ὡς πη ἐκάστω παρέτυχεν, ἐμπλησάμενοί τε τῶν νεκρῶν ὡς εἰπεῖν ὑπαντας, εἶτα ταῖς ὁροφαῖς αὐτῆς ἐκάλυπτον. καὶ ἀπ' αὐτοῦ πνεῦμα δυσ- B
ῶδες ἐς τὴν πόλιν ἰὼν ἔτι μᾶλλον ἐλύπει τοὺς ταύτῃ ἀνθρώπους, ἄλλως τε ἦν καὶ ἀνεμός τις ἐκεῖθεν ἐπίφορος ἐπιπνεύσειε.

10 Πάντα τε ὑπερώφθη τότε τὰ περὶ τὰς ταφὰς νόμιμα. οὔτε γὰρ παραπεμπόμενοι ἢ νερόμισται οἱ νεκροὶ ἐκομίζοντο οὔτε καταψαλλόμενοι ἤπερ εἰώθει, ἀλλ' ἱκανὸν ἦν, εἰ φέρων τις ἐπὶ τῶν ὤμων τῶν τετελευτηκότων τινὰ ἐς τε τῆς πόλεως τὰ ἐπιθαλάσσια ἔλθων ἔρριπεν, οὗ δὴ ταῖς ἀκάτοις ἐμβαλλόμενοι σωρη-
15 δὸν ἔμελλον ὅπη παρατύχοι κομίζεσθαι. τότε καὶ τοῦ δήμου ὅσοι στασιῶται πρότερον ἦσαν, ἔχθους τοῦ ἐς ἀλλήλους ἀφέν-
20 μενοι τῆς τε δόλας τῶν τετελευτηκότων κοινῇ ἐπεμέλοντο καὶ φέ- C
ροντες αὐτοὶ τοὺς οὐ προσήκοντας σφίσι νεκροὺς ἔθαπτον. ἀλλὰ καὶ ὅσοι πράγμασι τὰ πρότερα παριστάμενοι αἰσχροῖς τε καὶ πο-
25 νηροῖς ἔχαιρον, οἶδε τὴν ἐς τὴν δίαίταν ἀποσεισάμενοι παρανο-
μίαν τὴν εὐσέβειαν ἀκριβῶς ἥσκουν, οὐ τὴν σωφροσύνην μετα-
μαθόντες οὐδὲ τῆς ἀρετῆς ἔρασταί τινες ἐκ τοῦ αἰφνιδίου γεγενη- V 322

5. ξυννήσαντες] ξυνήσαντες V. ξενήσαντες A. ξυνήκωντες P.
15. παρατύχοι] Vulgo παρατύχη. 20. οἶδε] οἱ δὲ V. οἱ δὲ A.
ibid. τὴν ἐς] τινες A.

defunctosque ibi componebant, quo quisque potuit, dilapsis, alii fossos oppressi numero morientium, turres murorum Sycaeorum ascendunt. Eversis illarum tectis, temerè proiciebant intro cadavera. His demum, ut quodque sors offerebat, compactis, cum turres fere omnes implessent, eas tectis denuo operuerunt. Graveolens inde spiritus, ad urbem diffusus, maxime si quis huc ferens illinc ventus perflaret, in dies molestior civibus accidebat.

Nullus tunc locus erat exequiarum iustis ac ritibus. Neque enim comitatu, ut mos est, nec sueto cantu cohonestati mortui offerebantur: sed putabatur id satis esse, si quis corpus ad maritimam urbis regionem baiularet, ibique proliceret: ubi deinde in actuarias naves imposita acervatim cadavera, quocunque fortuna ferret, vehenda erant. Eo quoque tempore quotquot e populo in factiones antea divisi fuerant, odio, quo inter se dissidebant, deposito, accurabant funera in commune, et alienos mortuos sepultura ipsimet afficiebant. Quin etiam obscœnis voluptatibus dediti, et qui sceleribus se oblectabant, effraeni valere iussa vitas licentia, sedulo officia religionis colebant, non quod turpia dedocti continentiam didicissent, ac virtutis amatores evasisent repente: siquidem

μένοι· ἐπεὶ τοῖς ἀνθρώποις ὅσα ἐμπέπηγε φύσει ἡ χρόνου μακροῦ διδασκαλία ῥῆστα δὴ οὕτω μεταβάλλεσθαι ἀδύνατά ἐστιν, ὅτι μὴ θείου τινὸς ἀγαθοῦ ἐπιπνεύσαντος· ἀλλὰ τότε ὡς εἰπεῖν ἄπαντες καταπεπληγμένοι μὲν τοῖς συμπίπτουσι, τεθνήξουσιν δὲ αὐ-
D τῖκα δὴ μάλα οἰόμενοι, ἀνάγκη, ὥς τὸ εἶδος, πάσῃ τὴν ἐπιείκειαν 5 ἐπὶ καιροῦ μετεμάνθανον. ταῦτά τοι, ἐπειδὴ τάχιστα τῆς νόσου ἀπαλλαγέντες ἐσώθησαν ἐν τε τῷ ἀσφαλεῖ γεγενῆσθαι ἤδη ὑπετόπασαν, ἅτε τοῦ κυκοῦ ἐπ' ἄλλους ἀνθρώπων τινὰς κηρωρότος, ἀμφίστροφον αὖθις τῆς γνώμης τὴν μεταβολὴν ἐπὶ τὰ χεῖρω πεποιημένοι μᾶλλον ἢ πρότερον τὴν τῶν ἐπιτηδευμάτων 10 ἀτοπίαν ἐνδείκνυνται, σφῶς αἰτοὺς μάλιστα τῇ τε πονηρίᾳ καὶ τῇ ἄλλῃ παρανομίᾳ νενικηκότες· ἐπεὶ καὶ ἀπισχυρισύμενος ἂν τις οὐ τὰ ψευδῆ εἴποι ὡς ἡ νόσος ἦδε εἶτε τύχῃ τινὶ εἶτε προνοίᾳ ἐς τὸ ἀκριβὲς ἀπολεξαμένη τοὺς πονηροτάτους ἀφῆκεν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν τῷ ὑστέρῳ ἀποδέδεικται χρόνῳ.

15

P 147

Τότε δὲ ἀγοράζοντά τινα οὐκ εὐπετές ἐδόκει εἶναι ἐν γε Βυ-
 ζαντίῳ ἰδεῖν, ἀλλ' οἴκοι καθήμενοι ἄπαντες, ὅσοις ξυνέβαινε
 τὸ σῶμα ἰρρῶσθαι, ἢ τοὺς νοσοῦντας ἐθεράπεινον, ἢ τοὺς τε-
 τελευτηκότας ἐθρήνου. ἦν δέ τις καὶ προΐοντι τινὶ ἐντυχεῖν
 ἰσχυσεν, ὅδε τῶν τινα νεκρῶν ἔφερεν. ἔργασία τε ξόμπασα ἦρ- 20
 γει καὶ τὰς τέχνας οἱ τεχνῖται μεθῆκαν ἀπάσας, ἔργα τε ἄλλα
 ὅσα δὴ ἕκαστοι ἐν χερσὶν εἶχον. ἐν πόλει γοῦν ἀγαθοῖς ἕπασιν

8. τότε] τό γε PV. 5. πάσῃ] πᾶσι A. *ibid.* τὴν add. AV: om. P. 7. ἐν τα] ἐν δὲ A. 11. ἐνδείκνυνται V. εἰδείκνυντο P. 13. εἶτε—εἵτε] ἦτε—ἦτε V. 16. εὐπετές] εὐπετώς A. 20. ὅδε] ὁ δὲ V. *ibid.* νεκρῶν] νεκρὸν A. 22. γοῦν AV. οὖν P.

quae hominibus vel natura, vel diuturno usu ac disciplina inolevere, ea ut tam facile mutantur fieri nequit, nisi divinum quiddam afflarit mentem: sed quia fere plerique casibus, quos videbant, attoniti, proximo sibi impendere mortem credebant, summa scilicet necessitate adacti mortem ex tempore discabant. Hac de causa ut primum e morbo fuerant recreati, induxerantque in animum defunctos iam se esse periculo, tanquam si alio longe migrasset lues, mente retro in deterius versa, multo magis quam antea dissoluti, se ipsi improbitate atque omni flagitiorum genere superabant: ut vere quis possit dicere, pestem illam, seu casu aliquo, seu providentia, quasi delectu diligenter habito, sceleratissimos quosque reliquiasse. Sed haec postea clarius patuerunt.

Tunc autem Byzantii non erat facile videre versantem in foro quempiam: sed quicumque corpore erant valido, domi se continentes, vel inserviebant aegrotis, vel mortuos lugebant. Si quis in publico quemquam offendeat, is cadaver portabat aliquod. Cessarat omnis negotiatio: omnes artifices suas artes desiderant, et quaelibet quivis intermiserat opera, quae habebat in manibus. Hinc nata extrema fames, in civitate,

ἀτεχνῶς εὐθηνούσῃ λιμός τις ἀκριβὴς ἐπεκώμαζεν. ἄρτον ἀμεί-
 λει ἢ ἄλλ' ὅτιοῦν διαρκῶς ἔχειν χαλεπὸν τε ἐδόκει καὶ λόγον πολ-
 λὸν ἄξιον εἶναι· ὥστε καὶ τῶν νοσοῦντων τισὶν ὥρων ξυμβῆναι
 δοκεῖν ἀπορίᾳ τῶν ἀναγκαίων τὴν τοῦ βίου καταστροφὴν. καὶ
 5 τὸ ξύμπαν εἰπεῖν, γλαμύδα οὐκ ἦν ἐνδιδυσκόμενόν τινα ἐν Βυ-
 ζαντίῳ τὸ παράπαν ἰδεῖν, ἄλλως τε ἡνίκα βασιλεῖ νοσῆσαι ξυνέ-
 βη (καὶ αὐτῷ γὰρ ξυνέπεσε βουβῶνα ἐπῆρθαι), ἀλλ' ἐν πόλει
 βασιλείαν ἐχούσῃ ξυμπάσης τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς ἱμάτια ἐν ἰδιω-
 τῶν λόγῳ ἅπαντες ἀμπεχόμενοι ἡσυχῇ ἔμενον. τὰ μὲν ἀμφὶ τῷ C
 10 λοιμῷ ἐν τε τῇ ἄλλῃ Ῥωμαίων γῇ καὶ ἐν Βυζαντίῳ ταύτῃ πη
 ἔσχεν. ἐπέσκηψε δὲ καὶ ἐς τὴν Περσῶν γῆν καὶ ἐς βαρβάρους
 τοὺς ἄλλους ἅπαντας.

κδ'. Ἐτίγχανε δὲ ὁ Χοσρόης ἐξ Ἀσσυρίων ἐς χωρίον D
 Ἀδαρβιγάνων ἦκων πρὸς βορρῶν ἄνεμον, ἐνθεν διανοεῖτο ἐς τὴν
 15 Ῥωμαίων ἀρχὴν διὰ Περσαρμενίων ἐσβάλλειν. τὸ μέγα πυρεῖον
 ἐνταῦθά ἐστιν, ὃ σέβονται Πέρσαι θιῶν μάλιστα. οὗ δὴ τὸ
 πῦρ ὕψιστον φυλάσσοντες μάγοι τὰ τε ἄλλα ἐς τὸ ἀκριβὲς ἐξο-
 σιοῦνται καὶ μαντεῖα ἐς τῶν πραγμάτων τὰ μέγιστα χρῶνται.
 τοῦτ' ἐστὶ τὸ πῦρ, ὅπερ Ἑστίαν ἐκάλουν τε καὶ ἰσέβοντο ἐν
 20 τοῖς ἄνω χρόνοις Ῥωμαῖοι. ἐνταῦθα σταλεῖς τις ἐκ Βυζαντίου
 παρὰ Χοσρόην ἀπήγγελλε Κωνσταντιανὸν τε καὶ Σέργιον πρέσβεις

2. ἄλλ' A. ἄλλο P. 3. ἄρτον] αἰῶρον AV. 14. Ἀδαρβιγάνων] Scribebatur Ἀρδαβιγάνων. *Ardabigaram* RV. Conf. p. 148 c.
 19. τοῦτ' ἐστὶ] τοῦτό ἐστι V.

quae bonis omnibus circumfluere solebat, sine lege ac more desaevit. Panem certe aliudve quidpiam habere, quantum satis esset, difficile et magnum ducebatur: unde et derelictis quibusdam aegris immatura mors per inopiam cibi contigit. Ac ne multa, neminem videre erat Byzantiis chlamydatum, maxime quando aeger decubuit Imperator (nam et ipsi quoque bubo intunuit) sed in urbe Regio universi Rom. Imperii fastigio decorata omnes privatorum hominum ritu vestiti, se domo tenebant. Ita demum quae ad pestilentiam attinent cum Byzantii tum in reliquis Rom. Imperio se habuerunt. Persas etiam omnesque Barbaros illa in-
 cessit.

24. Ex Assyria Chosroes, Septentrionem versus, Ardabigana sese contulerat: unde in Romanum Imperium per Persarmeniam irrumperе cogitabat. Magnum ibi pyreum est, Persis maximo prae diis omnibus in honore: ubi ignem inextinctum foventes Magi cum alia sacra procurant studioso, tum in gravioris momenti rebus oraculum consulunt. Hic ille ignis est quem Romani Vestam vocabant, ac superiori memoria venerabantur. Illic missus quidam Byzantio ad Chosroem, legatos de pace Constantianum ac Sergium primo quoque die affore renuntiavit. Ambo advocati erant, et viri cum primis intelligentes: Illyriis natione Constantianus; Edessa, quae est in Mesopotamia, oriundus Sergius: qui-

ἔς αὐτὸν ἐπὶ τῇ ξυμβάσει αὐτίκα δὴ μάλα ἀφίξεσθαι. ἥστην
 δὲ τῷ ἄνδρι τούτῳ ῥήτορὲ τε ὕμῳ καὶ ξυνητῷ ἔς τὰ μάλιστα,
 Κωνσταντιανὸς μὲν Ἰλλυριὸς γένος, Σέργιος δὲ ἐξ Ἑδέσσης πό-
 λεως, ἣ ἐν Μεσοποταμίᾳ τυγχάνει οὖσα. οὗς δὴ ὁ Χοσρόης
 P 148 προσδεχόμενος ἡσυχῇ ἔμενε. ἐν δὲ τῇ πορείᾳ ταύτῃ Κωνσταν- 5
 V 323 τIANOY νοσήσαντος καὶ χρόνου τριβέντος συχνοῦ τὸν λοιμὸν ἐπι-
 σκῆψαι Πέρσαις ξυνέπεισε. διὸ δὴ Ναβέδης τηνικαῦτα ἐν Περ-
 σαρμενίοις τὴν στρατηγίδα ἔχων ἀρχὴν Ἐνδοῦβιον, τὸν Χρι-
 στιανῶν ἱερέα, βασιλέως ἐπαγγελαντος παρὰ Βαλεριανὸν τὸν ἐν
 Ἀρμενίοις στρατηγὸν ἔπεμψεν, αἰτιασόμενόν τε τὴν τῶν πρέσ- 10
 βων βραδυτήτα καὶ Ῥωμαίους ἐς τὴν εἰρήνην ὀρμήσοντα προ-
 θυμία τῇ πάσῃ. καὶ ὅς ξὺν τῷ ἀδελφῷ εἰς Ἀρμενίους ἦκων, τῷ
 τε Βαλεριανῷ ἐντυχὼν, αὐτὸς τε Ῥωμαίοις ἅτε Χριστιανὸς ἰσχυ-
 ρίζετο εὐνοϊκῶς ἔχειν καὶ οἱ βασιλέα Χοσρόην πείθεσθαι αἰεὶ ἐς
 βουλὴν πᾶσαν. ὥστε ἦν Ῥωμαίων οἱ πρέσβεις ἐς τὰ Περσῶν 15
 B ξὺν αὐτῷ ἔλθωσιν, οὐκ ἂν τι αὐτοῖς ἐμπόδισμα εἴη τοῦ τὴν εἰ-
 ρήνην ἔπη βούλονται διαθήσεσθαι. ὁ μὲν οὖν ἱερεὺς τοσαῦτα
 εἶπεν. ὁ δὲ ἱερεὺς ἀδελφὸς Βαλεριανῷ ἐντυχὼν λάθρα Χοσ-
 ρόην ἐν μεγάλοις κακοῖς εἶναι ἔφασκε. τὸν τε γὰρ οἱ παῖδα τυ-
 ραννίδι ἐπιθήμενον καὶ ἐπαναστῆναι καὶ αὐτὸν ὁμοῦ ξὺν παντὶ 20
 τῷ Περσῶν στρατῷ τῇ νόσῳ ἁλῶναι. διὸ δὴ καὶ Ῥωμαίοις ταυτὴν
 ἐς τὴν ξύμβασιν ἐθέλειν ἵεναι. ταῦτα ἐπεὶ Βαλεριανὸς ἤκουσε,

8. Ἰλλυριὸς] Vulgo Ἰλλύριος. *ibid.* Ἑδέσσης] Ἑδέσης P. αἰδέ-
 σης V. 5. τῇ A. δὴ P. om. V. 6. συχνοῦ V. πυκνοῦ P.
 8. Ἐνδοῦβιον] τὸν Ἐνδοῦβιον P. τὸν ἐνδοῦβιον AV. Eudulium RV.
ibid. τὸν Χρ. A. Aberat τὸν. 9. Βαλεριανὸν] βαλεσιάρχον V.
 11. βραδυτήτα V. βραδύτητα P. *ibid.* ὀρμήσοντα] ὀρμήσαν-
 τας V. 17. ὅπου] ὅπου AV. 19. τυραννίδι] τυραννίδα A.

bus praestolans Chosroes, nihil movit. Verum in via impedito valetudine
 Constantiano, multoque elapso tempore, Persas pestis invasit. Quocirca
 Nabedes, tunc Magister militum in Persarmenia, Eudubium Christiano-
 rum antistitem de mandato Regis ad Valerianum Magistrum militum per
 Armeniam misit expositulum de legatorum mora, et ad pacem omni
 studio impellere Romanos iussit. Is ubi in Armeniam cum fratre suo
 pervenit, ad colloquium Valeriani admissus, Romanis se, quippe Chri-
 stianum, studere asseveravit; quidquid daret consilii Chosroi, nunquam
 relictum: quare si secum in Persidem legati Rom. venirent, nihil ipsis ob-
 stitutum quo minus pacem quibus vellent conditionibus facerent. Haec
 Antistes: eius autem frater convento clam Valeriano in magnas adductum
 esse angustias Chosroem indicavit: filium eius affectantem tyrannidem re-
 bellasse: ipsum cum universo Persarum exercitu teneri peste: his de
 causis iam pacem cum Romanis expetere. Quibus Valerianus auditis,

τὸν μὲν ἐπίσκοπον εὐθὺς ἀπεπέμψατο, τοὺς πρέσβεις οὐκ ἐς μακρὰν ὑποσχόμενος παρὰ Χοσρόην ἀφίξεσθαι, αὐτοὺς δὲ τοὺς λόγους ἐς βασιλεία Ἰουστινιανὸν, οὗσπερ ἠκηκόει, ἀνήνεγκεν. οἷς δὴ ὁ βασιλεὺς αὐτίκα ἡγμένος αὐτῷ τε καὶ Μαρτίνῳ καὶ τοῖς 5 ἄλλοις ἄρχουσιν ὅτι τάχιστα ἐσβάλλειν ἐς τὴν πολεμίαν ἐπέστελλεν. οὐ γὰρ οἶδεν ὡς αὐτοῖς τῶν πολεμίων οὐδεὶς ἐμποδῶν στήσεται. ἐκέλευε δὲ ξυλλεγέντας ἐς ταῦτὸ ἀπανταῖς οὕτω τὴν ἐσβολὴν ἐπὶ Περσαρμενίους ποιήσασθαι. ταῦτα ἐπεὶ ἀπενεχθέντα οἱ ἄρχοντες τὰ γράμματα εἶδον, ἅπαντες ὁμοῦ τοῖς ἐπομένοις ξυν- 10 ἔρριον ἐς τὰ ἐπ' Ἀρμενίας χωρία.

Ἦδη δὲ ὁ Χοσρόης ὀλίγῳ πρότερον τὸ Ἀδαρβιγάνων δέει τῷ ἐκ τῆς νόσου ἀπολιπὼν ἐς τὴν Ἀσσυρίαν παντὶ τῷ στρατῷ ἀπιὼν ὤχετο, ἐνθα δὴ οὕπω ἐνεδεδημήκει τὸ τοῦ λοιμοῦ πῦθος. Βαλεριανὸς μὲν Θεοδοσιουπόλεως ὕψιστα ἰστροποπεδεύσατο ξὺν 15 τοῖς ἄμφ' αὐτὸν καταλόγοις, καὶ οἱ Ναρσῆς ξυνετάττετο Ἀρμενίους τε καὶ Ἐρούλων τινὰς ξὺν αὐτῷ ἔχων. Μαρτίνος δὲ τῆς ἔω στρατηγὸς ξὺν τε Ἰλδιγέροι καὶ Θεοκτίστῳ ἐς Κιθαρίων τὸ φρούριον ἀφικόμενος ἰνταῦθά τε πηξάμενος τὸ στρατόπεδον αὐτοῦ ἔμενε. Διέχει δὲ Θεοδοσιουπόλεως ὁδῷ τεσσάρων ἡμερῶν τὸ 20 φρούριον τοῦτο· ἵνα καὶ Πέτρος οὐκ εἰς μακρὰν ξὺν τε Ἀδολίῳ καὶ ἄλλοις τισὶν ἄρχι τοῖς ἦλθεν. ἡγεῖτο δὲ τῶν ταύτῃ καταλό-

1. οὐκ ἐς] οὐκ εἰς V. 3. ἀνήνεγκεν] ἀνήγγελεν A. 6. αὐτοῖς AV. αὐτοῦ P. 9. ἐπομένοις] ἐσομένοις V. 11. τὸ Ἀδαρβιγάνων addidi ex A, qui vitiose τῷ. Adarbiganos RV: om. PV. 12. τῷ] τὸ A. 16. αὐτῷ] αὐτῷ P. 17. Ἰλδιγέροι A. Ἰλδιγέροι V. Ἰλδιγέροι P. ibid. κιθαρίων V. Κιθαρίων P. Conf. de Aedif. p. 56 c. et Vales. ad Excerpta Legat. p. 554. ed. Nieb. 19. τεσσάρων V. τεττάρων P.

Episcopum e vestigio remisit, legatos brevi Chosroem adituros pollicitus: mox sibi indicata Iustiniano Aug. significavit. His protinus inductus Imperator, tum ipsi, tum Martine caeterisque ducibus ut nulla interposita mora irrumperent in fines hostium imperavit. Haud sane sciebat, an ullus ibi esset hostis, qui se obliiceret. Idem tamen praescripuit, uti in unum coacti omnes, iunctis viribus, in Persarmeniam se inveharent. Lectis literis duces, suis quisque cum copiis in Armeniam confluxerunt.

Non ita pridem Chosroes pestilentiae metu, in Assyriam, ubi illa nondum grassabatur, cum exercitu universo concesserat. Ac Valeriano quidem cum suis cohortibus ad Theodosiopolin castra metato, Narses, Armenios secum et agmen Erulorum habens, sese adiunxit. Martinus vero militum per Orientem Magister, ubi Citharizum castellum attigit cum Idigere ac Theoctisto, castris ibi positis constitit. Abest Theodosiopolis castellum illud quatuor diebus: quo etiam Petrus non multo post cum Adolio et aliis quibusdam ducibus venit. Numeros militares, qui in ea

γων Ἰσαάκιος ὁ Ναρσοῦ ἀδελφός. Φιλημουθ δὲ καὶ Βῆρος ξὺν Ἑρούλοις τοῖς σφίσιν ἐπομένους ἐς τὰ ἐπὶ Χορζιαννητῆς χωρία ἦλθον, τοῦ Μαρτίνου στρατοπέδου οὐ πολλῷ ἔκπρην. Τοῦστος τε ὁ βασιλέως ἀνεψιὸς καὶ Περάνιος καὶ Ἰωάννης ὁ Νικήτου παῖς ξὺν τε Δομνεντιόλῳ καὶ Ἰωάννῃ τῷ Παγῇ τὴν ἐπὶ κλησιν ἑστρα-
P 149 τοπεδεύσαντο πρὸς τῷ Φισῶν καλουμένῳ φρουρίῳ, ὅπερ ἄγχιστά πη τῶν Μαρτυροπόλεως ὕδρων ἐστίν. οὕτω μὲν οἷν ἑστρατοπεδεύσαντο οἱ Ῥωμαίων ἔρχοντες σὺν τοῖς ἐπομένοις, ξυνήει δὲ ὁ στρατὸς ἕκαστος εἰς τρισμυρούς. οὗτοι ἅπαντες οὔτε ἐς ταῦτ' ὅσον ἐξελήσαν οὐ μὴν οὔτε ἀλλήλοις ἐς λόγους ἦλθον. πέμπον-
τες δὲ παρ' ἀλλήλους οἱ στρατηγοὶ τῶν σφίσιν ἐπομένων τινὰς ὑπὲρ τῆς ἐσβολῆς ἐκυνθάνοντο. ἄφνω δὲ Πέτρος, οὐδενὶ κοινολογησάμενος, ξὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἀνεπισκέπτως ἐς τὴν πολεμίαν ἐσέβαλλεν. ὅπερ ἡμέρᾳ τῇ ἐπιγενομένη γνόντες Φιλημουθ τε καὶ Βῆρος, οἱ τῶν Ἑρούλων ἡγούμενοι, εὐθὺς ἔπεινον. ἐπεὶ 15
τε ταῦτα οἱ τε ἀμφὶ Μαρτίνον καὶ Βαλεριανὸν ἔμαθον, τῇ ἐσβο-
B λῇ κατὰ τάχος ἐρχώντο. ἅπαντες δὲ ἀλλήλοις ὀλίγῳ ὕστερον ἀνιμίγνυντο ἐν τῇ πολέμῳ, πλὴν Ἰοῖστον τε καὶ τῶν ξὺν αὐτῷ, οἳ δὴ μακρὰν τε ἔκπρην, ὥσπερ ἐρρήθη, στρατοπεδευσάμενοι τοῦ ἄλλου στρατοῦ, καὶ χρόνῳ ὕστερον τὴν ἐκείνων ἐσβολὴν 20
γνόντες, καὶ αὐτοὶ μὲν ἐσέβαλλον ὡς τάχιστα ἐς τὴν κατ' αὐτοὺς πολεμίαν, ἀναμίγνυσθαι δὲ τοῖς ξυνάρχουσιν οὐδαμῇ ἔσχον. οἱ

1. Φιλημουθ] *Philomenes* RV. 2. Χορζιαννητῆς] *χορζιαννητῆς*
H: illud Hm. *Chorzianorum loca* RV. Vide Cotelier. ad Mouum. *Co-*
cles. vol. II. p. 570. 571. 6. Φισῶν] *Φισῶν* P. *Φεισῶν* de
Aedif. p. 56 a. 7. Μαρτυροπόλεως] *μαρτυροπόλεως* HL.
14. γνόντες] *γνόντες καὶ* HL. *ibid.* Φιλημουθ] *Philomenes* RV.
19. ἐρρήθη] *ἐρρήθη* P.

regione agebant, ducebat Isaacius Narsetis frater. In Chorzianenense castrum non longe a Martini castris Philemuth et Verus cum Erulis, quibus praeerant. Iustus Augusti ex fratre nepos, et Peranius, et Nicetae filius Ioannes, cum Domnentiolo ac Ioanne cognomine Heluone ad castellum Phison limitis Martyropoleos proximum castra locarunt. Ita decem Romani duces cum suis metati sunt. Omnes porro copiae numerum xxx. m. conficiebant. At non coierant unum in corpus, neque in colloquium contrahebantur: tantum per quosdam e suis consilia inter se duces de facienda irruptione miscebant. Repente autem Petrus, nemini communicato consilio, in hostile solum suas turmas inexplorato induxit. Quo postridie cognito, secuti continuo sunt Philemuth et Verus Erulorum duces. Martinius quoque ac Valerianus, simul haec audiere, intrarunt hostium fines: ubi sese omnes miscuere, praeterquam Iustus, et qui cum ipso erant, longe, ut diximus, a reliquo exercitu castra metati. Post de illorum irruptione certiores facti, in hostilem et ipsi agrum, qui

μέντοι ἄλλοι ξύμπαντες ἐπορεύοντο εὐθὺς Δούβιος, οὔτε ληϊζόμενοι οὔτε τι ἄλλο ὄχυρι πρᾶσσοντες ἐς τὴν Περσῶν χώραν.

κέ'. Ἔστι δὲ τὸ Δούβιος χώρα τις τὰ τε ἄλλα ἀγαθὴ καὶ C
ἀέρων τε καὶ ὑδάτων εὐεξίαν τινὰ διαρκῶς ἔχουσα, Θεοδοσιον- V 824
5 πόλεως δὲ ὁδῷ ἡμερῶν ὀκτὼ διέχει. καὶ πεδία μὲν ἐνταῦθα ἱπ-
πήλατά ἐστι, κῶμαι δὲ πολλαὶ πολυανθρωπότατοι ὄκνηται ἀγ-
χοτάτω ἀλλήλαις καὶ πολλοὶ ἔμποροι κατ' ἐργασίαν ἐν ταύταις
οἰκοῦσιν. ἔκ τε γὰρ Ἰνδῶν καὶ τῶν πλησιοχώρων Ἰβήρων πάν-
των τε ὡς εἰπεῖν τῶν ἐν Πέρσαις ἑθνῶν καὶ Ῥωμαίων τινῶν τὰ
10 φορτία ἐσκομιζόμενοι ἐνταῦθα ἀλλήλοις ξυμβάλλουσι. τὸν τε
τῶν Χριστιανῶν ἱερεὴν καθολικὸν καλοῦσι τῇ Ἑλλήνων φωνῇ, ὅτι D
δὴ ἐφέστηκεν εἰς ὧν ἡπασι τοῖς ταύτῃ χωρίοις. Δούβιος δὲ ἀπο-
θεν ὅσον εἴκοσι καὶ ἑκατὸν σταδίων ἐν διεξιᾷ ἰόντι ἐκ Ῥωμαίων
τῆς γῆς ὕρος ἐστὶ δύσβατόν τε καὶ ἄλλως κρημνῶδες, καὶ κώμη
15 τις ἐν δυσχωρίᾳ στενοτάτῃ κεῖται, Ἀγγλῶν ὄνομα. οὗ δὴ ὁ
Ναβέδης, ἐπειδὴ τάχιστα τῶν πολεμίων τὴν ἑφοδὸν ἔγνω, παντὶ
τῷ στρατῷ ἀποχωρήσας χωρίον τε ἰσχυρὸν θαρσύνσας καθειρξεν
αὐτόν. καὶ ἡ μὲν κώμη ἐς τοῦ ὕρους τὰ ἔσχατα κεῖται, φρού- P 150
ριον δὲ ἔχυρόν τῇ κώμῃ ταύτῃ ὁμώνυμον ἐν τῷ κρημνῶδεϊ ἐστίν.
20 ὁ γοῦν Ναβέδης λίθοις μὲν καὶ ἀμάξαις τὰς ἐπὶ τὴν κώμην ἀπο-
φράξας εἰσόδους δυσπρόσοδον ἔτι μᾶλλον ἐργάσατο ταύτην. ἐπι-
προσθε δὲ τάφρον τινὰ ὀρύξας ἐνταῦθα τὸ στρατεύμα ἐστήσε,

4. τε καὶ HL. τε om. P. *ibid.* Θεοδοσιονπόλεως A. Division P.
5. διέχει] διέ L. διέχουσα Lm. 10. τε add. AL. 15. στενο-
τάτῃ] Vulgo στενωτάτῃ. 18. αὐτόν] αὐτόν HL. 21. ἐπι-
προσθε HL. ἐκίπροσθεν P.

erat e regione, quam celerrime se intulerunt: nusquam tamen potuere coniungere se collegis: qui omnes recta Dubios petierunt, nullam in via facientes praedam, nec damni quidquam inferentes Persarum agris.

25. Est Dubios regio quaedam non modo fertilis, sed caeli etiam et aquarum salubritate commodissima. Theodosiopolis distat octidui. Hic late patent equitabiles campi, et vici multi sunt frequentissimi incolis, ac proxime inter se siti: in quibus multi habitant institores, commercii causa. Huc namque ex India proximaque Iberia, ac fere ex omnibus Persidis populis, e Romanis etiam sunt qui merces importent, atque invicem contrahant. Christianorum Antistitem Graeco vocabulo Catholicum idcirco appellant, quod unus universae praesit regioni. Centesimo et vicesimo stadio procul a Dubio venientibus dextra ex Imperio Romano occurrit mons ascensu difficilis, et valde praeruptus. In cuius angustis, quae sane sunt iniquissimae, est vicus Anglon: quo Nabedes, ut primum adventare hostes cognovit, retro cedens cum omnibus cepiis se commisit, valido situ loci confusus. Ac montis quidem radices, vicus; praecipue autem iugum munita arx insidet vico cognominis. Igitur Nabedes omnes

προλογίσας οικίσκους τινὰς παλαιούς ἐνέδραις πεζῶν. ἑς τετρα-
κισχιλίους δὲ ἄνδρας ἔπαν ξυγγίει τὸ Περσῶν στράτευμα.

Ταῦτα μὲν οὖν ἐπράσσετο τῇδε. Ῥωμαῖοι δὲ ἀφικόμενοι
H 81 ἑς χώρον ἡμέρας ὁδῷ Ἀγγλῶν διέχοντα, τῶν τινα πολεμίων ἐπὶ
κατασκοπῇ ἰόντα λαβόντες ἀνεπνύοντο ὅπη ποτὲ τανῶν ὁ Να- 5
B βέδης εἶη καὶ ὃς ἀνακεχωρηκέναι τὸν ἄνδρα ἕξ Ἀγγλῶν παντὶ τῷ
Μήδων στρατῷ ἴφασκεν. ὃ δὲ Ναρσῆς ἀκούσας δεινὰ ἐποιεῖτο,
καὶ τοῖς ξυνάρχουσι τὴν μέλλειν οὐκ ἐπιδόξω ἰλοιδόρειτο. ταῦτὲ
δὲ τοῦτο καὶ ἄλλοι ἐποιοῦν, ἑς ἀλλήλους ὑβρίζοντες, καὶ τὸ
λοιπὸν μάχης τε καὶ κινδύνου ἀφροντιστήσαντες ληΐζεσθαι τὰ 10
ἐκείνη χωρία ἐν σπουδῇ ἐποιοῦντο. ἄραντες τοίνυν ὑστρατήγη-
τοί τε καὶ ἄτακτοι κόσμῳ οὐδενὶ ἐπὶπροσθιν ἦσαν, οὔτε τι ἔχον-
τες σύμβολον σφίσιν αὐτοῖς, ἥπερ ἐν τοῖς τοιοῦτοις ἀγῶσιν εἴ-
θισται, οὔτε πη διακεκρήμενοι ἐν τάξει. τοῖς γὰρ σκευοφόροις
οἱ στρατιῶται ἀναμιγνύμενοι ἐπορεύοντο ὥς ἐπὶ ἀρπαγὴν ἐτοιμο- 15
τάτην ἰόντες χρημάτων μεγάλων. ἐπεὶ δὲ Ἀγγλῶν ἀγχοῦ ἐγέ-
C νοντο, πέμπουσι κατασκόπους, οἳ δὲ αὐτοῖς ἐπανιόντες ἀπήγ-
γελλον τὴν τῶν πολεμίων παράταξιν. οἳ δὲ στρατηγοὶ τῷ ἀπροσ-
δοκῇτῳ καταπλαγέντες ἀναστρέφειν μὲν ξὺν στρατῷ τοσούτῳ τὸ
πληθος αἰσχρόν τε καὶ ἄνανδρον ὅλως ᾤοντο εἶναι. τάξαντες δὲ 20
ὥς ἐκ τῶν παρόντων ἑς τὰ τρία τέλη τὸ στράτευμα εὐθὺ τῶν πολε-
μίων ἐχώρουν. Πέτρος μὲν οὖν κέρως τὸ δεξιὸν εἶχε, Βαλεριανὸς

6. ποτὲ L^{Hm}. τε HP.
ριανός] βελισάριος L.

13. σφίσιν] ἐν σφίσιν L.

22. Βαλε-

vici aditus saxis plaustrisque obstruens, multo difficillorem accessu reddidit: ac praeducta etiam fossa, exercitum quatuor millibus omnino constantem ibi locavit, cum veteres quasdam aediculas inaidiis peditum occupasset.

Ibi his ita comparatis, Romani, cum in locum Anglone unius diei itinere diassitum pervenissent, comprehensum hostium exploratorem, ubi tum esset Nabedes, percontati sunt. Ille Nabedem Anglone discessisse cum omnibus Medorum copiis respondit. Quo Narses audito, indignans, cunctationem collegis exprobravit. Ad eundem caeteri modum se convitiis mutuis incessentes, ac pugnae iam periculique securi, regionis illius pagos diripere festinabant. Ergo duce nullo praecedente, nullo ordine servato digressi, incomposite procedebant, nec tesseram, ut in discriminibus aliuscmodi fieri solet, habentes inter se, nec rite usquam distincti. Calonibus enim permisti milites vadebant, tanquam ad praedam divitem labore nullo rapiendam vocati. Ubi ventum est ad Anglonem, submitunt exploratores. Hi reversi, instructa hostes acie stare referunt. Quo tam inopinato nuntio perculsi duces, turbiter ignaveque se facturos putarunt, si cum tanto exercitu retro cederent. Mox e re nata compositis in tria agmina copiis, Petro dexterum cornu, Valeriano sinistrum,

δὲ τὸ ἐθώνυμον, ξὺν δὲ τὸ μέσον οἱ ἀμφὶ Μαρτῖνον ἐτάσσοντο. γενόμενοι δὲ ἄγχιστά πη τῶν ἐναντίων ἡσύχαζον, τὴν τάξιν σὺν ἀκοσμίᾳ φυλάσσοντες. αἴτιον δὲ ἦν ἥ τε δυσχωρία κρημνώδης ὑπερφυῶς οὖσα καὶ τὸ ἐξ ὑπογύου διαταχθέντας ἐς 5 τὴν μάχην καθίστασθαι. ἔτι μέντοι καὶ οἱ βάρβαροι σφᾶς αὐτοὺς ἐς ὄλιγον ξυναγαγόντες ἡσυχῇ ἔμενον, περισκοπούμενοι τῶν D ἐναντίων τὴν δύναμιν, προειρημένον αὐτοῖς πρὸς Ναβέδον χειρῶν μὲν ὡς ἡκιστα ἔρχειν, ἦν δὲ πη ἐπισκῆψωσιν οἱ πολέμιοι, κατὰ τὸ δυνατόν σφίσιν ἀμύνασθαι.

10 Πρῶτος δὲ Ναρσῆς ξύν τε τοῖς Ἑρούλοις καὶ Ῥωμαίων τοῖς ἐπομένοις ἐς χεῖρας τοῖς πολεμίοις ἦλθεν, ὠδισμού τε γενομένου ἐτρέψατο τοὺς κατ' αὐτὸν Πέρσας. φεύγοντές τε οἱ βάρβαροι ἐς τὸ φρούριον ἀνέβαινον δρόμῳ. ἔνθα δὲ ἄλλήλους ἔργα ἀνῆ- V 325 κεσται ἐν τῇ στενοχωρίᾳ εἰργάζοντο. καὶ τότε Ναρσῆς τε αὐτοὺς

15 τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἐγκελευσάμενος πολλῶ ἔτι μᾶλλον τοῖς πολεμίοις ἐνέκειτο καὶ Ῥωμαίων οἱ λοιποὶ ἔργου εἶχοντο. ἐξελθόντες δὲ ἐκ τοῦ αἰφνιδίου ἐκ τῶν κατὰ τοὺς στενωποὺς οἰκίσκων οἱ προλο- P 151 χίζοντες, ὥσπερ ἐρρήθη, τῶν Ἑρούλων τινὰς κτείνουσιν, ἀπροσδόκητοι ἐπιτεσόντες, καὶ Ναρσῆν κατὰ κόρης αὐτὸν παίουσι.

20 καὶ αὐτὸν Ἰσαάκης ὁ ἀδελφὸς καιρίαν τυπέντα ἐπιεξήγαγε τῶν μαχομένων. ὃς δὲ ὀλίγῳ ὕστερον ἐτελεύτησεν, ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐν τῷ πόνῳ τούτῳ γενόμενος. ταραχῆς δὲ, ὡς τὸ εἶκος, ἐν- θένδε πολλῆς ἐς τὸν Ῥωμαίων στρατὸν ἐμπεσούσης, ἦσαν ὁ

1. ξὺν] ἐς? 19. κόρης] Vulgo κόρης. Conf. ad p. 251 b. 304 d.

20. Ἰσαάκης] Ἰσαάης L.

mediam aciem obtinente Martino, ad hostem recta contendunt. Progressi cominus, presso gradu steterē, ordinibus male cohaerentibus ob summam iniquitatem disrupti loci, et subitarius ad praelium instructionem. Ipsi etiam Barbari in arctum coacti nihil movebant, hostilem exercitum circumspectantes idque habentes mandatum a Nabede, ne pugnam inciperent, si hostis adoriretur, pro virili repellerent.

Primus omnium Narses cum Erulis et sequentibus ipsum Romanis hostes invasit. Cum se invicem trusissent, sibi adversos Persas disiecit. Fugientes Barbari, dum cursu ad castellum evaderent, sibi mutuo in artibus callibus offendiculo erant atque exitio. Tum suos inatigare Narses, acrius hosti instare, caeteri quoque Romani rem aggredi. At ecce e tuguriis ad viarum angusta positae erumpunt, qui illa insidiis, ut dixi, praecoperant. Hi ex improvise ruentes, caesis aliquot Erulis, Narses ipsum in pupilla vulnerant: quem Isaacus frater letali plaga saucium pugnae subduxit. Paulo post idem interiiit, re in hoc certamine fortiter gesta. Hinc magna, ut fit, in Romanum exercitum inlecta per-

Ναβέδης ἐπαφῆκε τοῖς ἐναντίοις τὸ Περσῶν στράτευμα. οἱ δὲ βύλλοντες ἐν τοῖς στενωποῖς ἐς πολιμίων ἀμύπολῶν πληθος πολλοὺς τε ἄλλους εὐπειτῶς ἔκτεινον καὶ διαφερόντως Ἑρούλους, οἳ ξὺν τῷ Ναρσῇ τὰ πρῶτα τοῖς ἐναντίοις ἐπιπεσόντες ἀφύλακτοι ἐκ τοῦ ἐπὶ πλείστον ἐμάχοντο. οὔτε γὰρ κρίνος οὔτε θώρακα 5 οὔτε ἄλλο τι φυλακτήριον Ἑρουλοι ἔχουσιν, ὅτι μὴ ἀσπίδα καὶ Β τριβώνιον ἄδρὸν, ὃ δὴ διεξωσμένοι ἐς τὸν ἀγῶνα καθίστανται. δοῦλοι μέντοι Ἑρουλοι καὶ ἀσπίδος χωρὶς ἐς μάχην χωροῦσιν, ἐπειδὴν δὲ ἄνδρες ἐν πολέμῳ ἀγαθοὶ γίνονται, οὕτω δὴ ἀσπίδας αὐτοῖς ἐπιῦσιν οἱ δεσπόται προβάλλεσθαι ἐν ταῖς ξυμβολαῖς. τὰ 10 μὲν τῶν Ἑρούλων ταύτη πη ἔχει.

Ῥωμαῖοι δὲ οὐκ ἐνεγκόντες τοὺς πολεμίους ἀνὰ κράτος ἔπαντες ἔγευγον, οὔτε ἀλκῆς μεμνημένοι οὔτε τινὰ αἰδῶ ἢ ἄλλο τι ἐν νῷ ἀγαθὸν ἔχοντες. Πέρσαι δὲ αὐτοὺς ὑποπτέοντες οὐκ ἐς φυγὴν ἀναλσχυντον οὕτω τετράφθαι, ἀλλ' ἐνέδραις τισὶν ἐς 15 αὐτοὺς χρῆσθαι, ἄχρι ἐς τὰς δυσχωρίας διώξαντες εἴτα ἀνέστρεφον, οὐ τολμῶντες ἐν τῷ ὁμαλεῖ ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς διαμύχεσθαι. Ῥωμαῖοι μέντοι, καὶ διαφερόντως οἱ στρατηγοὶ πάντες, C δὶώξιν ἐπὶ σφῶς αἰεὶ ποιεῖσθαι τοὺς πολεμίους οὐόμενοι ἐφευγον εἰ μᾶλλον, οὐδένα ἀνιέντες καιρὸν, θέουσι μὲν τοῖς ἥπιοις ἐγκε- 20 λεύμενοι μάστιγι καὶ κραυγῇ, τοὺς δὲ θώρακος καὶ τὰ ἄλλα ὕψλα ῥιπτοῦντες σπουδῇ τε καὶ θορόβῳ ἐς ἔδυφος. οὐ γὰρ ἀν-

1. Ναβέδης] ναβάδης H: illud Hm. *ibid.* τοῖς] [ἐν] τοῖς H.

7. καθίστανται] καθίσταντο AHL. 12. ἀνὰ κράτος — ἐφευγον] Suidas s. v. ἀνὰ κράτος. 22. ῥιπτοῦντες L. ῥίπτοντες P.

turbatione, omnes Persarum copias Nabedes immisit. Illi maximam et in angustiis confertissimam multitudinem telis appetentes, cum plures alios leto facile sternebant, tum maxime Erulos, qui cum Narsete primi hostem aggressi, absque ullo fere corporis munimento pugnabant, pro veteri gentis more. Nam nec galea, nec lorica, nec re alia quapiam se Kruli protegunt, praeterquam scuto, et crassiore lacerna, qua cincti dimicant. Quin ipso etiam nudi clypeo servi Kruli ad pugnam procedunt: postea vero quam viros fortes in bello se praestitero, tum illis usum scuti in praeliis domini permittunt. Sic est, quod ad Erulos attinet.

Romani autem hostili impetu fracti, effuse omnes fugerunt, virtutis ac pudoris oblitī, abiectaque omni praeclara cogitatione. Persae non fugam invertebant, sed insidias interpretantes, cum illos ad extremas salebras insecuti essent, viam converterunt, non anni contra multos pauci in plano configere. Nihilosecius Romani, in primis duces omnes, rati se usque ab heste premi, sine interspiratione gradum addebant, flagello et clamore increpando eurrentes equos, loricas caeteraque arma propere ac tumultuose prouiciendo. Neque enim, si ipsos Persae assequerentur, pares illis fore se confidebant: at spem salutis habebant tantum in pedi-

τιτάξασθαι καταλαμβάνουσιν αὐτοὺς ἐθάρσον· Πέρσῃς, ἀλλ' ἐν μόνοις τοῖς τῶν ἵππων ποσὶ τὰς τῆς σωτηρίας ἐλπίδας εἶχον καὶ, τὸ ξύμπαν ἐπιεῖν, τοιαύτη γέγονεν ἡ φυγὴ ὥστε τῶν ἵππων σχεδὸν τι αὐτοῖς οὐδείς διεβίω, ἀλλ' ἤνικα τοῦ δρόμου ἐπαύσαντο, πεσόντες εὐθὺς διεφθάρησαν. καὶ πύθος τοῦτο μέγα Ῥωμαίοις ὅσον οὐπω πρότερον γέγονε. πολλοὶ τε γὰρ αὐτῶν ἔθανον καὶ πλείους ἔτι ὑπὸ τοῖς πολεμίοις ἐγένοντο. ὅπλα τε αὐτῶν οἱ πολέμιοι καὶ ὑποζύγια ἔλαβον τοσαῦτα τὸ πληθὺς ὥστε Δ 10 πλούσιότερα δοκεῖν ἐκ τούτου γενέσθαι τοῦ ἔργου τὰ Περσῶν πράγματα. Ἀδύλιος δὲ διὰ φρουρίου ἐν ταύτῃ τῇ ὑπαγωγῇ παριῶν ἐν Περσαρμενίοις κειμένου λίθῳ τε τὴν κεφαλὴν πρὸς τοὺς τῶν ταύτῃ ὤκνημένων πληγεῖς αὐτοῦ διεφθάρη, οἱ τε ἀμφὶ τὸν Ἰουστον καὶ Περάνιον ἐσβυλόντες ἐς τὰ ἐπὶ Ταράυνων χωρία καὶ ὀλίγα ἄττια ληισάμενοι εὐθὺς ἐπανῆλθον.

15 κς'. Τῷ δὲ ἐπιγινομένῳ ἔτι Χοσρόης ὁ Καβάδου τὸ τέταρτον ἐς γῆν τὴν Ῥωμαίων ἐσέβυλλεν, ἐπὶ τὴν Μεσοποταμίαν V 326 τὸ στράτευμα ἄγων. αὕτη δὲ ἡ ἐσβολὴ τῷ Χοσρόῃ τούτῳ οὐ πρὸς Ἰουστινιανὸν τὸν βασιλέα Ῥωμαίων πεποίηται, οὐ μὴν οὐδὲ ἐκ' ἄλλων ἀνθρώπων οὐδένα, ὅτι μὴ ἐπὶ τὸν θεόν, ὡς 20 περ Χριστιανοὶ σέβονται μόνον. ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ πρώτῃ ἐφόδῳ Ἐδέσσης ἀποτυχὼν ἀνεχώρησε, πολλή τις ἐγεγόνει αὐτῷ τε καὶ μάγοις, ἅτε πρὸς τοῦ τῶν Χριστιανῶν Θεοῦ ἡσσημένοις, κατήφεια. ἦν δὴ πυρρηγοῦν ὁ Χοσρόης ἐν τοῖς βασιλείοις Ἐδεσσηνὸς μὲν ἀνδραποδιεῖν ἠπειλήσεν ἅπαντας ἐς τὰ Περσῶν ἦδη,

9. γενέσθαι τοῦ ἔργου A. τοῦ ἔργου γενέσθαι P. 13. ἐς τὰ] εἰς τὰ A. 21. Ἐδέσσης] Ἐδέσης P. Et sic infra.

bus equorum repositam. Uno verbo, ea fugae contentio fuit, ut nullus ferme equus diutius vixerit, sed exanimis, statim atque destitit cursu, conciderint. Acceperunt Romani tum cladem magnam, nec parem huius unquam antea. Nam et multi caesi, et multo plures ab hoste capti sunt, cum tanta armorum ac iumentorum vi, ut hinc Persae impendio ditiores evaserint. Adolius cum propter castellum Persarmeniue fugiens transiret, lapide a quodam incola ictus in capite, ibi interiit. Iustus et Peranius Taraunensem agrum ingressi, ac loca paucula populati, statim redierunt.

26. Anno insequente Chosroes Cabadis filius exercitum in Mesopotamiam ducens, quartum irrupit in Romanum imperium. Qua quidem irruptione non Iustinianum Aug. nec mortalium quemquam, sed Deum, quem unum Christiani colunt, oppugnare voluit. Nam cum in prima expeditione, Edessa frustra tentata, irritus recessisset; ipsi ac Magis, ut a Deo Christianorum victis, magnus tum impositus pudor fuerat. Quem solans in Regia sua Chosroes, Edessenos omnes abducturum se captivos in Persidem, urbemque in ovium pascua redacturum minitabatur. Igitur

B τὴν δὲ πόλιν μηλόβοτον καταστήσεσθαι. παντὶ γοῦν τῷ στρα-
 τῷ ἀγχοῦ Ἐδέσσης γενόμενος Οὐννιον τῶν οἱ ἐπομένων τινὰς ἐπὶ
 τὸν τῆς πόλεως περίβολον ἐπεμψεν, ὃς δὴ τοῦ ἵπποδρομίου κα-
 θύπερθέν ἐστιν, ἄλλο μὲν οὐδὲν κακουργήσοντας, πρόβατα δὲ
 ἀρπασομένους, ἅπερ οἱ ποιμένες πολλὰ ἐνταῦθά πη παρὰ τὸ τεύ-
 χισμυ στήσαντες ἔτυχον, χωρίου τε ἰσχυρῶς θαρσοῦντες, ὅτι δὴ
 ἄναντες ἦν ὑπερφῶς, καὶ οὐποτε τολμήσειν τοὺς πολεμίους οἰό-
 μενοι οὕτω πη ἄγχιστα τοῦ τείχους ἵκναι. οἱ μὲν οὖν βάρβαροι
 τῶν προβάτων ἤπτοντο ἤδη, οἱ δὲ ποιμένες καρτερώτατα ἀμυνό-
C μνοι διεκώλυνον. Περσῶν τε τοῖς Οὐννοις ἐπιβεβοηθηκότων 10
 πολλῶν, ἀγέλην μὲν ἐνθὺνδε ἀφελέσθαι τινὰ οἱ βάρβαροι ἴσχυ-
 σαν, Ῥωμαίων δὲ στρατιωτῶν τε καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ δήμου ἐπεξελ-
 θόντων τοῖς πολεμίους ἢ μὲν μάχῃ ἐκ χειρὸς γέγονεν, ἢ δὲ ἀγέ-
 λῃ αὐτόματος ἐς τοὺς ποιμένας ἐπανῆκεν αὐθις. τῶν τέ τις Οὐν-
 νων πρὸ τῶν ἄλλων μαχόμενος μάλιστα πάντων ἠνώχλει Ῥω- 15
 μαίους. καὶ τις αὐτὸν ἀγροῖκος ἐς γόνυ τὸ δεξιὸν σφενδόνη ἐπι-
 τυχὼν βάλλει. ὁ δὲ πρηνὴς ἀπὸ τοῦ ἵππου ἐς τὸ ἔδαφος εὐθὺς
 ἔπεσεν, ὃ δὴ Ῥωμαίους ἔτι μᾶλλον ἐπέρρωσεν. ἢ τε μάχῃ πρῶτὸ
 ἀρξαμένη ἐτελεύτη ἐς μέσην ἡμέραν, ἐν ᾗ ἑκάτεροι τὸ πλεόν
D ἔχιν οἰόμενοι διελεύθησαν. καὶ Ῥωμαῖοι μὲν ἐντὸς τοῦ περιβό- 20
 λου ἐγένοντο, οἱ δὲ βάρβαροι ἀπὸ σταδίων τῆς πόλεως ἐπὶ τὰ
 διεσκηνημένοι ἱστρωτοπεδεύσαντο ἅπαντες.

Τότε ὁ Χοσρόης, εἴτε τινὰ ὄψιν ὀνείρου εἶδεν ἢ τις αὐτῶν
 ἔννοια γέγονεν, ὥς δις ἐγχειρήσας ἦν μὴ δυνατὸς εἶη Ἐδέσσαν

12. ἐπεξελθόντων] ὑπεξελθόντων L. 15. Ῥωμαίους L. Ῥωμαίους P.

ubi cum omnibus copiis Edessam accessit, Hunnorum, quos secum duxe-
 rat, manum, ad eam murorum partem, quae Circo imminet, eo misit
 consilio, ut caetera innoxii, oves tantum raperent, quarum magnos gre-
 ges sub moenia opiliones subduxerant, firmo loci posita freti; quod
 maxime acclivis esset, nec hostem ad muros tam prope accedere ausu-
 rum unquam putarent. Iamque oves tangebant Barbari: pastores fortis-
 sime defendendo raptoribus obsistebant; cum Hunnis missa subsidio va-
 lida Persarum turma, tandem Barbari unum iade gregem abstraxerunt.
 Erumpunt in hostem Romani milites et quidam e populo: damque manu
 pugnatur, sponte grex ad pastores redit. Unus omnium maxime Roma-
 nus exagitat Huncus quidam ante alios dimicans. Huius genu dexte-
 rum rusticus certo fundae ictu ita percussit, ut statim is ex equo deci-
 derit, volutus in caput: qui casus magis animos Romanorum erexit.
 Porro meridies finem attulit mano coepto certamini: cuius victoriam utri-
 que sibi arrogantes, discesserunt. Romanis intra muros receptis, Bar-
 bari septimo ab urbe stadio fixis tentoriis, castra motati sunt.

Tum Chosroes, sive insomnium ipsi oblatum, sive haec iniecta ec-
 gitatio fuerit, si iterum tentata Edessa voto excideret, se ingens dodo-

ἔξελεῖν, πολλὴν οἱ αἰσχύνῃν τινὰ περιβαλέσθαι ξυμβήσεται. διὸ P 153
 δὴ πολλῶν χρημάτων ἀποδόσθαι τὴν πόλιν Ἐδεσσηνοῖς καὶ τὴν
 ἀναχώρησιν ἔγνω. τῇ γοῦν ἐπιγινομένη ἡμέρᾳ Παῦλος ἐρμηνεύς
 παρὰ τὸ τεῖχος ἦκων ἔφασκε Ῥωμαίους χορῆσαι παρὰ Χοσρόην
 5 σταλῆναι τῶν δοκίμων τινάς. οἱ δὲ κατὰ τάχος τέσσαρας ἀπο-
 λεξάμενοι τῶν ἐν σφίσιν αὐτοῖς ἐπιφανῶν ἔπειψαν. οἷς δὲ ἐς
 τὸ Μῆδων ἀφικομένοις στρατόπεδον ἐντυχὼν γνώμῃ βασιλέως ὁ
 Ζαβεργάνης, ἀπειλαῖς τε πολλαῖς δεδιξάμενος ἀνεπνυθάνετο αὐ-
 τῶν ὁπότερα σφίσιν αἰρετώτερα τυγχάνει ὄντα, πότερον τὰ ἐς
 10 τὴν εἰρήνην, ἢ τὰ ἐς τὸν πόλεμον ἄγοντα. τῶν δὲ τὴν εἰρήνην
 ἐλέσθαι ἂν πρὸ τῶν κινδύνων ὁμολογούντων, „Οὐκοῦν“ ἔφη ὁ B
 Ζαβεργάνης „ὠνεῖσθαι ὑμῖς ταύτην ἀνάγκη χρημάτων πολ-
 λῶν.“ οἱ τε πρόβεις ἔφασαν τοσαῦτα δώσειν ὅσα παρέσχοντο
 πρότερον, ἥνικα τὴν Ἀντιόχειαν ἐξελὼν ἐπ’ αὐτοὺς ἦλθε. καὶ
 15 ὁ Ζαβεργάνης αὐτοὺς ξὺν γέλῳ ἀπεπέμψατο, ἐφ’ ᾧ ἐνδιελέγε-
 στατα βουλευσάμενοι ἀμφὶ τῇ σωτηρίᾳ οὕτω δὴ αὐθις παρ’ αὐ-
 τοὺς ἔλθωσιν. ὀλίγῳ τε ὕστερον μεταπεμψάμενος αὐτοὺς ὁ
 Χοσρόης, ἐπειδὴ παρ’ αὐτὸν ἵκοντο, κατέλεξε μὲν ὅσα τε πρό-
 τερον καὶ ὄντινα τρόπον ἐξηνδραπόδισε Ῥωμαίων χωρία, ἥπει- V 327
 20 λησε δὲ τὰ δεινότερα Ἐδεσσηνοῖς πρὸς Περσῶν ἔσεσθαι, εἰ μὴ
 πάντα σφίσι τὰ χρήματα δοῖεν ὅσα τοῦ περιβύλου ἐντὸς ἔχουσιν. H 83
 οὕτω γὰρ ἐνθὲνδε μόνως ἀπαλλαγῆσεσθαι τὸν στρατὸν ἔφασκε. C

2. καὶ τὴν] τὴν om. H. 8. δεδιξάμενος] δεδιξάμενος vulgo.
 δεδιξάμενος AL: δειδιξάμενος L correctus. 15. ἐνδιελέγιστατα]
 ἐντελεχέστατα Pm. 18. ἵκοντο L. ἦκοντο P. 20. Ἐδεσση-
 νοῖς] Ἐδεσσηνοῖς P. 22. οὕτω] οὕτως L.

cus relaturum, Edessenis salutem civitatis reditumque suum grandi pecunia vendere statuit. Itaque die postero progressus ad moenia Paulus Interpretes Romanis significavit, oportere mitti ad Chosroem aliquot ex optimatibus. Mox illi delectos quatuor ex iis, qui inter ipsos magis eminebant, destinaverunt: quibus ad Medorum castra iussu Regis obviam factus Zaberganes, et oblato comminationibus multis terrore, eos interrogavit, utrum mallent pacem an bellum? His una professus voce, pacem utique praeoptare se discriminibus belli, Ergo, inquit Zaberganes, *luculenta auri summa ematis illam necesse est*. Cui legati tantam se datures aiunt, quantam prius repraesentarant, cum post excisam Antiochiam Rex Edessam venit. Hic ridens Zaberganes eos remisit, monitis, ut redirent, maturo habito de salute expedienda consilio. Paulo post acciit eisdem Chosroes, et ad se intromissis, quot, quaque ratione Romanas civitates in servitutem antea redegiasset, sigillatim recensuit: deinde durius acturos Persas cum Edessenis minatus est; nisi darent quidquid esset pecuniae intra murorum ambitum: hac una lege exercitum inde abscessurum affirmans. His legati auditis, pacem quidem receperunt se

ταῦτα οἱ πρόσβεις ἀκούσαντες ὁμολόγουν μὲν παρὰ Χοσρόου τὴν εἰρήνην ὠνήσεσθαι, ἣν γε σφίσι μὴ ἀδύνατα ἐπαγγέλλει· τοῦ δὲ κινδύνου τὸ πέρας οὐδενὶ τῶν πάντων ἔφρασαν πρὸ τῆς ἀγωνίας ἔνδηλον εἶναι. πόλεμον γὰρ τοῖς αὐτὸν διαφέρουσιν ἐπὶ τοῖς ὁμολογουμένοις οὐ μὴ ποτε εἶναι. τότε μὲν οὖν ζὺν ὀργῇ ὁ δὲ Χοσρόης τοὺς πρόσβεις ἐκέλευεν ὅτι τάχιστα ἀπαλλαγῆσθαι.

Ἡμεῖρα δὲ ἀπὸ τῆς προσεδρείας ὀγδόῃ λόφον ἐπαναστῆσαι χειροποίητον τῷ τῆς πόλεως περιβόλῳ βουλόμενος, ἐπεί τὰ δένδρα ἐκτεμῶν αὐτοῖς φύλλοις πολλὰ ἐκ χωρίων ἐγγύς πη ὕψων πρὸ τοῦ τείχους ἐν τετραγώνῳ ξυνέθηκεν, οὗ δὴ βέλος ἐκ τῆς πόλεως 10 ἐξικνεῖσθαι ἀδύνατα ἦν, χοῦν τε πολὺν τινα ὑπερθε τῶν δένδρων ξυναμψάμενος μέγα τι λίθων χρῆμα ἐπέβαλλεν, οὐκ ἐχόντων ἐς οἰκοδομίας ἐπιτηδείας, ἀλλ' εἰκὴ ἐκτεμηθέντων, ἐκείνου μόνου ἐπιμελούμενος, ὅπως δὴ ὁ λόφος ὅτι τάχιστα ἐς ὕψος μέγα ἐπαίροιτο, καὶ ξύλα μακρὰ τοῦ τε χοῦ καὶ τῶν λίθων με- 15 ταξὺ ἐς αἰὲ ἐμβαλλόμενος ἔνδεσμον ἐποιεῖτο τοῦ ἔργου, ὅπως μὴ ὑψηλὸν γενόμενον ἀσθενὲς εἴη. Πέτρος δὲ ὁ Ῥωμαίων στρατηγὸς (ἐνταῦθα γὰρ ζὺν Μαρτίνῳ καὶ Περανίῳ ἐτύγγανεν ὢν) τοὺς ταῦτα ἐργαζομένους ἀναστέλλειν ἐθέλων τῶν οἱ ἐπομένων Οὐντων τινὰς ἐπ' αὐτοὺς ἐπιμψεν. οἱ δὲ πολλοὺς ἐκ τοῦ αἰφνιδίου 20 ἐπελθόντες ἀνείλον, καὶ πάντων μάλιστα τῶν τις δορυφόρων, Ἀργῆκ ὄνομα. μόνος γὰρ ἐπταὶ καὶ εἴκοσιν ἔκτεινε. τῶν μέντοι βαρβάρων φυλακὴν ἀκριβῆ τὸ λοιπὸν ποιουμένων οὐκέτι ἐπεξίεναι

10. τετραγώνῳ A. τῇ τετραγώνῳ P.
ibid. εἴκοσιν L. εἴκοσι P.

22. Ἀργῆκ] Arges RV.

mercatores a Chosroe, si modo maiora viribus non imperaret: exitum autem aleae Martis exploratum esse nemini ante dimicationem: bellum enim ab iis, qui illud inferunt, non posse poni in rerum numero, quas certo tenent. Tum Chosroes exandescens iagatis ut se ocus amoverent, edixit.

Die ab incepta obsidione octavo, in animo habens contra urbis murum aggerem manu excitare, e circumiectis locis excisa arborum cum ipsis frondibus ingenti vi, illas pro moenibus extra teli ab urbe iactum quadrata forma composuit, ac multa supergesta homo, immanem adiecit lapidum struem, non fabre apteque ad aedificandum, sed temere radique opera sectorum: hoc unum scilicet curans, ut moles quamprimum in magnam altitudinem attolleretur. Ac ne eductum altius opus infirmum esset, immixtis terram inter et saxa trabibus illud connexuit. Petrus autem Dux Romanorum (ibi enim cum Martino erat atque Peranio) ut molitores operis inhiheret, Hunnorum, quos ducebat, agmen in eos emisit: qui repentino impetu multos sustulere; Praetorianus inprimis quidam, cui nomen Argec: hic enim xxvii. unus occidit. At sedulam deinceps custodiam agitantibus Barbaris, nemini amplius in ipsos erumpere licuit.

τινὲς ἐπ' αὐτοὺς ἔρχον. ἐπεὶ δὲ προϊόντες ἐντὸς βέλους οἱ τεχνί-
ται τοῦ ἔργου τοίτου ἐγένοντο, καρτερώτατα ἤδη ἀμυνόμενοι
ἀπὸ τοῦ περιβόλου Ῥωμαῖοι τύς τε σφενδόνας ἐπ' αὐτοὺς καὶ τὰ
τόξα ἐνήργουν. διὸ δὴ οἱ βάρβαροι ἐπενόουν τάδε. προκαλίμ-
5 ματα ἐκ τραγέων τριχῶν, αἱ δὲ καλοῦσι Κιλίκια, πάχους τε καὶ
μῆκους διαρκῶς ἔχοντα, ἀρτήσαντες ἐκ ξύλων μακρῶν ἐπίπρο-
σθεν αἱ τῶν τὴν ἀγέστην ἐργαζομένων ἐτίθεντο (οὕτω γὰρ τὸ
ποιοῦμενον τῇ Λατίνων φωνῇ ἐκάλουν Ῥωμαῖοι). ἐνταῦθα γὰρ B
οὔτε περφόροι οἷστοι οὔτε τὰ ἄλλα βέλη ἐξικνεῖσθαι εἶχον, ἀλλ'
10 αὐτοῦ ἐπὶ τῶν προκαλυμμάτων ἀποκρουόμενα ξύμπαντα ἔμενε.
καὶ τότε Ῥωμαῖοι ἐς δέος μέγα ἐμπεπτωκότες τοὺς πρῆσβεις παρὰ
Χοσρόην σὺν Θορύβῳ πολλῷ ἔπεμπον καὶ Στέφανον σὺν αὐτοῖς,
ἐν γε τοῖς κατ' αὐτὸν ἱατροῖς λόγιον. ὃς δὴ Καβάδην τὸν Πε-
ρόζου νοσοῦντά ποτε ἰασάμενος κίριος χρημάτων μεγάλων πρὸς
15 αὐτοῦ γέγονεν. ὃς δὴ, ἐπεὶ παρὰ Χοσρόην ἦν τοῖς ἄλλοις ἐγέ-
νετο, ἔλεξεν ὧδε „Βασιλέως τὴν φιλανθρωπίαν ἀγαθοῦ γνῶ-
ρισμα πάντες ἐκ παλαιοῦ νενομίχουσιν. οὐκοῦν, ὦ κράτιστε βασι- C
λεῦ, φόνους σοι καὶ μάχας ἐργαζομένῳ καὶ πόλεων ἀνδραποδισμοῦς
τῶν μὲν ἄλλων ἴσως ὀνομάτων παρέσται τυχεῖν, τὸ δὲ ἀγαθὸν
20 εἶναι δοκεῖν οὐ μήποτε ἔσται. καίτοι πασῶν γε ἥκιστα χρῆν τῇ
Ἑδεσσηνῶν πόλει παρὰ σοῦ τι ξυμβῆναι φλυᾶρον. ἐντεῦθεν γὰρ

5. τραγέων] αἰγέων Suidas s. v. ἔγιστα. 6. ἀρτήσαντες] ἀναρ-
τήσαντες Suidas. 7. ἀγέστην] Ab aliis ἔγιστα, ab aliis ὄγιστα
dici annotavit Suidas s. v. ἄγιστα et ἔγιστα. Alia attulit Ducangius
Glossar. p. 10. 9. τὰ ἄλλα] τὰ om. Suidas s. v. ἔγιστα. 10. ἔμε-
νε] ἔμενον Suidas, qui ἀποκρουόμενα ξύμπαντα om. 19. πα-
ρίεται] παριστάναι HL: illud in marg. 21. Ἑδεσσηνῶν] Ἑδε-
σηνῶν P hic et infra.

Promoto opere, ubi intra teli iactum fuere artifices, eos e moenibus fun-
dis atque arcubus petebant Romani, iam certe vim fortissime propulsan-
tes: quare Barbari ad hanc artem se converterunt. Texta e pili hirci-
nis tegumenta, quae Cilicia vocant, crassitudinis iustae et altitudinis,
suspenderunt e perticis, et illis praetenderunt, qui aggestam (sic Ro-
mani Latina voce opus hoc appellabant) moliebantur. Quo peracto, nec
sagittae igniferae, nec tela alia ad eos pervenire poterant, sed repulsa
tegminibus omnia ibi irrita consistebant. Hinc Romani in gravem ad-
ducti metum, legatos trepide mittunt ad Chosroem, et una cum illis
Stephanum inter aetatis suae medicos celebrem, quem olim Cabades Pe-
rozis filius pecunia ingenti donaverat, ipsius ope levatus morbo. Hic
cum aliis introductus ad Chosroem, sic verba fecit. Certissimum est
omnium confessione saeculorum receptum boni Regis iudicium est huma-
nitas. Quare tibi, Rex potentissime, praecia ac strages edenti, et civi-
tatibus imponenti acerbis iugum, alia forte nomina lucrari dabitur: bonus
ut audias, id vero nunquam dabitur. Atqui si cui civitati, Edessae certe

ἔγωγε ὥρμημαι, ὅσπερ σε τῶν ἰσομένων οὐδὲν προειδὼς ἐξέθρεψά τε καὶ τῷ πατρὶ τῷ σὺ ξύμβουλος γεγονώς, ἐφ' ᾧ σε τῆς ἀρχῆς διάδοχον καταστήσεται, σοὶ μὲν τῆς Περσῶν βασιλείας αἰτιώτατος γέγονα, τῇ δὲ πατρίδι τῶν παρόντων κακῶν. οἱ γὰρ ἄνθρωποι τὰ πολλὰ τῶν ἀτυχημάτων σφίσιν αὐτοῖς ἐκ τοῦ ἐλαίστου πλείστον τῶν ξυμβησομένων προστρίβονται. ἀλλ' εἴ τίς σε τῆς τοιαύτης εὐεργεσίας εἰσέρχεται μνήμη, μηδὲν ἡμῶς ἐργάσῃ περαιοῦ D τέρω κακὸν, ταύτην διδούς μοι τὴν ἀμοιβήν, ἐξ ἧς σοι, ὦ βασιλεῦ, τὸ μὴ δοκεῖν ὠμοτάτῳ εἶναι ξυμβήσεται.“ Στέφανος μὲν τοσαῦτα εἶπε. Χοσρόης δὲ οὐ πρότερον ἀπαλλαγῆσθαι ὡμολόγει ἐνθὺνδε, εἰ μὴ Πέτρον τε καὶ Πιράνιον αὐτῷ παραδοῖεν Ῥωμαῖοι, ὅτι δὴ οἱ, δοῦλοι γὰρ ὄντες πατρῷοι, τετολμήκασι ἀντιτάξασθαι. τοῦτο δὲ ἦν μὴ ὁρᾶν Ῥωμαίους ἡδονή ἐστιν, ἀλλὰ δυοῖν αὐτοὺς ἐπάναγκες ἐλθεῖναι τὸ ἕτερον ἢ πεντακόσια κεντηνάρια χρυσοῦ σφίσι διδόναι, ἢ δέξασθαι τῇ πόλει V 328 τῶν οἱ ἐπιτηδεῶν τινάς, οἳ τὰ χρήματα διερευνησάμενοι ἅπαντα τὸν μὲν χρυσόν τε καὶ ἄργυρον, ὅσον δὴ ἐνταῦθα ξυμβαίνει εἶναι, H 84 κομίζοντες ἐς αὐτὸν ἤξουσιν, τᾶλλα δὲ τοὺς κυρίους ἐάσουσιν ἔχειν. ταῦτα μὲν ὁ Χοσρόης ἀπέρριπεν, Ἐδεσσαν ἐξελεῖν πόνη P 155 οὐδενὶ ἐλπίδα ἔχων. οἱ δὲ πρόσβεις (ἅπαντα γὰρ σφίσιν ὠνόματα ἔδοξεν εἶναι ὅσα ἐκείνος ἀπήγγελλε) διαπορούμενοί τε καὶ λίαν ἀσχύλλοντες ἐπὶ τὴν πόλιν ἐβιάδιζον. ἐπεὶ τε ἐντὸς τοῦ περι-

1. ὅσπερ L corr. ὅσπερ P. 6. ξυμβησομένων] ξυμβεβησομένων L.
18. ἐάσουσιν L corr. ἐάσωσιν P. 22. ἀσχύλλοντες] ἀσχα-
λοντες A.

inprimis parcere debuisti. Hinc enim oriundus ego sum: qui, plane ignarus futuri, te educavi, et hoc dato patri tuo consilio, ut imperii successorem te institueret, tibi quidem delati Persarum regni, patriae vero causa maxime fui instantis calamitatis. Scilicet homines magnam partem adversorum casuum, quos passuri sunt, sibi ipsi parare solent. Age, si qua huius beneficii recordatio subit animum, absiste, Rex, nobis nosam inferre, hoc mihi rependens praemium, quo summae saevitiae notam a te avertes. In hanc sententiam locuto Stephano denuntiavit Choeroes haud prius se abiturum, quam a Romanis Petrum et Peranium deditos acciperet, quod cum servi paterni forent, ausi essent ipsi repugnare: id si Romanos facere pigeret, necesse esse harum conditionum alteram eligere: vel quinquagies mille auri pondo penderent; vel in urbem quosdam admitterent e familiaribus suis, qui divitiis omnibus perquisitis, quidquid auri argentique esset in civitate ad se deferrent; caetera relinquerent dominis. Haec effutit Choeroes, Edessae nullo negotio expugnandae spem habens legati, cum earum conditionum, quas ille tulerat, nullam impleri a se posse censerent, consilii inopes ac moerore delecti urbem re-

βόλον γενόμενοι τὰ παρὰ Χοσρόου ἀπήγγελλον, Θορόβου τε καὶ
Θρήνων ἢ πόλιν ἐμπλεως ἐγένετο.

Ἡ μὲν οὖν τοῦ λόφου κατασκευὴ ἐπὶ τε ὕψος ἤρετο μέγα
καὶ σπουδῇ πολλῇ ἐπιπροσθεν ἦει. Ῥωμαῖοι δὲ οὐκ ἔχοντες ὃ τι
5 καὶ δράσουσι πάλιν τοὺς πρὸςβεις παρὰ Χοσρόην ἀπέστειλλον.
οἵπερ ἐπειδὴ ἐν τῷ τῶν πολεμίων στρατοπέδῳ ἐγένοντο, καὶ περὶ
τῶν αὐτῶν δεησόμενοι ἔφασκον ἤκειν, λόγον μὲν οὐδ' ὁπωσιτοῦν B
πρὸς Περσῶν ἔτυχον, ὕβρει δὲ καὶ Θορόβῳ πολλῷ ἐνθὲνδε ἔξε-
λαυνόμενοι ἐς τὴν πόλιν ἐχώρου. τὰ μὲν οὖν πρῶτα Ῥωμαῖοι
10 τὸ κατὰ τὸν λόφον τεῖχος ἐτέρᾳ ἐνεχείρουν οἰκοδομίᾳ τινὶ ὑπερ-
βαλέσθαι· ὥς δὲ καὶ ταύτης τὸ Περσῶν ἔργον πολλῷ καθυπέρ-
τερον ἐγένετο ἤδη, τῆς μὲν οἰκοδομίας ἀπέστησαν, Μαρτίνον δὲ
πείδουσι τὰ ἀμφὶ τῇ ξυμβάσει τρόπῳ δὴ ὅτῳ βούλοιο διοικήσα-
σθαι. καὶ ὃς ἄγχιστα τοῦ τῶν πολεμίων στρατοπέδου γενόμενος
15 τῶν τισιν ἐν Πέρσαις ἀρχόντων ἐς λόγους ἦλθεν. οἱ δὲ τὸν Μαρ-
τίνον ἔξαπατήσαντες εἰρηναῖα μὲν σφῶν τὸν βασιλεῖα βούλεσθαι C
ἔφασαν, αὐτὸν δὲ ὥς ἥκιστα οἶόν τε εἶναι τὸν Ῥωμαίων αὐτοκρά-
τορα πείδειν τῆς πρὸς Χοσρόην φιλονεικίας ἀφείμενον τὴν εἰρήνην
ποτὲ πρὸς αὐτὸν θήσεσθαι· ἐπεὶ καὶ Βελισάριον, ὃνπερ τῇ τε
20 δυνάμει καὶ τῷ ἀξιώματι Μαρτίνου παρὰ πολὺ προὔχειν οὐδ' ἂν
αὐτὸς ἀντίποι, πείσαι μὲν ἔναγχος τὸν Περσῶν βασιλεῖα, ὄντα
δὴ πον ἐν μέσοις Ῥωμαίοις, ἐνθὲνδε ἀπαλλάσσεσθαι ἐς τὰ Περ-
σῶν ἤδη, ὑποσχόμενον πρὸςβεις τε πρὸς αὐτὸν οὐκ εἰς μακρὰν

1. ἀπήγγελλον] ἀπήγγελλον H.

7. λόγον A. λόγον HP.

20. προὔχειν AHm. προύχοντα P.

petierunt. Quo ingressi, ubi praescripta a Chosroe renuntiarunt, per-
turbatione statim et lamentis urbs plena fuit.

Iam altius surgebat structura aggeris, et magna contentione promo-
vebatur, cum Romani, quo se verterent nescientes, iterum oratores ad
Chosroem destinarunt. Qui ingressi hostium castra, ubi se veniasse dixe-
runt, uti postulata iterarent, ne uno quidem verbo dignati, immo vero
contumeliose et multo cum fremitu a Persis explosi, in urbem redierunt.
Tum Romani, primum quidem illi murorum parti, quae hostili aggeri re-
spondebat, editiorem molem adiungere aggressi sunt. At quoniam mo-
lem hanc multo iam superabat Persarum opus, abstitērunt aedificatione,
et Martino ut cum hoste pro suo arbitratu pacisceretur persuaserunt.
Ille proxime castra in colloquium venit cum aliquot Persarum ducibus:
qui Martinum circumscribentes, pacem quidem a suo Rege expeti affir-
marunt; sed negarunt posse ipsum persuadere Caesari, ut amota con-
tendendi adversus Chosroem libidine, aliquando pacem cum eo compo-
neret: quando ipse Belisarius, quo Martinus potentia ac dignitate se lon-
ge inferiorem agnosceret, nuper quidem in medios Romanos provectum
Persarum Regem ad reditum in Persidem promisso hoc perpulisset, le-

ἐκ Βοζαντίου ἀφίξεισθαι καὶ τὴν εἰρήνην ἐν τῷ βεβαίῳ κρατύνασθαι, πρᾶξαι δὲ τῶν ὠμολογημένων οὐδέν, ἀδύνατον γεγονότα τὴν Ἰουστινιανοῦ βασιλείῳ βιάσασθαι γνώμην.

D κζ'. Ἐν τούτῳ δὲ Ῥωμαῖοι ἐποιοῦν τάδε. διώρυχα ἐκ τῆς πόλεως ἐνεργεῖ τῶν πολεμίων τοῦ χώματος ἐργασάμενοι ἐκέλευον **5** τοὺς ὀρύσσοντας μὴ μεθίεσθαι τοῦ ἔργου τούτου, ἕως ὑπὸ τὸν λόφον γένωνται μέσον. ταύτῃ γὰρ καῦσαι τὸ χῶμα τοῦτο διενθούνηντο. προϊούσης δὲ τῆς διώρυχος κατὰ τὸν λόφον μάλιστα μέ-

P 156 σον πάταγός τις ἐς τῶν Περσῶν τοὺς ὑπερθεῖν ἐστῶτας ἦλθεν. αἰσθόμενοι τε τοῦ ποιουμένου καὶ αὐτοὶ ὄνωθεν ἀρξάμενοι ἐφ' **10** ἑκάτερα τοῦ μέσου ὤρυσσον, ὅπως λάβοιεν τοὺς ἐκείνη κακουροῦντας Ῥωμαίους. ὃ δὴ γνόντες Ῥωμαῖοι τούτου μὲν ἀπέσχεοντο, χούνην ἐπὶ τὸν κενωθέντα χώρον ἐπιβαλόντες, ἐκ δὲ ἄκρου χώματος κάτωθεν, ὃ πρὸς τῷ τείλει ἐτόγγανεν ὄν, ξύλα τε καὶ λίθους καὶ χούνην ἐκφορήσαντες καθάπερ οἰκίσκου σχῆμα ἐργάσαντο, **15** πρέμνα τε δένδρων τῶν ῥᾶστα καυομένων ξηρὰ ἐνταῦθα εἰσέβαλλον, ἑλαίῳ τε καταβεβρεγμένα τῷ ἐκ κέδρου πεπονημένῳ καὶ θείῳ τε καὶ ἀσφάλτῳ πολλῇ. καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἐν παρασκευῇ

B εἶχον, οἱ δὲ Περσῶν ἄρχοντες πολλάκις ἐντυγχόντες Μαρτίνῳ τοιαῦτα μὲν οἷά περ μοι εἴρηται διελέχθησαν, δόκησιν παρεχόμενοι ὡς τοὺς ἀμφὶ τῇ εἰρήνῃ ἐνδέχονται λόγους. ἐπεὶ δὲ ὁ λό-

V 329 φος αὐτοῖς ἐτετέλεστο ἤδη, καὶ πλησιάζων μὲν τῆς πόλεως τῷ περιβόλῳ, θύει δὲ αὐτὸν πολλῷ ὑπεραίρων ἐπὶ μέγα ἐπῆρτο,

2. ἀδύνατον] δυνατὸν L corr. Hm.

gatos brevi adventuros Byzantio et pacem sancituros; eorum vero, quae esset pollicitus, nihil ideo praestitisset, quod nequivisset Iustiniani Imperatoris animum expugnare.

27. Interea haec Romani moliti sunt. Cuniculo ex urbe ad aggerem hostilem agi coepto, fossoribus imperarunt, ne absterent opere, donec ad medium tumultum subissent: ibi enim ignem subilicere eoque molem corrumpere cogitabant. Iam ad meditullium perductus fere cuniculus fuerat, cum ad superstantium Persarum aures pervenit strepitus: quo quid pararetur admoniti, incipiunt e superiori loco hinc inde medii tumuli latera fodere, ut arcanos exitialis doli artifices intercipient. Re Romani intellecta, suscepio abeunt; quin etiam terram ingerunt in spatium inanitum. Ab extrema autem aggeris parte, quae erat moenibus proxima, lignis, lapidibus ac terra subter egestis, spatium quoddam ad cubiculi formam excavarunt. Huc aridos arborum facile ignem concipientium stipites, oleo cedrino, sulphure et bitumine perfusos perlitosque immittunt. Ea illi parant. Interea loci Persarum duces in congressum Martini crebro venientes, quae retuli, sic dictabant, ut speciem atque opinionem praeberent, se ad pacis condiciones accessuros. At postquam aggeri accessit extrema manus, et is proximo ad urbis moenia

Μαρτίνον μὲν ἀπεπέμψαντο διαρρήδην ἀπειπόντες τὴν ξύμβασιν, ἔργου δὲ ἔχειναι τὸ λοιπὸν ἔμελλον.

Διὸ δὴ Ῥωμαῖοι τῶν δένδρων τὰ πρέμνα εὐθὺς ἔκαυσαν, ἅπερ ἐς τοῦτο ἡτοίμαστο. τοῦ δὲ πυρὸς μοῖραν μὲν τοῦ χώμα- 5 τὸς τινα καύσαντος, οὐπω δὲ διὰ παντὸς ἐξικνεῖσθαι ἰσχύσαντος, τὰ ξύλα δεδαπανῆσθαι πάντα ἔτυχεν. αἶψα γὰρ ἐσέβαλον εἰς τὴν διώρυχα ξύλα ἕτερα, οὐδένα ἀνιέντες καιρὸν. ἤδη δὲ τοῦ πυρὸς C ἅπαν ἐνεργοῦντος τὸ χώμα, καπνὸς τις ὑπερθεῖν πανταχῇ τοῦ λόφου ἐφαίνετο νύκτωρ, Ῥωμαῖοί τε οὐπω ἐθελόντες αἰσθῆσιν τοῦ 10 ποιουμένου Πέρσαις διδόναι ἐπενόουν τάδε. ἀνδράκων τε καὶ πυρὸς ἀγγεῖα μικρὰ ἐμπλησάμενοι ταῦτά τε καὶ πυρφόρους οἰστοὺς τοῦ χώματος πανταχόσε συχνὰ ἔπεμπον· ἃ δὲ οἱ Πέρσαι, ὅσοι φυλακὴν ἐνταῦθα εἶχον, ξὺν πάσῃ σπουδῇ περιμόντες ἐσβέν- νον καὶ ἀπ' αὐτοῦ φύεσθαι τὸν καπνὸν ᾤοντο. προϊόντος δὲ 15 τοῦ κακοῦ πληθεῖ μὲν πολλῶ ἐβοήθουν οἱ βάρβαροι, βάλλοντες δὲ αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ περιβόλου Ῥωμαῖοι πολλοὺς ἔκτειναν. οὐδ' δὴ D καὶ Χοσρόης ἀμφὶ ἡλίου ἀνατολᾶς ἦλθε, καὶ οἱ τὸ πλεῖστον τοῦ στρατοῦ εἶπετο, ἐς τε τὸν λόφον ἀναβὰς πρῶτος ἔλαβε τοῦ κακοῦ αἰσθῆσιν. ἐνερθε γὰρ ἀπεφῆγαι τοῦ καπνοῦ τὸ αἷτιον εἶ- 20 ναι, οὐκ ἂν ὧν ἐσηκόντιζον οἱ πολέμοι, βοηθεῖν τε κατὰ τάχος ἐκέλευε τὸ στράτευμα ὅλον. καὶ Ῥωμαῖοι θαρσοῦντες ἐς αὐτοὺς ὕβριζον. τῶν δὲ βαρβάρων οἱ μὲν τινες χοῦν, οἱ δὲ καὶ

B. ἔκαυσαν — ἅπαντας (p. 160 c.) om. HL: habent AVP et legit RV. 6. γὰρ V. τε P. 10. διδόναι om. AV.

promotus, longe illa superavit; Martinum remiserunt, pacificatione plane abscissa: iamque ad oppugnationem se accingebant.

Quamobrem ligna accenderunt statim Romani ad id parata. Ignis autem cum partem aggeris corripisset, necdum totum valuisset pervadere, illata ligna prorsus absumpsit. At dum alia atque alia in cuniculum ligna intruduntur sine ulla intermissione, tandem omnia molis viscera populante igni, noctu fumus apparuit, superne tumulo circumfusus. Romani vero ut Persas a cognitione fraudis abducerent, artem hanc excogitarunt. Prunis plena vascula sagittasque igniferas in omnes aggeris partes missitabant: quos ignes Persae, quicunque hic agebant excubias, omni ope et opera extinguebant circumcurando, et inde oriri fumum putabant. Gliscente iam atque invalescente peste, subsidio Barbari magno numero accurrunt. Eos Romani e muro telis impetentes, conficiebant non paucos. Eo demum sub solis ortum ipse Chosroes venit, copiarum parte maxima stipatus, atque ubi conscendit tumulum, primus mali causam persensit. Fumum enim e debacchante subtus incendio, non ex hostium missilibus nasci ostendit. Mox universum exercitum auxilio subire iubet. Tum Romani erectis animis in eos torquere sannas: Barbari terram alii,

ὕδωρ ἐπιβάλλοντες ἥ ὁ καπνὸς διεφαίνετο, περιέσσεσθαι τοῦ δεινοῦ
 ἥλπιζον, ἀνύειν μέντοι οὐδέν οὐδαμῇ εἶχον. ἥ τε γὰρ ὁ χοῦς
 ἐπιβληθείη, ταύτη μὲν ὁ καπνὸς, ὡς τὸ εἶδος, ἀνιστέλλετο,
 P 157 ἐτίρωδι δὲ οὐκ εἰς μακρὰν ἀνεδίδοτο, αὐτὸν τοῦ πυρὸς βιάζε-
 σθαι τὴν ἔξοδον ὅπη δύναιτο ἀναγκάζοντος, τό τε ὕδωρ ἥ μάλι-5
 στα ἐπισκῆψιει, πολλῶ ἔτι μᾶλλον τὴν τε ἄσφαλτον καὶ τὸ θεῖον
 ἐνεργεῖν ἴσχυεν, ἐπὶ τε τὴν ἐν ποσὶν ὕλην ἀκμάζειν ἐποίει, καὶ τὸ
 πῦρ ἐπὶ τὰ πρόσω αἰετῶς ἐνήγεν, ἐπεὶ τοῦ χύματος ἐντὸς οὐδαμῇ
 τοσοῦτον ἐξικνεῖσθαι τοῦ ὕδατος εἶχεν ὅσον τῷ ὑπερβάλλοντι κα-
 ταπαῦσαι τὴν φλόγα οἷόν τε εἶναι. ὁ δὲ καπνὸς ἀμφὶ δειλὴν 10
 ὀψίαν τοσοῦτος ἐγένετο ὥστε καὶ τοῖς Καρχηνοῖς καὶ ἄλλοις τισὶ
 πολλῶ ἐπέκεινα ὠκημένοις ἐνδηλος εἶναι. Περσῶν δὲ καὶ Ῥω-
 μαίων πολλῶν ὑπερθεῖν ἀναβιβηκότων τοῦ χύματος, μάχης τε
 B καὶ ὠδισμοῦ ἐνταῦθα ξυστάντος, ἐνίκων Ῥωμαῖοι. τότε καὶ ἡ
 φλῆξ λαμπρῶς ἐκδοθεῖσα ὑπὲρ τὸ χῶμα ἐφαίνετο, Πέρσαι δὲ τοῦ 15
 μὲν ἔργου τούτου ἀπέσχοντο.

Ἐκτῇ δὲ ἀπὸ ταύτης ἡμέρας, ὄρθρου βαθέος, μοῖρα τινὲς
 τοῦ περιβόλου λάθρα ἐπέσκηψαν κλίμακας ἔχοντες, οἳ δὲ τὸ
 φρούριον ἐπωνόμασται. τῶν δὲ φυλακὴν ἐνταῦθα ἐχόντων Ῥω-
 μαίων πρῶτον τινα καθευδόντων ὕπνον, αἵτε τῆς νυκτὸς πρὸς πέ-20
 ρας ἰούσης, ἥσυχῇ τὰς κλίμακας τῷ τείχει ἐρείσαντες ἀνέβαινον
 ἥδη. τῶν δὲ τις ἀγροίκων μόνος ἐρηγορῶς ἐν Ῥωμαίοις ἄπασι

2. ἀνύειν] ἀνύειν V. 4. πυρὸς] πυρὸς καὶ AV. 5. τό τε V.
 τό δὲ P. 11. ἐγένετο] ἐγένετο A. ibid. Καρχηνοῖς] καρχη-
 νοῖς V.

alii aquam inilcere ubiubi fumus se proderet, sperantes se ignis vim op-
 pressuros. At frustra erant. Nam ubicunque humus fuerat superiecta,
 ibi quidem fumus, ut par erat, reprimebatur: verum alibi continuo pro-
 rumpebat, ab igne coactus sibi vi viam facere, quacunque posset. Ubi
 aqua maxime illabebatur, illic bitumini sulphurique ad grassandum acris
 in obviam materiam addebat vires, et ignem semper ulterius propellebat;
 cum tantum aquae penetrare nusquam intra aggerem posset, ut exupe-
 rantī copia flammam valeret compescere. Denique vesperi tam ingens
 sublatus est fumus, ut illum Carriheni alique remotiores viderint. Ro-
 mani multi, itidem ut Persae, aggerem ascenderunt: ibi conflictu edito,
 cum se invicem trusissent, superiores fuere Romani. Tum clare eluxit
 flamma supervolans molem, et Persae opus id omiserunt.

Sexto post die scalis instructi illam murorum partem, quae nomen
 castelli retinet, summo mane adorti sunt. Cuius custodes cum arcte com-
 plexus esset somnus benignior, prout forebat nox iam decedens, Persae
 scalis tacite muro applicitis ascendebant; quando unus ex omnibus Ro-
 manis tum forte vigil agricola cunctos clamore magno ac strepita exci-

ἔτευχεν, ὅς δὴ ξὺν βοῇ τε καὶ θορύβῳ πολλῷ ἅπαντας ἤγειρε.
καὶ μάχης καρτερῶς γενομένης ἡσπῶνται Πέρσαι, ἔς τε τὸ στρα-
τόπεδον ἀνεχώρησαν, αὐτοῦ λιπόντες τὰς κλίμακας, ὥσπερ κατ'
ἔξουσιν Ῥωμαῖοι ἀνεῖλκον. Χοσρόης δὲ ἀμφὶ ἡμέραν μέσση C
5 πολλήν τινα τοῦ στρατοῦ μοῖραν ἐπὶ τὴν μεγάλην κυλουμένην
πύλην ὥς τειχομαχήσοντας ἔπεμψεν. οἷς δὴ Ῥωμαῖοι ὑπαντιά-
σαντες οὐ στρατιῶται μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀγροῖκοι καὶ τοῦ δήμου
τινές, καὶ μάχῃ νικήσαντές παρὰ πολὺ τοὺς βαρβάρους ἐτρέ-
ψαντο. ἔτι δὲ Περσῶν διωκομένων Παῦλος ἐρμηνεύς παρὰ Χοσ-
10 ρόου ἦκων ἐς μέσους Ῥωμαίους ἀπήγγελλε Ῥεκινάριον ἐπὶ τῇ εἰ-
ρήνῃ ἐκ Βυζαντίου ἦκειν, οὕτω τε ἀμφοτέροι διελύθησαν. ἥδη
δὲ τισι πρότερον ἡμέραις ὁ Ῥεκινάριος ἐς τὸ τῶν βαρβάρων στρα-
τόπεδον ἀφίκετο. ἀλλὰ τοῦτο ἐς Ῥωμαίους ὥς ἥμισυ ἐξήνεγκαν D
Πέρσαι, παραδοκοῦντες δηλονότι τὴν ἐς τὸ τεῖχος ἐπιβουλὴν,
15 ὅπως, ἦν μὲν αὐτὸ ἐξελεῖν δύνωνται, μηδαμῇ ἐς τὰς σπονδὰς V 330
παρανομεῖν δόξωσιν, ἡσσηθέντες δὲ, ὅπερ ἐγένετο, τὰ ἐς τὴν
ξύμβασιν, Ῥωμαίων προκαλουμένων πρὸς αὐτάς, θήσονται.
ἐπεὶ δὲ Ῥεκινάριος ἐγένετο εἴσω πυλῶν, Πέρσαι μὲν ἤξιον τοὺς
τὴν εἰρήνην διοικησομένους παρὰ Χοσρόην αὐτίκα δὴ μῦλα ἰέναι,
20 Ῥωμαῖοι δὲ στυλῆσεσθαι πρέσβεις ἡμέραις τρισὶν ὕστερον ἔφα-
σαν· τανῦν γὰρ σφίσι κακῶς τοῦ σώματος Μαρτίνον τὸν στρα-
τηγὸν ἔχειν.

2. γενομένης] γενομένης A. 3. αὐτοῦ V. αὐτῇ P. 10. ἀπή-
γγελλε] ἀπήγγελλε V. 13. ἀφίκετο V. ἀφίκετο P. *ibid.* ὥς ἡμι-
στα ἐξήνεγκαν] ἐξήνεγκαν ὥς ἡμισυ A. 17. θήσονται V. θή-
σονται P.

tavit. Acriter certatum est: victi Persae in castra se receperunt, scalis relictis: quas Romani, prohibente nemine, sursum traxerunt. Circiter meridiem Chosroes ad portam, quae Magna dicitur, multas cohortes misit, ut illam oppugnarent. Quibus obviam effusi non modo Romani milites, sed rustici etiam atque e populo nonnulli victos proelio Barbaros longe repulerunt. Ecce autem, dum fugientes urgentur Persae, missus a Chosroe Paulus interpres in medium Romanorum agmen se infert, nuntiisque oratorem pacis venisse Byzantio Rhecinarium: ita discessum est. Diebus iam abhinc aliquot Rhecinarius in castra Barbarorum pervenerat: sed eius adventum Romanos Persae celaverant, avide scilicet expectantes eorum exitum, quae contra muros machinabantur: ut si illos expugnarent, nihil in foedus viderentur peccasse: sin, quod et accidit, profligarentur, pacem componerent cum Romanis, qui primi ad illam invitarent. Urbem ingresso Rhecinario instabant Persae ut convenirent quamprimum Chosroem pacificateres. Responderunt Romani illos tertio post die profectos, propterea quod in praesentia Martinus parum commode se haberet.

Εἶναι τε ὑποτοπάζων οὐχ ὀγιά τὸν λόγον Χοσρόης τὰ ἐξ
 P 158 τὴν παράταξιν ἐξηγούμετο. καὶ τότε μὲν πλίνθων πάμπολύ τι
 χρῆμα ἐπὶ τὸ χῶμα ἐπέβαλε, δυοῖν δὲ ὄστερον ἡμέρας παντὶ τῷ
 στρατῷ ὡς τειχομαχῆσων ἐπὶ τὸν τῆς πόλεως περίβολον ἦλθεν.
 ἔν τε πύλῃ ἐκάστη τῶν τινὰς ἀρχόντων καὶ μέρος τι τοῦ στρατεύ- 5
 ματος καταστησάμενος, ἅπαν τε τὸ τεῖχος ταύτῃ περιβαλὼν,
 κλίμακας τε αὐτῷ καὶ μηχανὰς προσῆγεν. ὀπισθε δὲ τοὺς Σαρα-
 κηνοὺς ἅπαντας ἔδν τῶν Περσῶν τισιν ἔταξεν, οὐκ ἐφ' ᾧ τῷ
 περιβόλῳ προσβάλλωσιν, ἀλλ' ὅπως ἀλικομένης τῆς πόλεως αὐ-
 τοὶ τοὺς φεύγοντας σαγηνεύσαντες λάβωσι. τοιαύτῃ μὲν γνώμῃ 10
 τὸ στράτευμα ὁ Χοσρόης οὕτω διέταξε. τῆς δὲ μάχης πρῶτῳ ἀρ-
 B ξαμένης κατ' ἀρχὰς μὲν τὰ Περσῶν καθυπέρτερα ἦν. πολλοὶ
 γὰρ πρὸς λίαν ὀλέγους ἐμάχοντο, ἐπεὶ τῶν Ῥωμαίων οἱ πλείστοι
 ἀντήκοοι τε τῶν ποιουμένων καὶ ἀπαράσκεοι παντάπασιν ἦσαν.
 προϊούσης δὲ τῆς ξυμβολῆς, θορόβων τε καὶ ταραχῆς ἔμπλεως ἡ 15
 πόλις ἐγένετο, καὶ ξύμπαντες ἡδὴ αὐταῖς γυναιξὶ καὶ παιδαρίοις
 ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀνέβαινον. οἱ μὲν οὖν ἐν ἡλικίᾳ ἔδν τοῖς στρατιώ-
 ταις καρτερώτατα τοὺς πολεμίους ἡμύνοντο, καὶ τῶν ἀγροίκων
 πολλοὶ ἐς τοὺς βαρβάρους ἔργα θαυμαστὰ ἐπεδείκνυντο. παῖδες
 δὲ καὶ γυναῖκες ἔδν τοῖς γεγρακόσι λίθους τε τοῖς μαχομένοις ξυν- 20
 ἔλεγον, καὶ τὰλλα ὑπούργουν. τινὲς δὲ καὶ λέβητας ἔλαιον πολ-
 λὰς ἐμπλησάμενοι πυρὶ τε αὐτοὺς πανταχῇ τοῦ τεύχους ἐς διαρκῆ
 C θειρμήναντες χρονον, καὶ ζέον ὑπερύγαν τὸ ἔλαιον περιρραντη-

1. ὀγιά AV. ὀγιῇ P.
 πανταχοὶ V.
 τηρίοις A.

3. δυοῖν] δυεῖν A.

22. πανταχῇ]

23. περιρραντηρίοις] περιρραντηρίοις V. περὶ θαν-

At Chosroes inducens in animum sibi verba dari, necessaria ad ferro decernendum expedit. Itaque excitatas molis lateres infinitos eodem die superponit: perendie urbis moenia oppugnaturus, copias omnes admovet, et quibusdam ducibus cum parte militum ad singulas portas dispositis, atque ita muro undique circumsepto, scalas machinasque applicat. A tergo Saracenos omnes collocat cum aliquot Persarum turmis, non impres-
 sionis in moenia faciendae causa, sed ut indagine comprehenderent, ex urbe capta fugientes. Eo consilio Chosroes exercitum suum ordinavit. Inita est mane pugna: cuius quidem primordia Persis laeta erant iam superioribus: multi enim contra admodum paucos certabant: cum plerique Romani nihil horum, quae fiebant, audirent, essentque omnino im-
 perati. Dum autem diutius configitur, tota exciri tumultu civitas, omnes cum ipsis foeminis puerisque murum conscendere. Ibi iuventus urbana militibus permista hostem validissime propulsabat: rustici complures mira in Barbaros edebant facinora: pueri, foeminae, senes colligebant lapides aliaque, et dimicantibus sufficiebant. Nonnulli per totum muri ambitum plenos oleo lebetas multos fervefaciebant quandiu satis erat: mox asper-

ρίοις τισιν ἐπιχέοντες ἐπὶ τοὺς πολεμίους, μᾶλλον τοὺς τῷ περι-
 βόλῳ προσιόντας ἐλύπον. ἤδη μὲν οὖν ἀπειπόντες οἱ Πέρσαι τὰ
 ὄπλα ῥορίπτον, τῷ τε βασιλεῖ ἐς ὄψιν ἐλθόντες πρὸς τὸν πόνον
 ἀντέχιν οὐκέτι ἔρμσκον οἷοί τε εἶναι. θυμῷ δὲ πολλῷ ὁ Χοσρόης
 5 ἐχόμενος καὶ ξὺν ἀπειλῇ ἐγκελευόμενος ἅπασιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους
 ἐγήγεν. οἱ δὲ κραυγῇ τε καὶ θορύβῳ πολλῷ τοὺς τε πύργους καὶ
 τὰς ἄλλας μηχανὰς τῷ τείχει προσήγον καὶ τὰς κλίμακας ἐπετί-
 θεντο, ὥς τὴν πόλιν αὐτοβοῇ ἐξαιρήσουντες. τῶν δὲ Ῥωμαίων
 συγχά τε βαλλόντων καὶ παντὶ σθένει ἀμυνομένων, τρέπονται μὲν
 10 κατὰ κράτος οἱ βάρβαροι, ἀναχωροῦντα δὲ τὸν Χοσρόην ἐτάθα-
 ζον Ῥωμαῖοι, ἐς τειχομαχίαν παρακαλοῦντες. μόνος δὲ Ἀζαρέ-
 θης ἀμφὶ πύλας τὰς Σοῦθας καλουμένας ξὺν τοῖς ἐπομένοις ἐμά-
 χητο, ὃ δὴ Τριπυργίαν καλοῦσι τὸν χώρον. τῶν δὲ ταύτῃ Ῥω-
 μαίων οὐκ ὄντων σφίσιν ἀξιωμαχῶν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς προσβο-
 15 λὰς ἀπειπόντων, ἤδη τὸ ἐκτὸς τεῖχος, ὃ δὴ καλοῦσι προτελίσμα,
 πολλὰ διελόντες οἱ βάρβαροι ἰσχυρότατα τοῖς ἐκ τοῦ μεγάλου
 περιβόλου ἀμυνομένοις ἐνέκειντο, ἕως αὐτοῖς Περάνιος ξὺν τε
 στρατιώταις πολλοῖς καὶ τῶν Ἑδεσσηνῶν τισιν ἐπεξήλθε μάχη
 τε νικήσας ἐξήλασε. καὶ ἡ τειχομαχία πρῶτῃ ἀρξαμένη ἐτελεύτα
 20 εἰς δειλὴν ὀψιν, ἀμφοτέροί τε τὴν νύκτα ἐκίνην ἤσυχῃ ἤμενον, P 159
 Πέρσαι μὲν περὶ τε τοῖς χαρακώμασι δεδιότες καὶ σφίσιν αὐτοῖς,
 Ῥωμαῖοι δὲ λίθους τε ξυλλέγοντες ἐς τὰς ἐπάλξεις καὶ τᾶλλα ἐν

5. ἀπειλῇ] ἀπειλῆς A.
 8. ἀπεβολὰς] ὑπεβολὰς A.
 αἰδεσηνῶν V.

9. βαλλόντων] βαλότων PV. 14. προσ-
 18. et 280, 10. Ἑδεσσηνῶν] Ἑδεσηνῶν P.

gillis ardentissimo oleo manantibus adversarios sic irrorabant, ut eos, qui
 subibant ad moenia, gravius infestarent. Tum Persae concidere animis,
 arma proficere, et Regi fateri coram, sustinendo labori se iam pares mi-
 nime esse. Inflammatus ira Chosroes, minaciter omnes adhortando, in
 hostem impellit. Illi cum vociferatione tumultuque ingenti turres caete-
 rasque machinas ad muros appellunt et scalas admovent, quasi primo adi-
 tu et clamore urbem expugnaturi. Verum Romanis denso telorum nimbo
 et omni nisu arcentibus, defecti vi Barbari sunt, atque in fugam versi.
 Inde abscedentem Chosroem Romani prosequabantur cavillis, ad instau-
 randam oppugnationem provocantes Unus Azarethes cum suis ad por-
 tam Soinam eo in loco, quem Tripyrgiam appellant, pugnabat adhuc.
 Quibus impares cum essent Romani, qui ibi collocati fuerant, et fracti
 impressionibus cessissent, exteriori muro, sive, ut vocant, antemuralli,
 per labes iam multas pervio; e maiori muro propugnantes urgebat for-
 tissimo Barbarus: donec Perantius cum valida militum manu et Edessenis
 aliquot in eum erupit, ac certamine victam repulit. Ita mane coepta,
 vesperi desit oppugnationio. Illa utrique nocte se continuerunt: ac Persae
 quidem cum vallibus suis, tum maxime sibi metuebant; Romani vero ad

παρασκευῇ τῇ πάσῃ ποιούμενοι, ὥς τῇ ὕστεραία μαχομένοι τοῖς πολεμίοις ἐπὶ τὸ τεῖχος προσβαλοῦσιν. ἡμέρα μὲν οὖν τῇ ἐπιγενομένη τῶν βαρβάρων οὐδείς ἐπὶ τὸν περίβολον ἦλθε, τῇ δὲ μετ' ἐκείνην μοῖρα μὲν τοῦ στρατοῦ Χοσρόου ἐγκλεισομένου ταῖς Βαρ-

B λαοῦ καλουμέναις πύλαις ἐπέσκηψεν, ὑπαντιασάντων δὲ Ῥωμαίων⁵ αὐτοῖς ἡσσήθησάν τε παρὰ πολὺ τῇ μάχῃ καὶ δι' ὀλίγον ἐς τὸ στρατόπεδον ἀνεχώρησαν. καὶ τότε Παῦλος ὁ Περσῶν ἐρμηνεύς

V 331 παρὰ τὸ τεῖχος ἦκων Μαρτίνον ἐκάλει, ἐφ' ᾧ τὰ ἐς τὴν ζυμβασιν διοικήσεται. οὕτω τε Μαρτίνου τοῖς Περσῶν ἄρχουσιν ἐς λόγους ἐλθόντος ξυνέβησαν, καὶ πέντε κεντηνάρια πρὸς τῶν Ἐδεσσηνῶν¹⁰ ὁ Χοσρόης λαβὼν ἐν γραμμασιν αὐτοῖς τὴν ὁμολογίαν ἀπέλιπε τοῦ μηδὲν Ῥωμαίοις περαιτέρω λυμῆνασθαι, τὰ τε χαρακώματα πάντα ἐμπρήσας ἐπ' οἴκου ἀνεχώρησε παντὶ τῷ στρατῷ.

C κή. Ὑπὸ τὸν χρόνον τοῦτον Ῥωμαίων τετελευτήκασι στρατηγοὶ δύο, Ψευστός τε ὁ βασιλέως ἀνεψιὸς καὶ Περάνιος Ἰβηρ,¹⁵ Ἰουστός μὲν νόσῳ διαφθαρεὶς, Περανίῳ δὲ συνέβη ἐν κνηγεσίῳ τοῦ ἵππου ἐκπεπτωκότη διαρραγῆναι. διὸ δὴ ἀντ' αὐτῶν βασιλεὺς ἐτέρους καταστησάμενος ἔπεμψε Μάρκελλον τε, τὸν ἀδελφιδοῦν τὸν αὐτοῦ ἄρτι γενειάσκοντα, καὶ Κωνσταντιανόν, ὃς δὴ ὀλίγῳ πρότερον ἅμα Σεργίῳ παρὰ Χοσρόην πρεσβεύων ἐστάλη.²⁰ ἔπειτα δὲ Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς πρέσβεις παρὰ Χοσρόην ἐπὶ τῇ ζυμβάσει Κωνσταντιανόν τε καὶ Σέργιον ἔπεμψεν. οἱ δὲ αὐτὸν

18. ἀδελφιδοῦν τὸν αὐτοῦ (αὐτοῦ PV)] τὸν αὐτοῦ ἀδελφιδοῦν A.
22. ζυμβάσει V. συμβάσει P.

pinnae congregabant lapides, et caetera comparabant, veluti postridie cum hostibus in muros daturis impetum deoquo congressuri. Verum postero die ad moenia nemo Barbarorum accessit. Perendie pars exercitus, hortante Chosroe, Barlai portam adorta, a Romanis occurrentibus praelio insigniter profligata, brevi in castra sese recepit. Tunc ad murum progressus Paulus Persarum interpres Martinum ad paciscendum invitavit. Sic demum colloco cum Persarum ducibus Martino, pax convenit. Chosroes auri pondo D. ab Edessenis cum accepisset, literis consignatam pactionem ipsis reliquit, qua se in posterum nihil damni Romanis illaturum recipiebat. Deinde vallis incensis omnibus, cum universo exercitu domum remigravit.

28. Hoc fore tempore duo mortui sunt Romani duces, Iustus Imperatoris a fratre nepos, et Peraninus natione Iber: ille morbo consumptus, hic in venatione casu ex equo diruptus. Quibus Imperator Marcellum submisit, suum ex sorore nepotem, iam pubescentem, et Constantianum, qui paulo ante cum Sergio legationem obierat apud Chosroem. Eosdem postea Constantianum ac Sergium legatos de pace iterum ad Chosroem Iustinianus Aug. misit. Cum illi offenderunt in ea parte As-

καταλαμβάνουσιν ἐν Ἀσσυρίοις, οὗ δὴ πόλιστα δύο Σελεύκειά D
 τε καὶ Κτησιφῶν ἔστι, Μακεδόνων αὐτὰ δειμαμένων, οἳ μετὰ
 τὸν Φιλίππου Ἀλέξανδρον Περσῶν τε ἤρξαν καὶ τῶν ταύτης ἐθνῶν.
 ἄμφω δὲ ταῦτα Τίγρις ποταμὸς διορίζει· οὐ γὰρ ἄλλην χώραν
 5 μεταξὺ ἔχουσιν. ἐνταῦθα ἐντυγχόντες Χοσρόη οἱ πρόβεις ἤξιον
 μὲν τὰ ἐπὶ τῆς Λαζικῆς χωρὶα Ῥωμαίοις ἀποδοῦναι, βεβαιότατα
 δὲ πρὸς αὐτοὺς τὰ ἀμφὶ τῇ εἰρήνῃ κρατεῖναι. Χοσρόης δὲ
 οὐ ῥάδιον αὐτοὺς ἔφασκεν εἶναι ἀλλήλοις ξυμβῆναι, ἣν μὴ τινα
 ἐκχειρίαν θέμενοι πρότερον, οὕτω τε ἀδεέστερον αἰεὶ ἐς ἀλλήλους P 160
 10 φοιτῶντες τὰ τε διάφορα διαλύσουσι καὶ τὰ τῆς εἰρήνης ἐν τῷ
 ἀσφαλεῖ τὸ λοιπὸν θήσονται. χρῆναι δὲ ὑπὲρ τῆς ἐκχειρίως χρή-
 ματά τέ οἱ τῶν Ῥωμαίων αὐτοκράτορα δοῦναι καὶ τινα Τριβοῦ-
 τον ὄνομα ἱατρὸν πέμψαι, ἐφ' ᾧ οἱ ξυνδιατρήσει τακτόν τινα
 χρόνον. ἐτύγχανε γὰρ ὁ ἱατρὸς οὗτος νόσου τε αὐτὸν ἀπαλλάξας
 15 χαλεπῆς πρότερον καὶ ἀπ' αὐτοῦ φίλος τε καὶ ποθεινὸς ἐς τὰ
 μάλιστα ὢν. ταῦτα ἐπεὶ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἤκουσε, τὸν τε
 Τριβοῦτον καὶ τὰ χρήματα εὐθὺς ἐπέμψε ξυνιόντα ἐς κεκτηνάρια
 εἴκοσιν. οὕτω τε αἱ σπονδαὶ γέγονασι Ῥωμαίοις τε καὶ Πέρσαις
 ἐς ἐνιαυτοὺς πέντε, δέκατον καὶ ἑνατον ἔτος Ἰουστινιανοῦ βασι- B
 20 λέως τὴν αὐτοκράτορα ἀρχὴν ἔχοντος.

Ὀλίγῳ δὲ ὕστερον Ἀρέθας τε καὶ Ἀλαμούνδαρος οἱ τῶν Σα-
 ρακηνῶν ἄρχοντες πόλεμον πρὸς ἀλλήλους κατὰ μόνας διεφερον,

6. βεβαιότατα] βεβαιότητα V.

11. ὑπὲρ τῆς] ὑπὲρ τῆς αἰεὶ V.

12. ξυνδιατρήσει] ξυνδιατρίψῃ V. ξυνδιατρίψαι A. 19. ἐνα-
 τον] Vulgo ἑνατον.

syriae, ubi duo sunt oppida, Seleucia et Ctesiphon, condita a Macedo-
 nibus, qui post Alexandrum Philippi filium Persis gentibusque illas oras
 habentibus imperarunt. Utrumque dirimit oppidum fluvius Tigris, nullo
 agro interiacente. Ibi ad congressum inducti Chosrois, postularunt, ut
 quae in Lazica occupaverat, Romanis restitueret, ac pacem cum ipsis
 sanctissime firmaret. Negavit Chosroes pacem facile posse coagmentari,
 nisi prius inducias pepigissent: sic nempe factum iri, ut securius inter
 se commeando, discernere lites, et pacem facerent deinceps mansuram:
 caeterum oportere sibi pro induciis pecuniam dari a Rom. Imperatore,
 et medicum quemdam, cui nomen Tribuno, mitti, ut certum apud se
 spatium temporis ageret. Enimvero Chosroem medicum hic difficili morbo
 ante levaverat: quamobrem ipsi carissimus erat et optatissimus. Quae
 cum audisset Iustinianus, et Tribunum et pecuniam ad bis mille pondo
 confestim misit. Ita Romanos inter ac Persas pactae sunt quinquennales
 induciae, Iustiniano Aug. Imperii annum agente xix.

Haud multo post Arethas et Alamundarus Saracenorum principes bel-
 lum gesserant inter se, soli, et sine Romanorum ac Persarum auxiliis.

οὔτε Ῥωμαίων οὔτε Περσῶν ἀμυνόντων σφίσι. καὶ Ἀλαμούνδα-
 ρος μὲν ἓνα τῶν Ἀρέθα παίδων ἵππους νέμοντα ἐξ ἐπιδρομῆς
 ἑλὼν τῇ Ἀφροδίτῃ εὐθὺς ἔδυσσε, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἐγνώσθη οὐ κα-
 ταπροΐσθαι τὰ Ῥωμαίων πράγματα Πέρσαις Ἀρέθαν. μετὰ δὲ
 ξυνίασι μὲν ἐς μάχην ἐκάτεροι παντὶ τῷ στρατῷ, νικῶσι δὲ κατὰ 5
 κράτος οἱ ξὺν τῷ Ἀρέθῃ, τρεψάμενοί τε τοὺς πολεμίους πολλοὺς
 ἔκτειναν. καὶ παρ' ὀλίγον Ἀρέθας ἦλθε δύο τῶν Ἀλαμουνδάρου
 C παίδων ζῶντας ἑλεῖν, οὐ μέντοι ἔλκε. τὰ μὲν οὖν Σαρακηνῶν
 ταύτῃ πῃ εἶχεν * * * * ὕπαντας, Πέρσας δὲ ἀντ' αὐτῶν οἰκί-
 τορας καταστήσασθαι, τῷ ἄνδρι τούτῳ ἐς ἄμφορ τὰ ἔργα ὑπηρε- 10
 τήσοντας εἵλετο· ἔρμαιον γὰρ λόγου πολλοῦ ἄξιον ἐφαίνετο εἶναι
 γῆν τὴν Κολχίδα σφετερισαμένῳ ἐν τῷ βεβαίῳ τῆς κτήσεως ἔχειν,
 ξύμφορον λογισαμένῳ τῇ Περσῶν ἀρχῇ κατὰ πολλὰ ἔσεσθαι τοῦ-
 τό γε. τὴν τε γὰρ Ἰβηρίαν ἐν τῷ ἀσφυλεῖ ἐς τὸ ἔπειτα ἔκειν,
 οὐκ ἂν ἔτι ἐχόντων Ἰβήρων ἐφ' οὐσίνας ἀνθρώπων ἀποστάντες 15
 σωθήσονται· ἐπειδὴ γὰρ οἱ τούτων δὴ λογιμώτατοι τῶν βαρβά-
 ρων ὁμοῦ Γουργένι τῷ βασιλεῖ ἐς ἀπόστασιν εἶδον, ὥσπερ μοι
 D ἐν τοῖς ἔμπροσθε λόγοις ἐρρήθη, οὔτε βασιλεῖα σφίσι καταστήσε-
 σθαι τὸ ἐνθὲνδε ξυνηχώρου Πέρσαις οὔτε αὐτογνωμονοῦντες Περ-
 σῶν κατήκοοι Ἰβηρες ἦσαν, ἀλλ' ὑποψία τε καὶ ἀπιστία ἐς ἀλλή- 20
 V 332 λους πολλῇ εἶχοντο. ἐνδηλοὶ τε Ἰβηρες ἦσαν δυσανασχετοῦντές

1. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ PV. 2. παίδων] παῖδα V.
 9. Post εἶχεν AV pergunt ὁ δὲ χοροφῶς βεβουλευμένος (p. 161 c.)
 consentiente RV. 11. λόγου L. καὶ λόγον P. 16. δὴ add. L.
 17. Γουργένι] γουργένῃ L. 18. καταστήσασθαι HL. καταστή-
 σασθαι P.

Atque Alamundarus quidem, cum unum ex Arethae filijs equorum pastui
 intentum subita excursionē cepisset, cum statim Veneri immolavit: ex
 eoque aperte patuit, Aretham Persis rem Romanam minime proderē.
 Omnibus deinde copiis utrinque pugnatum est: vi vincens Arethas, ma-
 gnam hostium fugientium stragem edidit, nec multum abfuit, quia Ala-
 mundari filii duo in eius manus vivi inciderent: sed enim evaserunt. Hoc
 erant loco res Saracenicae * * * * cum vellet Persarum colonias in ea re-
 gione imponere, exactis omnibus indigenis; hos viros utriusque illius
 consilii administratos legit. Et vero si Colchidem, quam ditioni suae adie-
 cerat, firme possideret, lucrum insperatum ac luculentum ipsi esse vide-
 batur, id regno Persico in multas partes fore commodum reputanti.
 Nam in posterum sub manu futuram Iberiam videbat, quando non habe-
 rent amplius Iberes, ad quos salvi transfugerent. Ex quo sane praeci-
 pua Barbarorum istorum nobilitas cum suo Rege Gurgene ad Romanos
 desciverat, uti in superiore libro narravimus, ipsos Persae creandi sibi
 Regis potestate privarent. Nec Persis parebant Iberes voluntate sua:
 at suspicione diffidentiaque incensi mutua dissidebant. Neque obscurum

τε ἰσχυρότατα καὶ νεωτεριοῦντες οὐ πολλῷ ὕστερον, ἢν τινὲς ποτε
 καιροῦ λαβέσθαι δυνατόι εἴεν. καὶ πρὸς Οὐννων τῶν Λαζικῇ
 προσοίκων ἀδῆτων μὲν τὴν Περσῶν ἀρχὴν ἐς αἰὲ ἔσεσθαι, ῥῆον
 δὲ καὶ ἀπονώτερον αὐτοὺς τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ ἐπιτέμψειν, ἥνικα
 5 ἂν αὐτῷ βουλομένῳ εἴη. οὐ γὰρ ἄλλο οὐδὲν τοῖς ἐν Καυκάσῳ
 οἰκοῦσι βαρβάροις ἢ ἐπιτέχισμα Λαζικὴν εἶναι. μάλιστα δὲ πάν- P 161
 των κατὰ τοῦτο ξυνολεῖν πρὸς Λαζικῆς ἐπικράτησιν ἡλιπζε Πέρ-
 σαις, ὅτι δὴ ἐξ αὐτῆς ὀρμώμενοι δυνήσονται οὐδενὶ πόνῳ κατα-
 θέοντες καὶ περὶ καὶ ναυσὶ τὰ ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου καλουμένου πόν-
 10 του χωρία, Καππαδόκας μὲν καὶ τοὺς αὐτῶν ἐχομένους Γαλά-
 τας καὶ Βιθυνοὺς παραστήσεσθαι, ἐξ ἐπιδρομῆς δὲ Βυζαντίους
 αἰρήσειν, οὐδενὸς σφίσι ἀνιστατοῦντος. τούτων μὲν δὴ ἔνεκα
 προσποιεῖσθαι Χοσρόης Λαζικὴν ἤθελεν, ἐπὶ Λαζοῖς δὲ τὸ θαρ-
 σεῖν ὡς ἥμισυ εἶχεν. ἐπειδὴ γὰρ Ῥωμαῖοι ἐκ τῆς Λαζικῆς ἀνε-
 15 χώρησαν, Λαζῶν τὸ πλῆθος τῇ Περσῶν ἀρχῇ ἐπικικῶς ἤχθετο.
 μονότροποι γὰρ, εἴπερ ἄλλοι τινές, οἱ Πέρσαι εἰσι καὶ τὰ ἐς τὴν
 διαίταν ὑπεράγαν σκληροί. καὶ αὐτοῖς οἱ τε νόμοι δυσπρόσοδοί B
 εἰσι πρὸς πάντων ἀνθρώπων καὶ τὰ ἐπιτάγματα οὐδαμῇ ἀνεκτά.
 πρὸς μέντοι Λαζοὺς καὶ διαφερόντως τὸ διαλλύσσειν τῆς τε γνώ-
 20 μης αἰὲ καὶ τῆς διαίτης παρὰ πολὺ διαφαίνεται, ἐπεὶ Λαζοὶ μὲν
 Χριστιανοὶ εἰσι πάντων μάλιστα, Πέρσαις δὲ ἀπ' ἐναντίας υἱ-
 τῶν τὰ εἰς τὸ θεῖον ἅπαντα ἔχει. χωρὶς δὲ τούτων ἄλλες μὲν τῆς
 Λαζικῆς οὐδαμῇ γίνονται, οὐ μὴν οὔτε σίτος οὔτε οἶνος οὔτε τι

16. τὴν διαίταν L. τὴν om. P. 23. οὔτε ter] οὐδὲ ter P.

erat secum Iberos gravissime indignari, ac brevi res novaturos, si quam
 arripere occasionem possent. Addebat his, regnum Persicum ab infestis
 incurisibibus Hunnorum, qui Lazicam accolant, tutum fore, eosque se, quan-
 do luberet, in Rom. Imperium facilius immisurum, cum Lazica propugna-
 culum sit adversus Barbaros degentes in Cancaso. Et, quod caput erat,
 Lazicae possessionem ad hoc Persis opportunissimam futuram sperabat,
 ut inde erumpentes, et in provincias, quibus Pontus Euxinus praetexi-
 tur, nullo negotio excurrentes terra ac mari, Cappadocas, hisque conti-
 guos Galatas ac Bithynos subigerent, atque impetu subito Byzantium ca-
 perent, nemine prohibente. His de causis Chosroes Lazicam quidem sub
 ditionem suam cupiebat subiungere: at fidere Lazis neutiquam poterat:
 ut qui, ab excessu Romanorum e Lazica, Persarum dominatum molestis-
 sime ferrent. Nam si qua gens alia, Persae maxime cultu simpliciori asper-
 rimoque victu se sustinent. Il sunt ipsorum mores, ut ad illos accedere,
 ea scita, ut illa tolerare nemo queat. Apud Lazos in primis differentia
 religionis ac vitae communis notabilis apparet: quoniam Lazii Christiana
 instituta observant omnium maxime: Persae contrarium divinitatis cultum
 sectantur. Huc accedit, quod sal in Lazica nusquam fit: immo nec tri-

ἄλλο ἀγαθὸν φέεται. Ἐκ δὲ Ῥωμαίων τῶν παραλλίων ἅπαντα ταῖς ναυσὶν ἐπιστέρεται σφίσι, καὶ ταῦτα οὐ χρυσίον τοῖς συμβάλλουσι προϊμένους, ἀλλὰ δέριεις τε καὶ ἀνδράποδα καὶ εἴ τι ἄλλο C ἐνταῦθα κατὰ πολὺ περιεῖναι ξυμβαίνει. τούτου τε, ὥς τὸ εἰκὸς, ἀποκεκλεισμένοι τὸ λοιπὸν ἥσχαλλον. ὣν δὴ ὁ Χοσρόης 5 αἰσθόμενος προτερεῖσαι ξὺν τῷ ἀσφαλεῖ, πρὶν τι ἐς αὐτὸν νεωτερίσειαν, ἐν σπουδῇ εἶχε. καὶ οἱ βουλευομένῳ ξυμφορώτατον ἔδοξεν εἶναι Γουβάζην τὸν Λαζῶν βασιλεῖα ἐκποδῶν ὅτι τάχιστα ποιησαμένῳ Λαζοὺς ἐνθὲνδε πανδημεὶ ἀναστήσειν, οὕτω τε Πέρσας καὶ ἄλλα ἅττα ἔθνη ξυνοικεῖν ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ. 10

Ταῦτα Χοσρόης βεβουλευμένος Ἰσδιγούναν, ὥς ἐπὶ πρεσβείᾳ δῆθεν τῷ λόγῳ, ἐς Βυζάντιον στέλλει, καὶ οἱ Περσῶν ἀριστίνδην ἀπολεξάμενος πεντακοσίους ξυνέπεμψεν, ἐπιστείλας σφίσι D γενέσθαι μὲν ἐν πόλει Λάρας, ἐν οἰκίαις δὲ καταλῦσαι πολλαῖς, ταύτας τε νύκτωρ ἀπάσας ἐμπρῆσαι, καὶ Ῥωμαίων ἀμφὶ τὸ πῦρ 15 τοῦτο ἡσχολημένων, ὥς τὸ εἰκὸς, ἀπάντων ἀνοιγνύναι μὲν τὰς πύλας εὐθὺς, τῇ δὲ πόλει τὸ ἄλλο Περσῶν στρώτευμα δέξασθαι. προτίρητο γὰρ τῷ Νισίβιδος πόλεως ἄρχοντι στρατιωτῶν πλῆθος ἄγχιστό πη ἐγκρυφιάζοντα ἐν παρασκευῇ ἔχειν. οὕτω γὰρ αὐτοὺς ᾤετο Χοσρόης οὐδενὶ πόνῳ Ῥωμαίους τε ἅπαντας διαχορήσεσθαι 20 καὶ τὴν πόλιν ἐν βεβαίῳ καταλαβόντας σχήσειν. ἀλλὰ τις εὐ εἰ-

6. νεωτερίσειαν] Vulgo νεωτερίσειν.

9. Πέρσας] πέρσαις HL.

11. Ἰσδιγούναν] Ἰσδιγούσαν A. Ἰσδιγούσαν H. Ἰσδιγούσαν RV.

Ἰσδιγούσαν apud Menandrum p. 346. 354. 359. ed. Niebuhr.

19. ἐγκρυφιάζοντα] ἐγκρυφιάζοντι L.

20. διαχορήσεσθαι] δια-

χορήσεσθαι A. 21. τὴν πόλιν Λάρας P. Λάρας om. A. urbem

eam RV. *ibid.* εὐ] εὐ τε P.

ticum, nec vinum, neque ullae fruges proveniunt: sed omnis a Romanis, qui oras maritimas obtinent, navibus importata Lari accipiunt, non pecunia illis repensa quibuscum contrahunt, sed pellum, servorum, et si cuius praeterea rei est ipsis affatim, permutatione facta. Quo, ut consentaneum erat, exclusi commercio, ex dolore fremebant. Re Chosroes intellecta, novis contra se consiliis occurrere satagebat. Id vero secum agitanti, optimum factu visum est, sublato quamprimum e medio Gubaze Lazorum Rege, universam gentem transferre, et Persarum aliarumque nationum coloniis regionem illam occupare.

Hoc inito consilio Chosroes, Isdigunan per causam legationis Byzantium mittit, cum Persarum quingentorum agmine e fortissimis delecto: quibus mandaverat, ut in urbem Daram admissi, diversis in aedibus hospitarentur, ignemque illis omnibus noctu iniicerent: dum autem incendium Romanos omnes, pro rei gravitate, intentos haberet, sine mora portas ipsi recluderent, ac caeteras in urbem copias Persarum acciperent. Nisi bene enim Praefecto iam edixerat, uti milites prope in occulto disponeret. Quo facto putabat Chosroes illos, Romanis nullo negotio ad interuersionem caesis, Daram certe occupaturos. At conscius machinatio-

δὴς τὰ πρᾶσσόμενα, Ῥωμαῖος μὲν ἀνὴρ, αὐτόμολος δὲ ὀλίγω
 πρότερον ἐς Πέρσας ἦκων, τὸν πάντα λόγον Γεωργίῳ φράζει, P 162
 ἐνταῦθα τότε διατριβὴν ἔχοντι, οὗ δὲ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις
 ἐμνήσθην, ἅτε Περσῶν ἀναπείσαντος τοὺς ἐν τῷ Σισαυράνων
 5 πολιορκουμένους φρουρίῳ σφῶς αὐτοῖς ἐνδοῦναι Ῥωμαίοις.
 Γεώργιος οὖν ἐν τοῖς Ῥωμαίων τε καὶ Περσῶν ὀρίοις ἀπαντήσας
 τῷ πρεσβευτῇ τούτῳ ἔφασκεν οὐ κατὰ πρεσβείαν τὰ ποιούμενα
 εἶναι, καὶ οὐ ποτε Πέρσας τοσούτους τὸ πλῆθος ἐν πόλει Ῥω-
 10 μαίων ἀλλίσασθαι. χρεὴν γὰρ τοὺς μὲν ἄλλους ἅπαντας ἐν χωρίῳ
 Ἀμμώδιος ἀπολιπεῖν, αὐτῷ δὲ ξὺν ὀλίγοις τισὶν ἐς πόλιν Δύρας
 λειτῆτά εἶναι. ὁ μὲν οὖν Ἰσδιγούνας ἡγανάκτει τε καὶ δυσφοροῦ- B
 μένῃ ἐψέκει, ἅτε περιωρισμένος οὐ δέον, καίπερ ἐπὶ πρεσβείᾳ
 παρὰ τὸν Ῥωμαίων βασιλέα στελλόμενος. Γεώργιος δὲ οἱ οὐ
 προσέχων τὸν νοῦν ἡγριωμένῳ διεσώσατο τὴν πόλιν Ῥωμαίοις. V 333
 15 ξὺν γὰρ ἀνδράσιν εἴκοσι μόνοις τῇ πόλει τὸν Ἰσδιγούναν ἐδέξατο.

Ταύτης οὖν τῆς πείρας ἀποτυχὼν ὁ βάρβαρος οὗτος, ὡς
 πρεσβέων ἐς Βυζάντιον ἦλθε, τὴν τε γυναῖκα καὶ θυγατέρας
 ἐπαγόμενος δύο (τοῦτο γὰρ ἦν αὐτῷ τὸ παραπέτασμα τοῦ ξυνε-
 20 ληλυθότος ὀμίλου), τῷ τε βασιλεῖ ἐς ὄψιν ἦκων ἀμφὶ μὲν τῶν
 σπουδαίων τινὶ οὐ μέγα οὐ μικρὸν ἴσχυσεν εἰπεῖν, καίπερ οὐχ ἥσ-
 25 σον ἢ μῆνας δέκα κατατρίψας ἐν Ῥωμαίων τῇ γῇ. τὰ μέντοι δώ- H 86
 ρα παρὰ Χοσρόου, ἥπερ εἴθισται, καὶ γράμματα βασιλεῖ ἔδωκε,
 δι' ὧν ὁ Χοσρόης Ἰουστινιανὸν βασιλέα σημῆναι ἤξλου εἴ οἱ τὸ

10. Ἀμμώδιος] ἀμμούδιος L. Ἀμούδιος P. Conf. p. 62, 2. 65, 20.

11. Ἰσδιγούνας] Ἰσδιγούσνας A. Isdigunas RV hic et infra.

15. Ἰσδιγούναν] Ἰσδιγούσαν P. 23. σημῆναι addidi ex A.

nis huius Romanus quidam, qui non ita pridem sponte ad Persas transie-
 rat, rem plane aperit Georgio ibi tum commoranti, qui, quod supra me-
 moravi, Persas in castello Sisaurano obsessos perpulerat, uti se Roma-
 nis permitterent. Igitur obviam legato factus Georgius in Romanorum
 ac Persarum confinibus, non servari morem legationis, nec tanto unquam
 numero Persas in urbe ditionis Romanae stabulatos fuisse dixit: itaque
 oportere cum paucis Daram ingrederetur, caetero Ammodii relicto comi-
 tatu. Hic stomachari Isdigunas, indignantique similis queri, quod cum
 legationem ad Rom. Imperatorem gereret, contumeliose haberetur. Effre-
 rati hominis fremitu minime attendens Georgius, Romanis urbem serva-
 vit, accepto cum xx. solum comitibus Isdiguna.

Ex ea molitione delectus Barbarus, Byzantium, in speciem legatus,
 venit, uxorem secum ac filias geminas ducens (id nempe tanto comitatu
 obtendebat). Admissus ad conspectum Imperatoris, de re gravi nec mul-
 tis unquam nec paucis egit: quamvis menses non minus decem in Roma-
 no Imperio moratus sit. Munera tantum ex more literasque a Chosroo
 dedit Imperatori: per quas ille ex Iustiniano, an commoda valetudine

σῶμα ὑγιείας πέρι ὡς ἄριστα ἔχοι. τοῦτον μέντοι τὸν Ἰσδιγοῦ-
 ναν Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς μάλιστα πρεσβίων ἀπάντων ὧν ἴσμεν
 ζῆν τε πολλῇ φιλοφροσύνῃ εἶδε καὶ διὰ τιμῆς ἱκανῶς ἤγαγεν.
 ὥστε καὶ, ἥνικα δὴ αὐτὸν ἐστιώῃ, Βραδουκίωνα, ὅπερ αὐτῷ
 ἐρμηνεύς εἶπετο, ζῆν αὐτῷ ἐπὶ τῆς στιβάδος κατέκλινε, πρῶγμα 5
 D οὐ ποτε γεγονὸς πρότερον ἐκ τοῦ παντὸς χρόνου. ἐρμηνεία γὰρ
 οὐδὲ τῶν τινι καταδεεστέρων ἀρχόντων, μή τί γε δὴ βασιλεῖ
 ὁμοτράπεζον γεγονότα οὐδεὶς ποτε εἶδεν. ἀλλὰ καὶ μεγαλοπρε-
 πέστερον ἢ κατὰ πρεσβευτὴν τὸν ἄνδρα τοῦτον ἐδέξατό τε καὶ
 ἀπεπέμψατο, καίπερ ἐπ' οὐδενὶ ἔργῳ τὴν πρεσβείαν, ὥσπερ μοι 10
 εἴρηται, πεποιημένον. ἦν γάρ τις τύς τε δαπάνας διαριθμή-
 σαιτο καὶ τὰ δῶρα, ὅσα ἐνθὲνδε κεκομισμένος Ἰσδιγοῦνας ἀπὼν
 ᾤχετο, πλεον αὐτὰ κατατείνοντα ἢ ἐς χρυσοῦ πεντηνάρια δέκα
 εὐρήσει. τὰ μὲν οὖν τῆς ἐς Λάρας πόλιν ἐπιβουλῆς τῷ Χοσρόῳ
 ἐς τοῦτο ἐτελεύτα. 15

P 163 κθ'. Ἐς τε Λαζικὴν πρῶτα μὲν ζύλα παμπληθῇ ἐς νηῶν
 ποιήσιν ἐπιτηδείως ἔχοντα ἐπέμψεν, οὐδενὶ φρούρας ἐφ' ὅτῳ δὴ
 αὐτὰ πέμψειεν, ἀλλὰ τῷ λόγῳ μηχανὰς ἐν Πέτρας τῷ περιβόλῳ
 καταστησόμενος ταῦτα ἔστελλεν. ἔπειτα δὲ Περσῶν μαχίμους
 τριακοσίους ἀπολεξάμενος, Φάβριζόν τε, ὅπερ ἀρίτως ἐπεμνή- 20
 σθην, αὐτοῖς ἐπιστήσας, ἐνταῦθα στέλλει, ᾧ δὴ ἐπήγγελλε Γου-
 βάζην ὡς λαθραίοτατα διαχρήσασθαι· τὸ γὰρ ἐνθὲνδε αὐτῷ με-

1. Ἰσδιγοῦναν] Ἰσδιγοῦναν H. 8. μεγαλοπρεπέστερον A. μεγα-
 λοπρεπέστερα P. 12. Ἰσδιγοῦνας] Ἰσδιγοῦνας A. 14. Λά-
 ρας] Vulgo Λάραν.

uteretur, quarebat. Porro Isdigunas a Justiniano ea fuit acceptus hu-
 manitate, eo honore habitus, quo nullum dignatum unquam legatam au-
 didimus. Illum enim quando Augustus epulis adhibebat, Braducionem eius
 interpretem iubeat geniali toro discumbere: cuius rei nullum ex omni
 memoria exemplum extabat. Nam interpretem cum vel infimi ordinis ma-
 gistratu, nedum cum Augusto, ad mensam considerare nemo unquam vidit.
 Ipsum etiam Isdigunam honorificentius, quam ferebat legatī conditio, ex-
 cepit remisitque: licet omni inanem re, ut dixi, legationem gereret. Si
 quis enim factas impensas ac dona discedenti Isdigunae collata vocet ad
 calculum, excedere auri mille pondo inveniet. Huc demum recidit Chos-
 rois in urbem Daram molitio.

29. In Lazicam Chosroes ante omnia vim magnam materiae navi-
 bus aedificandis idoneae convectari iussit, vero consilio, quod nemini
 aperuit, istud praetexens, eam se ad murales machinas Petrae confi-
 ciendas mittere. Deinde Persarum bello praestandum ad trecentos de-
 lecta habito, illos duce Phabrizo, cuius modo mentio incidit, eodem
 destinat; cum huic mandasset, ut occultissime Gabazem e medio tolleret:

λήσειν. τὰ μὲν οὖν ξύλα ταῦτα ἐπεὶ ἐς Λαζικὴν ἐκομίσθη, κα- B
 ραντόβλητα ἐξαπινάως γινόμενα τετεφρωῶσθαι ξυνέβη· Φάβρι-
 ζος δὲ σὺν τοῖς τριχοσίοις ἐς Λαζικὴν ἀφικόμενος ἔπρασσεν ὅπως
 δὴ ἀμφὶ Γουβάζῃ τὰ πρὸς τοῦ Χοσρόου ἐπηγγελμένα ὑποτελοίη.
 5 ἐτύγγανε δὲ τῶν τις ἐν Κόλχοις λογίμων, Φαρσάνσης ὄνομα, τῷ
 Γουβάζῃ προσκεκρουκώς, ἐς μέγα τέ οἱ ἀπ' αὐτοῦ ἐμπεπτωκώς
 ἔχθος καὶ ὥς ἤκιστα θαρσῶν τῷ βασιλεῖ ἐς ὅψιν ἦκειν. ὅπερ
 ἐπεὶ ὁ Φάβριζος ἔγνω, τὸν Φαρσάνσην μετακαλεσάμενος, ἐκοινο-
 λογεῖτό τε καὶ τὸν ἅπαντα λόγον ἐξηγεκὼν ἀνεπνυθάνετο τοῦ
 10 ἀνθρώπου ὅπῃ οἱ ἐπιχειρητέα ἐς τὴν πρῶξιν εἴη. ἔδοξε τοίνυν C
 σφίσιν ἐπὶ κοινῇ βουλευσαμένοις Φάβριζον μὲν ἐν Πέτρᾳ τῇ πό-
 λει γενέσθαι, μεταπέμψασθαι δὲ Γουβάζην ἐνταῦθα, ὅπως οἱ
 ἀγγέλλοι ὅσα δὴ βασιλεῖ ἀμφὶ τῷ ξυνοίσοντι Λαζοῖς δοκοῦντα
 εἴη. ἀλλ' ὁ Φαρσάνσης κρύφα τῷ Γουβάζῃ ἐσήμνηε τὰ πρᾶσσό-
 15 μενα. διὸ δὴ Γουβάζης παρὰ μὲν Φάβριζον οὐδαμῇ ἤλθεν, ἐκ
 δὲ τοῦ ἐμφανοῦς ἐς ἀπόστασιν εἶδεν. Φάβριζος δὲ Πέρσαις μὲν
 τοῖς ἄλλοις τοῦ ἐν Πέτρᾳ φυλακτηρίου ἐπιμελεῖσθαι πάσῃ δυνά-
 μει ἐπέστελλε καὶ τὰ ἐς πολιορκίαν ὥς ἀσφαλίστατα ἐξαρτύεσθαι,
 αὐτὸς δὲ ξὺν τοῖς τριακοσίοις ἐπ' οἴκου ἤπρακτος ἀνεχώρησε.
 20 Γουβάζης δὲ ἀνεγεκὼν ἐς Τουατινιανὸν βασιλεῖα τὰ παρόντα σφί- D
 σι, τῶν μὲν τὰ πρότερα πεπραγμένων Λαζοῖς ἰδεῖτο συγγνώμονα
 εἶναι, ἀμῦναι δὲ σφίσι δυνάμει τῇ πάσῃ ἀπαλλαξέουσιν τῆς Μή-

5. φαρσάνσης A hic et infra. Pharsanes RV. Βαρσάνσης HP.
 8. Φάβριζος] φαύριζος HL. *ibid.* Φαρσάνσην] Βαρσάνσην P,
 non H. 13. ἀγγέλλοι] Vulgo ἀγγέλοι. 14. Φαρσάνσης] Vulgo
 Βαρσάνσης.

sibi caetera curae fore. In Lazicam deportata materies repentino ictu
 fulminis deflagavit atque in cinerem redacta est. Quo postquam Pha-
 brizus cum trecentis pervenit, operam dedit, ut quae in Gubazem habebat
 a Chosroe mandata, conficeret. Barsanes, nobilis Colchus, Guba-
 zem cum offendisset, in eius odium incurrerat, conspectumque verebatur.
 Quo cognito Phabrizus, Barsansi accito consilium impertit, ex eoque
 aggrediendi facinoris rationem quaerit. Re in commune consultā, in eam
 sententiam itum est, uti Gubazem accerseret Phabrizus Petram, quasi
 communicare cum eo vellet, quae rex Chosroes e re Lazorum esse iudi-
 caret. Sed paratum dolum Barsanes Gubazi clam indicavit. Quare
 Phabrizum adeo non convenit Gubazes, ut aperte ad defectionem spe-
 otare coeperit. Phabrizus, ubi caeteris Persis praecepit, ut Petram di-
 ligentius custodirent, seque ad obsidionem ferendam tutissime accinge-
 rent, re infecta cum trecentis remigravit. Gubazes quem in locum suae
 res venissent Iustiniano Aug. significavit, et ab eo veniam in praeteri-
 tum, validamque opem in praesens petiit Lasis, Medorum iugum excu-

V 334 δων ἀρχῆς. οὐ γὰρ κατὰ μόνας δυνήσασθαι Κόλχους ἀποκρού-
σασθαι τὴν Περσῶν δύναμιν.

Ταῦτα ἐπεὶ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἤκουσε, περιχαρὴς γε-
νόμενος ἄνδρας ἐπτακισχιλίους καὶ Λαγισθαῖον ἄρχοντα καὶ Τζά-
νους χιλίους ἐς ἐπικουρίαν Λαζοῖς ἐπέμψεν. οἱ δὲ ἐν γῇ τῇ Κολ-
P 164 χίδι γενόμενοι ἅμια Λαζοῖς τε καὶ τῷ Γουβάζῃ ἐν στρατοπεδευσάμενοι
ἀμφὶ τὸν Πέτρως περιβόλον ἐς πολιορκίαν καθίσταντο. Περσῶν
δὲ τῶν ἐνταῦθα ὄντων καρτερώτατα ἐκ τοῦ περιβόλου ἀμυνομέ-
νων, χρόνον τῇ προσεδρεῖα πολλὴν τειριφθαι ξυνέβη, ἐπεὶ καὶ
τὰ ἐδώδιμα ἐναποθήμενοι σφίσιν οἱ Πέρσαι διαρκῶς ἔτυχον. τοῦ-
τοῖς δὲ ὁ Χοσρόης ξυνταραχθεὶς στρατιῶν πολλὴν ἱππέων τε καὶ
πεζῶν ἐπ' αὐτοὺς ἔστειλεν, οἷς δὲ ἄρχοντα Μερμερόην ἐπέστη-
σεν. ὧν περ ὁ Γουβάζης αἰσθόμενος τῷ τε Λαγισθαίῳ ἐπείκουσ
βουλευσάμενος ἐποίησε τάδε.

Βόας ὁ ποταμὸς ἔξεισιν ἄγχιστὰ πη τῶν Τζανικῆς ὁρίων ἐν 15
Ἀρμενίοις, οἱ δὲ ἀμφὶ τὸ Φαράγγιον ὥκηται. καὶ τὰ μὲν πρῶ-
B τα ἐν δεξιᾷ ἐπὶ πλείστον χωρεῖ, βραχύς τε ἰὼν καὶ πόνῳ οὐδενὶ
γενόμενος ἰσβατὸς ἄπασιν ἕχρη ἐς ἡῶρον, οὗ δὲ ἐν δεξιᾷ μὲν
Ἰβήρων τὰ ὁριά ἐστι, καταντικρὺ δὲ τελευτᾷ ὁρος ὁ Κανκάσος.
ἐνταῦθα ἔθνη ἄλλα τε πολλὰ καὶ Ἄλανοι τε καὶ Ἀβασγοὶ ὥκηται 20
Χριστιανοῖς τε καὶ Ῥωμαίοις φίλοι ἐκ παλαιοῦ ὄντες, Ζῆχοι τε
H 87 καὶ μετ' αὐτοὺς Οὔννοι, οἱ Σάβειροι ἐπικαλοῦνται. ἐπειδὴν δὲ
ὁ ποταμὸς οὗτος ἀφίκηται ἵνα δὴ τοῦ τε Κανκάσου καὶ Ἰβηρίας
τὰ ὁριά ἐστιν, ἐνταῦθα ἐκγινομένων οἱ καὶ ἄλλων ὑδάτων με-

15. Βόας] Vulgo Βοᾶς.

tere peroptantibus: quod pares per se soli non forent Persicis viribus repellendis.

Hoc laetus nuntio Iustinianus Aug. Romanorum VII. κ. Dagisthae duce, cum Tzanis millo, suppetias Laxis afferre iubet. Hi castris ad Petrae moenia cum Laxis et Gubaze coniunctis, obsidionem aggressi sunt: quae diuturna admodum fuit, Persice praesidio e muris urbem fortissime defensante, uberique annona instructo. Quarum rerum nuntio turbatus Chosroes, eo magnas equitum peditumque copias misit, duce illis praefecto Mermereo. Quod ubi intellexit Gubazes, communicato cum Dagisthaeo consilio, ita, ut mox dicam, se gessit.

Apud Armenios Pharangii accolae, proxime Tzanicae fines, oritur fluvius Boas: qui dextra longissime procurrit, a fonte modicus, et culvis facile superabilis ad id loci, ubi ad dextram quidem est Iberiae limes, e regione vero extremus Caucasus. Ibi cum aliae gentes multae sedes habent, tum Alani atque Abasgi, veteres Christianorum ac Romanorum amici: Zeehi praeterea, postque hos Hunni cognomento Sabizi. Eo progressus hic fluvius, ubi et Caucasus et Iberia terminantur, con-

ζων τε παρὰ πολὺ γίνεται καὶ Φᾶσις ἀντὶ Βόα τὸ ἐνθὲνδε καλού-
 μενος φέρεται, ναυσίπορος γεγενημένος ἄχρι ἐς τὸν Εὐξείνον κα-
 λούμενον πόντον, οὗ δὴ οἱ καὶ τὰς ἐκβολὰς ξυμβαίνει εἶναι, καὶ C
 αὐτοῦ ἐφ' ἐκάτερα Λαζική ἐστιν. ἀλλ' ἐν δεξιᾷ μὲν ξύμπασα
 5 ἐπὶ πλείστον ἡ χώρα πρὸς τῶν τῆδε ἀνθρώπων οἰκεῖται μέχρι
 τῶν Ἰβηρίας ὁρίων. κῶμαί τε γὰρ αἱ Λαζῶν πᾶσαι τοῦ ποτα-
 μοῦ ἐντὸς ἐνταῦθά εἰσι καὶ πολλοῖσιν ἐκ παλαιοῦ σφίσι ταύτη
 πεποιήνται, ἐν τοῖς Ἀρχαίοπολις, ἐχυρωτάτῃ οὖσα, Σεβαστόπο-
 λῖς τε ἐνταῦθα καὶ τὸ Πιτιοῦντος φρούριόν ἐστι Σκάνδα τε
 10 καὶ Σαραπανίς πρὸς τοῖς Ἰβηρίας ὁρίοις. πόλεις μέντοι ἀξιολο-
 γώταται ἐνταῦθά εἰσι Ῥοδόπολις καὶ Μοχόρησις. τοῦ δὲ πο-
 ταμοῦ ἐν ἀριστερᾷ Λαζικῆς μὲν τὰ ὁριὰ ἐστι μέχρι ἐς ἡμέρας
 ὁδὸν εὐζώνῳ ἀνδρὶ, ἔρημον δὲ ξυμβαίνει ἀνθρώπων τὴν χώραν
 εἶναι. ταύτην προσιοκοῦσι Ῥωμαῖοι τὴν χώραν, οἱ Ποντικοὶ
 15 ἐπικαλοῦνται. ἐν μὲν οὖν τοῖς Λαζικῆς ὁρίοις, ἔνθα δὴ ἄν- D
 θρωποι οὐδαμῇ ὤκνητο, Πέτραν Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς τὴν πό-
 λιν ἐν τοῖς κατ' ἐμὲ χρόνοις ἐδείματο. οὐπερ Ἰωάννης, ὁ Τζί-
 βος ἐπικαλούμενος, τὸ μονοπώλιον καταστησάμενος, ὥσπερ μοι
 ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις ἐρρήθη, αἴτιος τῆς ἀποστάσεως Λα-
 20 ζοῖς γέγονεν. ἐκ δὲ Πέτρας πόλεως ἰόντι εὐθὺς πρὸς ἄνεμον νό-
 τον οἱ Ῥωμαίων ὄροι ἐκδέχονται, χωρία τε πολυάνθρωπα ἐνταῦθά
 ἐστι, τό τε Ῥελμαῖον καλούμενον καὶ Ἀθήνηαι ἄλλα τε ἅττα μέχρι
 Τραπεζουντίων. ἥνίκα μὲν οὖν ἐπήγαγον τὸν Χοσρόην Λαζοὶ
 Βόαν ποταμὸν διαβάντες, τὸν τε Φῶσιν ἐν δεξιᾷ ἔχοντες ἐς Πέ-

19. ἐρρήθη] ἐρρέθη P.

fluentium aquarum vi multum increscit, et mutato Boae cum Phasidis
 nomine, cursum prosequitur, navigiorum patiens ad Pontum usque Euxi-
 num, in quem sese exonerat. Hic ab utraque ripa est Lazica. Ac
 dextra quidem regionem totam, quam longissime ad Iberiae fines porri-
 gitur, indigenae tenent. Ibi enim cis flumen siti sunt omnes Lazorum
 vici et antiqua oppida: inter quas est urbs munitissima Archaeopolis.
 Hic etiam Sebastopolis: hic Pituntis castellum: Scanda autem et Sara-
 panis ad Iberiae confinia: omnium nobilissimae urbes Rhodopolis ac Mo-
 choresis. Ab amnis laeva ad Lazicae limitem non est plus itineris quam
 quod uno die viator expeditus conficiat. Plagam hanc cultu vacantem
 Romani Pontici accolunt. In huius autem Lazicae desertae finibus aetate
 nostra Iustinianus Aug. urbem Petram condidit: ubi Ioannes cognomine
 Tzibus instituto, ut supra dixi, monopolio, Lazis causam praebuit de-
 fectionis. Ab urbe Petra ad austrum pergenti occurrunt statim Rom.
 Imperii fines. Hic sunt incolis frequentia loca, Rhizaem, Athenae, et
 alia quaedam usque Trapezuntem. Perro Lazi, quando duxerunt Chos-
 roem, transitu Boa flumine, Petram iverunt, habentes a dextra Phasin:

τραν ἦλθον, τῷ μὲν λόγῳ προνοήσοντες ὥς μὴ χρόνῳ τε καὶ πό-
 νῳ πολλῷ διαπορδμεύεσθαι ἀναγκάζονται ποταμὸν Φάσιν, οὗ
 P 165 βουλόμενοι δὲ τὰ σφέτερα οἰκία Πέρσαις ἐνδείκνυσθαι. καίτοι
 δύσσοδος πανταχόθι Λαζική ἐστιν ἐντός τε καὶ ἐκτὸς ποταμοῦ
 Φάσιδος. σκόπελοι γὰρ ὑπερφυεῖς ἐφ' ἑκάτερα τῆς χώρας ὄντες⁵
 στενωποὺς ἐπὶ μακρότατον ἐνταῦθα ποιοῦνται· κλεισούρας ἑλλη-
 νίζοντες τὰς τοιαύτας ὁδοὺς Ῥωμαῖοι καλοῦσιν. ἀλλ' ἐπεὶ τότε
 Λαζική ἀφύλακτος ἐτύγχανεν οὔσα, ῥᾶστα δὴ ἐν Πέτρᾳ ξὺν τοῖς
 ἡγεμόσι Λαζοῖς ἐγένοντο Πέρσαι.

Nῦν δὲ ὁ Γουβάζης μαθὼν τὴν Περσῶν ἔφοδον τῷ Λαγι-¹⁰
 σθαίῳ ἐπέστειλε πέμψαι μὲν τινας, οἱ φυλάξουσιν τὸν στενωπὸν
 ἰσχυρότατα, ὃς ἐκτὸς Φάσιδος ποταμοῦ ἐστι, τὴν μέντοι προσε-
 δρεῖαν ὥς ἡκιστα λύνειν, ἕως τὴν τε Πέτραν καὶ Πέρσας τοὺς ἐν-
 ταῦθα ἐξελεῖν δύνωνται. αὐτὸς δὲ παντὶ τῷ Κόλχων στρατῷ
 V 385 ἐς τὰ Λαζικῆς ἔσχατα ἦλθεν, ὥς τὸν ἐνταῦθα στενωπὸν διαφυ-¹⁵
 B λᾶξων δυνάμει τῇ πάσῃ· ἐτύγχανε δὲ οὐ πολλῷ πρότερον Ἀλα-
 νοὺς τε καὶ Σαβίρους ἐς ξυμμαχίαν ἐπαγόμενος, οἷπερ ὠμολό-
 γησαν κεντηναρίων τριῶν ὁχ' ὅσον ἀδῆρωτον Λαζοῖς ξυμφυλάξεν
 τὴν γῆν, ἀλλὰ καὶ Ἰβηρίαν οὕτω καταστήσεσθαι ἀνδρῶν ἱρημον
 ὥς μηδὲ Πέρσαις ἐνθένδε τὸ λοιπὸν ἵναμι δυνατὰ ἔσεσθαι. ταῦτά²⁰
 τε σφίσι τὰ χρήματα βασιλέα Γουβάζης ὑπέσχετο δώσειν. αὐτὸς
 μὲν οὖν ἀνεγκῶν εἰς βασιλέα Ἰουστινιανὸν τὰ ξυγκείμενα τοῖς

1. προνοήσοντες AHL. προνοήσαντες P. 3. καίτοι] Vulge καὶ τι.
 16. οὐ πολλῷ πρότερον] οὐ om. HL. paulo ante RV. «20. μηδὲ]
 μη L.

quo facto fingeant se providere, ne multum temporis atque operae in
 traiectu Phasidis ponere cogerentur: verum autem consilium erat, ne so-
 des resque suas Persis monstrarent. Quanquam ubique, qua cis, qua
 trans fluvium Phasin, confragosa est Lazica. Utrunque enim ita horrent
 immanes scopuli, ut ibi angustias longis anfractibus impeditas efficiant:
 cuiusmodi vias Romani, qui Graecam affectant linguam, Clisuras vo-
 cant. At quoniam incustodita tum erat Lazica, facile Persae, Lazorum
 ductu, Petram attigerunt.

Iam vero Gubazes, ubi de Persarum adventu cognovit, Dagisthae
 praescripsit, ut e suis mitteret, qui fauces, quae trans Phasin sunt, va-
 lidissime tuerentur, nec tamen absisteret obsidione, donec Petram eius-
 que praesidium Persicum expugnasset. Ipse cum omnibus Colcherum co-
 plis extremam Lazicae oram petiit, ut in custodiam angustiarum pro vi-
 rili parte incumberet. Idem paulo ante Alanos et Sabiros in belli socie-
 tatem induxerat. Hi pacta mercede ter centum pondo auri spoponde-
 rant, se non modo Colchidem ab hostili iniuria tutam servaturos cum
 Laxis, sed Iberiam etiam ita nedituros incolis, ut nunquam in posterum
 inde Persae possent erumpere. Eam summam Gubazes ipsis ab Impera-

τε βαρβάρους τὰ χρήματα ταῦτα ἐκέτευε πέμπειν καὶ Λαζοῖς ἄγαν
 κεκακωμένοις παρανυχήν προέσθαι τινά. ἔφασκε δὲ καὶ οἱ αὐτῷ
 τὸ δημόσιον τὰς συντάξεις ὀφείλειν ἐνιαυτῶν δέκα, ὥστε ἐν τοῖς
 σιληντιαρίοις ἐν παλατίῳ τασσόμενος οὐδὲν κεκομισμένος ἐνθάνει
 5 εἶη, ἔξ οὗ δὴ ἐς γῆν τὴν Κολχίδα Χοσρόης ἦλθε. βασιλεὺς δὲ
 Ἰουστινιανὸς ἐπιτελέσειν μὲν διανοεῖτο τὴν αἵτησιν, ἐπιγενομένης
 δὲ οἱ ἀσχολίας τινὸς οὐκ ἔπεμψε τῷ καθήκοντι χρόνῳ τὰ χρή-
 ματα. Γουβάζης μὲν οὖν ταῦτα ἐποίει.

Λαγισθαῖος δὲ (ἦν γὰρ τις νεανίας πόλεμόν τε διενεγκὲν
 10 Μηδικὸν οὐδαμῇ ἀξιόχρεως) τοῖς παροῦσιν οὐκ ἐπιτηδείως ἐχρή-
 το. δέον οὖν ἀμέλει τὸ πλεῖστον τοῦ στρατοῦ ἐς τὸν στενωπὸν
 στείλαι, τάχα δ' ἂν που καὶ αὐτὸν τῷ ἔργῳ παραγενέσθαι, ἐς
 ἑκατὸν ἄνδρας, ὥσπερ τι πάρεργον διαχειρίζων, ἔπεμψε μόνους·
 αὐτὸς δὲ Πέτραν πολιορκῶν παντὶ τῷ στρατῷ οὐδὲν ἦνυε, καί-
 15 περ τῶν πολεμίων ὀλίγων ὄντων. κατ' ἀρχῆς μὲν γὰρ οὐχ ἦσ-
 20 σους ἢ πεντακόσιοι καὶ χίλιοι ἦσαν. πρὸς Ῥωμαίων δὲ καὶ Λα-
 ζῶν ἐν χρόνῳ πολλῷ τειχομαχούντων βαλλόμενοι καὶ ἀρετὴν ἐπι-
 δεικνύμενοι μάλιστα πάντων ὧν ἡμεῖς ἴσμεν, Θνήσκουσι τε πολ-
 λοι καὶ σφίσι ἐς ὀλίγους κομωδῇ ἀποκεκρίσθαι ξυνέπεσε. Πέρσαι
 25 μὲν οὖν ἐς ἀπόγνωσιν τε καὶ ἀπορίαν ἐμπεπτωκότες ἦσαν ἔμμενον, ἢ 88
 Ῥωμαῖοι δὲ ἀμφὶ τὸ τεῖχος διώρυχα ἐν χώρῳ ὀλίγῳ πεποίηται, P 166

4. σιληντιαρίοις] σιληντηαρίοις AH.
 1. μενοι. HL. βαλλόμενοι τε Hm.

17. βαλλόμενοι] τε βαλλό-
 1. μενοι.

fore promiserat. Quare Iustinianum Aug. de pacto monitum rogavit ut
 Barbaris pecuniam mitteret, Lazisque attritis levamenti aliquid imperti-
 ret. Sibi quoque de aerario solvenda annorum decem stipendia deberi
 dixit: quoniam cum esset ascriptus in silentiariorum Palatii numerum,
 nihil inde ad se rediisset, ex quo venisset in Colchidem Chosroes. Po-
 stulati quidem satisfacere habebat in animo Iustinianus Aug. sed quo-
 dam intercurrente negotio pecuniam tempori non misit. Ita quidem se
 gessit Gubazes.

Dagisthaeus vero, ut adolescens erat, belloque impar administrando
 Persico, rem ex usu praesenti gerere nesciebat. Enimvero cum montium
 fauces maxima copiarum parte insidere, quin ipse etiam forte adesse
 praesens debuisset, quasi nihil nisi operis appendiculum tractaret, cen-
 tum solummodo milites eo destinavit: ipse omnem exercitum Petrae ob-
 sidendae adhibens, quamvis exiguus esset hostium numerus, operam lusit.
 Initio quidem pauciores non erant xp. sed a Romanis Lazisque oppu-
 gnatione diutina impetiti, ac virtutem edentes, quantam omnium, quos
 equidem novimus, nemo ostendit, multis caesis, ad paucos oppido re-
 ducti fuerant. Hinc orta desperatione, consilii inopes, nihil movebant.
 Romani angusto in loco cuniculum egerunt ad murum, qui, ubi suffossus

- ὅ τε ταύτῃ περιβόλος ἐβθὺς ἔπασεν. - ἀλλὰ ξυνέβη τούτου δὴ τοῦ
 χώρου ἐντὸς οἶκημα εἶναι οὐδέν τοῦ περιβόλου διωστηκός, ὃ δὴ
 ἐξικνεῖτο ἐς τὸ πεπτωκός ἐφεξῆς ὄλον. καὶ ἀντὶ τοῦ τέλους πο-
 λιορκουμένοις γενόμενον ἐν τῷ ἀσφαλεῖ οὐδέν τι ἤσσουν αὐτοὺς
 καθίστη. ὅπερ Ῥωμαίους ξυνταράξαι οὐδαμῇ ἔσχεν. εὖ γὰρ 5
 εἰδότες ὡς αὐτὸ δὴ τοῦτο ἐργαζόμενοι ἐτέρωθι τὴν πόλιν ῥᾶστα
 B αἰρήσουσιν εὐέλπιδες πολλῶ ἔτι μᾶλλον ἐγένοντο. διὸ δὴ Λαγι-
 σθαῖος βασιλεῖ μὲν τὰ ξυνενεχθέντα ἐδήλου, ἄλλα δέ οἱ τῆς νί-
 κης ἐν παρασκευῇ εἶναι προδτείνετο, σημήνας ὅσοις δὴ αὐτόν τε
 καὶ τὸν ἀδελφὸν τὸν αὐτοῦ χρῆν βασιλεία δωρησασθαι· Πέτραν 10
 γὰρ αἰρήσειν οὐ πολλῶ ὕστερον. Πέρσαι μὲν οὖν Ῥωμαίους τε
 καὶ Τζάνους καρτερώτατα τειχομαχοῦντας παρὰ δόξαν ὑφίσταν-
 το, καίπερ ὀλίγοι ἀπολελειμμένοι ἐς ἄγαν. ἐπεὶ δὲ Ῥωμαῖοι τει-
 χομαχοῦντες οὐδέν ἤνυσαν, ἐπὶ τὸ διορῶσσειν αὐθις ἐγράποντο.
 C ἐς τόσον τε τοῦ ἔργου τούτου ἀφίκοντο, ὥς μηκέτι ἐκ' ἐδάφους 15
 τὰ τοῦ περιβόλου θεμέλια εἶναι, ἀλλ' ἐπὶ κενοῦ ἐκ τοῦ ἐπὶ πλεῖ-
 στον ἐστάναι, πεσούμενα, ὡς τὸ εἰκός, αὐτίκα δὴ μάλα. καὶ
 εἰ μὲν Λαγισθαῖος εὐθὺς ἤθελε πῦρ τοῖς θεμελίοις ἐνάψαι, οἶμαι
 αὐθιγὰρ σφίσι τὴν πόλιν ἁλῶναι· νῦν δὲ τὰς ἐκ βασιλέως καρα-
 δοκῶν ἐλπιδας μέλλων τε ἀεὶ καὶ τρίβων τὸν χρόνον ἡσυχῇ ἔμενε. 20
 ταῦτα μὲν οὖν ἐν τῷ Ῥωμαίων στρατοπέδῳ ἐπράσσετο τῇδε.
 V 336 λ'. Μερμερόης δέ, ἐπεὶ τοὺς Ἰβηρίας ὄρους παντὶ τῷ
 D Μήδων στρατῷ ἤμειψε, πρόσω ἐχώρει, ποταμὸν Φᾶσιν ἐν δε-

18. ὀλίγοι] οἱ λόγοι H. 22. ἐπεὶ] ἐπὶ H. 23. ἤμειψε] ἐκ. ἀμείψας Hm.

fuera, statim corruit. At domus, quae intus erat sub moenibus, totā
 penitus ruinae subiecta, ac muri vicem obsessis praestans, eos nihilo
 minus tutabatur. Quod Romanos adeo non turbavit, ut spe meliori com-
 plevit, probe scientes, si id ipsum alibi molirentur, se facillime captu-
 ros urbem. Quapropter Dagisthaeus quo rem deduxisset Imperatori si-
 gnificavit, ac sibi ut victoriae praemium pararetur poposcit, ausus scilicet
 indicare, quibus se fratremque suum ornari ab Augusto muneribus
 aequum esset, Petram propediem recepturos. Ceterum Persae validas
 Romanorum Tzanorumque impressiones praeter opinionem sustinebant,
 quamvis perquam pauci restarent. Videntes Romani frustra a se verbe-
 rari moenia, denovo se ad cuniculos convertunt. Quod opus eo promo-
 verunt, ut non solo insiderent fundamento muri, sed pars eorum magna
 super inani staret, iamiam, ut vero proximum videbatur, casura. Ac
 si Dagisthaeus ignem statim subicere voluisset, momento urbs, mea
 quidem sententia, in Romanorum potestatem venisset. Nunc autem avi-
 de quid spei sibi ab Augusto offerretur expectans, diemque ex die de-
 cens, ac terens tempus, cessabat. Haec in castris Romanorum.

30. At Mermeroes Iberiae fines transgressus, porro cum exercitu
 universo pergebat, fluvium Phasia a dextra habens. Nolebat enim per

ξιφῇ ἔχων· διὰ γὰρ τῶν ἐπὶ Λαζικῆς χωρίων ἵκναι οὐδαμῇ ἤθελε,
 τοῦ μή τί οἱ ταύτῃ ἐμπόδισμα ὑπαντιάσαι. Πέτραν γὰρ πόλιν
 καὶ Πέρσας τοὺς ἐνταῦθα διασώσασθαι ἐν σπουδῇ εἶχε, καίτοι
 καὶ μοῖρά τις τοῦ περιβόλου καταπεπτώκει ἑξαπινάλως. ἡώρητο
 5 γὰρ, ὥσπερ μοι εἶρητο· ἄνδρες τε τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ ἐς
 πεντήκοντα ἐθελούσιοι ἐν τῇ πόλει γινόμενοι βασιλέα Ἰουστινια-
 νὸν ἀνεβῶν καλλίνικον· ἤγετο δὲ αὐτῶν νεανίας τις Ἀρμένιος
 γένος, Ἰωάννης ὄνομα, Θωμᾶ υἱός, ὃνπερ Γούζην ἐπικλήσιν P 167
 ἑκάλουν. οὗτος ὁ Θωμᾶς πολλὰ τῶν ἀμφὶ τὴν Λαζικὴν ἔχου-
 10 ρωμάτων ἐδείματο, βασιλέως οἱ ἐπαγγελίαντος, καὶ τῶν ἐκείνῃ
 στρατιωτῶν ἤρξεν, ἔμφρων τε βασιλεῖ ἔδοξεν εἶναι. ὁ μὲν
 Ἰωάννης, Περσῶν σφίσις ἐς χεῖρας ἐλθόντων, πληγείς αὐτίκα
 ξὺν τοῖς ἐπομένοις εἰς τὸ στρατόπεδον ἀνεχώρησεν, ἐπεὶ οἱ οὐ-
 δεις τῶν ἐκ τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ ἕτερος ἀμύνων ἦλθε· Πέρσης
 15 δὲ ἄνθρωπος, Μιρράνης ὄνομα, ὥσπερ τοῦ ἐν Πέτρᾳ φυλακτηρίου
 ἦρχεν, ἀμφὶ τῇ πόλει δέσας, Πέρσαις μὲν πᾶσιν ἐπέστελλε τῆς
 φυλακῆς ἐς τὸ ἀκριβὲς μάλιστα ἔχεσθαι, αὐτὸς δὲ παρὰ Λαγι-
 σθαῖον στυλεῖς θωπίας τε καὶ ἀπατηλοὺς προὔτεινετο λόγους, B
 οὐδενὶ πόνῳ ὁμολογῶν οὐ πολλῷ ὕστερον ἐνδύσειν τὴν πόλιν.
 20 ταύτῃ τε παρακραύσασθαι ἔσχευεν, ὥς μὴ ἐς τὴν πόλιν αὐτίκα
 τῷ Ῥωμαίων στρατῷ ἐσιτητὰ εἶναι.

Οἱ δ', ἐπειδὴ οἱ ἀμφὶ Μερμερόν ἀφίκοντο ἐς τὸν στενω-
 πόν, ἐνταῦθα σφίσι τὸ Ῥωμαίων φυλακτήριον ὑπηντίαζον ἐς
 ἑκατὸν ὄντες, καρτερῶς τε ἡμύναντο, καὶ τοὺς τῆς εἰσόδου

21. εἶναι Pm. ἵκναι. P. 24. ἡμύναντο] ἡμύνοντο L.

eas partes, quas Lazici incolunt, iter facere, ne quem obicem ibi offen-
 deret, Petram ac praesidium Persicam servare maturans. Iam certe
 pars muri, qui, ut dixi, in inani pendeat, repentina ruina erat col-
 lapsa, deque Romano exercitu viri L. ultroneo impetu urbem ingressi,
 Iustinianum Aug. Victorem egregium proclamaverant, duce Armenio quo-
 dam adolescente, Thomae filio, cui nomen Ioanni, cognomen Guzi.
 Thomas is est, qui Imperatoris iussu multis Lazicam munitionibus clauit,
 et militibus ibi positis praefuit, vir habitus ab eo prudens. Ioannes a
 Persis manum consentientibus sanciat, cum suis illico se recepit in ca-
 stra; quoniam nemo unus omnium e Romanorum exercitu succurrebat.
 Praesidio Petrae Praefectus, Mirrhānes nomine, natione Persa, urbi ti-
 mens, cum Persas omnes in custodiam diligentissime intendere iussisset,
 Dagisthaem adiit, et adulatoria fraudulentaque oratione illi palpum ob-
 trusit, brevi se urbem facile dediturum pollicitans. Itaque effecit, ut
 ne subinde urbem Romanus miles ingrederetur.

Ubi vero Mermeroës ad montis fauces pervenit, occurrunt centeni
 illi custodes Romani, ac repugnando fortiter, aditum tentantes prohi-

ἀποπειρωμένους ἀνίσταλλον. Πέρσαι δὲ οὐδαμοῦ ὑπεχώρουν, ἀλλὰ τοὺς κτεινομένους αἰεὶ ἕτεροι ἐκδεχόμενοι πρόσω ἐχώρουν, παντὶ σθένει τὴν εἴσοδον βιαζόμενοι. Θνήσκουσι μὲν Πέρσαι πλεον ἢ χίλιοι, κτείνοντες δὲ Ῥωμαῖοι ἀπέειπον, τοῦ τε ὁμίλου C σφῶς βιαζομένου ὑπεχώρησάν τε καὶ ἐς τῶν ἐκείνη δρῶν τὰς 5 ὑπερβολὰς ἀναδραμόντες διεσώθησαν. ταῦτα Λαγισθαῖος μαθὼν αὐτίκα τὴν προσεδρείαν διέλυσεν, οὐδὲν τῷ στρατῷ ἐπιστείας, ἐπὶ Φῶσιν τε ποταμὸν ἤλαυνε· καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ξυμπαντες εἶποντο, τὰ σφέτερα αὐτῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἀπολιπόντες. Πέρσαι δὲ τὰ ποιούμενα κατιδόντες τὰς τε πύλας ἀνέκωγον 10 καὶ ἐπεξελθόντες ἀμφὶ τὰς καλύβας τῶν πολεμίων ἤλθον, ὥς τὸ στρατόπεδον ἐξαιρήσονται. Τζάνοι δὲ (οὐδὲ γὰρ Λαγισθαῖος ἐπισπόμενοι ἔτυχον) ἐβοήθουν ἐνταῦθα δρόμῳ, τρεψάμενοί τε πότῳ οὐδενὶ τοὺς πολέμιους πολλοὺς ἔκτειναν. Πέρσαι μὲν οὖν D φεύγοντες ἐντὸς τοῦ περιβόλου ἐγένοντο, Τζάνοι δὲ ληιστάμενοι 15 τὸ Ῥωμαίων στρατόπεδον εὐθὺς τοῦ Ῥιζαίου ἐχώρησαν. ἔνθεν δὲ ἐς Ἀθήνας ἐλθόντες διὰ Τραπεζουντίων ἐπ' οἴκου ἀπεκομίσθησαν.

Μερμερόης δὲ καὶ ὁ Μήδων στρατὸς ἐνταῦθα ἤλθον ἡμέρᾳ μετὰ τὴν Λαγισθαίου ὑπαγωγὴν ἐνάτῃ· οὗ δὴ ἀπολελειμμένους 20 H 89 ἐκ τοῦ Περσῶν φυλακτηρίου τραυματίας μὲν καὶ ἀπομάχους γεγενημένους πεντήκοντα καὶ τριακοσίους εὖρον, ἀκραιφνεῖς δὲ πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν μόνους· οἱ γὰρ ἄλλοι ἅπαντες ἐτεθνήκεισαν.

16. εὐθὺς] Vulgo εὐθὺς.
20. ἐνάτῃ L. ἐννάτῃ P.

ibid. ἐνθεν δὲ] ἐνθὲνδε Hoeschelius.

bent. Pedem Persae nusquam referunt: sed cadentibus alii continuo atque alii succedentes, totisque aditum viribus perumpentes procedunt. Peremptis plus mille Persis, fatiscunt edenda caede Romani: tum a confluenta multitudine per vim exacti, subducunt sese; et cursu verticibus montium occupatis, incolumes evadunt. Quae simul ac Dagisthaeus accepit, nihil edicens exercitui, solvit obsidionem, et ad fluvium Phasin contendit. Eum Romani omnes secuti sunt, non sumpto spatio ad convasandum, Rem Persae contemplati, portas pandunt, effusique accedunt ad hostium tabernacula, ut castra diripiant. Accurrunt eo Tzani (neque enim Dagisthaeum secuti fuerant) ac facile versis in fugam hostibus, non paucos occidunt. Fugientes Persae committunt se urbi. Tzani vero Romana castra depraedati, recta Rhizaem, hinc petierunt Athenas: unde per Trapezuntios domum redierunt.

Tandem die nono a Dagisthaei discessu Mermeroës cum Medorum exercitu Petram attigit. Ubi e praesidiariis Persis residuos reperit graves vulneribus et causarios coci. integros cl. solum: caeteri fate cesserant: quorum cadavera socii superstites non proiecerant extra moenia; sed ne hostem ad obsidionem urgendam accenderent maxima suorum pro-

ᾧν τὰ σώματα οἱ περιόντες τοῦ περιβόλου ἐκτὸς οὐδαμῇ ἔρρηξαν, ἀλλὰ τῷ τῆς ὁσμῆς δυσώδει ἀποπνιγόμενοι παρὰ δόξαν ἀντείχον, ὥς μή τινα ἐς τὸ πολιορκεῖν προθυμίαν τοῖς πολεμίοις ᾗτε τῶν πλείστων ἀπολωλότων σφίσι παρέχωνται. ὃ τε Μερμερόης ἐπι- V 337
 5 τωθαύζων δακρύων τε καὶ θρήνων ἄξιαν Ῥωμαίων τὴν πολιτείαν P 168
 ἔφασκεν εἶναι, οἷς γε δὴ ἐς τοῦτο ἀσθενείας περιεστήκει τὰ πρά-
 γματα, ὥς πεντήκοντά τε καὶ ἑκατὸν ἀτειχίστους Πέρσας μηδε-
 μιᾷ μηχανῇ ἐξελεῖν δεδυνῆσθαι. καὶ τοῦ μὲν περιβόλου ἀνοικο-
 δομήσασθαι ὅσα καταπεπτῶκει ἐν σπουδῇ ἐποιεῖτο· ἐπεὶ δὲ οὔτε
 10 τίτανον ἐν τῷ παραντίκῳ οὔτε τι ἄλλο τῶν ἐς τὴν οἰκοδομίαν ἐπι-
 τηδεῖον ἐν πυρασκευῇ εἶχεν, ἐπενόει τάδε. Θυλάκους λινοῦς,
 οἷς δὴ Πέρσαι τὰ ἐπιτήδεια σφίσιν ἱσχομίσαντο ἐς γῆν τὴν Κολ-
 χίδα, ψάμμου ἐμπλησάμενος ἐς τῶν λίθων τὴν χώραν ἐτίθετο,
 οἷ δὴ ἐνταῦθα βαλλόμενοι ἀντὶ τοῦ τοίχου ἐγένοντο. καὶ τρισχι-
 15 λους μὲν τῶν μαχίμων ἀπολεξάμενος αὐτοῦ εἴασεν, οἷσπερ τὰ B
 ἐδώδιμα οὐκ ἐς χρόνον κατέθετο μῆκος, ἐπιστείλας τοῦ περιβό-
 λου τῆς οἰκοδομίας ἐπιμελεῖσθαι· αὐτὸς δὲ παντὶ τῷ ἄλλῳ στρα-
 τῷ ὑπίσσω ἀπήλαυνεν· ἐπεὶ τέ οἱ ὁδῷ τῇ αὐτῇ ἐνθρόνδε ἴοντι οὐ-
 δεῖς τῶν ἀναγκαίων ἐγένετο πόρος, ἅπαντα ἐν Πέτρᾳ λιπόντι,
 20 ᾧπερ ἐπιφερόμενος ἔξ Ἰβηρίας ὁ στρατὸς ἔτυχεν, ἄλλην τινὰ
 πορείαν λέναι διὰ τῶν ταύτῃ ὁρῶν διανοεῖτο, ἵνα δὴ ἀνθρώπους
 οἰκεῖν ἔμαθεν, ὅπως ληϊζόμενοι ἀποζῆν δύνωνται. ἐν ταύτῃ τῇ
 πορείᾳ τῶν τις ἐν Λαζοῖς λογίμων, Φούβελις ὄνομα, Πέρσας

8. ἄτε A. ἀπὸ P. 4. σφίσι L. σφίσιν P. 23. Φούβελις ΔΗμ, Φουβέλιος ΗΡ.

dita clade, teterrimum odorem, quo praefocabantur, incredibili constan-
 tia pertulerant. Tum Romanos ridens Mermeroēs, lugendam esse dixit
 ac deplorandam eorum rempublicam, quorum tanta esset infirmitas, ut
 Persis omnino cl. eosque moenibus spoliatos, nullo expugnare pacto va-
 luissent. Ac muri ruinas omnes instaurare contendens, quoniam nec calx
 in praesenti, nec quidquam aliud aedificationi idoneum suppeditabat, hoc
 invento usus est. Saccos lineos, quibus Persae cibaria in Colchidem
 comportaverant, sabulo refertos, ubi facta labes erat, vice lapidum ita
 posuit, ut ibi congesti pro muro extiterint. Delectu habito, bellicosio-
 rum militum tria millia in urbe reliquit cum brevi angustaque annona,
 atque extruendis moenibus operam navare sedulam iussit; ipse cum cae-
 teris omnibus copiis retro discessit. Et quoniam, si eadem via reverte-
 retur, defuturi erant commeatus, quippe reliquerat Petrae quidquid rei
 cibariae exercitus attulerat ex Iberia; iter aliud per montes, quos homi-
 num domiciliis nitere audierat, tenere constituit, ut populationibus vic-
 tum sibi parare possent. Qua in profectione Phubelios nobilis Lazus,

ἀλιζομένους ἐνὶ ῥοῦσιν, Λαγισθαῖον ἄμα Ῥωμαίων δισχιλίους ἐπαγόμενος, οἳ δὲ τῶν Περσῶν ἐξ ἐπιδρομῆς ἵππους νέμοντάς τινας ἔκτειναν, ἵππους τε ληισάμενοι δι' ὀλίγου τὴν ἀναχώρησιν ἐποίησαντο. οὕτω μὲν ὁ Μερμερόης τῷ Μήδων στρατῷ ἐν-
θίνδε ἦν. 5

Ὁ δὲ Γουβάλης, μαθὼν ὅσα δὴ Ῥωμαίοις ἐν τῇ Πέτρᾳ καὶ τῷ στενωπῷ ξυνηνέχθη γενέσθαι, οὐδ' ὥς ἔδειξεν, οὐδὲ τὴν ἐν τῷ κατ' αὐτὸν στενωπῷ φυλακὴν εἶπεν, ἐνταῦθα σφίσι τὴν κεφαλὴν τῆς ἐλπίδος οἰόμενος εἶναι. ἐξηπιστάτο γὰρ ὥς, ἦν καὶ Ῥωμαίους ἐκτὸς Φάσιδος ποταμοῦ βιασάμενοι Πέρσαι 10 τὸν τε στενωπὸν διαβῆναι καὶ ἐν Πέτρᾳ γενέσθαι δεδύνηται, οὐδὲν ἂν ἐνθίνδε Λαζῶν τῇ χώρᾳ προστρέψωιντο βλάβος, Φᾶσιν δὲ διαβῆναι οὐδεμιᾷ μηχανῇ ἔχοντες, ἄλλως τε καὶ νηῶν οὐ παρουσῶν σφίσι. ὁ γὰρ ποταμὸς οὗτος βάθους μὲν εἶπερ τις ἄλλος ἱκανώτατα ἔχει, εὐρους δὲ ἐπὶ πλεῖστον διήκει. τῆς μὲν 15 τοι ῥύμης αὐτῷ τοσοῦτον περιεστὶν ὥστε δὴ ἐς τὴν θάλασσαν ἐκβαλὼν ἐπὶ μακρότατον κατὰ μόνας χωρεῖ, οὐδαμῇ ταύτῃ ἐκμυγνόμενος. ὕδωρ ἀμείλει πότιμον τοῖς ἐκεῖνη ναυτιλλομένοις ὑδρῆσθαι πάρεστιν ἐν μέσῳ πελάγει. καὶ φυλακῆρια μέντοι τοῦ ποταμοῦ ἐντὸς πεποιήνται πανταχόθεν Λαζοὶ, τοῦ μηδὲ 20 ναυοὶ διαπορθμευομένοις τοῖς πολέμοις ἀπόβασιν ἐς τὴν γῆν εἶναι. βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς Σαβείρων μὲν τῷ ἔδνει τὰ ξυκεῖμενα χρήματα ἐπεμψε, Γουβάλην δὲ καὶ Λαζοὺς χρήμασιν

8. φυλακὴν AHm. φυλακτικὴν HP. 14. μὲν εἶπερ εἰς ἄλλος] μὲν post ἄλλος HL. 16. τοσοῦτον] τοσοῦτο L. 20. λαζοὶ A. Λαζῶν P. λαζὸν L.

Persis, quietis causa subsidentibus, tetendit insidias, Dagisthaeum cum Romanis bis mille ducens. Hi turmas Persarum, qui equos pascébant, cursim ferro concisa, et abreptis equis, continuo se receperunt. Inde Merméroës cum exercitu Medorum abaccessit.

Gubazes vero audita Romanorum ad Petram et montis angustias vice, ne ob id quidem conceidit animo, nec faucium, quas occupaverat, abiecit custodiam, in hac summam ducens esse positam spei suae. Nam id probe tenebat, quamvis contingeret ut praevalentes Persae fauces transirent, deiectis per vim Romanis, et Petram attingerent, detrimenti inde nihil accepturam Lazicam, propterea quod illi Phasin traicere non posset, maxime cum cymbis carerent. Hic enim fluvius tam altus, quam qui maxime, latissime etiam patet, adeo rapidus, ut postquam erupit in mare, discretus atque integer longissime procedat, et hac navigantibus aquam dulcem praebeat in medio pelago. Porro in ora Lasis citima amnem passim praetexunt munitiones, eo extractae, ut vel navibus traiciens hostis excensu prohibeatur. Tum temporis Iustinianus Aug. pactam Sabiris pecuniam, et congiaria Gubazi Lazisque misit. Nec ita

ἄλλοις δεδώρηται. ἐτύγγανε δὲ πολλῶ πρότερον καὶ ἄλλο στρα- P 169
τευμα λόγου ἄξιον ἐς Λαζικήν πέμψας, οἱ οὐπω ἀφικόμενοι ἐν-
ταῦθα ἔτυχον. ἦρχε δὲ αὐτῶν Ῥεκίδαγγος ἐκ Θράκης, ἀνὴρ
ξυνητός τε καὶ ἀγαθὸς τὰ πολέμια. ταῦτα μὲν οὖν ταύτῃ πη εἶχε.

5 Γενόμενος δὲ ὁ Μερμερόης ἐν τοῖς ὄρεσιν, ὥσπερ μοι εἴ-
ρηται, Πέτραν ἐνθένδε τῶν ἐπιτηδείων ἐμπιπλάσαι ἐν σπουδῇ
εἶχεν. ἐπαρκέσειν γὰρ τῷ ἐνταῦθα φυλακτηρίῳ ἐς τρισχιλίους
ὄντι τὰ ἐδάδιμα οὐδαμῇ ᾤετο, ἥπερ ἐσκομισάμενοι ξὺν αὐτοῖς
ἔτυχον. ἀλλ' ἐπεὶ τὰ ἐν ποσὶ σφίσι γινόμενα μόλις ἀπέχρη ἐς τὴν
10, δαπάνην τῇ στρατιᾷ ταύτῃ, οὐχ ἦσσαν ἢ τρισμυρίων οὔση, καὶ
ἀπ' αὐτοῦ σὺδὲν ὃ τι καὶ λόγου ἄξιον πέμπειν εἰς τὴν Πέτραν οἱοί B
τε ἦσαν, λογισάμενος εὗρισκε σφίσι ἄμεινον εἶναι τὸ μὲν πλεον
τοῦ στρατοῦ ἀπαλλύσσεισθαι ἐκ γῆς τῆς Κολχίδος, ὀλίγους δέ
τινας ἐνταῦθα μέναι, οἱ δὲ ἔμελλον τῶν ἐπιτηδείων, οἷς ἂν ἐν-
15 τύχοιεν, πολλὰ μὲν ἐς τὸ ἐν Πέτρᾳ φυλακτήριον ἐσκομίζεσθαι,
τοῖς δὲ ἄλλοις αὐτοὶ διαρκῶς χρῆσθαι. ἄνδρας οὖν ἐς πεντα-
κισχιλίους ἀπολεξάμενος αὐτοῦ εἵσεν, οἷς δὲ ἄρχοντας ἄλλους
τε τρεῖς καὶ Φάβριζον κατεστήσατο. πλείους γὰρ ἐνταῦθα λεί-
πεισθαι οὐ οἱ ἔδοξεν ἐπ' ἀνάγκης εἶναι, πολεμίων οὐδαμῇ ὄντων. V 838
20 αὐτὸς δὲ τῷ ἄλλῳ στρατῷ ἐς τὴν Περσαρμενίαν ἐλθὼν ἡσύχαζεν
ἐν τοῖς ἄμφι Δούβιος χωρίοις.

Οἱ δὲ πεντακισχιλιοι, ἐπεὶ ἐγγυτέρω τῶν Λαζικῆς ἐσχάτων H 90
ἦλθον, παρὰ ποταμὸν Φᾶσιν ἐστρατοπεδεύσαντο ἅπαντες, ἐν- C

18. Φάβριζον Hm. Vulgo Φαύριζον.

pridem in Lazicam alterum destinarat exercitum haud contemnendum, qui
nondum eo pervenerat. Illi praeerat Rhecithangus natione Thrax, vir
prudencia ac bellica virtute egregius. Atque haec ita quidem habebant.

Mermeros autem postquam, ut dixi, ad montes evasit, convectis
inde comitatibus Petram affatim instruere enitebatur. Neque enim ter
mille praesidiariis suffectura cibaria, quae secum ipsi detulerant, existi-
mabat. Sed quoniam quidquid occorrebat, vix satis erat alendo exer-
citu, qui non minus triginta constabat virorum millibus, eamque ob cau-
sam nihil, quod alicuius esset momenti, Petram mitti poterat; cogitanti
secum visum est satius esse, maiorem copiarum partem e Colchide de-
migrare, ac restare paucos, qui cum nacti essent annonam, haud ma-
lignè cum Petrae praesidio partirentur. Itaque militum delecta quinque
millia ibi reliquit, quibus, praeter tres alios duces, Phabrizum prae-
posuit, supervacuum ratus plures relinquere, cum hostes nusquam adessent.
Ipse cum reliquo exercitu ubi venit in Persarmeniam, stativa circa Du-
bios habuit.

Illā demum quina Persarum millia cum ad extremam Lazicam acces-
sissent, castris propter Phasin positis, manipulatim circumcursando, prae-

θιν τε κατ' ἄλλους περιόντις ἐληΐζοντο τὰ ἐκείνη χωρία. ὦν δὴ ὁ Γουβάξης αἰσθόμενος τῷ Λαγισθαίῳ ἐπέστειλε βοηθεῖν ἐν ταῦθα σπουδῇ· δράσειν γὰρ σφίσι τοὺς πολεμίους κακόν τι μέγα δυνατόν ἔσεσθαι. ὁ δὲ κατὰ ταῦτα ἐποίη, παντὶ τε τῷ Ῥωμαίων στρατῷ ἐπὶ προσθεν ἦει, ἐν ἀριστερᾷ ἔχων ποταμὸν Φᾶσιν, ἕως ἐς χῶρον ἀφίκετο ἵνα δὴ οἱ Λαῖοι ἰστροποπεδεύοντο ἐν τῇ ἐτέρᾳ τοῦ ποταμοῦ ὁχθῇ. ἐτύγχανε δὲ ταύτῃ ὁ Φᾶσις διαβατὸς ὧν, ὅπερ Ῥωμαῖοι μὲν καὶ Πέρσαι ἀπειρία τῶν ἐκείνη χωρίων ὥς ἥκιστα ὑπετόπαζον, Λαῖοι μέντοι ἐξεπιστάμενοι ἐν ταῦθα διέβησαν ἑξαπινάλως καὶ ἀνιμλύνοντο τῷ Ῥωμαίων στρατῷ· Πέρσαι δὲ ἄνδρας χιλλοὺς τῶν ἐν σφίσι δοκίμων ἀπολεξάμενοι ἐπεμψαν, ὥς μή τις ἐπὶ τὸ στρατόπεδον κακουργήσῃν ἴοι. ὦν περ δύο ἐπὶ κατασκοπῇ προτερήσαντες καὶ παρὰ δόξαν ἐς τοὺς πολεμίους ἑμπεπτωκότες τὸν πάντα λόγον ἐσήγγειλαν. διὸ δὴ Ῥωμαῖοι τε καὶ Λαῖοι τοῖς χιλλοῖς ἑξαπινάλως ἐπέστησαν, οὐδεὶς τε αὐτῶν διαφουγῆν ἔσχεν, ἀλλ' οἱ μὲν πολλοὶ διεφθάρησαν, τινὰς δὲ αὐτῶν καὶ ζωγήσαντες οἱ τε ἀμφὶ Γουβάξην καὶ Λαγισθαῖον τό τε μέτρον τοῦ Μήδων στρατοῦ καὶ τὸ τῆς ὁδοῦ μήκος P 170 μαθεῖν ἴσχυσαν, καὶ ὅπη ποτὲ αὐτοῖς τὰ παρόντα ἔχοι. ἄραντες οὖν παντὶ τῷ στρατῷ ἐπ' αὐτοὺς ἦσαν, διαριθμοῦμενοι ὅπως πόρρω που τῶν νυκτῶν ἐπιπέσοιεν σφίσι· τετραχισχίλιοι δὲ καὶ μύριοι ἦσαν. οἱ μὲν οὖν Πέρσαι πολέμιον οὐδὲν ἐν νῆ ἔχοντες μακρόν τινα ὕπνον ἐκάθευδον· τὸν τε γὰρ ποταμὸν ἀπόρρευτον ᾔοντο εἶναι καὶ τοὺς χιλλοὺς, οὐδενὸς σφίσις ὑπαντιάσαντος,

6. χῶρον ΔΗμ. χῶραν ΗΡ.

dam faciebant. Gubazes re intellecta Dagisthaeo mandat, ut suppetias eo veniat propere, oblata iam facultate pessime accipiendi hostia. Ille dicto audiens, Romanas omnes copias promovit qua parte Phasis ad laevam erat: donec locum attigit, cui respondebant Lazorum castra, in adversa ripa fluminis collocata. Ibi Phasis vadum habebat: quod Romani iuxta ac Persae locorum inscii minime suspicabantur. At horum periti apprime Lazi, fluvio confestim transito, se Romanis admiscunt. Persae, ne quis ad castra nociturus subiret, lectissimos mille emiserant: quo ex numero bini, qui praevis exploratum ibant, in hostes nec opinato delapsi, rem omnem indicarunt. «Tum Romanis Lasisque in illos Persas mille de repente investitis, effugere nemo potuit; sed plerisque caecis, nonnullos Gubazes et Dagisthaeus cepere vivos, a quibus de Medorum in exercitu numero, de viae longitudine, de rerum apud illos stata facti sunt certiores. Ergo movent, et cum exercitu universo in hostes tendunt, viam ita cum tempore commetientes, ut eos multa adhuc nocte invaderent. Porro quatuordecim millia numero erant. Interea Persae longiori somno indulgebant, nihil hostile suspicantes. Nam et insuperabilem esse

ἐπὶ μακρότατόν πη ὁδῷ ἵεναι. Ῥωμαῖοι δὲ αὐτοῖς καὶ Λαῖοι
 ὄφθρον βαθείας ἀπροσδόκητοι ἐπιπεσόντες τοὺς μὲν ἔτι ὕπνον αἰ-
 ρουμένους εὗρον, τοὺς δὲ ἄρτι ἐξ ὕπνου ἐγρηγμένους καὶ γυμνοὺς
 ἐπὶ τῶν στρωμάτων κειμένους· διὸ δὴ αὐτῶν οὐδενὶ ἐς ἀλή-
 5 ἰδειν ξυγνήθη, ἀλλ' οἱ μὲν πλεῖστοι καταλαμβανόμενοι ἔθνη- B
 σκον, τινὰς δὲ καὶ ἐζώγρησαν οἱ παλέμιοι, ἐν τοῖς καὶ τῶν ἀρ-
 χόντων ἕνα τετύχηκεν εἶναι, ὀλίγοι δὲ τινες ἐν σκότῳ διαφυγόν-
 τες ἐσώθησαν. τό τε στρατόπεδον Ῥωμαῖοι καὶ Λαῖοι αἰροῦσι
 καὶ τὰ σημεῖα πάντα, ὅπλα τε πολλὰ καὶ χρήματα μεγάλα ἐλη-
 10 σαντο, καὶ ἵππων τε καὶ ἡμιόνων μέγα τι χρήμα. ἐπὶ μακρότα-
 τον δὲ τὴν διώξιν ποιησάμενοι καὶ Ἰβηρίας πόρρω ἀφίκοντο. ἔν-
 θα δὴ καὶ ἄλλοις τισὶ Περσῶν ἐντυχόντες πολλοὺς ἔκτειναν. οὐ-
 τω μὲν ἐκ Λαζικῆς Πέρσαι ἀπήλλαξαν, Ῥωμαῖοι δὲ καὶ Λαῖοι
 τὰ τε ἄλλα ἐπιτήδεια καὶ ἄνερα παμπληθῇ ἐνταῦθα εὐρόντες
 15 ἅπαντα ἔκαυσαν ἄπερ ἐξ Ἰβηρίας οἱ βάρβαροι ἐπηγάγοντο, ἐφ' C
 ᾧ ἐς Πέτραν ἐσοκομίσονται. Λαζῶν τε πολλοὺς ἐλλίποντο ἐν τῷ
 στενωπῷ, ὥς μηκέτι Πέρσαις ἐς Πέτραν τὰ ἐπιτήδεια ἐσοκομί-
 ζεσθαι δυνατὰ εἶη, ξύν τε τῇ ἄλλῃ λεία καὶ τοῖς αἰχμαλώτοις
 ἀνέστρεφον. καὶ τέταρτον ἔτος ἐτελεύτα Ῥωμαίοις τῆς ἐς Πέρ-
 20 σας ἐκχειρίως, τρίτον καὶ εἰκοστὸν ἔτος Ἰουστινιανοῦ βασιλέως
 τὴν αὐτοκράτορα ἀρχὴν ἔχοντος.

2. ἀπροσδόκητοι] ἀπροσδέκτων A, quod ex Reg. affert Mal-
 tretus. 12. ἔκτειναν L. ἔκτεινον P. 19. „ἀνέστρεφον Reg.“
 MALT. ἀνίστρεφον P.

fluvii transitum, et commilitones suos mille, nemine obviam facto, lon-
 gissime processisse putabant. Kos itaque summo mane Romani cum La-
 zis adorti de improvise, alios dormientes adhuc, alios modo quidem ex-
 pergefatos, sed nudos etiamnum iacentes in stratis offendunt. Qua-
 propter nemine ad vim exerendam spectante, deprehensi plurimi con-
 cederunt: quidam, atque in his unus e ducibus, venerunt vivi in manus
 hostium: pauci beneficio tenebrarum incolumes elapsi sunt. Castra Ro-
 mani Lazique obtinent: et signis omnibus, armorum ac pecuniae magna
 vi, equorum mulorumque ingenti numero potiuntur. Dein longissime in-
 secuti fugaces, in Iberiam procul penetrarunt: ubi cum in alios quosdam
 Persas incidissent, multos interemerunt. Ita demum Persae e Lazica ex-
 cessere. Romani vero et Lazi cum caetera cibaria, tum copiam farinae
 maximam nacti, igni omnia corrumpere, quae ex Iberia Barbari convecta-
 verant, ut ea Petram inferrent. Quo ne amplius a Persis commentus
 importari possent, validum Lazorum praesidium montis faucibus imposue-
 runt: ipsi cum omni praeda et captivis remigrarunt, anno induciarum,
 quas Romani cum Persis pepigerant, quarto exiunte, Imperii tertium ac
 vicesimum agente Iustiniano Augusto.

Ἰωάννης τε ὁ Καππαδόκης ἐνιαυτῷ πρότερον βασιλεὺς ἐς Βυζάντιον μετὰπεμptos ἦλθε. *τηνικαδὲ γὰρ Θεοδώρα τῇ βασι-*
D *λίδι ἐπεγένετο ἡ τέλειος ἡμέρα τοῦ βίου. τῶν μέντοι πρόσθεν*
ἀξιομάτων ἀνασώσασθαι οὐδ' ὅτιον ἔσχεν, ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἀκου-
σίου τιμῆς ἱερὸς ἔμεινε· καίτοι φαντάσματα τῷ ἀνθρώπῳ ἐγ- 5
γόνει πολλάκις ὡς εἰς βασιλείαν ἀφίξεται. φιλεῖ γὰρ τὸ δαυμό-
νιον, ὅπερ ἐς τοὺς ἀνθρώπους ὠραῖσθαι πέφυκεν, ἀπὸ μειζό-
νων τε καὶ ἐνυηλοτέρων ἐλπίδων κρεμᾶν ὥς δὴ οὐκ ἐπὶ στερεῶς
V 339 *φύσεως τὴν διάνοιαν ἐστάναι ξυμβαίνει. καὶ τούτῳ γοῦν τῷ*
Ἰωάννῃ ἄλλας τε πολλὰς τερατολόγοι φαντάσεις ἐς αἰὶ προὔλεγον 10
καὶ ὡς χρὴ αὐτὸν τὸ τοῦ Ἀγνούστου ἀμπέχεσθαι σχῆμα. ἦν δέ
τις ἐν Βυζαντίῳ ἱερὸς, Ἀγνούστος ὄνομα, ὃς δὴ τῶν κυμη-
P 171 *λίων τοῦ τῆς Σοφίας ἱερῷ φυλακὴν εἶχεν. ἦνίκα τοίνυν Ἰωάν-*
νης ἀποθριξάμενος τῆς ἱερωσύνης ἤξίωτο βίᾳ, οὐ γὰρ ἦν αὐτῷ
ἑσθῆς ἱερῆς κρένουσα, τούτου δὴ τοῦ Ἀγνούστου, ἐγγύς πῃ 15
ὄντος, τὸν τε φαινόλην καὶ τὸν χιτῶνα ἐνδιδίσκεσθαι πρὸς τῶν
τῷ ἔργῳ ἐφειστώτων ἠνάγκαστο, ἐς τοῦτό τε αὐτῷ ἀπεκρίθη,
οἶμαι, ἡ πρόφρησις.

4. ἀκουσίον τιμῆς et 14. τῆς ἱερωσύνης ἤξίωτο] Conf. p. 135, 6.

5. τῷ ἀνθρώπῳ] τῷ om. L. 8. στερεῶς] στερεῶς L, s a m. sec. στερεοῖς Hm. 10. φαντάσεις] φαντασίας? 11. „χρὴ Reg.“ Vulgo χρῆν. 15. ἑσθῆς om. L.

Anno superiore Ioannes Cappadox Byzantium venerat ab Imperatore accitus: tunc enim Theodora Augusta supremum diem obierat. Cacterum ille ex honoribus pristinis recuperare nullum potuit; sed quod invitus inierat, tenuit sacerdotium: tametsi oblata ipsi phantasmata Imperium saepe promiserant. Nimirum hic est daemonis mos, ut quod inter mortales splendore suo commendari maxime solet, id e maiori ac sublimiori spe suspendat illis, quibus mens est natura levis. Isti sane Ioanni cum alia multa inania praedicebant prodigiorum narratores, tum cum hoc fato natum esse, ut habitum Augusti indueret. Quidam autem sacerdos erat Byzantii, sacrae suppellectilis templi Sophiae custos, cui nomen Augusto. Igitur quando tonsus, renitens licet, et sacerdotio inauguratus est Ioannes, tum veste sacerdotem decente carens, huius Augusti prope astantis penulam ac tunicam induere coactus ab iis est, qui rei praecant. Atque ipsi in hunc demum exitum, mea quidem sententia, praedictie recidit.

E P I T O M E L I B R I Π. P 17

D E B E L L O P E R S I C O. V 340

E BIBLIOTH. PHOTII, COD. LXIII.

INTERPRETE ANDREA SCHOTTO, E SOC. IESU.

α'. β'. Ἐν τῷ δευτέρῳ λόγῳ διέξουσιν ὅπως τε Χοσρόην μελε-
τῶντα λύσαι τὰς σπονδὰς διὰ τὴν τῶν Ῥωμαίων κατὰ Λιβύην
ἐπικράτειαν (φθόνην γὰρ ἐβάλλετο) Οὐτίττιγς ὁ τῶν Γότθων βα-
σιλεὺς διὰ τινων Λιγούρων κοινολογησάμενος μᾶλλον ἐπώτρυνεν·
εἶτα καὶ Βασσάκου

(γ'.) ἅμα τῶν Ἀρμενίων ἀποστάντων μὲν Ῥωμαίων καὶ
Σίτταν τὸν στρατηγὸν ἐν μάχῃ ἀνελόντων, Πέρσαις δὲ προσχω-
ρησάντων, τὰς ἀπερύντους σπονδὰς καλουμένας λύσας Χοσρόης Β
πολεμεῖν ἔγνω,

2. τῶν add. Bess. 3. Οὐτίττιγς] ὁ Τίττιγς P hic et infra.
5. βασσάκου ἅμα Bess. Βασάκου. ὅτε ἅμα P. 6. τῶν Ῥω-
μαίων P. τῶν om. Bess. 7. Σίτταν] Σίταν P. 8. σπονδὰς
καλουμένας Bess. καλουμένας σπονδὰς P.

1. 2. Libro secundo rerum Persicarum ista refert. Chosroem invidia
stimulatum quod Africas ditionem Romani tenerent; pacisque propterea
foedera solvere parantem, Vittiges Gotthorum Rex per Ligures quosdam
legatos, dein et per Bassacum colloentus, magis inflammavit.

3. Quo cum item tempore Armenii a Romanis defecissent, Sitta de-
ce pugnando interempto, Persisque se permisissent; perpetua illa, ut
vocant, pacis foedera rumpere Chosroes, bellumque gerere animum
induxit.

δ'. Τουστινιανὸς δὲ μαθὼν παραίνεσιν αὐτῷ δι' Ἀναστασίου προσῆγε μὴ παρασπονδεῖν. ἐν τούτῳ καὶ Οὐδέτιγες αἰχμάλωτος παρὰ Βελισαρίου εἰς Βυζάντιον ἀνεπέμφθη.

ε'. Χοσρόης δὲ τὰ Ῥωμαίων ὄρια καταδραμὼν τὴν Σούρων πόλιν εἰλε, καὶ Σουρηνοὺς ἡνδραποδίσατο. ὕστερον μέντοις εἰς δισχιλλούς καὶ μυρίους ὄντας τοὺς αἰχμαλώτους δυοῖν ὁμολογία κεντηναρίων ἀφῆκεν ἅπαντας, Κανδίδου τοῦ ἐπισκόπου Σεργιουπόλεως ἐκτίσαι τὸ χρέος ὑποσχομένον. ὁ δὲ τῆς ὑποσχέσεως ἀλογήσας τὴν δικαίαν εἰσεπράττετο ἔκτισιν.

ς'. Χοσρόης δὲ τὴν Ἱεράπολιν πολιορκεῖν ἀρξάμενος, ἐπεὶ 10 ὁ Βεροίας αὐτῷ ἐπίσκοπος ἀργύρου σταθμὰ δισχίλια ἔδετο, ἀπέστη τῆς πολιορκίας, ὁμολογήσας καὶ πύσης ἀποστῆναι τῆς ἐφῶς, εἰ δέκα χρυσοῦ κεντηνάρια λάβοι. Βούζης δὲ ὁ τῆς ἐφῶς στρατηγὸς ἀξιόμαχον ἑαυτὸν οὐκ οἰόμενος τῷ Χοσρόῃ, ὧδε κακέϊσε 15 περιεπλανᾶτο.

ζ'. Χοσρόης δὲ ἐπὶ Βέροϊαν στρατεύσας ἦται μὲν πολλὰ χρήματα, λαβὼν δὲ δισχίλια σταθμὰ ἀργύρου ἄλλα τοσαῦτα προσεπέζητει, μὴ διδόντων δὲ ἰσχυρῶς ἐπολιόρκει. τοῦ δὲ σφῶν ἐπισκόπου παραγενομένου (Μέγας ἦν ὄνομα αὐτῷ) καὶ P 173 Χοσρόην λιπαροῦντος, τοὺς μὲν Βεροϊαίους κακῶν ἀπαθείς ἀφῆ- 20

8. ἀνεπέμφθη *icess.* ἀπεπέμφθη P. 4. σούρων Pm et Bess. Σούραν P. 5. Σουρηνοὺς] Σουρίνους Pm. Σουρίνους P. σουρήνας Bess. 6. εἰς add. Bess. 11. βεροίας Bess. Βεζρόίας P. Et sic infra. 17. ἀργύρου] Vulgo ἀργυρίον. 18. διδόντων] διδοῦντων Bess. 19. παραγενομένου] παραγεναμένου Bess.

4. Justinianus Imp. re cognita, Anastasium legatum misit hortatum, ne pacem solveret. Eadem tempestate et Vittiges a Belisario captus Constantinopolim est missus.

5. Chosroes nihilominus Romanorum fines invadens, Surorum oppidum cepit, Surianosque in servitatem abduxit. Sed tandem xii. captivorum millia ducentis auri pondo permutans, liberos omnes dimisit, Candido Sergiopoli Episcopo pecuniam pollicito: qui cum promissis non staret, ad iustam dissolutionem adactus est.

6. Chosroes dein Hierapolim obsidere coeperat, cum ille Berrhoeae Episcopus pondo argenti duo millia promisit. Solvit itaque obsidionem Rex, pollicitus ad haec omni adeo Orientis Romanorum ditione se excessurum, si mille auri pondo caperet. Interea Buzes dux Orientis, viribus suis diffusus, cum Chosroe pugnare detrectans, circum circa oberrabat.

7. Ergo Berrhoeae admote exercitu, Chosroes pecuniarum nimium quantum postulavit: acceptisque pondo argenti duobus millibus, alterum tantum exegit: quam quia cives summam non pendebant, valide urbem oppugnat. Verum accedente Magno oppidi Episcopo et Chosroem deprecante, Berrhoeensibus immunes liberosque abire permisit, quo quisque

κεν ἵνα δὴ φίλον ἐκάστω εἴη· οἱ δὲ στρατιῶται οἱ πλείστοι ἐκόντες εἶποντο συστρατευόμενοι Χοσρόη, ὅτι αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς τῶν συντάξεων ἀπεστέρει.

η'. Χοσρόης δὲ, ἐπεὶ χρήματα Ἀντιοχεῖς αἰτήσας οὐκ ἔλαβεν, ἐπολιόρχει τὴν Ἀντιόχειαν. σφοδρῶς δὲ πολιορκουμένης Θεόκτιστος καὶ Μουλάτζης, ἅμα τῶν ἐπομένων αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ Αἰβάνου στρατιωτῶν, ὑπέξειθόντες ἔφυγον, καὶ οὕτω Χοσρόης ἀταλαιπώρως Ἀντιόχειαν παρεστήσατο καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ ἡνδραποδίσατο.

10 θ'. ι'. Πρόσβειν δὲ παρ' αὐτὸν ἡκόντων Ἰωάννου τε τοῦ V 341
 Ῥουφίνου καὶ Ἰουλιανοῦ τοῦ γραμματέως τῶν ἀπορρήτων, καὶ B
 πολλῆς δικαιολογίας ἀνομιταξὺ αὐτῶν τε καὶ Χοσρόου γεγενημέ-
 νης, τέλος ἀλλήλοις συνέβησαν ἐφ' ᾧ Χοσρόην ἐν μὲν τῷ πα-
 ραυτικῷ πεντήκοντα παρὰ Ῥωμαίων λαβόντα, πέντε
 15 δὲ φερόμενον ἐπέτειον ἄλλον δασμὸν εἰς τὸν πάντα αἰῶνα, μηδὲν
 αὐτοὺς ἐργάσσεσθαι περαιτέρω κακόν· πρόσβειν τε πάλιν παρὰ βα-
 σιλέως στελλομένους τὰς ἀμφὶ τῇ εἰρήνῃ σπονδὰς ἐμβεβαιωθή-
 σεσθαι.

ια'. Ἀλλὰ καίτοι ταῦτα θέμενος Χοσρόης, ἐπὶ τε τὴν
 Ὠ' Ἀπάμειαν ἦει, Θωμᾷ τότε ἀρχιερατεύοντος, καὶ χρήματα μεγάλα C
 εἰσεπράττειτο, τέλος τὰ τε ἱερὰ καὶ τὰ ἀναθήματα πάντα λαβὼν
 ἀπὼν ὤχετο. ἐν ᾧ καὶ περὶ τῶν τιμῶν καὶ ζωοποιῶν ζύλων τε-

15. ἄλλον Pm et Bess. μάλλον P. 16. ἐργάσσεσθαι] ἐργάσασθαι
 Bess. 17. τῇ εἰρήνῃ Bess. τὴν εἰρήνην P.

vallot. Hinc plerique etiam militum ad Chosroem sua sponte transierunt, quod stipendiis eos Imperator fraudasset.

8. Ab Antiochenis similiter pecuniam Chosroes postulans nec impetrans, arcte Antiochiam cinxit. Cumque Rex urgeret obsidium, Theoctistus et Mulatzes, una cum iis militibus, quos a Libano secum duxerant, clam urbe egressi, fugerunt. Ita Chosroes sine labore Antiochiam ad deditionem compulsi, civesque in servitutem redegit.

9. 10. Inde legati ad illum missi, Ioannes Rufini filius, et Iulianus secretorum scriba, multisque ultro citroque de aequis conditionibus habitis sermonibus, tandem convenit, ut Chosroes statim Romani quinque millia auri pondo numerarent, quingenta vero quotannis, tributum alterius nomine, perpetuo penderent, nihil se deinceps molestiae allaturum promittenti: utque missi iterum ab Imperatore legati pactis conventa firment.

11. Verum etiam his ita compositis, Chosroes Apameam profectus, ubi Thomas Episcopus praesidebat, magnam ei pecuniarum vim imperavit, ac tandem sacra vasa templisque dedicata universa secum auferens

θαυματούργηται. εἴρηται καὶ ὅπως Χοσρόης ἱπποδρόμιον ἐκεῖ ἐδείασατο.

ιβ'. Ἄλλ' ἐκεῖθεν Χοσρόης ἐπὶ Χαλκίδα πόλιν ἐπορεύετο, ἐπερ ἥς δύο λαβὼν κεντηνάρια παρὰ τῶν οἰκούντων ἀπολιόρχητον εἶασε· καὶ ἐπὶ Ἐδεσσαν δὲ πορευθεὶς, δύο λαβὼν κεντηνάρια, 5 τισὶ δὲ καὶ θεοσημειαῖς ἀπειληθεὶς, ἀπολιόρχητον εἶασε κακείνην. αὕτη ἐστὶν Ἐδεσσα, ἐν ᾗ Ἀύγαρος τε καὶ τὰ περὶ Ἀύγαρον πάλαι πρὸς Χριστοῦ ἐπράχθη. οὗτος δὲ ὁ Ἀύγαρος καὶ παρ' Αὔ-
D γουστον τὸν τότε Ῥωμαίων αἰτοκράτορα παραγεγονῶς φίλος τε ἐς τὰ μάλιστα ἐχρημάτισε καὶ τὴν ἐς τὰ οἰκία ἐπάνοδον σοφία 10 κατεπράξατο. ἄλλ' ὃ γε Χοσρόης ἐξ Ἐδέσσης ἀπάρας ἐπορεύετο.

ιγ'. Τότε καὶ Ἰουστινιανὸς ἔγραψε τοῖς πρέσβεσιν, ἐπιτελέσειν τὰ συντεθέντα ὁμολογῶν. Χοσρόης δὲ ἔτι Κωνσταντιάλους χρήματα εἰσепράττετο, καὶ ἐπὶ Λάρας ἐλθὼν ἐπολιόρχει τὴν πόλιν, Μαρτίνου τοῦ στρατηγοῦ ἔνδον μαχομένου. ἀπορήσας δὲ 15 τῆς πολιορκίας καὶ χλῖα σταθμὰ ἀργύρου λαβὼν ἐς τὰ Περσῶν ἦθη ἐχώρει.

P 174 ιδ'. ιε'. ις'. ιζ'. Καὶ τοὺς Ἀντιοχεῖς ἅπαντας, πόλιν ἐν Ἀσσυριοῖς δειμάρμενος ὁδὸν ἡμέρας ἀπὸ Κτησιφῶντος διέχουσας, Ἀντιόχειάν τε τὴν Χοσρόου καλέσας, ἐν αὐτῇ συνήκισε, πολλῇ 20

8. πόλιν] πάλιν Bess. 5. λαβὼν κεντηνάρια Bess. κεντηνάρια λαβὼν P. 5. δὲ add. Bess. 6. καὶ add. Bess. 8. ὁ add. Bess. 16. ἀργύρου Bess. ἀργυρίου P. 18. ἅπαντας Bess. πάντας P. 19. ἀσσυριοῖς Bess. Ἀσσυρία P.

discessit. Inter quae circa adorandae ac vivificae Crucis lignum miraculum contigit. Narratur etiam ludos equestres ibidem spectasse.

12. Inde ad Chalcidem urbem progressus est, et ducentis auri pondo ab incolis exactis, sine obsidione recessit. Venit hinc Edessam et tantumdem abstulit, ac signis quibusdam divinis deterritus, hanc quoque urbem non obsedit. Haec Edessa illa est, in qua Augarus, quaeque in illo antiquitas per Christum patrata: Idemque hic Augarus, qui ad Augustum tunc Romanorum Imperatorem profectus, amico eo in primis usus, ut illi ad suos redire nonnisi solertia quadam sit datum. Sic igitur Chosroes Edessa discessit.

13. Ea etiam tempestate legatis suis Iustinianus rescripsit, paratum se pacta conventa pacis perficere. Chosroes nihilominus Constantiacis pecuniam imperavit, et Daras delatus, urbem cinxit: quam tamen Martine duce hanc propugnante, de obsidionis successu diffidens, non oppugnavit: sed acceptis mille argenti pondo in Persidem concessit.

14. 15. 16. 17. Antiochenos vero in recens a se condita urbe in in Assyria, quae diel itinere a Ctesiphonte distabat, et Antiochia Chosroae appellabatur, una omnes habitare iussit, tanta benevolentiae signifi-

φιλοφροσύνη καὶ χάριτι ἐς αὐτοὺς χρησάμενος, καὶ οὐδενὶ ὑποκεί-
σθαι αὐτοῖς τῶν ἀρχόντων πλὴν ἑαυτῷ Θεσπίσας, ἵπποδρομοῖς
τε καὶ ταῖς ἄλλαις ἐψυχαγῶγει τέρψειςιν. ὅτι Βελισάριος ἐξ Ἰτα-
λίας μετακληθεὶς στρατηγὸς ἐπὶ Χοσρόην καὶ Πέρσας ἅμα ἦρι
5 ἀρχομένην ἐστάλη, καὶ ἐν Μεσοποταμίᾳ γενόμενος ἀνοπλον ὄντα
σχεδὸν τι τὸν στρατὸν καὶ κατεπετηχότα τὸ Περσῶν ὄνομα ὥπλιζε B
τε ἐπιμελῶς καὶ ἐπεθάρρυνε. Χοσρόης δὲ, Λαζῶν αὐτὸν ἐπα-
γομένων, ἔτε δὴ αὐτῶν τε καὶ Γουβάζου τοῦ σφῶν ἡγεμόνος
Πέρσαις προσεχωρηκότων διὰ τὴν Ἰωάννου φορολογίαν τε καὶ
10 καπηλείαν, ἐπὶ Πέτρας τὴν πόλιν, ἐπεδαλασσίαν οὖσαν ἐν Κόλ-
χοις πρὸς τῷ Εὐξείνῳ καλουμένῳ πόντῳ, ἤπειγετο, καὶ ταύτην
πολιορκῶν, ἕως μὲν Ἰωάννης περιῆν, οὐδὲν ἤνυνεν, ἐπεὶ δὲ βέλει
τρωθεὶς τὸν τράχηλον ἐτελεύτησε, τὴν πόλιν παρεστήσατο. τοὺς
μέντοι ἐνοικοῦντας ἀπαθεῖς κακῶν ἀφῆκεν· ὁμολογίᾳ γὰρ αὐτοὺς
15 προσελάβετο, καὶ μόνα τὰ τοῦ Ἰωάννου χρήματα, ἅπερ ἀπὸ τοῦ C
μονοπωλίου αὐτῷ συνειλεκτο, ἐληίσατο πολυπληθῆ ὄντα.

ιγ'. ιδ'. Βελισάριος δὲ Νισίβιδος μὲν ἀποπειράσας οὐ-
δὲν ἴσχυσε, τὴν Σισαύρων δὲ πόλιν πολιορκήσας καὶ βιασάμενος
ὁμολογίᾳ παρεστήσατο. Βλησχάμην τε τὸν στρατηγὸν καὶ τοὺς
20 λογιωτάτους Περσῶν ἐν αὐτῷ λαβὼν ἐς τὸ Βυζάντιον ἐπεμψε.
καὶ Ἀρέθαν ἅμα στρατῷ ἐν Ἀσσυριοῖς πέμψας τὰ ἐκεῖνη χωρία
ἐληίξετο. ἐξ ἧς χρήματα πολλὰ οἱ περὶ Ἀρέθαν περιβαλλόμενοι D

16. πολυπληθῆ] πολὺ πλῆθος Bess.

19. τε Bess. δὲ P.

21. ἐν Ἀσσυριοῖς Bess. πρὸς Ἀσσυριοῖς P.

ibid. ἐκεῖνη Bess.

ἐκεῖς P.

catione ac gratia in eos usus, ut principium nemini, praeterquam sibi, parere voluerit: hippodromiis quoque aliisque voluptatibus illorum animos ibi oblectans. Belisarius ex Italia dux revocatus, adversus Chosroem et Persas ineunte vere missus, et in Mesopotamia versans, nudum fere ab armis exercitum, et ad Persarum nomen trepidantem, accurate armavit animavitque. Chosroes vero, Lazis eum invitantibus, qui cum suo duce Gubaze iam Persis sese adiunxerant, propterea quod sordidius Ioannes cauponaretur, atque tributa exigeret, adversus Petras urbem movit: quae urbs Colchidis maritima est, ad Pontum Euxinum sita. Hanc dum obsidet, quandiu quidem Ioannes superstes fuit, nihil profecit: cum vero iaculo Ioannes iugulum traiecit perierit, urbem occupavit. Inquilinos tamen ab iniuria liberos dimisit: sponsione enim illos in deditionem accepit: et solius Ioannis bona plurima, quae monopolis ille quaesierat, invasisit omnia.

18. 19. Belisarius interim, Nisibi frustra tentata, Sisaurorem urbem obsidens, vique oppugnans, pactis conditionibus cepit, et Bleschamem ducem Persarumque viros gravissimos ibi captos Constantinopolim misit. Arethas quoque cum exercitu contra Assyrios missus, eam oram deprædatus est. Unde magna pecuniarum vi ab Arethae sociis parata, ad Be-

V 342 οὐκ ἤθελον ὑποστρέφειν ἐπὶ Βελισάριον. Βελισάριος δὲ, τοῦ στρατοῦ νοσοῦντος καὶ τῶν περὶ Ἀρέθαν ἀγνοουμένων, καὶ Ῥεκιθάγγελου καὶ Θεοκτίστου ἀποπορευέσθαι μελλόντων ἐς φυλακὴν τῶν περὶ Φοινίκην χωρίων, ἃ ὑπὸ Ἀλαμονσνδάρου κατετρέχετο, διὰ ταῦτα ἐξ ἡθῶν τῶν Περσῶν εἰς τὰ οἰκίαι ἐπαγγίει, καὶ ἐς 5 Βυζάντιον παρὰ βασιλέως μετεπέμπετο.

1. ὑποστρέφειν Bess. ἐπιστρέφειν P. 4. κατετρέχετο Bess. κα-
τεστρέφετο P. 6. Post μετεπέμπετο in Bess. lacuna trium colu-
mnarum.

lisarium redire detrectarunt. Belisarius ipse, tentato morbis exercitu, et rebus ab Aretha gestis nondum cognitis, Recithange insuper et Theoctisto discedere parantibus ad Phoenicam oram custodiendam, quam Alamundarus vastabat: sic e Persarum regione domum revertit, et Constantinopolim ad Iustinianum Augustam accersitus est.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΩΣ P 175
V 343
H 91
ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΗΣ Α ΤΕΤΡΑΔΟΣ Η Γ'.

ΙΣΤΟΡΙΩΝ — Η Γ'.] ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΤΕΤΡΑΔΟΣ ΤΩΝ
ΚΑΤ' ΑΤΤΟΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΒΙΒΛ. Γ'. P. ἐκ τῆς ὀκτάδος τῶν
ιστοριῶν αὐτοῦ πρώτης τετραδὸς ἢ τρίτη ABL, nisi quod BL ad-
dunt ἀρχὴ τῆς τρίτης.

PROCOPII CAESARIENSIS
HISTORIARUM TETRADIS I
LIBER III

ARGUMENTUM.

EX EDITIONE MALTRETI.

Divisum bifarium Imperium Rom. Antiquus Orbis diviso in Asiam et Europam. Septum, castellum. Freti Gaditani et Hellesponti latitudo. Imperii Rom. mensura secundum littora maris mediterranei. Imperii Occidentalis mensura et Orientalis. (Cap. 1.) Gotthi, Vandali, Visigotthi ac Gepaedes quinam et unde. Gepaedum eruptio. Visigothorum perfidia: Honorii Aug. fuga. Roma astu capta ab Alarico. Honorius Romam gallinam inepte amat. Proba matrona Romana. Alaricus Attalum Imp. creat. Britanniae defectio. Constantinus ab exercitu fit Imp. Adest deus Honorio. Gotthorum eruptio. (2.) Vandalorum et Alanorum migrationes. Annorum xxx. praescriptio. Ioannes tyrannus. Praevi mores Valentiniani III. Insignis fraus Aetii in Bonifacium. Hic Vandalos accessit in Africam: quos deinde frustra ablegare nititur. Hipponem regium obsidentes Barbari repelluntur: postea Romanos acie superant. (3.) Marciano captivo aquila dat omen Imperii, et libertatem Gizericus. Hulus filius Honoricus apud Valentinianum obses. Placidiae obitus. Valentiniani fraus turpissima in Maximum senatorem. Caedes Aetii. Aquileiam capit Attila. Valentinianum tollit e medio Maximus. Eudoxia Gizerici opem implorat. (4.) Maximi caedes. Gizericus direpta Roma, uxorem et filias Valentiniani captivos abducit. Res in Africa constituit. Siciliam, Italiam, aliasque regiones populatur. (5.) Leo Imp. arma movet in Vandalos: bellum dat Basilisco, cuius

Adem Aspar corrumpit. Imperator Occidentis Anthemius. Marcellianus Sardiniam, Heraclius Tripolim occupat, exactis Vandalis. Perfidia Basilisci cunctatio. Gizerici fraus. Praelium navale. Ioannis facinus. Basilisci ob rem male gestam creatur periculum. Asparis et Ardeburii caedes. (6.) Anthemii et Olybrii caedes. Leonis utriusque obitus. Maiorinus bellum parat in Vandalos. Prodigium. Nepos, Glycerius, et Augustulus. Basiliscus ab Armato proditus Zenoni dat poenas. Pax a Gizerico cum Zenone sancita quandiu steterit. Gizerici testamentum et obitus. (7.) Honoricus Gizerico succedit: varat Catholicos, qui, excisis linguis, loquuntur, praeterquam libidinosi duo. Mauri a Vandalis deficiunt. Crudeliter Gundamundus, blande Trasamundus Orthodoxos persequuntur. Amalafrida Trasamundo nubit. Cahaeonis Mauri insignis pietas in templo Catholicorum, deque Vandalis victoria. (8.) Trasamundi successor Ildericus a Gotthis dissidet: Iustiniani amicus: a Gelimeris conisistit in vinoula. Mutuae Iustiniani et Gelimeris literae. Iustinianus de bello Vandalico cogitat. (9.) Belli Vandalici difficultates. Id Ioannes Praefectus Praetorio dissuadet. Suadet Episcopus. Tripolis et Sardinia in Iustiniani ditionem veniunt. (10.) Copiarum numerus: ducum nomina: classis descriptio. Summum imperium Belisarii. Gelimeris conatus. Ex Iustiniani dicto captum omen. (11.) Epiphanius Archiep. CP. classi bene praecatur. Procopii somnium. Classis discessus. Severitas Belisarii. Eiusdem concilio duce Christiano dignissima. (12.) Belisarii providentia. Classis ad Maleam in discrimen adducitur: malacia Methonae tenetur. Ioannis Praefecti Praet. quaestus ex pane male cocto, cuius erus interitum multis attulit. Quanam arte aquam dulcem Antonina incorruptam seroaverit. (13.) Apputus in Siciliam Belisarius, Procopium Syracusas mittit, de Vandalorum rebus percontaturum. Suo Procopius munere egregie fungitur. Classis Africam petit. (14.) Ad oram Africae de exsecens faciendo deliberatur. Eo facto ponuntur castra. Ex aqua mirabiliter erumpente Procopius omen victoriae ducit. (15.) Belisarius suos ad disciplinam militarem et modestiam hortatur. Syllecti deditio. Equi cursus publici dantur Belisario, a quo veredarius literas Iustiniani ad Vandalos principes accipit. (16.) Belisarius instructa acie procedit. Exhibita Syllecti modestia Afros demeretur. Gelimer Ilderici Regis caedem Ammatiae fratri suo demandat, et caute Rom. exercitum sequitur. (17.) Procopii de divina circa bellum hoc providentia indicium. Ammatiae et Gibamundi clades. Privilegium cuiusdam Massagetae. (18.) Belisarii concilio militaris: Foederatorum terror ex adventu Gelimeris. Huius imprudentia et turpis fuga. (19.) Belisarii et Romanorum classis adventus Carthaginem. Egregia in Romanos voluntas civium. Solvuntur vineti. Belisarius urbem ingreditur: sedet in Gelimeris solio. Divina in Calonymum perisurum animaversio. (20.) Delphica et Palatium unde dicta. Laus Belisarii ex modestia militum. Victoria ludiero puerorum vaticinio praedicta, et promissa Catholicis a D. Cypriano secundum quietem viso. Huius templum ab Arianis ornatum recipiunt Catholici. (21.) Gizerico datum olim consilium a quodam Vandale praesciente eadem suae gentis in Africa. Crudelitatem Gizerici, praesertim in Zacynthios, deus in nepotibus eius punit. (22.) Gelimer praemiis capta Rom. addicit. Egregium Diogenis facinus. Muri Carthaginis a Belisario restituti. (23.) Trazonis ad Gelimerem literae de recepta Sardinia. Gelimer Theudis Visigothorum Regem ad armorum societatem sero invitat. Cyrillus Carthaginem navigat. Salomon ad Imp. nuntius mittitur. (24.) Gelimer suos colligit. Maurorum Reguli principatus insignia a Belisario petunt. Gelimer Trazonem e Sardinia recessit. Vandalorum comploratio. (25.)

α'. Ὁ μὲν οὖν Μηδικὸς πόλεμος Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ ἐς τοῦτο
 ἐτελεύτα· ἐγὼ δὲ ὅσα ἐς τε Βανδύλους καὶ Μαυρουσίους αὐτῷ
 εἴργασται, φράσω ἐρχομαι. λελέξεται δὲ πρῶτον ὅθεν ὁ Βαν- P 176
 δύλων στρατὸς τῇ Ῥωμαίων ἐπέσκηψε χώρα. ἐπειδὴ Θεοδόσιος
 5 ὁ Ῥωμαίων αὐτοκράτωρ ἔξ ἀνθρώπων ἠφάνιστο, ἀνὴρ δίκαιος
 ἐν τοῖς μάλιστα γεγονώς καὶ ἀγαθὸς τὰ πολέμια, διεδεξάσθην
 αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ἅμφω τῷ παιδί, Ἀρκάδιος μὲν ὁ πρεσβύτε-
 ρος τῆς ἑω, Ὀνώριος δὲ ὁ νεώτερος τῆς πρὸς ἡλίου δυσμαΐς
 ἐκράτῃσι. διήρητο δὲ ὧδε τὸ Ῥωμαίων κράτος ἕνωθεν ἀπὸ τε
 10 Κωνσταντίνου καὶ τῶν αὐτοῦ παίδων, ὃς τὴν βασιλείαν ἐς Βυ-
 ζάντιον μεταθέμενος, μελίζ τε τὴν πόλιν καὶ πολλῶν ἐπιφανεστέ-
 ραν καταστησάμενος, ἀπ' αὐτοῦ ἀφῆκε προσαγορεύεσθαι.

Περιλαμβάνει μὲν κύκλῳ τὴν γῆν ὠκεανὸς ἢ ζύμπασαν ἢ B
 τὴν πολλήν· οὐ γάρ πω σαφές τι ἅμφω ἴσμεν· σχίζει δὲ
 15 ταύτην δίχα ἐς ἡπείρους δύο ἐκροή τις ἀπ' αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐσπέ-
 ριον εἰσβάλλουσα μοῖραν, καὶ ταύτην δὴ ποιουμένη τὴν θάλασ-
 σαν, ὑπὸ Γαδείρων μὲν ἀρξαμένη, ἐς αὐτὴν δὲ τὴν Μαιῶτιν
 διήκουσα λίμνην. ταύταιν ταῖν ἡπείροιον ὑτέρα μὲν ἐν δεξιᾷ
 ἐσπλύνει τὴν θάλασσαν μέχρι καὶ ἐς τὴν λίμνην Ἀσία κέκληται,

7. Ἀρκάδιος — ἐκράτῃσι] ἀρκάδιος μὲν ὁ πρεσβύτερος ^{ἐπ.} ἐφ' ὧν
 μοῖραν, τὴν ἐσπερίαν δὲ ὀνώριος ὁ νεώτερος B. ἀρκάδιος μὲν ὁ
 νεώτερος H, reliquis omissis: sed in margine posuit scripturam in
 P receptam. 8. τῆς ἑω — ἐκράτῃσι om. L. 12. ἀφῆκε BL.
 ἀφῆκε P. 18. ταῖν om. L.

Ilum quidem exitum belli Persici Iustinianus Aug. habuit; ego vero
 quaecunque idem adversus Vandalos ac Mauros gessit, ea iam narrare
 aggredior, dicturus primo, unde Vandalicus exercitus in oras Romanorum
 eruperit. Postquam Theodosius Aug. vir iustitiae laude et bellica virtu-
 te excellens, e vita abiit, in imperium ipsius duo filii successerunt. Maior
 natus Arcadius Orientem tenuit; minor Honorius Occidentem: quo modo
 ditionem Romanam Constantinus eiusque filii iam ante diviserant. Hic
 ille est, qui translata Byzantium Imperii sede, cum urbem et ambitu et
 splendore multum auxisset, eam ob causam suum illi nomen concessit.

Sic autem terram ambit Oceanus, vel (quod nobis adhuc incomper-
 tum est) universam, vel certe magna ex parte, ut bifariam eam scindat
 in continentes duas ab Occidente influens, et hoc nobis infundens mare
 a Gadibus ad paludem usque Maeotidem. Harum continentium altera,
 quae a dextera sita est intro navigantium, Asia dicitur, nomine ad pa-

ἀπὸ τε Γαδελῶν καὶ τῆς ἐτέρας τῶν Ἡρακλέους στηλῶν. Σεπτὸν καλοῦσι τὸ ἐκείνη φρούριον οἱ ἐπιχώριοι, λόφων τινῶν ἐπὶ φαινομένων ἐνταῦθα· τὸ γὰρ σέπτον ἐπὶ τῇ Λατίων φωνῇ δύνатаι. ἡ δὲ ἀντιπέρας αὐτῇ ξύμπασα Εὐρώπη ἐκλήθη. καὶ
 C ὁ μὲν ταύτῃ πορθμὸς τέτταρσι καὶ ὀγδοήκοντα σταδίοις μάλιστα ἤπειρον ἐκατέραν διέρχει, τὸ δὲ ἐντεῦθεν πελάγεσι μεγάλοις ἀλλήλαιν διέχεται μέχρις Ἑλλησπόντου. ταύτῃ γὰρ ξυνίασιν αὖθις ἀμφὶ Σηστόν τε καὶ Ἄβυδον, καὶ πάλιν ἐν τε Βυζαντίῳ καὶ Καλχηδόνι μέχρι τῶν πάλαι κυανέων λεγομένων πετρῶν, οὗ καὶ
 V 344 νῦν Ἰερὸν ὀνομάζεται. ἐν τούτοις γὰρ δὴ τοῖς χωρίοις μέτρος 10 δεκασταδίῳ τε καὶ τούτου ἐλάσσονι διέρχουσιν ἀλλήλαιν.

Ἀπὸ δὲ τῆς ἐτέρας τῶν Ἡρακλέους στηλῶν μέχρι ἐς τὴν ἐτέραν διὰ τῆς ῥόνος ἰόντι, καὶ οὐ περιερχομένῳ κόλπον τε τὸν
 D Ἴόνιον καὶ τὸν Εὐξείνιον καλούμενον πόντον, ἀλλ' ἐκ τε Καλχηδόνης ἐς Βυζάντιον ἐκ τε Ὑδροῦντος ἐς ἤπειρον τὴν ἀντιπέρας κα-15 ταίρουντι, πέντε καὶ ὀγδοήκοντα καὶ διακοσίων ὁδὸς ἡμερῶν ἔστιν εὐζώνῳ ἀνδρὶ. τὰ γὰρ ἀμφὶ τὸν Εὐξείνιον πόντον, ὅς ἐκ Βυζαντίου χωρεῖ ἐς τὴν λίμνην, ἅπαντα ἀκριβολογεῖσθαι ἀμήχανα ἦν, βαρβάρων τῶν ὑπὲρ ποταμὸν Ἰστρὸν, ὃν καὶ Λανούβιον καλοῦσι, Ῥωμαίοις βατὴν ἥκιστα ποιουμένων τὴν ἐκείνη ἀκτὴν, 20

3. σέπτον] σέπτα Pm. 5. τέτταρσι] τέταρσι P. 13. ῥόνος] ῥήνος P. 14. Καλχηδόνης] Καλχηδόνης H. καρχηδόνης BHm. Capragine RV. 15. Ὑδροῦντος] δροῦντος HL. Hydrunte RV. Dyrthachium posuit Kannegiesserus hic et p. 311, 9. 18. ἐς] εἰς BL.

Indem Macotidem a Gadibus et columnarum Herculearum altera propagato: qua in ora quia colles exurgunt septem, propterea conditum ibi castellum indigenae Septum appellant: quod enim ἐπὶ Græco, idem Latine vox Septem valet. Opposita continens, quantacunque est, Euxinæ vocabulo comprehenditur. Porro fretum Gaditanum utramque continentem intervallo stadiorum fere LXXXIV. discernit. Inde vastis marium tractibus a se invicem dirimuntur usque ad Hellespontum: siquidem hic denuo coeunt apud Sestum et Abydum: dein quoque Byzantii et Calchedone ad cautes usque dictas olim Cyaneas: ubi Hieri nomen etiamnum manet. Quibus in locis nonnisi spatium stadiorum x. immo vero minori distant.

Ab altera Herculis columna ad alteram, legenti littus expedito viro, nec sinum Ionium Pontumque Euxinum circumeunt, sed Calchedone Byzantium, et Hydrunte in adversae continentis oram traicienti, iter est dierum CCLXXXV. Quod attinet ad Ponti ambitum Euxini, qui a Byzantio ad paludem diffunditur, nequit is plene et accurate describi, quoniam Barbari trans fluvium Istrum, quem et Danubium nominant, positi, Romanis in regionum illarum littora aditum negant. Hoc unum constat,

πλήν γε δὴ ὅτι ἐκ Βυζαντίου μὲν ἐς τὰς τοῦ Ἰστρου ἐκβολὰς ἡμε-
 ρῶν ἐστὶν ὁδὸς δύο καὶ εἴκοσιν, ὥσπερ τῇ Εὐρώπῃ λογιζομένους
 ἐντιθέσθαι προσήκει. κατὰ δὲ τὴν τῆς Ἀσίας μοῖραν, εἴη δ' ἂν
 ἐκ Καλχηδόνης ἐς ποταμὸν Φῶσιν, ὅς ῥέων ἐκ Κόλχων κάτεισιν
 5 ἐς τὸν πόντον, ἀνύεται τεσσαράκοντα ὁδὸς ἡμερῶν. ὥστε ζύμ- P 177
 πασα ἡ Ῥωμαίων ἐπικράτεια κατὰ γε τὴν ἐπὶ θαλάσῃ ὁδὸν ἐς
 ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα καὶ τριακοσίων ἡμερῶν ζύνεισι μέτρον,
 ἣν τις, ὑπερ εἴρηται, τὸν Ἴόνιον κόλπον ἐς ὀκτακοσίους μάλιστα
 διήκοντα σταδίους ἐξ Ὑδροῦντος διαπορθευέηται. ἡ γὰρ τοῦ
 10 κόλπου περίοδος ἐς ὁδὸν ἡμερῶν διήκει οὐχ ἥσσον ἢ τεσσάρων. H 92
 τοσαύτη μὲν ἡ Ῥωμαίων ἀρχὴ κατὰ γε τὸν παλαιὸν ἐγένετο
 χρόνον.

Ἐπέβαλλε δὲ τῷ μὲν τὸ τῆς ἐσπερίας ἔχοντι κράτος Αἰβύης B
 τὰ πλείστα διήκοντα ἐς ἐνενήκοντα ὁδὸν ἡμερῶν· τοσοῦτον γὰρ
 15 τὸ ἐκ Γαδείρων ἐς τὰ θῦρα τῆς ἐν Αἰβύῃ Τριπόλεως ἐστίν· ἐν δὲ
 δὴ τῇ Εὐρώπῃ πέντε καὶ ἑβδομήκοντα ὁδὸν ἡμερῶν ἔλαχε. το-
 σαύτη γὰρ ἡ ἐκ τῆς ἐτέρας τῶν Ἑρακλέους στηλῶν ἐς κόλπον τὸν
 Ἴόνιον τεγχάνει οὔσα. προσθείη δὲ ἂν τις καὶ τὴν τοῦ κόλπου
 περίοδον. βυσιλεὺς δὲ ὁ τῆς ἑω ἡμερῶν εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ὁδὸν
 20 ἐκλήρωσατο ἐκ τῶν Κυρήνης ὁρίων τῆς ἐν Αἰβύῃ μέχρι Ἐπιδά- C

4. Καλχηδόνης] χαλκηδόνης BH. 6. ἡ om. L. 9. ἐξ Ὑδροῦν-
 τος] ἐκ ὁρυσούντος ABHL. ex Hydrunte RV. In ABL scholion
 δορυὺς ἐστὶ τὸ νῦν βαρβαρικῶς λεγόμενον ὄρυστον (ὄρυστον B:
 Otranto dicit), ἡπειρος δὲ ὁ νῦν αὐλῶν. ἀπτόθεν γὰρ ἡ λεγομένη
 ἡπειρος ἀρχεται, καταλήγει δὲ εἰς τὸν βελλᾶν (τὴν βελλᾶν B),
 ἣτις ἐλέγετο φωτικῇ. 10. περίοδος] πάροδος Maltreius. 14. ἐνι-
 σήκοντα] Vulgo ἐννεμήκοντα.

a Byzantio ad Istri ostia iter esse dierum xxii. quod spatium ad Euro-
 pae itinerarium pertinet. In Asiae vero parte obeunda a Calchedone ad
 fluvium Phasin, qui in Pontum e Colchide defluit, xl. dies exiguntur.
 Itaque omnis Romana ditio, secundum mare peragrata, dierum iter com-
 plectitur cccxlvii. si quis, ut dictum est, Hydrunte solvens, sinum Io-
 nium transmittat, latum stadia circiter pccc. nam qua in sinum illum in-
 tratur, traiectus est dierum non minus iv. Atque haec quondam Imperii
 Rom. mensura fuit.

Ad Imperatorem Occidentis pertinebat pars Africae maxima, quae
 dierum xc. iter patebat: tantundem enim distat a Gadibus limes Tripo-
 leos, quae est in Africa. Eidem in Europa obtigerat quantum quis die-
 bus lxxv. percurreret: et vero tantum est viae ab altera columna Her-
 culis ad sinum Ionium: cuius etiam ambitus huc ipsi sorti ascribi potest.
 At in portione, quae Imperatori Orientis obvenerat, dierum iter erat
 cxx. a finibus Cyrenae Africae ad Epidamnum (hodie Dyrrhachium vo-

μνον, ἣ πρὸς αὐτῷ τῷ Ἰονίῳ κεῖται κόλπῳ, *Δυσράχιον τανῦν* καλουμένη, καὶ ὅση ἀμφὶ τὸν Εὔξεινον πόρτον, ὥς ἐμπροσθεν αἶρηται, ὑπὸ Ῥωμαίοις ἐστὶ. μιᾶς δὲ ἡμέρας ὁδὸς ἐς δέκα καὶ διακοσίους διήκει σταδίους, ὅσον Ἀθήνηθεν Μέγαράδε ἵκναι. οὕτω μὲν ἡπειρον ἐκατέραν οἱ Ῥωμαῖον αὐτοκράτορες διελόντο σφίσι. τῶν δὲ δὴ νήσων Βρεττανία μὲν, ἣ ἐκτὸς σιτηλῶν τῶν Ἑρακλείων, νήσων ἀπασῶν μεγίστη παρὰ πολὺ οὖσα, μετὰ τῆς D ἐσπερίας, ὥς γε τὸ εἰκὸς, ἐτάττετο μοίρας· ἐντὸς δὲ αὐτῶν Ἔβουσα, ὥσπερ ἐν Προποντίδι τῇ μετὰ τὴν ὠκεανοῦ ἐσβολὴν ἐν θαλάσῃ κιμένη, ἐς ἐπτὰ ἡμερῶν ὁδὸν μάλιστα διήκουσα, καὶ 10 δύο ἀμφ' αὐτὴν ἔτιραι, Μαϊόρικα τε καὶ Μινόρικα ἐπιχωρίας καλούμεναι. τῶν δὲ κατὰ θάλασσαν νήσων ἐκάστη θατέρῳ τοῦ βασιλεῖον ἐπέβαλλον, ὥς αὕτη ἐντὸς πού τῶν ἐκείνου ὁρίων ξυνέβαινε κεῖσθαι.

P 178
V 345

β'. Ὀνωρίου δὲ τὴν πρὸς ἡλίου δυσμαῖς ἔχοντος βασιλείαν 15 βάρβαροι τὴν ἐκείνου κατέλαβον χώραν. οἵτινες δὲ καὶ ὅτῳ τρόπῳ, λελέξεται. Γοτθικὰ ἔθνη πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα πρότερόν τε ἦν καὶ τανῦν ἐστὶ, τὰ δὲ δὴ πάντων μέγιστα τε καὶ ἀξιολογώτατα Γότθοι τέ εἰσι καὶ Βανδῖλοι καὶ Οὐισίγοτθοι καὶ Γήπαιδες. πά- λαι μέντοι Σαυρομάται καὶ Μελάγχλαινοι ὠνομάζοντο. εἰσι δὲ 20 οἱ καὶ Γετικὰ ἔθνη ταῦτ' ἐκάλουν. οὗτοι ἅπαντες ὀνόμασι μὲν

1. *Δυσράχιον*] *δυσράχιον* L. 3. ὁδὸς P et A corr. ὁδῷ AHL.
ibid. δέκα καὶ διακοσίους] ἤτοι μιλ. κη': τὰ γὰρ ζ' (h. a. 7½)
 στάδ. μιλ. α' schol. AL. 6. *Βρεττανία*] *βερετανία* L. *ibid.*
 τῶν om. L.

cant) urbem appositam Ionio sinui, et quidquid Romanis in ora Ponti Euxini, ut supra memoravimus, parat. Unius autem diei iter ad stadia ccc. evadit, quantum conficit qui Athenis Megaram petit. Ita demum utramque continentem Imperatores Romani inter se diviserant. Quod ad insulas spectat, iacens extra columnas Herculeas omnium longe maxima insularum Britannia Imperio Occidentali, ut situs poscebat, fuerat contributa. Item cis columnas Ebusa, quae sic in mari post meatum, quo insinuat se Oceanus, tanquam in Propontide posita est, atque iter vii. fere dierum colligit. Praeterea vicinae huic aliae duae, quae patria lingua Maiorica ac Minorica nominantur. Denique insularum quaeque maritimarum alteri Imperatorum parebat, prout contigerat ut ipsius finibus includeretur.

2. Imperium Occidentale tenente Honorio, ditionem eius invasere Barbari: quinam ii fuerint, et qua illud via perfecerint, mox declarabo. Plurimae quidem superioribus fuere temporibus hodieque sunt nationes Gothicae; sed inter illas Gotthi, Vandali, Visigothi et Gepaedes cum numero tum dignitate praestant. Olim Sauromatae dicebantur ac Melanchlaeni: quidam etiam Gotarum nomen ipsis tribuerunt. Vocabulis

ἀλλήλων διαφέρουσιν, ὥσπερ εἴρηται, ἄλλω δὲ τῶν πάντων οὐ-
 δυνὶ διαλλάσσουσι. λευκοὶ γὰρ ἅπαντες τὰ σώματά τε εἰσι καὶ
 τὰς κόμας ξανθοὶ, εὐμήκεις τε καὶ ἀγαθοὶ τὰς ὕψεις, καὶ νόμοις
 μὲν τοῖς αὐτοῖς χρῶνται, ὁμοίως δὲ τὰ ἐς τὸν θεὸν αὐτοῖς ἡσκη-
 5 ται. τῆς γὰρ Ἀρείου δόξης εἰσὶν ἅπαντες, φωνή τε αὐτοῖς ἔστι
 μία, Γοτθικὴ λεγομένη, καὶ μοι δοκοῦν ἐξ ἐνὸς μὲν εἶναι ἅπαν-
 τες τὸ παλαιὸν ἔθνος, ὀνόμασι δὲ ὕστερον τῶν ἐκάστοις ἡγήσα-
 μένων διακεκρίσθαι. οὗτος ὁ λεὼς ὑπὲρ ποταμὸν Ἰστρον ἐκ πα-
 10 λαιοῦ ὥκουν. ἔπειτα Γήπαιδες μὲν τὰ ἀμφὶ Σιγγηδόνα τε καὶ
 Σίρμιον χωρὶα ἔσχον, ἐντός τε καὶ ἐκτὸς ποταμοῦ Ἰστρον, ἔνθα C
 δὴ καὶ ἐς ἐμὲ ἴδονται.

Τῶν δὲ, δὴ ἄλλων Οὐισγότθοι μὲν ἐνθ' ἐνδε ἀναστάντες τὰ
 μὲν πρῶτα ἐς ξυμμαχίαν Ἀρχαδίου βασιλέως ἀφίκοντο, χρόνῳ δὲ
 15 ὕστερον (οὐ γὰρ οἶδε βαρβύροις ἐνδιαιτῆσθαι ἢ ἐς Ῥωμαίους πλ-
 στις), ἡγουμένου αὐτοῖς Ἀλαρίχου, ἐς ἐπιβουλήν ἐκατέρου βα-
 σιλέως ἐτράποντο, ἐκ Θράκης τε ἀρξάμενοι ξυμπύση Εὐρώπῃ ὡς
 πολεμικὰ ἐχρήσαντο. βασιλεὺς δὲ Ὀνώριος πρότερον μὲν ἐν Ῥώ-
 20 μῃ καθῆστο, οὐδὲν ὅ τι καὶ πολέμιον ἐν νῶ ἔχων, ἀλλ' ἀγαπῶν, D
 οἶμαι, ἦν τις αὐτὸν ἐν τοῖς βασιλείοις ἡσυχάζειν ἐψή. ἐπεὶ δὲ
 οὐκ ἄποθεν οἱ βάρβαροι, ἀλλὰ πον ἐν Ταυλαντίοις εἶναι στρατῷ
 μεγάλῳ ἡγγέλλοντο, καταλιπὼν τὰ βασίλεια οὐδενὶ κόσμῳ ἐς Ῥά-

6. δοκοῦν] δοκοῦσιν vel δοκοῦντες? *ibid.* ἅπαντες AL. ἅπαν-
 τος H. ἅπαντας P et A corr. 13. χρόνῳ δὲ] οὐδὲ χρόνῳ δὲ
 AmHmL. [οἱ δὲ] χρόνῳ δὲ H. 14. οἶδε] οἱ δὲ (sic) L. οὐ-
 δὲ Lm. 15. Ἀλαρίχου] Vulgo Ἀλλαρίχου. 17. Ὀνώριος] Ho-
 norii et Honorichi nomina in H et, ut videtur, in codicibus cum spi-
 ritu leni efferuntur. 21. Ῥάβενναν] Ῥάβεναν P.

quidem omnes, ut dictum est, nulla vero re praeterea inter se differunt.
 Cutis omnibus candida, flava caesaries, corpus procerum, facies liberalis,
 eadem leges, eadem sacra, Ariana scilicet, una demum lingua, quam
 Gothicam vocamus: ita ut ad unam universos gentem pertinuisse quon-
 dam, ac suorum deinde ducum nominibus discretos fuisse existimem. An-
 tiquae eorum sedes trans flumen Istrum. Exin Gepaedes Singedonem ac
 Sirmium cum vicino tractu, qua cis, qua ultra fluvium Istrum, ubi etiam-
 num habitant, occuparunt.

Quod ad caeteros attinet, egressi inde Visigothi, primum in socie-
 tatem Arcadii Aug. se contulerunt. At cum apud Barbaros manere ne-
 sciat pacta Romanis fides, paulo post ad inferendam utrique Imperatori
 perniciem converterunt operam, duce Alarico, et incipientes a Thracia,
 Europam omnem pro terra hostili habuere. Ac prius quidem Honorius
 Aug. Romae sedebat, nihil de bello cogitans, eaque re, opinor, una con-
 tentus, ut otium, quo in aula fruebatur, nemo turbaret. Ubi vero Bar-
 barum cum ingentibus copiis non procul, nimirum apud Taulantios, esse
 audiit, relicta aula Ravennam, urbem in extremo sinu Ionio munitam,

βενναν φεύγει, πόλιν ἐχυρὰν ἐς αὐτόν που λήγοντα πεμμένην τὸν
 Ἴόνιον κόλπον. εἰσι δὲ οἱ καὶ φασὶν αὐτὸν τοὺς βαρβάρους ἐπα-
 γαλῆσθαι, στύσεως αὐτῷ πρὸς τῶν ὑπηκόων γεγενημένης, ἑμοὶ
 P 179 μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, ὅσα γε τὸ τοῦ ἀνθρώπου ἐκλογίσεσθαι
 ἦθος. οἱ δὲ βάρβαροι, ἐπεὶ οὐδὲν σφίσι ἀπὴντα πολέμιον, γί-5
 νονται ὁμότατοι ἀνθρώπων ἀπάντων. πόλις τε γὰρ, ὅσας εἰ-
 λον, οὕτω κατειργάσαντο ὥστε οὐδὲν εἰς ἐμὲ αὐταῖς ἀπολλέεινται
 γνῶρισμα, ἄλλως τε καὶ ἐντὸς τοῦ Ἰονίου κόλπου, πλήν γε δὴ ὅτι
 πύργον ἓνα ἢ πύλην μίαν ἢ τι τοιοῦτο αὐταῖς περιεῖναι ξυνέβη·
 τοὺς τε ἀνθρώπους ἅπαντας ἔκτεινον, ὅσοι ἐγένοντο ἐν ποσὶ, 10
 ὁμοίως μὲν πρεσβύτας, ὁμοίως δὲ νέους, οὔτε γυναικῶν οὔτε
 παίδων φειδόμενοι. ὤθεν εἰς ἔτι καὶ νῦν ὀλγύνθρωπον τὴν Ἰτα-
 H 93 λίαν ξυμβαίνει εἶναι. χρήματα δὲ ἅπαντα ἐληφάντο ἐκ πάσης
 Εὐρώπης, καὶ, τό γε κεφάλαιον, ἐν Ῥώμῃ τῶν τε δημοσίων τῶν
 B τε ἰδίων οὐδ' ὅτιοῦν ἀπολιπόντες ἐπὶ Γαλλίας ἐχώρησαν. τρόπος 15
 δὲ ὅτε Ῥώμην Ἀλάριχος εἰλεν, ἐγὼ δηλώσω.
 Ἐπεὶ δὲ χρόνος τέ οἱ πολλὸς ἐν τῇ προσεδρεῖα ἑτέρεπτο καὶ
 οὔτε βίᾳ οὔτε τιμῇ μηχανῇ ἄλλη ἴσχυσε τὸ χωρίον εἰλεῖν, ἐπινόει
 τάδε. τῶν ἐν τῷ στρατῷ νεανιῶν οὕτω γενεασχόντων, ἀλλ'
 ἄρτι ἡβηκόντων, τριχοσίλους ἀπολεξάμενος, οὔσπερ ἐξ τε γεγονό- 20
 ναι καὶ ὑπὲρ τὴν ἡλικίαν ἀρετῆς μεταποιεῖσθαι ἠπίστατο, ἐφασκε
 μὲν αὐτοῖς κρέφα ὡς σφίσι τῶν ἐν Ῥώμῃ πατρικίων τινὰς, ἅτε
 V 346 δούλοις οἷσι δῆθεν τῷ λόγῳ, δωρήσεσθαι μέλλοι. παρήγγελλε

12. εἰς ἔτι] εἰς ἐτι H.
 στρατῷ] τῷ om. A.

16. Ἀλάριχος] Vulgo Ἀλλάριχος.

19. τῷ

petit, trepide fugiens et incomposita. Sunt qui dicant evocatos ab ipso
 Barbaros, cum in eum subditi rebellassent: sed mihi, quantum ex illius
 indole conicere licet, parum id credibile videretur. Porro nusquam na-
 cti obicem Barbari, se mortalium omnium crudelissimos praebebant. Cap-
 tas enim urbes ita debebant, ut praeter unam turrim, aut portam, vel si
 quid eiusmodi adhuc restat, nullum ad meam aetatem earum vestigium
 extiterit, praesertim citra sinum Ionium. Obvios quosque perimebant,
 senes iuxta ac iuvenes, nec feminis parcentes, nec pueris: hinc illa,
 quae in Italia etiamnum est, hominum infrequentia. Europam exhausse-
 runt pecunia, ac postquam (quod caput est) Romam opibus cum publicis
 tum privatis spoliarent omnino, in Galliam commigrarunt. Quo autem
 modo Romam cepit Alaricus narrabo.

Multo iam tempore in obsidione consumpto, et urbe qua vi qua dolo
 saepe frustra tentata, consilium hoc excogitavit. Cum ex adolescentulis
 exercitus, nondum prima vestitis lanugine, sed recens pubertatem ingres-
 sis, trecentos delegasset, quos videbat et genere claros esse, et teneram
 aetatem animo praeterire, clam illos praemonuit, se Patriciis Romanis
 ipsos, tanquam servulos, ficto scilicet atque in speciem, donatarum. Si-

δὲ ὥστε, ἐπειδὴν ἐν ταῖς ἐκείνων οἰκίαις τάχιστα γίνονται, πρό-
 τητα πολλὴν καὶ σωφροσύνην ἐνδεκνυμένους ἅπαντα προθύμως C
 ὑπηρετεῖν, ἅπερ ἂν αὐτοῖς πρὸς τῶν κεκτημένων ἐπικείμενα ἦ·
 ἔπειτα οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ ἐν ἡμέρᾳ τακτῇ ἀμφὶ ἡμέραν μάλι-
 5 στα μέσῃ, ἀπάντων ἤδη τῶν αὐτοὺς ληψομένων ὕπνον, ὡς τὸ
 εἶδος, μετὰ τὰ σιτία αἰρουμένων, ἐν νύλῃ ἅπαντας τῇ Σαλαρίᾳ
 καλουμένην γενέσθαι, καὶ τοὺς τε φύλακας οὐδὲν προαισθημένους
 ἄξ ἐπιδρομῆς κτείνειν τὰς τε πύλας ἀνογνύναι ὡς τάχιστα. ταῦτα
 ἐπαγγέλλας Ἀλάριχος τοῖς νεανίαις, πρέσβεις αὐτίκα πρὸς τοὺς
 10 ἐκ βουλῆς ἔπεμψε, δηλῶν ὅτι ἀγαθὴ μὲν αὐτοὺς τῆς ἐς τὸν
 σφῶν βασιλεῖα εὐνοίας, οὐκ ἔτι δὲ τὸ λοιπὸν ἐνοχλήσει, τῆς τε
 ἀρετῆς καὶ πίστεως ἕνεκα, ἥς ἐς ἄγαν μεταποιεῖσθαι εἰσιν ἐνδη- D
 λοι, ὅπως τε αὐτοῦ μνημεῖα παρ' ἀνδράσι καλοῖς τε καὶ ἡγαθοῖς
 σῴζοιτο, οἰκέταις τισὶ θωρεῖσθαι βούλοιτο αὐτῶν ἕκαστον. ταῦτα
 15 σημήνας καὶ τοὺς νεανίας οὐκ ἐς μακρὰν στείλας, συσκευάζεσθαι
 ἐς τὴν ἄφωδον τοὺς βαρβάρους ἐκέλευε, τούτου τε αἰσθησιν Ῥω-
 μαίοις παρῆγεν. οἱ δὲ τούτους λόγους ἄσμενοι ἤκουσαν καὶ τὰ
 δῶρα δεξιέμενοι ἐν πολλῇ εὐπαθείᾳ ἐγένοντο, ἕκαστά τε τῆς τοῦ
 βαρβάρου ἐπιβουλῆς ὄντες. οἱ τε γὰρ νέοι τῷ εὐπειθέστεροι τοῖς
 20 κεκτημένοις εἶναι τὸ ὑποπτον ἀπεκρούοντο, τοῦ τε στρατοπέδου
 οἱ μὲν ἤδη ἐξανιστάμενοί τε καὶ διαλύοντες τὴν προσεδρείαν ἐφαλ- P 180
 νοντο, οἱ δὲ ὅσον οὐκ ἔτι ταῦτ' οὗτο ποιήσιν ἐπιδόξοι ἦσαν.

1. γίνονται HL. γίνονται P. 16. ἄφωδον Pm. ἔφωδον P.
 Conf. p. 188 a. 18. ἕκαστά τε — ὄντες] Suidas s. v. ἕκαστά τε.
 21. καὶ] ἢ L, qui sic saepissime.

mol inluxit, ut commodam prae se indolem ferentes ac singularem mo-
 destiam, alacriter omnia dominorum mandata peragerent, statim a suo in
 eorum aedes ingressu: modico post intervallo, praestituto die, circiter
 meridiem, dum omnes, a quibus essent accipiendi, post prandium, somnum,
 ut ea fert hora, caperent, ad portam ipsi Salariam convolare, subito
 impetu custodes e medio tollerent incautos, mox et portam panderent.
 Ubi his Alaricus mandatis instruxit adolescentes, confestim Senatui per
 legatos renuntiavit, mirari se vehementer ipsorum erga suum principem
 studium; a se in posterum quietem fore; cupere se virtutis ergo ac fidei,
 quae summa in ipsis eluceret, singulis dare servos, ut aliquod sui monu-
 mentum apud praeclaros ac fortes viros relinqueret. Quibus significatis,
 missoque haud multo post adolescentum examine, ita ad discessum con-
 vasare Barbaros iussit, ut Romanis id notissimum esset. Aures iis faci-
 les illi dederunt: iamque acceptis donis genium liberaliter curabant, ni-
 hil minus quam insidias a Barbaro metuentes. Etenim adolescentes egre-
 gio erga heros obsequio suspicionem omnem amovebant. Ad haec in ca-
 stris partem cernere erat vellentem signa et solventem obsidium; pars
 idem factura continuo videbatur. Tandem Alaricus eo die, quem asi-

ἐπεὶ δὲ ἡ κυρία παρῆν, Ἀλάρικος μὲν ἅπαν ἐξοπλίσας τὸ στρα-
τευμα ὡς ἐς τὴν ἑφοδὸν ἐν παρασκευῇ εἶχεν ἄγχιστα πύλης τῆς
Σαλαρίας· ἐνταῦθα γὰρ ἐνστρατοπεδευσάμενος τῆς πολιορκίας
κατ' ἀρχὰς ἔτυχε. ξίμπαντες δὲ οἱ νεανίαι καιρῷ τῆς ἡμέρας τῇ
ξυγκειμένῳ ἐς ταύτην δὴ τὴν πύλην γενόμενοι τοὺς τε φύλακας ἐκ
τοῦ αἰφνιδίου ἐπελθόντες ἅπαντας ἔκτειναν, τὰς τε πύλας ἀνα-
κλιναντες κατ' ἐξουσίαν Ἀλάρικόν τε καὶ τὴν στρατιὰν τῇ πόλει
ἐδόξαντο, οἱ δὲ τὰς τε οἰκίας ἐνέκρησαν, αἱ τῆς πύλης ἄγχιστα
B ἦσαν, ἐν αἷς ἦν καὶ ἡ Σαλουστιόν, τοῦ Ῥωμαίου τὸ παλαιὸν τὴν
ἱστορίαν γράψαντος, ἥς δὴ τὰ πλείστα ἡμίκαστα καὶ ἐς ἐμὲ
ἔστηκε. τὴν τε πόλιν ὅλην ληισάμενοι καὶ Ῥωμαίων τοὺς πλεί-
στους διαφθείραντες πρόσω ἐχώρουν. τότε λέγουσιν ἐν Ῥαβέντῃ
Ὀνωρίῳ τῷ βασιλεῖ τῶν τινα εὐνούχων δηλονότι ὀρνεοδόκον
ἀγγεῖλαι ὅτι δὴ Ῥώμη ἀπόλωλε. καὶ τὸν ἀναβοήσαντα φάναι
„Καίτοι ἑναγχος ἐδόδοκεν ἐκ χειρῶν τῶν ἐμῶν.“ εἶναι γὰρ οἱ 15
ἀλεκτρούνα ὑπερμεγέθη, Ῥώμην ὄνομα, καὶ τὸν μὲν εὐνοῦχον
ξυνέντα τοῦ λόγου εἰπεῖν Ῥώμην τὴν πόλιν πρὸς Ἀλάρικον ἀπο-
λωλέναι. ἀνεγκόντα δὲ τὸν βασιλεῖα ὑπολαβεῖν „Ἄλλ' ἔγωγε,
C ὦ ἑταῖρε, Ῥώμην μοι ἀπολωλέναι τὴν ὄρνιν ψῆθην.“ τοσαύτη
ἀμαθία τὸν βασιλεῖα τοῦτον ἔχεσθαι λέγουσι.

Τινὲς δὲ οὐχ οὕτω Ῥώμην Ἀλάρικῳ ὀλῶναι φασιν, ἀλλὰ
Πρόβην γυναῖκα, πλούτῳ τε καὶ δόξῃ ἔν γε τῇ Ῥωμαίων βουλῇ

1. 7. 17. 21. Ἀ1—] Vulgo Ἀ11—. 1. ἅπαν] ἅπαντα L. 6. „ἅπαν-
τας ἔκτειναν Reg.“ MALT. ἀπέκτειναν P. ἅπαντ' ἔκτειναν A m. soc.

ἅπαν ἔκτειναν L. ἅπαντα ἔκτειναν Hm. 21. οὕτω] οὕτως L.

guaverat, copias omnes, arma perinde inasas inducere, ac si tum esset
abeundum, proxime portam Salariam in prociectu habuit: ibi enim iam
inde ab obsidionis initio sederat. Hora conducta, ad eam confluant port-
tam adolescentes; facto derepente in custodes impetu, illos mactant, et
valvis, prohibente nemine, patefactis, Alaricum in urbem accipiunt cum
exercitu: a quo mox iniectis facibus, tecta portae vicina deflagrarunt. In
his fuit Salustii, antiqui Historiae Romanae scriptoris domus: culus pars
maxima ad hanc diem stetit incendio deformata. Demum Barbari, urbe
prorsus direpta, atque edita Romanorum ingenti strage, ire porro perre-
xerunt. Quo tempore Ravennae eunuchus quidam aviarius Honorio Aug.
nuntiavit, ut perhibent, actum esse de Roma. Hic ille cum exclamatio-
ne, *Atqui, inquit, e manibus meis modo pabulum sumpsit*. Habebat enim
eximiae magnitudinis gallinam, quam Romae nomine insigniverat. Tum
eunuchus mentem eius intelligens, urbem Romam perisse dixit, captam
ab Alarico. At Imperator, Ego vero, ait, *amicos, Romam gallinam mihi
perisse rebar*. Adeo ineptum Imperatorem istum fulas tradunt.

Non ita potitum Roma Alaricum nonnulli memorant: sed feminam,
cui nomen Probae, et quae in ordine Senatorio opibus ac splendore no-

ἐπιφανεστάτην μάλιστα οὖσαν οἰκτεῖραι μὲν λιμῷ τε καὶ τῇ ἄλλῃ
κακοπαθείᾳ διαφθειρομένους Ῥωμαίους, οἳ γε καὶ ἀλλήλων ἥδη
ἐγεύοντο· ὁρῶσαν δὲ ὡς πᾶσα αὐτοὺς ἐλπίς ἀγαθῇ ἐπιλαλοῖται,
τοῦ τε ποταμοῦ καὶ τοῦ λιμένος ἐχομένου πρὸς τῶν πολεμίων,
5 τοῖς οἰκέταις ἐγκελεύσασθαι νύκτωρ ἀνορνῆναι τὰς πύλας. ἐπειδὴ
δὲ Ἀλάριχος ἐκ Ῥώμης ἐξανίστασθαι ἔμελλεν, Ἀτταλον τῶν τινῶν
ἐὐπατριδῶν βασιλεῖα Ῥωμαίων ἀνείπε, περιθήμενος αὐτῷ τό τε D
διάδημα καὶ τὴν ἀλουργίδα καὶ εἴ τι ἄλλο ἐς βασιλικὸν ἄξιωμα
ἦκει. ἔπρασσε δὲ ταῦτα ὡς παραλύσων μὲν τῆς βασιλείας Ὀνώ-
10 ριον, παραδώσων δὲ ἔπαιν Ἀττάλῳ τὸ ἐσπέριον κράτος. τοιαύ- H 94
τῇ μὲν γνώμῃ Ἀττάλος τε καὶ Ἀλάριχος ἐπὶ Ῥάβενναν στρατῷ
πολλῷ ἦσαν. ἦν δὲ Ἀτταλος οὗτος οὕτε αὐτός τι νοεῖν ἱκανὸς
οὔτε τῷ εὖ εἰπόντι πεισθῆναι. Ἀλαρίχου γοῦν ἥκιστα ἐπαινοῦν-
τος ἐς Λιβύην στρατιῆς χωρὶς ἄρχοντας ἐπέμψε. ταῦτα μὲν οὖν
15 ἐπρώσσειτο τῇδε.

Βρεττανία δὲ ἡ νῆσος Ῥωμαίων ἀπέστη, οἳ τε ἐκεῖνη στρα- V 347
τιῶται βασιλεῖα σφίσι Κωνσταντίνον εἵλοντο, οὐκ ἀφανῆ ἄνδρα. P 181
ὃς δὴ αὐτίκα στόλον τε ἀγέρας νηῶν καὶ στρατιὰν λόγρον ἄξιαν
ἐς Ἰσπανίαν τε καὶ Γαλλίαν ὡς δουλωσόμενος στρατῷ μεγάλῳ ἐπέ-
20 βαλλεν. Ὀνώριος δὲ πλοῖα μὲν ἐν παρασκευῇ εἶχε, προσεδέχετο

6. 11. 13. Ἀλ—] Vulgo Ἀλλ—. 12. οὕτε αὐτός — πεισθῆναι.]
Hesiod. "Erg. 291. οὗτος μὲν πανάριστος ὃς αὐτὸς πάντα νοήσῃ,
ἐσθλὸς δ' αὖ κακείνος ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται.

minis praecellebat, miseratam Romanos, fame et omni aerumnarum genere
tabescentes, iamque mutua inter se vescentes carne; cum spem illis reli-
quam esse nullam videret, obtinente amnem et portum hoste, famulis
praeccepisse ferunt, ut portas noctu reserarent. Caeterum Alaricus, sub
discessum ex urbe, Patricium quendam, nomine Attalum, Imperatorem
Rom. pronuntiavit, diademate, purpura, caeterisque Imperatoriae male-
statis insignibus ornatum. Quo facto eum finem petebat, ut imperium
abrogaret Honorio, totamque Occidentem in potestatem Attali traderet.
Eo certo animo Ravennam cum numeroso exercitu uterque petiit: sed is
erat Attalus, ut sapiens consilium nec per se inire, nec datum ab alio
amplecti sciret. Itaque duces sine copiis in Africam destinavit, Alarico
discontento. Ibi quidem haec gesta sunt.

Insula vero Britannia a Romanis descivit, positique illic milites Im-
peratorum sibi crearent Constantinum, virum non obscurum: qui statim
collecta classe ac florenti exercitu, in Hispaniam Galliamque, ut eas subi-
geret, validis copiis suocinctus irrupit. Interea loci naves Honorius in

Adem Aspar corrumpit. Imperator Occidentis Anthemius. Marcellianus Sardiniam, Heraclius Tripolim occupat, exactis Vandalis. Perfidia Basilici cunctatio. Giserici fraus. Praelium navale. Ioannis facinus. Basilico ob rem male gestam creatur periculum. Asperis et Ardaburi caedes. (6.) Anthemii et Olybrii caedes. Leonis utriusque obitus. Maurinus bellum parat in Vandales. Prodigium. Nepes, Glycecius, et Augustulus. Basiliscus ab Armato proditus Zenoni dat poenas. Pax a Giserico cum Zenone sancita quandiu steterit. Giserici testamentum et obitus. (7.) Honoricus Giserico succedit: varat Catholicos, qui, excisis linguis, loquuntur, praeterquam libidinosi duo. Mauri a Vandalis deficiunt. Crudeliter Gundamundus, blande Traamundus Orthodoxos persequuntur. Amalafrida Traamundo nubit. Cabaonis Mauri insignis pietas in templo Catholicorum, deque Vandalis victoria. (8.) Traamundi successor Ildericus a Gotthis dissidet: Iustiniani amicus: a Gelimeris conisicitur in vincula. Mutuae Iustiniani et Gelimeris litorae. Iustinianus de bello Vandalico cogitat. (9.) Belli Vandalici difficultates. Id Ioannes Praefectus Praetorio dissuadet. Suadet Episcopus. Tripolis et Sardinia in Iustiniani ditionem veniunt. (10.) Copiarum numerus: ducum nomina: classis descriptio. Summum imperium Belisarii. Gelimeris conatus. Ex Iustiniani dicto captum omen. (11.) Epiphanius Archiep. CP. classi bene praestatur. Procopii somnium. Classis discorsus. Severitus Belisarii. Eiusdem concio duos Christiano dignissima. (12.) Belisarii providentia. Classis ad Maleam in discrimen adducitur: malicia Methonas tenetur. Ioannis Praefecti Praet. quacustus ex pane male cocto, cuius esus interitum multis attulit. Quanam arte aquam dulcem Antoninus incorruptam servaverit. (13.) Apputus in Siciliam Belisarius, Procopium Syracusas mittit, de Vandalorum rebus percontaturum. Suo Procopius munere egregie fungitur. Classis Africam petit. (14.) Ad oram Africae de exscensu faciendo deliberatur. Eo facto ponuntur castra. Ex aqua mirabiliter erumpente Procopius omen victoriae ducit. (15.) Belisarius suos ad disciplinam militarem et modestiam hortatur. Syllecti deditio. Equi cursus publici dantur Belisario, a quo veredarius literas Iustiniani ad Vandalos principes accipit. (16.) Belisarius instructa acie procedit. Exhibita Syllecti modestia Afros demeretur. Gelimer Ilderici Regis caedem Ammatas fratri suo mandat, et caute Rom. exercitum sequitur. (17.) Procopii de divina circa bellum hoc providentia indicium. Ammatas et Gibamundi clades. Privilegium cuiusdam Massagetae. (18.) Belisarii concio militaris: Foederatorum terror ex adventu Gelimeris. Huius imprudentia et turpis fuga. (19.) Belisarii et Romanas classis adventus Carthaginem. Egreigia in Romanos voluntas civium. Solvuntur vineti. Belisarius urbem ingreditur: sedet in Gelimeris solio. Divina in Calonymum periturum animadversio. (20.) Delphica et Palatium unde dicta. Laus Belisarii ex modestia militum. Victoria ludicro puerorum osticiois praedicta, et promissa Catholicis a D. Cypriano secundum quietem viso. Huius templum ab Arianis ornatum recipiunt Catholici. (21.) Giserico datum olim consilium a quodam Vandalis praesagiente cladem suae gentis in Africa. Crudelitatem Giserici, praesertim in Zacynthios, deus in nepotibus eius punit. (22.) Gelimer praemiis capita Rom. addicit. Egregium Diogenis facinus. Muri Carthaginis a Belisario restituti. (23.) Tsaxenis ad Gelimerem literas de recepta Sardinia. Gelimer Theudin Visigothorum Regem ad armorum societatem sero invidet. Cyrillus Carthaginem navigat. Salomon ad Imp. nuntius mittitur. (24.) Gelimer suos colligit. Maurorum Reguli principatus insignia a Belisario petunt. Gelimer Tsaxonem e Sardinia revocat. Vandalorum comploratio. (25.)

α'. Ὁ μὲν οὖν Μηδικὸς πόλεμος Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ ἐς τοῦτο
 ἐτελεύτα· ἐγὼ δὲ ὅσα ἐς τε Βανδύλους καὶ Μαυρουσίους αὐτῷ
 εἰργασται, φράσων ἔρχομαι. λελέγεται δὲ πρῶτον ὅθεν ὁ Βαν- P 176
 δλων στρατὸς τῇ Ῥωμαίων ἐπέσκηψε χώρα. ἐπειδὴ Θεοδόσιος
 5 ὁ Ῥωμαίων αὐτοκράτωρ ἐξ ἀνθρώπων ἡφάνιστο, ἀνὴρ δίκαιος
 ἐν τοῖς μάλιστα γεγονώς καὶ ἀγαθὸς τὰ πολέμια, διεδεξάσθη
 αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ἄμφω τῷ παῖδε, Ἀρκάδιος μὲν ὁ πρεσβύτε-
 ρος τῆς ἑω, Ὀνώριος δὲ ὁ νεώτερος τῆς πρὸς ἡλίου δυσμαίς
 ἐκράτησε. διήρητο δὲ ὥδε τὸ Ῥωμαίων κράτος ἕνωθεν ἀπὸ τε
 10 Κωνσταντίνου καὶ τῶν αὐτοῦ παίδων, ὅς τὴν βασιλείαν ἐς Βυ-
 ζάντιον μεταθέμενος, μετῴω τε τὴν πόλιν καὶ πολλῶν ἐπιφανεστέ-
 ραν καταστησάμενος, ἀπ' αὐτοῦ ἀφῆκε προσαγορευεσθαι.

Περιλαμβάνει μὲν κύκλῳ τὴν γῆν ὠκεανὸς ἢ ξύμπασαν ἢ B
 τὴν πολλήν· οὐ γάρ πω σαφές τι ἄμφ' αὐτῷ ἴσμεν· σχίζει δὲ
 15 ταύτην δίχα ἐς ἡπείρους δύο ἐκροή τις ἀπ' αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐσπέ-
 ριον εἰσβάλλουσα μοῖραν, καὶ ταύτην δὴ ποιουμένη τὴν θάλασ-
 σαν, ἀπὸ Γυδείρων μὲν ἀρξαμένη, ἐς αὐτὴν δὲ τὴν Μαιωτῶν
 διήκουσα λίμνην. ταύταιν ταῖν ἡπείροιον ἄτερα μὲν ἐν δεξιᾷ
 ἐσπλύνει τὴν θάλασσαν μέχρι καὶ ἐς τὴν λίμνην Ἀσία κέκληται,

7. Ἀρκάδιος — ἐκράτης] ἀρκάδιος μὲν ὁ πρεσβύτερος ^{ἑω} ἐφ' ἣν
 μοῖραν, τὴν ἐσπερίαν δὲ ὀνώριος ὁ νεώτερος B. ἀρκάδιος μὲν ὁ
 νεώτερος H, reliquis omisais: sed in margine posuit scripturam in
 P receptam. 8. τῆς ἑω — ἐκράτης om. L. 12. ἀφῆκε BL.
 ἀφαικς P. 18. ταῖν om. L.

Ilum quidem exitum belli Persici Iustinianus Aug. habuit: ego vero
 quaecumque idem adversus Vandalos ac Mauros gessit, ea iam narrare
 aggredior, dicturus primo, unde Vandalicus exercitus in oras Romanorum
 eruperit. Postquam Theodosius Aug. vir iustitiae laude et bellica virtu-
 te excellens, e vita abiit, in imperium ipsius duo filii successerunt. Maior
 natu Arcadius Orientem tenuit: minor Honorius Occidentem: quo modo
 ditionem Romanam Constantinus eiusque filii iam ante diviserant. Hic
 ille est, qui translati Byzantium Imperii sede, cum urbem et ambitu et
 splendore multum auxisset, eam ob causam suum illi nomen concessit.

Sic autem terram ambit Oceanus, vel (quod nobis adhuc incomper-
 tum est) universam, vel certe magna ex parte, ut bifariam eam scindat
 in continentes duas ab Occidente influens, et hoc nobis infundens mare
 a Gadibus ad paludem usque Maeotidem. Harum continentium altera,
 quae a dextera sita est intro navigantium, Asia dicitur, nomine ad pa-

ἀπὸ τε Γαδειρῶν καὶ τῆς ἐτέρας τῶν Ἡρακλέους στηλῶν. Σε-
πτὸν καλοῦσι τὸ ἐκείνη φρούριον οἱ ἐπιχώριοι, λόφων τινῶν ἐπὶ
φαινομένων ἐνταῦθα· τὸ γὰρ σέπτον ἐπὶ τῇ Λατίνων φωνῇ
δύναται. ἡ δὲ ἀντιπέρασ αὐτῇ ξύμπασα Εὐρώπῃ ἐκλήθη. καὶ
C ὁ μὲν ταύτῃ πορθμὸς τέτταρσι καὶ ὀγδοήκοντα σταδίοις μάλιστα
ἤπειρον ἐκατέραν διέρχει, τὸ δὲ ἐντεῦθεν πελάγεσι μεγάλοις ἁλ-
λήλαιν διέχετον μέχρις Ἑλλησπόντου. ταύτῃ γὰρ ξυνίσσιν αὖθις
ἀμφὶ Σηστόν τε καὶ Ἀβυδὸν, καὶ πάλιν ἐν τε Βυζαντίῳ καὶ
Καλχηδόνι μέχρι τῶν πάλαι κυανίων λεγομένων πετρῶν, οὗ καὶ
V 844 τῶν Ἰερὸν ὀνομάζεται. ἐν τοῦτοις γὰρ δὴ τοῖς χωρίοις μέτρον
δικασταδίῳ τε καὶ τοῦτου ἐλάσσονι διέρχουσιν ἀλλήλαιν.

Ἀπὸ δὲ τῆς ἐτέρας τῶν Ἡρακλέους στηλῶν μέχρι ἐς τὴν
ἐτέραν διὰ τῆς ῥόνος ἰόντι, καὶ οὐ περιερχομένην κόλπον τε τὸν
D Ἴόνιον καὶ τὸν Εὐξείνιον καλούμενον πόντον, ἀλλ' ἐκ τε Καλχη-
δόνης ἐς Βυζάντιον ἐκ τε Ὑδρουῆτος ἐς ἤπειρον τὴν ἀντιπέρασ κα-
15 ταίροντι, πέντε καὶ ὀγδοήκοντα καὶ διακοσίῳ ὁδὸς ἡμερῶν ἔστιν
εὐζώνῳ ἀνδρὶ. τὰ γὰρ ἀμφὶ τὸν Εὐξείνιον πόντον, ὅς ἐκ Βυ-
ζαντίου χωρεῖ ἐς τὴν ἕμνην, ἅπαντα ἀκριβολογεῖσθαι ἀμήχανα
ἦν, βαρβάρων τῶν ὑπὲρ ποταμὸν Ἰστρὸν, ὃν καὶ Λανούβιον
καλοῦσι, Ῥωμαίοις βατὴν ἥμισυ ποιουμένων τὴν ἐκείνη ἀκτὴν, 20

8. σέπτον] σέπτε Pm. 5. τέτταρσι] τέτταρσι P. 18. ῥόνος]
ῥήνος P. 14. Καλχηδόνης] Καλχηδόνης H. καλχηδόνης BHM.
Cassiodorus RV. 15. Ὑδρουῆτος] δρουῆτος HL. Hydrunte RV.
Dyrhachium posuit Kaungrasserus hic et p. 311, 9. 18. ἐς]
εἰς BL.

Indem Maeotidem a Gadibus et columnarum Herculearum altera propa-
gato: qua in ora quia colles exurgunt septem, propterea conditum ibi
castellum indigenae Septum appellant: quod enim ἐπὶ τῇ Græce, idem
Latine vox Septem valet. Opposita continens, quantacunque est, Euro-
pae vocabulo comprehenditur. Porro fretum Gaditanum utramque conti-
nentem intervallo stadiorum fere LXXXIV. discernit. Inde vastis marium
tractibus a se invicem dirimuntur usque ad Hellespontum: siquidem hic
denuo cœunt apud Sestum et Abydum: deinde quoque Byzantii et Calche-
done ad cautes usque dictas olim Cyaneas: ubi Hieri nomen etiamnum
manet. Quibus in locis nonnisi spatium stadiorum x. immo vero minori
distant.

Ab altera Herculis columna ad alteram, legenti littus expedito viro,
nec sinum Ionium Pontumque Euxinum circumeunti, sed Calchedone By-
zantium, et Hydrunte in adversae continentis oram traicienti, iter est
dierum cccxxxv. Quod attinet ad Ponti ambitum Euxini, qui a Byzan-
tio ad paludem diffunditur, nequit is plene et accurate describi, quo-
niam Barbari trans fluvium Istrum, quem et Danubium nominant, positi,
Romanis in regionum illarum littera aditum negant. Hoc unum constat,

πλήν γε δὴ ὅτι ἐκ Βυζαντίου μὲν ἐς τὰς τοῦ Ἰστρου ἐκβολὰς ἡμε-
 ρῶν ἔστιν ὁδὸς δύο καὶ εἴκοσιν, ὥσπερ τῇ Εὐρώπῃ λογιζομένους
 ἐντιθέσθαι προσήκει. κατὰ δὲ τὴν τῆς Ἀσίας μοῖραν, εἴη δ' ἂν
 ἐκ Καλχηδόνος ἐς ποταμὸν Φᾶσιν, ὅς ῥέων ἐκ Κόλχων κατέεισιν
 5 ἐς τὸν πόντον, ἀνύεται τεσσαράκοντα ὁδὸς ἡμερῶν. ὥστε ξύμ- P 177
 πασα ἡ Ῥωμαίων ἐπικράτεια κατὰ γε τὴν ἐπὶ θαλάσῃ ὁδὸν ἐς
 ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα καὶ τριακοσίων ἡμερῶν ξύνεισι μέτρον,
 ἣν τις, ὅπερ εἴρηται, τὸν Ἰόνιον κόλπον ἐς ὀκτακοσίους μάλιστα
 διήκοντα σταδίους ἕξ Ὑδροῦντος διαπορθευέσθαι. ἡ γὰρ τοῦ
 10 κόλπου περίοδος ἐς ὁδὸν ἡμερῶν διήκει οὐχ ἥσσον ἢ τεσσάρων. H 92
 τοσαύτη μὲν ἡ Ῥωμαίων ἀρχὴ κατὰ γε τὸν παλαιὸν ἐγένετο
 χρόνον.

Ἐπέβαλλε δὲ τῷ μὲν τὸ τῆς ἐσπερίας ἔχοντι κράτος Λιβύης B
 τὰ πλείστα διήκοντα ἐς ἐννεήκοντα ὁδὸν ἡμερῶν· τοσοῦτον γὰρ
 15 τὸ ἐκ Γαδείρων ἐς τὰ ὄρια τῆς ἐν Λιβύῃ Τριπόλεως ἔστιν· ἐν δὲ
 δὴ τῇ Εὐρώπῃ πέντε καὶ ἑβδομήκοντα ὁδὸν ἡμερῶν ἔλαχε. το-
 σαύτη γὰρ ἡ ἐκ τῆς ἐτέρας τῶν Ἑρακλέους στηλῶν ἐς κόλπον τὸν
 Ἰόνιον τυγχάνει οὔσα. προσθεῖη δὲ ἂν τις καὶ τὴν τοῦ κόλπου
 περίοδον. βυσιλεὺς δὲ ὁ τῆς ἑω ἡμερῶν εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ὁδὸν
 20 ἐκληρώσατο ἐκ τῶν Κυρήνης ὁρίων τῆς ἐν Λιβύῃ μέχρι Ἐπιδά- C

4. Καλχηδόνος] χαλκηδόνος BH. 6. ἡ om. L. 9. ἕξ Ὑδροῦν-
 τος] ἐκ ὁροῦντος ABHL. ex Hydrunte RV. In ABL scholion
 ὁροῦς ἐστὶ τὸ εὖν βαρβαρικῶς λεγόμενον ὄρονον (ὄρονον B:
 Otranto dicit), ἡπειρος δὲ ὁ εὖν αὐλαῖν. ἀπτόθεν γὰρ ἡ λεγομένη
 ἡπειρος ἀρχεται, καταλήγει δὲ εἰς τὸν βελλῶν (τὴν βελλῶν B),
 ἥτις ἐλέγετο φωνικῇ. 10. περίοδος] πάροδος Maltretus. 14. ἐνι-
 νήκοντα] Vulgo ἐννεήκοντα.

a Byzantio ad Istri ostia iter esse dierum xxii. quod spatium ad Euro-
 pae itinerarium pertinet. In Asiae vero parte obunda a Calchedone ad
 fluvium Phasin, qui in Pontum e Colchide defluit, xl. dies exiguntur.
 Itaque omnis Romana ditio, secundum mare peragrata, dierum iter com-
 plectitur cccxlvii. si quis, ut dictum est, Hydrunte solvens, sinum Io-
 nium transmittat, latum stadia circiter pccc. nam qua in sinum illum in-
 tratur, traiectus est dierum non minus iv. Atque haec quondam Imperii
 Rom. mensura fuit.

Ad Imperatorem Occidentis pertinebat pars Africae maxima, quae
 dierum xc. iter patebat: tantundem enim distat a Gadibus limes Tripo-
 leos, quae est in Africa. Eidem in Europa obtigerat quantum quis die-
 bus lxxv. percurreret: et vero tantum est viae ab altera columna Her-
 culis ad sinum Ionium: cuius etiam ambitus huius ipsi sortis ascribi potest.
 At in portione, quae Imperatori Orientis obvenerat, dierum iter erat
 cxx. a finibus Cyrenae Africae ad Epidamnium (hodie Dyrrhachium vo-

μνον, ἢ πρὸς αὐτῷ τῇ Ἰονίῳ κεῖται πόλις, *Δυρράχιον τανῦν* καλομένη, καὶ ὅση ἀμφὶ τὸν Εἰξινον πόντον, ὥς ἔμπροσθεν εἴρηται, ὑπὸ Ῥωμαίοις ἐστὶ. μιᾶς δὲ ἡμέρας ὁδὸς ἐς δέκα καὶ διακοσίους διήκει σταδίους, ὅσον Ἀθήνηθεν Μegaraδε ἵεναι. οὕτω μὲν ἡπειρον ἑκατέραν οἱ Ῥωμαίων αὐτοκράτορες διεκόντο σφίσι. τῶν δὲ δὴ νήσων Βρεττανία μὲν, ἣ ἐκτὸς στηλῶν τῶν Ἑρακλείων, νήσων ἀπασῶν μεγίστη παρὰ πολὺ οἶσα, μετὰ τῆς *Δ* ἐσπερίας, ὥς γε τὸ εἰκὸς, ἐτάττετο μοίρας· ἐντὸς δὲ αὐτῶν Ἔβουσα, ὥσπερ ἐν Προποντίδι τῇ μετὰ τὴν ὠκεανοῦ ἐσβολὴν ἐν θαλάσῃ κειμένη, ἐς ἐπτὰ ἡμερῶν ὁδὸν μάλιστα διήκουσα, καὶ 10 δύο ἀμφ' αὐτὴν Ἑτεραι, Μαϊόρικα τε καὶ Μινόρικα ἐπιχωρίως καλούμεναι. τῶν δὲ κατὰ θάλασσαν νήσων ἐκάστη θατέρῳ τοῦ βασιλεῖον ἐπέβαλλεν, ὥς αὐτὴ ἐντός που τῶν ἐκείνου ὁρίων ζυγίζεσθαι.

P 178
V 345

β'. Ὀνωρίου δὲ τὴν πρὸς ἡλίου δυσμαῖς ἔχοντος βασιλείαν 15 βάρβαροι τὴν ἐκείνου κατέλαβον χώραν. οἵτινες δὲ καὶ ὅτῳ τρόπῳ, λελεῖται. Γοτθικὰ ἔθνη πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα πρότερόν τε ἦν καὶ τανῦν ἐστὶ, τὰ δὲ δὴ πάντων μέγιστα τε καὶ ἀξιολογώτατα Γότθοι τέ εἰσι καὶ Βανδίλοι καὶ Οὐισίγοτθοι καὶ Γήπαιδες. πάλαι μόντοι Σαυρομάται καὶ Μελέαγχλαινοι ὠνομάζοντο. εἰσι δὲ 20 οἱ καὶ Γετικὰ ἔθνη ταῦτ' ἐκάλουν. οὗτοι ἅπαντες ὀνόμασι μὲν

1. *Δυρράχιον*] *δουράχιον* L. 3. ὁδὸς P et A corr. ὁδῷ AHL.
ibid. δέκα καὶ διακοσίους] ἤτοι μίλ. κη': τὰ γὰρ ζς' (h. a. 7½)
 στάδ. μίλ. α' schol. AL. 6. Βρεττανία] βρεταννία L. *ibid.*
 τῶν om. L.

cant) urbem appositam Ionio sinui, et quidquid Romanis in ora Ponti Euxini, ut supra memoravimus, parat. Unius autem diei iter ad stadia cxx. evadit, quantum conficit qui Athenis Megaram petit. Ita demum utramque continentem Imperatores Romani inter se diviserant. Quod ad insulas spectat, iacens extra columnas Herculeas omnium longe maxima insularum Britannia Imperio Occidentali, ut situs poscebat, fuerat contributa. Item cis columnas Ebura, quae sic in mari post meatum, quo insinuat se Oceanus, tanquam in Propontide posita est, atque iter vii. fere dierum colligit. Praeterea vicinae huic aliae duae, quae patria lingua Maiorica ac Minorica nominantur. Denique insularum quaeque maritimarum alteri Imperatorum parebat, prout contigerat ut ipsius finibus includeretur.

2. Imperium Occidentale tenente Honorio, ditionem eius invasore Barbari: quinam ii fuerint, et qua illud via perfecerint, mox declarabo. Plurimae quidem superioribus fuere temporibus hodieque sunt nationes Gothicae; sed inter illas Gotthi, Vandali, Visigotthi et Gepaedes cum numero tum dignitate praestant. Olim Sauromatae dicebantur ac Melanchlaeni: quidam etiam Gotarum nomen ipsis tribuerunt. Vocabulis

ἀλλήλων διαφέρουσιν, ὥσπερ εἴρηται, ἄλλω δὲ τῶν πάντων οὐ- B
δενὶ διαλλάσσουσι. λευκοὶ γὰρ ἅπαντες τὰ σώματά τε εἰσι καὶ
τὰς κόμης ξανθοὶ, εὐμήκεις τε καὶ ἀγαθοὶ τὰς ὕψεις, καὶ νόμοις
μὲν τοῖς αὐτοῖς χρῶνται, ὁμοίως δὲ τὰ ἐς τὸν θεὸν αὐτοῖς ἡσκη-
5 ται. τῆς γὰρ Ἀρείου δόξης εἰσὶν ἅπαντες, φωνή τε αὐτοῖς ἐστι
μία, Γοτθικὴ λεγομένη, καὶ μοι δοκοῦν ἐξ ἐνὸς μὲν εἶναι ἅπαν-
τες τὸ παλαιὸν ἔθνος, ὀνόμασι δὲ ὕστερον τῶν ἐκάστοις ἡγησα-
μένων διακεκρίσθαι. οὗτος ὁ λεὼς ὑπὲρ ποταμὸν Ἰστρον ἐκ πα-
λαιῶ ὤκουν. ἔπειτα Γήπαιδες μὲν τὰ ἀμφὶ Σιγγηδόνα τε καὶ
10 Σίρμιον χωρὶς ἔσχον, ἐντὺς τε καὶ ἐκτὸς ποταμοῦ Ἰστρον, ἔνθα C
δὴ καὶ ἐς ἐμὲ ἴδονται.

Τῶν δὲ δὴ ἄλλων Οὐσιγότθοι μὲν ἐνθὲνδε ἀναστάντες τὰ
μὲν πρῶτα ἐς ξυμμαχίαν Ἀρκαδίου βασιλέως ἀφίκοντο, χρόνῳ δὲ
ἔσπερον (οὐ γὰρ οἷδε βαρβάρους ἐνδιατῦσθαι ἢ ἐς Ῥωμαίους πλ-
15 στις), ἡγουμένου αὐτοῖς Ἀλαρίχου, ἐς ἐπιβουλὴν ἐκατέρου βα-
σιλέως ἐτράποντο, ἐκ Θράκης τε ἀρξάμενοι ξυμπᾶση Εὐρώπῃ ὥς
πολεμικῇ ἐχρήσαντο. βασιλεὺς δὲ Ὀνώριος πρότερον μὲν ἐν Ῥώ-
μῃ καθῆστο, οὐδὲν ὅ τι καὶ πολέμιον ἐν νῶ ἔχων, ἀλλ' ἀγαπῶν, D
οἶμαι, ἦν τις αὐτὸν ἐν τοῖς βασιλείοις ἡσυχάζειν ἐψή. ἔπει δὲ
20 οὐκ ἔποθεν οἱ βάρβαροι, ἀλλὰ πού ἐν Τυβλαντίοις εἶναι στρατῷ
μεγάλῳ ἡγγέλλοντο, καταλιπὼν τὰ βασίλεια οὐδενὶ κόσμῳ ἐς Ῥά-

6. δοκοῦν] δοκοῦσιν vel δοκοῦντες? *ibid.* ἅπαντες AL. ἅπαν-
τος H. ἅπαντας P et A corr. 13. χρόνῳ δὲ] οὐδὲ χρόνῳ δὲ
AmHmL. [οἱ δὲ] χρόνῳ δὲ H. 14. οἶδε] οἱ δὲ (sic) L. οὐ-
δὲ Lm. 15. Ἀλαρίχου] Vulgo Ἀλαρίχον. 17. Ὀνώριος] Ho-
norii et Honorichi nomina in H et, ut videtur, in codicibus cum spi-
ritu leni efferuntur. 21. Ῥάβενναν] Ῥάβεναν P.

quidem omnes, ut dictum est, nulla vero re praeterea inter se differunt. Cutis omnibus candida, flava caesaries, corpus procerum, facies liberalis, eadem leges, eadem sacra, Ariana scilicet, una demum lingua, quam Gothicam vocamus: ita ut ad unam universos gentem pertinuisse quon-
dam, ac suorum deinde ducum nominibus discretos fuisse existimem. An-
tiquae eorum sedes trans flumen Istrum. Exin Gepaedes Singedonem ac
Sirmium cum vicino tractu, qua cis, qua ultra fluvium Istrum, ubi etiam-
num habitant, occuparunt.

Quod ad caeteros attinet, egressi inde Visigothi, primum in socie-
tatem Arcadii Aug. se contulerunt. At cum apud Barbaros manere ne-
sciat pacta Romanis fides, paulo post ad inferendam utrique Imperatori
perniciem converterunt operam, duce Alarico, et incipientes a Thracia,
Europam omnem pro terra hostili habuere. Ac prius quidem Honorius
Aug. Romae sedebat, nihil de bello cogitans, eaque re, opinor, una con-
tentus, ut otium, quo in aula fruebatur, nemo turbaret. Ubi vero Bar-
barum cum ingentibus copiis non procul, nimirum apud Taulantios, case
audiit, relicta aula Raveanam, urbem in extremo sinu Ionio munitam,

βενναν φεύγει, πόλιν ἔχυρὰν ἐς αὐτόν που λήγοντα καμένην τὸν
 Ἰόνιον κόλπον. εἰσὶ δὲ οἱ καὶ φασὶν αὐτὸν τοὺς βαρβάρους ἐπα-
 γαγῆσθαι, στάσεως αὐτῷ πρὸς τῶν ὑπηκόων γεγενημένης, ἡμεῖς
 P 179 μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, ὅσα γε τὸ τοῦ ἀνθρώπου ἐκλογίσεσθαι
 ἦθος. οἱ δὲ βάρβαροι, ἐπεὶ οὐδὲν σφίσιν ἀπήντα πολέμιον, γί-5
 νονται ὁμότατοι ἀνθρώπων ἀπάντων. πόλεις τε γὰρ, ὅσας ἔ-
 λον, οὕτω κατειργάσαντο ὥστε οὐδὲν εἰς ἐμὲ αὐταῖς ἀπολλέλειπται
 γνῶρισμα, ἄλλως τε καὶ ἐντὸς τοῦ Ἰονίου κόλπου, πλήν γε δὴ ὅτι
 πύργον ἓνα ἢ πύλιν μίαν ἢ τι τοιοῦτο αὐταῖς περιεῖναι ξυνέβη·
 τοὺς τε ἀνθρώπους ἀπαντας ἔκτεινον, ὅσοι ἐγένοντο ἐν ποσὶ, 10
 ὁμοίως μὲν πρεσβύτας, ὁμοίως δὲ νέους, οὔτε γυναικῶν οὔτε
 παίδων φειδόμενοι. ὄθιν εἰς ἔτι καὶ νῦν ὀλιγάνθρωπον τὴν Ἰτα-
 H 93 λίαν ξυμβαίνει εἶναι. χρήματα δὲ ἀπαντα ἐληίσαντο ἐκ πάσης
 Εὐρώπης, καὶ, τό γε κεφάλαιον, ἐν Ῥώμῃ τῶν τε δημοσίων τῶν
 B τε ἰδίων οὐδ' ὅτιοῦν ἀπολιπόντες ἐπὶ Γαλλίας ἐχώρησαν. τρόπος 15
 δὲ ὅτῳ Ῥώμην Ἀλάριχος εἶλεν, ἐγὼ δηλώσω.
 Ἐπειδὴ χρόνος τέ οἱ πολλὸς ἐν τῇ προσεδρεῖα ἐτέτριπτο καὶ
 οὔτε βίᾳ οὔτε τινὶ μηχανῇ ἄλλη ἴσχυσε τὸ χωρίον εἰλεῖν, ἐπενόε-
 τάδε. τῶν ἐν τῷ στρατῷ νεανιῶν οὕτως γενναιουσπόντων, ἀλλ'
 ἄρτι ἡβηκόντων, τρικοσίους ἀπολεξάμενος, οἷσπερ ἐὼ τε γεροντί- 20
 ναι καὶ ὑπὲρ τὴν ἡλικίαν ἀρετῆς μεταποιεσθαι ἡπίστατο, ἔφασκε
 μὲν αὐτοῖς κρύφα ὡς σφίσι τῶν ἐν Ῥώμῃ πατρικίων τινὺς, ἅτε
 V 346 δούλοις οἷσι δῆθεν τῷ λόγῳ, δωρήσεσθαι μέλλοι. παρήγγελλε

12. εἰς ἔτι] εἰςέτι H.
 στρατῷ] τῷ om. A.

16. Ἀλάριχος] Vulgo Ἀλλάριχος.

19. τῷ

petiit, trepide fugiens et incomposite. Sunt qui dicant evocatos ab ipso
 Barbaras, cum in eum subditi rebellassent: sed mihi, quantum ex illius
 indole conicere licet, parum id credibile videretur. Porro nusquam na-
 cti obicem Barbari, se mortalium omnium crudelissimos praebebant. Cap-
 tas enim urbes ita debant, ut praeter unam turrin, aut portam, vel si
 quid eiusmodi adhuc restat, nullum ad meam aetatem eorum vestigium
 extiterit, praesertim citra sinum Ionium. Obvies quosque perimebant,
 senes iuxta ac iuvenes, nec feminis parcentes, nec pueris: hinc illa,
 quae in Italia etiamnum est, hominum infrequentia. Europam exhaus-
 erunt pecunia, ac postquam (quod caput est) Romam opibus cum publicis
 tum privatis spoliarent omnino, in Galliam commigrarunt. Quo autem
 modo Romam cepit Alaricus narrabo.

Multo iam tempore in obsidione consumpto, et urbe qua vi qua dolo
 saepe frustra tentata, consilium hoc excogitavit. Cum ex adolescentulis
 exercitus, nondum prima vestitis lanugine, sed recens pubertatem ingres-
 sis, trecentos delegasset, quos videbat et genere claros esse, et teneram
 aetatem animo praeterire, clam illos praemonnit, se Patrie Romae
 ipsos, tanquam servulos, fide scilicet atque in speciem, donatarum. Si-

δὲ ὥστε, ἐπειδὴν ἐν ταῖς ἐκείνων οἰκίαις τάχιστα γίνονται, προό-
 τητα πολλὴν καὶ σωφροσύνην ἐνδείκνυμένους ἅπαντα προθύμως C
 ὑπηρετεῖν, ἅπερ ἂν αὐτοῖς πρὸς τῶν κεκτημένων ἐπικείμενα ἦ·
 ἔπειτα οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ ἐν ἡμέρᾳ τακτῇ ἀμφὶ ἡμέραν μάλι-
 5 στα μέσσην, ἁπάντων ἤδη τῶν αὐτοὺς ληψομένων ὕπνον, ὡς τὸ
 εἰκὸς, μετὰ τὰ σιτία αἰρουμένων, ἐν πύλῃ ἅπαντας τῇ Σαλαρία
 καλουμένῃ γενέσθαι, καὶ τοὺς τε φύλακας οὐδὲν προαισθημένους
 ἕξ ἐπιδρομῆς κτεῖναι τὰς τε πύλας ἀνοιγνύναι ὡς τάχιστα. ταῦτα
 ἐπαγγέλλας Ἀλάριχος τοῖς νεανίαις, πρέσβεις αὐτίκα πρὸς τοὺς
 10 ἐκ βουλῆς ἔπεμψε, δηλῶν ὅτι ἀγασθεῖν μὲν αὐτοὺς τῆς ἐς τὸν
 σφῶν βασιλέα εὐνοίας, οὐκέτι δὲ τὸ λοιπὸν ἐνοχλήσει, τῆς τε
 ἀρετῆς καὶ πίστειος ἕνεκα, ἧς ἐς ἄγαν μεταποιεῖσθαι εἰσιν ἐνδη- D
 λοι, ὅπως τε αὐτοῦ μνημεῖα παρ' ἀνδράσι καλοῖς τε καὶ ἡγαθοῖς
 σώζοιτο, οἰκέταις τισὶ δωρεῖσθαι βούλοιτο αὐτῶν ἕκαστον. ταῦτα
 15 σημῆνας καὶ τοὺς νεανίας οὐκ ἐς μακρὰν στείλας, συσκευάζεσθαι
 ἐς τὴν ἄφοδον τοὺς βαρβάρους ἐκέλευε, τοῦτον τε αἰσθησιν Ῥω-
 μαίοις παρεῖχεν. οἳ δὴ τοὺς τε λόγους ἄσμενοι ἤκουσαν καὶ τὰ
 δῶρα δεξάμενοι ἐν πολλῇ εὐπαθείᾳ ἐγένοντο, ἑκαστὴν τῆς τοῦ
 βαρβάρου ἐπιβουλῆς ὄντες. οἳ τε γὰρ νέοι τῷ εὐπειθέστεροι τοῖς
 20 κεκτημένοις εἶναι τὸ ὑποπτον ἀπεκρούοντο, τοῦ τε στρατοπέδου
 οἳ μὲν ἤδη ἐξανιστάμενοί τε καὶ διαλύοντες τὴν προσιδρεῖαν ἐφαί- P 180
 νοντο, οἳ δὲ ὅσον οὐπω ταῦτ' οὗτο ποιήσειν ἐπίδοξοι ἦσαν.

1. γίνονται HL. γίνονται P. 16. ἄφοδον Pm. ἔφοδον P.
 Conf. p. 188 a. 18. ἑκαστάτω — ὄντες] Suidas s. v. ἑκαστάτω.
 21. καὶ] ἢ L, qui sic saepissime.

mul innoxite, ut commodam prae se indolem ferentes ac singularem mo-
 destiam, alacriter omnia dominorum mandata peragerent, statim a suo in
 eorum aedes ingressu: modico post intervallo, praestituto die, circiter
 meridiem, dum omnes, a quibus essent accipiendi, post prandium, somnum,
 ut ea fert hora, caperent, ad portam ipsi Salariam convolare, subito
 impetu custodes e medio tollerent incautos, mox et portam panderent.
 Ubi his Alaricus mandatis instruxit adolescentes, confestim Senatui per
 legatos renuntiavit, mirari se vehementer ipsorum erga suum principem
 studium; a se in posterum quietem fore; cupere se virtutis ergo ac fidei,
 quae summa in ipsis eluceret, singulis dare servos, ut aliquod sui monu-
 mentum apud praeclaros ac fortes viros relinqueret. Quibus significatis,
 missoque haud multo post adolescentum examine, ita ad discesum con-
 vasare Barbaros iussit, ut Romanis id notissimum esset. Aurea iis faci-
 les illi dederunt: iamque acceptis donis genium liberaliter curabant, ni-
 hil minus quam insidias a Barbaro metuentes. Etenim adolescentes egre-
 gio erga heros obsequio suspicionem omnem amovebant. Ad haec in ca-
 stris partem cernere erat vellentem signa et solventem obsidium; pars
 idem factura continuo videbatur. Tandem Alaricus eo die, quem assi-

ἐπεὶ δὲ ἡ κυρία παρῆν, Ἀλάρικος μὲν ἅπαν ἐξοπίστας τὸ στρα-
τευμα ὡς ἐς τὴν ἔφοδον ἐν παρασκευῇ εἶχεν ἄγχιστα πόλης τῆς
Σαλαρίας· ἐνταῦθα γὰρ ἐνστρατοπεδευσάμενος τῆς πολιορκίας
κατ' ἀρχὰς ἔτυχε. ξίμπαντες δὲ οἱ νεανίαι καιροῦ τῆς ἡμέρας τῷ
ξυγκειμένῳ ἐς ταύτην δὴ τὴν πόλιν γενόμενοι τοὺς τε φύλακας ἐκ 5
τοῦ αἰφνιδίου ἐπελθόντες ἅπαντας ἔκτειναν, τὰς τε πόλιν ἀνα-
κλίναντες κατ' ἐξουσίαν Ἀλάρικόν τε καὶ τὴν στρατιὰν τῇ πόλει
ἐδίδξαντο, οἱ δὲ τὰς τε οἰκίας ἐνέπρησαν, αἱ τῆς πόλης ἄγχιστα
B ἦσαν, ἐν αἷς ἦν καὶ ἡ Σαλουστιίου, τοῦ Ῥωμαίοις τὸ παλαιὸν τὴν
ἱστορίαν γράψαντος, ἥς δὴ τὰ πλεῖστα ἡμίκαυστα καὶ ἐς ἑμέ 10
ἔστηκε. τὴν τε πόλιν ὅλην ληισάμενοι καὶ Ῥωμαίων τοὺς πλε-
στοὺς διαφθείραντες πρόσω ἐχώρουν. τότε λέγουσιν ἐν Ῥαβέννη
Ὀνωρίῳ τῷ βασιλεῖ τῶν τινα εὐνοῦχων δηλονότι ὀρνευομένον
ἀγγεῖλαι ὅτι δὴ Ῥώμη ἀπόλωλε. καὶ τὸν ἀναβοήσαντα φάναι
„Καίτοι ἔναγχος ἐδήθοκεν ἐκ χειρῶν τῶν ἐμῶν.“ εἶναι γὰρ οἱ 15
ἀλεκτρονόνα ὑπερμεγέθη, Ῥώμην ὄνομα, καὶ τὸν μὲν εὐνοῦχον
ξυνέντα τοῦ λόγου εἰπεῖν Ῥώμην τὴν πόλιν πρὸς Ἀλάρικου ἀπο-
λωλέναι. ἀνεγκόντα δὲ τὸν βασιλεῖα ὑπολαβεῖν „Ἄλλ' ἔγωγε,
C ὦ ἑταῖρε, Ῥώμην μοι ἀπολωλέναι τὴν ὄρνιν ᾤήθην.“ τοσαύτη
ἀμαθία τὸν βασιλεῖα τοῦτον ἔχειν λέγουσι. 20

Τινὲς δὲ οὐχ οὕτω Ῥώμην Ἀλάρικῳ ὀλῶσαι φασιν, ἀλλὰ
Πρόβην γυναῖκα, πλοῦτον τε καὶ δόξην ἐν γεινῇ Ῥωμαίων βουλῇ

1. 7. 17. 21. Ἀλ— Vulgo Ἀλλ—. 1. ἅπαν] ἅπαντα L. 6. „ἐπαν-
τας ἔκτειναν Reg.“ MALT. ἀπέκτειναν P. ἀπαντ' ἔκτειναν A a m. soc.

ἅπαν ἔκτειναν L. ἅπαντα ἔκτειναν Hm. 21. οὕτω] οὕτως L.

gnaverat, copias omnes, arma perinde iussas inducere, ac si tum esset
abundum, proxime portam Salariam in procinctu habuit: ibi enim iam
inde ab obsidionis initio sederat. Hora conducta, ad eam confluent per-
tam adolescentes; facto derepente in custodes impetu, illos mactant, et
valvis, prohibente nemine, patefactis, Alaricum in urbem accipiunt cum
exercitu: a quo mox iniectis facibus, tecta portae vicinaria deflagrant. In
his fuit Salustii, antiqui Historiae Romanae scriptoris domus: cuius pars
maxima ad hanc diem stetit incendio deformata. Demum Barbari, urbe
prorsus direpta, atque edita Romanorum ingenti strage, ire porro perre-
xerunt. Quo tempore Ravennae eunuchus quidam vicarius Honorio Aug.
nuntiavit, ut perhibent, actum esse de Roma. Hic ille cum exclamatio-
ne, *Atqui*, inquit, *e manibus meis modo pabulum sumpsit*. Habebat enim
eximiae magnitudinis gallinam, quam Romae nomine insigniverat. Tum
eunuchus mentem eius intelligens, urbem Romanam perisse dixit, captam
ab Alarico. At Imperator, *Ego vero*, ait, *amice, Romam gallinam mihi*
perisse rebatur. Adeo ineptum Imperatorem istum fuisse tradunt.

Non ita potitum Roma Alaricum nonnulli memorant: sed feminam,
cui nomen Probae, et quae in ordine Senatorio opibus ac splendore no-

ἐπιφανεστάτην μάλιστα οὖσαν οἰκτεῖραι μὲν λιμῷ τε καὶ τῇ ἄλλῃ
κακοπαθείᾳ διαφθειρομένους Ῥωμαίους, οἳ γε καὶ ἀλλήλων ἥδη
ἐγεύοντο· ὁρῶσαν δὲ ὡς πᾶσα αὐτοὺς ἱλπίς ἀγαθῇ ἐπιλειλοῖπει,
τοῦ τε ποταμοῦ καὶ τοῦ λιμένος ἐχομένου πρὸς τῶν πολεμίων,
5 τοῖς οἰκέταις ἐγκελεύσασθαι νύκτωρ ἀνοιγνύναι τὰς πύλας. ἐπειδὴ
δὲ Ἀλάριχος ἐκ Ῥώμης ἐξανίστασθαι ἔμελλεν, Ἀτταλον τῶν τινῶν
ἐδπατριδῶν βασιλέα Ῥωμαίων ἀνείπε, περιθόμενος αὐτῷ τό τε D
διάδημα καὶ τὴν ἀλουργίδα καὶ εἴ τι ἄλλο ἐς βασιλικὸν ἄξιωμα
ἦκει. ἔκρασσε δὲ ταῦτα ὡς παραλύσων μὲν τῆς βασιλείας Ὀνώ-
10 ριον, παραδώσων δὲ ἄπαν Ἀττάλῳ τὸ ἐσπέριον κράτος. τοιαύ- H 94
τῇ μὲν γνώμῃ Ἀττάλος τε καὶ Ἀλάριχος ἐπὶ Ῥάβενναν στρατῷ
πολλῷ ἦσαν. ἦν δὲ Ἀτταλος οὗτος οὔτε αὐτός τι νοεῖν ἱκανὸς
οὔτε τῷ εὖ εἰπόντι πεισθῆναι. Ἀλαρίχου γοῦν ἡκιστα ἐπαινοῦν-
τος ἐς Λιβύην στρατιῶς χωρὶς ἄρχοντας ἐπεμψε. ταῦτα μὲν οὖν
15 ἐκράσσετο τῇδε.

Βρεττανία δὲ ἡ νῆσος Ῥωμαίων ἀπέστη, οἳ τε ἐκείνῃ στρα- V 347
τιῶται βασιλέα σφίσι Κωνσταντῖνον εἵλοντο, οὐκ ἀφανῆ ἄνδρα. P 181
ὃς δὴ αὐτίκα στόλον τε ἀγείρας νηῶν καὶ στρατιᾶν λόγῳ ἀΐαν
ἐς Ἰσπανίαν τε καὶ Γαλλίαν ὡς δουλωσόμενος στρατῷ μεγάλῳ ἐπέ-
20 βαλλεν. Ὀνώριος δὲ πλοῖα μὲν ἐν παρασκευῇ εἶχε, πρὸς ἐδέχετο

6. 11. 13. Ἀλ—] Vulgo Ἀλλ—. 12. οὔτε αὐτός — πεισθῆναι] Hesiod. Erg. 291. οὗτος μὲν πανάριστος ὃς αὐτός πάντα νοήσῃ, θεθλός δ' αὖ κακείνος ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται.

minis praecellebat, miseratam Romanos, fame et omni aerumnarum genere tabescentes, iamque mutua inter se vascantes carnae; cum spem illis reliquam esse nullam videret, obtinente amnem et portam hoste, famulis praeccepisse ferunt, ut portas noctu reserarent. Caeterum Alaricus, sub discessum ex urbe, Patricium quendam, nomine Attalum, Imperatorem Rom. pronuntiavit, diademate, purpura, caeterisque Imperatoriae maiestatis insignibus ornatum. Quo facto cum finem petebat, ut imperium abrogaret Honorio, totamque Occidentem in potestatem Attali traderet. Eo certe animo Ravennam cum numero exercitu uterque petiit: sed is erat Attalus, ut sapiens consilium nec per se inire, nec datum ab alio amplecti sciret. Itaque duces sine copiis in Africam destinavit, Alarico dissuadente. Ibi quidem haec gesta sunt.

Insula vero Britannia a Romanis descivit, positique illic milites Imperatorem sibi creant Constantinum, virum non obscurum: qui statim collecta classe ac florenti exercitu, in Hispaniam Galliamque, ut eas subiret, validis copiis succinctus irrupit. Interea loci naves Honorius in

δὲ τὰς ἐκ Λιβύης τήχας, ὅπως, ἦν μὲν ἀποκρουσθεῖν οἱ παρὰ Ἀττάλου σταλέντες, πλείοι τε αὐτὸς ἐπὶ Λιβύης καὶ μοῖραν τινα
 B τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἔχοι, ἦν δὲ ἀπ' ἐναντίας αὐτῷ τὰ ἐκείνη
 πράγματα ἴσσι, ἐς Θεοδοσίον τε ἴκοιτο καὶ σὺν αὐτῷ εἴη. Ἀρκα-
 διου τε γὰρ ἤδη πολλῷ πρότερον τελευτήσαντος, Θεοδοσίος ἐκεί-
 νου υἱὸς, ἔτι καὶς ὢν κομιδῇ, εἶχε τὴν ἐφ' αὐτῷ ἀρχήν. ταῦτα
 Ὀνωρίω καταδοκοῦντι καὶ ἐν τρικυμίαις φερομένῳ τῆς τύχης εὐ-
 τυχήματα θαυμάσια ἡλίκᾳ ξυνήνεχθη γενέσθαι. φιλεῖ γὰρ ὁ
 θεὸς τοῖς οὕτοις ἀγχίνοις οὕτοις τι οἰκοδεν μηχανᾶσθαι οἶδός τε οὖ-
 σιν, ἦν μὴ πονηροὶ εἴεν, ἀπορουμένοις τὰ ἔσχατα ἐπικουρεῖν τε 10
 C καὶ ξυλλαμβάνεσθαι. ὁποῖον δὲ τι καὶ τῷ βασιλεῖ τούτῳ τετύ-
 χηκεν. Ἐκ τε γὰρ Λιβύης ὥς διαφθαρεῖν οἱ Ἀττάλου ἄρχον-
 τες ὤφθην ἡγγέλλετο καὶ νηῶν πλήθος ἐκ Βυζαντίου στρατιώτας
 ἔχουσαι οἱ πλείστους ἐς ἐπικουρίαν αὐτῷ ἀφικομένους οὐ προσ-
 δεχομένῳ παρήσαν, διάφορός τε Ἀττάλῳ γεγονὼς Ἀλάριχος τό 15
 τε τοῦ βασιλέως αὐτὸν ἀφαιρεῖται σχῆμα καὶ ἐν ἰδιώτῳ ἤδη τε-
 λούντᾳ μοίρᾳ ἐν φυλακῇ εἶχε. μετὰ δὲ Ἀλάριχος μὲν τελευτᾷ
 D νόσῳ, ὁ δὲ τῶν Οὐεσγότθων στρατὸς, ἡγουμένου σφίσιν Ἀδα-
 σόλφου, ἐπὶ Γαλλίας ἐχώρησαν, καὶ Κωνσταντίνος μάχῃ ἥσση-
 θείς ξὺν παισὶ θνήσκει. Βρεττανίαν μὲντοι Ῥωμαῖοι ἀνέσω- 20
 σασθαι οὐκέτι ἔσχον, ἀλλ' οὕσα ὑπὸ τυράννοις ἀπ' αὐτοῦ ἔμνε.

2. πλείοι:] πλείοι A. 9. οἰκοθεν A. οἰκοθε P. 15. 17. Ἀλά-
 ριχος] Vulgo Ἀλλάριχος. 18. σφίσιν L. σφίσι P. 19. ἐπὶ
 Γαλλίᾳς] ἐπ' Ἰταλίᾳς H: illud Hm.

prompta habebat, expectans quo res Africae vergerent: ut si forte miles ab Attalo repulsam paterentur, navigaret ipse in Africam, ac partem regni eius aliquam obtineret: sin parum ex sententia res ibi cederent, ad Theodosium conferret sese, et cum illo conviveret. Nam mortuo iam multo ante Arcadio, Orientis Imperator erat eius filius Theodosius, adhuc porro puer. Tali in expectatione, decumanis fluctibus iactato Honorio secundus fortunae flatus mirabiles eventus attulit. Enimvero quibus solertia ac per se quidquam agitando vis deest, illis Deus, si non sunt improbi, in summis rerum angustiis praesto esse solet et opem ferre, quam hic Imperator expertus est. Quippe ex Africa nuntius de interitu ducum, quos Attalus eo miserat, subito venit, et classis auxilia plurima Byzantio vehens praeter expectationem affuit. Praeterea alienatus ab Attalo Alaricus, ipsum exiit Augusti cultu, et ad vitae privatae conditionem redactum habuit in custodia. Post morbo obiit Alaricus: Visigothorum exercitus, duce Adaulpho, concessit in Galliam: Constantinus praelio victus cum filiis occidit: nec tamen Britanniam recuperare unquam Romani potuerunt: sed ex eo tempore in tyrannorum

Γότθοι δὲ τὴν ἐπὶ τοῦ Ἰστρου διάβασιν ποιησάμενοι Παννονίαν μὲν τὰ πρῶτα ἔσχον, ἔπειτα δὲ βασιλέως δόντες ὤκησαν τὰ ἐπὶ τῆς Θράκης χωρία. ἐνταῦθα τε οὐ πολὺν διατρίψαντες χρόνον τῆς ἐσπερίας ἐκράτησαν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν τοῖς περὶ Γότθων 5 εἰρήσεται.

γ'. Βανδῖλοι δὲ ἄμφω τὴν Μαιῶτιν ὤκημένοι λίμνην, ἔπει- P 182
δὴ λιμῶ ἐπιέζοντο, ἐς Γερμανούς τε, οἳ νῦν Φράγγοι καλοῦνται, καὶ ποταμὸν Ῥῆθρον ἐχώρουν, Ἀλανούς ἐταιριεύσαντες, Γοτθικὸν ἔθνος. εἶτα ἐνθὲνδε, ἡγουμένου αὐτοῖς Γοδιγίσκλου, ἐν Ἰσπα-
10 νίᾳ ἰδρύναντο, ἥ πρώτη ἐστὶν ἐξ ὠκίανου χώρα τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς. τότε ξυμβυλινε Γοδιγίσκλῳ Ὀνώριος ἐφ' ᾧ δὴ οὐκ ἐπὶ λείμῃ τῆς χώρας ἐνταῦθα ἰδρύνονται. νόμου δὲ ὄντος Ῥωμαίους, ἦν τινες οὐχ ὑπὸ ταῖς οἰκείαις χερσὶ τὰ σφέτερα αὐτῶν ἔχοιεν καὶ τριβόιτο χρόνος εἰς τριάκοντα ἐνιαυτοὺς ἥκωκ, τούτοις δὲ οὐκέτι B
15 εἶναι κυρίους ἐπὶ τοὺς βιασαμένους ἔναι, ἀλλ' ἐς παραγραφὴν αὐτοῖς ἀποκεκρίσθαι τὴν ἐς τὸ δικαστήριον εἴσοδον, νόμον ἔγραψεν ὅπως ὁ τῶν Βανδύλων χρόνος, ὃν ἔν γε τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ διατρίβουεν, ἐς ταύτην δὴ τὴν τριακοντούτην παραγραφὴν ἥκιστα φέροιτο. Ὀνώριος μὲν ἐς τοῦτό οἱ τῆς ἐσπερίας ἐληλαμέ-

1. Παννονίαν] παννονίαν A. 4. ἐσπερίας] εὐσπερίας HL: ἐσπερίας Hm. 5. εἰρήσεται] εἰρήται L. 9. Γοδιγίσκλου] Gogidiscus hic et infra apud RV. 15. „ἀλλ' ἐς παραγραφὴν] Eruditionibus Cuiusmodi cap. 30. παραγραφαὶ de diversis temporum praescriptionibus haec ita exhibet, ἀλλὰ παραγραφὴν αὐτοῖς ἀποκεκρίσθαι τὴν εἰς τὸ δικαστήριον εἴσοδον.“ MALT. 17. ἐν] ἔν L.

ditione fuit. Gotthi autem, trajecto Istro, primum occuparunt Pannoniam: deinde sedem illis in Thracia Imperator concessit: ibi non diu morati, in Occidentis imperium involarunt. Sed de his postmodum in Historia Gothica.

3. Vandali Maeotidis paludis accolae, fame pressi, ad Germanos, quos hodie Francos nominant, et fluvium Rhenum se receperunt, tractis in societatem Alanis, natione Gothica. Inde Godigiscli ductu in ea parte Hispaniae, quae oram habet Imperii Romani ab Oceano, sedes fixerunt ea conditione, de qua tunc inter Honorium et Godigisclum convenit, ut illis partibus nihil nocerent. Cum autem haec esset Romana lex, si qui sua non possiderent, spatiumque efflueret annorum xxx. illis non esse amplius actionem adversus malae fidei possessores, at praescriptione desissee ius adducendi ad iudicem, lege cavit Honorius, ne tempus, quo Vandali in Rom. Imperio commorarentur, ad eam xxx. annorum praescriptionem evaderet. Occidente in hunc statum redacto, Honorium morbus extinxit. An-

νης ἐτελεύτησε νόσῳ. ἐτόγγανε δὲ πρότερον ξὺν τῷ Ὀνωρίῳ τὴν βασιλείαν Κωνσταντίῳ ἔχων, τῆς Ἀρκαδίου τε καὶ Ὀνωρίου ἀδελφῆς Πλακιδίας ἀνῆρ, ὃς ἡμέρας τῇ ἀρχῇ ἐπιβίους ὀλέγας, C πονηρῶς τα νοσήσας εἰτα ἀπέθανεν, Ὀνωριον ζῶντος οὔτε τι εἰπεῖν λόγου ἄξιον οὔτε προῦσαι ισχύσας. οὐ γὰρ αὐτῷ ἐπήκει ὁ χρό- V 348 νος, ὃν ἐν τῇ βασιλείᾳ ἔβιον. τούτου δὲ τοῦ Κωνσταντίου παῖς Οὐαλεντιανὸς, ἄρτι τοῦ πατρὸς ἀπαλλαγείς, ἐν τοῖς Θεοδοσίου

1. ἐτόγγανε δὲ —] Schellon in A Θεοδοσίῳ μητρὸς πατρὸς Πλακιδία, Ἀρκαδίῳ καὶ Ὀνωρίῳ ἀδελφῇ. ἐξ ἧς καὶ Κωνσταντίου Οὐαλεντιανὸς ὁ μικρὸς ὁ ἀνὴρ Εὐδοξίας θυγατρὸς τοῦ μικροῦ Θεοδοσίου. Οὐαλεντιανὸς δὲ καὶ Εὐδοξία γυνὴν Εὐδοκίαν καὶ Πλακιδίαν τὴν τοῦ Ὀλυμβρίου γυναῖκα. Οὐαλεντιανὸς ὁ μέγας ὁ μετὰ Ἰοβανόν (Ἰοβιανόν) γυναῖκας ἔσχε δύο

Σεβήραν, ἐξ ἧς Ἰουστίναν θυγατέρα
Γρατιανόν Ἰούστου συγκλητικοῦ ἐξ ἧς περ

Ἰούστα

Σεράτα

Στάλλα γυνὴ
Θεοδοσίῳ τοῦ μεγάλου,
ἐξ ἧς Οὐαλεντιανὸς ὁ
γαμβρὸς Θεοδοσίῳ τοῦ
μικροῦ εἰς Εὐδοξίαν

Θεοδοσίος ὁ μέγας ἐκ Πλακιδίας γυνὴ

Ἀρκαδίῳ, ἐξ οὗ καὶ
Εὐδοξίας ἐγεννήθη Θεο-
δόσιος ὁ μικρὸς καὶ
Πουλχερία

καὶ Ὀνώριον

Θεοδοσίος ὁ μικρὸς, ἐξ Εὐδοξίας γυνὴ

Εὐδοξίαν, τὴν
γυναῖκα Οὐα-
λεντιανοῦ

Εὐδοκίαν
τὴν τοῦ
Ὀνωρίου
τοῦ Βανδίου

Πλακιδίαν
τὴν τοῦ
Ὀλυμβρίου

Quae corrupta in his sunt, facile emendari possunt ex locis scripturum quos Ruhnkensius collegit in disputatione de Galla Placidia Augusta. Genealogiam Valentiniiani ab Nicephoro in chreographia compendiarie appositam (p. 755. ed. mea) emendavit Ruhnkensius disputatione posteriore extrema. 4. πονηρῶς] πονήρως P. *ibid.* οὕτως τι. 7. οὐαλεντιανὸς A a m. sec. βουαλεντιανὸς L. Βαλεντιανὸς P.

tea consors Imperii fuerat Constantius Placidias, quae Arcadii et Honorii soror erat, maritus. Hic paucos dies fructus principatu, gravi morbo correptus decessit, superstite Honorio, cum ei nec dicto, nec facto ullo memorabili nomen commendare suum licuisset per temporis, quo imperium tenuit, brevitatem. Istius Constantii filius Valentinianus, non ita pridem depulsus ab ubere, in aula Theodosii educabatur, quando Impe-

βασιλείοις ἐτρέφετο, οἱ δὲ τῆς ἐν Ῥώμῃ βασιλέως αὐλῆς τῶν τινα
 ἐκείνῃ στρατιωτῶν, Ἰωάννην ὄνομα, βασιλέα αἰροῦνται. ἦν δὲ
 αὐτός ἀνὴρ πρῶός τε καὶ ξυνέσεως εὖ ἥκων καὶ ἀρετῆς μεταποιεῖ-
 σθαι ἐξεπιστάμενος. πέντε γοῦν ἔτη τὴν τυραννίδα ἔχων μετρίως
 5 ἐξηγήσατο, καὶ οὔτε τοῖς διαβάλλουσι τὴν ἀκοὴν ἐπέσχευ οὔτε D
 κρόνον ἄδικον εἰργάσατο ἐκὼν γε εἶναι οὔτε χρημάτων ἀφαιρέσει
 ἐπέθετο· ἐς δὲ βαρβάρους οὐδὲν ὃ τι καὶ πρᾶξαι οἷός τε ἐγεγόνει,
 ἐπεὶ οἱ τὰ ἐκ Βυζαντίου πολέμια ἦν. ἐπὶ τούτῳ τὸν Ἰωάννην
 Θεοδόσιος ὁ Ἀρκαδίου στρατὸν πολλὸν πέμψας καὶ στρατηγούς H 95
 10 Ἀσπαρά τε καὶ Ἀρδαβούριον τὸν Ἀσπαρος υἱόν, αὐτόν τε ἀφαι- P 183
 ρεῖται τὴν τυραννίδα καὶ Οὐαλεντινιανῶ ἔτι παιδί ὄντι τὴν βασι-
 λείαν παρέδωκε. ζῶντα δὲ Οὐαλεντινιανὸς Ἰωάννην λαβὼν ἐν τα
 τῷ Ἀκυληίας ἵπποδρομίῳ τὴν ἐτέραν ταῖν χεροῖν ἀποκοπέντα εἰσ-
 ῆγεν ἐπόμευσέ τε ὄνῳ ὀχούμενον, καὶ πολλὰ παρὰ τῶν ἀπὸ
 15 σκηνῆς ἐνταῦθα παθόντα τε καὶ ἀκούσαντα ἔκτεινεν. οὕτω μὲν
 Οὐαλεντινιανὸς τὸ τῆς ἐσπερίας παρέλαβε κράτος. Πλακιδία δὲ
 ἡ αὐτοῦ μήτηρ θηλυνομένην παιδεῖαν τε καὶ τροφὴν τὸν βασιλέα
 τούτον ἐξέθρεψέ τε καὶ ἐπαίδευσε, καὶ ἀπ' αὐτοῦ κακίας ἐμπλεως ἐν
 παιδὸς γέγονε. φαρμακεῦσί τε γὰρ τὰ πολλὰ καὶ τοῖς ἐς τὰ ἄστροα
 20 περιέργως ὠμίλει, ἐς τε ἄλλοτρίων γυναικῶν ἔρωτας δαιμονίως
 ἐσπονδακῶς πολλῇ ἐχρήτο ἐς τὴν δίκαιαν παρανομίαν, καίπερ γυν- B

3. μεταποιεῖσθαι] ἀντιποιεῖσθαι Suidas s. v. Ἰωάννης. 5. 6. οὔτε
 ter] οὐδὲ ter P et Suidas. 7. ἐπέθετο Suidas. Vulgo ἐπέθετο.
 11. Οὐαλεντινιανῶ] βουαλεντινιανῶ L. Et sic infra aliquoties.
 14. ἀπὸ σκηνῆς] ἐπὶ σκηνῆς Pm indocte. 15. ἔκτεινεν] ἔκτει-
 ναν H. 16. Οὐαλεντινιανὸς] Βαλεντινιανὸς P. 17. παιδεῖαν
 τε καὶ τροφὴν] παιδείαν καὶ τροφὴν A a pr. m.

ratorem creavit aula Romana Iohannem Praetorianum militem, commodis
 moribus, singulari prudentia ac virtute perspecta virum. Per annos quin-
 que, quos in tyrannide exegit, potestatem exercuit moderatissime: nun-
 quam calumniatoribus aurem substrinxit: nullam caedem iniustam patravit
 sciens: semper abstinetissimus fuit. Nihil in Barbaros agere potuit,
 bello districtus, quod e Byzantio inferebatur. Tandem Theodosius Ar-
 cadii filius adversus Iohannem misso exercitu, Aspare filioque Asparis Ar-
 daburio ducibus, ipsum tyrannide spoliavit, ac Valentiniano adhuc puero
 Imperium tradidit. Captum is Iohannem vivum in Circum Aquileiensem in-
 duxit altera truncatum manu, traduxitque asello vectum, ac multa ibi in-
 digne passum probroque concisum ab histrionibus, neci dedit. Atque
 ita quidem Valentinianus Imperium capessit Occidentis. Hunc autem
 Imperatorem Placidia mater innutrit mollitiei effeminatae, et voluptaria
 educatione instituit: quo factum est, ut ipsi ad plenum accreverit impro-
 bitas a puero. Veneficis et sideralis scientiae curiosis indagatoribus fa-
 miliari utebatur. Ex alienarum amore coniugum in rationem vitae fla-
 gitiosissimam sese effudit, quamvis uxorem haberet forma praecellentissi-
 Procopius I.

ναὶ καὶ ξυνοικῶν εὐπρεπεῖ τὴν ὄψιν ἐς ἄγαν οὖση. ταῦτά τοι οὐδὲ
 τι ἀνεώσαστο τῇ βασιλείᾳ ὧν ἀφῆρητο πρότερον, ἀλλὰ καὶ Λε-
 βύην προσαπώλεσε καὶ αὐτὸς ἐφθάρη. καὶ ἐπειδὴ ἐτελεύτησε,
 τῇ τε γυναικὶ ταῖς τε παισὶ δοριαλώτοις γενέσθαι ξυνέπεισε. γέ-
 γονε δὲ ὧδα τὸ ἐν Λιβύῃ πάθος. 5

Στρατηγῶ δὺο Ῥωμαῖοι ἦσιν, Ἀέτιός τε καὶ Βονιφάτιος,
 κατῆρώ τε ἐς τὰ μάλιστα καὶ πολλῶν πολέμων ἐμπείρω τῶν
 γε κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον οὐδενὸς ἦσσαν. τούτῳ τῷ ἄνδρι δια-
 φόρῳ μὲν τὰ πολιτικὰ ἐγενέσθην, ἐς τοσοῦτον δὲ μεγαλοψυχίας
 C τε καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς ἤκετην ὥστε, εἴ τις αὐτοῖν ἐκάτερον ἄν- 10
 δρα Ῥωμαίων ὕστατον εἴποι, οὐκ ἂν ἀμάρτοι· οὕτω τὴν Ῥω-
 μαίων ἀρετὴν ξύγκασαν ἐς τούτῳ τῷ ἄνδρι ἀποκεκρίσθαι τετύ-
 χηκα. τούτοις τὸν ἕτερον Βονιφάτιον ἢ Πλακιδία στρατηγὸν
 ἀπέδειξε Λιβύης ἀπάσης. τοῦτο δὲ οὐ βουλομένῳ ἦν Ἀέτιῳ, ἀλλ'
 ἥμιστά γε ὡς αὐτὸν οὐκ ἀρέσκει ἐξήνεγκεν. οὐκ ἔγωγε αὐτοῖς ἢ 15
 ἔχθρα ἐς φῶς ἐληλύθει, ἀλλ' ὑπὸ τῷ προσωπεῖῳ ἐκατέρῳ ἐκρύ-
 πτετο. ἐπεὶ δὲ ὁ Βονιφάτιος ἐκποδὼν ἐγεγόνει, διέβαλλεν αὐτὸν
 ἐς τὴν Πλακιδίαν ὡς τυραννοῖη, ἀποστερήσας αὐτὴν τε καὶ βα-
 σιλέα Λιβύης ἀπάσης, ῥάδιόν τε εἶναι αὐτῇ εἶπε τάληθές ἐξ-
 D ευρεῖν· ἦν γὰρ μεταπέμποιτο Βονιφάτιον ἐς Ῥώμην, οὐ μὴ ποτε 20
 ἔλθῃ. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἤκουσεν ἡ γυνή, εὖ τέ οἱ αἰπεῖν Ἀέτιος
 ἔδοξε καὶ κατὰ ταῦτα ἐποίη. προτερήσας δὲ Ἀέτιος ἔγραψε
 πρὸς Βονιφάτιον λάθρα ὡς ἐπιβουλεύει αὐτῷ ἢ βασιλέως μήτηρ

23. ἐπιβουλεύει] ἐπιβουλεύει Α.

nam. Quare adeo non eorum quidquam, quae prius ablata fuerant, Im-
 perio recuperavit, ut insuper Africam, immo vero vitam amisit, eoque
 mortuo, in manus hostium venerit capta cum filiabus uxor: sic demum,
 ut dicam, Africae calamitas contigit.

Duces erant Romani duo, Aëtius et Bonifacius, fortissimi, nec minus
 quam quisvis hominum, quos illa talit aetas, usu bellorum exerciti. Illi
 quidem in administranda Republica inter se discrepabant; tanta vero
 animi magnitudine, eoque virtutis cumulo praediti erant, ut vere dici
 possit uterque vir summus Romanorum: nimirum Romana virtus omnis
 in par illud confluerat. Cum Bonifacium universae comitem Africae
 Placidia declarasset, aegre id quidem Aëtius, obscure tamen ac dissimi-
 lanter ferebat. Nondum enim eorum similitudines eruperant, sed vultu
 uterque mentito odium occultabat. Postea vero quam discessit Bonifa-
 cius, ad Placidiam Aëtius detulit, Africam omnem ipsi et Imperatori ab
 illo iam tyranno ereptam: subiecit, verum deprehendi facile posse: nun-
 quam enim venturum Bonifacium, si Romam acciretur. His auditis, pro-
 bavit consilium femina, et explevit. Praemiserat iam Aëtius arcanas ad
 Bonifacium literas, per quas significabat insidiari ipsi Imperatoris ma-

καὶ βούλοιτο αὐτὸν ἐκποδῶν ποιήσασθαι. καὶ οἱ τεκμήριον τῆς ἐπιβουλῆς προηγόρευεν ἔσθαι μέγα· ἔξ αἰτίας γὰρ οὐδεμιᾶς ἀντίκα μάλα μετάπεμptos ἔσται. ταῦτα μὲν ἡ ἐπιστολὴ ἐδήλουν. Βονιφάτιος δὲ οὐκ ἀλογήσας τὰ γεγραμμένα, ἐπειδὴ τάχιστα πα-
 5 ρῆσαν οἱ αὐτὸν ἐς βασιλεῖα ἐκάλουν, ἀπέτε το μὴ βασιλεῖ τε καὶ τῇ αὐτοῦ μητρὶ ἐπακούειν, οὐδενὶ τὴν Ἀετίου ὑποθήκην ἐκφύ-
 νας. Πλακιδία μὲν οὖν ὥς ταῦτα ἤκουσεν, Ἀετίον τε τοῖς βα- P 184
 σιλέως πράγμασιν εὖνον ἐς τὰ μάλιστα ᾤετο καὶ τὰ ἀπὸ Βονι-
 φατίου ἐν βουλῇ εἶχε. Βονιφάτιος δὲ (καὶ γὰρ οἱ οὔτε βασιλεῖ
 10 ἐδόκει ἀντιτάξασθαι οἷω τε εἶναι, ἐς Ῥώμην τε ἀπώντι οὐδεμίᾳ
 σωτηρίᾳ ἐφαίνεται) βουλευέται ὅπως οἱ, ἣν δύνηται, ὁμαίχιμια ἐς
 τοὺς Βανδίλους ἔσται, οἱ ἐν Ἰσπανίᾳ, ὡς πρόσθεν εἴρηται, οὐ
 πόρρω Λιβύης ἰδρύναντο. ἔνθα δὲ Γοδιγισκλος μὲν ἐτεθνήκει,
 διεδεξάσθην δὲ τὴν ἀρχὴν οἱ ἐκείνου παῖδες, Γόνθαρις μὲν ἐκ V 349
 15 γυναικὸς αὐτοῦ γεγονῶς γαμετῆς, Γιζέριχος δὲ νόθος. ἀλλ' ὁ
 μὲν ἔτι τε ἦν παῖς καὶ τὸ δραστήριον οὐ σφόδρα ἔχων, Γιζέριχος
 δὲ τὰ τε πολέμια ὥς ἄριστα ἐξήσκητο καὶ δεινότατος ἦν ἀνθρώ- B
 πων ἀπάντων. πέμψας οὖν ἐς Ἰσπανίαν Βονιφάτιος τοὺς αὐτοῦ
 μέλιστα ἐπιτηδέλους ἐκάτερον τῶν Γοδιγισκλου παίδων ἐπὶ τῇ
 20 ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ προσεποιήσατο, ἐφ' ᾧ αὐτῶν ἕκαστον τὸ Λιβύης
 τριτημόριον ἔχοντα τῶν κατ' αὐτὸν ἄρχειν· ἦν δὲ τις ἐπ' αὐτῶν
 τινα ἴοι πολεμήσων, κοινῇ τοὺς ἐπιόντας ἀμύνασθαι. ἐπὶ ταύ-
 τη τῇ ὁμολογίᾳ Βανδίλοι τὸν ἐν Γαδείροις πορθμὸν διαβάντες ἐς

4. τὰ γεγραμμένα] Ia. τῶν γεγραμμένων Hm.
 ζιζέριχος AH. 21. αὐτῶν] αὐτόν HL.

15. Γιζέριχος]

trem, et eripere vitam velle: praemonebat magnum machinationis indi-
 cium allatum iri: fore enim propediem ut indicta causa revocaretur. Haec
 erat literarum sententia: quam minime negligens Bonifacius, ut primum
 affuere qui ipsam accersebant ad principem, et huic, et matri eius pe-
 rare abnuvit, nemini prodita Aëtii comminatione. Certior de his facta
 Placidia, sibi persuasit res Imperatoris maxime cordi esse Aëtio, quid-
 que in Bonifacium oporteret suscipi inquisivit. Bonifacius vero, cum
 nec resistere se posse Imperatori videret, nec, si Romam peteret, salu-
 tis ulla spes oboriretur, statuit omni ope eniti, ut societatem coiret cum
 Vandalis, quos supra dixi in Hispania prope Africam sedes fixisse: ubi
 iam mortuo Godigisclo, dominatum susceperant eius filii, Gontharis, ex
 iusta ipsi uxore natus, et Gizerichus nothus: verum ille adhuc puer, et
 aetate parum industrius; hic in armis optime exercitatus, ac mortalium
 omnium solertissimus. Igitur nonnullos ex intimis in Hispaniam misit,
 sibi que ambos Godigiscii filios adiunxit aequali conditione et his legibus,
 ut Africae tertiam quisque partem obtineret, ac seorsum praecesset suis:
 quod si quis ipsorum bello peteretur, aggressorem coniuncte repellerent.
 Ad eam pactionem accessero Vandali, transmissoque freto Gaditano, pe-

Λιβύην ἀφίκοντο καὶ Οὐισίγοιθοι ἐν τῷ ὑστέρω χρόνῳ ἐν Ἰσπανίᾳ ἰδρύσαντο. ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ οἱ Βονιφατίῳ ἐπιτήδευοι, τοῦ
 H 96 τε τρόπου ἐνθυμούμενοι τοῦ ἀνθρώπου ἐκλογιζόμενοι τε ἡλικὸς ὁ
 C παρὰ λόγος ἦν, ἐν θαύματι μεγάλῳ ἐποιούντο, εἰ Βονιφάτιος τυ-
 ραννοίῃ, τινὲς δὲ αὐτῶν Πλακιδίᾳς ἐπαγγελλούσης ἐς Καρχη-5
 δόνα ἦλθον. ἔνθα δὴ Βονιφατίῳ συγγενόμενοι τὰ τε Ἀετίου
 γράμματα εἶδον καὶ τὸν πάντα λόγον ἀκούσαντες ἐς Ῥώμην ὡς
 εἶχον τάχους ἀνέστριφον, καὶ ὅπως αὐτῇ Βονιφάτιος ἔχοι ἀπήγ-
 γελлон. καταπλαγεῖσα δὲ ἡ γυνὴ Ἀέτιον μὲν οἷδεν ἐργάσατο
 ἄχαρι, οὐδὲ τι ἀνείδισεν ὦν αὐτῷ ἐς τὸν βασιλέως οἶκον ἐπέπρα- 10
 κτο, ἐπεὶ αὐτός τε δυνάμει μεγάλῃ ἐχρῆτο καὶ τὰ τῆς βασιλείας
 πράγματα πονηρὰ ἤδη ἦν· τοῖς δὲ Βονιφατίου φίλοις τὴν τε Ἀε-
 D τίον ὑποθήκην ἔφραζε καὶ πίστει παρεχομένη καὶ ὄρκια ἔχρηζεν
 αὐτῶν ὅπως τὸν ἄνδρα, ἣν δύνωνται, πείσωσιν ἐπανήκειν ἐς τὰ
 πάτρια ἥδη, οὐ περιδύοντα ὑπὸ βαρβάρους κειμένην τὴν Ῥωμαίων 15
 ἀρχήν. ἐπεὶ δὲ ὁ Βονιφάτιος ἤκουσε ταῦτα, τῆς τε πράξεως
 αὐτῷ καὶ τῆς ἐς τοὺς βαρβάρους ὁμολογίας μετέμειλε, καὶ αὐτοὺς
 ἐλπάζει μύρια πάντα ὑποσχόμενος ἀπὸ Λιβύης ἀνίστασθαι. τῶν
 δὲ οὐκ ἐνδεχομένων τοὺς λόγους, ἀλλὰ περιυβρίζεσθαι ολομέ-
 νων, ἐς χεῖρας αὐτοῖς ἔλθειν ἠναγκάσθη καὶ ἥσσηθεις τῇ μάχῃ 20
 ἐς Ἰππονερέργιον ἀνεχώρησε, πόλιν ἐχυρὰν ἐν Νουμιδίᾳ τῇ ἐπὶ

5. Καρχηδόνα] καλχηδόνα HL. 12. πονηρὰ] κόνηρα P.
 13. καὶ ὄρκια] ἡ ὄρκια L. 17. μετέμειλε] μετέβαλε HL. μετέ-
 λαβε Hm, quod ex Reg. affert Maltretus. 21. Ἰππονερέργιον] Ἰπ-
 πονεράγιον LHm. Ἰππῶνα φέγιον LmPm. Conf. ad p. 185 a.
 244 c. 245 a. b. c.

dem in Africa posuere. Postea Vlsigotthi Hispaniam tenuerunt. Romae autem qui Bonifacium familiaris noverant, illis considerantibus viri mores, ac reputantibus quam esset inopinabile quod audiebant, permirum videbatur occupasse tyrannidem Bonifacium. Eorum quidam Placidiae iussu Carthaginem iverant: ubi, cum in congressum Bonifacii venissent, lagerunt Aetii literas: tum omnia ordine edocti, Romam quam celerissime reverti sunt, et Placidiae, quo in ipsam esset animo Bonifacius, enuntiarunt. His obstupefacta Placidia, quoniam plurimum pollebat Aetius, resque Imperii iam aegrae et inclinatae erant, idcirco, quae in Augusti domum ille peccaverat, ea ulcisci, immo vero exprobrare tunc supersevit. Sed monita, quibus ab Aetio occupata fuerat, edidit amicis Bonifacii, et fidem dans ac iureiurando devinciens obsecravit, ut, si quo modo pos- sent, ei redditum in patriam persuaderent, atque instarent, ne a Barbaris Imperium Rom. proculcari sineret. Quibus auditis Bonifacius, facti poenitens et pactionis cum Barbaris initae, illos, ut ex Africa demigrarent, et precibus, et promissis amplissimis inducere contendit. Qui cum dicta respuerent, haberi se ludibrio rati, acie decernere coactus est, victusque Hipponem Regium se recepit, Numidiae munitam ac maritimam urbem,

·θαλάσση κειμένην. ἔνθα δὴ οἱ Βανδῖλοι στρατοπεδευσάμενοι
 Γιζερῖχον σφίσιν ἡγουμένου ἐπολιόρχουν· Γόνθαρης γὰρ ἦδη ἔτε- P 185
 θνήκει. φασὶ δὲ αὐτὸν πρὸς τοῦ ἀδελφοῦ ἀπολλέσθαι. Βανδῖ-
 λοι δὲ τούτοις οὐχ ὁμολογοῦντες Γόνθαρην φασιν ἐν Ἰσπανίᾳ
 5 πρὸς Γερμανῶν ξυλληφθέντα ἐν μάχῃ ἀνασκολοπισθῆναι, καὶ
 Γιζερῖχον ἥδη αὐτοκράτορα ὄντα Βανδῖλοις ἐς Λιβύην ἡγήσα-
 σθαι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω πρὸς Βανδῖλων ἀκήκοα. χρόνου
 δὲ πολλοῦ διελθόντος, ἐπεὶ οὔτε βία οὔτε ὁμολογία τὸ Ἱππονε-
 ρέγιον παραστήσασθαι οἶοί τε ἦσαν καὶ τῷ λιμῷ ἐπιέζοντο, τὴν
 10 προσεδρεῖαν διέλυσαν. ὁλλύω δὲ ὕστερον χρόνῳ Βονιφάτιος τε καὶ
 οἱ ἐν Λιβύῃ Ῥωμαῖοι, ἐπεὶ αὐτοῖς ἔκ τε Ῥώμης καὶ Βυζαντίου πο-
 λὺς στρατὸς ἦλθε καὶ στρατηγὸς Ἀσπαρ, ἀναμαχέσασθαι τε ἤξιον B
 καὶ μάχης καρτερῶς γενομένης παρὰ πολὺ ἡσσημένοι τῶν πολεμίων
 ὅπῃ ἕκαστος ἐδύναντο ἐς φυγὴν ὤρμητο. καὶ ὅ τε Ἀσπαρ ἐπ'
 15 οἴκου ἀπικομισθῇ καὶ Βονιφάτιος ὡς Πλακιδίαν ἀφικόμενος τὴν
 ὑποψίαν διέλευν, ὥς οὐκ ἐξ ἀληθοῦς αἰτίας ἐς αὐτὸν γένοιτο.

δ'. Τὴν μὲν δὴ Λιβύην οὕτω Βανδῖλοι Ῥωμαίους ἀφελό- V 350
 μένοι ἔαχον. τῶν δὲ πολεμίων οὐς λάβοιεν ζῶντας ἐς ἀνδραπό-
 δων ποιούμενοι μοῖραν ἐν φυλακῇ εἶχον. ἐν τούτοις δὲ καὶ Μαρ-
 20 κιανὸν ξυνέπεισιν εἶναι, ὃς ὕστερον Θεοδοσίου τελευτήσαντος τὴν
 βασιλείαν παρέλαβε. τότε μέντοι Γιζερῖχος ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτῇ

8. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P. Conf. p. 330, 8. *ibid.* Ἱππο-
 νερέγιον] Ἱππονερέγιον LHM. 12. ἀναμαχέσασθαι] ἀναμάχεσθαι
 LHM. 14. ὅ τε] Vulgo ὅτε. *ibid.* ὁ Ἀσπαρ P. ὁ om. AL.
 21. παρέλαβε L. παρέλαβεν P.

quam Barbari castris positis obsederunt, duce Gizericho. Iam enim Gon-
 tharis diem obierat, fratre auctore mortis, ut fama est: cui refragantes
 Vandali, in Hispania a Germanis captum in proelio, crucique affixum
 Gontharin, et Vandalos a Gizericho, cum solus regnaret, ductos in Afri-
 cam fuisse ferunt: sic a Vandalis ipsis accepti. Demum multo elapso
 tempore, postquam nec vi Hipponem Regium, nec conventionē in suam
 potestatem redigere valuerunt, illos ab obsidione fames abstraxit. Ali-
 quanto post Bonifacius, et qui erant in Africa Romani, aucti copiis, quae
 Roma et Byzantio magno numero venerant cum Aspare Magistro mili-
 tum, pugnam depoposcerunt: qua fortiter edita, ab hostibus affecti in-
 signi clade, in fugam, prout erat cuique copia, se coniecerunt. Tum
 Aspar domum rediit, et Bonifacius cum ad Placidiam se retulisset, suspi-
 cionem in se falso collatam diluit.

4. Ita quidem, ut dictum est, Vandali erepta Romanis Africa potiti
 sunt: hostibus autem, quos vivos ceperant, servitute iniuncta, illos cu-
 stoditis asservarunt. In eo forte numero Marcianus erat, is, qui deinde,
 Theodosio mortuo, Imperium adeptus est. Adesse tum in aula Regia
 captivos iussit Gizericus, ut perspiceret cui quisque hero infra dignita-

παρεῖναι τοὺς αἰχμαλώτους ἐκέλευεν, ὅπως μὲν οἱ εἰδέναι σκοποῦ-
 μένω ἔξῃ ὅτῳ ἂν δεσπότῃ αὐτῶν ἑκαστος οὐκ ἀπὸ τῆς αὐτοῦ ἀξίας
 δουλεύοι. καὶ ἐπειδὴ συνελέγησαν αἰθριοὶ, ἀμφὶ ἡμέραν μέσην
 D ὥρα θέρους ἀχθόμενοι τῷ ἡλίῳ ἐκάθηντο. ἐν αὐτοῖς δὲ καὶ
 Μαρκιανὸς ὅπου δὴ ἀπημελημένως ἐκάθευδε. καὶ τις αὐτοῦ ἀε-5
 τὸς ὑπερίπτατο, τὰ πτερὰ, ὡς λέγουσι, διαπτεάσας, αἶε τε μέ-
 νων ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ ἀέρος χώρα μόνον τὸν Μαρκιανὸν ἐπεσκία-
 ζεν. ἐκ δὲ τῶν ὑπερώων τὸ ποιοῦμενον ἰδὼν Γιζέριχος, ἀγχίνους
 τις ὦν μάλιστα, θεῖόν τε εἶναι τὸ πρᾶγμα ὑπώπτευσε καὶ τὸν ἄν-
 θρωπον μεταπεμψάμενος ἐπυνθάνετο αὐτοῦ ὅστις ποτὲ εἴη. ὁ δὲ 10
 τῶν ἀπορρήτων Ἀσπαρι ἔφη κοινωνὸς εἶναι· δομέστικον δὲ τοῦ-
 τον τῇ σφετέρᾳ γλώσσει καλοῦσι Ῥωμαῖοι. ταῦτα Γιζέριχῳ ἀκού-
 P 186 σαντι καὶ ξυμβαλομένῳ μὲν τὸ τοῦ ὄρνιθος ἔργον, τὴν δὲ Ἀσπα-
 ρος δύναμιν ἐν νῷ ἔχοντι ὅση ἐν Βυζαντίῳ ἐχρήτο, καταφανὲς
 ἐγίνετο ὡς ἀνὴρ ἄγιοιτο. κτεῖναι μὲν οὖν αὐτὸν ἡκιστα ἰδικαίου, 15
 ἐκλογιζόμενος ὡς, ἦν μὲν ἐξ ἀνθρώπων αὐτὸν ὑφαντῆζ, εὐδελον
 ἔσται ὡς οὐδὲν ἂν τὸ τῷ ὄρνιθι ποιηθὲν εἴη (οὐ γὰρ βασιλεὺς τῇ
 σκιᾷ θεραπεύοι, ὅς γε αὐτίκα δὴ ἀπολείσθαι ἔμελλε), λόγῳ τε
 αὐτὸν οὐδενὶ κτεῖναι· ἦν δέ γε χρῆν ἐν τῷ ὑστέρῳ χρόνῳ βασι-
 λεῦσαι τὸν ἄνθρωπον, οὐ μήποτε οἱ θανάτῳ καταληπτὸς ἔσται· 20
 τὰ γὰρ τοῦ Θεοῦ ἐς βουλὴν ἦκοντα οὐκ ἂν δύναίτο ἀνθρώπου
 γνώμῃ κωλυτὰ εἶναι. Ἔρκοις δὲ αὐτὸν καταλαμβάνει ὡς, ἦν ἐπ’

2. ἀπὸ] ἄπω (sic) L. 4. ἡλίῳ — εἰσάγουσιν εἰς τι (p. 187 a.)
 om. HL: habent AVP et vertit RV. *ibid.* δὲ καὶ V. Aberat καὶ.
 5. ὅπου] ὅπη A. 9. θεῖόν τε V. θεῖον δὲ P.

tem quam serviret. Illi sub diem coacti, circiter meridiem, cum a sole, quippe aestivo, languescerent, sederant: inter quos Marcianus, nullo habito delectu loci, negligenter stratus ducebat somnum, quadam interim, ut perhibent, aquila supervolantē, quae passis alis ita se librabat, eundemque in aëre locum insistebat, ut umbra blandiretur uni Marciano. Rem Gizericus e superiori contemplatus, aedium parte, atque, ut erat sagacissimo vir ingenio, divinum ostentum interpretatus, hominem ad se accitum, quis tandem sit, rogat. Hic se Aspari ab arcanis esse respondit (Domesticum sua lingua Romani vocant). Quo Gizericus audito, avis omen coniectura pendens, atque animo reputans quantis Aspar opibus Byzantii polleret, virum haberi strenuum Marcianum manifesto collegit: nec fas esse duxit eum vita spoliare, secum ita cogitans, si ipsum e medio tolleret, evidens fore, nihil volucrem portendiasse: neque enim umbra officiosa gratificaretur Imperatori, qui continuo post interitus esset: praeterea caedem eius iniquam fore. Sin Deus illi destinasset imperium, nunquam penes se futurum arbitrium ipsius necis, cum divina consilia humanis impediri nequeant. Caeterum iureiurando eum obstrinxit, ut si

αὐτῷ ἔσται, οὐποτε πρὸς γε Βανδύλους ἐν ὅπλοις γένηται. οὕτω B
δὴ Μαρκιανὸς ἀφειμένος ἐς Βυζάντιον ἀφίκετο καὶ Θεοδοσίον
χρόνῳ ὕστερον τελευτήσαντος ἐξεδέξατο τὴν βασιλείαν. καὶ τὰ
μὲν ἄλλα ξόμπαντα βασιλεὺς ἐργόνει ἀγαθός, τὰ δὲ ἅμφι Λι-
5 βύην ἐν οὐδενὶ ἱποκίσατο λόγῳ. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν τῷ ὑστέρω
χρόνῳ ἐγένετο.

Γιζέριχος δὲ τότε Ἀσπαρά τε καὶ Βονιφάτιον μάχῃ νικήσας,
πρόνοιάν τε ἐπιδειξάμενος ἀφηγήσεως ἀξίαν, τὴν εὐτυχίαν ὥς
μάλιστα ἐκρατύνατο. δεισας γὰρ, ἣν καὶ αὐθις ἔκ τε Ῥώμης καὶ
10 Βυζαντίου στρατὸς ἐπ' αὐτὸν ἴοι, μὴ οὐχ οἶοι τε ὥσιν οἱ Βανδί-
λοι τῇ τε Ῥώμῃ καὶ τῇ τύχῃ ὁμοίᾳ χρῆσθαι, ἐπεὶ τὰ ἀνθρώπεια C
τοῖς τε θείοις σφάλλεσθαι καὶ τοῖς σώμασι φιλεῖ ἔκασσοῦσθαι,
οὐχ οἷς εὐημέρησεν ἐπηρμένος, ἀλλ' οἷς ἔδεισε μέτριος γεγωνός,
σπονδὰς πρὸς βασιλεῖα Οὐαλεντινιανὸν ποιεῖται ἐφ' ᾧ ἔς ἕκαστον
15 ἔτος δασμοὺς ἐκ Λιβύης βασιλεῖ φέρειν, ἕνα τε τῶν παίδων Ὀνώ-
ριχον ἐν ὁμήρου μοίρᾳ ἐπὶ ταύτῃ δὴ τῇ ὁμολογίᾳ παρέδωκε. Γι-
ζέριχος μὲν οὖν ἐν τε τῇ μάχῃ ἐγένετο ἀνὴρ ἀγαθός καὶ τὴν νίκην
ὥς ἀσφαλέστατα διεφύλαξε καὶ Ὀνώριχον τὸν παῖδα τῆς φιλίας
αὐτοῖς ἐς μέγα χωροῦσης ἀπέλαβεν. ἐν δὲ δὴ Ῥώμῃ Πλακιδία
20 μὲν πρότερον ἐτελεύτα, ἔπειτα δὲ Οὐαλεντινιανὸς ὁ ταύτης νίδς,
ἄπαις ἄρσενος γόνου, θυγατὲρ μέντοι αὐτῷ δύο ἐξ Εὐδοξίας τῆς D

8. ἐξεδέξατο] ἰδέξατο V.

et ter deinceps.

15. 18. Ὀνώριχον A. ὀνώριχον V. Ὀνώρι-
χον P. Ὀνορίχῳ scriptum in Excerpt. Legat. p. 219, 1. ed. Nie-
buhr.: sed Ὀνωρ— ibid. p. 157, 11. 289, 10.

19. δὴ V. τῇ P.

20. δὲ V. δὲ ὁ P.

quando sui iuris ac mancipii fuerit, nunquam bello Vandalos petat. Ita-
que dimissus Marcianus Byzantium venit, vitaeque functo post Theodo-
sio, cum Imperium suscepisset, praeclarus caetera ac generosus princeps,
res Africae omnino neglexit. Sed haec postea.

Tum autem acie victis Aspare et Bonifacio, sibi felicitatem memo-
rabili providentia Gizericus asseruit. Etenim veritus ne si alter contra
ipsum exercitus Roma ac Byzantio mitteretur, non iidem viribus Van-
dali nec pari uterentur fortuna, cum ea sit rerum humanarum conditio,
ut opem Deo subtrahente ruant, et pariter cum corporibus senescant ac
debilitentur, idcirco non elatus successu, sed metu provido animum ad
moderationem componens, pacem cum Valentiniano Aug. hac lege pepigit,
ut ex Africa tributum annuum Imperatori mitteret: cuius pacti conventi
obsidem e suis unum liberis tradidit, Honoricum. Igitur Gizericus re
fortiter gesta in praelio, victoriam firmissime retinuit, itaque crevit ami-
citia, ut Honoricum filium receperit. Romae extremum diem morte confe-
cit primum Placidia, deinde eius filius Valentinianus, nulla sobole relicta

τορα τοῦ πολέμου ποιεῖται Βασίλσκον, Βηρίνης τῆς γυναικὸς ἀδελφὸν ὄντα καὶ τῆς βασιλείας ἐκτόπως ἐρῶντα, ἣν οἱ ἥλπισεν ἀμαχητὶ ἔσειθαι, τὴν Ἀσπαρος προσποιησάμενος φιλίαν. αὐτὸς γὰρ Ἀσπάρ τῆς Ἀρείου δόξης μεταποιούμενος, ταύτην τε οὐκ ἐννοῶν μετατίθεσθαι, παρελθεῖν μὲν εἰς τὴν βασιλείαν οὐχ οἷός τ' εἶναι, καταστήσασθαι δὲ ἐς αὐτὴν ἕτερον εὐπειτῶς ἵσχυσεν, ἥδη τε Λέοντι τῷ βασιλεῖ ὡς ἐπιβουλεύσει προσκεκρουκότες ἐπίδοξος ἦν. λέγουσιν οὖν Ἀσπαρά τότε δεισάντα μὴ Βανδύλων ἡσσωμένον
 C ὁ Λέων ὡς ἀσφαλέστατα τὴν βασιλείαν κρατύνηται, πολλὰ Βασιλίσκῳ ἐπισκήψαντα παρακαταθέσθαι οἱ Βανδύλους τε καὶ Γιζέριχον. 10
 Λέων δὲ ἥδη πρότερον Ἀνθέμιον, ἄνδρα ἐκ γεροσύνης, πλούτῳ τε καὶ γένει μέγαν, βασιλέα τῆς ἐσπερίας καταστησάμενος ἔπεμψεν, ὥπως οἱ τὰ ἐς τὸν Βανδυλικὸν συλλήψηται πόλεμον. καίτοι Γιζέριχος ἔχρηζε καὶ πολλὰ ἐλιπάρε Ὀλυβρίῳ παραδοθῆναι τὴν βασιλείαν Πλακιδίᾳ τῇ Οὐαλεντινιανοῦ παιδί· 15
 D καὶ οὗτοι καὶ διὰ τὸ κῆδος εὐνοϊκῶς αὐτῷ ἔχοντι, ἐπειδὴ τε τοῦτοσ' ἡτύχησεν, ἔτι μᾶλλον ὠργίζετο καὶ πᾶσαν τὴν βασιλείαν γῆν ἐληγίζετο. ἦν δὲ τις ἐν Δαλματίᾳ Μαρκελλιανὸς τῶν Ἀετῶν γνωρίμων, ἀνὴρ δόκιμος, ὃς ἐπειδὴ Ἀέτιος ἐτελεύτησε τρόπῳ τῷ εὐρημένῳ, βασιλεῖ εἰκεῖν οὐκ ἐτί ἤξίου, ἀλλὰ νεωτερίσας τε καὶ 20 τοὺς ἄλλους ἅπαντας ἀποστήσας οὕτως εἶχε τὸ Δαλματίας κρά-

1. Βηρίνης] Βερίνης P. Recte p. 193 c. 2. ἐκτόπως] ἐκ τόπου A. 4. Ἀσπαρι τῆς] Ἀσπαρι τοῦ A. 5. εἰς τὴν] τὴν om. V. 8. ἡσσωμένων A. ἡσσωμένων V. ἡσσημένων P. 10. παρακαταθέσθαι] παρακαθέσθαι A. 14. ἐχρηζε A. ἐχρησε P. 15. Οὐαλ —] Βαλ — P. 21. οὕτως] οὕτως HL. οὕτως Hm.

excindere, factum est ut Leo bellum dederit Basilio, uxoris suae Verinae fratri, incredibiliter affectanti Imperium, quo se petitarum sine pugna sperabat, fretus Asparis amicitia. Nam Aspari Arianæ sectae addicto, neque ab ea discedere cogitanti, praecclusus quidem erat ad Imperium aditus; at idem alium evchere eo facile poterat: iamque in Leonem Aug. a quo fuerat offensus, dirum aliquid coquere videbatur. Ergo Asparem perhibent tunc temporis, veritum ne ciades Vandaliæ Leoni imperium firmissime stabillret, Basilio Vandalos ac Gizericum enixius commendavisse.

Anthemium senatorem, divitiis et splendore generis ineluctum, ut arma adversus Vandalos coniuncto moveret, iam Leo praemisera in Occidentem, cuius etiam Imperatorem ipsum creaverat, praeterito Olybrio, cui Gizericus, utpote Placidiae Valentiniani filiae marito, et propter affinitatem amico, Imperium petiverat maximopere. Repulsa irritatus, ditionem omnem Imperatoris vastavit. Erat in Dalmatia Marcellianus, vir nobilis, et olim familiaris Aëtio; quo, uti supra narravimus, interfecto, obsequium abnuerat Imperatori, quia etiam novatis rebus, et provincialibus ad defectionem pertractis Dalmatiae dominatum

τος, οὐδενός οἱ ἐς χεῖρας ἵναμι τολμήσαντος. τοῦτον δὴ τὸν Μαρκελλιανὸν τότε Λέων βασιλεὺς εὖ μάλα τιθασεύων προσεποιήσατο, καὶ ἐς Σαρδῶ τὴν νῆσον ἐκίλευεν ἵναμι, Βανδύλων P 192 κατήκοον οὖσαν. ὁ δὲ αὐτὴν Βανδύλους ἐξελάσας οὐ χαλεπῶς ἔσχεν. Ἡράκλειος δὲ σταλεῖς ἐκ Βυζαντίου εἰς Τρίπολιν τὴν ἐν Αἰβύῃ, νικήσας τε μάχῃ τοὺς ταύτη Βανδύλους, τὰς τε πόλεις ῥαδίως εἴλε καὶ τὰς ναῦς ἐνταῦθα ἀπολιπὼν πεζῇ τὸ στράτευμα ἐς Καρχηδόνα ἤγε. τὰ μὲν οὖν τοῦ πολέμου προοίμια τῆδε ἐφέρετο.

- 10 Βασιλίσκος δὲ τῷ παντὶ στόλῳ ἐς πόλισμα κατέκλειυσε, Καρχηδόνος διέχον οὐχ ἦσσαν ἢ δογδοήκοντά τε καὶ διακοσίοις σταδίοις (Ἑρμοῦ δὲ νεῶς ἐνταῦθα ἐκ παλαιοῦ ἐνύγχανεν ὧν, ἀφ' οὗ δὴ καὶ Μερκούριον ὁ τόπος ἐκλήθη· οὕτω γὰρ τὸν Ἑρμῆν καλοῦσι Ῥωμαῖοι), καὶ εἰ μὴ ἐθελοκακήσας ἐμῆλλησεν, ἀλλ' εὖ- B
15 θὺν ἐπεχείρησε Καρχηδόνος ἵναμι, αὐτὴν τε ἂν αὐτοβοεῖ εἴλε καὶ Βανδύλους ἐς οὐδεμίαν ἀλκὴν τραπομένους κατεδουλώσατο. οὕτω Γίξεριχος Λέοντα ὡς ἄμαχον βασιλεῖα κατωρρώδησεν, ἐπεὶ οἱ Σαρδῶ τε καὶ Τρίπολις ἄλοῦσαι ἠγγέλλοντο καὶ τὸν Βασιλίσκου στόλον ἑώρα οἷος οὐδεὶς πῶ ἐλέγετο Ῥωμαίοις πρότερον γεγενῆ-
20 σθαι. νῦν δὲ τοῦτο ἐκώλυσεν ἡ τοῦ στρατηγοῦ μέλλησις, εἴτε καχύτῃ εἴτε προδοσίᾳ προσγενομένη. Γίξεριχος δὲ τῆς Βασιλίσκου ὀλιγωρίας ἀπολαύων ἐπολεῖ τάδε. ὀπλίσας ἕπαντας ὡς V 355

2. τιθασεύων] τιθασσεύων P.

3. ἐκίλευεν AHL. ἐκίλευσεν P.

4. Βανδύλους] βανδήλους L.

10. παντὶ] Vulgo παντὶ τε.

invaserat, nemine se offerente, qui conferre manum auderet. Marcellianum hunc Leo blanditiis conciliatum perpulit, ut Sardiniam, tam subditam Vandalis, aggredieretur. Is haud aegre exactis Vandalis, insula potitus est. Tum quoque missus Byzantio Heraclius, ad Tripolim Africae fuis acie Vandalis, urbes facile cepit, atque ibi relictis navibus, copias terrestri itinere Carthaginem versus duxit. Ita se habebant belli praeludia.

Basiliscus vero universam classem ad oppidulum appulit, stadiis non minus 280. Carthagine dissitum; cui ex vetusto fano Mercurii (sic Romani appellant) datum est Mercurii nomen. Ac si tempus non duxisset, composito cessans, sed recta Carthaginem perrexisset, ipsam primo cepisset aditu, et Vandalos subegisset, quorum animi ad vim minime spectabant: adeo Gizericum Leo terruerat, visu illi Imperator invictus, ex quo nuntius de Sardinia ac Tripoli receptus venerat, et apparuerat eam esse Basilisci classem, cui parem nullam habuisse unquam Romani dicebantur. At successum impediit ducis cunctatio, quam vel ignavia, vel proditio peperit. Gizericus opportunitate, quam oscitatio Basilisci praebebat, apposite utens, hoc egit. Cum subditos, quoad eius facere poterat, omnes armasset, illis maiores naves implevit: vacuas ac celeres

Ἀετίου γοῦν ταλευτήσαντος Ἀττίλας, οὐδενός εἰ ἀντιπάλου
 ὄντος, Εὐρώπην τε ξύμπασαν πόνῳ οὐδενὶ ἠληΐζετο καὶ βασιλείαν
 ἑκατέραν ἐπακούουσαν ἐς φόρον ἀπαγωγὴν ἔσχε. δασμοὶ γὰρ αὐ-
 τῷ πρὸς τῶν βασιλείων ἐπέμποντο ἀνὰ πᾶν ἔτος. τότε τῷ Ἀττίλᾳ
 πόλιν Ἀκυληίαν πολιορκουῦντι μεγάλῃν τε καὶ ἀτεχνῶς πολυαίν-
 5 θρωπον, παραλλίαν μὲν, ἐκτὸς δὲ κόλπου τοῦ Ἰονίου οὖσαν,
 τοιούνδε φασὶν ἐδτύχημα ξυνεναχθῆναι. λέγουσι γὰρ αὐτὸν, ἐπειδὴ
 P 188 οὔτε βία οὔτε τῷ ἄλλῳ τρόπῳ οἷός τε ἦν τὸ χωρίον εἰλεῖν, πρὸς τε
 τὴν προσεδρεῖαν ἀπειπεῖν, ἥδη ἐπὶ μακρότατον γεγενημένην, καὶ
 ἅπαν κελεῦσαι τὸ στράτευμα τὰ ἐς τὴν ἀναχώρησιν ἐν παρασκευῇ 10
 αὐτίκα δὴ μάλα ποιήσασθαι, ὅπως δὴ τῇ ὑστεραίᾳ ἐνθάνει
 ἅπαντες ἔξανιστῶνται ἅμα ἥλιῳ ἀνίσχοντι. ἡμέρα δὲ τῇ ἐπιγε-
 νομένη ἀμφὶ ἡλίου ἀνατολᾶς λύσαντας μὲν τὴν προσεδρεῖαν τοὺς
 βαρβάρους τῆς ἀφόδου ἔχουσιν ἥδη, ἕνα δὲ πελαργὸν ἐπὶ πύρ-
 15 γου τινὸς τοῦ τῆς πόλεως περιβόλου καλιάν τε ἔχοντα καὶ νεοτ-
 τοὺς τρέφοντα ἐνθάνει ἐκ τοῦ αἰφνιδίου ζὸν τοῖς τέκνοις ἔξανα-
 στῆναι. καὶ τὸν μὲν πατέρα πελαργὸν ἵπτασθαι, τοὺς δὲ πε-
 λαργιδεῖς, ἅτε οὐπω ἐκπειθεῖσιν παντάπασιν ὄντας, τὰ μὲν
 B αὐτῷ μετέχειν τῆς πτήσεως, τὰ δὲ ἐπὶ τοῦ νότιου τοῦ πατρὸς φέ-
 ρεσθαι, οὕτω τε ἀποπτάντας τῆς πόλεως ἑκαστάτῳ γενέσθαι. 20
 δ δὴ Ἀττίλαν κατιδόντα (ἦν γὰρ δεινότατος ξυνιδεῖν τε καὶ ξυμ-
 βαλεῖν ἅπαντα) κελεῦσαι τὸν στρατὸν αὐθις ἐν χώρῳ τῷ αὐτῷ
 μένειν, ἐπειπόντα οὐκ ἂν ποτε εἰκῇ ἐνθάνει ἀποπτάντα ζὸν τοῖς

3. φόρον] φόρον L. 5. Ἀκυληίαν] ἀκυληίας AL. 6. Ἰονίον L.
 Ἰωνίου P. 11. μάλα A. μάλιστα P. 14. ἀφόδου L. ἐφό-
 δου P. Conf. p. 179 d.

Et vero post obitum Aëtii, neminem sibi parem adversarium offen-
 dens Attilas, omnem facile Europam depopulatus est, atque Imperium
 utrumque habuit vectigale, tributum annuum Augustis ipsi pendentibus.
 Qua tempestate, cum trans sinum Ionium Aquileiam urbem maritimam,
 magnitudinis et civium frequentia insignem circumdederet, casum hunc fo-
 licem dicitur habuisse. Iamdiu coepta obsidione, postquam urbem nec
 vi nec alia quapiam ratione capere potuit, despondens animus, copias
 omnibus edixit, quae ad protectionem opus essent haberent in expedito,
 ut postridie primo sole moverent. Postero die, sub solis ortum, soluta
 obsidione Barbari discedebant, cum ecce ciconia, quae in quadam turri
 murorum urbis nidulata pullos alebat, inde subito cum prole exit. Vo-
 labat pater: pulli nondum plane ad volatum habiles, partim cum una ten-
 tabant, partim vehebantur parentis dorso: ita demum ab urbe longissime
 evolarunt. Id ubi Attilas animadvertit, rerum omnium coniecter egregias,
 subsistere exercitum iubet, haec addens, non illud temere factum, neque

νεοττοῖς τὸν ὕρην οἶχεσθαι, εἰ μὴ τι ξμαντεύετο φλαῦρον οὐκ εἰς V 352
μακρὰν τῷ χωρίῳ ξυμβήσεσθαι. οὕτω μὲν τὸ τῶν βαρβάρων
στρατόπεδον αὐθις ἐς τὴν πολιορκίαν καταστήναι φασί, τοῦ δὲ
περιβόλου μοῖραν τινα οὐ πολλῷ ὕστερον ἐκείνην, ἣ τὴν τοῦ ὄρ-
5 νθοῦς τοῦτου καλιὰν εἶχεν, ἀπ' οὐδεμιᾶς αἰτίας ἐξαπινάως κα-
ταπεσεῖν καὶ τοῖς πολεμίοις ταύτῃ λειτητὰ ἐς τὴν πόλιν γενέσθαι,
οὕτω τε τὴν Ἀκυλῆϊαν κατὰ κράτος ἀλῶναι. C

Ὑστερον δὲ καὶ βασιλεῖα οὐδενὶ πόνῳ ἔκτεινε Μάξιμος καὶ
τὴν τυραννίδα ἔσχε, τῇ τε Εὐδοξίᾳ ξυγγέγονε βλα. γυνὴ γάρ,
10 ἥπερ αὐτῷ ξυνώκει, τετελευτήκει οὐ πολλῷ πρότερον, καὶ ποτε
αὐτῇ ἐν τῇ κοίτῃ προσέφερε λόγον ὥς τοῦ αὐτῆς ἔρωτος ἔνεκα
πάντα εἴη διαπεπραγμένος ἢ εἴργαστο, τὴν τε Εὐδοξίαν ἀχθομέ-
νην Μαξίμῳ καὶ πρότερον τίσασθαι τε αὐτὸν τῆς ἐς Οὐαλεντι-
νιανὸν ἀδικίας ἐπιθυμοῦσαν, ἔτι δὲ μᾶλλον ἐς αὐτὸν οἰδαίνειν ὃ
15 λόγος ἐποίησεν, ἔς τε τὴν ἐπιβουλὴν ἐνῆκεν, ἐπεὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς
ἔνεκα ξυμβῆναι τὴν συμφορὰν Μαξίμου λέγοντος ἤκουσε. καὶ
ἐπειδὴ τάχιστα ἡμέρα ἐγένετο, πέμπει ἐς Καρχηδῶνα, δεομένην
Γιζερύχον, τιμωρεῖν Οὐαλεντινιανῷ ὑπ' ἀνδρὸς ἀνοσίῳ διαφθα- D
ρέντι, αὐτοῦ τε ἀναξίως καὶ τῆς βασιλείας, καὶ αὐτὴν ῥύεσθαι
20 πάσχουσαν πρὸς τοῦ τυράννου ἀνόσια. ἐπέσκηπτε δὲ ὥς φιλῶ τε
καὶ ξυμμάχῳ ὄντι Γιζερύχῳ. καὶ τηλικούτου δὲ πάθους ἐς οἶκον
τὸν βασιλέως ξυμβάντος τὸ μὴ οὐχὶ τιμωρῶ γενέσθαι οὐχ ὀσίον
ἐστίν. ἐκ Βυζαντίου γὰρ τιμωρίαν οὐδεμίαν ᾤετο ἔσεσθαι, Θεο-

13. Οὐαλ—] Bal— P. 18. Οὐαλ—] Bal— P. βοαλ— L.

inde volucrum avolasse cum pullis, nisi quid sinistri urbi imminens prae-
sagiret. Itaque Barbaricum exercitum se ad obsidium retulisse; ac paulo
post muri partem, ubi avis nidificaverat, improviso collapsam, aditum et
viam hosti in urbem dedisse; demum Aquileiam vi captam fuisse tradunt.

Deinde Maximus nullo negotio Imperatorem occidit: invasit tyran-
nidem, et uxore non ita pridem mortua, rem cum Eudoxia per vim ha-
buit: cui aliquando in toro dixit, nihil se, nisi ipsius amore impulsum,
fecisse. His dictis, Eudoxiae, quae iam ante satis erat offensa Maximo,
et ab ipso patratum in Valentinianum scelus ulcisci percupiebat, acrius in
eum bilis intumuit, et ad consilium perdendi hominis tum maxime inarsit
animus, cum sui causa allatum marito interitum ex ore Maximi didic-
it. Ut illuxit, statim mittit Carthaginem, rogatque Gizericum, ne Valentinia-
num, contra suam et Imperii dignitatem ab homine impio peremtum, ia-
cere insulto sinat, ipsamque infandis modis a tyranno habitam vindicet:
neque omittit amicitiae et societatis nomine urgere, religionem incutiens,
si commissum in Augusti domum tale facinus penire nolit. Nec vero ul-

δοσίλου μὲν ἤδη ἔξ ἀνθρώπων ἀφανισθέντος, Μαρκιανοῦ δὲ τὴν βασιλείαν παραλαβόντος.

- P 189 ε'. Γιζέριχος δὲ δι' ἄλλο μὲν οὐδὲν, ὅτι δὲ αὐτῷ χρήματα ἔσεσθαι ὑπετόπασε, στόλῳ πολλῷ ἐς Ἰταλίαν κατέκλειψε. ἀναβὰς δὲ ἐς Ῥώμην, ἐπεὶ οὐδεὶς οἱ ἐμποδῶν ἔστηκε, τῶν βασι-
λειῶν ἐκράτησε. Μᾶξιμον μὲν οὖν φεύγοντα Ῥωμαῖοι λίθοις βαλόντες διέφθειραν, καὶ τὴν τε κεφαλὴν τῶν τε ἄλλων μελῶν ἕκαστον ἀποτεμύμενοι διείλοντο σφίσι. Γιζέριχος δὲ τὴν τε Εὐ-
δοξίαν ἕμα Εὐδοκίᾳ τε καὶ Πλακιδίᾳ, ταῖς αὐτῆς τε καὶ Οὐαλεν-
B τιανοῦ παισιν, αἰχμάλωτον εἶλε, χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου καὶ 10
τῶν ἄλλων βασιλέως κτημάτων πολὺ τι χρῆμα ἐν ταῖς ναυσὶν ἐν-
θήμενος ἐς Καρχηδόνα ἔπλει, οὔτε χαλκοῦ οὔτε ἄλλου ὀτουσοῦν
ἐν τοῖς βασιλείοις φεισόμενος. ἐσύλησε δὲ καὶ τὸν τοῦ Διὸς τοῦ
Καπιτωλίου νεῶν καὶ τοῦ τέγους τὴν ἡμίσειαν ἀφείλετο μοῖραν.
τοῦτο δὲ τὸ τέγος χαλκοῦ μὲν τοῦ ἀρίστου ἐτόγγανεν ὄν, χρυσοῦ 15
δὲ αὐτῷ ὑπερχυθέντος ἀδρου ὡς μάλιστα μεγαλοπρεπὲς τε καὶ
θαύματος πολλοῦ ἄξιον διεφάνετο. τῶν δὲ μετὰ Γιζερίχου νεῶν
μίαν μὲν, ἣ τὰς εἰκόνας ἔφερε, φασὶν ἀπολέσθαι, πύσαις δὲ
H 98 ταῖς ἄλλαις οἱ Βανδῖλοι ἐς τὸν Καρχηδόνα λιμένα κατήσαν.
C Εὐδοκίαν μὲν οὖν Γιζέριχος Ὀγωρίχῳ τῷ τῶν παιδῶν πρεσβυτέρῳ 20
ξυνώκισε, τὴν δὲ δὴ ἑτέραν (ἄνδρὶ γὰρ ξυνώκει Ὀλυβρίῳ, τῶν
ἐν βουλῇ τῇ Ῥωμαίων εὐδοκιμωτάτῳ) ἕμα τῇ μητρὶ Εὐδοξίᾳ,
ἑξαίτησάμενου βασιλέως, ἐς Βυζάντιον ἔνεμψεν. ἤδη δὲ τὸ τῶν

9. Οὐαλ —] Βαλ — P. 15. ἀρίστου] ἀριστοτέρου L. ἀρίστου Lm.
21. ξυνώκισε] ξυνώκησε HL.

torum quonquam expectabat illa Byzantio, ubi iam decesserat Theodosius, et Imperii gubernacula Marcianus susceperat.

5. Gizericus non officio, sed spe divite inductus, cum classe ingenti Italiam petit, ac Romam ingressus, obstante nemine regiam occupat. Romani fugientem Maximum lapidum ictibus conficiunt, abscissumque illius caput et dissecta membra inter se partiuntur. Eudoxia cum Eudocia ac Placidia, quas Valentinianus ex ipsa procreaverat, captiva in Gizerici potestatem venit: qui magna auri argentique vi et Imperatoria suppellectili in naves imposita, Carthaginem vela fecit; cum in aula nec alienis, nec re demum ulla manum abstinuisset. Iovis quoque Capitolini templum diripuit, ac mediam partem abtulit tecti: quod ex aere optimo ductum erat, multoque auro illito magnificentissimum et singulari dignum admiratione videbatur. E navibus Gizerici unam, qua simulacra vehebantur, perisse ferunt: reliquis Vandali in portum Carthaginis delati sunt. Eudociam Gizericus matrimonio iunxit cum Honorico filiorum maiori natu: alteram Valentiniani filiam Olybrie Senatorum Romae spectatissimo nuptam, Byzantium cum matre Eudoxia Imperatoris postu-

ἐφ' ὧν κράτος ἐς Λέοντα περιεστήκει, Ἀσπαρος ἐς τοῦτο αὐτὸν καταστυγμένον, ἐπειδὴ Μαρκιανὸς ἐξ ἀνθρώπων ἀπήλλακτο.

Ὑστερον δὲ Γιζέριχος ἐπενόει τοιαῦδε. τῶν ἐν Λιβύῃ πό-
λεων, πλὴν Καρχηδόνος, τὰ τεῖχη καθεῖλεν, ὥς ἂν μήτε αὐτοὶ D
5 Λίβυες τὰ Ῥωμαίων ἐλόμενοι ἔκ τε ἰχυροῦ ὀρμῆσθαι καὶ νεωτε-
ρῆσαι ἱκανοὶ εἶναι μήτε τοῖς ἐκ βασιλείας στελλομένοις ἐν ἐλπίδι
ἔσται ὥς καὶ πόλιν καταλήφονται καὶ φρουρὰν ἐν αὐτῇ ποιησάμε-
νοι πράγματα Βανδύλοις παρέξονται. τότε μὲν οὖν εὖ τε ἔδοξε
βουλευέσθαι καὶ τὴν εὐημερίαν Βανδύλοις ὥς ἀσφαλέστατα δια- V 353
10 σώσασθαι, χρόνῳ δὲ τῷ ὑστέρω, ὅτε δὴ ἀτελίστοι οὖσαι ῥᾶόν
τε καὶ ἀπονώτερον πρὸς Βελισαρίου αἱ πόλεις αἵται ἡλίσκοντο,
πολὺν τε γέλῳα ἤδη Γιζέριχος ὤφλε καὶ ἡ τέως δοκοῦσά οἱ εἰ-
βουλία ἐς ἄνοιαν αὐτῷ ἀπεκρίθη. ταῖς γὰρ δὴ τύχαις αἰετὰς
δόξας ἐπὶ τοῖς πρότερον βεβουλευμένοις ἑυμεταβάλλεσθαι φι-
15 λαῦσιν ἀνθρώποι. τῶν δὲ Λιβύων εἴ τι μὲν δόκιμον ἐτύγχανεν
ὄν καὶ πλούτῳ ἀκμάζον, αὐτοῖς ἀγροῖς τε καὶ πᾶσι χρήμασιν ἐν P 190
ἀνδραπόδων μοίρᾳ παρέδωκε τοῖς παισὶν Ὀνωρίχῳ τε καὶ Γέν-
ζωνι. Θεόδωρος γὰρ ὁ νεώτατος ἐτελεύτα ἤδη, ἅπαις τὸ παρὰ-
παν ἄρρενός τε καὶ θήλειος γόνου. Λίβυας δὲ τοὺς ἄλλους ἀφεί-
20 λετο μὲν τοὺς ἀγροὺς, οἳ πλείστοι τε ἦσαν καὶ ἄριστοι, ἐς δὲ
τὸ τῶν Βανδύλων διένειμεν ἔθνος, καὶ ἀπ' αὐτοῦ κληροὶ Βανδί-
λων οἱ ἀγροὶ οὗτοι ἐς τὸδε καλοῦνται τοῦ χρόνου. τοῖς δὲ δὴ

2. Μαρκιανὸς] μαρκιανὸς H. 5. ἰχυροῦ AL. ἰσχυροῦ P.
8. παρέξονται] Vdgo παρῆγονται. 18. ἀπεκρίθη] ἀπεκρίσθη H.
19. θήλειος AL. θήλειος P. 22. ἀγροὶ] ἐκεῖ L. οἴκοι Im.

lata misit. Tunc penes Leonem erat Imperium Orientis, factione Aspa-
ris ipsi traditum, post obitum Marciani.

Dehinc placuit Gizerico urbium Africae, praeterquam Carthaginiis, muros diruere, ut nec Afri studiosi Romanae partis e malo loco erum-
pere, novaque moliri possent, nec iis, quos Imperator mitteret, reliqua
spes ulla esset obtinendae urbis cuiusquam, et imposito praesidio Van-
dalos infestandi. Sapienter tum ille quidem decernere, ac secundam for-
tunam optime Vandalis asserere visus est: ac postea cum Belisarius nuda
moenibus oppida facilius atque expeditius caperet, multum sane tam ri-
sum debuit Gizericus, et prudens visum olim consilium, amens tandem
habitum est; sic ferente hominum more, ut conceptae de consiliis quon-
dam initis opiniones pariter cum eventis mutantur. Si qui inter Afros
nobilitate et opibus florebant, eos ipsorumque latifundia ac rem omnem
familiarum cum onere servitutis addixit filiis suis Honorico atque Gen-
zenis quorum frater natus minimus Theodorus iam ante obierat, nulla
nec virili nec sequioris sexus relicta prole. Agros caeteris ademit Africa,
plurimos sane et optimos, ac Vandalis divisit; unde *Vandalorum sortes*

παρεῖναι τοὺς αἰχμαλώτους ἐκέλευεν, ὅπως μὲν οἱ εἰδέναι σκοποῦ-
 μένῳ ἐξῆ ὅτῳ ἂν δεσπότῃ αὐτῶν ἑκαστος οὐκ ἀπὸ τῆς αὐτοῦ ἀξίας
 δουλεύει. καὶ ἐπειδὴ συνελήγσαν αἱθριοί, ἡμέραν μίσην
 D ὥρα θέρους ἀχθόμενοι τῷ ἡλίῳ ἐκάθηντο. ἐν αὐτοῖς δὲ καὶ
 Μαρκιανὸς ὅπου δὴ ἀπημελημένως ἐκάθευθε. καὶ τὶς αὐτοῦ ἀε- 5
 τὸς ὑπερίπτατο, τὰ πτερὰ, ὡς λέγουσι, διαπετάσας, αἶε τε μέ-
 νων ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ ἀέρος χώρῃ μόνον τὸν Μαρκιανὸν ἐπισκία-
 ζεν. ἐκ δὲ τῶν ὑπερώων τὸ ποιοῦμενον ἰδὼν Γεζέριχος, ἀγγέλλους
 τὶς ὦν μάλιστα, θεῖόν τε εἶναι τὸ πρᾶγμα ὑπώπτευσεν καὶ τὸν ἄν-
 θρωπον μεταπεμψάμενος ἐκυνθάνετο αὐτοῦ ὅστις ποτὲ εἴη. ὁ δὲ 10
 τῶν ἀπορρήτων Ἀσπαρι ἔφη κοινωνὸς εἶναι· δομéstικον δὲ τοῦ-
 τον τῇ σφετέρῃ γλώσσῃ καλοῦσι Ῥωμαῖοι. ταῦτα Γεζέριχῳ ἀκού-
 P 186 σαντι καὶ ζυμβαλομένῳ μὲν τὸ τοῦ ὀρνίθου ἔργον, τὴν δὲ Ἀσπα-
 ρος δύναμιν ἐν τῷ ἔχοντι ὄσῃ ἐν Βυζαντίῳ ἐχρήτο, καταφανὲς
 ἐγένετο ὡς ἀνὴρ ἄγοιτο. κτεῖναι μὲν οὖν αὐτὸν ἥμισυ ἐδικαίουν, 15
 ἐκλογιζόμενος ὡς, ἦν μὲν ἐξ ἀνθρώπων αὐτὸν ἀφανίσῃ, εὐδελον
 ἔσται ὡς οὐδὲν ἂν τὸ τῷ ὀρνίθῳ ποιηθὲν εἴη (οὐ γὰρ βασιλεῖα τῇ
 σκιᾷ θεραπεύοι, ὅς γε αὐτίκα δὴ ἀπολείσθαι ἐμελλε), λόγῳ τε
 αὐτὸν οὐδενὶ κτεῖνοι· ἦν δὲ γε χρῆν ἐν τῷ ὑστέρῳ χρόνῳ βασι-
 λεῦσαι τὸν ἀνθρώπον, οὐ μήποτε οἱ θανάτῳ καταληπτὸς ἔσται· 20
 τὰ γὰρ τοῦ Θεοῦ ἐς βουλὴν ἦγοντα οὐκ ἂν δύναίτο ἀνθρώπου
 γνώμη κωλυτὰ εἶναι. ἔρκοις δὲ αὐτὸν καταλαμβάνει ὡς, ἦν ἐπ’

2. ἀπὸ] ἀπὸ (sic) L. 4. ἡλ/φ — εἰσάγουσιν εἰς τι (p. 187 n.)
 om. HL: habent AVP et vertit RV. *ibid.* δὲ καὶ V. Aberrat καὶ.
 5. ὅπου] ὅπῃ A. 9. θεῖόν τε V. θεῖον δὲ P.

tem suam serviret. Illi sub dium coacti, circiter meridiem, cum a sole, quippe aestivo, languescerent, sederant: inter quos Marcianus, nullo habito delectu loci, negligenter stratus ducebat somnum, quadam interim, ut perhibent, aquila supervolantē, quae passis alis ita se librabat, eandemque in aëre locum insistebat, ut umbra blandiretur uni Marciano. Rem Gizericus e superiori contemplatus, aedium parte, atque, ut erat sagacissimo vir ingenio, divinum ostentum interpretatus, hominem ad se accitum, quis tandem sit, rogat. Hic se Aspari ab arcanis esse respondit (Domesticum sua lingua Romani vocant). Quo Gizericus audito, avis omen coniectura pendens, atque animo reputans quantis Aspar epibus Byzantii polleret, virum haberi strenuum Marcianum manifesto collegit: nec fas esse duxit eum vita spoliare, secum ita cogitans, si ipsum e medio tolleret, evidens fore, nihil velacrem portendisse: neque enim umbra officiosa gratificaretur Imperatori, qui continuo post interitus esset: praeterea caedem eius iniquam fore. Sin Deus illi destinasset imperium, nunquam penes se futuram arbitrium ipsius necis, cum divina consilia humanis impediri nequeant. Caeterum iureiurando eum obstrinxit, ut si

αὐτῷ ἔσται, οὐποτε πρὸς γε Βανδύλους ἐν ὅπλοις γένηται. οὕτω B
δὴ Μαρκιανὸς ἀφαιμένος ἐς Βυζάντιον ἀφίκετο καὶ Θεοδοσίον
χρόνῳ ὕστερον τελευτήσαντος ἐξεδέξατο τὴν βασιλείαν. καὶ τὰ
μὲν ἄλλα ξύμπαντα βασιλεὺς ἐγγόνει ἀγαθός, τὰ δὲ ἀμφὶ Λι-
5 βύην ἐν οὐδενὶ ἐποίησατο λόγῳ. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν τῷ ὑστέρω
χρόνῳ ἐγένετο.

Γιζέριχος δὲ τότε Ἀσπαρά τε καὶ Βονιφάτιον μάχῃ νικήσας,
πρόνοιάν τε ἐπιδειξάμενος ἀφηγήσεως ἀξίαν, τὴν εὐτυχίαν ὥς
μάλιστα ἐκρατύνατο. δείσας γὰρ, ἣν καὶ αὐθις ἐκ τε Ῥώμης καὶ
10 Βυζαντίου στρατὸς ἐπ' αὐτὸν ἴοι, μὴ οὐχ οἶοι τε ὥσιν οἱ Βανδί-
λοι τῇ τε Ῥώμῃ καὶ τῇ τύχῃ ὁμοίᾳ χρῆσθαι, ἐπεὶ τὰ ἀνθρώπειν C
τοῖς τε θείοις σφάλλεσθαι καὶ τοῖς σώμασι φιλεῖ ἔλασσοῦσθαι,
οὐχ οἷς εὐημέρησεν ἐπηρμένος, ἀλλ' οἷς ἔδεισε μέτριος γεγονώς,
σπονδὰς πρὸς βασιλέα Οὐαλεντινιανὸν ποιεῖται ἐφ' ᾧ ἐς ἑκαστον
15 ἔτος δασμοὺς ἐκ Λιβύης βασιλεῖ φέρειν, ἕνα τε τῶν παίδων Ὀνώ-
ριχον ἐν ὁμήρου μοίρᾳ ἐπὶ ταύτῃ δὴ τῇ ὁμολογίᾳ παρέδωκε. Γι-
ζέριχος μὲν οὖν ἐν τε τῇ μάχῃ ἐγένετο ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ τὴν νίκην
ὥς ἀσφαλίστατα διεφύλαξε καὶ Ὀνώριχον τὸν παῖδα τῆς φίλας
αὐτοῖς ἐς μέγα χωρούσης ἀπέλαβεν. ἐν δὲ δὴ Ῥώμῃ Ἰλακιδία
20 μὲν πρότερον ἐτελεύτα, ἔπειτα δὲ Οὐαλεντινιανὸς ὁ ταύτης νίδς,
ἄπαις ἄρσενος γόνου, θυγατέρε μέντοι αὐτῷ δύο ἐξ Εὐδοξίας τῆς D

8. ἐξεδέξατο] ἐδέξατο V. 14. Οὐαλεντ—] Vulgo Βαλεντ— hic
et ter deinceps. 15. 18. Ὀνώριχον A. ὀνόριχον V. Ὀνόρι-
χον P. Ὀνορίχῳ scriptum in Excerpt. Legat. p. 219, 1. ed. Nie-
buhr.: sed Ὀνορ— ibid. p. 157, 11. 239, 10. 19. δὴ V. τῇ P.
20. δὲ V. δὲ ὁ P.

quando sui iuris ac mancipii fuerit, nunquam bello Vandalos petat. Ita-
que dimissus Marcius Byzantium venit, vitaeque functo post Theodo-
sio, cum Imperium suscepisset, praeclarus caetera ac generosus princeps,
res Africae omnino neglexit. Sed haec postea.

Tum autem acie victis Aspare et Bonifacio, sibi felicitatem memo-
rabilis providentia Gizericus asseruit. Etenim veritus ne si alter contra
ipsum exercitus Roma ac Byzantio mitteretur, non iisdem viribus Van-
dali nec pari uterentur fortuna, cum ea sit rerum humanarum conditio,
ut opem Deo subtrahente ruant, et pariter cum corporibus senescant ac
debilitentur, idcirco non elatus successu, sed metu provido animum ad
moderationem componens, pacem cum Valentiniano Aug. hac lege pepigit,
ut ex Africa tributum annuum Imperatori mitteret: cuius pacti conventi
obsidem e suis unum liberis tradidit, Honoricum. Igitur Gizericus re
fortiter gesta in praelio, victoriam firmissime retinuit, itaque crevit ami-
citia, ut Honoricum filium receperit. Romae extremum diem morte confe-
cit primum Placidia, deinde eius filius Valentinianus, nulla sobole relicta

Θεοδοσίου παιδὸς ἐγενέσθην. ὅτω δὲ τρόπῳ Οὐαλεντινιανὸς ἐτα-
λαίτα, λῆζον ἔρχομαι.

Μάξιμος ἦν τις ἐκ γερονσίας ἀνὴρ Ῥωμαῖος, ἐκ τῆς ἐκεῖ-
V 361 νου Μαξίμου οἰκίας, ὃν πρεσβύτερος Θεοδοσίος τυραννοῦντα κα-
θαλὼν ἔκτεινεν· ὑπὲρ οὗ δὴ καὶ τὴν ἐνιαύσιον ἰορτὴν ἄγουσι Ῥω- 5
μαῖοι τῆς τοῦ Μαξίμου ἡσσης ἐκώλυτον. οὗτος δὲ νεώτερος
Μάξιμος γυναικὶ ξυνῳκίαι σῶφρονί τε τὸν τρόπον καὶ τὸ κάλλος
διαβοήτη ἐς ἄγαν οὖσῃ. διὸ δὴ αὐτῇ ἐς κοίτην ἐλθεῖν Οὐαλε-
ντιανῶ τις ἐπιθυμία ἐγένετο. καὶ ἐπεὶ βουλομένη αὐτῇ ξυγγενέ-
σθαι ἀμήχανα ἦν, ἐβούλευσέ τε ἀνόσια ἔργα καὶ ἐπιτελῆ ταῦτα 10
P 187 ἐποίησε. μεταπεμπψάμενος γὰρ τὸν Μάξιμον ἐς παλάτιον ξὺν
αὐτῇ ἐς τὸ πεττεῦεν καθίστατο, καὶ χρυσοῖον ῥήτὸν ἐτέτακτο ἢ
ζημία τῇ ἡσσηθῆναι· νενικηκὼς δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν τούτῳ τῷ ἔργῳ
καὶ τὸν Μαξίμον δακτύλιον ἐνέχυρον τῷ ξυγκειμένῳ κεκομισμένους
ἐς τὴν ἐκείνου οἰκίαν πέμπει, εἰπεῖν ἐπιστείλας τῇ γυναικὶ ὅτι δὴ 15
αὐτὴν κελεύει Μάξιμος ὥς τάχιστα ἐς παλάτιον ἔλκειν τὴν βασι-
λῖδα Εὐδοξίαν ἀσπασομένην. καὶ ἡ μὲν τὸν λόγον τῷ δακτυλίῳ
τεκμηραμένη Μαξίμου εἶναι ἐσβᾶσα ἐς τὸ φορεῖον κομίζεται ἐς
τὴν βασιλείας αὐλήν. λαβόντες δὲ αὐτὴν οἷς δὴ αὕτη ἐκ βασιλείας
ἢ ὑπουργία ἐπέκειτο, εἰσάγουσιν εἰς τι δωματίον τῆς γυναικωνί- 20
τιδος μακρὰν ἕποθεν, οὗ δὴ αὐτῇ ὁ Οὐαλεντινιανὸς ἐντυχὼν οὕτι

3. ἦν τις] τις ἦν A. 10. ἀμήχανα AV. ἀμήχανον P. 14. τῷ
ξυγκειμένῳ (συγκειμένῳ V)] τοῦ ξυγκειμένου Pm. 18. ἐς A.
εἰς PV. *ibid.* ἐς τὸ A. εἰς τὸ PV. 19. λαβόντες δὲ αὐτὴν
addidi ex V. *ibid.* δὴ AV. δὲ P. *ibid.* αὕτη om. A. 21. οὗ]
οὗ P. *ibid.* οὐαλεντινιανὸς H. βουαλεντινιανὸς L. Βαλεντι-
νιανὸς P.

mascula, sed filiarum duntaxat pari, quas ex Eudoxia Theodosii filia sus-
ceperat. Nunc ad mortis eius narrationem transeo,

Maximus quidam erat senator Romanus, a stirpe ortus illius Maximi, quem Theodosius maior cum tyrannide, tam vita expulit: cuius rei gratia Romani festum solenne de nomine cladis Maximi dictum concelebrant. Minor hic Maximus uxorem habebat singulari continentia et forma commendatissimae famae praeditam. Hinc nata concubitus obsceni libidine ardens Valentinianus, cum ad optatum feminae congressum nulla via daretur, nefarium hoc excogitavit consilium et peregit. Accito in palatium Maximo, cum eo coepit latrunculis ledere, dicto prius, quod auri numero mulcaretur qui victus esset. Superior princeps pignori accipit ex compacto annulum Maximi: mox demum mittit qui ipsius uxori signifificent velle Maximum et in palatium quamprimum veniat, salutem dicturae Augustae. Illa mandatum vere a Maximo perferri coniecit ex annulo: tum lecticam ingressa et ad aulam delata Imperatoris, a lenocinii ministris in quoddam cubiculum inducitur a gynaeceo remotius, ubi ipsam Valentinianus convenit, vimque attulit oblectanti. Post foedam corporis

ἐκουσίου βιάζεται. ἡ δὲ μετὰ τὴν ὕβριν ἐς τοῦ ἀνδρὸς τὴν οἰκίαν Β
 Ἐλθούσα δεδακρυμένη τε καὶ τῇ συμφορᾷ ὥς ἐνι μάλιστα συνυλ-
 γούσα πολλὰς ἐπέβαλλε τῷ Μαξιμῷ ἁρῶς, ὅτε τοῖς πεπραγμένοις
 τὴν αἰτίαν παρασχομένη. περιώδυνος τοίνυν ὁ Μάξιμος τοῖς
 5 ἑυμπεσούσι γενόμενος αὐτίκα μὲν ἐς ἐπιβουλὴν τοῦ βασιλέως κα-
 θίστατο, ὡς δὲ τὸν Ἀέτιον ἐώρα μέγα δυνάμενον, ὃς καὶ Ἀττί-
 λαν ἄρτι ἐνενικήκει στρατῷ μεγάλῳ, Μασσαγετῶν τε καὶ τῶν ἄλ-
 λων Σκυθῶν ἐς τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν ἐσβαλόντων, ἐνθύμιόν οἱ
 ἐγένετο ὡς οἱ Ἀέτιος ἐς τὰ πρασσόμενα ἐμπόδιος ἔσται. ταῦτά
 10 τε διανοομένη ἄμεινον ἔδοξεν εἶναι τὸν Ἀέτιον ἐκποδὼν ποιήσα-
 σθαι πρότερον, οὐδὲν ποιησαμένῳ ὅτι ἐς αὐτὸν περιέστηκε πᾶσα C
 ἡ Ῥωμαίων ἐλπίς. τῶν δὲ ἄμφι τὴν βασιλέως θεραπείαν εὐνοού-
 χων εὐνοϊκῶς οἱ ἐχόντων, ἀνέπεισε ταῖς αὐτῶν μηχαναῖς βασιλέα
 ὡς νεωτέροις πρῶγμασι ἐγχειροῖτῃ Ἀέτιος. Οὐαλεντινιανὸς δὲ
 15 ἄλλῃ οὐδενὶ ὅτι μὴ τῇ Ἀετίου δυνάμει τε καὶ ἀρετῇ τεκμηριώσας
 τὸν λόγον ὑγιᾶ εἶναι κτείνει τὸν ἄνδρα, ὅτε δὴ καὶ Ῥωμαίων τις
 ἔπος εἰπὼν εὐδοκίμησεν. ἐρομένου γὰρ αὐτὸν βασιλέως εἰ οἱ κα-
 λῶς ὁ τοῦ Ἀετίου θάνατος ἐργασθεῖν, ἀπεκρίνατο λέγων οὐκ
 ἔχειν μὲν εἰδέναι τοῦτο εἴτε εὖ εἴτε πῃ ἄλλῃ αὐτῷ εἴργυσται, ἐκείνο H 97
 20 μέντοι ὡς ἄριστα ἐξεπίστασθαι ὅτι αὐτοῦ τὴν δεξιὰν τῇ ἐτέρᾳ
 χειρὶ ἀποτιμῶν εἶη. D

7. ἐνενικήκει] ἐκνενικήκει Α. 8. ἐσβαλόντων] ἐσβαλλόντων HL.

10. διανοομένη Pm. διανοοῦμενος P. 14. οὐαλεντινιανὸς Α.
 βουαλ— L. Balen— P. 17. εἰπὼν] Vulgo εἰπεῖν. 20. αὐ-
 τοῦ] αὐτοῦ P.

iniuriam aedibus mariti reddita, cadentibus ubertim lacrimis, suam vi-
 cem gravissime lamentabatur, et Maximum, tanquam auctorem flagitii,
 onerabat imprecationibus. Quamobrem Maximus dolore furens, continuo
 mentem ad exitium principi parandam appulit. Et quoniam Aëtium, At-
 tiliae et ingentis exercitus Massagetarum Scytharumque aliorum, qui in
 Rom. Imperium proruperant, recenti clade inclytum, potentia valere plu-
 rimum videbat, eum coeptis impedimento fore putavit. Haec meditantū
 praestabilius visum est ante omnia Aëtium e medio tollere, nulla habita
 ratione spei publicae Romanorum, quae in eo prorsus residebat. Cum
 autem eunuchorum palatinorum benevolentiam collegisset, illorum artibus
 Valentinianum induxit ut Aëtium novis rebus studere crederet. Is, licet
 e nulla re alia, nisi ex opibus et magnanimitate Aëtii, nihil habere falsi
 delationem coniceret, ipsi virum eripuit. Quo tempore Romanus quidam
 dicto egregio sibi famam confecit. Roganti enim Imperatori num factum
 bonum esset, quod sustulisset Aëtium? respondit scire se minime posse
 idne recte an secus fecisset; hoc tantum plane se intelligere, ipsum sibi
 manum dexteram altera abscidisse.

Ἀτίλιον γοῦν ταλευτήσαντος Ἀτίλλης, οὐδενός οἱ ἀντικείμενον
 ὄντος, Εὐρώπην τε ξύμπασαν πόνῳ οὐδενὶ ἤλπιζεν καὶ βασιλείαν
 ἑκατέραν ἐπακούουσιν ἐξ φόρου ἀπαγωγὴν ἔσχε. δασμοὶ γὰρ αὐ-
 τῷ πρὸς τῶν βασιλείων ἐπέμποντο ἀνὰ πᾶν ἔτος. τότε τῷ Ἀτίλλᾳ
 πόλιν Ἀκυληίαν πολιορκουμένην μεγάλην τε καὶ ἀτεχνῶς πολυάν- 5
 θρωπον, παραλίαν μὲν, ἐκτὸς δὲ κόλπου τοῦ Ἰονίου οὖσαν,
 τοιόνδε φασὶν εὐτόχημα ξυνεχθῆναι. λέγουσι γὰρ αὐτὸν, ἐπειδὴ
 P 188 οὔτε βία οὔτε τῷ ἄλλῳ τρόπῳ οἶός τε ἦν τὸ χωρίον εἰλεῖν, πρὸς τε
 τὴν προσεδρείαν ἀπειπεῖν, ἥδη ἐπὶ μακρότατον γεγενημένην, καὶ
 ἅπαν κελεῦσαι τὸ στράτευμα τὰ ἐς τὴν ἀναχώρησιν ἐν παρασκευῇ 10
 αὐτίκα δὴ μάλα ποιήσασθαι, ὅπως δὴ τῇ ὑστεραίᾳ ἐνθάνδε
 ἅπαντες ἔξανιστῶνται ἅμα ἥλιον ἀνίσχοντι. ἡμέρᾳ δὲ τῇ ἐπιγε-
 νομένη ἀμφὶ ἡλίου ἀνατολὰς λύσαντας μὲν τὴν προσεδρείαν τοὺς
 βαρβάρους τῆς ἀφόδου ἔχουσαι ἤδη, ἕνα δὲ πελαργὸν ἐπὶ πύρ-
 γου τινὸς τοῦ τῆς πόλεως περιβόλου καλιάν τε ἔχοντα καὶ νεοτ- 15
 τοὺς τρέφοντα ἐνθάνδε ἐκ τοῦ αἰφνιδίου ζῶν τοῖς τέκνοις ἔξανα-
 στήναι. καὶ τὸν μὲν πατέρα πελαργὸν ἵπτασθαι, τοὺς δὲ πε-
 λαργιδεῖς, ἅτε οὐπω ἐκπετησίμους παντάπασιν ὄντας, τὰ μὲν
 B αὐτῷ μετέχειν τῆς πτήσεως, τὰ δὲ ἐπὶ τοῦ νότου τοῦ πατρὸς φέ-
 ρεσθαι, οὕτω τε ἀποπτάντας τῆς πόλεως ἑκαστάτω γενέσθαι. 20
 δ δὴ Ἀτίλλαν κατιδόντα (ἦν γὰρ δεινότατος ξυνιδεῖν τε καὶ ξυμ-
 βαλεῖν ἅπαντα) κελεῦσαι τὸν στρατὸν αὐθις ἐν χώρῳ τῷ αὐτῷ
 μένειν, ἐπειπόντα οὐκ ἂν ποτε εἰκῇ ἐνθάνδε ἀποπτάντα ζῶν τοῖς

3. φόρου] φόρον L. 5. Ἀκυληίαν] ἀκυληίας AL. 6. Ἰονίου L.
 Ἰωνίου P. 11. μάλα A. μάλιστα P. 14. ἀφόδου L. ἐφό-
 δον P. Conf. p. 179 d.

Et vero post obitum Aëtii, neminem sibi parem adversarium offen-
 dens Attilas, omnem facile Europam depopulatus est, atque Imperium
 utrumque habuit vectigale, tributum annuum Augustis ipsi pendentibus.
 Qua tempestate, cum trans sinum Ionium Aquileiam urbem maritimam,
 magnitudinis et civium frequentia insignem circumcideret, casum hunc fo-
 licem dicitur habuisse. Iamdudum coepta obsidione, postquam urbem nec
 vi nec alia quapiam ratione capere potuit, despondens animum, cepit
 omnibus edixit, quae ad protectionem opus essent haberent in expedito,
 ut postridie primo sole moverent. Postero die, sub solis ortum, soluta
 obsidione Barbari discedebant, cum ecce ciconia, quae in quadam turri
 murorum urbis nidulata pullos alebat, inde subito cum prole exit. Vo-
 labat pater: pulli nondum plane ad volatum habiles, partim cum una ten-
 tabant, partim vehabantur parentis dorso: ita demum ab urbe longissime
 avolarunt. Id ubi Attilas animadvertit, rerum omnium coniecter egregias,
 subistere exercitum iubet, haec addens, non illud temere factum, neque

νεοττοῖς τὸν ὄρνιν οἷχεσθαι, εἰ μὴ τι ἱμαντεύετο φλαῦρον οὐκ εἰς V 352
μακρὰν τῷ χωρίῳ ξυμβήσεσθαι. οὕτω μὲν τὸ τῶν βαρβάρων
στρατοπέδον αὐθις ἐς τὴν πολιορκίαν καταστήναι φασι, τοῦ δὲ
περιβόλου μοῖρᾴν τινα οὐ πολλῷ ὕστερον ἐκείνην, ἣ τὴν τοῦ ὄρ-
5 νιθοῦ τούτου καλιὰν εἶχεν, ἀπ' οὐδεμιᾶς αἰτίας ἔξαπινάως κα-
ταπεισεῖν καὶ τοῖς πολεμίοις ταύτῃ ἐσιτητὰ ἐς τὴν πόλιν γενέσθαι,
οὕτω τε τὴν Ἀκυληίαν κατὰ κράτος ἁλῶναι. C

Ὑστερον δὲ καὶ βασιλεῖα οὐδενὶ πόνῳ ἔκτεινε Μάξιμος καὶ
τὴν τυραννίδα ἔσχε, τῇ τε Εὐδοξίᾳ ξυγγέγονε βίᾳ. γυνὴ γάρ,
10 ἥπερ αὐτῷ ξυνώκει, τετελευτήκει οὐ πολλῷ πρότερον, καὶ ποτε
αὐτῇ ἐν τῇ κοίτῃ προσέφερε λόγον ὥς τοῦ αὐτῆς ἔρωτος εἵνεκα
πάντα εἶη διαπεπραγμένος ἂ εἴργαστο. τὴν τε Εὐδοξίαν ἀχθομέ-
νην Μαξίμῳ καὶ πρότερον τίσασθαι τε αὐτὸν τῆς ἐς Οὐαλεντι-
νιανὸν ἀδικίας ἐπιθυμοῦσαν, ἔτι δὲ μᾶλλον ἐς αὐτὸν οὐδαίνειν ὁ
15 λόγος ἐποίησεν, ἔς τε τὴν ἐπιβουλὴν ἐνήκεν, ἐπεὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς
ἔνεκα ξυμβῆναι τὴν συμφορὰν Μαξίμου λέγοντος ἤκουσε. καὶ
ἐπειδὴ τάχιστα ἡμέρα ἐγένετο, πέμπει ἐς Καρχηδόνα, δεομένην
Γιζερίχου, τιμωρεῖν Οὐαλεντινιανῷ ὑπ' ἀνδρὸς ἀνοσίῳ διαφθα- D
ρῆντι, αὐτοῦ τε ἀναξίως καὶ τῆς βασιλείας, καὶ αὐτὴν ῥύεσθαι
20 πιάσχουσαν πρὸς τοῦ τυράννου ἀνόσια. ἐπέσκηπτε δὲ ὥς φιλῶ τε
καὶ ξυμμάχῳ ὄντι Γιζερίχῳ. καὶ τηλικούτου δὲ πάθους ἐς οἶκον
τὸν βασιλέως ξυμβάντος τὸ μὴ οὐχὶ τιμωρῷ γενέσθαι οὐχ ὀσιόν
ἐστιν. ἐκ Βυζαντίου γὰρ τιμωρίαν οὐδεμίαν ᾤετο ἔσεσθαι, Θεο-

13. Οὐαλ—] Bal— P. 18. Οὐαλ—] Bal— P. βουαλ— L.

inde volucram avolasse cum pullis, nisi quid sinistri urbi imminens prae-
sagiret. Itaque Barbaricum exercitum se ad obsidium retulisse; ac paulo
post muri partem, ubi avis nidificaverat, improviso collapsam, aditum et
viam hosti in urbem dedisse; demum Aquileiam vi captam fuisse tradunt.

Deinde Maximus nullo negotio Imperatorem occidit: invasit tyran-
nidem, et uxore non ita pridem mortua, rem cum Eudoxia per vim ha-
buit: cui aliquando in toro dixit, nihil se, nisi ipsius amore impulsam,
fecisse. His dictis, Eudoxiae, quae iam ante satis erat offensa Maximo,
et ab ipso patratum in Valentinianum scelus ulcisci percupiebat, acrius in
eam bilis intumuit, et ad consilium perdendi hominis tam maxime inarsit
animus, cum sui causa allatam marito interitum ex ore Maximi didic-
it. Ut illuxit, statim mittit Carthaginem, rogatque Gizericum, ne Valentinia-
num, contra suam et Imperii dignitatem ab homine impio perentum, in-
cere iulatum sinat, ipsamque infandis modis a tyranno habitam vindicet:
neque omittit amicitiae et societatis nomine urgere, religionem incutere,
et commissum in Augusti domum tale facinus punire nolit. Nec vero ul-

δοσίῳ μὲν ἤδη ἐξ ἀνθρώπων ἀφανισθέντος, Μαρκιανοῦ δὲ τὴν βασιλείαν παραλαβόντος.

- P 189 ε'. Γιζέριχος δὲ δι' ἄλλο μὲν οὐδὲν, ὅτι δὲ αὐτῷ χρήματα ἔσεσθαι ὑπετόπασε, στόλῳ πολλῷ ἐς Ἱταλίαν κατέκλευσε. ἀναβὰς δὲ ἐς Ῥώμην, ἐπεὶ οὐδεὶς οἱ ἐμποδὼν ἔστηκε, τῶν βασιλείων ἐκράτησε. Μάξιμον μὲν οὖν φεύγοντα Ῥωμαῖοι λίθους βαλόντες διέφθειραν, καὶ τὴν τε κεφαλὴν τῶν τε ἄλλων μελῶν ἕκαστον ἀποτεμνόμενοι διείλοντο σφίσι. Γιζέριχος δὲ τὴν τε Εὐδοξίαν ἑμα Εὐδοκίαν τε καὶ Πλακιδίαν, ταῖς αὐτῆς τε καὶ Οὐαλεντιανοῦ παισίν, αἰχμάλωτον εἶλε, χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου καὶ τῶν ἄλλων βασιλέως κτημάτων πολὺ τι χρήμα ἐν ταῖς ναυσὶν ἐνθάμενος ἐς Καρχηδόνα ἔπλει, οὔτε χαλκοῦ οὔτε ἄλλου ὅτουσιν ἐν τοῖς βασιλείοις φεισόμενος. ἐσύλησε δὲ καὶ τὸν τοῦ Διὸς τοῦ Καπιτωλλίου νεῶν καὶ τοῦ τέγους τὴν ἡμίσειαν ἀφείλετο μοῖραν. τοῦτο δὲ τὸ τέγος χαλκοῦ μὲν τοῦ ἀρίστου ἐτόγγανεν ὄν, χρυσοῦ 15 δὲ αὐτῷ ὑπερχυθέντος ἄδρου ὡς μάλιστα μεγαλοπρεπὲς τε καὶ θαύματος πολλοῦ ἄξιον διεφαίνετο. τῶν δὲ μετὰ Γιζερίχου νεῶν μίαν μὲν, ἣ τὰς εἰκόνας ἔφερε, φασὶν ἀπολέσθαι, πύσαις δὲ H 98 ταῖς ἄλλαις οἱ Βανδῖλοι ἐς τὸν Καρχηδόνα λιμένα κατήσαν. C Εὐδοκίαν μὲν οὖν Γιζέριχος Ὀγωρίχῳ τῷ τῶν παιδῶν πρεσβυτέρῳ ἐυνώκισε, τὴν δὲ δὴ ἑτέραν (ἀνδρὶ γὰρ ἐυνώκει Ὀλυβρίῳ, τῶν ἐν βουλῇ τῇ Ῥωμαίων εὐδοκιμωτάτῳ) ἑμα τῇ μητρὶ Εὐδοξίαν, ἐξαιτησαμένου βασιλέως, ἐς Βυζάντιον ἐπεμψεν. ἤδη δὲ τὸ τῶν

9. Οὐαλ —] Βαλ — P. 15. ἀρίστον] ἀριστεροῦ L. ἀρίστον Lm. 21. ἐυνώκισε] ἐυνώκησε HL.

torem quonquam expectabat illa Byzantio, ubi iam decemerat Theodosius, et Imperii gubernacula Marcianus susceperat.

5. Gizericus non officio, sed spe divite inductus, cum classe ingenti Italiam petit, ac Romam ingressus, obstante nemine regiam occupat. Romani fugientem Maximum lapidum ictibus conficiunt, abscissumque illius caput et dissecta membra inter se partiuntur. Eudoxia cum Eudocia ac Placidia, quas Valentinianus ex ipsa procreaverat, captiva in Gizerici potestatem venit: qui magna auri argentique vi et Imperatoria suppellectili in naves imposita, Carthaginem vela fecit; cum in aula nec alienis, nec re demum ulla manus abstinuisset. Iovis quoque Capitolini templum diripuit, ac mediam partem abstulit tecti: quod ex aere optime ductum erat, multoque auro illito magnificentissimum et singulari dignum admiratione videbatur. E navibus Gizerici unam, qua simulacra vehebantur, perflisse ferunt: reliquis Vandalis in portum Carthaginiensis delati sunt. Eudociam Gizericus matrimonio iunxit cum Honorico filiorum maiori natu: alteram Valentiniani filiam Olybrie Senatorum Romae spectatissimo nuptam, Byzantium cum matre Eudoxia Imperatoris postu-

ἐφ' ὧν κράτος ἐς Λέοντα περιεστήκει, Ἄσπαρος ἐς τοῦτο αὐτὸν καταστησάμενον, ἐπειδὴ Μαρκιανὸς ἐξ ἀνθρώπων ἀπήλλακτο.

Ὑστερον δὲ Γιζέριχος ἐπεινού τοιάδε. τῶν ἐν Λιβύῃ πό-
λεων, πλὴν Καρχηδόνης, τὰ τεῖχη καθεῖλεν, ὥς ἂν μήτε αὐτοὶ D
5 Αἴβυες τὰ Ῥωμαίων ἐλόμενοι ἔκ τε ἐχυροῦ ὀρμαῖσθαι καὶ νεωτε-
ρῶσιν ἱκανοὶ εἶεν μήτε τοῖς ἐκ βασιλέως στελλομένοις ἐν ἐλπίδι
ἔσται ὥς καὶ πόλιν καταλήψονται καὶ φρουρὰν ἐν αὐτῇ ποιησάμε-
νοι πράγματα Βανδύλοις παρέξονται. τότε μὲν οὖν εὐ τε ἔδοξε V 353
βουλευέσθαι καὶ τὴν εὐήμερίαν Βανδύλοις ὥς ἀσφαλίστατα δια-
10 σώσασθαι, χρόνῳ δὲ τῷ ὑστέρω, ὅτε δὴ ἀτελίστοι οὖσαι ῥᾶν
τε καὶ ἀπονώτερον πρὸς Βελισαρίον αἱ πόλεις αἴται ἡλίσσαντο,
πολὺν τε γέλωτα ἤδη Γιζέριχος ὤφλε καὶ ἡ τέως δοκοῦσά οἱ εἰ-
βουλίᾳ ἐς ἄνοιαν αὐτῷ ἀπεκρίθη. ταῖς γὰρ δὴ τύχαις αἱ τὰς
δόξας ἐπὶ τοῖς πρότερον βεβουλευμένοις ξυμμεταβάλλεσθαι φι-
15 λούσιν ἄνθρωποι. τῶν δὲ Λιβύων εἴ τι μὲν δόκιμον ἐτύγγανεν
ὄν καὶ πλούτῳ ἀκμάζον, αὐτοῖς ἀγροῖς τε καὶ πᾶσι χρήμασιν ἐν P 190
ἀνδραπόδων μοίρᾳ παρέδωκε τοῖς παισὶν Ὀνωρίῳ τε καὶ Γέν-
ζωνι. Θεόδωρος γὰρ ὁ νεώτατος ἐτελεύτα ἤδη, ἅπαις τὸ παρὰ-
παν ἄρρενός τε καὶ θήλειος γόνον. Αἴβυας δὲ τοὺς ἄλλους ἀφεί-
20 λετο μὲν τοὺς ἀγροὺς, οἳ πλεῖστοί τε ἦσαν καὶ ἄριστοι, ἐς δὲ
τὸ τῶν Βανδύλων διένειμεν ἔθνος, καὶ ἀπ' αὐτοῦ κλήροι Βανδί-
λων οἱ ἀγροὶ οὗτοι ἐς τὸδε καλοῦνται τοῦ χρόνου. τοῖς δὲ δὴ

2. Μαρκιανὸς] μαρκιανιανὸς H. 5. ἐχυροῦ AL. ἰσχυροῦ P.
8. παρέξονται] Vdlgo παρῖξονται. 13. ἀπεκρίθη] ἀπεκρίοθη H.
19. θήλειος AL. θήλειος P. 22. ἀγροὶ] ἐκεῖ L. οἴκοι Lm.

lata misit. Tunc penes Leonem erat Imperium Orientis, factione Aspa-
ris ipsi traditum, post obitum Marciani.

Dehinc placuit Gizerico urbium Africae, praeterquam Carthaginis, muros diruere, ut nec Afri studiosi Romanae partis e munito loco eru-
pere, novaque moliri possent, nec iis, quos Imperator mitteret, reliqua
spes ulla esset obtinendae urbis cuiusquam, et imposito praesidio Van-
dalos infestandi. Sapienter tum ille quidem decernere, ac secundam for-
tunam optime Vandalis asserere visus est: ac postea cum Belisarius nuda
moenibus oppida facilius atque expeditius caperet, multum sane tum ri-
sum debuit Gizericus, et prudens visum olim consilium, amens tandem
habitu est; sic ferente hominum more, ut conceptae de consiliis quon-
dam initis opiniones pariter cum eventis mutantur. Si qui inter Afros
nobilitate et opibus florebant, eos ipsorumque latifundia ac rem omnem
familiarum cum onere servitutis addixit filiis suis Honorico atque Gen-
sonir quorum frater natus minimus Theodorus iam ante obierat, nulla
nec virili nec sequioris sexus relicta prole. Agros caeteris ademit Afria,
plurimos sane et optimos, ac Vandalis divisit; unde *Vandalorum sortes*

πάσαι κεκτημένοις τὰ χωρία ταῦτα πένεσθαι τε ὡς μάλιστα καὶ ἐλευθέρους εἶναι ξυνέβαινεν· ἦν δὲ αὐτοῖς ἐν ἔξουσίᾳ καὶ ὅπη βούλονται ἀπαλλάσσεσθαι. καὶ τὰ μὲν χωρία ἑξήκοντα, ὅσα
 B τοῖς τε παισὶ καὶ τοῖς ἄλλοις Βανδύλοις Γιζέριχος παραδιδόσκει, οὐδεμιῶς φόρου ἀπαγωγῆς ὑποτελῆ ἐκέλευσεν εἶναι. τῆς δὲ γῆς 5 ὅση οἱ οὐκ ἀγαθὴ ἔδοξεν εἶναι, ἀφῆκε τοῖς πρότερον ἔχουσι, τοσαῦτα ἐνθὲνδε τῷ δημοσίῳ φέρεσθαι τάξας ὥστε οὐδ' ὅτιοῦν περὶ τῶν τοῖς τὰ χωρία τὰ σφέτερα αὐτῶν ἔχουσιν. ἔφευγον δὲ πολλοὶ καὶ ἐκτείνοντο. αἰτίαι γὰρ αὐτοῖς πολλαὶ τε καὶ χαλεπαὶ προσεφέροντο. πασῶν δὲ μίᾳ μεγίστη δὴ ἰδοῦμαι εἶναι ὅτι χρη- 10 ματὰ τις οἰκία ἔχων ἀπέκρυπτεν. οὕτω τοὺς Αἰβους πῦσα ἰδέα συμφορῆς περιέστη.

Τοὺς δὲ Βανδύλους τε καὶ Ἀλανοὺς ἐς λόχους καταστησά-
 μενος, λοχαγοὺς αὐτοῖς ἐπέστησεν οὐχ ἥσσον ἢ ὀγδοήκοντα,
 C οὗσπερ χιλιάρχους ἐκάλεσε, δόκησιν παρέχων ὅτι οἱ μυριάδας 15 συνίεναι τὸν τῶν στρατενομένων λεών. καίτοι οὐ μᾶλλον ἢ ἐς μυριάδας πέντε τὸ τῶν Βανδύλων τε καὶ Ἀλανῶν πλῆθος ἐν γε τῷ πρὶν χρόνῳ ἔλέγετο εἶναι. ἔπειτα μέντοι τῇ τε κατὰ σφᾶς παιδοποιᾷ καὶ ἄλλους βαρβάρους ἐταιρಿಸάμενοι ἐς μεγάλην τινὰ πολυανθρωπίαν ἐχώρησαν. τὰ δὲ τῶν Ἀλανῶν καὶ τῶν ἄλλων 20 βαρβάρων ὀνόματα, πλὴν Μαυρουσίων, ἐς τὸ τῶν Βανδύλων ἅπαντα ἀπεκρίθη. τότε δὲ Γιζέριχος Μαυρουσίους προσποι- σάμενος, ἐπειδὴ Οὐαλεντινιανὸς ἐτελεύτησεν, ἀνὰ πᾶν ἔτος ἦρι

4. Βανδύλοις — πᾶσαν τὴν (p. 191 d.) om. HL: habent AVP et ver- tit RV. 15. ὅτι οἱ] εἰς ὅτι οἱ Pm. 23. Οὐαλ —] Bal — PV.

etiamnum vocantur. Redactis ad summam inopiam veteribus praediorum dominis, retenta libertate, integrum erat quo luberet concedere. Quos-
 eunque Gizericus fundos filiis suis ac Vandalis assignaverat, immores
 omnino omnes iussit esse: quidquid soli non adeo frugibus commodum
 iudicavit, id pristinis possessoribus reliquit, tantis vectigalibus obrutam,
 ut sua quamvis praedia obtinerent, inde tamen ad eos nihil rediret.
 Complures exilio, non pauci morte mulstabantur, multis gravibusque cri-
 minibus accersiti: quorum maximum ducebatur, si quis suas pecunias
 abdidisset. Sic Afros omnia calamitatum genera circumvenerant.

Contributis in cohortes Vandalis et Alanis duces Gizericus non mi-
 nus LXXX. praefecit, quos chiliarchos seu mille virum tribunos ideo no-
 minavit, ut habere sub signis LXXX. bellatorum millia crederetur. Ac
 superiori quidem tempore Vandali atque Alani non excedere dicebantur
 L. millia: deinde tamen qua liberorum procreantione, qua societatis coi-
 tione cum aliis Barbaris, eorum numerus maxime crevit. Porro in unum
 Vandalorum nomen Alani caeterique Barbari sua vocabula confuderunt,
 exceptis Mauris, quorum adeptius obsequia Gizericus a morte Valenti-

ἀρχομένῳ ἔς τε Σικελίαν καὶ Ἰταλίαν ἐσβολὰς ἐποιεῖτο καὶ τῶν πόλεων τὰς μὲν ἀνδραποδίσας, τὰς δὲ καθελὼν ἔς ἔδαφος, λησάμενός τε ἅπαντα, ἐπεὶ ἀνθρώπων τε ἡ χώρα καὶ χρημάτων D ἔρημος ἐγεγόνει, ἔς τὸ τοῦ ἑφου βασιλέως ἐσέβαλλε κράτος. Ἰλ- 5 λυριοὺς οὖν ἐληΐζετο καὶ τῆς τε Πελοποννήσου τῆς τε ἄλλης Ἑλλάδος τὰ πλείστα καὶ ὅσαι αὐτῇ νῆσοι ἐπικαίνται. αὐτοῖς δὲ ἔς τε Σικελίαν καὶ Ἰταλίαν ἀπέβαινεν, ἥγέ τε καὶ ἔφερεν ἐκ περιτροπῆς ἅπαντα, καὶ ποτε αὐτὸν ἔς τὴν ναῦν ἐσβάντα ἐν τῷ Καρχηδό- 10 νος λιμένι, ἀνατεινομένων ἤδη τῶν ἰσίων, φασὶν ἑρῶσαι τὸν κυβερνήτην ἐπὶ τίνας ποτὲ ἀνθρώπων ἵναί κελεύοι. καὶ τὸν ἑποκρινάμενον φάναι, δηλονότι ἐφ' οὗς ὁ θεὸς ὤργισται. οὕτως ἔξ οὐδεμιᾶς αἰτίας ἐφ' οὗς ἂν τύχοι ἐσέβαλλεν.

ε'. Τῶνδε ἕνεκα τίσασθαι Βανδύλους βασιλεὺς Λέων βου- P 191
λόμενος ξυνήγειρεν ἐπ' αὐτοὺς στρατεύμα. τοῦδε τοῦ στρατεύ- V 354
15 ματος λέγουσι τὸ πλῆθος ἔς δέκα μάλιστα μυριάδας γενέσθαι. στόλον δὲ νεῶν ἔξ ἀπάσης τῆς πρὸς ἑω θαλάσσης ἀθροίσας πολ- λὴν ἐπεδείξατο μεγαλοφροσύνην ἔς τε στρατιώτας καὶ ναῦτας, δε- 20 διῶς μὴ τί οἱ ἐκ μικρολογίας ἐμποδῶν γένηται προθυμουμένῳ ἔς τοὺς βαρβάρους ἐπιτελέσαι τὴν κόλασιν. φασὶ γοῦν αὐτῷ τρια- 30 κόσια καὶ χίλια κεντηνάρια ἐπ' οὐδενὶ ἔργῳ δεδαπανῆσθαι. ἀλλ' B ἐπεὶ οὐκ ἔδει Βανδύλους τῷ στόλῳ τούτῳ ἀπολωλέναι, αὐτοκρά-

4. ἐσέβαλλε] ἐσέβαλε V. *ibid.* Ἰλλυριοὺς] Ἰλλυρίους PV. 5. Πελοποννήσου] πελοποννήσου PV. 7. περιτροπῆς] περιτρόπον A. 9. ἑρῶσαι] ἑρεσθαι PV. αἵρεσθαι A. 11. ὤργισται] ὤρισται A. 12. ἐσέβαλλεν] ἐσέβαλεν V. 13. ἕνεκα] εἵνεκα V. *ibid.* Λέων] λέγων AV. 16. στόλον] στόλην A.

niani, in Siciliam atque Italiam quotannis vere novo se invehēbat. Ibi urbibus partim missis in servitutem, partim solo aequatis, cum et omnia rapuisset, ac regiones non modo pecuniis exhausisset, verum etiam incolis, in ditionem Imperatoris Orientis irrupit. Illyricum, Peloponnesum et Graeciae partem maximam, necnon adjacentes insulas populatus, in Siciliam de novo atque Italiam exarsens facto, omnes in orbem oras incursans, agebat omnia ferebatque. Aliquando in porta Carthaginis cum navem conscendisset, ac vela iam panderentur, quaerenti gubernatori, quam ad gentem iuberet cursum intendere, respondisse memorant, *Ad eum cui Deus iratus est.* Ita nulla ex causa in quoscumque sors ferret invadebat.

6. Horum poenas facinorum a Vandalis recipere cum vellet Imperator Leo, exercitum in eos conscripsit, ad centum, ut tradunt, viro- rum millia; collectaque ex omnibus Orientis maribus classe, militibus ac navis munificentiam singularem exhibuit, veritus ne quid obicis sibi castigare Barbaros peroptanti e parsimoniae sordibus nasceretur. Centenaria mcco. sive auri pondo cxxx. millia impendisse fertur; sed sine ullo operae pretio. Nimirum quia Deo fixum erat classe ista Vandales non

τορα τοῦ πολέμου ποιεῖται Βασιλίσκον, Βηρίνης τῆς γυναικὸς ἀδελφὸν ὄντα καὶ τῆς βασιλείας ἐκτόπως ἐρῶντα, ἣν οἱ ἡλιπυσεν ἀμαχητὶ ἔσεσθαι, τὴν Ἄσπαρος προσποιουόμενος φιλίαν. αὐτὸς γὰρ Ἄσπαρ τῆς Ἀρείου δόξης μεταποιούμενος, ταύτην τε οὐκ ἐννοῶν μετατίθεσθαι, παρελθεῖν μὲν εἰς τὴν βασιλείαν οὐχ οἶός 5 τε ἦν, καταστήσασθαι δὲ ἐς αὐτὴν ἕτερον εὐπειῶς ἴσχυσεν, ἥδη τε Λέωντι τῷ βασιλεὶ ὡς ἐπιβουλεύσει προσκεκρουκὸτι ἐπίδοξος ἦν. λέγουσιν οὖν Ἄσπαρα τότε δέισαντα μὴ Βανδύλων ἡσασμένους C ὁ Λέων ὡς ἀσφαλέστατα τὴν βασιλείαν κρατύννηται, πολλὰ Βασιλίσκῳ ἐπισκήψαντα παρακαταθέσθαι οἱ Βανδύλους τε καὶ Γιζέριχον. 10

Λέων δὲ ἥδη πρότερον Ἀνθέμιον, ἄνδρα ἐκ γερουσίας, πλούτῳ τε καὶ γένει μέγαν, βασιλέα τῆς ἐσπερίας καταστησάμενος ἐπιμψεν, ὅπως οἱ τὰ ἐς τὸν Βανδυλικὸν συλλήψηται πόλεμον. καίτοι Γιζέριχος ἔχρηξε καὶ πολλὰ ἐλιπάρει Ὀλυβρίῳ παραδοθῆναι τὴν βασιλείαν Πλακιδίᾳ τῇ Οὐαλεντινιανοῦ παιδί 15 κοῦντι καὶ διὰ τὸ κῆδος εὐνοϊκῶς αὐτῷ ἔχοντι, ἐπειδὴ τε τούτου D ἡτύχησεν, ἔτι μᾶλλον ὠργίζετο καὶ πᾶσαν τὴν βασιλείαν γῆν ἐληγίζετο. ἦν δὲ τις ἐν Δαλματίας Μαρκελλιανὸς τῶν Ἀετίῳ γνωρίμων, ἀνὴρ δόκιμος, ὅς ἐπειδὴ Ἀέτιος ἐτελεύτησε τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ, βασιλεὶ εἰκεῖν οὐκέτι ἤξιον, ἀλλὰ νεωτερίσας τε καὶ 20 τοὺς ἄλλους ἅπαντας ἀποστήσας οὕτως εἶχε τὸ Δαλματίας κρά-

1. Βηρίνης] Βερίνης P. Recte p. 193 c. 2. ἐκτόπως] ἐκ τό-
 πον Α. 4. Ἄσπαρ τῆς] ἄσπαρι τοῦ Α. 5. εἰς τὴν] τὴν om. V.
 8. ἡσασμένων Α. ἡσσομένων V. ἡσημένων P. 10. παρακαταθέ-
 σθαι] παρακατέσθαι Α. 14. ἔχρηξε Α. ἔχρησε P. 15. Οὐαλ —]
 Βαλ — P. 21. οὕτως] οὕτως HL. οὕτως Hm.

excindere, factum est ut Leo bellum dederit Basilisco, uxoris suae Verinae fratri, incredibiliter affectanti Imperium, quo se petiturum sine pugna sperabat, fretus Asparis amicitia. Nam Aspari Arianæ sectæ addicto, neque ab ea discedere cogitanti, praeculus quidem erat ad Imperium aditus; at idem alium evehere eo facile poterat: iamque in Leonem Aug. a quo fuerat offensus, dirum aliquid coquere videbatur. Ergo Asparem perhibent tunc temporis, veritum ne clades Vandalica Leoni imperium firmitissime stabiliret, Basilisco Vandalos ac Gizericum onixius commendavisse.

Anthemium senatorem, divitiis et splendore generis inelytam, ut arma adversus Vandalos coniuncte moveret, iam Leo praemiserat in Occidentem, cuius etiam Imperatorem ipsum creaverat, praeterito Olybrio, cui Gizericus, utpote Placidiae Valentiniani filiae marito, et propter affinitatem amico, Imperium petiverat maximopere. Repulsa irritatus, dittonem omnem Imperatoris vastavit. Erat in Dalmatia Marcellianus, vir nobilis, et olim familiaris Aëtio; quo, uti supra narravimus, interfecto, obsequium abnuerat Imperatori, quin etiam novatis rebus, et provincialibus ad defectionem pertractis Dalmatiae dominatum

τος, οὐδενός οἱ ἐς χεῖρας ἵναι τολμήσαντος. τοῦτον δὲ τὸν Μαρκελλιανὸν τότε Λέων βασιλεὺς εὖ μάλα τιθασεύων προσ-
ποιήσατο, καὶ ἐς Σαρδῶ τὴν νῆσον ἐκέλευεν ἵναι, Βανδύλων P 192
κατήκοον οὖσαν. ὁ δὲ αὐτὴν Βανδύλους ἐξελάσας οὐ χαλεπῶς
5 ἔσχευεν. Ἡράκλειος δὲ σταλὲς ἐκ Βυζαντίου εἰς Τρίπολιν τὴν ἐν
Λιβύῃ, νικήσας τα μάχῃ τοὺς ταύτῃ Βανδύλους, τὰς τε πόλεις
ῥαδίως εἴλε καὶ τὰς ναῦς ἐνταῦθα ἀπολιπὼν πεζῇ τὸ στράτευμα
ἐς Καρχηδόνα ἤγε. τὰ μὲν οὖν τοῦ πολέμου προοίμια τῇδε
ᾠφέρετο.

- 10 Βασίλισκος δὲ τῷ παντὶ στόλῳ ἐς πόλισμα κατέπλευσε,
Καρχηδόνος διέχον οὐχ ἦσσαν ἢ ὀγδοήκοντά τε καὶ διακοσίοις
σταδίοις (Ἑρμοῦ δὲ νεῶς ἐνταῦθα ἐκ παλαιοῦ ἐτόγγανεν ὢν,
ἀφ' αὗ δὴ καὶ Μερκούριον ὁ τόπος ἐκλήθη· οὕτω γὰρ τὸν Ἑρμῆν
καλοῦσι Ῥωμαῖοι), καὶ εἰ μὴ ἐθελοκακήσας ἐμείλλησεν, ἀλλ' εὖ- B
15 θὺ ἐπεχείρησε Καρχηδόνος ἵναι, αὐτὴν τε ἂν αὐτοβοεῖ εἴλε καὶ
Βανδύλους ἐς οὐδεμίαν ἀλκὴν τραπομένους κατεδουλώσατο. οὕτω
Γιζήριχος Λέοντα ὡς ἄμαχον βασιλεῖα κατωρρώδησεν, ἐπεὶ οἱ
Σαρδῶ τε καὶ Τρίπολις ἁλοῦσαι ἡγγέλλοντο καὶ τὸν Βασίλισκου
στόλον ἑώρα οἷος οὐδεὶς πω ἐλέγετο Ῥωμαίοις πρότερον γεγενῆ-
20 σθαι. νῦν δὲ τοῦτο ἐκώλυσεν ἡ τοῦ στρατηγοῦ μέλλησις, εἴτε
καχύτῃ εἴτε προδοσίᾳ προσγενομένη. Γιζήριχος δὲ τῆς Βασι-
λίσκου ὀλιγωρίας ἀπολαύων ἐπολεῖ τάδε. ὀπλίσας ἅπαντας ὡς V 355

2. τιθασεύων] τιθασσεύων P.

3. ἐκέλευεν AHL. ἐκέλευσεν P.

4. Βανδύλους] βανδήλους L.

10. παντὶ] Vulgo παντὶ τα.

invaserat, nemine se offerente, qui conferre manum auderet. Marcellianum hunc Leo blanditiis conciliatum perpulit, ut Sardiniam, tum subditam Vandalis, aggredieretur. Is haud aegre exactis Vandalis, insula potitus est. Tum quoque missus Byzantio Heraclius, ad Tripolim Africae fuis acie Vandalis, urbes facile cepit, atque ibi relictis navibus, copias terrestri itinere Carthaginem versus duxit. Ita se habebant belli praeludia.

Basiliscus vero universam classem ad oppidulum appulit, stadiis non minus 280. Carthaginae dissitum; cui ex vetusto fano Mercurii (sic Romani appellant) datum est Mercurii nomen. Ac si tempus non duxisset, composito cessans, sed recta Carthaginem perrexisset, ipsam primo cepisset aditu, et Vandalos subegisset, quorum animi ad vim minime spectabant: adeo Gizericum Leo terruerat, visu illi Imperator invictus, ex quo nuntius de Sardinia ac Tripoli receptis venerat, et apparuerat eam esse Basilisci classem, cui parem nullam habuisse unquam Romani dicebantur. At successum impedivit ducis cunctatio, quam vel ignavia, vel proditio peperit. Gizericus opportunitate, quam oscitatio Basilisci praebebat, apposite utens, hoc egit. Cum subditos, quoad eius facere poterat, omnes armasset, illis maiores naves implevit: vacuas ac celares

ἄριστα εἶχε τοὺς ὑπηκόους ἐπλήρου τὰς ναῦς, ἄλλας τε κενὰς
 C ἀνδρῶν καὶ ὥς τάχιστα πλεούσας ἐν παρυσικυῇ εἶχε. πένψας
 δὲ πρέσβεις ὡς Βασιλίσκου ἐδεῖτο τὸν πόλεμον ἐς πέντε ἡμερῶν
 ὑπερβαλίσθαι χρόνον, ὅπως μεταξὺ βουλευσάμενος ἐκεῖνα ποιήσῃ
 αὐτὸν δὴ μάλιστα βασιλεῖ βουλομένην εἶη. λέγουσι δὲ αὐτὸν καὶ χρ- 5
 σίου πολὺ τι χρῆμα κρύφει τῆς Βασιλίσκου στρατιᾶς πένψαντα
 ταίτην δὴ τὴν ἐκχειρίαν ὠνήσασθαι. ἔπρασσε δὲ ταῦτα οἴομε-
 νος, ὅπερ ἐγένετο, πνεῦμα ἐπιφορον ἐν τούτῳ οἱ τῷ χρόνῳ γε-
 H 99 νῆσεσθαι. Βασιλίσκος δὲ ἡ Ἀσπυρι καθάπερ ὑπέστη χωριζόμε-
 νος ἡ τὸν καιρὸν χρημάτων ἀποδιδόμενος, ἡ καὶ βέλτιον αὐτῷ 10
 ἐνομίσθη, ἐποίει τε τὰ αἰτούμενα καὶ ἡσύχαζεν ἐν τῷ στρατοπέ-
 D δῳ, τὴν εὐκαιρίαν προσδεχόμενος τῶν πολεμίων. οἱ δὲ Βανδί-
 λοι, ἐπειδὴ σφίσι τάχιστα τὸ πνεῦμα ἐργόνει, ὃ δὴ τέως παρα-
 δοκῶντες ἐκάθηντο, ἀρόμενοί τε τὰ ἱστία καὶ τὰ πλοῖα ἀφελκον-
 τες ὅσα αὐτοῖς ἀνδρῶν κενὰ, ὥσπερ μοι πρότερον εἴρηται, 15
 παρεσκήναστο, ἔπλεον ἐπὶ τοὺς πολέμιους. ὥς δὲ ἀγχοῦ ἐγένον-
 το, πῦρ ἐν τοῖς πλοίοις ἐνδέμενοι, αὐτοὶ δὲ αὐτοὶ ἐφελκοντες ἦγον,
 κεκολπωμένων αὐτοῖς τῶν ἱστίων, ἀφῆκαν ἐπὶ τὸ τῶν Ῥωμαίων
 στρατόπεδον. αἵτε δὲ πλήθους ὄντος ἐσταῦθα νηῶν, ὅπη τὰ
 πλοῖα ταῦτα προσπίπτουεν, ἔκαιόν τε ῥαδίως καὶ αὐτὰ οἷς ἂν 20
 P 193 ζυμμιζαίεν ἐτοίμως ζυνοδιεφθείετο. οὕτω δὲ τοῦ πυρὸς ἐπιφερο-

1. ἄλλας] ἴσ. ἄλλας Hm: frustra. 10. ἡ καὶ βέλτιον αὐτῷ ἐνο-
 μίσθη] Themistius p. 59, 13. ὅσοι δὲ ὑπ' ἀδυναμίας ἡ τῆς πρὸς
 τὸ ταχεῖν ἐπιβίαιας ἡ καὶ βέλτιον αὐτοῖς ἐνομίσθη μένουν, οὗτοι —.

ubi Iacobsius ἡ ὅτι καὶ requirebat. 11. ἐποίει τε] ἐποίησε L.
 20. ἀνὰ] αὐτοὶ HL. αὐτοῖς Grotius.

cymbas praesto iussit esse: tum per caduceatōres Basiliscum rogavit, ut
 praelium in diem ab illo quintum reliceret: hoc interim spatio re delibe-
 rata, se confecturum promisit, quae maxime e sententia forent Impera-
 toris. Fertur etiam grandem auri summam misisse, insciente exercitu
 Basilisci, itaque has inducias emisse. Quae quidem praestitit, ea spe
 ductas, fore ut, quod et contigit, secundus ventus hoc temporis inter-
 vallo oriretur. Basiliscus, sive, uti receperat, Aspari gratificaretur, sive
 tempus rei bene gerendae idoneum pecunia venderet, sive id satius sibi
 esse existimaret, postulatis annuit, seque continuit in castris, comme-
 dum hosti tempus opperieans. Vandali, simul ventus surrexit, quem avi-
 de expectando, nondum se loco moverant; statim vela attollere, et na-
 vigia vacua, quae, ut supra monui, habebant in expedito, trahentes, ad
 hostem contendere. Profecti propius, ignem scopulis remulco actis infli-
 ciant, velisque sinuatis, eas in castra navalia Romanorum dimittunt: ubi
 quoniam densae rates erant, quocumque scaphae illae inciderent, flam-
 mam facile communicabant, et cum iis pariter, quibus erant permistae,
 protinus corrumpébantur. Ita grassante incendio, Romana classis tu-

μίνου θόρυβός τε, ὥς τὸ εἶδος, εἶχε τὸν Ῥωμαίων στόλον καὶ
 κραυγῆς μέγεθος τῷ τε πνεύματι καὶ τῷ τῆς φλογὸς βόμβῃ ἀντι-
 παταγούσης μάλιστα, καὶ τῶν στρατιωτῶν ὁμοῦ τοῖς ναύταις
 ἀλλήλοις ἐγκειλενομένων καὶ τοῖς κοντοῖς διαθουμένων τὰ τε
 5 πυρφόρα πλοῖα καὶ τὰς σφῶν αὐτῶν ναῦς ὑπ' ἀλλήλων διαφθει-
 ρομένας οὐδενὶ κόσμῳ. ἤδη δὲ καὶ οἱ Βανδῖλοι παρῆσαν βάλ-
 λοντές τε καὶ καταδύοντες καὶ αὐτοῖς ὅπλοις τοὺς διαφεύγοντας
 τῶν στρατιωτῶν ληϊζόμενοι. εἰσὶ δὲ οἱ καὶ ἄνδρες ἀγαθοὶ Ῥω-
 μαίων ἐν τῷ πόνῳ τοῦτῳ ἐγένοντο, καὶ πάντων μάλιστα Ἰωάννης,
 10 ὑποστράτηγός τε ὢν Βασιλίσκου καὶ οὐδ' ὅπως οἰοῦν τῆς ἐκείνου Β
 προδοσίας μεταλαχών. περιστάτος γὰρ ὁμίλου πολλοῦ τὴν αὐ-
 τοῦ ναῦν, ἔκτεινε μὲν ἐπιστροφάδην ἀπὸ τοῦ καταστρώματος
 πολὺ τι τῶν πολεμίων πληθὺς, ὥς δὲ ἀλίσκομένης ἤσθετο τῆς
 15 θάλασσαν. πολλὰ μὲν οὖν αὐτὸν ἐλπάρει Γένζων ὁ Γίτζελχου,
 πιστὰ τε παρεχόμενος καὶ σωτηρίαν προτεινόμενος, ὃ δὲ οὐδὲν
 ἤσπεν ἐς θάλασσαν καθῆκα τὸ σῶμα, ἐκεῖνο μόνον ἀποφθεγξά-
 μενος, ὥς οὐ μὴ ποτε Ἰωάννης ὑπὸ χερσὶ κυνῶν γένηται. ὃ μὲν
 20 δὴ πόλεμος οὗτος ἐς τοῦτο ἐτελεύτα καὶ Ἡράκλειος ἐπ' οἴκου C
 ἀπεκομίσθη. Μαρκελλιανὸς γὰρ πρὸς τοῦ τῶν συναρχόντων
 ἀπώλετο δῶλφ. Βασιλίσκος δὲ ἀφικόμενος ἐς Βυζάντιον ἐκτὸς
 ἐκάθητο ἐς τὸ ἱερὸν τοῦ μεγάλου Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ (Σοφίας κα-

2. τῷ τῆς] τῷ τῆς L. 6. Βανδῖλοι] Vulgo Βάνδιλοι. 8. οἱ
 καὶ HL. καὶ om. P. 11. γὰρ] δὲ L. 14. ἤλατο] ἤλατο AL.
 19. Ἡράκλειος] Ἡράκλειος L. 22. Σοφίας] σοφίαν L.

multa, ut res ferebat, misceri, et confremere clamore insano; qui vento mormuranti ac flammis crepitantibus respondebat: scilicet hortatibus mutuis accendebant se milites et nautae inter se confusi, et cum scopas incendiarias, tum suas etiam naves, quae in summa perturbatione sibi iavicem erant exitio, oculis trudebant. Iam etiam ingruere Vandalis, tela mittere, mersare undis, et cum armis fugientem Romanum militem spoliare. Quamquam inter Romanos non defuere, qui se in hoc praelio viros animosos praestiterint. Primum talit Ioannes Basilisci legatus, proditoris illius minime cōsors. Siquidem magno hostium numero circumvadente eius navim, ipse in orbem discursans, multos e foris occidit, utque illam teneri vidit, cum armis omnibus praecipitem se in aequor egit ex tabulatis. Precibus quidem talem virum Gensō Gizerici filius revocabat, dans ipsi fidem ac salutem offerens: nihilo is minus se in profundum demersit, hoc unum effatus, nunquam venturum Ioannem in manus canem. Hic illius belli exitus fuit. Heraclius domum redit, iam extincto Marcelliano fraude cuiusdam ex ipsius collegis. Revectus Byzantium Basiliscus, asylum petiit, iacuitque supplex in aede, quae magno Christo Deo sacra est, et Sophiae templum dicitur a Byzantinis, hanc

λοῦσαν οἱ Βυζάντιοι τὸν νεὼν, ταύτην δὲ μάλιστα τῷ Θεῷ παρέ-
πειν τὴν ἐκωνομίαν ἡγούμενοι), ἔξαιτησαμένης δὲ Βηρήνης τῆς
βασιλίδος τὸν μὲν κίνδυνον τοῦτον διέφυγεν, ἐς βασιλείαν δὲ
τότε παρελθεῖν, ἥς δὴ ἔνεκα πάντα αὐτῷ εἴργαστο, οὐχ οἷός τε
ἦν. Ἄκων γὰρ βασιλεὺς οὐ πολλῷ ἵστερον Ἀσπαρά τε καὶ Ἀρ-5
δαβούριον ἐν παλατίῳ διέφθειρεν, ἐπεὶ οἱ θάνατον ἐπιβουλεύσαν
αὐτοὺς ἐπέτοπῃσε. ταῦτα μὲν οὖν ἐγένετο τῇδε.

D ζ. Ἀνθέμιος δὲ ὁ τῶν δυσμῶν αὐτοκράτωρ πρὸς τοῦ κη-
V 356 διστοῦ Ῥεκίμερος διαφθαρεῖς ἐτελεύτα, Ὀλόβριός τε τὴν βασι-
P 194 λείαν ἐκδέξάμενος ὀλίγῳ ὕστερον χρόνῳ τὴν ὁμοίαν πεπωρωμένην ἐκ
ἀνέκλῃσε. τελευταῖαντος δὲ καὶ Ἀέοντος ἐν Βυζαντίῳ, παρέ-
λαβε τὴν βασιλείαν Ἀέων ὁ Ζήνωνός τε καὶ Ἀριάδνης τῆς Ἀέον-
τος θυγατρὸς, ἐς ἡμερῶν ἔτι ὀλίγων που ἡλικίαν ἦκων. αἰρεθέν-
τος δὲ ξυμβασιλεύς αὐτῷ τοῦ πατρὸς, αὐτίκα δὴ μάλα ὁ παῖς
ἔξ ἀνθρώπων ἠφάνιστο. ἄξιον δὲ καὶ Μαῖορίνου ἐπιμνησθῆναι, 15
ὃς δὴ πρότερον ἔσχε τὸ ἱσπέριον κράτος. οὗτος γὰρ ὁ Μαῖορί-
νος, ξύμπαντας τοὺς πώποτε Ῥωμαίων βεβασιλευκότας ὑπερά-
ρων ἀρετῇ πάσῃ, τὸ Λιβύης πάθος οὐκ ἤνεγκε πρῶτος, ἀλλὰ
στρατιὰν ἐπὶ Βανδύλους ἀξιολογωτάτην ἀγέρας ἐν Αἰγυπτῷ ἐγέ-
B νετο, αὐτὸς τῷ στρατῷ ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐξηγείσθαι διανοοῦ-20
μενος, ἔς τε τοὺς ἄλλους πόρους καὶ οὐχ ἥκιστα ἐς τοὺς κινδύ-
νους κομῶν ἕκτος. οὐκ ἀξύνμορον δὲ οἱ ἡγούμενος εἶναι δύνα-
μιν τε τῶν Βανδύλων καὶ τὸ Γίξερύχον ἥθος διερευνήσασθαι πρὸ-

5. Ἀρδαβούριον] ἀνδαβούριον HL. Ardaurius supra p. 182 d. et
saepius in Excerptis Legationum. 9. Ὀλόβριος] ὀλίβριος HL.
16. ἔσχε A. εἴχε P. 19. ἀγέρας L. ἐγέρας P.

appellationem Deo aptissime convenire consentibus. Atque ille quidem
Verinae Augustae deprecatione periculum evasit; sed Imperium, cuius
causa nihil non egerat, tunc adipisci non potuit, ob consecutam brevi
noctem Asparis et Ardaburii, quos in palatio Leo Aug. occidi iussit, in-
sidias vitae suae ab illis paratas suspicatus. Haec ibi ita gesta.

7. Imperator Occidentis Anthemius a Recimere genere confossus
occubuit. Olybrius paucis post susceptum Imperium mensibus vitam fato
simili clausit. Mortuo quoque Byzantii Leone, successit in eius locum
alter Leo, Zenonis filius et Ariadnes filiae Leonis. Illi parum aetatis
adhuc habenti consors adoptatus est pater: sed brevi puer ab hominibus
demigravit. Ante haec, Occidentis Imperium obtinuerat Maiorinus, de
quo sine invidia tacere nequeo. Ille enim Romanis Imperatoribus, quot-
quot unquam fuerunt, antecellens virtute, cuius numeros omnes continē-
bat, Africae cladem non remisso animo tulit; sed in Liguria florentissi-
mum exercitum adversus Vandalos conflavit, utque vir erat ad labores
quocvis et discrimina belli impiger, eum ipse constituit in hostes ducere.
Ratus autem operae pretium esse, prius explorare et Vandalorum vires

τερον καὶ ὅπη ποτὲ Μαυρούσιοι τε καὶ Αἰθῖες εὐνοίας τε καὶ ἔχθους πέρι ἐς αὐτοὺς κατέστησαν, αὐτὸς τοῦ τοιούτου ἔργου τελειστῆς γενέσθαι ἔγνω. πρεσβευτὴς οὖν ὥς δὴ ἐκ βασιλείως παρὰ τὸν Γιζέριχον ἐστάλη, ἄλλο τι αὐτῷ ὄνομα ξυμπεπλασμένον 5 ἐπενεγκῶν. δείσας δὲ μὴ καταφανῆς γεγωνὺς αὐτὸς τε κακὸν τι λάβῃ καὶ τὰ πρασσόμενα διακωλύσῃ, μηχανῶνται τοιαῦδε. τὰς ἐν τῇ κεφαλῇ τρίχας (διαβόητοι γὰρ ἦσαν ἐς πάντας ἀνθρώπους ὅτι δὴ οὕτω ξανθαὶ εἰεν ὥστε χρυσῷ ἀκισθῆναι εὐκάλυπτοι) βαφῇ H 100 τινι χρίσας ἐς τοῦτο ἐξεπίτηδες ἐξευρημένη ἐπὶ καιροῦ μεταβαλεῖν C 10 ἐς τὸ κυάνειον παντελῶς ἴσχυσεν. ἐπεὶ δὲ Γιζέριχῳ ἐς ὕψιν ἤλθε, τὰ τε ἄλλα ὃ Γιζέριχος αὐτὸν ἐνχειρεῖ δεδίσσεσθαι καὶ ἅτε φίλον ἐπαγαγόμενος ἐς τὸ οἶκημα ἤλθεν, οὗ δὲ τὰ ὅπλα ξυνέκειτο πάντα, πολλὰ τε καὶ ἀξιολογώτατα ὑπερφυνῶς ὄντα. ἐνταῦθα φασὶ τὰ ὅπλα κινήθῃντα ἐκ τοῦ αὐτομάτου πάταγον οὐ μὲν 15 τριον οὐδὲ τὸν τυχόντα ἀφεῖναι, καὶ τότε μὲν τῷ Γιζέριχῳ σεισμόν τινα γεγονέναι δοκεῖν, ἔξω δὲ γενομένῳ ἀμφὶ τε τῷ σεισμῷ ἀναπνυθανομένῳ, ἐπεὶ οἱ τῶν ἄλλων οὐδεὶς ὡμολόγει, θαῦμα μὲν ἐπιπείσειν μέγα, οὐ μέντοι ξυμβαλεῖν τὸ γεγονὸς οἶφ τε εἶναι. ὃ μὲν οὖν Μαϊορίνος διαπνεραγμένος ἄπερ ἐβούλετο ἐπὶ Λιγυρ- D 20 ρίας ἀπεκομίσθη, καὶ τῷ στρατῷ πελῆ βαδίζοντι ἐξηγούμενος ἐπὶ στήλας τὰς Ἡρακλείους ἦει, διαβαίνειν μὲν διανοούμενος τὸν ἐκείνη πορθμὸν, ὁδῷ δὲ τὸ λοιπὸν ἐπὶ Καρχηδόνα ἐνθάνδε λέναι. ὣν περ ὃ Γιζέριχος αἰσθόμενος καὶ ὅτι δὴ πρὸς Μαϊορίνον ἐν τῇ

1. καὶ ἔχθους] Vulgo ἢ ἔχθους. 4. αὐτῷ] αὐτῷ P. 9. μεταβαλεῖν] μεταβαλεῖν LHm.

et ingenium Gizerici: item quam bene vel male animati in ipsos essent tum Mauri, tum Afri; hanc provinciam sibi sumpsit. Itaque legati Caesaris induta persona cum fictitio quodam nomine, iter intendit ad Gizericum, ac veritus ne, si forte agnosceretur, infortunio multaretur aliquo, et incepta turbaret, artem huiusmodi excogitavit. Quoniam fama nota caesaries eius ubique erat, quippe adeo flava, ut speciem auri mundissimi redderet; pigmentum quoddam, hos in usus inventum, capillis tam scite illevisit, ut ex tempore eos plane fuscaverit. Ubi ipsum Gizericus accepit, cum alia, tum hoc etiam egit, quo tacite ei metum offerret. Per speciem amicitiae deduxit in armamentarium, ubi arma cuiusque modi et plurima et egregia disposita erant. Hic illa spontaneo impulsu collisa non mediocrem strepitum edidisse ferunt. Ac tum quidem tremuisse terram Gizericus putavit: egressus vero, deque terrae motu scitatus, cum omnes eum factum negarent, obstupuit, ignarus quem casum illud portentum ferret. Ergo Maiorinus propositum executus, in Liguriam revertitur: inde terrestri itinere copias ducens, ad columnas Herculeas contendit, fretum, quod illas interfuit, transire et recta Carthaginem petere in animo habens. Postquam haec geri Gizericus, seque a

πρεσβεία φενακισθείη, ἕς τε θερωδίαν ἐμπέτωκε καὶ τὰ ἐς τὸν πόλεμον ἐξηρτύετο. οἱ τε Ῥωμαῖοι τεκμηριούμενοι τῇ Μαῖορ-
νου ἀρετῇ, εὐέλπιδες ἤδη ἐγένοντο Αἰβύην τῇ ἀρχῇ ἀνασώσα-
σθαι. ἀλλὰ μεταξὺ νόσῳ δυσεντερίας ἀλόνς ὁ Μαῖορίνος δια-
φθίρεται, ἀνὴρ τὰ μὲν εἰς τοὺς ὑπηκόους μέτριος γεγινώς, φο-
βερός δὲ τὰ ἐς τοὺς πολέμιους. καὶ Νέπως δὲ τὴν βασιλείαν
P 195 παραλαβὼν ὀλίγας τε ἡμέρας ἐπιβιὸς ἐτελεύτησε νόσῳ, καὶ Γλυ-
κέριος μετ' αὐτὸν ἐς ταύτην δὴ προελθὼν τὴν ἀρχὴν τύχην τὴν
ὁμοίαν ἀνέπλησε. μεθ' ὃν δὴ Αὐγουστος τὴν αὐτοκράτορα
ἀρχὴν ἔλαβε. βασιλεῖς μέντοι καὶ ἄλλοι πρότερον ἐν τῇ ἐσπερίᾳ 10
γεγόνασιν, ὥν περ τὰ δνόματα ἐξεπιστάμενος ὡς ἥμισυ ἐπιμνή-
σομαι. χρόνον τε γὰρ αὐτοῖς τῇ ἀρχῇ ὀλίγον τινα ἐπιβιώναι καὶ
ἀπ' αὐτοῦ λόγου ἄξιον οὐδὲν πεπραχέναι ξυνέπει. ταῦτα μὲν
ἐν τῇ ἐσπερίᾳ ἐγένετο.

- V 357 Ἐν δὲ Βυζαντίῳ ὁ Βασιλῆκος (οὗ γὰρ ἔτι οἶός τε ἦν τὸν 15
ἔρωτα τῆς βασιλείας βιάζεσθαι) τυραννίδι ἐπιθίμενος ἐκράτησεν
οὐδενὶ πόνῳ, Ζήνωνος ὁμοῦ τῇ γυναικὶ ἐς τὴν Ἰσαυρίαν, ἀπ'
B ἧς δὴ ὠρμῦτο, διαφυγόντος. ἔχοντι δὲ αὐτῷ τὴν τυραννίδα
ἐνιαυτόν τε καὶ μῆνας ὀκτώ οἱ τε ἄλλοι ὡς εἰπεῖν ξύμπαντες
καὶ οἱ τῆς αὐλῆς στρατιῶται διὰ φιλοχρηματίας μέγεθος ἤχθον- 20
το. ὢν δὴ Ζήνων αἰσθόμενος στρατιάν τε ἀγέρας ἐπ' αὐτὸν ἤει.
Βασιλῆκος δὲ στρατόν τε καὶ στρατηγὸν Ἄρματον ὡς ἀντιταξό-

9. Αὐγουστος] ὅτι αὐγοῦστος ὁ αὐτὸς ἦν καὶ ῥωμύλος ὁ ἐπὶ Ζή-
νωνος κρατῶν ἐν ῥώμῃ Am. Augustulus RV. ibid. αὐτοκρα-
τορα L. αυτοκρατορίαν P. 22. Ἄρματον] ἄρματον LHm. In
Excerptis Legationum modo Ἀρμάτος modo Ἀρμάτιος.

Maiorino in legatione circumscriptum cognovit, gravi metu correptus, quae ad bellum opus erant expedit. Romanis perspecta Maiorini virtus iam spem optimam fecerat, fore ut Africam Imperio recuperaret: verum dysenteria, ac subinde morte interceptus est, vir subditiis commodus, hostibus formidabilis. Nepos adeptus Imperium, ac paucos dies superstes, morbo interiit: deinde Glycerius eandem dignitatem assecutus, eundem habuit vitae exitum. Post hunc rerum potitus est Augustus. Alii in Occidente fuerunt antea Imperatores: quorum etsi nomina teneo, tamen, quia nihil memorabile ub brevem in principatu vitam gessere, ailentio praetermittam. Hactenus de rebus Occidentis.

Byzantii Basiliscus, cupidine regnandi victus, affectatam tyrannidem nullo negotio obtinuit, Zenone cum uxore sua in Isauriam, unde oriundus erat, fuga dilapso. Per annum unum mensesque ecto tyrannus fuerat, cum Zeno et palatinos et caeteros fere omnes milites summa illius avaritia offensos audiens, contracto exercitu infestus venit. Emissem contra a Basilisco cum copiis Armatus dux, collatis castris, ea lege ex-

μενον Ζήνωνι ἔπεμψεν. ὥς δὲ πλησίον· που ἀλλήλοις ἱστρατο-
 πεδεῖσαντο, παραδίδωσιν Ἀρματος Ζήνωνι τὸ αὐτοῦ στράτευ-
 μα, ἐφ' ᾧ Βασιλίσκον τὸν αὐτοῦ υἱόν, κομιδῇ ὄντα παῖδα,
 Καίσαρά τε καταστήσεσθαι καὶ τελευτῶντι διάδοχον τῆς βασι-
 5 λείας ἀπολιπεῖν. Βασιλίσκος δὲ πάντων ἔρμος γεγονώς ἐς τὸ
 ἱερὸν καταφεύγει, ὅπερ καὶ πρότερον. καὶ αὐτὸν Ἀκάκιος, ὁ
 τῆς πόλεως ἱερεὺς, Ζήνωνι ἐναχίρεισεν, ἀσέβειάν τε αὐτῷ ἐπε- C
 νεγκῶν καὶ ὥς πολλὰ τοῦ Χριστιανῶν δόγματος ξυνετάραξέ τε καὶ
 ἐνεόχμωσεν, ἐς τὴν Εὐτύχους αἵρεσιν ἀποκλίνας. καὶ ἦν δὲ οὐ-
 10 τως. Ζήνων δὲ αὖθις τὴν βασιλείαν παραλαβὼν καὶ τὴν ἐς Ἀρ-
 ματον πίστιν ἀφοσιούμενος, Βασιλίσκον τὸν αὐτοῦ παῖδα Καί-
 σαρα καταστησάμενος, οὐ πολλῷ ὕστερον αὐτόν τε ἀφείλετο τὴν
 τιμὴν καὶ Ἀρματον ἔκτεινε. Βασιλίσκον δὲ ὁμοῦ τοῖς τε παισὶ
 καὶ τῇ γυναικὶ πέμψας ἐς Καππαδοκίαν χειμῶνος ὥρα σιτίων τε
 15 καὶ ἱματίων καὶ τῆς ἄλλης ἐπιμελείας ἐρήμους ἐκέλευσεν εἶναι.
 ἔνθα δὴ ψύχει τε καὶ λιμῷ πιεζόμενοι ἐς τε ἀλλήλους καταφεύ-
 γουσι καὶ τὰ φίλτατα περιβαλόντες σώματα διεφθάρησαν. αὕτη D
 τε Βασιλίσκον τῶν πεπολιτευμένων κατέλαβε τίσις. ἀλλὰ ταῦτα
 μὲν χρόνῳ τῷ ὑστέρῳ ἐγένετο.

20 Γιζέριχος δὲ τότε ἀπάτη τε περιελθὼν καὶ κατὰ κράτος ἐξε-
 λάσας, ὥς πρόσθεν εἴρηται, τοὺς πολεμίους, οἳ δὲν τι ἥσσαν,
 εἰ μὴ καὶ μᾶλλον, ἤγέ τε τὰ Ῥωμαίων καὶ ἔφερε ξύμπαντα, ἕως
 αὐτῷ βασιλεὺς Ζήνων ἐς ὁμολογίαν ἀφίκετο σπονδαί τε αὐτοῖς

2. Ἀρματος] ἄρματος L. *ibid.* αὐτοῦ] αὐτοῦ P. 4. τελευτῶν-
 τι] τελευτῶντα L. 9. ἐνεόχμωσεν] ἐνεώχμωσεν AL. 10. 13. Ἀρ-
 ματον] ἄρματον L.

exercitum Zenoni tradidit, ut Basiliscus filius suus, tunc admodum puer, crearetur ab eo Caesar, et in Imperium post obitum ipsius succederet. Desertus plane Basiliscus in idem illud templum, ubi prius asyllum inveni-
 nerat, confugit: sed Acacius urbis Antistes eum in Zenonis potestate posuit, oburgata impietate, qua multa in fide Christiana miscuerat, et ex antiquo moverat, ad haeresin Eutychetis delapsus: neque id falso ob-
 liciebat. Zeno autem in Imperium restitutus, ut pactam Armato fidem absolveret, Basiliscum eius filium Caesarem renuntiavit: quem honorem
 ipsi haud multo post, et Armato vitam ademit. Porro Basiliscum tyran-
 num cum liberis atque uxore in Cappadociam hieme ablegatum, sine ci-
 baribus, sine vestibus, sine ulla ope degere iussit. Hic illos frigore et
 fame prementibus, alter ad alterum se applicare. Denique in corporum
 carissimorum complexu animam efflarunt. Hoc supplicio Basiliscus com-
 missa in Remp. luit: verum haec postea contigerunt.

Tunc vero Gizericus qua dolo circumventis, qua vi depulsis, ut ante
 est dictum, hostibus, nihilo minus, quin etiam importunius per oras
 Rom. ferebat omnia ac rapiebat: donec Zeno Aug. cum eo transegit, et

- ἀπέραντοι ξυνετέθησαν, μήτε Βανδύλους πολέμιόν τι ἐς τὸν πᾶν-
τα αἰῶνα Ῥωμαίους ἐργάσασθαι μήτε αὐτοῖς πρὸς ἐκείνων ξομ-
βῆναι. ταύτας τε τὰς σπονδὰς Ζήνων τε αὐτὸς διεσώσατο καὶ
ὃς μετ' ἐκείνων τὴν βασιλείαν παρέλαβεν Ἀναστάσιος. διέμεναν
H 101 δὲ καὶ ἐς Ἰουστινὸν αὐτοκράτορα. τούτου δὲ Ἰουστίνου ἀδελφε- 5
P 196 δοῦς ὢν Ἰουστινιανὸς διεδέξατο τὴν βασιλείαν. ἐπὶ τούτου Ἰου-
στινιανοῦ βασιλεύοντος ὁ πόλεμος κατέστη ὅδε, τρόπῳ ᾧ ἐν τοῖς
ᾧπισθεν λελλέξεται χρόνοις. χρόνον δὲ ὀλίγον Γιζέριχος ἐπιβιωὺς
ἐτελεύτα πόρρω που ἤδη ἡλικίας ἦκων, διαθήκας διαθέμενος,
ἐν αἷς ἄλλα τε πολλὰ Βανδύλοις ἐπέσκηψε καὶ τὴν βασιλείαν ἀεὶ 10
Βανδύλων ἐς τούτον ἵναί ὃς ἂν ἐκ γόνου ἄρρενος αὐτῷ Γιζερίχῳ
κατὰ γένος προσήκων πρῶτος ὢν ἀπάντων τῶν αὐτοῦ ξυγγενῶν
τὴν ἡλικίαν τύχοι. Γιζέριχος μὲν οὖν ἄρξας Βανδύλων, ἐπειδὴ
Καρχηδόνης ἐκράτησεν ἔτη ἐννέα καὶ τριῶνκοντα, ἐτελεύτησεν,
ὥσπερ εἴρηται. 15
- B ἦ. Ὀνώριχος δὲ, ὁ τῶν ἐκείνου παίδων πρεσβύτατος,
διεδέξατο τὴν ἀρχὴν, Γένζωνος ἥδη ἐξ ἀνθρώπων ἀφανισθέντος.
ἐπὶ τούτου Ὀνωρίχου Βανδύλων ἄρχοντος πόλεμος αὐτοῖς πρὸς
οὐδένα ἀνθρώπων, ὅτι μὴ ἐς Μαυρουσίους, ἐγένετο. δέκω γὰρ
τῷ ἐκ Γιζερίχου ἡσυχάζοντες πρὸ τοῦ οἱ Μαυρούσιοι, ἐπειδὴ τά- 20
χιστα ἐκποδῶν ἐγεγόρει, ἔδρασαν τε πολλὰ τοὺς Βανδύλους κακὰ
- V 358 καὶ αὐτοὶ ἔπαθον. γέγονε δὲ Ὀνώριχος ἐς τοὺς ἐν Αἰβίῃ Χρι-
C στιανοὺς ὠμότατός τε καὶ ἀδικώτατος ἀνθρώπων ἀπάντων. βια-
ζόμενος γὰρ αὐτοὺς ἐς τὴν Ἀρειανῶν μετατίθεσθαι δόξαν, ὅσους

perpetuam composuit pacem: cautum enim diserte fuit, ne unquam Van-
dali in Romanos hostile quidquam patrarent, neque ab his vicissim illi
paterentur. Atque haec pacta conventa cum Zeno ipse servavit, tum
eius successor Anastasius: nec Iustinus dissolvit: cuius ex sorore nepos
Iustinianus ad Imperii clavum successit. Hoc principe, bellum Vanda-
licum ita commissum est, ut in temporum inferiorum historia describe-
mus. Haud diu superstes Gizericus, grandaevus decessit, condite testa-
mento, quo, praeter alia multa, illud Vandalis mandavit, ut regnum
Vandalicum ei semper obveneret, qui per virilem stirpem recta serie
propinquitatis Gizericum ipsum attingens, cognatos suos aetate praecur-
reret. Igitur Gizericus, cum a capta Carthagine annos xxxix. Vanda-
lis imperasset, fato, uti diximus, functus est.

8. Regnum Gizericus filiorum natu maximo Honorico reliquit, Gen-
zone iam mortuo. Quandiu Vandalis praefuit Honoricus, cum nulla gente
bellum gesserunt, exceptis Mauris: qui quidem ante Gizerici metu coer-
citi nihil moverant; at statim ut ille excessit, detrimenta plurima attu-
lere Vandalis, et ab his rursus accipere. Christianos Africae tam cru-
deliter, tamque iniuste nemo vexavit, quam Honoricus. Cum enim illos
ad sectam Arianam compelleret, quoscunque parum ad obsequendum praem-

ἂν λάβοι οὐχ ἑτοίμους αὐτῷ εἰκοντας, ἔκαιέ τε καὶ ἄλλαις θανά-
 του ἰδέαις διέφθειρε, πολλῶν δὲ καὶ τὰς γλώσσας ἀπέτεμεν ἀπ’
 αὐτῆς φάρυγγος, οἳ ἔτι καὶ ἐς ἡμὲ περιόντες ἐν Βυζαντίῳ ἐχρῶντο
 ἀχραιφτεῖ τῇ φωνῇ, οὐδ’ ὅπωςτιοῦν ταύτης δὴ τῆς τιμωρίας
 5 ἐπαισθανόμενοι· ὧν δὴ δύο, ἐπειδὴ γυναιξὶν ἑταίραις πλησιάζειν
 ἔγνωσαν, οὐκέτι φθέγγεσθαι τὸ λοιπὸν ἴσχυσαν. ἔτη τε
 δεκάτῳ Βανδύλων ἄρξας ἐτελεύτησε νόσῳ, Μαυρουσίῳν ἤδη τῶν
 ἐν τῷ Αὐρασίῳ ὄρει ὀκημένων ἀποστάντων τε ἀπὸ Βανδύλων καὶ D
 αὐτονόμων ὄντων (ἔστι δὲ τὸ Αὐράσιον ἐν Νομυδίᾳ τριῶν καὶ
 10 δέκα ἡμερῶν ὁδὸν μάλιστα Καρχηδόνος διέχον, τετραμμένον τε
 πρὸς μεσημβρίαν), οἳ οὐκέτι ὑπὸ Βανδύλοις ἐγένοντο, οὐ δυνα-
 μένων Βανδύλων ἐν ὄρει δυσόδῳ τε καὶ ἀνάντει λίαν πόλεμον πρὸς
 Μαυρουσίους διενεγκεῖν.

Τελευτήσας δὲ Ὀνωρίχου τὸ τῶν Βανδύλων κράτος ἐς P 197
 15 Γουνδαμουῖνον ἦλθε τὸν Γίνζωνος τοῦ Γιζερύχου. ἐς αὐτὸν γὰρ
 ὁ χρόνος ἔφερε τὰ πρωτεῖα τοῦ Γιζερύχου γένους. οὗτος ὁ Γουν-
 δαμουῖνδος πλείοσι μὲν πρὸς Μαυρουσίους ἐμαχέσατο ξυμβολαῖς,
 μεῖζοσι δὲ τοὺς Χριστιανοὺς ὑπαγαγὼν πάθεισιν ἐτελεύτησε νοσή-
 σας, ἤδη πού μεσοῦντος τοῦ δωδεκάτου τῆς ἀρχῆς ἔτους. ἀδελ-
 20 φός τε αὐτοῦ Τρασαμουῖνδος παρέλαβε τὴν βασιλείαν, εἶδους τε
 καὶ ξυνέσεως ἐς τὰ μάλιστα καὶ μεγαλοψυχίας εὖ ἦκων. τοὺς
 μέντοι Χριστιανοὺς ἐβιάζετο μεταβαλέσθαι τὴν πατρίον δόξαν,

1. ἑτοίμους] ἑτοίμως Pm. 5. ἑταίραις] ἐτίραις H. 7. τῶν ἐν
 HL et Maltretus in annot. τῶν om. P. 8. Αὐρασίῳ] αὐρασίῳν
 HL: illud Hm. 20. τε] δὲ HL.

ptos deprehendebat, igne aliisque suppliciis excruciatōs necabat. Multis
 linguam faucium tenuis abscidit, qui nostra etiam aetate superstites By-
 zantii, explanate loquebantur, nullum capientes sensum illius poenae.
 Ex his duo rem habere ausi cum meretricibus, sermonis usum amisissent.
 Annos demum octo Vandalis dominatus, morbo oppetiit, cum iam Mauri,
 qui montem Aurasium incolebant, a Vandalis defecissent, suumque ad
 arbitrium viverent. Est vero Aurasius in Numidia, et ab urbe Cartha-
 gine dierum itinere fere xiii. distat, ad Austrum vergens. Mauros illos
 Vandali nunquam ad obsequium reduxerunt, iniquissima acclivitate mon-
 tis prohibiti, quominus bellum ipsis inferrent.

Extincto Honorico, in manus Gundamundi, cuius pater Gensō Gize-
 ricī filius fuerat, sceptrum Vandalicum devenit, aetatis iure, quae in
 Gizerici stirpe locum ei principem dabat. Saepius cum Mauris Gunda-
 mundus armis decrevit, et Christianos excarnificavit atrocius. Profecto
 ad medium anno regni duodecimo, implicitus morbo, e vita discessit.
 Habenas rerum capessit Trasamundus, ipsius frater, vir oris dignitate,
 prudentia, atque animi magnitudine singulari. Hic quoque Christianos
 ad avitam religionem eiurandam impellebat, non eorum, qui praecesso-

τοιάδε. πρῶτα μὲν τοῖς ὑπηκόοις ἐπήγγελλεν ἀδικίας τε πάσης D
καὶ βρώσεως ἐς τρυφὴν ἀγούσης καὶ πάντων μάλιστα γυναικῶν
ξυνοουσίας ἀπέχουσθαι, χαρακώματά τε δύο πηξάμενος ἐν θατέρῳ
μὲν αὐτὸς ξὺν πᾶσιν ἱστρατοπεδεύσατο τοῖς ἀνδράσιν, ἐν δὲ δὴ H 102
5 τῷ ἐτέρῳ τὰς γυναῖκας καθεῖρξε, θάνατόν τε τὴν ζημίαν ἡπέ-
λησεν ἔσεσθαι, ἣν τις ἐπὶ τὸ τῶν γυναικῶν χαράκωμα ἴοι. μετὰ
δὲ πέμψας ἐς Καρχηδόνα κατασκόπους ἐπέταττε τάδε· ἐπειδὴν
οἱ Βανδῖλοι ἐπὶ τὴν στρατιὰν βαδίζοντες ἐς τινα νεὼν ὑβρίσωσιν,
ὃν οἱ Χριστιανοὶ σέβονται, αὐτοὺς μὲν ἐφορᾶν τὰ γινόμενα· ἦν
10 δὲ οἱ Βανδῖλοι τὸ χωρίον ἀμείψωσιν, ἅπαντα ποιεῖν τάναντία ἐς P 198
τὸ ἱερὸν ὧν ἐκείνοι δρύσαντες οἴχονται. ἐπειπεῖν δὲ αὐτόν καὶ
τοῦτ' οὖν φασιν, ὡς ἀγνοοίῃ μὲν τὸν θεόν, ὃν Χριστιανοὶ σέβον-
ται, εἰκὸς δὲ αὐτόν, εἴπερ ἰσχυρὸς ἐστίν, ὡς λέγεται, τίσασθαι
μὲν τοὺς ὑβρίζοντας, ἀμῦναι δὲ τοῖς θεραπεύουσιν. οἱ μὲν οὖν
15 κατύσχοποι ἐς Καρχηδόνα ἐλθόντες ἡσύχαζον, τὴν παρασκευὴν V 359
τῶν Βανδῶν θεώμενοι, ἐπεὶ δὲ τὸ στράτευμα τὴν ἐπὶ Τρίπο-
λιν ἦι, σχήματα περιβεβλημένοι ταπεινὰ εἶποντο. οἱ δὲ Βαν-
δῖλοι ὡς ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ ἠύλισαντο, ἐς τῶν Χριστιανῶν τοὺς
νεῶς τοὺς τε ἵππους τὰ τε ἄλλα ζῶα ἐπαγαγόντες, ὕβρεώς τε
20 οὐδεμιᾷς ἀπελείποντο καὶ αὐτοὶ ἀκολασίᾳ τῇ σφετέρᾳ ἐχρήσαντο, B
τοὺς τε ἱερεῖς, οὓς ἂν λάβοιεν, ἐρράπιζόν τε καὶ ξαίνοντες. κατὰ
τοῦ νῦν πολλὰς ὑπηρετεῖν σφίσι ἐκέλευον ὅσα δὴ ἐπέχειν τῶν

4. ξὺν πᾶσιν] ξυμπᾶσιν L. 12. ἀγνοοίῃ A. ἀγνοοί L. ἀγνοοί P.
22. ἐπέχειν] De hoc usu verbi dixit Reiskins ad Constant. Porphyry.
vol. II. p. 859.

expeditionis certior factus, ita se gessit. Principio subditis edixit, ut non modo omni scelere, sed cibis etiam molliem inducentibus, ac praesertim feminarum consuetudine prorsus abstinere. Tum duplex molitus vallum, sibi virisque omnibus optavit in castra alterum; alteri feminas commisit, mortem interminatus, si quis pedem in hoc septum inferret. Deinde missis Carthaginem exploratoribus mandavit, ut sicubi Vandali, contra Maurorum exercitum venientes, sacrum aliquam Christianorum aedem profanarent, ipsi, re inspecta, post Vandalorum ex eo loco discessum, templo honores impenderent plane contrarios indignitati, qua illi admissa abiissent. Id etiam subiecit fertur: se quidem notionem Dei, quem Christiani colerent, non habere; sed, nisi fama de illius potentia mentiretur, qui ipsum contumeliose laederent, ab eo plecti, qui cultu afficerent, protegi oportere. Ubi Carthaginem pervenerunt exploratores, ibi tandiu substituerunt, apparatus Vandalicum inspectantes, donec viam, quae fert Tripolim, ingresso exercitu, hunc ipsi, cultu succincti tenui, secuti sunt. Vandali, vel primis castris, cum equos pasterasque pecudes in Christianorum templis stabulassent, effusa ad quidvis audendum licentia, nullum iniuriae foedae genus praetermiserunt. Captis

τῶν τοῖς ἀτιμοτάτοις ἐδώκεσαν. καὶ ἐπειδὴ τάχιστα ἐνθάδε
 ἀλλάγησαν, ἐποιοῦν οἱ τοῦ Καβάωνος κατάσκοποι ὅσα αὐτοῖς
 εἴτακτο· τὰ τε γὰρ ἱερὰ ἐκάθησαν αὐτίκα τὴν τε κόπρον καὶ
 ἄλλο οὐχ ὅσως ἐπέκνυτο ξὺν ἐπιμελείᾳ πολλῇ ἀφελόμενοι, τὰ
 ὄχλα ἔκλυσαν ἅπαντα καὶ τοὺς ἱερέας αἰδοῖ τε πολλῇ προσε- 5
 ἦσαν καὶ τῇ ἄλλῃ φιλοφροσύνῃ ἡσπάσαντο· ἀργυρίᾳ τε τοῖς
 λοιπῷς δόντες, οἳ ἀμφὶ τὰ ἱερὰ ταῦτα ἐκάθηντο, οὕτω δὲ τῇ
 Βανδύλων στρατιᾷ εἶποντο. καὶ ἀπὸ τούτου κατὰ τὴν ὁδὸν
 πασαν οἳ τε Βανδύλοι κατὰ ταῦτα ἡμάρτανον καὶ οἱ κατάσκο-
 πόι ἐθεράπευον. ἐπεὶ δὲ ἀγγοῦ ἔσεσθαι ἐμελλον, προτερήσαν- 10
 οἱ κατάσκοποι ἀγγέλλουσι τῷ Καβάωνι ὅσα Βανδύλοις τε καὶ
 τιν ἐς τὰ Χριστιανῶν ἱερὰ εἰργαστο καὶ ὥς ἐγγὺς πον οἱ πο-
 ιοι εἶεν. ὁ δὲ ἀκούσας ἐς τὴν συμβολὴν καθίστατο ὦδε. κύ-
 νη ἀπολαβὼν ἐν τῷ πεδίῳ, ἐνθα δὲ τὸ χαράκωμα ποιῆσθαι
 λέ, τὰς καμήλους ἔρυσμα τῷ στρατοπέδῳ ἐγκαρσίας ἐν κύκλῳ 15
 ἴστη, κατὰ δώδεκα μάλιστα καμήλους ποιησάμενος τὸ τοῦ
 ἵππου βάθος. παῖδας μὲν οὖν καὶ γυναῖκας καὶ ἔτι αὐτοῖς
 μαχόν ἦν, ὁμοῦ τοῖς χρήμασιν ἐς μέσον ἐτίθεται, τὸν δὲ τῶν
 ἱμῶν λεῶν ἐς τῶν ζώων ἐκείνων τοὺς πόδας ἐν μέσῳ φραζαμέ-
 ; ταῖς ὑπὸ σιν ἐκκλινεν ἵνα. οὕτω δὲ Μαυρουσίοις ἐχοῦσης 20
 φάλαγγος οἱ Βανδύλοι ἐν ἀπόρῳ εἶχον θέσθαι τὸ παρόν· οὔτε
 ἀκοντισταὶ οὔτε τοξόται ἀγαθοὶ ἦσαν οὔτε πεζοὶ ἐς μάχην ἐ-

δ. λόγῳ] λόγια Pm. Conf. p. 209 b. 223 b. 7. κολλοῖς] πτωχοῖς
 Pm. 20. ἵνα] Vulgo εἶναι. 22. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P.

dotibus colaphos infrangebant, et plagarum grandine tundentes dor-
 , quae villisimis famulis ministeria solebant iniungere, eadem illis
 rabant. Simul autem inde moverunt, mandata implent Cabaonis
 ulatores. Confestum purgare templa; sinum, et quaecunque loci re-
 rem dedecebant, accuratissime eradere et exportare; lychnos omnes
 idere; sacerdotes reverentissime adorare, et omni comitate com-
 i: denique mendicis haec circum templa sedentibus argenteos dilar-
 Vandalicum exprobitum subsecuti sunt. In reliqua deinceps via pec-
 ut haec Vandali, et exploratores piabant. Non longe aberant a
 is Vandali, cum hos praegressi speculatores, quae ab impiis et a
 rca templa Christianorum acta varie fuerant Cabaoni narrarunt, iam-
 hostem in propinquo esse dixerunt. Quo ille audito, ita se accinxit
 radium. Facto orbe in campo, ubi vallum praeducere debebat, ca-
 transversis castra circummunivit, aciei fronte ita disposita, ut ali-
 nis eius ordines singuli camelis fere duodenis constarent. Pueros,
 as, omnemque imbellem turbam cum pecuniis in medio reposuit:
 re idoneos ad illorum pedes animalium, anteriores inter et postero-
 locavit protectos clypeis. In hunc modum instructa Maurorum acie,
 ali e re nata quid consilii caperent nesciebant. Nam nec iaculato-

ναι ἥπισταντο, ἀλλ' ἱππεῖς τε ἦσαν ἀπαντες, δόρασι τε ὡς ἐπὶ
 πλεῖστον καὶ ξίφεσιν ἐχρῶντο, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἀποθῆναι τε οὐδὲν
 ἐργάζεσθαι κακὸν τοὺς πολεμίους οἷοι τ' ἦσαν, ἣ τε ἵππος αὐ-
 τοῖς, ἀχθομένη τῇ τῶν καμῆλων ὄψει, ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἤκι-
 5 στα ἦγετο. ἐπειδὴ τε συγὰ ἐς αὐτοὺς ἀκοντιζόντες ἐκ τοῦ ἀσφα- P 199
 λοῦς οἱ πολέμιοι τοὺς τε ἵππους καὶ αὐτοὺς, ἅτε πλήθους ὄντος,
 οὐ χαλεπῶς ἔκτεινον, ἐφυγόν τε καὶ τῶν Μαυρουσίων ἐπεξιδόντων
 οἱ μὲν πολλοὶ διεφθάρησαν, εἰσι δὲ οἱ καὶ ὑπὸ τοῖς πολεμίους ἐγέ-
 νοντο, ὀλίγοι τε κομιδῇ ἐκ τοῦ στρατοῦ τούτου ἐπ' οἴκου ἀπεκο-
 10 μίσθησαν. ταῦτα μὲν Τρασαμούνδῳ παθεῖν πρὸς Μαυρουσίων
 ξυνέπειεν. ἐτελεύτα δὲ χρόνῳ ὕστερον ἐπτά τε καὶ εἴκοσιν ἔτη
 Βανδύλων ἄρξας.

Θ'. Ἰλδέριχος δὲ Ὀνωρίχου τοῦ Γιζερίχου παῖς τὴν βασι- B
 λειαν παρέλαβεν, ὃς τὰ μὲν ἐς τοὺς ὑπηκόους εὐπρόσδοξός τε ἦν
 15 καὶ ὄλος πρῶτος, καὶ οὔτε Χριστιανοῖς οὔτε τῷ ἄλλῳ χαλεπὸς ἐγε-
 γόνει, τὰ δὲ ἐς τὸν πόλεμον μαλθακός τε λίαν καὶ οὐδὲ ἄχρι ἐς
 τὰ ὦτα τὸ πρῶμά οἱ τοῦτο ἐθέλων ἰέναι. Ὅαμερ γοῦν ἀνεψιός
 τε ὢν αὐτῷ καὶ ἀνὴρ ἀγαθὸς τὰ πολέμια ἱστρατήγει ἐφ' οὓς ἂν
 στρατεύοιντο Βανδύλοι· ὃν δὴ καὶ Ἀχιλλέα Βανδύλων ἐκάλουν.
 20 ἐπὶ τούτῳ Ἰλδέριχον ἡσσήθησάν τε μάχῃ οἱ Βανδύλοι πρὸς Μαν-
 ρουσίων τῶν ἐν Βυζακίῳ, ὧν ἤρχεν Ἀντύλλας, καὶ σφίσι ξυνη- C
 νέχθη Θευδερίχῳ τε καὶ Γότθοις ἐν Ἰταλίᾳ ἐκ τε συμμάχων καὶ V 360
 φύλων πολεμίους γενέσθαι. τὴν τε γὰρ Ἀμαλαφρίδαν ἐν φυλακῇ H 103

7. ἔφυγον] ἐφενγον L.

10. Τρασαμούνδῳ] δρασαμούνδῳ HL.

11. εἴκοσιν L. εἴκοσι P.

15. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδέ P.

res, nec sagittarii periti erant, nec didicerant praeliari pedibus: sed equites erant omnes, et hastis maxime atque ensibus utebantur: damno proinde nullo hostem eminus afficere poterant: at neque equos admove-
 re, camelorum specie territos. Cumque interea ab hostibus densa e toto
 tela mittentibus tum equi, tum sessores ipsi facile conficerentur, quippe
 quia conferti erant; in fugam se coniecerunt. Egressi Mauri interfecerunt
 multos, multos ceperunt: ita ut oppido pauci ex illo exercitu domum re-
 dierint. Haec illa est clades, quam a Mauris Trasamundus accepit: qui
 posteaquam Vandalis annos xxvii. imperavit, diem supremum obiit.

9. In regnum successit Ildericus Honorici filius ac Gizerici nepos,
 vir subditis affabilis, totus ad mansuetudinem natus, qui nullo unquam
 modo Christianos vexavit: at idem valde imbellis, res militares ne auri-
 bus quidem admittebat. Quamobrem fratris ipsius filius Hoamer, vir
 bello praeclarus, Vandalorum expeditionibus praeerat, sic, ut eorum
 Achilles nominaretur. Regnante Ilderico Mauri Byzaceni, qui parebant
 Antallae, praelio fudere Vandalos hisce societatem et amicitiam renun-
 tiarunt Theodoricus et Gotthi, ideo facti hostes, quod Amalafrida in

ἔχον καὶ τοὺς Γότθους διέφθειραν ἅπαντας, ἐπενεγκόντες αὐ-
τοῖς νεωτερίζων ἕς τε Βανδύλους καὶ Ἰλδέριχον. τίσιν μὲντοι
οὐδεμία πρὸς Θεοδερύχου ἐγένετο, ἐπεὶ ἀδύνατος ἐνόμισεν εἶναι
στόλῳ μεγάλῳ ἕς Λιβύην στρατεῦσαι. Ἰλδέριχος δὲ φίλος ἕς τὰ
D μάλιστα Ἰουστινιανῷ τε καὶ ξένος ἐγένετο, οὐπω μὲν ἤκοντι ἕς 5
βασίλειαν, διοικουμένῳ δὲ αὐτὴν κατ' ἐξουσίαν, ἐπεὶ οἱ ὁ Θεῖος
Ἰουστίνος ὑπέργηρώς τε ὢν ἐβασίλευε καὶ τῶν κατὰ τὴν πολε-
τείαν πραγμάτων οὐ παντελῶς ἔμπειρος. χρήμασι τε μεγάλοις ἄλ-
λήλους ἔδωροῦντο.

Ἦν δέ τις ἐν τῷ Γίζερῳ γένει Γελλίμῳ ὁ Γελλάριδος τοῦ 10
Γένζωνος τοῦ Γίζερῳ πόρρω που ἡλικίας ἦκων μετὰ Ἰλδέριχον,
καὶ διὰ τοῦτο ἐπιδοξός τε ὢν αὐτίκα μύλα ἕς τὴν βασιλείαν ἀφί-
ξεσθαι· ὅς τὰ μὲν πολέμια ἔδωκε τῶν καθ' ἑαυτὸν ἄριστος εἶ-
ναι, ἄλλως δὲ δεινός τε ἦν καὶ κακοήθης καὶ πράγμασι τε νεωτέ-
ροις καὶ χρήμασιν ἐπιτίθεισθαι ἄλλοις ἐξουσιάζομενος. οὗτος 15
P 200 ὁ Γελλίμῳ ἐπεὶ οἱ μέλλουσιν ἑώρα τὴν ἀρχήν, οὐκ ἐδύνατο ἐν τῷ
καθεστῶτι τρόπῳ βιοτεῖναι, ἀλλὰ τὰ βασιλικῶς ἔργα προσποιη-
σάμενος ἐπεβύτανε τῆς τιμῆς, ἁώρου γὰρ αὐτῷ οὔσης, καὶ Ἰλ-
δερίχου δι' ἐπιεικίαν ἐνδιδόντος κατέχειν οὐκέτι οἷός τε ἦν τὴν
δαίνοιναι, ἀλλὰ Βανδύλων ἐταιρισάμενος εἴ τι ἄριστον ἦν, ἀνα- 20
παίδει ἀφελίσθαι μὲν Ἰλδέριχον τὴν βασιλείαν, ὡς ἀπόλεμόν τε

10. Γελλάριδος] γελάριδος A. γελιάριδος LHm. 16. ἐν τῷ κα-
θεστῶτι τρόπῳ βιοτεῖναι] Conf. p. 56, 3.

custodiis asservaretur, caesique ad internecionem Gotthi fuissent, im-
pacto illis crimine confurationis in Vandalos et Ildericum. Minime tamen
ultum ivit Theodoricus, suas opes intelligens non sufficere comparandae
ingenti classī, qua bellum in Africam portaret. Erat Ildericus arcissime
amicitiae vinculo atque hospitio iunctus Iustiniano, nondum quidem ad-
opto Imperium, id tamen ad arbitrium moderanti, quoniam Iustinus Imp.
cuius avunculus senis confectus erat, ac Reip. tractandae haud peritus
omnino. Mutuis etiam pecuniae donis Iustinianus et Ildericus liberalissi-
me certabant.

Quidam erat e Gizerici stirpe Gellimer, Gellaridis filius, Genzonis
nepos, pronepos Gizerici, iam grandis natus, uno praecedente aetate Il-
derico; ideoque ad regnum, ut existimabatur, propediem perventurus.
Is quidem aetatis suae bellicosissimus habebatur; at idem vix in primis
ac maligno vir ingenio, movere nova, et in alienas opes involare calle-
bat. Cum autem nimium differri sibi regnum videret, se intra legem ac
praescriptum temere non poterat: verum sibi munia regis arrogans, ho-
norem ante diem usurpabat, et Ilderico facili indulgentique utens, im-
potentia animi efferebatur. Tandem Vandalorum fortissimis quibusque in
suas partes pertractis, suavit ut regnum Vandalicum sibi traderent, de-
iecto a gubernaculis Ilderico, tum ob ignaviam et illatam a Mauris cla-

καὶ ἥσσημένον πρὸς Μαυρουσίων, καὶ Ἰουστίνῳ βασιλεῖ καταπρο-
 διδόντα τὸ τῶν Βανδύλων κράτος, ὥς μὴ ἐς αὐτὸν ἐκ τῆς ἄλλης
 οἰκίας ὄντα ἡ βασιλεία ἦκοι (τοῦτο γὰρ οἱ βούλεσθαι τὴν ἐς Βυ-
 ζάντιον πρεσβείαν διέβαλλεν), αὐτῷ δὲ παραδιδόναι τὸ Βανδί-
 5 λων κράτος. οἱ δὲ ἀναπεισθέντες κατὰ ταῦτα ἐποιοῦν. οὕτως
 δὴ Γερίμερ τῆς ἡγεμονίας ἐπιλαβόμενος Ἰλδέριχόν τε, ἔβδομον Β
 ἔτος Βανδύλων ἄρξαντα, καὶ Ὀμέρα καὶ τὸν ἀδελφὸν Εὐαγέην
 ἐν φυλακῇ ἔσχεν.

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα Ἰουστινιανὸς ἤκουσεν, ἤδη τὴν βασιλείαν
 10 παρυλαβὼν, πρέσβεις ἐς Λιβύην πρὸς Γερίμερα πέμψας ἔγραφε
 τάδε „Οὐχ ὅσια ποιεῖς οὐδὲ τῶν Γίξεριχου διαθηκῶν ἄξια, γέ-
 ροντά τε καὶ ξυγγενῇ καὶ βασιλεῖ Βανδύλων, εἴ τι τῶν Γίξεριχου
 βεβουλευμένων ὀφελὸς ἐστίν, ἐν φυλακῇ ἔχων, καὶ βίᾳ τὴν ἀρ-
 χὴν ἀφαιρεῖμενος, ἐξδὼν αὐτὴν ὀλίγῳ ἑσπερον χρόνῳ κατὰ νόμον
 15 λαβεῖν. μηδὲν οὖν ἐργύση περαιτέρω κακὸν μηδὲ τοῦ βασιλέως
 ἀνόματος ἀνταλλάξῃ τὴν τοῦ τυράννου προσηγορίαν, βραχεῖ προ-
 τερεύουσιν χρόνῳ. ἀλλὰ τοῦτον μὲν, ἄνδρα ὅσον οὕτω τεθνη- C
 ξάμενον, ἔα φέρεσθαι τῷ λόγῳ τὴν τῆς βασιλείας εἰκόνα, σὺ δὲ
 ἄπαντα πρῶττε ὅσα βασιλεῖ πρῶττειν εἰκός· προσδέχου τε ἀπὸ
 20 τοῦ χρόνου καὶ τοῦ Γίξεριχου νόμου μόνον λαβεῖν τὸ τοῦ πρά-
 γματος ὄνομα. ταῦτα γάρ σοι ποιοῦντι τά τε ἀπὸ τοῦ κρείιστο-
 νος εἰμενῇ ἔσται καὶ τὰ παρ' ἡμῶν φίλια.“ τοσαῦτα μὲν ἡ γρα-
 φὴ ἰδύλῳ. Γερίμερ δὲ τοὺς πρέσβεις ἀπράκτους ἀπέπεμψε, καὶ
 τὸν τε Ὀμέρα ἐξετόφλωσε τὸν τε Ἰλδέριχον καὶ Εὐαγέην ἐν μεί-

dem, tum quod Iustino Aug. Vandalorum opes eo proderet animo, ne ipse, ex alio gentis regiae ramo editus regnum obtineret, eo spectare calumnians missam Byzantium legationem. His illi inducti, rem exequuntur. Ita dominatum occupat Gelimer, et Ildericum vii. annos regno potitum, cum Hoamere eiusque fratre Euagee in custodiam tradit.

De his certior factus Iustinianus, iam Imperator, legatos in Africam ad Gelimerem cum hisce literis misit. Contra ius et reverentiam, quam Gizerici testamento debes, in eo peccas, quod senem, cumque propinquum tuum, ac, si quid Gizerici decreta valent, Vandalorum regem habes in vinculis, et per vim regno spoliatus, cum prope adsit, ut legitime id assequaris. Absiste iniuria, nec iusto regis nomini praecepta tyranni appellationem tantulo praeiviam intervallo: sed viro huius prope diem morituro per te liceat regiae dignitatis speciem titulo tenui sustinere: tu partes regis imple, et expecta dum temporis beneficio et Gizerici lege, quod unum tibi deest, rei nomen accipias. Quae si feceris, Deum propitium, nosque amicos habebis. Haec quidem significabat epistola: Gelimer vero legatos remisit, frustratus eorum operam. Immo vero Hoamerem luminibus orbavit: Ildericum atque Euageem arctiori cu-

- ζονι φυλακῇ ἐποήσατο, ἐπικαλέσας φυγὴν ἐς Βυζάντιον μελετᾶν. ὥς δὲ καὶ ταῦτα βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἤκουσε, πρέσβεις ἐτέρους πέμψας ἔγραψε τάδε „Ἡμεῖς μὲν οἰόμενοι σε οὐποτε τῆς ἡμετέ-
- D ρας συμβουλῆς ἀπ' ἐναντίας ἦξιν ἐγράψαμεν τὴν προτέραν ἐπιστολήν. ἐπεὶ δὲ ἀρέσκει σοι τὴν βασιλείαν οὕτω κεκτησθαι ὥς 5 νῦν ἔχεις, λαβὼν ἀπόλαβε ὃ τι ἂν ἐξ αὐτῆς ὁ δαίμων διδῷ. σὺ δὲ Ἰλδέρικόν τε καὶ Ὀάμερα τὸν πηρόν καὶ τοῦτον τὸν ἀδελφόν ὥς ἡμᾶς πέμπε, παρανυχὴν ἔχοντας ἢ ἔχειν εἰσεῖ δυνατοὶ ὅσοι τὴν βασιλείαν ἢ τὴν ὄψιν σφῆρησθαι. ὥς οὐκ ἐπιτρέφομεν γε, ἢν μὴ ταῦτα ποιῇς. ἐνάγει γὰρ ἡμᾶς ἡ ἑλπίς, ἢν εἰς τὴν ἡμέ- 10 τέραν φιλίαν ἔσχον. αἶτε σπονδαὶ ἡμῖν αἱ πρὸς Γίζερικον ἐκποδῶν στήσονται. τῷ γὰρ ἐκδεξαμένῳ τὴν ἐκείνου βασιλείαν ἐρχόμεθα οὐ πολεμήσοντες, ἀλλὰ τὰ δυνατὰ τιμωρήσονται.“
- P 201 Ταῦτα Γελλίμερ ἀναλεξάμενος ἡμείβετο τοῖσδε „Βασιλεὺς
- V 361 Γελλίμερ Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ. οὔτε βίβη τὴν ἀρχὴν ἔλαβον οὔτε 15 τι ἀνόσιον ἐς ξυγγενεῖς τοὺς ἐμούς ἐργασται. Ἰλδέρικον γὰρ νεώτερον πρᾶσσοντα ἐς οἶκον τὸν Γίζερικου καθέειλε τὸ τῶν Βανδίων ἔθνος· ἐμὲ δὲ ὁ χρόνος ἐς τὴν βασιλείαν ἐκάλεσε, κατὰ γε τὸν νόμον τὰ πρεσβεία διδούς. τὴν δὲ ὑπάρχουσαν ἡγεμονίαν αὐτόν τινα διοικεῖσθαι καλὸν καὶ μὴ ἄλλοτρίας οἰκειοῦσθαι φρον- 20 τίδας. ὥστε καὶ σοὶ βασιλείαν ἔχοντι τὸ περιέργῳ εἶναι οὐ δίκαιον· λύνοντι δὲ σοὶ τὰς σπονδὰς καὶ ἐφ' ἡμᾶς ἰόντι ἀπαντήσομεν ὅση
- H 104

6. ἐξ αὐτῆς] „ἐξ αὐτῆς εἰ ὅπῃ legas, idem erit quod ενθέως, ut apud Philonem lib. περὶ τῶν μετονομαζομένων.“ Номаски. 9. ἐπιτρέφομεν] ἐπιστρέφομεν LHM. 10. ἢν μὴ] ἢν μοι H. ibid. ποιῇς Grotius. ποιῇς P. 11. ἐκποδῶν] ἐκποδῶν P.

studia sepsit, peccati insimulatos, quod Byzantium aufugere meditarentur. His quoque auditis, Iustinianus legationem alteram misit, et literas in hanc sententiam scriptas. Priorem ad te epistolam scriptam, id persuasum habentes, te nunquam consilio nostro adversaturum. Nunc, quando libet ita regnum tenere, ut tenes, cape sis quicquid inde fortuna tibi dederit. Ad nos tantum Ildericum et Hoamerem caecum cum fratre mitte, solatio levandos, quod admittere possunt, qui vel regnum, vel oculos amiserunt. Ac nisi sponte petitioni concesseris, rem arbitrio tuo non permittemus. Movet enim nos fiducia, quae illis in nostrae amicitiae fuit. Nec nobis obstat pax cum Gizerico composita: nam eius legitima successori non inferemus bellum; sed illatam iniuriam ulciscemur.

His lectis Gelimer ita rescripsit. Rex Gelimer Iustiniano Imp. Nec per vim sceptrum obtinui, nec propinquis meis ulla iniuria facta est. Et enim Vandali Ildericum in Gizerici domum nova eudem de dignitatis gradu dimoverunt: me vero ad regnum aetas vocavit, praerogativam mihi iure concedens. Porro is pulere facit, qui suo Imperio administrando intentus, alieni curas non suscipit. Tibi igitur, cum sis Imperator, nefas

δύναμις, μαρτυρόμενοι τοὺς δόκους τοὺς Ζήνωνι δωμοσμένους, Β
οὗ τὴν βασιλείαν παραλαβὼν ἔχεις.“ ταῦτα λαβὼν Ἰουστινια-
νὸς βασιλεὺς τὰ γράμματα, ἔχων καὶ πρότερον δι' ὀργῆς Γελί-
μερα, ἔτι μᾶλλον ἐς τὴν τιμωρίαν ἐπῆρτο. καὶ οἱ ἔδοξε κατα-
5 λύσαντι ὡς τάχιστα τὸν Μηδικὸν πόλεμον ἐς Λιβύην στρατεῦσαι.
ἦν γὰρ ἐπινοῆσαι τε ὁξὺς καὶ ἄοκνος τὰ βεβουλευμένα ἐπιτελεῖσαι.
παρῆν μὲν αὐτῷ μετὰπεμπτος ὁ τῆς ἐφ' αὐτῷ στρατηγὸς Βελισάριος,
οὐχ ὅτι ἐς Λιβύην στρατηγήσειν μέλλοι προειρημένον αὐτῷ ἢ
ἄλλῳ ὄντων, ἀλλὰ τῷ λόγῳ παραλέλυτο ἥς εἶχεν ἀρχῆς. γε-
10 γόνασι δὲ αὐτίκα αἱ πρὸς Πέρσας σπονδαί, ὡς ἐν τοῖς ἐμπρο-
σθεν λόγοις ἐρρήθη.

ἰ. Βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς, ἐπεὶ οἱ τὰ τε οἴκοι καὶ τὰ C
ἐς τοὺς Πέρσας ὡς ἄριστα εἶχε, τὰ ἐν Λιβύῃ πράγματα ἐν βουλῇ
ἐποιεῖτο. ἐπεὶ δὲ ἐς τὰς ἀρχὰς ἐξήνεγκεν ὡς στρατιὴν ἀγέροι
15 ἐπὶ Βανδίλους τε καὶ Γελίμερα, οἱ πλεῖστοι ἤδη ἐδυσχεραίνον τε
καὶ ἐν ξυμφορᾷ ἦσαν, τὸν τε Λέοντος τοῦ βασιλέως στόλον καὶ
τὸ τοῦ Βασιλέως πάθος ἀνανεοῦμενοι τε καὶ ἀποστοματίζοντες
στρατιώτας μὲν ὅσοι ἀπέθανον, χρήματα δὲ ὅσα τὸ δημόσιον
ᾤφειλε. μάλιστα δὲ ἤλγουν τε καὶ περιώδυνον τῇ μερίμνῃ ἐγ- D
20 νοντο ὃ τε τῆς αὐτῆς ὑπαρχος, ὃν δὴ πρᾶττωρα καλοῦσι Ῥω-
μαῖοι, καὶ ὁ τοῦ ταμιείου ἡγούμενος καὶ ὅτῳ ἄλλῳ φόρου ξυλλογῇ
δημοσίου ἢ βασιλικῷ ἐπετέτακτο, λογιζόμενοι ὅτι αὐτοῖς εἰς τὴν

5. πόλεμον om. L. 11. ἐρρήθη] ἐρρήθη P. 14. ἐποιεῖτο]
εἶχεν AL. γο. ἐποιεῖτο Am. ibid. ἀγέροι] ἐγέροι H: illud Hm.
19. ὀφείλε LHm. ὀφίλε HP. 22. εἰς om. HL.

est alio distrahi curiositate: foedifrago autem, neque adorienti pro viri-
bus obstitimus, testantes iusiurandum Zenonis, a quo Imperium ad te de-
venit. Iratus iam satis Gelimeri Iustinianus Aug. cum has literas acce-
pisset, ad ultionis cupiditatem exarsit acrius, censuitque, ut consilia acu-
te inveniebat et impigre exequabatur, bellum sine mora cum Persis diri-
mendum esse, et in Africam transferendum. Aderat Belisarius Magister
militum Orientis, quem revocaverat, cum illum expeditionis Africanæ
ducem futurum, nec ipsi, nec alii cuiquam ante dixisset. Eidem, in spe-
ciem scilicet, magistratum, quem habebat, abrogavit: subinde pax cum
Persis, uti in superioribus libris narravimus, composita est.

10. Postquam res domesticas Iustinianus Aug. et quas cum Persis
susceptas habebat, optime constituit, Libycas in deliberationem adduxit.
Ubi vero proceribus declaravit, se exercitum adversus Vandalos ac Ge-
limerem conflare, plerosque angor invasit, memoria repentes Leonis
Aug. classem clademque Basilisci, et numerum referentes tum militum
qui perierant, tum pecuniæ, quam aerarium debebat. In primis Præ-
fectus Praetorio (Romani Praetorem vocant) et Praefectus aerarii, et
quicunque vectigalia vel publica vel Caesarea colligebant, dolore animi
et gravi sollicitudine urebantur, secum reputantes necesse fore, ut, in

τοῦ πολέμου χρεῖαν δεήσει ἄμτρα φέρουσιν οὔτε ξυγγνώμης τιτὸς οὔτε ἀναβολῆς ἀξίους εἶναι. τῶν δὲ στρατηγῶν αὐτὸς ἕκαστος στρατηγήσειν οἰόμενος κατωρρώδει τε καὶ ἀπώκνει τοῦ κινδύνου
P 202 τὸ μέγεθος, εἴ οἱ ἀναγκαῖον εἴη διασωθῆντι ἐκ τῶν ἐν θαλάσσῃ κακῶν στρατοπεδεύεσθαι μὲν ἐν τῇ πολέμῳ, ἐκ δὲ τῶν νεῶν ὥρ-5
 κημένῳ διαμάχεσθαι πρὸς βασιλείαν μεγάλῃν τε καὶ λόγου ἀξίαν. οἱ δὲ στρατιῶται ἄρτι ἐκ πολέμου μακροῦ τε καὶ χαλεποῦ ἐπατή-
 κοντες οὐπω τε ὅλη γλώσση ἀγαθῶν τῶν κατὰ τὴν οἰκίαν γευσά-
 μينوι ἐν ἀμχανίᾳ ἐγένοντο, ἕς τε ναυμαχίαν ἀγόμενοι, ἦν οὐδὲ ἀκοῇ πρότερον παραλαβόντες ἐτύγγατον, καὶ ἀπὸ τῶν ἐφ' ὧν ὀρίων 10
 στελλόμενοι ἐς τὰς τοῦ ἡλίου δυσμὰς, ἐφ' ᾧ διακινδυνεύουσιν πρὸς τε Βανδύλους καὶ Μαυρουσίους. οἱ δὲ δὴ ἄλλοι, ἅπερ ἐν
B ὁμίλῳ φιλεῖ γίνεσθαι, νεωτέρων πραγμάτων ἤθελον διὰ κινδύ-
 των ἄλλοτρίων θεαταί γενέσθαι.

Βασιλεῖ μέντοι εἰπεῖν τι ἐπὶ κωλύμῃ τῆς στρατιᾶς οὐδείς, 15
 ὅτι μὴ ὁ Καππαδόκης Ἰωάννης, ἐτόλμησεν, ὁ τῆς ἀτλῆς ἑπαρ-
 χος, Θρασύτατός τε ὢν καὶ δεινότατος τῶν κατ' αὐτὸν ἀπάντων. οὗτος γὰρ ὁ Ἰωάννης τῶν ἄλλων σιωπῇ τὰς παρούσας ὀδυρομένων τύχας παρελθὼν εἰς βασιλέα ἔλεξε τοιῷδε „Τὸ πιστὸν, ὦ βασι-
 λεῦ, τῆς ἐς τοὺς ὑπηκόους τοὺς σοὶς ὁμίλιας τὴν παρρησίαν 20
 ἡμῖν ἀναπετάννυσσι ποιεῖν τε καὶ λέγειν ὃ τι ἂν μέλλῃ τῇ πολιτείᾳ
 ζυνοῖσιν τῇ σῇ, ἦν καὶ μὴ πρὸς ἡδονὴν σοι τὰ λεγόμενά τε καὶ

11. διακινδυνεύουσιν] διακινδυνεύουσι L.
 εἰς H.

22. ζυνοῖσιν] ζυνή-
 σιν H.

praebendis ad belli usus sumptibus infinitis, nec venia nec laxamento ullo dignarentur. Ducum vero, cum quisque sibi bellum hoc datum iri existimaret, nemo non formidabat, ac periculi magnitudinem refugiebat, si quidem facere non posset, quia casibus incommodisque maris defunctus, in hostili solo castra poneret, statimque ab excensione cum magno ac florentissimo regno pugnaret. Milites quoque e diuturno difficultique bello non ita pridem reduces, libatis tantum, necdum tota, quod aiunt, lingua gustatis otii domestici delictis, haesitabant; ob id praesertim, quod ad navalia praelia, rem sibi hactenus inauditam, ducerentur, et ab ultimo Oriente mitterentur ad Occasum solis, ut cum Vandalis Maurisque dimicarent. Ac caeteri (ut fit in multitudine) rerum novarum spectatores esse alieno periculo cupiebant.

Tunc praeter Ioannem Cappadocem, Praefectum Praet. audacissimum hominem atque ingeniosissimum aevi sui, nemo quisquam quo expeditionem dissuaderet, Imperatori dicere ausus est. Nam caeteris iniquitatem temporis tacite deplorantibus, Ioannes ad Augustum in hanc sententiam dixit. *Familiaris huius tui cum subditis usus fiducia, Auguste, eam nobis libertatem offert, ut quae rationibus tuis conducunt, et dicere audeamus et facere; quamvis dicta illa factaque nostrae ad voluntatem tuam comparatis*

πρασσόμενα ἤ. οὕτω γάρ σοι κεράννῃσι τῷ δικαίῳ τὴν ἔξουσίαν C
 ἢ σύνεσις, ὥστε οὐ τὸν ὑπηρετήσαντα πάντως εἶναι ἡγή
 τοῖς σουτοῦ πράγμασιν, οὐδὲ τῷ ἀντιπόντι χαλεπῶς ἔχεις, ἀλλὰ V 362
 μόνῳ τῷ τῆς διανοίας ἀκραιφνεῖ πάντα σταθμώμενος ἀκίνδυνον
 5 ἡμῖν ἀπέδειξας πολλάκις τὸ τοῖς σοῖς ἀντιστῆναι βουλευμάσιν
 τούτοις ἡγμένος, ὃ βασιλεῦ, κατέστην εἰς ξυμβουλήν τήνδε,
 προσκρούσων μὲν τὸ παραυτίκα ἴσως, ἂν οὕτω τύχοι, ἐς δὲ τὸ
 μέλλον τὴν εὐνοίαν τὴν ἐμὴν καταφανῇ δείξων, ταύτης τέ σε
 μάρτυρα παρεξόμενος. ἦν γὰρ ἀπειθῶν τοῖς λεγομένοις ἐξοίσεις
 10 ἐς Βανδύλους τὸν πόλεμον, μηχανομένης σοι τῆς ἀγωνίας τὴν
 ἐμὴν παραίνεσιν εὐδοκιμήσῃσι ξυμβήσεται. εἰ μὲν γὰρ ὡς κρατή- D
 σεις τῶν πολεμίων τὸ θαρρεῖν ἔχεις, οὐδὲν ἀπεικὸς σὲ τὰ τε σώ-
 ματα προΐεσθαι καὶ χρημάτων δαπανᾶν πλῆθος, καὶ τοὺς ὑπὲρ
 τῶν ἀγῶνων ὑφίστασθαι πόρους. νίκη γὰρ ἐπιγενομένη πάντα
 15 καλύπτει τὰ τοῦ πολέμου πάθη. εἰ δὲ ταῦτα μὲν ἐν τοῖς τοῦ
 Θεοῦ γόνασι κεῖται, παραδείγμασι δὲ τῶν προγεγενημένων χρω-
 μένους ἡμῶς ἀνάγκη δεδιέναι τὸ τοῦ πολέμου πέρας, πῶς οὐχὶ H 105
 τῶν ἐν τοῖς ἀγῶσι κινδύνων τὸ τὴν ἡσυχίαν ἀγαπᾶν ἄμεινον; ἐπὶ
 Καρχηδόνα διανοῇ στρατεύειν, εἰς ἣν κατὰ μὲν τὴν ἡπειρον ἰόντι
 20 ὁδὸς τεσσαράκοντα καὶ ἑκατὸν ἡμερῶν ἔστι, πλέοντι δὲ ἀνάγκη
 τὸ πέλαιος ὅλον ἀμειψαμένῳ πρὸς τὴν ἐσχατιᾷ τῆς θαλάσσης
 ἔλθειν. ὥστε τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ ξυμβησομένων ἐνιαυσίον
 σοι δεήσει τὸν ἄγγελον ἔχειν. προσθίῃ δὲ ἂν τις ὥς, ἦν μὲν P 203

7. μὲν τὸ] μέντοι L corr. Hm. 10. ἀγωνίας] εὐωνίας L: illud
 Lm. 15. δὲ ταῦτα L. δέ τ' αὖ P. 21. ἀμειψαμένῳ] ἀφα-
 μένῳ L.

non sint. In te enim sic potentiam aequitate admista temperat sapientia, ut, si quis tibi morem ubique gerat, non continuo fidem addictumque rebus tuis existimes, nec rursus contradicenti succenses. At omnia recti iudicii momenti ponderans, saepe planum fecisti posse nos tuis sententiis absque periculo refragari. His inductus, auguste, ad hanc deliberationem accessi: in cuius primo auditu te fortassis offendam; sed meum postea patebit studium, eiusque testem te ipsum habere. Enimvero si ab oratione mea aversus, Vandalis bellum indixeris, dum eius diuturnitas animi tui aestum intendet, tunc meam commonitionem probabis. Te quidem, si spes victoriae tenet explorata, nec sanguini, nec pecuniae, nec Martis laboribus parcere consentaneum fuerit: nam omnes belli calamitates consequens victoria tegit. Sin illa in arbitrio Dei posita latet, ac maiorum exempla eo nos necessario ducunt, ut belli exitum timeamus, nonne satius est otium, quam praeliorum aleam sequi? Armis potere vis Carthaginem: quo nimirum si per continentem itur, diernm iter est cxi. si navigio, necesse est, emenso pelago, ad extremas maris oras applicare. Quare nonnisi post annum pervenire ad te poteris rerum nuntius, quae in castris geruntur. Ad

κρατήσης τῶν πολεμίων, Λιβύης μεταποιεῖσθαι οὐκ ἂν δύναιτο, τῆς τε Σικελίας καὶ Ἰταλίας ὅφ' ἑτέροις κειμένης· ἦν δέ τι καὶ πταίσης, ὃ βασιλεῦ, λελυμένων ἤδη σοι τῶν σπονδῶν ἐς τὴν ἡμετέραν τὸν κίνδυνον ἄξεις, ξυνελόντι τε εἰπεῖν οὔτε ἀπόνασθαι παρέσται σοι τῆς νίκης καὶ τὸ τῆς τύχης ἐναντίωμα λυμανεῖται τοῖς ἐν καθιστώσι. πρὸ τῶν πραγμάτων τὸ τῆς εὐβουλίας ὄφελός ἐστι. τοῖς μὲν γὰρ ἐπταικόσι τὸ μεταμελεῖν ἀνόνητον, πρὸ δὲ τῶν δεινῶν τὸ μεταμανθάνειν ἀκίνδυνον. οὐκοῦν ξυνοίσει πάντων μάλιστα τὸ τοῖς καιροῖς ἐν δέοντι χρῆσθαι.“

B Ἰωάννης μὲν τοσαῦτα εἶπεν. ἀποδεξάμενος δὲ ὁ βασιλεὺς τὴν ἐς τὸν πόλεμον προθυμίαν κατέπαυσε. τῶν δὲ τις ἱερῶν, οὗς δὴ ἐπισκόπους καλοῦσιν, ἐκ τῆς ἐφας ἦκων ἔφη ἐς λόγους τῷ βασιλεῖ ἐλθεῖν βούλυσθαι. καὶ ἐπειδὴ αὐτῷ ξυνέμιξεν, ἔλεγέν οἱ τὸν θεὸν ἐπισκῆψαι ὄναρ γενέσθαι τε ὡς βασίλεια καὶ αὐτὸν αἰτιώσασθαι ὅτι δὴ Χριστιανοὺς τοὺς ἐν Λιβύῃ ῥύεσθαι ἐκ τῶν τυράννων ὑποδεξάμενος εἶτα λόγῳ οὐδενὶ καταρρώδησε· „καίτοι αὐτὸς“ ἔφη „οἱ πολεμοῦντι ξυλλήψομαι Λιβύης τε κύριον θήσομαι.“ ταῦτα βασιλεὺς ἐπεὶ ἤκουσε, κατέχριν τὴν διάνοαν οὐκέτι ἐδύνατο, ἀλλὰ τὴν τε στρατιῶν καὶ τὰς ναῦς ἤγειρεν, ὅπλα τε καὶ σιτία ἡτοίμαζε καὶ Βελισαρίῳ ἐν παρασκευῇ ἐπήγγελλεν εἶναι ὡς ἐν Λιβύῃ στρατηγήσουσι αὐτίκα μάλα. Τρίπολιν

4. ἔξεις] Vulgo ἔξοις.

10. ὁ βασιλεὺς] Aberrat ὁ.

20. ἐπήγγελλον] ἐπήγγειλεν L.

21. ἐν Λιβύῃ] ἐς Λιβύην L.

haec, si hostium forte victor evaseris, ideo tamen quia Sicilia atque Italia in aliena sunt ditione, Africam in tua tenere nequis. Quod si male res tibi cesserit, Auguste, pax a te rupta bellum in fines nostros accerset. Atque, ut uno verbo absolvam, fructum e victoria nullum capere poteris; contra ex adverso fortunae casu magnum detrimentum contrahet iam optimus Reip. status. Ante coeptum opus consilium sanum usui est: post rem male gestam inutilis est poenitentia: tuta vero ac salutaris mutatio sententiae, priusquam mala contigerint. Quae cum ita sint, maxime expedit, operum occasionibus accommodare.

Huic Ioannis orationi assensus Imperator, studium ingens belli remisit. Tum quidam ex ordine sacerdotum, quos Episcopos vocant, ab Oriente profectus, habere se dixit quae cum Augusto communicaret. Ad colloquium introductus, asseruit se a Deo secundum quietem mandata haec accepisse, ut Imperatorem adiret incusaretque, quod cum Africae Christianos tyrannide exempturum se recepisset, vano deinde metu caset deterritus. At, inquit, haec dixit Dominus: Bellanti ipsi adoro, sub quo eius imperium Africam subiungam. Quo audito, continere se Augustus non potuit, quin milites ac naves cogeret, arma et comestus pararet, ac praeciperet Belisario, uti se accingeret ad exercitum primo quoque die ducendum in Africam. Interea Tripollia Africae quidam e civibus (Pe-

δὲ τὴν ἐν Λιβύῃ τῶν τις ἐπιχωρίων Πουδέντιος ἀπὸ Βανδύλων ἀπέστησε. πέμπας τε ὡς βασιλέα ἐδεῖτο οἱ στρατιῶν στείλαι· πόνον γὰρ αὐτῷ τὴν χώραν οὐδενὶ προσποήσκειν· ὁ δὲ οἱ ἄρχοντά τε Ταττιμούθ καὶ στράτευμα οὐ πολὺ ἔστειλεν. ὁ δὲ ἔταιρισά-
5 μενος Πουδέντιος Βανδύλων οὐ παρόντων τὴν τε χώραν ἔσχε καὶ βασιλεῖ προσεποίησε. τῷ δὲ Γέλμερι τιμωρεῖν βουλομένῳ Που-
δέντιον ἐναντίωμα ξυνέπεισε τόδε.

Γώδας τις ἦν ἐν τοῖς Γέλμερος δούλοις, Γότθος τὸ γένος, D
Θυμοειδὴς μὲν καὶ δραστήριος καὶ πρὸς ἰσχρὴν ἱκανῶς πεφυκὼς,
10 εὐνοϊκῶς δὲ δοκῶν ἐς τὰ τοῦ δεσπότητος πρᾶγματι ἔχειν. τούτῳ
τῷ Γώδῃ ὁ Γέλμερ Σαρδῶ τὴν νῆσον ἐπέτρεψε, φυλακῆς τε
ἕνεκα καὶ φόρον τὸν ἐπέτειον ἀποφέρειν. ὁ δὲ τὴν ἀπὸ τῆς τύχης
εὐημερίαν οὔτε καταπέψαι οὔτε τῇ ψυχῇ φέρειν οἶός τε ὢν τυραν-
νίδι ἐπεχειρήσει, καὶ οὐδὲ τὴν τοῦ φόρου ἀπαγωγὴν ἀποφέρειν ἔτι
15 ἤξιον, ἀλλὰ καὶ τὴν νῆσον αὐτὸς Βανδύλων ἀποστήσας εἶχε. καὶ
ἐπεὶ ᾗσθετο βασιλέα Ἰουστινιανὸν πολεμῆσιλοντα ἐπὶ τε Λιβύην V 363
καὶ Γέλμερα, ἔγραψε πρὸς αὐτὸν τάδε „Οὔτε ἀγνωμοσύνη εἰκὼν P 204
οὔτε τι ἄχαρι πρὸς δεσπότην παθῶν τοῦ ἐμοῦ ἐς ἀπόστασιν εἶδον,
ἀλλὰ τάνδρὸς ἰδὼν τὴν ὁμότητα ἰσχυρὰν οἶαν ἐς τε τὸ ξυγγενὲς
20 καὶ ὑπήκοον μετέχειν τῆς ἀπανθρωπίας οὐκ ἂν δόξαιμι ἐκὼν γε
εἶναι. ἄμεινον γὰρ βασιλεῖ δικαίῳ ὑπηρετεῖν ἢ τυράννῳ τὰ οὐκ

13. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P. *ibid.* καταπέψαι LHm. κα-
ταπέψαι P. 15. νῆσον] νῆσσον HL. 17. εἰκὼν A, ut conie-
cit Maltretus. ἦκων P. 18. οὔτε τι L. Aberat τι. 19. ξυγ-
γενὲς HL. συγγενὲς P.

dentio nomen erat) a Vandalis defectione seiunxit, et per nuntios ab Au-
gusto copias petit, spondens se in eius ditlonem nullo negotio provin-
ciam redacturum. Ille ducem Tattimuth eo misit cum parvo exercitu,
quo instructus Pudentius provinciam, absentibus Vandalis, occupavit, sub-
diditque Imperatori. Quominus autem Gelimer poenas, uti destinaverat,
e Pudentio sumeret, novus iste casus impediit.

Quidam erat inter subditos Gellimeris Godas, natione Gotthus: an-
mosus vir, strenuus, et robore singulari praeditus: qui rebus domini im-
pense studere videbatur. Propterea Gellimer Sardiniam ei commiserat
cum annui tributii onere. Is vero cum infirmioris esset animi, quam ut
fortunae gratiam, difficili cibo similem, coqueret ac salubriter ferret; in
tyrannidem incubuit, nec solum tributo, sed ipsa etiam insula Vandalos
spoliavit: atque ubi Iustinianum Aug. belli in Africam et Gellimerem mo-
yendi cupidine teneri sensit, has ad ipsum literas dedit. *A domino meo*
descevi, quamvis ab eo nunquam indigne vel acerbè habitus: sed postquam
illum in propinquos subditosque suos crudelissimum animadverti, committe-
re nolui ut inhumanitatis particeps viderer esse. Certe praestat Imperatori

- ἔγνομα ἐπαγγέλλοντι. ἀλλ' ὅπως μὲν συλλήψῃ μοι ταῦτα σπου-
 δάζοντι, ὅπως δὲ στρατιώτας πέμποις ὥστε με ἀμύνασθαι τοὺς
 ἐπιόντας ἱκανῶς ἔχειν." ταύτην βασιλεὺς ἄσμενος λαβὼν τὴν
 ἐπιστολὴν Εὐλόγιον πρεσβευτὴν ἐπεμψε καὶ γράμματα ἔγραψεν,
 ἐπαινῶν τὸν Γῶδαν τῆς τε ξυνέσεως καὶ τῆς ἐς τὴν δικαιοσύνην 5
 Β προθυμίας, ξυμμαχίαν τε ἐπαγγελλόμενος καὶ στρατιώτας καὶ
 στρατηγόν, ὃς αὐτῷ ξυμφυλάξαι τὴν νῆσον οἶός τε εἶη καὶ τὰ
 ἄλλα φυλάττειν, ὥστε αὐτῷ δύσκολον μηδὲν πρὸς Βανδίλων
 ξυμβῆναι. Εὐλόγιος δὲ ἀφικόμενος ἐς Σαρδῶ εὗρισκε Γῶδαν
 ὄνομά τε καὶ σχῆμα βασιλέως περιβαλλόμενον καὶ δορυφόρους 10
 προσποιησάμενον. ὃς ἐπειδὴ τὴν βασιλείω ἐπιστολὴν ἀνέλεξατο,
 στρατιώτας μὲν ἔφη ἐς ξυμμαχίαν ἐλθεῖν βουλομένῳ εἶναι, ἄρ-
 χοντος δὲ οὐ πάνυ χρήζειν. κατὰ ταῦτά τε πρὸς βασιλέα γρά-
 ψας τὸν Εὐλόγιον ἀπεπέμψατο.
- Γ ια'. Ταῦτα βασιλεὺς οὕτω πεπυσμένος τετρακοσίους τε 15
 Η 106 στρατιώτας καὶ ἄρχοντα Κύριλλον ὡς τὴν νῆσον ξυμφυλάζοντας
 Γῶδαν ἤτοίμαζεν. ἤδη δὲ ξὺν αὐτοῖς καὶ τὴν ἐς Καρχηδὸνα στρα-
 τείαν ἐν παρασκευῇ εἶχε, πιζοὺς μὲν στρατιώτας μυρίους, ἱππέας
 δὲ πεντακισχιλίους, ἕκ τε στρατιωτῶν καὶ φοιδεράτων ξυνειλεγμέ- 20
 νους. ἐν δὲ δὴ φοιδεράτοις πρότερον μὲν μόνοι βάρβαροι κατε-
 λόντο, ὅσοι οὐκ ἐπὶ τὸ δοῦλοι εἶναι, ἅτε μὴ πρὸς Ῥωμαίων
 Δ ἤσσημένοι, ἀλλ' ἐπὶ τῇ ἴσῃ καὶ τῇ ὁμοίᾳ ἐς τὴν πολιτείαν ἀφί-
 κοιντο. φοιδερα γὰρ τὰς πρὸς τοὺς πολέμους σπονδὰς καλοῦσι

1. συλλήψῃ μοι Α. συλλήφοιμ Ρ.

*iusto quam tyranno iniurus iubenti servire. Tu vide ut in hac re cunctis
 mihi optuleris, et militem mittas, quo possim aggressores repellere. His
 laetus litteris Augustus legavit Eulogium, scriptaque epistola, Godae pru-
 dentiam et erectum ad iustitiam tuendam animum laudavit; armorum et-
 iam societatem promisit, et cum copiis ducem, qui coniuncte custodire
 insulam posset: denuo ita se subventurum, ut nihil Vandali interpellaturi
 ipsum essent. In Sardiniam pervectus Eulogius Godam offendit regio
 iam nomine habituque insignem et satellitio stipatum: qui lectis Augusti
 litteris, milites quidem ut venirent socias vires iuncturi secum, capere se
 dixit; ducem vero non adeo opus esse. In hanc rationem scriptis ad
 Augustum litteris, remisit Eulogium.*

11. Nondum haec Augustus acceperat, cum milites cō. expedit, Sardiniam Cyrillo duce una cum Goda custodituros. Simul etiam exerci-
 tum ad Punicam expeditionem paravit, peditum millibus constantem x.
 equitum v. quos cum e Romanis militibus, tum e foederatis collegit.
 Olim in foederatorum ordine soli Barbari censebantur: qui cum a Roma-
 nis victi non fuissent, non inferiore, sed aequali conditione ad Remp. se
 adiunxerant. Et vero Romanum vocabulum *foedera* iunctam cum hoste

Ῥωμαῖοι. τὸ δὲ νῦν ἅπασι τοῦ ὀνόματος τούτου ἐπιβατεῦν οὐκ ἐν κωλύμῃ ἐστὶ, τοῦ χρόνου τὰς προσηγορίας ἐφ' ὧν τέθινται ἥκιστα ἀξιοῦντος τηρεῖν, ἀλλὰ τῶν πραγμάτων αἰεὶ περιφερομένων, ἧ ταῦτα ἄγειν ἐθέλουσιν ἄνθρωποι, τῶν πρόσθεν αὐτοῖς βῶνομασμένων ὀλιγορουῦντες. ἄρχοντες δὲ ἦσαν φοιδεράτων μὲν Λωρόθιός τε, ὃ τῶν ἐν Ἀρμενίοις καταλόγων στρατηγός, καὶ Σολόμων, ὃς τὴν Βελισαρίου ἐπετρόπνευ στρατηγίαν· (δομέστικον τοῦτον καλοῦσι Ῥωμαῖοι. ὃ δὲ Σολόμων οὗτος εὐνοῦχος μὲν P 205 ἦν, οὐκ ἐξ ἐπιβουλῆς δὲ ἀνθρώπου τὰ αἰδοῖα ἐτύγχανεν ἀποτμη-
 10 θεῖς, ἀλλὰ τις αὐτῷ τύχη ἐν σπαργάνοις ὄντι τοῦτο ἐβράβευσε·) καὶ Κυπριανὸς καὶ Βαλεριανὸς καὶ Μαρτῖνος καὶ Ἀλθίας καὶ Ἰωάννης καὶ Μάρκελλος καὶ Κύριλλος, οὗ πρόσθεν ἐμνήσθην· στρατιωτῶν δὲ ἱππέων μὲν Ρουφῖνός τε καὶ Αἰγῶν, ἐκ τῆς Βελισαρίου οἰκίας ὄντες, καὶ Βαρβῆτος καὶ Πάππος, πεζῶν δὲ ὃ
 15 Θεόδωρος, ὄνπερ Κτενᾶτον ἐπὶ κλησὶν ἐκάλουν, καὶ Τερέντιός τε καὶ Ζαΐδος καὶ Μαρκιανὸς καὶ Σάραπισ. Ἰωάννης δὲ τις ἐξ Ἐπιδάμνου ὀρμώμενος, ἧ νῦν Συρράχιον καλεῖται, τοῖς τῶν πεζῶν ἡγεμόσιν ἅπασιν ἐφειστήκει. τούτων ἀπάντων Σολόμων ἔφος μὲν B ἐτύγχανεν ὧν ἐκ τῆς Ῥωμαίων ἐσχατιᾶς αὐτῆς, οὗ νῦν πόλις οὐ-
 20 κεῖται Δάρας, Αἰγῶν δὲ ἦν Μασσαγέτης γένος, οὃς νῦν Οὐν-
 νους καλοῦσιν. οἱ δὲ λοιποὶ σχεδὸν τι ἅπαντες τὰ ἐπὶ τῆς Θρά-

2. τέθινται] τέθειται HL: illud Hm. 7. Βελισαρίου] * βελισά-
 ριον H. 11. Βαλεριανός] βαλλερριανός HL. *ibid.* Ἀλθίας P
 cum RV. αλθέας LHm. 14. Βαρβῆτος] Βαρβάτος P. 15. Κτε-
 νάτον (nam sic P)] κτενωτόν Grotius. Parthenium RV. 16. Σά-
 ραπισ] Saraias RV.

amicitiam et societatem significat. Nunc licet omnibus nomen hoc sibi arrogare, ut fit temporis lapsu, quo appellationes a rebus suis interea abeunt, dum ipsae res mutantur, prout placet hominibus, nihil pensi habentibus, rectene an secus pristina nomina impleantur. Foederatis praeerant Dorotheus numerorum militarium Armeniae dux, et Salomon, quem Belisarius Magisterii militiae administrum habebat (Domesticum Romani vocant). Erat hic spado, non consilio, sed casu ei quondam in cunis excisa virilitate. Ducebant etiam foederatos Cyprianus, Valerianus, Martinus, Althias, Ioannes, Marcellus et, cuius mentio supra incidit, Cyrillus. Romanorum militum doctores erant, equitum quidem Rufinus et Aigan domestici Belisarii, Barbatus item et Pappus; peditum vero Theodorus cognomento Ctenatus, Terentius, Zaidus, Marcianus et Sarapis. Peditatus ducibus imperabat Ioannes, ex urbe Epidamno, quam hodie Dyrrhachium appellant, oriundus. Erat patria Salomonis in Oriente, ad ipsum Imperii Rom. limitem, ubi nunc urbs Dara colitur. Aigan parentes habuit Massagetar, sive, ut iam vocitant, Hunnos: caeteri fere Thraces

κης χωρία ἔχουν. εἶποντο δὲ αὐτοῖς Ἑβραῖοι τετρακόσιοι, ὡς
 Φάρας ἔρχε, καὶ ξύμμαχοι βάρβαροι ἑξακόσιοι μάλιστα ἐκ τῶν
 Μασσαγετῶν ἔθνους, ἵπποτοξόται πάντες· ὧν δὴ ἡγούμενοι Σαν-
 νίων τε καὶ Βάλας, ἀνδρείας τε καὶ καρτερίας ἐς ἄκρον ἤκοντες.
 ναῦς δὲ ἡ ξύμπασα στρατιῇ πεντακοσίᾳς ἦγε, καὶ αὐτῶν οὐδε-
 V 364 μία πλέον ἢ κατὰ μυριάδας πέντε μεδίωνων φέρειν οἷα τε ἦν, οὐ
 μὴν οὐδὲ ἕλασσον ἢ κατὰ τρισχιλίους. ναῦται δὲ δισμύριοι ἐπέ-
 C πλειον ἀπύσαις, Αἰγύπτιοι τε καὶ Ἴωνες οἱ πλείστοι καὶ Κελικες,
 ἀρχηγός τε εἰς ἐπὶ ταῖς ναυσὶν ἀπάσαις Καλώννημος Ἀλεξάνδρεος
 ἀποδέδευκτο. ἦσαν δὲ αὐτοῖς καὶ πλοῖα μακρὰ, ὥς ἐς ναυμαχίαν 10
 παρεσκευασμένα, ἐνεθήκοντα δύο, μονήρη μέντοι καὶ δροφὰς
 ἐπερθεῖν ἔχοντα, ὅπως οἱ ταῦτα ἐρέσσοντες πρὸς τῶν πολεμίων
 ὥς ἤκιστα βάλλοιντο. δρόμωνας καλοῦσι τὰ πλοῖα ταῦτα οἱ τῶν
 ἀνθρώποι· πλεῖν γὰρ κατὰ τάχος δύνανται μάλιστα. ἐν τοῖτοις
 δὲ Βυζάντιοι δισχιλίοι ἔπλειον, ἀντιρέται πάντες· περὶ τῶν γὰρ 15
 ἦν ἐν τοῖτοις οὐδεὶς. ἔστειλετο δὲ καὶ Ἀρχέλαος, ἀνὴρ ἐς πα-
 τρικίους τειλῶν, ἥδη μὲν τῆς αὐλῆς ὑπαρχος ἐν τε Βυζαντίῳ καὶ
 D Ἰλλυριοῖς γεγονώς, τότε δὲ τοῦ στρατοπέδου καταστάς ὑπαρχος.
 οὕτω γὰρ ὁ τῆς δαπάνης χορηγὸς ὀνομάζεται. στρατηγὸν δὲ αὐ-
 τοκράτορα ἐφ' ἅπασιν Βελισάριον βασιλεὺς ἔστειλεν, ὃς τῶν ἐφ' ὧν 20
 αὐτῷ καταλόγων ἔρχε. καὶ αὐτῷ πολλοὶ μὲν δορυφόροι, πολ-
 λοι δὲ ὑπασπισταὶ εἶποντο, ἄνδρες τε ἀγαθοὶ τὰ πολέμια καὶ τῶν
 περὶ ταῦτα κινδύνων ἀτεχνῶς ἔμπειροι. γράμματα τε αὐτῷ βα-

2. τοῦ] Vulgo τῶν. 7. ἐπέπλειον] ἐπέπλειον Pm.

erant. Eos sequebantur eo. Krull, duce Phara: et socii Barbari ferme
 pc. Massagetæ, qui erant omnes equites sagittarii, et Sinnioni ac Ba-
 lue, generosissimis fortissimisque viris, parebant. Naves quingentas age-
 bat universus exercitus: quarum nulla amplius l. medimnum millia ferro
 poterat, nec minus iii. m. Iis omnibus vehebantur nautæ xx. m. maxi-
 mam partem Aegyptii, Iones, Cilicesque, praefecto classi Calonymo Ale-
 xandrino. Longas naves ad maritimum praelium instructas habebant xxi.
 quæ uno remorum ordine agebantur, tectis munitæ, ne ab hoste remiges
 telis figerentur: eas nunc dromonas nominant, quod sint ad cursum ex-
 peditisimæ. In iis navigabant Byzantii bis mille, et quidem ipsimet re-
 miges ad unum omnes: nullum enim, qui solum vector esset, in suo nu-
 mero habebant. Archelaus quoque protectionem suscipiebat, vir Patri-
 cius, ac prius quidem functus Praefectura Praetorii tum Byzantii, tum
 in Illyrico; tunc autem creatus Quaestor exercitus: sic vocatur sumptuum
 praebitor. Denique Belisarius, iam iterum Magister militum Orientis, ab
 Augusto cum summo in omnes imperio mittebatur, ingenti septus comita-
 tu hastatorum scutatorumque satellitum, qui bellatores erant egregii, et
 armorum periculis multum exerciti. Cacterum per literas potestatem ei

σιλεὺς ἔγραφε, δρᾶν ἕκαστα ὅπη ἂν αὐτῷ δοκοίη ἄριστα ἔχειν, ταῦτά τε κύρια εἶναι, ὥστε αὐτοῦ βασιλείως αὐτὰ διαπεπραγμένον. βασιλείως γὰρ αὐτῷ ῥοπήν τὰ γράμματα ἐποίει. ὥρμητο δὲ ὁ Βελισάριος ἐκ Γερμανίας, ἣ Θρακῶν τε καὶ Ἰλλυριῶν μεταξὺ καί-
5 ται. ταῦτα μὲν οὖν ἐγένετο τῇδε.

Γερίμερ δὲ Τριπόλειός τε πρὸς Πονδεντίου καὶ Σαρδοῦς P 206
πρὸς Γῶδα ἐστειρημένος, Τρίπολιν μὲν ἀνασώσασθαι μόλις ἤλ-
πισεν, ἀπωτέρω τέ οἱ κειμένην καὶ Ῥωμαίων ἤδη τοῖς ἀποστῦσι
ἑξυλλαμβανόντων, ἐφ' οὗς δὴ μὴ αὐτίκα στρατεῦειν ἔδοξεν οἱ
10 ἄριστα ἔχειν· ἐς δὲ τὴν νῆσον προτερῆσαι ἠπείγετο, πρὶν ἢ καὶ
ἐς ταύτην ἑνυμμαχίαν ἐκ βασιλείως ἦκειν. ἀπολέξας οὖν Βανδί-
λων χιλιᾶδας πέντε καὶ νυῖς εἴκοσι καὶ ἑκατὸν τὰς ἄριστα πλεού-
σας στρατηγόν τε ἀποδείξας Τζάζωνα τὸν ἀδελφὸν ἔστειλλε. καὶ H 107
οἱ μὲν ἐπὶ Γῶδαν τε καὶ Σαρδῶ θυμῷ τε πολλῷ καὶ σπουδῇ χρω- B
15 μένοι ἔπλεον, βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς Βαλεριανόν τε καὶ Μαρ-
τίνον προτέρους ἔστειλλεν, ἐφ' ᾧ προσδίδονται τὴν ἄλλην στρα-
τιὰν ἐς τὰ ἐν Πελοποννήσῳ χωρία. καὶ ἐπειδὴ ἐν ταῖς ναυσὶν
ἄμφοι ἐγενέσθην, ἐνθύμιον βασιλεῖ ἐγένετο ἐντέλλεσθαι τι αὐτοῖν·
ὃ καὶ πρότερον ἐθέλοντα λέγειν ἀσχολία τις λόγων ἐτέρων τὴν
20 διάνοιαν περιλαβοῦσα ἐξέκρουσε. μεταπειψάμενος οὖν αὐτοῖς
λέγειν ἔμελλεν ἂ ἡβούλετο, ἀλλὰ ἑνυμβαλὼν εὗρισκεν ὥς οὐκ ἂν

1. δοκοίη HmLm. δοκεῖν P.

8. τί οἱ Grotius. Vulgo τε ὥς.

10. πρὶν ἢ] Vulgo πρὶν ἢ.

16. προσδίδονται L. προσδέξων-
ται P.

17. Πελοποννήσῳ] Vulgo Πελοποννήσῳ.

20. περιλα-
βοῦσα] περιλαβοῦσα HmLm.

ibid. αὐτοῖς] αὐτῶ HL.

21. ἡβού-
λετο] ἐβούλετο L.

fecit Augustus omnia administrandi, prout maxime in rem esse censeret; ea rata perinde haberi volens, ac si essent per se transacta: ei namque auctoritatis Caesaræe pondus illæ literæ tribuebant. Originem autem ducebat Belisarius ex Germania, quæ inter Thracas et Illyrios sita est. Haec ita se habebant.

Interea Gelimor, cum ipsius dittoni Pudentius Tripolin, Godas Sardiniam subduxissent, Tripolin quidem vix se recepturum sperabat, quippe quæ distaret longius, ac iam Romani rebellibus subsidio venissent. Quamobrem optime se facturum putavit, si differret exercitum eo ducere, et festinaret insulam prius invadere, quam adessent Imperatoris auxilia. Igitur delectis Vandalorum v. κ. navibusque celerissimis cxx. Trazonem fratrem suum praefecit, et in Sardiniam misit. Atque illi quidem Godam insulamque magna contentione petebant, ira vehementer impulsæ. Iustinianus vero Aug. Valerianum ac Martinum praemisit, reliquas copias in Peloponneso opperiri iussos. Iamque ambo navem conscenderant, cum Augusto in mentem venit ipsis aliquid mandare, quod antea dicere volenti, sermonibus aliis occupata mente, exciderat. Miasis igitur, qui illos acci-
rent, quæ habebat in animo parabat edere: sed re per conjecturam ex-

C αὐτοῖς αἰσίον εἶη τὴν πορείαν ἐκκλῖναι. ἔπεμψεν οὖν τινὰς ἀπε-
ροῦντας αὐτοῖν μήτε ἀναστρέφειν ἐς αὐτὸν αὐθις μήτε ἐκ τῶν
νεῶν ἀποβαλναι. οἱ δὲ, ἐπεὶ τῶν νεῶν ἀγχοῦ ἐγένοντο, ἐκ-
λευον ξὺν βοῇ τε καὶ θορύβῳ πολλῷ μηδαμῶς ἀναστρέφειν, ἔδοξε
τε τοῖς παροῦσιν οἰωνός τε εἶναι οὐκ ἀγαθὸς τὸ γινόμενον καὶ οὐ-
ποτα τῶν ἐν ταῖς ναυσὶν ἐκείναις τινὰ ἐκ Λιβύης ἐς Βυζάντιον
ἐπανήξιν. πρὸς γὰρ δὴ τῷ οἰωνῷ καὶ ἄρὰν ἐς αὐτοὺς ἤκειν ἐκ
βασιλέως οὔτι ἐκόντος, ὥστε μὴ ἀναστρέφειν ὑπόπτενον. καὶ εἰ
D μὲν τις αὐτὰ ἐς τὴν ἄρχοντε τούτῳ, Βαλεριανόν τε καὶ Μαρτίνον,
ξυμβάλλοιτο, οὐκ ἀληθῆς εὐρήσει τὰ ἐξ ἀρχῆς δόξαντα. ἦν δὲ 10
τις ἐν τοῖς Μαρτίνου δορυφόροις Στότζας, ὃς δὴ καὶ βασιλεῖ πο-
λέμιος ἐμίλλεν ἵσασθαι καὶ τυραννίδι ἐπιθίεσθαι καὶ ἐς Βυζάντιον
ἦκιστα ἀναστρέφειν, ἐφ' ὃν δὴ τὴν ἄρὰν ἐκείνην ὑποπτεύουσι
ἂν τις ξυνενεγκεῖν τὸ δαιμόνιον. ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἴτε ταύτῃ εἴτε
πη ἄλλῃ ἔχει, ἀφίημι ἐκάστω δὴ ἂν τις βούληται ἐκλογίζεσθαι. 15
ὅπως δὲ ὁ τε στρατηγὸς Βελισάριος καὶ τὸ στράτευμα ἐστάλη,
ἐρῶν ἔρχομαι.

P 207
V 365 ιβ'. Ἐβδομον ἤδη ἔτος τὴν αὐτοκράτορα ἀρχὴν ἔχων Ἰου-
στινιανὸς βασιλεὺς ἀμφὶ θεινῶς τροπᾶς τὴν στρατηγίδα ἐκλέυσε
ναῦν ὁρμήσασθαι ἐς τὴν ἀκτὴν, ἣ πρὸ τῆς βασιλέως αὐλῆς τυχ- 20
χάνει οὖσα. ἐνταῦθα Ἐπιφάνιος ἀφικόμενος, ὁ τῆς πόλεως ἀρ-
χιερὺς, εὐξάμενός τε ὅσα εἰκὸς ἦν τῶν τινα στρατιωτῶν ἄρτι βε-
βαπτισμένον τε καὶ τοῦ Χριστιανῶν ὀνόματος μεταλαχόντα ἐς

4. ξὺν βοῇ] ξυμβοῇ HL: illud Hm. 23. ἐς L. εἰς P.

pensa, indicavit mali id fore ominis, si protectionem interrumperet. Quare alios subinde misit, qui redire et navibus offerre pedem vetarent. Illi ad naves progressi, clamando tumultuandoque edixere ne revertentur. Quae verba astantibus visa sunt male ominata, eoque valitura, ut vectorum aliquis nunquam esset Byzantium ex Africa reversurus. Etenim ab Augusto, quamvis nolente, ominosam esse missam execrationem, qua illis reditus rumperetur, putarunt. Haec si quis ad eos duces, Valerianum inquam et Martinum, spectasse existimet, falsam esse deprehendet sententiam, quae prius arridebat. At inter Martini satellites quidam erat Stotzas, Augusti futurus aliquando hostis, ac tyrannus, nec Byzantium unquam rediturus; in cuius caput execrationem illam a daemone conversam fuisse iure quis suspicetur. Verum haec itane an secus habeant, per me licet pro suo quisque sensu exquirat: ego vero ad Belisarii exercitusque protectionem narrandam accedo.

12. Iustinianus Aug. anno imperii septimo, circiter solstitium aestivum, navem Praetoriam ad littor, quod Imperatoris aulae praeiacet, applicari iussit. Huc Epiphanius urbis Archiepiscopus sese contulit, ac rite Deum precatus, militem quandam a baptismo recentem, et modo con-

τὴν ναὺν εἰσεβίβυσεν. οὕτω τοίνυν ὁ τε στρατηγὸς Βελισάριος καὶ Ἀντωνίνα ἡ γυνὴ ἔπλεον. ξυνῆν δὲ αὐτοῖς καὶ Προκόπιος, ὃς τὰδε ξυνέγραψε, πρότερον μὲν καὶ μάλα κατορθωδῆσας τὸν Β κίνδυνον, ὅρην δὲ ὀνείρου ἰδὼν ὕστερον, ἡ αὐτὸν θαρσῆσαι τε 5 ἐποίησε καὶ ἐς τὸ στρατεύεσθαι ὥρμησεν. ἰδόκει γὰρ ἐν τῷ ὀνείρῳ εἶναι μὲν ἐν τῇ Βελισαρίου οἰκίᾳ, εἰσελθόντι δὲ ἀγγεῖλαι τῶν οἰκετῶν ἕνα ὡς ἤκοιέν τινες δῶρα φέροντες· καὶ Βελισάριον διασκοπεῖσθαι κελεύειν αὐτὸν ὅποιά ποτε εἴη τὰ δῶρα, καὶ αὐτὸν ἐν τῇ μεταύλῳ γενόμενον ἄνδρας ἰδεῖν, οἳ ἔφερον ἐπὶ τῶν ὤμων γῆν 10 αὐτοῖς ἄνθισι. τούτους δὲ ἐς τὴν οἰκίαν εἰσαγαγόντα κελεύσαι καταθεῖναι ἐν τῷ προστώῳ ἣν ἔφερον γῆν· οὗ δὲ Βελισάριον ἅμα τοῖς δορυφόροις ἤκοντα, αὐτόν τε κατακλίνεσθαι ἐν τῇ γῇ ἔκεινθαι C καὶ τὰ ἄνθη ἐσθλύναι, τοῖς τε ἄλλοις αὐτὸ τοῦτο ποιεῖν ἐγκαλεῖσθαι, κατακλινομένοις τε σφίσι καὶ ἐσθίουσιν ὥσπερ ἐπὶ σι- 15 βάδος ἡδέϊαν κομιδῇ τὴν βρωσιν φανῆναι. τὰ μὲν δὲ τῆς ὀψευς τοῦ ὀνείρου ταύτῃ πῃ ἔσχεν.

Ὁ δὲ ξύμπας στόλος τῇ στρατηγίδι νῆι εἶπετο, καὶ προσέ-
 σκε Περὶνθῳ, ἣ νῦν Ἡράκλεια ἐπικαλεῖται, ἔνθα δὴ πέντε ἡμε-
 ρῶν χρόνος τῇ στρατιᾷ ἐτρίβη, ἔπει βασιλεὺς ἵπποις ὅτι μάλι-
 20 στα πλείστοις τὸν στρατηγὸν ἐνταῦθα ἐδωρεῖτο ἐκ τῶν βασιλικῶν
 ἵπποφορβίων, αἱ οἱ νέμονται ἐς τὰ ἐπὶ Θοράκης χωρία. ὅθεν δὲ D
 ἀπάραντες Ἀβιδῷ προσωρμίσαντο, καὶ σφίσι ξυνέπεσε τῇδε διὰ

3. ξυνέγραψε L. ξυνέγραφεν P.
 προσέχειν L.

17. προσέσχε] προσέσχεν P.

sortem factum nominis Christiani, in navem immisit. Tum demum vela fecit Belisarius cum Antonina uxore sua, atque historiae scriptore huius Procopio, qui sane belli istius pericula principio reformidabat; sed oblatum illi postea somnium fiduciam addidit, eumque perpulit ad sequendam expeditionem. Nam in somnis sibi esse videbatur in domo Belisarii, cum ecce ingressus famulus, quosdam cum muneribus adesse renuntiat: tum sibi visus a Belisario mandatum accipere quatenus illa essent inspiciendi: ubi ianuam, qua ad interiorem aulam a prima est aditus, attigit, vidisse homines terram floribus vestitam humeris deferentes, iisque domum introductis praecepisse, ut in porticus vestibulo terram, quam portabant, deponerent: Belisarius deinde cum stipatoribus egredi visus est, atque in ea terra recumbere, et flores manducare: mox alios quoque, idem ut facerent, hortari; illi vero quasi super toro discumbentes atque edentes, dulcissimi saporis laudem cibo tribuere. Huiusmodi fuit somnii species.

Caeterum navem Praetoriam sequebatur classis universa, qua ad urbem Perinthum (Heracleam hodie vocant) appulsa, dies ibi quinque exercitus idcirco substitit, quia Magistro militum Augustus equos quamplurimos dono dedit, ex Imperatoriis delectos equitibus, quae pascuntur in Thracia. Cum inde solvissent, Abydo classem applicuerunt: ubi dies quatuor

- τὴν νημελίαν ἡμέρας διατρέβουσι τέσσαρας πρῶγμα τοιόνδε ζυνε-
νεχθῆναι. Μασσαγέται δύο τῶν τινα ἑταίρων ἐν τῇ ἀκρατοπο-
σίᾳ ἐρεσχειλόντα σφῶς, ἕτε οἰνωμένω, ἀνελέτην. πάντων γὰρ
ἀνθρώπων μάλιστα εἰσιν ἀκρατοπόται οἱ Μασσαγέται. Βελισά-
ριος οὖν αὐτίκα τῷ ἄνδρι τούτῳ ἐν τῷ κολωνῷ, ὃς ἄγχι Ἀβύδου 5
P 208 ἐστίν, ἀνεσκολόπισε. καὶ ἐπειδὴ οἱ τε ἄλλοι καὶ οἱ τοῖν ἀνδροῖν
ζυγγενεῖς ἰδυσχέραινον τε καὶ ἔφασκον οὐκ ἐπὶ τιμωρίᾳ οὐδ' ἐπὶ
τῷ ὑπεύθυνον εἶναι Ῥωμαίων νόμοις ἐς ζυμμαχίαν ἦκειν (τὰ γὰρ
δὴ σφῶν νόμιμα οὐ τοιάσδε τῶν φόνων ποιῆσθαι τὰς τίσεις),
ζυνεθρόλουν δὲ αὐτοῖς τὴν ἐς τὸν στρατηγὸν αἰτίαν καὶ στρατιῶ- 10
H 108 ται Ῥωμαῖοι, οἷς δὴ ἐπιμελὲς ἐγγόνει τῶν ἁμαρτανομένων μὴ
εἶναι δίκας, τοὺς τε Μασσαγέτας καὶ τὸ ἄλλο στράτευμα ζυγκα-
λέσας Βελισάριος ἐλεξε τοιάδε „Εἰ μὲν πρὸς ἄνδρας τῶν πρῶτον
ἐς πόλεμον καθισταμένους οἱ λόγοι ἐγίνοντο, μακροῦ ἂν μοι ἐδέη-
σε χρόνου λῆξαντα πείσαι ὑμᾶς ἡλίκον ἐστὶν ἐφοδῖον ἐς τροπαίου 15
B κτῆσιν τὸ δίκαιον. οἱ γὰρ οὐκ ἐξεπιστόμενοι τὰς τῶν τοιούτων
ἀγώνων τύχας ἐν ταῖς χερσὶ μόναις οἴονται εἶναι τὸ τοῦ πολέμου
πέρας. ὑμεῖς δὲ, οἱ πολλάκις μὲν νενικήκατε πολεμίους οὔτε τοῖς
σώμασιν ἐλασσουμένους καὶ πρὸς ἀνδρείαν ἱκανῶς πεφυκότας,
πολλάκις δὲ τῶν ἐναντίων ἐν πείρᾳ γεγέννησθε, οὐκ ἄγνοεῖτε, οἷ- 20
μαι, ὥς μάχονται μὲν ἐξ ἑκατέρας αἰὲ στρατιῶς ἄνθρωποι, βρα-
βεύει δὲ ὁ Θεὸς ὅπως ποτὲ αὐτῷ δοκεῖ καὶ τὸ τοῦ πολέμου δίδωσι

3. ἐρεσχειλόντα] ἐρεσχειλούντα L.
αθρούλλον. 18. οὔτε] οὐδὲ P.

10. ζυνεθρόλουν] Valgo ζυν-

moram facere malacia coactis, id contigit. Massagetae duo inter petan-
dum cavillis a quodam sedali suo proritati, ipsum peremerunt iam ebrii;
ut sunt merobibi supra mortales universos Massagetae. Extemplo Beli-
sarius in colle, qui Abydo imminet, percussorem utrumque arbori infe-
lici suspendit. Factum caeteri, in primis eorum cognati, iniquissime fe-
rentes, iactabant, se non ea conditione ad societatem Romanorum acces-
sisse, ut poenas luenter. Si nunc tirones alloquerer, protinus opus esset orati-
one, ut vobis, quantum iustitia ad victoriam momentum afferat, demon-
strarem. Nam qui casuum laboribus bellicis intercurrentium ignari sunt,
in suis tantum manibus exitum belli positum putant. At vos, qui et saepe
vicistis hostes, nec numero vobis nec robore inferiores, nec mediocri animi
fortitudinis praeditos, et iidem saepe contraria estis experti, id, opinor,
non ignoratis, solere quidem homines ex utraque acie praelium edere, sed
eius arbitrum esse Deum, et ad libitum victoriam dare. Quae cum ita se

κράτος. ὅτε τοίνυν ταῦτα οὕτως ἔχει, τὴν τε τοῦ σώματος εὐξέλιαν
καὶ τὴν ἐν τοῖς ὅπλοις ἐπιμέλειαν καὶ τὴν ἄλλην τοῦ πολέμου πα-
ρασκευὴν περὶ ἐλάσσονος προσήκει τοῦ τε δικαίου καὶ τῶν εἰς V 366
Θεὸν ἡκόντων ποιεῖσθαι. τὸ γὰρ μάλιστα ξυνενεργεῖν τοῖς δεο-
5 μένοις δυνάμενον μᾶλλον ἢν εἰκότως πρὸς ἐκείνων τιμῶτο. πρῶ- C
τον δ' ἢν τοῦ δικαίου γένοιτο γνώρισμα ἢ τῶν ἀδίκως ἀνηρηκό-
των ποινή. εἰ τὸ δίκαιον γὰρ καὶ τὸ ἄδικον κρίνειν τε καὶ ὀνομάζειν
ἐκ τῶν ἐς τοὺς πέλαις αἰεὶ πρικοσσομένων ἐπάναγκες, οὐδὲν ἢν γέ-
νοιτο μᾶλλον ἀνθρώπων τῆς ψυχῆς ἔντιμον. εἰ δέ τις βύρβαρος,
10 ὅτι τὸν ξυγγενὴ μεθύων ἀνείλεν, ἄξιοι ξυγγνώμην ἔχειν τὴν δίκην,
δι' ὧν ἀπολύεσθαι τὰς αἰτίας φησὶ χεῖρω εἰκότως εἶναι ποιεῖ τὰ
ἐγκλήματα. οὔτε γὰρ οὕτω μεθύειν ἄξιον ἄλλως τε καὶ τὸν ἐν
στρατοπέδῳ βαδίζοντα, ὥστε ἀναιρεῖν τοὺς φιλοτάτους ἐτοίμως,
ἀλλ' αὐτὴ γέ ἢ μέθη, καὶν ὁ φόνος ἥκιστα ἐπιγένηται, ποιητῆς
15 ἄξια, τό τε ξυγγενὲς ἀδικούμενον περὶ πλείονος ἢν τῶν οὐ προση-
κόντων ἐς τιμωρίαν τοῖς γε νοῦν ἔχουσι φαίνοιτο. τὸ μὲν οὖν D
παράδειγμα καὶ ἢ τῶν πραττομένων ὑπόβασις ὅποια ποτὲ ἔστιν
δρῶν πάρεστιν. ὅμως δὲ προσήκει μῆτε χειρῶν ἄρχειν ἀδίκων μῆτε
τε φέρεσθαι τῶν ἀλλοτρίων· ὥς οὐ περιόψομαι γὰρ οὐδὲ ὅμως τινα
20 συστρατιωτὴν ἐμὸν ἡγήσομαι εἶναι, καὶν πάνυ φοβερὸς τοῖς πο-
λεμίοις εἶναι δοκῇ ὅς ἢν μὴ καθαραῖς ταῖς χερσὶν ἐς τοὺς ἀντι-
πάλους δύνηται χοῖσθαι. τὸ γὰρ ἀνδρεῖον οὐκ ἢν νικίῃ μὴ με-

1. ὅτε] ὅτι P.

7. εἰ τὸ δίκαιον γὰρ AHL.

εἰ omitt P.

11. φησὶ] φήσιν AL.

habeant, corporis firmitas, armorum sedula exercitatio, omnisque belli ap-
paratus, aequitati et rebus, quae ad Deum spectant, longo postponenda
erunt intervallo. Quod enim opis egentibus opitulari maxime potest, id illi
impensius colere debent. Prima autem iniustitiae nota est homicidarum in-
iustorum supplicium: siquidem aequi et iniqui cum notitiam tum nomen ex
his capiamus necesse est, quae vicinis sunt. Porro nihil habet homo pro-
tectionis vita. Quod si Barbarus aliquis, ideo quia propinquum occidit ebrius,
dicam, quae ipse impingitur, venalem esse contendit, eo ipso, quo dilui
crimen asseverat, causam suam peiorem facit, et quidem merito. Neque
enim cuiquam fas est, maximo vero si castra sequitur, ita inebriari, ut vel
amicissimos iugulare non dubitet. Immo etiam ipsa per se temulentia,
quamvis caedens abstinere, poenam meretur. Denique nemo est sanae mentis,
quin iudicet, gravius plectendum esse qui necessarios, quam qui extraneos
iniuria afficit. Iam vero quale exemplum statutum sit, et quem habuerit
oculus exitum, videre licet. Certe vobis expedit non modo non movere ri-
sam, sed alieno etiam abstinere. Nihil negligam hac in parte, nec quem-
quam vestrum, quantumvis hosti formidabilis videatur, commilitonem agno-
scam meum, nisi puras manus in hostem ferat. Neque enim fieri potest

τὰ τοῦ δικαίου τατιόμενον.“ Βελισάριος μὲν τούτῳ εἶπεν. ἡ δὲ στρατιὰ ξύμπασα, ἐπειδὴ τὰ τε λεγόμενα ἤκουσαν καὶ ἐς τὰ
 P 209 ἀνεσκολοπισμένῳ ἀπέβλεψαν, ἐς δέος τι ἀμύχανον ἦλθον καὶ σω-
 φρόνως βιοτεύειν ἐν νῶ ἔλαβον, ὥς οἱ ἐξυκινδύνου μεγάλου
 ἐσόμενοι, ἦν τι οὐκ ἔννομον ποιοῦντες ἀλοῖεν. 5

B ιγ'. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐφρόντιζε Βελισάριος ὅπως τε ὁ ξύμ-
 πας στόλος αἰεὶ κατὰ ταῦτά πλείοι καὶ ἐς χωρίον ταῦτό προσορμί-
 ζοιτο. ἦδει γὰρ ὡς ἐν μεγάλῳ στόλῳ, ἄλλως τε καὶ ἦν τραχεῖς
 σφίσιν ἄνεμοι ἐπιπέσειεν, ἐπάναγκες ἀπολείπασθαι τε τῶν νεῶν
 πολλὰς καὶ σκεδάννυσθαι ἐς τὸ πέλαιος, οὐκ εἰδέναι τε αὐτῶν 10
 τοὺς κυβερνήτας ὁποίαις ποτὲ τῶν ἐμπροσθεν ἀναγομένων ἔπε-
 σθαι ἄμεινον. λογισάμενος οὖν ἐποίει τάδε. τριῶν νεῶν, ἐν
 αἷς αὐτός τε καὶ ἡ θεραπεία ἔπλεε, τὰ ἱστία ἐκ γωνίας τῆς
 ἄνω ἐς τριτημόριον μάλιστα ἔκρινε μίλιτῳ, κοντούς τε ὀρθοῦς
 ἀναστήσας ἐν πρῶμῃ ἐκάστη ἀπεκρέμασεν ἀπ' αὐτῶν λύχνα, 15
 C ὅπως ἐν τε ἡμέρᾳ καὶ νυκτὶ αἱ τοῦ στρατηγοῦ νῆες ἐκδηλοὶ εἶεν.
 αἷς δὲ ἔπεσθαι τοὺς κυβερνήτας ἐκέλευε πάντας. οὕτω τῶν νεῶν
 τῶν τριῶν ἡγουμένων παντὶ τῷ στόλῳ τετίχηνεν αὐτῶν οὐδεμίαν
 ἀπολελείφθαι. ὅτε μέντοι ἐκ λιμένος ἀπαλεῖν μέλλοιεν, ἐσήμενον
 αὐτοῖς τοῦτο αἱ σάλπιγγες. 20

Ἐκ δὲ Ἀβύδου ἀναχθεῖσιν αὐτοῖς ἄνεμοι σκληροὶ ἐκπνεύσαν-
 τες ἤγαγον εἰς τὸ Σήγειον. αὐτῶν τε νηεμῖα χρῆσάμενοι σχολαί-

7. ταῦτα] Valgo ταῦτα. 8. ἦδει] ἦδη HL: Is. ἦδει Hm.

ut vincat fortitudo, quae in eadem non stat acie cum iustitia. Haec Beli-
 sarius: quae cum omnes audissent, simulque eos, qui e furca pendebant,
 essent contuiti, in maximum adducti metum, moderate se gerere statu-
 runt: quippe qui in extremo discrimine fore se intelligerent, si quo in
 seculore deprehenderentur.

13. Deinde animum eo Belisarius adiecit, ut classis coniunctim na-
 vigaret, atque in unum semper locum appelleretur. Sciebat enim fieri
 non posse in magno navium numero, praesertim si venti violenti ingroe-
 rent, quin cursu excuterentur multae, et per aequor ita dislicerent, ut
 nescirent gubernatores quassam earum, quae praecederent, sequi prae-
 staret. Igitur secum inita ratione, hoc egit. Trium vela navium, qui-
 bus ipse cum suo ministerio vehebatur, ab angulo superiori ad tertiam
 fere partem rubrica illevis: praeterea contis in unaquaque puppe erectis
 lychnos suspendit, quo naves supremi ducis diu noctuque internosci pos-
 sent; tum cunctis gubernatoribus, eas ut sequerentur, edixit. Sic demum
 classi praecedentibus ternis navibus, caeterarum nulla decerravit. Cum au-
 tem porta solvendum erat, signum buccinis dabatur.

Abydo profectos ad Sigeum propulit vehementior ventus: quo postea
 occidente, lentius Maleam ventum est, ubi malacia plurimum profuit.

τεροι ἐς Μαλέαν ἦλθον, ἔνθα δὴ αὐτοῖς ἡ νηγεμῖα ξυνήνεγκεν
 ἐς τὰ μάλιστα. ἔτε γὰρ ἐν στόλῳ μεγάλῳ καὶ ναυσὶν ὑπερμεγέ-
 θεισι, νυκτὸς ἐπιγενομένης, ἡ στενοχωρία ξυνετάραξέ τε ἕπαντα
 καὶ ἐς ἔσχατον κινδύνου ἤνεγκεν. ἐνταῦθα οἱ τε κυβερνήται καὶ D
 5 οἱ ἄλλοι ναῦται ἀρετὴν ἐπεδείξαντο, βοῇ τε καὶ πατάγῳ πολλῶ
 χρώμενοι καὶ τοῖς κοντοῖς διωθόμενοι, ἐμπείρως τε ἀπ' ἀλλή-
 λων τὰς διαστάσεις ποιοῦμενοι, ὥστε εἰ καὶ πνεῦμα ἐπιφόρον ἦν
 καὶ ἀπ' ἐναντίας αὐτοῖς ἐπεγένετο, μάλιστα ἂν οἱ ναῦται μοι δοκεῖ
 σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ τὰς ναῖς διεσώσαντο. νῦν δὲ οὕτως ὥσπερ
 10 εἴρηται διαφργόντες Ταινάρῳ προσέμιξαν, ἡ νῦν Καινούπολις H 109
 ἐπικαλεῖται. εἴτα ἐνθ' ἐνδε ὀρμηθέντες Μεθώνῃ προσέσχον, εὐ-
 ρὸν τε ὕλγῳ πρότερον τοὺς ἀμφὶ Βαλεριανόν τε καὶ Μαρτίνον V 367
 αὐτόσε ἀφικομένους. καὶ ἐπεὶ ἄνεμοι οὐκ ἔπνεον σφίσι, τὰς μὲν
 ναῦς Βελισάριος ἐνταῦθα ὥρμισε, τὸ δὲ στρατεύμα ἀπεβίβασεν
 15 ἕπαν, καὶ ἀποβάνας τοὺς τε ἄρχοντας διεκδόμει καὶ τοὺς στρα-
 τιώτας διέτασσε. ταῦτά τε αὐτοῦ διέποντος καὶ ἀνέμων ἥκιστα P 210
 ἐπιγενομένων, ἐπῆλθε πολλοῖς τῶν στρατιωτῶν νόσῳ διαφθαρῆ-
 ναι ἐξ αἰτίας τοιαύδε.

Ὁ τῆς αὐλῆς ὑπαρχος Ἰωάννης φλαῦρός τε ἦν τὸν τρόπον
 20 καὶ οὕτω δυνατὸς εἰς τὸ προσάγειν εἰς τὸ δημόσιον ἐκινεῖσθαι χρή-
 ματα ἐπὶ λύμῃ ἀνθρώπων, ὥς οὐκ ἔν ποτε ἔγωγε φράσαι ἱκανῶς
 ἔχοιμι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ τοῖς ἔμπροσθε λόγοις ἐρρήθη, ἥνικα

1. Μαλέαν] μαλέαν L. 8. ἀπ' ἐναντίας] Vulgo ἐκναντίας.
 14. ἀπεβίβασεν HmP. ἐπεβίβασεν M. 17. ἐπιγενομένων] ἐπιγι-
 νομένων L. 20. „προσάγειν Reg.“ Malt. Sic LHm. προσάγα-
 γειν P. 22. κἄν] Vulgo καὶ. ibid. ἔμπροσθεν — ἐρρήθη L.
 ἔμπροσθε → ἐρρήθη P.

Et enim superveniente nocte, pugnans cum ingenti classe et magnae molis navibus, angustia loci turbavit omnia, et in summum discrimen adduxit. Hic vim atque industriam probarunt suam gubernatores et nautae, cum clamore multo ac strepitu impellentes contis navigia, ac scite invicem separantes. Vix certe, mea quidem sententia, se ipsi navesque servassent, si ventus vel secundus, vel adversus fuisset. Nunc autem ita, ut diximus, elapsi, Taenarum (hodie Caenopolin vocant) applicuerunt: inde digressi, tenuerunt Methonem, ubi in Valerianum ac Martinum, qui illoc paulo ante pervenerant, inciderunt. Eo classem Belisarius appulit, quia ventus illam plane defecerat: quamobrem etiam copias in terram omnes exposuit, factaque excensione, duces ac milites ordinavit. Tenente malacia, bellum pergebat instruere, cum invasit milites, nec paucos absumpsit morbus, cuius causam modo aperiam.

Ioannes Praefectus Praet. vir erat improbis moribus, ac tam solenter vias inveniebat pecuniae in aerarium inferendae, cum pernicie subditorum, ut non possim id verbis consequi: sed de his actum in superioribus libris, cum eo me historia deduxit: iam quo pacto militibus illis exi-

πρὸς τῆς ἱστορίας ἐς τὸδε ἡγόμεν τοῦ λόγου. τὰ δὲ νῦν ὅτε
ποτὲ τρόπῳ τούτους δὴ τοὺς στρατιώτας ἐλυμήνατο ἐρῶν ἔρχο-
μαι. τὸν ἄρτον, ᾧ δὴ μέλλουσιν ἐν στρατοπέδῳ οἱ στρατιῶται
σιτίζεσθαι, δις μὲν ἐπάναγκας ἐς τὸν πηγέα εἰσάγεσθαι, ἐπιμε-
B λῶς δὲ οὕτως ὀπτᾶσθαι ὥστε ἐξικνεῖσθαι τε ἐπὶ πλείστον καὶ μὴ 5
χρόνῳ βραχεῖ διαφθεῖρεσθαι, τὸν τε οὕτως ὀπτώμενον ἄρτον
ἀνάγκη ἐλάσσω τὸν σταθμὸν ἔχειν, καὶ διὰ τοῦτο ἐν ταῖς τοιαύταις
ἀρτοδαισίαις εἰῶθασιν οἱ στρατιῶται τοῦ συνειδισμένου σταθμοῦ
τὸ τεταρτημόριον ἀποτέμνεσθαι. Ἰωάννης οὖν λογιζόμενος ὅπως
ἐλάσσω τε τὰ ξύλα καὶ τὸν μισθὸν τοῖς ἀρτοποιοῖς ἥσσονα δοίη, 10
καὶ ὅπως οἱ οὐκ ἐνδεῆς ὁ σταθμὸς εἴη, ὥμῶν ἔτι τὸν ἄρτον ἐς τὸ
δημόσιον βαλανεῖον ἐσκομίσας τὸν Ἀχιλλέα, οὗ δὴ ἔνερθεν τὸ
πῦρ καίεται, καταθέσθαι ἐκέλευσε. καὶ ἐπειδὴ ἀμωσγέπως
ὀπτᾶσθαι ἐδόκει, ἐμβυλῶν θυλακίοις ἐνθήμερός τε ἐν ταῖς ναυσὶν
C ἔστειλλε. καὶ ἐπεὶ ὁ στόλος ἐς Μεθώνην ἀφίκετο, διαφρυνέντες 15
οἱ ἄρτοι ἐπανήκον αὐθις ἐς ἄλευρα, οὐχ ὕγιᾶ μέντοι, σεσηπότα
δὲ καὶ εὐρωτιῶντα καὶ τινα ὁσμὴν ἤδη βαρεῖαν φέροντα. ἐχορή-
γουν τε αὐτὰ τοῖς στρατιώταις πρὸς μέτρον οἷς προέκειτο ἡ τιμὴ
αὕτη, χοίνιξί τε ἤδη καὶ μεδίμνοις τὴν ἀρτοδαισίαν ποιοῦμενοι.
τούτοις δὲ οἱ στρατιῶται ὥρᾳ θέρους ἐν χωρίῳ ἀνχμοὺς ἔχοντι 20
σιτιζόμενοι ἐνόσησάν τε καὶ αὐτῶν ἀπέθανον ἐν ὀλίγῳ τῷ χρόνῳ

1. πρὸς] πρὸ HL. 2. ἐλυμήνατο om. HL, H cum signo lacunae.
7. ἔχων] ἔκειν HLm: in A utrumque. 8. συνειδισμένου] συνε-
φισμένου L. 11. ὥμῶν om. L. 12. ἀχιλλέα A. Ἀχιλλέα P. τὸ
ἀγγῆλε Pm. τὸ ἀγκύλιον Maltretus in annot. Indocta utrumque.
18. αὐτὰ] αὐτὸ H: illud Hm. 21. καὶ αὐτῶν — πεντακόσιοι]
καὶ αὐτῶν ἀπέθανον οὐχ ἥσσον ἢ φοι ἐν ὀλίγῳ τῷ χρόνῳ ἀπέθα-
νον πεντακόσιοι HL, nisi quod φοι et alterum ἀπέθανον in H uasis
inclusa sunt. Duplex lectio, ἀπέθανον οὐχ ἥσσον ἢ φοῖ et ἀπέ-
θανον πεντακόσιοι.

tham miserit, dicam. Panem, quo miles in castris alendus est, in cibi-
num bis immitti oportet, itaque percoqui, ut aetatem ferre, nec brevi
tempore corrumpi possit. Hoc modo coctum panem leviores esse neces-
se est: quamobrem milites in eo dividendo quartam consueti ponderis
partem remittere solent. Ergo Ioannes ratione subducta, qua et paucio-
ra ligna, et minorem mercedem pistoribus daret, nec iusto ponderi dece-
ret quidquam, in balneum publicum importari massam, clypeumque ae-
neum, subter quo ignis ardet, demitti iussit: atque ubi cocta quoquo-
modo visa est, coniectam in saccos, et in naves impositam misit. Appa-
sa Methonem classe, diffuentes ac soluti panes in farinam abierunt, non
puram, sed putrem et muco graveolenti obsitam: quam militibus deme-
tiebantur qui hoc munus habebant; ita ut panem choenicebus ac modimis
iam distribuerent. Quo milites cum vescerentur, adulta aetate atque ae-

οὐχ ἦσαν ἢ πενταχόσιοι· ὃ δὴ καὶ τοῖς πλείοσι ξυμπεσεῖν ἐμελλεν, εἰ μὴ Βελισάριος διεκώλυσεν, ἄρτους αὐτοῖς ἐπιχωρίους χορηγεῖσθαι κελεύσας. βασιλεῖ δὲ τὸ πρᾶγμα δηλώσας αὐτὸς μὲν πύδοκίμησεν, οὐ μὴν τινα τότε Ἰωάννη ζημίαν ἤνεγκε.

5 Ταῦτα μὲν δὴ οὕτως ἐγένετο. ἐκ δὲ Μεθώνης ὁρμηθέν- D
τες ἀφίκοντο ἐς τὸν Ζακυνθίων λιμένα, ἔνθα δὴ ὕδωρ τε ἐμβε-
βλημένοι ὅσον σφίσιν ἐξικνεῖσθαι ἐμελλε τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος
διαπλέουσι καὶ τὰ ἄλλα παρασκευασάμενοι ἐπλεον. ἀνέμου δὲ
σφίσι μαλακοῦ τε καὶ νωθροῦ κομιδῇ ἐπιπνεύσαντος ἐκκαιδεκα-
10 ταῖοι κατέπλευσαν τῆς Σικελίας ἐς χῶρον ἔρημον, οὗ τὸ ὄρος ἐγ-
γὺς ἢ Αἴττη ἀνέχει. ἐν δὲ τῷ διάπλῳ τούτῳ διατρέψασιν αὐ-
τοῖς, ὥσπερ εἴρηται, ξυνέπεσεν ἄπασι διαφθορῆναι τὰ ὕδατα,
πλὴν γε δὴ οὗ Βελισάριός τε αὐτὸς καὶ οἱ ξυμπόται ἐπινον. τοῦ-
το γὰρ διεσώσατο μόνον ἢ Βελισαρίου γυνὴ τρόπῳ τοιῷδε. ἀμ-
15 φορέας ἐξ ὕδατος πεποιημένους ὕδατος ἐμπλησαμένη οἰκίσκον τε
ἐκ σανίδων ποιήσασα ἐν κοίλῃ νηὶ, ἔνθα δὴ τῷ ἡλίῳ ἰστένας ἀδύ-
νατα ἦν, ἐνταῦθα ἐς ψύμμον τοὺς ἀμφορέας κατέχωσε, ταύτῃ P 211
τε ἀπαθὲς τὸ ὕδωρ διέμεινε. τοῦτο μὲν οὖν οὕτως ἔσχε.

ιδ'. Βελισάριος δὲ, ἐπειδὴ τάχιστα ἐς τὴν νῆσον ἀπέβη, V 868
20 ἀπορούμενός τε ἡσχαλλε καὶ ἔστρεφεν αὐτοῦ τὴν διάνοιαν τὸ μὴ
εἶδέναι ἐπὶ τίνας ποτὲ ἀνθρώπων τοὺς Βανδύλους ἶοι, ἢ ὁποίους

1. οὐχ ἦσαν ἢ] ἀπέθανον A: illud Am. 2. εἰ μὴ] ἀλλὰ A, alte-
rum inter versus. 6. Ζακυνθίων] Vulgo Ζακινθίων. 20. ἔστρε-
φεν ALHm. ἔστρεφεν P. ibid. τὸ] τῷ L. 21. ὁποίους]
ον
ὁποίας L.

stans in loco, morbum contraxere, et paucis diebus ad quingentos mor-
tui sunt: idemque casus multo plures manebat, nisi Belisarius avertisset,
panes ibi confectos illis largitus. Re demum Augusto significata, laudem
ipse quidem est consecutus, at nihil Iohanni tunc obfuit.

His peractis, Methone solverunt, et in Zacynthi portum delati, cum
ibi aquali essent quantum satis futurum erat transmittentibus mare Adria-
ticum, omnibus instructi rebus vela fecerunt. Vento usi maxime languido
ac remisso, die decimosexto ad desertum Siciliae locum, monti Aetnae
proximum, applicuerunt. In ea transmissione pluribus, ut dictum est,
diebus consumptis, accidit ut reposita cuique ad potum aqua corrumpere-
tur, excepta, quam Belisarius, et qui illi convivabant, potabant: nam
eam solam uxor Belisarii integram hac arte servavit. Cum amphoras
vitreas impleisset aqua, ac cellam in concavo navis recessu, quo sol per-
vadere non poterat, ex aaseribus struxisset, ibi amphoras arenae infodit:
quo facto aqua nihil vitii contraxit. Atque id quidem ita se habuit.

14. Vix Belisarius in insulam exscensum fecerat, cum moerere an-
gique animo coepit, ignarus quodnam genus hominum, et quales in armis
essent Vandali, quos petebat, qua etiam ratione et unde bellum inchoa-

ποτέ τὰ πολέμια, μηδὲ δὴ τῷ τρόπῳ ἢ ὁπόθεν ποτέ σφίσιν ὄρμω-
 B μένοις πολεμητέα εἶη. μάλιστα δὲ αὐτὸν οἱ στρατιῶται ξυνετάρ-
 ρασσον, κατωρρωδηκότες τε τὴν ναυμαχίαν καὶ προλλέγειν ἥμιστα
 αἰσχυρόμενοι ὥς, ἣν μὲν τις σφᾶς ἐς τὴν γῆν ἀποβήσκει, πειρά-
 σονται ἄνδρες ἀγαθοὶ ἐν τῇ μάχῃ γίγνεσθαι, ἣν δὲ πολέμια πλοῖα 5
 ἐκ' αὐτοὺς ἴοι, ἐς φυγὴν τραπήσονται. οὐ γὰρ οἱοὶ τέ εἰσι πο-
 λεμίοις τε ἀνδράσι καὶ ὕδασι διαμάχεσθαι. τούτοις οὖν ἅπασαν
 ἀπορούμενος Προκόπιον τὸν αὐτοῦ πάρεδρον ἔστειλεν εἰς Συρα-
 κούσας, πεισόμενόν τε ἦν τινες τοῖς πολεμίοις ἐνέδρῃ εἰσὶ προ-
 λοχιζοῦσαι τὸν διάπλουν ἢ ἐν νήσῳ ἢ ἐν ἡπείρῳ, καὶ ὅπῃ μὲν τῆς 10

- H 110 Αἰβόνης προσορμίσασθαι σφίσιν ἕμεινον ἂν εἶη, ὁπόθεν δὲ ὄρμω-
 C μένοις τὸν πόλεμον πρὸς Βανδύλους διενεγκεῖν ξυνόισι. ἐπὶ δὲ
 τὰ ἐντεταλμένα ποιοῖη, ἐπαυρήκοντά οἱ ἐκλείπειν ἐς Καύκανα τὸ
 χωρίον ξυμμίξαι, διακοσίοις μάλιστα σταδίοις Συρακουσῶν διέ-
 χον, οὗ δὴ αὐτός τε καὶ ὁ ἑξήκτας στόλος ὁρμίσασθαι ἔμελλε. τῷ 15
 δὲ λόγῳ τροφᾶς αὐτὸν ἐπεμπεν ὠνησόμενον, ἅτε τῶν Γότθων
 ἀγορὰν σφίσιν ἐθελόντων διδόναι, δόξαν τοῦτο Ἰουστινιανῷ βα-
 σιλεῖ καὶ Ἀμαλασούνθῃ τῇ Ἀταλαρίχου μητρὶ, ὃς τότε παῖς τε
 ὦν καὶ ὑπὸ τῇ μητρὶ Ἀμαλασούνθῃ τρεφόμενος εἶχε τὸ Γότθων
 τε καὶ Ἰταλιωτῶν κράτος, ὥσπερ ἐν τῷ περὶ τῶν Γότθων μοι γέ- 20
 D γραπται. ἐπειδὴ γὰρ Θεοδέριχος ἐτεθνήκει καὶ ἐς τὸν θυγατρι-
 δοῦν Ἀταλάρικον, ὄρφανόν τοῦ πατρὸς ἤδη πρότερον γεγονότα,
 ἢ βασιλεία ἦκε, δειμαίνουσα ἢ Ἀμαλασούνθῃ περὶ τε τῷ παιδί

8. αὐτοῦ] αὐτοῦ P. 11. δὲ] τε Hm. 14. ξυμμίξαι] ξυμμί-
 ξαι P. *ibid.* „διακοσίοις] τριακοσίοις Claver. Sicil. antiq. I, 14.“
 ΜΑΙ.Τ. 15. ὁρμίσασθαι L. ὁρμήσασθαι P. 17. σφίσιν] σφί-
 σι L. *ibid.* τοῦτο] τούτῳ HL: τοῦτο Hm. 18. Ἀταλαρίχου]
 ἀταρίχου AL. 20. γέγραπται] γεγράφεται? Conf. p. 319, 5.

ret. Maxime vero eum milites conturbabant, certamen navale perhorre-
 scentes, nec verentes profiteri, se quidem daturus operam, ut fortiter
 pugnarent, si in terram exponerentur: sin ipsos classis hostilis impeteret,
 daturus terga; quippe qui cum hostibus simul et fluctibus certare minime
 possent. Hinc pendens animi Belisarius, Procopium consiliarium suum
 destinat Syracusas, percontaturum, an hostes vel in insula, vel in conti-
 nenti insidiis traiectionem occupassent? ad quam Africae oram appellere, et
 unde Vandalos adoriri satius esset? Tum praecipit ut, mandatis defunctos,
 se conveniat Caucanis: ad quod oppidum, stadia fere cc. Syracusis dis-
 situm, classem applicare universam parabat. Eum autem misit, per spe-
 ciem emendi cibaria, volentibus Gotthis fori copiam facere, ex pacto in-
 ito inter Iustinianum Aug. et Amalasuntham matrem Atalarici, qui, ut in
 historia belli Gotthici scripsi, tunc puer, sub tutela matris, Gotthorum
 Italiaeque rex erat. Etenim mortuo Theodorico, cum ad eius nepotem
 Atalaricum, iam ante patre orbatum, regnum devolutum esset, Amalasun-

καὶ τῇ βίαιε φιλὸν Ἰουστινιανὸν ἐς τὰ μάλιστα ἐταίρισαμένη
τά τε ἄλλα ἐπήκουεν αὐτῷ ἐπιτάττοντι καὶ τότε ἀγορὰν διδόναι
τῷ στρατοπέδῳ ἐπηγγέλλετο καὶ ἐποίει ταῦτα.

Γενόμενος δὲ ἐν ταῖς Συρακούσαις Προκόπιος καὶ ἀνδρὸς
5 παρὰ δόξαν ἐπιτυχὼν πολέτῳ μὲν οἱ καὶ φίλου ὑπάρχοντος ἐκ
παιδὸς, ἐπ' ἐργασίᾳ δὲ τῇ κατὰ θάλασσαν ἀπὸ παλαιοῦ ἐν Συ-
ρακούσαις ὥκημένον, ἐπεύθετο ὅσον ἔχρηζεν· οὗτος γὰρ ὁ ἀνὴρ
οἰκέτην αὐτῷ ἐπέδειξε, τριταῖόν οἱ ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐκ Καρχηδός P 212
νος ἦκοντα, ὃς δὴ ἔφασκεν ὡς οὐδὲ τινα πρὸς Βανδύλων ἐνέδραν
10 τῷ στόλῳ ἔσεσθαι ἄξιον εἶναι ὑφορᾶσθαι. πρὸς οὐδενὸς γὰρ
ἐκείνους ἀνθρώπων πεπύσθαι στρατεύμα ἐπ' αὐτοὺς ἐν τούτῳ τῷ
χρόνῳ εἶναι, ἀλλὰ καὶ στρατεύσασθαι ὀλίγῳ ἔμπροσθεν ἐπὶ Γώ-
δαν εἴ τι ἐν Βανδύλοις δραστήριον ἦν. καὶ διὰ ταῦτα Γέλμερα
πολέμιον οὐδὲν ἐννοοῦντα, Καρχηδόνας τε καὶ τῶν ἄλλων ἀπάν-
15 των ὀλιγορηκότα τῶν ἐπὶ θαλάσῃ χωρίων, ἐν Ἑρμιόνη διατριβὴν
ἔχειν, ἣ ἐστὶν ἐν Βυζακίῳ ἡμερῶν τεττάρων ὁδῷ τῆς ἡμέρας διέ-
χουσα· ὥστε πάρεστιν αὐτοῖς πλεῖν οὐδὲν δειμαίνουσι δύσκολον
καὶ προσορμίζεσθαι ἔνθα ἂν αὐτοὺς τὸ πνεῦμα καλοίῃ. ταῦτα B
Προκόπιος ἀκούσας τῆς τε χειρὸς τοῦ οἰκέτου λαβόμενος ἐπὶ τὸν
20 λιμένα ββάδιζε τὴν Ἀρέθουσαν, ἔνθα δὴ οἱ τὸ πλοῖον ὠρμίζετο,
πυνθανόμενός τε τοῦ ἀνθρώπου συχνὰ καὶ διερευνώμενος ἔκαστα.
ἑσθὰς δὲ ἔξιν αὐτῷ ἐς τὴν ναῦν αἵρεσθαι τε τὰ ἱστία ἐκέλευσε καὶ
πλεῖν κατὰ τάχος ἐς Καίκανα. καὶ ἐπεὶ ὁ τοῦ οἰκέτου δεσπότης

7. γὰρ om. L. 16. ἡμέρας] ἡμέρας P.

tha puero pariter ac regno timens, amicitiam cum Iustiniano optime iun-
ctam omni fovebat obsequio, idque temporis annonae mercatum promise-
rat exercitui: nec fidem fefellit.

Syracusas ingressus Procopius, praeter opinionem in civem incidit
amicum sibi a puero, eaque in urbe commercii maritimi gratia habitan-
tem; cuius ope quidquid scire opus erat rescivit. Is enim ipse famulum
protulit, tribus tantum abhinc diebus Carthagine revertum, qui nullas
Vandalorum insidias classi metuendas asseveravit: illis a nemine signifi-
catum, copias eo tempore contra ipsos venire: immo vero Vandalicae
militiae robur in expeditionem adversus Godam nuper profectum: his de
causis Gelimerem nihil hostile suspicantem, Carthaginis caeterarumque
urbium maritimarum cura deposita, commorari Hermionae, quae est in
provincia Byzacena, et a littore quadridui distat: itaque posse Romanos
navigare securos impedimenti, et quocumque ferret ventus, appellere.
Quibus auditis, famuli manum prehendit Procopius, et in portum Arethu-
sae, quo navem admoverat, sese confert, crebris hominem interrogationi-
bus excutiens, ac de singulis diligenter percontans: tum una cum ipso
navem conscendit, pandi vela iubet, et Caucasana properari. Cumque fa-

ἐπὶ τῆς ἡόνος θαναμάτων εἰστέκει ὅτι οἱ οὐκ ἀπειδίδον τὸν ἄνθρωπον, ἀναβοήσας Προκόπιος, πλεούσης ἤδη τῆς νεῶς, παρητεῖτο μὴ οἱ χαλεπῶς ἔχην· χορῆναι γὰρ τὸν οἰκέτην τῷ τε στρατηγῷ συμμῖξαι καὶ ἐς τὴν Λιβύην τῷ στρατῷ καθηγησάμενον οὐκ ἐς μακρὰν ἐς τὰς Συρακούσας ἐπανήκειν, χρήματα μεγάλα περιβαλόμενον.

V 369
C

Ἀφικόμενοι δὲ ἐς τὰ Κανύκανα εἰρσκοῦσιν ὕπαντας ἐν πένθει μεγάλῳ. Δωρόθιος γὰρ ὁ τῶν ἐν Ἀρμενίοις καταλόγων στρατηγὸς ἐνταῦθα ἐτετελευτήκει, πολὺν αὐτοῦ πόθον τῷ παντὶ στρατοπέδῳ ἀπολιπών. Βελισάριος δὲ, ἐπεὶ οἱ ὁ τε οἰκέτης ἐς ὕψιν ἤλθε καὶ τὸν πάντα λόγον ἔφρασε, περιχυρὴς γενόμενος καὶ Προκόπιον πολλὰ ἐπαινέσας, ἐκέλευε σημῆναι τὸν ἀπόπλουον ταῖς σάλπιγξιν. ἀράμενοι τε κατὰ τάχος τὰ ἱστία, Γαύλῳ τε καὶ Μελίτῃ ταῖς νήσοις προσέσχον, αἱ τὸ τε Ἀδριατικὸν καὶ Τυρρηνικὸν πέλαγος διορίζουσιν. ἔνθα δὴ αὐτοῖς Ἐῤρου τι πνεῦμα ἐπιπεσὼν τῇ ὕστεραίᾳ τὰς ναῦς ἐς τὴν Λιβύης ἀκτὴν ἤνεγκεν ἐς χωρίον, ὃ δὴ Κεφαλὴν βράχους τῇ σφετέρᾳ γλώσσει καλοῦσι Ῥωμαῖοι. Καπούτβαδα γὰρ ὁ τόπος προσωγορεύεται, πέντε ἡμερῶν ὁδὸν εὐζώνῃ ἀνδρὶ Καρχηδόνης διέχων.

D ιε'. Ἐπεὶ δὲ τῆς ἡόνος ἀγχοῦ ἐγένοντο, τὰ τε ἱστία κατατίθεσθαι ὁ στρατηγὸς ἐκέλευε καὶ ἀγκύρας ὑπὸ τῶν νεῶν ἀπορρι-

1. 20. ἡόνος] ἡιόνος P. *ibid.* ἀπειδίδον AL. ἀπειδίδω P. 4. συμμῖξαι] συμμῖξαι P. 9. αὐτοῦ] αὐτοῦ L. 14. Τυρρηνικὸν] τῷ H. τυρρηνικὸν Hm. *ibid.* πέλαγος — τοῦτο δὲ τὸ ὕδωρ (p. 215 b.) om. HL: habent AVP et legit RV. 15. αὐτοῖς add. A. om. PV. *ibid.* τι A. πού τι PV. 17. „Καπούτβαδα] Ita scribendum censui, non Κατούτβαδα, ut legebam in supplem. Vatic.“ MALT. καπούτβαδα A. 21. ἀγκύρας ἀπὸ τῶν νεῶν] ἀπὸ τῶν νεῶν ἀγκύρας A. *ibid.* ἀπορριψάμενους] ἀπορριψάμενους V.

multi dominus in littore staret mirabundus, quod sibi ille non redderetur, Procopius contenta voce, eunte iam navi, rogavit omitteret iracundiam: oportere famulum cum Imperatore exercitus colloqui: ac postquam classem duxisset in Africam, statim Syracusas, multa donatum pecunia, rediturum.

Delati Caucana, lecta plena castra inventient. Nam ibi Dorotheum Armeniae dux obierat, magno sui relicto omnibus desiderio. At Belisarius, ubi famulum vidit, et omnia plane eventiantem audivit, vehementer gavisus est, ac plurimum laudato Procopio, tubarum clangore discessum edici iussit. Sublatis confestim velis, classem advertunt ad Gaulum et Melitam insulas, quibus mare Adriaticum a Tyrrheno dirimitur. Ibi exortus Eurus classem postridie ad illam littoris Africae partem tulit, ubi est Caputvada: sic lingua Romani sua locum appellant, unde ad Carthaginem dierum v. iter est viro expedito.

15. Admota ad litus classe, demitti vela, iactisque e navibus anchoris, stare Belisarius iubet: tum ducibus et Praefectis omnibus in

ψαμένους ἀναχωρεῖν, τοὺς τε ἄρχοντας συγκαλέσας ἐς τὴν P 213
αὐτοῦ ναῦν ξύμπαντας βουλὴν ὑπὲρ τῆς ἀποβάσεως προῦθῃκεν.
ἔνθα δὴ ἄλλοι τε λόγοι πολλοὶ ἐλέχθησαν ἐφ' ἑκάτερα φέροντες
καὶ παρελθὼν Ἀρχέλαος ἐλέξε τοιαύδε „Τοῦ μὲν στρατηγοῦ τὴν
5 ἀρετὴν ἄγαμαι, ὃς καὶ γνώμῃ παρὰ πολὺ νικῶν ξύμπαντας καὶ
τῆς ἐμπειρίας ἐπὶ πλείστον ἦκων, ἔχων τε τὸ κράτος αὐτὸς, ἐς
μέσον μὲν τὴν βουλὴν προῦθῃκε, κελεύει δὲ λέγειν ἡμῶν ἕκαστον,
ὥστε ὅπῃ ἂν ἄριστα ἔχειν δοκῇ ἐλέσθαι ἡμῖν δυνατοῖς εἶναι, πα-
ρὸν αὐτῷ γινῶναι τε μόνῳ τὰ δέοντα καὶ κατ' ἐξουσίαν ἐξηγεῖσθαι
10 ἢ βούλοιο. ὑμῶν δὲ, ὧ ἄνδρες ἄρχοντες, (οὐκ οἶδα ὅπως ἂν
εἵπομαι εὐπειτῶς), θαυμάσειεν ἂν τις ὅτι μὴ πρῶτος αὐτὸς ἕκα-
στος πρὸς τὴν ἀπόβασιν ἀπειπεῖν ἔσπευσε. καίτοι ἐπίσταμαι ὥς
τὸ εἰσηγεῖσθαι τι τοῖς ἐς κίνδυνον καθισταμένοις ὄνησιν μὲν τῷ B
παραίνεσσαντι οὐδεμίαν ἰδίᾳ φέρει, ἐς αἰτίαν δὲ ὥς τὰ πολλὰ περι-
15 ἴσταται. οἱ γὰρ ἄνθρωποι καλῶς μὲν φερόμενοι εἰς τὴν ἰδίαν
γνώμην ἢ τύχην ἀναφέρουσι τὰ πρασσόμενα, σφαλέντες δὲ τὸν
παραίνεσαντα αἰτιῶνται μόνον. εἰρήσεται δὲ ὁμῶς. αἰτίαν γὰρ
ὑποστέλλασθαι τοὺς περὶ σωτηρίας βουλευομένους οὐχ ὅσιον.
βουλευέσθε ἐς τὴν πολεμίαν ἀποβαίνειν, ἄνδρες ἄρχοντες· τίني
20 λιμένι παρακαταθέσθαι πρὸς ναῦς ἐννοοῦντες; ἢ τίνος πόλεως τέλ-
χει τὸ ἐχυρὸν ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν ἔξοντες; ἢ οὐκ ἀκηκόατε ὥς ταύ-

2. αὐτοῦ] αὐτοῦ P.

7. δὲ] δὴ A.

8. δοκῇ V. δοκαῖ P.

10. ὑμῶν] ἡμῶν A.

12. ἀπειπεῖν ἔσπευσε] ἔσπευσε ἀπειπεῖν V.

13. τοῖς add. AV.

ibid. ἐς] εἰς A.

14. φέροι] φέροι V.

19. βουλευέσθε] βουλευέσθαι A.

ibid. ἐς V. εἰς P.

20. τει-

ζει. AVPm. τείχη P.

21. ὑμῶν] ἡμῶν A.

Praetoriam convocatis, de faciendo excensu deliberationem instituit. Hic praeter alia multa, quae in utramque partem prolata sunt, Archelaus hanc habuit orationem. Virtutem demiror Magistri militum: qui, cum omnes prudentia ac rerum usu longe superet, et belli imperium habeat, nihilominus voluit in medium consuli; itaque iubet sententiam quentque dicere, ut nobis integrum sit, quidquid potissimum esse iudicamus, amplecti: quamvis quae expediunt, ea possit ipse per se solus videre, et pro auctoritate ad arbitrium moderari. Est autem (quod equidem aegre dico) cur vestrum cuiquam, o duces, mirum id videatur, quod quisque non contenderit excensionem ante omnes dissuadere. Quamquam scio consilium, quod periclitantibus datur, auctori suo, non utilitatem ullam privatam, sed publicam plerumque reprehensionem asferre. Sic enim est ingenium hominum, ut prosperi quidem successus laudem vel prudentiae suae tribuant vel fortunae, mali vero eventus culpam suam tantum ascribant. Dicam tamen quod sentio: neque enim de salute deliberantes contrahi decet reprehensionis metu. Igitur, duces, in terram hostilem facere excensum vultis: at cui tandem portui classem credere, aut cuius urbis moenibus tueri vos cogitatis? An non audistis, quod fertur, litus hoc per novem dierum

την μὲν τὴν ἀκτὴν ἐννέα ἡμερῶν ὁδόν, λέγω δὲ εἰς Ἰούκην ἐκ
 Καρχηδόνος, κατατείνειν φασίν, ἀλλμενόν τε παντελῶς οὖσαν καὶ
 C τοῖς ἀνέμοις ὄθεν ἂν ἐπιπνεύσειαν ἐκκειμένην; τείχος δὲ οὐδὲν ἐς
 πᾶσαν Λιβύην διὰ μὴ τὸ Καρχηδόνος ἀπολλέλειπται, τοῦτο Γίγ-
 ριχον βουλευσάντος. προσθάη δὲ ἂν τις ὡς καὶ τοῦτῳ τῷ χω-5
 ρίῳ ὕδωρ τὸ παράπαν ἐνδεῖν λέγουσι. φέρε γὰρ, εἰ δοκῇ, καὶ
 τι τῶν ἐναντίων ὑποθέμενοι τὴν διάγνωσιν ποιησώμεθα. τοὺς
 γὰρ ἐς ἀγῶνας καθισταμένους μηδὲν προσδοκᾷν δίσχολον οὔτε
 ἀνθρώπινον οὔτε τῆς τῶν πραγμάτων φύσεως ἄξιον. ἦν οὖν ἀπο-
 βιβηκῶτων ἡμῶν εἰς τὴν ἡπειρον χεიმῶν ἐπιπέσοι, οὐκ ἀνάγκη 10
 δυοῖν θάτερον ταῖς ναυσὶ ξυμβῆναι, ἢ ὡς ἀπωτάτω διαφυγεῖν,
 ἢ ἐπὶ τῆς ἀκτῆς ἀπολωλέναι ταύτης; εἴτα τίς ἡμῖν τῶν ἀναγκαίων
 γενήσεται πόρος; μηδεὶς ἐς ἐμὲ βλεπέτω τὸν τῆς δαπάνης χορη-
 D γὸν ὑπαρχον. ἀρχὴν γὰρ πᾶσαν τῆς ὑπουργίας ἐστειρημένην ἐκί-
 ναγκες εἰς ὄνομά τε καὶ πρόσωπον ἰδιώτου ἀποκεκρίσθαι. ποῦ 15
 δὲ ὑμῖν τῶν ὀπλων τὰ περὶ τὰ καταθεμένους ἢ ἄλλο τι τῶν ἀναγ-
 καίων δέχεσθαι δεήσει προσιόντα τὸν βάρβαρον; ἀλλὰ ταῦτα
 μὲν οὐδὲ λέγειν καλὸν ὅπη ἐκβήσεται. ἐγὼ δὲ ἡγοῦμαι χρῆναι
 ἡμῶς εὐθὺ Καρχηδόνος ἵεναι. λιμένα γὰρ οὐ πλεῖον ἢ τεσσαρά-
 κοντα σταδίους αὐτῆς διέχοντα εἶναι φασιν, ὃν δὴ Στάγνον κα- 20
 λοῦσιν, ἀφύλακτόν τε παντάπασιν ὄντα καὶ πρὸς τὸν ἅπαντα

1. ὁδόν] ὁδῶ A. *ibid.* Ἰούκην] Ἰούκη V. Lucam RV. Τατά-
 πην s. Τάτακα Kanngiesserus p. 73. Ἰούκην παρὰ Καρχηδό-
 νος hariolatur Maltretus. 3. ὄθεν] πόθεν A. 11. δυοῖν]
 δυεῖν P. 14. ὑπαρχον A. ἐπαρχον PV. 15. εἰς om. AV.
ibid. ἰδιώτου] ἡδιώτου A. 16. ὑμῖν] ἡμῖν A. 19. ἡμᾶς]
 ὑμᾶς V. *ibid.* τεσσαράκοντα V. μ' P.

iter, a Carthagine scilicet ad Lucam, omnino importuosum esse, et omni-
 bus ventis patere, neque urbis ullius muros, nisi Carthaginiis, restare, ex
 quo ita visum est Giserico? Accedit aquae penuria, qua, ut audio, labo-
 rat hic locus. Age vero, ponamus, si placeat, sinistrum caelum aliquem in-
 tervenire, eoque posito iudicemus: nam ut nihil adversi impendere sibi pu-
 tent, qui belli aleam adeunt, id certe cum a natura nostra, tum ab ipsa
 rerum conditione abhorret. Ergo nobis in terram expositis, si tempestas
 oriaur, nonne horum alterum navibus contingere necesse est, aut ut lon-
 gissime dissipentur, aut pereant ad hoc litus allisae? Deinde unde vobis
 commoneat? Nemo ad me, tanquam exercitus QuaeSTOREM, respiciat. Qui-
 cunque enim magistratum gerit, si instrumentis ac subidiis destituitur, fa-
 cere non potest, quin ad privati nomen et speciem recidat. Ubinam autem
 arma ac vasa superflua, aut res etiam necessarias reponitis, ut impetum
 Barbari expedito sustineatis? Verum haec eventuum eiusmodi commemo-
 ratio indecora videtur et ominosa. In summa, Carthaginem recta tenden-
 dum censeo: nam inde portum, quem Stagnum vocant, plane incustoditum
 et universae classis capaxem, XL. solum stadiis abesse ferunt: unde crum-

στόλον ἱκανῶς πεφυκότα. ὄθεν δὴ δορυμένους ἡμῖν τὸν πόλεμον διενεγκεῖν οὐ χαλεπὸν ἔσται. οἶμαι δὲ ἔγωγε ὡς Καρχηδόνος τε V 370 ἡμᾶς ἐξ ἐπιδρομῆς κρατήσῃεν εἰκός, ἄλλως τε καὶ μακρὰν αὐτῆς P 214 ἀπολελειμμένων τῶν πολεμίων, καὶ κρατήσασιν οὐδὲν τοῦ λοιποῦ 5 μοχθηρὸν ἔσεσθαι. τὰ γὰρ ἀνθρώπεια πάντα κατελημμένων τῶν κεφαλαίων καταρρεῖν οὐκ εἰς μακρὰν εἴωθεν. ὦν δὴ πάντων εἰς ἡμῶς ἐνθυμουμένους τὰ βέλτιστα αἰρεῖσθαι προσήκει. Ἀρχέ- λαος μὲν τοσαῦτα εἶπε.

Βελισάριος δὲ ἔλεξεν ὧδε „Μηδεὶς ὑμῶν, ὃ ξυνάρχοντες, 10 ἐπιγνώμονος εἶναι τοὺς λόγους οἰέσθω, μηδὲ διὰ τοῦτο ἐν ὑστάτῳ εἰρησθαι, ὥστε αὐτοῖς ἔπρεσθαι, ὅποιοι ποτ' ἂν ὦσιν, ἀναγκαῖον ἅπασιν γίνεσθαι. ὅσῳ μὲν γὰρ ὑμῶν ἐκάστῳ δοκεῖ ἄριστα εἶναι ἀκήκοα. προσήκει δὲ καὶ ἐμὲ ὅσα γινώσκω ἐς μέσον ἐξενεγκόντα οὕτω σὺν ὑμῖν ἐλέσθαι τὰ κρείσσω. ἐκείνο δὲ ὑπομνήσαι ὑμᾶς 15 ἄξιον, ὡς ὀλίγῳ πρότερον οἱ μὲν στρατιῶται δεδιέναι τε τοὺς ἐν B τῇ θαλάσῃ κινδύνους ἄντικρυς ἔλεγον καὶ ὡς ἐς φυγὴν τρέψον- ται, ἣν νῦν πολεμῶν ἐπ' αὐτοὺς ἰοί· ἡμεῖς δὲ τὸν θῶν ἡτοῦ- μιν γῆν τὴν Αἰβύης καὶ τὴν ἐς ταύτην ἀπόβασιν εἰρηναίαν ἡμῖν ἐπιδείξαι. τούτων δὲ τοιούτων ὄντων, ἄξυνέτων ἀνδρῶν ἡγοῦ- 20 μαι εἶναι εὐχεσθαι μὲν παρὰ τοῦ Θεοῦ λαβεῖν τὰ βέλτιστα, δεδο- μένων δὲ αὐτῶν ἀποσεῖσθαι τε καὶ ἀπ' ἐναντίας ἵεναι. ἦν δὲ καὶ πλεονοῦσιν ἡμῖν ἐνθ' Καρχηδόνης στόλος ἀπαντήσῃ πολέμιος, τοῖς μὲν στρατιώταις κατὰ κράτος φεύγουσι τὸ μὴ μεμπτοῖς εἶναι

6. εἰς AV. ἐς P. 16. Aberat ἐς. 21. δὲ αὐτῶν] Vulgo τε αὐτῶν. 22. ἡμῖν om. A.

pere et facile intendere bellum poterimus. Quin simile vero videtur, nos primo incursum capturos Carthaginem, praesertim cum hostis procul absit: urbe autem potitis, nihil non pronum deinceps fore. Nam rerum humanarum commune vitium est, quod post suorum iacturam caput, brevi dilabuntur. Haec omnia pensantibus vobis id iam incumbit, ut viam saluberrimam eligatis. Hactenus Archelaus.

Ita vero Belisarius. Nemo vestrum, collegae mei, orationem istam cognitoris esse existimet atque arbitri, et me postremo loco idcirco dicere, ut omnibus, quicumque sint, cedendi necessitatem imponam. Quid quisque vestrum factu optimum censeat, audiui: iam convenit, ut ipse quoque mentem plane meam aperiam, itaque demum potiora vobiscum optem. Ac primum quidem meminisse id vos oportet, quod nuper milites aperte denuntiaverunt; timere se maritima praelia, et fugam capturos, si classis hostium ipso peteret. Nos vero Deum precabamur, ut nobis pasceret Africam, et facilem in eius oram exscensum daret. Quae cum ita sint, levitatis esse duco, meliora a Deo petere, eademque impetrata respicere et averari. Quod si nobis recta Carthaginem navigantibus classis hostilis occurrerit, non erit culpandi locus effusam nostri militie fugam. Peccatum enim, quod quis, nisi caveretur, se admissurum praediserat, defensionem adiun-

λελείψεται· ἡμάρτημα γὰρ προορηθὲν τὴν ἀπολογίαν ἐφ' ἑαυτοῦ
 φέρει. ἡμῖν δὲ καὶ διασωθῆσιν οὐδεμία συγγνώμη. πολλῶν δὲ
 ὄντων, ἣν ἐν ταῖς ναυσὶ μένωμεν, δυσχερῶν, ἐκεῖνο μόνον ἱκα-
 C νῶς, οἶμαι, λελέξεται, ᾧ μάλιστα δεδίδεσθαι ἡμῶς ἄξιον
 τὸν χειμῶνα ἑπανασείοντες. ἦν γὰρ τις ἐπιπέσοι χειμῶν, ἀνάγκη 5
 ταῖς ναυσὶν, ὥσπερ φασὶ, δυοῖν ἑμβῆναι τὸ ἕτερον, ἢ πόρρω
 που τῆς Λιβύης διαφυγεῖν, ἢ ἐπὶ τῆς ἀκτῆς διαφθαρεῖναι ταύτης.
 τί τοίνυν ὥς ἐκ τῶν παρόντων ἐλομένοις ἡμῖν μᾶλλον ἑυνοίσει;
 μόνως διεφθάρθαι τὰς ναῦς, ἢ αὐτοῖς ἀνδράσιν ἅπαντα ἀπολω-
 λέναι τὰ πράγματα; χωρὶς δὲ τούτων νῦν μὲν ἀπαρασκεύοις ἐπι- 10
 πτόντες τοῖς πολεμίοις κατὰ νοῦν, ὥς τὸ εἶδος, ἀπαλλάξομεν·
 τὰ γὰρ πόλεμια τῷ ἀπροσδοκῆτῳ δουλοῦσθαι πέφυκε· μικρὸν δὲ
 ὕστερον τῶν πολεμίων ἐν παρασκευῇ γεγονότων ἐξ ἀντιπάλου ἡμῖν
 τῆς δυνάμεως ὁ ἀγὼν ἔσται. προσθείη δ' ἂν τις ὥς καὶ ὑπὲρ
 D αὐτῆς ἰσως ἀγωνιῦσθαι δεήσει τῆς ἀποβάσεως, ἐκεῖνά τε ζητεῖν, 15
 ἃ νῦν παρόντα ὑμῖν ὥς οὐκ ἀναγκαῖα ἐς βουλὴν ἔρχεται. ἦν δὲ
 καὶ χειμῶν τηνικαῦτα ἀγομένοις ἡμῖν ἐπιγένηται, ὥς τὰ πολλὰ ἐν
 θαλάσῃ φιλεῖ γίνεσθαι, πρὸς τε τὰ κύματα καὶ τοὺς Βανδύλους
 διαμαχόμενοι μεταμαθεῖν τὴν εὐβουλίαν εἰσόμεθα. φημί δὲ
 ἔγωγε χρῆναι ἀποβῆναι μὲν ἡμῶς ἐς τὴν ἡπειρον αὐτίκα δὲ μῶλα, 20
 ἱπποὺς τε ἀποβιβάζοντας καὶ ὕπλα καὶ εἴ τι ἄλλο ἐς τὴν χρεῖαν
 ἡμῖν ἀναγκαῖον εἶναι οἴομεθα, τάφρον δὲ κατὰ τάχος ὀρύξαι καὶ

1. ἑαυτοῦ] ἑαυτοῦ A. 2. δὲ ὄντων] δεόντων A. 3. ναυσὶ]
 ναυσὶν V. 6. δυοῖν] δυεῖν V. 12. δουλοῦσθαι] δηλοῦσθαι A.
 22. τάφρον] τάφον A.

etiam habet: nos autem, ubi incoherentes evaserimus, nullam veniam con-
 queremus. Cum vero multa incommoda sese offerant, si nos intra naves
 contineamus, unum est, meo quidam iudicio, illudque commemorare suf-
 ficiet, quo nos maxime terrere volunt, qui tempestatem minantur. Enim-
 vero si qua oriatur, altiorum, ut aiunt, contingere navibus necesse est;
 aut ut longe ab Africa dispellantur, aut in hoc littore pereant. Utrum
 igitur, facta e re praesenti optione, magis expedit, solas perire naves,
 an cum vectoribus omnia? Praeterea si iam hostem imparatum adorian-
 mur, ex sententia, ut proximum vero est, debellabimus: hostiles enim opes
 improvisa vi frangi solent. At mora, quamvis brevi, spatium hosti da-
 bimus parandi sese, et acquis viribus decernemus. Quid quod etiam for-
 te executionis copia armis extorquenda erit, eaque commoda quaerere
 oportebit; quae nunc ultro oblata vobis, in deliberationem veniant tan-
 quam minime necessaria. Quod si interea, dum vehemur navigiis, pro-
 cella, ut saepe fit in mari, ingruerit, tum pugna cum Vandalis simul
 fluctibusque sustinenda ad sanum consilium sero nos revocabit. Quare sic
 statuo, iam nunc faciendum executionem esse: equos, arma, et quaecumque

χαράκιμα περιβαλεῖν οὐδέν τι ἦσσαν ἤ, ὡς ἂν τις εἴποι, τείχεος
 αἰς ἀσφάλειαν ἡμῖν συντελέσειν δυνάμενον, ἐκείθεν δὲ ὁρμώμε-
 νους τὸν πόλεμον, ἦν τις ἐπιοι, διενεγκεῖν. ἐπιλαμβάνει δὲ ἡμῶς P 215
 ἄνδρας ἀγαθοὺς γινομένους τῶν ἐπιτηδείων οὐδέν. τοῖς γὰρ
 5 κρατοῦσι τῶν πολέμων τὸ κυρίους εἶναι τῶν ἐκείνοις προσηκόντων
 ξυμβαίνει, καὶ ἡ νίκη πάντα περιβαλλομένη τὰ χρήματα, ἔνθα
 ἂν κλίνη, κατατίθεσθαι πέφυκεν· ὥστε ὑμῖν ἦ τε σωτηρία καὶ ἡ
 τῶν ἀγαθῶν περιουσία ἐν ταῖς χερσὶ κεῖται.“

Ταῦτα Βελισαρίου εἰπόντος ξυνέφασάν τε καὶ ἀπεδέξαντο
 10 ὅπας ὁ ξύλλογος καὶ διαλυθέντες ὡς τάχιστα τὴν ἀπόβασιν ἐποιή-
 σαντο τρισὶ μάλιστα μηνσὶν ὕστερόν ἢ αὐτοῖς ἐκ Βυζαντίου ὁ ἀπό-
 πλους ἐγένετο. καὶ δεῖξας τι χωρίον ἐπὶ τῆς ἡῖνος ὁ στρατηγός,
 τοῖς τε στρατιώταις καὶ ναύταις ἐκέλευε τὴν τε τάφρον ὀρύσσειν B
 καὶ τὸ χαράκιμα περιβαλέσθαι. οἱ δὲ κατὰ ταῦτα ἐποιοῦν. ἄτε
 15 δὲ ὄχλου πολλοῦ ἐργαζομένου καὶ τοῦ φόβου τὴν προθυμίαν ἐγεί-
 ροντος, καὶ τοῦ στρατηγοῦ ἐγκεινομένου, αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἦ τε
 τάφρος ὀρώρυκτο καὶ τὸ χαράκιμα ξυντετέλεστο, καὶ οἱ σκόλο-
 πες κύκλῳ πανταχόθεν ξυνεπεπήχατο. ἔνθα δὲ καὶ τι τοῖς τὴν
 τάφρον ὀρύσσουσι τετύχηκε θανυμάσιον ἡλίκον. ἔδατος πολὺ τι
 20 χρῆμα ἢ γῆ ἀνῆκεν, οὐ γεγονὸς τοῦτο ἐν Βυζαντίῳ πρότερον, ἄλ-
 λως τε καὶ τοῦ χωρίου ἀνύδρου ὄντος. τοῦτο δὲ τὸ ὕδωρ ἐς V 371

2. συντελέσαι A. συντελέσειν PV. *ibid.* ὁρμώμενους A. ὁρμώ-
 μένοις PV. 6. περιβαλλομένη] περιβαλομένη V. 7. ἡμῖν AV.
 ἡμῖν P. 12. ἡῖνος] ἡῖονος P. 18. τὴν om. A. 20. Βυζα-
 ντίῳ] βυζαντίῳ A. 21. δὲ] δὴ V.

*nobis necessaria ducimus, exponenda in terram: fossam prope ducen-
 dam, et circumiiciendum vallum, quo non minus fere, quam moenibus,
 protegamur: et inde certandum, si quis in nos impetum tulerit. Nec ve-
 rendum ne commeatu nobis animose rem gerentibus desint. Nam qui
 hostium, idem rerum atque opum potitur, et Victoria bonis omnibus cir-
 cumfluens, ea solet ibi deponere, quo inclinari. Itaque et salus et bono-
 rum copia in nostris manibus sitae sunt.*

Haec locuto Belisario, assensus est coetus universus: quo soluto,
 statim excensionem fecerunt, tertio post mense quam Byzantio solve-
 rant. Mox designato quodam loco in littore, militibus nautisque imperat
 Magister militiae uti fossam percutiant, ac circumstruant vallum. Illico
 gestus est mos: et quoniam ingens multitudo operi incumberebat, studium-
 que cum ipse timor, tum Magistri militum vox atque hortatus excita-
 bant, eodem die perducta fossa, vallum confectum, et pali circum ubi-
 que depacti sunt. Eo loci res fossoribus accidit admiratione dignissima.
 Solo fons uber emicuit: cuiusmodi munus in Byzacio novum, eoque ma-
 gis mirum extitit, quod peraridus is locus erat. Haec autem aqua ad

πᾶσαν χρεῖαν τοῖς ἀνθρώποις καὶ τοῖς ἄλλοις ζήροις ἐπήχευσε. καὶ
 C ξυνηδόμενος τῷ στρατηγῷ Προκόπιος ἔλεγεν ὡς οὐ διὰ τὴν χρεῖαν
 τῇ τοῦ ὕδατος περιουσίᾳ χαίροι, ἀλλ' ὅτι σύμβολον εἶναι δοκεῖ
 νίκης ἀπόνου καὶ τοῦτο σφίσι προλέγειν τὸ θεῖον· ὅπερ οὖν καὶ
 ἐγένετο. τὴν μὲν οὖν νύκτα ἐκείνην οἱ στρατιῶται ξύμπαντες ἐν
 τῷ στρατοπέδῳ ἠύλισαντο, φυλακὰς τε καὶ τὰ ἄλλα ἥπερ εἰῶθα
 ποιούμενοι, πλὴν γε δὴ ὅτι τοξότας πάντες ἐν νηὶ ἐκάστη Βελισά-
 ριος ἐκέλευε μέναι φυλακῆς ἕνεκα, καὶ τοὺς δρόμοντας ἐν κύκλῳ
 αὐτῶν ὁρμίζεσθαι, φυλασσομένους μή τις ἐπ' αὐτὰς κακοεργή-
 σων ᾖ.

10

D ις'. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ, ἐπειδὴ τῶν στρατιωτῶν τινες ἐς
 τοὺς ἀγροὺς ἀναβαλόντες τῶν ὥραιων ἤπτοντο, αὐτῶν τε τὰ
 σώματα ὁ στρατηγὸς οὐ παρέργως ἤκισατο καὶ ξυγκαλίσας ἕπα-
 τας ἔλεξε τάδε, „Τὸ μὲν βιάζεσθαι καὶ τοῖς ἀλλοτρίοις σιτίζεσθαι
 H 111 ταύτῃ μόνον ἐν γε τοῖς ἄλλοις καιροῖς μοχθηρὸν πεφυκέναι δοκεῖ, 15
 ὅτι τὸ ἄδικον ἐν αὐτῷ φέρεται· νῦν δὲ τοσοῦτον αὐτῷ τῆς δυσ-
 κολίας περιέστιν ὥστε, εἰ μὴ πικρὸν εἰπεῖν, τὸν τοῦ δικαίου
 λόγον περὶ ἐλάσσεως ποιησαμένους τὸν ἐντεῦθεν κίνδυνον ἡμῶς
 P 216 ἡλικὸς ποτὲ ἔστιν ἐκλογίζεσθαι χρή. ἐγὼ γὰρ ἐκείνῳ μόνῳ τὸ
 θαρρεῖν ἔχων εἰς τὴν γῆν ὑμῶς ἀπερίβασα ταύτην, ὅτι τοῖς Βυρ- 20
 θλοῖσι οἱ Ἀλβυες, Ῥωμαῖοι τὸ ἀνέκαθεν ὄντες, ἄπιστοί τέ εἰσι
 καὶ χαλεπῶς ἔχουσι, καὶ διὰ τοῦτο ὥμην ὡς οὗτ' ἂν τι τῶν
 ἀναγκαίων ἡμῶς ἐπιλείποι οὔτε τι ἐξ ἐπιδρομῆς κακὸν ἐργάζονται

22. οὔτε' — οὔτε] οὐδ' — οὐδέ P.

omnes vitae usus hominibus iuxta ac pecudibus abunde fuit: tum grata-
 lans militum Magistro Procopius, data aquae copia lactari se dixit, non
 tam propter eius opportunitates, quam quod victoriae nullo labore adi-
 piendae omen esset, idque Deus non obscure monstraret: quod even-
 tus probavit. Noctem proximam in castris omnes duxerunt, vigiliis cae-
 terisque pro more dispositis. Sagittarios tantum quinos in singulis na-
 vibus excubare Belisarius iussit, et dromonas circumquaque applicari, ut
 inimicam vim, si qua forte offerretur, arcerent.

16. Postridie, cum milites quidam, in agros dilapsi, fructus tunc
 maturos carpsissent, in eos Magister militiae non leviter verberibus ani-
 madvertit, et advocata concione sic verba fecit. Inferre vim, et rapto
 alienoque vivere, scelus alias ideo videtur esse, quia ius violatur: nunc
 autem tantam habet offensivem, ut, posthabita aequitate, (absit verbo
 invidia) nihil aliud, nisi quantum ex hac licentia periculum profisciscat-
 ur, attendere nos oporteat. Ego sane vos in terram exposui, hoc uno
 fretus, quod Afri, qui Romani a stirpe sunt, in fide erga Vandales
 claudicent, omnique illis infensi. Propterea nobis nec deferre commentum,
 nec hostem incursu nullo nociturum existimabam. At nunc vestra illa in-

ἡμᾶς οἱ πολέμοιοι. ἀλλὰ νῦν αὕτη ὑμῶν ἡ ἀκράτεια ταῦτα εἰς
 τοῦναντίον ἡμῖν μεταβέβληκε. τοὺς γὰρ Αἰβυας δῆπου κατηγ-
 λάξατε τοῖς Βανδύλοις, εἰς ὑμῶς αὐτοὺς ἤδη τὴν τούτων περιά-
 γοντες δυσμένειαν. φύσει γὰρ πρόσσεισι τοῖς ἀδικουμένοις ἢ πρὸς
 5 τοὺς βιαζομένους ἔχθρα, καὶ περιέστηκεν ἡμῖν τῆς τε ὑμῶν αὐ-
 τῶν ἀσφαλείας καὶ τῆς τῶν ἀγαθῶν ἀφθονίας ὀλίγα ἄττα ἀργύ-
 ρια ἀνταλλάξασθαι, παρὸν ἡμῖν παρ' ἐκόντων ὠρουμένοις τὰ Β
 ἐπιτήδεια τῶν κυρίων μήτε ἀδίκους εἶναι δοκεῖν καὶ φίλοις ἐκεί-
 νοις ἐς τὰ μάλιστα χρῆσθαι. νῦν οὖν πρὸς τε Βανδύλους ὑμῖν
 10 καὶ Αἰβυας ὁ πόλεμος ἔσται, 'λέγω δὲ ἔγωγε καὶ τὸν Θεὸν αὐτὸν,
 ὃν οὐδεὶς ἀδικῶν ἐς ἐπικουρίαν παρακαλεῖ. ἀλλὰ παύσασθε μὲν
 ταῖς ἄλλοτρίοις ἐπείσπηδῶντες, κέρδος δὲ ὑποσείσασθε κινδύνων
 μεστόν. οὗτος γὰρ ἐκεῖνος ὁ καιρὸς ἔστιν ἐν ᾧ μάλιστα σωφρο-
 σὴν μὲν οἷα τε σώζειν, ἀκοσμία δὲ ἐς θάνατον φέρει. τούτων
 15 γὰρ ἐπιμελομένοις ὑμῖν ὧς μὲν ὁ Θεὸς, εὖνους δὲ ὁ τῶν Λι-
 βύων λιῶς, καὶ τὸ τῶν Βανδύλων γένος εὐέροdon ἔσται."

Τοσαῦτα εἰπὼν Βελισάριος καὶ τὸν ξύλλογον διαλύσας, ἐπεὶ
 ἤκουσε Σύλλεκτον πόλιν ἡμέρας ὁδὸν τοῦ στρατοπέδου διέχουσαν C
 ἐπὶ θαλάσῃ εἶναι ἐν τῇ ἐπὶ Καρχηδόνα φερουσῇ, ἧς τὸ μὲν τεῖ-
 20 χος ἐκ παλαιοῦ καθεστημένον ἐτύγγανεν, οἱ δὲ ταύτῃ ὥκημένοι
 τοὺς τῶν οἰκῶν τοίχους πανταχόθεν ἀποφράξαντες διὰ τὰς τῶν
 Μαυρουσίων ἐπιδρομὰς περιβόλου ἐφύλασσον σχῆμα, τῶν δορυ-

1. ἡ om. L. 3. περιάγοντες AL. ὑπάγοντες P. 5. αὐτῶν
 ἀσφαλείας] ἀσφαλείας αὐτῶν LHm. 11. παύσασθε — ἀποσεί-
 σασθε] παύσασθαι — ἀποσείσασθαι H: illa Hm. 22. περιβόλου
 ALHm. προβόλου P.

*temperantia res partem in contrariam vertit. Nam Afzorum benevolen-
 tiam Vandalis, odium vobis modo conciliastis, adiuvante natura, quae
 iniustam vim patientes ad inferentibus alienat: eoque cupiditatis praepo-
 sterae decentum est, ut pro argenteis pauculis, quos servastis, vestram
 securitatem et bonorum copiam abieceritis, cum cibaria a violentibus do-
 minis coemendo, iniustitiae notam vitare, eorumque amicitiam colligere
 promptum esset. Igitur hostes, simul Vandalos, simul Afros patiemur;
 addo etiam deum ipsum, qui nemini iniuriam facienti opitulatur. Agito-
 dum: in aliena involare nolite amplius, et quaeustum periculosissimum
 amovete: quando salus ex abstinentia et moderatione maxime pendet,
 effracta autem licentia ad interitum ducit. Nam si dicta sancte cura-
 bitis, deum propitium, Afros amicos, Vandalos aditu faciles experiemini.*

His dictis ac soluto coetu, audiens Belisarius diem unum itinere pro-
 cul a castris, in via, quae Carthaginem ducit, sitam esse propter mare
 urbem Sylectum; cuius quidem moenia pridem diruta fuerant, at cives
 domorum parietibus ob Maurorum incursiones undique munitis, murorum

ρων ἕνα Βοραιῶν ἄμα τῶν ὑπασπιστῶν τισιν ἔσπελλον, ἐκα-
 λας αὐτοῖς τῆς τε πόλεως ἀποπειρῶσθαι καὶ, ἣν ἔλασι, κα-
 μὲν μηδὲν ἐν αὐτῇ δρᾶσαι, ἐπαγγεῖλασθαι δὲ ἀγαθὰ μύρια,
 ὡς ἐπὶ τῇ αὐτῶν ἐλευθερίᾳ ἤκοιεν, ὥστε εἰσιτητῷ τῷ στρατῷ
 αὐτὴν γενέσθαι. οἱ δὲ περὶ λύχων ὑφὰς ἀγχοῦ τῆς πόλεως ὀ-
 ῤοιμένοι ἐν γύραγγί τε λαθόντες διενυκτέρευσαν. ἔωθεν δὲ
 τοῖσιν ξὺν ἀμάξαις ἐς αὐτὴν εἰσιόντων ἐπιτυχόντες, συνεισελ-
 ντες σιωπῇ καὶ οὐδενὶ πόνῳ τὴν πόλιν ἔσχον. καὶ ἐπεὶ ἡμέρα
 νετο, οὐδενὸς θορύβου ἡγησαμένου, τὸν τε ἱερεῖα καὶ εἴ τι
 αἶμον ἦν ξυγκαλέσαντες τὰς τε τοῦ στρατηγοῦ ἐντολὰς ἀπήγγε-
 λον, καὶ τὰς κλεῖς τῶν εἰσόδων παρ' ἐκόντων λαβόντες τῷ στρα-
 τῷ ἔπεμψαν.

Τῇ δὲ αὐτῇ ἡμέρᾳ καὶ ὁ τοῦ δημοσίου δρόμου ἐπιμελόμε-
 νος ἡντομόλησε παραδούς τοὺς δημοσίους ξέμπαντας ἵππους.
 ληφθέντα δὲ καὶ τινα τῶν ἐς τὰς βασιλικὰς ἀποκρίσεις αἰ-
 ῤομένων, οὓς δὴ βερεδαρίους καλοῦσι, κακὸν μὲν οὐδὲν ὀ-
 ρατηγὸς ἔδρασε, χρυσῷ δὲ πολλῷ δωρησάμενος καὶ πιστὰ λα-
 βὼν τὰς ἐπιστολὰς ἐνεχείρησεν, ὥσπερ Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς
 ἐς Βανδίλους ἔγραψεν ἐφ' ᾧ τοῖς Βανδύλιον ἀρχοῦσι δοῦναι.
 ἵλου δὲ ἡ γραφὴ τάδε „Οὔτε Βανδύλοις πολεμεῖν ἔγνωμεν οὔτε
 Γίξερῳ σπονδὰς λύομεν, ἀλλὰ τὸν ὑμέτερον τύραννον κα-
 λεῖν ἐγχειροῦμεν, ὥς τῶν Γίξερῳ διαθηκῶν ὀλιγορήσας τὸν

1. „βοραιῶν Reg.“ MALT. Sic LHm. Μοραιῶν P. Boriadem RV.
 2. τῆς om. L. 3. δὲ om. L. *ibid.* μύρια] μυρία A. 13. δη-
 μοσίῳ δρόμῳ] ἱπποδρόμῳ inter versus A. δημοσίῳ om. L.
 20. οὔτε τὰς] οὐδὲ τὰς P. 24. ὑμέτερον] ἡμέτερον AHL.

ciem retinebant; Moraidem, ex hastatis stipatoribus unum, cum scu-
 tis aliquot destinat, praecipitque ut urbem tentent: si ceperint, nihil
 eant: quin potius promissis impleant, seque libertatis Africae vindices
 fiteantur, quo exercitum accipiat civitas. Illi prima face ad vallem
 i proximam pervenerunt: ubi cum noctem totam delituisse, albente
 ora cum rusticis, quos cum plaustris in urbis introitu nacti sunt, in-
 ere silentio, et urbem nullo negotio occuparunt. Ut clarius illuxit,
 tumultu Episcopo et optimatibus convocatis, mandata exponunt Magi-
 militum, et acceptas, nemine invito, aditum claves, ad ipsum mittunt.
 Eodem die cursus publici procurator equos omnes publicos sponte
 idit. Illorum etiam, qui rescripta Principis perferunt (veredarios
 illant) interceptum quemdam Belisarius benigne habuit, multa do-
 pecunia, et accepta fide, Iustiniani ad Vandalos literas, gentis
 bus ac Praefectis reddendas, ei credidit: in hanc porro sententiam
 tae erant. Nec Vandalis bellum indicimus, nec pacem solvimus a
 rico factam; sed vestrum tollere tyrannum aggredimur, qui testa-
 to Gizerici prelo, regem vestrum asservat in vinculis, atque e pro-

μὲν βασιλέα ὑμῶν καθιέρζας τηρεῖ, τῶν δὲ αὐτοῦ ξυγγενῶν οὐς
μὲν σφόδρα ἐμίσει κατ' ἀρχὰς ἔκτεινε, τοὺς δὲ λοιποὺς τὰς ὄψεις
ἀφελόμενος ἐν φυλακῇ ἔχει, οὐκ ἔων θανάτῳ καταλῦσαι τὰς
συμφοράς. ξυλλάβεισθε τοίνυν ἡμῖν καὶ ξυνελευθεροῦτε ἑμᾶς
5 αὐτοὺς οὕτω μοχθηρᾶς τυραννίδος, ὅπως ἂν δύνησθε τῆς τε
εἰρήνης καὶ τῆς ἐλευθερίας ἀπόνασθαι. ταῦτα γὰρ ἑμῖν παρ'
ἡμῶν ἔσεσθαι πρὸς τοῦ Θεοῦ τὰ πιστὰ δίδομεν.“ τοσαῦτα μὲν B
τὰ βασιλέως γράμματα ἐδήλουν. ὁ δὲ ταῦτα παρὰ Βελισαρίου
λαβὼν ἐξενεγκεῖν μὲν εἰς τὸ φανερόν οὐκ ἐτόλμησε, λάθρα δὲ
10 τοῖς φίλοις ἐπιδείξας οὐδὲν ὃ τι καὶ λόγον ἄξιον διεπράξατο.

ιζ'. Βελισάριος δὲ ὥς ἐς παρύταξιν ᾤδε διακοσμήσας τὸ H 112
στράτευμα τὴν ἐπὶ Καρχηδόνα ἐβάδιζε. τῶν δ' ὑπασπιστῶν
τριακοσίους ἀπολέξας, ἄνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέμια, Ἰωάννη
παρέδωκεν, ὃς οἱ ἐπεμελείτο τῆς περὶ τὴν οἰκίαν δαπάνης· ὁπτίω-
15 να τοῦτον καλοῦσι Ῥωμαῖοι. ἀνὴρ δὲ ἦν Ἀρμένιος μὲν γένος, ξυν-
έσεως δὲ καὶ ἀνδρείας ἐς τὸ ἀκρότατον μάλα ἤκων. τοῦτον δὲ
τὸν Ἰωάννην ἐκέλευε τῇ στρατιᾷ ἡγεῖσθαι, οὐχ ἥσπον ἢ κατὰ
εἰκοσι σταδίους διέχοντα, καὶ ἦν τι πολέμιον ἴδοι, κατὰ τάχος
σημῆναι, ὅπως δὲ μὴ ἀπαρτίσκενοι ἐς μάχην καθίστασθαι ἀναγ- C
20 κάζοιντο. τοὺς δὲ ξυμμάχους Μασσαγέτας ἐκέλευε τοσοῦτοις ἢ
καὶ πλείοσι σταδίοις ἀπέχοντας ἄλῃ κατὰ τὸ ἀριστερόν μέρος τὴν
πορείαν ποιεῖσθαι· αὐτὸς δὲ ὀπισθεν μετὰ τῶν ἀρίστων ἐβάδι-
ζεν. ὑπώπτευε γὰρ ἐκ τῆς Ἑρμιόνης Γελλμέρα σφίσειν ἐπόμενον

1. ξυγγενῶν] συγγενῶν L. 20. ἐκέλευε L. ἐκελεύετο P.

*pinguis, quos quidem maxime oderat, ipso statim initio interfecit; reli-
quos vero luminibus orbatos, custodia attinet, acumnas leto finire ve-
tans. Igitur iuvate nos, et continuata opera tam impiae tyrannidis iu-
gum excutite, ut pace et libertate fruamini. Nos enim vobis haec prae-
stituros, teste Deo, pollicemur. Haec habebant Augusti litterae: quas
ille cum accepisset a Belisario, non ausus est palam promere, sed ami-
cis tantum clam impertitus, nihil egit, quod operae pretium fuerit.*

17. Belisarius instructa acie Carthaginem versus iter instituit, et
virorum fortium, qui inter scutatos merebent, delectu ad trecentos ha-
bito, adiunxit illos Ioanni, quem sibi domesticorum sumptuum curatorem
optaverat (Optionem Romani dicunt). Erat hic natione Armenius, summa
prudencia ac fortitudine vir. Sic autem ipsum exercitui praeire iussit,
ut stadiorum non minus xx. intervallum servaret: sicubi videret hostem,
acutum significarat, ne imparati pugnam capessere cogerentur. Massa-
getis foederatis edixit a laeva procederent, eodem, quo illi, vel maiori
etiam divisi spatio. Ipse cum flore exercitus a tergo ibat, suspiciens
venientem Hermione et sequentem Gelimerem brevi facturum impetum.

οὐκ ἐς μακρὰν ἐπιθήσεται. κατὰ γὰρ τὸ δεξιὸν μέρος οὐδὲν ἦν δέος οὐ πόρρω τῆς ἡῶνος πορευομένοις. τοῖς δὲ ναύταις ἐπήγγελλε παρακολουθεῖν τε αἰεὶ καὶ τοῦ στρατεύματος μὴ πολὺ διστάναι, ἀλλ' ἐπιφόρου μὲν γινομένου τοῦ πνεύματος χαλά-
 D σαντας τὰ μεγάλα ἱστία τοῖς μικροῖς, ἃ δὴ δόλωνας καλοῦσιν, S
 ἔπαισαι, λωφήσαντος δὲ παντελῶς τοῦ ἀνέμου βιάζεσθαι ὅσον οἰοί τε ὥσιν ἐρέσσοντας.

Εἰς δὲ Σύλλεκτον ἀφικόμενος Βελισάριος σὺφρονάς τε τοὺς στρατιώτας παρῆλθετο καὶ οὔτε ἀδίκων χειρῶν ἄρχοντας οὔτε τι ἀπο τρόπον ἐργαζομένους, αὐτὸς τε πρᾶότητα πολλὴν καὶ φιλαν- 10
 Θρωπίαν ἐνδεικνύμενος οὕτω τοὺς Λίβυας προσηποιοῦσατο ὥστε
 P 218 τοῦ λοιποῦ καθάπερ ἐν χώρᾳ οἰκίᾳ τὴν πορείαν ποιεῖσθαι, οὔτε ὑποχωρούντων τῶν ταύτῃ ψηκμένων οὔτε τι ἀποκρύπτεσθαι βου-
 λομένων, ἀλλὰ καὶ ἀγορὰν παρεχομένων καὶ τὰ ἄλλα τοῖς στρα-
 τιώταις ἢ βούλοιντο ὑπηρετούντων. ὀγδοήκοντα δὲ σταδίου 15
 ἀνύοντες εἰς ἡμέραν ἐκάστην ἄχρις ἐς Καρχηδόνα διετελέσαμεν, ἢ κατὰ πόλιν, ἃν οὕτω τύχοι, ἢ ἐν στρατοπέδῳ ἐκ τῶν παρόν-
 των ὡς ἀσφαλέστατα ἀνελιζόμενοι. οὕτω γοῦν διὰ τε Λέπτης πόλεως καὶ Ἀδραμητοῦ ἐς Γράσσην τὸ χωρίον ἀφικόμεθα, πεν-
 τήκοντα καὶ τριακοσίους σταδίους Καρχηδόνας διέχον. ἔνθα δὴ 20
 βασιλεία τε ἦν τοῦ Βανδύλων ἡγουμένου καὶ παράδεισος κάλλι-
 B στος ἀπάντων ὧν ἡμεῖς ἴσμεν. ταῖς τε γὰρ κρήναις κομιδῇ κα-

2. ἡῶνος] ἡῶνος P. 5. ἱστ(α)] ἔρμενα Suidas s. v. δόλωνας.
 9. οὔτε — οὔτε] οὐδέ — οὐδέ P. 10. ἀπο] ἀπό P. 11. Λί-
 βυας] λίβας AHL. Is. λίβυας Hm.

Nullus a dextra metus; maris enim litus legebant. Nautis iniunxit, ut semper exercitum assectarentur, nec longius abscederent; at secunda spirante aura, sequerentur, utentes dolonibus sive minoribus velis, contractis maioribus: si ventus plane resideret, remis pro virili parte incumbarent.

Ubi Syllectum attigit Belisarius, milites continuit, violari neminem passus, neque ab honestis moribus alienum quidquam admitti. Ipse vero eximiae mansuetudinis atque humanitatis significatione Afrorum animos ita cepit, ut non aliter quam in solo ditionis nostrae nobis iter deinceps fuerit, cum nec vitarent conspectum nostrum indigenae, nec abdere quidquam vellent, sed annonam praeberent, ac caetera militibus pro eorum arbitrio ministrarent. Carthaginem usque diebus singulis stadia octoginta confecimus, aut in oppidis, si ita contingeret, aut in castris agentes noctem, quantum e re nata fieri poterat, communitis. Ita per urbes Leptin et Adrumetum pervenimus Grassen, stadiis ccc. Carthagine dissitam: ubi Regis Vandalorum palatium erat, et horti, omnium, quos unquam vidimus, amoenissimi. Nam et fontibus benignissime rigan-

τάρρεντός ἐστι καὶ ἄλλους ἔχει πάμπολυ χρήμα. ὁπώρας δὲ τὰ
 δένδρα μεστά εἰσι ξύμπαντα· ὥστε τῶν στρατιωτῶν ἕκαστος V 373
 τὴν κατέβην ἐν δένδροις ὁπώρας ἐπῆξατο καὶ τῶν καρπῶν τῆν-
 κῆδε ὥραιων ὄντων ἐς κόρον μὲν αὐτῶν ἀφίκοντο πάντες, αἰσθη-
 5 σις δὲ σχεδὸν τι τῆς ὁπώρας ἐλασσουμένης οὐ γέγονε.

Γέλμιερ δὲ, ἐπεὶ ἐν Ἑρμιόνη τὸ πρῶτον παρόντας ἤκουσε
 τοὺς πολεμίους, γράφει ἐς Καρχηδόνα πρὸς τὸν ἀδελφὸν Ἀμμά-
 ταν, Ἰλδερικὸν μὲν καὶ ἄλλους, ὅσους εἴτε κατὰ γένος εἴτε ἄλ-
 λως αὐτῷ προσήκοντας ἐν φυλακῇ ἔχει, ἀποκτινύναι, αὐτὸν
 10 δὲ τοὺς τε Βανδίλους καὶ εἴ τι ἄλλο μύχιμον ἐν τῇ πόλει ἦν ἐν
 παρασκευῇ ποιήσασθαι, ὅπως τῶν πολεμίων ἐν στενοῖς γινομέ- C
 νων ἀμφὶ τὸ τῆς πόλεως προάσκειον, ὃ Λέκιμον καλοῦσιν, ἀμ-
 φοτέρωθεν ξυνιόντας κυκλώσασθαι τε αὐτοὺς καὶ σαγηνεύσαντας
 διαφθεῖραι. Ἀμμάτας δὲ κατὰ ταῦτα ἐποίει, καὶ τὸν τε Ἰλδέ-
 15 ρικὸν, ξυγγενῇ ὄντι, καὶ Εὐαγέην ἀπέκτεινε καὶ τῶν Λιβύων
 ὅσοι αὐτοῖς ἐπιτῆδειοι ἦσαν. Ὅμιερ γὰρ ἤδη ἐξ ἀνθρώπων
 ἠφάνιστο. τοὺς τε Βανδίλους ἐξοπλίσας, ὥς εἰς καιρὸν ἐπιθη-
 σόμενος, ἐν παρασκευῇ ἐποίησατο. Γέλμιερ δὲ ὀπισθεν, οὐ
 παρέχων ἡμῖν αἰσθησιν, εἶπετο, πλήν γε δὴ ὅτι ἐν τῇ νυκτὶ ταύ-
 20 τη, ἣ ἐν Γράσση ἡλυσάμεθα, κατάσκοποι ἐκατέρωθεν ἰόντες
 ξυνέμιξαν, πλήξαντές τε ἀλλήλους ἐς τὸ σφέτερον στρατόπεδον
 ἐκύτεροι ἀπεχώρησαν, καὶ ταύτῃ γέγονεν ἡμῖν φανερόν οὐ πόρρω D
 εἶναι τοὺς πολεμίους. ἐνθὲνδε ἡμῖν πορευομένοις τὰς ναῦς ἐσο-

7. Ἀμμάταν] ἀμάταν H: illud Hm.
 ἀποκτινύναι. 22. ταύτη] ταῦτα Hm.

9. ἀποκτινύναι] Vulgo

tur, et magnam habent copiam arborum, quarum nulla non felix est ac mitibus pomis exuberat: ita ut milites, cum inter arbores fructiferas casulam sibi quisque struxisset, pomis tum maturis sese cuncti expleverint, vix tamen decerptum fuisse quidquam apparuerit.

Apud Hermionem Gelimor, ut primum adesse hostes audivit, Carthaginem ad fratrem suum Ammatan scripsit, ut Ildericum ac caeteros propinquitatem, vel quavis alia ratione illi coniunctos, quos habebat in vinculis, interficeret; Vandalos, et si qui alii in urbe essent idonei bello, instructoret, ut cum hostis in angustias Decimi, qui locus est in agro suburbano, se compegisset, eum ipsi utrinque interciperent, ac veluti septum indagine profligarent. Dicto audiens Ammatas Ildericum, propinquum suum, Euageemque, et Afrorum ipsis familiarissimos occidit, Oamere iam ante mortuo. Vandalos, arma iussos induere, in procinctu habuit, opportune facturus impetum. Veniebat a tergo Gelimor, nihil nobis persentientibus. Ea solum nocte, qua sedem castris nostris Grasse praebuit, utrinque missi exploratores se invicem offenderunt, nec sine conflictu ad sua utrique castra redierunt: ita demum imminere nobis hostem cognovimus. Inde digressis, in conspectu classis esse non pote-

ῥὰν ἀδύνατα ἦν. πέτραι γὰρ ὑψηλαί, πόρρω τῆς θαλάσσης διήκουσαι, περίοδον τοῖς πλέουσιν πολλῶ μέτρῳ ἐργάζονται, καὶ ἄκρα ἀνέχει, ἥς ἐντὸς τὸ τοῦ Ἑρμοῦ πόλισμά ἐστι. Βελισάριος οὖν Ἀρχελάῳ τε τῷ ὑπάρχῳ ἐπέστειλεν ἐς Καρχηδόνα μὲν μὴ καταίρην, σταδίους δὲ ἀμφὶ τοὺς διακοσίους ἀπέχοντας ἄλλως οὗ αὐτὸς καλέσῃ μένιν. ἐκ δὲ Γράσσης ἐξαναστάντες τεταρταῖοι ἐς Δέκιμον ἀφικόμεθα, σταδίοις ἐβδομήκοντα Καρχηδόνος ἀπέχον.

P 219 *ει*. Ἐν δὲ δὴ τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ Γελίμερ τὸν ἀνεψιὸν Γι-
H 113 βαμοῦνδον ἐκέλευεν ἅμα Βανδύλων δισχίλοις φθάνοντα τὸ ἄλλο ἅ-
στράτευμα κατὰ τὸ εὐώνυμον μέρος ἵεναι, ὅπως Ἀμματίας μὲν
ἐκ Καρχηδόνας, Γελίμερ δὲ αὐτὸς ὀπισθεν, Γιβαμοῦνδος δὲ ἐκ
τῶν ἐπ' ἀριστερὰ χωρίων ἐς ταὐτὸ ξυνιόντες ῥῆον δὴ καὶ ἀπονώ-
τερον τὴν κύκλωσιν τῶν πολεμίων ποιήσωσιν. ἔμοι δὲ τὰ τε
θεῖα καὶ τὰ ἀνθρώπεια ἐν τῷ πόνῳ τούτῳ ἐπῆλθε θαυμάσαι, 15
ὅπως ὁ μὲν θεὸς, πόρρωθεν ὄρων τὰ ἐσόμενα, ὑπογράφει ὅλη
B ποτὲ αὐτῷ τὰ πράγματα δοκεῖ ἀποβῆσθαι, οἱ δὲ ἄνθρωποι ἢ
σφαλλόμενοι ἢ τὰ δέοντα βουλευόμενοι οὐκ ἴσασιν ὅτι ἐπταισάν-
τι, ἂν οὕτω τύχοι, ἢ ὀρθῶς ἔδρασαν, ἵνα γένηται τῇ τύχῃ τρέ-
βος, φέρουσα πάντως ἐπὶ τὰ πρότερον δεδογμένα. εἰ μὴ γὰρ 20
Βελισάριος οὕτω διωκῆσατο τὴν παράταξιν, τοὺς μὲν ἀμφὶ τὸν
Ἰωάννην προτερῆσαι κελεύσας, τοὺς δὲ Μασσαγέτας ἐν ἀριστερῇ

5. „ἀπέχοντας] Melius ἀπέχοντα.“ ΜΑΥΤ. 11. Ἀμμάτας] ἀμά-
τας L. 13. ἐπ' om. HL. *ibid* ἀριστερὰ] ἀριστερὰ HL.
ibid ἀπονώτερον] ἀπονοώτερον A. 14. ποιήσωσιν L. ποιή-
σονται P. 16. ὑπογράφει] Vulgo ὑπογράφῃ. 20. δεδογμένα] *δεδομένα* Hm. 21. οὕτω] οὕτως L.

rat, propterea quod alti scopuli longe in mare procurentes longo flexu nautas avertunt, ac prominet promontorium, citra quod est oppidum Mercurii. Quare Belisarius Archelao exercitus Quaeatori iniungit, ne Carthaginem appellat, sed absit eo. circiter stadia, nec nisi suo mandato moveat. Grasse profecti, die quarto pervenimus Decinum, quod Carthagine stadiis lxx. distat.

18. Eo die Gelimer Gibamundum, suum ex fratre nepotem, cum his mille Vandalis reliquas copias praegredientem, ad laevam ire iussit, ut Ammatas a Carthagine, Gelimer ipse a tergo, Gibamundus a sinistra in unum convenientes, hostem facilius circumcluderent. Mihi vero in hoc congressu divina et humana consilia mirari succurrit: nimirum uti Deus futura longe praevidens, quem cuique rei dare ipse exitum vult, certe designat: dum homines, quamlibet viam, tum falsam, tum veram inveniando caecutiunt, ignari rectene fecerint, an forte secus: ut divinae providentiae ad ea, quae ante constituit, peragenda sternaatur iter. Profecto nisi Belisarius ita aciem instruxisset, ut Iohannem praecedere, et Massagetes

τῆς στρατιῆς ἵσταναι, οὐκ ἂν ποτε διαφύγειν τοὺς Βανδύλους ἰσχύ-
 σαιμεν. καὶ τούτων δὲ οὕτω Βελισαρίῳ βεβουλευμένων, εἰ τὸν
 καιρὸν Ἀμματάς διεφύλαξε καὶ μὴ τοῦτον τεταρτημορίῳ τῆς ἡμέ-
 ρας μάλιστα ἔφθασεν, οὐκ ἂν ποτε οὕτω Βανδύλοις διεφθάρη C
 5 τὰ πράγματα· νῦν δὲ Ἀμματάς προτερήσας ἀμφὶ μέσσην ἡμέραν
 ἐς Δέκιμον ἦκε, μακρὰν ἀπολελειμμένων ἡμῶν τε καὶ τοῦ Βανδί-
 λων στρατεύματος, οὐ τοῦτο μόνον ἀμαρτήσας, ὅτι οὐκ ἐν
 δέοντι ἀφίκετο χρόνῳ, ἀλλὰ καὶ τὸ Βανδύλων πλῆθος ἐν Καρχη-
 δόνι ἀπολιπὼν, ἀπαγγέλλας τε ὡς τάχιστα ἐς τὸ Δέκιμον ἦκειν,
 10 αὐτὸς ξὺν ὀλίγοις καὶ οὐδὲ ἀριστίνδην ξυνειλεγμένοις τοῖς ἀμφὶ
 τὸν Ἰωάννην ἐς χεῖρας ἤλθε. καὶ κτείνει μὲν τῶν ἀρίστων δαύ- V 374
 δεκα ἐν τοῖς πρώτοις ἀγωνιζομένους, πίπτει δὲ καὶ αὐτὸς, ἀνὴρ D
 ἀγαθὸς ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ γενόμενος. καὶ ἡ μὲν τροπὴ, ἐπεὶ
 Ἀμματάς ἔπεσε, λαμπρὰ ἐγγόνει, φεύγοντες δὲ κατὰ κράτος οἱ
 15 Βανδύλοι ἀνεσόδου ἀπαντας τοὺς ἐκ Καρχηδόνης ἐς Δέκιμον ἰόν-
 τας. ἐπορεύοντο γὰρ οὐδενὶ κόσμῳ οὐδὲ ὡς ἐς μάχην ξυντε-
 ταγμένοι, ἀλλὰ κατὰ συμμορίας, καὶ ταύτας βραχείας· κατὰ
 τριάκοντα γὰρ ἢ εἴκοσιν ἦσαν. ὁρῶντες δὲ Βανδύλους τοὺς
 ἀμφὶ τὸν Ἀμματὰν φεύγοντας, καὶ οὐόμενοι τοὺς διώκοντας
 20 παμπληθεῖς εἶναι, τρέψαντες τὰ νῦτα συνέφευγον. Ἰωάννης
 δὲ καὶ οἱ ξὺν αὐτῷ οἷς ἂν ἐντύχοιεν κτείνοντες ἄχρι ἐς τὰς Καρ- P 220
 χηδόνης πύλας ἀφίκοντο. καὶ γέγονε φόνος Βανδύλων ἐν τοῖς

6. Δέκιμον] δέκιον HL: illud Hm.

18. εἴκοσιν L. εἴκοσι P.

ad laevam exercitus vadere iussisset, infestas Vandalorum manus nunquam potuissemus effingere. Immo vero rebus ita, ut dixi, constitutis a Belisario, si tempus idoneum observasset Ammatas, neque illud quarta fere diei parte praevertisset, nunquam ita Vandalorum res corruissent. Verum praefestinans Ammatas, circiter meridiem ad Decimum sese contulit, unde nos et Vandalicus exercitus procul adhuc aberamus. Neque hoc solum peccavit, quod advenit intempestive, sed quod etiam maiorem partem Vandalorum Carthagine reliquit, ac satis habens illis mandasse, ut quamprimum ad Decimum venirent, ipse cum paucis, neque iis e robore delectis, ausus est Ioannem adoriri. Et ille quidem duodenos in prima acie dimicantes viros fortissimos ferro confecit; at ipse demum occubuit, re strenue gesta in hoc certamine. Postquam Ammatas occidit, aperte Vandali terga vertere. Eorum autem contentior fuga magnam perturbationem iniecit Carthagine ad Decimum properantibus: qui incompósito neque instructa acie, sed turmatim, cum vix triginta aut viginti etiam simul essent, veniebant. Ubi vero Vandalos, qui Ammatam secuti fuerant, consternatos in fugam viderunt, ingentem rati persequentium esse numerum, ipsi quoque terga convertere et conicere se in pedes. At Ioannes, et qui cum illo erant, obvium quemque caede sternendo, ad ipsas usque portas Carthaginis progressi sunt: tanta in eo stadiorum LXX.

Procopius I.

ἐς ἀρπαγῆς τραπέσθαι. ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ αἱ νῆες, εὖρου σφίσιν
 C ἀνέμου ἐπιπλέοντος, ἐς τὴν ἄκραν ἀφίκοντο. καὶ οἱ Καρχηδό-
 νιοι, ἥδη γὰρ αὐτὰς καθεύρων, τὰς σιδηρᾶς ἀλυσείας τοῦ λιμέ-
 νος, ὃν δὴ Μανδράκιον καλοῦσιν, ἀφελόμενοι, εἰσιτετὰ τῷ
 στόλῳ ἐποίουν. ἔστι δὲ ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐλῇ οἶκημα σκότους 5
 ἀνάπλεων, ὃ δὴ Ἀγκῶνα καλοῦσι Καρχηδόνιοι, ἐνθα ἐνεβάλλον-
 το ἅπαντες οἷς ἂν χαλεπαῖνοι ὁ τύραννος. ἐνταῦθα καθευργμέ-
 νοι ἐνύγχανον πολλοὶ τῶν ἐφῶν ἐμπόρων ἐς ἐκεῖνο τοῦ χρόνου.
 τούτοις γὰρ δὴ ὁ Γέλιμερ χαλεπῶς εἶχεν, ἐπακαλῶν ὥς δὴ αὐτοὶ
 βασιλέα ἐς τὸν πόλεμον ἐναγάγοιεν, ἐμμελὸν τε διαφθαρεῖναι πάν- 10
 D τας, δόξαν τοῦτο τῷ Γέλμερι ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ἥ Ἀμμάτας ἐν
 Λειμῶ ἀπέθανε· παρὰ τοσοῦτον κινδύνου ἦλθον. τούτου ὁ
 δεσμοφύλαξ τοῦ δεσμοστηρίου, ἐπεὶ τὰ τε ἐν Λειμῶ πραχθέντα
 ἤκουσε καὶ τὸν στόλον εἶδε τῆς ἄκρας ἐντὸς, ἐσελθὼν ἐς τὸ οἴ-
 κημα πυνθάνεται τῶν ἀνδρῶν, οὕτω ἀγαθὰ πεπυσμένων, ἀλλ' 15
 ἐν τῷ σκότῳ καθευμένων καὶ παραδοκούντων τὸν θάνατον, τί
 ποτε ἄρα βουλομένοις ἂν αὐτοῖς εἴη τῶν ὑπαρχόντων προεμένοις
 πεισῶσθαι. τῶν δὲ ἅπαντα αἰρουμένων διδόναι ἂ βούλοιο, ἄλλο
 μὲν οὐδὲν ἦναι τῶν πάντων χρημάτων, ἥξιον δὲ ἅπαντας ὁμνύ-
 P 224 ναι ὥς, ἣν διαφύγοιεν, καὶ αὐτῷ ἐν κινδύνοις γενησομένῳ ξυλλή- 20
 ψονται ὅση δύναμις. οἱ μὲν οὖν κατὰ ταῦτα ἐποίουν. ὁ δὲ
 τὸν τε λόγον ἅπαντα ἔφραζε καὶ σπινδα ἐκ τοῦ πρὸς θάλασσαν

4. Μανδράκιον] μαδράκιον H. 6. ἀνάπλεων Suidas s. v. ἀγκῶν.
 Vulgo ἀνάπλεον. *ibid.* Ἀγκῶνα] ἀγκῶνας Suidas. *ibid.* ἐνεβάλ-
 λοντο Suidas. Vulgo ἐνεβάλλοντο. 8. χρόνου] καιροῦ posuit Sai-
 das ubi haec suis verbis reddit. 9. τούτοις] τούτους H: illud Hm.
 11. τοῦτο] τούτῳ HL.

centiam nox praeberet, ipsum tegendo. Ea die naves secundo earo pro-
 montorium attigere. Ubi illas prospexere Carthaginienses, portus, quem
 Mandracium vocant, sublati catenis ferreis, classi receptum offerebant.
 Est in Regia tenebricosum ergastulum (Anconem Carthaginienses appel-
 lant) quo tyrannus sibi invisum quemque compingebat. Ibi multi insti-
 tores Orientales tunc temporis attinebantur, offensus ipse Gelimere, quod,
 ut aiebat, Imperatorem ad bellum induxissent. Extremum illis suppli-
 cium impendebat, iam a Gelimere eo die decretum, quo Ammas ad
 Decimum oppetierat: tantum fuit eorum periculum. At postquam res
 ad Decimum gestas audivit carceris custos, et classem cis promontorium
 vidit, ingressus ergastulum, viectos, qui prosperae suorum fortunae ad-
 huc ignari sedebant in tenebris, ac supremam horam tropide expecta-
 bant, interrogat quo pretio redimere salutem vellent? Illis quodcumque
 ipsi esset collibitum pollicentibus, nihil omnino pecuniae, sed unum hoc
 petiit, iureiurando promitterent, si incolumes dimitterentur, periclitanti
 sibi pro virili parte affuturos. Quam conditionem amplexis, quo res loco

ἀφελὼν μέρους προσιόντα τὸν στόλον ἀπέδειξε, τῆς τε εἰρκτῆς ἀφίης ἅπαντας ἔξιν αὐτοῖς ἦει.

Οἱ δὲ ἐν ταῖς ναυσὶν ὄντες, οὐπω τι ἀκηκοότες ὦν ἐν τῇ γῇ ὁ στρατὸς ἔδρασε, διηποροῦντο, καὶ τὰ ἰστία χαλάσαντες 5 ἔς τε τὸ Μερκούριον πέμψαντες τὰ ἐν Δειλίῳ πραχθέντα ἔμαθον, καὶ περιχαρεῖς γενόμενοι ἔπλεον. ἔπει δὲ τοῦ πνεύματος V 377 σφίσιν ἐπιφόρου ὅτος ἀπὸ σταδίων πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν Καρ- H 116 χηδόνος ἐγένοντο, Ἀρχέλαος μὲν καὶ οἱ στρατιῶται αὐτοῦ ὀρμίσασθαι ἔκλεον, τὴν τοῦ στρατηγοῦ δεδοίτες πρόρρησιν, οἱ δὲ B 10 ναῦται οὐκ ἐπέθοντο. τὴν τε γὰρ ἐκίλη ἀκτὴν ἄλμιμον ἔφασκον εἶναι καὶ χειμῶνα ἐπίσημον αὐτίκα μάλα γενήσεσθαι ἐπιδόξον εἶναι, ὃν δὴ οἱ ἐπιχώριοι Κυπριανὰ καλοῦσι. προὔλεγον τε ὥς, εἰ ἐνταῦθα σφίσιν ἐπιγένηται, οὐδ' ἂν τῶν νεῶν μίαν διασώσασθαι δυνατοὶ εἴεν. καὶ ἦν δὲ οὕτως. ἐν βραχεὶ οὖν τὰ τε 15 ἰστία χαλάσαντες καὶ βουλευσάμενοι, τοῦ μὲν Μανδρακίου περράσασθαι οὐκ ᾔφοντο χρῆναι (τάς τε γὰρ Βελισαρίου ἐντολὰς ἐπεστέλλοντο καὶ ἅμα τὴν ἐς τὸ Μανδράκιον εἰσοδὸν ταῖς ἀλύσει- σιν ἀποκεκλεισθαι ὑπᾶπτενον, ἄλλως τε καὶ τῷ παντὶ στόλῳ τὸν λιμένα ἐκείνῳ οὐχ ἱκανὸν εἶναι), τὸ δὲ Στάγγον ἐφαίνετο σφίσιν 20 ἐν καλῷ κείσθαι (μέτρω γὰρ τεσσαράκοντα σταδίων Καρχηδόνος C δέχει) ἐμπόδιόν τε οὐδὲν ἐν αὐτῷ εἶναι καὶ πρὸς τὸν στόλον ἅπαντα ἱκανῶς πεφυκέναι. ἔνθα δὴ ἀφικόμενοι περὶ λύχνων ἁφῶς ὠρμίσαντο πάντες, πλὴν γε δὴ ὅτι Καλιώνυμος, ἅμα τῶν

1. μέρους] μέρος H: μέρος Hm. 8. ὀρμίσασθαι L. ὀρμήσασθαι P. 15. χαλάσαντες] χαλάσαντας A.

essent exposuit, avulsoque asserere, unde ad mare prospectus erat, classem accedentem ostendit: mox effuso carcere, cum ipsis ablit.

At classiarum, nondum auditis quae expositae in terram copiae fecerant, pendebant animi. Quare contractis velis, ad oppidum Mercurii mittunt: unde accepto rerum, quae apud Decimum contigerant, nuntio, laetissimi navigarunt. Provecti secundo vento, cum iam Carthagine stadiis centum et quinquaginta abessent, Belisarii mandatum reveriti Archelaus et milites, ad proximum litus applicare iubebant. Refragabantur nautae, asseverantes illud esse importuosum, ac, nisi mentiretur communis opinio, insignem illam tempestatem, quae Cypriana ab indigenis dicitur, imminere: hac si ibi deprehenderentur, fieri non posse, ut vel unam navim servarent: idque verum erat. Igitur demissis momento velis, roque in deliberationem vocata, tentandum non esse aditum in Mandracium censuerunt: tum ut Belisario obtemperarent, tum quia Mandracii ostium catenis clausum, nec portum universae classis capacem existimabant. At stagnum commode situm ipsis videbatur: quippe quod Carthagine stadiis XL. distaret, nullum haberet obicem, et omni classi sufficeret. Eo illati luminibus, accensis, applicuerunt omnes, praeter Calony-

ἐβδομήκοντα σταδίοις τοσούτος ὥστε εἰκάζειν τοὺς θωαμένους δισμυρίων πολεμίων τὸ ἔργον εἶναι.

Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον Γιβαμουῖνδός τε καὶ οἱ διαχίλιοι ἦκον ἐς πεδὶον ἁλῶν; ὅπερ τεσσαράκοντα μὲν σταδίοις τοῦ Δεαίμου ἀπέχει ἐν ἀριστερεῇ ἐς Καρχηδόνα ἰόντι, ἀνθρώπων δὲ καὶ 5 δένδρων καὶ ἄλλου ὄτουσιν ἔρημόν ἐστι, τῆς τοῦ ὕδατος ἄλμης

B ἄλλο οὐδὲν ἐνταῦθα πλὴν τοὺς ἄλας ἐώσης γίνεσθαι· ἐνθα δὲ τοῖς Οὐννοῖς περιπεπτωκότες ἀπώλοντο πάντες. ἦν δὲ τις ἐν τοῖς Μασσαγέταις ἀνὴρ, ἀνδρείας μὲν καὶ ἰσχύος εὖ ἦκων, δαλγῶν δὲ ἡγούμενος ἀνδρῶν· οὗτος εἶχε γέρας ἐκ πατέρων τε καὶ 10 προγόνων ἐν πῦσι τοῖς Οὐννικοῖς στρατεύμασι πρῶτος ἐς τοὺς πολεμίους ἐσβάλλειν. οὗ γὰρ ἦν θειμιτὸν ἀνδρὶ Μασσαγέτῃ προτύψαντι ἐν μάχῃ τῶν τινα πολεμίων βαλεῖν, πρὶν γε δὴ τινα ἐκ ταύτης τῆς οἰκίας ἐς τοὺς πολεμίους τῶν χειρῶν ἄρξαι. οὗτος ἀνὴρ, ἐπειδὴ τὰ στρατεύματα οὐ πόρρω ἀπ' ἀλλήλων ἐγένετο, ἐξελάσας 15

C τὸν ἥκον, τοῦ τῶν Βανδύλων στρατοπέδου μόνος ὡς ἐγγυτάτω ἔστη. οἱ δὲ Βανδύλοι, ἡ τὴν τοῦ ἀνδρὸς εὐψυχίαν καταπλαγέντες ἢ καὶ τι τοὺς πολεμίους ὑποτοπήσαντες ἐς αὐτοὺς μηχανώσθαι, οὔτε κινεῖσθαι οὔτε τὸν ἄνδρα βαλεῖν ἔγνωσαν. οἶμαι δὲ αὐτοὺς οὐδὲ ποτε Μασσαγετῶν μύχην ἐν πείρᾳ ἔχοντας, ἀκούοντας δὲ πο- 20 μιδῇ μάχιμον τὸ ἔθνος εἶναι, οὕτω δὴ κατορρωδῆσαι τὸν κίνδυνον. ἀναστρέψας δὲ ἐς τοὺς ὁμοφύλους ὁ ἄνθρωπος ἔλεξεν ὥδε, ὡς

3. χρόνον] χρόνον A: χρόνον inter verbas. 7. τοὺς ἄλας] τοῦ ἄλας HL. 8. Οὐννοῖς] Οὐννοῖς P hic et alibi interdum: cum spirita leni AHL. 18. βαλεῖν HmLm. λαβεῖν P. 19. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P.

spatio strage Vandalorum edita, ut illam spectantibus gessisse rem pugnatorum xx. m. viderentur.

Eodem tempore Gibamundus et, quos ducebat, his mille, venerunt in campum salis, a Decimo stadiis xl. dissitum, positumque ad laevam euntis Carthaginem. Is domibus arboribusque vacuus ac plane desertus est, aquae salsugine nihil ibi aliud, nisi salem, semente nasci. Hic Hh in Hunnos cum incidissent, ad internecionem caesi sunt. Inter Massagetarum quidam erat parvi agminis dux, magne vir animo et robore praeditus, qui paterno adeoque avito iure privilegium hoc habebat, ut in quovis Hunnorum exercitu primus hostem aggrederetur. Etenim nemini Massagetarum licebat hostium quemquam in acie prius ferire, quam aliquis ex ea domo et stirpe pugnam laceessivisset. Vir ille, cum essent in propinquo utraque copiae, admissio equo, solus proximo Vandalorum icium constitit. Verum hi nec movere se, nec telis hominem petere voluerunt; at sive eius audacia attoniti, sive paratas ab hoste insidias aspiciati, haerebant. Eos opinor, cum Massagetarum arma nunquam vident experti, sed fama tantum accipissent gentem esse bellicofactam,

ὁ θεὸς σφίσις ἔτοιμον βρῶμα τοὺς ξένους τοῦσδε πέμψεν. οὕτω δὲ ὠρμημένους αὐτοὺς οἱ Βανδῖλοι οὐχ ὑπέμειναν, ἀλλὰ λύσαντες τὴν τάξιν καὶ ἥκιστα ἐς ἄλλην ἰδόντες ἅπαντας αἰσχροῶς διεφθάρησαν.

- 5 ιθ'. Ἡμεῖς δὲ τῶν γεγονότων οὐδ' ὅτιοῦν πεπυσμένοι ἐπὶ D
τὸ Δεκιμον ἤμεν. Βελισάριος δὲ χώρον ἰδὼν ἐς στρατόπεδον
ικανῶς πεφυκότα, πέντε καὶ τριάκοντα σταδίοις τοῦ Δεκίμου
διέχοντα, χαράκωμά τε αὐτῷ περιέβαλλεν εὖ μάλα πεποιημένον
καὶ τοὺς πεζοὺς ἅπαντας ἐνταῦθα καταστησάμενος ἅπαν τε συ-
10 καλέσας τὸ στρατόπεδον ἔλεξε τοιάδε „Ὁ μὲν τῆς ἀγωνίας καιρὸς, H 114
ἄνδρες συστρατιῶται, ἤδη πάρεστιν· αἰσθάνομαι γὰρ προσιών-
τας ἡμῖν τοὺς πολέμους· τὰς δὲ ναῦς ὥς πορρωτάτω ἡμῶν ἢ
τοῦ τόπου φύσις ἀπήνεγκ'· περιέστηκε δὲ ἡμῖν ἡ τῆς σωτηρίας P 221
ἐλπίς ἐν ταῖς χερσὶν οὖσα· οὐ γὰρ ἔστιν οὐ πόλις φίλα, οὐκ
15 ἄλλο οὐδὲν ὀχύρωμα, ὅτε δὴ καὶ πιστεύσαντες τὸ θαρρεῖν ὑπὲρ
ἡμῶν αὐτῶν ἔχομεν· ἀλλ' εἰ μὲν ἄνδρες ἀγαθοὶ γενόμεθα, εἰ-
κὸς ἂν εἴη καὶ περιέσεσθαι ἡμῶς τῷ πολέμῳ τῶν ἐναντιῶν· ἢ
δέ τι μαλακίζομεθα, λείλειπται ἡμῖν ὑπὸ Βανδύλοις γεγεννημέ-
νοις διεφθάρθαι. καίτοι πολλὰ ἡμῖν πρὸς τὴν νίκην ἐφόδια ἔστι·
20 τό τε δίκαιον, μεθ' οὗ πρὸς τοὺς δυσμενεῖς ἤκομεν (τὰ γὰρ ἡμέ-
τερα αὐτῶν νομιούμενοι πάρεσμεν) καὶ τὸ τῶν Βανδύλων ἐς τὸν
σφῶν αὐτῶν τύραννον ἔχθος· ἢ τε γὰρ τοῦ θεοῦ ξυμμαχία τοῖς

1. ὁ θεὸς L. ὁ om. P. *ibid.* βρῶμα L¹Hm. βρῶσαν P. 6. ἐγ
τὸ P. τὸ om. L. 9. ἅπαν τε L. ἅπαν δὲ P. 16. γενόμεθα
L a m. sec. et Pm. γινώμεθα P.

discrimen expavisse. Reversus ad populares suos Massageta exclamat, sibi missos a Deo esse externos illos, tanquam ferculum iam paratum. Eorum certe impetum Vandali non sustinuerunt, at soluta acie, abiecta-
que omni virtutis cogitatione, ad unum turpiter delati sunt.

19. Nos vero rei gestae prorsus ignari, Decimum petebamus: quan-
do locum castris idoneum, qui inde stadiis xxxv. distabat, nactus Belisa-
rius, eum optime vallavit, omnique peditatu hic collocato, atque uni-
verso convocato exercita, ita dixit. *Adest, commilitones, adest dimica-
tionis tempus: hostem audie appropinquare, dum situs loci classem a no-
bis longissime amotam distinctet. Quare in manibus nostris residet salutis
 spes: urbe enim nulla amica nobis, nullum est munimentum, cuius fidu-
cia freti simus. At si rem fortiter geramus, adversarios, ut proximum
 vero est, debellabimus: sin remissae ac molliter, nos a Vandalis victos
 miserrimus interitus manet. Quamquam nobis multa ad victoriam in-
 strumenta suppetunt: in primis aquilas causae, quae nisi hostem in-
 tradimus, nostra videlicet recepturi: deinde odium, quo Vandali a suo
 tyranno dissident. Unde autem statim, inde etiam Deus stare solet, et*

- τὰ δίκαια προτεινομένοις προσγίνεσθαι πέφυκε καὶ στρατιώτης
 V 375 τῷ κρατοῦντι δύνοντες ἀνδραγαθίεσθαι οὐκ ἐπίσταται. χωρὶς
 B δὲ τούτων ἡμεῖς μὲν Πέρσαις τε καὶ Σκίθαις τὸν ἅπαντα ὠμολή-
 σαμεν χρόνον, οἱ δὲ Βανδῖλοι, ἔξ οὗτου Ἀβίης ἐκράτησαν, οὐ-
 δένα πολέμιον ὅτι μὴ γυμνοὺς Μαυρουσίους τιθένται. τίς δὲ
 οὐκ οἶδεν ὡς ἔργου παντὸς μελέτη μὲν ἐς ἐμπειρίαν, ἀργία δὲ ἐς
 ἀμαθίαν φέρει; τὸ μὲν χαράκωμα οὖν, ὅθεν ἡμῶς τὸν πόλεμον
 διαφέρειν δεήσει, ὡς ἄριστα ἡμῖν πεποιθῆσθαι ξυμβαίνει. πάρεστι
 δὲ ἡμῖν τὰ τε ὅπλα καὶ τᾶλλα πάντα, ὅσα φέρουν οὐχ οἷός τε
 ἐσμέν, ἐνταῦθα καταθεμένοις ἵναί, καὶ ἀναστρέψαντας ἂν ἐν- 10
 θάδε ἡμῶς τῶν ἐπιτηδείων οὐδὲν ἐπιλείποι. εὖχομαι δὲ ὑμῶν
 ἕκαστον τῆς τε οἰκείας ἀρετῆς καὶ τῶν κατὰ τὸν οἶκον ἀναμνη-
 σθέντα οὕτω δὴ καταφρονήματι ἐπὶ τοὺς πολέμιους χωρεῖν. “
 C Τσαῦτα εἰπὼν Βελισάριος καὶ ἐπευξάμενος τῆς τε γυναι-
 κα καὶ τὸ χαράκωμα τοῖς πεζοῖς ἀπολιπὼν αὐτὸς μετὰ τῶν ἐκ- 15
 πίων ἀπάντων ἐξήλασεν. οὐ γάρ οἱ ἐφαίνετο ἐν τῷ παρόντι ξύμ-
 φορον εἶναι τῷ παντὶ διακινδυνεύσαι στρατῷ, ἀλλὰ ξὺν τοῖς ἐκ-
 πεῦσι πρῶτον ἀκροβολισαμένων καὶ ἀποκιρρασαμένων τῆς τῶν πο-
 λεμίων δυνάμεως οὕτω δὴ τῷ ὅλῳ στρατεύματι διαμάχεσθαι.
 στείλλας οὖν ἔμπροσθεν τοὺς τῶν φοιδεράτων ἄρχοντας, οὖν τῷ 20
 ἄλλῳ στρατῷ καὶ τοῖς οἰκείοις δορυφόροις τε καὶ ὑπασπισταῖς
 αὐτὸς εἶπετο. ἐπεὶ δὲ οἱ φοιδεράται ξὺν τοῖς ἡγεμόσιν ἐγένοντο ἐν
 τῷ Δελμίῳ, ὁρῶσι τοὺς τῶν πεπτωκότων νεκροὺς, δώδεκα μὲν
 ἑταίρους τῶν μετὰ Ἰωάννου, πλησίον δὲ αὐτῶν Ἀμμάταν καὶ

6. οἶδεν L. εἶδεν P. 22. οἱ φοιδεράται] φοιδεράτοι P.

miles erga principem male animatus exercere virtutem nescit. Praeteros cum Scythia ac Persia rem semper habuimus: Vandali, ex quo Africam obtinuerunt, hostem, praeter Mauros nudos, nullum viderunt. Quem vero fugit, in quovis opere exercitatione gigni peritiam, segnitie incitium confirmari? Porro vallum, unde nobis ad bellum erendum erit, optime communicavimus. Repositis hic armamentis caeterisque inhabilibus ad fe-
 rendum, crumpere commode possumus: huc reversis nihil rei cibariae deerit. Fuit deus ut quique vestrum suae virtutis ac domesticae lau-
 dis memor, hostem generose contemptum invadat.

Haec effatus precatusque Belisarius, cum uxorem et castra peditum fidei commisisset, ipse omnem equitatum eduxit. Neque enim expedire tam visum est collatis viribus periclitari, sed prius equestri volitatione tentandum quid posset hostis, ac demum tota opum vi pugnandum con-
 suit. Ergo praemissis foederatorum ducibus, ipse cum reliquis turmis suoque satellitio sequebatur. Ubi Decimum foederati cum suis decibus attigere, caesos vident eorum, quos Ioannes ducebat, sedales XII. iuxta-
 que hos Ammatam et Vandalos aliquot. Rem gestam edocti plane ab in-

Βανδύλων τινάς. παρὰ δὲ τῶν ταύτῃ ὥκημένων τὸν πάντα λό- D
 γον ἀκούσαντες ἤσχαλλον, ἀπορούμενοι ὅπῃ αὐτοῖς χωρητέα εἴη.
 ἔτι δὲ αὐτῶν ἀπορουμένων καὶ ἀπὸ τῶν λόφων ἅπαντα περισκο-
 5 πούμενων τὰ ἐκαίῃ χωρία, κονιορτός τε ἀπὸ μεσημβρίας ἐφαί-
 νετο καὶ μικρὸν ὕστερον Βανδύλων ἱππέων ἀμύπολῳ χρῆμα. καὶ
 πέμπονσι μὲν ὡς Βελισάριον, ὡς τάχιστα ἤκειν αἰτοῦντες, αἶτε
 δὴ σφίσιν ἐγκειμένων τῶν πολεμίων. τῶν δὲ ἀρχόντων αἱ γνώ-
 μαι διχα ἐφέροντο. οἱ μὲν γὰρ ἤξιον τοῖς ἐπιούσιν ὁμόσε ἵναι,
 οἱ δὲ οὐκ ἀξιώχρεων σφίσιν ἐς τοῦτο ἔφασκον εἶναι τὴν δύναμιν.
 10 ταῦτα δὲ αὐτοῖς ἐς ἀλλήλους φιλονεικοῦσιν οἱ βάρβαροι ἀγχοῦ
 ἐγένοντο, ἡγουμένῳ αὐτοῖς Γαλλμερος καὶ ὁδῷ χρησαμένου με-
 ταξὺ ἧς τε Βελισάριος εἶχε καὶ ἧς οἱ Μασσαγέται ἦκον οἱ Γιβα-
 μούνδῳ συμμίζαντες. λοφώδεις δὲ χῶροι ἐφ' ἑκατέροις ὄντες
 οὔτε τὸ Γιβαμούνδου πάθος ἰδεῖν οὔτε τὸ Βελισαρίου χαράκωμα P 222
 15 ἔννεχόν εἶδον, οὐ μὴν οὐδὲ τὴν ὁδόν, ἣν οἱ ἀμφὶ Βελισάριον
 ἐπαρέοντο. ἐπὶ δὲ ἀγχοῦ ἀλλήλων γέγονασιν, ἕως στρατιῇ
 ἐκαστέρα ἐνέπεισιν, ὁπότεροι τοῦ πάντων ὑψηλοτάτου τῶν ἐκαίῃ
 λόφων κρατήσουσιν. ἐδόκει γὰρ ἐνστρεπτοπεδεῖσασθαι ἐπιτήδειος
 εἶναι, καὶ αὐτοὶ ἑκάτεροι ἐνθύνε δεήρουντο τοῖς πολεμίοις ἐς χεῖ-
 20 ρας ἵναι. προτερήσαντες δὲ οἱ Βανδύλοι τὸν τε λόφον καταλαμ-
 βάνουσιν ὠδισμῷ χρησάμενοι καὶ τρέπονται τοὺς πολεμίους, ἥδη
 φοβεροὶ αὐτοῖς γεγανότες. φεύγοντες δὲ Ῥωμαῖοι ἐς χωρίον ἀφι-
 κνοῦνται σταδίους ἑπτὰ τοῦ Δεκίμου ἀπέχον, ἔνθα δὴ Οὐλλαρὶν
 τὸν Βελισαρίου δορυφόρον ξὺν ὑπασπισταῖς ὀκτακοσίοις τετύχη-

14. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P.

colis, secum indignabantur, ignari quo tenderent. Hoc in aestu, dum ex editis tumulis omnem viciniam circumspiciunt, apparet ad australem plagam pulveris nebula, mox et ingens Vandalorum equitum numerus. Nec mora: Belisario mittunt, ut imminente iam hoste advolet. Ducum sententiae bifariam scissae erant: cum hi Vandalo occurrere adventanti vellent, illi satis virium sibi esse negarent. Inter has altercationes, appropinquabant Barbari, duce Gelimere, viam insistente mediam inter Belisarium et Massagetas, qui Gibamundum congressu fuderant. At efebri utrinque tumuli non modo cladis Gibamundi prospectum eripiebant, sed castrorum etiam Belisarii, immo et viae, qua hic pergebat. Ut in proximo fuerunt geminae acies, certatim aspirarunt ad collem, qui omnium maxime eminebat, et sedem castris commodam offerre videbatur: unde etiam utrisque deliberatum erat hostem impetere. Verum praegressi Vandali fastigium occupant, et adversarios trudendo in fugam vertunt, iam terrore illis incusso. Fugientes Romani procul Decimo stadiis vii. eo perveniunt, ubi cum scutigeris pccc. erat Uliaris stipator hastatus Belisarii. Nemo non sibi persuadebat Uliarin, ubi illos rece-

B κεν εἶναι. πάντες δὲ ὦντο ὡς σφᾶς οἱ ἀμφὶ τὸν Οὐλλάρεν δε-
ξάμενοι στήσουσαι τε καὶ ξὺν αὐτοῖς ὁμόσει ἐπὶ τοὺς Βανδάλους
χωρήσουσιν· ἀλλ' ἐπεὶ ἅμα ἐγένοντο, παρὰ δόξαν ἤδη ξύμπα-
τες ἀνὰ κράτος τε ἔφρουγον καὶ δρόμῳ τὴν ἐπὶ Βελισάριον ἤσαν.

- Ἐνθένδε οὐκ ἔχω εἰπεῖν ὃ τί ποτε παθὼν Γέλμιερ, ἐν ταῖς 5
H 115 χερσὶν ἔχων τὸ τοῦ πολέμου κράτος, ἐθελούσως αὐτὸ τοῖς πολε-
 μικοῖς μεθῆκε, πλὴν εἰ μὴ ἐς τὸν θάδον καὶ τὰ τῆς ἀβουλίας ἀνα-
 φέρειν δεήσει, ὅς, ἥνικα τι ἀνθρώπου ξυμβῆναι βούλεται φλαῦ-
 ρον, τῶν λογισμῶν ἀψάμενος πρῶτον οὐκ ἔα τὰ ξυνολούοντα ἐς
 βουλὴν ἔρχεσθαι. εἴτε γὰρ τὴν δόξαν ἐδθνωρὸν ἐποιήσατο, **10**
C οὐδ' ἂν αὐτὸν ὑποστήναι Βελισάριον οἶμαι, ἀλλ' ἄρδην ἅπαντα
 ἡμῖν διαφθαρεῖναι τὰ πράγματα· τοσοῦτον δὴ τό τε τῶν Βανδέ-
 λων πλῆθος τό τε αὐτῶν κατὰ Ῥωμαίων δόλος ἐφαίνετο· εἴτε καὶ
 Καρχηδόνος ἐδθ ἤλασε, τοὺς τε ξὺν Ἰωάννῃ εἰπευῶς ἂν ἅπαν-
 τας ἔκτεινεν, οἳ γε κατὰ ἓνα καὶ δύο ἀφροντιστήσαντες τε καὶ **15**
 περιπάτους ἐν τῷ πεδίῳ ποιοῦμενοι τοὺς κειμένους ἐσύλων. καὶ
 τὴν πόλιν ξὺν τοῖς χρήμασι διασωσόμενος τῶν τε ἡμετέρων νεῶν
V 376 οὐ πόρρω ἀφικομένων ἐκράτει καὶ ὅλην ἡμῖν ἀνέστειλλε τοῦ τε
 ἀπόπλου καὶ τῆς νίκης ἐλπίδα. ἀλλὰ γὰρ ἔκραξε τούτων οὐδέ-
 τερα. βιάδην δὲ κατιῶν ἐκ τοῦ λόφου, ἐπεὶ ἐν τῷ ὁμαλεῖ ἐγέ- **20**
 νετο καὶ τῷδελοῦ τὸν νεκρὸν εἶδεν, ἐς τε ὀλοφύσεις ἐτράπετο
D καὶ τῆς ταφῆς ἐπιμελόμενος οὕτω δὴ τοῦ καιροῦ τὴν ἀκμὴν ἤμ-

7. ἐς L. εἰς P. 8. ξυμβῆναι βούλεται] βούλεται ξυμβαίνειν
 Hm. „βούλεται Reg.“ MALT. 15. τε om. A. 21. εἶδεν L.
 οἶδεν P.

plasset, statum, quin etiam coniuncte processum in Vandalos. At
 statim ut permisti sunt, praeter opinionem arrepta fuga, quantum pedi-
 bus valebant, recta omnes ad Belisarium contenderunt.

Quid caussae deinde fuerit cur Gellimer, cum victoriam haberet in
 manibus, eam hosti sponte dimiserit, explicare non queo: nisi dicam
 ipsam quoque imprudentiam referendam ad deum esse, qui casum alicui
 adversum destinans, prius mentem illius praepedit, nec utile consilium
 inire sinat. Ille certe si protinus insecutus esset fugientes, occisisset
 ipse, meo quidem iudicio, Belisarius, resque omnes nostras pessum ivis-
 sent: tantus Vandalorum exercitus, tanta Romanorum trepidatio esse vi-
 debatur. Quod si etiam recta Carthaginem properasset, eos, qui cum
 Iohanne erant, facile delevisset, cum vel singuli separate, vel bini simul
 spatiarentur in campo securi, et quos straverant, spoliarent. Quia urbe
 et gaza servatis, haud longe positas naves nostras cepisset, spemque
 omnem cum navigationis tum victoriae nobis incidisset. At neutrum fo-
 cit. Nam colle in planitiem pedetentim degressus, conspecto fratris ca-
 davere, se ad lamenta convertit, tempusque et curam ponens in eo ta-
 mulando, occasioem excidere passus est, quam arripere nunquam am-

βλονεν, ἥς γε οὐκέτι ἀντιλαμβάνεσθαι ἐδύνατο. τοῖς δὲ φεύγουσι Βελισάριος ἀπαντήσας στήναι κελεύει, κοσμίως τε ἀπαντας διατάξας καὶ πολλὰ ὀνειδίσας, ἐπειδὴ τήν τε Ἀμμάτα τελευτὴν ἤκουσε καὶ τὴν Ἰωάννου μεμιάθηκε δῶξιν καὶ περὶ τοῦ χωρίου 5 καὶ τῶν πολεμίων ἐπύθτετο ὅσα ἐβούλετο, δρόμῳ ἐπὶ Γελλίμερά τε καὶ Βανδύλους ἐχώρει. οἱ δὲ βάρβαροι ἄτακτοί τε καὶ ἀπαράσκευοι ἤδη γεγονότες ἐπιόντας αὐτοὺς οὐχ ὑπέμειναν, ἀλλὰ φεύγουσιν ἀνὰ κράτος, πολλοὺς ἐνταῦθα ἀποβαλόντες, καὶ ἡ μάχη ἐτελεύτα ἐς νύκτα. ἔφρουγον δὲ οἱ Βανδύλοι οὐκ ἐς Καρ- P 223

10 χηδόνα οὐδὲ ἐς Βυζάκιον, ὅθεν περ ἦγον, ἀλλ' ἐπὶ τὸ Βούλλης πεδῖον καὶ τὴν ἐς Νουμίδας ὁδὸν φέρουσαν. οἱ μὲν οὖν ἀμφὶ τὸν Ἰωάννην καὶ οἱ Μασσαγέται περὶ λύχων ἀφὰς ἐς ἡμᾶς ἀναστρέψαντες καὶ ἅπαντα τὰ ζυμβεβηκότα μαθόντες τε καὶ ἀγγέ-
λαντες ζὺν ἡμῖν ἐν Δεκίμῳ διενυκτέρευσαν.

15 κ'. Τῇ δὲ ὕστεραίᾳ τῶν πεζῶν ἅμα τῇ Βελισαρίου γυναικὶ Β παραγενομένων ζύμπαντες τὴν ἐπὶ Καρχηδόνα ἐπορευόμεθα, ἔνθα δὴ περὶ δειλὴν ὕψιν ἦκοντες ἠύλισάμεθα, καίτοι ἐκώλυεν οὐ-
δεὶς ἐς τὴν πόλιν αὐτίκα ἐσελεύσασθαι. οἱ τε γὰρ Καρχηδόνιοι τὰς πύλας ἀνακλινάντες λύχνα ἔκαιον πανδημεὶ καὶ ἡ πόλις κατελάμ-
20 πετο τῷ πυρὶ τὴν νύκτα ὅλην ἐκείνην, καὶ τῶν Βανδύλων οἱ ἀπο-
λειμμένοι ἐν τοῖς ἱεροῖς ἰκέται ἐκάθηντο. ἀλλὰ Βελισάριος διεκώλυσε τοῦ μήτε ἐνέδραν σφίσι πρὸς τῶν πολεμίων γενέσθαι μήτε τοῖς στρατιώταις ἄδειαν εἶναι, ἕτε ἐν νυκτὶ λανθάνουσιν,

10. Βούλλης] Vulgo Βούλης. Bulae RV. Conf. p. 232 a. 233 b. 272 b.

plius potuit. Fugientibus factus obviam Belisarius, sistere iubet, tum omnibus ordinatis graviterque increpitis, ubi caesum Ammatam, et Ioannem Barbaros insecutum audivit, deque locorum situ ac rebus hostium quidquid scire auebat, comperit, in Gellimerem Vandalosque incurrit. Nec iam impetum sustinuerunt incompositi atque imparati Barbari, sed effuse omnes fugerunt, et multa eorum edita caede, nox pugnae diremit. Caeterum Vandalī non Carthaginem nec Byzacium versus, unde venerant, sed ad planitiem Bulae et viam, quae in Numidiam ducit, fugam intenderant. Sub noctem, quando lumina accendi solent, Ioannes et Massagetae ad nos reversi, cum et successus nostros accepissent, et suos narrassent, nobiscum apud Decimum pernoctarunt.

20. Postero die peditatus cum uxore Belisarii affuit: tum Carthaginem omnes ire perreximus: quo postquam pervenimus vesperi, nocturnae quieti locum cepimus extra urbem, quamvis nemo, quominus illico ingrederemur, obstaret. Et vero Carthaginenses, reseratis portis, ubique publice lychnos incenderant, totaque ea nocte urbs ignibus colluxit: dum residui Vandalī in templis supplices iacebant. Sed ingredi vetuit Belisarius, veritus ne quid insidiarum subesset, neu militi expilandi li-

ἐς ἀρπαγῆς τραπέσθαι. ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ αἱ νῆες, εὖρου σφύριον ἀνέμου ἐπιπесόντος, ἐς τὴν ἄκραν ἀφίκοντο. καὶ οἱ Καρχηδό-
νιοι, ἤδη γὰρ αὐτὰς καθεώρων, τὰς σιδηρὰς ἀλώσεις τοῦ λιμέ-
τος, ὃν δὴ Μανδράκιον καλοῦσιν, ἀφελόμενοι, εἰσιτητὰ τῷ
στόλῳ ἐποιοῦν. ἔστι δὲ ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐλῇ οἶκημα σκότους 5
ἀνάπλεων, ὃ δὴ Ἀγκιῶνα καλοῦσι Καρχηδόνιοι, ἐνθα ἐνεβάλλον-
το ἅπαντες οἷς ἂν χαλεπαῖνοι ὁ τύραννος. ἐνταῦθα καθευργμέ-
νοι ἐτύγχανον πολλοὶ τῶν ἐφ' ὧν ἐμπόρων ἐς ἐκεῖνο τοῦ χρόνου.
τούτοις γὰρ δὴ ὁ Γέλμερ χαλεπῶς εἶχεν, ἐπικαλῶν ὡς δὴ αὐτοὶ
βασιλεῖα ἐς τὸν πόλεμον ἐναγάγοιεν, ἐμελλόν τε διασφαρῆναι πάν- 10
τες, δόξαν τοῦτο τῷ Γέλμερι ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ἥ Ἀμμάτας ἐν
Δεκίμῳ ἀπέθανε· παρὰ τοσοῦτον κινδύνου ἦλθον. τοῦτου ὁ
δεσμοφύλαξ τοῦ δεσμοκτηρίου, ἐπεὶ τὰ τε ἐν Δεκίμῳ πραχθέντα
ἤκουσε καὶ τὸν στόλον εἶδε τῆς ἄκρας ἐντὸς, ἐσελθὼν ἐς τὸ οἴ-
κημα πυρθάνεται τῶν ἀνδρῶν, οὕτω ἀγαθὰ πεπυσμένων, ἀλλ' 15
ἐν τῷ σκότῳ καθημένων καὶ παραδοκούντων τὸν θάνατον, τί
ποτε ἄρα βουλομένοις ἂν αὐτοῖς εἴη τῶν ὑπαρχόντων προεμένους
σεσῶσθαι. τῶν δὲ ἅπαντα αἵρουμένων διδόναι ἂ βούλοιο, ἄλλο
μὲν οὐδὲν ἥτει τῶν πάντων χρημάτων, ἥξιου δὲ ἅπαντας ἀμνύ-
ναι ὡς, ἦν διαφύγοιεν, καὶ αὐτῷ ἐν κινδύνοις γενησομένων ξυλλή- 20
φονται ὅση δύναμις. οἱ μὲν οὖν κατὰ ταῦτα ἐποιοῦν. ὁ δὲ
τόν τε λόγον ἅπαντα ἔφραζε καὶ συνίδα ἐκ τοῦ πρὸς θάλασσαν

4. Μανδράκιον] μαδράκιον H. 5. ἀνάπλεων Suidas s. v. ἀγκιῶν.
Vulgo ἀνάπλεον. *ibid.* Ἀγκιῶνα Suidas. *ibid.* ἐνεβάλλοντο Suidas. Vulgo ἐνεβάλοντο. 8. χρόνου] καιροῦ posuit Sui-
das ubi haec suis verbis reddit. 9. τοῦτοις] τούτους H: illud Hm.
11. τοῦτο] τούτῳ HL.

centiam nox praeberet, ipsum tegendo. Ea die naves secundo muro pre-
montorium attigere. Ubi illas prospexere Carthaginienses, portus, quem
Mandracium vocant, sublati catenis ferreis, classi receptum offerebant.
Erat in Regia tenebricosum ergastulum (Anconem Carthaginienses appel-
lant) quo tyrannus sibi inuisum quemque compingebat. Ibi multi ineti-
tores Orientales tunc temporis attinebantur, offensus ipsis Gelimere, quod,
ut aiebat, Imperatorem ad bellum induxissent. Extremum illis suppli-
cium impendebat, iam a Gelimere eo die decretum, quo Ammatas ad
Decimum oppetierat: tantum fuit eorum periculum. At postquam res
ad Decimum gestas audivit carceris custos, et classem cis promontorium
vidit, ingressus ergastulum, viectos, qui prosperae suorum fortunae ad-
huc ignari sedebant in tenebris, ac supremam horam trepide specta-
bant, interrogat quo pretio redimere salutem vellet? Illis quodcumque
ipsi esset colibitum pollicentibus, nihil omnino pecuniae, sed unum hoc
petiit, iureiurando promitterent, si incolumes dimitterentur, periclitanti
sibi pro virili parte affuturos. Quam conditionem amplexis, quo res loco

ἀφελὰν μέρους προσιώντα τὸν στόλον ἀπέδειξε, τῆς τε εἰρκτῆς ἀφείς ἅπαντας ἔξιν αὐτοῖς ἦι.

Οἱ δὲ ἐν ταῖς ναυσὶν ὄντες, οὐπω τι ἀκηκόετες ὦν ἐν τῇ γῇ ὁ στρατὸς ἔδρασε, διηποροῦντο, καὶ τὰ ἱστία χαλάσαντες
 5 ἔς τε τὸ Μερκούριον πέμπαντες τὰ ἐν Δεικίῳ πραχθέντα ἔμα-
 θον, καὶ περιχαρεῖς γενόμενοι ἔπλεον. ἐπεὶ δὲ τοῦ πνεύματος V 377
 σφίσιν ἐπιφόρου ὄντος ἀπὸ σταδίων πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν Καρ- H 116
 χηδόνης ἐγένοντο, Ἀρχέλαος μὲν καὶ οἱ στρατιῶται αὐτοῦ ὀρμί-
 σασθαι ἐκέλευον, τὴν τοῦ στρατηγοῦ διδόντες πρόρρησιν, οἱ δὲ B
 10 ναῦται οὐκ ἐπέθοντο. τὴν τε γὰρ ἐκείνη ἀκτὴν ἀλμυρον ἔφα-
 σκον εἶναι καὶ χειμῶνα ἐπίσημον αὐτίκα μάλα γενήσεσθαι ἐπιδό-
 ξον εἶναι, ὃν δὴ οἱ ἐπιχώριοι Κυπριανὰ καλοῦσι. προὔλεγον τε
 ὥς, εἰ ἐνταῦθα σφίσιν ἐπιγένηται, οὐδ' ἂν τῶν νεῶν μίαν δια-
 σώσασθαι δυνατοὶ εἴεν. καὶ ἦν δὲ οὕτως. ἐν βραχεῖ οὖν τὰ τε
 15 ἱστία χαλάσαντες καὶ βουλευσάμενοι, τοῦ μὲν Μανδρακίου πει-
 ράσασθαι οὐκ ὥντο χρῆναι (τάς τε γὰρ Βελισαρίου ἐντολὰς
 ὑπεστέλλοντο καὶ ἅμα τὴν ἐς τὸ Μανδράκιον εἰσοδὸν ταῖς ἀλύσε-
 σιν ἀποκεκλεισθαι ὑπώπτευον, ἄλλως τε καὶ τῷ παντὶ στόλῳ τὸν
 λιμένα ἐκείνῳ οὐχ ἱκανὸν εἶναι), τὸ δὲ Στάγγον ἐφαίνετο σφίσιν
 20 ἐν καλῷ κεῖσθαι (μέτρῳ γὰρ τεσσαράκοντα σταδίων Καρχηδόνης C
 δέχει) ἐμπόδιόν τε οὐδὲν ἐν αὐτῷ εἶναι καὶ πρὸς τὸν στόλον
 ἅπαντα ἱκανῶς πεφυκέναι. ἔνθα δὴ ἀφικόμενοι περὶ λύχνων
 ὁφὰς ὠρμίσαντο πάντες, πλήν γε δὴ ὅτι Καλώνυμος, ἅμα τῶν

1. μέρους] μέρος H: μέρος Hm. 8. ὀρμίσασθαι L. ὀρμήσα-
 σθαι P. 15. χαλάσαντες] χαλάσαντας A.

essent exposuit, avulsoque asserere, unde ad mare prospectus erat, classem accedentem ostendit: mox effuso carcere, cum ipsis ablit.

At classiarum, nondum auditis quae expositae in terram copiae fecerant, pendebant animi. Quare contractis velis, ad oppidum Mercurii mittunt: unde accepto rerum, quae apud Decimum contigerant, nuntio, laetissimi navigarunt. Provecti secundo vento, cum iam Carthagine stadiis centum et quinquaginta abessent, Belisarii littus applicare iuebant. Refragabantur nautae, asseverantes illud esse importuosum, ac, nisi mentiretur communis opinio, insignem illam tempestatem, quae Cypriana ab indigenis dicitur, imminere: hac si ibi deprehenderentur, fieri non posse, ut vel unam navim servarent: idque verum erat. Igitur demissis momento velis, roque in deliberationem vocata, tentandum non esse aditum in Mandracium censuerunt: tum ut Belisario obtemperarent, tum quia Mandracii ostium catenis clausum, nec portum universae classis capacem existimabant. At stagnum commodum situm ipsis videbatur: quippe quod Carthagine stadiis xl. distaret, nullum haberet obicem, et omni classi sufficeret. Eo illati luminibus accensis, applicuerunt omnes, praeter Calony-

ναυτῶν τισι, τοῦ τε στρατηγοῦ ἀφροντιστήσας καὶ τῶν ἄλλων πάντων ἐς τὸ Μανδράκιον λάθρα ἐπέβη, οὐδενὸς κωλύσαι τολμήσαντος, καὶ χρήματα τῶν ἐπὶ θαλάσῃ ψηκμένων ξένων τε καὶ Καρχηδονίων ἐμπορῶν διήρπασε.

Τῇ δὲ ἐπιγενομένῃ ἡμέρᾳ Βελισάριος τοὺς τε ἐν ταῖς ναυσὶ 5 τὴν ἀπόβασιν ἐκέλευε ποιεῖσθαι καὶ ὅλον διακοσμήσας τὸ στράτευμα, διατάξας τε ὡς ἐς μάχην ἐπὶ Καρχηδόνα ἐσήλανεν· ἔδειξε γὰρ μὴ τίς οἱ ἐνέδρα πρὸς τῶν πολεμίων ὑπαντιᾷσθαι. ἔνθα δὴ πολλὰ μὲν τοὺς στρατιώτας ὑπέμνησεν, ἥλικα σφίσι ἐντυχήματα γένοιτο, ἐπειδὴ σωφροσύνην ἐς Αἰθίους ἐπέδειξαντο, πολλὰ δὲ 10 παρῆναι τὴν εὐκοσμίαν ἐν Καρχηδόνι ὡς μάλιστα διασώσασθαι. Ῥωμαίους γὰρ τὸ ἀνέκαθεν ὄντας Αἰθίους ὑπαντας γενέσθαι τε ἐπὶ Βανδίλοις οὕτις ἐθελουσίους καὶ πολλὰ πεπονθέναι πρὸς ἀνδρῶν βαρβάρων ἀνόσια. διὸ δὴ καὶ βασιλεῖα ἐς πόλεμον καταστῆναι Βανδίλοις, εἶναι τε οὐχ ὅσων ξυμβῆναι τι πρὸς αὐτῶν 15 ἄχαρι ἐς ἀνθρώπους, ὧν τὴν ἐλευθερίαν ὑπόθεσιν ποιησάμενοι ἐπὶ Βανδίλοις ἱστράτευσαν. τοσαῦτα παραινέσας ἔς τε Καρχηδόνα ἐσήλθε καὶ, ἐπεὶ πολέμον οὐδὲν σφίσι ἐφαίνετο, ἐς τὸ παλᾶτιον ἀναβὰς ἐν τῷ Γελίμερος θρόνῳ ἐκάθισεν. ἐνταῦθα ἐντυχόντες πολλῇ κραυγῇ Βελισαρίῳ ἐμπορῶν τε πλῆθος καὶ ἄλ- 20 λοι Καρχηδόνιοι, ὅσοις ἐπιθαλάσσια τὰ οἰκήματα τετύχηκεν εἶναι, ἡτιώκτο ἄρπαγὴν σφίσι τῶν ὑπαρχόντων τῇ προλαβούσῃ νυκτὶ πρὸς τῶν ναυτῶν ξυμβῆναι. ὁ δὲ Καλῶνυμον ὀρεκοῖς κα-

2. ἐπέβη] ἐπέβη L. 5. ἐπιγενομένη] ἐπιγενομένη LHm. 12. Ῥωμαίους γὰρ] γὰρ post Αἰθίους HL.

mum, qui cum aliquot navis, nulla Magistri militum, nulla caeterorum omnium habita ratione, clam Mandracium subiit, nemine offerre moram audente, et mercatores, cum exteris, tum Carthaginenses, qui propter mare habitabant, pecuniis spoliavit.

Insequenti die Belisarius exarsum classiaris imperat, et adornato universo exercitu, neque aliter quam ad pugnam disposito, insidiarum hostilium metu id suadente, iter Carthaginem versus dirigit. Ubi proxime ventum est, multus fuit in commemorandis militi successibus prosperis, quos exhibita Afris moderatio peperisset: plurimum hortatus est, ut disciplinam, praesertim Carthagine, servarent ac meminissent olim Afros, cum omnes essent Romani, invitos iugum Vandalicum subiisse, et a Barbaris iniquissima fuisse habitos; propterea Imperatorem arma movisse: nefas esse molestiam illis facessere, quorum libertatis causa bellum hoc suscepissent. Hac usus cohortatione, Carthaginem ingreditur, ac nihil usquam hostile nactus, palatium ascendit, ubi sedit in Gelimeris solio. Huc mercatores alique Carthaginenses, quorum aedes mare praetexebant, facto agmine, vociferantes conveniunt Belisarium, seque a navis superioris nocte expilatos queruntur. Ille Calonymum iurclurando obstrin-

ταλαμβάνει ἢ μὴν ἅπαντα ἐς τὸ ἐμφανὲς ἐνεγκεῖν τὰ φώρια. Καλόνυμος δὲ ὁμόσας τε καὶ τὰ ὁμωμοσμένα ἐν ἀλογία ποιησάμενος τὸ μὲν παραντίκτα τὰ χρήματα ἐληίσατο, χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον τὴν δίκην ἔτισεν ἐς Βυζάντιον. νόσῳ γὰρ ἀλούς τῇ κα-
5 λουμένη ὑποπληξία καὶ τῶν φρενῶν ἔξω γενόμενος, τῆς τε γλώσσης ἀποτραγὼν τῆς αὐτοῦ, εἴτα ἀπέθανεν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν χρόνῳ τῷ ὕστερῳ ἐγένετο.

κα'. Τότε δὲ Βελισάριος, ἐπεὶ ὁ καιρὸς ἐς τοῦτο ἦγεν, Β
ἄριστον σφίσι ἐκέλευε γενέσθαι, οὗ δὴ Γέλιμερ τοὺς τῶν Βαν-
10 δίων ἡγουμένους ἐστῆν εἰσθαι. Δέλφικα τὸν τόπον καλοῦσι
Ῥωμαῖοι, οὐ τῇ σφετέρᾳ γλώσσῃ, ἀλλὰ κατὰ τὸ παλαιὸν ἑλλη-
νίζοντες. ἐν παλατίῳ γὰρ τῷ ἐπὶ Ῥώμῃς, ἐνθα ξυνέβαινε στι-
βάδας τὰς βασιλέως εἶναι, τρίπους ἐκ παλαιοῦ εἰσθήκει, ἐφ' οἷ
δὴ τὰς κύλικας οἱ βασιλέως οἰνοχόοι ἐτίθεντο. Δέλφικα δὲ τὸν V 378
15 τρίποδα καλοῦσι Ῥωμαῖοι, ἐπεὶ πρῶτον ἐν Δελφοῖς γέγονε, καὶ
ἀπ' αὐτοῦ ἐν τε Βυζαντίῳ καὶ ὅπῃ βασιλέως εἶναι στιβάδα ξυμ- C
βαίνει Δέλφικα τοῦτο καλοῦσι τὸ οἶκημα, ἐπεὶ καὶ τὰ βασιλέως
οἶκτα παλάτιον ἑλληνίζοντες καλοῦσι Ῥωμαῖοι. Πάλλαντος γὰρ
ἄνδρὸς Ἕλληνας ἐν τούτῳ τῷ χωρίῳ οἰκήσαντας πρὸ Ἰλίου ἀλώ-
20 σεως, οἶκιαν τε λόγον ἀξίαν ἐνταῦθα δειμαμένου, παλάτιον μὲν
τὸ οἶκημα τοῦτο ἐκάλουν, ἐπεὶ δὲ τὴν αὐτοκράτορα παραλαβὼν
ἄρχῃν Αὔγουστος ἐνταῦθα καταλύειν τὸ πρῶτον ἔγνω, παλάτιον
ἀπ' αὐτοῦ καλοῦσι τὸ χωρίον οὗ ἂν βασιλεὺς καταλύοι. ἐν Δέλ- D

4. ἐς Βυζάντιον] ἀφικόμενος addebat Maltretas. 18. Πάλλαντος]
πάλλαντος H. 20. τε L. δὲ P.

git ut bona fide in medium proferat quidquid raptum est. Iuravit Calonymus, et pericario pecunias tum quidem abstulit: verum aliquanto post Byzantii poenas luit. Nam apoplexia correptus, et alienatus mens, abesa dentibus lingua, animam edidit. Sed haec postea.

21. Hora prandii iam appetente, id Belisarius instrui sibi iussit, ubi Gelimer convivio principes Vandalorum excipere consueverat. Cum locum Romani Delphicam, non utique Latino, sed Graeco vocabulo ex antiquitate petito, nominant. Siquidem in ea parte Romani palatii, ubi epulae tori Imperatoris erant, stabat ab aeo tripus, in quo Caesaris pinacernae calices reponebant. Tripodem autem, quia Delphis primum est visus, Delphicam Romani vocant. Hinc mos deductus, ut Byzantii et ubicumque Caesareum accubitus est, coenaculum Delphica appellatur. Similiter Graecam habet originem nomen palatii, quo Regiam Romani donant. Cum enim Pallas, ortu Graecus, ibi sedem ante excidium IIIi fixisset, condita ab ipso domus magna palatium dicta fuit. Ex quo autem potius rerum Caesar Augustus eandem sibi legit habitationem, ubicumque est domicilium principis, palatium nuncupatur. Ergo Belisarius in Delphica epulatus est cum exercitus nobilitate. Ac pridie qui-

ρμη τοίνυν Βελισάριός τε ἦσθαι καὶ εἴ τι ἐν τῷ στρατεύματι δό-
μιον ἦν. τετύχηκε δὲ τῇ προτεραίᾳ τῷ Γελλίμερι γεγονὸς ἄρι-
στον ἐν παρασκευῇ εἶναι. καὶ ταῖς τε βρώσειν αὐταῖς ἐστιά-
θημεν ἢ τε τοῦ Γελλίμερος θαλαπεία παρσίδει τε καὶ ὄνοχόε καὶ
ἄλλα ὑπουργοῦ. παρῆν τε ἰδεῖν ὠραϊζομένην τὴν τύχην καὶ 5
τοιουμένην ἐπιδείξιν, ὥς ἅπαντά τε αὐτῆς εἶη καὶ οὐδὲν ἀνθρώ-
πῳ ἴδιον γένοιτο. Βελισαρίῳ δὲ ξυνηνέχθη ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ ἐν-
δοκίμῃσιν ὥς οὔτε τῶν καθ' αὐτὸν οὐδενὶ κάποτε οὔτε τῶ ἄλλῳ
τῶν ἐκ παλαιοῦ γεγονότων τετύχηκε. τῶν γὰρ δὴ Ῥωμαίων στρα-
τιωτῶν οὐκ εἰωθότων θορύβου χωρὶς ἐς πόλιν κατήκοον σφίσι 10
ἦδ' ἂν κατὰ πεντακοσίους ἄλλως τε καὶ ἐκ τοῦ ἀπροσδοκίτου
εἶναι, οὕτω δὲ κοσμίους ἅπαντας ὁ στρατηγὸς οὕτως τοὺς ἀρχο-
μένους παρέσχετο ὥστε οὐδὲ ὕβριν τινα ἢ ἀπειλὴν γενέσθαι, οὐ
κὲν οὐδέ τι ἐμπόδισμα τῇ κατὰ τὴν πόλιν ἐργασίᾳ ξυνέβη, ἀλλ'
ἐν αἰούσῃ πόλει καὶ πολιτείᾳ μεταβαλοῦσθαι καὶ βασιλείᾳ ἄλλα 15
ζαμένῃ οὐδὲ τῶν ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς ξυνέβη τινὸς τὴν οἰκίαν ἀποκτε-
λεῖσθαι, ἀλλ' οἱ γραμματεῖς τὰ βιβλία γράψαντες τοὺς στρα-
τιώτας, ὥσπερ εἰώθει, ἐς τὰς οἰκίας εἰσήγαγον, αὐτοὶ τε ὧντιον
ἐκ τῆς ἀγορᾶς τὸ ἄριστον λαβόντες ὥς ἐκάστῳ ἦν βουλομένῳ
ἰσχύον.

20

Μετὰ δὲ Βελισάριος Βανδύλοις τε τοῖς ἐς τὰ ἱερὰ καταφθ-
οῦσαι πρὸς τὸ ἰδίον καὶ τῶν τειχῶν ἐπιμελεῖτο. ἦν γὰρ ὁ Καρ-
τηδόσιος περίβολος οὕτω δὴ ἀτμημένῳ ὥστε ἐσβατὸς ἐν χώ-

8. οὔτε — οὔτε] οὐδέ — οὐδέ P. 11. Post πεντακοσίους legeba-
tur εἶναι. 12. εἶναι] εἶναι L. 15. πολιτείᾳ Pm. πολιτείᾳ P.
18. ἐς] εἰς L.

em prandium apparatus Gelimeri fuerat: nobis vero placuit hie dem
psis dapibus convivari. Quin et ministri Gelimeris fercula apponebant,
infundebant pocula, et in omnibus deserviebant. Hic certe videre erat
seriantem Fortunam, ac docentem, se rerum esse omnium dominam,
omnem nihil nisi precario possidere. Quo die Belisarius laudem con-
secutus est tantam, ut gloriam non eorum modo, qui tum vivebant, sed
eterum etiam obscuraverit. Cum enim Romanis militibus solenne sit,
unquam sine tumultu urbem sibi subditam ingredi, si vel tantum quin-
centi sint, praesertim quando est protectio subitaria, ille suos omnes
in continuo in officio, ut nec contumeliae, nec minae usquam iactae
uerint, non impeditum civitatis commercium; sed in urbe capta, quae
egimen dominumque mutaverat, tabernae usque patuerunt: scribe da-
is libellis hospitalibus, in domos pro more induxerunt milites; hi coem-
tis, quae quisque voluit, cibariis, quiescere.

Post, Vandalis, qui in templa confugerant, fidem publicam Belisarius
edit, animumque ad urbis muros instaurandos adiecit, cum adeo negle-
gi fuissent, ut passim pervii, adiutur cuiusvis faciem praebent. Pars

ραῖς πολλαῖς τῷ βουλομένῳ καὶ ἐξέφοδος ἐγεγόνει. μοῖρα γὰρ οὐκ ὀλίγη αὐτοῦ καταπεπτώκει καὶ διὰ τοῦτο Γέλμιερα οἱ Καρχηδόνιοι ἔφασκον ἐν τῇ πόλει σὺχ' ἐποστῆναι. οὐ γὰρ ἂν ποτε οἴεσθαι χρόνῳ ὀλίγῳ οἶόν τε εἶναι τῷ περιβόλῳ τούτῳ τὴν ἀσφάλειαν ἀνασώσασθαι. ἔλεγον δέ τι καὶ λόγιον παλαιὸν ἐν Καρχηδόνι πρὸς τῶν παιδίων ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις εἰρησθαι ὥς τὸ γάμμα διῶξει τὸ βῆτα, καὶ πάλιν αὐτὸ τὸ βῆτα διῶξει τὸ γάμμα, καὶ τότε μὲν παίζουσιν αὐτὸ τοῖς παιδίοις εἰρησθαι καὶ ἀπολειφθαι ἐν αἰνίγματος ἀπορουμένου μοίρα, νῦν δὲ ἅπασιν ἄντικρυς 10 φανερὸν εἶναι. πρότερόν τε γὰρ Γιλζέριχος Βονιφάτιον ἐξεδίωξε καὶ τανῦν Γέλμιερα Βελισάριος. τοῦτο μὲν οὖν, εἴτε φήμη τις ἦν εἴτε λόγιον, ταύτῃ ἐχώρησεν.

Τότε δὲ καὶ ὄναρ πολλοῖς μὲν πολλὰκις ὄφθ' ἐν πρότερον, D ἄδηλον δὲ γεγονὸς ὅπῃ ἐκβήσεται, ἐς φῶς ἐληλύθει. ἐτύγχανε δὲ 15 ὃν τὸ ὄναρ τοιοῦνδε. Κυπριανὸν, ἅγιον ἄνδρα, μάλιστα πάντων οἱ Καρχηδόνιοι σέβονται. καὶ αὐτῷ νεῶν τινα λόγου πολλοῦ ἄξιον πρὸ τῆς πόλεως ἰδρυσάμενοι παρὰ τὴν τῆς θαλάσσης ἥονα τὰ τε ἄλλα ἐξοσιοῦνται καὶ ἄγουσιν ἐνιαύσιον ἑορτὴν, ἣν δὴ Κυπριανὰ καλοῦσι, καὶ ἀπ' αὐτοῦ τὸν χειμῶνα οἱ ναῦται, οὐπερ 20 ἐγὼ ἀρτίως ἐμνήσθην, ὁμωνύμως τῇ πανηγύρει προσαγορεύειν εἰώθουσιν, ἐπεὶ ἐς τὸν καιρὸν ἐπισκῆπτειν φιλεῖ, ἐφ' οὗ ταύτην οἱ Αἰβυες ἄγειν ἐς αἰὲ τὴν ἑορτὴν νενομίκασι. τοῦτον οἱ Βανδίλοι τὸν νεῶν ἐπὶ Ὀνωρίχου βασιλεύοντος τοὺς Χριστιανοὺς βια-

17. ἥονα] ἡῖονα P.

19. χειμῶνα] λιμένα A inter versus.

enim magna corruerat, eamque esse causam Carthaginienses dicebant, cur Gelimere se urbi non commisisset, quod non putaret muros exiguo tempore sic posse restitui, ut securitatem afferrent. Quoddam etiam vetus vaticinium repetebant, a pueris olim Carthagine in haec verba prolatum: *G fugabit B, ac rursus B fugabit G*. Ac tum quidem quod pueri ludentes iactabant, inter aenigmata perobscura locum habuit, nunc autem omnibus liquet: nam antea Gizericus Bonifacium, iam Belisarius Gelimere exegit. Ita demum hoc cecidit, sive omen fuerit, sive vaticinium.

Patuit quoque et lucem accepit, oblatum saepe multis secundum quietem visum, cuius exitus omnes latebat: fuit autem eiusmodi. Carthaginienses D. Cypriano, quem maxime venerantur, templum clarissimum ante urbem ad littus maris posuere, et cum alia, quae ad eius cultum pertinent, rite procurant, tum solenne celebrant, quod ab ipsis dicitur Cypriana. Hoc ipsum nomen tempestatī illi, cuius mentionem proxime feci, ideo nautae tribuunt, quia eo fere tempore cooriri solet, quo Afri festam hoc agere consueverunt. Templum illud Vandalī, regnante Honorico, Chri-

- σάμενοι ἔχον. καὶ αὐτῶν ἐνθάδε ἔδν πολλῇ ἀτιμίᾳ τοῖς ἱερέας
P 227 ἐνθάδε ἐξελάσαντες αὐτοὶ τῶν ἱερῶν τὸ λοιπὸν, ὅτε προσηκόντων
Ἀρειανοῖς, ἐπεμελοῦντο. ἀσχάλλουσιν οὖν διὰ ταῦτα καὶ δια-
πορουμένοις τοῖς Ἀββυσι πολλάκις φασὶ τὸν Κυπριανὸν ὄναρ ἐπα-
σκήψαντα φάναι ἄμφ' αὐτῷ μεμιμῶν τοὺς Χριστιανοὺς ἡκιστα
V 379 χρῆναι· αὐτὸν γάρ οἱ προΐοντος τοῦ χρόνου τιμωρὸν ἔσεσθαι.
ἐπεὶ δὲ ὁ λόγος περιφερόμενος ἐς τοὺς Ἀββυσις ἅπαντας ἦλθε, κα-
ραδοκεῖν μὲν αὐτοὺς τίσιν ποτὲ τινα τῶν ἱερῶν τούτων ἕνεκα ἐς
τοὺς Βανδύλους ἀφίξισθαι, οὐκ ἔχον μέντοι τεκμηριῶσαι ὅπῃ
B ποτὲ αὐτοῖς ἢ τοῦ ὀνείρου ὄψις ἐκβήσεται. τὸν οὖν, ἐπειδὴ ἐς 10
Ἀιβὴν ὁ βασιλεὺς στόλος ἀφίκατο (ἐπανιὼν γὰρ ἤδη ὁ χρόνος
τῇ ὕστερα αἰᾷ τὴν πανήγυριν ἀγαγεῖν ἐμέλλεν), οἱ μὲν τῶν Ἀρει-
ανῶν ἱερεῖς, καί περ Ἀμμάτα Βανδύλοις ἐς Δείκιον ἡγησάμενοι,
τό τε ἱερὸν ἐκάθησαν ἅπαν καὶ τῶν ἐνταῦθα ἀναθημάτων τὰ κάλ-
λιστα ἐκρέμων, καὶ τὰ λύχνα ἐν παρασκευῇ ποιησάμενοι τὰ τε 15
κειμήλια ἐξεγκόντες ἐκ τῶν ταμιείων ἡτοίμαζον ἀκριβῶς ἅπαντα,
ὥς πῃ αὐτῶν ἕκαστον ἐς τὴν χρεῖαν ἔχον ἐπιτηδείως ἐτύγγαν.
τὰ δὲ ἐν Δείκῳ οὕτως, ὥσπερ μοι προδεδήλωται, γενέσθαι ζυν-
C ἔβη. καὶ οἱ μὲν τῶν Ἀρειανῶν ἱερεῖς φεύγοντες ὄχοντο, Χρι-
στιανοὶ δὲ, οἷς τὰ ἐς τὴν δόξαν ὁρθῶς ἦσκηται, ἀφικόμενοι ἐς 20
H 118 τοῦ Κυπριανοῦ τὸν νεῶν, τὰ τε λύχνα ἔκαιον ἅπαντα καὶ τῶν ἱε-
ρῶν ἐπεμελοῦντο ἥπερ αὐτοῖς ταῦτα τελείσθαι νόμος, οὕτως τε
ἄπασιν ᾧ δὴ προὔλεγεν ἢ τοῦ ὀνείρου ὄψις ἐγνώσθη. ἀλλὰ
ταῦτα μὲν τῇδε ἐχώρησεν.

16. ταμιείων AL. ταμίαν P.

stianis per vim eripuerunt, mox detrusis indignissime eorum sacerdoti-
bus, ipsi sacra Ariano ritu deinceps curarunt. Moestis ea re et animi
dubilis Afris Cyprianum saepe visum in somnis dixisse perhibent, ne sua
causa Christianos haberet sollicitos, futurum enim tempus, cum ipse fa-
ctam sibi iniuriam ulcisceretur. Quam vocem pervagatam cum Afri omnes
accepissent, poenam aliquam, sacrorum eiusmodi vindicem, tandem Van-
dalis irrogandam, avide expectabant: at quo demum visum illud evasu-
rum esset, coniectura assequi nequibant. Iam vero, postquam in Africam
Imperatoris classis appulsa est, pridie recurrentis festi, quamvis ad De-
cimum Vandalos Ammatas duxisset, Ariani tamen sacerdotes templum
perpurgarunt; e donariis, quae illic asservabantur, pulcherrima quaeque
suspendebant; lychnisque ornatis, et sacra suppellectili e repositoriis edu-
cta, omnia, pro idoneo cuiusque usu, diligenter pararunt. Consecrata
sunt, quae gesta apud Decimum supra dixi: tunc fuga elapsis sacerdoti-
bus Ariani, Christiani, rectae fidei ac verae religionis cultores, Cy-
priani aedem ingressi, lucernas omnes accenderunt, et sacra consecrata
apud se ritu curarunt. Ita quid visum significaret, enotuit. Haec ibi
evenerunt.

κβ'. Ἡ δὲ τῶν Βανδύλων τάξις λόγου παλαιοῦ ἀναμνη-
σθέντες ἐθαύμαζον, ἐξεπιστάμενοι τὸ λοιπὸν ὡς ἀνθρώπων γε
ὄντι οὐτ' ἂν ἄπιστός τις ἐλπίς οὔτε κτήσις βέβαιος γένοιτο. ὅστις
δὲ ἦν οὗτος ὁ λόγος καὶ ὄντινα ἐρρήθη τρόπον, ἐγὼ δηλώσω. D
5 ἦν τε Βανδύλοι κατ' ἀρχὰς τῷ λιμῷ πιεζόμενοι ἐξ ἡθῶν τῶν πα-
τρῶν ἀνίστασθαι ἔμελλον, μοῖρά τις αὐτῶν ἀπελείπετο, οἷς δὴ
ὀκνήσει ἐχομένοις πρὸς ἡθονὴν Γοδιγίσκῳ ἐπισπείσθαι οὐκ ἦν.
προϊόντος δὲ χρόνου τοῖς τε μέναισι τὰ ἐς τῶν ἐπιτηδείων τὴν
ἀφθονίαν εὖ ἔχειν ἐδόκει καὶ Γιζέριχος ἔδν τοῖς ἄμφ' αὐτὸν Λι-
10 βύην ἔσχειν. ὅπερ ἀκούσαντες οἱ Γοδιγίσκῳ οὐκ ἐπισπόμενοι
ἔχαιρον, τῆς χώρας λοιπὸν ἰσχυρότατα σφίσιν ἐς τὸ ἀποζῆν διαρ-
κούσης. δέισαντες δὲ μὴ χρόνῳ πολλῷ ὕστερον ἢ αὐτοὶ, ὅσοι
Λιβύην ἔσχον, ἢ τούτων ἀπόγονοι ὅτῳ δὴ τρόπῳ Λιβύης ἐξε- P 228
λαυνόμενοι ἐπανήξουσιν ἐς τὰ πάτρια ἦδη (οὐ γάρ ποτε Ῥω-
15 μαίους αὐτὴν ἐς αἰὲ περιόψεσθαι ὑπετόπαζον), πρέσβεις ἐπεμψαν
πρὸς αὐτούς. οἷ, ἐπεὶ Γιζέριχῳ ἐς ὕψιν ἦκον, συνήδεσθαι μὲν
τοῖς ὁμογενέσιν οὕτω δὴ εὐημερήσασιν ἔφασκον, φυλάσσειν δὲ
περαιτέρῳ τὴν γῆν οὐχ οἷοι τε εἶναι, ἥσπερ αὐτοὶ ὀλιγωρηκότες
ἐπὶ Λιβύης ἰδρύσαντο. ἐδέοντο οὖν, εἰ μὴ γῆς τῆς πατρώας
20 μεταποιούσιν, κτήματι αὐτοῦς ἀνοστήτω σφίσι δωρήσασθαι,
ὅπως δὴ κύριοι τῆς χώρας ὡς ἀσφαλέστατα γεγεννημένοι, ἦν τις
κακουργήσων ἐπ' αὐτὴν ἴοι, ὡς ἤμιστα ἀναξιούν ὑπὲρ αὐτῆς θνή-

8. οὐτ' — οὔτε] οὐδ' — οὐδέ P.

4. ἐρρήθη] ἐρρήθη P.

7. Γοδιγίσκῳ] Scribebatur Γωδιγίσκῳ hic et infra. Γοδιγίσκος
scribitur p. 819, 9. 11. 323, 13. et corrupto Γοδιγίλος p. 39, 22.

10. ὅπερ ἀκούσαντες] δ̄ παρακούσαντες L.

22. At Vandalorum ordines mirabantur, veteris dicti memores, iam-
que edocti nihilnon in posterum ab homine probabiliter sperari, nihil
certo possideri posse. Porro quodnam id verbum sit, et quomodo pro-
latum, exponam. Initio, cum pressi fame Vandali e patris sedibus demi-
grarent, relicti sunt nonnulli, quibus obstitit blandiens inertia ne sequi
vellent Godigiscum. Procedente tempore, illi residui largam habere an-
nonam visi sunt, et Gizericus cum suis Africam occupavit. Cuius rei
nuntius laetitiam iis attulit, qui comites Godigisclo se non addiderant:
ad hoc enim res bene comparatas videbant, ut sua ipsis regio satis prae-
beret, quo vitam deinceps tolerarent. Sed veriti ne olim vel illi ipsi,
qui Africam obtinuerant, vel eorum nepotes quoquo modo pulsī ex Africa,
ad natale solum redirent (neque enim illam Romanis neglectui fore sem-
per putabant) legatos miserunt: qui ad Gizerici conspectum admissi, di-
xere, se res adeo laetas gratulari popularibus suis: ab ipsis servari non
posse amplius regionem, qua posthabita, Africam colerent: propterea ro-
gare, ut, quando patriam non curarent, iis, qui remanserant, possessio-
nem donarent iam inutilem sibi; ut regionis certum adepti dominium, si

σαν. Γιζέριχος μὲν οἷν καὶ Βανδύλοις τοῖς ἄλλοις εὖ τε καὶ τὰ
 B δίκαια λέγειν ἰδοῦσαν, καὶ συνεχώρουν ἅπαντα, ὅσα οἱ πρέσβεις
 αὐτῶν ἔχρηζον. γέρον δέ τις ἀνὴρ ἐν αὐτοῖς δόκιμος καὶ δόξαν
 ἐπὶ ξυνέσει πολλήν τινα ἔχων τὸ τοιοῦτον ἐπιτρέψαι οὐδαμῇ ἔφη.
 τῶν γὰρ ἀνθρωπείων οὐδ' ὅτιοῦν ἐπὶ τοῦ ἀσφαλοῦς ἵστασθαι, 5
 ἀλλ' εἶναι αὐτοῖς ἐς τὸν πάντα αἰῶνα βέβαιον μὲν τῶν ὄντων οὐ-
 δέν, τῶν δέ οὐκ ὄντων οὐδέν ἀμήχανον. ταῦτα ὁ Γιζέριχος
 ἀκούσας ἐπήνισέ τε καὶ τοὺς πρέσβεις ἀπράκτους ἀποπέμπεσθαι
 ἔγνω. τότε μὲν οὖν αὐτός τε καὶ ὁ παραινέσας, ἅτε τὰ ἀμήχανα
 προορώμενοι, πρὸς πάντων Βανδύλων γέλωτα ὤφλον. ἐπεὶ δὲ 10
 ταῦτα, ἅπερ ἐρρήθη, ἐγένετο, μετέμαθόν τε τῶν ἀνθρωπείων
 C πραγμάτων οἱ Βανδύλοι τὴν φύσιν καὶ σοφοῦ τὸ ἔπος εἶναι ἀνδρὸς
 ἔγνωσαν.

V 380 Τούτων μὲν οὖν Βανδύλων, οἳ ἔμειναν ἐν γῇ τῇ πατρίδι,
 οὔτε μνήμη τις οὔτε ὄνομα ἐς ἐμὲ σώζεται. ἅτε γὰρ, οἶμαι, ὅλί-15
 γοις τισὶν οὖσιν ἢ βεβιάσθαι πρὸς βαρβάρων τῶν σφίσις ὁμόρην
 ἢ ἀναμειχθαι οὔτι ἀκουσίους τετύχηκε, τό τε ὄνομα ἐς αὐτοὺς
 πη ἀποκεκρίσθαι. οὐ μὴν οὐδὲ ἡσσημένοις τότε πρὸς Βελισαρίου
 Βανδύλοις ἔννοια γέγονεν ἐς ἥθη τὰ πάτρια ἐνθ' ἐνδεῖ ἵναι. οὐ γὰρ
 εἶχον ἐκ Διβύης ἐκ τοῦ αἰφνιδίου, ἄλλως τε καὶ νεῶν οὐ παρουν- 20
 D σῶν σφίσις, ἐς τὴν Εὐρώπην κομίζεσθαι, ἀλλ' ἔτισαν ἐνταῦθα
 τὴν δίκην ἀπάντων ὧν περ ἐς Ῥωμαίους ἐργάσαντο καὶ οὐχ ἡκιστα
 ἐς Ζακυνθίους. Γιζέριχος γὰρ, ἐπισκήψας ποτὲ τοῖς ἐν Πέλο-

11. ἐρρήθη] ἐρρέθη P. 15. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P.

16. βεβιάσθαι L. βεβιάσθαι P. 23. Πελοποννήσου] Πελοποννήσου P.

quis eo veniret infensus, pro illa mori non dubitarent. Aequa haec Gizerico caeterisque Vandalis postulatio visa est; iamque annuebant legatis, cum senex quidam nobilitate et prudentia clarissimus intercessit, nihil in rebus humanis stabile esse affirmans, sed quaecunque quidem adessent, omnia fore semper incerta; quae vero nondum existerent, eorum nihil non posse fieri. His auditis assentiens Gizericus, legatos re infecta remisit. Tum quidem ipsum ac suasorem, tanquam impossibilem providos, Vandali omnes deriserunt, sed eorum nepotes, ubi, quae commemoravimus, acciderunt, rerum humanarum naturam edocti, dictum illud sapientis fuisse viri confessi sunt.

Caeterum extincta est hodie memoria, ac nomen Vandalorum illorum interiiit, qui in patria restiterunt. Scilicet cum pauci essent, vel a conterminis Barbaris exterminatos crediderim, vel sponte ipsis permistos nomen amisisse. Nec tamen fuis a Belisario Vandalis revisere patriam consilium fuit. Haud enim repente in Europam ex Africa migrare, maxime cum navigia decescent, licebat: verum ibi poenas dedere facinororum omnium, quae in Romanos ac praecipue in Zacynthios perpetraverant. Nam aliquando Gizericus conversa in Peloponnesum vi, cum Taciturnum

ποννήσῃ χωρίοις, Ταινάρῳ προσβαλεῖν ἐνεχείρησεν. ἐνθὲνδε τε κατὰ τύχος ἀποκρουσθεῖς καὶ πολλοὺς τῶν οἱ ἐπομένων ἀποβαλὼν ἀνεχώρησεν οὐδενὶ κόσμῳ. διὸ δὴ τῷ θυμῷ ἔτι ἐχόμενος Ζακύνθῳ προσέσχε, καὶ πολλοὺς μὲν τῶν ἐν πασὶ κτείνας, τῶν δὲ 5 δοκίμων ἐς πεντακοσίους ἀνδραποδίσας δι' ὀλλγῶν ἀπέπλευσεν. ἐπειδὴ τε γέγονεν ἐν μέσῳ τῷ Ἀδριατικῷ καλουμένῳ πελάγῃ, ἐνταῦθα κρεουργήσας τῶν πεντακοσίων τὰ σώματα, πανταχῇ τῆς θαλάσσης οὐδὲν ὑπολογισάμενος ἔρραψεν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις γένητο.

10 κγ'. Γέλμερ δὲ τότε χρήματά τε πολλὰ Λιβύῳ τοῖς P 229 γεωργοῖς προΐμενος καὶ φιλοφροσύνῃ ἐς αὐτοὺς χρώμενος ἐπαγγέσθαι πολλοὺς ἴσχυσεν. οὗς δὴ ἐκέλευε Ῥωμαίων τοὺς ἐς τὰ χωρία περιούστας κτείνειν, χρυσίον ταχὺν ἐπὶ φόνῳ ἐκάστῳ τῷ ἀπολοῦντι ἐπικηρύξας. οἱ δὲ πολλοὺς τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ 15 ἔκτεινον, οὐ στρατιώτας μόντοι, ἀλλὰ δούλους τε καὶ ὑπηρέτας, οἳ δὴ χρημάτων ἐπιθυμία ἐς τὰς κώμας ἀναβαλόντες λάθρα ἡλίσκοντο. καὶ αὐτῶν τὰς κεφαλὰς οἱ γεωργοὶ παρὰ Γέλμερα φέ- H 119 ροντες αὐτοὶ μὲν ἔμμιθοι γενόμενοι ἀπηλλάσσοντο, ὁ δὲ στρατιώτας ἀνηρηκέναι πολεμίους ἐπώπτευν.

20 Ἐνταῦθα τοῦ χρόνου Διογένης, ὁ Βελισαρίου δορυφόρος, Β ἔργα ἐπιδείξατο ἀρετῆς ἄξια. σταλαὶς γὰρ λάθρα, ἕμα τῶν ὑπασπιστῶν δύο καὶ εἰκοσιν, ἐπὶ κατασκοπῇ τῶν ἐναντίων, ἐγένετο ἐν χωρίῳ δυοῖν ἡμέραιν ὁδῷ Καρχηδόνας διέχοντι. τούτους δὲ τοὺς ἄνδρας (οὐ γὰρ οἳ τοὶ ἦσαν οἱ τοῦ χωρίου γεωργοὶ κτεί-

23. δυοῖν] δυοῖν P.

tentasset, confestim repulsus, non sine gravi suorum clade, turpiter in-compositeque abscessit. Hinc ira fervens ad Zacynthum appellit: caesis obviis quamplurimis, redactisque in servitutem optimatibus quingentis, ex-templo vela fecit. In medium provectus Adriam, captivos illos in frusta concisos caeca crudelitate sparsit in fluctus. Sed haec ad superiora tem-pora pertinent.

23. Iam vero Gelimer, cum et largitione et comitate bonam partem Afrorum agrestium sibi devinxisset, ut Romanos per arva vagos occide-rent, proposita pro singulis caedibus certa auri summa, induxit. Atque illi multos e Rom. exercitu obtruncabant, non utique milites, sed servos ac ministros: qui ad vicos amore praedae pertracti, in occulto capiebantur. Rusticani allatis eorum capitibus ad Gelimerem, redibant, mercede aucti, cum ille milites hostilis exercitus interemptos putaret.

Id temporis Diogenes armiger Belisarii generosum facinus edidit. Submissus enim cum acutatis xxii. ad explorandum hostem, in vico sub-stitit, bidui Carthagine disaeto. Eos cum occidere vicani non possent,

τιν) ἀγγέλλουσι τῷ Γελλίμει ἐνταῦθα εἶναι. καὶ ὁ τριακοσίους ἀπολεξίμενος Βανδύλων ἱππίας ἐπ' αὐτοὺς ἵσταλλε, ζῶντας ἄπαντας ἐπιστελλας παρ' αὐτὸν ἀγαγεῖν. λόγου γὰρ πολλοῦ ἄξιόν οἱ ἔδοξεν εἶναι Βελισαρίου δορυφόρον ζῶν ὑπασπισταῖς δι' οὗ καὶ εἴκοσι C δοριαλῶτους ποιήσασθαι. οἱ μὲν οὖν ἀμφὶ Διογένην ἐς οἰκίαν ἑστειληλυθότες τινὰ ἐκάθενδόν ἐν τῷ ὑπερφῶ, πολέμιον οὐδέν ἐν τῷ ἔχοντες, οἳ γε μακρὰν ἀπείναι τοὺς ἐναντίους ἐπύθοντο. οἱ δὲ Βανδύλοι ὄρθρου βαθύος ἐνταῦθα ἐλθόντες διαφθεῖραι μὲν τὰς ἐκείνη θύρας καὶ ἐς τὴν οἰκίαν εἰσελθεῖν νύκτωρ ἄξύνφορος σφίσιν ὥντο εἶναι, δεισαντες μὴ ἐς νυκτομαχίαν ἐμπεπτωχότες 10 αὐτοὶ μὲν σφᾶς αὐτοὺς διαφθεῖρωσιν, ἔξοδον δὲ τοῖς πολεμίοις ἐν σκότῳ, ὡς οὕτω τύχοι, παρξέωσιν. ἔπρασσον δὲ ταῦτα τῆς δειλίας αὐτοῖς ἐκκλησσοσύνης τὸν τοῦν, παρὸν σφίσιν οὐδενὶ πότῳ D φέρουσι τε πυρὰ καὶ τούτων χωρὶς οὐχ ὅσον ἀνόπλους, ἀλλὰ καὶ γυμνοὺς παντάπασι τοὺς πολεμίους ἐπὶ τῶν στρωμάτων λαβεῖν. 15 νυκτὶ δὲ ἀμφὶ τὴν οἰκίαν ἄπασαν κύκλῳ καὶ διαφερόντως τὰς θύρας φάλαγγα ποιησάμενοι ἔστησαν ἄπαντες. ἐν τούτῳ δὲ τῶν Ῥωμαίων στρατιωτῶν ἐνὶ ἕξ ἔκρου ἀνυστῆναι ξυνέβη, ὥσπερ τοῦ Θορύβου αἰσθόμενος, ὃν δὴ οἱ Βανδύλοι φθεγγόμενοι τε ἐν σφίσιν αὐτοῖς λάθρα ἐκόλουν καὶ ζῶν τοῖς ὅπλοις κινούμενοι, ξυμβα- 20 λειν τὸ ποιούμενον ἵσχυσε, καὶ τῶν ἐταίρων ἀνεγείρας σιωπῇ ἕκαστον τὰ πρασσόμενα φράζει. οἱ δὲ Διογένηους γνώμη τὰ V 381 τε ἱμάτια ἐνδιδύσκονται ἡσυχῇ ἄπαντες καὶ τὰ ὅπλα ἀνελόμενοι κάτω ἐχώρου. οὗ δὴ τοῖς ἵπποις τοὺς χαλινοὺς ἐπιθίμενοι ἀνα-

9. καὶ Grotius. Vulgo η̃.

Gelimeri nuntiant apud se esse. Is protinus delectos equites ccc. Vandalos eo destinat, vivos ad se omnes adduci iubens. Enimvero operae pretium esse ducebat, si armigerum Belisarii cum scutiferis xxii. captivos haberet. Ergo Diogenes, et qui ipsum sequebantur, domum quamdam ingressi, in superiori parte quieti se tradiderunt, nihil ab hostibus, quos abesse procul audiverant, metuentes. Huc Vandali summo mane cum advenissent, e re sua non esse senserunt fores perfringere, atque in aedes irrumpere ante lucem, veriti ne nocturno misti certamine, se ipsi invicem caederent, ac forte effugium hosti darent in tenebris. Haec ipsis dictabat timor, sic mentem et consilium auferens, ut cum possent, vel ferendo facies, vel sine illis, hostes non modo inermes, sed plane etiam nudos in stratis nullo negotio comprehendere, satis habuerint circa domum maximequo pro foribus disposita acie stare. Tunc somno expectatos Rom. militum quidam, audito strepitu, quem Vandali, musantes inter se, et arma commoventes, ciebant, quid rei ageretur coniecit. Silentio max excitatis sociis sigillatim rem indicat. Illi de sententia Diogenis tacite vestibibus armisque indutis, descendunt, frenatis equis inbillunt, adverten-

θρώσκουσιν ἐπ' αὐτοὺς, οὐδενὶ αἰσθησιν παρεχόμενοι. παρὰ τε F 230
 τὴν αὐλειον χρόνον τινὰ στάντες ἀνακλίνουσι μὲν ἑξαπινάλως τὰς
 ταύτη θύρας, ἑξάσι δὲ εὐθὺς ἅπαντες. οἱ μὲν οὖν Βανδῖλοι
 ἔργου ἥδη ἐπ' αὐτοὺς εἶχοντο. οἱ γὰρ Ῥωμαῖοι ταῖς τε ἀσπίσι
 5 φραζάμενοι καὶ τοῖς δορατίοις ἀμυνόμενοι τοὺς ἐπιόντας σπουδῇ
 ἤλανον. οὕτω τε ὁ Διογένης τοῖς πολεμίους διέφυγε, δύο μὲν
 τῶν ἐπομένων ἀποβαλὼν, τοὺς δὲ λοιποὺς σώσας. πληγὰς μὲν-
 τοι ἐν τῷ πόνῳ τούτῳ καὶ αὐτὸς ἔλαβεν ἐς μὲν τὸν ἀγκύνα καὶ τὸ
 πρόσωπον τρεῖς, ἀφ' ὧν δὴ παρ' ὀλίγον ἀποθανεῖν ἤλθε, κατὰ
 10 δὲ χειρὸς τῆς λαϊῆς μίαν, ἐξ ἧς οὐκέτι τῶν δακτύλων τὸν σμικρό-
 τατον ἐνεργεῖν ἴσχυσε. ταῦτα μὲν οὖν ὧδε γενέσθαι ξυνέβη.

Βελισάριος δὲ τοῖς τε περὶ τὴν οἰκοδομίαν τεχνίταις καὶ τῷ B
 ἄλλῳ ὁμίῳ χρήματα μεγάλα προτεινόμενος τάφρον τε λόγου πολ-
 λοῦ ἄξιαν ἀμφὶ τὸν περίβολον ὥρυξε κύκλῳ, καὶ σκόλοπας αὐτῇ
 15 ἐνθήμερος συχνὸς εὖ μάλα περιεσταύρωσε. καὶ μὴν καὶ τὰ πε-
 πονητότα τοῦ τείχους ἐν βραχεῖ ἀνωκοδομήσατο χρόνῳ, θαύμα-
 τος ἄξιον οὐ Καρχηδονίοις μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ Γέλμιερὶ γεγο-
 νὸς ὕστερον. ἐπειδὴ γὰρ δοριάλωτος ἐς Καρχηδὸνα ἦκεν, ἡγά-
 σθη τε ἰδὼν τὸ τεῖχος καὶ τὴν ὀλιγοῤῃαν τὴν αὐτοῦ πάντων οἱ
 20 ἔφη τῶν παρόντων γεγονέναι αἰτίαν. ταῦτα μὲν Βελισαρίῳ ἐν
 Καρχηδόνι ὄντι κατεργαστο ὧδε.

κδ'. Τζάζων δὲ, ὁ τοῦ Γέλμιερος ἀδελφὸς, τῷ στόλῳ C
 ἔμπροσθεν εἴρηται ἐς Σαρδὺν ἀφικόμενος ἐς τὸν Καρνάλειωσι λιμένα

6. ὁ sm. L. 18. δοριάλωτος] δορυάλωτος P. 21. ὄντι]
 ὄντι H. 23. Καρνάλειως] Caralis RV hic et p. 232 d.

te nemine; cumque ad cortis iannam aliquandiu constitissent, passis re-
 pente valvis omnes erumpunt. Tum cooriri in pugnam Vandali, dum Ro-
 mani protecti clypeis, atque hastis vim propulsantes, contentissime cita-
 tis equis vehuntur. Sic demum Diogenes medio ex hoste se ac suos,
 praeterquam binos, recepit, vulnera ex eo conflictu referens in collo qui-
 dem ac vultu tria, quibus prope factum est ut interficeret, in manu vero
 sinistra unum, quo minimi usum digiti perdidit. Haec ita gesta.

At Belisarius fabris caeterisque operis luculentas mercedes tribuens
 egregie muris fossam circumdedit, eamque cancellato vallo optime cinxit.
 Sed et ubi ruinam murus dederat aut minabatur, eum brevi tempore in-
 stauravit. Quod opus non Carthaginensibus modo, sed ipsi quoque Ge-
 limeri mirabile postea visum est. Cum enim captus Carthaginem venit,
 muros videns obstupuit, et causam omnium, quae tunc acciderant, in
 suam negligentiam contulit. Haec Carthagine Belisarius.

24. Tzaze autem Gelimeris frater appulsa in Sardiniam classe, de
 qua dictum est supra, factaque in portu Calaritano excensione, urbem

ἀπέβη, καὶ τὴν τε πόλιν αὐτοβοεῖ εἰλε τὸν τε τύραννον Γώδαν
 ἔκτεινε καὶ εἴ τι ἄμφ' αὐτὸν μάχμιον ἦν. καὶ ἐπεὶ ἐς γῆν τῆς
 Αἰθῦτης τὸν βασιλέως στόλον ἤκουσεν εἶναι, οὐπω τι πεπυσμένος
 ὢν ταύτῃ ἐπέπρακτο, γράφει πρὸς Γελλμέρα τὰδε „Γώδαν ἀπο-
 λωλέναι τὸν τύραννον, ὑπὸ ταῖς ἡμετέραις γεγονότα χερσὶ, καὶ 5
 D τὴν νῆσον αἰθῖς ὑπὸ τῇ σῇ βασιλείᾳ εἶναι; ὦ Βανδύλων τε καὶ
 Ἀλυνῶν βασιλεῦ, ἴσθι καὶ τὴν ἐπινίκιον ἑορτὴν ἄγε. τῶν δὲ πο-
 H 120 λιμίων, οἳ ἐτόλμησαν ἐς τὴν ἡμετέραν στρατεύεσθαι, ἔλιψε τὴν
 πεῖθραν ἐς τοῦτο ἀφίξεσθαι τύχης, ἐς δὲ καὶ πρότερον τοῖς ἐπὶ τοῦς
 προγόνους τοῦς ἡμετέρους στρατευσάμενοις ἐχώρησε.“ ταῦτα 10
 οἱ λαβόντες τὰ γράμματα, οὐδὲν πολέμιον ἐν νῶ ἔχοντες, κατέ-
 πλευσαν ἐς τὸν τῶν Καρχηδονίων λιμένα. καὶ πρὸς τῶν φυλά-
 κων παρὰ τὸν στρατηγὸν ἀπαχθέντες τὰ τε γράμματα ἐνεχείρισαν
 P 231 καὶ περὶ ὧν τὰς πύστις ἐποιεῖτο ἐσήγγελλον, οἷς τε ἐθεώντο κα-
 ταπεπληγμένοι καὶ τεθνηπότες τῆς μεταβολῆς τὸ αἰφνίδιον, ἔπα- 15
 θον μέντοι πρὸς Βελισαρίου οὐδὲν ἄχαρι.

Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ ἕτερον ξυνηνέχθη τοιόνδε.
 Γελλμέρ ὀλίγω πρότερον ἢ ἐς Αἰθῦν ὁ βασιλέως στόλος ἀφίκετο
 ἔπεμψε πρέσβεις ἐς Ἰσπανίαν ἄλλους τε καὶ Γοτθαῖον καὶ Φου-
 σχίαν, ἐφ' ᾧ δὴ Θεῦδιν, τὸν τῶν Οὐδισιγότθων ἄρχοντα, πέ- 20
 σουσιν ὁμαυχμίαν πρὸς Βανδύλους θέσθαι. οἷ, ἐπεὶ ἀπέβησαν
 ἐς τὴν ἡπειρον, τὸν ἐν Γαδείροις πορθμὸν διαβάντες, εὗρισκονσι

8. στρατεύεσθαι] στρατεύεσθαι HL: illud Hm. 13. ἐνεχείρισαν]
 ἐνεχίσθησαν HL: ἐνεχίσθησαν Hoeschelius in annotatione. 14. πύ-
 στεις ΔΡm. πίστεις P. ibid. ἐσήγγελλον] ἐσήγγαλον L.

primo aditu cepit, et Godam tyrannum eiusque milites e medio sustulit. Simul renuntiatum est Augusti classem in Africam advenisse; rerum ibi gestarum adhuc inscius, haec Gelimeri scripsit. Godam tyrannum in potestatem nostram redactum interiisse, et in ditionem tuam, Vandalorum Alamanique Rex, insulam rediisse pro certo habet, et festo die victoriam celebra. Quod ad hostes attinet, qui in eras nostras portare bellum ausi sunt, spera fere, ut eandem fortunam experiantur, qua quondam uxi sunt, qui in maiores nostros expeditionem susceperant. Qui has literas deferebant, nihil hostile suspicantes, ad Carthaginiis portum applicuerunt: inde a custodibus ad Magistrum militum ducti, traditis literis, quas ille interposita fide percontatus est, enuntiabant, oblata sibi nova rerum imagine percussi, ac repentinam conversionem stupentes. Caeterum nihil in eos acerbè statuit Belisarius.

Sub idem tempus res eiusmodi contigit. Paulo ante advestum Caesareae classis in Africam, Gotthacum et Phusciam cum aliis legatos Gelimer in Hispaniam miserat, ut Theudin Visigothorum Regem ad ineundam cum Vandalis societatem pellicerent. Illi transmissa freta Gaditano,

Θεῦδιν ἐν χωρίῳ μακρὰν ἀπὸ θαλάσσης κειμένην. ἀναβάντας δὲ παρ' αὐτὸν τοὺς πρέσβεις ὁ Θεῦδης φιλοφροσύνῃς τε ἡξίωσε καὶ B
προθύμως εἰστία, ἔν τε τῇ θοίνῃ ἐπυνθάνετο· δῆθεν ὅπη ποτὲ Γελίμερι τε καὶ Βανδύλοις τὰ πράγματα ἔχοι. τούτων δὲ τῶν
5 πρέσβεων σχολαιτερον ἐς αὐτὸν ἰόντων ἔτυχεν ἀκηκοὺς ἅπαντα, ὅσα Βανδύλοις ξυνέπεισεν. ὁλκὰς γὰρ μία ἐπ' ἐμπορίᾳ πλέουσα ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἥ τὸ στράτευμα ἐς Καρχηδόνα ἐσήλασεν, ἐν-
θὲνδε ἀναγομένη καὶ πνεύματος ἐπιφόρου ἐπιτοχοῦσα, ἐς Ἰσπα-
νίαν ἦλθεν. ὅθεν δὴ ὁ Θεῦδης μαθὼν ὅσα ἐν Λιβύῃ ξυνηνέχθη V 382
10 γενέσθαι ἀπεῖπε τοῖς ἐμπόροις μηδενὶ φράζειν, ὥς μὴ πάντα ἐκ-
πυστα ἐς τὸ πᾶν γένηται. ἐπεὶ δὲ ἀπεκρίναντο οἱ ἀμφὶ τὸν Γοτ- C
θαῖον ἅπαντα σφίσιν ὡς ἄριστα ἔχιν, ἡρώτα οὗτου ποτὲ ἔνεκα
ἦκοιεν. τῶν δὲ τὴν ὁμαιχμίαν προτεινομένων ἐκέλευεν αὐτοὺς ὁ
Θεῦδης ἐς τὴν παραλίαν ἵκναι· ἐνθὲνδε γὰρ, ἔφη, τὰ οἴκοι πρά-
15 γματα ἀσφαλῶς εἴσασθε. οἱ δὲ πρέσβεις οὐκ ὕψα τὸν λόγον, αἵ τε οἰνωμένου ἀνδρώπου, εἶναι ἐποτοπήσαντες, ἐν σιωπῇ ἔσχον. ἐπεὶ δὲ αὐτῷ τῇ ὕστερα ἐξυγγενόμενοι τὴν ξυμμαχίαν ἐν λόγῳ ἐποιῶντο, καὶ ῥήματι αὐθις τῷ αὐτῷ ὁ Θεῦδης ἐχρᾶτο, οὕτω δὴ ξυνέντες νεώτερα σφίσιν ἐν Λιβύῃ ξυμπεσῖν πράγματα, οὐ-
20 δὲν μέντοι ἀμφὶ Καρχηδόνην ἐν νῷ ἔχοντες, ἐς αὐτὴν ἐπλεον. ἀγ- D
χοῦ τε αὐτῆς καταπλεύσαντες καὶ Ῥωμαίοις στρατιώταις περιτυ-
χόντες ἐνεχείρισαν σφᾶς αὐτοὺς ὅ τι βούλοιντο χρῆσθαι. ὅθεν

1. ἀναβάντας Grotius. Vulgo ἀναβάντας. 10. μηδενὶ AL. μη-
δὲν P. 22. ἐνεχείρισαν] Vulgo ἐνεχάλησαν.

factaque in continentem exscensione, Theudin mari procul degentem ad-
eunt. Ad se Theudis introductos comiter accepit, epulisque lautis adhi-
buit: inter quas rogavit, quo res loco essent Gellimeris ac Vandalorum,
haud earum ignarus, quippe quarum nuntius legatis ad ipsum lente se
conferentibus praecurrerat. Nam quo die Carthaginem intrarat exerci-
tus, eodem navis oneraria inde solverat, ac vento secundo usa pervene-
rat in Hispaniam. Hinc Theudis res Africanas cum didicisset, ne in vul-
gus emanarent, silentium mercatoribus iniunxerat. Ubi vero Gotthaeus
res suas perbelle stare respondit, quaesivit Theudis legationis causam.
Illis autem se ad armorum societatem iningendam miasos referentibus, *Ita,*
inquit, *ad oram maritimam: ibi certo res domesticas cognoscetis.* Rati
oratores vocem hanc esse hominis, qui mero calens aliena loqueretur,
tacite dissimularunt. Postridie repetito congressu ac sermone de sociali
foedere, cum idem a Theudi responsum tulissent, sibi in Africa turbatum
esse aliquid intellexere: omnia tamen salva Carthagini arbitrantur, eo na-
vigarunt. Prope urbem appulsi, in Romanos milites incidunt, ac se per-
mittunt eorum arbitrio: inde ad Magistrum militum adducti, serie lega-
tionis exposita, innoxii dimittuntur. Atque haec quidem sic se habue-

ἐς τὸν στρατηγὸν ἀπαχθέντες καὶ τὸν πάντα λόγον ἀγγέλλαντες
ἔπαθον οὐδὲν πρὸς ἐκείνου κακόν. ταῦτα μὲν οὖν οὕτω γενέσθαι
τετύχηκε. Κύριλλος δέ, Σαρδοῦς τε ἀγχοῦ γενόμενος καὶ τὰ τῷ
Γώδῃ ξυμπεισόντα ἀκούσας, ἐς Καρχηδόνα ἔπλει, ἔνθα τό τε
Ῥωμαίων στρατεύμα καὶ Βελισάριον εὐρὼν νενικηκότας ἡσύχαζε· 5
καὶ Σολόμων παρὰ βασιλέα, ὅπως ἀγγελῇ τὰ πεπραγμένα,
ἵστέλλετο.

P 232
V 383

κε'. Γέλλμερ δὲ ἐπεὶ ἐν πεδίῳ Βούλλης ἐγεγόνει, ὅπερ εὐ-
ζώνῳ ἀνδρὶ τεσσάρων ἡμερῶν ὁδῷ Καρχηδόνος διέχει, οὐ πολλῷ
ἄποθεν τῶν Νομηδίας ὄρων, ἐνταῦθα Βανθίλους τε ξύμπαντας 10
ἤγειρε καὶ εἰ τί οἱ φίλιον ἐν Μαυρούσοις ἐτόγγανεν ὄν. ἀλγόοι
μέντοι Μαυρούσιοι αὐτῷ ἀφίκοντο ἐς ξυμμαχίαν, καὶ οὗτοι παν-
τάπασιν ἄναρχοι. ὅσοι γὰρ ἐν τε Μαυριτανίᾳ καὶ Νομηδίᾳ καὶ
Βυζαντίῳ Μαυρουσίων ἤρχον, πρέσβεις ὡς Βελισάριον πέμπαντες
B δοῦλοί τε βασιλέως ἔφασκον εἶναι καὶ ξυμμαχήσειν ὑπέσχοντο. 15
εἰαὶ δὲ οἱ καὶ τοὺς παῖδας ἐν ὁμήρων παρείχοντο λόγῳ, τὰ τε ξύμ-
βολα σφίσι παρ' αὐτοῦ στέλλεσθαι τῆς ἀρχῆς κατὰ δὴ τὸν πα-
λαιὸν νόμον ἐδίδοντο. νόμος γὰρ ἦν Μαυρουσίων ἄρχειν μηδένα,
κἂν Ῥωμαίοις πολέμιος ᾗ, πρὶν ἢ αὐτῷ τὰ γνωρίσματα τῆς ἀρ-
χῆς ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς δοῇ. ἅπερ ἤδη πρὸς Βανθίλων λα- 20
βόντες οὐκ ᾔοντο τὴν ἀρχὴν ἐν βεβαίῳ ἔχειν. ἔστι δὲ τὰ ξύμ-
βολα ταῦτα ῥάβδος τε ἀργυρᾷ κατακεχυρωμένη καὶ πῖλος ἀργυ-
C ροῦς οὐχ ὄλην τὴν κεφαλὴν σκέπων, ἀλλ' ὥσπερ στεφάνῃ τελα-

8. βούλλης ALHm, quod ex Reg. affert Maltretus. Vulgo βούλης.
Conf. p. 223 a. 233 b. 10. ἄποθεν L. ἄποθεν P. 12. αὐτῷ
addidi ex AL. 20. ἅπερ] ἅπερ H.

runt. Cyrillus vero proxime Sardiniam vectus, simul de Godeo casu co-
gnovit, cursum Carthaginem versus intendit: ubi Belisarium cum exerci-
tu Romano victorem nactus, quievit. Salomon rerum gestarum nuntius
ad Imperatorem destinatus est.

25. Haud procul a Numidiae finibus, in planitie Ballae, quo ab ur-
be Carthagine quatrividit iter est expedito, Vandalos omnes Gelimer et
Mauros, quoscumque amicitia comprehenderat, coëgit. Hi sane petrauci
erant ac sine principe. Nam quotquot in Mauritania, Numidia, Byzacio
Mauris imperabant, Belisarium per legatos de suo in Augustum obsequio
fecerant certiorum, sociaque arma promiserant. Quidam liberos obsides
dederant, et principatus insignia petierant, more antiquo. Haec enim ve-
tus erat consuetudo, ut nemo, quamvis Romanorum hostis, pro Maurorum
Rege se ante gereret, quam ab Imperatore Rom. insignia regia accepi-
set: quibus donati solum a Vandalis, male fundatam regi possessionem
putabant. Ea porro insignia sunt huiusmodi. Virga argentea, auro ob-
lita: argenteus item pileus, qui non totum caput obteggit, sed coronas

μῶσιν ἀργυροῖς πανταχόθεν ἀνεχόμενος, καὶ τριβώνιον τι λευκόν, ἐς χρυσὴν περόνην κατὰ τὸν δεξιὸν ὤμων ἐν χλαμύδος σχήματι Θετταλῆς ξυνιδόν, χιτῶν τε λευκός, ποικίλματα ἔχων, καὶ ἀρβύλη ἐπίχρυσος. Βελισάριος δὲ ταῦτά τε αὐτοῖς ἔπεμψε καὶ 5 χρήμασι πολλοῖς αὐτῶν ἕκαστον ἐδώρησατο. οὐ μέντοι αὐτῷ ἐς συμμαχίαν ἀφίκοντο, οὐ μὴν οὐδὲ Βανδύλοις ἐπαμύνην ἐτόλμη- H 121 σαν, ἀλλ' ἐκποδὼν ἀμφοτέροις στάντες ἐκαραδόκουν ὅπη ποτὲ ἢ τοῦ πολέμου τύχη ἐκβήσεται. ὧδε μὲν Ῥωμαίοις τὰ πρόγματα εἶχε.

- 10 Γελίμερ δὲ τῶν τινα Βανδύλων ἐς Σαρδίᾳ ἔπεμψεν, ἐπιστο- D λην πρὸς Τζάζωνα τὸν ἀδελφὸν ἔχοντα. ὃς ἐς τὴν παραλίαν κατὰ τάχος ἐλθὼν ὀκνάδος τε ἀναγομένης ἐπιτυχὼν, ἐς Καρνά- λειως τὸν λιμένα κατέπλευσε καὶ Τζάζωνι τὴν ἐπιστολὴν ἐνχειρί- σεν. ἐδήλου δὲ ἡ γραφὴ τάδε „Ὅκ ἦν, οἶμαι, Γῶδας ὁ τὴν 15 νῆσον ἡμῶν ὑποστήσας, ἀλλὰ τις ἄτη ἐξ οὐρανοῦ ἐς Βανδύλους ἐπιπεσοῦσα. σέ τε γὰρ ἐξ ἡμῶν καὶ Βανδύλων τοὺς δοκίμους ἀφελομένη ἅπαντας συλλήβδην ἐκ τοῦ Γιζερύχου οἴκου τάχαθ' ἤρπασεν. οὐ γὰρ ἐπὶ τῷ ἀπασώσασθαι τὴν νῆσον ἡμῖν ἐνθάνει P 233 ἀπῆρας, ἀλλ' ὅπως Λιβύης Ίουστινιανὸς κύριος ἔσται. τὰ γὰρ 20 τῇ τύχῃ δόξαντα πρότερον πάρεστι τανῦν ἐκ τῶν ἀποβάντων εἰ- δέναι. Βελισάριος μὲν οὖν στρατῷ ὀλίγῳ ἐφ' ἡμᾶς ἦκει· ἡ δὲ ἀρετὴ ἐκ Βανδύλων ἀπιοῦσα εὐθὺς ὥχεται, μεθ' ἑαυτῆς λαβοῦσα τὴν ἀγαθὴν τύχην. Ἀμμύτας μὲν γὰρ καὶ Γιβανοῦνδος πεπτώ- κασι, μυλθαχιζομένων Βανδύλων, ἵπποι δὲ καὶ νεώρια καὶ ζύμ-

instar eminet, argenteis circumdatus vittis: alba iasuper lacerna, quam ad humerum dextrum aurea fibula colligit, morsuque necit, in modum Thesalicæ chlamydis. Accedit alba itidem tunica, figuris variata: demique illud auro calcamentum. Haec ad unumquemque Belisarius misit, adiectis pecuniae donis amplissimis. Nec tamen arma ei iunxerunt: sicuti nec Vandalis ausi sunt suppetias ferre: verum sese integros servantes, belli exitum intentis animis expectabant. Hoc erat loco Romana res.

Quidam autem Vandalus a Gelimere cum literis ad Trazonem ipsius fratrem in Sardiniam ire iussus, simul ut cursu contigit oram maris, navem proficiscentem invenit: qua delatus in portum Calaritanum, Trazoni epistolam reddidit, in hac fere verba conscriptam. Non Godas, meo quidem iudicio, insulam a ditione nostra abiecerat, sed vis quaedam malefona, coactus in Vandalos ingruens: quae cum te floremque Vandalorum nobis eripuit, omnibus simul donis Giserici domum exhaustit. Neque enim hinc solvisti, ut per te insulam recuperaremus, sed ut Iustinianus Africa petiretur. Enimvero quodnam fuerit fortunæ consilium, quae nobis iam accidissent, demonstrant. Modicas quidem copias adversum nos Belisarius duxit: verum a Vandalis abiecit repente virtus, secum felicitatem abducens. Nam per Vandalorum ignaviam Ammatas ac Gibamundus occu-

πασα Λιβύη καὶ οὐχ ἥμισυ αὐτῇ Καρχηδών, ἔχονται ἤδη ἐπὶ τῶν πολεμίων. οἱ δὲ κἀθήνται, τὸ μὴ ἐν τοῖς πόνοις ἀνδραγα-
 B θίζεσθαι παίδων τε καὶ γυναικῶν ἀνταλλαζάμενοι καὶ πάντων χρημάτων, ἡμῖν τε ἀπολλέεσθαι μόνον τὸ Βούλλης πεδίων, οὐ-
 περ ἡμῶς ἢ εἰς ὑμῶς ἐλπίς καθίσταται εἶργει. ἀλλὰ σὺ τυραννίδας
 5 τε καὶ Σαρδῶ καὶ τὰς περὶ ταῦτα φροντίδας ἐάσας ὅτι τάχιστα παντὶ τῷ στόλῳ ἐς ἡμῶς ἦκε. οἷς γὰρ ἐπὲρ τῶν κεφαλαίων ὁ κίνδυνος, τᾶλλα ἀκριβολογεῖσθαι ἀξύνφορον. κοινῇ δὲ τὸ λοι-
 πὸν ἀγωνιζόμενοι πρὸς τοὺς πολεμίους ἢ τύχην τὴν προτέραν ἀνασπασόμεθα, ἢ κερδανούμεν τὸ μὴ ἀλλήλων χωρὶς τὰ ἐκ τοῦ 10
 δαιμονίου ἐνεγκεῖν δύσκολα.

V 384 Ταῦτα ἐπεὶ Τζάζων τε εἶδεν ἀπενεχθέντα καὶ ἐς τοὺς Βαν-
 C δίλους ἐξήνεγκεν, ἔς τε οἰμωγὰς καὶ ὀλοφύρσεις ἐτρέποντο, οὐ μέντοι ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς, ἀλλ' ὥς ἐνὶ μάλιστα ἐγκρυφιάζοντές τε καὶ τοὺς νησιώτας λανθάνοντες, σιωπῇ ἐφ' ἑαυτῶν τὰ παρόντα 15
 σφίσιν ὠδύροντο. καὶ αὐτίκα μὲν τὰ ἐν ποσὶ, ὥς πη ἔτυχε, διαθήμενοι τὰς ναῦς ἐπλήρουν. ἄραντες δὲ παντὶ τῷ στόλῳ τρι-
 ταῖοι κατέπλευσαν ἐς τὴν Λιβύης ἀκτὴν, ἣ Νουμίδας τε καὶ Μαν-
 ριτανὸς διορᾷ. καὶ περὶ βαδίζοντες ἀφικνοῦνται ἐς τὸ Βούλ-
 λης πεδίων, οὐ δὲ ἀνέμεινοντο τῷ ἄλλῳ στρατῷ. ἐνταῦθα σ-
 20 χνὰ ἐλλοῦ πολλοῦ ἔβια Βανδίλοις ξυνέβη, ἀπερ ἔγωγε οὐκ ὄν ἔτι φράσαι ἱκανῶς ἔχοιμι. οἶμαι γὰρ εἰ καὶ αὐτῶν πολεμίων ἀνδρῶν

2. τὸ μὴ] τῷ μὴ HL.
 γυνντο] ἐνέμεινοντο L.

6. σαρδῶ L. Σαρδῶ P.
 21. πολλοῦ Pm. πολλὰ P.

20. ἀνερ-

huc erant: equos, navalia, omnem domum Africam cum ipse Carthagine iam hostis habet. Illi interea torpent, quamvis haec ipsis desidia magno constet, nempe liberorum et coniugum libertate fortunisque omnibus. Nobis nihil est reliqui, praeter campum Bullanum: ubi spe tenemur, quam in vobis posuimus. Quin age, abolendae tyrannidis, ac recipiendae Sardiniae cura omni abiecta, huc universa cum classe advola: nam ubi rerum summa in periculum venit, nullum nocet, si in iis, quae ad illam non pertinent, diligentia consumatur. Caeterum collectis in unum viribus cum hoste decempe dimicando, vel in pristinum statum redibimus, vel id consequemur, ut adversam fortunam communiter feramus.

Haec postquam Tzazo a se lecta Vandalis impertivit, tum lugere omnes ac lamentari, non tamen propalam, sed quoad eius fieri poterat, abducentes sese, et incolarum insulae conspectum vitantes, rerum suarum conditionem secum tacite deplorabant. Quamprimum autem negotiis, quae tum tractabant, utcumque compositis, navibusque impletis, oram solvunt, et classem universam die tertio ad illud Africae litus applicant, ubi Numidiae et Mauritaniae limes est. Inde pedibus ad Bullae campestris progressi, permiscunt se reliquis copiis. Hic multa Vandalis miseratione ingenti digna contigerunt, quae verbis ut par est exequi nequeo; ac si

Θεατῇ γενέσθαι τετύχηκε, τάχα ἂν καὶ αὐτοὺς Βανδύλους τε τότε D
καὶ τύχην τὴν ἀνθρωπείαν ᾤκτιόσατο. ὁ τε γὰρ Γέλμιερ καὶ ὁ
Τζάζων ἐπειδὴ ἀλλήλοιν τῷ τραχήλῳ περιεβαλέσθην, μεθίσθαι
τὸ λοιπὸν οὐδαμῇ εἶχον, οὐδὲν μέντοι ἐς ἀλλήλους ἐφθόγγοντο,
5 ἀλλὰ τῷ χεῖρε σφίγγοντες ἔκλαον, καὶ Βανδύλων τῶν ξὺν Γέλ-
μιερὶ ἕκαστος τῶν τινα ἐκ Σαρδοῦς ἦκοντα περιβαλὼν κατὰ ταῦτα
ἐποίη. χρόνον τε συχνὸν, ὥσπερ ἀλλήλοις ἐμπεφυκότες, ἡδὲ
νῆς τῆς ἐνθένδε ἀπώναντο, καὶ οὔτε οἱ ἀμφὶ Γέλμιερα περὶ τοῦ
Γώδα (ἐπεὶ αὐτοὺς ἡ παροῦσα τύχη ἐκπλήξασα τὰ πρόσθε σφίσι
10 σπουδαιότατα δόξαντα εἶναι τοῖς ἤδη ἐς ἄγαν ἀπημελημένοις ξυν-
έτασσειν) οὔτε οἱ ἐκ Σαρδοῦς ἦκοντες ἑρωτᾶν τι ἤξλουσιν ἀμφὶ P 234
τοῖς ἐν γε Λιβύῃ ξυνενεχθεῖσιν. ἱκανὸς γὰρ αὐτοῖς ὁ χώρος τεκ-
μηριῶσαι τὰ ξυμπεσόντα ἐγένετο. οὐ μὲν οὐδὲ γυναικῶν ἰδίων ἢ
παιδῶν λόγον ἐποιοῦντό τινα, ἐξεπιστάμενοι ὥς, ἦν τις αὐτοῖς
15 ἐνταῦθα οὐκ εἶη, δῆλον δτι ἡ ἐτελεύτα ἡ ὑπὸ τῶν πολεμίων ταῖς
χερσὶ γέγονε. ταῦτα μὲν δὴ ταύτῃ πη ἔσχεν.

8. περὶ] Vulgo περὶ τε. *ibid.* τοῦ Γώδα] τῷ γώδα A.

vel ipse spectasset hostis, fortasse Vandalos, ut opinor, atque hominum
vicem miseratus fuisset. Etenim Gelimer et Tzazo colla invicem ample-
xi divelli nequibant: nec verbo alter alterum compellabat; sed victi
manuum nexibus, mutuis sese lacrimis perfundebant. Ita quoque Van-
dali quos secum habebat Gelimer, in eos, qui advenerant e Sardinia, se
gerabant, cum singuli singulos complecterentur, sic, ut invicem quodam-
modo inserti, manantem inde voluptatem perdiu ceperint. Et quoniam
praesenti calamitate attoniti, quae prius momenti esse maximi duxerant,
ea iam habebant in postremis, nihil de Goda scitari Gelimeris comites,
nec vicissim qui redierant e Sardinia percontari volebant de Africae ca-
sibus, quos utique locus ipse per se satis monstrabat. Nulla de uxori-
bus aut liberis fiebat mentio: cum intelligerent, si quem suorum ibi de-
siderarent, aut extinctum, aut captum ab hoste esse. Atque haec ita se
habuerunt.

P 235
V 385
H 122

ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΗΣ Δ' ΤΕΤΡΑΔΟΣ Η Δ'.

ΙΣΤΟΡΙΩΝ — Η Δ'] ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΤΕΤΡΑΔΟΣ ΤΩΝ
ΚΑΤ' ΑΤΤΟΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΒΙΒΛ. Δ'. Ρ. τῆς πρώτης τετράδος
τῶν κατ' αὐτὸν ἑκατὶ ἱστοριῶν ἢ τετάρτη ΔΛ.

PROCOPII CAESARIENSIS HISTORIARUM TETRADIS I. LIBER IV.

ARGUMENTUM.

EX EDITIONE MALTRETI.

*G*elimer Carthaginem tentat proditiōne, quam avertit Belisarius. Huius concio. (Cap. 1.) Educit copias Belisarius. Omen victoriae. Mīlitarcs conciones Gelimeris et Trazonis. (2.) Utriusque aciei dispositio. Praelium. Gelimeris fuga. Castrorum Vandalicorum direptio. (3.) Romanos amore praedae dissipatos revocat Belisarius. Supplices Vandalos in fidem recipit. Gelimerem insequitur, praemisso Ioanne: quo per imprudentiam Uliaris sagitta occiso, eius tumulum annuo pecuniae stipendio cohonestat. Gelimer in montem Pappuam se recipit: a Phars Krulo, iussu Belisarii, obsidetur: capitur ipseus gaza. (4.) Belisarius Sardiniam, Corsicam, Caesaream Mauritaniae, Septum, Kbusam, Maioricam et Minoricam recipit. Subsidium Tripolitani mittit. Lilybaeum a Gotthis repetit. Mutuae literae. (5.) Gelimerem monte Pappua munitum Pharas frustra aggreditur. Vandalorum luxus. Maurorum aspera vivendi ratio. Pharae et Gelimeris mutuae literae. (6.) Gelimer tristi puerorum spectaculo permotus deditionem facit. Carthaginem ductus accipitur a Belisario. Procopii de hoc bello iudicium. (7.) Apud Imperatorem instruitur calumnia Belisario. Editum a feminis Mauris vaticinium. Maurorum perfidia ac rebellio: quam reprimere parat Salomon. Instauratur vestigalia. (8.) Belisarii triumphus. Vasa Salomonica Hierosolyma delata, Christianorum templis donantur. Exclamat Gelimer: Justinianum adorat: obstinatus in haeresi, Patrioatu excluditur. Belisarii convulsus. (9.) Aigen et Rufnus, a Mauris intercepti, occumbunt. Maurorum

origo, et varia fortuna. (10.) Salomonis ac Maurorum mutuae literae. Utriusque aciei dispositio. Conciones militares. Praelium. Victoria Romanorum. (11.) Mauri bellum in Romanos instaurant. Burgaeon Byzacii mons. Salomonis ad Romanos militaris oratio. Stupenda Maurorum clades. (12.) Althiae cum Iabba Maurorum principe singulare certamen. Montem Aurasiū petit Salomon. Illius montis descriptio. Salomonis conatus irriti. Novi apparatus, praesertim aduersus Mauros in Sardinia degentes. (13.) Belisarius Gotthis Siciliam eripit. Sol per annum integrum laboranti similis. Sedditio militum in Africa, et coniuratio in Salomonem. Eorum furor. Salomonis et Procopii fuga. (14.) Seditiosi Carthaginem obsident. Missum a Salomone Iosephum necant. Audito adventu Belisarii fugiunt. Belisarii et Stozae factiosorum ducis conciones. Belisarius victor in Siciliam redit. Stozas in Numidia milites Romanos in partes suas trahit. Duces, contra fidem datam, interficit. (15.) Germanus a Iustiniano in Africam missus, militum animos sibi conciliat. Stozas Carthaginem petit. Germanus exercitum educit et alloquitur. (16.) Stozam Germanus in Numidiam redeuntem sequitur. Utriusque acies. Acerrimum praelium. Stozae fuga. (17.) Opprimitur coniuratio Maximini, tyrannidem affectantis. (18.) Iterum Africæ praeficitur Salomon, copisque augetur, Africae res optime componit. Suscepta in Mauros montis Aurasiū incolae, expeditione, Gontharin praemittit: eius cladem ulciscitur: Zerbulem castellam oppugnat et capit. (19.) Tumar obsidetur a Salomone. Huius ad exercitum oratio. Praestans Gezonis facinus. Expugnatur Tumar, ac deinde Geminiani rupes. Pulsis e Numidia Mauris, Mauritaniam Sitiphensem Salomon vectigalem facit. (20.) Iustinianus Cyrum ac Sergium, Salomonis ex fratre nepotes, Pentapoli ad Tripoli praeficit. Ad epulas invitati a Sergio Mauri Leucathae, orta rixa, occiduntur. Natum hinc bellum vario Marte geritur. Salomonis interitus. (21.) Sergius Salomonis successor moribus suis omnes offendit. Antalae Maurorum principis ad Iustinianum epistola. Salomon Sergii frater a Mauris captus, dissimulato genere, redimitur vili pretio. Imprudentis eius iactatio Laribensibus damnosa. (22.) Himerius Byzacii dux cum exercitu captus, Mauris operam navat. Astu captum ab illis Adrumetum Paulus sacerdos astu recipit. Calamitas Africæ. (23.) Areobindus ab Imperatore missus in Africam, Magisterium militare bisariam diuitem cum Sergio gerit. Ioannes Sisinnioli filius Stozam rebellium principem interficit: mox ipse interficitur. (24.) Tyrannidem affectans Gontharis, Mauros in Romanos commouet. Cum Antala clam paciscitur. Barbari Carthaginem petunt. Areobindus Cutsinam sibi conciliat. Gontharis Areobindo struit insidias. (25.) Gontharis tumultu terret Areobindum, et in ipsum milites concitat. Pugnatur. Areobindi mollities et fuga. Ipsum Gontharis e templo evocat, data fide per Reparatum Carthaginis Antistitem, ac demum necat. (26.) Antalas Maurorum princeps Gontharin deserit. Eiusdem caedem meditatur Artabanes impulsu Gregorii. Gontharis uxorem sororemque Areobindi honeste habet. Ab eo missus in Mauros Artabanes, ex composito se remissius gerit, et Carthaginem redit. (27.) Caedes Gontharidis accurate describitur. Eius auctor Artabanes ab Imperatore Magister militum creatur. Post ipsum eo munere fungitur Ioannes Pappi frater. Bis Mauros vincit, semel vincitur. Res tandem quietae in Africa. (28.)

α'. Γελλμερ δὲ, ἐπεὶ Βανδύλους ἅπαντας ἐς ταὐτὸ εἶδεν ἀγ-
γεμένους, ἐπῆγεν ἐς Καρχηδόνα τὸ στράτευμα. γινόμενοι τε
αὐτῆς ἄγχιστα τὸν τε ὁχετὸν ἀξιοθέατον ὄντα διέILON, ὃς ἐς τὴν
πόλιν εἰσῆγε τὸ ὕδωρ, καὶ χρόνον τινὰ ἐνστρατοπεδευσάμενοι
P 236 ὑπεχώρησαν, ὥς οὐδεὶς σφίσιν ἐπεξῆμι τῶν πολεμίων. περιού-
τες δὲ τὰ ἐκείνη χωρία τὰς τε ὁδοὺς ἐν φυλακῇ ἐποιούντο καὶ Καρ-
χηδόνα πολιορκεῖν ταύτη ὥντο, οὐ μὴν οὔτε ἐληλύοντο οὐδὲν
οὔτε τὴν γῆν ἐδῆουν, ἀλλ' ὥς οἰκείας μετεποιούντο. ἅμα καὶ
προδοσίαν τινὰ ἔσεσθαι σφίσιν ἐν ἐλπίδι εἶχον Καρχηδονίων τε
αὐτῶν καὶ Ῥωμαίων στρατιωτῶν, ὅσοις ἢ τοῦ Ἀρείου δόξα ἤ
ἤσκητο. πέμψαντες δὲ καὶ ἐς τῶν Οὐννων τοὺς ἄρχοντας, καὶ
πολλὰ ἔσεσθαι αὐτοῖς ἀγαθὰ πρὸς Βανδύλων ὑποσχόμενοι, ἐδέον-
το φίλους τε καὶ ξυμμάχους γενέσθαι σφίσιν. οἱ δὲ σὺδὲ πρότε-
B ρον εὐνοϊκῶς ἐς τὰ Ῥωμαίων πράγματα ἔχοντες, αἵτε αὐδὲ ξύμμα-
χοι αὐτοῖς ἐκούσιοι ἦκοντες (ἔφρασκον γὰρ τὸν Ῥωμαίων στρατη-
γὸν Πέτρον ὁμομοχότα τε καὶ τὰ ὁμομοσμένα ἡλογηκότα οὕτω
δὴ σφῶς ἀπαγαγεῖν ἐς Βυζάντιον) λόγους τε τῶν Βανδύλων ἐπε-
δέχοντο καὶ ὠμιολόγουν, ἐπειδὴ ἐν αὐτῷ τῷ ἔργῳ γίνονται, ζῶν
αὐτοῖς ἐπὶ τὸ Ῥωμαίων στράτευμα τρέψεσθαι. ταῦτα δὲ ἅπαντα
Βελισάριος ἐν ὑποψίᾳ ἔχων (ἡκηκοί γὰρ πρὸς τῶν αὐτομάλων, καὶ
ἅμα δὲ καὶ ὁ περιβόλος οὕτω ἐτετέλειστο ἅπας) ἐξιτητὰ μὲν σφί-
σιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐν τῷ παρόντι οὐκ ᾔετο εἶναι, τὰ δὲ ἔνδο-

1. ἀγγεμένους] ἐγγεμένους P. 5. ὥς] ὅτι Pm.

1. Ubi Gellimer Vandalos in unum omnes coisse vidit, Carthaginem petiit cum exercitu. Proxime urbem, eius aquaeductum, spectandum esse opus, interciderunt, et in castris aliquandiu morati, cum hostium nemo erumperet, recessere. Tum hac illac divisi, insederunt itinera, satis id esse rati ad obsidionem Carthaginis. Nusquam facta praeda, nec vastitas illata agris: quin illis potius, ut suis, curam omnem tribuebant. Nec spes decerat prodicionis, non ab ipsis modo Carthaginiensibus, sed a Romanis etiam militibus Arianis conflandae. Hannosum quoque ducibus multa polliciti, ad amicitiam secum et societatem iungendam eos invitaverant. Hi vero Barbari, iam ante in rem Romanam parum propensi, militarem operam gravate nobis navabant, cum dicerent, se Byzantium pertractos fuisse Petri ducis iureiurando, quod ipse postea fefelleret. Quamobrem Vandalorum postulatis assensi, se, incepto praedio, arma in Rom. aciem versuros promiserant. Haec, a transfugis indicata, metuens Belisarius, necdum muris plane instauratis, eruptionem in hostes differ-

Θεν ὡς ἄριστα ἐξηγνέτο. Καρχηδόνιον μὲν τινα, ὄνομα Λαυ-
 ρον, ἐπὶ προδοσίᾳ ἡλωκότα καὶ πρὸς τοῦ οἰκείου γραμματιῶς C
 ἐλληλεγμένον ἀνεσκολόπισεν ἐν λόφῳ τινὶ πρὸ τῆς πόλεως, καὶ ἀπ'
 αὐτοῦ ἐς δέος τι ἄμαχον οἱ ἄλλοι καταστάντες τῆς ἐς τὴν προδο-
 5 σίαν πείρας ἀπέσχοντο. τοὺς δὲ Μασσαγέτας δώροις τε καὶ τρα-
 πέλῃ καὶ τῇ ἄλλῃ θωπείᾳ μετιῶν ἡμέρᾳ ἐκάστη ἐξενεγκεῖν ἐς αὐ-
 τὸν ἔπεισεν ὅσα αὐτοῖς ὁ Γελίμερ ὑποσχόμενος εἶη, ἐφ' ᾧ ἐν τῇ
 ξυμβολῇ κακοὶ γένωνται. ἔφασκον δὲ οἱ βάρβαροι οὗτοι οὐδε-
 μίαν σφίσι προθυμίαν ἐς τὸ μάχεσθαι εἶναι (δεδιέναι γὰρ μὴ V 386
 10 καὶ Βανδλίων ἡσσημένων οὐκ ἀποπέμψονται Ῥωμαῖοι σφᾶς ἐς τὰ
 πάτρια ἦδη, ἀλλ' αὐτοῦ ἀναγκάζονται ἐν Λιβύῃ γηράσκοντες
 θνήσκειν), καὶ μὴν καὶ περὶ τῇ λείᾳ, μὴ ἀφαιρεθῶσιν αὐτήν,
 ἐν φροντίδι εἶναι. τότε δὴ οὖν αὐτοῖς Βελισάριος πιστὰ ἔδωκεν D
 ὥς, ἣν κατὰ κράτος Βανδλίοι ἡσσηθεῖν, αὐτίκα δὴ ἐς τὰ οἰ-
 15 κεία ζὺν πᾶσι λαφύροις σταλήσονται, οὕτω τε αὐτοὺς ὄρκοις
 καταλαμβάνει ἢ μὴν πίσῃ προθυμίᾳ ξυνδιανεγκεῖν σφίσι τὸν πό-
 λεμον.

Ἐπειδὴ τε ἅπαντ' αἱ ὡς ἄριστα παρεσκεύαστο καὶ ὁ περί-
 βολος ἤδη ἀπείργαστο, ξυγαλέας ἅπαν τὸ στράτευμα ἔλεξε
 20 τοιαύδε „Παραίνεσιν μὲν, ἄνδρες Ῥωμαῖοι, οὐκ οἶδα ὅτι δεῖ
 ποιεῖσθαι πρὸς ὑμᾶς, οἱ γε οὕτω τοὺς πολεμίους ἔναγχος νενική-
 κατε ὥστε Καρχηδών τε ἦδε καὶ Λιβύῃ ξύμπασα κτήμα τῆς ὑμε-

10. ἡσσημένων] ἡσσωμένων H. ἡσσουμένων L. 15. τε AL.
 γὰρ P. [γὰρ] H. 16. σφίσι L. σφίσιν P. 21. ἐναγχος]
 ἐναχος A. 22. ὑμετέρως APm. ἡμετέρως P.

dam putavit, quoad in urbe res optime comparasset. Interea Laurum, civem Carthaginensem, manifestum proditorem, et vel scribae domestici testimonio convictum, in colle, qui pro urbe est, suspendio necavit: quo exemplo vehementer territi caeteri, proditionis consilium omiserunt. Massagetas autem quotidianis muneribus, communione mensae, omique blanditiarum genere captans, ab ipsis elicit et cognovit, quae promiserat Gelimer, ut in praelio rem ex composito male gererent. Nec dissimulabant Barbari se nihil animi ad pugnandum habere, injecto metu, ne, post cladem etiam Vandalorum, a Romanis reditum in patriam haud impetrarent, sed in Africa consenescere, et supremum diem obire cogerentur. Addebant se ex hoc case sollicitos, ne spoliarentur praeda. Tum fidem interposuit Belisarius, ac promisit, si vi Vandalus debellaretur, statim ipais domum cum omni praeda redeundi copiam fore. Vicissim illi se omni ope et studio partes commilitum impleturos iurarent.

Postquam omnia recte composita, ac muros plane refectos vidit, universo exercitu convocato, ita disseruit. Equidem scio nullis egere vos hortamentis, Romani, recenti illustres victoria, eaque tanta, ut haec urbs, illa Carthago, cum omni Africa, virtute vestra teneatur. Quamobrem su-

τέρας ἀρετῆς ἐστὶ, καὶ δι' αὐτὸ ξυμβουλῆς οὐδεμιᾶς ὑμῖν ἐς ἐ-
 τολμίαν ὁρμῆσεως δεήσει. τῶν γὰρ νενικηκότων ἥμισυ ἐλασσού-
 H 123 σθαι φιλοῦσιν αἱ γινώμει. ἐκείνο δὲ μόνον ὑπομνησθαι ὑμᾶς οἷα
 P 237 ἄπο καιροῦ οἶομαι εἶναι, ὥς, ἣν ὁμοίως ὑμῖν αὐτοῖς ἐν τῷ πε-
 ρόντι ἀνδραγαθίσαι, αὐτίκα δὴ μάλα τὸ πέρας ἔξει τοῖς μὲν
 Βανδύλοις τὰ τῆς ἐλπίδος, ὑμῖν δὲ ἡ μάχη. ὥστε ὑμᾶς ὡς προ-
 θυμότερα εἰκὸς ἐς ξυμβολὴν τήνδε καθίστασθαι. ἡδὺς γὰρ αἰ-
 τοῖς ἀνθρώποις ἀπολήγων τε καὶ ἐς καταστροφὴν ἐγγύζων ὁ πό-
 νος. τὸν μὲν οὖν τῶν Βανδύλων ὁμίλον ὑμῶν διαλογιζέσθω μη-
 δείς. οὐ γὰρ ἀνθρώπων πλήθει οὐδὲ σωματίων μέτρῳ, ἀλλὰ τοῦ
 ψυχῶν ἀρετῇ φιλεῖ ὁ πόλεμος διακρίνεσθαι. εἰσὶν δὲ ὑμᾶς τὸ
 πάντων ἰσχυρότατον τῶν ἐν ἀνθρώποις, ἡ ἐπὶ τοῖς πρᾶσσομένοις
 αἰδώς. αἰσχύνῃ γὰρ τοῖς γε νῦν ἔχουσι τὸ σφῶν αὐτῶν ἡττᾶ-
 σθαι καὶ τῆς οἰκείας ἀρετῆς ἐλάσσους ὀφθῆναι. τοὺς γὰρ πολε-
 B μίους εὖ οἶδα ὅτι ὀρθωδία τε καὶ κακῶν μνήμη περιλαβοῦσα 15
 ἀναγκάσουσι κακούς γενέσθαι, ἡ μὲν τοῖς φθιάσαι δειδομένη,
 ἡ δὲ ἀνασοβοῦσα τὴν τοῦ κατορθώσεως ἐλπίδα. τύχη γὰρ εὐθὺς
 μοχθηρὰ ὀφθείσα δούλοῖ τῶν αὐτῇ περιπεπωκότων τὸ φρόνημα.
 ὥς δὲ νῦν ἡμῖν ἡ πρότερον ὑπὲρ μειζόνων ὁ ἀγὼν ἐστὶν ἐγὼ δη-
 λώσω. ἐν μὲν γὰρ τῇ προτέρᾳ μάχῃ τῶν πραγμάτων ἡμῖν οὐκ 20
 εὖ προϊόντων ἐν τῷ μὴ τὴν ἀλλοτριάν λαβεῖν ὁ κίνδυνος ἦν, τῶν
 δὲ, ἣν μὴ τῶν ἀγώνων κρατήσωμεν, τὴν ἡμετέραν ἀποβαλοῦ-
 μεν. ὅσῳ τοίνυν τὸ κεκτεῖσθαι μηδὲν τοῦ τῶν ὑπαρχόντων ἐστι-
 ρῆσθαι κουφότερον, τοσούτῳ νῦν μᾶλλον ἢ πρότερον ἐν τοῖς

pervacaneum est verbis animos vobis addere, cum victores animo debilitari minime soleant. Hoc unum admonere non alienum, opinor, fuerit: si iam, vobis similes, vos fortiter geratis; puncto temporis, dies idem et spei Vandalis, et vobis belli finem faciet. Itaque summam alacritatem hoc praelium exigit: siquidem labor, cum ad exitum vergit, ac iam pene con-
 fectus est, iucundus accidit. Neque haec Vandalorum turba quantam sit, quaiquam attendat. Non enim hominum multitudine, non molo corporum, sed ingentium animorum robore bellum dirimitur. In primis velim vos subeat rerum comes gestarum pudor, maximum omnium inter homines in-
 evitamentum. Enimvero sanae mentis hominem pudet a se ipso deficere, et virtutis pristinae egenum videri. Contra vero trepidatione et acceptae cla-
 dis memoria districtus hostis, profecto remissius agere cogetur; cum haec iam mentem praeteritis territabit, illa spem omnem bene gerendae rei con-
 vollet. Adversae enim fortunae facies, eorum, qui in ipsam incurrerint, non sinit animos esse liberos, nec praeclarum aliquid cogitare. Neque id praeteribo, iam nobis crevisse certandi causam. Nam si in priori pugna male res processisset, hoc unum erat periculum, ne solo, quod alii obtine-
 bant, excluderemur: nunc, si vincamur, nostro electi fundo abibimus. Quanto igitur tolerabilius est non venisse in possessionem, quam ex ea de-

ἀναγκαιοτάτοις ὁ φόβος. καίτοι πρότερον τῶν πεζῶν ἡμῖν ἀπο-
 λελειμμένων τὴν νίκην ἀνελόθαι τετύχηκε, νῦν δὲ Ἰλιφ̃ τε τῷ C
 Θεῷ καὶ τῷ παντὶ στρατῷ ἐς τὴν ξυμβολὴν καθιστάμενος κρατή-
 σειν τοῦ στρατοπέδου τῶν πολεμίων αὐτοῖς ἀνδράσιν ἐλπὶδα ἔχω.
 5 πρὸ χειρον οὖν ἔχοντες τὸ τοῦ πολέμου πέρας μή τιτι ὀλιγωρία ἐς
 ἄλλον αὐτὸ ἀπόθῃσθε χρόνον, μὴ παραδραμόντα τὸν καιρὸν ἐπι-
 ζητεῖν ἀναγκάζῃσθε. ἀναβαλλομένη γὰρ ἡ τοῦ πολέμου τύχη
 οὐχ ὁμοίως τοῖς καθεστῶσι χωρεῖν πέφυκεν, ἄλλως τε ἦν καὶ
 γνώμη τῶν αὐτῇ διαφερόντων μηκύνεται. τοῖς γὰρ τὴν ὑπάρ-
 10 χουσιν εὐημερίαν προϋιμένοις τὸ δαιμόνιον αἰεὶ νεμεσῶν, εἴωθεν.
 εἰ δὲ τις ἐννοεῖ τοὺς πολεμίους, παῖδάς τε καὶ γυναῖκας καὶ τὰ
 τιμιώτατα ὑπὸ ταῖς ἡμετέραις ὀρώντας χερσὶ, τολμήσειν μὲν παρὰ D
 γνώμην, κινδυνεύειν δὲ παρὰ τὴν ὑπάρχουσαν αὐτοῖς δύναμιν,
 οὐχ ὀρθῶς οἶται. Θυμὸς γὰρ ὑπεράγαν ἐν ταῖς ψυχαῖς ὑπὲρ τῶν
 15 τιμιωτάτων φνόμενος τὴν τε οὖσαν ἰσχὺν καθαιρεῖν εἴωθε καὶ
 τοῖς καθεστῶσιν οὐκ ἔῃ χρῆσθαι· ἃ δὲ πάντα λογιζομένους ὑμῶς
 πολλῷ τῷ καταφρονήματι ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἵναί ποσῇκει.“

β'. Τοσαῦτα Βελισάριος παρακλευσάμενος ἱππέας μὲν P. 238
 ἅπαντας, πλὴν πεντακοσίων, ἡμέρα τῇ αὐτῇ ἔστειλε, τοὺς τε V 367
 20 ὑπάσπιστάς καὶ τὸ σημεῖον, ὃ δὲ βύνδον καλοῦσι Ῥωμαῖοι,
 Ἰωάννη ἐπιτρέψας τῷ Ἀρμενίῳ καὶ ἀκροβολίσασθαι ἐπιστείλας,

9. αὐτῇ] αὐτῶν L. 10. τὸ δαιμόνιον] Offendit hoc librarium,
 qui in A adscripsit, οὐκ ὀρθῶς παρεσφέρεις τῇ τῶν χριστιανῶν
 πιστεὶ δαιμόνιον καὶ τύχην εἰσφομένην. καὶ γὰρ παρεσφέρεις τὸ
 ἀνθρώπειον. Eadem ex codice Scaligeri profert Hoeschellius, ubi
 scriptum τύχην καὶ εἰσφομένην.

turbari, tanto magis nunc necessaria, quam ante, sollicitudo. Quanquam
 si victoriam prius, absente licet peditatu, retulimus, iam cum Deo propitio
 copisque omnibus ad pugnam vadens, hostibus pariter atque eorum ca-
 stris, ut equidem spero, potiar. At vos nolite committere, ut quem habetis
 in manibus belli finem, aliqua negligentia differatis in tempus aliud: ne
 elapseam occasionem quaeratis vel inviti. Nam in posterum reiecta belli
 fortuna non solet rerum statui consentaneum exitum asserre; praesertim
 cum remittitur eorum consilio, quibus ipsa impensius favet. Et vero sem-
 per numinis indignationem in se convertunt, qui concessam sibi prosperita-
 tem ablegant. Quod si quis hostes, dum coniuges, liberos, et carissima
 quaeque, penes nos redacta, sibi ante oculos ponent, erectis praeter opinio-
 nem animis, supra vires pugnatuos existimat, nec is fallitur. Nam ira,
 ex rerum optatissimarum amore vehementior, plerumque illud ipsum, quod
 inest, robur infringit, nec datis opportunitatibus uti sinat. Quae omnia vo-
 biscum reputantes, confidentissima, ut par est, hostem invadite.

2. Hac Belisarius habita concione, eodem die equitatum omnem, ex-
 ceptis quingentis, emisit, scutariis cum vexillo, quod bandum Romani vo-
 cant, commissis Ioanni Armenio: cui iniunxit, ut, si pugnae velitaris oo-

ἦν καιρὸς γένηται. αὐτὸς δὲ τῇ ὑστεραίᾳ ξὺν τῷ πεζῷ στρατῷ
καὶ τοῖς πεντακοσίοις ἱππεῦσιν εἶπετο. τοῖς δὲ Μασσαγέταις,
βουλευσαμένοις ἐν σφίσιν αὐτοῖς, ἔδοξεν, ὅπως δὴ εὖ ζῶνθαι
πρὸς τε Γέλμερα καὶ Βελισάριον δόξωσι, μήτε μάχης ὑπὲρ Ῥω-
B μαίων ἄρξαι μήτε πρὸ τοῦ ἔργου εἰς Βανδίλους ἵνασι, ἀλλ' ἐπε- 5
δὴν ὁποτέρως στρατιῶς τὰ πράγματα πονηρὰ εἴη, τῆνικαῦτα ξὺν
τοῖς νικῶσι τὴν δόξιν ἐπὶ τοὺς ἡσσημένους ποιήσασθαι. ταῦτα
μὲν οὖν τοῖς βαρβάροις ἐδόδοκτο τῇδε. ὁ δὲ Ῥωμαίων στρατὸς
κατέλαβε τοὺς Βανδίλους ἐν Τρικαμάρῳ στρατοπεδεύσαντας,
τεσσαράκοντα καὶ ἑκατὸν σταδίων Καρχηδόνης ἀπέχοντι. ἐνθα 10
δὴ μακράν που ἀπ' ἀλλήλων ἠύλισαντο ἑκάτεροι. ἐπειδὴ δὲ πόρ-
ρω ἦν τῶν νυκτῶν, τέρας ἐν τῷ Ῥωμαίων στρατοπέδῳ ἐγεγόνει
τοιόνδε. τῶν δοράτων αὐτοῖς τὰ ἄκρα πυρὶ πολλῷ κατελάμπετο
καὶ αὐτῶν αἱ αἰχμαὶ καλεσθαι ἐπὶ πλείστον σφίσιν ἐδόκουν. τοῦτο
οὐ πολλοῖς μὲν φανερόν γέγονεν, ὀλίγους δὲ τοὺς θιασαμένους 15
C κατέπληξεν, οὐκ εἰδότας ὅπῃ ἐκβήσεται. ξυνέπεισε δὲ Ῥωμαίοις
τοῦτο καὶ αὐθις ἐν Ἰταλίᾳ χρόνῳ πολλῷ ὕστερον, ὅτε δὴ αὐτὸ
καὶ νίκης σύμβολον, ἅτε πείρα εἰδότες ἐπίστευον εἶναι. τότε δὴ,
ὥσπερ εἴρηται, ἐπεὶ πρῶτον ἐγεγόνει, κατεπλάγησάν τε καὶ ξὺν
δέει πολλῷ ἐννικτέρωσαν. 20

Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ Γέλμερ Βανδίλους ἐκέλευε παῖδάς τε καὶ
H 124 γυναῖκας καὶ πάντα χρήματα ἐν μέσῳ καταθέσθαι τῷ χαρακώ-
ματι, καίπερ ὀχύρωμα οὐδὲν ἔχοντι, καὶ ξυγκαλέσας ἅπαντας

6. πονηρὰ] πόνηρα P.
μένους L.

7. ἡσσημένους] ἡσσομένους H. ἡσσο-
μένους L.

casio sese daret, eam arriperet. Ipse postridie cum peditatu et quingen-
tis equitibus secutus est. Massagetae, habito inter se consilio, ut tum
Gelimeri, tum Belisario praestare fidem viderentur, statuerant, ab ineun-
da pro Romanis pugna se continere, nec Vandalos prius aggredi, quam
res affecta esset; sed cum altera labaret acies, cum victoribus instare
victis. Id quidem Barbaris deliberatum erat: Romanus autem exercitus
Vandalos offendit, metatos in Tricamaro, unde stadiis cxi. Carthago di-
stat. Ibi utrique, procul invicem dissiti noctem egerunt: qua iam adal-
ta, in Rom. castris portentum ortum est huiusmodi. Summis hastis
multus ignis emicuit, ita ut pleraeque cuspides ardere viderentur. Haud
multi quidem adverterunt: pauci vero, qui rem spectarunt, attoniti, illius
eventum ignorabant. Idem Romanis multo post contigit in Italia: ac si-
bi tum persuaserunt, experientia docti, portendi victoriam. Nunc au-
tem, ut dictum est, ostento illo primum oblato percussis, tota nocte tre-
pidarunt.

Postridie Vandalis edixit Gelimer, ut liberos, uxores, omnemque pec-
cuniam in mediis castris, quamvis immunitis, reponerent: et advocata

ἔλεξε τοιάδε „Οὐδ' ὑπὲρ δόξης ἡμῖν, ἄνδρες Βανδῖλοι, ὅττα ἀρχῆς στερήσεως μόνον ὁ ἀγὼν ἔστιν, ὥστε καὶ ἐθελοκακῆσαι καὶ ταῦτα προεμένοις δυνατὸν εἶναι βιοῦν, οἴκοι τε καθημένοις D καὶ τὰ ἡμέτερα αὐτῶν ἔχουσιν· ἀλλ' ὁρᾶτε δῆπουθεν ὡς ἐς τοῦτο 5 ἡμῖν περιέστηκε τύχης τὰ πράγματα ὥστε, ἢν μὴ τῶν πολεμίων κρατήσωμεν, τελευτῶντες κυρίους μὲν αὐτοὺς καταλείφομεν παίδων τε τῶνδε καὶ γυναικῶν καὶ χώρας καὶ πάντων χρημάτων, περιούσι δὲ ἡμῖν προσέσται τὸ δούλοις τε εἶναι καὶ ταῦτα ἐπιθεῖν ἅπαντα· ἢν δέ γε περισώμεθα τῷ πολέμῳ τῶν δυσμενῶν, καὶ 10 ζῶντες ἐν πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς βιοτεύσομεν καὶ μετὰ τὴν εὐπρεπῆ τοῦ βίου καταστροφὴν παισὶ μὲν καὶ γυναῖξιν τὰ τῆς εὐδαιμονίας P 239 ἀπολελείφεται, τῷ δὲ τῶν Βανδῖλων ὀνόματι τὸ περιεῖναι τε καὶ τὴν ἀρχὴν διασώσασθαι. εἰ γάρ τισι καὶ ἄλλοις πώποτε ὑπὲρ τῶν ὅλων τετύχηκεν ἀγωνίζεσθαι, καὶ αὐτοὶ νῦν μάλιστα πάντων 15 γινώσκομεν ὡς τὰς ὑπὲρ ὑπάντων ἐλπίδας ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς φέροντες ἐς τὴν παρτάξιν καθιστάμεθα. οὐκ ἐπὶ τοῖς σώμασι τοίνυν τοῖς ἡμετέροις ὁ φόβος οὐδὲ ἐπὶ τῷ θνήσκεν ὁ κίνδυνος, ἀλλ' ὥστε μὴ τῶν πολεμίων ἡσῆσθαι. τῆς γὰρ νίκης ἀπολελειμμένης τὸ τεθνάναι ξυνόλει. ὅτε τοίνυν ταῦτα οὕτως ἔχει, μαλακίζέ- 20 σθω Βανδῖλων μηδεὶς, ἀλλὰ τῷ μὲν φρονήματι προῖσθω τὸ σῶμα, αἰσχύνῃ δὲ τῶν μετὰ τὴν ἤτταν κακῶν ζηλούτῳ τὴν τοῦ B βίου καταστροφὴν. τῷ γὰρ τὰ αἰσχρὰ ἡσχυμένῳ πάρεστιν αἰε

1. Οὐδ' Vulgo Οὐχ. 10. βιοτεύσομεν] βιωτεύσομεν P. 12. τὸ περιεῖναι] τῷ περιεῖναι HL: illud Hm. 18. ἀπολελειμμένης] ἀπολελειμμένοι Grotius. 19. τεθνάναι L. τεθνάναι P. ibid. ὅτε] ὅτι Hm.

concione, sic verba fecit. Iam ob id duntaxat, Vandali, non pugnamus, ne gloria atque imperio spoliemur: quasi nobis, postquam utrumque torpore voluntario amiserimus, vivere saltem domi, et in otio nostras possidere fortunas liceat. Videtis ipsi, rem in eum locum venisse, ut si hostis vice-rit, casuri non simus, nisi hisce liberis nostris, uxoribus, agris, cunctis denique facultatibus in eius potestate relictis, nec vitam retenturi sine illo miseriae cumulo, quem servitus eorumque omnium aspectus malorum affe- ret. At si palmam adipiscemur, nos vita manet bonis undique referta: qua honeste defuncti, liberos et coniuges beatos divitiis relinquemus, ac Vandalorum regnum, pariter cum eorum nomine servatum stabit. Et vero si qui unquam de rerum summa certarunt, iam certe maxime planum est, nos ad pugnam ita accedere, ut in nobis sitam spei nostrae summam fera- mus. Quare nihil timendum corporibus, quando non est periculum ne vita, sed ne victoria amittatur; qua privatis, mori conducet. Quae cum ita sint, Vandalorum nemo se molliter gerat: sed quemque iuvet magno animo caput offerre, itaque pudeat opprobria pati, quae victos consequuntur; ut mortem decorem praeceptet et ambiat. In pectus illo pudore plenum intra- Procopius I.

τὸ μὴ δεδιέναι τὸν κίνδυνον. μάχης δὲ τῆς πρότερον γεγενημένης μηδεμίαν ἑμῶς εἰσώτω μνήμη. οὐ γὰρ κακίᾳ ἡμετέρᾳ ἔσπευσεν, ἀλλὰ τύχης ἐναντιώμασι προσεπτακότες ἐσφάλημεν. ταύτης δὲ τὸ φέῦμα οὐκ αἰετὰ κατὰ ταῦτα φέρεσθαι πέφυκεν, ἀλλ' ἐν ἡμέρᾳ ἐκάστη ὥς τὰ πολλὰ μεταπίπτειν φιλεῖ. τῷ δὲ ἀνδρείως τοὺς πολεμίους ὑπεραίρειν ἀνχοῦμεν καὶ πλήθει παρὰ πολλὸν ἐπερ-
 V 388 βάλλεσθαι. μέτρον γὰρ αὐτῶν περιεῖναι οὐχ ἦσσαν ἢ δεκαπλασίως
 C οἰόμεθα. καὶ προσθήσω πολλά τε καὶ μεγάλα εἶναι τὰ νῦν μά-
 λιστα ἡμῶς εἰς ἀρετὴν ὀρμῶντα, τὴν τε τῶν προγόνων δόξαν καὶ
 τὴν παραδοθῆσαν ἡμῖν ὑπ' ἐκείνων ἀρχήν. ἡ μὲν γὰρ ἐφ' ἡμῖν
 τῷ ἀνομοίῳ τοῦ ξυγγενοῦς ἐγκαλύπτεται, ἡ δὲ ὥς ἀναξίους ἡμῶς
 ἀποφυγεῖν ἰσχυρίζεται. καὶ σιωπῶ τούτων τῶν γυναικῶν τὰς οἰ-
 μαγὰς καὶ τῶν παιδῶν τῶν ἡμετέρων τὰ δάκρυα, οἷς νῦν, ὥς
 ὁρᾶτε, περιαλγῆσας μηχανῶναι τὸν λόγον οὐ δύναμαι. ἀλλ' ἐκείνο
 μόνον εἰπὼν παύσομαι, ὥς ἐπάνοδος ἡμῖν εἰς τὰ φίλτατα ταῦτα 15
 οὐκ ἔσται μὴ τῶν πολεμίων κρατήσασιν. ὧν ἐνθουσιάζοντες ἄν-
 δρες τε ἀγαθοὶ γένησθε καὶ μὴ κατασχύνητε τὴν Γίξεριχον
 δόξαν."

D Τοσαῦτα εἰπὼν Γελλίμω Τζάζωνι τὸν ἀδελφὸν ἐκέλευσε
 Βανδύλοις τοῖς μετ' αὐτοῦ ἐκ Σαρδούς ἤκουσι παραίνεσιν ἰδίᾳ 20
 ποιήσασθαι. ὁ δὲ αὐτοὺς ξυναγείρας μικρὸν ἄποθιν τοῦ στρα-
 τοπέδου ἔλεξε τοιαύδε „Βανδύλοις μὲν ἔπασι, ἄνδρες συστρα-

8. ἐσφάλημεν] ἐσφαλόμεν AHL: illud Hm et L correctus. 4. ταῦ-
 τὰ AHm. ταῦτα P. 10. ἡμῖν] ὑμῖν L. 17. γένησθε] γίνε-
 σθε L. 21. ξυναγείρας] ξυνηγείρας H.

re timor periculi nequit. Iamque abeat penitus superioris conflictus memo-
 ria. Neque enim nostra, sed adversae fortunae culpa nobis accidit illa
 belli offensio. At non idem semper est, immo vero mutatur quotidie fortu-
 nae cursus. Quid quod etiam gloriamur antecire nos hostibus fortitudine,
 et numero longe esse superiores, cum, ut apparet, plures decuplo simus.
 His addo multa ac magna, quae iam praesertim valere apud nos debent,
 incitamenta virtutis: maiorum nempe nostrorum gloriam, et ab ipsis reli-
 ctam nobis amplissimam ditionem. Nam illa quidem sobolis degeneris vi-
 tio obscuratur, haec vero a nobis, tanquam indignis, dilabi, sine ulla du-
 bitatione dicitur. Sileo coniugum, quae hic adsunt, lamenta, ac puerulo-
 rum lacrimas, quibus, ut videtis, permotus, orationem coger abrumper.
 Itaque finem dicendi faciam, id unum effatus, nunquam nobis, nisi victo-
 ribus, redditum ad haec carissima datum iri. Horum memores, pugnant
 viriliter, nec labem aspergite nomini Giserici.

Ita concionatus Gelimer, Trazoni fratri mandavit, ut secum adve-
 ctos e Sardinia Vandalos seorsum cohortaretur: quos ille, non procul a
 castris coactos, in hunc modum est allocutus. Quae modo a Gelimere

τιῶται, ὑπὲρ τούτων ὁ ἀγὼν ἐστίν, ὧν δὴ ἀρετῶς λέγοντος τοῦ βασιλέως ἠκούσατε, ὑμῖν δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἅπασι καὶ πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς ἀμιλλᾶσθαι ξυμβαίνει. νενικῆκατε γὰρ ἔναγχος ὑπὲρ τῆς ἡγεμονίας ἀγωνισάμενοι καὶ τὴν νῆσον ἀνεκτήσασθε τῇ Βανδύλων ἀρχῇ· ὥστε ὑμᾶς νῦν μέλλω ποιεῖσθαι εἰκὸς τῆς ἀρετῆς τὴν ἐπίδειξιν. οἷς γὰρ ὑπὲρ τῶν μεγίστων ὁ κίνδυνος, μεγίστην εἶναι καὶ τὴν ἐς τοὺς πολεμίους προθυμίαν ἀνάγκη. οἱ μὲν γὰρ ὑπὲρ τῆς ἡγεμονίας ἀγωνιζόμενοι ἡσσηθέντες, ἂν οὕτω τύχοι, οὐκ ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις ἐσφάλησαν· οἷς δὲ ὑπὲρ τῶν ἔλων ἡ μάχη, 10 πάντως ὁ βίος πρὸς τὸ τοῦ πολέμου θύθμιζται πέρας, ἄλλως τε, P 240 ἦν μὲν ἄνδρες ἀγαθοὶ ἐν τῷ παρόντι γένησθε βεβαιούτε ὑμῖν αὐτοῖς ἀρετῆς ἔργον τὴν τοῦ τυράννου Γῶδα γεγονέναι, καθαιρεῖν· μαλακισθέντες δὲ νῦν καὶ τῆς ἐπ' ἐκείνοις εὐδοξίας ὥς οὐδὲν ὑμῖν προσηκούσης στερήσεσθε. καίτοι καὶ ἄλλως ἡμᾶς γε εἰκὸς τῶν 15 λοιπῶν Βανδύλων ἐν ταύτῃ πλειονεκτεῖν τῇ μάχῃ. τοὺς μὲν γὰρ σφαλέντας ἡ προλαβοῦσα τύχη ἐκπλήσσει, οἱ δὲ οὐδὲν ἐπταικότες μετ' ἀκραιφνοῦς τοῦ θάρρους ἐς τὸν ἀγῶνα καθίστανται. κἀκεῖ- H 125 νο δὲ οἶμαι οὐκ ἄπο τρόπου εἰρήσεται, ἅς ἦν τῶν πολεμίων κρατήσωμεν, τὸ πλεῖστον τῆς νίκης ὑμεῖς ἀναδήσεσθε μέρος, σωτή- 20 ράς τε ὑμᾶς ἅπαντες τοῦ τῶν Βανδύλων καλέσουσιν ἔθνους. οἱ γὰρ σὺν τοῖς πρότερον ἡτυχηκόσιν εὐδοκιμοῦντες εἰκότως αὐτοὶ B

11. βεβαιούτε] βεβαιούται H: illud Hm. βεβαιούται L. *ibid.*
 ὑμῖν Maltretus. Vulgo ἡμῖν. 19. ἀναδήσειθε] ἀναδήσεσθε H.

ἀναδήσεσθε L.

Rege audistis, commilitones, Vandalis quidem omnibus communem offerunt pugnandi causam: sed vos praecipuam habetis promendi certatim vires prae caeteris. Et vero si nuper vobis pro regno pugnantibus victoria cecidit, et in ditionem Vandalicam per vos insula rediit, eluceat iam magis virtus vestra oportet. Etenim qui de maximis rebus contendunt, ardore maximo hostem petere necesse habent. Certantibus quidem de principatu si vinci contigerit, nihil perit, quod sit admodum necessarium: cum autem armis de summa rerum decernitur, a belli exitu omnis vita pendet. Neque id leve est, quod, ut strenue pugnando, opinionem confirmabitis, quae Godae tyranni exitium ascribit virtuti vestrae, ita iam animum demittendo, ea laude, tanquam indebita, exciditis. At nos altius surgere, et in hoc praelio supra omnes Vandalos eminere debemus. Dum enim in bellum lapsos pristini casus recordatio deiecit, qui non offenderunt, integra pleni audacia pugnant. Neque hoc, ut eundem sentio, inepte quis dixerit, si victoriam consequamur, partem eius maximam, atque adeo gentis Vandalicae salutem vobis confessione publica ascribendam. Nam qui clarum et celebre facinus cum iis edunt, qui male rem ante gesserint, prae-

α'. Γέλιμερ δέ, ἐπεὶ Βανδίλους ἅπαντας ἐς ταὐτὸ εἶδεν ἀγ-
γεμένους, ἐπῆγεν ἐς Καρχηδόνα τὸ στράτευμα. γενόμενοί τε
αὐτῆς ἄγχιστα τὸν τε ὀχετὸν ἀξιοθίατον ὄντα διέειλον, ὃς ἐς τὴν
πόλιν εἰσῆγε τὸ ὕδωρ, καὶ χρόνον τινὰ ἐνστρατοπεδευσάμενοι
ὑπεχώρησαν, ὥς οὐδεὶς σφίσιν ἐπεξῆμι τῶν πολεμίων. περιού- 5
τες δὲ τὰ ἐκείνη χωρία τάς τε ὁδοὺς ἐν φυλακῇ ἐποιούντο καὶ Καρ-
χηδόνα πολιορκεῖν ταύτῃ ᾤοντο, οὐ μὴν οὔτε ἐληλύοντο οὐδὲν
οὔτε τὴν γῆν ἐδῆνον, ἀλλ' ὥς οἰκείας μετεποιούντο. ἅμα καὶ
προδοσίαν τινὰ ἔσεσθαι σφίσιν ἐν ἐλπίδι εἶχον Καρχηδονίων τε
αὐτῶν καὶ Ῥωμαίων στρατιωτῶν, ὕσους ἣ τῷ Ἀρείου δόξαι 10
ἥσκητο. πέμψαντες δὲ καὶ ἐς τῶν Οὐννων τοὺς ἄρχοντας, καὶ
πολλὰ ἔσεσθαι αὐτοῖς ἀγαθὰ πρὸς Βανδίλων ὑποσχόμενοι, ἐδέστο-
το φίλους τε καὶ ξυμμάχους γενέσθαι σφίσιν. οἱ δὲ οὐδὲ πρότε-
ρον εὐνοϊκῶς ἐς τὰ Ῥωμαίων πράγματα ἔχοντες, ἅτε οὐδὲ ξύμμα-
χοι αὐτοῖς ἐκούσιοι ἦκοντες (ἐφασκον γὰρ τὸν Ῥωμαίων στρατη- 15
γὸν Πέτρον ὁμωμοκῶτα τε καὶ τὰ ὁμωμοσρένα ἡλογηκῶτα οὕτω
δὴ σφῶς ἀπαγαγεῖν ἐς Βυζάντιον) λόγους τε τῶν Βανδίων ἐνε-
δέχοντο καὶ ὡμολόγουν, ἐπειδὴ ἐν αὐτῷ τῷ ἔργῳ γίνωνται, ζῶν
αὐτοῖς ἐπὶ τὸ Ῥωμαίων στράτευμα τρέψεσθαι. ταῦτα δὲ ἅπαντα
Βελισάριος ἐν ὑποψίᾳ ἔχων (ἡκηκόει γὰρ πρὸς τῶν αὐτομάλων, 20
ἅμα δὲ καὶ ὁ περιβόλος οὐπω ἐτετέλειστο ἅπας) ἐξιτητὰ μὲν σφί-
σιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐν τῷ παρόντι οὐκ ᾔετο εἶναι, τὰ δὲ ἔνδο-

1. ἀγγηγεμένους] ἐγγηγεμένους P. 5. ὥς] ὅτι Pm.

1. Ubi Gellimer Vandalos in unum omnes coisse vidit, Carthaginem petiit cum exercitu. Proxime urbem, eius aquaeductum, spectandum sane opus, interciderunt, et in castris aliquandiu morati, cum hostium nemoumperet, recessere. Tum hac illac divisi, insederunt itinera, satis id esse rati ad obsidionem Carthaginis. Nusquam facta praeda, nec vastitas illata agris: quin illis potius, ut suis, curam omnem tribuebant. Nec spes deerat prodicionis, non ab ipsis modo Carthaginiensibus, sed a Romanis etiam militibus Arianis conflandae. Hunnorum quoque ducibus multa polliciti, ad amicitiam secum et societatem iungendam eos invitaverant. Hi vero Barbari, iam ante in rem Romanam parum propensi, militarem operam gravate nobis navabant, cum dicerent, se Byzantium pertractos fuisse Petri ducis iureiurando, quod ipse postea sefellisset. Quamobrem Vandalorum postulatis assensi, se, incepto praelio, arma in Rom. aciem versuros promiserant. Haec, a transfugis indicata, metuens Belisarius, necdum muris plane instauratis, eruptionem in hostes differ-

Θεν ὡς ἄριστα ἐξηρτύνετο. Καρχηδόνιον μὲν τινα, ὄνομα Λαῦ-
 ρον, ἐπὶ προδοσίᾳ ἡλωκότα καὶ πρὸς τοῦ οἰκείου γραμματικῶς C
 ἐλληγμένον ἀνεσκολόπισεν ἐν λόφῳ τινὶ πρὸ τῆς πόλεως, καὶ ἀπ'
 αὐτοῦ ἐς δέος τι ἄμαχον οἱ ἄλλοι καταστάντες τῆς ἐς τὴν προδο-
 5 σίαν πείρας ἀπέσχοντο. τοὺς δὲ Μασσαγέτας δώροις τε καὶ τρα-
 πίζῃ καὶ τῇ ἄλλῃ θωπείᾳ μετιὼν ἡμέρᾳ ἐκάστη ἐξενεγκεῖν ἐς αὐ-
 τὸν ἐπεισεν ὅσα αὐτοῖς ὁ Γελλίμερ ὑποσχόμενος εἶη, ἐφ' ᾧ ἐν τῇ
 ξυμβολῇ κακοὶ γέγονται. ἔφασκον δὲ οἱ βάρβαροι οὗτοι οὐδε-
 μίαν σφίσι προθυμίαν ἐς τὸ μάχεσθαι εἶναι (δεδίναμι γὰρ μὴ V 386
 10 καὶ Βανδύλων ἡσσημένων οὐκ ἀποπέμψονται Ῥωμαῖοι σφᾶς ἐς τὰ
 πιάτρια ἦδη, ἀλλ' αὐτοῦ ἀναγκάζονται ἐν Λιβύῃ γηράσκοντες
 θνήσκειν), καὶ μὴν καὶ περὶ τῇ λείᾳ, μὴ ἀφαιρεθῶσιν αὐτὴν,
 ἐν φροντίδι εἶναι. τότε δὴ οὖν αὐτοῖς Βελισάριος πιστὰ ἔδωκεν D
 ὡς, ἦν κατὰ κράτος Βανδύλοι ἡσσηθεῖεν, αὐτίκα δὴ ἐς τὰ οἰ-
 15 κεία ξὺν πᾶσι λαφύροις σταλήσονται, οὕτω τε αὐτοὺς ὄρκοις
 καταλαμβάνει ἢ μὴν πάσῃ προθυμίᾳ ξυνδιανεγκεῖν σφίσι τὸν πό-
 λεμον.

Ἐπειδὴ τε ἅπαντ' αἱ ὡς ἄριστα παρεσκεύαστο καὶ ὁ περι-
 βολος ἤδη ἀπείργαστο. ξυγκαλέσας ἅπαν τὸ στράτευμα ἐλεξε
 20 τοιούτῳ, „Παραίνεσιν μὲν, ἄνδρες Ῥωμαῖοι, οὐκ οἶδα ὅτι δεῖ
 ποιῆσθαι πρὸς ὑμᾶς, οἳ γε οὕτω τοὺς πολεμίους ἔναγχος νενικη-
 κατε ὥστε Καρχηδὼν τε ἦδε καὶ Λιβύῃ ξύμπασα κτήμα τῆς ὑμε-

10. ἡσσημένων] ἡσσωμένων H. ἡσσουμένων L. 15. τε AL.
 γὰρ P. [γὰρ] H. 16. σφίσι L. σφίσιν P. 21. ἔναγχος]
 ἐναγχος A. 22. ὑμετέρως APm. ἡμετέρως P.

dam putavit, quoad in urbe res optime comparasset. Interea Laurum, civem Carthaginensem, manifestum proditorem, et vel scribae domestici testimonio convictum, in colle, qui pro urbe est, suspendio necavit: quo exemplo vehementer territi caeteri, proditionis consilium omiserunt. Massagetes autem quotidianis muneribus, communione mensae, omique blanditiarum genere captans, ab ipsis ellicit et cognovit, quae promiserat Gelimere, ut in praelio rem ex composito male gererent. Nec dissimulabant Barbari se nihil animi ad pugnandum habere, iniecto metu, ne, post cladem etiam Vandalorum, a Romanis reditum in patriam haud impetrarent, sed in Africa consenescere, et supremum diem obire cogerentur. Addebant se ex hoc case sollicitos, ne spoliarentur praeda. Tum fidem interposuit Belisarius, ac promisit, si vi Vandalus debellaretur, statim ipsis domum cum omni praeda redeundi copiam fore. Vicissim illi se omni ope et studio partes commilitum impleturos iuraverunt.

Postquam omnia recte composita, ac muros plane refectos vidit, universo exercitu convocato, ita disseruit. Equidem scio nullis egere vos hortamentis, Romani, recentis illustres victoria, eaque tanta, ut haec urbs, illa Carthago, cum omni Africa, virtute vestra teneatur. Quamobrem su-

τοῦ Γελλμερος ἀδελφός. τότε δὴ ἅπαν τὸ Ῥωμαίων στρατεύμα
 C ἐκινήθη καὶ τὸν ποταμὸν διαβάντες ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐχώρησαν,
 ἥ τε τροπὴ ἀρξαμένη ἀπὸ τοῦ μέσου λαμπρὰ ἐγεγόνει· τοὺς γὰρ
 κατ' αὐτοὺς οὐδενὶ πόνῳ ἐτρέψαντο ἑκαστοί. αἱ δὲ δρώντες οἱ
 Μασσαγῆται κατὰ τὰ σφίσι ξυγκείμενα σὺν τῷ Ῥωμαίων στρατῷ 5
 τὴν διώξιν ἐποιήσαντο, οὐκ ἐπὶ πολὺ μέντοι ἡ διώξις ἤδε ἐγεγό-
 νει. οἱ τε γὰρ Βανδῖλοι ἐς τὸ σφέτερον στρατόπεδον κατὰ τάχος
 ἐσελθόντες ἠσύχαζον καὶ οἱ Ῥωμαῖοι, οἳκ ἂν οἰόμενοι ἐν τῇ χα-
 ρακώματι πρὸς αὐτοὺς διαμάχεσθαι οἷοι τε εἶναι, τοῖς τε τε-
 κροῦς δοσι ἐχρυσοφόρου ἀπέδυσαν καὶ ἐς τὸ σφῶν στρατόπεδον 10
 ἀνεχώρησαν. ἀπέθανον δὲ ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ Ῥωμαίων μὲν ἥσ-
 σους ἢ πεντήκοντα, Βανδῶν δὲ ἑκατάοισι μάλιστα.

D Βελισάριος δὲ, τῶν πεζῶν οἱ ἀφικομένων ἀμφὶ δεξιᾳ ὀπίσ-
 H 126 θρας, ὡς εἶχε τάχους, παντὶ τῷ στρατῷ ἦι ἐπὶ τὸ τῶν Βανδῶ-
 λων στρατόπεδον. Γελλμερ τε γνοὺς Βελισάριον ἔσν τε τοῖς πε-
 ζοῖς καὶ τῷ ἄλλῃ στρατῷ ἐπ' αὐτὸν αὐτίκα ἵκναι, οὐδὲν οὔτε εἰ-
 πῶν οὔτε ἐντειλόμενος ἐπὶ τε τὸν ἵππον ἀναθρόσκει καὶ τὴν ἐπὶ
 Νουμίδας φέρουσαν ἔφευγε. καὶ αὐτῷ οἱ τε ξυγγενεῖς καὶ τῶν
 οἰκετῶν ὀλίγοι τινὲς εἶποντο καταπεπληγμένοι τε καὶ τὰ παρόντα
 ἐν σιγῇ ἔχοντες. καὶ χρόνον μὲν τινα ἔλαθε Βανδῖλους ἀποδράς 20
 Γελλμερ, ἐπεὶ δὲ αὐτόν τε πεφηνγῆναι ᾔσθοντο ἅπαντες καὶ οἱ
 πολέμιοι ἤδη καθεωρῶντο, τότε δὴ οἱ τε ἄνδρες ἐθορεύουν καὶ
 τὰ παῖδια ἀνέκραγε καὶ αἱ γυναῖκες ἐκώκων. καὶ οὔτε χρημάτων

1. τὸ Ῥωμαίων LHm. τῶν Ῥωμαίων HP. 8. ἐσελθόντες HL.
 ἐσελθόντες P. 17. ἐπὶ τῇ] τε om. L. 23. οὔτε] οὐδὲ P.

no ipso, Gellimeris frater. Tum Romanus omnis exercitus movere se lo-
 co, transilire rivum, hostem petere. Illi, qui inter cornu utrumque erant,
 inclinari coepit, aperte omnes dederunt terga, cum a quoque sibi oppo-
 sito in fugam facile verterentur. Quo animadverso, Massagetae cum
 Rom. exercitu, ex constituto, ruunt in fugientes. At non longe proces-
 sum est. Nam sua Vandali castra ingressi propere, quieverunt: Roma-
 ni, rem illic geri non posse rati, mortuis, quotquot auro fulgebant, spo-
 liatis, in castra rediere. E nostris in hoc praelio l. minus, Vandali cir-
 citer pccc. desiderati sunt.

Tandem Belisarius, accepto peditatu, sub vesperam movit, et cum
 omnibus copiis, quam celerrime potuit, ad Vandalorum castra contendit.
 Eum simul ac Gellimer adesse cum peditatu reliquoque exercitu intelle-
 xit, tacitus, nec mandatum ullum relinquens, in equum insilit, ac Numi-
 diam versus evadit, propinquis pauculisque famulis trepide ac silentio co-
 mitantibus. Vandalos omnes Gellimeris fuga latuit aliquandiu: ea vero
 cognita, cum hostis iam appareret, virorum illicet audiri tumultus, pue-
 rorum clamor, matrum ululatus: abire omnis cura opum, et caputum ca-

παρόντων μετεποιούντο οὔτε τῶν φιλότων ὀδυρομένων σφίσιν P 242
 ἔμελεν, ἀλλ' ἕκαστος ἔφενγεν οὐδενὶ κόσμῳ ὅπῃ ἐδόνατο. ἐπεί-
 θόντες δὲ Ῥωμαῖοι τό τε στρατόπεδον ἀνδρῶν ἔρημον αὐτοῖς χρή-
 μασιν αἰρουῶσι καὶ ἐπιδιώξαντες τὴν νύκτα ὅλην ἀνδρας μὲν ὅσοις
 5 ἐντύχοιεν ἔκτεινον, παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας ἐποιούντο ἐν ἀνδρα-
 πόδων λόγῳ. χρήματα δὲ τοσαῦτα τὸ πλῆθος ἐν τούτῳ τῷ στρα-
 τοπέδῳ εἶδον ὅσα οὐδὲ πώποτε ἐν γῇ χωρίῳ ἐνὶ τετύχηκεν εἶναι.
 οἱ τε γὰρ Βανδῖλοι ἐκ παλαιῶ τὴν Ῥωμαίων χώραν ληισάμενοι
 συχνὰ χρήματα ἐς Λιβύην μετήνεγκαν καὶ τῆς χώρας ἀδοῖς ἀγα-
 11 θῆς ἐν τοῖς μάλιστα οὔσης καρποῖς τε τοῖς ἀναγκαιοτάτοις ἐς
 ἄγαν εὐθηνούσης, τὰς τῶν χρημάτων προσόδους ξυνέβη, αἱ γέ B
 καὶ τῶν ἐκείνῃ γινομένων ἀγαθῶν ἡγείροντο, οὐκ ἐς ἑτέραν τινα V 290
 δαπανῶσθαι χώραν ἐμπορίᾳ τῇ τῶν ἐπιτηδείων, ἀλλ' αὐτὰς αἰεὶ
 οἱ τὰ χωρία κεκτημένοι προσεποιούντο ἐς πέντε καὶ ἐνενήκοντα
 15 ἔτη, ἐν οἷς δὴ Λιβύης οἱ Βανδῖλοι ἤρξαν. καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἐς
 πάμπαν χρημὰ τι ὁ πλοῦτος χωρήσας ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐς τῶν
 Ῥωμαίων τὰς χεῖρας ἐπαῆκεν αὐθις. ἡ μὲν οὖν μάχη καὶ διω-
 ξις ἦδε καὶ τοῦ Βανδῖλων στρατοπέδου ἡ ἄλωσις τριοῖς μηνσὶν ὕστε-
 ρον γέγονεν ἢ ὁ Ῥωμαίων στρατὸς ἐς Καρχηδόνα ἦλθε, μεσοῦν- C
 20 τος μάλιστα τοῦ τελευταίου μηνός, ὃν Δεκέμβριον Ῥωμαῖοι κα-
 λεῶσι.

δ'. Τότε δὲ κατιδὼν Βελισάριος τὸ Ῥωμαίων στρατεύμα
 πλημμελῶς τε καὶ ξὺν πολλῇ ἀκοσμίᾳ φερόμενον ἥσχαλλε, δει-

1. οὔτε] οὐδὲ P. 4. ὅσοις] ὅσους HL. ὅστις Hm. 6. τῷ
 στρατοπέδῳ] τῷ om. L. 12. γινομένων L. γινομένων P.
 14. ἐνενήκοντα L. ἐννενήκοντα P. 23. ξὺν πολλῇ] συμπολλῇ L.

rissimorum plorantium: qua quisque poterat, turbata sese effundere. Ac-
 cedunt Romani, desertisque castris et gaza potiuntur: deinde in fugien-
 tes converso impetu, totam noctem, quoscunque viros offendunt, mactant,
 pueros ac feminas servituti addicunt. Caeterum in castris illis pecuniae
 vis tanta reperta est, quanta nulla unquam uno in loco. Siquidem Van-
 dali iam inde olim crebris direpto incursionibus Romano Imperio, gran-
 des auri acervos in Africam transvexerant. Praeterquam quod cum uber-
 rima sit regio, frugibusque ad vitae usus maxime necessariis abundet,
 proventum pecuniae, quam inde conficiebant, nunquam alio annonae cau-
 sa distraxerant, sed ibi congesserant, praedilis fructi per annos xcv. quan-
 diu Vandali in Africa regnarunt. Itaque auctae in immensum divitiae,
 in manus Romanorum eo die redierunt; quo edita pugna, fugati, castris-
 que exuti sunt Vandali, elapso ab exercitus Romani in urbem Carthagi-
 nem adventu trimestri spatium, iamque ad dimidium acto mense ultimo,
 quem Romani Decembrem vocant.

4. Tum Belisarius, Romanos videns temere et incomposite evagari,
 id molestissime ferebat. Nox eum tota sollicitum habuit, ne coirent ite-

μαίνων τὴν νύκτα δὴν μὴ οἱ κολλήμιοι, ξυμφορήσαντές τε καὶ
 D ἐπ' αὐτοὺς ξυποστάμενοι, τὰ ἀνήμιστα αὐτοὺς δράσωσιν. ὅπερ
 εἰ γενέσθαι τρόπῳ δευρὶ δὴ τηνικαῦτα ξυνέπεισιν, οἶμαι ὡν Ῥω-
 μαίων οὐδένα διαφυγόντα ταύτης δὴ τῆς λείας ἀπόνασθαι. οἱ
 γὰρ στρατιῶται πένητες ἄνθρωποι κομιδῇ ὄντες καὶ χρημάτων 5
 μὲν ἐς ἄγαν μεγάλων, σωματίων δὲ ὥραιων τε καὶ ὑπερφυνῶς εὐ-
 πρεπῶν κύριοι ἐκ τοῦ αἰφνιδίου γεγενημένοι κατέχον τὴν διαίνοιαν
 οὐκέτι ἐδύναντο οὐδὲ κόρον τινὰ τῶν σφίσι πυρόντων εὑρεῖν, ἀλλ'
 οὕτως ἐμέθυον, καταβαρβεγμένοι τοῖς ὑπάρχουσιν εὐτυχίμασιν,
 ὥστε τούτων ἕκαστος ἅπαντα ἄγων ἐς Καρχηδόνα ἀναστρέφειν 10
 P 243 ἐβούλοντο. καὶ περιήρχοντο οὐ κατὰ συμμορίας, ἀλλὰ κατὰ ἓνα
 ἢ δύο, ὅπη ποτὲ αὐτοὺς ἢ ἐλπίς ἄγοι, ἅπαντα κύκλῳ διερευνῶ-
 μενοι ἐν τε νάπαις καὶ δυσχωραῖς καὶ εἴ που σπήλαιον παρατύχῃ
 ἢ ἄλλο ὅτιοῦν ἐς κίνδυνον ἢ ἐνέδραν ἄγον. οὐδὲ γὰρ αὐτοὺς τῶν 15
 πολεμίων φόβος οὐδὲ ἡ Βελισαρίου αἰδῶς ἐστίη οὐδὲ ἄλλο τῶν 15
 πάντων οὐδὲν, ὅτι μὴ ἡ τῶν λαφύρων ἐπιθυμία. ταύτης τε
 ὑποβιαζόμενοι ἐς ὀλεωφρίαν τῶν ἄλλων ἀπάντων ἐτρέπαντο. 20
 2 δὴ ἅπαντα ἐν νῶ ποιοῦμενος Βελισάριος ἐν ἀπόρῳ εἶχεν ἢ τὸ πα-
 ρὸν θέσθαι. ἅμα δὲ ἡμέρᾳ ἐπὶ λόφου τινὸς τῆς ὁδοῦ ἀγχοῦ ἐστή-
 κει, τὴν τε οὐκέτι οὔσαν εὐκοσμίαν ἀνακαλοῦμενος καὶ πολλὰ 20
 B πᾶσι στρατιώταις τε ὁμοῦ καὶ ἄρχουσιν λοιδορούμενος. τότε δὴ
 ὅσοις τετύχηκε κλησίον που εἶναι, καὶ μάλιστα οἱ τῆς Βελισαρίου
 οἰκίας ὄντες, τὰ μὲν ὑπάρχοντα σφίσι χρήματά τε καὶ ἀνδράκεα

5. πένητες AL. πάντες P. 17. ὑποβιαζόμενοι Grotius. ὑπο-
 βιαζόμενοι P. ὑποβιαζόμενος HL, 18. ἀπόρῳ] ἀπόρῳ A.
 ibid. ἡ] ἡ HL. Conf. p. 256 c.

rum hostes, factoque impetu, illos opprimerent. Certe si tunc temporis impressionem quoque modo dedissent, nostrorum nemo, ut equidem arbitror, evasisset hinc, auctus praeda. Milites enim, ut erant omnes oppido homines, et affectionibus humanis obnoxii, cum et ingentes divitias, et corpora singulari forma praedita, in suam repente potestatem redacta cernerent, animum nec tenere, nec oblati explere poterant: sed dulci fortuna ebrii, ita efferebantur, ut quisque obvia quaeque rapiens, Carthaginensem redire vellet. Quaecunque spes praedae duceret, non manipulatim, at seorsum singuli, vel bini simul errabant, in saltibus ac desertis locis, et sicubi speluncam, vel angulum insidiis aptum offenderent, ibi omnia scrutabantur; metum hostium, Belisarii reverentiam, aliam demum quamlibet cogitationem expellente praedae cupiditate: qua victi, caetera flocci faciebant. Haec secum considerans Belisarius, quid e re nata statueret, nesciebat. Ut illuxit, proximum viae tumulum ascendit, et ordinem iam dilapsam instaurans, omnes, cum milites, tum duces, graviter increpuit. Quicumque in vicinis erant, maximeque domestici Belisarii,

ζὸν τοῖς ὁμοσπῆροις τε καὶ ὁμοτραπέζοις ἐς Καρχηδόνα ἔπεμπον, αὐτοὶ δὲ παρὰ τὸν στρατηγὸν ἰόντες τῶν σφίσι παραγγελιομένων κατήκουον.

Ὁ δὲ Ἰωάννην μὲν τὸν Ἀρμένιον ζὸν διακοσίοις ἐκέλευε Γε-
 5 λίμερι ἔπεσθαι, καὶ μήτε νύκτα μήτε ἡμέραν ἀνιέντας διώκειν,
 ἕως αὐτὸν ζῶντα ἢ νεκρὸν λάβουιν. ἐς δὲ Καρχηδόνα τοῖς ἐπι-
 τηδελοῖς ἐπέστελλε Βανδίλοις, ὅσοι ἐς τὰ ἄμφι τὴν πόλιν χωρία
 ἐν ἱεροῖς ἰκέται ἐκάθηντο, πιστὰ διδοῦσι καὶ τὰ ὄπλα, ὅπως μὴ
 τι νωτερίσωσιν, ἀφελομένοις ἐς τε τὴν πόλιν ἔσαγαγοῦσιν ἔχειν, C
 10 ἄχρις αὐτὸς ἔλθοι. ζὸν δὲ τοῖς λειπομένοις πανταχόσε περὶ τῶν
 τούς τε στρατιώτας σπονδῇ ἤγειρε καὶ Βανδίλοις τοῖς αἰὲν ἐν ποσὶ
 πίστει ὑπὲρ σωτηρίας ἐδίδου. οὐ γὰρ ἔτι ἦν Βανδίων οὐδένα, H 127
 ὅτι μὴ ἐν τοῖς ἱεροῖς, ἰκέτην λαβεῖν. ὧν δὲ τὰ ὄπλα ἀφαιρού-
 μενος, ζὸν στρατιώταις φυλάσσουσιν ἐς Καρχηδόνα ἔστελλεν,
 15 οὐ διδοὺς καιρὸν σφίαιν ἐπὶ Ῥωμαίους ξυνίστασθαι. καὶ ἐπεὶ
 ἅπαντά οἱ ὥς ἄριστα εἶχεν, ἐπὶ Γελίμερα καὶ αὐτὸς ζὸν τῷ
 πλείονι τοῦ στρατοῦ κατὰ τάχος ἦει. ὁ δὲ Ἰωάννης ἐς πέντε
 ἡμέρας τε καὶ νύκτας τὴν διώξιν ποιησάμενος οὐ πόρρω
 ἀπὸ Γελίμερος ἤδη ἐγεγόνει, ἀλλὰ οἱ τῇ ὑστεραίᾳ ἔμελλεν
 20 ἐς χεῖρας ἵναί. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἴδρι Γελίμερα Ἰωάννην ἀλώ- D
 ναι, τύχης ἐναντίωμα ξυνηνέχθη τοιόνδε. ἐν τοῖς ζὸν Ἰω- V 391
 ἄννη διώκουσιν Οὐλλάρην τὸν Βελισαρίου δορυφόρον τετύχηκεν
 εἶναι. ἦν δὲ οὗτος ἀνὴρ θυμοειδὴς μὲν καὶ πρὸς ἀλλήν ψυχῆς

9. ἀφελομένοις P et Grotius. ἀφελόμενους HL.

praedam ac mancipia cum contubernalibus et sodalibus suis Carthaginem mittunt: mox ad Magistrum militum adeuntes, dictis obtemperant.

Ille Ioannem Armenium cum eo, instare Gelimeri iubet, nec diu, nec noctu interspirare, donec vivum aut mortuum ceperint. Tum suis, qui Carthagine erant, familiaribus mandavit uti Vandalos, in templis suburbanis supplices, data fide, exarmarent, ne quid novi moverent, eosque in urbem inductos, ad suum reditum asservarent. Ipse cum reliquis circumvolans, sparsos milites magno studio colligebat; obviis quibusque Vandalis fidem dabat, vim absfuturam. Nec vero Vandalum quemquam iam capere erat, nisi in templis supplicem. Eos armis exutos, cum militari custodia mittebat Carthaginem, spatium ipsis subtrahens colligendi sese, ut Romanis resisterent. Rebus omnibus bene compositis, ipse quoque in Gelimerem magnis itineribus vadit, copiarum parte maxima stipatus. Ioannes diebus v. totidemque noctibus Gelimerem insecutus, ac iam fere assecutus, cum eo postridie congressurus erat. Sed nolente Deo ut Gelimer in manus Ioannis veniret, coepta casus hic adversus turbavit. Inter eos, qui cum Ioanne Gelimerem persequabantur, erat Belisarii Praetorianus Uliaris, vir quidem fortis, et animi corporisque

τε καὶ σώματος ἱκανῶς πεφυκὼς, οὐ λαν δὲ κατισκουδασμένος, ἀλλ' οἶνῳ τε καὶ γελόλοις ὥς τὰ πολλὰ χαίρων. οὗτος Οὐλίαις ἡμέρᾳ τῆς διώξεως ἔκτη οἰνωμένος ἀμφὶ ἡλίου ἀνατολὰς ὄρων τινὰ ἐπὶ δένδρον καθήμενον εἶδε, καὶ τὸ τόξον κατὰ τάχος ἐν-
 τείνας κατὰ τοῦ ὄρνιθος ἤφιεν τὸ βέλος. καὶ τοῦ μὲν ὄρνιθος
 ἀποτυγχάνει, Ἰωάννην δὲ ὤπισθεν ἐς τὸν ἀνχένα οὔτι ἐκουσίας
 P 244 βάλλει. ὁ δὲ καιρίαν τυπεί, ἔξ ἀνθρώπων χρόνῳ ὀλίγῳ ὕστε-
 ρον ἠφανίσθη, πολὺν αὐτοῦ πόθον βασιλεῖ τε Ἰουστινιανῷ καὶ
 Βελισαρίῳ τῷ στρατηγῷ καὶ Ῥωμαίοις ἅπασι καὶ Καρχηδονίοις
 ἀπολιπών. ἀνδρείας τε γὰρ καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς εὖ ἤκων, 10
 προῖόν τε τοῖς ἐντυγχάνουσι παρείχεν αὐτὸν καὶ ἐπιεικίστατον
 σῶθενός ἦσσαν. Ἰωάννης μὲν οὖν τὴν πεπωμένην οὕτως ἀνέ-
 πλησεν. Οὐλίαις δὲ ἐπεὶ ἐν ἑαυτῷ ἐγγράναι, ἐς κώμην τισὶ
 πλησίον που οἶσαν καταφυγὼν ἐν τῷ κατὰ ταύτην ἱερῷ ἐκείτης
 ἐκάθητο· οἱ δὲ στρατιῶται Γελλμερα διώκειν οὐκέτι ὤρμητο, 15
 ἀλλ' Ἰωάννην μὲν ἕως περιῆν ἐθεράπευον, ἐπεὶ δὲ ἐκείνος ἐτελεύ-
 τησε, τὰ τε νομιζόμενα ἐς τὴν αὐτοῦ ὁσίαν ἐποίησαν καὶ τὸν πάν-
 B τα λόγον Βελισαρίῳ δηλώσαντες αὐτοῦ ἕμενον. ὅς, ἐπειδὴ τά-
 χιστα ἤκουσεν, ἐς τε τὸν Ἰωάννου τάφον ἀφίκετο καὶ τὸ ἐκεῖνον
 πύθος ἀπέκλειεν. ἀποκλαύσας δὲ καὶ περιαλγήσας τῇ πύσῃ 20
 ξυμφορῇ πολλοῖς τε ἄλλοις καὶ χρημάτων προσόδῳ τὸν Ἰωάννου
 τάφον ἐτίμησε. δεινὸν μὲντοι Οὐλίαις οὐδὲν ἔδρασεν, ἐπεὶ οἱ

ὥς
 1. ἱκανῶς] ἱκανός L, ὥς a m. sec. ἱκανός P. 8. πολὺν] πολ-
 λὴν L. ibid. αὐτοῦ] αὐτοῦ P. 11. αὐτὸν] αὐτὸν L.
 ibid. ἐπιεικίστατον] ἐπιεικίστατον A a m. sec. 13. Οὐλίαις;]
 οὐλίαιος HL; illud Hm. 21. ξυμφορῇ] συμφορῇ L.

robore singulari praeditus, at idem parum bene moratus, et scurrili di-
 cacitati vinoque deditissimus. Hic die sexto susceptae in fugientem Go-
 limerem incursionis, circa solis exortum, cum ebrius avem in arbore se-
 dentem vidisset, intento statim arcu, sagittaque eo impulsā, aberrat a
 volucri; Ioanni vero cervicem transverberat impredeus. Letali ille ac-
 cepta plaga, haud multo post efflavit animam, magno sui relicto deside-
 rio Iustiniano Imp. Belisario Magistro mil. Romanis omnibus, adeoque
 psis Carthaginiensibus: vir animi magnitudine ac militari virtute inclutus,
 omitate in obvium quemque et mansuetudine nulli secundus. Ita porro
 Iannes fatum implevit. Ubi ad se rediit compositus animi factus Uliaris,
 vicum proximum fuga elapsus, se eius templo commisit. Milites,
 iussu Gelimeris insequendi consilio, Ioanni, quandiu spiravit, curatio-
 nem adhibuerunt: mortuo iusta solverunt, ac re Belisario nuntiata, ibi
 steterunt. Primo ille accepto nuntio, confestim ad Ioannis tumulum
 contulit, eiusque infelici casui illacrimavit. Quo defuncto, non sine
 vi dolore, praeter alia multa, annuo pecuniae censu sepulcrum Ioan-
 nichonestavit; Uliarin abire impune passus, quod milites assevera-

στρατιώται Ἰωάννην σφίσιν ἐπισκῆψαι ὄρκοις ἔρασχον δεινотάτοις
μηδεμίαν ἐς αὐτὸν γενέσθαι τίσιν, ὥτε οὐκ ἐκ προνοίας τὸ μίαισμα
ἐργασάμενον.

Ταύτῃ μὲν οὖν Γελλίμερ διαφεύγει τὸ μὴ ὑπὸ τοῖς πολε-
5 μίοις ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ γενέσθαι. Βελισάριος δὲ αὐτὸν τὸ ἐντεῦ-
θεν ἐδίωκεν, ἐς πόλιν τε Νουμιδῶν ἐχυρὰν, ἐπὶ θαλάσῃ χει-
μένην, ἀφικόμενος, δέκα ἡμερῶν ὁδῷ Καρχηδόνος διέχουσαν;
ἦν δὴ Ἱππονερέγιον καλοῦσιν, ἔμαθα Γελλίμερα ἐς Παππούαν τὸ
ὄρος ἀναβάντα οὐκέτι ἀλώσιμον Ῥωμαίοις εἶναι. τοῦτο δὲ τὸ
10 ὄρος ἐστὶ μὲν ἐν τοῖς Νουμιδίας ἐσχάτοις ἀκρότομόν τε ἐπὶ πλεῖ-
στον καὶ δεινῶς ἄβρατον (πέτραι γὰρ ὑψηλαὶ ἐς αὐτὸ πανταχό-
θεν ἀνέχουσι), κατῴκηνται δὲ ἐν αὐτῷ Μαυρούσιοι βάρβαροι,
οἳ τῷ τε Γελλίμερι φίλοι τε καὶ ἐπίκουροι ἦσαν, καὶ πόλις ἀρχαία
Μηδεὺς ὄνομα παρὰ τοῦ ὄρους τὰ ἔσχατα κεῖται. ἐνταῦθα Γε-
15 λλίμερ ζῶν τοῖς ἐπομένοις ἡσύχαζε. Βελισάριος δὲ (οὐδὲ γὰρ τοῦ
ὄρους ἀποπειράσασθαι ἕλλως τε καὶ χεῖμῶνος ὥρᾳ οἶός τε ἦν;
ἔτι τέ οἱ τῶν πραγμάτων ἠρωρημένων καὶ Καρχηδόνος ἀπολελει-
φθαι ἀξύνφορον ἐνόμιζεν εἶναι) στρατιώτας τε ἀπολεξάμενος καὶ
ἄρχοντα Φάραν τῇ τοῦ ὄρους προεδρείᾳ κατέστησεν. ἦν δὲ ὁ
20 Φάρας οὗτος δραστήριός τε καὶ λίαν κατεσπονδυσμένος καὶ ἀρε-
τῆς εὖ ἤκων, καίπερ Ἑρουλος ὦν γένος. ἄνδρα δὲ Ἑρουλον μὴ
ἐς ἀπιστίαν τε καὶ μέθην ἀνείσθαι, ἀλλ' ἀρετῆς μεταποιεῖσθαι,
χαλεπὸν τε καὶ ἐπαίνου πολλοῦ ἄξιον. Φάρας δὲ οὐ μόνος τῆς

5. αὐτὸν τὸ] τὸ om. L. αὐτόν τε Grotius. 8. Ἱππονερέγιον]
Ἱππον ἐρέγιον HL. Ἱππονεράγιον A. Ἱππῶνα ἐρέγιον P cum Hm.
13. Γελλίμερ] γελλίμερ L. 14. μηδεὺς L. μηθενός P. Medeos RV.
23. μόνος] μόνον Hm et L corr.

rent, gravissimo iureiurando se a Iohanne devinctos, nullam ex eo poe-
nam, quippe lapsos per imprudentiam, sumptum iri.

Quo factum est, ut eo die Gelimer hostes evaserit. Illum deinceps
insequens Belisarius, cum Hipponem Region, urbem Numidiae mariti-
mam, munitam, ac dierum iter decem Carthagine dissitam pervenisset,
cognovit non posse a Romanis capi Gelimerem, occupato iam monte
Pappua: qui in finibus Numidiae situs, verticem admodum praeruptum
et inaccessum habet, arduis eminentibus undique scopulis. Cum Mauri
Barbari incolunt, quibuscum Gelimer amicitia ac societate coniunctus
erat. Montem extremum insidet Medenus, urbs antiqua; ubi Gelimer
cum comitatu se continebat. At Belisarius, cum tentare montem nequi-
ret, praesertim hieme, nec sine damno se abesse posse Carthaginae exi-
stimaret, rebus adhuc pendentibus, montis obsidionem delectis militibus
ac duci Pharas demandat. Gnavus erat vir Pharas, et quamvis Erulus,
cordatus tamen ac virtute praestans. Rarum sane est, maximaque
dignum commendatione, si quis Erulus nec perfidus, nec ebriosus, sed

οσμίας ἀντίλεγο, ἀλλὰ καὶ Ἑρούλων ὅσοι αὐτῷ εἰποντο. ταῦ-
 δὴ τὸν Φάραν ἐς τὸν τοῦ ὅρους πρόποδα Βελισάριος καθῆ-
 αι τὴν τοῦ χειμῶνος ὥραν ἐκέλευε καὶ φυλακὴν ἀκριβῆ ἔχειν,
 μήτε τὸ ὄρος ἀπολειπεῖν Γέλιμερι δυνατὰ εἶη μήτε τι τῶν ἀναγ-
 ῶν ἐς αὐτὸ ἰσχομίζεσθαι. καὶ Φάρας μὲν κατὰ ταῦτα ἐποίη-
 σεν, Βανδίλους δὲ Βανδύλους, ὅσοι ἐς τὸν Ἱππονεργίον πρὸς τοῖς
 οἷς ἰκέται ἐκάθηντο, πολλοὶ τε καὶ ἄριστοι, ἀνέστησέ τε πι-
 λαι λαβόντας καὶ ἐς Καρχηδόνα ξὺν φυλακῇ ἐπέμψεν. ἐνταῦθα
 αὐτῷ καὶ τι τοιόνδε ξυμπεσεῖν ἔτυχεν.

Ἐν τῇ Γέλιμερος οἰκίᾳ γραμματεῖς ἦν τις Βονιφάτιος Λί-
 ς, ἐκ Βυζακίου ὀρμώμενος, πιστὸς τῷ Γέλιμερι ἐς τὰ μάλιστα.
 Ἰστοῦν δὴ τὸν Βονιφάτιον Γέλιμερ κατ' ἀρχὰς τοῦδε τοῦ πολέμου
 ταῦν ἐμβιβάσας ἄριστα πλέουσιν, ἐν ταύτῃ τε ἅπαντα τὸν
 πλοῦτον πλοῦτον ἐνθάμενος, ἐκέλευεν ἐς τὸν τοῦ Ἱππονεργίου
 ὄρος ὀρμίζεσθαι, ἣν τὰ πρῶγματα σφίσις οὐκ εὖ καθιστάμενα
 εἰ, τὰ τε χρήματα ἔχοντα πλεῖν κατὰ τάχος ἐς Ἰσπανίαν, παρὰ
 οὐδὲν τε ἀφικέσθαι τὸν τῶν Οὐισιγότῶν ἡγούμενον, ἐνθα δὴ
 αὐτὸς διασωθήσθαι ἐκυραδόκει, πονηρᾶς γινομένης Βανδύλοις
 τοῦ πολέμου τύχης. Βονιφάτιος δὲ, ἕως μὲν τὰ Βανδύλων
 ἰδὼν εἶχεν, αὐτοῦ ἔμενεν· ἐπεὶ δὲ τάχιστα ἢ ἐν Τρικαμάρῳ
 ἦν καὶ τὰ ἄλλα ἅπερ ἐρρήθη ἐγεγόνει, ἄρας τὰ ἱστία ἔπλει κα-

2. πρόποδα] πρόποδον L. 6. ἐς τὸν H. ἐς τὸ L. Articulu-
 om. P. *ibid.* Ἱππονεργίον] Ἱππον ἐργίον HL. Ἱππονεργίον A.
 Ἱπκῶνα ὄργιον P. cum Hm. 8. ἐν LHM. σὺν A et Maltretus.
 ἐς HP. *ibid.* φυλακῇ AL et Maltretus. φυλακὴν HP. φυλακῶν
 Hm, quod fraudi fuit Reiskio ad Constantium. Porphyrog. vol. 2.
 p. 776. 18. πονηρᾶς] πονήρας P. 21. ἐρρήθη] ἐρρήθη P.

utis sit compos. Neque haec moderationis laus uni Pharae propria
 , verum omnibus communis Erulis, qui sub ipso merebant. Quam-
 um huic Belisarius, uti ad montis radices stativa haberet hieme, ac
 genti provideret custodia, ne Gelimer e monte effugium, neu com-
 mui ad illum aditus pateret, edixit. Nec defuit mandatis Pharas.
 tiquot autem in Hipponis Regii templa confugerunt Vandali, qui plu-
 certe et optimates erant, Belisarius, data fide, inde illos amovit,
 Carthaginem custodiendi misit. Ibidem hoc ipsi evenit.

Erat in numero domesticorum Gelimeris Bonifacius scribe, natione
 , ortu Byzacenus, quem Gelimer sibi fidissimum expertus, belli
 s initio in navem expeditissimam cum omni regia gaza imposuerat,
 eratque Hipponem Regium appellere, ac si rem Vandalicam labare
 eret, iisdem cum opibus in Hispaniam cursum maturare, et Visigot-
 um principem Theudin adire: quo et ipse evasurum se salvum spe-
 t, si belli fortuna Vandalis male cederet. Ibi quidem tamdiu sub-
 Bonifacius, quandiu spe aliqua res Vandalorum subnixae sunt; sta-
 autem post Tricamarensem pugnam, et caetera, quae narravimus,

Θύπερ οἱ ἐπίστελλε Γελλίμερ. ἀλλὰ πνεύματος αὐτὸν ἐναντίωμα
 εἰς τὸν τοῦ Ἱππονεργίου λιμένα οὗτι ἐκούσιον αὐτοῖς ἤνεγκεν. ὥς
 δὲ τοὺς πολεμίους ἀγχοῦ ἤδη που ἠκηκόει εἶναι, τοὺς ναύτας C
 πολλὰ ὑποσχόμενος ἐλπάρει ἐς ἄλλην τινὰ ἡπειρον ἢ νῆσον βια-
 5 σαμένους ἵεναι. οἱ δὲ (οὐ γὰρ ἐδύναντο χειμῶνος σφίσι χαλε-
 ποῦ λίαν ἐπιπεσόντος καὶ τὸ τῆς θαλάσσης ῥόδιον, ἅτε ἐν Τυρ-
 ρηνικῷ πελάγει, ἐς ὕψος μέγα ἐγείροντος) τότε δὴ αὐτοὶ τε καὶ
 Βονιφάτιος ἐς ἔννοιον ἤλθον ὥς ἄρα ὁ Θεὸς τὰ χρήματα Ῥω-
 μαίοις διδόναι ἐθέλων τὴν ναῦν οὐκ ἐφ' ἡν ἀνάγεσθαι. μόλις μὲν-
 10 τοι τοῦ λιμένος ἕξω γενόμενοι ξὺν κινδύνῳ μεγάλῳ τὴν ναῦν ἀνε-
 κώχονεν. ὥς δὲ ἀφίκετο ἐς Ἱππονεργίον Βελισάριος, πέμπει
 τινὰς παρ' αὐτὸν Βονιφάτιος. οὗς δὴ ἐν ἱερῷ καθῆσθαι ἐκέ-
 λευεν, ἐρῶντας μὲν ὥς πρὸς Βονιφάτιον σταλεῖν τοῦ τὰ Γελλί- D
 μερος χρήματα ἔχοντος, ἀποκρυσσόμενους δὲ ὅπη ποτὲ εἴη, πρὶν
 15 γε δὴ τὰ πιστὰ λάβοιεν ὥς τὰ Γελλίμερος χρήματα διδοὺς αὐτὸς
 ἀπαλλάξει κακῶν ἀπαυθὺς, ἔχων ὅσα αὐτοῦ οἰκεία εἴη. καὶ οἱ
 μὲν ταῦτα ἔπρασσον, Βελισάριος δὲ ἤσθη τε τῇ ἀγγελίᾳ καὶ
 ὁμεισθαι οὐκ ἀπηξίον. στείλας τε τῶν ἐπιτηδείων τινὰς τὸν τε
 Γελλίμερος πλοῦτον ἔλαβε καὶ Βονιφάτιον ξὺν τοῖς χρήμασιν τοῖς
 20 αὐτοῦ ἀφῆκε, πάμπολύ τι χρημὶ τοῦ Γελλίμερος συλῆσαντα
 πλούτου.

εἰ. Ἐπεὶ δὲ ἐς Καρχηδόνα ἀνέστρεφε, Βανδύλους τε ἄπαν- P 246
 τας ἐν παρασκευῇ ἐποιεῖτο, ὅπως ἅμα ἦρι ἀρχομένῳ ἐς Βυζάν-

2. Ἱππονεργίου] Ἱππονεργίου Hm. Ἱππων ἱερῶν L. 7. ἐγεί-
 ροντες] ἀγείροντες A. 19. ξὺν L. σὺν P.

ex praescripto Gellimeris vela fecit. At reflans ventus in portum Hip-
 ponis Regii invitum repulit: ubi de adventu hostium certior factus, a
 nautis precibus ac promissis contendit, ut obnixi contra, alius continen-
 tis insulae compotes fierent. Sed cum frustra essent, procella gravis-
 sima incumbente, ac maris fluctus, ut fert natura Tyrrhenici pelagi, in
 immensum tollente, ipsis et Bonifacio in mentem venit agnoscere consi-
 lium Dei, qui volens opes illas Romanis dare, navi cursum negaret.
 Aegre portu evecti, in anchoris magno cum periculo steterunt. Simul
 Hipponem Regium attingit Belisarius, ad eum quosdam Bonifacius desti-
 navit, in templum inassos perfugere, et declarare, se a Bonifacio missos,
 Gellimeris gazam habente secum, ac celare ubinam esset, donec fidem
 acciperent, ipsum, traditis Gellimeris opibus, abiturum incolumem, re-
 tentis suis. Illis mandata curantibus, eo laetus nuntio Belisarius fidem
 iureiurando sanctam dedit, ac per nonnullos e familiaribus, quos ad id
 misit, Gellimeris accepit divitias: Bonifacium cum suis dimisit, magnam
 partem auri Gellimeris depeculatum.

5. Reversus Carthaginem Belisarius, Vandalos omnes paratos esse
 voluit ad proficiscendum primo vere Byzantium: cum copias huc atque

τιον πέμψει, καὶ στρατεύμα ἱσταίην ἐφ' ᾧ ἀνασώσονται Ῥωμαίοις ἅπαντα, ὧν Βανδῖλοι ἤρχον. Κύριλλον μὲν οὖν ξὺν πλήθει πολλῷ ἐς Σαρδῶν ἐπέμψε, τὴν Τζάζωνος κεφαλὴν ἔχοντα, ἐπεὶ οἱ νησιῶται οὗτοι ἥκιστα προσχωρεῖν Ῥωμαίοις ἐβούλοντο, δεδιότες τε τοὺς Βανδῖλους καὶ οὐκ ἂν οἰόμενοι ἀληθῆ εἶναι ὅσα σφίσι ξυνεγεγῆσθαι ἐν Τρικαμάρῳ ἔλέγετο. τούτῳ δὲ τῷ Κωνσταντίνῳ ἐπήγγελλε μοῖραν τοῦ στρατοῦ ἐς Κουρσικὴν πέμψαντα τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ τὴν νῆσον ἀνακτῆσασθαι, Βανδῖλων κατήκουσεν τὰ πρότερον οὖσαν, ἣ Κύρνος μὲν ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις ἐπεκαλεῖτο, οὗ πόρρω δὲ ἀπὸ Σαρδουσὶ ἐστίν. ὁ δ' ἐς Σαρδῶν ἀφικόμενος τὴν Τζάζωνος κεφαλὴν τοῖς ταύτῃ ψυχημένοις ἀπέδειξε καὶ ἄμφω τὰ νῆσω τῇ Ῥωμαίων βασιλείᾳ ἐς φόρου ἀπαγωγὴν ἀνεσώσατο. ἐς δὲ Καισαρείαν τὴν ἐν Μαυριτανοῖς Βελισάριος Ἰωάννην ξὺν λόχῳ περικῶν, οὗ δὲ αὐτὸς ἡγεῖτο, ἐπέμψεν, ἣ ὁδῷ μὲν ἡμερῶν τριάκοντα ἐνὶ ὁδῷ ἀνδρὶ Καρχηδόνης διέχει, ἐς Γάδειρα τε καὶ τὰς Ἡρακλέους στήλας ἰόντι· καί ται δὲ ἐπὶ θαλάσῃ, μεγάλην τε καὶ πολυάνθρωπον ἐκ παλαιοῦ οὖσα. Ἰωάννην δὲ ἄλλον, τῶν οἰκείων ὑπασπιστῶν ἓνα, ἐς τὸν ἐν Γαδείροις πορθμὸν καὶ τὴν ἐτέραν τῶν Ἡρακλέους στήλων ἐπέμψε, τὸ ἐκεῖνη φρουρίον, ὃ Σέπτον καλοῦσι, καθέξοντα. ἐς δὲ τὰς νήσους, αἵπερ ὀρχοῦν

V 393 εἰσι τῆς ὠκείανου ἐσβολῆς, Ἐβρουσά τε καὶ Μαϊορίκα καὶ Μιντορίκα

8. Τζάζωνος] τζαζώνος HL: illud Hm. 8. νῆσον] νήσων L.
 10. Σαρδῶν] σαρδῶ L. 11. Τζάζωνος] τζαζώνος HL. 16. ἐπὶ
 θαλάσῃ] ἐπιθαλάσῃ L. 20. Σέπτον] Σεπτον H: illud Hm.
 21. Μιντορίκα] μιντορία L.

illuc emisit, ut Romanis recuperarent, quaecunque Vandalii obtinuerant. Ac Cyrillum quidem valida succinctum manu in Sardiniam destinavit, cum abscisso Tzazonis capite, propterea quod eius incolae Romanis dedere se recusabant, sibi metuentes a Vandalis, nec putantes vera esse, quae illis apud Tricamarum accidiisse fama vulgaverat. Eidem Cyrillo iniunxit, uti partem exercitus in Corsicam mitteret, atque insulam ad Romanam ditionem a Vandalicis revocaret. Ea quondam vocata Cymus, Sardiniae adiacet. Ille in Sardiniam delatus, Tzazonis caput ostendit incolis, et utramque insulam vectigalem, ut prius, Imperio Rom. facit. Ioannem cum cohorte peditum, quibus ipse praecerat, Caesarem Mauritaniae Belisarius misit. Abest urbs illa Carthaginis spatio, quod diebus xxx. conficiat vir expeditus, qui Gades versus columnasque Herculeas iter intendat: maritima est, magna, ac iam inde olim civibus frequens. Ioannem alterum, e scutariis suis unum, ad fretum Gaditanum et columnam alteram Herculis iussit eo properare consilio, ut positum ibi castellum, quod Septum appellant, reciperet. Ad insulas vero, non procul a freto dissitas, quo Oceanus illabens excipitur, Ebusam aio, et quas vocant lingua vernacula Maioricam ac Minoricam, Apollinariam mi-

ἐπιχωρίως καλούμεναι, Ἀπολλινάριον ἱστοῦν, ὃς ἐξ Ἰταλίας
 μὲν ὤρμητο, μειράκιον δὲ ὦν ἔτι ἐς Αἰβύην ἀφῆκτο. καὶ πολ- D
 λοῖς χρήμασι πρὸς Ἰδερίχου τότε Βανδύλων ἡγουμένου δωρη-
 μένος, ἐπειδὴ παρελθὺς τῆς ἀρχῆς Ἰδερίχου καὶ ἐν φυλακῇ,
 5 ὥσπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις ἐρρήθη, εἶχετο, ἐς Ἰουστινια-
 νὸν βασιλέα ξὺν Αἰβυσι τοῖς ἄλλοις, οἳ τὰ Ἰδερίχου ἔπρασσον,
 ἔκετεύσαν ἦλθε. στρατεύσας τε ξὺν τῷ Ῥωμαίων στόλῳ ἐπὶ Γε-
 λίμερα καὶ Βανδύλους, ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐν τῷ πολέμῳ τῷδε καὶ
 πάντων μάλιστα ἐν Τρικαμάρῳ ἐγένετο. καὶ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ἔρ- P 247
 10 γον Βελισάριος τὰς νήσους οἱ τάσδε ἐπέτρεψε. μετὰ δὲ καὶ ἐς H 129
 Τρίπολιν Πουδεντίῳ τε καὶ Ταττιμοδῷ πρὸς τῶν ἐκείνῃ Μαν-
 ρουσίῳ πιεζομένοις στρατεύμα πέμψας τὴν Ῥωμαίων δύναμιν
 ταύτῃ ἐπέρρωσε.

Στελλας δὲ καὶ ἐς Σικελίαν τινὰς, ἐφ' ᾧ τὸ ἐν Αἰλυβαίῳ
 15 φρούριον, αἵτε τῇ Βανδύλων ἀρχῇ προσῆκον, ἔξουσιν, ἀπεκρού-
 σθη ἐνθάδε, Γότθων ἥκιστα ἀξιούντων Σικελίας τινὰ ξυγχο-
 ρεῖν μοῖραν, ὥς οὐδὲν τὸ φρούριον τοῦτο Βανδύλοις προσῆκον.
 ὁ δὲ, ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσε, πρὸς τοὺς ἄρχοντας, οἳ ταύτῃ ἦσαν,
 ἔγραψε τάδε „Αἰλύβαιοι τὸ Βανδύλων φρούριον τῶν βασιλέως
 20 δούλων ἀποστερεῖτε ἡμῶς, οὐ δίκαια ποιοῦντες οὐδὲ ἐμὶν αὐτοῖς B
 ἔμφορα, καὶ ἄρχοντι τῷ ἐμετέρῳ, οὔτε ἐκόντι καὶ μακρὰν ἀπο-
 λελειμμένῳ τῶν πρassoμένων, ἐκπολεμῶσαι βούλεσθε [καὶ] βα-

1. Ἀπολλινάριον] Vulgo Ἀπολινάριον. *Apolliciarium* RV. 2. ἀφῆ-
 κτο] Vulgo ἀφῆκτο. 5. ἔμπροσθεν L. ἔμπροσθε P. *ibid.* ἐρ-
 ρήθη] ἐρρήθη P. *ibid.* Ἰουστινιανὸν] *Iουστινιανου* H.

sit, natione Italum: quem adolescentulum acceperat Africa, ac multa pecunia donaverat Ildericus, tunc temporis Rex Vandalorum. Ilderico autem a gubernaculis in carcerem deiecto, ut in superiore libro narravimus, ille cum Afris, rerum Ilderici administris, Iustinianum Aug. supplex adierat. Romanam deinde classem et susceptam in Gelimerem Vandalosque expeditionem sequutus, strenuum se virum praestitit in hoc bello, maximeque in pugna Tricamarensi. Quocirca Belisarius has insulas eius fidei credidit. Postea Tripolin exercitum misit, suppetias laturum Pudentio Tattimuthque, quos vicini Mauri urgebant, itaque Romanas opes illic firmavit.

Missis etiam in Siciliam, qui extractum in Lilybaeo castellum eo nomine occuparent, quod ditioni Vandalicae attributum fuisset, repulsam tulit, Siciliam omnem sibi mordicus asserentibus Gotthis, illudque castellum ad Vandalos pertinere inficiantibus. Quo ille audito, Praefectis illius orae in haec verba scripsit. *Nos Lilybaeo, Vandalorum, qui Imperatori iam serviunt, castello excluditis, per iniuriam, vobis ipsis obfutura.* Id enim agit, ut cum rege vestro, quamvis invid, et ab eis,

σιλά τὸν μέγαν, οὗ τὴν εὐνοίαν πόνη πολλὰ κτησάμενος ἔχει
 καίτοι πῶς οὐκ ἂν ἀπὸ τοῦ ἀνθρωπείου τρόπου ποιεῖν δόξαίτε,
 εἰ Γελλίμερα μὲν ἐναγχος ἔχων ξυνεχωρεῖτε τὸ φρούριον, βασιλέα
 δὲ τὸν τοῦ Γελλίμερος κύριον ἀφαιρεῖσθαι τὰ τοῦ δούλου κτήματα
 ἔγνωτε; μὴ ὑμεῖς γε, ὧ βέλτιστοι· ἀλλ' ἐνθυμείσθε, ὡς φιλάς
 μὲν αἰτίας πολλὰς καλύπτειν πέφυκεν, ἔχθρα δὲ οὐδὲ τῶν συμ-
 C κροτάτων ἀδικημάτων ἀνέχεται, ἀλλὰ διερευνᾷται μὲν ἅπαντα
 ἄνωθεν, οὐ περιορᾷ δὲ πλουτοῦντας τοῖς γε οὐδὲν προσήκουσι
 τοὺς πολεμίους. εἰτα μάχεται ὑπὲρ ὧν τοὺς προγόνους ἡδική-
 σθαι φησι· καὶ ἦν μὲν σφαλῇ ἐν τῷ κινδύνῳ, ἀπώλεσε τῶν ὧ
 ὑπαρχόντων οὐδὲν, εὐημερήσασα δὲ μεταμανθάνειν ποιεῖ τοὺς
 ἡσσημένους τὸ σύγγνωμον. ὑμεῖς οὖν μήτε δρώσητε ἡμῶς περαι-
 τέρῳ κακῶν μήτε αὐτοὶ πάθητε, μηδὲ πολέμιον κατεργάσθηθε
 τῷ Γότθων γένει βασιλέα τὸν μέγαν, ὃν Ἰλεων ὕμνῳ εἶναι ἐν εὐχῇ
 ἔστιν. εὖ γὰρ ἴστε ὡς τοῦδε μεταποιουμένοις ὑμῖν τοῦ φρουρίου
 ἔ πόλεμος ἐν ποσὶν ἔσται οὐχ ὑπὲρ τοῦ Αἰλυβαίου μόνον, ἀλλ'
 D ὑπὲρ ἁπάντων, ὧν οὐδὲν προσήκον ὑμῖν εἰτα ἀντέχεσθε.
 τοσαῦτα μὲν ἡ ἐπιστολὴ ἐδήλου. Γότθοι δὲ ἀνήμεγαν τε ταῦτα
 ἐς τοῦ Ἀταλαρχίου τὴν μητέρα καὶ πρὸς τῆς γυναικὸς ἐπιτετα-
 γμένον σφίσι ἀπεκρίναντο ὧδε „Τὰ γράμματα, ἃ γέγραπας,
 ἄριστε Βελισάριε, παραίνεσιν μὲν ἀληθῆ φέρει, ἐς ἄλλους δὲ
 ἀνθρώπων τιμῶς, οὐκ ἐς τοὺς Γότθους ἡμῶς ἤκουσαν. ἡμεῖς

17. ἀντίχεσθε ALPm. ἀντέχεσθαι HP.

*quae facitis, alienissimo, suscipiat inimicitias magnus imperator, cuius
 benevolentiam, labore captatam plurimo, sibi ille adiunxit. Enimvero
 quomodo non videatur factum vestrum a moribus hominum abhorre, si
 postquam Gelimeri per vos licuit castellum tenere nuper, Augustum,
 nunc Gelimeris dominum, spoliare subditi possessione velitis? Id quidem
 a vobis abiit, praeclarissimi viri: quin hoc potius cogitate, eam esse
 amicitiae naturam, ut peccata multa obsecare ferat. Contra vero inimi-
 citia ne levissimas quidem culpas tolerat, sed praeterita omnia scruta-
 tur, neque hostes negligentia praetermittit, alieno ditatos. Deinde in-
 iuriam, quam maioribus illatam dicit, armis ulcisci ita aggreditur, ut si
 Martis alea male cesserit, eorum, quae habet, nihil amittat: sin laetum
 habuerit exitum, efficit ut victi praebere se faciles aliquando discant.
 Itaque iam nunc abstitite vobis iuxta ac nobis officere, nec Gotthis in-
 fensum reddite Imperatorem magnum, quem propitium semper vobis opta-
 mus. Etenim apprimè intelligitis, si vobis castellum hoc vendideritis,
 bellum illicit affore, quo non Lalybaeum modo, sed quidquid etiam usur-
 pastis ex alieno, repetemus. Haec erat literarum sententia: qua Atala-
 rici matri exposita, eius mandato, in hunc modum Gotthi rescripere.
 Epistola tua, praestantissime Belisari, admonitionem complectitur, ve-
 ram illam quidem, sed in alios quospiam, minime vero in nos Gotthos*

γὰρ οὐδὲν τῶν βασιλέως Ἰουστινιανοῦ λαβόντες ἔχομεν, μή ποτε οὕτω μανείημεν· Σικελίαν δὲ ξύμπασαν προσποιούμεθα ἡμέτεραν οὔσαν, ἧς δὴ ἄκρα μία τὸ ἐν Λιλυβαίῳ φρούριόν ἐστιν. εἰ δὲ Θεοδέρικος τὴν ἀδελφὴν τῷ Βανδίλῳ βασιλεῖ ξυνοικοῦσαν
 5 τῶν τινι Σικελίας ἐμπορίων ἐκέλευσε χρῆσθαι, οὐδὲν τοῦτο πρᾶγμα. οὐδὲ γὰρ ἂν τοῦτο δικαϊώματος ὑμῖν ὅπου οὐκ ἀξίως φέροι. σὺ μέντοι, ὦ στρατηγέ, πρᾶττοις ἂν τὰ δίκαια πρὸς P 248 ἡμᾶς, ἦν γε τῶν ἐν ἡμῖν ἀντιλεγόμενων τὴν διάλυσιν οὐχ ὥς πολέμιος, ἀλλ' ἄτε φίλος ποιῆσθαι θέλοις. διαφέρει δὲ, ὅτι οἱ
 10 μὲν φίλοι τὰ διάφορα ἐν τῇ διαίτῃ, οἱ δὲ πολέμιοι ἐν τῇ μάχῃ διακρίνουν πεφύκασιν. ἡμεῖς μὲν οὖν Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ περὶ τούτων διαιτῶν ἐπιτρέψομεν, ὅπῃ ἂν αὐτῷ δοκῇ νόμιμά τε καὶ δίκαια εἶναι. βουλόμεθα δὲ σε ὥς βέλτιστα βουλευσασθαι ἢ ὥς ταχύτατα καὶ τὴν παρὰ τοῦ σοῦ βασιλέως προσδέχεσθαι γνῶσιν.
 15 τοσαῦτα μὲν καὶ ἡ τῶν Γότθων γραφὴ ἐδήλουν. Βελισάριος δὲ ἀνεγκλὼν ἅπαντα ἐς βασιλέα ἡσυχάζειν, ἕως αὐτῷ βασιλεὺς ἐπιστέλλοι ὅσα ἂν αὐτῷ βουλομένη εἴη.

ζ'. Φάρμας δὲ τῇ προσεδρεύῃ ἤδη ἄλλως τε καὶ χειμῶνος V 894 ὥρᾳ ἀχθόμενος, ἅμα δὲ καὶ οὐκ ἂν οἰόμενος οἶός τε εἶναι ἐμπο-
 20 δὼν σφίσι τοὺς ἐκείνῃ Μαυρουσίους στήσασθαι, τῇ ἐς Παιπκούαν ἀναβάσει ξὺν προθυμίᾳ πολλῇ ἐνεχείρησεν. ἅπαντας μὲν οὖν εὖ μάλα ἑξοπλίσας τοὺς ἐπομένους ἀνέβαινε. βεβοηθηκότων δὲ C τῶν Μαυρουσίων, ὅτε ἐν χωρίῳ ἀνάνται τε καὶ λίαν δυσβάτῳ,

2. προσποιούμεθα] προσποιούμεν LHm. 8. ἡμῶν] ἡμῖν Grotius.

inconuenientem. Nihil enim, quod ad Iustinianum Aug. pertineat, usurpauimus: tanta absit a nobis insania. Nostram autem esse contendimus Siciliam totam, cuius e promontoriis unum est Lilybaei castellum. Quod si Theodericus sorori suae, Regi Vandalorum nuptas, Siculi alicuius emporii copiam fecit, id pro nihilo habere, cum apud nos legis auctoritate non valeat. Tu vero, Magister militum, aequum feceris, si in animum induxeris non hostiliter, sed amice lites arbitrio dirimunt, hostes armis. Nos certe huius arbitrum controversiae Iustinianum August. feremus, quod ex aequo et bono iudicauerit, amplexuri. Porro cupimus, ut praecipiti consilio maturum praesoptes, sententiamque expectes principis tui. Haec a Gotthis rescripta. At Belisarius de re tota certiori facto Imperatore, nihil mouere statuit, donec eius mandata acceperisset.

6. Iam Pharas ad obsidionis et hibernae tempestatis tedium spem adiungens, fore ut Mauri montani obstare minime possent; Pappum superare aggreditur impigre. Itaque cum suos omnes egregie armasset, ad montem subit. Occurrunt Mauri, et ea facilitate, quam ipsa loci acciuis iniquitas praebebat, cladem afferunt ascendentibus. Nihil se-
 Procopius I. 28

- ἡ λύμη εὐπετῶς ἐπὶ τοὺς ἀνιόντας ἐγίνετο. καρτερώς δὲ τοῦ Φάρα βιαζομένου τὴν ἄνοδον, δέκα μὲν καὶ ἑκατὸν τῶν ἀμφ' αὐτὸν ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ ἀπέθανον, αὐτὸς δὲ ξὺν τοῖς ἐπιλοίοις ἀποκρουσθεὶς ἀνεχώρησε, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἀποπειράσασθαι μὲν τῆς ἀνόδου, ἀντιστατοῦντος τοῦ πράγματος, οὐκέτι ἐτόλμα, φυλακὴν δὲ κατισπουδασμένην, ὥς ἐνι μάλιστα, κατεστήσατο, εἰ πῶς οἱ πιεζόμενοι τῷ λιμῷ οἱ ἐν Παππούα σφᾶς αὐτοὺς ἐγχει-
- H 130 ρίσαιαν, καὶ οὔτε ἀποδιδράσκειν αὐτοὺς ἐνεδίδου οὔτε τι τῶν ἔξωθεν ἐς αὐτοὺς φέρεσθαι. ἔνθα δὴ τῷ τε Γέλμερι καὶ τοῖς D ἀμφ' αὐτὸν ἀδελφίδοις τε καὶ ἀνεψιαδοῖς οὖσι καὶ ἄλλοις εὖ γε-10 γονόσι ξυνέειπε κακοπαθεῖν χρῆσθαι, ἣν ὅπως ποτὲ εἴποι τις, οὐκ ἂν ὁμοίως τοῖς πράγμασι φράζοι. ἔθνων γὰρ ἀπάντων ὧν ἴσμεν ἡμεῖς ἀβρότατον μὲν τὸ τῶν Βανδύλων, τάλαιπωρότατον δὲ τὸ Μαυρουσίων τετύχηκεν εἶναι. οἱ μὲν γὰρ, ἐξ οὗτου Λι-βύην ἔσχον, βαλανεῖοις τε οἱ ξύμπαντες ἐπεχρῶντο ἐς ἡμέραν B ἐκάστην καὶ τραπέζῃ ἅπασιν εὐθηνούσῃ, ὅσα δὴ γῆ τε καὶ θά-λασσα ἥδιστα τε καὶ ἄριστα φέρει. ἐχρυσοφόρου δὲ ὥς ἐπὶ πλείστον, καὶ Μηδικὴν ἐσθῆτα, ἣν νῦν Σηρικὴν καλοῦσιν, ἀμ-πεχόμενοι, ἐν τε θιάτροις καὶ ἵπποδρομίῳ καὶ τῇ ἄλλῃ εὐπα-θεῖα, καὶ πάντων μάλιστα κυνηγεσίῳ, τὰς διατριβὰς ἐποιεῦν-20 το. καὶ σφίσι δρχησται καὶ μῖμοι ἀκοίσματά τε συχνὰ καὶ θεά- P 249 ματα ἦν, ὅσα μουσικά τε καὶ ἄλλως ἀξιοθέατα ἐν ἀνθρώποις ζυμβαίνει εἶναι. καὶ ᾤκηντο μὲν αὐτῶν οἱ πολλοὶ ἐν παραδεί-

8. αὐτόν] αὐτόν L.
 σουσῃ] εὐθηνούσῃ L.

10. ἄλλοις] ἄλλος AHL.
 23. αὐτῶν] αὐτοῖς L.

16. εὐθην-

gnus perrumpente ascensum Phara, cadunt ipsius milites ex. tum ipse cum reliquis propulsus recepit sese; neque ausus deinceps ascensum tentare ob nimiam difficultatem, satis habuit custodiam quam intentissimam potuit agitare, ut qui erant in monte Pappua ad deditionem compellerentur fame, neminem inde elabi, neque eo quidquam foris imperitari sinens. Ibi Gelimer, et qui eum secuti fuerant, ipsius cum a sorore tum ex fratre nepotes, alique nobiles, iis aerumnis sunt conflictati, quas nemo verbis exaequare possit. Enimvero nationum omnium, quas novimus, nulla victu lautiori gaudebat quam Vandalis: rursus nulla aridiori se sustentat, quam Mauri. Nam illi, ex quo Africam occupaverant, quotidianis omnes balneis, et mensae exquisitis terra marique suavissimis cibis extractae insueverant. Aureo plerique cultu, et veste Medica (Sericam appellanti hodie) splendidi, in spectaculis ac ludis Circensibus cacterisque deliciis, praesertim in venatione toti erant. Saltatoribus ac mimis instructissimi, aurium oculorumque voluptatibus affluebant, quas homines ex concentibus musicis, et rebus ad aspectum praeclarissimis capiunt. Multi in pomariis benignissime riguis, atque optime con-

σοις, ὑδάτων καὶ δένδρων εὖ ἔχουσι· ξυμπόσια δὲ ὅτι πλεῖστα
 ἔποιοι, καὶ ἔργα τὰ ἀφροδίσια πάντα αὐτοῖς ἐν μελέτῃ πολλῇ
 ἥσκητο. Μαυρούσιοι δὲ οἰκοῦσι μὲν ἐν πνηγῆραῖς καλύβαις,
 χειμῶνι τε καὶ θέρονες ὥρα, καὶ ἄλλῃ τῷ ξύμπαντι χρόνῳ, οὔτε
 5 χιόσιν οὔτε ἡλίου θέρμῃ ἐνθένδε οὔτε ἄλλῃ οἰκωῦν ἀναγκαίῳ
 κακῷ ἐξιστάμενοι. καθεύδουσι δὲ ἐπὶ τῆς γῆς κώδιον οἱ εὐδαί-
 μονες αὐτοῖς, ἢν οὕτω τύχοι, ὑποστρωννύντες. ἱμάτια δὲ σφι-
 σιν οὐ ξυμμεταβάλλειν ταῖς ὥραις νόμος, ἀλλὰ τριβώνιον τε
 ἄδρὸν καὶ χιτῶνα τραχὺν ἐς καιρὸν ἅπαντα ἐνδιδύσκονται. ἔχουσι B
 10 δὲ οὔτε ἄρτον οὔτε οἶνον οὔτε ἄλλο οὐδὲν ὀγαθόν, ἀλλὰ τὸν σῖ-
 τον, ἢ τὰς δούρας τε καὶ κριθὰς, οὔτε ἔψοντες οὔτε ἐς ἄλευρα
 ἢ ἄλφιτα ἄγοντες οὐδὲν ἄλλοιότερον ἢ τὰ ἄλλα ζῆα ἐσθίουσι.
 τοιοῦτοις δὲ οὕσι τοῖς Μαυρουσίοις οἱ ἀμφὶ τὸν Γελίμερα συχρὸν
 ξυνοικήσαντες χρόνον τὴν τε ξυνειθισμένην αὐτοῖς δίαιταν ἐς
 15 τοῦτο ταλαιπωρίας μεταβαλόντες, πευδῇ καὶ αὐτὰ σφᾶς τὰ
 ἀναγκαῖα ἤδη ἐπελελοιπεί, οὐκέτι ἀντεῖχον, ἀλλὰ καὶ τὸ τεθνά-
 ναι αὐτοῖς ἥδιστον καὶ τὸ δουλεύειν ἥμισυ αἰσχρὸν ἐνομίζετο.

Ὡν δὲ Φάρας αἰσθόμενος γράφει πρὸς Γελίμερα τάδε, „Εἰ-
 μὶ μὲν καὶ αὐτὸς βάρβαρος καὶ γραμμάτων τε καὶ λόγων οὔτε
 20 ἤθᾶς οὔτε ἄλλως ἔμπειρος γέγονα. ὅσα δέ με ἄνθρωπον ὄντα
 εἰδέναι ἀνάγκη, ἐκ τῆς τῶν πραγμάτων φύσεως ἐκμαθὼν ἔγραψα. C
 τί ποτε ἄρα πεπονθὼς, ὦ φίλε Γελίμερ, οὐ σπαντὸν μόνον, ἀλλὰ
 καὶ ξύμπαν τὸ σπαντοῦ γένος ἐς τὸ βάρβαρον τοῦτο ἐμβέβληκας,
 ὅπως δηλαδὴ μὴ γένοιο δοῦλος; πάντως γάρ σε καὶ νεανιεύεσθαι

7. ὑποστρωννύντες ALHm. ὑποστρωννύοντες HP.

aitis habitabant. Crebra inter illos convivia, et in omni re Venerea ac-
 curata exercitatio. Mauri vero hiemem aequae ut aestatem, aliasque
 tempestates traducunt in casulis, ubi respirare vix queas: neque illos
 inde nix, neque aestus, neque ullum vitae incommodum exigit. Ipsi
 pro lecto humus: divites pellem villosam sibi forte substernunt. Crasso
 pallio, tunicaque aspera semper induti, non solent vestes mutare pariter
 cum tempestatibus. Pane, vino, caeterisque mitioris victus commodis
 carent: far autem, olyram atque hordeum, nec mitigata igni, nec com-
 molita, mandunt iumentorum ritu. Ita natis factisque Mauris iamdiu per-
 misti Gelimeris comites, et ab illa sua vivendi ratione eo miseriae de-
 ducti, ut vel maxime necessaria iam ipsos deficerent, succumbebant, ac
 mortem suavissimam, servitutem non indecoram esse ducebant.

Re Pharas intellecta, has ad Gelimerem literas dedit. Equidem et
 ipse sum Barbarus, et literarum rudis, nec unquam consuetudinem cum
 Musis habui. Quas tamen, ut homo, nequeo ignorare, et ad te, na-
 tura ipse dictante, scribo. Unde fieri dicam, care Gelimer, ut te ac
 tuos omnes in hoc barathrum calamitatis demiseris, ne iugum accipias?

τοῦτο, οἶμαι, καὶ τὴν ἐλευθερίαν προΐσχεσθαι, ὥς δὴ ἅπαντα ταύτης τὰ μοχθηρὰ ἀνταλλάσσεσθαι ἄξιον. εἶτα νῦν Μαυρουσίων τοῖς γε ἀτυχεστάτοις οὐκ οἶε δουλεύειν, ὅς τὴν ἐλπίδα τοῦ
V 395 σῶζεσθαι, ἣν τὰ κράτιστα φέρῃ, ἐπ' αὐτοῖς ἔχεις. καίτοι πῶς ἂν οὐχὶ τῷ παντὶ ἄμεινον εἴη δουλεύειν ἐν Ῥωμαίοις πτωχεύοντα ἢ τυραννεῖν ἐν Παππούα τε καὶ Μαυρουσίοις; πάντως δέ σοι καὶ τὸ ξυνδούλω Βελισαρίῳ εἶναι ὑπερβολή τις ὕβριως φαίνεται.
D ἄπαγε, ὦ βέλτιστε Γελίμερ. ἢ καὶ ἡμεῖς οὐκ ἐξ εὐπατριδῶν γεγονότες βασιλεῖ νῦν ὑπηρετεῖν ἀυχοῦμεν; καὶ μὴν λέγουσιν Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ βουλομένῳ εἶναι ἕς τε βουλὴν ἀνάγραπτόν σε ποιήσασθαι, τιμῆς μεταλαχόντα τῆς ἀνωτάτω, ἣν δὴ πατρικίων καλοῦσι, καὶ χώρα τε πολλῇ καὶ ἀγαθῇ καὶ χρήμασι μεγάλοις δωρήσασθαι, Βελισάριόν τε ἐθελῆν ἀναδέχεσθαι πάντα ταῦτα ἔσεσθαι σοι, πίστις διδόντι. σὺ δέ δσα μὲν ἡ τύχη μοχθηρὰ ἤνεγκε, φέρειν γενναίως οἶός τε εἰ πάντα τὰ ἐνθρόνδε ἀν-
P 250 θρώπων γε ὅτι ἀναγκαῖα εἶναι οἰόμενος. ἦν δέ τινα ἀγαθῶ τὰ δυσχερῇ ταῦτα ξυγκεραννύειν βεβούλευται, τοῦτο δέ αὐτὸς ἐθελούσιος δέξασθαι οὐκ ἂν ἄξιοίης; ἢ οὐχ ὁμοίως τοῖς φλαύροις ἀναγκαῖά γε ἡμῖν καὶ τὰ παρὰ τῆς τύχης ἀγαθὰ λογιστέον; ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὐδὲ τοῖς σφόδρα ἀνοήτοις δοκεῖ. σοὶ δέ, νῦν μὲν βεβαπτισμένῳ ταῖς συμφοραῖς, ἄξυνέτω, ὥς τὸ εἰκὸς, ξυμβαίνει εἶναι. ἄθνημα γὰρ ἐκπλήξασα ἐς ἀβουλλίαν τρέπεσθαι πέφυ-

4. ἦν] ἢ Pm. ibid. φέρῃ AL. φέρει P. φέρειν Pm. 8. ἦ] ἢ L. 14. διδόντι Hoescholiua. διδόντα P. διδόναι Hm. 21. συμβαίνει L. συμβαίνει P.

Hec enim, nisi fallor, iactas, ac libertatem obtendis, tanquam dignam, cuius causa acrumnae quaelibet subeantur. Nec tamen vides te infeliciissimae Maurorum feci servire, dum in ea salutis ac dignitatis tuae spem figis. At nonne praestaret subesse domino apud Romanos vel ad mendicitatem redactum, quam Poppuae ac Maurorum tyrannum esse? Probrum scilicet supra quam dici possit, ac turpe ducis; subditum esse cum Belisario eidem principi. Apage istiusmodi cogitationem, praeclarissime Gelimer. An non et ipsi clari orti natalibus, Imperatori obsequi gloriamur? Porro ferunt constitutum esse Iustiniano Aug. ascribere te senatus, summo Patricius honore ornatum, ac optimo latifundio pecuniaque ingenti donare, ac velle Belisarium, data fide, haec omnia im ac recipere, ac praedem fieri. Tu quidem adversos omnes Fortunae casus magno ferre animo potes, hac opinione imbutus, nihil ad ipsa invecum esse, quod tibi, quippe homini, patiendum non sit necessario. Verum si Deo placet acrumnas tuas dono aliquo temperare, id tu videlicet ultro respuas? Nonne aequae necessaria censenda sunt munera Fortunae ac damna? Ita profecto sentiant vel maxime stupidi. Iam quidem te malis merentem, credibile est consilio defici: nam huius inopiam

κεν· ἦν δὲ φέρειν τὴν διάνοιαν τὴν σιωτοῦ δύναμις, καὶ μὴ πρὸς
 τύχην μεταβαλλομένην ἀγανακτεῖν, παρέσται σοι αὐτίκα δὴ μύλα H 131
 τὰ τε ξύμφορα ἐλέσθαι ἅπαντα καὶ τῶν ἐπικειμένων ἀπηλλάχθαι
 κακῶν.“

5 Ταῦτα Γελλίμερ τὰ γράμματα ἀναλεξάμενος ἀποκλαύσας τε
 δεινῶς ἀντέγραφεν ὧδε „Καὶ τῆς ξυμβουλῆς, ἦν μοι ἐποιήσω, B
 πολλὴν ἔχω σοι χάριν καὶ πολεμῶ ἀδικοῦντι δουλεύειν οὐκ ἀνεκτὸν
 οἶμαι, πυρ' οὗ ἂν δίκην εὐξαίμην λαβεῖν, εἴ μοι ὁ Θεὸς ὕψους
 εἴη, ὅς γε οὐδὲν πώποτε ἄχαρι πρὸς ἐμοῦ οὔτε ἔργῳ παθῶν οὔτε
 10 λόγῳ ἀκούσας πολέμῳ μὲν αἰτίαν οὐκ ἔχοντι παρέσχετο σκῆψιν,
 ἐμὲ δὲ ἐς τοῦτο μετέηνεγκε τύχης, Βελισάριον οὐκ οἶδα ὅθεν ἐπε-
 νεγκῶν. καίτοι καὶ αὐτῷ ἀνθρώπῳ γε ὄντι καὶ βασιλεῖ οὐδὲν
 ἀπαρκὸς ξυμβήσεσθαι τι ὧν οὐκ ἂν ἔλοιτο. ἐγὼ μέντοι περαι-
 τέρω τι γράφειν οὐκ ἔχω. ἀφείλετο γάρ με τὴν ἔννοιαν ἡ πα-
 15 ροῦσα τύχη. ἀλλὰ χαῖρέ μοι, ὦ φίλε Φάρα, καὶ μοι κιθάραν
 τε καὶ ἄρτον ἕνα καὶ σπόγγον δεομένῳ πέμπε.“ ταῦτα ἐπεὶ ἀπε- C
 νεχθέντα ὁ Φάρας ἔγνω, χρόνον δὴ τινα διηπορεῖτο τῆς ἐπιστο-
 λῆς τὸ ἀκροτελεύτιον ξυμβαλεῖν οὐκ ἔχων, ἕως οἱ ὁ ταύτην κο-
 μίσας ἔφρασεν ὡς ἄρτον μὲν ἐνὸς δέοιτο Γελλίμερ, ἐπιδυμῶν ἐς
 20 θῆαν τε αὐτοῦ ἀφικέσθαι καὶ βρῶσιν, ἐπεὶ ἐξ οὗ εἰς Παππούαν
 ἀναβέβηκεν, οὐδένᾳ πῶ ἄρτον ὥπτημένον εἶδε. σπόγγος δὲ οἱ
 ἀναγκαῖος εἴη· τοῖν γάρ οἱ ὀφθαλμοῖν ἄτερος, τραχυνόμενος τῇ
 ἄλουσίᾳ, ἐς ἄγαν ἐπῆρται. κιθαριστῇ δὲ ἀγαθῷ ὄντι ᾧδὴ τις
 αὐτῷ ἐς ξυμφορὰν τὴν παροῦσαν πεπολήται, ἦν δὴ πρὸς κιθά-

parere tristitia consuevit, cum mentem perculit. Si vero id consequaris, ut sustineas animum, nec fortunae mutationem acerbius feras, promptum erit optima quaeque amplecti, teque urgenti expedire calamitate.

His Gelimer lectis literis, graviter flens, ita rescripsit. Quod mihi consilium dedisti, magnam habeo tibi gratiam: ut autem hosti iniusto serviam, id vero mihi intolerandum videtur. Si Deus faveret, repetere poenas ab eo vellem, qui a me nunquam nec facto violatus nec verbo, bello, cuius nulla est causa legitima, praetextum praebuit, meque in hunc statum redegit, accito, nescio unde, immissoque Belisario. Non improbabile esse sciat, passurum ipsum, tanquam hominem ac principem, eorum aliquid, unde abhorret. Nequit ultra progredi stilus, auferente mentem calamitate, quae me circumvenit. Vale, amice Phara, et mihi, quod te oro, citharam, panem unum ac spongiam mitte. Haec Pharas cum perlegisset, haesit aliquandiu circa postremum epistolae caput, ignarus quo id spectaret, donec exposuit tabellarius; panem unum a Gelimere peti, ipsius tandem videndi gustandique cupido: non enim panem vidisse coctum, ex quo Pappum ascendisset: opus habere spongia, quod oculorum eius alter intumuisset, illuvie exasperatus: cum vero fidicen peritus esset, carmen de infelicitate sua a se compositum, flebilibus ly-

σμίαις ἀντείχετο, ἀλλὰ καὶ Ἐρούλων ὅσοι αὐτῷ εἶποντο. ταῦ-
 δὴ τὸν Φάραν ἐς τὸν τοῦ ὄρους πρόποδα Βελισάριος καθή-
 τήν τοῦ χιμῶνος ὥραν ἐκέλευε καὶ φυλακὴν ἀκριβῆ ἔχειν,
 μήτε τὸ ὄρος ἀπολιπεῖν Γελλμερι δυνατὰ εἶη μήτε τι τῶν ἀναγ-
 ν ἐς αὐτὸ ἰσχυρίζεσθαι. καὶ Φάρας μὲν κατὰ ταῦτα ἐποίησε.
 Βελισάριος δὲ Βανδύλους, ὅσοι ἐς τὸν Ἰππονερέγιον πρὸς τοῖς
 ἰς ἰκέται ἐκάθητο, πολλοὶ τε καὶ ἄριστοι, ἀνέστησέ τε πι-
 λαβόντας καὶ ἐς Καρχηδόνα ζὸν φυλακῇ ἐπέμψεν. ἐνταῦθα
 ἐπὶ καὶ τι τοιούδε συμπεσεῖν ἔτυχεν.

Ἐν τῇ Γελλμερὸς οἰκίᾳ γραμματεῖς ἦν τις Βονιφάτιος Αἰ-10
 ἐκ Βυζακίου ὁρμώμενος, πιστὸς τῷ Γελλμερι ἐς τὰ μάλιστα.
 ὅν δὴ τὸν Βονιφάτιον Γελλμερ κατ' ἀρχὰς τοῦδε τοῦ πολέμου
 αὐτὸν ἐμβιβάσας ἄριστα πλέουσιν, ἐν ταύτῃ τε ἅπαντα τὸν
 πλοῦτον ἐνθάδε μένον, ἐκέλευεν ἐς τὸν τοῦ Ἰππονερεγίου
 να ὁρμίζεσθαι, ἣν τὰ πρῶγματα σφίσι οὐκ εὖ καθιστάμενα 15
 τὰ τε χρήματα ἔχοντα πλεῖν κατὰ τάχος ἐς Ἰσπανίαν, παρὰ
 δὲν τε ἀφικέσθαι τὸν τῶν Οὐσιγιότων ἡγούμενον, ἐνθα δὴ
 αὐτὸς διασωθήσθαι ἐκυραδύκει, πονηρὰς γινομένης Βανδύλοις
 τοῦ πολέμου τύχης. Βονιφάτιος δὲ, ὥς μὲν τὰ Βανδύλων
 εἶχεν, αὐτοῦ ἔμενεν· ἐπεὶ δὲ τάχιστα ἢ ἐν Τρικαμάφῳ 20
 καὶ τὰ ἄλλα ἅπερ ἐρρήθη ἐγγένοι, ἄρας τὰ ἰστιά ἐπλεε κα-

2. πρόποδα] πρόποδον L. 6. ἐς τὸν H. ἐς τὸ L. Articulum
 m. P. ibid. Ἰππονερέγιον] Ἰππον ἐρέγιον HL. Ἰππονερέγιον A.
 Ἰππονα ἐρέγιον P cum Hm. 8. ζὸν LHM. σὺν A et Maltretus.
 ἐς HP. ibid. φυλακῇ AL et Maltretus. φυλακῇ HP. φυλακῶν
 Hm, quod fraudi fuit Reiskio ad Constantin. Porphyrog. vol. 2.
 n. 776. 18. πονηρὰς] πονήρας P. 21. ἐρρήθη] ἐρρήθη P.

is sit compos. Neque haec moderationis laus uni Pharae propria
 verum omnibus communis Krulis, qui sub ipso merebant. Quam-
 huic Belisarius, uti ad montis radices stativa haberet hieme, ac
 nti provideret custodia, ne Gelimer e monte effugium, neu com-
 u ad illum aditus pateret, edixit. Nec defuit mandatis Pharas.
 quot autem in Hipponis Regii templa confugerunt Vandali, qui plu-
 certe et optimates erant, Belisarius, data fide, inde illos amovit,
 rthaginem custodiendos misit. Ibidem hoc ipsi evenit.

erat in numero domesticorum Gelimeris Bonifacius scriba, natione
 ortu Byzacenus, quem Gelimer sibi fidissimum expertus, belli
 initio in navem expeditissimam cum omni regia gaza imposuerat,
 atque Hipponem Regium appellere, ac si rem Vandalicam labare
 ret, hisdem cum opibus in Hispaniam cursum maturare, et Visigot-
 m principem Theudiu adire: quo et ipse evasurum se salvum spe-
 , si belli fortuna Vandalis male cederet. Ibi quidem tamdiu sub-
 Bonifacius, quandiu spe aliqua res Vandalorum subnixae sunt; sta-
 utem post Tricamarensē pugnam, et caetera, quae narravimus,

Θάπερ οἱ ἐπεστέλλε Γελίμερ. ἀλλὰ πνεύματος αὐτὸν ἐναντίωμα
 εἰς τὸν τοῦ Ἱπποναρεγίου λιμένα οὕτι ἐκούσιον αὐθις ἤνεγκεν. ὥς
 δὲ τοὺς πολέμιους ἀγχοῦ ἤδη πού ἤκηκόεσιν εἶναι, τοὺς ναύτας C
 πολλὰ ὑποσχόμενος ἐλιπάρει ἐς ἄλλην τινὰ ἡπειρον ἢ νῆσον βια-
 5 σαμένους ἵκναι. οἱ δὲ (οὐ γὰρ ἐδύναντο χεμῶνος σφίσι χαλε-
 ποῦ λίαν ἐπιπείσδοντος καὶ τὸ τῆς θαλάσσης ῥόδιον, ὅτε ἐν Τυρ-
 ρηνικῷ πελάγει, ἐς ὕψος μέγα ἐγείροντος) τότε δὴ αὐτοὶ τε καὶ
 Βονιφάτιος ἐς ἔννοιαν ἤλθον ὥς ἄρα ὁ Θεὸς τὰ χρήματα Ῥω-
 μαίοις διδόναι ἐθέλων τὴν ναῦν οὐκ ἐψή ἀνάγεισθαι. μόλις μὲν-
 10 τοι τοῦ λιμένος ἔξω γενόμενοι ξὺν κινδύνῳ μεγάλῳ τὴν ναῦν ἀνε-
 κώχενον. ὥς δὲ ἀφίκετο ἐς Ἱπποναρέγιον Βελισάριος, πέμπει
 τινὰς παρ' αὐτὸν Βονιφάτιος. οὗς δὴ ἐν ἱερῷ καθῆσθαι ἐκέ-
 λευεν, ἐροῦντας μὲν ὥς πρὸς Βονιφατίου σταλείεν τοῦ τὰ Γελί- D
 μερος χρήματα ἔχοντος, ἀποκρυψομένους δὲ ὅπη ποτὲ εἴη, πρὶν
 15 γε δὴ τὰ πιστὰ λάβοιεν ὥς τὰ Γελίμερος χρήματα διδοὺς αὐτὸς
 ἀπαλλάξει κακῶν ἀπαθῆς, ἔχων ὅσα αὐτοῦ οἰκεία εἴη. καὶ οἱ
 μὲν ταῦτα ἔπρασσον, Βελισάριος δὲ ἤσθη τε τῇ ἀγγελίᾳ καὶ
 ὁμείσθαι οὐκ ἀπηξίον. στείλας τε τῶν ἐπιτηδείων τινὰς τὸν τε
 Γελίμερος πλοῦτον ἔλαβε καὶ Βονιφάτιον ξὺν τοῖς χρήμασιν τοῖς
 20 αὐτοῦ ἀφῆκε, πάμπολόν τι χρῆμα τοῦ Γελίμερος συλῆσαντα
 πλούτου.

εἰ. Ἐπεὶ δὲ ἐς Καρχηδόνα ἀνέστρεφε, Βανδίλους τε ἄπαν- P 246
 τας ἐν παρασκευῇ ἐποιεῖτο, ὅπως ἕμα ἦρι ἀρχομένῳ ἐς Βυζάν-

2. Ἱπποναρεγίου] Ἱπποναρεγίου Hm. Ἱππων ἱεραγίου L. 7. ἐγεί-
 ροντος] ἀγείροντος A. 19. ξὺν L. σὺν P.

ex praescripto Gelimeris vela fecit. At reflans ventus in portum Hip-
 ponis Regii invitum repulit: ubi de adventu hostium certior factus, a
 nautis precibus ac promissis contendit, ut obnixi contra, alius continen-
 tis insulaeve compotes fierent. Sed cum frustra essent, procella gravis-
 sima incumbente, ac maris fluctus, ut fert natura Tyrrhenici pelagi, in
 immensum tollente, ipsis et Bonifacio in mentem venit agnoscere consi-
 lium Dei, qui volens opes illas Romanis dare, navi cursum negaret.
 Aegre portu evecti, in anchoris magno cum periculo steterunt. Simul
 Hipponem Regium attigit Belisarius, ad eum quosdam Bonifacius desti-
 navit, in templum inassos perfugere, et declarare, se a Bonifacio missos,
 Gelimeris gazam habente secum, ac celare ubinam esset, donec fidem
 acciperent, ipsum, traditis Gelimeris opibus, abiturum incolumem, re-
 tentis suis. Illis mandata curantibus, eo laetus nuntio Belisarius fidem
 iureiurando sanctam dedit, ac per nonnullos e familiaribus, quos ad id
 misit, Gelimeris accepit divitias: Bonifacium cum suis dimisit, magnam
 partem auri Gelimeris depeculatum.

5. Reversus Carthaginem Belisarius, Vandalos omnes paratos esse
 voluit ad proficiscendum primo vere Byzantium: tum copias huc atque

τιον πέμψει, καὶ στρατεύματα ἔσται ἐφ' ᾧ ἀνασώσονται Ῥωμαίοις ἅπαντα, ὧν Βανδῖλοι ἤρχον. Κύριλλον μὲν οὖν ἔξοπλήθη πολλῶ ἐς Σαρδῶ ἐπεμψε, τὴν Τζάζωνος κεφαλὴν ἔχοντα, ἐπὶ οἱ νησιῶται οὗτοι ἥμισυα προσχωρεῖν Ῥωμαίοις ἐβούλοντο, δεδιότες τε τοὺς Βανδῖλους καὶ οὐκ ἂν οἰόμενοι ἀληθῆ εἶναι ὅσα σφαίαις ξυνενεχθῆναι ἐν Τρικαμάρῳ ἐλέγετο. τούτῳ δὲ τῷ Κωνσταντίνῳ ἐπήγγελλε μοῖραν τοῦ στρατοῦ ἐς Κουρσικὴν πέμψαντα τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ τὴν νῆσον ἀνακτήσασθαι, Βανδῖλων κατήκοον τὰ πρότερα οὖσαν, ἣ Κόρνος μὲν ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις ἐπεκαλεῖτο, εὐ πόρρω δὲ ἀπὸ Σαρδοῦς ἐστίν. ὁ δ' ἐς Σαρδῶ ἀφικόμενος τὴν Τζάζωνος κεφαλὴν τοῖς ταύτῃ ψυχημένοις ἀπέδειξε καὶ ἄμφω τὰ νῆσω τῇ Ῥωμαίων βασιλείᾳ ἐς φόρου ἀπαγωγὴν ἀνεσώσατο. ἐς δὲ Καισάρειαν τὴν ἐν Μαυριτανοῖς Βελισάριος Ἰωάννην ἔξοπλῳ περικῶ, οὗ δὲ αὐτὸς ἡγεῖτο, ἐπεμψεν, ἣ ὁδῶ μὲν ἡμερῶν τριάκοντα εὐζώνῳ ἀνδρὶ Καρχηδόνης διέχει, ἐς Γάδειρά τε καὶ τὰς Ἡρακλέους στήλας ἰόντι· κείται δὲ ἐπὶ θαλάσῃ, μεγάλη τε καὶ πολυάνθρωπος ἐκ παλαιοῦ οὖσα. Ἰωάννην δὲ ἄλλον, τῶν οἰκείων ὑπασπιστῶν ἓνα, ἐς τὸν ἐν Γαδείροις πορθμὸν καὶ τὴν ἐτέραν τῶν Ἡρακλέους στηλῶν ἐπεμψε, τὸ ἐκεῖνη φρούριον, ὃ Σέπτον καλοῦσι, καθέξοντα. ἐς δὲ τὰς νῆσους, αἵπερ ἀρχοῦ

V 393 εἰσι τῆς ὠκεανοῦ ἐσβολῆς, Ἐβουσά τε καὶ Μαϊορικὰ καὶ Μινωρικὰ

8. Τζάζωνος] τζαζώνος HL: illud Hm.

8. νῆσον] νῆσων L.

10. Σαρδῶ] σαρθῶ L. 11. Τζάζωνος] τζαζώνος HL. 16. ἐπὶ θαλάσῃ] ἐπιθαλάσσης L.

20. Σέπτον] ἰσέπτον H: illud Hm.

21. Μινωρικὰ] μινωρικὰ L.

illuc emisit, ut Romanis recuperarent, quaecunque Vandali obtinuerant. Ac Cyrillum quidem valida succinctum manu in Sardiniam destinavit, cum abscisso Tzazonis capite, propterea quod eius incolae Romanis dederunt se recusabant, sibi metuentes a Vandalis, nec putantes vera esse, quae illis apud Tricamarum accidisse fama vulgaverat. Eidem Cyrillo iniunxit, uti partem exercitus in Corsicam mitteret, atque insulam ad Romanam ditionem a Vandalica revocaret. Ea quondam vocata Cynus, Sardiniae adiacet. Ille in Sardiniam delatus, Tzazonis caput ostendit incolis, et utramque insulam vectigalem, ut prius, Imperio Rom. facit. Ioannem cum cohorte peditum, quibus ipse praecerat, Caesaream Mauritaniae Belisarius misit. Abest urbs illa Carthagine spatium, quod diebus xxx. conficiat vir expeditus, qui Gades versus columnasque Herculeas iter intendat: maritima est, magna, ac iam inde olim civibus frequens. Ioannem alterum, e scutaris suis unum, ad fretum Gaditanum et columnam alteram Herculis iussit eo properare consilio, ut positum ibi castellum, quod Septum appellant, reciperet. Ad insulas vero, non procul a freto dissitas, quo Oceanus illabens excipitur, Ebusam aio, et quas vocant lingua vernacula Maioricam ac Minoricam, Apollinarium mi-

ἐπιχωρίως καλούμεναι, Ἀπολλινάριον ἵσταντες, ὃς ἐξ Ἰταλίας
 μὲν ὤρμητο, μεираκίον δὲ ὧν ἔτι ἐς Αἰβύην ἀφίκετο. καὶ πολ- D
 λοῖς χρήμασι πρὸς Ἰλδερίκου τότε Βανδύλων ἡγουμένου δεδωρη-
 μένος, ἐπειδὴ παρελθὺς τῆς ἀρχῆς Ἰλδερίκος καὶ ἐν φυλακῇ,
 5 ὥσπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις ἐρρήθη, εἶχετο, ἐς Ἰουστινια-
 νὸν βασιλέα ξὺν Αἰβύσι τοῖς ἄλλοις, οἳ τὰ Ἰλδερίκου ἔπρασσον,
 ἱκετεύσων ἦλθε. στρατεύσας τε ξὺν τῷ Ῥωμαίων στόλῳ ἐπὶ Γε-
 λίμερα καὶ Βανδύλους, ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐν τῷ πολέμῳ τῷδε καὶ
 πάντων μάλιστα ἐν Τρικαμάρῳ ἐγένετο. καὶ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ἔρ- P 247
 10 γου Βελισάριος τὰς νήσους οἱ τάσδε ἐπέτρεψε. μετὰ δὲ καὶ ἐς H 129
 Τρίπολιν Πουδεντίῳ τε καὶ Ταττιμοῦθ' πρὸς τῶν ἐκείνῃ Μαν-
 ρουσίῳ πιεζομένοις στρατεύματι πέμψας τὴν Ῥωμαίων δύναμιν
 ταύτῃ ἐπέτρεψε.

Στελλας δὲ καὶ ἐς Σικελίαν τινὰς, ἐφ' ᾧ τὸ ἐν Αἰλυβαίῳ
 15 φρούριον, ἅτε τῇ Βανδύλων ἀρχῇ προσῆκον, ἔξουσιν, ἀπεκρού-
 σθη ἐνθένδε, Γότθων ἥκιστα ἀξιούντων Σικελίας τινὰ ξυγγω-
 ρεῖν μοῖραν, ὥς οὐδὲν τὸ φρούριον τοῦτο Βανδύλοις προσῆκον.
 ὁ δὲ, ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσε, πρὸς τοὺς ἄρχοντας, οἳ ταύτῃ ἦσαν,
 ἔγραψε τάδε „Αἰλύβαιον τὸ Βανδύλων φρούριον τῶν βασιλέως
 20 δούλων ἀποστρεῖτε ἡμᾶς, οὐ δίκαια ποιῶντες οὐδὲ ἐμὶν αὐτοῖς B
 ἔμφορα, καὶ ἄρχοντι τῷ ἐματέρῳ, οὔτε ἐκόντι καὶ μακρὰν ἀπο-
 λελεμμένῳ τῶν πρᾶσσομένων, ἐκπολεμῶσαι βούλεσθε [καὶ] βα-

1. Ἀπολλινάριον] Vulgo Ἀπολινάριον. *Apolliciarium* RV. 2. ἀφί-
 κτο] Vulgo ἀφίκετο. 5. ἔμπροσθεν L. ἔμπροσθε P. *ibid.* ἐρ-
 ρήθη] ἐρρήθη P. *ibid.* Ἰουστινιανὸν] Ἰουστινιανοῦ H.

sit, natione Italum: quem adolescentulum acceperat Africa, ac multa pecunia donaverat Ildericus, tunc temporis Rex Vandalorum. Ilderico autem a gubernaculis in carcerem defecto, ut in superiore libro narravimus, ille cum Afris, rerum Ilderici administris, Iustinianum Aug. supplex adierat. Romanam deinde classem et susceptam in Gelimerem Vandalosque expeditionem sequutus, strenuum se virum praestitit in hoc bello, maximeque in pugna Tricamarensi. Quocirca Belisarius has insulas eius fidei credidit. Postea Tripolin exercitum misit, suppetias laturum Pudentio Tattimuthque, quos vicini Mauri urgebant, itaque Romanas opes illic firmavit.

Miasis etiam in Siciliam, qui extractum in Lilybaeo castellum eo nomine occuparent, quod ditioni Vandalicae attributum fuisset, repulsam tulit, Siciliam omnem sibi mordicus asserentibus Gotthis, illudque castellum ad Vandalos pertinere inficiantibus. Quo ille audito, Praefectis illius orae in haec verba scripsit. *Nos Lilybaeo, Vandalorum, qui Imperatori iam serviunt, castello excluditis, per iniuriam, vobis ipsis obfutura.* Id enim agit, ut cum rege vestro, quamvis invito, et ab iis,

διεκώλυνεν. οὐ γάρ ποτε τῷ πολέμῳ Ῥωμαίων περιέσσεσθαι, παρὸντος γε αὐτοῦ, ἐν ἐλπίδι εἶχον. ὥς δὲ τὴν ἄφροδον αὐτοῦ ζῶν τοῖς ὑπασπισταῖς αὐτοῦ καὶ δορυφόροις ποιεῖσθαι ἤκουσαν, ἤδη τε τὰς ναῦς ὑπ' αὐτῶν τε καὶ Βανδύλων πληροῦσθαι ἐπύθοντο, τὰ δπλα ἐξαπινάτως ἀράμενοι ἅπασαν καχεῶ ἰδέαν ἐς τοὺς Αἰβύνας 5 ἐπεδείξαντο. οἱ γὰρ στρατιῶται ὀλγοὶ τε ἐν ἐκάστη ἐσχατιᾷ χώρα καὶ ἔτι ἀπαρύσκεινοι ὄντες, καταθέουσιν οὐκ ἂν εἶχον παταχόσαι τοῖς βαρβάροις ἀνθίστασθαι, οὐδὲ τὰς ἐπεκδρομὰς συχνάς τε καὶ οὐκ ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς γινομένης διακωλύσειν. ἀλλ'

C ἄνδρες μὲν οὐδενὶ κόσμῳ ἐκτείνοντο, γυναῖκες δὲ ζῶν παισὶν ἐν 10 ἀνδραπόδων λόγῳ ἐγίνοντο, τὰ τε χρήματα ἐκ πάσης ἐσχατιᾷ ἤγετο καὶ φυγῆς ἡ χώρα ξύμπασα ὑπεκίμπλατο. ταῦτα Βελισαρίῳ ἤδη πού ἀναγομένῳ ἠγγέλλετο. καὶ αὐτὸς μὲν ἀναστρέφειν οὐκέτι εἶχε, Σολόμωνι δὲ διέπειν τὸ Αἰβύνης κράτος παρήχετο, ἀπολέξας τῶν ὑπασπιστῶν καὶ δορυφόρων τῶν αὐτοῦ μέρος πλεῖ- 15 στον· ὥστε Σολόμωνι ἐπομένους Μαυρουσίων ὅτι τάχιστα τοὺς ἐπαναστάοντας τῆς ἐς Ῥωμαίους ἀδικίας ζῶν προθυμίᾳ πολλῇ τίσασθαι. καὶ βασιλεὺς δὲ στρατιὰν ἄλλην Σολόμωνι ἐπέμψε,

D ζῶν Θεοδώρῳ τε τῷ ἐκ Καππυδοκίας καὶ Ἰλδύγερι· δς δὴ Ἀντωνίης γαμβρὸς τῆς Βελισαρίου γυναικὸς ἦν. ἐπειδὴ δὲ τῶν ἐπὶ 20 Αἰβύνης χωρίων τοὺς φόρους οὐκέτι ἦν ἐν γραμματείοις τεταγμένους εὐρεῖν, ἥπερ αὐτοὺς ἀπεγράψαντο ἐν τοῖς ἕνω χρόνοις Ῥω-

7. ἂν εἶχον PHm. ἀνταῖχον HL. 12. ὑπεκίμπλατο] ὑπεκίμπλατο L. 15. ἀπολέξας τῶν] ἀπολέξας καὶ τῶν HL. *ibid.* καὶ δορ.] τε δορ. HL: illud Hoescholius in annot. *ibid.* αὐτοῦ] αὐτοῦ P.

Belisarii: quo praesente, non sperabant fore unquam ut Romanis bello superiores evaderent. At ubi ipsum cum scutariis atque hastatis protectoribus suis discedere, iisque iam ac Vandalis impleri naves audierunt, sumptis improvise armis, omnes nocendi artes in Afros exercuere. Milites enim, cum ad limites singulos et pauci essent, et imparati, impares quoque erant inhibendis frequentibus ac furtivis excursionibus, quibus omnia Barbari infesta habebant. Viri foedissime mactabantur, feminae cum parvulis abstrahebantur in servitutem; limitanea quaeque regio praedae erat: ubique fuga ac trepidatio. De his factus certior Belisarius, cum iam oram solveret, neque esset integrum regredi, Salomoni regendam Africam tradidit, delectuque habito, partem maximam Praetorianorum suorum reliquit; ut, eo duce, quamprimum magno animo ultum irent nefaria in Romanos ausa Maurorum rebellium. Salomoni Imperator alias misit copias cum Theodoro Cappadeco, et Idigere, genero Antoninae uxoris Belisarii. Et quoniam vectigalia iam in literis et codicibus rationariis reperiri non poterant, prout olim perscripta fuerant a Romanis;

μαῖοι, ἔτε Γιζερίχου ἀναχαίτσαντός τε καὶ διαφθείραντος κατ' ἀρχὰς ἅπαντας, Τρύφων τε καὶ Εὐστράτιος πρὸς βασιλείῳ ἱστά-
λῃσαν, ἔφ' ᾧ τοὺς φόρους αὐτοῖς τάξουσιν κατὰ λόγον ἐκάστω.
οἱ δὲ οὐ μέτριοι Ἀββυσιν οὐδὲ φορητοὶ ἔδοξαν εἶναι.

- 5 9'. Βελισάριος δὲ ἤμυ Γελίμερὶ τε καὶ Βανδύλοις ἐς Βυ- P 255
ζάντιον ἀφικόμενος γερῶν ἤξιώθη, ἃ δὲ ἐν τοῖς ἅνω χρόνοις Ῥω-
μαίων στρατηγοῖς τοῖς νίκας τὰς μεγίστας καὶ λόγον πολλοῦ ἀξίας
ἀναδησαμένοις διετετάχато. χρόνος δὲ ἅμφ' ἐνιαυτοὺς ἑξακοσίους
παρώχῃκεν ἤδη ἐξ ὅτου ἐς ταῦτα τὰ γέρα οὐδεὶς ἐληλύθει, ὅτι
10 μὴ Τίτος τε καὶ Τραϊανὸς, καὶ ὅσοι ἄλλοι αὐτοκράτορες στρου-
τηγήσαντες ἐπὶ τι βαρβαρικὸν ἔθνος ἐνίκησαν. τά τε γὰρ λά- H 134
φυρα ἐνδεικνύμενος καὶ τὰ τοῦ πολέμου ἀνδράποδα ἐν μέσῃ πόλει
ἐπόμπευσεν, ὃν δὲ Θριάμβον ἐκάλουν Ῥωμαῖοι, οὐ τῷ παλαιῷ B
μέντοι τρόπῳ, ἀλλὰ πεζῇ βαδίζων ἐκ τῆς οἰκίας τῆς αὐτοῦ ἕχρι
15 ἐς τὸν ἵπποδρομον· κἀνταῦθα [ἐκ Βανδύλων] αὐθις ἕως ἐς τὴν
χωρὸν ἀφίκετο, ὃς δὲ ὁ θρόνος ὁ βασιλείος ἐστίν. ἦν δὲ λά-
φυρα μὲν ὅσα δὲ ὑπουργία τῇ βασιλείῳ ἀνεῖσθαι εἰώθει, θρό-
νοι τε χρυσοὶ καὶ ὀχήματα, οἷς δὲ τὴν βασιλείῳ γυναικα ὀχεῖσθαι
νόμος, καὶ κόσμος πολλὸς ἐκ λίθων ἐντίμων συγκείμενος, ἐκπώ-
20 ματὰ τε χρυσοῦ, καὶ τὰ ἄλλα ξύμπαντα ὅσα ἐς τὴν βασιλείῳ θόλ-
ην χρήσιμα. ἦν δὲ καὶ ἄργυρος ἑλκων μυριάδας ταλάντων πολ-
λὰς καὶ πάντων τῶν βασιλικῶν κειμηλίων πάμπολύ τι χρῆμα V 399
(ἔτε Γιζερίχου τὸ ἐν Ῥώμῃ σεσυληκός τις παλάτιον, ὥσπερ ἐν τοῖς G

14. ἐκ τῆς — Βανδύλων om. L. *ibid.* αὐτοῦ] αὐτοῦ P.
15. κἀνταῦθα] κἀντεῦθεν Grotius. *ibid.* ἐκ Βανδύλων delet
Grotius et om. RV. ἐκ βαλβίδων Maltretus.

quippe illa suppresserat ipso regni sui initio Gizericus, et omnino sustulerat; Tryphonem atque Eustratium Augustus misit, cuique tributum descripturos proportionē; quod Afris immodicum et intolerabile visum est.

9. Postquam Byzantium Belisarius cum Gelimere Vandalisque advenit, honoribus affectus est, qui quondam Romanis ducibus, maximas clarissimasque victorias consecutus, decernebantur: cum nemo iam ab annis circiter 80. adeptus eos fuisset, praeter Titum, Traianum, ac caeteros Imperatores, qui ducto in Barbaram aliquam nationem exercitu, victores redierant. Etenim spolia et captivos spectandos exhibens, pompam, sive, ut Romani appellabant, triumphum, per urbem mediam duxit, non veteri tamen more. Siquidem a suis aedibus in Circum usque pedibus processit, ibique a carceribus ad solium Imperatoris. In spoliis videre erat quaecunque regis usibus addici solent: sellas aureas, vehicula uxoris principis, mundi gemmei ingentem vim, pocula ex auro, epularem omnem suppellectilem regis, talentorum argenti multas myriadas, et magnam regiorum vasorum copiam: quae Gizericus, uti supra memoravimus, in Rom.

μπροσθεν λόγοις ἐρρήθη), ἐν τοῖς καὶ τὰ Ἰουδαίων κειμήλια
 ἦν, ἅπερ Οὐδισπασιανοῦ Τίτος μετὰ τὴν τῶν Ἱεροσολύμων ἄλω-
 σιν ἐς Ῥώμην ξὺν ἑτέροις τισὶν ἤνεγκε. καὶ αὐτὰ τῶν τις Ἰου-
 αίων ἰδὼν καὶ παραστὰς τῶν βασιλέως γνωρίμων τινὶ „ταῦτα“
 φη „τὰ χρήματα ἐς τὸ ἐν Βυζαντίῳ παλάτιον ἐσομιλλῆσθαι 5
 ἐξύμφορον οἶομαι εἶναι. οὐ γὰρ οἷόν τε αὐτὰ ἐτέρωθι εἶναι ἢ ἐν
 ᾧ χώρῳ, οὗ δὴ Σολομὼν αὐτὰ πρότερον ὁ τῶν Ἰουδαίων βασι-
 εὺς ἔθετο. διὰ ταῦτα γὰρ καὶ Γιζέριχος τὰ Ῥωμαίων βασιλεία
 ἴλε καὶ νῦν τὰ Βανδύλων ὁ Ῥωμαίων στρατός.“ ταῦτα ἐπελ-
 νενεχθέντα βασιλεὺς ἤκουσεν, ἔδεισέ τε καὶ ἐύμπαντα κατὰ τὰ 10
 ος ἐς τῶν Χριστιανῶν τὰ ἐν Ἱεροσολύμοις ἱερὰ ἐπεμψεν. ἀν-
 ράποδα δὲ ἦν τοῦ Θριάμβου Γελλμερ τε αὐτὸς, ἐσθῆτά ποῦ τινα
 πλὴ τῶν ὤμων ἀμπεχόμενος πορφυρᾶν, καὶ τὸ ξυγγενὲς ἅπαν,
 βανδύλων τε ὅσοι εὐμήκεις τε ἄγαν καὶ καλοὶ τὰ σώματα ἦσαν.
 ἰς δὲ ἐν τῷ ἵπποδρόμῳ Γελλμερ ἐγεγόνει, καὶ τὸν τε βασιλεῖα ἐπὶ 15
 ἡμέματος ὑψηλοῦ καθήμενον τὸν τε δῆμον ἐφ' ἑκάτερα ἐστώτα
 ἶδε, καὶ αὐτὸν οὗ ἦν κακοῦ περισκοπῶν ἔγνω, οὔτε ἀπέκλαυσεν
 ὅτε ἀνῶμαιξεν, ἐπιλέγων δὲ οὐκ ἐπαύσατο κατὰ τὴν Ἑβραίων
 ραφὴν, ματαιότης ματαιότητων, τὰ πάντα ματαιότης. ἀφι-
 όμενον δὲ αὐτὸν κατὰ τὸ βασιλέως βῆμα τὴν πορφυρίδα περι- 20
 όντες, πρηγῇ πεσόντα προσκυνῆσαι Ἰουστινιανὸν βασιλεῖα ἠτάγ-
 ασαν. τοῦτο δὲ καὶ Βελισάριος ἐποίη, ἅτε ἰκέτης βασιλέως

1. ἔμπροσθεν] ἔμπροσθε L. *ibid.* ἐρρήθη] ἐρρήθη P. 6. εὐ-
 μαι] φέτο Lm. 18. Ἑβραίων] Eccles. I, 2.

latio compilaverat. In his vasa Iudaeorum erant, quae Titus Vespasiani filius, post Hierosolymorum excidium Romam cum aliis asportarat. Iam conspicuus Iudaeus quidam, unum ex Augusti familiaribus adiit, itaque monuit: Non expedit, mea quidem sententia, aurum hoc in palatium transportari inferri. Nusquam enim servari potest, nisi ubi principio repositum fuit a Salomone Iudaeorum rege. Quae oausus extitit, cur et Romanam olim regiam Gisericus, et Vandalicam Rom. exercitus modo cepit. Haec Imperatori renunciata motum incussere, ita ut totum id, quidvis erat, in Hierosolymitana Christianorum templa deferri iusserit. Porro hos triumphus captivos habuit: Gelimerem ipsum, cum veste purpurea, roundata humeris; propinquos ipsius omnes; e Vandalis precariosissimosque, et oris dignitate praestantes. Circum ingressus Gelimer, ubi augustam sublimi in solio sedentem, stantemque hinc inde populum vidit, animum ad se referens, quo infortunium devenisset, attendit; nec lacrimas, nec gemitus edidit, at semper in ore habuit vocem illam, ex Iudaeorum monumentis petitam: Vanitas vanitatum, et omnia vanitas. Ventum est ad Caesareum solium, exuta purpura, prono vultu prebhere, et Iustinianum Aug. adorare compulsus est: quem honorem Be-

ξὺν αὐτῷ γεγονώς. βασιλεύς τε Ἰουστινιανὸς καὶ ἡ βασίλισς Θεο-
δώρα τὰς Ἰλδερῖχον παῖδάς τε καὶ ἐκγόνους πάντας τοὺς ἐκ Οὐά- D
λεντινιανοῦ βασιλέως ξυγγενείας χρήμασιν ἱκανοῖς ἰδωρῆσαντο,
καὶ Γελίμερι χωρία οὐκ εὐκαταφρόνητα ἐν Γαλατία δόντες ὁμοῦ
5 τοῖς ξυγγενέσιν ἐνταῦθα οἰκεῖν ξυνεχώρησαν. ἐς πατρικίους μέ-
νοι ἀνάγραφτος Γελίμερ ἤκιστα ἐγγόνει, ἐπεὶ οὐ μετατίθεσθαι
τῆς Ἀρείου δόξης ἤθελεν.

Ὀλίγῳ δὲ ὕστερον Βελισαρίῳ καὶ ὁ Θράμβος κατὰ δὴ τὸν
παλαιὸν νόμον ξυνετελέσθη. ἐς ὑπάτους γὰρ προελθόντι οἱ ξυν-
10 ἐπείσε φέρεσθαι τε πρὸς τῶν αἰχμαλώτων καὶ ἐν τῷ δίφῳ ὀχου-
μένῳ, τῷ δῆμῳ ῥίπτειν αὐτὰ δὴ ἐκεῖνα τοῦ Βανδλίων πολέμου
τὰ λάφυρα. τὰ τε γὰρ ἀργυρώματα καὶ ζώνας χρυσαῖς καὶ ἄλλου C
πλούτου Βανδιλικοῦ πολὺ τι χρήμα ἐκ τῆς Βελισαρίου ὑπατείας ὁ
δῆμος ἤρπασε, καὶ τι τῶν οὐκ εἰωθότων ἀνανεοῦσθαι τῷ χρόνῳ
15 ἔδοξε. ταῦτα μὲν δὴ οὕτως ἐν Βυζαντίῳ ἔσχε.

ἰ. Σολόμων δὲ τὸ ἐν Λιβύῃ παραλαβὼν στράτευμα,
ἐπηρμένων μὲν, ὥς προεδιήλωται, τῶν Μαυρουσίων, ἡρωμέ-
νων δὲ τῶν ὄλων πραγμάτων, ἐν ἀπύρῳ εἶχεν ἢ τὸ παρὸν θέ-
σθαι. τοὺς τε γὰρ στρατιώτας ἐν Βυζαντίῳ καὶ Νουμιδίᾳ οἱ βάρ- D
20 βαροὶ ἀνηρεκέναι καὶ ἅπαντα ἄγειν τε καὶ φέρειν τὰ ἐκεῖνη ἡγγέλ-
λοντο. μάλιστα δὲ αὐτόν τε καὶ Καρχηδόνα πῦσαν συνετέραξε
τὰ ἐς Αἰγῶν τε τὸν Μασσαγέτην καὶ Ρουφῖνον τὸν Θράκα ἐν Βυ-

2. Οὐάλεντινιανοῦ] Βαλεντινιανοῦ P. 13. ὑπατείας] ὑπατίας
AL. 22. Αἰγῶν HP hic et infra cum diaeresi.

lisarius quoque persolvit, cum Gelimere supplex. Imperator autem Insti-
nianus ac Theodora Augusta Ilderici filias, et omnem Valentiniani Aug.
prospiciam multa pecunia donarunt: Gelimeri fundos in Galatia assigna-
runt non contemnendos, ubi ipsi cum propinquitate habitare licuit. At
Patriciorum ordini ideo non fuit ascriptus, quia ab Arianismo discedere
noluit.

Haud multo post Belisarius alterum, et veteri quidem more, trium-
phum egit. Nam illum consulem captivi portarunt: idemque e curuli il-
las ipsas belli Vandalici manubias populo sparsit. Siquidem Belisario
consule vasa argentea, zonas aureas, aliarumque rerum pretiosarum, quas
habuerant Vandali, magnam copiam populus rapuit, ac dies partem eo-
rum, quae desuetudine iam pridem abierant, revocare visa est. Byzantii
quidem haec ita se habuerunt.

10. In Africa vero Salomon, accepto armorum imperio, cum Mauri,
uti supra narravimus, rebellassent, ac suspensa rerum summa in ancipiti
nutaret, pendens et ipse animi, quid in praesenti statueret, nesciebat. Ex
nuntiis enim cognoverat, Barbaros, deletis Byzacii Numidiaeque praesi-
diis, illic agere et ferre omnia: in primis quae Aigani Massagetae et
Rufino Thraci apud Byzacenos acciderant, cum ipsum, tum Carthaginem

ζακίῳ ξυνενεχθέντα. ἄμφω γὰρ λογίμω ἐς ἄγαν ἔν τε τῇ Βελισσαρίου οἰκίᾳ ἥστην καὶ τῷ Ῥωμαίων στρατεύματι, ἄτερος μὲν αὐτῶν Αἰγαῖν ἐν τοῖς Βελισσαρίου δορυφόροις ταττόμενος, ὁ δὲ ἕτερος, ἅτε ἀπάντων εὐψυχότατος, τὸ σημεῖον τοῦ στρατηγικοῦ ἐν ταῖς παρατάξεσιν εἰσθῶς φέρειν, ὃν δὴ βανδοφόρον καλοῦσι Ῥωμαῖοι. τότε γὰρ τούτῳ τῷ ἀνδρὶ ἱππικῶν καταλόγων ἡγουμένῳ ἐν Βυζακίῳ, ἐπειδὴ τοὺς Μαυρουσίους εἶδον τά τε ἐν ποσὶ ληιζομένους καὶ Αἰθνας ἅπαντας ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ποιησαμένους, τηρήσαντες ἐν στενοχωρίᾳ. ἔν τῷ σφίσιν ἐπομένους τοὺς τὴν λείαν παραπέμποντας, αὐτοὺς τε κτείνουσι καὶ τοὺς αἰχμάλωτους ἀφαιροῦνται πάντας. ὥς δὲ οὗτος ὁ λόγος ἐς τῶν βαρβάρων τοὺς ἄρχοντας ἤκε, Κουζίαν τε καὶ Ἑσδιλίωσαν καὶ Ἰουφρούθην καὶ Μεδισινίσαν, οὐ μακρὰν ταύτης δὴ τῆς στενοχωρίας ἀπέχοντας, χωροῦσιν ἐκ' αὐτοὺς παντὶ τῷ στρατῷ περὶ δείλην ὄψιαν. οἱ Ῥωμαῖοι δὲ, κομιδῇ τε ὀλίγοι ὄντες καὶ ἐν χώρῳ 15 στενῷ ἔς μέσον μυριάδων πολλῶν ἀπειλημένοι, ἀμύνεσθαι τοὺς ἐπιόντας οὐχ οἷοί τε ἦσαν. ἔνθα γὰρ ἂν τραπέειν, αἰεὶ κατὰ νότου ἐβάλλοντο. τότε δὴ Ρουφίνος τε καὶ Αἰγαῖν ἔν ὀλίγοις τῶν ἐς πέτραιν ἐγγύς που οὖσαν ἀναδραμόντες ἐνθ' ἐνδε τοὺς βαρβάρους ἡμύνοντο. τέως μὲν οὖν, ἕως τοῖς τόξοις ἐχρῶντο, οὐκ 20 ἐτόλμων σφίσιν ἐκ τοῦ εὐθέως ἐς χεῖρας ἰλθεῖν οἱ πολέμοι, ἀλλὰ τὰς αἰχμὰς ἐσηκόντιζον· ἐπεὶ δὲ τὰ βέλη ἅπαντα σφᾶς ἤδη ἐπὶ λειλοῖται, οἱ τε Μαυρούσιοι αὐτοῖς ἐς χεῖρας ἤλθον καὶ αὐτοὶ τοῖς

12. „κουζίαν Reg.“ MALT. Sic ALHm et RV. Κουζίαν HP.
13. τῆς add. L. 16. μέσον] μέσων L.

universam conturbabant. Siquidem erant ambo inter Belisaril domesticos et in exercitu Romano clarissimi: Aigan quidem stipator erat Belisaril, Rufinus autem, virtutis ergo ac strenuitatis eximiae, vexillum Praetorium in praelis ferre consueverat: quo munere fungentem Romani bandiferum vocant. Hi tunc duces equitum in provincia Byzacena, ubi a Mauris obvia quaeque rapi, et Afros omnes abduci in servitutem viderunt, viarum angustias obsedere cum suis, et praedae abactoribus imminentes, illis occisis, captivos omnes receperunt. Cladis nuntio permoti, qui non procul aberant, Barbarorum duces, Cuzinas, Isdilisas, Iuphruthes ac Medisinisas, omnes eo copias promoveant, inclinata iam die. Romani, cum et pauci admodum essent, arctoque in spatio multis milibus cingerentur, non sufficiebant propulsandae impressioni. Nam quocumque se venterent, eorum terga missilibus fugebantur. Tum Rufinus et Aigan cum paucis in vicinam rupem cursu evadunt, atque inde Barbaros prohibent. Est quandiu quidem arcubus uti sunt, refugit hostis recta impetum dare, et manus conserere, sed vibrare spicula satis habuit. Ubi vero pharetras exhausere, tunc domum Maurus certare comissus, Romani repellere gla-

ξίφεισιν ἐκ τῶν παρόντων ἡμύνοντο. τοῦ δὲ πλήθους τῶν βαρ-
 βάρων βιαζομένου, Αἰγῶν μὲν κρεουργηθεὶς τὸ σῶμα ὄλον ἐν-
 ταῦθα ἔπεισε, Ῥουφῖνον δὲ οἱ πολέμοι ἀρπάσαντες ἦγον. αὐτίκα C
 δὲ τῶν ἀρχόντων τις Μεδιστιόσας, δέσας μὴ διαφυγῶν πρῶ-
 6 γματα σφίσιν αὐθις παρέχοι, τῆς τε κεφαλῆς αὐτὸν ἀφαιρεῖται
 καὶ ταύτην ἐς τὰ οἰκεία λαβὼν ταῖς γυναιξὶ ταῖς αὐτοῦ ἔδειξε, με-
 γέθους τε ὑπερβολῇ καὶ τριχῶν πλήθει ἀξιοθέατον οὖσαν. ἐπεὶ
 δὲ ἡμῶς ὁ τῆς ἱστορίας λόγος ἐνταῦθα ἤγαγεν, ἐπάναγκες εἰπεῖν
 ἕνωθεν ὅθεν τε τὰ Μαυρουσίων ἔθνη ἐς Αἰβύνην ἦλθε καὶ ὅπως
 10 ἐνταῦθα ᾤκησαντο.

Ἐπειδὴ Ἑβραῖοι ἐξ Αἰγύπτου ἀνεχώρησαν καὶ ἄγχι τῶν Πα-
 λαιστίνης ὁρίων ἐγένοντο, Μωσῆς μὲν σοφὸς ἀνὴρ, ὃς αὐτὸς τῆς
 ὁδοῦ ἡγήσατο, θνήσκει, διαδέχεται δὲ τὴν ἡγεμονίαν Ἰησοῦς ὁ
 τοῦ Ναυῆ παῖς, ὃς ἔς τε τὴν Παλαιστίνην τὸν λεὼν τοῦτον εἰσή-
 15 γαγε καὶ ἀρετὴν ἐν τῷ πολέμῳ κρείσσω ἢ κατὰ ἀνθρώπου φάσιν D
 ἐπιδειξάμενος τὴν χώραν ἔσχε. καὶ τὰ ἔθνη ἅπαντα καταστρε-
 ψάμενος τὰς πόλεις εὐπετῶς παρεστήσατο, ἀνίκητός τε παντάπα-
 σιν ἔδοξεν εἶναι. τότε δὲ ἡ ἐπιδαλασσία χώρα ἐκ Σιδῶνος μέγρε
 τῶν Αἰγύπτου ὁρίων Φοινίκη ξύμπασα ὠνομάζετο. βασιλεὺς δὲ
 20 εἰς τὸ παλαιὸν ἐφειστήκει, ὥσπερ ἅπασιν ὠμολόγηται, οἱ Φοινί-
 κων τὰ ἀρχαιότατα ἀνεγράψαντο. ἐνταῦθα ᾤκητο ἔθνη πολυ-
 ἀνθρώποτατα, Γεργεσαῖοι τε καὶ Ἰεβουσαῖοι καὶ ἄλλα ἄττα ὀνό-

4. „μεδιστιόσας Reg.“ MALT. Sic LHm. Μεδιστιόσας HP.

11. Ἑβραῖοι] ἰβραῖοι L hic et infra.

18. ἡ om. L.

22. Γεργεσαῖοι] γεργαῖοι L.

diis, prò re nata. Tandem illos obruente numero Barbarorum, conscia-
 sus plagis Aigian occubuit: Rufinum captum atque abductum dux Medis-
 nias confestim obtruncavit, veritas ne is fuga elapsus negotium denuo
 exhiberet. Idem Barbarus illius caput, magnitudine et comae densitate
 insigne, domum attulit, atque uxoribus ostendit suis. Quandoquidem ve-
 ro ad Mauros instituto historiae deducti sumus, locus postulat ut rem
 altius repetentes, unde illi in Africam venerint, et que ibi modo sedes
 fixerint, declaremus.

Cum Hebraei, ex Aegypto egressi, non longe a Palaestinae finibus
 abessent, dux viae Moses, vir sapiens, e vita migravit. Ducatum susce-
 pit Iesus Naue filius: qui gente hac in Palaestinam inducta, regionem
 obtinuit, virtutem in bello promens humana maiorem, ac debellatis indi-
 genis omnibus, urbium facile potitus est, audiitque plane invictus. Tunc
 temporis maritima omnis regio, a Sidone ad Aegypti fines, Phoenice di-
 cebatur, nec nisi unum ibi quondam fuisse regem confessione omnium
 constat, qui de Phoenicum antiquitatibus scripsere. Illic gentes numero
 abundantes debebant, Gergesaei, Iebusaei, aliaeque aliis discretas nomi-

α ἔχοντα, οἷς δὴ αὐτὰ ἡ τῶν Ἑβραίων ἱστορία καλεῖ. οὗτος
 ἰδὼς ἐπεὶ ἄμαχόν τι χρῆμα τὸν ἐπηλύτην στρατηγὸν εἶδον, ἔξ
 ἴν τῶν πατρῶν ἐξαναστάντες ἐπ' Αἰγύπτου ὁμόρου οὔσης
 ῥησαν. ἐνθα χώρον οὐδένα σφίσιν ἱκανὸν ἐνοικήσασθαι εὖ-
 ρες, ἐπεὶ ἐν Αἰγύπτῳ πολυανθρώπια ἐκ παλαιοῦ ἦν, ἐς Αἰ-
 ν ἐστύλῃσαν. πόλεις τε οἰκίσαντες πολλὰς ἐξέμψασαν Λιβύῃ
 ρι στηλῶν τῶν Ἡρακλείους ἔσχον, ἐνταῦθ' αὖτε καὶ ἐς ἐμὲ τῇ
 νίκῳ φωνῇ χρώμενοι ῥέκνεται. ἰδεύμαντο δὲ καὶ φρούρουσιν ἐν
 μιδία πόλει, οὗ νῦν πόλις Τήμισις ἐστὶ τε καὶ ὀνομάζεται.
 σιτῆλαι δύο ἐκ λίθων λευκῶν πεποιημέναι ἄγχι κρήνης εἰσι
 μεγάλης, γράμματα Φοινικικὰ ἐγκακολαμμένα ἔχουσαι τῇ
 νίκῳ γλώσση λέγοντα ὧδε, ἡμεῖς ἐσμεν οἱ φυγόντες ἀπὸ πρῶ-
 οῦ Ἰησοῦ τοῦ λεγούτου νῆσοῦ Ναυῆ. ἦσαν δὲ καὶ ἄλλα ἔθνη
 Λιβύῃ πρότερον ῥέκνεται, οἱ διὰ τὸ ἐκ παλαιοῦ ἐνταῦθα ἰδεύ-
 αὐτόχθονες εἶναι ἐλέγοντο. καὶ ἀπ' αὐτοῦ Ἀνταίων, τὸν 15
 ὢν βασιλεῖα, ὃς ἐν Κλιπέῃ Ἡρακλεὶ ἐπάλαισε, τῆς γῆς νῆσο
 ραν εἶναι. χρόνῳ δὲ ὕστερον καὶ ὅσοι μετὰ Αἰδοῦς ἐκ Φοι-
 ρ ἀνέστησαν, αἵτε πρὸς ξυγγενεῖς τοὺς ἐν Λιβύῃ ῥέκνεται
 οἶοντο. οἱ δὲ αὐτοῖς Καρχηδόνα κτίσαι τε καὶ ἔχειν ἐθελούσαι
 χώρησαν. προῖόντος δὲ τοῦ χρόνου ἐγένετο ἡ τῶν Καρχηδο- 20
 δύναμις μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος. μάχης τε σφίσι γενο-
 ρς πρὸς τοὺς ὁμόρους, οἱ πρότεροι, ὥσπερ ἐρρήθη, ἐκ Πα-

5. ἐν om. L. 9. πόλεις delet Hoeschellius. 11. ἐγκακολαμμένα] ἐγκακολαμμένα HL. 13. Ναυῆ] ναβῆ L. 22. ἐρρήθη] ἐρ-
 ρέθη P.

in Hebraeorum historia. At ubi ducem advenam vinci non posse
 exerunt, relicta patria, in Aegyptum contorniam commigrarunt. Hic
 non invento, qui sedes ipsis satis laxas praeberet, quod iam ab ae-
 nginquo frequens populis Aegyptus esset, in Africam concesserunt:
 totam usque ad columnas Herculeas obtinuerunt, multaque urbibus
 tis, frequentarunt. Phoenicum lingua etiamnum utuntur incolae. Ca-
 m quoque struxerunt in urbe Numidia: ubi est urbs, iam dicta Ty-
 Ibi ad fontem uberrimum columnae e lapide candido videntur
 quae incisam Phoenicum literis et verbis sententiam hanc servant:
 i sumus, qui fugimus a facie Iesu latronis filii Nave. Ante horum
 itum colebant Africam alii populi; qui quod ibi iam inde antiquitus
 assent, regionis soboles vocabantur. Hinc perhibent terrae filium
 Antaeum, ipsorum regem, qui Clipeae cum Hercule luctatus est.
 etiam qui e Phoenicia cum Didone migrarunt, ad colonas Africae,
 am consanguineos, se contulerunt, atque ipsis volentibus, Carthagi-
 nondiderunt tenueruntque. Precedente tempore, Carthaginenses opi-
 umeroque aucti mirum in modum, vicinos, qui primi, quemadmo-

λαιστίνης ἀφίκοντο καὶ τὰ νῦν Μαυρούσιοι καλοῦνται, ἐκράτη-
 σάν τε αὐτῶν οἱ Καρχηδόνιοι καὶ ὡς ἀνωτάτω οἰκεῖν Καρχηδόνης H 136
 ἤνάγκασαν. ἔπειτα δὲ Ῥωμαῖρι πάντων καθυπέρτεροι τῷ πο- V 401
 λέμῳ γινόμενοι Μαυρουσίους μὲν ἐς ἐσχατίας τῆς ἐν Λιβύῃ οὐ-
 5 κονμένης χώρας ἰδρύσαντο, Καρχηδονίους δὲ καὶ Αἰβυας τοὺς
 ἄλλους κατηκόους σφίσιν ἐς φόρον ἀπαγωγὴν ἐποιήσαντο. ὅστε-
 ρον δὲ οἱ Μαυρούσιοι πολλὰς κατὰ Βανδιλῶν νίκας ἀνελόμενοι D
 Μαυριτανίαν τε τὴν νῦν καλουμένην ἐκ Γαδείρων μέχρι τῶν
 Καισαρείας ὄρων τείνουσαν καὶ Λιβύης τῆς ἄλλης τὰ πλείστα
 10 ἔσχον. τὰ μὲν δὴ τῆς Μαυρουσίαν ἐν Λιβύῃ ἐνοικίσεως ταύτη
 πη ἔσχε.

ια'. Σολόμων δὲ τὰ ἐς Ῥουφῖνον καὶ Αἰγῶν ξυνεπεχθέντα
 ἀκούσας τόν τε πόλεμον ἐν παρυσκευῇ ἐποιεῖτο καὶ πρὸς τοὺς
 Μαυρουσίαν ἄρχοντας ἔγραψε τάδε „Ἦδη μὲν καὶ ἄλλοις ἀν-
 15 θρώπων τισὶν ἀπονενοῆσθαι τε καὶ ἀπολωλέναι τετύχηκεν, οἱ οὐ-
 δὲνι πρότερον τεκμηριῶσαι ἔσχον ὅπη ποτὲ αὐτοῖς τὰ τῆς ἀπο- P 259
 νοίας ἐκρήσεται. ὑμεῖς δὲ, οἷς τὸ παράδειγμα ἐγγόθεν ἐκ τῶν
 ξυνοίκων ὑμῖν Βανδιλῶν ἐστὶ, τί ποτε ἄρα παθόντες χεῖράς τε
 ἀνταίρειν ἔγνωτε βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ καὶ τὴν ὑμῶν αὐτῶν σωτη-
 20 ρίαν προέσθε; καὶ ταῦτα ὄρκους τε τοὺς δεινотάτους ἐν γράμ-
 μασι δόντες καὶ τοὺς παῖδας τοὺς ὑμετέρους τῶν ἀμολογημένων
 ἐνέχυρα παρεχόμενοι; ἢ ἐπέδειξεν τινα ἐγνώκατε ποιῆσθαι, ὥς
 ὑμῖν οὔτε θεοῦ οὔτε πίστεως οὔτε τῆς συγγενείας αὐτῆς οὔτε τῆς
 σωτηρίας οὔτε ἄλλου ὅτουοῦν ἐστὶ τις λόγος; καίτοι, εἰ τὰ ἐς τὸ

dum dictum est, e Palaestina venerant, et hodie vocantur Mauri, acie fu-
 sos, longissime ab urbe Carthagine sibi sedes legere coegerunt. Dein
 Romani, omnibus debellatis, extremas oras Africae, habentis hominum
 domicilia, Mauris assignarunt; Carthaginenses caeterosque Afros stipen-
 diarios habuerunt. Denique Mauri, Vandalis saepe victis, quam appel-
 lant nunc Mauritiam, a Gadibus ad Caesarene limites pertinentem, et
 reliquae Africae partem maximam occuparunt. Hactenus de sedibus Mau-
 rorum in Africa.

11. Iam vero Salomon, de Rufini casu atque Aiganis certior factus,
 dum bellum parat, has ad duces Maurorum literas dedit. *Amentes qui-
 dem alios quosdam vidit humanum genus, qui in exitium tuerint, cum ni-
 hil, ex quo recordiae suae exitum conciperent, praecessisset. At vos, Van-
 dalorum, qui communem vobiscum regionem habuerunt, propinquo exemplo
 monites, quae tanta cepit insaniam, ut vestrae salutis prodigi, in magnum
 Imperatorem arma capere non citis veriti: idque post iniurandum gravissi-
 mum literis consignatum, post datos pactorum obsides liberos vestros? Num
 vobis propositum est, palam omnibus facere, apud vos nos Deum, nos fidem,
 nos propinquitatem, neque aliud quidquam valere? Quod si ita numen co-*

ὅν ἑμῖν οὕτως ἤσκηται, τίνι συμμύχῳ πιστεύοντες ἐπὶ τὸν
 ἡμῶν βασιλέα χωρεῖτε; εἰ δὲ τοὺς παῖδας ἀπολοῦντες στρα-
 ῖεσθε, τί ποτέ ἐστιν ὑπὲρ ὅτου κινδυνεύειν βεβούλησθε; ἀλλ'
 μὲν ἤδη τις εἰσηλθὲν ὑμᾶς τῶν φθασάντων μετὰ μέλος, γρά-
 τε ὅπως ἑμῖν εἰς τὰ πεπραγμένα θησόμεθα· εἰ δὲ τὸ τῆς ἀπο-
 ῖας ὑμῖν οὐπω λελώφηκε, δέξασθε Ῥωμαϊκὸν πόλεμον μετὰ
 ὧν ὄρων, οἷς ἐλωβήσεσθε, καὶ τῆς ἐς τοὺς παῖδας τοὺς ἡμε-
 ροὺς ἀδικίας ὑμῖν προσιόντα.“ τοσαῦτα μὲν Σολόμων ἔγρα-
 ν. οἱ δὲ Μαυρούσιοι ἀπεκρίναντο ὧδε „Βελισάριος μὲν ἐπαγ-
 γαίαις μεγάλαις ἡμᾶς περιελθὼν ἐπέσειε βασιλέως Ἰουστινιανοῦ 10
 τηκόους εἶναι· Ῥωμαῖοι δὲ τῶν ἀγαθῶν ἡμῖν οὐδενὸς μεταδόν-
 ; λιμῶ πιεζομένους ἤξιον φίλους τε ἡμᾶς καὶ συμμάχους ἔχειν.
 τε εἰκότως ἂν μᾶλλον ὑμῖν ἢ Μαυρουσίοις τὸ μὴ πιστοῖς κα-
 ῶσθαι προσήκει. λύνουσι γὰρ τὰς σπονδὰς οὐχ ὅσοι ἀδικούμε-
 ; ἐκ τοῦ ἐμφαντοῦς τῶν πέλας κατηγοροῦντες ἀφίστανται, ἀλλ' 15
 οἱ ὑποσπένδους ἔχειν ἀξιούντες τινος εἶτα βιάζονται. καὶ τὸν
 ὃν πολέμιον σφίσι ποιοῦνται οὐχ οἱ ἂν τὰ σφέτερα αὐτῶν κο-
 νύμενοι ἐφ' ἑτέροισι χωροῖεν, ἀλλ' ὅσοι τῶν ἀλλοτρίων ἐπιβα-
 ῖοντες ἐς κίνδυνον πολέμου καθίστανται. παῖδων μὲντοι ἔπε-
 ; ὑμῖν μελήσει, οἷς μίαν ὄγεσθαι γυναῖκα ἀνάγκη· ἡμᾶς γὰρ, 20
 ; καὶ κατὰ πεντήκοντα, ἂν αὐτῶ τύχοι, ξυνοικοῦσι γυναῖκες,
 ἰδὼν οὐκ ἂν ποτε ἐπιλείποι γονή.“

5. φᾶν εἶ — ἀπορίαις addidi ex A. Maltreto, qui haec sic inter-
 polavit, γράφατε· εἰ δὲ ἄγος ὑμῖν οὐκ — verliorem viam mon-
 strare poterat RV interpretatio, nos certiores per litteras facite,
 ut es bene vobiscum agendo transigamus. Si autem temeritatis non
 adhuc piget —. 6. δέξασθε] δέξασθε L. 21. ξυνοικοῦσι]
 συνοικοῦσι L.

1. cuiusnam freti auxilio Imperatorem Romanum invaditis? Si belli
 ceptione perditis filios, quid tandem est, cuius causa in discrimen vos
 tralis? Agite vero, ac si vos ante astorum poenitet, id per litteras re-
 stitite. Si vester volentis furor nihil remisit, Martem Romanum acci-
 te, ad vos venientem cum sacramento, quod violastis, et cum iniuria, qui
 vos vestros afflictit. Haec Salomon: cui Mauri sic rescripserunt. Belia-
 ; quidem nos, promissis magnificis circumventos, in Iustiniani Aug. dō-
 nam pellexit. Romani vero, nos beneficentiae expertes omnino factos ac
 te procos, amicos et socios habere volunt. Ex quo apparet perfidias vo-
 ; vobis convenire, non Mauris. Sunt enim foedifragi, non qui deficiunt
 ieiunis, aperte convictis iniurias, sed qui violant foederatos: neque odium
 i conspiciunt, qui alios adoriuntur, sua recepturi, sed qui bellum commi-
 t, involantes in aliena. Vos porro moveat vobis cura, quibus unam
 tam uxorem ducere licet: nos qui quinquaginta, si forte ita ferat, nobis
 angimus, nunquam proles deficiet.

Ταῦτα ἀναλεξαμένῳ Σολόμωνι τὸ στράτευμα ὅλον ἐπὶ Μαν-
 ρουσίου ἐπάγειν ἔδοξε. διαθήμενός τε τὰ ἐν Καρχηδόνι πρά-
 γματα, παντὶ τῷ στρατῷ ἐς Βυζάκιον ἦει. γενόμενος δὲ ἐς Μάμ-
 μις τὸ χωρίον, ἔνθα δὴ οἱ τέτταρες τῶν Μανρουσίων ἄρχοντες D
 5 ἱστρατοπεδεύσαντο, ὧν ὀλίγῳ πρότερον ἐπεμνήσθην, χαράκωμα
 ἐποίησαντο. ὄρη δὲ ἐστὶν ἐνταῦθα ὑψηλὰ καὶ χωρίον ὁμαλές ἐς
 τὸν πρόποδα τῶν ὄρων, ἔνθα οἱ βάρβαροι παρασκευασάμενοι
 ἐπὶ μάχην ἐποιοῦντο τὴν παράταξιν ὥδε. κύκλον ἐκ τῶν καμῆ-
 λων ταξάμενοι, ὅπερ καὶ τὸν Καβάωνα ἐν τοῖς ἔμπροσθε λόγοις
 10 εἰργάσθαι ἐρρήθη, κατὰ δύο καὶ δέκα μάλιστα τοῦ μετώπου βά-
 θος ἵπολουν. καὶ γυναῖκας μὲν ξὺν τοῖς παισὶν ἐς παράταξιν
 ἐπάγεσθαι νόμος ὀλίγας, τὰς δὲ πλείους κατέθεντο τοῦ κύκλου
 ἐντός· αἵπερ αὐτοῖς χαρακώματά τε καὶ καλίβας ποιοῦνται, καὶ
 ἵπποκομοῦσιν ἐμπείρως, καὶ τῶν τε καμῆλων τῆς τε τροφῆς ἐπι-
 15 μελοῦνται· καὶ θήγρουναι τὰ τῶν ὄπλων σιδήρια πολλοὺς σφίσι P 260
 παραιροῦνται τῶν ἐν ταῖς παρατάξεσι πόνων· αὐτοὶ δὲ πεζοὶ ἐς V 402
 μέσους τῶν καμῆλων τοὺς πύδας ἴσταντο, ἀσπίδας τε καὶ ξίφη
 ἔχοντες καὶ δοράτια, οἷς ἀκοντίζειν εἰώθασιν. τινὲς δὲ αὐτῶν ἐν
 τοῖς ὄρεσιν ἔχοντες τοὺς ἵππους ἡσύχαζον. Σολόμων δὲ τὸ μὲν H 137
 20 ἡμῖσι τοῦ Μανρουσιῶν κύκλου, ὃ πρὸς τῷ ὄρει ἐτίγχανεν ὄν,
 ἀφῆκεν, οὐδένα ἐνταῦθα καταστησάμενος. ἔδεισε γὰρ μὴ κα-
 τιώντες τε οἱ ἐν τῷ ὄρει πολέμοι καὶ οἱ ἐν τῷ κύκλῳ ἐπιστρεφόμε-

10. ἐρρήθη] ἐρρήθη P. *ibid.* κατὰ] καὶ τὰ L. 12. ὀλίγας —
 ἐντός om. RV. *ibid.* τὰς δὲ πλείους HmP ex coniectura Scall-
 geri. Libri omnes τοῖς δὲ πλείοσι.

Haec postquam Salomon legi, universum exercitum in Mauros du-
 cendum censuit. Itaque rebus Carthagine in tuto positis, cum omnibus
 copiis Byzacium petiit. Simul ut Mammam attigit, ubi quatuor, quos
 paulo supra recensui, Maurorum duces castra posuerant, vallum duxit.
 Sunt illic montes excelsi: radicibus planities adiacet; in qua Barbari, ad
 pugnam se accingentes, sic aciem instituerunt. Frontis altitudo duodenis
 camelorum in orbem dispositorum ordinibus ad eam fere modum consta-
 bat, quem a Cabaone servatum in superiore libro narravimus. Est au-
 tem hoc in more positum, ut feminas cum pueris paucas in aciem acci-
 piant inserantque ordinibus: maximam partem in medio collocent. Eae
 valla ac tuguria construunt, equos scienter curant, camelos alunt, acuunt
 arma, sic, ut viros magna parte bellici laboris levant. Ipsi pedites inter
 camelorum pedes stabant, clypeis gladiisque instructi, necnon hastilibus,
 quae vibrare solent. Nonnulli equites in montibus se continebant. At
 Salomon orbiculatae Maurorum phalangis dimidiam partem, quae montem
 spectabat, tentare nolens, neminem illi opposuit. Quippe verebatur ne
 hostes, qui iugum insederant, degrederentur, et qui orbem fecerant, se

μενοι ἀμφιβόλους ἐν τῇ παρατάξει τοὺς ἐκείνη ταττομένους ποιή-
σονται. ἔς δὲ τοῦ κύκλου τὸ λειπόμενον ὅλον ἀντιτάξας τὸ στρά-
τευμα, ἐπειδὴ αὐτῶν τοὺς πολλοὺς εἶδε πεφοβημένους τε καὶ μὴ
B θαρσύντας, διὰ τὰ ἐς Αἰγῶν τε καὶ Ῥουφίνον ξυνεχθέντα,
βουλόμενος ὑπόμνησιν αὐτοῖς ποιήσασθαι τοῦ θαρσεῖν ἔλεξε
τοιαύδε.

„Ἄνδρες οἱ Βελισαρίῳ ξυστρατευσάμενοι, μηδεὶς ὑμᾶς τῶν
ἀνδρῶν τῶνδε φόβος εἰσέτω, μηδὲ, εἰ Μαυρουσίοι κατὰ μυριά-
δας πέντε συνειλεγμένοι Ῥωμαίων ἤδη πεντακοσίων ἐκράτησαν,
τοῦτο ὑμῖν ἐν παραδείγματος μοῖρα γενέσθω. ἀλλ' ἀναμνήσθητε 10
μὲν τῆς ἀρετῆς τῆς ὑμετέρας, ἐκλογίσεσθε δὲ ὡς Βανδῖλοι μὲν
Μαυρουσίῳ ἐκράτουν, ὑμεῖς δὲ Βανδῶν ἀκοντιὶ κύριοι τῶ πο-
λέμῳ γεγένησθε, καὶ ὡς τοὺς τῶν μειζόνων κεκρατηκότας παρὰ
τῶν καταδειστέρων πεφοβῆσθαι οὐ δίκαιον. καίτοι πάντων ἀν-
C θρώπων ἐς ἀγῶνα πολέμου φανλότερον εἶναι δοκεῖ τὸ Μαυρου- 15
σίῳ ἔθνος. γυμνοὶ τε γὰρ οἱ πλείστοι εἰσι καὶ αὐτῶν ὅσοι ἀσπί-
δας ἔχουσι, βραχείας τε ταύτας καὶ οὐκ εὖ πεποιημένας οὐδὲ
ἀπωθεῖσθαι τὰ προσιόντα δυναμένας προβέβληνται. καὶ τὰ δύο
ταῦτα δοράτια ἀπορρίψαντες, ἦν μὴ τι δράσωσιν, αὐτόματοι ἐς
φυγὴν τρέπονται. ὥστε πύρεστιν ὑμῖν τὴν πρώτην φυλαξαμέ- 20
νοις τῶν βαρβάρων ὁρμὴν ἀνελέσθαι οὐδενὶ πόνῳ τὸ τοῦ πολέμου
κράτος. τῆς δὲ ὑμετέρας ὀπλίσεως ἡλικον πρὸς τοὺς ἐναντίους

8. μὴ θαρσ.] μὴ om. HL: unde δεθυμοῦντας aut ἀθυμοῦντας
conclit Hoeschelius. 7. ξυστρατευσάμενοι] ξυστρατευσάμενοι

HL. 12. ἀκοντι] ἀκοντι HL: Is. ἀκοντι Hm. 13. γεγένη-
σθε L. γεγένεσθε H. ἐγένεσθε P. ibid. παρὰ Hm. παρὰ HP.
16. οἱ πλείστοι] οἱ om. L. 18. προβέβληνται] προβέβληται L.

converterent, eosque interciperent, utrinque telis obnoxios in conflictu,
quos ibi ipse collocasset. Corouae reliquae obiecit copias omnes: in quib-
us multos animadvertens Aigani et Rufini casu territos, ac sibi diffi-
dentes, ut commonendo relevaret animos, oratione hac usus est.

Belisarii in bello comites, nolite istos timere, neque in exemplum aut
praecudicium victoriam trahere, quam modo quinquaginta Maurorum mil-
lia e quingentis Romanis retulerunt. Sed virtutis memores vestrae, id co-
gitate, Maurorum victores Vandalos, a vobis sine pulvere ac sudore devi-
ctos, in ius et potestatem vestram venisse, nec consentaneum esse, ut for-
tiorum domitores ab infirmioribus terreantur. Nec vero ulla est natio tam
male ad dimicandum comparata, quam Mauri. Nudi enim plerique sunt:
nec quisquam scutum gerit, nisi admodum breve, male compactum, nec
missilibus repellendis idoneum. Duo gerunt spicula; quibus intortis, si
frustra fuerint, statim se in fugam coniciunt: ita ut, ubi primum Barba-
rorum impetum cluserimus, certa ac facilis nos victoria maneat. Satis au-

- τὸ διαλλάσσον ἐστίν, ὁρᾷτε δὴκου. καὶ τούτων ἔξω, ψυχῶν
 μὲν ἀρετῇ καὶ σωματίων ἀλκῇ καὶ πολέμων ἐμπειρίᾳ καὶ τὸ θαρ-
 σεῖν, διὰ τὸ πάντας ἤδη νενικηκέναι τοὺς πολέμους, ὑμῖν
 πρόσκειται· οἱ δὲ Μαυρούσιοι τούτων ἀπάντων ἐστειρημένοι μόνον
 5 τῷ σφῶν αὐτῶν ὁμίλῳ πιστεύουσι. ῥᾶον δὲ ὄλλοι ὡς ἄριστα D
 παρεισχυασμένοι πληθος οὐκ ἀγαθῶν τὰ πολέμια νικῶσιν ἀνδρώ-
 πων ἢ πρὸς αὐτῶν ἡσσωῦνται. τῷ μὲν γὰρ ἀγαθῷ στρατιώτῃ τὸ
 θαρσεῖν ἐφ' ἑαυτῷ πάρεστι, τῷ δὲ ἀνάνδρῳ τὸ τῶν συντεταγμέ-
 νων πληθος ἐς ἐπισφαλῇ στενοχωρίαν ὡς τὰ πολλὰ περιόσεται.
 10 καὶ μὴν καὶ καμῆλων τῶνδε ὑμᾶς ὑπερφρονεῖν ἄξιον, αἷ οὔτε
 ἀμύνειν τοῖς πολέμοις οἳαί τέ εἰσι καὶ πληγεῖσαι, ὡς τὸ εἶδος,
 μείζονος ταραχῆς τε καὶ ἀταξίας αἵτιαι τούτοις γενήσονται. καὶ
 τὸ προπετές, ὃ διὰ τὸ πρότερον εὐημερεῖσαι οἱ πολέμοι κέκτηνται,
 ὑμῖν ξυναγωνιεύσθαι ξυμβήσεται. τόλμᾳ γὰρ τῇ μὲν δυνάμει
 15 ξυμμετρομένη τάχα τι καὶ τοὺς αὐτῇ χρωμένους ὀνήσει, ὑπεραί-
 ρουσα δὲ ταύτην ἐς κίνδυνον ἄγει· ὧν ἐνδυμούμενοι καὶ τῶν πο-
 λεμίῳν καταφρονοῦντες σιγῇν τε καὶ κόσμον ἀσκεῖται· τούτων γὰρ P 261
 ἐπιμελόμενοι ῥᾶον τε καὶ ἀπονώτερον τῆς τῶν βαρβάρων ἀκοσμίας
 κρατήσομεν.“ τοσαῦτα μὲν Σολόμων εἶπεν.
- 20 Οἱ δὲ τῶν Μαυρουσίων ἄρχοντες ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ τοὺς
 βαρβάρους καταπεπληγμένους τὴν Ῥωμαίων εὐκοσμίαν εἶδον,
 βουλόμενοι αὐτῶν τὸ πληθος ἐπὶ τὸ θαρσεῖν αὐθις ἀντικαθιστά-

7. ἡσσωῦνται L. ἡσσοῦνται P. 12. ταραχῆς τε] τε om. L.
 17. σιγῇν A. σιγῇ P. *ibid.* κόσμον — ῥᾶον τε καὶ addidi ex A.
Silentium simul et ordinem praestare RV, qui sequentia tούτων —
κρατήσομεν non expressit.

*tem videtis ipsi quantum inter vestram et hostilem armaturam interit. Praeterea animi vis, corporis robur, bellorum usus, ac reportatis e cunctis hostibus victoriis fulta fiducia vobis suppetunt. Quibus Mauri adminiculis plane destituti, nulla res, nisi copiarum numero suarum fidunt. At pauci, optime instructi, imbellem multitudinem facilius profligant, quam eius impressione franguntur. Etenim boni militis confidentia sita in ipso est: ignavis illa, qua fides, commilitonum multitudo in periculosas angustias ple-
 rumque redigit. Denique vobis cameli isti ridendi sunt, qui nec hostem prohibere valent, et saucii, maiorem, ut liquet, perturbationem ipsis confu-
 sionemque parient. Quin illa ipsa praeceps alacritas, quae hosti ex pristi-
 no successu nascitur, nobis fauebit ac militabit. Sumpta quidem pro virium
 modo audacia, eos forte, quos agit, nonnihil iuverit: sed quae viribus maior
 est, in discrimen adducit. Dictorum memores, atque hostem ducentes infra
 nos, incompositam Barbarorum aciem silentio ac leviori opera proteremus.
 Haecenas Salomon.*

Vicissim Maurorum duces, cum Barbaros praeclara Romanorum dis-
 positione attonitos viderent, ut animos revocarent, ita hortati sunt. Hu-

αι, τοιαῦτα παρακαλεύσαντο „Ὡς μὲν ἀνδράκινα Ῥωμαῖοι σώ-
 ιατα ἔχουσι καὶ οἱ αἰσθητὰ πλησόμενα ἔκινε μεμαθήκαμεν, ὃ
 στρατιῶται, οἷς αὐτῶν ἐναγχος τοὺς πάντων ἀρίστους πῇ μὲν
 καταχωσθέντας τοῖς δόρασι τοῖς ἡμετέροις ἐκτείναντες, πῇ δὲ ἀρ-
 τίσαντες δοριαλάτους ἡμῶν αὐτῶν πεποιήματα. ταύτων δὲ 5
 τοιούτων ὄντων, ὥς καὶ τῶν αὐτῶν τῷ πλήθει παρὰ πολὺ προέ-
 ρειν αὐχοῦμεν, ὁρᾶν πάρεστι. καὶ μὴν καὶ ὑπὲρ τῶν μεγίστων
 ἡμῖν ὁ ἀγὼν ἔστιν, ἥ Λιβύης ἀπάσης κυρίως εἶναι, ἣ τοῖς ἀλα-
 ροῖσι τούτοις δουλεύειν. ὥστε ἡμῖν ἀνάγκη ὥς μάλιστα ἐν τῷ
 ταρόντι ἀνδραγαθίζεσθαι. οἷς γὰρ ὑπὲρ τῶν ἄλλων ὁ κίνδυνος, 15
 καὶ οὐχὶ εὐψυχοτάτοις εἶναι ἀξύνφορον. τῆς δὲ τῶν πολέμων
 ἐκλήσεως ἐπιφρονεῖν ἡμῶς προσήκει. ἦν τε γὰρ πύξῃ ἐφ' ἡμῶς
 ἴωσιν, οὐκ ἀσταλεῖς ἔσονται, ἀλλ' ἡσσηθήσονται τοῦ Μαυρο-
 σίων τάχους, καὶ τὴν ἵππον αὐτοῖς ἢ τε τῶν καμήλων ὄντας ἐκ-
 πλήξασα καὶ τὸν ἄλλον τοῦ πολέμου θόρυβον ἢ τούτων κραυγὴ 15
 ὑπερηχοῦσα ἐς ἀταξίαν, ὥς γε τὸ εἶδος, καταστήσεται. καὶ τὴν
 ἐς Βανδύλους νίκην εἴ τις ἐκλογιζόμενος ἀνανταγωνίστους αὐτοῦς
 οἶται εἶναι, γνώμης ἀμαρτάνει. ἣ μὲν γὰρ τοῦ πολέμου ῥοπή τῇ
 τοῦ στρατηγοῦντος ἀρετῇ κρίνεσθαι ἔφουκε· Βελισάριον δὲ, ὅς 20
 τῆς Βανδύλων ἐικρατήσεως αἰτιώτατος γέγονεν, ἐκποδὼν τῶν
 ἡμῖν ἰστηκέναι πεποίηκε τὸ δαμόνιον. ἄλλως τε καὶ ἡμεῖς Βαν-
 δύλους πολλάκις νενικηκότες, περιελόντες τε τὴν αὐτῶν δύναμιν,
 ἐτοιμότερόν τε καὶ ἀπονώτερον Ῥωμαίοις τὸ κατ' αὐτῶν πεποιή-

4. καταχωσθέντας L. καταχοθέντας P.
 5. δοριαλάτους] δο-

ριαλάτους] δο-

mana ac ferro penetrabilia corpora Romanorum esse didicimus super, com-
 miliones: cum lectissimos, partim confectos hastis nostris, peremimus, par-
 tim captos servituti addiximus. Quae quidem ita sunt; at videre etiam
 est, quam vere gloriemur multo maiori numero copiarum. Accedit quod
 maximi momenti res agitur in hac pugna, utrum scilicet universae domus
 Africae futuri simus, an contra arrogantium illorum servi. Nunc igitur,
 ut cum maxime, viribus animoque usus. Nam qui de rerum summa dimi-
 cant, nisi rem fortissime gesserint, damnum gravissimum contrahunt. Illa
 autem hostium armatura vestro digna contemptu est. Si in nos pedibus
 invadant, armis gravioribus praespediti, Maurica celeritate vincentur: si
 equites accedant, equos cameli vel aspectu terrebunt, ac pleniori sono stre-
 pitum fremitumque praelii superantes, Romanam aciem procul dubio turba-
 bunt. Iam si quis e victoria Vandaliana coniecit esse illos invictos, is pro-
 fecto fallitur. Etenim momenta belli virtute ducis librari solent. At nunc
 fortuna Belisarium, cui maxime victoria illa ascribenda est, a nobis procul
 amovit. Quanquam et nos, victis saepe Vandalis ac minutis eorum viri-
 bus, faciliorem et promiorem viam ad victoriam Romanis munimus: quae,

μεθα κράτος. καὶ νῦν δὲ πολεμίων τῶνδε κρατήσιν, ἣν τῷ ἔργῳ ἀνδραγαθίζησθε, ἐλπίδα ἔχουμεν.“

Τοσαῦτα καὶ οἱ Μαυρουσίων ἄρχοντες παρακληνόμενοι τῆς συμβολῆς εἶχοντο. καὶ τὰ μὲν πρῶτα πολλὴ ἀκοσμία ἐς τὸ 5 Ῥωμαίων στράτευμα ἐγγόνει. οἱ γὰρ ἵπποι αὐτοῖς τῇ τε κραυγῇ καὶ τῇ ὄψει τῶν καμῆλων ἀχθόμενοι ἀνεχαίτιζόν τε καὶ ἀπορριπτοῦντες τοὺς ἐπιβάτας οὐδενὶ κόσμῳ οἱ πλείστοι ἔφευγον. καὶ D ἐν τούτῳ ἐπεκδρομὰς ποιούμενοι οἱ Μαυροῦσιοι καὶ τὰ δοράτια, ὅσα σφίσιν ἐν ταῖς χερσὶν ἦν, ἀκοντίζοντες, θορόβου τε αὐτῶν 10 ἐμπίπλασθαι τὸ στράτευμα ἐποιοῦν καὶ οὕτε ἀμνημονέους οὕτε ἐν τάξει μένοντας ἐπλησσαν. ὕστερον δὲ Σολόμων, κατιδὼν τὰ πρασσόμενα, ἔκ τε τοῦ ἵππου ὀποδρώσκει πρῶτος καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας ἐς τοῦτο ἐνάγει. καὶ ἐπειδὴ ἀπέβησαν, τοῖς μὲν ἄλλοις ἐνετέλλετο ἡσυχάζουσι καὶ τὰς ἀσπίδας προβαλλομένοις, 15 δεχομένοις τε τὰ παρὰ τῶν πολεμίων πεμπόμενα ἐν τῇ τάξει μένειν· αὐτὸς δὲ στρατιώτας οὐχ ἦσσαν ἢ πεντακοσίους ἐπαγόμενος ἐς τὴν τοῦ κύκλου ἐπέσκηψε μοῖραν. οὗς δὴ τὰ ἔφη ἀνελόμε- P 262 νους ἐκέλευε τὰς καμῆλους, αἱ ταύτῃ ἐστήκεισαν, κτείνειν. τότε Μαυροῦσιοι μὲν, ὅσοι ἐκαίῃ ἐτετάχατο, ἐς φρυγὴν ὠρμηγτο, οἱ 20 δὲ ξὺν τῷ Σολόμονι κτείνουσι καμῆλους ἀμφὶ διακοσίας, αὐτίκα τε ὁ κύκλος, ἐπεὶ αἱ κάμηλοι ἔπεσον, ἐσβατὸς Ῥωμαίοις ἐγένετο. καὶ αὐτοὶ μὲν δρόμῳ ἐς τὸ τοῦ κύκλου μέσον ἐχώρουν, ἐνθα αἱ Μαυρουσίων γυναῖκες ἐκάθηντο· οἱ δὲ βάρβαροι ἐκπεπληγμένοι

1. ἦν] ἢ HL. εἰ P. 2. ἀνδραγαθίζησθε] ἀνδραγαθίζεσθαι L. —εσθαι L. corr. 4. εἶχοντο] εἶχον L. εἶχοντο L. corr.
10. οὕτε — οὕτε] οὐδέ — οὐδέ P.

iam nobis hostes, ut equidem speramus, vincemus; si modo fortiter depugnabitis.

Ita suos hortati Maurorum duces, pugnam capessunt. Ac primo quidem congreasu, Romanae turmae non parum turbatae sunt. Nam equi camelorum fremitu aspectuque efflerati, retractando, se efferebant, ac plerique, excussis sessoribus, confuse fugiebant. Hic erumpere Mauri, incurrere, hastilia, quotquot ad manum habent, vibrare, hostilem aciem tumultu caeco implere, et adversarios nil repugnantes emotosque ordinibus impune configere. Conspicatus haec Salomon, primus ex equo desiliit, idemque omnes ut faciant admonet: quibus ad pedes degressis, eorum quidem parti imperat, ut presso gradu praetentisque clypeis missilia hostium excipiant atque ordines servant: ipse vero assumptis non minus quingentis militibus, in coronae partem impetum facit, eosque districtis ensibus stragem dare camelis ibi stantibus iubet. Tum fugere omnes Mauri, quiconque ibidem locati fuerant. Illi vero cum Salomone cc. circiter camelos conficiunt: quibus stratis, ruptus orbis viam Romanis praebuit. Hi statim cursu petere meditullium, ubi coniuges Maurorum sode-

ἐς τὸ ὄρος, περὶ ὄγκιστον ἦν, ἀποχωροῦσι, φεύγοντάς τε αὐτοὺς
 ζὺν πάσῃ ἀκοσμίᾳ ἐπισπόμενοι Ῥωμαῖοι ἔκτεινον. καὶ λέγονται
 Μαυρουσίαν μύριοι ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ ἀποθανεῖν. γυναῖκες τε
 πᾶσαι ζὺν τοῖς πασὶν ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ἐγένοντο. καὶ καμύ-
 λους οἱ στρατιῶται πάσας, δσας οὐκ ἔκτειναν, ἐλήλυσαντο. οὕτως
 τε Ῥωμαῖοι μὲν ζὺν πάσῃ τῇ λείᾳ ἐς Καρχηδόνα ἦσαν, τὴν
 ἐκινίκιον ἐορτὴν ἄζοντες.

ιβ'. Θί δὲ βάρβαροι θυμῷ χρώμενοι πανδημεὶ ἐπὶ Ῥω-
 μαίους αἰθίς, οὐδένα σφῶν ἀπολιπόντες, ἐστράτευσαν, καὶ
 καταθεῖν τὰ ἐν Βυζαντίῳ χωρία ἤρξαντο, οὐδεμιᾶς ἡλικίας τῶν
 σφίσι παραπιπτόντων φειδόμενοι. ἄρτι τε Σολόμωνι ἐς Καρχη-
 δόνα ἐληλακότες βάρβαροι πλήθει μεγάλῳ ἐς Βυζάνκιον ἐληλυθέναι
 καὶ ληϊσθαι πάντα τὰ ἐκείνη ἡγγέλλοντο. ἄρας οὖν κατὰ τά-
 χος παντὶ τῷ στρατῷ ἐπ' αὐτοὺς ἦν. γενόμενος δὲ ἐν Βουρ-
 γάωνι, ἐνθα οἱ πολέμιοι ἐστρατοπεδεύσαντο, ἡμέρας μὲν τινὰς 15
 ἀντεκάθητο, ὅπως, ἐπειδὴν τάχιστα ἐν τῷ ὁμαλεῖ γένωνται οἱ
 Μαυρούσιοι, τῆς ξυμβολῆς ἄρχοι. ὥς δὲ ἐκείνοι ἐν τῷ ὄρει ἔμι-
 νον, διεπῆ τε ὥς ἐς μάχην καὶ διακόσμηι τὸ στράτευμα, αἱ δὲ
 Μαυρούσιοι ἐς μὲν τὸ πεδίον ἤκιστα Ῥωμαίοις τὸ λοιπὸν ἐς μά-
 χην ἵκναι διανοοῦντο (ἥδη γὰρ αὐτοὺς ἁμαχόν τι μέρος ἐσῆμι), ἐν 20
 δὲ τῷ ὄρει ἡλιζόν ῥῶον περιέσεσθαι αὐτῶν τῷ πολέμῳ. ἔστι
 δὲ τὸ ὄρος Βουργάων ἐπὶ πλεῖστον μὲν ἀπὸ τομον καὶ τὰ πρὸς ἀπ-

6. ζὺν πάσῃ] ἐν πάσῃ L.
 22. Βουργάων om. L.

21. ὅθεν — πολέμῳ addidi ex A.

bant: pavidī Barbari ad vicinū montem evadere: consternatis in fugam
 instare, et inferre necem Romani. In eo praelio decem Maurorum milia
 concidisse fama est. Captae cum pueris feminae omnes, et in servitatem
 redactae sunt: camelī, quibus ferrum pepercerat, in manus venere mili-
 tum. Itaque Romani cum omni praeda Carthaginē redierunt, diem fe-
 stum victoriae causa celebraturi.

12. Irritati Barbari, conflatis ex universa gente, nomine praeter-
 misso, copiis, bellum in Romanos instaurant, et incursare Byzacium inci-
 piunt, obvios quosque, sine ullo aetatis discrimine sternentes ferro. Car-
 thaginē vix intraverat Salomon, cum venit nuntius, Barbaros magno
 numero in Byzacium irrupisse, ibique omnia depopulari. Ille e vestigio
 cum exercitu universo movet, eoque properat. Burgaonem, ubi hostes
 notati erant, cum attigisset, per dies aliquot e regione consedit, para-
 us, simul ac Mauri in planum devenissent, praelium committere. At illi
 in monte haerebant. Tum ipse aciem ad pugnam instruit ordinatque.
 Verum animis obstinaverant Mauri nunquam in campo cum Romanis de-
 cernere, et formidine gravissima correpti, in monte speciem habebant repe-
 ritam. Est mons Burgaon plurimis in locis abruptus, et qua ad Orien-

σχοντα ἥλιον δεινῶς ἄβατον, τὰ δὲ πρὸς ἐσπέραν ἐδέφεδόν τε καὶ ὑπὲρ τὴν ἔχον. καὶ σκοπέλω ὑψηλῶ δύο ἀνέχετον νάπην τινὰ ἐν μέσῳ σφῶν ἐργαζομένῳ, στενὴν μὲν κομιδῇ, ἐς βάθος δὲ τι V 404 ἄβατον κατατείνασαν. οἱ δὲ βάρβαροι τὴν μὲν ἄκραν τοῦ ὄρους 5 ἀπέλιπον ἀνδρῶν ἔρημον, οἳ δὲν ἐνθένδε πολέμιον οἰόμενοι σφίσιν ἔσεσθαι· ὁμοίως δὲ καὶ τὸν ἀμφὶ τὸν πρόποδα χῶρον ἔλιπον, οὗ δὴ εὐπρόσδοτος ὁ Βουργάων ἦν. κατὰ δὲ τὰ μέσα στρατοπε- P 263 δευσάμενοι ἕμενον, ὅπως, ἣν οἱ πολέμιοι ἐπὶ σφῶς ἀνιόντες μάχης ἄρξωσιν, αὐτοὶ ἤδη ὑπερθεὶν ἐκείνων γινόμενοι κατὰ κορυφὴν 10 βάλλωσιν. ἦσαν δὲ αὐτοῖς ἐν τῷ ὄρει καὶ ἵπποι πολλοὶ ἢ ἐς φυγὴν παρειασκευασμένοι, ἢ ἐς τὴν δίωξιν, ἣν τῆς μάχης κρατήσωσι.

Σολόμων δὲ, ἐπὶ εἶδε τοὺς Μαυρουσίους οὐκέτι ἐν τῷ ὄρει λατὶ ἐθέλοντας διαμάχεσθαι, καὶ ὅμα τῇ προσεδρεῖα τὸ Ῥωμαίων 15 στράτευμα ἐν χωρίῳ ἐρήμῳ ἤχθετο, ἐς χεῖρας ἐλθεῖν τοῖς πολέμοις ἐν τῷ Βουργάωνι ἠπείλετο. ἰδὼν δὲ τοὺς στρατιώτας κα- H 139 τυπεληγμένους τῷ τῶν ἐναντίων ὁμίλῳ πολυπλασίῳ ἢ ἐν τῇ προτέρῃ μύχῃ γεγενημένῳ, ξυγαλέας τὸ πλῆθος ἔλεξε τοιάδε B „Τὸ μὲν δέος, ᾧ πρὸς ὑμᾶς οἱ πολέμιοι χρῶνται, οὐχ ἐτέρου 20 τοῦ κατηγόρου δεῖται, ἀλλ' αὐτεπάγγελτον ἐξελέλεγχεται τὴν οὐκοθεν ἐπαγόμενον μαρτυρίαν. ὁρᾶτε γὰρ δὴ πού τοὺς ἐναντίους ἐς τόσας μὲν καὶ τόσας μυριάδας ξυνειλεγμένους, οὐ τολμῶντας δὲ ἡμῖν ἐς τὸ πεδίον καταβαίνοντας ξυμβαλεῖν, οὐδὲ πιστεύειν

2. ἀνέχετον] ἀνέχετον A.
τολμῶντα L.

16. τῷ om. L.

22. τολμῶντας]

tem spectat, insuperabilis: ab occasu fere supinus est, facilemque ascensum praebet. Assurgunt in sublime gemini scopuli: qui in spatio interiacente recessum efficiunt valde angustum depressumque in altitudinem inviam. Ac montis quidem verticem nullo praesidio Barbari insiderant, nihil inde hostile metuentes: similiter imum ad radices clivum, ubi mollem ascensum Burgaon habet, reliquerant: medium castris obtinebant; ut si illuc subiret hostis, iniretque certamen, imminentes ipsi ex edito iacularentur. Praesto erant in monte equi plurimi, vel ad maturandam fugam, vel ad hostem insequendum, si vincerent.

Ubi Mauros in plano pugnare nolle, et Rom. exercitui in solitudine considerare molestum esse animadvertit Salomon, cum hoste manus in ipso monte Burgaone conferre festinat. Prius tamen quia milites videbat attonitis adversariorum numero, multis maiori, quam ante, partibus, vocata concione, ita disseruit. Oblatus vobis ab hoste metus neminem, a quo vanitatis arguatur, requirit. Se ipse refellit ultro, per se in se testis locupletissimus. In unum coactas tot myriadas hostium in campum descendere, et nobiscum congrredi non audere, nec sibi, sed iniqui loci praesidio fidere videtis. Quocirca nihil iam vobis opus hortatu. Quos enim et res gestas et

ἐπὶ σφίσιν αὐτοῖς ἔχοντας, ἀλλ' εἰς τὴν τοῦ χωρίου τούτου δυσ-
κολίαν καταφυγόντας. ὥστε ἑμῖν οὐδέ τι ἐγκλιτεύεσθαι ἐν τῇ
παρόντι ἐπάναγκες. οἷς γὰρ τὰ πρῶματα καὶ ἡ τῶν πολεμίων
ἀσθένεια τὸ θαρσεῖν δίδωσιν, οὐδὲν οἶμαι τῆς ἐκ τῶν λόγων
ὠφελείας προσδεῖ. τοσοῦτον δὲ ἑμᾶς ὑπομῆσαι δεήσει ὥς, ἥν5
μετὰ τῆς εὐτυχίας καὶ τήνθε τὴν ξυμβολὴν διενέγκωμεν, λελεί-
ψεται ἡμῖν, Βανδύλων τε νενικημένων καὶ Μαυρουσίων ἐς ταῦτ'⁶
τύχης ἐληλακότων, τῶν Λιβύης ἀγαθῶν ἀπόνεσθαι πάντων,
οὐδὲν δ' τι καὶ πολέμιον ἐννοεῖν ἔχουσιν. ὅπως δὲ μὴ κατὰ κορυ-
φὴν ἑμᾶς οἱ πολέμιοι βάλλωσι, μηδὲ τι ἐκ τοῦ χωρίου ἡμῖν γί-⁷
γνοιστο βλάβος, ἐγὼ προνοήσω.“

Τοσαῦτα παρακελευσάμενος Σολόμων, Θεόδωρον ἐκέλευεν,
ὃς τῶν ἔκρουβιτῶρων ἡγεῖτο (οὕτω γὰρ τοὺς φύλακας Ῥωμαῖοι
καλοῦσι), πεζοὺς χιλλοὺς ἐπαγαγόμενον ἀμφὶ δαίην ὑψίαν ἔχον-
τά τε καὶ τῶν σημείων τινὰ ἐς τὰ πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον τοῦ⁸
Βουργάωνος λάθρα ἀναβῆναι, ὃ μάλιστα δύσοδόν τε τὸ ὄρος
καὶ σχεδόν τι ἀπόρευτον ἦν· ἐπιστεilas ὥστε, ἐπειδὴν ἄγχι ἐς
τὸν τοῦ ὄρους κολωνδὴν ἵκωνται, ἐνταῦθα ἡσυχάζοντας τὸ λοιπὸν
D διανυκτερεύειν, ἅμα δὲ ἡλῶ ἀνίσχοντι καθύπερθε φαινομένους
τῶν πολεμίων καὶ τὰ σημεία ἐνδεικνυμένους βάλλειν. ὃ δὲ κατὰ⁹
ταῦτα ἐποίησε. καὶ ἐπειδὴ πόρρω ἦν τῶν νυκτῶν, διὰ τοῦ πρη-
μυνώδους ἑγγὺς τοῦ σκοπέλου ἀφαικόμενοι μὴ ὅτι Μαυρουσίους,

2. τι om. L. 6. τήνθε τήν] τήν om. L. 9. ἐννοεῖν] ἐν τῷ?
11. βλάβος] βλάβης LHM. 14. ἐπαγαγόμενον] ἐπαγόμενον L.
16. Βουργάωνος] βαργάωνος L. 17. ἄγχι] δὲ Suidas s. v. κω-
λωνός. 18. ἵκωνται] ἡμῶνται H. *ibid.* ἡσυχάζοντας] ἡσυχά-
ζοντες Suidas. 19. δὲ] τε L.

perpetua hostium imbecillitas bene esse animo iubent, secretorum subsidio non egere illos existimo. Id unum consenit menti subiacere, si nobis hoc etiam praestium feliciter cesserit, reliquum fore ut omni abiecta belli cogitatione, quippe Mauris pariter ac Vandalis debellatis, Africae bonis et commodis omnibus perfruemur. Caeterum ne talis hostium pelamur deciper, non detrimenti quidquam inde accipiamus, providebo.

His verbis suos hortatus Salomon, Theodorum, ducem excubitorum (sic Romani vigiles vocant) cum peditibus mille et signis aliquot ad flud Burgaonis latus, quod Orienti obversum est, sub noctem mittit, his instructum mandatis: In montem, qua asperrimus est ac propemodum inaccessus, ascendant: ubi ad verticem fere successerint, ibi noctem quieti ducant: primo sole appareant, ex alto hostibus imminentes, signisque elatis, tela conliciant. Mos imperanti gestus. Nocte intempesta, ad rusem per abrupta evadunt, non Mauris modo, sed Romanis etiam omnibus

ἀλλὰ καὶ Ῥωμαίους ἅπαντας ἔλαθον· ἐς προφυλακὴν γὰρ τῷ λό-
 γῳ ἱστέλλοντο, μὴ τις ἔξωθεν ἐς τὸ στρατόπεδον κακουργήσων
 ᾖ· ὄρθρου δὲ βαθείος Σολόμων παντὶ τῷ στρατῷ κατὰ τοῦ
 Βουργάωνος τὰ ἔσχατα ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἀνέβαινε. καὶ ἐπειδὴ
 5 πρῶτ' ἐγεγόνει, ἑγγύς τε οἱ πολέμιοι καθεωρῶντο, οὐδέ τι γυμνῆν,
 ὥσπερ τὸ πρότερον, οἱ στρατιῶται τὴν τοῦ ὄρους ὑπερβολὴν
 ὀρῶντες, ἀλλὰ ἀνδρῶν τε ἀνύπλειων καὶ σημεῖα Ῥωμαϊκὰ ἐνδει- P 26A
 κνυμένων (ἦδη γὰρ καὶ ὑπέφαινε τι ἡμέρας) διηποροῦντο. ἐπεὶ
 δὲ τῶν χειρῶν οἱ ἐν τῇ ἄκρᾳ ἤρχον, οἱ τε Ῥωμαῖοι τὸ στρατεύμα
 10 οἰκτεῖον εἶναι καὶ οἱ βάρβαροι ἐν μέσῳ τῶν πολεμίων γεγενῆσθαι
 ἡσθάνοντο, βαλλόμενοι δὲ ἐκατέρωθεν, καὶ οὐ παρὸν σφίσι τοὺς
 πολεμίους ἀμύνεσθαι, ἐς ἄλκην μὲν οὐκέν τι ἔβλεπον, ἐς φυγὴν δὲ
 στίλβον ἑυμπαντες ὤρμητο. οὔτε δὲ ἐς τοῦ Βουργάωνος τὴν ὑπερ-
 15 βολὴν ἀναδραμεῖν ἔχοντες, πρὸς τῶν πολεμίων κατεχομένην, οὔτε
 ἐς τὸ δμαλὲς διὰ τοῦ πρύποδος προῖναι, ἐνθὲνδε σφίσι ἐπικου-
 μένων τῶν ἐναγίων, ἐς τε τὴν νύκτην καὶ ἐς τῶν σκοπέλων τὸν B
 ἕτερον δρόμον πολλῶ ἤεσαν, οἱ μὲν αὐτοῖς ἵπποις, οἱ δὲ καὶ πεζῇ.
 ἔτε δὲ δμιλος πολλὸς ἐν φόβῳ καὶ θορόβῳ μεγάλῳ φεύγοντες,
 σφᾶς τε αὐτοὺς ἔκτεινον καὶ ἐς τὴν νύκτην βαθείαν κοριδὴ ὁδῶν
 20 ἐπιπίπτοντες ἀλλ' οἱ πρῶτοι ἔθνησκον, τοῖς μέντοι ὀπισθεν ἰούσων
 οὐ παρέχοντο τοῦ κακοῦ ἀσθῆσιν. ἐπεὶ δὲ τῶν τεθνεώτων ἴσ- V 405
 πων τε καὶ ἀνθρώπων ἡ νύκτις ἐμπλεως γενομένη διάβασιν ἐκ τοῦ

1. προφυλακὴν] πρὸς φυλακὴν HL: illud Hm. 8. ὑπέφαινε
 AHL: ὑπέφαινε PHm cum Scaligero. Scribendum erat ὑπέφαινε.
 18. Βουργάωνος] Βουργάωνος Suidas s. v. δμαλὲς.

inscientibus. Nam ita profecti fuerant, quasi irent exorbitum ac provi-
 sum, ne quis extrinsecus ad castra infestus subreperet. Sub obscuro me-
 ne, per extremum Burgaonis clivum cum omnibus copiis subit ad hostes
 Salomon: quos ut in propinquo prima lux patefecit, ac die postea magis
 illucescente, montis culmen non iam nudum, ut prius, sed viris Romana
 signa ostentantibus refertum conspexere milites, suspensis animis haese-
 runt. Verum inito ab his, qui cacumen obtinebant, certamine, illos Ro-
 mani suos esse commilitones, Barbari interceptos se ab hostibus intelle-
 xere. Utrique mox appetiti, cum arcere eos non possent, non iam ad
 vim spectare, sed repente omnes in fugam ruere. Quoniam vero neque
 ad Burgaonis culmen iam ab hoste inessum contendere, nec per ima cli-
 vi in campum, instante illino infenso exercitu, se proripere poterant, ad
 recessum illum praecipitem rupemque alteram, pars equis, pars pedibus
 effuse ibant: utque erat confertissima turba, caeco ac tumultuoso motu
 urgente fugam, alii mutuis concedeabant vulneribus, alii, qui praecurre-
 bant, in saltum altissimum prolabentes, peribant, exitium non advertenti-
 bus, qui sequebantur. Tandem ubi equis hominibusque extinctis opple-

Βουργάαντες ἐς ὄρες ἐποίεον τὸ ἔταρον, ἐνταῦθα ἐσώζοντο οἱ ὑπολειπόμενοι, διὰ τῶν σωμάτων τὴν πορείαν ποιοῦμενοι. ἀπέθανον δὲ ἐν τούτῳ τῷ πότῳ Μαυρουσίαν μὲν μυριάδες πέντε, ὡς C αὐτῶν λαχρῶζοντο οἱ περιόντες, Ῥωμαίων δὲ τὸ παράπαν οὐδὲς, οὐ μὴν οὐδὲ πληγὴν τινα ἔλαβεν ἢ πρὸς τῶν πολέμιων ἢ τύχης αὐτῷ ξυμβάσης τινός, ἀλλὰ ἀκραυρνεῖς ἅπαντες τῆς πύλης ἀπαίναντο ταύτης. διάφονγον δὲ καὶ οἱ τῶν βαρβάρων ἡγούμενοι πάντες, πλὴν γε δὴ ὅτι Ἑσδιλάσας πίστας λαβὼν Ῥωμαῖος αὐτὸν ἐνεχείρισεν. γυναικῶν μέντοι καὶ παίδων λίαν τοσαύτην τὸ πλῆθος Ῥωμαῖοι ἄλλον ὥστα προβάτου τιμῆς παῖδα Μαυρού- 20

Η 140 σιον τοῖς ἀνείσθαι βουλομένοις ἀπιδόντο. καὶ τότε Μαυρουσίαν τοὺς ὑπολειπομένους γυναικῶν τῶν σφετέρων τὸ λῆγιον ἰσότηι, ὡς D ἔφα τὸ γένος αὐτοῖς πρὸς ἀνδρὸς ἀγενεῖον ὀλεῖται. τὸ μὲν οὖν Ῥωμαίων στράτευμα ἦν τε τῇ λείᾳ καὶ τῷ Ἑσδιλάσῃ ἐς Κασχηδόνα ἐσῆλθοντες, τῶν δὲ βαρβάρων ὅσους μὴ ἀπελωλέναι Ξυμβί- 15 βηκεν, ἐν Βυζαντίῳ μὲν ἰδρῦσθαι ἀδύνατον εἶναι, ὅπως μὴ ἄλλοι οὗτοι πρὸς Λιβύων τῶν σφίσιν ἐμώρων βιβίζονται. ἦν δὲ ἄρχουσι τοῖς σφετέροις εἰς Νομυδίαν ἀφικόμενοι· ἔκταί γίνονται Ἰάβδα, ὅς τῶν ἐν Αὔρασις Μαυρουσίαν ἔρχε. μόνον δὲ Μαυρουσίαν ἐν Βυζαντίῳ διέκειναι ὡς ἡγεῖτο Ἀντάλας, ὅς δὴ ἐν ταύ- 20 τῃ τῷ χρόνῳ τὴν ἐς Ῥωμαίους πίστα φιλᾶσας κακῶν ἀπαθὴς ἦν τοῖς ὑπηκόοις τοῖς αὐτοῦ ἔμμεν.

22. αὐτοῦ] αὐτοῦ P.

tus saltus, aequum transitum a Burgaone ad montem alterum praebuit, tunc residui per calcata cadavera elapsi sunt. Ea clade, si superstitēs audiamus, interiere quinquaginta Maurorum millia, Romanorum ne unus quidem: immo vero nec plagam, quisquam vel ab hoste vel casu aliquo accepit: sed omnes illaesi atque incolomes victoriam hanc sunt consecuti. Effugerunt Barbarorum duces, praeter Edilasam, qui, accepta fide, se Romanis permisit. Porro tanta feminarum ac puerorum multitudo cessavit illis in praedam, ut, quo oviculum, eodem puerum Maurum pretio venderent volentibus emere. Tum demum, qui superfuerant, Maurarum mulierum vaticinium, quae Mauris perniciem ab imberbi viro inferendam praedixerant, intellexerunt. Romanus exercitus cum praeda atque Edilasa Carthaginam rediit. Barbarorum reliquiae, cum non satis tutum videretur apud Byzacenos consistere, quod periculum esset, ne, ad paucos redacti, ab Afris finitimis opprimerentur, in Numidiam cum suis decibus se receperunt, et Iabdae, Maurorum Aurasiam montem incolentium principis, fidem implorarunt. Maurorum soles retinuit Byzacium subditos Antalae: qui in data Romanis fide id temporis manens expertus damni cum suis exitit.

γ'. Ἐν τῇ δὲ ταῦτα ἐν Βυζακίῳ ἐγένετο, ἐν τούτῳ Ἰάβ- P 265
 δας, ὃς τῶν ἐν Αὐρασίῳ Μαυρουσίῳν ἦρχε, πλεον ἢ τρισμυ-
 ρίους ἄνδρας μαχίμους ἐπαγόμενος ἐληλύθετο τὰ ἐπὶ Νουμίδας
 χωρία, ἡνδραποδίζε τε τῶν Λιβύων πολλούς. ἐτύγχανε δὲ Ἀλ-
 θίας ἐν κενταυρίαις τῶν ἐκείνῃ φρουρίων φυλακὴν ἔχων, ὃς τῶν
 αἰχμαλώτων τινὺς ἀφελέσθαι τοὺς πολεμίους ἐν σπουδῇ ἔχων ἔδν
 Οὐννοῖς τοῖς αὐτῷ ἐπομένοις, ἐβδομήκοντα μάλιστα οὖσιν, ἔξω
 τοῦ φρουρίου ἐγένετο. λογισάμενός τε ὡς οὐχ οἷός τε ἔστι πλη-
 θει Μαυρουσίῳν τοσούτῳ ἔδν ἀνδράσιν ἐβδομήκοντα ἐς χεῖρας
 10 ἰέναι, στενοχωρίαν καταλαβεῖν τινα ἡθελεν, ὅπως ἂν δι' αὐτῆς B
 ὁδῷ ἰόντων τῶν πολεμίων τῶν τινας αἰχμαλώτων ἀναρπάσαι δυ-
 νατός εἴη. καὶ (οὐ γὰρ ἔστι τοιαύτη τις ἐνταῦθα ὁδός) ἐπεὶ
 πεδία ὕπτια πανταχῇ τῶν ἐκείνῃ χωρίων ἔσταν, ἐπενόει τῷδε
 πόλιν ἐστὶ που πλησίον Τήγισις ὄνομα, τόσα μὲν εὐτείχιστος οὖσα,
 15 κρήνην δὲ μεγάλην τινα ἐν στενοχωρίᾳ πολλῇ ἔχουσα. ταύτην
 Ἀλθίας τὴν κρήνην καταλαβεῖν ἔγνω, λογισάμενος ὡς δέψῃ ἀναγ-
 καζόμενοι ἐνταῦθα πάντως ἀφίξονται οἱ πολέμιοι· ἄλλο γὰρ ὕδωρ
 ἄγχιςτά πη ὥς ἤκιστά ἐστι. πᾶσι μὲν οὖν πόν τοῦ πλήθους ἐκ-
 λογιζομένοις παράλογον ἔδοξε μανιώδης αὐτοῦ ἡ ἔγνοια εἶναι. οἱ C
 20 δὲ Μαυρουσίῳι κόπῃ τε πολλῇ καὶ πνίγει μεγάλῳ θέρους ὥρᾳ
 ὠμίληκότες, δέψῃ τε, ὡς τὸ εἶκος, ἀπ' αὐτοῦ μεγίστην ἐχόμενοι,
 παρὰ τὴν κρήνην θρόμῳ πολλῷ ἦλθον, οὐδὲν ἐκαστώμα ἐν νῷ
 ἔχοντες. ἐπεὶ δὲ τὸ ὕδωρ πρὸς τῶν πολεμίων ἐχόμενον εὔρω,

14. εὐτείχιστος] ἀτείχιστος L. 18. τὸν τοῦ] Legebatur τὸ τοῦ.
 Mutavi ex Suida s. v. παράλογος, qui τὸν ante παράλογον habet.
 19. αὐτοῦ ἡ ἔγνοια εἶναι] εἶναι αὐτοῦ ἡ ἔγνοια Suidas.

13. Dum haec in provincia Byzacena geruntur, interea Iabdas Au-
 rasianorum Maurorum princeps, bellatoribus amplius xxx. m. stipatus, Ne-
 midiam vastat, Afrosque in servitutem non paucos abripit. Ad centurias
 praepositos Althias custodias castellorum regionis illius, cum hosti capti-
 vos quosdam eripere vehementer cuperet, castello Hunnes ad summum
 lxx. qui sub ipso morebant, eduxit: ac secum reputans non posse fieri,
 ut cum viris lxx. tot Mauros aggredieretur, angustias occupare decrevit,
 quae transeuntibus Barbaris captivos adimeret. At quoniam ibi nulla erat
 elusendi via, patente scilicet quoquoersum camporum aequore, rationem
 hanc iniecit. Sita in propinquo urbs Tigisis, ac validis tunc moenibus cin-
 cta, in arctissimo loco fontem uberem habet. Cum Althias obsidere con-
 stituit, in animum inducens, fore ut Barbares illic sitis compelleret, ni-
 hil aquae praeterea praebente vicinia. Nemo erat, qui copias tam inique
 inter se numero comparatas attendens, eius consilium non damnaverit insa-
 niae. Porro Mauri, collecta ex labore aestuque gravissimo (quippe aestas
 fervebat) maxima siti, ad fontem contento cursu, adversi nihil suspican-
 tes, venerunt. Ubi vero ab hostibus teneri illam apparuit, statim

ιανοὶ ἀμφιβόλους ἐν τῇ παρατάξει τοὺς ἐκείνη ταττομένους ποιή-
ωνται. ἐς δὲ τοῦ κύκλου τὸ λειπόμενον ὅλον ἀντιτάξας τὸ στρά-
τευμα, ἐπειδὴ αὐτῶν τοὺς πολλοὺς εἶδε πεφοβημένους τε καὶ μὴ
θαρσοῦντας, διὰ τὰ ἐς Αἰγᾶν τε καὶ Ῥουφῖνον ξυνεχθέντα,
βουλόμενος ὑπόμνησιν αὐτοῖς ποιήσασθαι τοῦ θαρσεῖν ἔλεξε5
τοιάδε.

„Ἄνδρες οἱ Βελισαρίῳ ξυστρατευσάμενοι, μηδεὶς ὑμᾶς τῶν
ἰνδρῶν τῶνδε φόβος εἰσέτω, μηδὲ, εἰ Μαυρούσιοι κατὰ μυριά-
δας πέντε συνειληγμένοι Ῥωμαίων ἤδη πεντακοσίων ἐκράτησαν,
τοῦτο ὑμῖν ἐν παραδείγματος μοίρᾳ γινέσθω. ἀλλ' ἀναμνήσθητε 10
μὲν τῆς ἀρετῆς τῆς ὑμετέρας, ἐκλογίσεσθε δὲ ὥς Βανδῖλοι μὲν
Μαυρουσίων ἐκράτουν, ὑμεῖς δὲ Βανδύλων ἀκοντιὶ κύριοι τῷ πο-
λέμῳ γεγέννησθε, καὶ ὥς τοὺς τῶν μειζόνων κεκρατηκότας παρὰ
τῶν καταδευστέρων πεφοβῆσθαι οὐ δίκαιον. καίτοι πάντων ἀν-
θρώπων ἐς ἀγῶνα πολέμου φανότατον εἶναι δοκεῖ τὸ Μαυρου- 15
σίων ἔθνος. γυμνοὶ τε γὰρ οἱ πλείστοι εἰσι καὶ αὐτῶν ὅσοι ἀσπί-
δας ἔχουσι, βραχείας τε ταύτας καὶ οὐκ εὖ πεποιημένας οὐδὲ
ἐπωθεῖσθαι τὰ προσιόντα δυναμένας προβέβληνται. καὶ τὰ δύο
ταῦτα δοράτια ἀπορρήξαντες, ἦν μὴ τι δράσωσιν, αὐτόματοι ἐς
φυγὴν τρέπονται. ὥστε πάρεστιν ὑμῖν τὴν πρώτην φυλαξάμε- 20
νοις τῶν βαρβάρων ὁρμὴν ἀνελέσθαι οὐδενὶ πόνῳ τὸ τοῦ πολέμου
κράτος. τῆς δὲ ὑμετέρας ὀπλίσεως ἡλικὸν πρὸς τοὺς ἐναντίους

8. μὴ θαρσε.] μὴ om. HL: unde ῥαθυμοῦντες αὐτ' ἀθυμοῦντες
conclit Hoerschelius. 7. ξυστρατευσάμενοι] ξυστρατευσάμενοι
HL. 12. ἀκοντι] ἀκοντι HL: ἰσ. ἀκοντι Hm. 13. γεγέννη-
σθε L. γεγέννησθε H. ἐγέννησθε P. ibid. παρὰ Hm. παρὰ HP.
16. οἱ πλείστοι] οἱ om. L. 18. προβέβληνται] προβέβληται L.

converterent, eosque interciperent, utrinque telis obnoxios in conflictu,
quos ibi ipse collocasset. Corouae reliquae obiecit copias omnes: in qui-
bus multos animadvertens Aiganis et Rufini casu territosis, ac sibi diffi-
dentes, ut commendo relevaret animos, oratione hac usus est.

Belisarii in bello comites, nolite istos timere, neque in exemplum aut
inacudicium victoriam trahere, quam modo quinquaginta Maurorum mil-
lia e quingentis Romanis retulerunt. Sed virtutis memores vestrae, id co-
gitate, Maurorum victores Vandalos, a vobis sine pulvere ac sudore devi-
ctos, in ius et potestatem vestram venisse, nec consensaneum esse, ut for-
tiorum domitores ab infirmioribus terreantur. Nec vero ulla est ratio tam
male ad dimicandum comparata, quam Mauri. Nudi enim plerique sunt:
nec quisquam acutum gerit, nisi admodum breve, male compactum, nec
missilibus repellendis idoneum. Duo gerunt spicula; quibus intortis, si
frustra fuerint, statim se in fugam coniciunt: ita ut, ubi primum Barba-
rorum impetum cluserimus, certa ac facilis nos victoria maneat. Satis au-

- τὸ διαλλάσσειν ἐστίν, ὁρᾶτε δὴπου. καὶ τούτων ἔξω, ψυχῶν μὲν ἀρετῇ καὶ σωματῶν ἀλκῇ καὶ πολέμων ἐμπειρίᾳ καὶ τὸ θαρσεῖν, διὰ τὸ πάντας ἤδη νενικηκέναι τοὺς πολεμίους, ὑμῖν πρόσκειται· οἱ δὲ Μαυρούσιοι τούτων ἀπάντων ἐστραρημένοι μόνῳ 5 τῷ σφῶν αὐτῶν ὁμίλῳ πιστεύουσι. ἥρῃον δὲ δῶλοι ὡς ἄριστα D παρειασμένοι πληθὺς οὐκ ἀγαθῶν τὰ πολέμια νικῶσιν ἀνθρώπων ἢ πρὸς αὐτῶν ἡσσωνται. τῷ μὲν γὰρ ἀγαθῷ στρατιώτῃ τὸ θαρσεῖν ἐφ' ἑαυτῷ πάρεστι, τῷ δὲ ἀνάνδρῳ τὸ τῶν συντεταγμένων πληθὺς ἐς ἐπισφαλῇ στενοχωρίαν ὡς τὰ πολλὰ περιόσεται.
- 10 καὶ μὴν καὶ καμῆλων τῶνδε ὑμᾶς ὑπερφρονεῖν ἄξιον, αἱ οὔτε ἀμύνειν τοῖς πολεμίῳις οἶαί τέ εἰσι καὶ πληγεῖσαι, ὡς τὸ εἰκός, μείζονος ταραχῆς τε καὶ ἀταξίας αἰτιαὶ τούτοις γενήσονται. καὶ τὸ προπετές, ὃ διὰ τὸ πρότερον ἐνήμερῆσαι οἱ πολέμιοι κέκτηνται, ὑμῖν ξυναγωνιῆσθαι ξυμβήσεται. τόλμῃ γὰρ τῇ μὲν δυνάμει 15 ξυμμετρομένη τάχα τε καὶ τοὺς αὐτῇ χρωμένους ὀνήσει, ὑπερβαρυνσα δὲ ταύτην ἐς κίνδυνον ἄγει· ὧν ἐνδυμούμενοι καὶ τῶν πολεμίων καταφρονοῦντες σιγῇν τε καὶ κόσμον ἀσχεῖτε· τούτων γὰρ P 261 ἐπιμελόμενοι ῥᾶν τε καὶ ἀπονώτερον τῆς τῶν βαρβάρων ἀκοσμίας κρατήσομεν.“ τοσαῦτα μὲν Σολόμων εἶπεν.
- 20 Οἱ δὲ τῶν Μαυρουσίων ἄρχοντες ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ τοὺς βαρβάρους καταπεπληγμένους τὴν Ῥωμαίων ἐδοξμίαν εἶδον, βουλόμενοι αὐτῶν τὸ πληθὺς ἐπὶ τὸ θαρσεῖν αὖθις ἀντικαθίστα-

7. ἡσσωνται L. ἡσσωνται P. 12. ταραχῆς τε] τε om. L.
 17. σιγῇν A. σιγῇ P. ibid. κόσμον — ῥᾶν τε καὶ addidi ex A.
 Silentium simul et ordinem praestare RV, qui sequentia τούτων —
 κρατήσομεν non expressit.

tem videtis ipsi quantum inter vestram et hostilem armaturam intersit. Praeterea animi vis, corporis robur, bellorum usus, ac reportatis e cunctis hostibus victoriis fulta fiducia vobis suppetunt. Quibus Mauri adminiculis plane destituti, nulla re, nisi copiarum numero suarum fidunt. At pauci, optime instructi, imbellem multitudinem facilius profigant, quam eius impressione franguntur. Etenim boni militis confidentia sita in ipso est: ignavum illa, qua fudit, commilitonum multitudo in periculosas angustias ple-
 rumque redigit. Denique vobis cameli isti ridendi sunt, qui nec hostem prohibere valent, et saucii, maiorem, ut liquet, perturbationem ipsis confu-
 sionemque parient. Quin illa ipsa praiceps alacritas, quae hosti ex pristi-
 no successu nascitur, nobis favebit ac militabit. Sumpta quidem pro virium
 modo audacia, eos forte, quos agit, nonnihil inверit: sed quae viribus maior
 est, in disorimen adducit. Dictorum memores, atque hostem ducentes infra
 nos, incompositam Barbarorum aciem silentio ac leviori opera proteremus.
 Hactenus Salomon.

Vicissim Maurorum duces, cum Barbaros praecleara Romanorum dis-
 positione attonitos viderent, ut animos revocarent, ita hortati sunt. Hu-

ναι, τοιαῦτα παρακαλεύσαντο „Ὡς μὲν ἀνθρώπων Ῥωμαῖοι σῶ-
 ματα ἔχουσι καὶ ὅλα σιδήρεα πλησόμενα εἶκιν μεμαθήκαμεν, ὥ-
 ξοστρατιῶται, εἰς αὐτῶν ἔναγχος τοῦς πάντων ἀρίστους πῇ μὲν
 καταχωσθέντας τοῖς δόρασι τοῖς ἡμετέροις ἐκτείνουμεν, πῇ δὲ ἑρ-
 πύσαντες δοριαλώτους ἡμῶν αὐτῶν πεποιήμεθα. τούτων δὲ 5
 B τοιούτων ὄντων, ὡς καὶ νῦν αὐτῶν τῷ κλήθει παρὰ πολὺ προέ-
 χειν αὐχοῦμεν, ὁρᾶν πάρεστι. καὶ μὴν καὶ ὑπὲρ τῶν μεγίστων
 ἡμῖν ὁ ἀγὼν ἔστιν, ἢ Λιβύης ἀπάσης κυρίως εἶναι, ἢ τοῖς ἄλα-
 ζοῖσι τούτοις δουλεύειν. ὥστε ἡμῖν ἀνάγκη ὡς μάλιστα ἐν τῷ
 παρόντι ἀνδραγαθῆσθαι. οἷς γὰρ ὑπὲρ τῶν ὅλων ὁ κίνδυνος, 10
 μὴ οὐχὶ εὐψυχότατοις εἶναι ἀξύμφορον. τῆς δὲ τῶν πολεμίων
 ὁπλίσιως ὑπερφρονεῖν ἡμᾶς προσήκει. ἦν τε γὰρ περὶ ἑφ' ἡμᾶς
 ἔωσιν, οὐκ ἐσταλῆς ἔσονται, ἀλλ' ἥσσηθήσονται τοῦ Πλαυρου-
 σίων τάχους, καὶ τὴν ἵππον αὐτοῖς ἢ τε τῶν καμῆλων ὄψις ἐκ-
 πληῆσασα καὶ τὸν ἄλλον τοῦ πολέμου θόρυβον ἢ τούτων κραυγὴ 15
 V 408 ὑπερηχοῦσα ἐς ἀταξίαν, ὥς γε τὸ εἰκὸς, καταστήσεται. καὶ τῆς
 C ἐς Βανδίλους νίκην εἴ τις ἐκλογιζόμενος ἀνανταγωνίστους αὐτοῦς
 H 138 αἶται εἶναι, γνώμης ἀμαρτάνει. ἢ μὲν γὰρ τοῦ πολέμου ῥοπή τῇ
 τοῦ στρατηγούontos ἀρετῇ κρῖνεσθαι πέφυκε· Βελισάριον δὲ, ὅς
 τῆς Βανδύλων ἐπικρατήσεως αἰτιώτατος γέγονεν, ἐκποδῶν νῦν 20
 ἡμῖν ἰστηκέναι πεπονήκε τὸ δαιμόνιον. ἄλλως τε καὶ ἡμεῖς Βαν-
 δύλους πολλάκις νενικηκότες, περιελόντες τε τὴν αὐτῶν δύναμιν,
 ἐτοιμότερόν τε καὶ ἀπονώτερον Ῥωμαῖοις τὸ κατ' αὐτῶν πεποιή-

4. καταχωσθέντας L. καταχωθέντας P.
 5. δοριαλώτους] δο-
 ρυαλώτους P.

5. δοριαλώτους] δο-

*mana ac ferro penetrabilia corpora Romanorum esse didicimus super, com-
 miliones: cum lectissimos, partim confossos hastis nostris, peremimus, par-
 tim captos servituti addiximus. Quae quidem ita sunt; at videre etiam
 est, quam vere gloriæ multo maiori numero copiarum. Accedit quod
 maximi momenti res agitur in hac pugna, utrum scilicet universae domini
 Africae futuri simus, an contra arrogantium illorum servi. Nunc igitur,
 ut cum maximo, viribus animoque usus. Nam qui de rerum summa dimi-
 cant, nisi rem fortissime gesserint, damnum gravissimum contrahunt. Illa
 autem hostium armatura vestro digna contemptu est. Si in nos pedibus
 invadant, armis gravioribus praepediti, Maurica celeritate vincantur: si
 equites accedant, equos camelis vel aspectu terrebut, ac pleniori sono stre-
 pitum fremitumque praelii superantes, Romanam aciem procul dubio turba-
 bunt. Iam si quis e victoria Vandaliæ coniecit esse illos invictos, is pre-
 fecto fallitur. Etenim momenta belli virtute ducis librari solent. At nunc
 fortuna Belisarium, cui maxime victoria illa ascribenda est, a nobis procul
 amovit. Quamquam et nos, victis saepe Vandalis ac minutis eorum viri-
 bus, faciliorem et praenioriam viam ad victoriam Romanis maxime: quae,*

μεθα κράτος. καὶ νῦν δὲ πολέμιων τῶνδε κρατήσων, ἦν τῷ ἔργῳ ἀνδραγαθίζεσθαι, ἐλπίδα ἔχουσιν.“

Τοσαῦτα καὶ οἱ Μαυρουσίαν ἄρχοντες παρακελευσάμενοι τῆς συμβολῆς εἶχοντο. καὶ τὰ μὲν πρῶτα πολλὰ ἀκοσμία ἐς τὸ Ῥωμαίων στρατεύμα ἐγγόνει. οἱ γὰρ ἵπποι αὐτοῖς τῇ τε κραυγῇ καὶ τῇ ὄψει τῶν καμήλων ἀχθόμενοι ἀνεχαίτιζόν τε καὶ ἀπορριπτοῦντες τοὺς ἐπιβάτας οὐδενὶ κόσμῳ οἱ πλείστοι ἔφευγον. καὶ D ἐν τούτῳ ἐπεκδρομὰς ποιούμενοι οἱ Μαυρούσιοι καὶ τὰ δοράτια, ὅσα σφίσιν ἐν ταῖς χερσὶν ἦν, ἀκοντίζοντες, θοροῦβον τε αὐτῶν 10 ἐμπέπλασθαι τὸ στρατεύμα ἐποιοῦν καὶ οὔτε ἀμνημονεύοντες οὔτε ἐν τάξει μένοντας ἐπλησσαν. ὕστερον δὲ Σολόμων, κατιδὼν τὰ πρᾶσσόμενα, ἔκ τε τοῦ ἵππου ὀποδρώσκει πρῶτος καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας ἐς τοῦτο ἐνάγει. καὶ ἐπειδὴ ἀπέβησαν, τοῖς μὲν ἄλλοις ἐνετέλλετο ἡσυχάζουσι καὶ τὰς ἀσπίδας προβαλλομένοις, 15 δεχομένοις τε τὰ παρὰ τῶν πολέμιων πεμπόμενα ἐν τῇ τάξει μένειν· αὐτὸς δὲ στρατιώτας οὐχ ἦσσαν ἢ πεντακοσίους ἐπαγόμενος ἐς τὴν τοῦ κύκλου ἐπέσκηψε μοῖραν. οὗς δὴ τὰ ἔλφῃ ἀνελόμε- P 262 νους ἐκέλευε τὰς καμήλους, αἱ ταύτῃ ἐστήκεισαν, κτείνειν. τότε Μαυρούσιοι μὲν, ὅσοι ἐκέλευε ἐτετάχατο, ἐς φυγὴν ὤρμηντο, οἱ 20 δὲ ξὺν τῷ Σολόμωνι κτείνουσι καμήλους ἀμφὶ διακοσίας, αὐτίκα τε ὁ κύκλος, ἐπεὶ αἱ καμήλοι ἔπεσον, ἐσβατὸς Ῥωμαίοις ἐγένετο. καὶ αὐτοὶ μὲν δρόμῳ ἐς τὸ τοῦ κύκλου μέσον ἐχώρουν, ἔνθα αἱ Μαυρουσίαν γυναῖκες ἐκάθηντο· οἱ δὲ βάρβαροι ἐκπεπληγμένοι

1. ἦν] ἢ HL. εἰ P. 2. ἀνδραγαθίζεσθαι] ἀνδραγαθίζεσθαι L. —εσθαι L. corr. 4. εἶχοντο] εἶχον L. εἶχοντο L. corr.
10. οὔτε — οὔτε] οὐδέ — οὐδέ P.

iam nobis hostes, ut equidem speramus, vincemus; si modo fortiter depugnabitis.

Ita suos hortati Maurorum duces, pugnam capessunt. Ac primo quidem congressu, Romanae turmae non parum turbatae sunt. Nam equi camelorum fremitu aspectuque efferrati, retractando, se efferebant, ac plerique, excussis sessoribus, confuse fugiebant. Hic erumpere Mauri, incurrere, hastilia, quotquot ad manum habent, vibrare, hostilem aciem tumultu caeco implere, et adversarios nil repugnantem emotosque ordinibus impune configere. Conspicatus haec Salomon, primus ex equo desiliit, idemque omnes ut faciant admonet: quibus ad pedes degressis, eorum quidem parti imperat, ut presso gradu praetentisque clypeis missilia hostium excipiant atque ordines servant: ipse vero assumptis non minus quingentis militibus, in coronae partem impetum facit, eosque districtis ensibus stragem dare camelis ibi stantibus iubet. Tum fugere omnes Mauri, quiconque ibidem locati fuerant. Illi vero cum Salomone cc. circiter camelos conficiunt: quibus stratis, ruptis orbis viam Romanis praebuit. Illi statim cursu potere meditullium, ubi coniuges Maurorum sode-

αι, τοιαῦτα παρεκλεύσαντο „Ὡς μὲν ἀνθρώπων Ῥωμαῖοι σώ-
 ατα ἔχουσι καὶ οἱ αἰσθητὰ πλησόμενα εἶκιν μεμαθήκαμεν, ὃ
 νοστρατιῶται, οἷς αὐτῶν ἔναγχος τοῦ πάντων ἀρίστους πῇ μὲν
 αταχασθέντας τοῖς δόρασι τοῖς ἡμετέροις ἐκτείναμεν, πῇ δὲ ἀ-
 ρέοντες δοριαλώτους ἡμῶν αὐτῶν πεποιήμεθα. τούτων δὲ
 οιοῦτων ὄντων, ὡς καὶ νῦν αὐτῶν τῷ πλήθει παρὰ πολὺ προέ-
 κειν ἀρχοῦμεν, ὁρᾶν πάρεστι. καὶ μὴν καὶ ὑπὲρ τῶν μεγίστων
 μὲν ὁ ἀγὼν ἐστίν, ἢ Λιβύης ἀπάσης κυρίως εἶναι, ἢ τοῖς ἀλα-
 ροῖσι τούτοις δουλεῖν. ὥστε ἡμῖν ἀνάγκη ὡς μάλιστα ἐν τῷ
 κερδόντι ἀνδραγαθίζεσθαι. οἷς γὰρ ὑπὲρ τῶν ὅλων ὁ κίνδυνος, καὶ
 οὐχὶ εὐψυχότατοις εἶναι ἀξύμφορον. τῆς δὲ τῶν πολεμίων
 ἐκείνων ἐπεφρονεῖν ἡμῶς προσήκει. ἦν τε γὰρ περὶ ἐφ' ἡμᾶς
 ὥσιν, οὐκ ἐσταλαῖς ἔσονται, ἀλλ' ἡσσηθήσονται τοῦ Μανρουν-
 τῶν τάχους, καὶ τὴν ἵππον αὐτοῖς ἢ τε τῶν καμῶλων ὄψιν ἐκ-
 τλήξασα καὶ τὸν ἄλλον τοῦ πολέμου θόρυβον ἢ τούτων κραυγὴ 15
 ὑπερηχοῦσα ἐς ἀταξίαν, ὥς γε τὸ εἶδος, καταστήσεται. καὶ τὴν
 ἐς Βανδύλους νίκην εἴ τις ἐκλογιζόμενος ἀνανταγωνίστους αὐτοὺς
 οἶται εἶναι, γνώμης ἀμαρτάνει. ἢ μὲν γὰρ τοῦ πολέμου ῥοπή τῇ
 τοῦ στρατηγούontos ἀρετῇ κρίνεσθαι πέφυκε. Βελισάριον δὲ, ὅς
 τῆς Βανδύλων ἐπικρατήσεως αἰτιώτατος γέγονεν, ἐκποδὼν τῶν 20
 ἡμῖν ἐστηκέναι πεποδήκα τὸ δαιμόνιον. ἄλλως τε καὶ ἡμεῖς Βαν-
 δύλους πολλάκις νενικηκότας, περιελόντες τε τὴν αὐτῶν δύναμιν,
 ἐτοιμότερόν τε καὶ ἀπονώτερον Ῥωμαῖοις τὸ κατ' αὐτῶν πεποιή-

4. καταχασθέντας L. καταχασθέντας P.
 4. καταχασθέντας P.

5. δοριαλώτους] δο-
 ριαλώτους P.

manus eo ferro penetrabilia corpora Romanorum esse didicimus super, com-
 miliones: cum lectissimos, partim confosmos hastis nostris, peremimus, partim
 captos servituti addidimus. Quae quidem ita sunt; at videre etiam
 est, quam vere gloriamus multo maiori numero copiarum. Accedit quod
 maximi momenti res agitur in hac pugna, utrum scilicet universae domini
 Africae futuri simus, an contra arrogantium illorum servi. Nunc igitur,
 ut cum maximo, viribus animoque usus. Nam qui de rerum summa dimi-
 cant, nisi rem fortissime gesserint, damnum gravissimum contrahunt. Illa
 autem hostium armatura vestro digna contemptu est. Si in nos pedibus
 invadant, armis gravioribus praepediti, Mauricia celeritate vincantur: si
 equites accedant, equos camelis vel aspectu terrebant, ac pleniori sono stre-
 pitum fremitumque praelii superantes, Romanam aciem procul dubio turba-
 bunt. Iam si quis e victoria Vandaliana coniecit esse illos invictos, is pro-
 fecto fallitur. Etenim momenta belli virtute ducis librari solent. At nunc
 fortuna Belisarium, cui maxime victoria illa ascribenda est, a nobis procul
 amovit. Quanquam et nos, victis saepe Vandalis ac minutis eorum viri-
 bus, faciliorem et praeioriam viam ad victoriam Romanis maxime: quos,

μεθα κράτος. καὶ νῦν δὲ πολεμίων τῶνδε κρατήσιν, ἣν τῷ ἔργῳ ἀνδραγαθίζῃσθε, ἐλπίδα ἔχουμεν.“

Τοσαῦτα καὶ οἱ Μαυρουσίων ἄρχοντες παρακαλεσόμενοι τῆς ἑμβολῆς εἶχοντο. καὶ τὰ μὲν πρῶτα πολλὰ ἀκοσμία ἐς τὸ Ἑ' Ῥωμαίων στρατεύμα ἐγγόνει. οἱ γὰρ ἵπποι αὐτοῖς τῇ τε κραυγῇ καὶ τῇ ὄψει τῶν καμήλων ἀχθόμενοι ἀνεχαλτίζον τε καὶ ἀπορριπτοῦντες τοὺς ἐπιβάτας οὐδενὶ κόσμῳ οἱ πλείστοι ἔφηνον. καὶ D ἐν τούτῳ ἐπεκδρομὰς ποιούμενοι οἱ Μαυρούσιοι καὶ τὰ δοράτια, ὅσα σφίσιν ἐν ταῖς χερσὶν ἦν, ἀκοντίζοντες, θορύβου τε αὐτῶν 10 ἐμπέπλασθαι τὸ στρατεύμα ἐποιοῦν καὶ οὔτε ἀμνησμένους οὔτε ἐν τάξει μένοντας ἐπλησσαν. ὕστερον δὲ Σολόμων, κατιδὼν τὰ πρᾶσσόμενα, ἔκ τε τοῦ ἵππου ὀποδρώσκει πρῶτος καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας ἐς τοῦτο ἐνώγει. καὶ ἐπειδὴ ἀπέρησαν, τοῖς μὲν ἄλλοις ἐνετέλλετο ἡσυχάζουσι καὶ τὰς ἀσπίδας προβαλλομένοις, 15 δεχομένοις τε τὰ παρὰ τῶν πολεμίων πεμπόμενα ἐν τῇ τάξει μένειν· αὐτὸς δὲ στρατιώτας οὐχ ἦσσαν ἢ πεντακοσίους ἐπαγόμενος ἐς τὴν τοῦ κύκλου ἐπέσκηψε μοῖραν. οὗς δὴ τὰ ἔλφη ἀνελομέ- P 262 νους ἐκέλευε τὰς καμήλους, αἱ ταύτῃ ἐστήκεισαν, κτείνειν. τότε Μαυρούσιοι μὲν, ὅσοι ἐκείνῃ ἐτετάχατο, ἐς φνῆγην ὥρμητο, οἱ 20 δὲ ξὺν τῷ Σολόμωνι κτείνουσι καμήλους ἀμφὶ διακοσίας, αὐτίκα τε ὁ κύκλος, ἐπεὶ αἱ κάμηλοι ἔπεσον, ἑσβατὸς Ῥωμαίοις ἐγένετο. καὶ αὐτοὶ μὲν δρόμῳ ἐς τὸ τοῦ κύκλου μέσον ἐχώρουν, ἐνθα αἱ Μαυρουσίων γυναῖκες ἐκάθηντο· οἱ δὲ βῆρβαροι ἐκπεπληγμένοι

1. ἦν] ἢ HL. εἰ P. 2. ἀνδραγαθίζῃσθε] ἀνδραγαθίζεσθε L. —εσθαι L. corr. 4. εἶχοντο] εἶχον L. εἶχοντο L. corr. 10. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P.

iam nobis hostes, ut equidem speramus, vincemus; si modo fortiter depugnabitis.

Ita suos hortati Maurorum duces, pugnam capebant. Ac primo quidem congressu, Romanae turmae non parum turbatae sunt. Nam equi camelorum fremitu aspectuque offerati, retractando, se offerebant, ac plerique, excussis sessoribus, confuse fugiebant. Hic erumpere Mauri, incurrere, hastilia, quotquot ad manum habent, vibrare, hostilem aciem tumultu caeco implere, et adversarios nil repugnantes emotosque ordinibus impune configere. Conspicatus haec Salomon, primus ex equo desiluit, idemque omnes ut faciant admonet: quibus ad pedes degressis, eorum quidem parti imperat, ut presso gradu praetentisque clypeis missilia hostiam excipiant atque ordines servant: ipse vero assumptis non minus quingentis militibus, in coronae partem impetum facit, eosque districtis ensibus stragem dare camelis ibi stantibus iubet. Tum fugere omnes Mauri, quiconque ibidem locati fuerant. Illi vero cum Salomone cc. circiter camelos conficiunt: quibus stratis, ruptis orbis viam Romanis praebuit. Illi statim cursu petere meditullium, ubi coniuges Maurorum sede-

ἐς τὸ ὄρος, ὅπου ἄγχιστα ἦν, ἀποχωροῦσι, φερόγοντάς τε αὐτοὺς
 ζὸν πάσῃ ἀνοσμίᾳ ἐπισπόμενοι Ῥωμαῖοι ἔκτεινον. καὶ λέγονται
 Μαυρουσίων μύριοι ἐν τοῦτω τῷ πόνῳ ἀποθανεῖν. γυναῖκές τε
 B πᾶσαι ζὸν τοῖς παισὶν ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ἐγένοντο. καὶ καμύ-
 λους οἱ στρατιῶται πύσας, δσας οὐκ ἔκτειναν, ἐλήσαντο. οὕτως
 τε Ῥωμαῖοι μὲν ζὸν πάσῃ τῇ λείᾳ ἐς Καρχηδόνα ἦσαν, τὴν
 ἐπικίκιον ἐορτὴν ἄζοντες.

ιβ'. Οἱ δὲ βάρβαροι θυμῷ χράμενοι πανδημὶ ἐπὶ Ῥω-
 μαίους αὐθις, οὐδένα σφῶν ἀπολιπόντες, ἐστράτευσαν, καὶ
 καταθεῖν τὰ ἐν Βυζακίῳ χωρία ἤρξαντο, οὐδεμιᾶς ἡλικίας τῶν 18
 C σφίσι παραπιπτόντων φειδόμενοι. ἄρτι τε Σολόμωνι ἐς Καρχη-
 δόνα ἐλθλακότη βάρβαροι πλήθει μεγάλῳ ἐς Βυζάκιον ἐηλυθέναι
 καὶ ληΐζεσθαι πάντα τὰ ἐκείνῃ ἡγγέλλοντο. ἄρας οὖν κατὰ τά-
 χος παντὶ τῷ στρατῷ ἐπ' αὐτοὺς ἦει. γενόμενος δὲ ἐν Βουρ-
 γάωνι, ἔνθα οἱ πολέμιοι ἐστρατοπεδεύσαντο, ἡμέρας μὲν τῶας 15
 ἀντεκάθητο, ὅπως, ἐπειδὴν τάχιστα ἐν τῷ ὁμαλεῖ γένωνται αἱ
 Μαυρούσιοι, τῆς συμβολῆς ἔρχοι. ὥς δὲ ἐκτεῖνοι ἐν τῷ ὄρει ἔμι-
 νον, διεπέ τε ὥς ἐς μάχην καὶ διακόσμηι τὸ στράτευμα, αἱ δὲ
 Μαυρούσιοι ἐς μὲν τὸ πεδίον ἦκιστα Ῥωμαῖους τὸ λοιπὸν ἐς μά-
 D χην ἵνατι διενοοῦντο (ἤδη γὰρ αὐτοὺς ἀμαχόν τι θέος ἐοίχε), ἐν 20
 δὲ τῷ ὄρει ἡλπιζον ῥῆον περιέσεσθαι αὐτῶν τῷ πολέμῳ. ἔστι
 δὲ τὸ ὄρος Βουργάων ἐπὶ πλεῖστον μὲν ἀπότομον καὶ τὰ πρὸς ἀν-

6. ζὸν πάσῃ] ξυμπάσῃ L.
 22. Βουργάων om. L.

21. ῥῆον — πολέμῳ addidi ex A.

bant: pauidi Barbari ad vicinum montem evadere: consternatis in fugam instare, et inferre necem Romani. In eo praelio decem Maurorum millia concidisse fama est. Captae cum pueris feminae omnes, et in servitutem redactae sunt: cameli, quibus ferrum pepereerat, in manus venire militum. Itaque Romani cum omni praeda Carthaginensem redierunt, diem festam victoriae causa celebraturi.

12. Irritati Barbari, confatis ex universa gente, nemine praetermisso, copias, bellum in Romanos instaurant, et incursare Byzacium incipiunt, obvios quosque, sine ullo aetatis discrimine sternentes ferro. Carthaginensem vix intraverat Salomon, cum venit nuntius, Barbaros magno numero in Byzacium irrupisse, ibique omnia depopulari. Ille e vestigio cum exercitu universo movet, eoque properat. Burgaeonem, ubi hostes metati erant, cum attigisset, per dies aliquot e regione consedit, paratus, simul ac Mauri in planum devenissent, praelium committere. At illi in monte haerebant. Tum ipse aciem ad pugnam instruit ordinatque. Verum animis obstinaverant Mauri nunquam in campo cum Romanis discernere, et formidine gravissima correpti, in monte spem habebant repositam. Est mons Burgaeon plurimis in locis abruptus, et qua ad Orientem

σχοῖντα ἥλιον δεινῶς ἄβατον, τὰ δὲ πρὸς ἐσπέραν ἐδέφοδόν τε καὶ ὑπτίως ἔχον. καὶ σκοπέλω ὑψηλῷ δύο ἀνέχετον νάπην τιὰ ἐν μέσῳ σφῶν ἐργαζομένῳ, στενὴν μὲν κομιδῇ, ἐς βάθος δὲ τι V 404 ἄβατον κατατείνασαν. οἱ δὲ βάρβαροι τὴν μὲν ἄκραν τοῦ ὄρους 5 ἀπέλιπον ἀνδρῶν ἔρημον, οἳ δὲν ἐνθ' ἐνδε πολέμιον οἰόμενοι σφίσιν ἔσεσθαι· ὁμοίως δὲ καὶ τὸν ἀμφὶ τὸν πρόποδα χῶρον ἔλιπον, οὗ δὴ εὐπρόσδοτος ὁ Βουργάων ἦν. κατὰ δὲ τὰ μέσα στρατοπε- P 263 δευσάμενοι ἕμενον, ὅπως, ἦν οἱ πολέμιοι ἐπὶ σφῶς ἀνιόντες μά- χης ἄρξωσιν, αὐτοὶ ἤδη ὑπερθεὶν ἐκείνων γινόμενοι κατὰ κορυφὴν 10 βάλλωσιν. ἦσαν δὲ αὐτοῖς ἐν τῷ ὄρει καὶ ἵπποι πολλοὶ ἢ ἐς φυγὴν παρειακασμένοι, ἢ ἐς τὴν διώξιν, ἦν τῆς μάχης κρα- τήσωσι.

Σολόμων δὲ, ἐπεὶ εἶδε τοὺς Μαυρουσίους οὐκέτι ἐν τῷ ὀμα- λεῖ ἐθέλοντας διαμάχισθαι, καὶ ἕμα τῇ προσεδρεῖα τὸ 'Ρωμαίων 15 στράτευμα ἐν χωρίῳ ἐρήμῳ ἤχθετο, ἐς χεῖρας ἐλθεῖν τοῖς πολε- μίοις ἐν τῷ Βουργάωνι ἠπέλγετο. ἰδὼν δὲ τοὺς στρατιώτας κα- H 139 τυπεληγμένους τῷ τῶν ἐναντίων ὀμίλῳ πολυπλασίῳ ἢ ἐν τῇ προτέρᾳ μύχῃ γεγενημένῳ, ζυγαλέας τὸ πλῆθος ἐλεξε τοιάδε B „Τὸ μὲν δέος, ᾧ πρὸς ὑμᾶς οἱ πολέμιοι χρώνται, οὐχ ἐτέρου 20 τοῦ κατηγόρου δεῖται, ἀλλ' αὐτεπάγγελτον ἐξελέγεται τὴν οὐ- κοθεν ἐπαγόμενον μαρτυρίαν. ὁρᾶτε γὰρ δὴ πού τοὺς ἐναντίους ἐς τόσας μὲν καὶ τόσας μυριάδας ζυνειλεγμένους, οὐ τολμῶντας δὲ ἡμῖν ἐς τὸ πεδίον καταβαίνοντας ζυμβαλεῖν, οὐδὲ πιστεύειν

2. ἀνέχετον] ἀννέχετον A.
τολμῶντα L.

16. τῷ om. L.

22. τολμῶντας]

tem spectat, insuperabilis: ab occasu fere supinus est, facilemque ascen- sum praebet. Assurgunt in sublime gemini scopuli: qui in spatio inter- iacente recessum efficiunt valde angustum depressumque in altitudinem inviam. Ac montis quidem verticem nullo praesidio Barbari insiderant, nihil inde hostile metuentes: similiter imum ad radices cli- vum, ubi molem ascensum Burgaon habet, reliquerant: medium castris obtinebant; ut si illuc subiret hostis, iniretque certamen, imminentes ipsi ex edito iacu- larentur. Praesto erant in monte equi plurimi, vel ad maturandam fu- gam, vel ad hostem insequendum, si vincerent.

Ubi Mauros in plano pugnare nolle, et Rom. exercitui in solitudine considerare molestum esse animadvertit Salomon, cum hoste manus in ipso monte Burgaone conferre festinat. Prius tamen quia milites videbat at- tonitis adversariorum numero, multis maiori, quam ante, partibus, vocata concione, ita diasserunt. Oblatus vobis ab hoste metus neminem, a quo va- nitalis arguatur, requirit. Se ipse refellit ultro, per se in se testis locuple- tissimus. In unum coactas tot myriadas hostium in campum descendere, et nobiscum congrredi non audere, nec sibi, sed iniqui loci praesidio fidere vi- detis. Quocirca nihil iam vobis opus hortatu. Quos enim et res gestas et

ἐπὶ σφίσιν αὐτοῖς ἔχοντας, ἀλλ' εἰς τὴν τοῦ χωρίου τούτου δυσ-
κολίαν καταφυγόντας. ὥστε ἡμῖν οὐδὲ τι ἐγκλεινέσθαι ἐν τῇ
παρόντι ἐπάναγκες. οἷς γὰρ τὰ πράγματα καὶ ἡ τῶν πολεμίων
ἀσθένεια τὸ θάρασιν δίδωσιν, οὐδὲν οἶμαι τῆς ἐκ τῶν λόγων
ὠφελείας προσδεῖ. τοσοῦτον δὲ ὑμᾶς ὑπομῆσαι δεῆσει ὥς, ἤν5
μετὰ τῆς εὐτυχίας καὶ τήνδε τὴν συμβολὴν διενέγκωμεν, λελί-
C ψεται ἡμῖν, Βανδάλων τε νενικημένων καὶ Μαυρουσίων ἐς ταῦτ'
τύχης ἐληλακότων, τῶν Λιβύης ἀγαθῶν ἀπόνασθαι πάντων,
οὐδὲν ὃ τι καὶ πολέμιον ἐνοεῖν ἔχουσιν. ὅπως δὲ μὴ κατὰ κορυ-
φὴν ὑμᾶς οἱ πολέμιοι βάλλωσι, μηδὲ τι ἐκ τοῦ χωρίου ἡμῖν γί-10
γναιτο βλάβος, ἐγὼ προνοήσω.“

Τοσαῦτα παρακλιεσάμενος Σολόμων, Θεόδωρον ἐκέλευεν,
ὃς τῶν ἔξκουβιτῶρων ἡγεῖτο (οὕτω γὰρ τοὺς φύλακας Ῥωμαῖοι
καλοῦσι), πεζοὺς χιλλοὺς ἐπαγαγόμενον ἀμφὶ δεξιᾳ ὀπίαν ἔχον-
τά τε καὶ τῶν σημείων τινα ἐς τὰ πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον τοῦ15
Βουργάωνος λάθρα ἀναβῆναι, ὃ μάλιστα δύσοδόν τε τὸ ὄρος
καὶ σcheidόν τι ἀπόρευτον ἦν· ἐπιστείλας ὥστε, ἐπειδὴν ἄγχι ἐς
τὸν τοῦ ὄρους κολωνὸν ἵκωνται, ἐνταῦθα ἡσυχάζοντας τὸ λοιπὸν
D διανυκτερεύειν, ἡμᾶ δὲ ἡλῶ ἀνίσχοντι καθύπερθε φαινομένους
τῶν πολεμίων καὶ τὰ σημεῖα ἐνδεικνυμένους βάλλειν. ὃ δὲ κατὰ20
ταῦτα ἐποίησεν. καὶ ἐπειδὴ πόρρω ἦν τῶν νυκτῶν, διὰ τοῦ κρη-
μνώδους ἐγγὺς τοῦ σκοπέλου ἀφικόμενοι μὴ ὅτι Μαυρουσίους,

2. τι om. L. 6. τήνδε τήν] τήν om. L. 9. ἐνταῦθα] ἐν αὐτῷ?
11. βλάβος] βλάβης L.Hm. 14. ἐπαγαγόμενον] ἐπαγόμενον L.
16. Βουργάωνος] βαργάωνος L. 17. ἄγχι] δὲ Suidas s. v. κολωνός.
18. ἵκωνται] ἤκωνται H. ibid. ἡσυχάζοντας] ἡσυχάζοντες Suidas.
19. δὲ] τε L.

perceptis hostium imbecillitas bene esse animo iubent, verborum subditiis non egere illos existimo. Id unum convenit menti subire, si nobis hoc etiam praelium feliciter cesserit, reliquum fore ut omni abiecta belli cogitatione, quippe Mauris pariter ac Vandalis debellatis, Africo bonis et commodis omnibus perfruemur. Ceterum ne telis hostium petamur deciper, non detrimenti quidquam inde accipiamus, providebo.

His verbis suos hortatus Salomon, Theodorum, ducem excubitorum (sic Romani vigiles vocant) cum peditibus mille et signis aliquot ad illud Burgaonis latus, quod Orienti obversum est, sub noctem mittit, his instructum mandatis: in montem, qua asperrimus est ac propemodum inaccessus, ascendant: ubi ad verticem fere successerint, ibi noctem quieti ducant: primo sole appareant, ex alto hostibus imminentes, signisque elatis, tela coniciant. Mos imperanti gestus. Nocte intempesta, ad rem per abrupta evadunt, non Mauris modo, sed Romanis etiam omnibus

ἀλλὰ καὶ Ῥωμαίους ἅπαντας ἔλαθον· ἐς προφυλακὴν γὰρ τῷ λό-
 γῳ ἐστέλλοντο, μὴ τις ἔξωθεν ἐς τὸ στρατόπεδον κακουργήσων
 ᾖ· ὄρθρου δὲ βαθείας Σολόμων παντὶ τῷ στρατῷ κατὰ τοῦ
 Βουργάωνος τὰ ἔσχατα ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἀνέβαινε. καὶ ἐπειδὴ
 5 πρῶτ' ἐγγόνει, ἐγγὺς τε οἱ πολέμιοι καθεωρῶντο, οὐκέτι γυμνῇ,
 ὥσπερ τὸ πρότερον, οἱ στρατιῶται τὴν τοῦ ὄρους ὑπερβολὴν
 ὀρῶντες, ἀλλὰ ἀνδρῶν τε ἀνάπλεων καὶ σημεῖα Ῥωμαϊκὰ ἐνδει- P 26A
 κνυμένων (ἥδη γὰρ καὶ ὑπέφαινε τι ἡμέρας) διηποροῦντο. ἐπεὶ
 δὲ τῶν χειρῶν οἱ ἐν τῇ ἄκρᾳ ἦρχον, οἱ τε Ῥωμαῖοι τὸ στρατεύμα
 10 οἰκτεῖον εἶναι καὶ οἱ βάρβαροι ἐν μέσῳ τῶν πολεμίων γηγονέαι
 ῥησθάνοντο, βαλλόμενοι δὲ ἐκατέρωθεν, καὶ οὐ παρὸν σφίσι τοὺς
 πολεμίους ἀμύνεσθαι, ἐς ἄλκην μὲν οὐκέτι ἔβλεπον, ἐς φυγὴν δὲ
 αὐτίκα ξύμπαντες ὤρμητο. οὔτε δὲ ἐς τοῦ Βουργάωνος τὴν ὑπερ-
 βολὴν ἀναδραμεῖν ἔχοντες, πρὸς τῶν πολεμίων κατεχομένην, οὔτε
 15 ἐς τὸ δμαλὲς διὰ τοῦ πρύποδος προΐναι, ἐνθ' ἔνδε σφίσιν ἐπικει-
 μένων τῶν ἐναγίων, ἐς τε τὴν νύκην καὶ ἐς τῶν σκοπῶν τὸν B
 ἕτερον δρόμῳ πολλῶ ἤσαν, οἱ μὲν αὐτοῖς ἵπποις, οἱ δὲ καὶ πεζῇ.
 ἔτε δὲ δμιλος πολλὸς ἐν φόβῳ καὶ θορόβῳ μεγάλῳ φεθγόντες,
 σφῶς τε αὐτοὺς ἔκτεινον καὶ ἐς τὴν νύκην βαθεῖαν κομιδῇ ὄδσαν
 20 ἐπιπλήττοντες ἀεὶ οἱ πρῶτοι ἔθνησκον, τοῖς μέντοι θμισθεν ἰούσαν
 οὐ παρέχοντο τοῦ κακοῦ ἀποθῆσιν. ἐπεὶ δὲ τῶν τεθνεώτων ἴσ- V 405
 πων τε καὶ ἀνθρώπων ἡ νύκx ἐμπλεως γενομένη διάβασιν ἐκ τοῦ

1. προφυλακὴν] πρὸς φυλακὴν HL: illud Hm.

8. ὑπερφαινε

AHL: ὑπερφαινε PHm cum Scaligero. Scribendum erat ὑπέφαινε.

18. Βουργάωνος] Βουργαῶνος Suidas s. v. δμαλές.

inscientibus. Nam ita profecti fuerant, quasi irent exorbitum ac provi-
 sum, ne quis extrinsecus ad castra infestus subreperet. Sub obscuro me-
 ne, per extremum Burgaonis clivum cum omnibus copiis subit ad hostes
 Salomon: quos ut in propinquo prima lux patefecit, ac die postea magis
 illucescente, montis culmen non iam nudum, ut prius, sed viris Romana
 signa ostendantibus refertum conspexere milites, suspensis animis haeso-
 runt. Verum inito ab his, qui cacumen obtinebant, certamine, illos Ro-
 mani suos esse commilitones, Barbari interceptos se ab hostibus intello-
 xere. Utrunque mox appetiti, cum arcere eos non possent, non iam ad
 vim spectare, sed repente omnes in fugam ruer. Quoniam vero neque
 ad Burgaonis culmen iam ab hoste inessum contendere, nec per ima cli-
 vi in campum, instante illinc infenso exercitu, se proripere poterant, ad
 recessum illum praecipitem rupemque alteram, pars equis, pars pedibus
 effuse ibant: utque erat confertissima turba, caeco ac tumultuoso motu
 urgente fugam; alii mutuis concedeabant vulneribus, alii, qui praecurre-
 bant, in saltam altissimum prolabentes, peribant, exitium non advertenti-
 bus, qui sequebantur. Tandem ubi equis hominibusque extinctis opple-

Βουργάωνες ἐς ὄρος ἐποίεω τὸ Ἰταρον, ἐνταῦθα ἐσώζοντο οἱ ὑπο-
 λυγόμενοι, διὰ τῶν σωμάτων τὴν πορείαν ποιοῦμενοι. ἀπέθα-
 νον δὲ ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ Μαυρουσίων μὲν μυριάδες πέντε, ὡς
 C αὐτῶν λαχυρῶντο οἱ περιμόντες, Ῥωμαίων δὲ τὸ παρὰπαν οὐ-
 δὲς, οὐ μὴν οὐδὲ πληγὴν τινα ἔλαβεν ἢ πρὸς τῶν πολεμίων
 ἢ τύχης αὐτῷ ξυμβάσης τινός, ἀλλὰ ἀκραυφνεῖς ἅπαντες τῆς π-
 κης ἀπαίναντο ταύτης. διέφθον δὲ καὶ οἱ τῶν βαρβάρων ἡγού-
 μενοι πάντες, πλην γὰρ δὴ ὅτι Ἐσδιλάσας πλοῖται λαβὼν Ῥωμαίους
 αὐτὸν ἐνεχείρισεν. γυναικῶν μέντοι καὶ παίδων λείαν τοσαύτην
 τὸ πλῆθος Ῥωμαῖοι ἔβλον ὥστε προβάτους τιμῆς παῖδα Μαυρουσί-
 H 140 οισιν τοῖς ἀνείσθαι βουλομένοις ἀπιδόντο. καὶ τότε Μαυρουσίαν
 πρὸς ὑπολυπομένους γυναικῶν τῶν σφετέρων τὸ λόγιον ἐσήει, ὡς
 D ἦρα τὸ γένος αὐτοῖς πρὸς ἀνδρὸς ἀγενεῖον ὀλεῖται. τὸ μὲν οὖν
 Ῥωμαίων στράτευμα ζὸν τε τῇ λείᾳ καὶ τῷ Ἐσδιλάσῃ ἐς Καρχη-
 δόνα ἐσήλαυνον, τῶν δὲ βαρβάρων ὅσοις μὴ ἀπωλωλέναι ξυμβέ-
 βηκεν, ἐν Βυζαντίῳ μὲν ἰδρῶσθαι ἀδύνατον ἐδόκει εἶναι, ὅπως μὴ
 ἄλλοι ὄντες πρὸς Διβῶν τῶν σφίσιν ἐμώρων βιάζωνται. ζὸν δὲ
 ἄρχουσι τοῖς σφετέροις εἰς Νουμιδίαν ἀφικόμενοι ἵκεται γίνονται
 Ἰάβδα, ὃς τῶν ἐν Αὐρασίῳ Μαυρουσίαν ἔρχε. μόνοι δὲ Μαυ-
 ρουσίαν ἐν Βυζαντίῳ διέμειναν ὣν ἡγεῖτο Ἀντάλας, ὃς δὴ ἐν τού-
 τῳ τῷ χρόνῳ τὴν ἐς Ῥωμαίους πλοῖται φοιδάξας κακῶν ἀπαθῆς ζὸν
 τοῖς ὑπηκόοις τοῖς αὐτοῦ ἔμεινεν.

22. αὐτοῦ] αὐτοῦ P.

tus saltus, aequum transitum a Burgaone ad montem alterum praeboit, tunc residui per calcata cadavera elapsi sunt. Ea clade, si superstitēs audiamus, interiere quinquaginta Maurorum millia, Romanorum ne unus quidem: immo vero nec plagam quāquam vel ab hoste vel casu aliquo accepit: sed omnes illacsi atque incolomēs victoriam hanc suā consecuti. Effugerunt Barbarorum duces, praeter Kadilasam, qui, accepta fide, se Romanis permisit. Porro tanta feminarum ac puerorum multitudo cecit illis in praedam, ut, quo oviculum, eodem puerum Maurum pretio venderent volentibus emere. Tum demum, qui superfuerant, Maurorum molliorū vaticinium, quae Mauris perniciem ab imberbi viro inferendam praedixerant, intellexerunt. Romanus exercitus cum praeda atque Kadilasa Carthaginiem rediit. Barbarorum reliquiae, cum non satis tutum videretur apud Byzacenos consistere, quod periculum esset, ne, ad paucos redacti, ab Afris finitimis opprimerentur, in Numidiam cum suis ducibus se receperunt, et Iabdae, Maurorum Aurasium montem incolentium principis, fidem implorant. Maurorum soles retinuit Byzacium subditos Antalae: qui in data Romanis fide id temperis manens expertus damni cum suis artibus.

εγ. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐν Βυζακίᾳ ἐγένετο, ἐν τούτῳ Ἰάβ- P 265
 δας, ὃς τῶν ἐν Αὐρασίᾳ Μαυρουσίων ἥρχε, πλέον ἢ τρισμυ-
 ρίους ἄνδρας μαχίμους ἐπαγόμενος ἐληΐζετο τὰ ἐπὶ Νουμιδίας
 χωρία, ἠνδραπόδιζε τε τῶν Λιβύων πολλούς. ἐτυγχάνει δὲ Ἀλ-
 5 θίας ἐν κενταυρίαις τῶν ἐκείνῃ φρουρίων φυλακὴν ἔχων, ὃς τῶν
 αἰχμαλώτων τινὺς ἀφελᾶσθαι τοὺς πολεμίους ἐν σπονδῇ ἔχων ἔδν
 Οὔννοις τοῖς αὐτῷ ἐπομένους, ἐβδομήκοντα μάλιστα οὖσιν, ἔξω
 τοῦ φρουρίου ἐγένετο. λογισάμενός τε ὡς οὐχ οἷός τε ἔστι πλή-
 θει Μαυρουσίων τοσούτῳ ἔδν ἀνδράσιν ἐβδομήκοντα ἐς χεῖρας
 10 ἵέναι, στενοχωρίαν καταλαβεῖν τινα ἤθελεν, ὅπως ἂν δι' αὐτῆς B
 ὁδῷ ἰόντων τῶν πολεμίων τῶν τινας αἰχμαλώτων ἀναρπάσαι δυ-
 νατὸς εἴη. καὶ (οὐ γὰρ ἔστι τοιαύτη τις ἐνταῦθα ὁδὸς) ἐπει-
 πεδία ὑπτία πανταχῇ τῶν ἐκείνῃ χωρίων ἔστιν, ἐπενόει τὰδε.
 πόλις ἐστὶ που πλησίον Τήγισις ὄνομα, τότε μὲν εὐτελήςτος οὖσα,
 15 κρήνην δὲ μεγάλην τιὰ ἐν στενοχωρίᾳ πολλῇ ἔχουσα. ταύτην
 Ἀλθίας τὴν κρήνην καταλαβεῖν ἔγνω, λογισάμενος ὡς δέψῃ ἀναγ-
 καζόμενος ἐνταῦθα πάντως ἀφίξονται οἱ πολέμιοι· ἄλλο γὰρ ὕδωρ
 ὄγγιστά πη ὡς ἡμιστά ἐστι. πᾶσι μὲν οὖν πόν τοῦ πλήθους ἐκ-
 λογιζόμενοι παράλογον ἔδοξε μανιώδης αὐτοῦ ἢ ἔννοια εἶναι. οἱ C
 20 δὲ Μαυρουσίοι· κόπῃ τε πολλῇ καὶ πύγῃ μεγάλῃ θέρους ὥρα
 ὠμίληχότες, δέψῃ τε, ὡς τὸ εἰκὸς, ἀπ' αὐτοῦ μεγίστην ἐχόμενοι,
 παρὰ τὴν κρήνην δρόμῳ πολλῇ ἦλθον, οὐδὲν ἐναντίωμα ἐν νῦ
 ἔχοντες. ἐπειδὴ δὲ τὸ ὕδωρ πρὸς τῶν πολεμίων ἐχόμενον εὔρα,

14. εὐτελήςτος] ἀτελήςτος L. 18. τὸν τοῦ] Lagebatur τὸ τοῦ.
 Mutavi ex Sulda s. v. παράλογος, qui τὸν ante παράλογον habet.
 19. αὐτοῦ ἢ ἔννοια εἶναι] εἶναι αὐτοῦ ἢ ἔννοια Suldas.

13. Dum haec in provincia Byzacena geruntur, interea Iabdas Au-
 rasianorum Maurorum princeps, bellatoribus amplius xxx. m. stipatas, Nu-
 midiam vastat, Afrosque in servitatem non paucos abripit. Ad centurias
 praepositos Althias custodiae castellorum regionis illius, cum hosti capti-
 ves quaedam eripere vehementer cuperet, castello Hunnes ad summum
 lxx. qui sub ipso morebant, eduxit: ac secum reputans non posse fieri,
 ut cum viris lxx. tot Mauros aggredetur, angustias occupare decrevit,
 qua transeuntibus Barbaris captivos adimeret. At quoniam ibi nulla erat
 elusmodi via, patente scilicet quoquoque camporum aequore, rationem
 hanc inlit. Sita in propinquo urbs Tigisis, ac validis tunc moenibus cin-
 cta, in arctissimo loco fontem uberem habet. Eum Althias obsidere con-
 stituit, in animum inducens, fore ut Barbaros illic sitis compelleret, ni-
 hil aquae praeterea praebente vicinia. Nemo erat, qui copias tam inique
 inter se numero comparatas attendens, eius consilium non damneret insa-
 niae. Porro Mauri, collecta ex labore aestuque gravissimo (quippe aestas
 fervebat) maxima siti, ad fontem contento cursu, adversi nihil suspican-
 tes, venerunt. Ubi vero ab hostibus teneri illam apparuit, statim

PROCOPII

οόμενοι ξύμπαντες ἔστησαν, τοῦ πλείστον τῆς ἰσχύος ἦδη νηθέντος σφίσι τῇ τοῦ ὕδατος ἐπιθυμίᾳ. διὸ δὴ Ἰάβδας τῷ ἑξ λόγους ἦσαν τὸ τριτημόριόν οἱ δάσαν ὁμολόγει τῆς, ἔφ' ᾧ δὴ Μαυρούσιοι πίνουσιν ὕπαντες. ὁ δὲ τὸν μὲν λόγον δέχεσθαι οὐδαμῇ ἤθελε, μονομαχεῖν δὲ πρὸς αὐτὸν ὑπὲρ τὸν ἥξιον. τοῦ τε Ἰάβδα ταύτην δὴ δεξαμένου τὴν ἀντιπαρ-
 ξυνέκυτο ἡσσηθέντος, ἃν οὕτω τύχη, τοῦ Ἀλθίας Μαν-
 λους κτείν. Ἐχαιρὲ τε ἅπας ὁ τῶν Μαυρουσίων στρατὸς,
 αἰεὶ ὄντες, ἐπεὶ Ἀλθίας μὲν ἰσχνός τε ἦν καὶ σὸ μέγας τὸ
 ι, Ἰάβδας δὲ κάλλιστός τε ἦν καὶ μαχημώτατος Μαυρου-
 σίων. ἄμφω μὲν οὖν ἱππεῖς ἐτύγγανον ὄντες. ὁ δὲ
 ἰας τὸ δοράτιον ἠρόντισσε πρῶτος, οὐκ ἐπ' Ἀλθίας ἐκ' αὐτὸν
 ις χειρὶ λαβίσθαι τῇ δεξιᾷ παρὰ δόξαν ἰσχύσας Ἰάβδας τε
 οὓς πολεμίους κατέκλεψε. τῇ δὲ λαίᾳ χειρὶ τὸ τόξον ἐντε-
 κτίκα, ἐπεὶ ἀμφοτέρωθεν ἦν, τὸν Ἰάβδα ἵππον βαλὼν ἔκτεινε. ὁ
 ντος τε αὐτοῦ ἵππον ἕτερον τῷ ἄρχοντι Μαυρούσιοι ἦγον,
 ὃν ἀναθαρῶν Ἰάβδας εὐθὺς ἔφηνε· καὶ οἱ κόσμησεν οὐδενὶ ὁ
 Μαυρουσίων στρατὸς εἶπετο. ὁ τε Ἀλθίας τοὺς τε αἰχμα-
 ρος καὶ τὴν λείαν ἀφιλόμενος ξύμπασαν ὄνομα μέγα ἐκ τοῦ
 ι, τούτου ἀνὰ πᾶσαν Λιβύην ἔσχε. ταῦτα μὲν οὖν τῇδε
 ἦσε.

Σολόμεν δὲ ἐν Καρχηδόνι ὀλίγον τινα διατρήσας χρόνον,
 ιε ὅρος τὸ Ἀφράσιον καὶ Ἰάβδαν ἐπέγγε τὸ στράτευμα, ἐπε-
 ι. Ἰάβδα] *Ιαύδα* L, et similiter infra. 18. *Ιόντος*] *Ιόντι* HL:
 illud Hm. 16. *Μαυρούσιοι*] *μαυρουσίων* L. 17. „*ἔφηνε*
leg.“ Sic LHM. *ἔφηνε* HP.

1. ignari quo se viderent, exhaustis iam aquae desiderio viribus. circa Iabdas cum Althia collocatus, tertiam praedas partem ipsi pro-
 mi Mauris omnibus aquae copia fieret. Renuit ille, neque aliter ea
 , nisi singulari certamine, decidere cum ipso voluit. Probante lab-
 ovocationem, convenit, ut, si forte Althias vinceretur, Mauris bi-
 potestas esset: laetitia gessit universus eorum exercitus, obiecta ex
 10, quod corpore esset Althias gracili modicoque: Iabdas Mauris
 us dignitate formae et pugnandi vi antecelleret. Ergo in equis am-
 edeunt. Hostile Iabdas vibrare occupat: id veniens manu dextera
 s praeter opinionem omnium arripit, eoque facto Iabdam atque ho-
 ercedit. Mox arcu adducto laeva, qua perinde ut dextera uteba-
 Iabdas equum configit ac necat. Hoc strato, alterum Mauri admovent
 rincipi: qui simul ipsum consendit, aufugit, sequente incompesite
 rum exercitu. Althias, captivis cum omni praeda receptis, ille fa-
 magnum per totam Africam sibi nomen paravit. Ita res ibi suc-

10. nomen autem Carthagine moratus aliquantisper, montem versus As-
 contra Iabdam copias duxit, cum inanimatus, nec falso, quod, dum

νεγκλὼν αὐτῷ ὅτι, ἤνκα δ' Ῥωμαίων στρατὸς τὴν ἐν Βυζακίῳ
 ἀσχολίαν εἶχε, πολλὰ ἐληίσατο τῶν ἐν Νουμιδία χωρίων. καὶ
 ἦν δὲ οὕτως. ὤρμων δὲ Σολόμωννα ἐπὶ τὸν Ἰάβδαν Μαυρουσίῳν
 ἄρχοντες ἔτεροι, Μασσωνῆς τε καὶ Ὀρταίας, τῆς σφετέρας
 5 ἑχθρας ἔνεκα· Μασσωνῆς μὲν, ὅτι οἱ τὸν πατέρα Μεφανίαν H 141
 κηδεστῆς ὦν Ἰάβδας δόλῳ ἔκτεινεν, ὃ δὲ ἕτερος, ὅτι ξὺν τῷ
 Μαστίνα, ὃς τῶν ἐν Μαυριτανίᾳ βαρβάρων ἡγεῖτο, ἐξελάσαι
 αὐτόν τε καὶ Μαυρουσίους, ὧν ἤρχεν, ἐκ τῆς χώρας ἐβούλευσεν,
 10 ἔνθα δὴ ἐκ παλαιοῦ ὤκητο. ὃ μὲν οὖν Ῥωμαίων στρατὸς,
 10 ἡγουμένον αὐτοῖς Σολόμωννος, καὶ Μαυρουσίῳν ὅσοι σφίσιν ἐς
 ξυμμαχίαν ἦλθον, ἐστρατοπεδεύσαντο εἰς ποταμὸν Ἀμίγαν, ὃς
 τὸ Ἀύρασιον παραρρέων ἀρδένει τὰ ἐκείνη χωρία. τῷ δὲ Ἰάβδα
 ἐς μὲν τὸ πεδίον τοῖς πολεμίοις ἀντιτάξασθαι ἀξύνμορον ἐφαίνετο
 εἶναι, τὰ δὲ ἐν Αὐρασίῳ ἐξηρτύετο ὅπη οἱ ἐδόκει τοῖς ἐπιούσιν
 15 ὥς δυσκολώτατα ἔσεσθαι. τοῦτο δὲ τὸ ὄρος ἡμερῶν μὲν ὁδῷ
 δέκα καὶ τριῶν μάλιστα Καρχηδόνος διέχει, μέγιστον δὲ ἀπάντων D
 ἐστὶν ὧν ἡμεῖς ἴσμεν. ἡμερῶν γὰρ τριῶν ἐνταῦθα εὐζώνῳ ἀνδρὶ
 περιόδός ἐστι. καὶ τῷ μὲν ἐς αὐτὸ λέναι βοηθόμενῳ δύσσοδόν τέ
 ἐστὶ καὶ δεινῶς ἄγριον, ἄνω δὲ ἤκοντι καὶ ἐν τῷ ὁμαλεῖ γενομένῳ
 20 πεδία τε φαίνεται καὶ κρῆναι πολλὰι, ποταμούς τε ποιοῦσαι καὶ
 παραδείσων πολὺ τι χρῆμα θαυμάσιον οἶον. καὶ ὃ τε σίτος, ὃς
 ἐνταῦθα φύεται, ἥ τε ὀπώρα ἐκάστη διπλάσιαι τὸ μέγεθός ἐστιν
 ἢ ἐν τῇ ἄλλῃ ἀπάσῃ Λιβύῃ γίνεσθαι πέφυκεν. ἔστι δὲ καὶ φρού-

4. Ὀρταίας] ὄρταίας L. Ὀρθαίας P. Ortias RV. Conf. p. 466,
 12. 487, 9.

Rom. exercitus Byzacenis motibus impeditus esset, ipse multa Numidiae loca vastasset. Salomonem in Iabdam alii Maurorum principes, Massonas videlicet atque Orthaias, instigabant, privatis inducti inimicitiiis; Massonas quidem ob necem Mephaniae patris sui, cuius gener cum esset Iabdas, nihilominus illum ex insidiis interfecerat: alter vero, quod Iabdas et Mastinas, Barbarorum Mauritaniae princeps, ipsum ac Mauros, quibus imperabat, e regione, quam incoluerat ab antiquo, pellere destinassent. Itaque Rom. exercitus, Salomone duce, cum Mauris omnibus sociis, castra metatus est ad fluvium Amigam, qui Aurasium praeterlabens, tractum illum rigat. Iabdas e re sua non fore sentiens, si aciem hosti opponeret in planitie, omnia in Aurasio monte comparavit, prout censuit illis maxime impeditum iri adventum hostis. Abest mons ille Carthagine dierum iter fere XIII. omnium, qui quidem nobis noti sunt, maximus. Tantum enim spatium ambitu colligit, quantum triduo vir expeditus percurrat. Atque illum quidem si velis ascendere, difficilem in declivi horridumque offendes. Verum ubi superaveris, et ad culmen planum evaseris, offeret se camporum aequor patentium, scaturiens fontibus, qui amnes efficiunt: tot pomaria, ut miraculo sint. Frumentum ac poma, quaecunque ibi proveniunt, tanto altero maiora sunt, quam in reliqua

ρια ἐνταυθα πη ἀτημελημένα, τῷ μὴ δοκεῖν ἀναγκαῖα τοῖς ταύτη
 ὤκημένοις εἶναι. ἔξ ὅτου γὰρ τὸ Αἰράσιον Μαυρούσιοι Βανδί-
 λους ἀφείλοντο, οὐδεὶς πω ἐς αὐτὸ πολέμιος ἦλθεν οὐδὲ ἐς δέας
 τοὺς βαρβάρους κατέστησεν, ἀλλὰ καὶ πόλιν Ταμουγάδιν, ἣ
 πρὸς τῷ ὄρει ἐν ἀρχῇ τοῦ πεδίου πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον πολύν- 5

- P 267 θρωπος οὖσα ὤκητο, ἔρημον ἀνθρώπων οἱ Μαυρούσιοι ποιησά-
 μνοι ἐς ἔδαφος καθείλον, ὅπως μὴ ἐνταυθα ἢ δυνατὰ ἐνστρατο-
 πεδεύσασθαι τοῖς πολεμοῖς, ἀλλὰ μηδὲ κατὰ πρόφασιν τῆς πό-
 λεως ἄγχι ἐς τὸ ὄρος ἵεναι. εἶχον δὲ οἱ ταύτη Μαυρούσιοι καὶ
 τὴν πρὸς ἐσπέραν τοῦ Αἰράσιου χώραν, πολλήν τε καὶ ἀγαθὴν 10
 οὖσαν. καὶ τούτων ἐπέκεινα Μαυρουσίων ἔθνη ἕτερα ὤκητο,
 ὧν ἤρχεν Ὀρταῖας, ὃς Σολόμωνί τε καὶ Ῥωμαίοις, ὡς ἔμπροσθεν
 ἐρρήθη, ξύμμαχος ἦλθε. τούτου τοῦ ἀνθρώπου ἐγὼ λέγοντος
 ἤκουσα ὡς ὑπὲρ τὴν χώραν, ἥς αὐτὸς ἄρχοι, οὐδένης ἀνθρώπων
 οἰκοῦσιν, ἀλλὰ γῇ ἔρημος ἐπὶ πλείστον διήκει, ταύτης τε ἐπέ- 15
 B κεινα ἀνθρώποι εἰσιν οὐχ ὥσπερ οἱ Μαυρούσιοι μελανόχροοι,
 ἀλλὰ λευκοὶ τε λίαν τὰ σώματα καὶ τὰς κόμας ξανθοί. ταῦτα
 μὲν δὴ ὧδέ πως ἔχει.

- Σολόμων δὲ Μαυρουσίων τε τοὺς ξυμμάχους δωρησάμενος
 V 407 χρήμασι μεγάλοις καὶ πολλὰ παρακελευσάμενος παντὶ τῷ στρατῷ 20
 ἐς ὄρος τὸ Αἰράσιον ὡς ἐς μάχην διατεταγμένους ἀνέβαινεν, οἰό-
 μενος ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ τοῖς τε πολεμοῖς διὰ μάχης ἵεναι καὶ ἐκ'
 αὐτῶν διακρίνεσθαι, ὅπῃ ἂν ἢ βουλομένη τῇ τύχῃ. οὐ γὰρ οὖν

8. οὐδεὶς πω — ἦλθεν addidi ex AL. nullus ad ipsum hostis ad-
 cessit RV. *ibid.* οὐδὲ ALH. οὐδὲν P. 4. Ταμουγάδιν] Τα-
 मुгад RV. 12. ὀρταῖας L. Ὀρθαῖας P. Citaia RV. 13. ἐρ-
 ρήθη] ἐρρήθη P.

Africa. Nulla castellis cura impenditur, quod incolis minime necessaria videantur. Ex quo enim Mauri Vandalos exegerunt Aurasio, nihil timuerunt. Urbem quoque Tamugadin, quae ab Oriente monti adiacebat, et planities dabat initium, Mauri civibus, quibus abundabat, sublati, aequarunt solo, ut nec metari illic, nec per vicinae urbis occasionem ad montem hostes subire possent. Obtinuerant quoque iidem Mauri, qua Aurasius ad Occasum vergit, regionem magnam ac fertilem: cui continentes erant aliorum sedes Maurorum, subditorum Orthasiae, qui, ut ante dicebam, in Salomonis ac Romanorum societatem sese contulerat. Is mihi asseveravit, ultra suae ditionis fines longissimam solitudinem esse, ac deinde hominum genus, cui non atra, ut Mauria, sed candida sit cutis ac flava caesaries. Haec hactenus.

Iam vero Salomon Mauris sociis magnam pecuniae vim dilargitus, eosque enixe hortatus, in montem Aurasius copias omnes subducit, instructa acie, eo die cum hoste conflicturum se ratus, et pro fortunae arbitrio decreturum. Quamobrem milites nec sibi nec equis affatim com-

οὐδὲ τροφᾶς, ὅτι μὴ ὀλίγας, σφίσι τε καὶ ἵπποις τοῖς σφετέροις οἱ στρατιῶται ἐπήγοντο. πορευθέντες δὲ ἐν δυσχωρίᾳ πολλῇ πενήτην οὖντά μάλιστα σταδίους ᾤκισαντο. τοσαύτην τε ὁδὸν ἐς ἡμέραν ἐκάστην ἀνύοντες ἐβδομαῖοι ἀφικνουῦνται ἐς χώρον, ἔνθα φρουρίων τε παλαιὸν ἦν καὶ ποταμός τις ἄναιος. ὄρος ἀσπίδος τῇ σφετέρᾳ γλώσσει Λατῖνοι καλοῦσι τὸν χώρον. ἐνταῦθα σφίσι στρατοπεδεύεσθαι ἡγγέλλοντο οἱ πολέμιοι, καὶ ἐπειδὴ ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ ἐγένοντο πολέμιόν τε οὐδὲν ἀπῆντα, στρατοπεδευσάμενοι καὶ ὡς ἐς μάχην παρασκευασάμενοι αὐτοῦ ἕμενον, ἡμεῖς 10 ῥῶν τε αὐτοῖς ἐνταῦθα τριῶν χρόνος ἐτρίβη. ὥς δὲ οἱ τε πολέμιοι τὸ παράπαν σφίσιν ἐκποδὼν ἵσταντο καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐπελελοίπει, ἐνθύμιον Σολόμωνι τε καὶ τῇ στρατιᾷ ἀπάσῃ ἐγένετο, ὥς ἄρα τις πρὸς Μαυρουσίῳ τῶν συμμαχῶν ἐπιβουλή ἐς αὐτοὺς 15 γένοιτο· οἱ γὰρ οὐκ ἀμελετήτως τῆς ἐν Αὐρασίῳ πορείας ἔχοντες, ἐπιστάμενοί τε, ὥς τὸ εἶδος, ὅσα τοῖς πολεμίοις βεβουλευμένα ἐτόγγανεν, ἐς ἐκάστην μὲν αὐτοῖς ἡμέραν λάθρα ἐπειγόμενοι, ὥσπερ ἐλέγετο, πολλάκις δὲ καὶ κατασκοπῆς ἕνεκα ἐς αὐτοὺς πρὸς Ῥωμαίων σταλέντες, οὐδὲν ἀγγεῖλαι θυγῆς ἔγνωσαν, ὅπως δὴ μὴ προμαθόντες τροφᾶς τε σφίσιν ἐς χρόνον πλείω 20 ἔχοντες ἐς ὄρος τὸ Αὐράσιον ἀναβαίνοιν καὶ τὰ ἄλλα παρασκευά- H 142 σοῖντο ὅπῃ ἄριστα ἔσσεσθαι ἔμελλεν. ὅλως δὲ ἐνέδραν σφίσι πρὸς ἀνδρῶν συμμαχῶν γεγενῆσθαι ὑποτοπήσαντες ἐς δέος ἤλθον, λογιζόμενοι ὥς ἄπιστοι λέγονται εἶναι Μαυρούσιοι φύσει, ἄλλως τε

5. ἄναιος] ἄναιος P. 12. ἀπάσῃ] πᾶσῃ L.

meatus providerant. Per confragosa enisi, nocturnae quietis gratia resederunt, itinere stadiorum ferme l. confecto. Tantumdem viae diebus singulis procedentes, demum septimo locum attingunt, quem sua Latini lingua montem Aspidis vocant; ubi vetus castellum est, ac iugis amnis, et stativa habere hostis ferebatur. Eo Romani cum evasisent, nec se hostis offerret ullus, castris illic positos consistere, ad pugnam accincti, et triduum consumpsere. Verum ante digressis penitus hostibus, ac iam deficientibus cibariis, coepit Salomon et cum eo Rom. omnis exeroitus fraudem a Mauris foederatis structam suspicari. Illi quidem prae se curam ferebant suscepti in monte Aurasio itineris; sed plane consilii, (ut simile vero erat) consiliorum hostis, et furtim ad ipsum itantes quotidie, ut ferebatur, quin etiam exploratum saepe missi a Romanis, nihil veri referre voluerant, ne Romani quo res loco esset praemoniti, atque ob id viatico in longius spatium instructi, in montem Aurasium ascenderent, et caetera quam optime expedirent. Omnino autem illa structurarum a sociis insidiarum suspicio metum ipsis afferebat, id cogitantibus, audire Mauros natura perfidos, tum vero maxime, cum sociam Romanis alii

ἦνίκα Ῥωμαίοις ἢ ἄλλοις τισὶ ζυμμαχοῦντες ἐπὶ Μαυρουσίους
 P 268 στρατεύονται. ὧν δὴ ἐνθυμηθέντες, ἅμα δὲ καὶ λιμῷ πιεζόμενοι,
 ἐνθὺνδε τε κατὰ τάχος ἀναχωροῦσιν ἀπρακτοὶ καὶ ἐς τὸ πεδίον
 ἀφικόμενοι χαράκωμα ἐποίησαντο.

Μετὰ δὲ Σολόμων τοῦ στρατοῦ μοῖραν τινα φυλακῆς ἔνεκα
 ἐν Νομιδίᾳ καταστησάμενος (χειμῶν γὰρ ἦδη ἦν) ξὺν τοῖς ἐπα-
 λοίκοις ἐς Καρχηδόνα ἦν. ἐνθα δὴ ἕκαστα διεπέ τε καὶ διεπέ-
 σμει, ὅπως ἅμα ἤρι ἀρχομένῳ πλείονι παρασκευῇ καὶ, ἣν δύνηται,
 ζυμμαχῶν Μαυρουσίων ἐκτὸς ἐπὶ τὸ Ἀδράσιον αὐτῆς στρατεύοι.
 ἅμα δὲ καὶ στρατηγούς τε καὶ στρατιῶν ἄλλην καὶ νηῶν στόλον
 B ἐπὶ Μαυρουσίους ἐξηρτύετο, οἳ ἐν Σαρδοὶ τῇ νήσῳ ἴδρυνται·
 αὕτη γὰρ ἡ νῆσος μεγάλη μὲν ἐστὶ καὶ ἄλλως εὐδαίμων, ἐς τὰς
 δύο μάλιστα τῆς Σικελίας κατατείνουσα μοίρας (ἡμερῶν γὰρ
 ὁδὸν ἑκοσιν ἐδζώνη ἀνδρὶ τὸ τῆς γῆς περίμετρον ἔχει), Ῥώμης τε
 καὶ Καρχηδόνης ἐν μέσῳ κειμένη πρὸς Μαυρουσίων τῶν ταύτης
 C ὀπκημένων πιέζεται. Βανδῖλοι γὰρ τὸ παλαιὸν ἐς τούτους τοὺς
 βαρβάρους δογῇ χρώμενοι ὀλίγους δὴ τινὰς ξὺν ταῖς γυναῖξιν ἐς
 Σαρδῶ πέμψαντες ἐνταῦθα εἰρξαν. χρόνου δὲ προϊόντος τὰ
 ὄρη καταλαμβάνουσιν, ἡ Καρνάλειος ἐγγὺς πού ἐστι, τὰ μὲν
 πρῶτα ληστείας ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς ἐς τοὺς περιοίκους ποιοῦμενοι,
 C ἐπεὶ δὲ οὐχ ἤσπον ἐγένοντο ἢ τρισχιλιοὶ, καὶ ἐς τοῦμφανὲς κατα-
 θέοντες λαοθάναιν τε ἥμισυ ἀξιοῦντες ἕκαστα ἐληίζοντο τὰ

18. εἰρξαν Hm cum Scaligero. Vulgo ἤρξαν. 19. Καρνάλειος] καρνάλειος L. prope Caraliam RV. 20. ἐμφανοῦς] ἀφανοῦς?
 ibid. ποιοῦμενοι HL. οὐ ποιοῦμενοι P. 21. ἐγένοντο] ἐγένε-
 το L. 22. ἐληίζοντο] ἐληίζαντο L.

operam navant in susceptis contra Mauros expeditionibus. His perpensis, simulque urgente fame, inanes reque infecta excedunt ocias, et in planitiem reduces se vallo muniunt.

Post, Salomon copiarum parte apud Numidiam, ut ibi praesidium ageret, relicta, cum iam esset hiems, caeteras reduxit Carthaginem: ubi singula paravit adornavitque ad alteram expeditionem primo vere in montem Aurasium suscipiendam maiori instructo, ac, si posset, absque Maurorum auxiliis. Eodem tempore duces alios, copiasque et classem adversus Mauros Sardiniae incolas accinxit. Magna haec est insula atque opulenta in primis. Siciliae partes fere duas adaequat: nam eius ambitus habili viatori dierum iter xx. praebet. Romam Carthaginemque interiacet, Maurorum incolarum grassationibus infesta. His quondam irati Barbaris Vandali, exiguum eorum manum cum uxoribus ablegaverant in Sardiniam, ibique clausos continebant. Progrediente tempore elapsi illi, vicinos Carali montes occuparunt: unde viciniam occultis latrocinii infestarunt initio. Deinde cum ad tria millia excrevisset, renuntiabant latebris, ita ut aperte circumiectis in locis omnibus grassarentur.

ἐκείνη χωρία, Βαρβαρικῖνοι πρὸς τῶν ἐπιχωρίων καλούμενοι. ἐπὶ τούτους δὴ τοὺς Μαυρουσίους ὁ Σολόμων τὸν στόλον ἐν τούτῳ τῷ χειμῶνι ἡτοίμαζε. ταῦτα μὲν οὖν ἐν Λιβύῃ ἐφέρετο τῇδε.

5 ἰδ'. Ἐν δὲ Ἰταλίᾳ κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τάδε γενέ- V 408
σθαι τετύχηκε. Βελισάριος ἐπὶ Θεοδῶτόν τε καὶ τὸ Γότθων D
ἔθνος πρὸς Ἰουστινιανοῦ βασιλέως ἐστέλλετο, καταπλεύσας τε ἐς
Σικελίαν, ταύτην δὴ τὴν νῆσον πόνῳ οὐδενὶ ἔσχεν. ὅτινα δὲ
τρόπον, ἐν τοῖς ὀπισθὲ μοι λόγοις λελλέξεται, ὅτε με ὁ λόγος ἐς
10 τῶν Ἰταλικῶν πραγμάτων τὴν ἱστορίαν ἄγοι. νῦν γάρ μοι οὐκ ἄπο
τρόπου ἔδοξεν εἶναι ἐμπαντα ἀναγραφάμενον τὰ ἐν Λιβύῃ ξυμ-
νεχθέντα οὕτω δὴ ἐπὶ τὸν λόγον τὸν ἀμφοῖ Ἰταλίαν τε καὶ Γότθους
ἵεναι. τὸν μὲν οὖν χειμῶνα τοῦτον Βελισάριος μὲν ἐν Συρακού-
σαις, Σολόμων δὲ ἐν Καρχηδόνι διέτριψε. καὶ τέρας ἐν τῷδε
15 τῷ ἔτει ξυνηνέχθη γενέσθαι δεινότατον. ὁ γὰρ ἥλιος ἀκτίων
χωρὶς τὴν αἴγλην, ὥσπερ ἡ σελήνη, ἐς τοῦτον δὴ τὸν ἐνιαυτὸν
ἅπαντα ἤφριε, ἐκλείποντί τε ἐπὶ πλείστον ἐώκει, τὴν ἀμαρυγὴν P 269
τὴν αὐτοῦ οὐ καθαρὰν οὐδὲ ἥπερ εἰώθει ποιοῦμενος. ἐξ οὗ τε
συμβῆναι τοῦτο τετύχηκεν, οὔτε πόλεμος οὔτε λιμὸς οὔτε τι ἄλλο
20 ἐς θάνατον φέρον τοὺς ἀνθρώπους ἀπέλειπε. χρόνος δὲ ἦν, ὅτε
δέκατον ἔτος Ἰουστινιανὸς τὴν βασιλείαν εἶχεν.

Ἄμα δὲ ἦρι ἀρχομένῳ, ὅτε οἱ Χριστιανοὶ ἑορτὴν ἤγον, ἣν
δὴ πασχαλίαν καλοῦσι, στρατιωτῶν στάσις ἐν Λιβύῃ ἐνέπεσεν.

6. Γότθων] γότθοι L.
18. αὐτοῦ] αὐτοῦ P.

9. ὅτε] ὅτι H: ὅτε Hm cum Scaligero.

tur, dicti ab indigenis Barbaricini. Hos contra Mauros Salomon hac hieme classem paravit. Is erat rerum cursus in Africa.

14. Per id tempus haec in Italia contigerunt. Belisarius adversus Theodatum et Gotthos a Iustiniano Aug. missus, cum in Siciliam appu- liasset, eam insulam nullo negotio recepit: quod qua ratione preceaserit, consequentes libri docebunt, cum institutus narrationis ordo me ad histo- riam rerum Italicarum deduxerit. Nunc enim haud ab re esse duco, se- riam rerum Africae tradere, ac deinde in Italiam et ad Gotthos transire. Igitur hanc hiemem Syracusis Belisarius egit, Carthagine Salomon. In- signis ostento gravissimo hic annus fuit: quo nempe toto sol sine radiis, ut luna, iners colluxit, nec fulgorem nitidum, ut assolet, sed ferrugi- neum misit, laboranti plerumque similia. Ex quo id accidit, nec bellum, nec fames, nullum denique letiferi mali genus, circumsedere mortales desit.

Vere novo, quo tempore Christiani Paschale, ut appellant, festum concelebrant, seditionem in Africa milites concivere, cuius originem exi-

ἢ ὅπως τε ἐφ' ἧ καὶ ἐς δ' τι ἐτελεύτησεν, ἐρῶν ἔρχομαι. ἐπειδὴ Βανδῖλοι ἠσθήθησαν τῇ μάχῃ, ὥσπερ μοι ἔμπροσθεν εἴρηται, οἱ Ῥωμαῖοι στρατιῶται τὰς αὐτῶν παῖδας τε καὶ γυναῖκας ἐν γὰρ μετῶν ἐποίησαντο λόγῳ. ἡ δὲ αὐτῶν ἐκάστη τὸν ἄνδρα ἐνῆγε τῶν χωρίων τῆς κτίσεως μεταποιῆσθαι, ὣν αὐτῇ πρότερον κυρία ἐτύγχανεν οὐσα, οὐχ ὅσιον λέγουσα εἶναι, εἰ Βανδῖλοις μὲν ξυνοικοῦσαι τούτων ἀπώναντο, τοῖς δὲ αὐτοῖς νεικηκόσιν ἐς γάμον ἐλθούσαι οὕτω δὴ τῶν σφίσις ὑπαρχόντων στερεήσονται. ταῦτα δὲ οἱ στρατιῶται ἐν νῶ ἔχοντες Σολόμωνι εἶκεν οὐκ ᾤοντο χρῆναι τὰ Βανδῖλων χωρία ἔς τε τὸ δημόσιον καὶ ἐς τὸν βασι-
 10 λείως οἶκον ἐθέλοντι ἀναγράψασθαι, φάσκοντί τε ὡς τὰ μὲν ἀνδράποδα καὶ τὰ ἄλλα πάντα χρήματα τοῖς στρατιώταις ἐς λά-
 C φθρα ἵνα οὐκ ἀπεικὸς εἶναι, γῆν μόντοι αὐτὴν βασιλεῖ τε καὶ
 H 143 τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ προσέκειν, ἥπερ αὐτοὺς ἐξέθρεψε τε καὶ στρατιώτας καλεῖσθαι τε καὶ εἶναι πεποιήκειν, οὐκ ἐφ' ᾧ σφίσις αὐ-
 15 τοῖς τὰ χωρία κεκτήσονται, ὅσα ἂν βαρβάρους ἐπιβατεύοντας τῆς Ῥωμαίων βασιλείας ἀφέλονται, ἀλλ' ἐφ' ᾧ ἐς τὸ δημόσιον ταῦτα ἵνα, ὅθεν σφίσι τε ξυμβαίνει καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι τὰς σιτήσεις κομίζεσθαι. αὕτη μὲν τῆς στάσεως αἰτία ξυνέπεσε. καὶ ἑτέραν δὲ τινα ξυνηρέχθη γενέσθαι τοιάνδε, ἡ οὐδὲν τι ἦσσαν, εἰ
 20 μὴ καὶ μᾶλλον, ἅπαντα ξυνταράξαι τὰ ἐν Λιβύῃ πράγματα ἰσχυ-
 σεν. ἐν τῷ Ῥωμαίων στρατοπέδῳ τῆς Ἀρείου δόξης οὐχ ἦσσαν
 D ἡ χιλίους στρατιώτας εἶναι ξυνέπεσιν· ὧν δὴ οἱ πολλοὶ βάρβαροι ἦσαν καὶ αὐτῶν τινες ἐκ τοῦ Ἐρούλων ἔθνους. τούτους δὴ οἱ

10. ἐς τὸν HL. ἐς om. P.
 Reg.^o MALT. Sic LHm.

21. ξυνταράξαι] „ξυνταράξασθαι

tumque nunc exequar. Postquam acie fusi sunt Vandali, quemadmodum supra narravimus, eorum filias atque uxores in matrimonium Romani milites duxerunt. Tum virum quaeque suum instigare ad occupandas possessiones, quas ipsoe prius tenuerant, cum dicerent iniquum esse, tum se illis potitas, cum essent Vandalorum coniuges; iam vero Vandalorum victoribus connubio iunctas, e suis fundis exturbari. His inducti milites, Salomoni, Vandalorum praedia partim in publicum, partim in fiscum redigere volenti, obsistere statuerunt, neque audire dicentem, iure quidem ac merito captivos pecuniamque omnem militi in praedam cedere, agros autem ad Imperatorem Imperiumque Romanum pertinere: a quo enutriti, nec dicti solum essent milites, verum etiam instituti, non ut possessiones invaderent, Romano Imperio a Barbaris per vim ereptas, sed ut aerario restituerent, unde ipsi cacterique omnes alerentur. Seditionis haec causa extitit. Accessit altera, quae non minori, immo vero maiori vi in Africa cuncta miscuit. Erant forte in castris Romanis Arianii milites saltem mille: quo in numero multi Barbari: inter hos

τῶν Βανδύλων ἱερεῖς ἐς τὴν στάσιν τὰ μάλιστα ὤρμων, οὐ γὰρ σφίσις ἦν δυνατόν τῷ Θεῷ ἑξοσιοῦσθαι τὰ εἰωθότα, ἀλλὰ ἀπεκλείετο καὶ μυστηρίων καὶ ἱερῶν ἀπάντων. οὐ γὰρ εἶα βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἄνδρα Χριστιανὸν οὐ μεταλαχόντα δόξης ὀρ-
 5 θῆς ἢ βαπτίσματι ἢ ἄλλῳ τῷ μυστηρίῳ χρῆσθαι. μάλιστα δὲ αὐτοὺς ἢ πασχάλια ἑορτὴ ξυνετάραξε, καθ' ἣν οὐχ οἷοί τε ἐγίνοντο τὰ σφέτερά αὐτῶν παῖδιά τῷ Θεῷ βαπτίζειν λουτρῷ, ἢ ἄλλο τι ἐργάζεσθαι ἐς ταύτην δὴ τὴν ἑορτὴν ἄγον. ὥσπερ δὲ οὐχ ἱκανὰ ταῦτα τῷ δαιμονίῳ διαφθεῖραι τὰ Ῥωμαίων πράγματα
 10 ἐν σπουδῇ ἔχοντι, ξυνέτισέ τι καὶ ἄλλο τοῖς τὴν στάσιν μελετῶσιν ἐφόδιον. τοὺς γὰρ Βανδύλους, οὓς Βελισάριος ἐς Βυζάντιον ἤνεγκε, κατεστήσατο βυσιλεὺς ἐς καταλόγους ἵππικούς πέντε, V 409 ὅπως ἐν πόλεσι ταῖς ἐφαίς τὸν ἅπαντα ἰδρύνωνται χρόνον· οὓς P 270 καὶ Ἰουστινιανὸς Βανδύλους καλέσας ἐκέλευσε ξὺν ναυσὶν ἐς τὴν
 15 ἕω κομίζεσθαι. τούτων δὴ τῶν Βανδύλων στρατιωτῶν οἱ μὲν πλεῖστοι ἐς τὴν ἕω ἀφίκοντο καὶ τοὺς καταλόγους πληροῦντες, ἐς οὓς διατετάχεται, ἄχρι τοῦδε ἐπὶ Πέρσας στρατεύονται· οἱ δὲ ἄλλοι, ἀμφὶ τετρακοσίους ὄντες, ἐπεὶ ἐν Λέσβῳ ἐγένοντο, κα-
 20 νήσῳ προσέσχον. ἐνθὲνδε τε ἀπάραντες ἐς Λιβύην κατέπλευσαν ἐν χωρίῳ ἐρήμῳ, οὗ δὴ τὰς ναῦς ἀπολιπόντες καὶ συσκευασάμε-

14. „*Ἰουστινιανούς*] Ita correxi. Male enim legebam *Ἰουστινιανός*. Qua in scriptura vitium agnosceret qui leget annotata a Nic. Alemanno in c. XI. Hist. arcanae.“ MALT. Ad *Ἰουστινιανούς* nihil diversitatis annotatum ex AL. *ibid.* ἐκέλευσε L. ἐκέλευσεν P.

Eruli aliquot. His maxime ad seditionem facies Vandali sacerdotes subdebant, frementes ereptam sibi facultatem vacandi, ut soliti erant, rei divinae, et ad mysteria sacraque omnia praecclusum aditum. Etenim Iustinianus Aug. Christianis, qui non recte sentirent, baptismate mysteriorisque omnibus interdixerat. Inprimis festum Paschale eos urebat, quo infantes suos divino lavacro mergere, caeterisque ad festum hoc pertinentibus operari prohibebantur. Tum etiam, quasi ista daemoni, Romanam rem pessundare satagenti, nequaquam sufficerent, aliud incidit, eorum, qui seditionem moliebantur, consilio promovendo accommodatum. Vandalos a Belisario Byzantium transportatos Imperator in equestres numeros quinque distribuerat, ut essent in Orientis urbibus perpetui stationarii: quos et Iustinianorum Vandalorum nomine insignitos, navibus in Orientem deferri iusserat. Eo quidem pars illorum maxima pervenit, ubi et numeros militares, in quos fuere contributi, implentes, cum Persis etiamnum belligerant. Caeteri, circiter 400. ubi in Lesbum ventum est, obliquantur velorum sinus, et nautis frustra obnitiuentibus in Peloponnesum appulere: unde cum solvissent, ad desertum quoddam applicuerunt Africae littus: relictis ibi navigiis vanisque collectis, in montem

B νοι ἐς τὸ ὄρος τὸ Ἀδράσιον καὶ ἐς Μαυριτανίαν ἀνέβησαν. οἷς δὴ ἐπηρεμένοι οἱ στρατιῶται, οἷς ἦν ἐν ἐπιμελείᾳ ἡ στάσις, ἔτι μᾶλλον ξυνίσταντο ἐν σφίσιν αὐτοῖς. καὶ λόγοι τε πολλοὶ περὶ τούτου καὶ ὄρκοι ἤδη ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐγίνοντο. ἐπειδὴ τε τὴν ἑορτὴν ἀγειν ἔμελλον, ἀχθόμενοι τῇ καλώμῃ τῶν ἱερῶν εἰς Ἀρειανοὶ σφόδρα ἐνέκυντο.

Ἔδοξε τε αὐτῶν τοῖς κορυφαίοις ἐν τῷ ἱερῷ τῇ πρώτῃ τῆς ἑορτῆς ἡμέρᾳ, ἦν μεγάλην καλοῦσι, Σολόμωνα κτεῖναι. καὶ ἔλαθόν γε οὐδενὸς τούτου δὴ ἐξευγκόντος τὸ βούλευμα. ἄτε γὰρ πολλῶν ὄντων τῶν τὰ δεινὰ βουλευομένων ὁ λόγος περιφερόμενος 10 ἐς δυσμενῆ οὐδένα ἐξέκλιπε, ταύτῃ τε λαοθάνειν ἐξίσχυσεν, ἐπεὶ **C** καὶ Σολόμωνος οἱ πολλοὶ δορυφόροι τε καὶ ὑπασπισταὶ καὶ τῶν οἰκετῶν οἱ κλειστοὶ ἐς ταύτην δὴ τὴν στάσιν ξυνετετάρχαιτο τῇ τῶν χωρίων ἐπιθυμίᾳ. ἡμέρας δὲ ἤδη τῆς κυρίας παροδῆς Σολόμων μὲν ἐν τῷ ἱερῷ ἐκάθητο, μακρὰν τῶν αὐτοῦ ἀπολειμμένος κα- 15 κῶν. εἰσελθόντες δὲ οἷς τὸν ἄνδρα τούτον κτεῖναι ἐδέδοκτο, νεύμασι τε ἀλλήλοις ἐγκλειυσάμενοι, τῶν ξιφῶν ἤπτοντο, ἔδρασαν μέντοι οὐδέν, ἢ τὰ τελούμενα τηλικαῦτα ἐν τῷ ἱερῷ αἰσχυρόμενοι, ἢ διὰ τὴν τοῦ στρατηγοῦ δόξαν ἐρυθριῶντες, ἢ καὶ τι θεῖον αὐτοὺς διακώλυσεν. ἐπειδὴ δὲ τὰ τε ἱερὰ ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ 20 ἤσκητο ἤδη καὶ οἰκαδε ἐκομίζοντο ἕκαστοι, ἀλλήλους ἡτιῶντο οἱ στασιῶται, ἄτε μαλθακοὺς οὐκ ἐν δέοντι γεγενημένους, καὶ **D** αὐτοῖς ἀπειθίζοντο ἐς τὴν ἐπιούσαν τὸ βούλευμα. ὁμοίως δὲ καὶ

10. τῶν om. L. 15. αὐτοῦ] αὐτοῦ HL.

Aurantium ac Mauritaniam evaserunt. His animati, qui seditioni studebant, milites, coire saepius, in castris id crebris sermonibus agitare, fidem mutuam sacramento astringere: Ariani quoque, appetente iam festo, urgere rem acrius, sacrorum interdictione graviter offensi.

Itaque eorum coryphaei placuit, ut primo solenniorum die, quem vocant Magnum, in templo Salomon occideretur. Id consilium, nullo indicio enuntiatum, latebat. Cum enim idem multi facinus coquerent, qui de illo circumferebantur sermones, ad neminem emanabant alienum a factione. Atque ita latere coniuratio potuit, maxime cum Salomonis stipatores scutarique non pauci, ac plerique eius domestici ad illam se adimixissent, praediorum amore ducti. Praestituta iam dies aderat, ac supplex in templo Salomon, longe aberat ab imminenti exitii cogitatione, cum ingressi, qui caedem decreverant, se invicem hortari nuda coepere, et manus admoveere gladiis. Veruntamen facinore abstinuerunt, sive sacrorum, quae tum in templo peragebantur, sive ducis clarissimi reverentia, seu vi aliqua divina cohibiti. Sacris se die confectis, reversi domum factioni mutuis querellis molitionem sibi obiectabant praeposteram. Reiecto in diem sequentem consilio, similiter animo affecti post-

τῇ ὑστεραία διαγεγονότες ἄπρακτοι ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἀνεχώρησαν, ἔς τε τὴν ἄγορὰν ἐλθόντες ἀλλήλοις ἐκ τοῦ ἐμφαντοῦς ἰλοιοδοροῦντο, αὐτὸς τε ἕκαστος μαλθακὸν τε τὸν πέλας καὶ τῆς ἐταιρείας διαλύτην ἀποκαλῶν τὴν ἐς Σολόμωνα αἰδῶ ὀνειδίζειν οὐκ ἀπηξίλου. διὸ δὴ οὐκ ἐκεί ἀκίνδυνον σφίσιν ᾤοντο ἔσσεσθαι τὴν ἐν Καρχηδόνι διατριβήν, ἅτε ἐς τὸ πᾶν ἐξενεγκόντες τὸ βούλευμα. οἱ μὲν οὖν πολλοὶ τῆς πόλεως ἔξω κατὰ τάχος γεγόμενοι τὰ τε χωρία ἐληλίζοντο καὶ Αἰβυσιν οἷς ἐντόχοιεν ὡς πολεμίοις ἐχρῶντο. οἱ δὲ Η 144 ἄλλοι ἐν τῇ πόλει διαμείναντες οὐ παρήχον αἰσθήσιν ἧς εἶχον αὐ- P 271 10 τοι γνώμης, ἀλλ' ἀγνοεῖν τὰ βεβουλευμένα προσεπεισύντο.

Σολόμων δὲ ἀκούσας ὅσα πρὸς τῶν στρατιωτῶν ἐν τῇ χώρᾳ ἐπράσσετο, ἐς Θόρυβόν τε πολὺν ἐμπεσὼν τοῖς ἐν τῇ πόλει ἐγκελευόμενος οὐκ ἄνις ἐς εὐνοίαν τὴν βασιλέως παρακαλῶν. οἱ δὲ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐνδέχεσθαι τοὺς λόγους ἐδόκουν, ἡμέρᾳ δὲ τῇ 15 πέμπτῃ, ἐπεὶ τοὺς ἐξεληλυθότας ἐν βεβαίῳ τυραννεῖν ἤκουσαν, ἐς τὸν ἱππόδρομον συλλεγόντες ἔς τε Σολόμωνα καὶ τοὺς ἄλλους ἄρχοντας ἀναίδην ὕβριζον. ἐνθα δὴ πρὸς Σολόμωνος σταλεις Θεόδωρος ὁ Καππαδόκης παρηγορεῖν τε καὶ τιθασεύειν αὐτοὺς ἐνεχείρει, οὐδέν τι ἐπαύοντας τῶν λεγομένων. ἦν δὲ τις Θεο- B 20 δῶρ' αὐτῷ δυσμένειά τε καὶ ἐπιβουλῆς ὑποψία ἐς Σολόμωνα. διὸ δὴ οἱ στασιῶται στρατηγὸν τε αὐτὸν σφίσιν αὐτίκα τῇ βοῇ ἐψηφίσαντο, καὶ σὺν αὐτῷ δορυφοροῦντες καὶ θορόβῳ πολλῷ

11. Σολόμων] *soloμών* L.

13. οὐκ ἄνις] οὐκ [ἄν] ἄνις H.

18. τιθασεύειν] *τιθασεύειν* P. 22. σὺν αὐτῷ HL. σὺν om. P.

ridie, iterum re infecta e templo exierunt. Ut in forum progressi sunt, alter in alterum palam convitia iacere, vicinum quisque ignavum et amicitiae violatorem vocare, nimiam in Salomonem observantiam exprobrare. Ita demum conspiratione vulgata, complures parum tuti Carthagine sibi visi, confestim ex urbe excesserunt: mox vici ab iis diripi, obvique Afri omnes hostilem in modum haberi coepti. Qui in urbe substiterant, nullum edebant signum propositi, intique consilii ignorancem prae se ferebant.

Quid in agris patrarent milites, ubi Salomon audit, turbatus admodum, eos, qui in urbe erant, ad fidem studiumque Imperatori praestandum hortari non destitit. Assentiri illi initio videbantur. At die quinto, postquam eos, qui se in agros elecerant, tutam exercere tyrannidem intellexerunt, congregati in Circum, contumeliosa dicta in Salomonem caeterosque duces impudenter dicebant. Missus a Salomone Theodorus Cappadox, eos blanda oratione mitigare aggressus est frustra, cum dicenti nihil attentionis tribuerent. Haec simulitas cum Salomone intercedebat non sine aliqua paratae in eum fraudis suspitione: qua moti seditiosi, illum ex templo magnis clamoribus decem suum re-

χρώμενοι ἐς τὸ παλάτιον κατὰ τάχος ἦγον. ἔκθα δὲ Θεόδωρον
 μὲν ἕτερον, ὃς τῶν φυλακῶν ἡγεῖτο, κτείνουσιν, ἄνδρα τῆς τι
 ἄλλης ἀρετῆς ἐπὶ πλείστον ἦγοντα καὶ διαφερόντως ἀγαθὸν τὸ
 πολέμια. ἐπὶ δὲ τοῦ φόνου τούτου ἐγένοντο, ἅπαντα ἤδη τὸν
 ἐν ποσὶν ἔκτεινον, εἴτε Ἀλβὸν εἴτε Ῥωμαῖον Σολόμωνι γνωρίμας
 εἴτε χρήματα ἐν χερσὶν ἔχοντα, ἐνθὲνδε τε ἐς τὸ ληλῆσθαι ἀπ-
 C χώρησαν, ἀναβαίνοντες δὲ ἐς τὰς οἰκίας, ἔκθα δὲ μὴ στρατιῶ-
 V 410 ται ἡμύνοντο, ἅπαντα τὰ τιμιώτατα ἤρπαζον, ἄχρι νύξ τε ἐπι-
 γενομένη καὶ μέγθι τὸν πόνον διαδεξαμένη κατέπαυσε. Σολόμων
 δὲ ἐς τὸ ἱερὸν, ὃ ἐστὶ μέγα ἐν παλατίῳ, διαφυγὼν ἔλαθεν, ἔκθα
 δὲ καὶ Μαρτίνος αὐτῷ ἀμφὶ δειλην ὕψην ἤλθεν. ἐπεὶ δὲ οἱ
 στασιῶται πάντες ἐκάθευδον, ἔξελθόντες ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἐς τὴν
 Θεοδώρου τοῦ ἐκ Καππαδοκίας οἰκίαν ἤλθον, ὃς αὐτοὺς δεκνῆ-
 σαι τε οὐ τι προθυμουμένους ἠνάγκασε, καὶ ἐς τὸν λιμένα δια-
 κομίσας ἐς λίμβον νεῶς δὴ τινος ἐσεκβόμizon, ὃς δὲ ἐνταῦθα
 D Μαρτίνῳ παρεσκευασμένος ἐτόγγανεν. ἔπειτα δὲ Προκόπιός
 τε, ὃς τότε συνέγραψε, καὶ τῆς Σολόμωνος οἰκίας ἄνδρες πέντε
 μάλιστα. σταδίου τε τριακοσίου ἀνύσαντες ἀφίκοντο ἐς Μισ-
 σοῦαν τὸ Καρχηδονίων ἐπίνειον, καὶ ἐπὶ ἐγένοντο ἐν τῷ ἀσφα-
 λει, αὐτίκα Σολόμων ἐκέλευε Μαρτίνον ἐς Νουμιδίαν παρὰ Βα-
 20 λεριανὸν τε καὶ τῶν ξυναρχόντων τοὺς ἄλλους ἵνα, περὶ αὐτοῦ
 τε, εἴ πως δύναιτο αὐτῶν ἕκαστος τῶν τινὰς γνωρίμων στρατιω-

2. ἕτερον Pm. Vulgo πρότερον. alium RV. *ibid.* φυλακῶν] φυ-
 λάκων Scaliger. 18. μισσοῦαν ALHm. Missouan HP. Mis-
 sam RV.

nuntiant, et in ipsum officio stipatorum fungentes, multe cum strepitu
 ad palatium properant. Hic Theodorum alterum, excubitarum ducem,
 virum ingenti virtute praeditum, atque egregium bellatorem interimunt.
 Huius sanguine delibato, obvium quemque mactant nullo discrimine,
 Afrum iuxta ac Romanum Salomoni amicum, quamvis pecuniam ad ma-
 num habeat offeratque. Inde se ad direptionem convertunt. Itaque de-
 mos ingressi, militari praesidio vacuas, pretiosissima quaeque rapiunt,
 donec noctis interventus et consecuta ebrietas quietem attulerunt. Interea
 Salomon in templo palatii, sane magno, latebat: quo et Martinus sub
 noctem sese recepit. Inde egressi, cum iam somnus seditiosos complexus
 esset, in domum se contulere Theodori Cappadocis, qui coena illos, vel
 invitos, accepit, et ad portum delatos, in cuiusdam navigii maioris lem-
 bum, qui ibi Martino paratus erat, imposuit. Qui haec literis mandavit
 Procopius, comitem se illis addidit, cum Salomonis domesticis omnino
 quinque. Stadia trecenta proVecti, Messum, navale Carthaginiensium,
 attigerunt. Simul ac fuere in tuto, Martinum Salomon in Numidiam ad
 Valerianum ducesque caeteros destinat, mandatque, ut pro virili quis-
 que parte amicos sibi milites vel pecunia, vel alia quapiam ratione ille-

τῶν ἢ χρήμασιν ἢ τρόπῳ ἑτέρῳ τῷ ὑπελθὼν ἐς εὐνοίαν τὴν βασι-
λέως μεταγαγεῖν. καὶ πρὸς Θεόδωρον γράμματα ἔπεμπε, Καρ-
χηδόνος τε ἐπιστέλλων ἐπιμαλῆσθαι καὶ ἄλλα διέπειν ὅπῃ ἂν αὐ-
τῷ δοκῇ δυνατὰ εἶναι, αὐτὸς δὲ ξὺν Προκοπίῳ παρὰ Βελισάριον P 272
ἐς Συρακούσας ἀφίκετο. ἅπαντά τε αὐτῷ ἀγγελίας, ὅσα ἐν
Λιβύῃ γενέσθαι ξυνέπεσεν, ἐδίδτο κατὰ τάχος ἵνα τε ἐς Καρ-
χηδόνα καὶ βασιλεῖ ἀμῦναι πάσχοιτι πρὸς στρατιωτῶν τῶν αὐτοῦ
τὰ ἀνόσια. καὶ Σολόμων μὲν ταῦτα ἱστοίει.

κ'. Οἱ δὲ στασιῶται τὰ ἐν Καρχηδόνι ἅπαντα ληισάμε- B
10 νοι ἐς τε Βούλλης ξυλλεγόντες πιδίον Στότζαν, τῶν Μαρτίνου
δορυφόρων ἓνα, τύραννον σφίσι εἰλοντο, ἄνδρα θυμωειῆ καὶ
δραστήριον, ἐφ' ᾧ τοὺς βασιλέως ἄρχοντας ἐξελάσαντες Λιβύης
ὅλης κρατήσουσιν. ὁ δὲ ἅπαν ἐξοπλίσας τὸ στράτευμα, ἐς ὅκτα-
κισχιλίους μάλιστα ξυνιδὼν ἐπὶ Καρχηδόνα ἐπῆγεν, ὡς τὴν πόλιν
15 αὐτίκα δὴ μάλα παραστησόμενος οὐδενὶ πόνῳ. ἔπεμπε δὲ καὶ
ἐς Βανδίλους τοὺς τε ἐκ Βυζαντίου ξὺν ταῖς ναυσὶν ἀποδράντας
καὶ ὅσοι οὐκ εἶποντο Βελισαρίῳ τὸ ἐξ ἀρχῆς, ἢ διαλαθόντες, ἢ
ὅτι οἱ Βανδίλους τηλικαῦτα παραπέμποντες ἐν λόγῳ αὐτοὺς οὐ-
δενὶ ἱστοίησαντο. ἦσαν δὲ οὐκ ἦσαν ἢ χίλιοι, οἳ οὐκ ἐς μακρὰν C
20 τῷ Στότζᾳ ἐς τὸ στρατόπεδον ξὺν προθυμίᾳ ἦλθον. ἀφίκετο δὲ
οἱ καὶ δούλων πολὺς τις ὄμιλος. καὶ ἐπειδὴ ἐγένοντο Καρχηδό-
νος ἐγγὺς, ἔπεμψεν ὁ Στότζας, κελεύων οἱ ὡς τάχιστα παραδοῦ-
ναι τὴν πόλιν, ἐφ' ᾧ κακῶν ἀπαθείς μείνωσιν. οἱ δὲ ἐν Καρ-

10. ἐς τε] ἐς ας τὸ L. *ibid.* Βούλλης] βοῦλλης H: illud Hm.

13. ἐς L. εἰς P.

ctos, Imperatori devincire contendat: Theodoro scribit, ut Carthagini invigilet, et cuncta, quam optime fieri posse iudicabit, constituat. Ipse cum Procopio Syracusas vectus, expositis Belisario rebus Africae, enixe instat, Carthaginem quamprimum petat, ultimumque eat Imperatorem, a militibus suis iniquissime habitum. Ita quidem se geassit Salomon.

15. Seditiosi vero, direpta Carthagine, in campum Bullae conveniunt, et Stozam Martini stipatorem, animosum sane virum ac strenuum, tyrannum sibi deligunt, ut Caesarianis exactis ducibus, universa Africa potiantur. Ille coactos ad octo millia milites cum armasset, Carthaginem ita petit, quasi urbem primo aditu nulloque negotio occupaturus esset. Tum quoque ad Vandalos misit, neque eos modo sollicitavit, qui Byzantio cum navibus elapsi redierant, sed qui etiam secuti non fuerant Belisarium: sive delituisse, sive a Vandalorum deductoribus relictis, neque ullo fuissent habitis numero. Erant hi numero saltem mille: qui brevi ad Stozae castra alacres confluxerunt, simul etiam ingens servorum turba. Admoti ad urbem exercitu, mittit Stozas deamantium, quamprimum deditis fiat, ut vis absit, ac noxa. At Theodorus, et qui

χηδόνι καὶ Θεόδωρος, πρὸς ταῦτα ἄντικρυς ἀμειπόμενοι, βασι-
 λει ὡμολόγουν Καρχηδόνα φυλάσσειν. πέμψαντες δὲ παρ' αὐ-
 τὸν Ἰωσήφιον, τῶν τε βασιλέως φυλάκων γραμματεῖα οὐκ ἄρα-
 D ῖν γεγενηνὰ καὶ τῆς Βελισαρίου οἰκίας ὄντα, κατὰ χρεῖαν δέ τινε
 H 145 καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐς Καρχηδόνα ἔναγχος ἐσταλμένον, ἤξιον μὲν
 σφῶς περαιτέρω βιάζεσθαι. Στότιζας δὲ, ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσεν,
 Ἰωσήφιόν τε αὐτίκα ἔκτεινε καὶ ἐς πολιορκίαν καθίστατο. κατορ-
 ρωθήσαντες τε οἱ ἐν τῇ πόλει τὸν κίνδυνον, σφῶς τε αὐτοὺς καὶ
 Καρχηδόνα Στότιζα ἐγχειρίσαι ὁμολογίᾳ διανοοῦντο. τὸ μὲν οὖν
 Λιβύης στρατόπεδον ἐφέρετο τῇδε.

Βελισάριος δὲ, ἄνδρας ἀπολέξας ἑκατὸν τῶν αὐτοῦ δορυ-
 φόρων τε καὶ ἑκαστοῦ τῶν καὶ Σολόμωννα ἐπαγόμενος, μὲν τῇ ἐς
 P 273 Καρχηδόνα κατέπλευσε περὶ λύχνων ὑφᾶς, ἥνίκα τὴν πόλιν οἱ
 πολιορκοῦντες σφίσιν ἐγχειριεῖσθαι τῇ ὀπισθεῖ ἐκαραδόκουν. ἐν
 V 411 ἐλπίδι τε ταῦτα ἔχοντες τὴν νύκτα ἐκείνην ἠέλισσαντο. ἐπεὶ δὲ
 ἡμέρα τε ἐγεγόνει καὶ Βελισάριον παρεῖναι ἔμαθον, λύσαντες ὡς
 τάχιστα τὸ στρατόπεδον αἰσχυρῶς τε καὶ κόσμῳ οὐδενὶ ἐς φυ-
 γὴν ὤφμεντο. Βελισάριος δὲ τοῦ στρατοῦ ἀμφὶ δυσχλήλους ἀγέ-
 ρας καὶ ἐς εὐνοίαν αὐτοὺς τὴν βασιλέως λόγοις τε ὀρμήσας καὶ
 χρήμασι πολλοῖς ἐπιρρώσας τὴν δόλῳ ἐπὶ τοὺς φεύγοντας ἐπατή-
 20 σατο. καὶ αὐτοὺς ἐς Μέλμβρησαν πόλιν καταλαμβάνει, πεντή-
 κοντα καὶ τριακοσίους σταδίους Καρχηδόνας διέχουσας. ἔνθα δὲ
 ἑκάτεροι στρατοπεδευσάμενοι ἐς μάχην παρεσκευάζοντο, οἱ μὲν

11. αὐτοῦ] αὐτοῦ P. 18. ἀγέρας ALPm. ἀγέρας P.

cum eo Carthaginem tenebant, plane praeciderunt, professi, urbem se Imperatori servare, et a Stoa, ut vi inferenda abstereret, postularunt, misso ad eum Iosephio, non ignobilis viro, qui antea custodem Palatii Imp. scriba fuerat, tunc autem Belisarii domesticus, negotii cuiusdam causa Carthaginem venerat. His Stozas auditis, illico Iosephium necat, et obsidionem capessit. Obiecto periculo territi, qui in urbe degebant, iam se et Carthaginem pactione inita Stozae dedere in animo habebant. Hic status erat rei militaris in Africa.

Belisarius autem, centum e satellitio suo delectis, Salomone comite, navim, quam unam acceperat, Carthaginem appulit prima face: quando obsessores deditionem urbis postridie faciendam cupidissime expectabant: qua spe capti pernoctarunt. Ut illuxit, ac Belisarium adessee auditum est, movere prolians, et turpiter inordinateque se in fugam dedere. Belisarius, cum militum duo circiter milla collegisset, ac verbis, ut Imperatori studeant, hortatus donativo etiam amplissimo confirmasset, insecutus est fugientes, et assecutus ad urbem Membresam, stadiis coacta Carthagine dissitam. Utrique ibi metati, se ad pugnam accingunt: ac

ὁμοῖ Βελισάριον ἐς ποταμὸν Βαγράδαν, οἱ δὲ ἕτεροι ἐν χωρίῳ Β
 ὕψηλῳ τε καὶ δυσκόλῳ τὸ χαράκωμα ποιησάμενοι. ἐς γὰρ τὴν
 πόλιν οἰδέτεροι ἐσελθεῖν ἔγνωσαν, ἐπεὶ ἀτελίστος οὐσα ἐτύγ-
 χανε. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ καθίσταντο ἐς τὴν ξυμβολήν, οἱ μὲν στα-
 5 σιωπῶνται πλήθει τῷ σφετέρῳ πιστεύοντες, οἱ δὲ ἅμω Βελισάριον,
 ἅτε ἀφρόνων τε καὶ ἀστρατηγῆτων ὑπερφρονοῦντες τῶν πολε-
 μίων. ἃ δὲ Βελισάριος ταῖς τῶν στρατιωτῶν διανοαῖς βεβαίως
 ἐναποθέσθαι βουλόμενος ἅπαντας ξυγκαλέσας ἔλεξε τοιαύδε „Ἐλ-
 πίδος μὲν καὶ εὐχῆς ἦσσαν, ἄνδρες συστρατιῶται, βασιλεῖ τε
 10 καὶ Ῥωμαίοις τὰ πράγματα ἔχει. ἐς ξυμβολήν γὰρ ταῦν ἤκο-
 μεν, ἐξ ἧς οὐδὲ τὸ νικῶν ἄκλαυστον ἔσομεν, ἐπὶ ξυγγενεῖς τε καὶ
 συντρόφους στρατεύοντες. ἔχομεν δὲ τοῦ κακοῦ παραψυχὴν τήν-
 δε, ὥς γε οὐ τῆς μάχης ἄρχοντες αὐτοὶ, ἀλλ' ἀμυνόμενοι ἐς
 15 τὸν κίνδυνον καθιστάμεθα. ὁ γὰρ ἐς τοὺς φιλότατους τὴν ἐπι-
 βουλὴν ποιησάμενος καὶ τὸ ξυγγενὲς διαλύσας οἷς ἔδρασεν, οὐ
 πρὸς τῶν φίλων, ἣν ἀπόβληται, θνήσκει, ἀλλ' ἐν πολέμιον γε-
 γονῶς μοῖρα τοῖς ἡδικομένοις ἐκτείνει τὴν δίκην. πολέμιους δὲ
 καὶ βαρβάρους καὶ ὃ τι ἂν τις εἴποι δεινότερον εἶναι δείκνυσιν τοὺς
 ἐναντίους οὐ Λιβύῃ μόνον ὑπὸ ταῖς τούτων χερσὶν ἐς λείαν ἐλ-
 20 θούσα, οὐδὲ οἱ ταύτην οἰκοῦντες οὐ δέον παρ' ἐκείνων ἀγρη-
 μένοι, ἀλλὰ καὶ Ῥωμαίων στρατιωτῶν πληθος, οὗς οἱ δυσμενεῖς
 οὗτοι κτείνειν ἐτόλμησαν, μίαν αὐτοῖς αἰτίαν τὴν ἐς τὴν πολι-
 τείαν ἐπικαλέσαντες εὐνοίαν· οἷς νῦν τιμωροῦντες ἐπ' αὐτοὺς

4. στασιῶται] στρατιῶται AHL. adversarii RV. Conf. p. 274 d.
 298 c. 299 a. 13. ὥς Classenus. ἧς P. ἦν Hm. ᾧ Grotius. 20. οἱ]
 οὐ L. [οὐ] οἱ H.

Belisarius quidem propter fluvium Bagradam, Stozas vero in loco edito
 ac difficili vallum ducit, neutro urbi, moenibus nudae, committere se
 volente. Postero die ad pugnandum accedunt, hinc factioni numero con-
 fusi, illinc Belisariani, hostium, tanquam mente et duce carentium, con-
 temptu elati. Quod ipsum Belisarius ut altius in animis militum imprimeret,
 vocata concione sic verba fecit. Res quidem, commilitones, cum
 Imperatori, tum Romanis infra spem ac votum procedunt. Ecce enim
 ad pugnam venimus, unde ne victores quidem redibimus sine luctu, cum
 coniungimus et sodalibus praeliati. Eo tamen nos consolamur, quod
 ipsi non lacessimus bello, sed vim repellentes ad dimicandum accedimus.
 Quisquis autem sibi coniunctissimos male perdere voluit, et propinquita-
 tis vincula suis facinoribus rupit, non ab amicis, si intereat, e medio
 tollitur, sed perduellia iure habitus, poenas his persolvit, quos affectit in-
 iuria. Hos vero, qui contra nos stant, hostes esse et Barbaros, ac si
 quid gravius dici potest, non solum Africa ab ipsis direpta, et indignis-
 sime caesi incolae demonstrant, sed tot etiam Romani milites, quos fu-
 riosi isti, ob id unum, quod essent addicti Reip. ausi sunt contrucidare.

ἤκομεν, δυσμενεῖς ἐκόντως τοῖς πάλαι φιλικότοις γεγενημένοι.
 D φήσει μὲν γὰρ οὐδένες τῶν πάντων ἀνθρώπων οἰκείως ἢ ἔνα-
 τίως ἀλλήλοις ἔχουσιν, αἱ δὲ πράξεις ἐκάστων ἢ τῷ ὁμοτρόπῳ ἐς
 ξυμμαχίαν ἀνάπτουσαι ἢ τῷ διαλλάσσοντι τῆς γνώμης ἐς τὸ
 δυσμενὲς διακρίνουσαι φίλους, ἢ οὕτω τύχοι, ἢ πολεμίους ἀλλή-
 λους ποιοῦσιν. ὥς μὲν οὖν ἐπ' ἀνθρώπους ἀνθρώπους τε καὶ πο-
 λεμίους στρατεύομεν, ἱκανῶς ἔχομεν, ὥς δὲ καταφρονεῖσθαι ἔστι
 παρ' ἡμῶν ἄξιοι, ἐγὼ δηλώσω. ὁμιλος γὰρ ἀνθρώπων οὐ τόμῳ
 ξυνιόντων, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἀδίκου ξυνειλεγμένων ἀνδραγαθίζεσθαι
 ἥμιστα πέφυκεν, οὐδαμῶς τῆς ἀρετῆς τῷ παρανόμῳ ξυνοικί-
 σθαι δυναμένης, ἀλλ' αἰετῶν οὐχ ὁσίων ἀφισταμένης. οὐ μὲν
 P 274 οὐδὲ τὴν εὐκοσμίαν φυλάξουσιν οὐδὲ τῶν ὑπὸ Στότζα παραγγελ-
 λομένων ἀκούσουσι. τυραννίδα γὰρ ἄρτι καθισταμένην καὶ οὕτω
 τὴν τοῦ θάρσειν ἐξουσίαν λαβοῦσαν ὑπερορᾶσθαι πρὸς τῶν ἀρ-
 χομένων ἀνάγκη. οὔτε γὰρ εὐνοία τετίμηται, ἐπεὶ μισεῖσθαι
 ἢ τυραννὶς πέφυκεν, οὔτε φόβῳ ἄγει τοὺς ὑπηκόους· ἀφελίετο
 γὰρ αὐτῆς τὴν παρηγορίαν τὸ δεδιέναι. ἀρετῆς δὲ καὶ εὐκοσμίας
 ἀπολειλεμμένων τῶν πολεμίων ἡσυχᾶσθαι πρόχειρον. πολλῶ τοί-
 νυν, ὅπερ εἶπον, τῇ καταφρονήματι ἐπὶ τούτῳδε ὑμᾶς τοὺς πολε-
 μίους ἵνα προσήκει. οὐ γὰρ τῷ πλήθει τῶν μαχομένων, ἀλλὰ
 τᾷ τε καὶ ἀνδρείᾳ φιλεῖ διαμετρεῖσθαι τὸ τοῦ πολέμου κράτος.
 H 146 Βελισάριος μὲν τοσαῦτα παρήγεσε. καὶ Στότζας δὲ παρ-
 B κελεύσατο ὧδε, „Ἄνδρες, οἳ ἔξιν ἔμοι τῆς ἐς Ῥωμαίους δουλείας

21. ἀνδρεία] Vulgo ἀνδρία hic et infra.

Eorum vicem iam ultum imus, iure inimici amicissimis olim. Neque enim natura mutuum hominibus vel amicitiam vel simultatem ingenuit, verum cuiusque facta, dum animos vel studiorum similitudine copulant, vel dissimilitudine distrahunt, inter se vel amicos, si ita contigerit, vel hostes reddunt. Ac satis quidem illud tenemus, bellum nobis esse cum impiis ac perduellibus: nunc, quam nobis contemnendi sint, declarabo. Ita comparatum est, ut hominum turba non lege, sed scelere congregata, nihil fortiter gerat, propterea quod fortitudo habitare cum improbitate non potest, neque ullum habet commercium cum flagitiis. Huc accedet summa inter illos confusio, et mandatorum Stozas contemptus. Necesse enim est spernatur a subditis tenera adhuc tyrannis, necdum fidenter imperandi auctoritatem adepta: quandoquidem nec gratia valet, cum per se tyrannis invisat sit, nec metu subditos regit, cum ipsa prae metu libere loqui nesciat. Porro quibus desunt fortitudo ac disciplina, victoriam illi facilem offerunt. Itaque vos generoso, ut dixi, contemptu hostis erectos, in eum vadere decet, ac meminisse, potiores in bello par- tes recto ordine ac virtute, non pugnantium numero esse metiendas.

Hactenus Belisarius: vicissim Stozas ita suos hortatus est. Nemo vestrum, o viri, qui mecum Romano servitio existis, in mortem rure

ἔξω γαγένησθε, μηδεὶς ὑμῶν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀπαξιούτω
 θνήσκειν, ἥς ἀνδρεία τε καὶ τῇ ἄλλῃ ἀρετῇ τετυχήκατε. οὐ γὰρ
 οὕτω δεινὸν τὸ τοῖς κακοῖς συγγηράσκοντα τελευτῆσαι τὸν βίον
 ὥς μετὰ τὴν τῶν δυσκόλων ἐλευθερίαν αὐθις ἐς αὐτὰ ἐπανήκειν.
 ὃ γὰρ ἐν μέσῳ χρόνος τῆς ὑπαλλαγῆς γεύσας χαλεπωτέραν, ὥς
 γε τὸ εἶδος, τὴν συμφορὰν ἀπεργάζεται. τούτων δὲ τοιούτων
 ὄντων ἐπάναγκες ὑμᾶς ἀναμνησθῆναι μὲν ὥς Βανδύλους τε καὶ
 Μαυρουσίους νενικηκότας αὐτοὶ μὲν τῶν ἐν τοῖς πολέμοις ἀπώ- V 412
 νασθε πόνων, κύριοι δὲ ἄλλοι τῶν λαφύρων γαγένηνται πάντων.
 Ὁ ἐκλογίσεσθε δὲ ὥς στρατιώταις ὑμῖν τὸν πάντα αἰῶνα ὀμιλεῖν
 τοῖς τοῦ πολέμου κινδύνους ἀνάγκη, ἢ ὑπὲρ τῶν βασιλέως πρα- C
 γμάτων, ἢν γε αὐθις ἐκείνῳ δουλεύετε, ἢ ὑπὲρ ὑμῶν, ἢν τὴν
 ἐλευθερίαν διασώζετε ταύτην. ὁπότερον δὲ ἀμφοῖν αἰρετώτε-
 ρον, τοῦτο ἐλίσθαι ὑμῖν πάρεστιν, ἢ μαλακίζομένοις ἐν τῷ
 5 παρόντι, ἢ ἀνδραγαθίσεσθαι βουλομένοις. ἀλλὰ μὴν κἀκεῖνο
 εἰσεῖναι ὑμᾶς προσήκει, ὥς ὅπλα κατὰ Ῥωμαίων ἀράμενοι, ἢν
 ὑπ' αὐτοῖς ἔσησθε, οὐ μετρίων οὐδὲ συγγνωμόνων δεσποτῶν
 πεираθήσεσθε, ἀλλὰ πείσεσθε μὲν τὰ ἀνήκεστα, προσέσται δὲ
 ὑμῖν τὸ μὴ ἀδίκως ἀπολωλέναι. ὁ μὲν οὖν θάνατος ὅτῳ ἂν ὑμῶν
 10 ἀφίξεται, ταύτῃ δῆλον εὐκλεῆς ἔσται. βίος δὲ κρατήσασι μὲν
 τῶν πολεμίων αὐτόνομός τε καὶ τὰ ἄλλα εὐδαίμων, ἡσσημένοις D
 δὲ πικρὸς μὲν, ἄλλο οὐκ ἂν εἴποιμι, τὴν ἐλπίδα δὲ ξύμπασαν

7. ὄντων om. L. 8. νενικηκότας] νενικηκότας Hm et L a m. sec.
 ibid. πολέμοις] πολεμίοις A. 12. ὑμῶν Grotius. Vulgo ἡμῶν.
 18. πεираθήσεσθε ALHm. πεираσθήσεσθε HP. 20. ἀφίξεται
 ALHm. ἀφίξεται HP. 22. ἄλλο] ἀλλ' L.

dubitet pro libertate, quam virili robore ac praestanti virtute vobis pe-
 peristis. Est enim minus homini grave in aerumnis consensescere atque
 emori, quam, ubi se ab illis asseruerit, in eandem relabi. Et vero tem-
 pus, quo intercurrente degustata libertas fuit, procul dubio calamitatis
 senium efficit acerbiorum. Quae cum ita sint, meminisse debetis, vos,
 qui Vandalos ac Mauros vicistis, sudorem e laboribus bellicis plurimum,
 alios spolia omnia retulisse. Hoc etiam perpendite, vobis, cum sitis mi-
 lites, vitam omnem inter Martis discrimina conterendam, vel pro Im-
 peratore, si redeatis sub eius iugum, vel pro vobis, si libertatem re-
 tineatis. Ultra pars optabilior sit, iam statueret licet, et vel ignavia,
 vel praeclaris facinoribus declarare. Id quoque vobis cogitandum, quod
 arma ausi in Romanos capere, si in eorum potestatem veneritis, non
 faciles ac clementes experturi dominos, sed ultima quaeque passuri sitis,
 cum eo miseriae cumulo, ut non iniuste periisse videamini. Ergo liquet
 honeste casurum, quicumque vestrum hic oppetierit. Qui supererunt, si
 victores discedent, eos vita manet nemini mancipata, donisque omnibus
 circumfluens; si victi, acerbis, atque, uno verbo, spem omnem in eorum

ἐς τὸν ἐκείνων ἔλιον ἔχων. ἡ δὲ ἔνυμβολή οὐκ ἐξ ἀντιπάλεω τῆς
δυνάμεως ἔσται. τῷ τε γὰρ πλήθει παρὰ πολλὸν ἡσσώνται ἡμῶν
οἱ πολέμιοι καὶ ὡς ἥκιστα προθυμούμενοι ἐφ' ἡμᾶς ἴασιν. οὕ-
τως οἶμαι καὶ τῆσδε ἡμῶν εὐχεσθαι τῆς ἐλευθερίας μεταλαχέω.
τοσαῦτα μὲν καὶ ὁ Στότζας εἶπεν.

5

Ἰόντων δὲ ἐς τὴν ἔνυμβολήν τῶν στρατοπέδων πνεῦμα σιλη-
ρόν τε καὶ δεινῶς λυπηρόν κατ' ὅψιν ἐς τοὺς Στότζα στασιώτες
ἐνέπεισε. διὸ δὴ ἀξύνφορον σφίσιν ᾤοντο εἶναι τὴν μάχην αὐ-
τόθι ποιήσασθαι, δεδιότες μὴ τὸ πνεῦμα ὑπερβιαζόμενον τὰ μὲν
τῶν πολεμίων βέλῃ ἐπὶ σφᾶς ἰθύνει, βελῶν δὲ τῶν σφετέρων ἡ
P 275 ῥύμη ὡς μάλιστα ἀναστέλλοιτο. ἄραντες οὖν ἐγκάρσιοι ᾤεσαν,
λογιζόμενοι ὡς ἦν καὶ πολέμιοι, ὡς τὸ εἰκὸς, μεταβάλλοιτο,
ὅπως δὴ μὴ ὀπισθεν ὑπὸ σφῶν ἐνοχλοῖντο, κατὰ πρόσωπον αὐ-
τοῖς τὸ πνεῦμα ἔσται. Βελισάριος δὲ, ἐπεὶ αὐτοὺς εἶδε τὴν
τάξιν λιπόντας, καὶ κόσμῳ οὐδενὶ περιόντας, αὐτίκα δὴ ἐκέλευε
τῶν χειρῶν ἄρχειν. οἱ δὲ ἀμφὶ Στότζαν ἐς ταραχὴν ἐκ τοῦ ἀπρο-
δοκίτου καταστάντες ξὺν ἀταξίᾳ πολλῇ, ὡς ἕκαστός πη ἰδύ-
νατο, ἐς φυγὴν ὤρμηντο, ἐς Νομυδίαν τε ἀφικόμενοι συνελ-
γόντο αὐθις. ὀλλύοι μέντοι αὐτῶν ἐν τῷ πόνῳ τοῦτ' ἀπέθανον,
καὶ αὐτῶν οἱ πλείστοι Βυνδῆλοι ἦσαν. δῖωξεν γὰρ Βελισάριος
ἥκιστα ἐς αὐτοὺς ἐποίησατο, ἐπεὶ οἱ, λίαν τοῦ στρατεύματος
B βραχέος ὄντος, ἱκανὸν κατεφαίνετο, εἰ σφίσιν οἱ πολέμιοι ἐν τῷ
παρόντι νενικημένοι ἐκποδῶν στήσονται. τοῖς δὲ στρατιώταις

10. σφᾶς] σφᾶς L hic et alibi saepissima. 17. ἰδύνετο] ἰδύνετο L

*miseris cordia positam habens. Caeterum dispar erit in praelio conditio
virium. Numero nobis inferiores longe sunt adversarii, nec promptis
nos animis petunt, qui, ut equidem conicio, huius nostrae libertatis
participes esse optant. Nec plura Stozas.*

Ecce autem, dum utrinque ad pugnam proceditur, in factiosam Sto-
zae aciem ex adverso ventus cooritur vehemens ac permolestus. Quan-
obrem se ibi praelium non facturos secundum rati, cum timerent ne vio-
lentiori flatu in se hostium tela agerentur validius, ac suorum impetus
frangeretur, inde se moverunt oblique, ut, quod factum iri existimabant,
si hostilis acies se converteret, impressionis aversae vitandae causa, ad-
verso vento verberaretur. Verum Belisarius, ubi illos turbatis ordina-
bus ac promiscue circumagi animadvertit, praelium confestim iniri iubet.
Illi inopinatus impetu percussi, pro virili quisque parte, in compositissima
fugere, donec ingressi Numidiam se ibi denuo collegerunt, paucis de-
sideratis, quorum plerique fuerunt Vandali. Neque enim instare voluit
Belisarius, cui copiis admodum modicis instructo satis esse videbatur,
hostes in praesenti victos illinc faciasse. Eorum castra, ipsius per-

ἰδίῳ τὸ χαράκιμα τῶν ἐναντίων διαρπάσασθαι, αἰρουσί τε αὐτὸ ἔρημον ἀνδρῶν. ἐνταῦθα εὐρηται πολλὰ μὲν χρήματα, πολλὰ δὲ γυναῖκες, ὧν δὴ ἕνεκα ὁ πόλεμος κατέστη ὕδρι. ταῦτα Βελισάριος διαπεπραγμένος ἐς Καρχηδόνα ἀπήλαυσε. καὶ οἱ 5 τις ἐκ Σικελίας ἦκων ἀπήγγελλεν ὡς στάσις ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐπιπεσοῦσα τὰ πράγματα ἀνασοβεῖν μέλλοι, ἢν μὴ αὐτὸς κατὰ τάχος σφίσι ἐπατήκων τὴν κωλύμην ποιήσῃται. καὶ αὐτὸς μὲν τὰ ἐν Λιβύῃ ὅπῃ ἐδύνατο διαθέμενος καὶ Καρχηδόνα Ἰλδύγερι τε καὶ Θεοδώρῳ παραδοὺς ἐς Σικελίαν ἦι.

10 Οἱ δὲ ἐν Νομιδίᾳ Ῥωμαίων ἄρχοντες, ἐπεὶ τοὺς ἀμφὶ Στότζαν ἦκειν τε καὶ συλλέγεσθαι ἐνταῦθα ἤκουσαν, παρεσκευάζον τὰ ἐς παράταξιν, ἦσαν δὲ ἡγεμόνες φοιδεράτων μὲν Μάρκελλός τε καὶ Κύριλλος, καταλόγου δὲ ἱππικῶν μὲν Βαυβῆτος, πεζῶν δὲ Τερέντιος τε καὶ Σάραπης. Μαρκέλλῳ μέντοι ἐπήκουον 15 ἅπαντες, ἅτε Νομιδίας τὴν ἀρχὴν ἔχοντι. ὃς ἐπεὶ ἐν χωρίῳ Γαζοφύλοις, δυσὶν μάλιστα ἡμέραιν ὁδῷ Κωνσταντίνης ἀπέχοντι, Στότζαν ἔξιν ὀλίγοις τισὶν ἤκουσεν εἶναι, προτερῆσαι, πρὶν τοὺς H 147 στασιώτας ἅπαντας συλλεγῆναι, βουλόμενος, κατὰ τάχος ἐπ' αὐτοὺς ἐπῆγε τὸ στράτευμα, ὡς δὲ τὰ τε στρατόπεδα ἐγγὺς ἐγγόνει καὶ ἡ μάχη ἐμελλεν ἐν χερσὶν ἔσεσθαι, μόνος ὁ Στότζας ἐς D 20 μέσους τοὺς ἐναντίους ἦκων ἐλεξε τοιαύδε, Ἄνδρες συστρατιῶται,

1. αἰρουσί] Vulgo αἰρουσι. 11. παρεσκευάζον τὰ] παρεσκευάζοντο L. τὰ om. H. 13. Βαυβῆτος] Βαυβῆτος P, eodemque accentu in similibus nominibus. βαυβαῖτος L. 14. Σάραπης] Σάραπης LHm. Conf. p. 359, 16. 20. μόνος] μόνον H. 21. συστρατιῶται] συστρατιῶται Lm.

miasu, direptioni relicta milites occuparunt, viris quidem omnino vacua, sed acervos pecuniae reppererunt ac mulierum gregem, quas belli causam huius praebuerant. His confectis, rediit Carthaginensem Belisarius. Eo nuntius e Sicilia venit, nata in castris seditione, summam fore rerum conversionem, nisi ipse maturo reditu illam averteret. Itaque compositis, quoquomodo potuit, rebus Africae, et Carthagine Idigeris ac Theodori fidei credita, in Siciliam renavigavit.

Qui vero in Numidia debebant Romani duces, ut primum Stozae copias eo confluere et coire audierunt, ad pugnam se compararunt. Foederatis Marcellus ac Cyrillus praecerant, equitatu Barbatas, peditibus Terentius et Sarapis: quanquam parebant omnes Marcello, utpote Numidiae duci: qui postquam Gazophylia, unde Constantina bidui distat, Stozam cum paucis esse accepit, in animo habens illum prius occupare, quam factiosi in unum omnes convenissent, celeriter eo duxit exercitum. In conspectu iam erant acies, atque adeo in proxinctu, cum solus ad medium adversariorum agmen progressus Stozas, oratione hac usus est. Nae vos iniuria, commilitones, propinquis ac sodalibus vestris bellum in-

Procopius I.

οὐ δίκαια ποιεῖτε ἐπὶ ξυγγενεῖς τε καὶ ξυνηρόφους στρατευόντες,
 ἐπ' ἄνδρας τε ὅπλα αἰρόμενοι, οἱ τοῖς κακοῖς τοῖς ὑμετέροισι καὶ
 V 413 τοῖς εἰς ὑμᾶς ἀδικήμασιν ἀχθόμενοι βασιλεῖ τε καὶ Ῥωμαίοις πο-
 λεμειν ἔγνωσαν. ἡ οὐ μέμνησθε ὡς ἐστέρησθε μὲν τῶν ἀνω-
 θεν ὑμῖν ὀφειλομένων συντάξεων, ἀφῆρησθε δὲ τῶν πολεμίων τὰς
 λάφυρα, ἃ τῶν ἐν μάχαις κινδύνων ἄθλα ὁ τοῦ πολέμου τέ-
 θικαι νόμος; καὶ τοῖς μὲν τῆς νίκης ἀγαθοῖς ἕτεροι τρυφᾷν ἐς
 τὸν ἅπαντα χρόνον ἤξουσιν, ὑμεῖς δὲ ἐν οἰκειῶν ἔπισθε μόλῃ; εἰ
 μὲν οὖν ἐμοὶ χαλεπαίνετε, πόριστιν ὑμῖν ἐς τόδε μὲν τὸ σῶμα
 P 276 τῷ θυμῷ χρῆσθαι, τὸ δὲ ἐς τοὺς ἄλλους διαφυγεῖν μίσσας· εἰ
 δέ μοι αἰτίαν οὐδμίαν ἐπενεγκεῖν ἔχετε, ὥρα ὑμῖν ὑπὲρ αὐτῶν
 ἀνελῆσθαι τὰ ὅπλα.“ ὁ μὲν οὖν Στόιζας τοσαῦτα εἶπεν. οἱ δὲ
 στρατιῶται τοὺς τε λόγους ἐνεδέχοντο καὶ αὐτὸν πολλῇ εὐνοίᾳ
 ἡσπάζοντο. κατιδόντες δὲ οἱ ἄρχοντες τὰ γινόμενα σιγῇ τε ὑπε-
 χώρουν καὶ ἐς ἱερὸν, ὃ ἐν Γαζοφύλοις ἦν, καταφεύγουσι. Στόι-
 ζας δὲ ἀμφότερα τὰ στρατεύματα ἐς ἓν συλλαβὸν ἐπ' αὐτοὺς
 ἦεν. καταλαβὼν τε ἐν τῷ ἱερῷ καὶ τὰ πιστὰ δοὺς ἅπαντας
 ἔκτεινε.

B ις'. Ταῦτα ἐπεὶ βασιλεὺς ἤκουσε, Γερμανὸν τὸν ἀνεφύον
 αὐτοῦ, ἄνδρα πατριῶνα, ἐν ὀλίγοις τισὶν ἐπεμψε. καὶ Σύμ-
 μαχος δὲ αὐτῷ καὶ Δόμνικος, ἄνδρες ἐκ βουλῆς, εἶποντο, ἄτε-
 ρος μὲν ὑπαρχός τε καὶ χορηγὸς τῆς δαπάνης ἐσόμενος, Δόμνι-
 κος δὲ τῷ πεζῷ στρατῷ ἐπιστατήσων. Ἰωάννης γὰρ ἐτελεύτα

11. ὁμῖν L et Grotius. ἡμῖν P. 17. δοὺς L. διδοὺς P. 19. αὐ-
 τοῦ] αὐτοῦ P.

fortis, in eos armati, qui vestra offensi calamitate et fraudibus quae
 patimini, aduersus Imperatorem et Romanos arma vertere decreuerunt.
 Num obliti estis, negata vobis, quae iamdiu debentur, stipendia, erepta-
 que hostium spolia, quibus lex belli superata praeflorum pericula remu-
 neratur? Alii victoriae fructibus gaudere semper volunt ac triumphare;
 vos in famulorum ordinem redacti sequimini. Iam si mihi succensetis,
 en licet in corpus hoc iram exercere, sine ullo in alium quemquam pi-
 culo. Si nihil est, quod de me conueramini, iam tempus est causam
 communem armis tueri. Haec locute Stozae, assensi sunt milites, et sa-
 lutatione summam benevolentiam significarunt. Quo viso, tacite se sub-
 ducunt duces, et in Gazophylorum templum perfugiunt. Stozas utroque
 in unum collecto exercitu, eos insequitur, ac deprehensus in templo,
 contra datam fidem, omnes interficit.

16. De his certior factus Imperator Germanum, fratris sui filium,
 e Patriciorum ordine, cum xiguo comitatu misit. Eum Symmachus et
 Domnicus, senatores ambo, sequebantur; ille quidem Praefecturam et
 quaesturam castrensem gesturus, hic vero Magister futurus peditum: iam
 enim qui hoc munereungebatur, morbo Ioannes obierat. Carthaginem

ἤδη νοσήσας, ᾧ δὴ ἐπέκειτο ἡ τιμὴ αἵτης. ἐπειδὴ τε ἐς Καρ-
 χηδόνα κατέπλευσαν, τοὺς τε παρόντας σφίσι στρατιώτας ὁ Γερ-
 μανὸς ἠρίθμει καὶ τῶν γραμματέων ἀναλεγόμενος τὰ βιβλία, οὗ
 πάντα ἀναγέγραπται τῶν στρατιωτῶν τὰ ὀνόματα, εὗρισκε τὸ
 5 μὲν τριτημόριον τοῦ στρατοῦ ἐν τε Καρχηδόνι καὶ ταῖς ἄλλαις
 πόλεσιν ὄν, τοὺς δὲ ἄλλους ἅπαντας τῷ τυράνῳ ἐπὶ Ῥωμαίους C
 ξυντεταγμένους. μάχης μὲν οὖν διὰ ταῦτα οὐκ ἦρχε, τοῦ δὲ
 στρατοπέδου ἐπιμελεῖτο ὡς μάλιστα. λογισάμενός τε ὡς τῶν πο-
 λεμίων ξυγγενεῖς, ἢ ὁμοσκήνους, τοὺς ἐν Καρχηδόνι ἀπολέλειμ-
 10 μένους ξυμβαίνει εἶναι, ἄλλα τε πολλὰ ἐπαγωγὰ πᾶσιν ἐφθέργετο
 καὶ σταλῆναι πρὸς βασιλέως ἐς Λιβύην αὐτὸς ἔφασκεν, ἐφ' ᾧ
 ἡδικοῦμένοις μὲν στρατιώταις ἀμυνεῖ, κολάσει δὲ τοὺς ἀδικίας τι-
 νὸς ἐς αὐτοὺς ἄρξαντας. ἅπερ οἱ στασιῶται πυνθανόμενοι κατ'
 ὁλόγους αὐτῷ προσχωρεῖν ἤρχοντο. καὶ αὐτοὺς ὁ Γερμανὸς τῇ
 15 τε πόλει ξὺν φιλοφροσύνῃ ἐδέχετο καὶ τὰ πιστὰ δοδὲς ἐν τιμῇ εἶχε,
 τὰς τε ξυντάξεις αὐτοῖς τοῦ χρόνου ἐδίδου, καθ' ὃν ἐπὶ Ῥω- D
 μαίους ἐν ὅπλοις ἦσαν. ἐπεὶ δὲ ὁ περὶ τούτων λόγος περιφερό-
 μενος ἐς ἅπαντας ἦλθε, κατὰ πολλοὺς ἤδη τοῦ τυράννου ἀπο-
 τασσόμενοι ἐς Καρχηδόνα ἐσθλάνον. καὶ τότε δὴ Γερμανὸς ἐξ
 20 ἀντιπάλου τῆς δυνάμεως ἔσεισθαι οἱ πρὸς τοὺς ἐναντίους τὴν μά-
 χην ἐλπίσας τὰ ἐς τὴν παράταξιν ἐξηρτύετο.

Ἐν τούτῳ δὲ ὁ Στότζας τοῦ μὲν κακοῦ ἤδη αἰσθόμενος, P 277
 δεδιὼς δὲ μή οἱ καὶ πλείωνων στρατιωτῶν τῇ ἀποστάσει ἔτι μᾶλ-

12. ἀμυνεῖ] Vulgo ἀμύνει. 16. ξυντάξεις] συντάξεις L.

cum appellissent, milites, qui tum aderant, Germanus recensuit. Lectis
 deinde scribarum codicibus, in quos omnia relata erant militum nomina,
 nonnisi tertiam copiarum partem Carthagine et in aliis urbibus restare
 comperit, caeteros tyranno in Romanos militare. Ea de causa dilato
 praelio, curam exercitui reficiendo impendit. Ubi vero residuos Cartha-
 gine milites partim propinquos, partim contubernales hostium esse intel-
 lexit, cum alia multa ipsis blandimenta dedit, tum id quoque dixit, se
 ab Augusto missum in Africam, ut oppressis militibus afferret opem, eo-
 rumque oppressoribus poenas imponeret. Qua de re moniti factiosi, di-
 labi paulatim, seque ad eius ductum applicare coeperunt. Quibus et in
 urbem benevole, et in fidem honorifice acceptis, stipendia vel illius tem-
 poris, quo arma in Romanos tulerant, Germanus numeravit. Id post-
 quam nuntiavit omnibus fama quoqueversa dispersa, turmatim a tyranno
 desciscientes, Carthaginem properabant. Tum Germanus aequis viribus
 pugnaturum se sperans, quae ad praelium opus erant, expedit.

Interea Stozas, malo cognito, veritus ne maiori suorum defectione
 magis imminueretur exercitus, ferro exerciri quamprimum, et praecipit

λον τὸ στράτευμα ἱλασοῖσθαι ξυμβαίῃ, διακινδυνεύειν τε ἐν τῇ παραπίκῃ ἡπείγετο καὶ τοῦ πολέμου δξύτερον ἀντιλαμβάνεσθαι. καὶ ἦν γάρ τις αὐτῷ ἐκ τῶν ἐν Καρχηδόνι στρατιωτῶν ἐλπὶς ἀποστάσεως πέρι, ᾧ τὸ τε αὐτοῦ, ἦν που σφίσιν ἄγχιοντα γένηται, πύνη οὐδενὶ αὐτομολήσειν, ἐς πάντας τὴν ἐλπίδα ἐξετεγκάων· ταύτῃ τε αὐτοὺς μάλιστα ἐπιρρώσας παντὶ τῷ στρατῷ κατὰ τάχος ἐπὶ Καρχηδόνα ἦεν. γενόμενός τε αὐτῆς ἀπο σταδίων πέντε καὶ τριάκοντα, ἰστροποιδεύσατο τῆς θαλάσσης οὐ μακρὰν B ὑποθεν, καὶ Γερμανὸς ἄπαν ἐξοπλίσας τὸ στράτευμα διατάξας ὡς ἐς μάχην ἐξῆγε. καὶ ἐπεὶ τῆς πόλεως ἔξω ἐγένοντο, ἡπικέα γὰρ ὅσα ἐν ἐλπίδι ὁ Στόιζας εἶχε, συγκαλέσας ἅπαντας ἐλεξε H 148 τοιαῦτα, „Ὡς μὲν οἷδὲν ἂν δικαίως, ὧς ξυστρατιῶται, βασιλεῖ μέμψισθε οὐδέ τι αἰτιάσεσθε τῶν ἐς ὑμᾶς αὐτῷ πεπραγμένων, V 414 οὐδαίς ἂν, οἶμαι, τῶν πάντων ἀντίποι· ὅς γε ὑμᾶς ἐξ ἀγροῦ ἤκοντας σὺν τε τῇ πόλει καὶ χιτωνίσκῳ ἐνὶ ξυναγωγῶν ἐς Βουζάν-15 τειον τηλικούσδε εἶναι πεποίηκεν ὥστε τὰ Ῥωμαίων πράγματα τῶν ἐφ' ὑμῖν κείσθαι. ὡς δὲ οὐ περιβρίσθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ πάντων δεινότατα παρ' ὑμῶν αὐτῶν πεπονθέναι τετύχηκε, ξυσ- C πίστασθε καὶ ὑμεῖς δῆπουθεν. ὣν δὴ τὴν μνήμην ὑμῖν ἐς αἰὶ βουλόμενος διασώζεισθαι τὰς τῶν ἐγκλημάτων αἰτίας ἀφῆκεν, 20 ὁφλημα τοῦτό γε αὐτῷ μόνον ὀφειλίσθαι παρ' ὑμῶν ἄξιον, τὴν ὑπὲρ τῶν πεπραγμένων αἰσχύνην. ταύτῃ τοίνυν ἡγμένους ὑμᾶς

1. ξυμβαίῃ L. ξυμβαίῃ P. 4. πέρι] παρὶ L. 7. ἀπο] ἀπὸ HL. 8. ἀπο Hoeschelius in annot. 13. μέμψισθε] μέμψηθε P. ibid. ὁμᾶς] ἡμᾶς HL: illud Hoeschelius in annot. 17. περιβρίσθαι] περιβρίσθαι LHm.

tantum belli occasionem arripere contendebat. Spem enim habebat aliamquam, fore ut milites, qui Carthagine erant, deficerent, ac si propius accederet, eos facile ad se transituros putabat. Qua spe in vulgus prolata, cum suorum animos firmasset, omnibus succinctus copias Carthaginem advelavit, nec precul a mari, in loco, qui stadiis xxv. ab urbe distat, motatus est. Germanus milites arma iussit omnes induere, instructosque ad pugnam eduxit. Et quoniam quas Stozas spes esset audierat, extra urbem pro concione sic verba fecit. Id omnes mihi, ut equidem arbitror, assentientur, nihil esse, quod iure de Imperatore queramini, committentes, neque coram quidquam, quae vobis feci, expostulationem mereri. Vos ille ex agro cum pera tunicaque una profectus Byzantii collegit, eoque procecit, ut rem Romanam in vestris modo manibus haberetis. Ipsi autem concilio vobis estis, vos pro his contumelias et gravissimas quasque iniurias rependitis Augusto: quarum semper memores non alia vos rationes vult facere, quam venia admissorum; nihil a vobis exigens, nisi concitum ex his pudorem: quo, ut decet, impulsi vos ad officia fidei referatis, et pristinam ingrati animi culpam emendo-

μεταμανθάνειν τε τὴν πλίστιν εἰκὸς καὶ τὴν πρόσθεν ἀγνωμοσύνην
ἐκυνυρθοῦν. μετὰ μेलος γὰρ ἐν δέοντι τοῖς ἐπταικόσιν ἐπηγιγνό-
μενος συγγνώμονας αὐτοῖς τοὺς ἡδικημένους ποιεῖν εἴωθεν,
ὑπουργία τε εἰς καιρὸν ἐλθοῦσα τὸ τῶν ἀχαρίστων ὄνομα μετα-
5 βάλλειν φιλεῖ. εὖ δὲ ὑμᾶς δεήσει κακεῖνο εἰδέναι, ὥς, ἦν ἐν
τῷ παρόντι εὖνοι μάλιστα βασιλεῖ γένησθε, οὐδεμία τοῖς προ-
λαβοῦσι λελείμεται μνήμη. πᾶσα γὰρ πρᾶξις πέφυκεν αἰετὶ τοῖς D
ἀνθρώποις ἐκ τῆς καταστροφῆς ὀνομάζεσθαι· ἀμύρτημά τε γε-
γονὸς ἄπις ἀπολήτων μὲν οὐδ' ἂν ἐν χρόνῳ τῷ παντὶ γένοιτο,
10 ἐπανορθωθὲν δὲ πρᾶξις τῶν αὐτὸ ἐργασμένων ἀμείνοσιν εὐπρε-
ποῦς τε τῆς σιωπῆς ἐπιτυγχάνει καὶ ἐς λήθην ὥς τὰ πολλὰ περι-
σταται. καίτοι, ἦν μὲν ὀλιγωρία τινὶ ἐς τούτους δὴ τοὺς κατα-
ράτους τὰ νῦν χρήσησθε, ὕστερον δὲ πολλοὺς πολέμους ὑπὲρ
Ῥωμαίων ἀγωνιζόμενοι τὸ κατὰ τῶν πολεμίων πολλάκις ἀναδή-
15 σσησθε κράτος, οὐκ ἂν ἔτι ὁμοίως ἀνθυπουργηκέναι βασιλεῖ δό-
ξαιτε. οἱ γὰρ ἐν αὐτοῖς εὐδοκιμοῦντες οἷς ἡμαρτον εὐπρεπεστέ-
ραν τὴν ἀπολογίαν ἐς αἰετὶ φέρονται. τὰ μὲν οὖν ἐς βασιλεία ταί-
τη πη λογιζέσθω ὑμῶν ἕκαστος. ἐγὼ δὲ οὔτε ἀδικίᾳ τινὸς εἰς
ὑμᾶς ἄρξας, ἐνδειξάμενός τε πάσῃ δυνάμει τὴν εἰς ὑμᾶς εὖνοιαν,
20 καὶ τανῦν καθιστάμενος ἐς κίνδυνον τόνδε, τοσοῦτον αἰτεῖσθαι P 278
ἅπαντας ἔγνωκα· μηδεὶς ἔξω ἡμῶν ἐπὶ τοὺς πολεμίους παρὰ γνῶ-
μην χωρεῖτω. ἀλλ' εἴ τῳ ὑμῶν ἐκείνοις ἤδη βουλομένῳ ἔστι ξυν-
τάττεσθαι, μηδὲν μαλλήσας ἔξω τοῖς ὁπλοῖς ἐπὶ τὸ τῶν ἐναντίων

15. δόξατε L. δόξατε P.

sis. Offenses mitigat, eorumque indulgentiam votibus promeretur in
loco edita poenitentia, et obsequii tempestivi ea vis est, ut turpe ingrati
nomen honesto mutet. Vobis certe nullus dubitandi locus relinquitur,
quin, si impens vos Augusto studere modo constituerit, praeterita culpa
sempiternae oblivioni mandetur. Acta quaevis consensuaneum exitui suo
nomen apud homines nancisci solent. Infectum quidem fieri nequit, quod
male semel factum est; id tamen si auctores melioribus factis pensave-
rint, honesto silentio tegitur, et plerumque oblivione conteritur volunta-
ria. Quod si iam adversus illam execrabilem turbam lente vos ac ro-
misso geratis, atque alia deinde multa pro Romanis praelia facientes,
multas victorias reportetis, non pari fide novasse Augusto operam vide-
bimini. Illi certe se purgant melius, qui in eo ipso praecelere agunt, in
quo ante peccaverant. Et ea quidem, quae ad Imperatorem spectant,
ita quisque vestrum consideret. Ego vero, cum adeo non ulla vos iniu-
ria laecissioverim, ut benevolentiam potius in vos meam omni spe proba-
rim, iam acie dimicaturus, ab omnibus unum hoc pretere statui, ut nemo
incoitus nobiscum hostem invadat; at si quis vestrum stare ab eo vult,
sine mora cum armis ad castra adversa transseat, id solum nobis grati-

στρατοπέδον ἴτω, τοῦτο μόνον ἡμῖν χαρίζομενος, ὅτι οὐ λάθρα ἡμᾶς, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἔμφανοῦς ἀδικεῖν ἔγνω. τούτου γὰρ ἔτι καὶ οὐκ ἐν Καρχηδόνι, ἀλλ' ἐν μεταχειμῶνι γινόμενος τοὺς λόγους ποιοῦμαι, ὅπως ἂν μηδενὶ αὐτομολεῖν ἐς τοὺς ἐναντίους ἐθέλοντι ἱμῶδιος εἴην, παρὸν ἅπασι κινδύνου ἐκτὸς τὴν ἐς τὴν πολιτείαν Ἰ
B ἐνδείκνυσθαι γνώμην. “ Γερμανὸς μὲν τούτῳ εἶπε. ταραχὴ δὲ πολλή ἐν τῷ Ῥωμαίων στρατῷ γέγονεν, ἐπεὶ πρῶτος ἤξιον αὐτὸς ἑκαστος εὐνοῖαν τε τὴν ἐς βασιλέα τῷ στρατηγῷ ἐπιδείξασθαι καὶ ὄρκους δεινотάτους ὑπὲρ τούτων ὁμῆσθαι.

ἰζ'. Χρόνον μὲν οὖν τινὰ ἐκότεροι ἀλλήλοις ἀντικαθήμενοι ἔμενον. μετὰ δὲ οἱ στασιῶται οὐδὲν σφίσι παραχωροῦν ἐνορῶν-
C τες ὢν προῦλεγε Στότζας, ἔδυσάν τε, αἵτε τῆς ἐλπίδος παρὰ δόξαν ψευδέντες, καὶ τὴν τάξιν διαλύσαντες ἀνεχώρησαν, ἐς τε Νομίδας ἀπήλαντον, οὗ δὴ αὐτοῖς αἱ τε γυναῖκες καὶ τῆς λείας χρήματα ἦσαν. ἔνθα καὶ ὁ Γερμανὸς παντὶ τῷ στρατῷ Ἰ
B οὐκ ἐς μακρὰν ἦλθε, τὰ τε ἄλλα παρασκευασόμενος ὡς ἄριστος καὶ ἀμάξας πολλὰς τῷ στρατοπέδῳ ἐπαγόμενος. καταλαβὼν τε τοὺς ἐναντίους ἐν χωρίῳ, ὃ δὴ Καλλασβάταρας καλοῦσι Ῥο-
μαῖοι, τὰ ἐς τὴν παράταξιν ἐξηρτύετο τρόπῳ τοιῷδε. τὰς ἀμά-
ξας μεταπηδὸν στήσας πεζοὺς πάντας κατ' αὐτὰς ἔταξεν, ὡν 20
Δόμνικος ἤρχεν, ὅπως τὰ νῦτα ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἔχοντες θαρσέ-
σουσι μᾶλλον. τῶν δὲ ἱππέων ἄνδρας τε ἀρίστους καὶ τοὺς ἐς
D Βυζαντίου σὺν αὐτῷ ἤκοντας αὐτὸς ἐν ἀριστερᾷ τῶν πεζῶν εἶχε,

5. τὴν πολιτείαν L. τὴν om. P. 18. Καλλασβάταρας] καλλασ-
βατάρας L: in margine Scaliger σκάλας βίτερες. Calabantes RV.

scans, ut non occultis, sed palam iniuriam inferre velit. Idecirco enim vos in medio campo, non intra Carthaginis muros alloquor, ne cuiquam transfugium meditanti impedimentum afferam, sed cunctis potestas sit, suum in Remp. animum tuto declarandi. Hanc Germani orationem comsecuta est magna Romani exercitus tumultuatio, cum quisque duci egregiam in Augustum voluntatem vel sacramento gravissimo testari primis enitoretur.

17. Cum e regione positi exercitus gemini aliquandiu stotissent, nec Stozae verbis exitum accedere cernerent factiosi, illos praeter opinionem spe lapsos timor invasit, solutaque acie in Numidiam retraxit, ubi coniuges et collectam ex praeda pecuniam reliquerant. Eodem paulo post Germanus cum omnibus copiis sese contulit, praeter caetera, quibus optime instructus erat, ingentem plaustrorum vim secum agens. Hostem asecutus ad Scalas veteres, ut Romani vocant, aciem ita disposuit. Obiectis hosti carrorum frontibus, peditatum omnem, cui Domnicus praecerat, ad illud munimentum locavit, ut a tergo tuti rem gererent animosius. A laeva peditatus stetit ipse cum lectissimis equitum, et qui Byzantio cum eo venerant: caeteros in cornu dextero, non in unum co-

τοὺς δὲ ἄλλους ἅπαντας ἐς κέρας τὸ δεξιὸν οὐ ξυτταγμένους,
 ἀλλὰ κατὰ λόχους τρεῖς μάλιστα ἔστησε. καὶ αὐτῶν Ἰλδίγει μὲν
 ἐνὸς ἡγεῖτο, ἐτέρου δὲ Θεόδωρος ὁ Καππαδόκης, τοῦ δὲ λειπο- V 415
 μένου, μέλλοντος ὄντος, Ἰωάννης ὁ Πάππου ἀδελφὸς τέταρτος
 5 αὐτός. οὕτω μὲν Ῥωμαῖοι ἐτάξαντο, οἱ δὲ στασιῶται ἀντί-
 ζοι μὲν αὐτοῖς ἔστησαν, οὐκ ἐν κόσμῳ μέντοι ταξάμενοι, ἀλλὰ H 149
 βαρβαρικώτερον ἰσχυρασμένοι. εἶποντο δὲ αὐτοῖς οὐ μακρὰν
 ἄποθεν Μαυρουσίων μυριάδες πολλαί, ὣν ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ
 Ἰάβδας καὶ Ὀρταίας ἤρχον, οὐ μέντοι ἅπαντες πιστοὶ τοῖς ἀμφὶ
 10 τὸν Στότζαν ἐτύχχανον ὄντες, ἀλλὰ πολλοὶ παρὰ Γερμανὸν πέμ-
 ποντες πρότερον ὠμολόγουν, ἐπειδὴ ἐν τῷ ἔργῳ γίνωνται ξὺν P 279
 τῷ βασιλεῶς στρατῷ, ἐπὶ τοὺς πολεμίους τετάξεσθαι. οὐ μὴν
 αὐτοῖς πιστεύειν παντάπασιν ὁ Γερμανὸς εἶχεν, ἐπεὶ ἄπιστον φή-
 σει τὸ Μαυρουσίων γένος ἐστὶν ἐς πάντας ἀνθρώπους. διὸ δὴ
 15 οὐδὲ ξὺν τοῖς στασιώταις ἐτάξαντο, ἀλλ' ὀπισθεν ἔμενον, κατα-
 δοκοῦντες τὸ ἐσόμενον, ὅπως ξὺν τοῖς νικήσασι καὶ αὐτοὶ τὴν
 δίωξιν ἐπὶ τοῖς ἡσσωμένοις ποιήσωνται. Μαυρούσιοι μὲν τοιαύ-
 τη γνώμη οὐκ ἀναμειγνύμενοι τοῖς στασιώταις ὀπισθεν εἶποντο.
 Στότζας δὲ ἄγχιστά πη τῶν πολεμίων γενόμενος, ἐπειδὴ σημειῶν
 20 τὸ Γερμανοῦ εἶδε, τοῖς παροῦσιν ἐγκειλευσάμενος ἐπ' αὐτὸν ἦει.
 Ἔρουλοι δὲ, ὅσοι στασιῶται ἀμφ' αὐτὸν τεταγμένοι ἐτύχχανον,
 οὐδὲ εἶποντο, ἀλλὰ καὶ παντὶ σθένει ἐκώλυσον, φάσκοντες οὐκ
 εἶδέναι μὲν τὴν Γερμανοῦ δύναμιν, ὅποια ποτὲ ἐστίν, ἐξέπλ- B

4. τέταρτος αὐτός add. AH: om. P. Solum τέταρτος L: unde αὐ-
 τός uncis inclusum in H. 9. Ἰάβδας] Ἰαύδας LHM. 11. ξὺν
 L. σὺν P. 12. τετάξεσθαι] τετάξασθαι HL. 17. τοιαύτη L.
 τῇ αὐτῇ P.

actos, sed in tria divisos agmina, statuit: quorum primum Idiger, al-
 terum Theodorus Cappadox, postremum, quod maius erat, Ioannes
 Pappi frater ducebat. Aciei Romanae ita instructae oppositi stabant
 faciles, non locati ex ordine, sed more barbaro sparsi. Nec longe abe-
 rant multae Maurorum myriades, quibus, ut sileam complures alios,
 Iabdas atque Ortaias imperabant. Neque omnes pactam Stozae fidem
 servabant: iam enim multi per internuntios Germano promiserant, ubi
 praelium cum Caesarianis initum esset, staturos se contra hostem. His
 Germanus ut prorsus crederet, adduci non poterat, ob ingentem Mau-
 ris in omnes perfidiam. Quamobrem seorsum post rebellium aciem con-
 sistere, exitum opperientes, ut victos cum victoribus insequerentur. Ac
 Mauris quidem de communi sententia constitutum erat, ut factiosos se-
 parate praeire sinerent. Stozas vero iam hosti proximus, simul Germa-
 ni vexillum vidit, astantes hortatus, contra ire instituit. Qui circa il-
 lum aderant factionis participes Eruli, adeo non secuti sunt, ut totis
 viribus retinuerint, monentes, nescire ipsum, quantum Germanus polle-

στασθαι μέντοι ὥς οὐδαμοῦ σφίσι ἀνδρίζουσιν ὅσοι ἐς πέρας τὸ δεξιὸν τῶν πολεμίων ἐτάξαντο. ἦν μὲν οὖν ἐπ' ἐκείνους χωρήσκειν, αὐτοὶ τε οὐχ ὑποστάντες ἐς φυγὴν τρέπονται καὶ τὸ ἄλλο στράτευμα, ὡς τὸ αἰὶός, ξυταραδίζουσιν· ἦν δέ γε σφᾶς ἀπαισώμενος Γερμανὸς τρέπεται, ἅπαντα σφίσι διαφθαρήσεται αἰτία· δὴ μᾶλα τὰ πράγματα. τούτοις δ' Στότζας ἀναπεισθεὶς τοὺς μὲν ἄλλους τοῖς ἀμφὶ Γερμανὸν μάχεσθαι εἶπεν, αὐτὸς δὲ ξὺν τοῖς ἀρίστοις ἐπὶ τῇ Ἰωάννῃ καὶ τοὺς ξὺν αὐτῷ τεταγμένους ἦν. οἱ δὲ οὐχ ὑποστάντες κόσμῳ οὐδενὶ ἐς φυγὴν ὤρμητον. οἳ τε στασιῶται πάντα μὲν αὐτῶν τὰ σημεῖα εὐθὺς ἔλαβον, φεύγοντας ¹¹ C δὲ ἀνὰ κράτος ἐδίωκον, τινὲς δὲ καὶ ἐπὶ τοὺς πεζοὺς ἤλαυνον, ἥδη τε τὴν τάξιν ἐκλινεῖν οἱ πεζοὶ ἤρξαντο. ἐν τούτῳ δὲ Γερμανὸς αὐτὸς τε τὸ ξίφος σπασόμενος καὶ ἅπαν τὸ ταύτῃ στράτευμα ἐς τοῦτο ὁρμήσας, πόνῳ τε πολλῷ τοὺς κατ' αὐτὸν στασιώτας ἐτρέφετο καὶ δρόμῳ ἐπὶ τὸν Στότζαν ἐχώρησε. τούτου δὲ οἱ ἐν- ¹² ταῦθα τοῦ ἔργου καὶ τῶν ἀμφὶ Ἰλδύρα τε καὶ Θεόδωρον ξυταραμμένων, οὕτως ἀλλήλοισ ἐκότεροι ἀνεμίνυντο, ὥστε διαώκοντες οἱ στασιῶται τῶν τινὰς πολεμίων ὑφ' ἐτέρων καταλαμβανόμενοι ἔθνησκον. τῆς τε ξυγχύσεως ἐπὶ μέγα χωροῦσης οἱ μὲν ἀμφὶ Γερμανὸν, ἔτι ὑπισθεν ἴοντες, ἔτι μᾶλλον ἐνέκειντο, οἳ ¹³ δὲ στασιῶται ἐς πολλὸν ὅλος ἐμπεπτωκότες οὐκέτι ἐς ἀλκὴν ἔβλεπον. D ἐνόηλοι μέντοι οὐδέτεροι οὔτε σφίσι αὐτοῖς οὔτε ἀλλήλοισ ἐγίνοντο. μὲν γὰρ φωνῇ καὶ τῇ αὐτῇ τῶν ὅλων σκευῇ οἱ πάν-

7. τοῖς] τοῖς HL. 10. τὰ σημεῖα L. τὰ om. P. *ibid.* φεύγοντας] φεύγοντας L. 19. ξυγχύσεως L. συγχύσεως P.

ret; pro certo se habere dextrum hostium cornu minime restitutum: eo si impetus fieret, inclinatum statim iri in fugam; inde procul dubio orienturam caeterorum perturbationem: sin ipsi a Germano repulsi terga vertere cogentur, momento res suas omnes funditus perituras. His Stotzas evictus, certamen cum Germano alios inire sivit: ipse cum suorum flore Ioannem, eosque, qui cum ipso erant, adortus est. Illi impressione fracti, terga promiscue vertere: factiosi instare fugacibus, vexillis eorum omnibus statim potiti. Quidam etiam in peditatum invecti, iam eius ordines rumpebant, cum Germanus stricto gladio omnes cornu sui turmas compellens, obiectum sibi rebellium agmen labore multo disiecit, ac subinde in Stotzam incurrit. Tum rem coniuncto aggressis lidigere ac Theodoro, utrique ita se miscuere, ut, dum quosdam seditious insequerentur, ab aliis comprehensi, occubuerint. Cumque magis ac magis permiscerent sese, et implicarent, acrius a tergo Germanus premebat, sic, ut iam hostis gravi metu correptus, non se intenderet ad firmitatem. Nemo suos ab adversariis internoscebat, quod una omnes lingua, iisdemque armis uterentur, indiscreta etiam specie, habitu, caeterisque similes

τες ἔχρωντο, οὔτε μορφῇ τινι οὔτε σχήματι οὔτε ἄλλῳ ὄψεσθαι
 διαλλάσσοντες. διὸ δὴ Γερμανοῦ γνῶμη οἱ τοῦ βασιλέως στρα-
 τοῦ, ὅτου ἂν λάβοιτο, ἐπυνθάνοντο ὅστις ποτὲ εἴη· ἔπειτα,
 ἦν τις Γερμανοῦ στρατιώτης φήσειεν εἶναι, οὐκοῦν τὸ Γερμανοῦ
 5 ξύμβολον ἐκείνου λέγειν, τοῦτο δὲ εἰπεῖν οὐδαμῇ ἔχοντα εὐθὺς
 ἔκτεινον. ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ τὸν Γερμανοῦ ἵππον τῶν τις πολε-
 μίων λαθὼν ἔκτεινεν, αὐτός τε ὁ Γερμανὸς ἐς τὸ ἔδαφος ἐκπε-
 σὼν ἐς κίνδυνον ἦλθεν, εἰ μὴ κατὰ τάχος οἱ δορυφόροι ἐσώσαν-
 το, φραζάμενοι τε αὐτὸν καὶ ἀναβιβάσαντες ἐφ' ἕτερον ἵππον. P 280
 10 Ὁ μὲν οὖν Σιότιζας ἐν τῷ θορύβῳ τούτῳ ξὺν ὄλλοις τιπλὶ
 διαφύγειν ἴσχυσε. Γερμανὸς δὲ τοῖς ἄμφ' αὐτὸν ἐγκελευσάμενος
 εὐθὺς τοῦ πολεμίων στρατοπέδου ἐχώρησεν. ἐνταῦθα οἱ τῶν
 στασιωτῶν ἠπηντίζον ὅσοι τοῦ χαρακώματος ἐπὶ τῇ φυλακῇ ἔτε-
 τάχατο. μάχης τε ἄμφι τὴν αὐτοῦ εἴσοδον καρτερεῖς γενομένης
 15 παρ' ὀλλόν μὲν οἱ στασιῶται ἦλθον τοὺς ἐναντίους ἀπώσυσθαι,
 πέμψας δὲ ὁ Γερμανὸς τῶν οἱ ἐπομένων τινὰς κατ' ἄλλην ἀπο-
 πειρᾶσθαι χώραν τοῦ στρατοπέδου ἐκείνου. οἱ δὲ οὐδενὸς
 ταύτῃ ἀμυνομένου ἐντὸς τοῦ χαρακώματος ξὺν βραχεὶ πόνῳ ἐγέ- B
 νοντο. οἱ τε στασιῶται κατιδόντες αὐτοὺς ἐς φρυγὴν ὤρμηντο,
 20 καὶ Γερμανὸς παντὶ τῷ ἄλλῳ στρατῷ ἐπεκρήδησεν ἐς τὸ τῶν πολε- V 416
 μίων στρατοπέδον. ἐνταῦθα τὰ χρήματι οἱ στρατιῶται οὐδενὶ
 πόνῳ ὑπράζοντες οὔτε τοὺς ἐναντίους ἐν λόγῳ ἐποιούντι τινι H 150
 οὔτε τοῦ στρατηγοῦ ἐγκελευομένου ἔτι κατήκουον, παρόντων χρη-

1. οὔτε — οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ — οὐδὲ P. 11. αὐτόν]
 αὐτόν P. 12. ἐχώρησεν] ἐχώρησαν P. 22. οὔτε — οὔτε] οὐ-
 δὲ — οὐδὲ P. 23. τοῦ στρατηγοῦ L. Aberat τοῦ.

essent. Quapropter, auctore Germano, quemcumque Caesariani caperent, quis esset interrogabant. Si quis Germani se militem diceret, Germani tesseram proferre iubebant; si nesciret, illico mactabant. Tum hostium quidam furtivo ictu confecit equum Germani; qui collapsus in periculum venisset, nisi protectores ocius circumfusi ipsum servassent, armis val-
 lando et in alterum tollendo equum.

In eo tumultu Stozas effugium nactus, cum paucis sese proripuit. Germanus suos verbis excitans, recta ad hostium castra contendit. Hic effusis obviam cunctis valli custodibus, acriter pro aditu pugnatum est, nec propius quidquam factum, quam ut oppugnatores a rebellibus propellerentur. Germanus autem eorum manum, quos habebat secum, submisit, iussitque alia parte castra tentare. Illi in vallum qua defensoribus nu-
 dum erat, continuo penetrarunt: quos ut viderunt seditiosi, protinus se in pedes dederunt, ac Germanus cum omni exercitu castra intravit. Ibi milites praedam facilem nacti, dum eam raperent, nec de hostibus labo-
 rabant, nec ducis hortamenta exaudiebant, pecuniae praesentia capti.

μάτων. διὰ δὲ ὁ Γερμανὸς, δέσας μὴ συμφρονήσαντες οἱ πολέμοι ἐπ' αὐτοὺς ἴωσιν, αὐτοὺς ἔν' ὀλίγοις τισὶν ἐς τοῦ χαρακώματος τὴν εἴσοδον ἔστη, πολλὰ τε ὀλοφυρόμενος καὶ τοὺς οὐδὲν C ἐκπίοντας ἐς εὐκοσμίαν παρακαλῶν. τῶν δὲ Μαυρουσίων πολλοὶ τῆς τροπῆς οὕτω γεγενημένης τοῖς τε στασιώταις ἐδῶκαν ἤδη καὶ ἔν' τῷ βασιλείᾳ στρατῷ σφᾶς αὐτοὺς τάξαντες ἐληλθοντο τὸ τῶν ἡσσημένων στρατοπέδον. Στότζας δὲ, κατ' ἀρχὰς μὲν ἐπὶ τῶν Μαυρουσίων στρατῷ τὸ θαρσεῖν ἔχων, ὡς ἀναμαχούμενος παρ' αὐτοὺς ἤλανθεν. αἰσθόμενος δὲ τῶν ποιουμένων, ἔν' ἑαυτὸν ἀνδράσι διαφυγεῖν μόλις ἴσχυσεν. αὐθις δὲ ἀμφ' αὐτὸν πολλοὶ ξυλλεγέντες ἐνεχείρισαν μὲν τοῖς ἐναντίοις ἐς χεῖρας ἐλθεῖν, ἀποκρουσθέντες δὲ οὐδὲν τι ἔσπον, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον, Γερμανῶ ἅπαντες προσεχώρησαν. μόνος τε ὁ Στότζας σὺν Βαυδύλοις ὀλίγοις τισὶν ἐς Μαυριτανοὺς ἀνεχώρησε, καὶ παῖδα τῶν D τινος ἀρχόντων γυναῖκα λαβὼν αὐτοῦ ἔμεινε. καὶ ἡ μὲν στάσις ἐς τοῦτο ἐτελεύτα.

ιη'. Ἦν δὲ τις ἐν τοῖς Θεοδώρου τοῦ Καππαδόκου δευφόροις Μαξιμίος ὄνομα, πονηρὸς μάλιστα. οὗτος ὁ Μαξιμῖος, τῶν στρατιωτῶν πλείστους διομοσαμένους ἐπὶ τῇ πολιτείᾳ ἔν' αὐτῷ ἔχων, τυραννίδι ἐπιθέσθαι διανοεῖτο. ἔτι δὲ πλείους ἐταιριεσθαι ἐν σπουδῇ ἔχων ἄλλοις τε τὸ βούλευμα φράζει καὶ P 281 Ἀσκληπιῶδῃ, ὀρμωμένῳ μὲν ἐκ Παλαιστίνης, εὖ δὲ γεγονότι καὶ πρώτῳ τῶν Θεοδώρου ἐπιτηδείων. ὁ γοῦν Ἀσκληπιῶδης Θεο-

.20. αὐτῷ] αὐτῷ P.

23. Θεοδώρου] Θεοδώρ HL. Ἐα. Θεοδώρου Hm.

Quare metuens Germanus, ne hostes, collectis animis viribusque eos invaderent, cum paucis in valli aditu stabat, quiritanis; et ad disciplinam adhortans surdos. Nunc tandem Mauri magno numero coepere persequi factiosos in fugam actos, iunctique Caesarianis expugnata castra diripuerunt. Ac prius quidem Stozas Maurorum copiis fidens, eo fugam intendit, ut ipais fretus praelium redintegraret: ubi vero quo se modo gererent animadvertit, vix illi cum viris centum evadendi facultas fuit. Coacti denno circa ipsum sat multi, restituere pugnam aggressi sunt, sed nihil seguis, immo vero ardentius repulsi, omnes in Germani fidem venerunt. Sic demum Stozas a Romanis plane derelictus, cum Vandalis aliquot concessit in Mauritaniam: ubi, ducta in matrimonium cuiusdam principis filia, habitavit. Seditiois hic fuit exitus.

18. Inter Theodori Cappadocis stipatores quidam erat, maxime improbus, nomine Maximinus. Hic militum quampiurimorum, qui in Remp. coniuraverant praesidio nixus, tyrannidem affectabat. Cumque adhuc plures sibi adiungere studeret, consilii sui cum aliis participes fecit, tum Asclepiadem, virum in Palaestina claris ortum natalibus, ac principem familiarium Theodori. Germano molitionem plane indicat Asclepiades,

δῶρφ κοινολογησάμενος τὸν πάντα λόγον εὐθὺς Γερμανῶ εἰσαγγέ-
 λει. καὶ ὃς, οὐκ ἐθέλων ἔτι οἱ τῶν πραγμάτων ἡωρημένων ἐτέρως
 πυνθὸς ταραχῆς ἄρξαι, θωπεύει μᾶλλον τὸν ἀνθρωπὸν τινι ἢ τιμω-
 ρία περιελθεῖν ἔγνω καὶ ὄρκους αὐτὸν καταλαβεῖν τῆς ἐς τὴν πο-
 5 λειταιν εὐνοίας. ἦν τοίνυν εἰδισμένον ἅπασιν Ῥωμαίοις ἐκ πα-
 λαιοῦ μηδένα δορυφόρον τῶν τιнос ἀρχόντων καθίστασθαι, ἦν
 μὴ δεινотάτους πρότερον ὄρκους παρεχόμενος τὰ πιστὰ δοῖη τῆς
 ἐς αὐτὸν τε καὶ τὸν βασιλέα Ῥωμαίων εὐνοίας. μεταπεμψάμενος B
 οὖν τὸν Μαξιμίον τῆς τε εὐτολμίας αὐτὸν ἐπήγει καὶ δορυφορεῖν
 10 τὸ λοιπὸν οἱ ἐπέστελλεν. ὁ δὲ περιχαρὴς γεγονὼς τῷ ὑπερβάλ-
 λοντι τῆς τιμῆς, ταύτῃ τε ῥῶον αὐτῷ τὴν ἐπίθαισιν προχωρήσειν
 ὑποτοπάζων, τὸν τε ὄρκον ἐπέστη καὶ τὸ λοιπὸν ἐν τοῖς Γερμα-
 νοῦ δορυφόροις ταττόμενος τὰ τε ὁμωμοσμένα εὐθὺς ἀλογεῖν
 ἤξλου καὶ τὰ ἐς τὴν τυραννίδα πολλῶ ἔτι μᾶλλον κρατύνασθαι.
 15 ἡ μὲν οὖν πόλις ἑορτὴν τινα πανδημεὶ ἤγε, πολλοὶ δὲ τῶν Μα-
 ξιμίονου στασιωτῶν ἀμφὶ τὸν τοῦ ἀρίστου καιρὸν ἐς παλῦτιον κα-
 τὰ τὰ σφίσι ξυγκαίμενα ἤκον. οὗ δὲ ὁ μὲν Γερμανὸς τοὺς ἐπιτη-
 δέλους εἰστιά, παρσιτήκει δὲ τῇ θόλῃ ξὺν τοῖς ἄλλοις δορυφόροις C
 ὁ Μαξιμίος. προϋόντος δὲ τοῦ πότου, εἰσελθὼν τις Γερμανῶ
 20 ἀπαγγέλλει στρατιώτας πολλοὺς κόσμῳ οὐδενὶ πρὸ τῆς αὐλείου
 θύρας ἐστῶτας αἰτιῶσθαι ξυντάξεις πολλοῦ χρόνου τὸ δημόσιον
 σφισιν ὑφείλειν. καὶ ὃς τῶν δορυφόρων τοὺς πιστοτάτους ἐκέ-

6. δορυφόρον] δορυφόρων AL.

9. οὖν om. HL: addit Hoesche-
lius in annot.

17. ξυγκαίμενα] συγκαίμενα L. 21. ξυντάξεις]
συντάξεις L.

prius cum Theodoro communicatam. At quoniam res Africae pendebant
 adhuc in dubio, Germanus, ut novo motui praecluderet aditum, blanditis
 potius hominem, quam poena; in officio continere, et Reip. sacramento
 devincere constituit. Est hoc in veteri more positum apud Romanos, ut
 nemo Praefecti cuiusquam satellitio prius ascribatur, quam sui in ipsum
 atque Imperatorem studii fidem fecerit gravissimo iureiurando. Ergo
 Germanus accito Maximino, cum intrepidum eius animum laudasset, velle
 se dixit, suos inter protectores habere ipsum in posterum. Is tanto ho-
 noris cumulo laetus, eoque viam sibi ad optatum conspirationis exitum
 sterni ratus, sacramento se obligavit. Exinde inter Germani Praetoria-
 nos auctoratus, iuramenti religione statim exuta, ad firmam tyranni-
 dem multo vehementius incubuit. Tandem aliquando cum diem festum
 universa civitas ageret, circa horam prandii, Maximianae factionis parti-
 cipes multi in palatium ex compacto conveniunt: ubi Germano amicos
 epulis accipiente, Maximinus cum stipatoribus caeteris mensae astabat.
 Iam processerat convivium, cum ingressus quidam Germano nuntiat, ma-
 gnam catervam militum pro foribus atrii stare promiscue, et expostulare,
 quod multi stipendia temporis sibi debita ab aerario non solverentur. Il-

λευσε λάθρα τὸν Μαξιμίνον ἐν φυλακῇ ἔχων, αἰσθησὶν αὐτῷ
τινα τοῦ ποιουμένου ὡς ἤκιστα παρεχομένους. οἱ μὲν οὖν στα-
σιῶται ζύν τε ἀπειλῇ καὶ ταραχῇ ἐπὶ τὸν ἐκπόρομον δρόμον ἐχώ-
ρουν ὃς τε τῆς βουλῆς αὐτοῖς μετασχόντες κατὰ βραχὺ ἐγαράμα-
V 417 νοι ἐκ τῶν οὐλημάτων ἐνταῦθα ξυνέρριον. καὶ εἰ μὲν ξυλλεγῇ!

D ναι ἅπαντας ἐς ταῦτό ἔτυχεν, οὐκ ἂν τις, οἶμαι, καταλύσειν αὐ-
τῶν τὴν δύναμιν εὐποτῶς ἔσχε· νῦν δὲ Γερμανὸς προτερήσας ἐν
ἀπολελειμμένου τοῦ πλείστου ὁμίλου ἅπαντας αὐτίκα τοὺς αὐτῶν
τε καὶ βασιλεῖς εὐνοικῶς ἔχοντας ἐκ' αὐτοὺς ἐπιμεψεν. ὃς δὲ αὐ-
προσδεχομένοις τοῖς στασιώταις εἰς χεῖρας ἤλθον. οἱ δὲ οὐτα
Μαξιμίνον σὺν αὐτοῖς ἔχοντες, ὅνπερ σφίσιν ἐξηγήσεσθαι τοῦ πο-
δόνου ἐκαπαδόκουν, οὔτε τὸ πλῆθος ὁρῶντες αὐτοῖς, ἥπερ ᾤοντα,
ξυλλεγόν, ἀλλὰ καὶ μαχομένους παρὰ δόξαν σφίσι τοὺς στρατιώ-
τας θεώμενοι καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἐς ὀλιγωρίαν ἐλθόντες ἡσσήθησάν τι
ῥαδίως τῇ μάχῃ καὶ κόσμῳ οὐδενὶ ἐς φυγὴν ὤρμητο. καὶ αὐ-
P 282 τῶν οἱ ἐναντίοι πολλοὺς μὲν ἔκτεινον, πολλοὺς δὲ παρὰ Γερμα-
νὸν ζωγράφωσαντες ἤγον. ὅσοι μέντοι οὐκ ἐφθησαν εἰς τὸν ἐκπό-
H 151 ρομον ἦκοντες, οὐδεμίαν αἰσθησιν τῆς ἐπὶ Μαξιμίνῳ παρεσχόντο
γνώμης. Γερμανὸς δὲ αὐτοὺς μὲν διερευνᾶσθαι οὐκ ἐτί ἤξισεν, ἀνι-
πυνθάνετο δὲ εἰ Μαξιμίνῳ, ἐπειδὴ ὠμομύθευ, τὰ ἐς τὴν ἐπιβου-
λὴν ἤσκητο. ἐληλεγμένον τε ὡς ἐν τοῖς αὐτοῦ δορυφόροις ται-
τόμενος τὴν ἐπίθρσιν ἔτι μᾶλλον ποιεῖ, ἄγχιστί πη αὐτὸν τοῦ
Καρχηδόνης περιβύλου ἀνεσκολόπισεν. οὕτω τε τὴν στάσιν κα-

4. αὐτοῖς L. αὐτῆς P. 6. ἔτυχεν] ἔτυχον H. 9. ὃς] οἱς HL.
ὃς Hm et L. corr. 12. αὐτοῖς] αὐτοῖς P hic et paullo post.
ibid. ἥπερ] οὐκ H: illud Hm.

lice Germanus perspectissimae fidei protectoribus etiam inuagit, ita Ma-
ximinum asseruent, ut non advertat. Tum factiosi minaciter frementes
tumultuantesque ad Circum decurrere: puncto temporis exciti domibus
consilii consortes eodem confluere. Ac mea quidem sententia, si omnes
coiscent, haud facile quisquam eorum vires conuelleret potuisset. Verum
anteverit Germanus, nullaque interposita mora, quaecumque sibi et Im-
peratoris addictos noverat, eo misit, maximo adhuc absente numero. Illi
de improvviso adorti sunt factiosos. Hi vero, cum nec Maximinum, quem
ineundi certaminis duces cupidissime expectabant, secum haberent, nec
multitudinem cernerent, ad se, ut animo praeceperant, congregata, sed
a militibus peti se nec opulantes viderent, desponderunt animum, et fa-
cile victi dissipatique sunt: multi caesi ab adversariis: multi item vivi
ad Germanum adducti. Qui nondum in Circum venerant, quo essent in
Maximinum animo dissimularunt: neque illos excutere Germanus voluit.
De Maximino autem inquisit, an, post sacramentum dictum, dedisset ope-
ram conspirationali? Convictum in eam enixius incubuisse, ex quo ipsum
in protectorum suorum numerum ascivisset, proxime Carthaginiensis moenia

ταλύνει παντάπασιν ἔσχε. Μαξιμίνου μὲν ἐπιβουλή ἐτελεύτη-
σεν ὧδε.

19'. Γερμανὸν δὲ ξύν τε Συμμάχῳ καὶ Δομνίκῳ μεταπεμ- B
ψάμενος βασιλεὺς Σολόμωνι αὐδὺς ἅπαντα Λιβύης τὰ πράγματα
5 ἐνεχείρισε, τρισκαιδέκατον ἔις τὴν αὐτοκράτορα ἔχων ἀρχήν·
στράτευμά τε αὐτῷ παρασχόμενος καὶ ἄρχοντας ἄλλους τε καὶ
Ῥουφῖνον καὶ Λεόντιον, τοὺς Ζάννα τοῦ Φαρεσμάνου, καὶ
Ἰωάννην τὸν Σισιννιόλου υἱόν· Μαρτίνος γὰρ καὶ Βαλεριανὸς
ἤδη πρότερον ἐς Βυζάντιον μετὰπειμτοι ἦλθον. Σολόμων δὲ
10 καταπλεύσας ἐς Καρχηδόνα καὶ τῆς Στότζα στάσεως ἀπυλλαιγὲς
μετρῶς τε ἐξηγεῖτο καὶ Λιβύην ἀσφαλῶς διεφύλασσε, διακοσμῶν C
τε τὸν στρατὸν καὶ εἴ τι μὲν ἔποπτον ἐν αὐτῷ εὗρισκεν, ἔς τε Βυ-
ζάντιον καὶ παρὰ Βελισάριον πέμπων, νέους δὲ στρατιώτας εἰς
τὸν ἐκείνων ἀριθμὸν καταλέγων καὶ Βανδῶν τοὺς ἀπολειψιμέ-
15 νους καὶ οὐχ ἥκιστα γε αὐτῶν γυναῖκας ἀπάσας ὅλης Ἑξοικίζων
Λιβύης, πόλιν τε ἐκάστην περιέβαλλε τείχει καὶ τοὺς νόμους ξὺν
ἀκρβείᾳ φυλάξας πολλῇ τὴν πολιτείαν ὥς μάλιστα διεσώσατο.
καὶ ἐγένετο Λιβύῃ ἐπ' ἐκείνου χρημάτων τε προσόδῳ δυνατῇ καὶ
τὰ ἄλλα εὐδαίμων.

20 Ἐπεὶ δὲ ἅπαντ' αἱ ὡς ἄριστα διετέτακτο, ἐπὶ τε Τάρβαν D
καὶ τοὺς ἐν Αὐρασίῳ Μαυρουσίου αὐδὺς ἐστράτευε. καὶ πρῶτα

7. τοὺς] τοῦ AHL. *ibid.* Ζάννα] Ζάννα p. 286 a. Zannas
hic et infra RV. *ibid.* Φαρεσμάνου] Φαρεσμάνου p. 286 a.
Pharesmanis RV. 8. Σισιννιόλου] Sisinni RV. *ibid.* Βαλε-
ριανός] βελισάριος Hm. 15. ἀπάσας] ἀπάσης AL. 20. Τάρβ-
αν] „Ιαυδαν Reg.“ MALT. Sic LHM.

in patibulum sustulit, itaque seditionem diffiavit. Huc reddidit Maximini
prava molitio.

19. Imperator vero Germanum cum Symmacho ac Domnico Byzan-
tium revocavit, resque omnes Africae iterum Salomoni commisit, anno
imperii sui XIII. adiunctis copiis atque ducibus, quorum e numero fuere
Rufinus ac Leoatius, filii Zannae, cuius pater Pharesmanas, et Ioannes
Sisinnoli filius. Iam ante revocati Byzantium fuerant Martinus et Vale-
rianus. Appulus Carthaginem Salomon, iam Stozae factione discussa,
moderate Africam rexit, ac tuto custodivit, in id incumbens, ut exercitum
ad disciplinam componeret; quosunque suspectae fidei invenisset, qua
Byzantium, qua ad Belisarium amandaret, ac supplementum scriberet le-
gionibus; Vandalos, qui remanserant, eorumque uxores omnes ex Africa
penitus exterminaret. Praeterea singulas urbes moenibus clauxit, et dili-
genti legum observatione rem ibi publicam tenuit ac servavit. Fuit Afri-
ca, quandiu rationes eius hic procuravit, pecuniae proventu potens, et
omnino fortunata.

Rebus omnibus praeclare constitutis, in Iubdam Mauroisque Aurasi
montis incolas alteram expeditionem suscepit. Cum parte copiarum prae-

μὲν Γόνθαριν, τῶν δορυφόρων τῶν αὐτοῦ ἑνα, ἄνδρα ἀγαθὸν
 τὰ πόλεμα, ἔν στρατεύματι ἐπέμψεν. ὃς δὴ ἐς Ἀβίγαν ποτα-
 μὸν ἀφικόμενος ἐστρατοπεδεύσατο ἀμφὶ Βάγαϊν, πόλιν ἑρτημεν.
 P 283 ἐνταυθὰ τε τοῖς πολεμίοις ἐς χεῖρας ἰλθὼν καὶ μάχῃ ἡσσηθεὶς ἐς
 τε τὸ χαράκωμα ἀποχωρήσας τῇ Μαυρουσίῳ προσεδρεῖα ἐπιέζετο
 ἦδη. ἔπειτα δὲ καὶ αὐτὸς τῷ παντὶ στρατῷ ἀφικόμενος, ἐπειδὴ
 σταδίοις ἐξήκοντα τοῦ στρατοπέδου ἀπέχεν, οὗ Γόνθαρης ἤγγετο,
 χαράκωμά τε ποιησάμενος αὐτοῦ ἔμενε καὶ τὰ ξυμπισθόντα τοῖς
 ἀμφὶ Γόνθαριν ἅπαντα ἀκούσας μοῖρὰν τε αὐτοῖς τοῦ στρα-
 τοῦ ἐπέμψε καὶ θαρσύνοντας ἐκέλευε διαμάχισθαι τοῖς πολεμίοις. B
 οἱ δὲ Μαυρούσιοι καθυπέρτεροι ἐν τῇ συμβολῇ, ὥσπερ ἐρρήθη,
 γινόμενοι ἐποιοῦν τάδε. Ἀβίγας ὁ ποταμὸς ῥεῖ μὲν ἐκ τοῦ Αἰ-
 B ρασίου, κατιῶν δὲ ἐς τὸ πεδίον ἀρδεύει τὴν γῆν οὕτως ὅπως ὦ
 V 418 βουλομένοις ἢ τοῖς ταύτῃ ἀνθρώποις. περιώγουσι γὰρ τὸ ῥεῦμα
 τοῦτο οἱ ἐπιχώριοι ὅπη ποτὲ σφίσιν ἐς τὸ παραντίκτα ξυνοίσω¹⁵
 οἶονται, ἐπεὶ ἐν τῷδε τῷ πεδίῳ ἀπώρυγες συχναὶ τυγχάνουσιν
 οὔσαι, ἐς αἷς δὴ ὁ Ἀβίγας σχιζόμενός τε καὶ ἐς πάσας ἰὼν ὑπὲρ
 γῆν φέρεται καὶ αὐτὸς ὑπὲρ γῆν διαφανέται, ξυνάγων τὸ ῥεῦμα.
 τοῦτο δὲ ἐπὶ πλείστον τοῦ πεδίου ξυμβαῖνον ἐν ἑξουσίᾳ τοῖς ταύτῃ
 ὀνημένοις τίθεται εἶναι, ἐπιβύσασι χώματι τοὺς ῥωχμονὺς ἢ αὐ-
 20 θὺς αὐτοὺς ἀποκαλύψασι τοῖς ὕδασι τοῦ ποταμοῦ τοῦδε ὃ τι βοό-
 λονται χρῆσθαι. τότε οὖν ἁπάσας οἱ Μαυρούσιοι τὰς ἐκείνῃ
 C ἀπώρυγας ἀποφράζαντες ἀφῴσι τὸ ῥεῦμα ὅλον φέρεσθαι ἀμφὶ τὸ

11. ἐρρήθη] ἐρρήθη P. 12. Ἀβίγας] ἀβίβας L. 16. τῷδε
 om. L. ibid. ἀπώρυγες Scaliger. Libri et Suidas (s. v. ὁ-
 χμός) ἀπορρώγες. 19. ξυμβαῖνον] συμβαῖνον Suidas. 20. ἐπι-
 βύσασι —] Suidas s. v. ἐπιβύσαντες. 23. ἀπώρυγας] Libri
 ἀπορρώγες.

missus Gontharis, e stipatorum ipsius numero, bellator egregius, cum ad
 fluvium Abigam pervenisset, non procul ab urbe deserta, cui nomen Ba-
 gal, castra posuit. Hic cum hoste congressus victusque, se in vallum re-
 cepit: ubi iam a Mauri arcta obsidione premebatur, quando Salomon cum
 exercitu universo adveniens, castra stadiis LX. ab his procul, quibus Gon-
 tharis praecerat, metatus est, ibique substitit. Audita Gentharis clade,
 suorum partem subsidio misit, iussitque magno animo cum hoste configu-
 ra. At Mauri, victoriam adepti, ut dictum est, ad artem hanc se con-
 verterunt. Ex Aurasio labitur Abigas, et in planitiem devolutus, agros
 rigat pro incolarum arbitrio, aquam derivantium, prout illis ex usu prae-
 senti videtur esse. Est enim camporum aequor crebris intercursu canali-
 bus, in quos scissus Abigas, omnes subiafluit, ac subterraneis meatibus
 erumpens, undas colligit. Quod cum per longissimum tractum fiat, aqua
 fluvii in manibus est incolarum, qui alveis vel obstructis aggre, vel re-
 clusis, illam ad libitum dispensant. Ergo Mauri, canalibus, quousque ibi

τῶν Ῥωμαίων στρατόπεδον. ἀφ' οὗ δὴ τέλος βαθὺ γεγονὸς καὶ
 ἀπόρρευτον ἐξέπληξέ τε αὐτοὺς ὅτι μάλιστα καὶ ἐς ἀπορίαν κατέ-
 στησε. ταῦτα ἀκούσας Σολόμων κατὰ τάχος ἦε. οἱ δὲ βάρβα-
 ροὶ δέσαντες ἀναχωροῦσιν ἐς τοῦ Ἀδρασίου τὸν πρόποδα. καὶ
 5 ἐν χώρῳ, ὃν Βάβωσιν καλοῦσι, στρατοπεδευσάμενοι ἕμενον.
 ἄρας τε Σολόμων τῷ παντὶ στρατῷ ἐνταῦθα ἤκε. καὶ τοῖς πο-
 λεμίοις ἐς χεῖρας ἐλθὼν κρατήσας τε παρὰ πολὺ αὐτῶν ἐς φυγὴν
 ἔτρεψε. καὶ ἀπ' αὐτοῦ οἱ Μαυρούσιοι μάχην μὲν ἐκ τοῦ ἀντο-
 πάλου πρὸς Ῥωμαίους διενεγκεῖν ἀξέμφορον σφίσις ᾤοντο εἶναι.
 10 οὗ γὰρ αὐτῶν περιέσσεσθαι τῇ μάχῃ ἤλπιζον· ἐς δὲ τοῦ Ἀδρασίου D
 τὴν δυσχωρίαν ἐλπίδα εἶχον ἀπολέγοντας τῇ ταλαιπωρίᾳ Ῥωμαίους
 χρόνῳ ὀλίγῳ ἐνθ' ἔνδεα ξανίστασθαι ὥσπερ τὸ πρότερον. οἱ μὲν
 οὖν πολλοὶ ἐς τε Μαυριτανὸς καὶ ἐς τοὺς πρὸς μεσημβρίαν τοῦ
 Ἀδρασίου βαρβάρους ὤχοντο, Ἰάβδας δὲ ξὺν Μαυρουσίοις δι- H 152
 15 μυρίοις ἐνταῦθα ἕμενον. ἐτύγγανε δὲ φρούριον οἰκοδομησάμενος
 ἐν Ἀδρασίῳ Ζερβούλῃν ὄνομα. οὗ δὴ εἰσελθὼν ξὺν πᾶσι Μαν-
 ρουσίοις ἡσύχαζε. Σολόμων δὲ χρόνον μὲν τρῖς βίσσαι τῇ πολιορ-
 κίᾳ ἤκιστα ἤθελε, μαθὼν δὲ τὰ ἀμφὶ πόλιν Ταμουγάδην πεδία
 σίτου ἀκμάζοντος ἔμπλεα εἶναι ἐς αὐτὰ ἐπήγε τὸ στράτευμα καὶ
 20 ἔγκαθεζόμενος ἐδήρην τὴν γῆν. πυρπολήσας δὲ ἅπαντα ἐς Ζερ-
 βούλῃν τὸ φρούριον αὐδὺς ἔστρεψεν.

4. Ἀδρασίου] μαυρουσίου H. 5. Βάβωσιν] Fabosim RV.
 14. Ἰάβδας] Ιαύδας LHM. Eadem varietas infra. 16. Ἀδρα-
 σίῳ] ἀνλασίῳ HL: illud Hm.

sunt, tunc obturatis, totum annum circum Romana castra vagaturum di-
 mittunt. Nata hinc alta atque insuperabilis lacuna eos in metum gravis-
 simum summasque angustias adduxit. Accepto rei nuntio Salomon accur-
 rit: mox terribi Barbari, ad radices Aurasii retrocedunt, et in loco, quem
 Babosin vocant, stativa ponunt. Movet Salomon: omnes eo copias du-
 cit, editoque praelio hostem egregie vincit ac fugat. Exin Mauri suis
 rationibus non conducere iudicarunt collatis signis cum Romanis certa-
 re; et vero victoriam desperabant. Sed Aurasii derupta ac salebrae spem
 ipsis hanc offerebant, fore ut Romani, labore itineris fatiscientes, inde
 brevi, ut in priori expeditione, discederent. Itaque multi in Mauritaniam
 et ad Barbaros trans Aurasium, qua meridiem spectat, positos concesser-
 unt: illic Iabdas cum xx. m. Maurorum substitit. In Aurasio castellum
 Zerbulen aedificaverat: quo ipse cum suis omnibus ingresus, sese conti-
 nuit. Nec voluit in eo obsidendo tempus terere Salomon. Verum ubi
 circumiecta urbi Tamugadae arva segete iam adulta exuberare didicit,
 in ea induxit exercitum, ibique stativa habens, populationes fecit. Cun-
 ctis demum igne corruptis, ad castellum Zerbulen se convertit.

- Ἐν δὲ τῷ χρόνῳ τούτῳ, ὃ Ῥωμαῖοι ἐβήκον τὴν γῆν, Ἰάβ-
P 284 δας καταλιπὼν Μαυρουσίαν τινὰς, οὓς μάλιστα ᾤετο ἐς τὴν
φρουρίον τὴν φυλακὴν ἱκανοὺς εἶσθαι, αὐτοὺς ἐς τὴν Ἀφρασίαν
ὑπερβολὴν ζῆν τῷ ἄλλῳ στρατῷ ἀνέβη, ὅπως μὴ πολιορκουμέ-
νους ἐνταῦθα τὰ ἐπιτήδεια σφᾶς ἐπιλίκοι. χῶρόν τε εὐρὺν περὶ
μοῖς τε πανταχόθεν ἀνεχόμενον καὶ πρὸς ἀποτόμῳν πετρῶν π-
λυπτόμενον, Τεῦμαρ ὄνομα, ἐνταῦθα ἡσύχαζε. Ῥωμαῖοι δὲ
Ζερβούλην τὸ φρούριον ἐς τρεῖς ἐπολιόρκουν ἡμέρας. καὶ τότε
χρῶμενοι, ὅτε οὐχ ὑψηλοῦ ὄντος τοῦ τείχους, πολλοὺς τῶν ἐν
ταῖς ἐπάλξεσι βαρβάρων ἔβαλλον. τύχῃ δὲ τινι ξυνέπεσεν ἅπαν-
B τας Μαυρουσίαν τοὺς ἡγεμόνας τούτους δὴ ἐντυχόντας τοῖς βε-
λτοῖς θνήσκειν. ἐπεὶ δὲ ὁ τε τῶν τριῶν ἡμερῶν χρόνος ἐτέλει καὶ
νῦν ἐπέλαβε, Ῥωμαῖοι μὲν οὐδὲν τοῦ θανάτου πέμνουν τῶν ἐν Μαυ-
ρουσίᾳ ἡγεμόνων πυθόμενοι διαλίειν ἐβουλευόντο τὴν προσι-
δρεῖαν. ἄμεινον γὰρ Σολόμωνι ἐφαίνετο ἐπὶ τῇ Ἰάβδαν καὶ Μαυ-
ρουσίᾳ τὸ πλῆθος ἵεναι, οἰομένην, ἣν ἐκείνους πολιορκίᾳ ἐλὼν
δύνηται, ῥᾶν τε καὶ ἀπονώτερον τοὺς ἐν Ζερβούλῃ βαρβάρους
προσχωρήσειν σφίσιν. οἱ δὲ βάρβαροι οὐκέτι ἀντίχεν τῇ προσι-
δρεῖᾳ οἰόμενοι, ἐπεὶ αὐτοῖς ἅπαντες ἤδη οἱ ἡγεμόνες ἀτήρηται,
φεύγων τε κατὰ τάχος καὶ τὸ φρούριον ἀπολιπεῖν ἔγνωσαν. αὐ-
C τίκα γοῦν ἅπαντες σιγῇ τε καὶ οὐδεμίαν τοῖς πολεμίοις αἰσθασα
παρεχόμενοι ἔφρουγον, οἳ τε Ῥωμαῖοι ἐς τὴν ἀναχώρησιν ἅμα ἡμί-
ρα ξυνεσπυρῶντο. καὶ ἐπεὶ ἐν τῷ τείχεϊ οὐδεὶς, κατέπερ πολε-

1. ὃ AL. ἐν ὃ L corr. et P. [ἐν] ὃ H. 13. πείρ.] Valg.
περί. 14. προσεδρεῖαν] προσεδρεῖαν L. 18. σφίσιν] σφίσι L.
ibid. προσεδρεῖα] προσεδρεῖα L. 22. ἡμέρας om. L.

Dum Romani agros devastant, interea Iabdas, relictis in castello al-
quis Mauris, quos agitando praesidie maxime idoneos iudicabat, cum cae-
teris ad Anrasii culmen evasit, ne deficerentur cibariis, si forte in ca-
stello obsiderentur. Locum nactus praecipitiis undique arduum, ac prae-
ruptis scopulis circumseptum, cui nomen Tumar, illic consedit. Romani
vero Zerbulen castellum per triduum oppugnarunt. Quo tempore cum
arcubus uterentur (quippe murus erat humilior) stantesque ad pinas
Barbaros multos configerent, accidit ut omnes Maurorum duces sagittis
icti ceciderint. Nocte autem, quae triduum illud proxime consecuta est,
illatam Maurorum ducibus necem ignorantes Romani solvenda obsidie-
nis consilium ceperunt. Etenim ad Iabdam et Maurorum exercitum pro-
perare satius esse ducebat Salomon, id secum reputans, si illos prius
expugnaret, facilius postea praesidium Zerbulenum ad deditionem com-
pulsum. At Barbari infirmiores sibi visi, quam ut diutius sustinerent
obsidionem, amissis iam cunctis ducibus, effugere quamprimum et ca-
stellum deserere statuerunt. Nec mora: silentio clamque hostibus in fa-
gam se conferunt. Ut illuxit, discessum ornare Romani et convasare.

μίαν ἀναχωρούντων, ἐφαίνετο, ἰθαύμαζόν τε καὶ ἐς ἀλλήλους ἐπὶ πλείστον διηπορούντο. ἔνν ταύτῃ τε τῇ ἀμνηστία τὸ φροῦριον περιμύοντες ἀνακλιμένην τὴν πυλῖδα εὐρίσκουσιν, ἔδιν δὲ οἱ Μαυρούσιοι ἄρχοντο φεύγοντες. ἔς τε τὸ φροῦριον εἰσελθόντες ἐν ἀρπαγῇ ἅπαντα ἐποίησαντο, διώκειν μέντοι ἦμιστα τοὺς πολέμιους διανοοῦντο, ἄνδρας κούφως τε ἰσταλμένους καὶ τῶν ἐκείνῃ χωρίων ἐμπεύρους. καὶ ἐπειδὴ ἅπαντα ἐληίσαντο, φύλακας τοῦ φρουρίου καταστησάμενοι πεζῇ ἅπαντες ἐχώρουν πρόσω.

κ'. Ἐλθόντες δὲ ἐς Τοῦμαρ τὸν χώρον, οὗ δὴ καθείρξαντο σφῶς αὐτοὺς ἡσύχαζον οἱ πολέμιοι, ὅγχι που ἰστροποπεδεύσαντο ἐν δυσχωρίᾳ, ἐνθα οὔτε ὕδατος ὅτι μὴ ὀλίγου οὔτε ἄλλου του ἀναγκαιου ἐν εὐπορίᾳ ἔσσεσθαι ἐμελλον. χρόνον δὲ τριβομένου συγχρῶ τῶν τε βαρβάρων οὐδαμῶς σφίσιν ἐπεξιόντων, αὐτοὶ οὐδὲν τι ἤσσαν, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον, τῇ προσεδρεῖα πιεζόμενοι ἤσχαλ-
 15 λον. μάλιστα δὲ ἀπάντων τῇ τοῦ ὕδατος ἀπορία ἤχθοντο, ὃ δὴ αὐτὸς Σολόμων ἐφύλασσε, καὶ ἄλλο οὐδὲν ἐς ἡμέραν ἰδίδου, πλήν γε δὴ ὅτι κύλικα μίαν ἀνδρὶ ἐκάστη. ὥς δὲ αὐτοὺς εἶδε δυσανασχετοῦντάς τε ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς καὶ τὰ παρόντα δυσχερῇ φέρειν οὐκέτι οἴους τε ὄντας, ἀποπειρᾶσθαι τε τοῦ χωρίου, καὶ
 20 περ δυσπροσόδου ὄντος, διανοεῖτο καὶ συγκαλίσας ἅπαντας παρεκλεύσατο ὧδε „Ἐπειδὴ δέδωκεν ὁ θεὸς Ῥωμαίοις ἐν Ἀφρασίᾳ Μαυρουσίους πολιορκεῖν, πρῶγμα πρότερόν γε κρείσσον ἐλπίδος

1. ἰθαύμαζον] Vulgo καὶ ἰθαύμαζον.

14. προσεδρεῖα] Vulgo προσεδρεῖα. 17. μίαν ἀνδρὶ — πτεινομένους (p. 288 a.) om. HL: habent APV et legit RV. 19. οὐκέτι] οὔτε A. 22. κρείσσον γε] Malim πρότερόν τε.

Cum autem supra murum nemo se proderet, quamvis absente hoste, mirari subiit, diuque ancipites haeserunt. In eo aestu animi, dum castellum circumueunt, portam, qua Mauri evaserant, apertam vident. Ingressi, cuncta diripiunt, omisso consilio hostes persequendi, quod si leviter armati essent, ac lecorum periti. Postquam omnia compilarunt, relicto ibi praesidio, porro omnes pedibus perrexere.

20. Ut ventum est Tumar, quo se hostis cum compegiasset, nihil movebat, non procul metati sunt confragoso in loco, qui ipsis aquam et commeatum maligne praebiturus erat. Hic multo consumpto tempore, neque ullam eruptionem faciente Barbaro, ipsi non minus, immo vero gravius obsidione fessi, indignabantur. Nihil autem aequae illos torquebat, ut aquae penuria: cum eam ipse servaret Salomon, nec nisi unum cuique calicem diebus singulis demitteretur. Tandem ubi palam eos animi acerbitatem effundere, nec miseriam, qua premebantur, tolerare diutius posse vidit, ad tentandum locum, quamvis aditu difficilem, adiecit animum, et advocata concione, cohortationem hanc habuit. *Quandoquidem id Romanis Deus concessit, ut in Aurasio Mauros obsideant, quod omnium spe maius*

- B καὶ νῦν τοῖς γε οὐχ ὁρᾶσι τὰ δρώμενα παντελῶς ἄπιστον, ἀναγκαῖον καὶ ἡμᾶς τῇ ἄνωγον ἐπικουρίᾳ ταύτῃ δὴ μὴ καταπροδιδόναι τὴν χάριν, ἀλλ' ὑφισταμένους σὺν προθυμίᾳ τὸν κίνδυνον τῶν ἐκ τοῦ κατορθώσαν εὐτυχημάτων ἐφίσταται. ὥς πῦσα μὲν τῶν ἀνθρωπείων πραγμάτων ῥοπή ἐς τοῦ καιροῦ τέρψ ἀκμὴν περιόσεται· ἦν δέ τις ἐθιλοκακήσας προδιδόη τὴν τίχην, οὐκ ἂν αὐτὴν αἰτιῶτο δικαίως, αὐτὸς ἐφ' ἑαυτῷ τὴν αἰτίαν πεποιημένος. Μαυρουσίων μὲν τὴν ἀσθένειαν ὁρᾶτε δῆπου καὶ τὸ χωρίον, οὗ δὴ πάντων ἀπολαλεμμένοι τῶν ἀναγκαίων καθερίζαντες αὐτοὺς τηροῦσιν. ἡμᾶς δὲ δοεῖν ἀνάγκη τὸ ἕτερον, 10
- C ἢ τῇ προσεδρείᾳ μηδαμῶς ἀχθομένους τὴν τῶν πολεμίων ὁμολογίαν προσδέχεσθαι, ἢ πρὸς ταύτην ὀλιγορουῦντας τὴν μετὰ τοῦ κινδύνου προσίσθαι νίκην. μᾶλλον δὲ καὶ τὸ πολεμεῖν πρὸς τοῦσδε ἡμῖν τοὺς βαρβάρους ἀκίνδυνον ἔσται, οὐς δὴ τῷ λιμῷ μαχομένους ἤδη οὐποτε ἡμῖν οὐδὲ εἰς χεῖρας ἀγίξουσθαι οἴμαι. 15 ἄπερ ἐν τῷ παρόντι ὑμᾶς ἐν νῷ ἔχοντας ἅπαντα προσήκει προδίδωμι τὰ παραγγελλόμενα ἐκτελεῖν."

Τοσαῦτα Σολόμων παρακλευσάμενος διεσκοπεῖτο δθεν ἐν σφίσι τοῦ χωρίου πεύρασσασθαι ἄμεινον εἶη, ἀποφοιμένῳ τε ἐπὶ πλείστον ἐλίκῃ. λίαν γάρ οἱ ἄμαχός τις ἢ δυσχωρία ἐφαίετο. 20 ἐν ᾧ δὲ Σολόμων ταῦτα ἐν νῷ ἐποιεῖτο, ἢ τύχῃ ἐδόν τινα τοῖς D πράγμασιν ἐπορίσατο τήνδε. Γέγων ἦν ἐν τοῖς στρατιώταις π-

1. δρώμενα AV. πραττόμενα P.

10. δοεῖν] δοεῖν V.

11. προσεδρείᾳ V. προσεδρίᾳ P.

13. προσίσθαι] προέ-

σθαι V.

antea, nunc etiam fidem eorum, qui coeptis non intersunt, excedit, consequens est, ut nostram adiungamus operam coelesti auxilio, neque illud proiciamus beneficium, sed alacritor dimicationem ingressos, secundos existim, qui praecleara consequuntur facinora, ambiamus. Momentum omnes rerum humanarum in occasione articulo situm est. Quod si quis Fortunam abdicet inertia voluntaria, non potest sine iniuria illi culpam ascribere, quam ipse commisit. Videtis Maurorum imbecillitatem: videtis locum, quo ita se tuerunt, postquam in eum ipsi se concluderunt, ut nihil commotus habeant. Vobis autem horum alterum necesse est: vel deditionem hostium expectare, perferendo obsidionis incommoda; vel, si deditio minus placet, victoriam cum discrimine et dimicatione coniunctam amplecti. Tametsi non adeo periclitabimur, si hos Barbaros oppugnabimus, qui fama iam confictati, nunquam, ut equidem arbitror, ad conserendam nobiscum manum accedent. Qua nunc perturbatione imbutis animis, imperata prompte exequi convenit.

Ita suos hortatus Salomon, exploravit qua parte oppugnationem inferret. Cumque insuperabilis videretur iniquitas loci, haec ille perdis dubitanti similis. Dum mente Salomon defixa staret, hanc ad optata viam Fortuna praebuit. Inter pedites Gazo quidam erat, cohortis, in quam

ζός, τοῦ καταλόγου ὀπίσσω, εἰς δὲ αὐτὸς ἀνεγέγραπτο· οὕτω γὰρ τὸν τῶν συντάξεων χορηγὸν καλοῦσι Ῥωμαῖοι. οὗτος ὁ Γέζων, εἴτε παῖς ἢ εἴτε θυμῷ χρώμενος, ἢ καὶ τι αὐτὸν θεῖον ἐκίνησεν, ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἵναι δοκῶν ἀνέβαινε μόνος καὶ αὐτοῦ 5 μικρὸν ἄποθεν τῶν τινες ἑυστρατιωτῶν ἦσαν, ἐν θαύματι ποιούμενοι τὰ γινόμενα. ὑποτοπήσαντες δὲ Μαυρουσίων τρεῖς, οἳ ἐς τὸ φυλάσσειν τὴν εἴσοδον ἐτετάχατο, ἐπὶ σφῶς ἵναι τὸν ἄνθρωπον, ἀπῆντων δρόμῳ. ἅτε δὲ ἐν στενοχωρίᾳ οὐ ξυντεταγμένοι ἐβιάδιζον, ἀλλὰ χωρὶς ἕκαστος ἦι. πάσας δὲ τὰς πρῶτον οἱ 10 ἐντυχόντα ὁ Γέζων ἔκτεινεν, οὕτω δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἐκάτερον P 286 διαιργάσατο. ὁ δὲ κατιδόντες οἱ ὀπισθεν ἰόντες πολλῷ θορόβῳ τε καὶ ταραχῇ ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐχώρουν. ὥς δὲ τὰ δρώμενα ἤκουσέ τε καὶ εἶδεν ἡ Ῥωμαίων στρατιὰ ξύμπασα, οὔτε τὸν στρατηγὸν ἀναμείναντες τῆς πορείας σφίσιν ἠγήσασθαι οὔτε τῆς οἰκ- 15 πηγος τὴν ξυμβολήν, καθάπερ εἰδιστο, σημαίνουσης, οὐ μὴν οὐδὲ τὴν τάξιν φυλάσσοντες, ἀλλὰ κατὰ γῆ τε πολλῶ χρώμενοι καὶ ἀλλήλοις ἐγκιλενόμενοι ἔθρον ἐπὶ τὸ τῶν πολεμίων στρατοπέ- 20 δον. ἐνταῦθα Ῥουφῖνός τε καὶ Λεόντιος, οἱ Ζάννα τοῦ Φα- V 420 ρισμάνους, ἔργα ἐπεδείξαντο ἐς τοὺς πολεμίους ἀρετῆς ἄξια. 20 οἷς δὲ οἱ Μαυρουσίωι καταπεπληγμένοι, ἐπειδὴ καὶ τοὺς φύλακας B σφῶν ἀνῆρησθαι ἑμαθον, αὐτίκα ἐς φρενὴν ὅπῃ ἕκαστος ἰδὼν αὐτοῦ ἦσαν, καὶ αὐτῶν οἱ πλείστοι ἐν ταῖς δυσχωρίαις καταλαμβανό-

5. θαύματι] θαύματος AV. 8. ξυντεταγμένοι V. συντεταγμένοι P. 13. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P. 15. σημαίνουσης om. AV. 18. Ζάννα] Libri Ζάννα. Vid. p. 232 b. ibid. Φαρισμάνους] φαρισμάνος V. Φαρεσμάνον p. 232 b.

ascriptus fuerat, optio (ita vocant eum Romani, qui stipendia dividit). Hic sive per ludum, sive ex ira, sive aliquo instinctu divino conctus, suscepio eundi ad hostes consilio, solus ascendit: nec longe sequebantur commilites aliquot, inceptum hominis demirantes. Cum Mauri tres, qui aditum custodiebant, contra se tendere arbitrati, ita procurrerunt, ut non iunctis frentibus, at singuli seorsum, propter angustias loci, incederent. Qui primus obviam fit, cum Gezo ferit ac necat, itidemque reliquos: quo viso excitati, qui pone ibant, multo cum fremitu tumultuque in hostem vadunt. Omnis quoque Rom. exercitus rem simul auribus oculisque accipit, non duce, qui praeiret, expectato, non dante, ut mos est, signum classico, nullo servato ordine, nec sine ingenti strepitu, cum alter alterum hortaretur, ad hostium castra contendit. Hic facinora viris fortibus digna Rufinus atque Leontius, filii Zannae ac nepotes Pharesmanae, ediderunt: quibus attoniti Mauri, suorum etiam audita custodem caede, statim, qua cuique licuit, se fugae mandarunt: plerique intercepti in sa-

μενοι ἴθνησαν. Ἰάβδας δὲ αὐτοὺς ἀνοστήσας πληγὰς τὸν μηρὸν
 ὁμῶς δάφνῃ τε καὶ ἐς Μαυριτανίαν ἀπεχώρησε. Ῥωμαῖοι δὲ
 διαρπάσαντες τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον οὐκ εἶπε τὸ Ἀύρασιον
 ἐκλείπειν ἔγνωσαν, ἀλλὰ Σολόμενος ἐνταῦθα φρούρια δομησά-
 μενον φυλάσσειεν, ὥπως μὴ αὐτοῖς τοῦτο δὴ τὸ ὄρος Μαυρου-
 σίοις ἐσβατὸν ἴσται.

Ἔστι δὲ τις ἐν Ἀύρασιῳ πέτρα ἀπότομος κρημνῶν ἐς μέσον
 ἀνέχουσα· πέτραν αὐτὴν Γεμινιανοῦ καλοῦσιν οἱ ἐπιχώριοι· οὗ
 C δὴ πύργον οἱ πάλαι ἄνθρωποι βραχὺν κορυφῇ ποιησάμενοι κατα-
 φυγὴν τε ἰσχυράν τινα καὶ ἀμύχανον τῆς τοῦ χωρίου φύσεως σφίσι καὶ
 ξυλλαμβανούσης ἐδείκνυτο. ἐνταῦθα ἐτύγγανεν Ἰάβδας τὰ τε
 χρήματα καὶ τὰς γυναῖκας ἡμέρας πρότερον ὀλίγας ἐναποθέμε-
 νος, ἔνα τε γέροντα Μαυρούσιον φύλακα τῶν χρημάτων κατα-
 στησάμενος. οὐ γὰρ ἂν ποτε ἐπιστάσεν οὔτε τοὺς πολεμίους ἐς
 τόνδε τὸν χώρον ἀφίξειν οὔτ' ἂν βίῃ ἐς τὸν ἅπαντα αἰῶνα τὸν
 πύργον ἐλείν. ἀλλὰ Ῥωμαῖοι τότε τοῦ Ἀύρασιου τὰς δυσχωρίας
 διερευνώμενοι ἐνταῦθα ἦγον, καὶ αὐτῶν τις ἀναβαίνειν εἰς τὸν
 πύργον ζὸν γέλωτι ἐνεχείρησεν· αἱ δὲ γυναῖκες ἐτάσθαι, ἅτε δὴ
 ἀμυχάνων ἐπιειμένου καταγελῶσαι. τοῦτο δὲ καὶ ὁ πρεσβύτερος
 D ἀπὸ τοῦ πύργου διακύνσας ἐποίησεν· ὁ δὲ Ῥωμαῖος στρατιώτης ἐπει-
 δὴ χειρὶ τε καὶ ποσὶν ἀναβαλὼν ἐγγὺς τοῦ ἐγγόνου, σπασάμε-
 νος ἥσυχῃ τὸ ξίφος ἐξήλειτό τε ὡς εἶχε τάχος καὶ τοῦ γέροντος εἰς
 τὸν αὐχένα ἐπιτυχὸν παλεῖ, τεμεῖν τε αὐτὸν διαμπαθεῖ ἴσχυσεν. ἥ

1. Ἰάβδας] Ἰαύδας AV hic et infra. 14. οὐκ — οὔτ' —
 οὐδ' P. 22. ἐξήλειτο] ἐξέλειτο V.

lebris, oppetierunt. Iabdas, quamvis spiculo sanciatas in femore, evasit,
 ne se recepit in Mauritaniam. Romani, direptis hostium castris, consti-
 tuerunt nunquam e monte Aurasio amovere praesidia: quomobrem con-
 dita illic a Salomone castella tenent, ut Mauris redditam ad montem praec-
 ludant.

Quaedam est in Aurasio abrupta rupes, inter praecipitia surgens,
 quam indigeas Geminiani rupem appellant. Haec terram veteres impe-
 derant, admodum quidem parvam, sed quae validam et insuperabilem
 perfugium offerebat, adiuvente natura loci. Ibi Iabdas paucis ante die-
 bus reposuerat cum uxoribus gazam, atque hanc Mauro quidam senex
 custodiendam crediderat. Nunquam enim fore putaverat, ut hostes locum
 illum contingerent, necdum vi turrim caperent. At scrutantes tam Roma-
 ni recessus omnes quamlibet asperos, ille penetrarunt. Cumque accen-
 sum tentare quidam ludibundus coepisset, cum feminae deridentes, tan-
 quam temerarium ac maiora viribus audentem, dictis lacebarent; ne-
 que aliter se gerebat, despectans e turri senior. Miles autem Romanus
 ille, ubi manibus pedibusque cernens, propius accessit, educto clanculum
 gladio, saku quam levissimo potuit emicans, certe ictu senis collum poni-

τε κεφαλὴν ἐξέπεσεν εἰς τὸ ἕδαφος, καὶ οἱ στρατιῶται θάρσυν-
τες ἤδη καὶ ἀλλήλων ἐχόμενοι εἰς τὸν πύργον ἀνέβαινον, καὶ τὰς
γυναικας τὰ τε χρήματα, μεγάλα δὲ ὄντα, ἐνθένδε ἐξῆλον. ἀφ'
ὧν δὴ Σολόμων πολλὰς τῶν ἐν Λιβύῃ πόλεων περιέβαλε τείχεσι.

- 5 Καὶ ἐπειδὴ Μαυρούσιοι ἀνεχώρησαν ἐκ Νομιδίας νικηθέν-
τες, ὥσπερ ἐρρήθη, Ζάβην τε τὴν χώραν, ἣ ὑπὲρ ὅρας τὸ Αὐ- P 287
ράσιόν ἐστι Μαυριτανία τε ἡ πρώτη καλεῖται μητρόπολιν Σίτιφιν
ἔχουσα, τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ ἐς φόρου ἀπαγωγὴν προσεποιήσατο.
Μαυριτανίας γὰρ τῆς ἐτέρας πρώτης Καισάρειας τυγχάνει οὕσα,
10 οὗ δὲ ὁ Μαστίγας ξὺν Μαυρουσίοις τοῖς αὐτοῦ Ἰδρυτο, ξύμ-
παντα τὰ ἐκείνῃ χωρία κατήκοά τε καὶ φόρου ὑποτελῇ πλὴν γε δὴ
πόλεως Καισαρείας ἔχων. ταύτην γὰρ Ῥωμαίοις Βελισάριος τὸ
πρότερον ἀνέσῳσατο, ὥσπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθέν μοι δεδήλωται
λόγοις· ἐς ἣν Ῥωμαῖοι ναυσὶ μὲν εἰς αἰὲ στέλλονται, περὶ δὲ ἵνατι
15 οὐκ εἰσὶ δυνατόι, Μαυρουσίων ἐν ταύτῃ ὑπηκμένων τῇ χώρᾳ.
καὶ ἀπ' αὐτοῦ Λίβυες ἅπαντες, οὗ Ῥωμαίων κατήκοοι ἦσαν,
εἰρήνης ἀσφαλοῦς τυχόντες καὶ τῆς Σολόμωνος ἀρχῆς σῶφρονός B
τε καὶ λίαν μετρίας, ἐς τε τὸ λοιπὸν πολέμιον οὐδὲν ἐν νῦ ἔχον-
τες, ἔδοξαν εὐδαιμονέστατοι εἶναι ἀνθρώπων ἀπάντων.
- 20 κα'. Τετάρτῳ δὲ ὕστερον ἐνιαυτῷ ἅπαντα σφίσις ἀγαθὰ V 421
ἐς τοῦναντίον γενέσθαι ξυνέπεσεν. ἕτος γὰρ ἑβδομὸν τε καὶ δέ-
κατον Ἰουστινιανοῦ βασιλέως τὴν αὐτοκράτορα ἀρχὴν ἔχοντος,

2. τὰς] τὰς τε V.

6. Ζάβην] ζάβιν A.

7. Μαυριτανία]

μαυριτανίαν AV.

8. προσεποιήσατο A.

προσεποίησε PV.

21. ἑβδομὸν τε καὶ δέκατον] quatuordecimo RV.

tus abscedit, caputque in terram deiecit. Iam animis aucti milites, et manibus inter se nexi, turrim superant, ac feminas ingentesque acervos pecuniae extrahunt: quam Salomon urbium multarum moenibus aedificandis impendit.

Postquam Mauri, accepta, quam dixi, clade, e Numidia exceaserunt, vectigalem Romanis fecit idem provinciam Zabam, trans montem Aurasiū sitam. Mauritania haec prima dicitur, habetque metropolin Sityphin. Caesarea vero princeps et caput est Mauritaniae secundae, quam cum suis Mauris Mastigas incolebat, totam habens sibi subditam ac vectigalem, praeter urbem Caesaream, iam ante a Belisario, ut supra naravi, restitutam Romanis; quibus iter mari ad illam patet, non item terra, propterea quod adiacentes oras obtinent Mauri. Ab eo tempore Afri omnes, quicumque Romanis parebant, stabilem adepti pacem, sub moderato ac valde commode Salomonis regimine, belli cogitatione omni deposita, mortaliū omnium felicissimi videbantur.

21. In contrarium haec felicitas versa est quarto post anno, quo imperii decimum septimum agens Iustinianus Cyrum ac Sergium filios

- C Κύρος τε καὶ Σέργιος, οἱ Βάκχου τοῦ Σολόμωνος ἀδελφοὶ παῖδες, πόλεων τῶν ἐν Λιβύῃ πρὸς βασιλείᾳς ἀρχὴν ἔλαχον, Πενταπόλεως μὲν ὁ Κύρος ὁ πρεσβύτερος, Τριπόλεως δὲ Σέργιος. Μαυροῦσαιο δὲ οἱ Λευάθαι καλούμενοι στρατῷ μεγάλῳ ἐς Αἰπυμύγναν πόλιν παρ' αὐτὸν ἔκοντο, ἐπιθρονοῦντες ὅτι δὴ τοῖσι ἔνεκα ἤκοιεν, ὅπως ὁ Σέργιος δῶρα καὶ ξύμβολα σφίσι τὸ τιμωόμενα δόξας τὴν εἰρήνην κρατύνηται. Σέργιος δὲ Πουδεντίῳ ἐκπεισθεὶς Τριπολίτη ἀνδρὶ, ὅσπερ ἐν τοῖς ἐμπροσθεν λόγοις ἐκησθῆναι, ἅτε κατ' ἀρχὰς τοῦ Βανδιλικοῦ πολέμου Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ ἐπὶ Βανδύλουσιν ὑπηρετήσαντος, ὁδοήκοντα μὲν τῶν βαρβάρων τοὺς μάλιστα δοκίμους τῇ πόλει ἐδίδεατο, ἅπαντα ἐκπέλειν ὑποσχόμενος τὰ αἰτούμενα, τοὺς δὲ ἄλλους ἐν τῇ πρεσβείᾳ μένειν ἐκέλευσε. τοῖσι δὲ τοῖς ὁδοήκοντα πίστις ἀφ' ἧς τῇ εἰρήνῃ παρασχόμενος οὕτω δὴ αὐτοὺς ἐπὶ Θούρη ἐπέλει. τοὺς δὲ λέγουσι τοὺς βαρβάρους νῦν δολεῖν ἐν τῇ πόλει γινώσκουσι, ὅπως Σέργιον ἐνεδρεύσαντες κτείνουσιν. ἐπειδὴ τε αὐτῷ ἐς λόγους ἦλθον, ἄλλα τε Ῥωμαίοις ἐνεκάλουν ἐγκλήματα καὶ τὰ λήγια σφίσι οὐ δέον δηῶσαι. ὅπερ ὁ Σέργιος ἐν ἀλογία πεποιμένος, ἐκ τοῦ βάρθρου ἔξαναστάς, ἐφ' ὅσπερ καθῆτο, ἐβούλητο ἀπαλλάσσεσθαι. καὶ τις αὐτοῦ τῶν βαρβάρων τῆς ἐκωμύσεως
- P 238 λαβόμενος ἐνεχείρει οἱ ἐμπόδιος εἶναι. ἐς τε Θούρησιν ἐνθάδε μεταστάντες οἱ ἄλλοι ἀμφ' αὐτὸν ἤδη ξυνέρχοντο. τῶν δὲ τις Σε-

1. Κύρος] Curtius RV: sed recte infra. *ibid.* Βάκχου] βάκχον A. Bacchi RV. 4. Λευάθαι] Legebatur Λευκάθαι. 5. ἔκοντο] ἤκοντα V. *ibid.* ἐπιθρονοῦντες] Vulgo ἐπιθρονοῦντες. 7. Πουδεντίῳ] ποδεντίῳ V. 17. ἐνεκάλουν V. ἐκκάλουν P. 18. δηῶσαι] δηϊῶσαι PV. 19. βάρθρου] βαράθρου AV.

Bacchi, fratris Salomonis, praefecit urbibus Africae; Pentapoli quidem Cyrum maiorem natum, Tripoli vero Sergium. Ad hunc, cum in urbe Lepidum magna degeret, armati magno numero venerunt Mauri, qui dicuntur Leucathae, spargentes in vulgus, se ob eam causam adducere, ut ab Sergio munera ad principatus insignia consueta acciperent, itaque pax sancitur. At Sergius, de sententia Pudenti Tripolitani, quem initio belli Vandali Justiniano Aug. operam adversus Vandalos navasse in superiore libro commemoravi, octoginta, qui inter Barbaros illos spectatiui erant, in urbem accepit, satis se facturum pollicitus omnibus postulatis; caeteros in suburbis manere iussit. His octogenis fide data vim abfueram, eosdem ad epulas invitavit: quos sane fraudulentum animo urbem esse ingressos serunt, ut Sergium insidiosè peremerent. Ubi ventum est in colloquium, cum alia Romani oblikerant, tam iniquam suarum segetum populationem. Quae naso suspendens Sergius, e sedili surrexit suo, voluitque abire. Mox e Barbaris quidam, humerali eius arrepto, ipsum retentare nititur. Iam ei circumfundebantur etiam caeteri, tumultuantes,

γίου δορυφόρων τὸ ξίφος σπασάμενος τοῦτον δὴ τὸν Μαυρούσιον
 διεχρήσατο. καὶ ἀπ' αὐτοῦ ταραχῆς, ὡς τὸ εἶκος, γενομένης
 ἐν τῷ ὁματίῳ μεγάλης, οἱ Σεργίου δορυφόροι τοὺς βαρβάρους
 ἅπαντας ἔκτειναν. καὶ αὐτῶν εἰς, ἐπειδὴ κτενομένους τοὺς ἄλ-
 5 λους εἶδε, τοῦ τε οἰκήματος, ἵνα δὴ ταῦτα ἐπράσσειτο, ἐκπεπή-
 δηκε, λαθὼν ἅπαντας, ἔς τε τοὺς ὁμογύλους ἀφικόμενος τὰ
 σφίσι ξυμπεισόντα ἐδήλου. οἱ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες ἔς τε τὸ οἶ- B
 κεῖον στρατόπεδον κομίζονται δρόμῳ καὶ ἔν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν
 ἐν ὅπλοις ἐπὶ Ῥωμαίους ἐγένοντο. οἷς δὴ ἀμφὶ πόλιν Λεπτιμύ-
 10 γναν ἀφικόμενοις Σέργιος τε καὶ Πουδέντιος παντὶ τῷ στρατῷ
 ὑπηγητῶν. τῆς τε μάχης ἐκ χειρὸς γενομένης τὰ μὲν πρῶτα
 ἐνίκων Ῥωμαῖοι καὶ τῶν πολεμίων πολλοὺς ἔκτειναν, καὶ αὐτῶν
 τὸ στρατόπεδον ληισάμενοι τῶν τε χρημάτων ἐκράτησαν καὶ γυ-
 ναικῶν τε καὶ παίδων ἐξηνδραπόδισαν μέγα τι χρῆμα. ὕστερον
 15 δὲ Πουδέντιος θράσει ὑπερσκέπτῳ ἐχόμενος θνήσκει. Σέργιος
 δὲ ἔξν Ῥωμαίων στρατῷ, ἥδη γὰρ καὶ συνεσκόταζεν, ἐς Λεπτι-
 μάγναν ἐσήλασε.

Χρόνῳ δὲ ὕστερον οἱ μὲν βάρβαροι μέλζονι παρασκευῇ ἐπὶ C
 Ῥωμαίους ἐστράτευσαν. Σέργιος δὲ παρὰ Σολόμωνα τὸν θεῖον H 153
 ἐπιστάλῃ, ἔφ' ᾧ καὶ αὐτὸς μέλζονι στρατῷ ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἴοι·
 οὗ δὴ καὶ Κῦρον τὸν ἀδελφὸν εὔρεν. οἱ τε βάρβαροι ἐς Βυζάν-
 κιον ἀφικόμενοι πλεῖστα ἐξ ἐπιδρομῆς ἐλίθισαντο τῶν ἐκεῖνη χω-
 ρίων· Ἀντάλας δὲ (οὐπερ ἐν τοῖς ἐμπροσθεν λόγοις ἐμνήσθη,

3. μεγάλης] μεγάλῃ A. 7. ξυμπεισόντα HL. συμπεσόντα P. 9. Λε-
 πτιμάγναν] λεπτιμάγαν HL. 23. ἐμπροσθεν] ἐμπροσθε L.

cum unus e Sergii protectoribus, stricto ense, Maurum illum confecit. Unde exorte, ut sit, in cubiculo tumultu gravi, Sergii protectores necem Barbaris omnibus intulere, praeterquam uni; qui simul ac sociorum caedem fieri vidit, e conclavi, in quo haec patrabantur, prosiluit furtim, et ad populares elapsus, casum exposuit. Quo audito, in castra revolarunt, et cum caeteris omnibus in Romanos arma sumperunt. Illis ad Leptimagnam progressis, universum exercitum eduxere obviam Sergius Pudentiusque. Inito cominus praelio, superiores quidem principio Romani, stragem Barbarorum fecere, eorumque castris direptis, pecuniarum potiti sunt, et mulierum puerorumque ingentes greges in servitutum abduxere. Subinde vero Pudentius inconsiderata audacia periit, ac iam primis se intendentibus tenebris, Leptimagnam Sergius cum Rom. exercitu ingres- sus est.

Maiori postea apparatu suscepta a Barbaris in Romanos expeditione, Salomonem patrum suum Sergius adiit, rogaturus, uti ipse validiorem exercitum in hostes duceret: Cyrum quoque fratrem suum apud eum offendit. Ingressi Byzacium Barbari, maximam provinciae illius partem incursione vastarunt. Iamque Antalas, cui constanti erga Romanos fide,

ἅτε Ῥωμαίοις πιστοῦ διαμεινήμετος, καὶ δι' αὐτὸ μόνου ἐν Βα-
 ζακίῳ Μαυρουσίων ἔρχοντος) ἤδη Σολόμωνι ἐπεκαλεσαμένους
 ἐτύγγαθεν, ὅτι τε τὰς σιτήσεις, αἷς αὐτὸν βασιλεὺς ἐτετιμῆται,
 D Σολόμων ἀφείλετο καὶ τὸν ἀδελφὸν τὸν αὐτοῦ ἔκτεινε, ταραχῇ
 αὐτοῦ τινα ἐς Βυζακηνοὺς γινομένην ἐπετεγκών. τότε γοῦν τοῦ-5
 τος Ἀντάλας τοὺς βαρβάρους ἄσμενός τε εἶδε καὶ ὁμαιχμίᾳ
 V 422 ποιησάμενος ἐπὶ Σολόμωνά τε καὶ Καρχηδόνα σφίσιν ἠγήσατο.
 Σολόμων δὲ, ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσε, παντὶ τῷ στρατῷ ἄρας ἐκ'
 αὐτοῦς ἦι, καὶ καταλαβὼν ἀμφὶ πόλιν Τεβέστην, ἔξ ἡμερῶν
 ὁδῷ Καρχηδόνοιο διέχουσαν, ἰστροτοπεδεύσατο αὐτὸς τε καὶ οἱ
 Βάκχου τοῦ ἀδελφοῦ παῖδες, Κῦρός τε καὶ Σέργιος καὶ Σολόμων
 ὁ νεώτατος. δέσας τε τὸ τῶν βαρβάρων πλῆθος ἔπεμψε παρὰ
 τῶν Ἀσσιθῶν τοὺς ἄρχοντας, μεμφόμενος μὲν ὅτι δὴ ἔνοσπονδοι
 Ῥωμαίων ὄντες εἶτα ἐν ὑπλοῖς γινόμενοι ἐκ' αὐτοῦς ἤκουσι, τῇ
 δὲ εἰρήνῃ ἀξιών ἐν σφίσι κρατύνασθαι, ὄρκους τε ὁμῆσθαι τοῦς
 P 289 δεινοτάτους ὑπέσχετο, ἥ μὴν ἀμνηστία τῶν πεπραγμένων ἐς αὐ-
 τοὺς χρῆσασθαι. χλευάζοντες δὲ τὰ εἰρημμένα οἱ βάρβυροι πάν-
 τως αὐτὸν ὁμῆσθαι τὰ Χριστιανῶν λόγια ἔφασαν, ἅπερ καλεῖν
 εὐαγγέλια νενομίκασιν. οὐκοῦν ἐπιειδὴ Σέργιος ταῦτα ὁμῶσας εἶτα
 τοὺς πιστεύσαντας ἔκτεινε, βουλομένοις σφίσι αὐτοῖς εἶη ἐς μά-
 χην ἰούσι τούτων δὲ τῶν λογίων ἀποπειράσασθαι, ὅποιαν τινὰ
 πρὸς τοὺς ἐπιόρκους δύναμιν ἔχουσιν, ὅπως αὐτοῖς βεβαιώτατα

1. μόνου P et Grotius. μόνον AHL.
 Λεβάνθων.

13. Ἀσσιθῶν] Legebatur

quemadmodum supra retuli, id consecutus erat, ut selus Mauris Byzacen-
 nis praecesset, inimicitias cum Salomone suscepserat, quod annonam, quam
 Imperator ipsi assignaverat, Salomon intervertisset, fratremque ipsius
 morte mulcasset, criminatus, auctorem eum fuisse cuiusdam motus inter
 Byzacenos conciti. His de causis labenti Antalas anime istos Barbaros
 in conspectum admisit, initaque societate, contra Salomonem et Carthagi-
 nem duxit. Qua de re factus certior Salomon, in eos copias eduxit
 omnes, nactusque ipsos ad urbem Tebestam, quae Carthagine dierum sex
 iter abest, ibi cum Bacchi fratris sui filiiis Cyro, Sergio, ac Salomone
 natu minimo metamisit. Barbarorum numero territus, misit ad Leban-
 tharum duces, et cum illis expostulavit, quod arma in Romanos sibi foe-
 dere coniunctos moverent; pacem potius firmandam esse; offerre se ius-
 iurandum sanctissimum, quo fidem faceret, quidquid patrasent, oblivione
 deletum iri. Barbari risu excipientes dicta, respondent, ipsum utique per
 sacras iuraturum literas Christianorum, quas evangelia vocare solent:
 porro velle se, postquam illa Sergius iuramento adhibuisset, et eos, qui
 ipsi credidissent, necasset, velle se, inquam, praelio experiri quam habe-
 rent vim divina illa oracula in periueros; ut cum fide certissima ad pa-

παστεύσαντες οὕτω δὴ ἐπὶ τὰς ξυνθήκας καθιστῶνται. ταῦτα Σολόμων ἀκούσας τὰ ἐς τὴν ξυμβολὴν ἐξηρτύετο.

Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ μοίρα τινὶ τῶν πολεμίων λείαν ὅτι πλείστην Β
ἀγούσῃ ξυμβάλων καὶ μάχῃ νικήσας ἀφελὼν τε τὴν λείαν ἐφύ-
5 λασσε πᾶσαν. δυσανασχετοῦσι δὲ τοῖς στρατιώταις καὶ δεινὰ
ποιοιμένοις, ὅτι δὴ αὐτοῖς οὐκ ἐδίδου τὰ λάφυρα, ἔφασκεν ἀνα-
μένειν τὸ τοῦ πολέμου πέρας, ὅπως δὴ ἅπαντα τηνικαῦτα διανέ-
μονται, καθάπερ ἂν ἐς τὴν ἀξίαν ἐπιβάλλον ἐκάστῳ φαίνεται.
ἐπεὶ δὲ αὐθις οἱ βάρβαροι πύσῃ τῇ στρατιᾷ ἐς ξυμβολὴν ὤρμητο,
10 ἐνταῦθα Ῥωμαίων τέ τινες ἀπελλποντο καὶ οἱ ἄλλοι οὐ ξὺν προ-
θυμίᾳ ἐς τὴν παρύταξιν ἤεσαν. καὶ πρῶτον μὲν ἀγχώματος ἐγε-
γόνει ἡ μάχη, ὕστερον δὲ πλήθει πολλῷ ὑπερβαλλομένων τῶν
Μαυρουσίων, Ῥωμαίων μὲν οἱ πολλοὶ ἔφηνον, Σολόμων δὲ καὶ C
ἀμφ' αὐτὸν τινες χρόνον μὲν τινα βαλλόμενοι ἀντείχον, ὕστερον
15 δὲ ὑπερβιαζομένων τῶν πολεμίων σπουδῇ ἔφηνον, ἕς τε ῥύακος
ἐκείνῃ ῥέοντος χαράδραν ἀφίκοντο. ἐνθα δὴ ὀκλάσαντός οἱ τοῦ
ἵππου Σολόμων ἐκπίπτει ἐς ἔδαφος, καὶ αὐτὸν κατὰ τάχος χειρὶν
οἱ δορυφόροι ἀράμενοι ἐπὶ τοῦ ἵππου καθίζουσιν. περιώδυνον δὲ
γεγονότα καὶ ἀδύνατον ἔτι τοῦ χαλινοῦ ἔχεισθαι καταλαβόντες οἱ
20 βάρβαροι αὐτὸν τε κτείνουσι καὶ τῶν δορυφόρων πολλούς. αὕτη
τε τοῦ βίου τελευτὴ Σολόμωνι ἐγένετο.

4. μάχη L. μάχην P. 13. „ἐφηνον Reg.“ MALT. Sic ALHm.
ἐφηνον HP. 21. „σολόμενοι Reg.“ MALT. Sic LHM. σολόμε-
νος HP.

ctionem componendam accederent. Haec ubi accepit Salomon, se ad pugnam accinxit.

Postridie, cum hostili agmine, maximam praedam abducente, congressus, eam pariter cum victoria retulit, ac negata sibi spolia querentibus frementibusque militibus, belli finem expectandum dixit, ut omnia tunc pro cuiusque merito dividerentur. Ad pugnam deinde cum universo exercitu redeuntibus Barbaris, Romanorum nonnulla pars abfuit; ceteri gravate in aciem exierunt. Initio quidem ancipiti Marte certatum est: dein vero Mauri, numero longe superiores, Romanorum maximam partem disiecerunt in fugam. Telorum grandini restitit aliquandiu Salomon cum parva suorum manu; qui hostibus tandem praevalentibus coacti cedere, cum ad rivi proximi praecipitem alveum contentissime fugientes ventissent, succidens in crura equus Salomonem excussit. Ille protectorum manibus confestim erectus, et in equum sublatas, cum prae dolore nimio iam tractare frenum nequiret, comprehensus a Barbaris trucidatur, una cum stipatorum non paucis. Hunc Salomon vitae exitum habuit.

- D κβ'. Τελευτήσαντος δὲ Σολόμωνος, Σέργιος αὐτοῦ, ὡς περ
 εἰρηται, ἀδελφιδοῦς ὢν, δόντος βασιλέως, παρῆλθε τὴν Λιβύης
 ἀρχήν. ὃς δὴ φθορὰς πολλῆς αἰτιώτατος τῷ Λιβύων γένει ἐγί-
 νετο, ἅπαντές τε αὐτοῦ τῇ ἀρχῇ ἤχθοντο, ἄρχοντες μὲν, ὅτι
 P 290 ἀξύνετος ὢν κομιδῇ καὶ νέος τὸν τε τρόπον καὶ τὴν ἡλικίαν ἀλο-
 ζονικώτατος γέγονεν ἀνθρώπων ἀπάντων, ὕβριζε τε λόγῳ οὐδὲν
 ἐς αὐτοὺς καὶ ὑπεριώρεα, πλούτῳ τε καὶ δυνάμει καὶ τῇ τῆς ἀρ-
 χῆς ἐξουσίᾳ ἐς ταῦτο αἰὲν ἐπιχρώμενος· οἱ δὲ στρατιῶται, ὅτι δὲ
 ἄνδρὸς τε καὶ μαλθακὸς παντάπασιν ἦν· οἱ δὲ Λίβυες, διὰ τι
 ταῦτα καὶ ὅτι γυναικῶν τε καὶ χρημάτων ἀλλοτριῶν ἄτοκός τις
 ἐραστὴς ἐγεγόνει. μάλιστα δὲ πάντων ὁ Σισινιόλου Ἰωάννης τῇ
 Σεργίου δυνάμει χαλεπῶς εἶχε. ἀγαθὸς γὰρ ὢν τὰ πολέμια καὶ
 H 154 διαφερόντως εὐδόκιμος, ἀχαρίστου τοῦ ἀνθρώπου ἀτεχνῶς ἐτι-
 B χιν. διὸ δὴ οὔτε αὐτὸς οὔτε ἄλλος τῶν πάντων οἰδεῖς ὄπλα ὤ-
 ταιρειν ἐν τοῖς πολέμοις ἠβούλοντο. τῷ δὲ Ἀντίλα οἷ τε Μαυ-
 ροῦσιοι σχεδόν τι ἅπαντες εἶποντο καὶ Στότζας ἐκ Μανριτανίας
 V 423 μετὰ πεμπτος ἦλθεν. ἐπεὶ τε οὐδεὶς σφίσιν ἐπιεξίμει τῶν πολ-
 μίων, ἦγόν τε καὶ ἔφερον ληϊζύμενοι ἀδελῶς ἅπαντα. τότε Ἀ-
 τύλας Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ γράμματα ἔγραψεν. ἐδήλῳ δὲ ἡ γρα-
 φὴ τάδε „Δουῖλος μὲν εἶναι τῆς σῆς βασιλείας οὐκ ἂν οὐδὲ αὐτὸς
 ἀρηθθεῖην, Μαυροῦσιοι δὲ πρὸς Σολόμωνος ἐν σπονδαῖς πεποι-

4. τε addidi ex AL, et addebat in annot. Hoerschellus. 10. καὶ
 ὅτι] ὅτι om. HL; habet Hm. 11. Σισινιόλου] σισινιόλου H
 Sisinii RV ut p. 282 b. 15. πολέμοις] πολέμοις HL.

22. Defuncto Salomone, Sergium, qui, uti diximus, eius erat ex fratre nepos, Africae praeposuit Imperator. Multarum is calamitatum, quibus Afri sunt confictati, praecipuus auctor extitit. Ipsius dominatum graviter omnes ferebant: duces quidem, quod, quamvis oppido rudia, et cum aetate, tum moribus iuvenis esset, ipse tamen per arrogantiam, quam mortales omnes vincebat, contumellis afficeret licentissime, et despiceretur, ad hoc divitiis, potentia, ac sui muneris auctoritate nunquam non abutens: milites vere, quod effeminatum et molissimum omnino noceant: Afri denique, cum easdem ob causas, tum quod perditie mulieratus, opumque alienarum avidissimus esset. Omnium maxime potentia Sergii effende-
 debatur Ioannes, Sisinii filius, quoniam, licet virtute bellica ac nobilitate excelleret, nihilominus ingratisimum hominem experiebatur. Quo fiebat, ut nec ipse, nec omnium quisquam unus ad bellum egredi, et repugnare hostibus vellet. Cuncti fere Mauri se adiunxerant Antalae: aderat etiam Stoxas evocatus e Mauritania, et cum in eos nemo erumperet, agebant omnia forebantque impune. Quo tempore Antalas Iustiniano Aug. scripsit in hanc sententiam. *Haud equidem me maiestatis tuae servum esse inficio: verum, post sanctam inter nos pacem, iniquissime habiti a Salomone Mauri, arma porquam inviti ceperunt, non in te,*

Θότεις ἀνόσια ἔργα ἐν ὅπλοις ὡς μάλιστα ἡταγκασμένοι γηγόνασιν, οὐ σοι ταῦτα ἀντιφροντες, ἀλλὰ τὸν ἐχθρὸν ἀμυνόμενοι, καὶ διαφερόντως ἐγώ. οὐ γὰρ ὅσον με τῶν σιτήσεων ἀποστρεφῆν ἔγω, C ἔσπερ μοι πολλῷ πρότερον χρόνῳ Βελισάριός τε διώρισε καὶ αὐτὸς 5 δέδωκας, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀδελφὸν τὸν ἐμὸν ἔκτεινεν, οὐδὲν αὐτῷ ἀδίκημα ἐπενεγκεῖν ἔχων. τὴν μὲν οὖν δίκην παρὰ τοῦ ἡδικοῦ-τος ἡμῶς λαβόντες ἔχομεν. εἰ δέ σοι βουλομένη ἐστὶ δουλεύειν τε Μαυρουσίους τῇ σῇ βασιλείᾳ καὶ πάντα ὑπηρετεῖν ἥπερ εἰώθασι, Σέργιον μὲν τὸν Σολόμωνος ἀδελφιδοῦν ἐνθύνδε ἀπαλλαγέντα 10 ἐπανήκειν παρὰ σέ κεινεν, ἄλλον δὲ στρατηγὸν ἐς Λιβύην πέμπε. οὐ γάρ σε ἐπιλείφουσιν ἄνδρες ξυνητοὶ τε καὶ Σεργίου τῷ παντὶ ἀξιώτεροι· ἔως γὰρ οὗτος τῷ σῷ ἐξηγεῖται στρατῷ, εἰρήνην ἐς D τε Ῥωμαίους καὶ Μαυρουσίους ξυνίστασθαι ἀμήχανά ἐστιν.“ Ἀντίλας μὲν τοσαῦτα ἔγραψε. βασιλεὺς δὲ ταῦτα ἀναλεξάμε- 15 νος καὶ μαθὼν τὸ κοινὸν ἀπάντων ἐς Σέργιον ἔχθος, οὐδ' ὥς πα-ραλύειν αὐτὸν τῆς ἀρχῆς ἤθελε, Σολόμωνος τὴν τε ἄλλην ἀρε-τὴν καὶ τὴν τοῦ βίου καταστροφὴν ἀσχυρόμενος. ταῦτα μὲν οἷν ἐφάρτετο τῇδε.

Σολόμων δὲ, ὁ Σεργίου ἀδελφὸς, δόξας ξὺν τῷ θείῳ Σο- 20 λόμῳ ἐξ ἀνθρώπων ἀφανισθῆναι, πρὸς τε τῶν ἄλλων καὶ τοῦ ἀδελφοῦ ἡμελῆθη· οὐ γάρ τις αὐτὸν περιόντα ἔγνω. ἐτόγχανον δὲ ζωγρήσαντες αὐτὸν, ἅτε νέον κομιδῇ ὄντα, Μαυρουσίοι, καὶ αὐτοὶ ἀνεπυθύνοντο ὅστις ποτὲ εἴη. ὁ δὲ Βανδίλος μὲν γένος,

3. μς] μὲν HL. Is. ms Hm.

4. ἄσπερ] ἔσπερ HL: ἔσπερ L

corr. 15. ἔχθος] ἔχθος L a pr m.

sed contra inimicum, a me inprimis oppugnandum. Etenim non tantum privare me est ausus annona, quam a Belisario mihi iamdiu decretam ipse concessisset, sed fratrem etiam meum innocentem sustulit. Nunc, postquam poenas ab iniquo receperimus, et Mauros maiestati tuae subditos, et omnino pro more obsequentes habere vis, Salomonis ex fratre nepotem Sergium hinc ad te revoca, aliumque Magistrum militum in Africam mitte. Nec vero penuria tibi est virorum prudentum, qui Sergium omni meritorum genere superent. Nunquam autem pax cogmentari Romanos inter ac Mau-ros poterit, quamdiu copias talis his imperabit. Haec scripsit Antalas: quae cum Imperator legisset, audiissetque Sergium omnibus invisum esse, ne his quidem adduci possit, ut ei potestatem abrogaret, Salomonis vir- tuti ac morti tristissimae honorem habens. Ita res ibat.

Cum autem Salomon Sergii frater una cum Salomone patruo mor- tuus crederetur, de illo nemini, ne ipsi quidem Sergio, curae erat: ne- que enim superstitem eum quisquam sciebat. Porro Mauri, quod esset admodum adolescens, capto vitam concesserant. Iussus domum ac genus odere, respexit Vandalum se esse et Salomonis servum: amicum habere

- P 291 Σολόμωνος δὲ δοῦλος ἔφασκεν εἶναι. φίλον μέντοι τῶν τινα λα-
τρῶν, Πηγάσιον ὄνομα, εἶναι οἱ ἐν τῇ πόλει Λαρίβω, πλησίον
που οὐσῃ, ὃς αὐτὸν ὠνήσατο τὰ λύτρα διδοῦς. οἱ μὲν οὖν Μαν-
ρουσίοι ἄγχιστα τοῦ τῆς πόλεως περιβόλου γενόμενοι ἐκάλουν τι-
τὸν Πηγάσιον καὶ οἱ Σολόμωνα ἰδεῖαντον, ἡρώτων τε. εἰ οἱ τοῦ-5
τον ὠνεῖσθαι πρὸς ἡδονῆς ἐστι. καὶ ἐπεὶ ὠμολόγου ὠνήσασθαι, πε-
τήκοντά οἱ χρυσοῖς ἀπέδοντο τὸν Σολόμωνα. ἐντὸς δὲ τοῦ περι-
βόλου γενόμενος Σολόμων τοὺς Μαυρουσίους, ἔτε πρὸς αὐτοῦ
μειρακίου ὄντος ἐξηπατημένους, ἐτάσσει. αὐτὸς γὰρ ἔφασκε
B Βάχχου μὲν παῖς, Σολόμωνος δὲ ἀδελφιδοῦς εἶναι. Μαυροῦ- 10
σίοι δὲ τοῖς τε ξυμπесоῦσι περιαλγοῦντες καὶ θανά ποιούμενοι,
ὅτι δὴ Σεργίου τε καὶ Ῥωμαίων ἐνέχυρον καρτερὸν ἔχοντες εἶνα
οὕτω παρέργως ἀφῆκαν, ἐς Λαρίβον τε ἀφίκοντο καὶ αὐτοῖς ἐς
πολιορκίαν κατέστησαν, ὅπως τὸν Σολόμωνα ξὺν τῇ πόλει αἰρή-
σωσιν. οἱ δὲ πολιορκούμενοι τῶν βαρβάρων τὴν προσεδρείαν 15
κατορρωδῆσαντες, ἐπεὶ οὐδὲ τὰ ἐπιτήδεια ἰσομισάμενοι ἔτυχον,
τοῖς Μαυρουσίοις ἐς λόγους ἦλθον, ἐφ' ᾧ χρήματα μεγάλα περι-
βαλλόμενοι τὴν προσεδρείαν εὐθὺς διαλύσωσιν. οἱ δὲ οἷα ἂν
ἐλεῖν βίᾳ τὴν πόλιν οἰόμενοι, ἐπεὶ Μαυρουσίοις τευχμαχεῖν οὐ-
δαμῇ ἤσκηται, σπανίζειν τε τὰ ἐπιτήδεια τοῖς πολιορκουμένοις 20
C ἥμισυ ἔγνωσαν, τοὺς τε λόγους ἐνεδέχοντο καὶ τρισχίλους κεκο-
μισμένοι χρυσοῦς τὴν πολιορκίαν διέλυσαν, καὶ οἱ Λευάθαι ἐκ'
οἷκου ξύμπαντες ἀνεχώρησαν.

6. ὠνήσεσθαι] ὠνήσασθαι L corr. Hm. 7. χρυσοῖς] χρυσοῦ HL.
8. Σολόμων addidi ex A. 9. αὐτὸς γὰρ] Legebatur αὐτὸς γὰρ
Σολόμων. 11. ξυμπесоῦσι] ξυμπесоῦσι L. 13. οὕτω] οὕ-
τως L. *ibid.* αὐτοῖς add. HL: om. P. 15. 18. προσεδρείαν] Vulgo
προσεδρείαν. 18. εὐθὺς] Vulgo εὐθὺ. 22. Λευάθαι] Λίβα-
θα L. λιβάθαι H. Λιβάνθαι P. Λενάνθαι Scaliger. Leucathae RV.

Laribi (urbs haec vicinia erat) medium quemdam, Pegasium nomine, a
quo redimeretur. Accedunt Mauri ad urbis moenia; accite Pegasie Sa-
lomonem exhibent; rogant, cumque emere lubeat. Pacto aurocorum L. pre-
tio, Salomonem dimittunt: qui urbem ingressus, Mauros, a se quamvis
adolescentule circumscriptos, sannis explosit, tunc se Bacchi filium, et ab
eo Salomonis nepotem professus. Hinc dolore incensati Mauri, ac secum
indignant, quod, cum Sergii Romanorumque firmum pignus haberent,
id abire adeo negligenter siviassent; ad urbem Laribum confuunt, eosque
animo obsidium capessent, ut Salomonem cum illa pariter capiant. Ob-
sessos invasit timor: quo impuls, quoniam nullos comitatus invexerant,
cum Mauris agunt, ut, grandi accepta pecunia, obsidionem extemplo sol-
vant. Illi desperata urbis expugnatione, quod ad oppugnandos muros
inexercitati sint Mauri, cum etiam ignorarent cibariorum penuria labo-
rare obsessos, ad conditionem accedunt, tribusque aurocorum acceptis mil-
libus, obsidionem solvant. Tum Lebanthae omnes domum repetiere.

κη'. Ἀντάλας δὲ καὶ ὁ τῶν Μαυρουσιῶν στρατὸς ξυνελέ- V 424
 γοντο αὐτοῖς ἐν Βυζακίῳ, καὶ αὐτοῖς Σισίνιος ξυνῆν, στρατιώτας
 τε ὀλίγους τινας καὶ Βανδύλους ἔχων. Ἰωάννης δὲ ὁ Σισινιόλου,
 πολλὰ λιπαρούντων Λιβύων, στρατεύματα ἀγέρας ἐπ' αὐτοὺς ἤλ- D
 5 θεν. ἐτόνχανε δὲ Ἰμέριος Θροῦξ τῶν ἐν Βυζακίῳ καταλόγων ἄρ-
 χων, ὃν δὴ τότε Ἰωάννης ἐκέλευε πάντας ἐπαγόμενον τοὺς ταύτη
 καταλόγους ξὺν τοῖς ἐκάστω ἡγουμένοις ἐλθόντάς ἐς χωρίον Μενε- H 155
 φέση, ὃ ἐστὶν ἐν Βυζακίῳ, σφίσι ξυμμίξαι. ὕστερον δὲ ἀκούσας
 ἐνταῦθα ἱστοροποδεῦσθαι τοὺς πολεμίους, Ἰμερίῳ ἔγραφε τὰ
 10 τε ξυμπεσόντα δηλῶν καὶ σφίσι ἐπαγγέλλων ἐτέρωθεν ἀναμλύν-
 οθαι, ὅπως μὴ κατὰ μόνας, ἀλλὰ κοινῇ ἅπαντες ὑπαντιάσωσι
 τοῖς πολεμίσι. τύχη δὲ τινι οἱ ταῦτα τὰ γρόμματα ἔχοντες ὁδῶ
 ἐτέρῳ χρησάμενοι τὸν Ἰμέριον εὑρεῖν οὐδαμῇ ἴσχυσαν, ἀλλὰ ξὺν
 τῷ στρατῷ ἐμπεπτωκώς ἐς τὸ τῶν ἐναντίων στρατοπέδον γέγονεν
 15 ὑπὸ ταῖς ἐκείνων χερσίν. ἦν δὲ τις ἐν τούτῳ τῷ Ῥωμαίων στρα- P 292
 τῷ νεανίας Σεβηριανὸς, Ἀσιατικοῦ παῖς, Φοῖνιξ, Ἐμμεσηνὸς γέ-
 νος, καταλόγου ἵππικοῦ ἄρχων. ὃς δὴ μόνος ξὺν τοῖς ἄμφ'
 αὐτὸν στρατιώταις, πεντήκοντα ὄνσι, τοῖς πολεμίσι ἐς χεῖρας
 ἤλθε. καὶ χρόνον μὲν ἀντεῖχόν τινα, ἔπειτα δὲ πολλῶν πλήθει
 20 βιαζόμενοι ἐς λόφον ἀνέδραμον ἐνταῦθ' αἱ ὄντα, ὃς δὴ φρού-
 ριον οἷ' ἀσφαλὲς ἦν. διὸ δὴ ὁμολογίᾳ σφᾶς αὐτοὺς τοῖς ἐναν-
 τίοις ἐνταῦθα ἐπ' αὐτοὺς ἀναβεβηκάσι παρέδωκαν. οἱ δὲ οὔτε

3. Σισινιόλου] σισινιόλου H. Sisimii RV. Vid. ad p. 290 a.
 4. ἀγέρας L. ἐγέρας P. 7. „Μενεφέση] Leg. Μενεφέσην.“
 MALT. Menepheesian RV. 8. ξυμμίξαι] ξυμμίξαι P. 9. ἱστορο-
 ποδεῦσθαι] στρατοποδεῦσθαι L a pr. m. 21. σφᾶς αὐτοὺς]
 σφᾶς (σφᾶς L) αὐτοῖς HL.

23. Iterum Antalas ac Maurorum exercitus in Byzacio coiere, socio
 Stoea cum exigua Romanorum militum ac Vandalorum manu. Filius ve-
 ro Sisinniolii Iohannes, sollicitis precibus Afrorum victus, collectas copias
 in eos duxit, atque Himerium Thracem cum omnibus, quibus praeerat,
 numeris Byzacenlis ac singulorum ducibus Menepheesen in Byzacio sitam
 petere, et vires iungere sibi iussit. Postea compertum habens ibi hostes
 metatos esse, Himerio per literas quid contigisset significat, mandatque
 ut secum alibi coeat; ne separate, sed una omnes illis occurrant. Forte
 accidit, ut diversum ingressi iter tabellarii, deerraverint ab Himerio; qui
 in hostium castra atque adeo manus delapsus est. In eo Romanorum ex-
 ercitu erat Severianus adolescens, Asiatici filius, natione Phoenix, ortu
 Emesenus, turmae equestris ductor. Praeter hunc et L. eius milites, ne-
 mo manum cum hoste conseruit. Illi quidem impetum aliquandiu susti-
 nere: deinde vero multitudine oppressi, evasere cursu in collem proxi-
 mum, ubi castellum erat non satis firmum. Quamobrem hostibus, qui illo
 ascenderunt, se permisere. Nec Severianum, militante quemquam spo-

αὐτὸν οὕτε τῶν στρατιωτῶν τινα ἔκλειναν, ἀλλὰ ζωγράφουσαντες
 ἅπαντας, Ἱμέριον μὲν ἐν φυλακῇ ἔσχον, τῷ δὲ Στότζα τοὺς στρα-
 B τιώτας παρῆδονσαν, ὁμολογοῦντας σφίσι ξὺν προθυμίᾳ πολλῇ ἐπὶ
 Ῥωμαίους στρατεύσεσθαι· τὸν μὲντοι Ἱμέριον, ἦν μὴ τὰ ἐπαγ-
 γελλόμενα ποιῇ, κτείνειν ἡκέλουν. ἐπήγγελλον δὲ πόλιν Ἀδρα-
 μητὸν ἐπιθαλασσίαν μηχανῇ τιτι σφίσι ἐνδοῦναι. καὶ ἐπεὶ αἱ
 ἰσχυρίζετο βουλομένῳ εἶναι, ἐπὶ Ἀδραμητὸν σὺν αὐτῷ ἦσαν.
 τῆς πόλεως ἀγχοῦ γενόμενοι Ἱμέριον μὲν ὀλίγῳ ἔμπροσθεν ξὺν
 στρατιώταις τῶν Στότζα ἐπομένων τισὶν ἔπεμψαν, Μαυρουσαίους
 δεδεμένους δῆθεν ἐφέλκοντα, αὐτοὶ δὲ ὀπισθεν εἶποντο. καὶ τῷ 10
 Ἱμερίῳ εἰπεῖν τοῖς ἐφεστῶσι ταῖς τῆς πόλεως πύλαις ἐπέστελλον,
 ὥς νικῆῃ μὲν κατὰ κράτος ὁ βασιλεὺς στρατὸς, ἦξει δὲ Ἰωάν-
 C νης αὐτίκα δὴ μάλα, πληθὺς Μαυρουσίων δορυαλώτων ἄγων
 ἀριθμοῦ κρείσσον· οὕτω τε τῶν πυλῶν σφίσι ἀνοικνυμένῃς,
 ἐντὸς τοῦ περιβόλου ξὺν τοῖς ἅμα αὐτῷ ἰοῦσι γενέσθαι. καὶ ἐκ 15
 μὲν κατὰ ταῦτα ἐποίη. Ἀδραμητινοὶ δὲ οὕτως ἔξαπατηθέντες
 (οὐ γὰρ ἀπιστῶν τῷ πάντων ἄρχοντι τῶν ἐν Βυζαντίᾳ στρατιω-
 τῶν αἶχον) τὰς πύλας ἀναπετάσαντες τοὺς πολεμικοὺς ἐδέχοντο.
 τότε δὴ οἱ ξὺν τῷ Ἱμερίῳ ἐσβάντες σπασάμενοι τὰ ξίφη τὰς πό-
 λας ἐπιτιθέναι τοὺς ταύτῃ φύλακας οὐκ ἔτι εἶον, ἀλλὰ πάντα τῷ 20
 πόλει αὐτίκα ἐδέξαντο τὸν τῶν Μαυρουσίων στρατὸν. ληισάμε-
 D νοί τε αὐτὴν οἱ βάρβαροι καὶ φύλακας καταστησάμενοι ὀλίγους

4. στρατεύσεσθαι ALPm. στρατεύσασθαι HP. 5. ἐπήγγελλον]
 ἐπήγγελλε H. 10. δῆθεν AHL. δῆθεν τῷ λόγῳ P ex Maltretii
 coniectura. 13. δορυαλώτων] Vulgo δορυαλώτων. 16. Ἀδρα-
 μητινοὶ] Vulgo Ἀδραμητινοί.

liarunt vita Barbari, sed cum omnes cepissent vivos, Himerio in custo-
 diam dato, milites, se in Romanos arma luros magno studio pollicen-
 tes, Stozae tradiderunt: Himerio mortem, nisi imperata faceret, intenda-
 runt. Mandarunt autem, aliqua arte officeret, ut Adrumeto, urbe mari-
 tima, potirentur. Ut collibitum id sibi esse asseveravit Himerias, Adru-
 metum cum eo petunt. Urbi iam propinqui, illum medico intervallo prae-
 mittant, nonnullis Stozae militibus stipatum, et Mauros in speciem vin-
 ctos trahentem interea, dum ipsi subsequerentur. Haec autem praecepe-
 rant, nuntiaret portae custodibus, vi victum ac fozum hostem ab Impera-
 toris exercitu, moxque affuturum Ioannem cum Maurorum captivorum tur-
 ba innumerabili: tum reclusa porta, urbem cum comitatu intraret. Mo-
 rem is gessit, itaque decepti Adrumetiani, cum nihil esset cur duci mili-
 tum omnium, qui in Byzacio alebantur, diffiderent, reserata porta, ho-
 stes acceperunt. Qui cum Himerio ingressi erant, eductis protinus gla-
 diis, ne portam custodes clauderent prohibuere, omnemque Maurorum
 exercitum admiserant in urbem: qua direpta, ac parvo munita praesidio,

τεινὺς ἀπηλλάσσοντο. Ῥωμαίων δὲ τῶν ζυγρηθέντων τινὲς μὲν
φυγόντες ἐς Καρχηδόνα ἦλθον, ἐν τοῖς Σεβηριανός τε καὶ Ἰμέ-
ριος ἦν. ἐκ Μαυρουσίων γὰρ τοῖς φεύγειν ἐθέλουσιν οὐ χαλεπὸν
ἦν. πολλοὶ δὲ καὶ ξὺν τῷ Στότζα οὐ τι ἀκούσιοι ἔμειναν.

5 Χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον τῶν τις ἱερίων, Παῦλος ὄνο-
μα, ὃς δὴ ἐφεστήκει τῇ τῶν νοσούντων ἐπιμελείᾳ, κοινολογησά-
μενος τῶν λογίων τισίν, αὐτὸς μὲν, ἔφη, ἐς Καρχηδόνα στα-
λήσομαι καὶ κατὰ τάχος ξὺν στρατῷ ἐπανήξω ἐλπίδα ἔχω, ὅμιν
δὲ μελήσει τῇ πόλει τὸ βασιλέως στράτευμα δέξασθαι. οἱ μὲν
10 οὖν αὐτὸν βρόχοις τισὶν ἀνάψαντες νύκτωρ ἀπὸ τοῦ περιβόλου
καθῆκαν, ὃ δὲ παρὰ τῆς θαλάσσης τὴν ἡύα γενόμενος, ὀλκάδος V 425
τε ἀλιέων ἐπιτυχὼν ἐνταυθὰ πη οὔσης χρήμασι πολλοῖς ἀναπέσας P 293
τοὺς ταύτῃ κυρίους ἐς Καρχηδόνα ἔπλει. οὗ δὴ καταπλεύσας
καὶ Σεργίῳ ἐς ὅσιν ἔλθων τόν τε λόγον ἅπαντα ἔφρασε καὶ στρώ-
15 τευμα λόγου ἄξιον ὡς Ἀδραμητὸν ἀγκασσομένην δίδόναι ἡξίαν.
καὶ ἐπεὶ ταῦτα Σέργιον ἥκιστα ἤρεσκεν, αἶτε τοῦ ἐν Καρχηδόνι
στρατοῦ οὐ πολλοῦ ὄντος, ὃ δὲ ὀλίγους οἱ στρατιώτας τινας δι-
δόναι ἐδεῖτο, λαβὼν τε ἄνδρας οὐ πλέον ὀγδοήκοντα, ἐπενόμει
τοιάδε. νηῶν τε ἄθροισιν καὶ ἀκάτων συγχῶν ποιησάμενος ναύ-
20 τας τε πολλοὺς ἐνταυθὰ ἐσεβίβασε καὶ Αἰθνας ἄλλους, ἱμάτια
περιβεβλημένους, ἃ δὴ Ῥωμαίων οἱ στρατιώται εἰώθασιν ἐνδιδύ- B
σκεισθαι. ἄρας τε τῷ παντὶ στόλῳ εὐθὺς Ἀδραμητεῦ κατὰ τέχος H 156

2. Σεβηριανός] σεβηριανός AHL. 6. ἐφεστήκει L corr. Hm.
ἐνεστήκει AL. ἐστήκει HP. 7. λογίων] λογίων HL et Reg.
apud Malt. 11. ἡύα] Vulgo ἡύα. 13. ταύτῃ HL. ταύ-
της P. 22. εὐθὺς] Vulgo εὐθύς.

Barbari discesserunt. Romanorum, qui vivi in eorum potestatem vene-
rant, elapsi nonnulli se recepere Carthaginem: Severianus atque Hime-
rius in illo fuere numero. Quisquis enim Mauris fuga subtrahere se vo-
lebat, facile poterat. Multi a Stoa digredi noluerunt.

Aliquanto post sacerdos quidam (Paulo nomen erat) nosocomio
praefectus, cum civitatis optimatibus quibusdam agens, Equidem ipse,
inquit, Carthaginem proficiam, spe ductus, fore ut cum copiis propediem
redeam: vobis vero ut in urbem Caesarianus inromittatur exercitus curae
sit. Cum illi funibus religatum e muro nocte demiserunt. Hinc ipse ad
litus maris progressus, ac navigium piscatorium nactus, ab illa, ad quas
id pertinebat, multa impetravit pecunia, ut Carthaginem veheretur. Quo
delatus, et ad Sergium introductus, rem plane enuntiavit, validasque co-
pias petiit, utpote qui recipere Adrumetum pararet. Rennenti Sergio, et
Carthaginienensis praesidii tenuitatem causanti institit, ut aliquot saltem
sibi milites adiungerentur. Assumptis tandem non amplius octoginta, hanc
artem excogitat. Collecta magna vi navium scapharumque, nautas pluri-
mos aliosque Afros in eas imponit, militum Romanorum more vestitos.
Tum oram solvit, et recta Adrumetum versus cum omni classe celeriter

ἔλει. καὶ ἐπὶ αὐτῆς ἄγχιστα ἐγγόνου, πέμψας τινὰς λάτρε
τοῖς τῆς πόλεως δοκίμοις ἐσήμενεν ὡς Γερμανὸς ὁ βασιλεὺς ἀπε-
ψνὸς ἐς Καρχηδόνα ἐναγχος ἦκων Ἀδραμητηνοῖς λόγου πολλοῦ
ἄξιον στρατεύμα πέμψει. οἷς δὲ θαρσύνοντας ἐκέλευε τὴν νύκτα
ἐκείνην ἀνακλῖναι σφίσι πυλὶδα μίαν. οἱ δὲ τὰ ἐπηγγελμένας
ἐποίουν. οὕτω τε ὁ Παῦλος ξὺν τοῖς ἐπομένοις ἐντὸς τοῦ περ-
C βόλου γενόμενος τοὺς τε πολεμίους ἅπαντας ἔκτεινε καὶ βασίλει
Ἀδραμητὸν ἀνισώσατο, ἥ τε ἀμφὶ Γερμανῶ φήμη ἐνθ' ἐνδε ἀρ-
ξαμένη ἄχρι ἐς Καρχηδόνα ἐχώρησεν. οἱ δὲ Μαυροῦσιοι καὶ ὁ
Στότζας ξὺν τοῖς ἐπομένοις ταῦτα ἀκούσαντες κατ' ἀρχὰς μὲν 15
κατωρρώδησάν τε καὶ ἐς τὰς Λιβύης ἐσχατίας φεύγοντες ὄχοντο,
ἔπειτα δὲ γνόντες τὸν ἀληθῆ λόγον δεινὰ ἐποιούντο, εἰ αὐτοὶ
Ἀδραμητηνῶν φεισάμενοι πάντων τοιαῦτα πρὸς ἐκείνους πεπόν-
θασιν. διὸ δὴ πανταχῇ ἐπισκήψαντες ἀνὸςιν Λίβυος ἔργα εἰργά-
σαντο, οὐδεμιᾶς ἡλικίας φεισάμενοι, γέγονέ τε τότε ἀνθρόπων 15
ἔρημος ἐπὶ πλεῖστον ἡ χώρα. Λιβύων γὰρ τῶν ἀπολελειμμένων
D οἱ μὲν ἐς τὰς πόλεις διέφευγον, οἱ δὲ ἐς τὴν Συκίλιαν καὶ νήσους
τὰς ἄλλας. οἱ μέντοι λόγμοι ἅπαντες ἐς Βυζάντιον ἤλθον, ἐν
τοῖς καὶ Παῦλος ἦν, ὁ τὴν Ἀδραμητὸν ἀνασωσάμενος βασιλεῖ.
οἱ τε Μαυροῦσιοι ἀδελότερον ἅπαντες, ἅτε οὐδενὸς σφίσι ἐπὶ 20
ιόντος, ἡγόν τε καὶ ἔφερον ἅπαντα καὶ ξὺν αὐτοῖς ὁ Στότζας ἐν
δυνάμει ὦν ἦδη. Ῥωμαῖοι γὰρ αὐτῷ στρατιῶται πολλοὶ εἶποντο,

3. Ἀδραμητηνοῖς] Ἀδραμητινοῖς P et similiter infra. 4. πέμψει]
Vulgo πέμφοιεν. πέμψαιεν, sed deleto ν, L. 5. σφίσι L. σφί-
ειν P.

navigat. Ut proxime urbem venit, quosdam submittit, qui significant
primariis civibus, Germanum, Augusti ex fratre nepotem, modo Cartha-
ginem advectum, florentem exercitum Adrumetinis mittere. Quo nuntio
erectis mandat, ut ea nocte portam unam aperiant. Exequentur illi
mandata: itaque Paulus in urbem cum comitibus acceptus, facta hostium
interseccione, Adrumetam Augusto recuperavit: fama autem de Germano
hic excitata, Carthaginem usque pervasit. His Mauri ac Stozas, quique
ipsum sequebantur, auditis, initio quidem adeo territi fuere, ut ad oras
extremas Africae fugerint. At postea re, ut vere se habebat, comperta,
graviter commoti sunt, quod cum ipsi Adrumetinis omnibus peperciissent,
tam male essent ab iis habiti. Quapropter effuso quoqueversum impetu,
in Afros, sine ullo aetatis discrimine, feritatem immanem exercuerunt.
Tunc temporis magna erat in agris solitudo: cum Afri, quos ferrum re-
liques fecerat, partim in urbes, partim in Siciliam aliasque insulas dif-
fugissent. Primores omnes Byzantium se contulere: quo in numero Pau-
lus fuit, is qui Imperatori Adrumetum recuperaverat. Interea Mauri uni-
versae, nulla eruptione prohibiti, omnia impune vastabant, et cum illis
Stozas, iam potens. Ipsum enim Romani milites magno numero seque-

οἱ μὲν αὐτόμολοι ἦγοντες, οἱ δὲ κατ' ἀρχὰς μὲν ἀγμάλωτοι γε-
γενημένοι, ἐθελούσιοι δὲ αὐτοῦ μέιναντες. Ἰωάννης δὲ, οὗ δὴ
λόγος τις ἦν ἐν Μαυρουσίοις, Σεργίῳ προσκυκρονικῶς ἐς τὰ μά-
λιστα ἡσυχίαν ἤγεν.

- 5 κδ'. Ἐν τούτῳ δὲ βασιλεὺς ἄλλον ἐς Λιβύην στρατηγὸν P 294 .
Ἀρεόβινδον ξὺν στρατιώταις ὀλίγοις τισὶν ἐπεμψεν, ἄνδρα ἐκ
βουλῆς μὲν καὶ εὖ γεγονότα, ἔργων δὲ πολεμίων οὐδαμῶς ἔμπει-
ρον· καὶ ξὺν αὐτῷ Ἀθανάσιον ὑπαρχον ἄρτι ἐξ Ἰταλῶν ἦγοντα
ἔστελλε καὶ Ἀρμενίους ὀλίγους τινάς, ὧν Ἀρταβάνης τε καὶ
10 Ἰωάννης ἦρχον, Ἰωάννου παῖδες, Ἀρσακίδαι μὲν γένος, ἔναγ-
χος δὲ ἀπολιπόντες τὸ Περσῶν στράτευμα, ἐς τε Ῥωμαίους αὐ-
θις ξὺν τοῖς ἄλλοις Ἀρμενίοις αὐτόμολοι ἦγοντες. ξυνῆν δὲ τῷ
Ἀρεόβινδῳ ἥ τε ἀδελφὴ καὶ Πρεϊέκτα ἡ γυνή, Βυγλεντίας θυ-
γάτηρ τῆς βασιλέως Ἰουστινιανοῦ ἀδελφῆς. οὐ μὴν οὐδὲ Σέργιον B
15 μετεπέμπετο, ἀλλ' αὐτόν τε καὶ Ἀρεόβινδον Λιβύης στρατηγοὺς
ἐκέλευεν εἶναι, τήν τε χώραν καὶ τῶν στρατιωτῶν τοὺς καταλό-
γους διελομένους. ἐπέβαλλε δὲ Σεργίῳ μὲν τὸν πόλεμον διενεγ-
κεῖν πρὸς τοὺς ἐν Νουμιδίᾳ βαρβάρους, Ἀρεόβινδῳ δὲ τοῖς ἐν
Βυζακίᾳ Μαυρουσίοις αἰεὶ διαμάχεσθαι. καταπλεύσαντός τε τοῦ V 426
20 στόλου τούτου ἐς Καρχηδόνα Σέργιος μὲν ἐπὶ Νουμιδίας ξὺν τῷ
οἰκίῳ στρατῷ ἀπὼν ὤχετο, Ἀρεόβινδος δὲ Ἀντάλαν τε καὶ
Σιτότζαν ἰστορατοπεδεύεσθαι μαθὼν ἀμφὶ πόλιν Σικαβενερίαν,
τριῶν ἡμερῶν ὁδῷ Καρχηδόνης διέχουσας, Ἰωάννην τὸν Σισιν- C

13. Πρεϊέκτα] πρεϊκτα HL.

22. Σικαβενερίαν] σικαμενερίας
LHm et Reg. apud Malt. Sicaeneriam RV.

bantur: quorum alii ad eum sponte transfugerant, alii initio capti, post-
modum volentes lubentesque apud illum remanserant. Ioannes, quem in
aliquo numero ponebant Mauri, offensus Sergio, plane cessabat.

24. Id temporis alterum militiae Magistrum cum paucis militibus in
Africam misit Imperator. Is erat Areobindus, genere quidem clarissimus
in ordine senatorio, sed plane armorum rudis. Misit cum ipso Praefec-
tum Anthanasium, qui ex Italia non ita pridem venerat, et Armenos ali-
quos, quibus praecerant Artabanes ac Ioannes, Ioannis filii, Arsacidae, et
recenti transfugio a Persarum exercitu ad Romanos reversi cum caeteris
Armenis. Habebat secum Areobindus sororem suam, et Preiectam uxo-
rem, filiam Vigilantiae, sororis Iustiniani Aug. qui ne tum quidem Ser-
gium revocavit, sed pariter cum Areobindo Magisterium militare Africae
gerere iussit, provinciis et numeris militum divisit bifariam. Ac Sergio
cum Numidiae Barbaris, Areobindo cum Mauris Byzacenis bellum perpe-
tuum iaiunxit. Appulsa Carthaginem classe, in Numidiam Sergius cum
suis copiis profectus est. Areobindus vero, ubi Antalam ac Stozam non
procul Sica venerat (urbs illa tridui distat Carthagine) castra metatos
audivit, Ioannem Sisanolioli filium cum exercitus flore destinat, et Sergie

νόλου ἐπ' αὐτοῖς ἐκέλευεν ἵνα τοῦ στρατοῦ ἀπολεξάμενον αἷ τι ἄριστον ἦν· τῷ δὲ Σιγρίῳ ἔγραφε τοῖς ἀμφὶ τὸν Ἰωάννην ἀναμέγνυσθαι, ἔφ' ᾧ κοινῇ ἅπαντες ὁμόσα τοῖς πολέμοις χωρήσουσα. Σίργιος μὲν οὖν τῶν τε γεγραμμένων καὶ τοῦ ἔργου τούτου ὀλγωρεῖν ἔγνω, ὁ δὲ Ἰωάννης ἔξιν ὀλίγη στρατῷ ἀμυθῆται ἡνάγκαστος τῷ πολέμιον πλήθει ἐς χεῖρας ἵναί. ἦν δὲ αὐτῷ τε καὶ Σιτίτζα μέγα τι αἶε ἐς ἀλλήλους ἔχθος, ἐκάτερός τε αὐτῶν ἠῦχετο φονεὺς θάτερου γεγόμενος οὕτω δὴ ἔξ ἀνθρώπων ἀφανισθῆναι. τότε γοῦν, ἐπειδὴ τάχιστα ἡ μάχη ἐν χερσὶ γήγνησθαι ἔμελλεν, ἄμφω ἐκ τῶν στρατοπέδων ἐλαύνοντες ἐπ' ἀλλήλους ἤλθοι. ὁ μὲν οὖν Ἰωάννης ἐντίνας τὸ τόξον ἔει προσκόντα τὸν Σιτίτζαν κατὰ βουβῶνα τὸν δεξιὸν ἐπιτυχὼν βάλλει, ὁ δὲ καιρίαν τυκίς αὐτοῦ ἔπεσεν, οὐπω μὲν τεθνεὺς, χρόνον δὲ ὀλίγον τινα τάπητ' ὁ ἐπιβιωσόμενος τῇ πληγῇ. ἐπελθόντες δὲ πάντες αὐτίκα, ὥσπερ τε αὐτῷ εἶποντο καὶ ὁ τῶν Μαυρουσίων στρατὸς, Σιτίτζαν μὲν ὀλγωψυχοῦντα ἐπὶ δένδρου τινὸς ἔθεντο, αὐτοὶ δὲ θυμῷ πολλῷ ἐπὶ τοὺς πολέμιους χωρήσαντες τὸν τε Ἰωάννην καὶ Ῥωμαίους ἅπαντας, αἵτε πλήθει πολλῷ ὑπεραίροντες, οὐδενὶ πόνῳ ἐκρέψαντο. τότε δὴ φασιν εἰπεῖν τὸν Ἰωάννην ὡς ἡδὺν τινα θάνατον θνήσκει, ἐπεὶ οἱ τὰ τῆς εὐχῆς ἀμφὶ τῷ Σιτίτζα ἐς πέρας ἀφῆνται. χῶρος δὲ τις ἦν κατάντης ἐνταῦθα, οὗ δὴ αὐτὸν ἀποβάλλει ὀκλάσας ὁ ἵππος. ἔφ' ὃν αὐθις αὐτὸν ἀναδραφίσκειν περῶμενον καταλαβόντες οἱ πολέμοι κτείνουσι, ἄνδρα γενόμενον

6. τῷ πολέμῳ] Vulgo τῶν πολέμων. Articulum om. L. 12. τυκίς] τυκίς A. 18. ἐκρέψαντο] ἐκτρέψαντο L a pr. m. 20. τῷ σιτίτζα AL. τὸν Σιτίτζαν P.

scribit, uti suas cum Ioanne copias cepulet, quae iunctis viribus petatur hostia. At literas remque ipsam in postremis habente Sergie, Ioanni paucorum duci necesse fuit cum infinita hostium multitudo conferre manum. Cum autem inter illum ac Stozam capitale odium inveterasset, alter alterum manu sua conficere, et peracta caede mori peroptabat. Tum igitur, proxime atqueam praelium iniretur, ex acie uterque sua admissis equis concourrit. Adhuc Stozas accedebat, cum Ioannes, intento arcu, dexterum illius inguem transiit. Stozas letali accepto vulnere cecidit, haud exanimis quidem, sed post ictum huiusmodi non diu vitam prodecurus. Statim omnes accurrere, tum Stoziani, tum Mauri; et postquam deficientem animo viribusque ad arborem deposuere, in adversarios animose inveci, Ioannem ac Romanos omnes nullo negotio in fugam verterunt, quippe cum illos longe numero superarent. Ioannem in eo rerum articulo dixisse ferunt, iam sibi mortem iocundam fore, quando concepi in Stozam voti compos evasisset. Ibi locus quidam declivis erat: ubi Ioannes lapsus in caput equo excussus, cum in eum saltu denue sese tollere conaretur, ab hostibus comprehensus et onesus est, vita clarissi-

δόξῃ τε καὶ ἀρετῇ μέγαν. ὅπερ ὁ Στότζας μαθὼν ἰτελεύτησε, τοσοῦτον εἰπὼν, ὥς ἥδιστα τὸ λοιπὸν θνήσκει. ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ B καὶ Ἰωάννης Ἀρμένιος Ἀρταβάνου ἀδελφὸς θνήσκει, ἔργα ἐς τοὺς πολεμίους ἐπιδειξάμενος ἀρετῆς ἄξια. βασιλεὺς δὲ ταῦτα ἀκούσας περιώδυνός τε τῇ τοῦ Ἰωάννου γεγονώς ἀρετῇ, μάλιστα ἀξύνφορόν τε νομίσας εἶναι τοῖν δυοῖν στρατηγοῖν τὴν ἀρχὴν ἔχειν, τὸν μὲν Σέργιον εὐθὺς μεταπεμψάμενος ἐς Ἰταλίαν ξὺν στρατῷ ἔστειλεν, Ἀρεοβίνδῳ δὲ ἅπαν τὸ Λιβύης παρέδωκε κράτος.

καί. Γόνθαρς δὲ δυοῖν μηνὶν ὕστερον ἢ Σέργιος ἐνθένδε C 10 ἀπὼν ὄχρετο τυραννίδι ἐπέθετο τρόπῳ τοιῷδε. ἐτύγχανε μὲν αὐτὸς τῶν ἐν Νομισδαίς καταλόγων ἡγουμένος διατριβὴν τε διὰ τοῦτο ἐνταῦθα ἔχων, ἔπρασσε δὲ λάθρα ἐς Μαυρουσίους ὅπως ἐπὶ Καρχηδόνα χωρήσουσιν. αὐτίκα τοίνυν ἔκ τε Νομισδαίας καὶ Βυζακίου πολεμίων στρατὸς ἐς ταῦτὸ ἀγγεγεμμένος ἐπὶ Καρχη- 15 δόνα σπουδῇ πολλῇ ἦσαν. ἦγετο δὲ Νομισδῶν μὲν Κοντζίνας τε καὶ Ἰάβδας, Βυζακηνῶν δὲ Ἀντάλας. ξυνῆν δὲ αὐτῷ καὶ Ἰωάννης ὁ τύραννος ξὺν τοῖς ἐπομένοις, δν δὴ οἱ στρατιῶται, D Στότζα τετελευτηκότος, ἄρχοντα σφίσιν αὐτοῖς κατεστήσαντο. γνοὺς δὲ Ἀρεόβινδος τὴν ἐφοδὸν ἄλλους τε τῶν ἀρχόντων ξὺν 20 τοῖς ἐπομένοις ἐς Καρχηδόνα καὶ Γόνθαρν μετεπέμψατο. παρῆν δὲ αὐτῷ ξὺν τοῖς Ἀρμενίοις καὶ Ἀρταβάνης. ὁ μὲν οὖν Ἀρεόβινδος Γόνθαρν ἐξηγεῖσθαι παντὶ τῷ στρατῷ ἐπὶ τοὺς πολεμίους V 627

3. Ἀρταβάνου] ἀρταμάνου L. 6. δυοῖν] δυεῖν L. *ibid.* ἔχειν delet Grotius. 13. καρχηδόνα ALHm. καρχηδόνας AmHP.

14. ἀγγεγεμμένος] Vulgo ἀγγεγεμμένος.

me et magna cum laude fortitudinis acta. Stozas, necis huius accepto nuntio, efflavit animam, id unum effatus, se iam suavissime emori. Ioannes quoque Armenus frater Artabanis, in hac pugna editis in hostem facinoribus generoso dignis pectore, cecidit. Haec ubi Imperator auditit, dolorem magnum ex infelici Ioannis virtute capiens, ac secum reputans militiae Magisterium bifariam dividi sine maximo detrimento non posse, evocatum protinus Sergium, in Italiam cum exercitu misit: Areobindum universae Africae praefecit.

25. Altero post mense quam Sergius inde discesserat, hac via Gontharis ad tyrannidem grassatus est. Cum Numidiae militaribus numeris praecesset, ibique ex officio moraretur, cum Mauris clanculum agit, ut Carthaginem infesti peterent. Itaque e Numidia atque Byzacio collectae in unum hostiles copiae magna contentione ad Carthaginem repente iter direxerunt. Numidis Cutzimas et Iabdas imperabant, Byzacenis Antalas; cui se suosque adiunxerat Ioannes tyrannus, quem milites post obitum Stozae principem suum creaverant. Certior factus de illorum adventu Areobindus, cum alios duces omnes eorumque milites Carthaginem revocavit, tum ipsum Gontharin, quocum erat Artabanus, et qui hunc sequebantur Armenii. Porro Gontharis iubenti Areobindo copias omnes in ho-

ἐκέλευεν. ὁ δὲ προθύμως οἱ τὰ ἐς πόλεμον ὑπηρετήσασιν ὑποσχόμενος ἐποίει τάδε. τῶν οἰκετῶν μὲν ἓνα, Μαυρούσιον μὲν γέ-
 P 296 νος, τέχνην δὲ μάγειρον, ἐς τὸ τῶν ἐναντίων στρατόπεδον ἐκέ-
 λευεν ἵκναι, καὶ δόκησιν μὲν τοῖς ἄλλοις παρέχισθαι ὅτι δὴ τὸν
 δεσπότην ἀποδρὰς ὄψετο, λάθρα δὲ τῷ Ἀντάλα εἰπεῖν ὥς αὐτῆς
 Γόνθαρης κοινωνεῖν βούλοιο τῆς Λιβύων ἀρχῆς. ὁ μὲν οὖν μά-
 γειρος κατὰ ταῦτα ἐποίει. ὁ δὲ Ἀντάλας τὸν μὲν λόγον ἀσμένως
 ἤκουσε, τοσοῦτον δὲ ἀπεκρίνατο, ὥς αἱ γενναῖαι τῶν πράξεις
 διὰ τῶν μαγείρων ἐπιγίνεσθαι τοῖς ἀνθρώποις οὐ πεφύκασιν. ταῦ-
 τα ἐπεὶ Γόνθαρης ἤκουσε, τῶν δορυφόρων ἓνα, Οὐλίθεον ὄνομα, 19
 ᾧ δὴ μάλιστα πιστοτάτῳ ἐχρήτο, παρὰ τὸν Ἀντάλα ἐθῆς
 ἐπεμψεν, ὥς ἀγχοτάτῳ Καρχηδόνος αὐτὸν παρακαλῶν ἵκναι.
 οὕτω γάρ οἱ τὸν Ἀρεόβινδον ἐξ ἀνθρώπων ἀφανιεῖν ἐπηγγέλλετο.
 B ὁ μὲν οὖν Οὐλίθεος κρίφα τῶν ἄλλων βαρβάρων Ἀντάλα ξυμ-
 βαίνει, ἐφ' ᾧ Βυζακίου μὲν Ἀντάλας ἄρχοι, τό τε ἡμῖσιν τῶν 15
 Ἀρεόβινδου χρημάτων ἔχων καὶ πεντακοσίους τε καὶ χίλους στρα-
 τιώτας Ῥωμαίους ξὺν αὐτῷ ἐπαγόμενος, Γόνθαρης δὲ τὸ βασι-
 λῆως ἀξίωμα λάβοι, Καρχηδόνος τε τὸ κράτος καὶ Λιβύης τῆς
 ἄλλης ἔχων. ταῦτα δὲ διαπεπραγμένους ἐπανῆκεν ἐς τὸ Ῥωμαίων
 στρατόπεδον, ὅπερ ἅπαν πρὸ τοῦ περιβόλου πεποίητο, ἐν σφί-20
 σιν αὐτοῖς τὰ φυλακτήρια πύλης ἐκάστης νειμάμενοι. οἱ δὲ βάρ-
 βαροι οὐ πολλῷ ὕστερον εὐθὺς Καρχηδόνος σπουδῇ πολλῇ ἤτεσαν,
 ἐν τε χωρίῳ τῷ Δελμῳ καλουμένῳ στρατοπεδευσάμενοι ἕμενον.

7. ὁ δὲ] ὁ δὲ οἱ HL. 9. οὐ πεφύκασιν P cum RV. οὐ om AHL.
 19. ταῦτα δὲ] ταῦτά τε Hm. 20. πεποίητο LmHm. πεποίη-
 ται AFm. πεποιέται HP.

stem ducere, suam in bello operam prompte pollicitus, fraudem hanc struxit. Maurum quemdam, e suis unum famulis, eundemque coquum ad castra hostium se ita conferre iussit, ut vulgo quidem servi speciem fugitivi praeberet, clam vero Antalae significaret, velle Gontharin cum ipso regnum Africae communicare. Nec defuit mandatis coquus. His Antalas quamvis libenter auditis, id unum respondit, praeclara negotia per coquos agitari inter homines non solere. Quibus verbis ad Gontharin perlatis, Ulitheum, satelliti sui fidiasimum, e vestigio ad Antalam destinat, eum hortans, ut proxime Carthaginem veniat: id si fecerit, facturum se recipit, ut Areobindus ex vivorum numero exturbetur. Demum Ulitheus, clam caeteris Barbaris, cum Antala pactionem hanc conficit: in potestate Antalae futurum Byzacium cum dimidia parte pecuniae Areobindi, ac Romanis militibus mille et quingentis: Gontharin cum regia dignitate, dominatu Carthaginis et reliquae Africae potiturum. His transactis, ad Romana castra revertitur, ab omni exercitu pro moenibus ita posita, ut inter copias pertarum custodia divisa esset. Haud multo post recta Carthaginem petere Barbari maturavere, et ad Decimum motati

ἐνθάδε τε ἄραντες τῇ ὑστεραίᾳ πρόσω ἐχώρουν. τινὲς δὲ ὑπαν- C
 τιάσαντες τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ, ἐς χεῖράς τε αὐτοῖς ἀπροσδό-
 κητοι ἦλθον καὶ Μαυρουσίων συχνοὺς ἐκτεῖναν. οὓς δὴ ὁ Γόν-
 θαρὶς εὐθὺς ἀνεκάλει κακῶν, ἅτε ἀνεπισκέπτως τε θρασυνομέ-
 5 νους καὶ τὰ Ῥωμαίων πράγματα ἐθέλοντας ἐς προὔπτον τινα ἐμ-
 βαλεῖν κίνδυνον.

Ἐν τούτῳ δὲ Ἀρεόβινδος πέμψας παρὰ τὸν Κουτζίναν λά-
 θρα ἔπρασσε προδοσίας πέρι. καὶ οἱ ὁ Κουτζίνας ὡμολόγησεν,
 ἐπειδὴν ἐν τῷ ἔργῳ γένωνται, ἐπὶ τε Ἀντάλαν καὶ Μαυρασίους H 158
 10 τοὺς ἐκ Βυζακίου τραπήσεσθαι. Μαυρούσιοι γὰρ οὔτε πρὸς ἄλ-
 λους ἀνθρώπων τινὰς οὔτε πρὸς ἀλλήλους τὸ πιστὸν ἔχουσι. ταῦ-
 τα ἐς Γόνθαριν ὁ Ἀρεόβινδος ἐξήνεγκεν. ὁ δὲ παρακρούεσθαι τε D
 καὶ ἀναβύλλεσθαι τὴν πρῶξιν ἐθέλων παρήγει τῷ Ἀρεόβινδῳ τὸ
 πιστὸν ἐς Κουτζίναν ὡς ἡκιστα ἔχειν, ἣν μὴ τοὺς παῖδας ἐν ὁμή-
 15 ρων λόγῳ παρ' αὐτοῦ λύβοι. Ἀρεόβινδος μὲν οὖν καὶ Κουτζί-
 νας λάθρα παρ' ἀλλήλους ἀεὶ πέμποντες ἀμφὶ τῇ ἐς Ἀντάλαν
 ἐπιβουλῇ διατριβὴν ἔσχον. Γόνθαρὶς δὲ αἰθὺς τὸν Οὐλίθεον
 στεῖλας ἔκπυστα τῷ Ἀντάλᾳ ἐποίησε τὰ πρᾶσσόμενα, καὶ ὅς
 οὔτε τι τῷ Κουτζίνᾳ ἐπικαλεῖν ἔγνω οὔτε ὅτι ἐπέπυστο τὴν ἐπι-
 20 βουλήν ἐνδηλος αὐτῷ ἐγεγόνει, οὐ μὴν οὐδέ τι ἐξήνεγκε τῶν αὐ-
 τῷ τε καὶ Γονθάριδι συγχειμένων. ἀλλήλοις δὲ ἄμφω πολέμοι
 τε καὶ δυσμενεῖς ταῖς γνώμας ὄντες νῦν τε πονηρῶ ξυνετάσσοντο, P 297
 ἐπὶ τε τὸν οἰκτεῖον ἐκάτερος φίλον ἀλλήλοις ξυστρατεύοντες ᾗσαν.

1. τε add. L. 16. Ἀντάλαν] Ἀντάλα P. 19. οὔτε — οὔτε]
 οὐδέ — οὐδέ P. ibid. ἐπικαλεῖν AL. ἐπιβαλεῖν P. 23. ξυ-
 στρατεύοντες] ξυστρατεύοντες L.

(id loco nomen erat) cum inde postridie movissent, progressi sunt. Ro-
 mani pars exercitus illis obviam facta, improviso impetu Mauris cladem
 non levem attulit. Eos Gontharis in castra quamprimum revocat, obiur-
 gatque inconsideratam audaciam, qua rem Romanam in apertum discri-
 men conicere vellent.

Interea per internuntios Cutzinam Areobindus ad prodicionem occulte
 sollicitabat. Recepit Cutzinas, se, fervente praello, arma in Antalam ac
 Mauros Byzacenos versurum. Nimirum Mauri nullam sibi invicem, ne-
 dum aliis nationibus fidem praestant. Huius consilii factus ab Areobin-
 do particeps Gontharis, idque ne ad exitum perduceretur mora impedi-
 re cupiens, hortatus est, ne Cutzinae prius fideret, quam eius liberos
 obsides accepisset. Dum autem instruendis Antalae insidiis crebros per
 internuntios Areobindus et Cutzinas tempus consumunt, iterum Gontharis
 Ulitheum mittit, Antalaeque quid in ipsum paretur indicat. Is vero se-
 cum statuit, nihil Cutzinae exprobrare, neque ullum signum edere patefa-
 ctiae sibi molitionis: pacta etiam inter ipsum et Gontharin conventa si-
 lentio texit. Itaque ambo alienati invicem, et consiliis discrepantes, ma-
 lo animo societatem gerebant, lunctisque armis ad suum quisque amicum

τοιαύτη μὲν γνώμη Κοιτζίνας τε καὶ Ἀντάλας ἐπὶ Καρχηδόνα τὸν Μαυρουσιῶν στρατὸν ἐπήγον. Γόνθαρης δὲ πτείνει μὲν τὸν Ἀρεόβινδον διανοεῖτο, τὸ δὲ μὴ δοκεῖν τυραννίδος ἐπιβατεύειν, ἐν παρατάξει λάθρα τοῦτο δοῦν ἤθελεν, ὅπως πρὸς ἐτέρων μὲν ἢ ἐκβουλή ἐς τὸν στρατηγὸν γεγενῆσθαι δόξειεν, αὐτὸς δὲ ἀναγκα-
 σθεῖν τῷ Ῥωμαίων στρατῷ ἀνελθεῖν τὴν Λιβύης ἀρχήν. ἀπάτη
 τοίνυν τὸν Ἀρεόβινδον περιελθὼν πείθει τοῖς πολεμίοις ἐπεξε-
 λθόντα ὁμώσει εἶναι, ἥδη που Καρχηδόνος ἄγχιστα ἤκουσιν. ἐδὲ
 B καὶ γοῦν αὐτῷ τῇ ὑστεραίᾳ παντὶ τῷ στρατῷ ἐξηγγέσθαι ἐπὶ τοῖς
 πολεμίοις ἅμα ἤλπι ἀνίσχοντι. ἀλλ' Ἀρεόβινδος ἀπείρως τε λίαν
 ἐς τὸ πρᾶγμα τοῦτο καὶ ὀκνηρῶς ἔχων μελλήσει ἐχρήτο οὐδενὶ λό-
 γῳ. μελετῶν τε γὰρ ὅπως ἐνδύσαιοι τὴν τῶν ὅπλων σκευὴν καὶ
 τᾶλλα ἔξαρτύμενος ἐς τὴν ἔξοδον τὸν πλείστον τῆς ἡμέρας ἀνέ-
 λωσε χρόνον. διὸ δὴ τὴν παρατάξιν ἐς τὴν ἐπιούσαν ἀποθέμε-
 νος ἡσυχῇ ἔμεινε. Γόνθαρης δὲ αὐτὸν ἐξεπύθεις τὴν μέλλουσαν
 πεποιεῖσθαι ὑποτοπήσας, ἅτε τῶν πρασσομένων αἰσθανόμενον,
 ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς τόν τε φόνον τοῦ στρατηγοῦ καὶ τῆς τυραννίδος
 τὴν ἐπίθειν ἐπιτελεῖν ἔγνω.

H 428
C

καί. Ἡμέρα τε τῇ ἐπιγενομένῃ ἐποίει τάδε. τὰς πύλας
 ἀναπετάσας, οὗ δὴ αὐτὸς φυλακὴν εἶχε, λίθους μὲν ὑπερφρεῖς
 ἐνερθεῖν ἔθηκεν, ὥς μὴ τις αὐτὰς ἐπιτιθέσθαι εὐπειτῶς δύναιτο,
 ἄνδρας τε τεθωρακισμένους καὶ τὰ τόξα ἐν χερσὶν ἔχοντας ἀμφὶ
 τὰς ἐπάλξεις πολλοὺς ἔστησεν, αὐτὸς τε τὸν θώρακα ἐνδὺς εἰσή-

12. τε γὰρ Hm. τε γὰρ HL. γὰρ P.

tendebat. Hac mente Cutzina et Antala Maurorum exercitum ad urbem Carthaginem admoventibus, Areobindi caedem Gontharis meditabatur, eamque in acie, ne qua esset species occupatae tyrannidis, ita perpetrare volebat, ut ab aliis illata Magistro militum perniciēs videretur, ipse vero Africae imperium cogeretur arripere, ne id sibi Romani milites arrogarent. Igitur dolo circumveniens Areobindum, ei suadet, ut in hostes iam Carthagini proximos una secum exeat. Placet exercitum postridie primo sole in Barbarum ducere. Verum ad haec rudis segnisque Areobindus, cum tempus nulla de causa traheret, maximam diei partem in considerando quo pacto arma indueret, atque in exitu adornando contrivit. Quamobrem relecta in diem sequentem pugna, se domi continuit. Tum ratus Gontharis eum, fraude intellecta, moras de industria nexuisse, aperte Magistrum militum e medio tollere, et tyrannidem occupare decrevit.

26. Postridie haec egit Gontharis. Reclusa porta, cuius custodiae praecarat, praegrandes lapides ad inferius limen advolvit, ne quis eam facile clauderet: ac milites loricated arcubusque instructos magno numero ad murorum pinnae locavit: ipse lorica munitus in media porta co-

και ἐν μέσαις ταῖς πύλαις. ἐπενόει δὲ ταῦτα οὐ Μαυρουσίων
 ἔνεκα, ὅπως τῇ πόλει αὐτοὺς δέξεται· ἀβέβαιοι γὰρ Μαυρουσίοι
 παντάπασιν ὄντες ὑπόπτως ἔχουσιν ἐς πάντας ἀνθρώπους. τοῦτό
 τε αὐτοῖς οὐκ ἄπο τοῦ εἰκότος γενέσθαι ξυμβαίνει· ἐπεὶ οὗτις
 5 ἄπιστος ἐς τοὺς πέλαις καθέστηκε φύσει, οὐδὲ αὐτὸς πιστεύειν ὁ
 ὁτιοῦν δύναται, ἀλλ' ὑπόπτως ἔχειν ἀναγκάζεται ἐς πάντας ἀν-
 θρώπους ἐκ τῆς αὐτοῦ γνώμης τὸν τοῦ πέλαις σταθμώμενος τρό-
 πον. διὸ δὴ οὐδὲ Μαυρουσίους ἤλπιζε Γόνθαρης πιστεῦσαντάς
 οἱ ἐντὸς τοῦ περιβόλου γενήσασθαι, ἀλλ' ὅπως Ἀρεόβινδος ἐμ-
 10 πεσὼν ἐς μέγα τι δέος ἐς φυγὴν τε εὐθὺς ὁρμηθεῖη καὶ κατὰ τά-
 χος Καρχηδόνα ἀπολιπὼν ἐπὶ Βυζαντίου κομίζοιτο. καὶ ἔτυχέ P 298
 γε τῆς ἀληθοῦς ἐννοίας, εἰ μὴ χειμῶν μεταξὺ ἐπιγενόμενος διε-
 κώλυσε. μαθὼν δὲ Ἀρεόβινδος τὰ ποιούμενα, τὸν τε Ἀθανά-
 σιον καὶ τῶν δοκίμων τινὰς μετεπέμπετο. παρῇν δὲ οἱ καὶ Ἀρ-
 15 ταβάνης ἐκ τοῦ στρατοπέδου τρίτος αὐτὸς, τῷ τε Ἀρεοβίνδῳ
 παρῇναι μῆτε ἀναπεπτωκέναι μῆτε τόλμῃ τῇ Γονθάριδος ἐνδιδο-
 ναι, ἀλλ' αὐτίκα μάλα ἐπ' αὐτὸν ὁμοῦ ζὼν πῦσι τοῖς οἱ ἐπομέ-
 νοις βάντα ἔργον ἔχεσθαι, πρὶν τι περαιτέρω γεγονέναι κακόν.
 τὰ μὲν οὖν πρῶτα πέμψας Ἀρεόβινδος παρὰ Γόνθαριν τῶν ἐπι-
 20 τηδείων τινὰ, Φρέδαν ὄνομα, ἐκέλευεν ἀποπειρᾶσθαι τῆς αὐτοῦ
 γνώμης. ἐπεὶ δὲ ὁ Φρέδας ἐπανήκων οὐδαμῇ ἀπαρνεῖσθαι Γόν-
 θαριν τὴν τυραννίδα ἐσῆγγελλεν, ἤδη ἐπ' αὐτὸν ὥς ἐς μάχην B
 ἵεναι διανοεῖτο.

4. ἔπο L. ἀπό P. 7. αὐτοῦ] αὐτοῦ L. 12. γε] τε P. 13. βάν-
 τα L. ἰόντα P.

stitit. Id vero consilium cepit non Maurorum causa, quo videlicet in
 urbem eos acciperet: etenim Mauri, quoniam fidem penitus exuerunt,
 omnes suspectos habent, pro indole ac natura vitii; siquidem ut quisque
 est infido in vicinos ingenio, ita fidere cuiquam nequit; sed male de
 omnibus suspicari necesse habet, vicini ingenium suo metiens. Quare
 non sperabat Gontharis fore ut Mauri, ipsius fidem secuti, urbem intra-
 rent: verum hoc agebat, ut Areobindus animo consternatus, fugae sta-
 tim se commendaret, ac praeponere relicta Carthagine, Byzantium pe-
 teret. Neque illum fefellisset consilium, nisi impedimento fuisset, quae
 hoc interim spatio orta est in mari tempestas. Quid tum ageretur cer-
 tius factus Areobindus, Athanasium accit et quosdam ex optimatibus. Re-
 versus e castris affuit Artabanes, ipse tertius, et Areobindum hortatus
 est, ne animo concideret, neque audaciae Gontharidis manus daret: at
 sine mora cum illis, qui adessent, eum adoriretur, priusquam pestis ul-
 terius serperet. Ac primum quidem Areobindus Phredam familiarem suum
 ad Gontharin misit, eiusque animam tentare iussit. Ubi vero reversus
 Phredas tyrannidem profiteri Gontharin renuntiavit, tum demum statuit
 illum invadere.

PROCOPE

Ἐν τούτῳ δὲ Γόνθαρὶς Ἀρειόβινδον ἐς τοὺς στρατιώτας δίδω-
 ν, ὡς ἄνδρός τε εἶη καὶ ἅμα μὲν δεῖ ἐς τοὺς πολεμίας
 οὗ, ἅμα δὲ τὰς συντάξεις σφίσι ὡς ἥκιστα ἐθέλων δόδ-
 ῖρασμόν τε ξὺν Ἀθανασίῳ βουλευέται, καὶ αὐτίκα ἐκ Μα-
 ν ἀποπλεῖν μέλλουσιν, ὅπως οἱ στρατιῶται λιμῶν τε καὶ
 οὐσίῳ διαφθείρωνται μαχόμενοι, ἐκινδύνετό τε αἰετ
 βουλομένοις εἶη ἅμω ξυλλαβοῦσιν ἐν φυλακῇ ἔχειν. οὕτω
 λπιζε τὸν Ἀρειόβινδον ἢ τοῦ θορύβου ἡσθημένον φυχῇ χρά-
 ν, ἢ καταληφθέντα πρὸς τῶν στρατιωτῶν διαφθορῆσεσθαι
 λόγῳ. χρήματα μὲν αὐτὸς ὠμολόγει τοῖς στρατιώταις 10
 θαι ὅσαπερ αὐτοῖς τὸ δημόσιον ὤφλε. καὶ οἱ μὲν τούτῳ τε
 ἐνεδέχοντο, μεταξὺ δὲ Ἀρειόβινδος ξὺν τε Ἀρταβύῳ καὶ
 πομένοις ἐνταῦθα ἀφίκετο. καὶ γίνεται μάχη ἔν τε ταῖς
 σι καὶ κάτω ἄμφω τὰς πύλας, οὗ Γόνθαρὶς εἰστήκει, ἐν
 ἑτεροὶ τὸ ἔλασσον ἔσχον. ἔμελλόν τε ξυλλεγόμενοι ἐκ τῶν 15
 οπέδων, ὅσοι βασιλεῖ εὐνοϊκῶς εἶχον, τοὺς στασιώτας κατὰ
 ἐλεῖν. οὐ γὰρ ἅπαντας ὁ Γόνθαρὶς πω ἐξηπατήκει, ἀλλ'
 ἴστοι ἔτι ταῖς γνώμαις ἀκραιφνεῖς ἔμενον. Ἀρειόβινδος δὲ
 ἰρῶτον ἄνδρας κτεινομένους ἰδὼν (οὐ γὰρ πω ἐθαῖς τοῦ
 πτος τούτου ἐτύγγανεν ὢν) κατεπλάγῃ τε καὶ ἀποδειλιάσας, 20
 γκῶν τε τὰ δρώμενα γεύγει. ἔστι δέ τις ἐντὸς τοῦ περὶ-
 Καρχηδόνας νεῶς πρὸς τῇ τῆς θαλάσσης ἀκτῇ, οὗ δὴ ἄν-

ἐνεδέχοντο L. ἀνεδέχοντο P. 16. στασιώτας] στρατιώτας
 L. Conf. ad p. 273 b. 18. ἔτι om. L.

r haec non cessabat Gontharis Areobindum traducere apud mili-
 nsimulare ignaviae, ac dictitare, eum hostium adventu terrium,
 que cupiditate stipendia retinendi, moliri fugam cum Athanasio,
 iamprimum e portu Mandracio soluturos, ut milites cum Mauris
 pugnantes perire sinerent. Rogavit etiam, placeretne utrumque
 ndere, et tradere in custodiam? Qua ratione factum iri spera-
 Areobindus vel tumultu audito fugeret, vel a militibus captus
 ccideretur. Caeterum recipiebat, se omnia, quaecunque aera-
 deberet, stipendia soluturum. Dum illi dicta comprobant, ecce
 Artabane suorumque agmine Areobindus: ad murorum pinnae,
 ad portam, quam obsederat Gontharis, pugna committitur.
 ropendebat victoria; iamque e castris confluentes, quicunque
 studebant, expugnare seditiosos parabant (nondum enim Goo-
 nium animos errore perverterat; sed mente adhuc integra soli-
 ique stabant) cum Areobindus, tum primum fieri caedem ho-
 ens, necdum spectaculis eiusmodi assuetus, expavit, trepidans
 alia intueri sustinens, se in fugam dedit. Intra muros Cartha-

θρες οἰκοῦσιν, οἷς τὰ ἐς τὸ θεῖον ἀκριβῶς ἤσκηται· μοναχοὺς
 καλεῖν τοὺς ἀνθρώπους ἀεὶ νενομίκαμεν· τοῦτον Σολόμων δει-
 μάμενος τὸν νεῶν οὐ πολλῶ πρότερον τειχίσματι τε περιβαλὼν
 φρούριον ἐχυρώτατον κατεστήσατο. ἐνταῦθα καταφυγὼν Ἀρεό- V 429
 5 βινδος ἐσεπήδησεν, ἐνθα τὴν τε γυναῖκα καὶ τὴν ἀδελφὴν ἐτύγ-
 χανε πέμψας. τότε καὶ Ἀρταβάνης ἀπὼν ὤχετο; καὶ οἱ λοιπαὶ
 ἑξήμπαντες ἐνθένδε ἀνεχώρουν ὡς ἑκαστός πη ἐδύνάτο. Γόνθα- P 299
 ρις δὲ κατὰ κράτος νενικηκὼς ἐν τοῖς στρατιώταις τὸ παλάτιον
 ἔσχε, καὶ τὰς τε πύλας τὸν τε λιμένα ἐνδιελεχέστατα ἤδη ἐφύ-
 10 λασσε. πρῶτα μὲν οὖν τὸν Ἀθανάσιον μετεπέμπετο, καὶ ὃς
 αὐτῷ σὸδὲν μελλήσας ἦλθε. θωπεῖα τε πολλὴ χρώμενος δύκησιν
 παρείχετο ὡς αὐτῷ ὅτι μάλιστα ἡ πρῶξις ἀρέσκοι. ἔπειτα δὲ τὸν
 τῆς πόλεως ἱερέα πέμψας, Ἀρεόβινδον ἐκέλευε τὰ πιστὰ λαβόντα
 ἐς παλάτιον ἔκειν, ἀπειλήσας πολιορκήσκειν τε ἀπειθήσαντι καὶ
 15 μηκέτι αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τὰ πιστὰ δώσειν, ἀλλὰ πύση
 μηχανῇ ἐξελὼν κτείνειν. ὁ μὲν οὖν ἱερεὺς ὁ Ῥεπάρατος ἰσχυρὸς B
 ζετο Γονθάριδος γνώμη τῷ Ἀρεοβίνδῳ ὑμείσθαι, μηδὲν αὐτῷ
 ἄχαρι πρὸς ἐκείνου ἐυμβήσεσθαι φράσας, καὶ ὅα μὴ πειθομένῳ
 τῷ ἀνθρώπῳ ἠπειλησε. δεισας δὲ Ἀρεόβινδος ὡμολόγησεν αὐ-
 20 τίκα τῷ ἱερεῖ ἔψεσθαι, ἣν τὸ θεῖον λουτρὸν ἱερουργήσας, ἥπερ
 εἴδισται, εἶτα πρὸς αὐτοῦ οἱ ἐπομοσάμενος ἀμφὶ τῇ σωτηρίᾳ τὰ
 πιστὰ δοίη. ὁ μὲν οὖν ἱερεὺς κατὰ ταῦτα ἐποίη. Ἀρεόβινδος
 δὲ οὐδὲν τι μελλήσας αὐτῷ εἶπετο, ἱμάτιον ἀμπεχόμενος οὔτε

8. στρατιώταις] στασιώταις Pm.

9. ἐφύλασσε] ἐφύλαττε L.

20. λουτρὸν] λῦτρον H. λῦτρον L. λουτρον Hm.

gnis templum est ad maris lītus, ubi degunt viri in divino cultu exer-
 citatissimi, quos monachos vocare suevimus. Id Salomon paulo ante
 posuerat, itaque muro cinxerat, ut propugnaculi validissimi vicem prae-
 beret. Eo perfugit seque intulit Areobindus, quo et coniugem et soro-
 rem praemisera. Artabanes quoque evasit: caeteri, qua quisque potuit,
 elapsi sunt. Gontharis plenam adeptus victoriam, cum factionis palatium
 occupavit, optimasque custodias ad portas et portum disposuit. Tum
 priorem acciit Athanasium: qui actutum affuit, et scite blandiens, com-
 posita specie persuasit, maxime sibi probari facta. Deinde per urbis
 antistitem denuntiat Areobindo, uti in palatium veniat, accepta fide:
 renuenti obsidionem minatur, nec se fide publica cauturum ipsius salu-
 ti, sed machinis omnibus expugnato mortem illaturum. Reparatus (id
 antistiti nomen erat) asseveranter dixit Areobindo, iurare se Gonthari-
 dis nomine, ipsum ab eo nulla molestia affectum iri, rursus quid ille
 non obsequenti minatus esset exposuit. Territus Areobindus spondit
 praesuli, se continuo venturum, si ipse divino rite operatus lavacro,

στρατηγῶ οὔτε ἄλλω στρατευομένῳ ἀνδρὶ ἐπιτηδείως ἔχον, ἀλλὰ
 C δούλῳ ἢ ἰδιώτῃ παντῦνασι πρέπον, κασεῦλαν αὐτὸ τῇ Λατίνῳ
 φωνῇ καλοῦσι Ῥωμαῖοι. ἐπειδὴ τε ἀγχοῦ τοῦ παλατίου ἔγενετο,
 τὰ θεῖα ἐν χερσὶ λόγια παρὰ τοῦ ἱερέως λαβὼν τῷ Γονθάριδι ἐξ
 ὄψιν ἤλαθε. πρηνὴς τε πεσὼν χρόνον πολὺν αὐτοῦ ἔκειτο, τῆς
 ἐκτετηρίαν αὐτῷ τὰ τε θεῖα λόγια προτεινόμενος καὶ τὸ παιδίον,
 ὅπερ τοῦ θείου λουτροῦ ἀξιωθὲν ἔτυχεν, ἐφ' οὗ οἱ τὴν πύστιν ὁ
 ἱερεὺς, ὥσπερ μοι ἐρρήθη, παρέσχετο. ἐπεὶ δὲ αὐτὸν ἐξαπύ-
 στησεν ὁ Γόνθαρης μόλις, πρὸς τῶν ἱερῶν ἀπάντων ἀνεκπονθά-
 νετο τοῦ Γονθάριδος, εἰ οἱ τὰ τῆς σωτηρίας ἐν ἀσφαλεὶ κίτῳ καὶ
 καὶ ὅς θαρσεῖν αὐτὸν ἰσχυρότατα ἤδη ἐκέλευεν· οὐδὲν γὰρ ἔχον
 D πρὸς αὐτοῦ πείσεσθαι, ἀλλὰ τῇ ὑστερίᾳ ζὺν τε τῇ γυναικὶ καὶ
 τοῖς χρήμασιν ἐκ Καρχηδόνης οἰχήσεσθαι. εἴτα τὸν ἱερέα Ῥε-
 πάρατον ἀποπεμπόμενος, Ἀρεόβινδόν τε καὶ Ἀθανάσιον δεκαντῶ
 ζὺν αὐτῷ ἐν τῷ παλατίῳ ἐκέλευε. καὶ δεκνούντα μὲν τὸν Ἀρεό-
 βινδὸν ἐτίμα· πρῶτον γὰρ αὐτὸν ἐπὶ τῆς στιβάδος κατέκλισε,
 δεκνύσαντα δὲ οὐ μεθῆκεν, ἀλλὰ καθεύδειν ἐν τῷ κοιτῶνι μένον
 H 160 ἠνάγκαζεν· οὗ δὲ τὸν Οὐλλίθειον ζὺν ἐτέροις τισὶν ἐπ' αὐτὸν ἐπι-
 ψεν. ὥσπερ αὐτὸν κωκύνοντά τε καὶ ὀλολογαῖς συγκαῖς χρώμενον
 πολλὰ τε πρὸς ἔλεον ἐπαγωγὰ φθεγγόμενον ἐς αὐτοὺς κτείνουσαν.
 Ἀθανασίου μέντοι ἐφείσαντο, τὸ γῆρας, οἶμαι, τοῦ ἀνδραγαθῶς
 ὑπεριδόντες.

9. πρὸς Scaliger. Libri παρὰ. *ibid.* ἱερῶν P cum Scaligera. ἱ-
 ερέων HL. 17. δεκνύσαντα δὲ] δὲ om. L. 19. συγκαῖς] συ-
 γνοῦς L.

per id iuraret, ac fidem faceret promissae incolumitatis. Hoc a prae-
 sule consecutus, omni abiecta cunctatione, se illi comitem dedit, non
 Praetoria nec militari veste indutus, sed famulo vel privato homini plane
 propria, quam Romani casulam Latine vocant. Prope palatium sacro e
 manu antistitis accepto codice, Gontharidi sese obtulit, et provolutus
 diu iacuit, supplicibus protendens manibus sacrum cedicem et iustratum
 baptismo puerum, per quem praesul, ut dixi, fidem ipsi dederat. Vix
 tandem erectus, Gontharia per sacra omnia obtestans rogat, num salus
 in tuto sit? Ille bono animo esse iubet, postridie cum uxore et pecunia
 Carthagine discessurum incolumem. Tum dimisso Reparato antistite,
 Areobindum et Athanasium in palatio coenae adhibuit. Ac coenanti qui-
 dem Areobinde honorem deferens, ei primum concessit in accubito locum:
 coenatum autem desinuit, coegitque solum quiescere in cubiculo: quo
 postea Ullitheum immisit cum nonnullis aliis, qui illum plorantem ciulan-
 temque, et miserabiliter deprecantem obtruncarunt. Abstinerere manus
 ab Athanasio, senectuti hominis, ut equidem interpreter, per contem-
 ptum parentes.

κζ. Τῇ δὲ ἐπιγενομένῃ ἡμέρᾳ τὴν μὲν Ἀρεοβίνδου κεφα- P 300
 λην παρὰ τὸν Ἀντάλαν ὁ Γόνθαρης ἐπεμψε, τὰ δὲ χρήματα καὶ
 τοὺς στρατιώτας αὐτὸν ἀποστερεῖν ἔγνω. Ἀντάλας τοίνυν, ὅτι
 τέ οἱ τῶν ξυγκειμένων οὐδὲν ἐπετελεῖ, δεινὰ ἐποιεῖτο, καὶ τὰ δμο-
 5 μωσμένα τῷ Γονθάριδι ἐς τὸν Ἀρεοβίνδον ἐννοῶν ἤσχαλλεν. οὐ
 γάρ οἱ ἐδόκει ὁ τοιούτους ὄρκους ἡδικηκῶς οὔτε αὐτῷ ποτε οἷτε
 ἄλλω ὁτρωοῦν πιστὸς ἔσεσθαι. πολλὰ γοῦν ἐν αὐτῷ λογισάμενος
 Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ προσχωρεῖν ἤθελε· διὸ δὴ ὀπίσω ἀπήλυνε.
 γνούς τε Μαρκέντιον, ὃς τῶν ἐν Βυζακίῳ καταλόγων ἤρχεν, ἐς
 10 νῆσόν τινα τῶν ταύτῃ ἐπικειμένων καταφυγεῖν, πέμψας παρ' B
 αὐτὸν, φράσας τε τὸν πάντα λόγον καὶ τὰ πιστὰ δοῦς, τὸν ἄν-
 θρωπον ἐπηγάγετο. Μαρκέντιος μὲν ἔμεινε ξὺν τῷ Ἀντάλᾳ ἐν τῷ
 στρατοπέδῳ, στρατιῶται δέ, ὅσοι ἐν Βυζακίῳ διατριβὴν εἶχον,
 εὐνοϊκῶς βασιλεῖ ἔχοντες, Ἀδραμητὸν πόλιν ἐφύλασσον. οἱ δέ V 430
 15 τοῦ Στότζα στρατιῶται, οὐχ ἥσσους ἢ χίλιοι ὄντες, αἰσθόμενοι
 τῶν ποιουμένων, Ἰωάννου σφίσις ἡγουμένου, παρὰ τὸν Γόνθα-
 ριν ἐχώρησαν δρόμῳ. καὶ ὅς αὐτοὺς ἀσμένως τῇ πόλει ἐδέξατο.
 ἦσαν δὲ Ῥωμαῖοι μὲν πεντακῶσιοι, Οὐννοι δὲ ὀγδοήκοντα μάλι- C
 20 λαβῶν ἐς τε τὸ παλάτιον ξὺν τοῖς Ἀρμενίοις ἀνέβη καὶ τῷ τυράν-
 νῳ ὑπηρετήσῃ ἐπιτάττοντι ὠμολόγησε. λάθρα δὲ ἀνελεῖν τὸν
 Γόνθαριν ἐβουλεύετο, Γρηγορίῳ τε τῷ ἀνεψίῳ καὶ Ἀρτασίῳ τῷ

1. ἐπιγενομένη] ἐπιγενομένη L. 4. καὶ τὰ] Vulgo καὶ τὰ
 τε. 6. οὔτε — οὔτε] οὐδὲ — οὐδὲ P. 19. Βανδίλοι] βάν-
 δαλοι L.

27. Postera die Gontharis Areobindi caput ad Antalam misit, pecu-
 niam militesque retinuit. Pactis inanibus offensus Antalas, ac iurisiu-
 randi gravitatem perpendens, quo Gontharis Areobindo fidem obstrinx-
 rat, abgebat animo. Neque enim secum vel cum alio quopiam fidem
 unquam ab eo servatum iri putabat, qui contra tale iuramentum venis-
 set. Re multum cogitata, se ad Iustiniani Aug. causam adiungere sta-
 tuit, ideoque retro abcessit, et cum Marcenio Byzaceni praesidii duce,
 quem in adjacentem insulam se recepisse cognoverat, per nuntium com-
 municato planè consilio, ipsum ascivit, interposita fide. Agente Mar-
 centio cum Antala in castris, stantes ab Imperatore omnes Byzacii mili-
 tes stationarii Adrumetum custodiebant. Stoziani vero, haud minus mille,
 cognitis quae agebantur, Ioanne duce, accurrerunt ad Gontharin; qui
 iubens in urbem eos accepit. Quingenti Romani erant; Hunni octoginta;
 caeteri Vandali. Artabanus in palatium fide publica ascendit: ubi obse-
 quium tyranno pollicitus, clam eius caedem moliri coepit, Gregorio fra-
 tris sui filio et Artasire Praetoriano adhibitis in consilium. Ad id Gre-

δορυφόροι κοινολογησάμενος τὸ βούλευμα τοῦτο. Γρηγόριος δὲ αὐτὸν ἐς τὴν προᾶξιν ἐνάγων ἔλεξε τοιαύδε, „*Ἀρταβάνη, νῦν σοι πάρεστι μόνῳ τὸ Βελισσαρίου ἀναδῆσασθαι κλέος, μᾶλλον δὲ αὐτὸ καὶ πολλῷ ἔτι υπερβάλλεσθαι. ὁ μὲν γε στρατιῶν ἀξιολογώτερος καὶ χρήματα μεγάλα παρὰ βασιλείως λαβὼν ἐνταῦθα ἤκειν, ἔφ-5 χοντας μὲν ἔχων τούς οἱ ἐπομένους καὶ ξυμβούλους πολλούς, στόλον δὲ νηῶν οἷον οὐπω ἡμεῖς ἀκοῇ ἴομεν, ἵππον δὲ πολλὰ καὶ ὄπλα καὶ τὰ ἄλλα ἀπλῶς εἰπεῖν ἐπαξίως οἱ παρεσκευασμένοι*
D *τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς. οὕτω τε πόνῳ πολλῷ διεσώσατο Αἰθίοψ Ῥωμαίους. ὑπερ ἅπαντα οὕτως ἀπόλωλεν ὥστε, εἰ μηδὲ τὴν*
ἀρχὴν ἐγέγονει, ἐν γε τῷ παρόντι ἐν ἴσῳ εἶναι. πλήν γε δὴ ὅτι ἀποκέρχεται Ῥωμαίους τανῦν ἐκ τῆς Βελισσαρίου νίκης τοῖς τε σώ-
μασι καὶ χρήμασιν ἐζημιῶσθαι, καὶ πρὸς γε τὸ μὴ φυλάξαι τὰ
γαθὰ δυνατοῖς γεγονέναι. τὸ δὲ πάντα ταῦτα ἀνασώσασθαι τα-
P 301 *νῦν βασιλεῖ ἐν τῇ σῇ μόνῃ ψυχῇ καὶ γνώμῃ καὶ δεξιᾷ κείτῃ.*
οὐκοῦν ἐκλογίζου μὲν ὥς εἰ Ἀρσακίδης ἀνέκαθεν γένος, ἐνθ' αὐτοῦ
δὲ ὥς τοῖς εὐ γεγενοῖσι ἀνδραγαθίζεσθαι μὲν αἰεὶ τε καὶ πανταχοῦ
πρέπει. πολλὰ γοῦν σοι ἔργα ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας θανμασιὰ
πέπρακται. Ἀκύκιον γάρ, νέος ὢν ἔτι, τὸν Ἀρμενίων ἄρχοντα,
καὶ Σίτταν τὸν Ῥωμαίων στρατηγὸν ἔκτεινας, καὶ ἀπ' αὐτοῦ
Χοσρόῃ βασιλεῖ γνῶριμος γεγονὼς ζῶν αὐτῷ ἐπὶ Ῥωμαίους ἐστρά-
τευσας. ἐπεὶ δὲ τηλικόσδε εἴ, ὥς σὸν εἶναι μὴ περιορᾶν τὴν

4. ὑπερβάλλεσθαι] ὑπερβαλλέσθαι L.

9. „ διεσώσατο Reg.“

MALT. Sic ALHM. ἀνείσωσατο HP.

13. γὰρ add. L.

20. τὸν

Ῥωμαίων] τῶν Ῥωμαίων L.

gorius his fere verbis ipsum hortatus est. Iam tibi uni, Artabanes, consequi licet gloriam ei parem, quam retulit Belisarius, immo vero longe maiorem. Ktenim huc ille venit cum exercitu florentissimo, pecunia ab Imperatore multa instructus. Secum duces habebet, et consiliarios plurimos, et classem, qualem nunquam extitisse fama accepimus, et numerosum equitatum, et arma, denique, ut omnia uno verbo complectar, dignum Rom. Imperio apparatus. Ac ne sic quidem, nisi labore magno, Romanis Africam recuperavit. Quae omnia ita collapsa sunt, ut perinde se habeant in praesenti, ac si nunquam fuissent; nisi quod Belisarii victoria Romanos eo redegit, ut, viris pecuniisque amissis, tueri iam sua nequeant. Totum hoc, quidquid est, ut in ditionem Augusti redeat, in animo, consilio, dextera tua una positum est. Memor generis, quod ducis ab Arsace, tecum reputa, virorum esse nobilium usque et ubique esse gerere fortiter. Multa ipse, eaque admiranda, pro libertate facinora edidisti. Nam adhuc iuvenis Acacium Armeniae Proconsulem, et Sittam Romanae militiae Magistrum sustulisti de medio: unde notus dilectusque Chosroei Regi, cum ipso intulisti bellum Romanis. Quandoquidem tantus

Ῥωμαίων ἀρχὴν ὑπὸ κοινῇ μεθύοντι κείσθαι, ἰνδελανυσο τανῶν
ὥς εὐγενεῖα τε καὶ ψυχῆς ἀρετῇ ἐκείνα, ὧ' γὰρ δέ, τὰ πρόσθεν
εἰργάσω· ἐγὼ δέ σοι καὶ Ἀρτασιόλης ὁδὸς ἕπαιτα ἐπιτάττοντι ὅση
δύνάμεις ὑπουργήσομεν.“ Γρηγόριος μὲν τοσαῦτα εἶπεν· Ἀρτα- B
5 βάνου δὲ τὴν διάνοιαν ἐπὶ τὸν τύραννον ἔτι μᾶλλον ὤρμησεν.

Ὁ δὲ Γόνθαρης Ἀρεοβίνδου μὲν τὴν τε γυναῖκα καὶ τὴν
ἀδελφὴν ἐκ τοῦ φρουρίου ἐξαγαγὼν ἐπὶ τινας οἰκίας ἡνάγκασε μέ-
νειν, οὔτε τι ὑβρίσας λόγῳ ἢ ἔργῳ ὄψοιεν ἐς αὐτὰς οὔτε τὰ ἐπι-
τήδεια ἐνδεικτέως ἢ κατὰ τὴν χρεῖαν ἐχούσας οὔτε τι ἄλλο βια-
10 σθείσας εἶπεν ἢ πρᾶξαι, πλήν γε δὴ ὅτι γράψαι πρὸς τὸν θεῖον
ἢ Πρεῖεκτα ἡνάγκαστο ὥς Γόνθαρης μὲν αὐτὰς τε τιμῇ ἐς ἄγαν
καὶ καθαρὸς εἴη παντάπασι τοῦ τάνδρὸς φόνου, Οὐλιθέῳ δὲ τὸ C
κακὸν ἐργασθεῖη, Γονθάριδος οὐδαμῇ ἐπαινοῦντος. ἔπρασσε
δὲ ταῦτα ὁ Γόνθαρης Πασιφίλῳ ἀναπεισθεὶς, ἀνδρὶ γεγονότι μὲν
15 τῶν ἐν Βυζακίῳ στασιωτῶν πρώτῳ, συναραμένῳ δὲ αὐτῷ μύ- H 161
λιστα ἐς τὴν τῆς τυραννίδος ἐπίθεσιν. ἰσχυρίζετο γὰρ ὁ Πασί-
φίλος, ἦν ταῦτα ποιοίη, ξυνοικεῖν τε αὐτῷ βασιλεία τὴν κόρην
καὶ προῖκα τὸ ξυγγενὲς ἐπιδώσειν χρημάτων μεγάλων. Ἀρταβάνην
τα τῷ στρατῷ ἐξηγεῖσθαι ἐπὶ τῇ Ἀντιάλῳ καὶ Μαυρονσίους τοὺς
20 ἐν Βυζακίῳ ἐκέλευε. Κουτίνας τε, ἅτε τῷ Ἀντιάλῳ προσκε-

8. οὐτὰς ter] οὐδὲ ter P. *ibid.* ἢ ἔργῳ om. L. 11. Πρεῖεκτα] *πρεῖεκα* HL: *illud* Hm. *ibid.* τιμῇ] *τιμῶν* HL. *τιμῇ* L. corr. Hm. 12. τάνδρὸς HL. *ἀνδρὸς* P. 17. βασιλεία] *βασιλεῖα* HL: *illud* Hm. 18. τὸ] *διὰ τὸ* Grotius. *ibid.* *μεγάλων* om. L.

ea, ut tum sit minime pati, Romanum Imperium cani temulento subiectum esse; ostende modo, vir praeclarissime, te priora illa facinora stimulis clari sanguinis ac generositatis impulsu patrasse. Ego vero, et hic Artasires, tibi quidvis imperanti pro virili parte obsecundabimus. Hac Gregorius oratione Artabanis animum acrius in tyrannum incendit.

Gontharis autem coniugi sororique Areobindi, eductis e munimento, domicilium assignavit, non committens ut illis verbo, nedum facto, illuderetur, ac cibaria necessaria subministrans; nec dicere quidquam facereve invitas compulsit, nisi quod a Preiecta literas extorsit, quibus illa Iustiniano avunculo testabatur, se a Gontharide haberi perhonorifice, eumque plane purgabat de nece mariti, quippe ab Ulitheo illata, improbante Gontharide. Id agebat Gontharis auctore Pasiphilo, factionum Byzacenorum principe, eiusque praecipuo ad tyrannidem adiutore: cum ipsi, id si faceret, asseveraret fore ut ab Imperatore puellam in matrimonium, et a propinquis dotem luculentam acciperet. Tum Artabanem in Antalam ac Mauros Byzacenos ducere exercitum iussit. Cuisinas vero ab

κρουκῶς, ἀπείσθη τε αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἑμφανοῦς καὶ Γόνθάρει προσ-
 χώρησεν· ᾧ δὴ τὸν τε παῖδα καὶ τὴν μητέρα ἐν ὁμήρων λέγη
 παρέσχετο. τὸ μὲν οὖν στράτευμα ἡγουμένου Ἀρταβάνου ἐβόης
 ἐπὶ τὸν Ἀντάλαν ἐχώρει. ξυγὴν δὲ αὐτῷ καὶ Ἰωάννης, ὁ τῷ
 Στότζα στασιωτῶν ἄρχων, καὶ Οὐλλίθεος ὁ δορυφόρος. εἰπαὶς
 D δὲ καὶ Μαυρούσιοι, ὧν Κουτζίνας ἤρχε. πόλιν τε Ἀδραμητῶν
 διαμείψαντες καταλαμβάνουσι τοὺς ἐναντίους ἐνταῦθά πη ὄντας,
 καὶ στρατοπεδευσάμενοι ὀλίγῳ ἄποθιν τῶν πολεμίων ηὐλόσαντες.
 τῇ δὲ ὑστεραίᾳ Ἰωάννης μὲν καὶ Οὐλλίθεος, μοῖραν τινα τοῦ
 στρατοῦ ἔχοντες, αὐτοῦ ἔμειναν, Ἀρταβάνης δὲ καὶ Κουτζίνας
 ἐπήγον ἐπὶ τοὺς ἐναντίους τὸ στράτευμα. οὗς δὴ σὺ ξυνεγ-
 κόντες οἱ ξὺν τῷ Ἀντάλα Μαυρούσιοι ἐς φυγὴν ὤρμηστο. ἀλλὰ
 ἐθέλοκακῆσας Ἀρταβάνης ἐκ τοῦ αἰφνιδίου στρέψας τὸ σημῆεν
 V 431 ὁπίσω ἀπήλαυσε. διὸ δὴ Οὐλλίθεος αὐτὸν ἐς τὸ στρατόπεδον
 P 302 ἤκοντα κτείνειν διανοεῖτο. παραιτούμενος δὲ Ἀρταβάνης ἔφρασε
 δεῖσαι μὴ Μαρκέντιος ἔξ Ἀδραμητοῦ πόλειος ἐπιβοηθήσας τοῖς
 ἐναντίοις, ὅπη ἐνταῦθα ἐτύγγανεν ὧν, ἀνήκιστα σφᾶς ἔργα ἐρ-
 γάσσηται. ἀλλὰ τὸν Γόνθαριν χρῆναι παντὶ τῷ στρατῷ ἐπὶ τοῖς
 πολεμίοις ἵεναι. καὶ τὰ μὲν πρῶτα ἐβουλεύετο ἐς Ἀδραμητῶν
 ἰὼν ξὺν τοῖς ἐπομένοις τῷ βασιλέως στρατῷ ἀναμίγνυσθαι. ἄμει-
 νον δὲ οἱ πολλὰ διαλογισαμένῳ ἔδοξεν εἶναι Γόνθαριν ἔξ ἀνδρώ-
 πων ἀφανίσαντι βασιλείᾳ τε καὶ Λιβύῃν πραγμάτων ἀπαλλάξαι

17. ὅπη] ὅτι Pm.

ibid. ἐτύγγανεν] ἐτύγγανον L a pr. m.

20. ἰὼν AL. ἰδὼν P.

Antala propter offensionem ad Gontharin aperte deficiens, filium huius suum matremque obsides dedit. Contra Antalam recta contendit exercitus, ductu Artabanis, cui Ioannes Stosianorum dux se adiunxerat, cum Ulitheo Gontharidis protectore, ac Mauris Cutzinas subditis. Urbem Adrumetum praeteregressi, hostem offendunt, nec procul ab eo metati, noctem traducunt. Postridie, Ioanne atque Ulitheo cum parte copiarum castra servantibus, Artabanes et Cutzinas in hostem vadunt: quorum impetum haud sustinens Antalas fugam cepit. Ardorem consulto remittens Artabanes, vexillo derepente converso, retro cessit. Quod Ulitheum adeo movit, ut de illo, post ipsius in castra reditum, interficiendo cogitaverit. Excusans factum Artabanes, veritum se dicebat, ne Marcentius Adrumeto, ubi tam erat, suppetias veniret hosti, et cladem hinc ipsi gravem acciperent: necesse esse ut Gontharis cum omnibus copiis contra hostes veniret. Initio quidam ille, Adrumetum respectans, ad Caesariacos cum suis transire meditabatur; deinde tamen, versato omnes in partes animo, satius visum est, Gontharidis caede Imperatorem et Africam ex difficillimis rebus expedire. Ergo Carthaginem reversus tyranno re-

δυσκόλων. ἀναστρέψας οὖν ἐς Καρχηδόνα τῷ τυράννῳ ἀπήγγελλεν ὅτι δὴ στρατεύματος αὐτῷ πλείονος ἐπὶ τοὺς πολεμίους B
δεήσει. ὁ δὲ Πασίφιλος κοινολογησάμενος ἅπαντα μὲν ἐξοπλίσαι
τὸν στρατὸν ᾗθειεν, αὐτὸς δὲ φυλακὴν ἐν Καρχηδόνι παραστη-
5 σάμενος ἐπὶ τοὺς πολεμίους τῷ στρατῷ ἐξηγήσασθαι. πολλοὺς
μὲν οὖν ἐς ἐκάστην ἡμέραν ἀνῆρει, ἐς οὓς ὑποψία τινὶ λόγον
οὐκ ἐχούσῃ ἐχρήτο. τῷ δὲ Πασίφιλῳ ἐπέστελλεν, ὃν δὴ κατα-
στήσεσθαι ἐπὶ Καρχηδόνος φυλακῇ ἐμελλε, τοὺς Γραικοὺς ἅπαν-
τας οὐδὲν ὑπολογισαμένῳ κτείναι.

10 κή'. Τὰ τε ἄλλα διοικησάμενος, ὅπη οἱ ἰδόκει ὡς ἄριστα C
ἔχειν, τοὺς ἐπιτηδείους ἐστιῶν ἔγνω, ἡμέρᾳ τῇ ἐπιούσῃ τὴν ἐξο-
δὸν ποιησόμενος. ἐν τε οἰκῇματι, οὗ δὴ στιβάδες ἐν παρασκευῇ
ἦσαν ἐκ παλαιοῦ τρεῖς, τὴν θοίνην ἐποίει. αὐτὸς μὲν οὖν ἐπὶ
στιβάδος κατεκλίνετο, ὡς τὸ εἰκὸς, τῆς πρώτης. ἐνθα δὴ καὶ
15 Ἀθανάσιός τε καὶ Ἀρταβάνης ἦσαν, τῶν τε Γονθάριδι γνωρίμων
τινές, καὶ Πέτρος Θραξ μὲν γένος, δορυφόρος δὲ Σολόμωνος
γενόμενος πρότερον. ἐν ἀμφοτέραις δὲ ταῖς ἄλλαις στιβάσι Βαν-
δύλων οἱ πρῶτοί τε καὶ ἄριστοί ἦσαν. Ἰωάννην μέντοι, ὃς τῶν D
Στότζα στασιωτῶν ἤρχε, Πασίφιλος ἰδίᾳ εἰστία, καὶ τῶν ἄλλων
20 ἕκαστος, ὅπη ἐκάστῳ τῶν Γονθάριδι ἐπιτηδείων φίλον ἔδοξεν εἶ-
ναι. Ἀρταβάνης τοίνυν ἡνίκα ἐπὶ ταύτῃ δὴ τὴν θοίνην ἐκαλεῖ-
το, τοῦτόν οἱ τὸν καιρὸν ἐπιτηδείως ἔχειν ἐς τὸν τοῦ τυράννου

8. ὑπολογισαμένῳ] ὑπολογισαμένῳ L
9α L.

11. ἡμέρᾳ] ὡς ἡμέ-

nentiat maiorem opus esse exercitum. Is deliberatione cum Pasiphilo habita, arma omnibus imperare, et, relicto in orbe praesidio, in hostem ipse copias educere decrevit. Exin complures, quos vel temere et nulla de causa suspectos habebat, interemit quotidie, et Pasiphilo, cuius fidei Carthaginem crediturus erat, iniunxit ut Graecos omnes, nulla cuiusquam habita ratione, occideret.

28. Cum caetera quoque Gontharis ex sententia composuisset, pri-
dio quam in expeditionem exiret, statuit epulis familiares accipere. Eas
autem in conclavi, quod ex longo tempore convivalibus toris tribus in-
structum erat, celebravit. In primo ipse, ut par erat, discubuit, unaque
Athanasius, Artabanes, amici quidam Gontharidis, ac demum Petrus na-
tione Thrax, qui Salomonis stipator fuerat. Duo reliqui Vandalorum pro-
ceribus fortissimisque assignati sunt. Ioannem Stozianorum ducem Pa-
siphilus convivam apud se habuit: caeteri, ubicunque Gontharidis fami-
liaribus placuit, mensis consederunt. Simul ad eas epulas invitatus est
Artabanes, id tempus tyrannicidio pereopportum esse ducens, ad exe-

- φόνον ολόμενος, τὸ βούλευμα ἐπιτελεῖν διανοεῖτο. ἐς Γρηγόριον
οὖν καὶ Ἀρτασίωρην καὶ δορυφόρους ἐτέρους τρεῖς τὸ πρᾶγμα ἐξε-
νεγκῶν τοὺς μὲν δορυφόρους ζῆν τοῖς ξίφεσιν ἐκέλευσεν εἶσω γὰρ
P 303 σθαι· (ἀρχόντων γὰρ ἐστιωμένων ὅπισθεν ἐστάναι τοὺς δορυ-
φόρους νόμος) εἶσω δὲ γενομένους ἐγχερεῖν ἄφνω, ἥνικα ἐς
σφίσι δοκῇ ὁ καιρὸς ὡς μάλιστα ἐπιτηδείως ἔχειν, πρῶτόν τε τὸ
H 162 Ἀρτασίωρην ἔργου ἔχεισθαι. τῷ δὲ Γρηγορίῳ ἐπέστελλε τῶν Ἀρ-
μενίων πολλοὺς τοὺς μάλιστα εὐτολμοτάτους ἀπολεξαμένους ἐς τὸ
παλάτιον ἐπαγαγέσθαι, τὰ ξίφη μόνα ἐν χερσὶ φέροντας· (ἄλλω
γὰρ οὐδενὶ τοὺς τοῖς ἄρχουσιν ἐν πόλει ἐπομένους ὀπλίσσασθαι θέ-
μις) τούτους τε ἐν τῷ προστώῳ ἀπολιπόντι εἶσω ζῆν τοῖς δορυ-
φόροις γενέσθαι, καὶ αὐτῶν τὸ μὲν βούλευμα μηδενὶ ἐξεπαῖν,
τοσοῦτο δὲ εἰπεῖν μόνον, ὡς ἐς τὸν Γόνθαριν ὑπόπτως ἔχοι, ἐλ-
B πονηρῷ τῷ Ἀρταβάνους ἐς τὴν θοίνην αὐτὸν κεκλημέναι· βούλι-
σθαι τοίνυν ἐστάναι μὲν αὐτοὺς παρὰ τοὺς Γονθάριδος φύλακας,
V οἵπερ ἐνταῦθα ἐπὶ φυλακῇ ἐτετάχατο, τοὺς δὲ παλῖν δόκησιν
τινα παρεχομένους τῶν μὲν ἀσπίδων, ὥσπερ ἐκείνοι φέρουσιν,
ἀπτεσθαι, πᾶλλοντας δὲ αὐτὰς καὶ ἄλλως κινουῦντας ἄνω κάτω
ἐς αἰὲ στρέφειν· θορύβου δὲ ἢ κραυγῆς ἐντὸς γενομένης ἀραμί-
νους τὰς ἀσπίδας αὐτὰς βοηθεῖν δρόμῳ. Ἀρταβάνης μὲν ταῦτα
ἐπήγγελλεν, ὁ δὲ Γρηγόριος ἐπιτελῇ ἐποίει. ὃ τε Ἀρτασίωρ
V 432 ἐπενόει τῷδε· τῶν βελῶν τινα διελὼν δίχα τῷ καρπῷ τῆς εὐ-

8. ἐς τὸ] τὸ om. L. 13. ἔχοι] ἔχον L. 14. πονηρῷ] πο-
νήρῳ P. 16. οἵπερ L et Grotius. ὥσπερ P.

quendam consilium mentem appulit. Itaque re cum Gregorio, Artasire, tribusque aliis protectoribus communicata, protectoribus praecepit, ut in conclave introirent cum gladiis (epulantibus enim potestatibus a tergo protectores astare solent), ingressi autem, cum tempus videretur commodissimum, repente facinus aggroderentur, dante initium Artasire. Haec Gregorio mandata dedit: Armeniorum delectu habito, multos, qui animo praestarent, in palatium duceret, nihil aliud, nisi gladios, gestantes manibus: (neque enim aliud armorum genus in urbe ferre potestatum comitatu licet) illis in vestibulo relictis, intraret ipse cum protectoribus: eorum nemini consilium patefaceret, at unum hoc diceret, vereri se ne Gontharis Artabanem malo animo invitasset; idcirco velle ut apud Gontharidis excubitores perinde starent, quasi ipsi ad custodiam collocati ibidem essent, tum per ludii speciem illorum clypeos caperent, et quatiendo agitandoque sursum deorsum versarent assidue: si quid strepitus clamorisve intus exoriretur, arreptis clypeis subside currerent. Haec ut praescripserat Artabanem, ita fecit Gregorius. Istud vero Artasires excogitavit. Sectis bifariam sagittis aliquot, earum segmenta carpo ma-

νόμου χειρὸς ἐπέθετο κατὰ τὰς τομὰς μέχρι ἐς τὸν ἀγκῶνα. ἱμῶ-
σί τε αὐτὰ ἐς τὸ ἀκριβὲς σφίγγας ὑπερθε τὸ ταύτης τοῦ χιτωνίσκου C
μέρος ἐπέβαλλεν. ἐποίει δὲ ταῦτα, ὅπως, ἦν τις αὐτῷ τὸ ἐξί-
φος ἐπανατεινόμενος ἐγχειρῇ παλεῖν, μηδὲν αὐτῷ δεινὸν πεπον-
5 θέναι ξυμβαλῇ, προβεβλημένῳ μὲν τὴν λαιὰν χεῖρα, τοῦ δὲ σι-
δήρου ἀποκαυλιζομένου ἐν τῇ ἐς τὸ ξύλον ἐπιφορᾷ καὶ τοῦ σώ-
ματος ἀνασθᾶν οὐδαμῇ ἔχοντος. τοιαύτη μὲν γνώμη Ἀρτασί-
ρης, ὥσπερ μοι ἐρρήθη, ἐποίει. τῷ δὲ Ἀρταβάνῃ ἔλεξεν ὧδε
„Εγὼ μὲν τὸ μὲν ἐγχείρημα δυνήσκει οὐδεμιᾷ ὑποστήσεσθαι καὶ
10 ἔξιμαι τῷδε τοῦ Γονθάριδος σώματος ψάσειν ἐλπίδα ἔχω, τὸ δὲ
ἐνθάνδε οὐκ ἔχω εἰπεῖν, πότερα ὁ θεὸς τῷ τυράννῳ χαλεπῶς
ἔχων ξυγκατεργάσεται μοι τὸ τόλμημα τοῦτο, ἢ τίνα ἐμὴν ἁμαρ- D
τάδα τινυόμενος ἐνταῦθά τε ἀπαντήσας ἐμπόδιος εἴη. ἦν τοίνυν
οὐκ ἐν καιρῷ πληγέντα τὸν τυράννον ἰδῆς, σὺ δὴ με τῷ ἔξιμαι
15 τῷ ἐμῷ μηδὲν τι μελλήσας ἀπόκτεινον, ὅπως μὴ πρὸς αὐτοῦ κί-
κισόμενος γνώμη τε τῇ σῇ ἐς πρᾶξιν ὠρμηκέναι εἰπὼν αἰσχιστά
τε αὐτὸς διαφθαρείην καὶ σε προσπολεῖν ἀναγκασθείην ἀκού-
σιος.“ ταῦτα καὶ Ἀρτασίρης εἰπὼν ξόν τε Γρηγορίῳ καὶ τῶν
δορυφόρων ἐνὶ παρὰ τὰς στιβάδας ἐλθὼν δπισθεν Ἀρταβάνου εἰ-
20 στήκει. οἱ δὲ λοιποὶ παρὰ τοὺς φύλακας μένοντες τὰ σφίσιν
ἐπηγγελμένα ἐποίουν.

1. ἱμῶσι] ἱμάσι P.
σηται. 14. δῆ] δέ

Aberat praeposido.

12. ξυγκατεργάσεται] Valgo ξυγκατεργά-
HL: δῆ Hm. 16. εἰς πρᾶξιν Grotius.

18. ταῦτα καὶ A. τοιαῦτα καὶ Grotius.

ταῦτα

ταῦτα δὲ P. τὸ στόμα καὶ H. τὸ καὶ L (ταῦτα a m.
Scaligeri). 19. ἐνὶ om. L a pr. m.

nus sinistrae ad cubitum usque loris apte subtrinxit, operuitque tunicas
manica: ut si forte peteretur elato gladio, ictum frustraretur illaesus,
cum ipse quidem obiceret manum sinistram, ensis vero dissiliret impa-
ctus ligno, nec pertingere cutem valeret. His Artasires ea mente com-
paratis, ut dixi, sic affatus est Artabanem. Equidem me rem impigre
susceptorum, et Gontharin ferro hoc percussurum confido: sed nequeo con-
secutura praedicere, nec scio utrum iratus tyranno Deus supremam huius
aues manum adhibiturus mecum sit, an forte, in delicti alicuius mei poe-
nam, manu tuam adoceras coeptum impediturus. At tu, si tyrannum vul-
nere non letali saucium videris, sine mora meo me gladio confice, ne ex-
pressa tormentis ex ere meo confessione, ubi te facinoris suasorem prodit-
doro, vitam ipse foedissimo supplicio finiam, ac te vel invitum in perniciem
traham. Sic fatus Artasires, ad accubita cum Gregorio atque uno pro-
tectoore introiit, ac pone Artabanem stetit: casteri apud excubitores re-
lictii implere mandata.

Procopius I.

Ὁ μὲν οὖν Ἀρτασίρης, ἀρξαμένης πού τῆς θοῆνης, ἔργου
 ἔχουσαι διεννοῖτο, ἤδη τε τῆς ἀκινάκου λαβῆς ἤπτετο. ἀλλ'
 αὐτὸν ὁ Γρηγόριος διεκώλυεν ἔτι τὸν Γόνθαριν εἰπὼν τῇ Ἀρτα-
 P 304 νίῳ φωνῇ ἐν αὐτῷ εἶναι, οὐπω ἐκπεπωκότα τοῦ οἴνου τι μέγα
 ἀνομιῶζας τοῖνον ὁ Ἀρτασίρης, ὃ ἄνθρωπε, εἶπεν, ὥς καλῶς
 ἔχοντά με ψυχὴν οὐ δέον ἐν τῷ παρόντι κεκώλυκας. προϊόντες
 δὲ τοῦ πότου, ἤδη πού καταβεβρεγμένος ὁ Γόνθαρς τοῖς δορυ-
 φόροις τῶν βρώσεων ἐδίδου, φιλοτιμία τινὶ χρώμενος. οἱ δὲ
 ταύτας λαβόντες ἐσθίειν ἤδη τοῦ οἰκήματος ἔξω γέγονενοι ἐμελ-
 λον, μόνων ἀπολειμμένων παρὰ τὸν Γόνθαριν δορυφόρων
 τριῶν, ὡς περ Οὐλλίθεος εἰς ἐτύγγανεν ὢν. ἔξῃ δὲ καὶ Ἀρτασί-
 ρης, ὥς τῶν βρώσεων ξὺν τοῖς ἑτέροις γευσόμενος. ἐνταῦθα
 τις αὐτῷ γέγονεν ἔννοια μὴ τί οἱ σπύσασθαι βουλομένη τὸν ἀκί-
 B νάκην ἐμπόδιον εἴη. ἔξω τοῖνον γέγονεμος ἔρραψε μὲν λάθρα τοῦ
 ξίφους τὴν θήκην, γυμνόν τε αὐτὸ ὑπὸ μάλης λαβὼν πρὸς τῆς
 ἐκκλισίας κεκαλυμμένον παρὰ τὸν Γόνθαριν ἐσεπήδησεν, ὥς κρού-
 σαι τι τῶν ἄλλων ἐρῶν. ὅπερ Ἀρταβάνης ἰδὼν τῷ τε θυμῷ ζῆλον
 καὶ τῇ τῆς ἀγωνίας ὑπερβολῇ ἐς βαθεῖαν τινα ἐμπεσὼν μέμνηται,
 κινεῖν τε τὴν κεφαλὴν ἤρξατο καὶ πολλὰς ἀμείβειν τοῦ προσώπου
 χροῖας, ἔνθους τέ τις τῷ μεγέθει τῆς πράξεως γεγενῆσθαι πατε-
 ρῶς ἰδοῖεν. ὅπερ ὁ Πέτρος ἰδὼν ξυνήκε τὸ ποιοῦμενον, οὐ μὲν-
 τοι ἐξήνεγκεν ἐς τῶν ἄλλων τινὰ, ἐπεὶ αὐτὸν βασιλεὺς εὐνοϊκῶς

10. μόνων HL. μόνον P.
 οὐκ L in marg.

22. εὐνοϊκῶς] [οὐκ] εὐνοϊκῶς H.

Incepto convivio, rem aggredi destinans Artasires, manum acinacis capulo iam admovebat; sed Gregorius eum tenuit, lingua monens Armenia, nondum sat bene potum Gontharin, mentis compotem adhuc esse. Tum trahens suspirium Artasires, *Mi homo, inquit, quam male me coërcuisti, praeclare iam animatum*. Longius processerat compotatio, cum madidus vino Gontharis protectoribus ambitiosa quadam benignitate dapes impertivit. Quas illi cum accepissent, pararunt edere, egressi con-clavi, praeterquam tres, qui soli apud Gontharin remansere: in his erat Ulitheus. Una exiit Artasires, quasi vesci cum aliis vellet: ac veritas, ne quid postea gladium volenti educere impedimento foret, extra cubiculum, vaginam furtim abiecit, nudumque ensen sub axilla humerorum amictu tegens, ita properavit ad Gontharin, tanquam si dicturus ei quidquam esset clam cacteris. Quod simul Artabanes animadvertit, ira ardens, et per animi aestum alta mersus sollicitudine, caput movere coepit: errare in eius vultu colores varii, sic ut prorsus entheus facioris magnitudine videretur. Id cernens Petrus, quid agitaretur percepit: nemini tamen edidit; propterea quod, cum Imperatori staderet, eo facto

ἔχοντα λίαν ἤρισεκε τὰ πρασσόμενα. τὸν δὲ Ἀρτασίρην, ἄγχιστιά-
 πη τοῦ τυράννου ἐλθόντα, τῶν τις οἰκετῶν ὥσε, μικρόν τε ὅπι- C
 σθεν ἀποκεχωρηκός τε κατενόησε τὸ ξίφος γυμνὸν ἀνέκραγέ τε, τί
 τοῦτο, βέλτεστε; λέγων. ὁ μὲν οὖν Γόνθαρης περὶ τὸ ὠτίον τὸ
 5 δεξιὸν τὴν χεῖρα ἐπιβαλὼν στρέψας τε τὸ πρόσωπον ἐς αὐτὸν ἔβλε- H 163
 πεν. Ἀρτασίρης δὲ αὐτὸν τῷ ξίφει μεταξὺ ἔπαισε καὶ τοῦ βρέ-
 γματος μοῖράν τινα ξὺν τοῖς δακτύλοις ἀπέκοψε. Πέτρος δὲ ἀνα-
 βοήσας ἐνεκελεύετο τῷ Ἀρτασίρῃ τὸν ἀνοσιώτατον κτείνειν ἀνθρώ-
 πων ἀπάντων. ἀναθρόσκοντα δὲ Γόνθαρην Ἀρταβάνης ἰδὼν
 10 (ἐγγύθι γὰρ κατεκλίνετο) μάχαιραν ἀμφήκη σπασάμενος, ἣ οἱ
 παρὰ τὸν μηρὸν ἀπεκρέματο μεγάλη τις οὖσα, ἐς τὴν ἀριστερὰν
 τοῦ τυράννου πλευρὰν ἄχρι ἐς τὴν λαβὴν ξύμπασαν ὥσας ἐνταῦ- D
 θα μεθῆκεν. καὶ ὅς οὐδὲν τι ἥσσον ἀναθορεῖν ἐπεχείρησεν, ἅτε
 δὲ καιρίαν λαβὼν αὐτοῦ ἔπεσεν. ὁ μὲν οὖν Οὐλλίθεος τῷ Ἀρτα-
 15 σίρῃ τὸ ξίφος ὡς κατὰ κόρης πατάξων ἐπήνεγκεν· ὁ δὲ τῆς κε-
 φалῆς χεῖρα τὴν ἀριστερὰν προβαλλόμενος τῆς ἐννοίας τῆς αὐτοῦ
 ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις ἀπώνατο. τοῦ ξίφους γὰρ οἱ τὴν ἀκμὴν
 ἀποθεμένον ἐν ταῖς ἐπὶ τῆς χειρὸς τῶν βελῶν ἔκτομαῖς, αὐτὸς V 433
 ἀπαθῆς γεγονώς, ἔκτεινε τὸν Οὐλλίθειον οὐδενὶ πόνῳ. Πέτρος
 20 δὲ καὶ Ἀρταβάνης, ὁ μὲν τὸ Γονθάριδος ξίφος, ὁ δὲ τὸ τοῦ
 Οὐλλίθεου πεπτωκός τε ἀρπάσας, τῶν δορυφόρων τοὺς λειπομέ-
 νους αὐτοῦ ἔκτειναν. γέγονε τοίνυν, ὥς τὸ εἶδος, κραυγῆς τε

4. τὸ ὠτίον Hoeschelius ex RV et P. τὸν αὐτὸν AHL. 8. ἐνε-
 κεύετο L. ἐκλεύετο P. 11. ἀπεκρέματο] ἀπεκρέμματο L.
 15. κόρης] κόρης A.

plurimum delectabatur. Artasirem tyranno iam proximum famulus quidam repellit, illoque paululum retrogresso, strictum ferrum deprehendens, *Ecquid istud*, exclamat, *praeclare vir?* Gontharis auri dexteræ manum praetendens, illum ore converso respicit. Eodem temporis puncto ipsum gladio ferit Artasires, et sincipitis partem cum digitis decutit. Mox Petrus contenta voce Artasirem hortari, ut mortalium scelestissimum enecet. Ut exilientem Artabanus Gontharin vidit, machaeram ancipitem et oblongam, quam gerebat haerentem femori, eduxit, atque in sinistrum latus tyranni, prope quem accubuerat, capulo tenuis adactam reliquit in vulnere. Nihilominus tentavit e toro corpus corripere: verum letali accepta plaga ibidem concidit. Statim Ulitheus Artasirem gladio petere, ictu vultui destinato: at ille, sinistra manu protecto capite, consilii sui fructum in summo vitae periculo cepit. Etenim sagittarum segmentis, quae manui subligaverat, retusa ferri impacti acie, illaesus, Ulitheus nullo negotio interfecit. Petrus autem et Artabanus arreptis ensibus, hic Gontharidis, ille Ulithei iacentis; reliquos protectores maclarunt.

P 305 καὶ ταραχῆς μέγα τι χρῆμα. αἰσθόμενοι τε ταύτης, ὅσοι τῶν Ἀρμενίων περὶ τοὺς τυράννου φύλακας ἴσταντο, τὰς ὀπίσθας εὐθὺς ἀνελδόμενοι κατὰ τὰ σφίσι ξυγκείμενα ἐπὶ τὰς στιβάδας ἐχώρου δρόμῳ, καὶ τοὺς τε Βανδίλους ξύμπαντας τοὺς τε Γονθάριδι ἐπιτηδέους ἀνείλον, οὐδενὸς σφίσιν ἀντιστατοῦντος. τότε Ἀρταβάνης τὸν Ἀθανάσιον ἐμαρτύρατο ἐπιμελεῖσθαι τῶν ἐν τῷ παλατίῳ χρημάτων. ὅσα γὰρ Ἀρειοβίνδῳ ἐλείπτο ἐνταῦθα εἶναι. ἐπεὶ δὲ οἱ φύλακες τὴν Γονθάριδος τελευτὴν ἔμαθον, ξυνετίσσαντο τοῖς Ἀρμενίοις αὐτίκα πολλοί. τῆς γὰρ Ἀρειοβίνδου οἰκίας οἱ πλείστοι ἦσαν. ξυμφορήσαντες τοῖνον Ἰουστινιανὸν καὶ ἀνέβωσαν καλλίνικον. ἥ τε φωνὴ προῖοῦσα μὲν ἐκ πλήθους ἐν Β Θρώπῳ, ἔξαισία δὲ ὑπερφυῶς οὕσα ἐς πόλιν ἐξικνεῖσθαι τὴν πολλὴν ἰσχυσεν. ἐνθὲν δὲ οἱ τῷ βασιλεῖ εὐνοϊκῶς ἔχοντες ἱσπεδήσαντες ἐς τῶν στασιωτῶν τὰς οἰκίας τοὺς μὲν ἔπνον αἰροσμέτους, τοὺς δὲ σιτία, ἐνίους δὲ θαμβήσαντάς τε τῷ δέει καὶ ἀπο- Ε ρία δεινῇ ἐχομένους εὐθὺς ἔκτειναν. ἐν τοῖς καὶ Πισίφιλος ἦν. Ἰωάννης γὰρ ξὺν Βανδίλῳ τισὶν ἐς τὸ ἱερὸν καταφεύγει. οἷς δὴ Ἀρταβάνης τὰ πιστὰ παρασχόμενος ἔνθεν τε ἐξυναστήσας ἐς Βυζάντιον ἐπεμψε καὶ τὴν πόλιν βασιλεῖ ἀνασώσάμενος διεφύλαξε γέγονε δὲ ὁ τοῦ τυράννου φόνος ἔκτη καὶ τριακοστῇ ἀπὸ τῆς τυ- 20 ραννίδος ἡμέρᾳ, ἑνατον καὶ δέκατον ἔτος Ἰουστινιανοῦ βασιλέως τὴν αὐτοκράτορα ἀρχὴν ἔχοντος.

21. ἑνατον] ἑνατον P.

Exortum, quem res ipsa per se ferebat, clamorem tumultumque ingentem ut primum exaudiere Armenii, qui apud tyranni excubitores constiterant, repente omnes, sumptis ex compacto clypeis ad aecubita convolant, ac, nullo obsistente, Vandalos et Gontharidis familiares ad internecionem cadunt. Tum Athanasio denuntiat Artabanes, uti gazae in palatio reconditae caveat, quippe omnem esse ibi pecuniam, quam reliquisset Areobindus. Demum excubiteres, audita nece Gontharidis, quoniam Areobindi plerique domestici fuerant, statim Armeniis adionxere se magno numero, et una voce Iustinianum victorem egregium proclamarunt. A turba missus frequenti clamor, et incredibile in modum convalescens, ad magnam urbis partem se extulit. Illo excit, qui Imperatori favebant, in factiosorum domos irrumpunt, atque hos somnum, illos cibum capientes, nonnullos metu attonitos inopesque consilii, nulla interposita mora, trucidant: qua occasione Pasiophilus periit. Ioannes cum Vandalis aliquot profugit in templum: quos, inde fide publica eductos, Byzantium misit Artabanes, et restitutum ditioni Caesareae Carthaginem custodivit. Patratum est tyrannicidium die tricesimo sexto post occupatam tyrannidem, anno imperii Iustiniani xix.

Ἀρταβάνης τε ἐκ τοῦ ἔργου τούτου κλέος περιεβάλλετο μέγα C
 ἐς πάντας ἀνθρώπους. καὶ Πρεῖεπτα μὲν εὐθὺς ἡ Ἀρεοβίνδου
 γυνή, μεγάλοις αὐτὸν ἐδωρήσατο χρήμασι, βασιλεὺς δὲ στρατη-
 γὸν αὐτὸν κατεστήσατο Διβύης ἀπάσης. οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον
 5 Ἀρταβάνης μὲν ἔχρηξε βασιλέως ὅπως αὐτὸν ἐς Βυζάντιον μετα-
 πέμποιτο, βασιλεὺς δὲ τὴν δέησιν ἐπιτελῇ ἐποιεῖτο. καὶ τὸν Ἀρ-
 ταβάνην μεταπεμψάμενος, Ἰωάννην τὸν Πάππου ἀδελφὸν Δι-
 βύης στρατηγὸν μόνον αὐτὸν κατεστήσατο. οὗτος Ἰωάννης ἐπεὶ
 τάχιστα ἐν Διβύῃ ἐγένετο, Ἀντάλα τε καὶ Μαυρουσίοις τοῖς ἐν
 10 Βυζακίῳ ἐς χεῖρας ἐλθὼν καὶ μάχῃ νικήσας τῶν τε πολεμίων πολ-
 λούς ἐκτείνει καὶ σημεῖα πάντα τὰ Σολόμωνος τούτους δὴ τοὺς D
 βαρβύρους ἀφελόμενος βασιλεῖ ἐπεμψεν, ἥπερ αὐτοῦ ληισάμενοι
 ἔτυχον, ἥνικα Σολόμων ἐξ ἀνθρώπων ἠφάνιστο. τοὺς δὲ λοι-
 πούς ὡς ἀπωτάτω ἐξήλασε τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς. χρόνῳ δὲ ὕστε-
 15 ρον οἱ Λευάθαι αὖθις στρατῷ μεγάλῳ ἐκ τῶν ἐπὶ Τριπόλεως χω-
 ρίων ἐς Βυζάκιον ἀφικόμενοι τοῖς ἀμφὶ τὸν Ἀντάλαν ξυνέμιξαν.
 οἷσπερ Ἰωάννης ὑπαντιάσας ἥσσηθεις τε τῇ ξυμβολῇ καὶ πολ-
 λούς τῶν οἱ ἐπομένων ἀποβαλὼν ἐς Λαρίβους φεύγει. καὶ τότε
 δὴ οἱ πολέμιοι μέχρι ἐς Καρχηδόνα ξύμπαντα καταθέοντες τὰ
 20 ἐκείνῃ χωρία ἀνήκιστα ἔργα Ἀίβνας τοὺς παραπεπτωκότας εἰργά-
 σαντο. οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον Ἰωάννης τῶν στρατιωτῶν τοὺς P 306
 περιγενομένους ἀγείρας, καὶ Μαυρουσίους ἄλλους τε καὶ τοὺς

15. λευάθαι A. λευάσθαι L. λεβάσθαι H. λεβάνθαι P. „λε-
 βάθαι Reg.“ MALT. Sic Hm. 18. τῶν add. L. 22. ἀγείρας]
 ἐγείρας P.

Artabani summam ubique gloriam factum hoc peperit: eidem protinus magnam auri vim dedit Areobindi uxor Prelecta, et cum omnis Africae Magisterium militare ipsi Imperator mandasset, haud multo post petenti ut redire Byzantium liceret, annuit. Revocato Artabane, Ioannem, Pappi fratrem, militum per Africam Magistrum creavit, ei nullo consorte addito. Hic Ioannes, ut Africam attigit, statim inito cum Antala ac Mauris Byzacenis proelio victor multos occidit, et recepta ad unum omnia Salomonis signa Imperatori misit, quae illi Barbari, cum extinctus est Salomon, reportaverant: reliquos longissime ab Imperii Rom. finibus abegit. Post, iterum Lebanthae e Tripolitanis partibus magno cum exercitu profecti, ingressisque Byzacium, copiis Antalae se adiunxerunt. Quibus Ioannes cum occurrisset, discessit acie victus, et suorum desideratis quam plurimis, fuga recepit se Laribum. Hinc hostes loca omnia Carthagine usque incursantes, magnam in Afros obvios crudelitatem exercuerunt. Aliquanto post Ioannes, militibus, qui cladem evaserant, congregatis, ac Mauris, qui Cutzinae parebant, aliisque in societatem allec-
 tis,

Η 164 ἀμφὶ Κοντζίναν ἐς ζυμμαχίαν ἐπαγαγόμενος τοῖς πολεμίοις ἐς χεῖρας ἦλθε καὶ αὐτοὺς ἐκ τοῦ παραδόξου ἐτρέψατο. Ῥωμαῖοί τε αὐτοῖς φεύγουσι κόσμῳ οὐδενὶ ἐπισπόμενοι μοῖραν μὲν αὐτῶν πάλλῃν ἔκτεινον, οἱ δὲ λοιποὶ ἐς τῆς Λιβύης τὰς ἐσχατίας διέφθον. οὕτω τε Λιβύων τοῖς περιγενομένοις, ὀλίγοις τε καὶ λίαν πτωχοῖς οὖσιν, ὅψι καὶ μόλις ἡσυχίαν τινὰ ζυνηγέχθη γενέσθαι.

1. ἐπαγαγόμενος] ἐπαγόμενος L.

conflixit cum hostibus, eosque praeter opinionem fecit. Incompositis fugientibus instantes Romani stragem dedere maximam: caeteri ad extremas oras Africae evaserunt. Atque ita Afri, quos belli calamitas reliquos fecerat, ad exiguum numerum magnamque egestatem reducti, vix tandem aliquando respirarunt.

1
1
1
1
1
1

1
1
1
1

1

